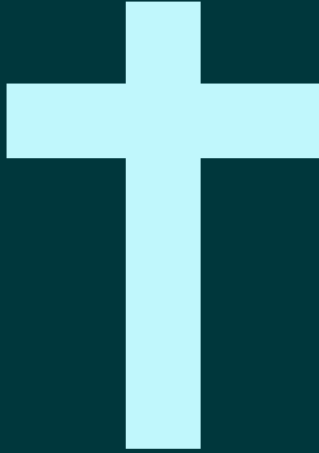

Aḅan 'am wiya
awan

New Testament in Mbuko (CM:mqb:Mbuko)

A6an 'am wiya awan

New Testament in Mbuko (CM:mqb:Mbuko)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mbuko

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mbuko

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

Contents

Mata	1
Markus	62
Lukas	100
Yuhana	170
Mer su way ahay	217
Ruma ahay	274
1 Korintu ahay	303
2 Korintu ahay	332
Galatiya ahay	350
Efesus ahay	360
Filipi ahay	370
Kolosiya ahay	377
1 Tesaloniki ahay	385
2 Tesaloniki ahay	391
1 Timote	395
2 Timote	403
Titus	409
Filemon	413
Ibəraninko ahay	415
Yakuba	438
1 Piyer	445
2 Piyer	453
1 Yuhana	458
2 Yuhana	465
3 Yuhana	467
Yuda	469
Cœn sə zuḡay	472

**Ləbara mugom a kawa
ana
Mata
sə vinde anan ata awan
A dəkay way pə
deftere a anan**

Mata a vinde dərewel a anan nà, anà Yahuda ahay sə dəkay anan nà, Yesu nə Almasihu. Saray bayak a Mata a dəkay anan nə way a Yesu sa ga ataya tə təra kawa ana dō maja'am a Mbərom ahay sa taa ja kwakwa ataya awan. Aday a dəkay anan dūkwen, Yesu winen apan i tətakan anan way anà dō ahay nà, a ga nə kawa a var Tawrita wiya a kawa ana Musa sa var kwakwa ata awan. Matanan, tə Yesu nà, Mbərom a rah anan wa way anahan sə dazlan sa ga tə Isəra'ila ahay ata awan.

Nga sa 'am ahay

Mbərom a slənay ahay Yesu, winen Almasihu awan (1.1 - 4.11)

Yesu a wazay à Galile aday à Yahudiya (4.12 - 25.46)

Yesu a mac aday a slabakay ahay à məke wa (26.1 - 28.20)

Bije a Yesu ahay

Lukas 3.23-38

¹ Həna anan nà, dərewel sə sləmay ana bije a Yesu Almasihu ahay. Winen mə wahay a nà, pə zahav ana Dawuda wan sə kutov ana Ibərahima.

² Ibərahima a wahay Isiyaku, Isiyaku winen a wahay Yakob, Yakob ite a wahay Yahuda, tinen tə mərak anahan ahay inde. ³ Yahuda winen a wahay atə Fares tə Jara pə uwar a sə ngaman Tamar ata wa. Fares a wahay Həsərunu, Həsərunu ite a wahay Aram, ⁴ Aram ite a wahay Aminadabu, Aminadabu ite a wahay Nasunu, Nasunu ite a wahay Salmuna. ⁵ Salmuna a wahay Bo'es pə uwar a

sə ngaman Rahab ata wa. Bo'es ite a wahay Obed pə uwar a sə ngaman Rut ata wa. Obed ite a wahay Yisa, ⁶ Yisa ite a wahay bahay Dawuda.

Dawuda a wahay Sulimanu pə uwar anahan sə ngəzar pə Uriya wa ata awan. ⁷ Sulimanu ite a wahay Roba'am, Roba'am ite a wahay Abiya, Abiya ite a wahay Asa, ⁸ Asa ite a wahay Yusafat, Yusafat ite a wahay Yoram, Yoram ite a wahay Ujiya, ⁹ Ujiya ite a wahay Yotam, Yotam ite a wahay Akas, Akas ite a wahay Hejekiya, ¹⁰ Hejekiya ite a wahay Manasa, Manasa ite a wahay Amos, Amos ite a wahay Yusiya, ¹¹ Yusiya ite a wahay Yekoniya tə mərak aya awan. A alay a tinen ata, bahay sə Babila a pak anan Isəra'ila ahay ù kon wa.

¹² Pə dəba a way ata wa asa, Yekoniya a wahay Salatiyel, Salatiyel ite a wahay Zorobabila, ¹³ Zorobabila ite a wahay Abihuda, Abihuda ite a wahay Eliyakim, Eliyakim ite a wahay Ajora, ¹⁴ Ajora ite a wahay Sadok, Sadok ite a wahay Akim, Akim ite a wahay Eliyada, ¹⁵ Eliyada ite a wahay Eliyjaru, Eliyjaru ite a wahay Matan, Matan ite a wahay Yakob, ¹⁶ Yakob ite a wahay Yusufu, mbaz ana Mariyama, may a Yesu sə ngaman Almasihu ata awan.

¹⁷ Abaslay zahav ata pə mədire pə mədire a bənay ahay pə Ibərahima wa hus pə Dawuda nà, kà gak bije ahay kuro nga anahan a fudō. A ban pə Dawuda wa ite, hus pə ana tinen sə hədek à Babila dūkwen, kà gak bije ahay kuro nga anahan a fudō. A bənay pə winen ata wa ite, hus pa sə wahay anan Almasihu ite nà, kà gak bije ahay kuro nga anahan fudō a re.

Awahay ana Yesu Almasihu

Lukas 2.1-7

¹⁸ Awahay ana Yesu Almasihu a təra nà, natiya awan: Mariyama, may anahan ata nà, winen dəle ana

Yusufu. A alay a tã gəbak zek fan bay nã, mægala sã Apasay Cəncan a, a gan wan anã Mariyama. 19 Yusufu, dale anahan ata nã, winen dõ didək awan, a pərahan azar anã Mbərom. A nan sa ra apan waray pa 'am sã dõ ahay bay. Anga nan, Yusufu a nan sã mbəsak anan dale anahan tã wurwer.

20 Winen apan i bayak pa 'am ata mba, maslay a Mbərom a kan zek ĩ cœn sã zúbay inde. A jan, a wa: «Yusufu, dõ sã zahav ana Dawuda, kã jəjar sã gəba anan dale anak Mariyama bay, anga sa gan wan nã, mægala sã Apasay Cəncan awan. 21 I wahay wan mungol awan, kã ngaman Yesu*, anga i tam anan dõ anahan ahay ĩ ines a tinen ahay wa.»

22 Way ata fok a tãra anga aday 'am ana Mbərom Ba Məduwen a sa ja tã dungo ana dõ maja'am anahan ata, á tãra. A wa:

23 «Dəna dalay a i ga wan,
i wahay wan mungol awan,
ti ngaman Imanuwila.†»

24 Yusufu a pədək pə ahan wa nã, a ga kawa ana maslay a Mbərom sa jan ata awan. A gəba anan dalay anahan Mariyama agay. 25 Əna tã japak tã Mariyama bay, hus pa sã wahay anan wan anahan ata awan. Yusufu a daf apan sləmay Yesu a kutok.

2

Do sa san way ahay ta nay saa ca pə Yesu

1 Yesu nã, winen mə wahay a à Baytilama pə daliyugo sã Yahudiya. A alay ata nã, bahay sã Yahudiya a nã Hiridus. Pə dəba sã wahay anan Yesu wa nã, kəlire ahay ta nay ahay kwa ta day sã dara wa, à Urəsəlima. Tinen aday nã, ta san way pə cəved sã mawuzlawazl ahay zle. Anga nan tã cəce pə dõ ahay wa, ta wa: 2 «Wan a mə wahay a,

* 1:21 Yesu a nan sa ja nã, Mbərom a tam dõ.

Mbərom winen inde tã manuko. * 2:6 Ca pə Mika 5.2; 2 Samiyel 5.2.

aday i sa tãra bahay sã Yahuda ahay ata nã, winen ahaw? Mə canak anan anã mawuzlawazl anahan a kã slabakak ahay à dəlon wa. Ma nay sa naa həran ayak nga.»

3 Bahay Hiridus a sləne cəna, 'am ata kã wusek atan nga, winen tu dõ sã Urəsəlima ahay fok. 4 Hiridus a halan nga anã bahay sã gədan dungo anã way ahay anga Mbərom, pi zek tã miter sã Tawrita ahay fok. A cəce patan wa, a wa: «Ti wahay Almasihu nã, ahaw?»

5 Tã mbədahan apan, ta wa: «Ti wahay Almasihu nã, à Baytilama, pə daliyugo sã Yahudiya. Anga dõ maja'am a Mbərom kã vindək kwakwa, a wa:

6 «Iken Baytilama, wulen su doh pə daliyugo sã Yahudiya,
kã kəcak à mamaşl sã wulen su doh sã Yahudiya ahay bay jiga awan.

Anga bahay i sləray ahay nã, ĩ iken wa,
aday i gan nga anã Isəra'ila dõ uno ahay kawa dõ sã jugwar təman ahay.*»

7 Natiya kutok, Hiridus a ngaman atan ayak anã kəlire ahay ù doh pə cakay anahan. A ngaman atan ayak mənəna dõ ahay sa san apan, aday a cəce patan wa, a wa: «Kã cinen anan anã mawuzlawazl ata a slabak nã, à alay wuraw?» Tã dakan anan kutok. 8 Pə dəba anahan a wa a jan atan asa, a wa: «Zlen à Baytilama, pəlen anan wan ata lele. Ki ten anan à nga cəna, ka naa jen uno, aday nen ni zla saa həran ahay nga a cite.»

9 Tinen ite, tã sləne anan 'am a bahay ata cəna, ta zla kutok. Mawuzlawazl a, tinen a sã canan kurre a ata, a njahan atan pa 'am wa. A dəzle pa nga su doh a aday wan a à man ata ata nã, mawuzlawazl ata a tavay dek. 10 Tã canan anã mawuzlawazl sã tavay dek ata cəna, ta

† 1:23 Imanuwila a nan sa ja bine siwaw nã,

njad ataslay mivel mæduwen awan. ¹¹ Ta zla ù doh a aday wan a winen à man ata ata awan. Ta tan à nga anà Yesu, tinen maya tə may anahan Mariyama. Tə dukwen gərmec ù vo, tə həran nga anà wan ata awan. Tə pəsak anan mbulo a tinen ahay, aday tə varan magwagway ahay cara cara: gura ahay, mətətək sə ləluway sə rəbas lele ataya awan, pi zek tə wurde sə ngaman *mira* ataya awan. ¹² Pə dəba anahan a wa nà, Mbərom a dakan atan anan i cəen sə zúbay inde nà, tã ma ta man ana Hiridus sabay. Natiya ta zla agay tə cəved hinen kutok.

Atə Yusufu tə Mariyama ta zla à Misra

¹³ Də a ataya ta zla way a tinen cəna, maslay a Mbərom a kan zek anà Yusufu i cəen sə zúbay inde, a jan, a wa: «Slabak! Zla anan wan tə may anahan a təkə à Misra, bina Hiridus i pəlay wan a anan, anga a nan sə lize anan. Njihen à man ata hus pə luvon a azanan ni jak, hayak ikwen ahay wa ata awan.»

¹⁴ Matanan kutok Yusufu a slabak sə luvon, a zla anan Yesu tə Mariyama a təkə à Misra. ¹⁵ Tə njahay à man ata hus pə amac ana Hiridus. Natiya, way ana Mbərom Ba Mæduwen sa ja tə dūngo ana dō maja'am anahan ata a təra. A wa: «Ni ngaman anà wan uno kwa pə daliyugo sə Misra wa.†»

Hiridus a vad anan gwaslay ahay

¹⁶ Hiridus a ca apan nə dō ataya ta gak kawa ananahan sa jan atan ata sabay cəna, a ga mivel. A jan anà suje anahan ahay nà, tã vad anan gwaslay ahay à Baytilama wa fok, pi zek tu kon aya sa van nga ataya awan, a ban pa wan ma va a bay a wa, hus pa wan ma va cew ataya awan. Anga kawa ana kəlire ataya sə dakan anan alay a ana mawuzlawazl a sə sləray ahay

ata nà, a baslay ava awan, i ga nə matanan. A vad atan fok.

¹⁷ A təra kawa ana dō maja'am a Mbərom Yeremiya sa ja, a wa:

¹⁸ «Zliyzyloy kà gak à Rama,
ayam tə aja mawa kə zalak.

Rahilu winen apan i yam gwaslay anahan ahay.

A nan dōwan à bənan mbac bay,
anga gwaslay anahan ahay tə məcak fok.‡»

Atə Yusufu tə Mariyama ta may agay à Misra wa

¹⁹ Hiridus a mac cəna, maslay a Mbərom a kan zek anà Yusufu i cəen sə zúbay inde à Misra, ²⁰ a jan, a wa: «Slabak! Zla anan wan tə may anahan a təkə pə daliyugo sə Misra wa, ma pə daliyugo sə Isəra'ila, anga dō sa gan may sa vad anan wan ataya tə məcak.»

²¹ Yusufu a slabak, a gəba anan wan tə Mariyama a təkə, ta ma pə daliyugo sə Isəra'ila kutok. ²² Aya əna, a sləne sa jəka sa pa 'am ana Hiridus nà, wan anahan sə ngaman Arkilawus ata nà, kə jəjarak sə njahay à man anahan pə daliyugo sə Yahudiya. Anga nan Mbərom a kan anan ahay i cəen sə zúbay inde way anahan tədə saa ga ata awan. Ta zla à Galile kutok, ²³ tə njahay way a tinen à wulen su doh a sə ngaman Nazaratu ata awan. A təra matanan ata dukwen, anga dō maja'am a Mbərom ahay ta jak, ta wa: «Ti ngaman Nazaratu ahay.»

3

Wazo a Yuhana dō sa gan baptisma anà dō ahay

Markus 1.1-8; Lukas 3.1-18; Yuhana 1.19-28

¹ Yawa, à alay ata nà, dōwan a inde tə ngaman Yuhana, a taa gan baptisma anà dō ahay. A taa nahay à saf inde à kibe sə Yahudiya, aday a taa wazan anà dō ahay. ² A wazay, a wa: «Mbəsiken ines a kwanay

† 2:15 Ca pə Hose'a 11.1. ‡ 2:18 Ca pə Yeremiya 31.15.

ahay, anga bahay a Mbərom winen bəse tə kwanay.»

³ Yuhana aday nà, winen dō mbala ana dō maja'am a Mbərom Ezaya sa ja apan ata awan, a wa:

«Dowan a inde, winen apan i zlah à saf inde à kibe, a wa:

“Ten anan cəved anga Bahay winen apan i nay.

Ten anan cəved ata mə tavay nga a fəhhe lele.*»

⁴ Yuhana a nà, winen a pak pi zek nə zana ma han a tə sibək sə zlugweme awan, a ɓan zərkutov dukwen tə maslərapa sa zlay. Way sa pa anahan a nà, hayam ahay pi zek tə umam sə kibe aya awan. ⁵ Dō sə Urəsəlima ahay pi zek tu dō sə Yahudiya azar aya tatə dō su kon sə cakay sə zlinger sə Urdon ataya fok, ta nay pə cakay anahan. ⁶ Tə dazlan sə dakay anan ines a tinen ahay, aday Yuhana a gan atan baptisma à zlinger sə Urdon ata inde.

⁷ Yuhana a canan anà Farisa ahay pi zek tə Saduki ahay ta nay pə cakay anahan saa ga baptisma nà, a jan atan, a wa: «Kwanay zahav sə kòn ahay, dō sa njak dō ahay, waya sə dakak ikwen anan sa haw pə sariya ana Mbərom saa nay ahay ata wa anaw? ⁸ Gen mer su way lele aya aday sə dakay anan nə kə mbəsiken ines a kwanay ahay acəkan ata awan aday. ⁹ Kà saa bayiken à nga inde nà, kwanay wan ana Ibərahima ahay ata bay. Way ata i tam kwanay bay. Nen apan ni jak ikwen, Mbərom i mba apan sə tərà anan kon a anaya wan ana Ibərahima aya tətə. ¹⁰ Mbərom kə lavak anan zek tə tirez, i gad anan dədazl si sé aday a wahay wan lele aya bay ata fok. I gad atan, aday i pak atan ù uko inde.

¹¹ «Nen na gak ikwen baptisma nə tə a'am aday sə dakay a nə kə mbəsiken ines a kwanay ahay ata awan. Aya əna, dowan inde i nay

à dəɓa uno wa, winen nà, i gak ikwen baptisma nə tə Apasay Cəncan awan aday tə uko. Winen nà, a zalay nen tə mazlaɓ lele. Na slak aday ni pəsakan anan libər sə təkarak anahan ahay à saray wa bay jiga awan. ¹² Gəsədaf inde à alay anahan sə vəvay anan ndaw, i gəzla anan ndaw pi zek wa tə janjar. I halan nga anà ndaw sa pak i de, aday i vak anan janjar tə uko a aday a mbacay kula itəbay ata awan.»

Yesu a ga baptisma

Markus 1.9-11; Lukas 3.21-22

¹³ Natiya kutok, Yesu a slabakay ahay pə daliyugo sə Galile wa, a nay ahay pə cakay ana Yuhana à zlinger sə Urdon. A nan nà, Yuhana à gan baptisma. ¹⁴ Abay Yuhana a ngam bay, a jan, a wa: «Nen adəka nə na gan may kù go baptisma. Aday iken asa nə ki nay ahay pə cakay uno nà, kəkəməw?»

¹⁵ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Â zlak à nga! Anga sumor a nà, gumo anan mer su way a abay tədə a nan à Mbərom gumo ata awan.»

Natiya kutok, Yuhana a təma, ¹⁶ a gan baptisma anà Yesu. Yesu a slabakay ahay à a'am wa cəna, a canan ayak anà bagəbaga mburom a təɓa pangaya, aday a canan ayak anà Apasay a Mbərom kawa badəbada, winen apan i dazay ahay, a njahay apan. ¹⁷ 'Am dukwen a ndəray ahay kwa à bagəbaga mburom wa, a wa: «Həna anan nà, wan uno, ləliwe uno awan. Nə taslay mivel bayak a nə tə winen awan.»

4

Fakalaw a nan sa njak a Yesu

Markus 1.12-13; Lukas 4.1-13

¹ Pə dəɓa anahan a wa nà, Apasay a Mbərom a zla anan Yesu à man sa saf inde à kibe, anga aday Fakalaw à sa njak anan. ² Yesu kə pak awan bay, luvon ahay kwa kuro fudō.

* 3:3 Ca pə Esaaya 40.3.

Luvon tæ ipec fok, kâ pak awan bay jiga awan. May a han apan kutok.

³ Fakalaw a hêdâken ayak pæ cakay, a jan, a wa: «Kak iken nê Wan a Mbêrom cukutok nâ, jan anâ kon a anaya tê tæra dâf, aday ki pa bidaw?»

⁴ Yesu a mbêdâhan apan, a wa: «Deftere a Mbêrom a ja nâ: “Do zænzen a a njahay uho nê tæ way sa pa dâkdek bay, æna ta 'am ana Mbêrom sa ja ataya fok.*”»

⁵ Fakalaw a zla anan Yesu à Uræsâlîma, wulen su doh cæncan awan, a dâf anan pa nga su doh sê mazla6 a Mbêrom, ⁶ a jan kutok: «Kak iken Wan a Mbêrom a acækan nâ, ænga larak ayak zek à man a anan wa. Anga Deftere a Mbêrom kâ jak, a wa:

“Mbêrom i jan anâ maslay anahan ahay sa ba iken.

Ti kæcaw iken à alay a tinen inde, anga aday kâ saa 6urgosl anan saray anak ahay pu kon bay.†”»

⁷ Yesu a mbêdâhan apan, a wa: «Deftere a ja dukwen: “Kâ sa ca azan pæ Mbêrom anak wa bay.‡”»

⁸ Matanan, Fakalaw a zla anan à 6æzlom a inde, sololo cævedabay. A dâkan pæ bahay sê daliyugo tembærezem fok, tæ mazla6 sê zlile a tinen aya tæke. ⁹ A jan kutok asa, a wa: «Way a anaya fok, ni varak atan, kak kâ dukwek uno gærmec ù vo, aday kâ hærak uno nga nâ, na.»

¹⁰ Æna Yesu a jan kutok, a wa: «Zla à man a anan wa, iken Fakalaw, mbæsak nen. Anga mæ vinde a à Deftere a Mbêrom inde, a wa: “Hæran nga nâ, anâ Mbêrom Fetek a taayak, winen Bahay anak. Gan mer su way nâ, anâ winen a kærtek.§”»

¹¹ A alay ata kutok, Fakalaw a mbæsak anan Yesu. Maslay a

Mbêrom ahay ta nay, ta gan mer su way anâ Yesu.

Yesu a dazlan anâ mer su way anahan à Galile

Markus 1.14-15; Lukas 4.14-15

¹² Pæ luvon a inde, Yesu a slæne nê tæ bænak anan Yuhana à dangay. A slabak, a ma pæ daliyugo sê Galile.

¹³ A mbæsak Nazaratu, a zla way anahan saa nahay à Kafarnahum, wulen su doh a pa 'am sê bælay sê Galile ata awan, pa day su kon sê Jabulon tæ Neftalim ahay. ¹⁴ A ga matanan ata nâ, aday 'am ana do maja'am a Mbêrom Ezaya sa ja ata à tæra. A wa:

¹⁵ «Kon sê Jabulon aday kon sê Nef-talim,

kwanay pa day uho sê Urdon, pæ cæved sa zla à bælay inde, kwanay pæ daliyugo sê Galile, à wulen su do sê pæra ahay inde.

¹⁶ Kwanay mæ njahay aya à luvon inde ataya,

ki cinen anan anâ jiyjay maduwen awan.

Kwanay mæ njahay aya à man hærækhærek ataya ù vo sê amac inde,

jiyjay ata i dævak ikwen kutok.*»

¹⁷ A bænay pæ winen ata wa kutok nâ, Yesu a dazlan sê wazay. A wa: «Mbæsiken ines a kwanay ahay, anga bahay a Mbêrom winen de-fefe coy.»

Yesu a ngaman anâ do sa ban kælefaya inde

Markus 1.16-20; Lukas 5.1-11

¹⁸ Yesu winen apan i bar pa 'am sê bælay sê Galile. A canan ayak anâ dowan aya inde tinen cew, do sa ban kælef ahay. Dowan ataya nâ, atæ Simon, dowan a Yesu sê ngaman Piyer ata awan, tæ mærak anahan a inde, tæ ngaman Andære. Tinen apan ti ban kælef a tinen ahay tæ

* 4:4 Ca pæ Tooktaaki Tawreeta 8.3. † 4:6 Ca pæ Jabuura 91.11-12. ‡ 4:7 Ca pæ Tooktaaki Tawreeta 6.16. § 4:10 Ca pæ Tooktaaki Tawreeta 6.13. * 4:16 Ca pæ Esaaya 8.23 - 9.1.

zuvo. ¹⁹ Yesu a jan atan, a wa: «Hayak ikwen ahay. Pərihen uno azar, aday ki bənen nə kələf sabay. Ki i njiden uno nà, do sə pəruho azar ahay adəka.» ²⁰ Kwayan'a tə mbəsak zuvo a tinen ahay, aday tə pərahan azar à Yesu.

²¹ Yesu a hədek pa 'am mənjoek asa, a tan à nga anà do ahay à kwalalan inde cew mungol aya awan. Dowan ataya nà, atə Yakuba tə mərak anahan a inde tə ngaman Yuhana. Tinen tatə Zebede, bəbay a tinen awan, tinen apan ti ndakay anan zuvo a tinen ahay à kwalalan inde. Yesu a ngaman atan. ²² Kwayan'a wan ataya tə mbəsak anan kwalalan a tinen tə bəbay a tinen a təkə, tə pərahan azar anà Yesu.

Yesu a mbar anan do sə dəvac ahay bayak awan

Lukas 6.17-19

²³ Yesu kə bərak pə daliyugo sə Galile fok. A dakan anan way anà Yahuda ahay ù doh sə wazay a tinen aya awan. A wazan atan ləbara mugom a sə bahay a Mbərom. A mbar anan do sə dəvac ahay cara cara pi zek tu do mə təra à mändak aya cara cara bayak awan. ²⁴ Ləbara anahan ata a ta 'am təday pə daliyugo sə Siriya fok. Ta nan anan ahay do sə dəvac ahay cara cara pi zek tu do jəje aya awan, do tə setene aya à nga inde, do tə məhərvov aya awan, do ma mac hawal si zek aya fok, a mbar atan. ²⁵ Man su do məduwen a a taa pərahan azar kutok. Ta nay ahay pə daliyugo sə Galile wa, kwa pə daliyugo sə ngaman Dekapol ata wa, kwa à Urəsalima wa, aday kwa pə daliyugo sə Yahudiya azar aya wa, aday kwa pə daliyugo sa day uho sə zlinder sə Urdon ata wa re.

5

Yesu a wazay à bəzlom

¹ Yesu a canan anà man su do ata nà, a ján à bəzlom saa njahay

à man ata awan. Njavar anahan ahay dukwen, ta ján à man ata re. ² Yesu a dazlan sə wazan atan 'am a anan:

Ataslay mivel su do sə pərahan azar anà Yesu ahay

Lukas 6.20-23

³ «Ataslay mivel inde, anga dowan aya aday ta san zle, tinen mətawak aya pa 'am a Mbərom ata awan, anga bahay a Mbərom ma var a nə anga tinen.

⁴ «Ataslay mivel inde, anga do sa yam ahay, anga Mbərom i bənan atan mbac.

⁵ «Ataslay mivel inde, anga do sə njahay səkəffe ahay, anga Mbərom i varan atan anan daliyugo.

⁶ «Ataslay mivel inde, anga do sə pəlay sa ga way sa zlan à nga anà Mbərom ata awan, anga Mbərom i man atan zek sa ga kawa a tinen sa gan may ata awan.

⁷ «Ataslay mivel inde, anga do sa gan sumor anà do ahay, anga Mbərom i gan atan sumor.

⁸ «Ataslay mivel inde, anga do sə pəlay Mbərom tə mivel kərtek awan, anga ti i canan tə ide a tinen njøk anà Mbərom.

⁹ «Ataslay mivel inde, anga do sə ndakay do ahay pi zek ataya awan, anga Mbərom i ngaman atan wan anahan ahay.

¹⁰ «Ataslay mivel inde, anga do aday tə jugwar panan 'am anga a pəlay sa ga way sa zlan à nga à Mbərom ata awan, anga i njahay pə kərtek a tatə Mbərom à bahay anahan inde.

¹¹ «Kak do ahay tə gənahak ikwen, tə jugurak pikwen wa 'am, ta rak pikwen 'am kəriya awan, anga kə dəfen upo nga nà, ataslay mivel inde anga kwanay re. ¹² Tislen mivel bayak awan, anga Mbərom i varak ikwen magwagway məduwen a à bagəbaga mburom. Ta gan atan ahay anà do maja'am a Mbərom a sə lahak

ikwen ahay ataya kwakwa fok dukwen, kətana awan.»

Zətene tə jiyjay sə daliyugo
Markus 9.50; Lukas 14.34-35

¹³ «Matanan, kawa ana zətene su gom anan way sa pa ata nà, kwanay dukwen ki gumen anan daliyugo nə matanan re. Əna kak zətene awan a vad sabay nà, ki ma anan apan avad anahan a nə ta ma asa anaw? Zətene ata i gom sabay, ti lar anan, do ahay ti ján apan à məndak.

¹⁴ «Kwanay nà, kawa jiyjay sə dəvan anà daliyugo, kawa wulen su doh ma han a à bəzlom. Wulen su doh a matanan ata nà, a dər zek itəbay. ¹⁵ Ta taa han uko pə lalam nə sa dər anan ta sə hərok apan tasa daw? Ti daf anan bugol nà, pə way sa daf lalam awan, aday à dəvan anà do su doh ataya fok. ¹⁶ Matana re, lele bine siwaw nà, jiyjay a kwanay à dəvan anà do ahay. Ata ti canan anà mer su way a kwanay a lele ataya awan, aday ti həran nga anà Bəbay a kwanay winen à bagəbaga mburom ata awan.»

Atətak way pə Tawrita

¹⁷ «Kà sa bayiken sa jəka na nay sa naa mbazl anan Tawrita, kabay sa mbazl anan 'am ana do maja'am a Mbərom ahay nà, matanan bay. Na nay ahay adəka nà, sa naa rah anan wa, bina sa mbazl anan wa bay. ¹⁸ Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Hus pə ana daliyugo tə bagəbaga mburom saa lize azanan ata nà, kula alfabe inde kərtek à Deftere a Mbərom ti lar anan wa à məndak nà, ibay, si way a uda ataya fok ti təra aday. ¹⁹ Anga nan kutok, kuwaya kə mbəsakak anan, kabay kə tətakak anan anan anà do hinen sə mbəsak anan nga sa 'am a mə baslay a kwa zek cədəw a kərtek a nà, winen dukwen i təra do zek cədəw a à bahay a Mbərom inde re. Əna dōwan a kə təmahak sa ban anan 'am a Mbərom, aday kə dakak

anan anan anà do hinen sa ban anan re cəna, i təra do məduwen a à bahay a Mbərom. ²⁰ Nen apan ni jak ikwen anan həna re: Ki njiden sa zla à bahay a Mbərom a bay, kak si dīdek a kwanay i zalay anan dīdek sə miter sə Tawrita ahay tə Farisa ahay aday.»

A ga mivel pu do

²¹ «Kə sənən zle, Mbərom a jan anà bije a kwanay ahay nà: “Kà vad nga su do bay.* Kuwaya kə vədak do cəna, ti gan sariya.” ²² Əna nen ni jak ikwen həna kəma, kuwaya dōwan a kə gak mivel pə njavar uno hinen cəna, kə slak ti gan sariya ca. Aday kuwaya dōwan a kə jak anan anà njavar uno hinen: “Iken nə wayaw?” cəna, kə slak aday do sə lavay nga ahay ti halay nga sa gan sariya. Kuwaya kə jak anan anà njavar uno hinen: “Iken ka san Mbərom bay” dukwen, 'am ata kə slak sa ban anan apan aday sa lar anan à dəlov sə uko inde coy.

²³ «Anga nan, kak iken ka nak à doh sə mazlaḅ a Mbərom tə way a à alay inde coy, əna kə jalak pə way inde à wulen a kwanay tə njavar uno hinen anga kə nasek anan cəna, ²⁴ mbəsak anan way anak à man ata aday, zla, pəlay ahay ayaw ana dōwan anak ata, aday ki may ahay saa var way anak ata anga Mbərom a kutok.

²⁵ «Kak dōwan a kə zlahak apak, aday ki sa zlen əga do sa ga sariya cəna, pəlay panan asan zek pə cəved. Bina kə sak a dəzle tə iken əga do sa ga sariya coy nà, do sa ga sariya i sa varan iken à alay inde anà suje ahay. Tinen ite ti sa dərəzl iken à doh sə dangay. ²⁶ Nen apan ni jak tə dīdem a həna: Hus pə ananak saa hamay anan way anahan ata bay cəna, ti mbəsakay ahay iken à doh sə dangay ata wa bay jiga awan.»

* 5:21 Ca pə Gurtaaki 20.13.

Aga mædigwed

Mata 19.9; Markus 10.11-12; Lukas 16.18

²⁷ «Kə slənen 'am a Mbərom a sa ja ata zle, a wa: “Kā ga mædigwed bay.†” ²⁸ Əna ni jak ikwen həna kutok nà, kuwaya fok, dōwan a kà cak pə do uwar a tə ide sa ga apan ubor cəna, ata kà gak mædigwed à mivəl anahan inde tə uwar ata awan. ²⁹ Matanan kutok, kak ide sə alay puway anak i sapat iken sa ga ines nà, ndaha anan, aday lar anan dərən pi zek anak wa. Anga suwan hawal si zek anak kərtek a à lize tə winen zek anak a fok sa saa lize à məkə sə mərda inde nà, na. ³⁰ Matanan re, kak alay puway anak i sapat iken sa ga ines nà, gad anan, aday lar anan dərən pi zek anak wa. Anga suwan hawal si zek anak kərtek a à lize, tə winen zek anak a fok saa lize à məkə sə mərda inde nà, na.

³¹ «'Am a Mbərom a ja, a wa: “Kuwaya dōwan a kə rəzlak anan uwar anahan cəna, à varan dərəwel à alay inde sə dəkay anan nà, kə rəzlak anan.‡” ³² Əna nən ni jak ikwen həna kutok nà, kuwaya dōwan à saa razl anan uwar anahan bay, si kak a ban atan pi zek tu dō aday. Aday uwar ma razl a kà zlak à mbaz hinen, uwar ata kà gak mædigwed cite re. Matanan, dōwan a kə gəbək uwar ma razl a cəna, kà gak mædigwed cite.»

Ambadəy

³³ «Asa, kə sənən zle, Mbərom a jan anà bije a kwanay ahay nà: “Ga anan way anak sə mbadəy apan ata awan. Kə mbadək pa 'am a Mbərom dukwen, rah anan ambadəy anak ata lele.” ³⁴ Əna nən ni jak ikwen həna kutok nà, kà saa mbadəy bay jiga awan: kwa à ga nə tə bagəbaga mburom, anga winen nə man sə njahay ana Mbərom;

³⁵ kwa à ga nə tə daliyugo, anga winen nə man sa daf saray ana Mbərom; kwa à ga nə tə Urəsəlima dukwen, kə mbadəy anan bay, anga winen wulen su doh ana Mbərom Ba Məduwen. ³⁶ Kà saa mbadəy anan kwa ta nga anak bay, anga ki mba apan sə mbədə anan sibək sa nga anak bay, kwa à ga nə zənzen awan, kwa à ga nə kwedekkwedek awan. ³⁷ Ki ja lele awan adəka cəna, “Ayaw” kak matanan nà, na, ‘A’ay” kak matanan bay cite nà, na. Anga 'am a sa ja azar aya nà, sa var nə Fakalaw.»

Aman anan uda siked sə ines anà dō

Lukas 6.29-30

³⁸ «Kə slənen 'am a Mbərom a sa ja ata zle, a wa: “Kak dōwan a kə nəsek anak anan ide, ki nəsen anan ide cite. Kak dōwan a a kadək anan nə slan, ki kadan anan uda slan a cite.§” ³⁹ Əna nən ni jak ikwen həna kutok nà, kà si men anan anan uda siked sə ines anà dō sə huwan ahay bay. Kak dōwan a kə dəkək anak pə cakay sləmay kərtek a nà, mbədəhan anan apan cakay sləmay hinen re. ⁴⁰ Kak dōwan a a nan sa zlah apak anga aday i ngəzar panak zana anak məduwen a cəna, mbəsakan anan apan tegwere sə zana ata re. ⁴¹ Matanan, kak dō kà gak anak bəlaray sə tavak way anahan kilometer kərtek nà, tavakan anan way sə kilometer cew lele. ⁴² Dōwan a kə cəcihek panak way cəna, kà sa gan anan azay bay, varan. Matanan re, dō kə cəcihek panak gudire dukwen, kà saa ngaman anan bay ata bay. Varan.»

Pəlen anan dō manide a kwanay ahay

Lukas 6.27-28, 32-36

⁴³ «Kə slənen 'am a Mbərom sa ja, a wa: “Pəlay anan dō sə

† 5:27 Ca pə Gurtaaki 20.14. ‡ 5:31 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 24.1. § 5:38 Ca pə Gurtaaki 21.24; Farillaaji Lewiŋko'en 24.20; Tooktaaki Tawreeta 19.21. * 5:43 Ca pə Farillaaji Lewiŋko'en 19.18.

məsudoh anak*, aday nan ide anà dō manide anak ite.”⁴⁴ Əna nen ni jak ikwen nà: Pəlen anan dō manide a kwanay ahay, gen amboh anga dō sə jugwar pikwen wa 'am ahay fok,⁴⁵ anga aday kī gen way tədə anga wan ana Bəbay a kwanay Mbərom, winen à bagəbaga mburom. Winen kəma, a dav anan pac anahan nà, pu dō lele aya tu dō lelibay aya təke fok. A ga iven anahan pu dō sa ga mer su way lele aya tu dō sa ga mer su way lelibay aya təke fok re.⁴⁶ Kak kə pəlen nə dō sə pəlay kwanay ahay dəkdek nà, ki ben magwagway sa ma a kwanay pə Mbərom wa asa re anaw? Dō sə cakal jangal ahay dukwen ta ga matanan re asanaw?⁴⁷ Kak ki jen anan 'am anà zek a kwanay ahay dəkdek nà, ata ki gen way lele sə zalay dō azar aya daw? Kwa dō sə pəra ahay dukwen ta ga nə matanan re.⁴⁸ Təren dō lele aya à way ahay inde fok, kawa Bəbay a kwanay Mbərom, winen mə njahay a à bagəbaga mburom winen dō lele à way ahay inde fok ata awan.»

6

Atətak way pa 'am sa var way

¹ «Kwanay apan ki gen anan sumor anà dō nà, kà si gen anan pa 'am sə dō ahay anga aday tē canak ikwen bay. Bina, Bəbay a kwanay Mbərom, winen à bagəbaga mburom ata i varak ikwen magwagway sabay.

² «Kak kə njadak way sa man anan zek anà dō nà, kà sa zlapay anan awan aday saa varan anan bay. Sa ga way ata matanan cəna, dō sə mbadəmbada ahay. Ta ga matanan nà, ù doh sə wazay ahay, aday à lumo ahay, anga aday dō ahay tē həran atan nga. Nen apan ni jak ikwen tē didem a həna, tē njadak anan magwagway a tinen a coy.³ Əna iken kəma, kak a nak sa man zek anà dō nà, ga anan tē wurwer

awan. Kwa dō inde pə cakay anak dukwen à san apan bay re.⁴ Ga sumor anak nà, à mider a inde. Ata Bəbay anak Mbərom dukwen i varak magwagway. Winen nà, a canan anà way ma ga à mider a inde ataya fok.»

Atətak way a Yesu pə amboh

Lukas 11.2-4

⁵ «A alay a ki gen amboh dukwen nà, kà sa taren kawa dō sə mbadəmbada ahay bay. Tinen nə, a nan atan sa ga amboh nà, ti tavay jərek ù doh sə wazay ahay, kabay pə mægəzləga cəved ahay, anga aday dō ahay tã ca patan lele. Nen apan ni jak ikwen tē didem a həna, tē njadak magwagway a tinen coy.⁶ Iken, a nak sa ga amboh kəma, zla ù doh, tacay anan məsudoh lele, gan amboh anà Bəbay anak Mbərom. Mbərom nà, winen inde à man a mi der ata awan. A canan anà way anak ma ga à man a mi der ata re, i varak anan way anak a sə cəce panan ata awan.⁷ Kwanay apan ki gen amboh ata dukwen, kà sa zilen anan 'am aya zedede bay. Sə zalan anà 'am nà, dō sə pəra ahay. A ga patan nə Mbərom i təma amboh a tinen anga tē zalak anan anà 'am bayak a ata awan.⁸ Kà si gen kawa ana tinen ata bay, anga Bəbay a kwanay awan aday nà, a san way a kwanay a saa cəce panan wa ata zle, mənəna kwanay sə dazlan anà amboh awan.

⁹ «Kwanay ki gen amboh kəma, gen nə natiya awan:

Bəbay a manay, iken à bagəbaga mburom,

dō ahay tã san sləmay anak nə cəncan awan.

¹⁰ Bahay anak à ga zek à wulen à manay ite.

Way anak sa gan may à təra à wulen a manay pə daliyugo, kawa anahan sə təra à bagəbaga mburom ata re.

¹¹ Varan umo way sa pa saa slan umo biten ata awan.

12 Pæsen umo anan ines a manay ahay,
kawa ana manay sə pæsen anan anà do sa gan umo ines ataya cite.

13 Ba manay pə way saa njak manay ahay wa ite,
anga aday má sa zla i ines inde bay.

Dərgwaday manay à alay ana Fakalaw a wa.

[Anga bahay nà, iken.

Məgala anak tə mazlaḅ anak nà, inde sə coy.

Amen.]

14 «Kak kwanay apan ki pæsen anan anan ines anà do sa gak ikwen ines ahay nà, Bəbay a kwanay, winen mə njahay a à bagəbaga mburom ata dukwen, i pəsek ikwen anan ines a kwanay ahay re.

15 Əna ka sak a pæsen anan anan ines anà do azar aya bay cəna, Bəbay a kwanay dukwen i pəsek ikwen anan ines ahay bay ite re.»

Sumaya

16 «Kwanay apan ki gen sumaya nà, kà si ken anan ide a kwanay kawa kwanay ma ga mugo aya bay. Do sə mbadəmbada ahay nà, ta ga matanan. Tinen apan ti rac jər aday do ahay tá san tinen apan ti ga sumaya. Əna nen apan ni jak ikwen həna, tə njadək anan magwagway a tinen coy. 17 Əna, iken ki ga sumaya nà, banay anan ide anak, ga apan amar lele, 18 anga aday do ahay tá san iken apan ki ga sumaya bay jiga awan. Bina saa san anan way anak sa ga fok nà, si Bəbay anak Mbərom. Winen inde à man a mi der ata awan. A canan anà way ata zle, aday i varak anan magwagway anak. Winen nà, a canan anà way mi der aya fok.»

Man sa der zlile lele awan

Lukas 12.33-34, 11.34-36

19 «Matanan kutok, kà sa hilen anan nga anà way ahay pə daliyugo a anan anga kwanay a

bay. Anga pə daliyugo a anan nà, mumok ahay inde, zəḅzeḅ sa ján mangaz pə way ahay dukwen inde, ti nes anan way ata fok. Aday do sə akar ahay dukwen ti zlar anan doh ahay aday ti kəra anan way a kwanay sə halay ata awan. 20 Əna hilen anan way anà nga a kwanay adəka nà, à bagəbaga mburom. A man ata nà, mumok ahay tə mangaz dukwen ti nes anan sabay. Aday dukwen do sə akar ahay ti zlar anan doh aday sə kəra way ahay sabay re. 21 Anga, zlile anak ma dəf a à man ata nà, mivəl anak a dukwen i ga nə cezlezlen'e à man ata re.

22 «Ide nà, kawa lalam sə dəvan jiyjay anà zek. Kak ide anak winen lele nà, ata zek anak a fok winen a jiyjay a inde. 23 Əna kak ide anak lelibay nà, zek anak a fok winen i ide zənnen a inde. Saa varak jiyjay a nə ma asa anaw? Kak ide anak kə tərak ide zənnen a nà, takədimbomma iken à luvon inde acəkan.»

Atə Mbərom tə dala

Lukas 16.13

24 «Dowan saa mba apan sa gan mer su way anà bahay su doh ahay cew nà, ibay. Anga kə pəlak anan do kərtek a lele nà, i nan ide anà dowan a hinen ata awan. Kabay, tə njahak tu do kərtek a lele gerger cəna, i kədəy anan dowan a hinen ata awan. Matanan, ki mben apan sa gan mer su way anà Mbərom aday sə pəlay dala cew maya dukwen, i ga zek bay re.

Adafnga pə Mbərom

Lukas 12.22-31

25 «Nen apan ni jak ikwen asa: Kà sa jilen pə way sa pa tə zana bay. Sifa si zek a zalay way sa pa, aday zek dukwen a zalay zana asanaw? 26 Cen pə məvuhom ahay aday. Ta casl awan bay, ta car awan bay, tə halay awan itəbay. Əna Bəbay a kwanay a mə njahay a à bagəbaga mburom ata, winen apan i gan atan sumor ta sə varan

atan way sa pa. Aday kwanay kə zilen anan məvuhom ahay bidaŋ? ²⁷ Waya à wulen a kwanay saa mba apan tə ajalay nga anahan sə zəga anan apan luvon sə njahay anahan mənjək anaw?

²⁸ «Kak matanan cukutok nà, kə jilen pə zana kə zalak nə angamaw? Ənga, cen pə avərez sə way ahay sa hay ahay à kiβe ataya aday! Ta ga mer sə awan bay, ta han awan pi zek bay. ²⁹ Tə winen ata təkə nà, nen apan ni jak ikwen: Kwa abay bahay Sulimanu tə zlile anahan a bayak ata təkede nà, kula kə pəkak zana lele aya pi zek kawa avərez sə way ahay à kiβe ataya bay re. ³⁰ Aday Mbərom winen apan i rəβa anan daslam sə kiβe, tinen inde biten lele, aday sidew a cəna ti i han anan uko tə daslam ataya re. Kwanay do ma kac adaf nga a anan aya awan, kak Mbərom kà mbak apan sa ga mer su way matana nà, i mba apan sə pəkak ikwen zana pi zek lele aya zal way ahay, à kiβe ataya bidaŋ? ³¹ Matanan kutok, kà sa viwen anan nga anà zek a kwanay tə ajalay nga pə way sa pa, pə way sa sa, kabay pə zana sa pak pi zek ahay bay. ³² Sə pəlay way matanan ataya cəna, do sə pəra ahay. Aday Bəbay a kwanay Mbərom a đukwen a san zle, kwanay ki gen anan may anà way ataya way anahan. ³³ Əna lihen adəka sə pəlay bahay a Mbərom aday didek anahan awan. Ata winen a, i varak ikwen way a kwanay a sa gan may ataya fok re. ³⁴ Kà sa viwen anan nga anà zek a kwanay tə ajalay nga pə way sə sidew bay, anga sidew ata đukwen i gan nga anà zek anahan a cite. Pə ide sə cəde fok, way anahan aya inde i sla saa bayak apan.»

7

*'Am sa man mungok i zek ahay
Lukas 6.37-38, 41-42*

¹ «Kà si men anan anan mungok tū do azar aya à mivel inde bay, anga aday Mbərom à sa mak ikwen anan mungok bay ite. ² Anga Mbərom i mak ikwen anan mungok nà, kawa ana kwanay sa man anan mungok anà do ahay ata cite. I lavak ikwen way nà, tə way mbala ana kwanay sə lavan anan anà do ahay ata cite re.

³ «Iken nà, ka mba apan sə canan anà cukol i ide ana mərak anak inde, aday dədom i ide anak a inde nà, ka mba apan sə canan sabay ata nà, angama kutok anaw? ⁴ Ka mba apan sa jan anà mərak anak: “Hayak anan, nà gəβak anan cukol i ide wa!” aday cəkəbay dədom zləngəđəfa i ide anak a inde nà, kəkəməw? ⁵ Mbədəmbada bidaŋka! Gəbay anan dədom i ide anak a wa aday! Ata ki mba apan sə canan sə gəbay anan ahay cukol i ide anà mərak anak wa kutok cite.

⁶ «Matanan, kà sa viren anan anan way cəncan a anà kəla ahay bay, anga ti sa may ahay pikwen, ti ngalay kwanay awan. Kà sa viren anan anan mədine a kwanay ahay anà gadura ahay bay, anga tà sa ndərasl atan à dəndəloβ inde bay, bina ti lize.»

Cəcihen, pəlen aday jen ayak 'am uho wa

Lukas 11.9-13

⁷ «Cəcihen! Mbərom i varak ikwen way a kwanay sə cəce ata awan. Pəlen! Ki ten anan à nga anà way a kwanay a sə pəlay ata awan. Jen 'am pi zek wa uho, aday ti təβak ikwen ayak wa. ⁸ Anga kuwaya kə cəcihek way cəna, ti varan. Kuwaya kə pəlak way đukwen, i njad way anahan a sə pəlay ata awan, aday kuwaya kə jak ayak 'am uho wa đukwen, ti təβan ayak wa cite re.

⁹ «Matanan re, waya à wulen a kwanay saa varan kon à alay inde anà wan anahan, anga a cəce panan wa daf anaw? ¹⁰ Kabay kak wan a a cəce nə kəlef nà, ki varan

dədew à alay inde bay re asanaw?
¹¹ Kwanay dō lelibay aya bugol dukwen, kə sənən a viren anan way lele aya anà wan a kwanay ahay. Aday Bəbay a kwanay Mbərom, winen à bagəbaga mburom ata nà, a san sə varan way lele aya anà dō sə cəce panan wa way ahay zal mbala a kwanay sa san bidaw?

¹² «Way a tədə abay ki gen anan may dō ahay tã gak ikwen anan ataya fok nà, lihen apan sa gan atan anan aday. Anga way a mə vinde aya à Tawrita inde, aday à Deftere ana dō maja'am a Mbərom ahay inde fok nà, tə dazlan nə ta 'am ata awan.»

Məsudoh ahay cew

Lukas 13.24

¹³ «Zlen tə məsudoh a mə mbədəc a njulehwehwe ata awan. Anga məsudoh a zləbatam ata aday cəved anahan a dukwen ma da 'am a bay ata nà, a dəzle dō nà, à man sə lize. Do sa zla ta man ataya nə bayak awan. ¹⁴ Əna məsudoh a mə mbədəc ata aday cəved anahan a dukwen ma da 'am ata nà, a dəzle dō nà, à man sə sifa sa ndav bay ata awan. Do sa zla ta man ataya nà, tinen bayak aya itəbay.»

Do maja'am a Mbərom mungwalay aya awan

Lukas 6.43-44

¹⁵ «Bənen nga a kwanay lele pu dō maja'am a Mbərom mungwalay aya wa. Ti zlak ayak à wulen a kwanay ahay inde nà, tinen kawa taman ahay, aday cəkəbay tinen nə kawa kəla kié ahay. ¹⁶ Ki sənən atan nà, pi mer su way a tinen aya wa. Anga jəgem i wahay buway kulibay. Matanan iyam dukwen i wahay maka kulibay re. ¹⁷ Matanan dədəzl si sé lele awan, i wahay wan lele cite re. Sé lelibay a dukwen i wahay wan lelibay aya cite. ¹⁸ Sé lele cəna, i wahay wan lelibay a kulibay, sé lelibay ite, i wahay wan lele aya kulibay re. ¹⁹ Sé sə wahay wan lele aya bay ata

cəna, ti gad anan, ti lar anan ù uko inde. ²⁰ Matanan, ki sənən anan dō maja'am a Mbərom mungwalay aya nə pi mer su way a tinen aya wa.»

Njavar a Yesu guzgewez aya awan

Lukas 13.25-27

²¹ «Sənən anan pi zek wa lele re: Saa zla à bahay a Mbərom inde nà, dō sə ngumo “Bahay, bahay” ataya fok bay. Əna saa dəzle cəna, dō sa ga way kawa sa zlan à nga anà Bəbay uno, winen mə njahay a à mburom ata awan. ²² Kə dəzlek pə luvon saa ga sariya ata asanaw nà, dō ahay bayan aya ti ja: “Bahay, bahay, ma mak anan anan 'am a Mbərom anà dō ahay tə sləmay anak, mə rəzlak anan setene ahay tə sləmay anak, ma gak masuwayan sə way ahay bayak a tə sləmay anak a re.” ²³ Əna ni jan atan nà: “Kula nə sənək kwanay a bay jiga awan. Zlen ayak à man uno wa, kwanay dō sa ga sədək ahay.»

Jike su doh ahay cew

Lukas 6.47-49

²⁴ «Natiya kutok, dōwan a nə kuwaya kə slənek 'am uno a anaya, aday kə dəfak anan apan lele cəna, winen a a ga minje tə dōwan a inde ma san way awan, winen a han anan doh a anahan pə pəkərad. ²⁵ Iven a ga, zəlaka a haway, aday vəvara a ga, a bal anan doh ata, əna hwiya kə mbəzlak anan bay, anga doh ata ma han a pə pəkərad. ²⁶ Aday dōwan a kə slənek anan 'am uno a anaya, aday kə dəfak anan apan bay ite nà, ata winen a ga minje tə dōwan a inde ma san way a bay awan. Winen a han doh anahan pə wiyen. ²⁷ Iven a ga, zəlaka a haway ahay, vəvara a ga, a bal anan doh ata awan, a mbazl gərep gərep hele hele.»

²⁸ Yesu a ndav anan 'am anahan ataya cəna, wazo anahan ata a gan wadan wadan anà dō ahay. ²⁹ Anga winen a dəkay anan way nə kawa

dó sə mazlaḅ bina, kawa miter sə Tawrita ahay itəbay.

8

Yesu a mbar anan dōwan a inde mə dugwad awan

Markus 1.40-45; Lukas 5.12-16

¹ Yesu a ndav anan atətak way anahan ataya nà, a dazay ahay à bəzlom ata wa, aday dō ahay bayak a tə pərahan azar. ² Dōwan a inde à man ata, winen dō mə dugwad awan. A zlak ayak pə cakay ana Yesu, a dukwen gərmec ù vo, a wa: «Ba Məduwen, kà zlak anak à nga nà, ki mba apan sa mbar nen aday zugol uno à ndav ite.»

³ Yesu a ndəḍoy anan alay anahan, a laman, aday a jan kutok, a wa: «U no, mbar! Zugol anak kə ndəvak.» Kwayan'a dōwan a mə dugwad ata a mbar acəkan. ⁴ Yesu a jan asa, a wa: «Sləne lele, kà sa təkəren ləbara a anan anà dōwan bay, əna zla saa kan zek anà dō sə gəḍan dūngo anà way anga Mbərom, à zəzor iken. Aday varan way a Mbərom kawa ana Tawrita a Musa sa ja ata awan, aday dō ahay tà san apan zugol anak kə ndəvak.»

Yesu a mbar anan bile ana bahay sə suje sə Ruma ahay

Lukas 7.1-10

⁵ Natiya kutok, Yesu a zla à wulen su doh sə Kafarnahum. Bahay sə suje ahay a inde à man ata awan, winen nà, Ruma ahay. A həḍək pə cakay ana Yesu saa cəce panan maməzek. ⁶ A jan, a wa: «Ba Məduwen, bile uno a inde, winen mə nahay a əga nen. Winen ma mac saray aya awan, a ga ḍəce tə mindel.»

⁷ Yesu a mbəḍahan apan, a wa: «Ni zlak ayak saa mbar anan.»

⁸ Bahay sə suje ata a jan, a wa: «Ba Məduwen, na slak aday sa jəka ki zla əga nen ata bay. Əna ja 'am a kərtek cəna, bile uno ata i mbar asanaw? ⁹ Nen a aday nà, bahay uno ahay dukwen inde, aday nen

nə bahay sə lavan nga anà suje ahay bayan aya re. Na sak a jan anà dōwan a kərtek a: “Zla tiya”, i zla. Na sak a jan anà dō hinen: “Hayak à man a anan”, i nay ahay. Na sak a jan anà bile uno: “Ga natiya”, i ga anan acəkan.»

¹⁰ Yesu a sləne 'am anahan ataya cəna, a zlan à nga lele. A jan anà dō sə pərahan azar ataya awan, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə ḍidəm a həna: Kula na tak anan à nga anà dō sa ḍaf upo nga lele kawa dōwan a anan à wulen su dō sə Isəra'ila ahay bay. ¹¹ Ni jak ikwen: Dō ahay bayak a, ti i halay ahay nga kwa pə daliyugo ahay wa fok, ti i pa way à bahay a Mbərom tatə Ibrahima, tatə Isiyaku, aday tatə Yakob. ¹² Əna dō sa jəka tinen abay mə walay aya bugol saa pa 'am sə bahay a Mbərom ataya nà, ti gucey atan uho ì ḍe zənnen a inde. A man ata nà, ti i yam aday ti i rac slan.»

¹³ Yesu a dazlan sa jan anà bahay sə suje ata awan, a wa: «Zla way anak agay! I tərak kawa ananak a sa ḍaf upo nga ata awan.»

A alay ata awan ite, bile anahan ata a mbar acəkan.

Yesu a mbar dō sə ḍəvac ahay bayak awan

Markus 1.29-34; Lukas 4.38-41

¹⁴ Aya, Yesu a zla əga Piyer. A ḍəzle cəna, a tan ayak à nga anà jəje ana Piyer nà, winen mə nahay a, nga a bərzlan. ¹⁵ Yesu a laman alay anà uwar ata awan, aday nga a sə bərzlan ata a ndalay panan. A slabak, a dan way sa pa anà Yesu.

¹⁶ Suko anahan a ga cəna, ta ran ahay dō sə ḍəvac azar aya bayan awan, tinen tə setene aya à nga inde. Yesu a razl anan setene ahay ta 'am anahan sa jan atan, aday a mbar anan dō sə ḍəvac ataya fok. ¹⁷ A ga matanan ata aday 'am ana dō maja'am a Mbərom Ezaya sa ja ata à təra, a wa:

«Winen nà, kə gəḅak puko wa bəle a mənuko,

kə tavakak anan puko wa
dəvac ana mənuko ahay.*»

*Do sa gan may sə pərahan azar
anə Yesu ahay*

Lukas 9.57-62

¹⁸ Yesu a canan anə man su do
pə cakay anahan ata nà, a jan anə
njavar anahan ahay tē takas way a
tinen pa day uho sə bəlay. ¹⁹ Miter
sə Tawrita a inde, a hədəken ayak
pə cakay ana Yesu, a jan, a wa:
«Miter, nen ni pərahak azar kwa
aha fok.»

²⁰ Yesu a mbədahan apan, a
wa: «Hwehwe ahay nà, məke a
tinen ahay inde, məvuhom sa nga
mburom ahay dukwen, doh a tinen
ahay inde, əna nen Wan su Do nà,
man sə nahay uno inde saa man
uda ibay.»

²¹ Dowan a maza à wulen sə
njavar a Yesu ahay wa a jan, a
wa: «Ba Məduwen, u no sə pərahak
azar, əna vuro cəved nà zla agay,
nà saa lay anan ahay bəbay uno
aday.»

²² Yesu a mbədahan apan ite, a
wa: «Mbəsak anan məsinde ahay
tā la məsinde a tinen ahay. Iken,
hayak, pəruho azar.»

*Yesu a gafan 'am anə atə mad tə
a'am*

Markus 4.35-41; Lukas 8.22-25

²³ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu
a jan way anahan à kwalalan inde
tə njavar anahan ahay. ²⁴ Tinen
apan ti zla kutok, vəvara məduwen
a a slabak kwayan'a pa nga sə a'am.
Məsugurndolon sə miresl sə a'am a
slabak, a njəvek ayak à kwalalan
inde. Ata Yesu nà, winen apan i
njak ahan.

²⁵ Njavar anahan ataya ta nay
apan, tə pədek anan, ta jan, ta wa:
«Ba Məduwen, mənuko apan dī lize.
Tam mənuko ite!»

²⁶ Yesu a mbədahan atan apan,
a wa: «Kə jəjiren nà, angamaw?
Kə dəfen upo nga bayak a bay
kələdaw?»

Coy Yesu a slabak hərom, a
gafan 'am anə mad, a jan anə
məsugurndolon sə a'am ahay tē
mbəsak sa bal. Dekek, atə mad tē
a'am tē tavay acəkan. ²⁷ Way ata
a gan masuwayan anə do ataya
bayak awan. Anga nan ta ja, ta
wa: «Dowan a anan ata nà, do maw?
Kwa atə mad tē məsugurndolon sə
a'am ahay dukwen tē dəfan apan!»

*Yesu a mbar anan dowan aya
inde cew tə setene aya à nga inde*

Markus 5.1-20; Lukas 8.26-39

²⁸ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a
dəzle pa 'am sə bəlay, pa day uho su
kon sə Gadarena ahay. A man ata
nà, dowan aya inde cew, tə setene
aya à nga inde. Tinen aday nà, ta
ga zlawan cəvedabay. Anga nan,
do ahay tə mbəsakak sa zla ta man
ata awan. Dowan ataya ta nay ahay
à wulen sə jəvay ahay wa, tə zlan-
gay tatə Yesu. ²⁹ Tə canan à Yesu
cəna, ta zlah pi zek, ta wa: «Iken
Wan a Mbərom, kə pəlay pumo wa
həna kwayan'a nə maw? Ka nak
sa naa ga alay tə manay kwayan'a
mənəna alay a Mbərom sa dəf ata
sə dəzley ahay ca daw?»

³⁰ Ta man a tinen ata daren
mənənek nà, gadura ahay inde,
tinen apan ti rac apa. ³¹ Setene
ataya tə cəce pə Yesu a wa, ta wa:
«Kak a nak sa razl manay nà, varan
umo cəved mē ndərmad à gadura a
anaya inde.»

³² Yesu a jan atan kutok, a wa:
«Zlen uda awan!» Tə zləray ahay à
do ataya wa, ta zla à gadura ahay
inde. Gadura ahay fok ite, ta haw
kwa pa zar kon wa, tə dazak ayak
kwa pa 'am məgəjəgəje wa à bəlay
inde, tətah, tə lize uda awan.

³³ Do sa gan nga anə gadura
ataya ta haw à wulen su doh. Ta
jan anə do ahay way a sə təra pu
do cew ataya awan, aday pə gadura
ahay re. ³⁴ Do sə wulen su doh ahay
fok, ta nay saa zlangay tə Yesu. Tə

* 8:17 Ca pə Esaaya 53.4.

canan cəna, tə dubok anan Yesu, aday á zla ù kon a tinen ata wa.

9

Yesu a mbar anan dōwan a inde mə təra à məndak awan

Markus 2.1-12; Lukas 5.17-26

¹ Natiya kutok, Yesu a ján à kwalalan inde maza awan, a takas bəlay, a ma way anahan à Kafar-nahum, wulen su doh anahan. ² A wulen su doh ata wa, dōwan aya inde tə gəban ahay do pə lala, winen mə təra à məndak awan. Yesu a canan anà adaf nga a tinen ata cəna, a jan anà dōwan a mə təra à məndak ata awan, a wa: «Dəna uno, kə jalay awan sabay. Nə pəsek anan ines anak ahay coy.»

³ Aya əna, miter sə Tawrita ahay inde à man ata awan, tə jalay nà: «Dowan a anan, winen apan i jənan pa 'am anà Mbərom.»

⁴ Yesu a san abayak nga a tinen ata zle coy. Anga nan a wa: «Kə jilen way lelibay a matanan à mível a kwanay inde nà, angamaw? ⁵ Ma da 'am a nə maw? Sa ja: “Nə pəsek anan ines anak ahay” ata daw, kabay sa ja: “Slabak, zla” ata daw? ⁶ Əna u no kə sənən apan lele, nen Wan su Do nà, məgala uno inde sə pəsen anan ines à do ahay pə daliyugo.» A jan anà dōwan a mə təra à məndak ata: «Slabak, gəba lala anak, zla agay!»

⁷ Dowan ata a slabak, a zla way anahan agay acəkan. ⁸ Do ahay tə canan anà way ata cəna, tə jəjar pi zek, aday tə həran nga anà Mbərom, anga kə varak anan maza matanan ata anà do zəzen aya awan.

Yesu a ngaman anà Mata

Markus 2.13-17; Lukas 5.27-32

⁹ Yesu a slabak à man ata wa asa, a zla way anahan. Winen apan i zla ata nà, a canan à dōwan a inde tə ngaman Mata, winen mə njahay a ù doh sə cakal jəngal. Yesu a canan

cəna, a jan: «Pəruho azar!» Mata a slabak, a pərahan azar acəkan.

¹⁰ Tə njahay pə tuwez əga Mata kutok, Yesu tə njavar anahan ahay. Aday do sə cakal jəngal ahay tu do sə atahasl azar aya bayak a ta zlak ayak re. ¹¹ Farisa ahay tə canan anà way ata cəna, tə cəce pə njavar anahan ataya wa: «Miter a kwanay nà, a pa way pə kərtek a tu do sə cakal jəngal ahay, aday tu do sə atahasl ahay nà, angamaw?»

¹² Yesu a sləne anan lele nà, a jan atan, a wa: «Do dəvac a bay cəna, a gan may anà do sə disise bay, si do sə dəvac ahay. ¹³ Adəka bay, zlen saa tətək nà, 'am a ma ja à Deftere a Mbərom inde a anan: “U no do ahay tə gan sumor i zek ahay, bina u no tə vuro gənaw ma sla dūngo aya bay.*” Nen a aday dukwen, na nay ahay sa naa ngaman anà do sa ga way lele ataya bay. Əna na nay ahay nà, sə ngaman anà do sə atahasl ahay.»

Acəce way pə sumaya

Markus 2.18-22; Lukas 5.33-39

¹⁴ Natiya kutok, njavar a Yuhana ahay tə cəce pə Yesu wa, ta wa: «Manay tə Farisa ahay, ma ga sumaya kutok nà, njavar anak ahay nə ta ga itəbay angamaw?»

¹⁵ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «A ga pikwen nà, do mə ngamay aya à man sə gəba dalay nà, ti mba apan sa ga sumaya itədaw? Matanan bay! Əna pa pac a do sə gəba dalay ata, tə bənak anan à wulen a tinen wa nà, ata ti ga sumaya kutok.

¹⁶ «Matana re, waya sə tapay zana wiya a pə zana anahan məduwer a anaw? Ibay. Anga à man sə banay anan nà, məgabəl sə zana wiya ata i zəga anan apan məke ana zana məduwer ata awan, i ngəraw. ¹⁷ Matana re, dōwan sa mbad mahay mə kwasay a bay a à mbulo sa zlay məduwer a dukwen

* 9:13 Ca pə Hose'a 6.6.

ibay†. Anga mahay mə kwasay a bay ata kâ sak a kwasay nâ, i nğaraw anan mbulo sa zlay a mæduwer ata awan, aday mahay đukwen i mbađ â mændak, mbulo sa zlay kâ nêsek asa re. Anga nan, suwan sa mbađ mahay mə kwasay a bay â mbulo sa zlay wiya awan. Ata, awan saa nes dukwen ibay.»

Atə bahay a inde tə uwar sə laman alay à zana a Yesu ata awan Markus 5.21-43; Lukas 8.40-56

¹⁸ Yesu winen apan i ja 'am anahan ataya nâ, đowan inde winen bahay awan, a zlak ayak. A dukwen gærmec ù vo anâ Yesu, a jan, a wa: «Dəna uno kâ mæcak həna. Hayak əga nen. Kâ đaf apan alay anak aday â mbar ite.» ¹⁹ Atə Yesu tə njavar anahan ahay tə slabak, tə pərahan azar.

²⁰ Uwar a inde à man ata ite, winen đəvac a, ava kuro nga cew. Mez winen apan i pəkan ahay à kutov wa. Anga nan, a nay ahay à wulen sə đo ahay ta sə dəba a Yesu. A dazlan, a laman alay nec anâ 'am sə zana ana Yesu. ²¹ A jalay nâ: «Kak nê njadak sə laman anâ zana anahan a cəna, ni mbar asanaw!»

²² Yesu ite a mbəđa 'am pə uwar ata, a canan, aday a jan: «Mazar uno, kâ jalay awan bay, adaf nga anak pi nen ata kâ mbərak iken.» A alay ata awan ite, uwar ata a mbar acəkan.

²³ Yesu a dæzle əga bahay ata awan. A canan anâ đo sa fa gingec ataya pi zek tu đo sa yam ataya fok nâ, ²⁴ a jan atan, a wa: «Zlen à man a anan wa, anga dəna a anan kâ mæcak bay. A njak ahan ca.» Man su đo ataya tə mbasay apan.

²⁵ Ta razl anan đo ahay fok uho lele nâ, Yesu a zla ù doh à man sə məsinde, a bənan anan alay anâ dəna ata awan. Dəna ata a slabak hərom.

²⁶ Matana kutok, ləbara ata a ta 'am təđay pə daliyugo ata fok.

Yesu a mbar anan hufof aya inde cew

²⁷ Yesu a slabak à man ata wa asa, a zla way anahan. Pə cəved anahan ata kutok, hufof ahay cew tə pərahan ayak azar, tinen apan ti zlah, ta wa: «iken wan a Dawuda, mâ gak i zek wa ite!» ²⁸ Yesu a zla ù doh lele nâ, hufof ataya tə həđaken ayak pə cakay. Yesu a cəce patan wa, a wa: «Kə đafen upo nga ni mba apan sa mbar kwanay acəkan đaw?»

Tə mbəđahan apan, ta wa: «Ayaw, mə đəfak apak nga.»

²⁹ Natiya kutok, Yesu a laman atan alay pə ide, aday a wa: «Â tərak ikwen kawa ana kwanay sə đəfay upo nga ata awan.» ³⁰ Ide a tinen ahay tə təba acəkan ngurret.

Pə dəba wa nâ, Yesu a gafan atan 'am pi zek wa lele, a wa: «Kâ sa təkaren anan 'am a anan anâ đowan bay jiga awan.» ³¹ Əna tinen ta zla cəna, tə təkər anan ləbara a Yesu kwa aha pə daliyugo ata fok.

Yesu a mbar anan đowan a inde maandak awan

³² Đowan a abay hufof ataya tinen apan ti zla way a tinen mba, đo ahay tə gəban ahay đowan a inde anâ Yesu. Đowan ata a ja 'am bay, winen maandak awan, anga setene inde anan à nga. ³³ Yesu a razl anan setene ata awan, aday đowan a maandak ata a dazlan sa ja 'am kutok. Way a sə təra ata a gan masuwayan anâ do ahay. Anga nan ta ja, ta wa: «Way kawa həna anan ata, đowan kâ canak anan kula à Isəra'ila bay fok.»

³⁴ Aya əna, Farisa ahay ta wa: «Sə varan məgala sa razl anan setene ahay nâ, bahay sə setene aya awan.»

Do si mer su way ahay ta kac ike

† 9:17 Mbulo sa zlay nâ, way sa mbađ uda mahay sə Yahuda ahay. Aday đukwen, kak winen wiya awan nâ, à alay ana mahay sə kwasay uda nâ, a nğaraw bay.

³⁵ Yesu a bar à wulen su doh ahay, aday a zla pu kon pu kon. Winen apan i tətakan anan way anà do ahay ù doh sə wazay ahay. A taa wazan atan ləbara sə bahay ana Mbərom mugom awan. Kə mbərak anan do sə dəvac a tinen ahay fok, pi zek tu do mə təra à məndak aya fok re. ³⁶ Yesu a canan anà man su do ata cəna, ta gan i zek wa, anga ta yak nga, tə dawarak kawa təman mənəna do sa gan atan nga ataya awan. ³⁷ Natiya kutok, a jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Way sa pa inde à guvo bayak a sə halan nga, əna do sə halan nga aya ta kac ike. ³⁸ Suwan gen anan kem anà bahay sə guvo awan, à zəga anan do ahay à guvo, anga sə halan nga anà way sa pa.»

10

Yesu a walay do maslan anahan ahay kuro nga cew

Markus 3.13-19; Lukas 6.12-16

¹ Natiya awan, Yesu a ngaman anà njavar anahan kuro nga cew ataya pə cakay anahan. A varan atan məgala sa razl anan setene ahay, aday sa mbar anan do sə dəvac ahay fok, tu do mə təra à məndak aya fok re. ² Sləmay su do maslan anahan a kuro nga cew ataya nà, həna: mama'am awan, Simon, dōwan a Yesu sə ngaman Piyer* ata awan, tinen tə mərak anahan Andəre. Yakuba tinen tə mərak anahan Yuhana, tinen wan ana Zebede ahay. ³ Filip tə Bartilome, Tomas tə Mata do sə calal jangal ata awan, Yakuba wan ana Alfa, Tade, ⁴ Simon do manidə sə Ruma ahay ata awan, tə apan Yudas Iskariyot do saa ga daf pə Yesu ata awan.

Mer su way ana do maslan a kuro nga cew ataya awan

Markus 6.7-13; Lukas 9.1-6

⁵ Yesu a slən anan do maslan anahan ahay kuro nga cew ataya

ta sa jan atan: «Kā si zlen àga do sə pəra ahay bay, kā si zlen à wulen su doh sə Samariya ahay bay re. ⁶ Kī zlen asanaw cəna, pə cakay sə Isəra'ila ahay, tinen kawa təman mə lize ataya awan. ⁷ A man a kwanay sa zla fok, dīken atan anan nà: “Bahay a Mbərom winen bəse tə kwanay coy.” ⁸ Mbəren anan do ahay à dəvac a tinen ahay wa. Slabiken anan do ma mac aya re. Do mə dugwad aya dukwen, mbəren atan aday zugol a tinen à ndav. Rəzlen anan setene à do ahay wa. Kə njiden məgala ata dukwen kəriya awan, viren anan anà do ahay kəriya cite. ⁹ Kā sa gəben dala à alay bay, kwa dala sə gura, kwa sə gursa, kwa sə rəslom. ¹⁰ Kā sa gəben tabay à alay bay, kā sa gəben zana ahay cew bay, kā si ren təkarak ahay saray cew bay, kā sa gəben dəker à alay bay fok. Anga do si mer su way cəna, i pa nà, way sə herre6 anahan.

¹¹ «Ka sak a dəzlen à wulen su doh cəna, pəlen do tədə i təma kwanay ata awan. Njihen àga winen hus à luvon a kwanay sa zla à man hinen. ¹² Kwanay apan ki i dəzlen àga do nà, jen atan kawa həna a anan: “Zay à tərak ikwen.” ¹³ Ata kak do su doh ataya tə təmahak kwanay nà, zay a kwanay à njahay patan acəkan. Aday kak do su doh ataya tə təmahak kwanay bay ite cəna, zay a kwanay à may ahay pikwen. ¹⁴ Matana re, kak dōwan aya tinen tə təmahak kwanay bay, kabay ta ngam sə sləne 'am a kwanay bay nà, zlen way a kwanay à man ata wa, aday kə bəzləmen morbodok su kon a tinen pə saray a kwanay ahay wa. ¹⁵ Nen apan ni jak ikwen tə didem a həna: Pə luvon a aday Mbərom i gan sariya anà do sə daliyugo ahay ata nà, zek i naa dan anà do su kon ataya zal mbala ana Sodoma tə Gomora.†»

* **10:2** Kawa sa ja nà, Pəkərad. † **10:15** Ca pə Laataanooji 19.

*Dɔce ahay inde pa 'am**Markus 13.9-13; Lukas 21.12-17*

¹⁶ «Ni slan kwanay hɛna, kawa tɛman ahay à wulen sɛ kɛla kɛbe ahay inde. Anga nan, tɛren dɔ wurwer aya kawa dɛdew ahay, aday njihen sɛkɛffe kawa badɛbada ahay. ¹⁷ Ben nga a kwanay lele pu dɔ sɛ daliyugo ahay wa, anga ti naa zla kwanay à man sɛ sariya ahay, ti naa ndabɛy kwanay ù doh sɛ wazay ahay. ¹⁸ Ti naa ngɛza kwanay pa 'am sɛ guverner ahay aday pa 'am sɛ bahay mɛduwen aya anga kwanay njavar uno ahay. Matanan ki gen side pa 'am a tinen ahay, aday pa 'am ana dɔ sɛ pɛra ahay re. ¹⁹ Kwa siwa siwa tɛ bɛnak kwanay à man sɛ sariya ahay nà, kà sa jɛlen à mivel a kwanay inde: “Mi i ja hɛna nɛ maw, aday mi ja kɛkɛmaw?” bay. Anga ki njiden 'am i nak ikwen ahay à nga inde à alay ata awan. ²⁰ Anga 'am ata i nay ahay dukwen à nga a kwanay wa bay. Saa jak ikwen ahay nà, Apasay a Bɛbay a kwanay Mbɛrom.

²¹ «Matanan, mɛrak ahay ti varan anan mɛrak a tinen ahay anà dɔ ahay aday tã vad atan. Bɛbay ahay dukwen ti gan anà gwaslay a tinen ahay matana re. Gwaslay ahay dukwen, ti slabak pɛ bɛbay a tinen ahay aday dɔ ahay tã vad atan re. ²² Dɔ ahay fok ti nak ikwen ide anga kwanay njavar uno ahay. Əna dɔwan a kɛ sɛmak anan anà dɔce ata hus à andav a inde nà, winen i tam. ²³ Kak dɔ ahay ta gak alay tɛ kwanay ù kon ata nà, zlen way a kwanay ù kon hinen. Nen apan ni jak ikwen tɛ didɛm a hɛna: Nen Wan su Dɔ ni may ahay nà, ki mben apan sɛ zlangay alay pu kon sɛ Isɛra'ila fok aday bay.

²⁴ «Dɔ sɛ jangay nà, i zalay miter anahan bay. Matanan, dɔ sa ga mer su way àga dɔ dukwen, i zalay bahay su doh ata bay re. ²⁵ Dɔ sɛ

jangay kà sak a dɛzle ù doh anà dɔ sɛ jangan ata awan, kabay dɔ si mer su way dukwen kà sak a dɛzle à mɛduwen sɛ mazlaɓ ana bahay su doh ata awan, ata winen kà slak kutok. Kak aday tɛ ngamak uno i nen bahay su doh “Bɛ'elzebul†” nà, ti tɛra kwanay dɔ su doh uno ahay fok à mɛndak kà zalak kutok bidaw?»

*Lele sɛ jɛjɛran nà, anà wayaw?**Lukas 12.2-9*

²⁶ «Anga nan, na wa: Kà jɛjɛren anan anà dɔ sa ga alay tɛ kwanay ahay bay. Way mi dɛr aya fok ti kay ahay zek uho mba, aday 'am mɛ sɛsɛk aya asɛsɛk fok, ti slɛne zek kutok. ²⁷ Way uno sa jak ikwen mɛnuko taayak ataya fok, jen anan pɛ ide sɛ dɔ ahay fok kutok re. Way a kwanay sɛ slɛne mɛ sɛsɛk asɛsɛk ataya nà, jen anan pɛ zavay wa kutok. ²⁸ Kà jɛjɛren anà dɔ sa mba apan saa ndɛvak ikwen anan sifa tɛte ataya bay. Jɛjɛren anan adɛka nà, anà Mbɛrom. Winen nà, i mba apan sɛ lize anan zlay si zek tɛ sifa a tɛke à mɛke sɛ mɛrda ata awan. ²⁹ Tɛ dala anak mɛnjɛk nà, ti pɛkak apan kɛdɛye ahay ngwer cew bidaw? Kɛdɛye ataya nà, inde kɛrtek sɛ slahay pa nga mburom wa à mɛndak mɛnjɛna Bɛbay Mbɛrom sa gan may nà, inde daw? ³⁰ Kwanay hɛna dukwen, kwa sibɛk sa nga a kwanay, tinen mɛ baslay aya fok kɛrtek kɛrtek. ³¹ Anga nan, na jak ikwen: Kà jɛjɛren bay, bina kwanay kɛ zilen kɛdɛye ahay bayak a asanaw!

³² «Natiya, kak dɔwan a kà jak pa 'am su dɔ sɛ daliyugo ahay “Nen dɔ a Yesu!” nà, nen dukwen, ni ja pa 'am ana Bɛbay uno Mbɛrom, winen à bagɛbaga mburom ata: “Winen dɔ uno!” cite. ³³ Əna dɔwan kà jak pa 'am su dɔ sɛ daliyugo ahay sa jɛka a san nen Yesu bay cɛna, nen dukwen ni jan anà Bɛbay

† 10:25 Bɛ'elzebul nà, slɛmay ana Fakalaw re.

uno Mbərom, winen à bagəbaga mburom ata nà, na san anan bay ite re.»

Yesu a nay anan nə zay bay, əna maslalam

Lukas 12.51-53, 14.26-27

³⁴ «Natiya asa, kə jilen sa jəka na nay ahay nà, sə gəbay ahay zay bay. Na nay sə gəbay nə zay bay, əna maslalam. ³⁵ Nen na naa njak anan atə wan pi zek tə bəbay anahan, aday atə dəna dalay a pi zek tə may anahan, atə dalay sa wan pi zek tə jəje anahan. ³⁶ Saa təra pi zek dō manide ahay nà, dōwan aya ù doh pə kərtek ata awan.

³⁷ «Dowan a kà sak a pəlay bəbay anahan kabay may anahan zal sə pəlay nen cəna, winen kà slak njavar uno bay. Aday dōwan kà sak a pəlay wan anahan kabay dəna anahan zal sə pəlay nen cəna, kà slak njavar uno bay re. ³⁸ Kak dōwan a kə tavakak dədom anahan mə zləngad a aday kə pərahak uno azar bay cəna, kà slak njavar uno bay re. ³⁹ Dowan a kà nak anan sa tam anan sifa anahan tə alay anahan a cəna, i lize anan adəka bugol. Əna dōwan a kə lizek anan sifa anahan anga nen ite nà, ata i njad anan way anahan adəka.»

Mərdok anga sə təma njavar a Yesu ahay

Markus 9.41; Lukas 10.16

⁴⁰ «Dowan a kə təmahak kwanay, a təma nà, nen awan. Aday dō sə təma nen dukwen, a təma dō sə slənay ahay nen ata awan. ⁴¹ Dowan a kə təmahak dō maja'am a Mbərom anga winen dō maja'am a Mbərom cəna, i njad mərdok anahan kawa ana dō maja'am a Mbərom ata awan. Aday dōwan a kə təmahak dō didek a anga winen dō didek a cəna, i njad mərdok anahan kawa ana dō didek ata re. ⁴² Nen anan ni jak ikwen tə didem a həna: Kuwaya dōwan a kə varak anan kwa a'am mə taslay a anà dō

ma kac a kərtek à wulen sə njavar uno a anaya anga winen njavar uno nà, i njad magwagway anahan acəkan.»

11

Yuhana, dō sa gan baptisma anà dō ahay ata, a slan dō ahay à man a Yesu

Lukas 7.18-35

¹ Natiya kutok, Yesu a ndav anan sə dakan anan way anà njavar anahan ahay kuro nga cew ataya cəna, a zla way anahan à man maza aya awan, anga a nan sə tətakan anan aday sə wazan anan 'am a Mbərom anà dō sə wulen su doh sa man ataya fok.

² A alay ata ite, Yuhana dō sa gan baptisma anà dō ahay ata aday nà, winen à dangay. A sləne ləbara si mer su way ana Yesu Almasihu sa ga ataya nà, a slənay anan njavar anahan ahay ite, tà nay pə cakay ana Yesu ³ saa cəce panan wa: «iken nà, Almasihu dōwan a manay sə sləne i nay ahay mba ata daw? Kabay mǎ ba dō maza daw?»

⁴ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Zlen, təkəren anan anà Yuhana nà, way a kwanay sə sləne aday way a kwanay sə canan ataya awan. ⁵ Hurof ahay tə təbak ide, vədal ahay tinen apan ti zla tə saray a tinen, aday dō mə dugwad aya dukwen, zugol inde patan sabay anga tə mbərak. Mədəngazlak ahay, tinen apan ti sləne way tə sləmay a tinen ahay re, dō ma mac aya tə slabakak ahay à məke wa, aday dō mətawak aya tə slənek ləbara sa 'am mugom awan. ⁶ Ataslay mivel i təran anà dō aday kə mbəsakak sa daf upo nga itəbay ata awan.»

⁷ A alay a njavar a Yuhana ahay tinen apan ti zla way a tinen kutok ata nà, Yesu a dazlan sa jan 'am ana Yuhana anà man su dō ata awan, a wa: «Ki zlen à kiəbe à man sa saf inde nà, saa cay ahay pa maw? Pə gusuko aday mad winen apan i bal

anan ata daw? A'ay! ⁸ Əna aday ka si cen ahay nà, pa ma kutok anaw? Pu do aday winen ma pak zana kəlfedede aya ata daw? Do sa pak zana kəlfedede aya dukwen, tinen nà, ù doh sə bahay ahay. ⁹ Aka aday ka si cen ahay nà pa ma kərtək a kutok anaw? Pu do maja'am a Mbərom bidaw? Ayaw, winen do maja'am a Mbərom acəkan, aday nen ni jak ikwen nà, winen a zalay do maja'am a Mbərom ahay re. ¹⁰ Anga 'am inde mə vinde à Deftere a Mbərom inde, pə winen. Mbərom a wa: "Həna ni slan do maslan uno, i lahak pa 'am saa ndakak anan cəved lele.*"

¹¹ «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: A wulen su do sə njahay ahay pə daliyugo nà, dowan inde sə zalay anan Yuhana do sa gan baptisma anà do ahay ata nà, ibay. Aya əna, do ma kac awan à bahay a Mbərom inde ata ite nà, winen a zalay anan Yuhana tə məduwen. ¹² Kwa a bənay ahay à alay Yuhana sə dazlan sə wazan anan 'am sə bahay a Mbərom anà do ahay hus ahay həna ata nà, do manide ahay inde ta gak vəram tə bahay a Mbərom, aday a nan atan sə ngəzar anan. ¹³ Hus ahay pə Yuhana sə dazley, Deftere Tawrita a Musa, tə Deftere mbala ana do maja'am a Mbərom ahay fok, ta jay ahay nà, pa 'am sə bahay a Mbərom awan. ¹⁴ Kak ki təmihen 'am uno kəmaya, 'am ana Deftere sa ja pə amay ana Eliya ata nà, kə tərak tə Yuhana kutok.† ¹⁵ Sləmay inde pə dowan a sə sləne 'am a anan cəna, à sləne.

¹⁶ «Do a wuswes anaya həna ata nà, ni ga atan minje nà, ta maw? Ni ga atan minje cəna, tə gwaslay ahay sə njahay pə zavay sə wulen su doh, ti zlahan ayak anà gwaslay sa day hinen ataya, ta wa: ¹⁷ «Ma fak ikwen ayak gungozl, kə gərven

bay. Ma fak ikwen ayak gingec, kə yimen bay re!» ¹⁸ Bina Yuhana kə nak, a pa way sa pa kəray bay, a sa mahay bay re, ta ja apan ta wa: «Winen tə setene à nga!» ¹⁹ Nen Wan su Do na nak, na pa dəf kəray, na sa mahay kəray. Tinen apan ti ja upo re, ta wa: «Cen apan! Dowan a anan nà, do sə kutov, do sə vaway nga, aday winen car su do sə cakal jangal ahay pi zek tu do sə atahasl ahay.» Aya əna, do ahay ti san kəlire‡ ana Mbərom winen lele, anga ti canan anà mer su way anahan sa ga ataya awan.»

Dəce pu kon aya sə təma 'am a Yesu bay ataya awan

Lukas 10.13-15

²⁰ Yesu a dazlan, a gafan 'am anà do sə wulen su doh aya aday winen sa ga uda zek məduwen sə masuwayan anahan ahay ataya awan, anga tə ngəmak sa yam pə ines a tinen ahay itəbay ata awan. ²¹ A ja, a wa: «Iken, wulen su doh sə Kurajin, yam zek anak anga dəce i tak à nga. Iken, wulen su doh sə Baytisada dukwen, dəce i tak à nga re. Anga abay masuwayan aya ma ga à wulen su doh a kwanay ataya, tã ga atan à wulen su doh sə Tirus tə Sidon nà, do sa man ataya ti yam pə ines a tinen ahay bidaw? Ti pak zana sə məsinde pi zek, ti kukot rəba pa nga aday sə dakay anan tə yimak pə ines a tinen ahay tə didek awan. ²² Anga nan, nen apan ni dakak ikwen anan həna: Pə luvon sa ndav anan daliyugo nà, sariya ana atə Tirus tə Sidon nà, i dan atan 'am kawa ana kwanay bay.

²³ «Iken Kafarnahum, a ga apak nà, Mbərom i cakaf wa iken à mburom daw? Matana bay! Ki zla nà, à məke sə mərda adəka coy. Anga masuwayan aya ma ga əga iken ataya nà, abay à ga nə tinen ma ga aya nà à wulen su doh sə

* **11:10** Ca pə Malakiya 3.1. † **11:14** Ca pə Malakiya 3.23-24. ‡ **11:19** Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

Sodoma nà, ata tiya winen i ga inde hus biten cite re. ²⁴ Anga nan, ni jak ikwen: Pə luvon sa ndaw anan daliyugo nà, sariya ana Sodoma i dan 'am kawa ananak bay.»

Yesu i dakan anan caved sa man uda anà do ahay

Lukas 10.21-22

²⁵ A alay ata awan, Yesu a ja, a wa: «Bəbay uno, iken Bahay sə bagəbaga mburom, iken Bahay sə daliyugo. Suse anak, anga kə dəkak anan anan way a anaya anà gwaslay ahay, way ataya aday dukwen abay kə dərek anan pu do sə kəlire ahay wa, pu do sə asan way ahay wa. ²⁶ Ayaw, Bəbay uno, ka ga matanan, anga a zlak à nga anakiken awan.»

²⁷ Matanan, a jan anà njarar anahan ahay, a wa: «Bəbay uno kə varak uno anan way ahay fok. Dowan sa san Wan a Mbərom nà, ibay, si zek ana Bəbay Mbərom awan. Aday dōwan sa san Bəbay Mbərom dukwen ibay, si nen wan anahan awan, tu do aday Wan a Mbərom a gan may sə dakan atan anan ataya awan.»

²⁸ «Kwanay do ma ya nga aya, kwanay tə way ma ba aya pa nga ata awan, hayak ikwen ahay pə cakay uno, aday ki njiden sa man uda awan. ²⁹ Pərihen anan azar lele nà, anà 'am uno ahay, tətiken way pi nen wa, anga nen nə do səkəffe awan, ki gen dəce à alay uno wa itəbay. Ata aday, sifa a kwanay ahay ti man uda awan kuto. ³⁰ Anga 'am uno ahay nen sa jak ikwen ataya nà, ti njahak ikwen pa may. Way nen sə dəfak ikwen uda pa nga ata nà, i ba pikwen bay.»

12

Yesu nà, winen bahay sə luvon sa man uda awan

Markus 2.23-28; Lukas 6.1-5

¹ Pə luvon a inde nà, Yesu tə njarar anahan ahay ta zla tə guvo sa ndaw. Njarar anahan ahay ta kađ ndaw aday ta pa, anga may a han patan. Əna, pac ata nà, luvon sa man uda awan. ² Farisa ahay tə canan à way a tinen sa ga ata cəna, tə cəce pə Yesu a wa, ta wa: «Ca apan, njarar anak ahay nà, ta ga way aday təde abay sa ga pə luvon sa man uda bay ata nə, angamaw?»

³ Yesu a mbəfahan atan apan, a wa: «Kwanay kə jingen way ana Dawuda sa ga tu do anahan ahay, à alay a may a han apan ata itəbay daw? A ga nə kəkəməw?*

⁴ Dawuda a zla à jawjawa sə mazlađ a Mbərom inde, a ray pen ma ga nga a anga Mbərom, ta pa tu do anahan ahay. Aday abay təde sa pa pen ataya nà, si do sə gəđan dundo anà way anga Mbərom ahay taayak bidaw?

⁵ «Kabay kula kə jingen Tawrita itəbay daw? Do sə gəđan dundo anà way ahay anga Mbərom nà, ta ga mer su way ù doh sə mazlađ a Mbərom nə pac pac, kwa tə luvon sa man uda awan.† Tə winen ata təkə dukwen, ines inde patan ibay re. ⁶ Ni jak ikwen həna: Do sə zalay doh sə mazlađ a Mbərom inde həna à man a anan.

⁷ «Mə vinde à Deftere a Mbərom inde nà, Mbərom a wa: “U no do ahay tã gan sumor i zek ahay, bina u no tã vuro gənaw ma sla dundo aya bay.‡” Ata nà, abay kə sənən anan 'am ata nà, ki viren anan ines anà do mənəna ines ahay həna biten ataya bay. ⁸ Bina nen Wan su Do nà, nə lavan nga anà luvon sa man uda awan.»

Yesu a mbar anan dōwan a inde ma mac alay awan

Markus 3.1-6; Lukas 6.6-11

⁹ Natiya awan, Yesu a slabak, a zla ù doh sə wazay a inde. ¹⁰ Dowan a inde à man ata, winen ma mac

* 12:3 Ca pə 1 Samiyel 21.2-7. † 12:5 Ca pə Limle 28.9-10. ‡ 12:7 Ca pə Hose'a 6.6.

alay awan. Aday dukwen Farisa ataya, a nan atan sa man anan mungok anà Yesu pa sa ga mer su way pə luvon sa man uda ata awan. Anga nan tə cəce pə Yesu wa: «Tawrita a mənuko kə varak uko cəved sa mbar do pə luvon sa man uda awan daw?»

¹¹ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Hinahibay təman anak inde, aday kə slahak panak à məke inde nà, ki gəbay anan à məke wa, kwa à ga nə pə luvon sa man uda awan bidaw? ¹² Tə didem a nà, do a zalay təman bidaw? Anga nan, cəved inde sa ga mer su way lele awan, kwa pə luvon sa man uda awan.»

¹³ Yesu a jan anà dōwan a ma mac alay a ata kutok: «NdədoƷoy anan alay!» Dōwan ata a ndədoƷoy anan alay acəkan, alay anahan kə pəsakak kawa alay a hinen ata re.

¹⁴ Matana awan, Farisa ataya ta nay ahay uho, tə halay nga, aday tə pəlay cəved sə lize anan Yesu kutok.

Do si mer su way a Mbərom sə walay ata awan

¹⁵ Aday Yesu a sləne ləbara a tinen ata cəna, a slabak à man ata wa, a zla way anahan. Do ahay tə pərahak anan azar bayak a re, aday a mbar anan do dəvac aya fok.

¹⁶ A gafan atan 'am pi zek wa lele, t̄a sa jan anà dōwan winen wayaw bay. ¹⁷ Natiya awan, 'am a Mbərom sa ja tə dūngo ana Ezaya ata a t̄ara dīdek a kutok. Mbərom a wa:

¹⁸ «Do si mer su way uno nen sə walay ata, həna!

Winen nà, ləliwe uno awan, nə taslay anan mivəl nə tə winen awan.

Ni slənak ayak apan Apasay uno. I dakan atan anan dīdek uno anà do su kon ahay fok.

¹⁹ I ngam sə t̄are tu do bay, i zlah awan itəbay.

Dōwan sə sləne dūngo anahan pə cəved ibay.

²⁰ Gusuko winen apan i kad coy dukwen, winen i ndav a wa bay,

lalam winen apan i mbacay coy dukwen, winen i ndəvan wa alay itəbay re,

hus pə luvon mbala dīdek anahan saa tavay nga ata awan.

²¹ Do ahay fok ti dəfan idə nà, anà sləmay anahan kərtek. §»

Yesu a razl setene ahay tə məgala a Mbərom

Markus 3.20-30; Lukas 11.14-23

²² Pə dəba anahan a wa nà, tə gəban ahay dōwan a inde, winen hufof awan, aday maandak a re, anga setene inde anan à nga. Yesu a mbar anan. Dōwan ata a ja 'am, a canan ide kutok. ²³ Way a sə t̄ara ata a gan masuwayan anà man su do ata fok. Ta ja, ta wa: «Dōwan a anan nà, winen Wan ana Dawuda mənuko sa ba ata bidaw?»

²⁴ Aya əna Farisa ahay tə sləne cəna, ta ja, ta wa: «Dōwan a anan nà, sə varan məgala sa razl anan setene ahay nà, Bə'elzebul* bahay sə setene ahay.»

²⁵ Yesu a san ajalay nga a tinen a zle. Anga nan a jan atan, a wa: «À bahay a wura wura fok cəna, kak do anahan aya 'am kà zlak atan pi zek bay nà, bahay ata i nes wa. Wulen su doh a wura wura, gulom su doh a wura wura dukwen, kak do ahay uda ataya 'am kà zlak atan pi zek sabay cəna, i tavay nga sabay re. ²⁶ Kak Fakalaw bahay sə setene ahay winen apan i razl setene ahay nà, 'am kà zlak atan pi zek tu do anahan aya sabay. Matanan bahay anahan a i tavay nga sabay re. ²⁷ Kak nen na razl setene ahay tə məgala ana Fakalaw nà, aday wan a kwanay ahay ti sa razl setene ahay nə tə məgala à waya kutok asa anaw? Anga nan, sa naa mak ikwen anan mungok nà, wan a kwanay aya awan. ²⁸ Tə

§ 12:21 Ca pə Esaaya 42.1-4. * 12:24 Bə'elzebul nà, sləmay ana Fakalaw re.

dídem awan, na razl setene ahay tə məgala sə Apasay a Mbərom. Matanan re, ki sənən anan kutok, bahay a Mbərom kà nak ahay à wulen a kwanay.

²⁹ «Matana re, dōwan saa zlan ù doh ù dō gədan a saa ngəzəray panan way anahan ahay nà, ibay. Si kə lahak apan kurre kə jawak anan dōwan ata awan, aday i saa mba apan sa zlan ù doh sa ray panan way anahan ahay nà, na.

³⁰ «Dowan aday winen ti nen bay cəna, ata winen dō manidə uno. Dowan a kə mak uno zek sə halan nga anà dō ahay bay, ata winen a i tan atan 'am. ³¹ Anga nan ni jak ikwen həna, dō zənzen a kə nəsek kabay kə jənak anan pa 'am anà Mbərom nà, Mbərom i pəse anan ines anahan ata awan. Aya əna, kak dōwan a kə jənak anan pa 'am anà Apasay Cəncan a nà, ata Mbərom i pəsen anan ines anahan ata itəbay fok. ³² Matanan re, kwa dōwan a nə a ja 'am lelibay a pa Wan su Dō, Mbərom i pəsen anan ines anahan ata, əna dō sa ja 'am lelibay pa 'am ana Apasay Cəncan ata nà, Mbərom i pəsen anan ines anahan ata kula ite sabay, kwa həna pə luvon sə biten, kwa pə luvon saa nay.»

Dədəzl si sé tə wan anahan aya awan

Lukas 6.43-45

³³ «Kak dədəzl si sé a nə sumor a cəna, wan anahan a i təra sumor a re. Aday kak dədəzl si sé a nə sumor a bay ite, ata wan anahan a dukwen nə sumor a bay re cite. Anga nan, ta san dədəzl si sé nà, pa wan a wa. ³⁴ Kwanay aday nà, zahav su kòn ahay, ki mben apan sa ja 'am lele aya nə kəkəməw? Bina təbəlem su dō a ja nə way sa nay ahay à mível anahan wa. ³⁵ Dō lele a nà, a san sa ja 'am zle ləfədəfədə, anga 'am anahan ata a nay ahay nà, kwa à mível anahan lele ata

wa. Matanan, dō sə huwan dukwen a ja nə 'am sə huwan, anga 'am anahan ata a nay ahay nà, kwa à mível anahan a lelibay ata wa re. ³⁶ Nen ni jak ikwen həna: Pə luvon a Mbərom sa ga sariya ata nà, dō ahay ti mbədahan apan anà nga a tinen ahay pa 'am a tinen ahay ma ja aya lelibay ataya fok. ³⁷ Mbərom i ban iken, kabay i mbəsak iken nà, anga 'am anak ma ja awan.»

Dō ahay ta gan may Yesu à gan atan masuwayan

Markus 8.11-12; Lukas 11.29-32

³⁸ Natiya awan asa, dō ahay à wulen sə Farisa ahay pi zektə miter sə Tawrita aya ta jan anà Yesu, ta wa: «Miter, a nan umo, ga masuwayan sə way kərtək sə dakay anan nà, Mbərom a sə slənay ahay iken acəkan ata awan.»

³⁹ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Dō sə biten ahay nə huwan aya fok, dō sə mbədahan ləən anà Mbərom ahay. Tinen ta gan may nà, anà masuwayan. Əna ti canan anà masuwayan sə awan sabay, kak si masuwayan sə təra pə Zonas, dō maja'am a Mbərom ata aday.† ⁴⁰ Kawa ana Zonas sa ga luvon ahay maakan à kutov sə kələf məduwen a inde ata nà, nen Wan su Dō ni ga matanan luvon ahay maakan à məke inde re. ⁴¹ Pə luvon sə sariya a Mbərom saa ga ata nà, dō sə Nəniwe ahay ti slabakay ahay uho pə kərtək a tu dō sə biten a anan ataya, ti gan atan sariya. Anga dō sə Nəniwe ahay nà, tə sləne wazo ana Zonas cəna, ta yam pə ines a tinen ahay. Aday dukwen, dō sə zalay Zonas winen inde à man a ana awan.

⁴² «Pə luvon sə sariya nà, bahay sə Saba dukwen i slabak sa gan sariya anà dō sə biten a anaya awan. Anga kwa winen dəren təkədəfədə nà, kə nak ahay sa naa pəkək ayak sləmay pa 'am ana bahay Sulimanu, ma ja aya

† 12:39 Ca pə Zonas 1 - 4. ‡ 12:42 Ca pə 1 Laamiife 10.1-13.

tə kəlire ata awan†. Əna, cen apan həna kutok, dō sə zalay anan Sulimanu tə məduwen dukwen, winen inde à man a ana awan. Əna hwiya dōwan a ngam sə sləne 'am anahan bay re.»

Amay ana setene à mível su dō inde

Lukas 11.24-26

⁴³ «Setene kà nak ahay ù dō wa nà, i zla à man kiše inde saa bar, saa pəlay man sa man uda awan. Əna kə njadak man bay nà, ⁴⁴ i jan anà nga anahan: “Suwan ni ma ù doh uno nen a sa nay ahay wa ata awan.” Kà sak a may ahay nà, i tan à nga anà doh anahan a mama'am ata mə ndakay awan, mə fačay a lele, dōwan uda ibay. ⁴⁵ Aday cəna, i ma pə dəba, i ray ahay apan setene azar aya cuwbe, sə zalay anan tə huwan asa, ti nay, ti njahay à dōwan ata inde. Aday anjahay ana dōwan ata nà, lelibay zal pa sə kukwa ata wa asa. Natiya dukwen, i təran anà dō sə biten a huwan ataya fok nà, matanan re.»

Mərak a Yesu ahay tatə may anahan

Markus 3.31-35; Lukas 8.19-21

⁴⁶ Yesu winen apan i jan 'am ata anà dō ahay mba, mərak anahan ahay tatə may anahan ta nay, tə tavay uho. Ta gan may sa ja 'am tə winen. ⁴⁷ Dōwan a a jan anà Yesu, a wa: «Atə may anak tatə mərak anak ahay, tinen mə tavay aya uho. A nan atan sa jak 'am.»

⁴⁸ Yesu a mbəđahan apan, a wa: «May uno nà, wayaw? Mərak uno ahay nà, maya anaw?» ⁴⁹ A sukwe alay pə njavar anahan ahay, a wa: «Sə təra mərak uno ahay aday may uno nà, tinen. ⁵⁰ Anga dō sa ga way sa zlan à nga anà Mbərom, winen à bagəbaga mburom ata nà, sə təra may uno tə mərak uno nə winen adəka.»

13

Jike su dō sa casl ndaw

Markus 4.1-9; Lukas 8.4-8

¹ Natiya kutok, pə luvon ata kərtek awan, Yesu a nay ù doh wa, a zla way anahan sa jan 'am anà dō ahay pa 'am sə bəlay. ² Dō ahay bayan a tə mindel ta nay ahay pə cakay anahan. Anga nan, a ján way anahan sə njahay à kwalalan inde. Dō ahay ite tə tavay pa 'am məgugəjuje. ³ Yesu a dakan atan anan way ahay bayan a tə jike ahay.

A jan atan, a wa: «Dōwan inde a zla à guvo, saa casl ndaw. ⁴ Winen apan i casl ndaw ata kutok, zahav a guce panan pə cəved, aday məvuhom ahay tə dagay anan. ⁵ Zahav azar a, a guce pə saray pəkərad, ta hay ahay bəse, anga yugo inde bayan a ibay. ⁶ Əna pac a sləray cəna, a butoy anan aday a vak anan, anga sləlay a ibay. ⁷ Zahav mə mbəsakan a à alay inde ata a guce à wulen sə adak inde. Ta ha cəna, ta har pi zek tə adak, əna adak a bənan mbiyed, ndaw ata kə nahak bay. ⁸ Əna zahav azar awan, a guce à məndak pə yugo lele awan. Ta nah bine siwaw nà, nga sa ndaw kərtek a cəna, hawal sa ndaw apan nə səkat, azar a kwa kuro mbərka, hinen ahay dukwen inde apan kwa kuro maakan.» ⁹ Yesu a jan atan kutok, a wa: «Sləmay inde pə dōwan a nə, à sləne 'am a anan.»

Yesu aja 'am tə jike nə angamaw?

Markus 4.10-12; Lukas 8.9-10

¹⁰ Pə dəba anahan a wa nà, njavar anahan ataya ta zla à man anahan sə cəce panan, ta wa: «Ka taa jan 'am anà dō ahay tə jike nà, angamaw?»

¹¹ Yesu a mbəđahan atan apan, a wa: «Kwanay nà, way mi đer aya à bahay a Mbərom a inde ata nà, winen a kà gak ikwen panan akar sa 'am sə bahay anahan a coy. Aday dō a azar a nà, Mbərom kə varak

atan cəved sa san anan itəbay. ¹² Do aday way anahan ahay inde nà, i njad apan re, way i ga inde apan bayan a kutok. Əna, do aday awan anahan inde ibay ata, i lize anan mbala anahan a mənjoek ata re. ¹³ Natiya, na jan atan 'am tə jike nà, anga ti ca apan, əna tə canan bay, ti pak apan sləmay, əna tə sləne bay, ti san awan bay re. ¹⁴ 'Am mbala ana Ezaya sa ja ata a təra patan kutok. Mbərom a wa:
 “Ki pəken sləmay, əna ki slənen awan bay.

Ki cen apan tə ide, əna ki cinen anan anà awan bay.

¹⁵ Anga do ataya nà,
 tə tacak anan ide, anga aday tə canan anà awan bay,
 tə dəngəz lak anan sləmay a tinen, anga aday tə sləne awan bay,
 tə dər zlak anan mivəl a tinen, anga aday tə san awan bay.

Bina, abay ti mbə dahan ləen anà ines a tinen ahay, aday ni mbar atan.*”

¹⁶ «Əna kwanay nà, tislən mivəl, anga ide a kwanay ahay tə canan à way ahay zle, sləmay a kwanay dukwen ti sləne way ahay re.

¹⁷ Nen apan ni jak ikwen tə didem a həna: Do maja'am a Mbərom ahay bayan a pi zek tu do didək aya bayak a ta gak anan may sə canan à way a kwanay a sə canan həna ata awan, əna tə canak anan anà awan bay. Ta gan may sə sləne way a kwanay a sə sləne həna ata awan, əna tə slənek awan bay re.»

Yesu a pəsak anan jike su do sa casl ndaw ata awan

Markus 4.13-20; Lukas 8.11-15

¹⁸ «Natiya kwanay nà, sənen anan jike su do sa casl ndaw ata kutok: ¹⁹ Kuwaya, dowan a kə slənek ləbara sə bahay a Mbərom, aday kə sənək anan bay cəna, Do sə Sədək a nay ahay, a wudəh anan way

a ma casl a à mivəl anahan inde ata awan. Cəved aday zahav sə guce apan ata nà, a ga minje tu do matanan ata awan. ²⁰ Do maza aya ite, tinen ta ga minje tə saray pəkərad, zahav sə guce apan ata awan. Tinen nà, tə slənek 'am a Mbərom cəna, tə təma anan tə ataslay mivəl awan. ²¹ Əna, 'am ata a pak sləlay à mivəl a tinen inde bay. Ti njahay mənjoek cəna, dəcə i tan atan à nga, kabay ajugwar 'am i nay ahay patan anga 'am ana Mbərom nà, ti mbəsak cəved sa 'am a Mbərom. ²² Do maza aya ite, tinen ta ga minje tə wulən sə adak zahav sə guce uda ata awan. Tinen tə slənek anan 'am a Mbərom nà, ti sapat zek tə way sə daliyugo ahay, ti gan may à zlile sə daliyugo ahay. Way ataya nà, ti bənan mbiyed anà 'am a Mbərom aday à nah bay. ²³ Əna do azar aya nà, tinen ta ga minje tə yugo lele awan, zahav sə guce uda ata awan. Tinen kutok, tə slənek 'am a Mbərom nà, ti san anan. Anga nan, ta zla nga uho pa 'am a Mbərom. Ti nah aday hawal sa ndaw ahay ti ga patan nə səkət, kwa kuro mbərka, kabay kwa kuro maakan.»

Jike sə azay sa sla à wulən sa ndaw inde

²⁴ Asa, Yesu a gan atan jike maza awan, a wa: «Bahay a Mbərom a ga minje tu do aday a zla à guvo, a casl ndaw. ²⁵ Əna luvon a ga bine siwaw nà, à alay a do ahay tinen apan ti njak ahan ata nà, do manide a zla à guvo ata ite, a casl uda azay sa sla pa nga ana ndaw, a zla way anahan. ²⁶ Ndaw a hay, a har, a zla nga uho cəna, azay sa sla ata a ha, a har, a kay anan nga anahan uho cite. ²⁷ Do sa ga mer à guvo ana dowan ata ataya ta zla à guvo nà, ta may, ta jan: “Ka casl à guvo nà, ndaw asənə, aday azay sa sla a hay ahay uda awanaw?” ²⁸ A mbə dahan atan apan, a wa: “Sa

* 13:15 Ca pə Esaaya 6.9-10.

casl uda nà, dō manidē uno.” Dō ataya tē cāce panan, ta wa: “A nak m̄ndaha anan wa hēna dāw?”²⁹ A mbədahan atan apan: “A'ay, anga ki i ndihen anan pi zek ta ndaw!³⁰ Mbəsiken anan t̄a nah pi zek hus p̄a luvon sa car ndaw aday. Ata ni jan anà dō si mer su way uno ahay: Binen anan azay sa sla, viken anan, aday hilen anan nga anà ndaw i de uno kutok.”»

Jike s̄a zahav sa wan s̄a bəzan

Markus 4.30-32; Lukas 13.18-19

³¹ Yesu a jan atan 'am s̄a jike maza awan, a wa: «Bahay a Mbərom a ga minje nà, ta wan s̄a bəzan†. Dō a gəba wan awan, a casl anan à guvo anahan inde. ³² Wan s̄a bəzan nà, ma kac a à wulen s̄a zahav s̄a dədazl s̄a way s̄a kibe ahay fok. Əna kak ta sak a casl anan aday kà hak ite nà, a har a zalay dədazl si sé azar aya tē mēduwen. A har dūkwen, kawa dədazl si sé mēduwen aya re. Məvuhom ahay ta mba apan s̄a njahay uda tu doh.»

Jike s̄a wudah

Lukas 13.20-21; Markus 4.33-34

³³ Yesu a zəgahan atan anan 'am s̄a jike hinen asa, a wa: «Bahay a Mbərom a ga minje n̄a tē wudah. Uwar a ra mənəc̄ek, a gan anan, a pak p̄a nuko anahan gəsadaf maakan. A laḅ anan nà, nuko ata fok a kwasay, a zlambar.»

³⁴ Natiya kutok, Yesu a jan 'am a anaya anà man su dō ata fok n̄a tē jike. Kà jak atan 'am s̄a awan maza mən̄jəna jike bay. ³⁵ A ga matanan nà, aday 'am a Mbərom mbala Ezaya s̄a vinde anan ata à t̄era, bina Mbərom a wa: «Ni jan atan 'am tē jike,

ni dakan atan anan way mi der a, kwa à alay a daliyugo dūkwen m̄a ndakay a fan bay ataya awan.‡»

Yesu a p̄əsak anan jike s̄a azay sa sla à wulen sa ndaw ata awan

³⁶ Aday kutok, Yesu a mbəsak anan man s̄a dō ahay ahay uho, a zla way anahan ù doh. Njavar anahan ataya tē hədāken ayak p̄a cakay, ta jan: «Pəsakan umo anan ahay jike s̄a azay sa sla à wulen sa ndaw inde ata awan.»

³⁷ Yesu a jan atan, a wa: «Dō sa casl ndaw, winen Wan su Dō. ³⁸ Guvo a nà, daliyugo. Ndaw a nà, dō s̄a dəfan apan à Mbərom ataya awan. Azay sa sla kutok nà, dō s̄a dəfan apan anà dō s̄a huwan ataya ite re. ³⁹ Dō s̄a Sədəc̄ek sa casl azay sa sla ata nà, Fakalaw. Alay sa car ndaw dūkwen, luvon sa ndav anan daliyugo. Dō sa car ndaw ahay dūkwen, tinen maslay a Mbərom ahay. ⁴⁰ Kawa ana dō sa ra azay sa sla aday a vak anan ata nà, way i t̄era p̄a luvon sa ndav anan daliyugo dūkwen matanan. ⁴¹ A alay ata nà, nen Wan su Dō, ni slənay ahay maslay uno ahay aday ti fakan wa alay anà dō s̄a huwan ahay aday sa man zek anà dō ahay sa ga ines ataya fok à bahay a Mbərom wa. ⁴² Ti lar atan dūkwen à bərom s̄a uko inde. A man ata awan, ti yam ta sa rac slan ngarcəca. ⁴³ A alay ata kutok, dō dīdek aya nà, ti dav kawa pac à bahay a Bəbay a tinen Mbərom inde. Dō aday sləmay inde apan nà, à sləne 'am a anan!»

Jike s̄a zlile mi der aya awan

⁴⁴ «Bahay a Mbərom a ga minje nà, tē zlile mi der a à guvo. Dō a njad anan, a der anan maza awan, a zla tē ataslay mivel awan. A sukom anan dala tē way anahan ahay fok, a sukom anan guvo winen sa der anan uda zlile anahan ata kutok.

⁴⁵ «Asa, bahay a Mbərom a ga minje tu dō sa ga masa tē mēdine ahay. ⁴⁶ A njad mēdine lele awan,

† 13:31 Yesu a ga minje nà, ti sé s̄a əga tinen a inde. ‡ 13:35 Ca p̄a Jabuura 78.2.

a sukom anan dala tē way anahan ahay fok, aday a sukom anan mēdine ata kutok.»

Jike sə kələf à zuvo inde

⁴⁷ «Matanan re, bahay a Mbərom a ga minje nē tē zuvo ma lar a à dēlov inde, a ray ahay kələf ahay bayan a cara cara ata awan. ⁴⁸ A rah lele nā, dō sa ban kələf ahay tē ngəzahay anan uho kutok. Ti pəkay anan wa kələf ahay pə mēgugujuje, tē walay a wa kələf lele aya à mbulo, aday kələf lelibay ataya dukwen tē guce atan. ⁴⁹ Way i naa tēra pə luvon sa ndav anan daliyugo dukwen matanan. Maslay a Mbərom ahay ti nay ahay, ti walay anan dō sē huwan ahay à wulen su dō dīdek aya wa. ⁵⁰ Ti lar anan dō sē huwan ahay à bərom sē uko inde, aday ti yam ta sa rac slan a ngərcəca à man ata awan.»

Jike sə way mēduwer aya pi zek tē way wiya aya awan

⁵¹ Yesu a cəce way pə njavar anahan ahay wa kutok: «Kwanay kə sənən way a anaya fok daw?»

Tinen ite tē mbədahan apan, ta wa: «Ayaw, mē sənək.»

⁵² Anga nan, Yesu a jan atan kutok: «Kak miter sē Tawrita inde, aday kə dakak anan 'am sē bahay a Mbərom nā, kə tərak kawa bahay su doh sa ray anan way anahan ahay mēduwer aya ù doh wa pi zek tē way wiya aya tēke def uho ata awan.»

Dō sə Nazaratu ahay tē dəfak nga pə Yesu bay

Markus 6.1-6; Lukas 4.16-30

⁵³ Yesu a ndav anan sa ja 'am ataya nā, a zla way anahan ⁵⁴ à Nazaratu, kon anahan a sa har uda ata awan. A dazlan, a zla ù doh sē wazay, a tətakan anan way anā dō ahay à man ata awan. 'Am anahan ataya a gan atan masuwayan, aday ta wa: «A njaday ahay kəlire sē asan way ata awanaw? Aday a mba apan sa ga masuwayan a

anaya nā, waya sē varan gədan ata anaw? ⁵⁵ Winen nā, wan ana dō sē cəced dədom ba? May anahan dukwen Mariyama. Məran aya dukwen, dā san atan zle, atē Yakuba tē Yusufu tē Simon tatē Yuda. ⁵⁶ Mərak anahan ahay dāna aya dukwen, dā san atan zle lele, tinen pə cakay a mənuko. Aday winen a njaday gədan matanan ata awanaw?» ⁵⁷ Anga nan, tē ngəmāk sa daf nga pə Yesu bay.

Yesu a jan atan kutok: «Dō ahay ta gan nga anā 'am ana dō maja'am a Mbərom kwa ta sē wura fok. Əna ù kon anahan awan, aday ù doh anahan a nā, dōwan a gan nga anā 'am anahan ahay itəbay.»

⁵⁸ Yesu a ga masuwayan sē way à man ata nā, mənəcək ca, anga tē təmāhak sa daf apan nga bay.

14

Amac ana Yuhana, dō sa gan baptisma anā dō ahay

Markus 6.14-29; Lukas 3.19-20, 9.7-9

¹ Ihe, à alay ata nā, Hiridus nē bahay a pə daliyugo sē Galile. A sləne pə ləbara ana Yesu nā, ² a jan anā dō anahan ahay, a wa: «Dowan ata nā, i ga nē Yuhana dō sa gan baptisma anā dō ahay ata kə mak uho. Anga nan, a mba apan sa ga masuwayan sē way ahay nā, na.»

³⁻⁴ Kwakwa ata nā, Hiridus a gəba anan Hirudiya, uwar ana wanbay anahan a inde, tē ngaman Filip. Anga nan, Yuhana a jan, a wa: «Ki jipen pə uwar tē mərak anak nē, lelibay. Way ata nā, ines!» Anga nan kutok, Hiridus a jan anā dō ahay tā ban anan Yuhana. Ta ban anan, tē dəfak anan ayak ù doh sē dangay. ⁵ Anga nan kutok, a nan anā Hiridus sa vad anan Yuhana. Aya əna, kə vədak anan bay, anga a jəjaran anā Yahuda ahay, bina ta ca pə Yuhana nā, dō maja'am a Mbərom wanahan.

⁶ Pa pac a inde kutok, azar uko sə bayak pə luvon sə wahay anan bahay Hiridiya a ga. Dəna a Hirudiya a inde, a nay, a gərvan pa 'am anə Hiridus tu dō anahan mə ngamay ataya. Agərav ata a zlan à nga anə Hiridus, ⁷ a mbađay i varan way anə dəna ata kawa anahan saa cəce panan ata fok.

⁸ Dəna ata ite, a zla à man ana may anahan, a cəce panan: «Nê cəce nə maw?»

May anahan a jan nà: «Cəce nà, tə gəđak ahay nga a Yuhana.»

A may à man ana Hiridus, a cəce: «U no ki gad anan nga anə Yuhana, aday vuro anan ahay həna à kwatama inde.»

⁹ Way a mə cəce ata kà zlak anan à nga anə Hiridus sabay. Əna 6a kə mbađak anan pa 'am ana dō anahan mə ngamay aya coy. Natiya kutok a jan anə suje ahay tə varan ahay nga a Yuhana anə dəna ata kawa anahan sə cəce ata awan. ¹⁰ Suje a zla ù doh sə dangay saa gəđay ahay nga ana Yuhana. ¹¹ Ta nay anan ta nga a Yuhana ma đaf a à kwatama inde, tə varan anan anə dəna a Hirudiya ata kutok. Winen ite a təma anan cəna, a varan anan anə may anahan. ¹² Njavar a Yuhana ahay ite, ta zla ù doh sə dangay, tə gəbəy anan məsinde ana Yuhana, ta la anan. Pə dəba anahan a wa, ta zla sə təkəren 'am ata anə Yesu.

Yesu a varan way sa pa anə dō ahay ti ga mbulo đara

Markus 6.30-44; Lukas 9.10-17; Yuhana 6.1-14

¹³ Yesu a sləne Yuhana kə məcək cəna, a slabak à man ata wa, a ján à kwalalan inde tə njavar anahan ahay đəkdek, a zla way anahan kəcah pə dō ahay wa à kibe. Dō ahay tə sləne sa jəka tinen à kibe ata nà, ta nay ahay à wulen su doh ahay wa, tə pərahan azar à kibe tə saray. ¹⁴ Yesu a dazay ahay à kwalalan wa cəna, a canan anə dō ahay bayak awan. Dō ataya ta gan

i zek wa. A dazlan, a mbəran atan anan dō sə dəvac a tinen ahay.

¹⁵ Suko a ga bine siwaw nà, njavar anahan ahay ta jan, ta wa: «Luvon winen apan i ga! Aday həna đukwen mənuko à man kibe. Suwan, mbakan cəved anə dō ahay tə zla à wulen su doh ahay. Ata ti njad sə sukum way sa pa ahay.»

¹⁶ Yesu ite, a mbađahan atan apan, a wa: «Ti gan may sa zla à man a bay, əna kwanay a viren atan way sa pa awan.»

¹⁷ Tinen ite tə mbađahan apan re, ta wa: «Awan inde pumo ibay! Inde həna đukwen si tapa sa pen ahay đara tə kələf ahay cuwcuwwe coy.»

¹⁸ Yesu a jan atan: «Hayak ikwen anan ahay!» ¹⁹ A jan anə dō ahay tə njahay pa nga sə gujed à məndak. A gəba anan tapa sa pen a đara ataya, tə kələf a cew ataya awan. A ca ide à mburom, a ngəran ayak anə Mbərom. A gəzla anan tapa sə pen ataya i zek wa, a varan anan anə njavar anahan ahay, aday tə gəzlan anan anə dō ahay. ²⁰ Dō ataya fok ta pak, tə rahak 6ah 6ah. Njavar anahan ahay tə halan nga anə mə mbəsak ataya nà, a ga cəkarak kuro nga anahan a cew re. ²¹ Dō sa pa way à man ata đukwen, tinen mə baslay a nà, mungol a đəkdek aday nà, ta ga mbulo đara, mənjəna sə baslay anan uwar ahay pi zek tə gwaslay aya awan.

Yesu a bar pa nga sə d'am tə saray

Markus 6.45-56; Yuhana 6.15-21

²² Pə dəba ana way ata wa kutok, Yesu a jan anə njavar anahan ahay tə ján à kwalalan inde, aday tə lahan pa 'am sa zla pa day sə uho. Winen awan, i i mbəsak anan dō ahay à dəba a tinen wa. ²³ Tə gəzla nga tə dō ahay lele nà, a zla way anahan à 6əzlom saa ga amboh, winen a taayan. Luvon a ga apan à man ata awan.

²⁴ A alay ata nà, kwalalan winen dəren coy. Mad winen apan i vawan nga anə kwalalan pa nga sə

a'am, anga tə zlangay uda awan.
²⁵ Aday ide kə cədek lele fan bay, Yesu a zla pə cakay a tinen cukwe cukwe pa nga sə a'am tə saray.
²⁶ Njavar anahan ataya tə canan winen apan i zla tə saray pa nga sə a'am ata cəna, tə jəjar pi zek yibye6, ta wa: «Həna anan nā, mədahan.» Ta ma nga sa zlah pi zek, anga zlawan cərkəke.

²⁷ Aya əna Yesu a canan atan cəna, a jan atan ayak 'am a kwayan'a, a wa: «Bənen mbac lele, nen awan, kə jəjiren bay.»

²⁸ Piyer a jan 'am, a wa: «Bahay uno, kak iken acəkan nā, jo ahay i nen nā zlak ayak pa nga sə a'am tə saray a ite kwa!»

²⁹ Yesu a jan ahay: «Hayak!»

Piyer a dazay à kwalalan wa ca, a zla à man a Yesu tə saray aday pa nga sə a'am acəkan. ³⁰ Əna a canan ayak anā mad nā, a ma nga sə jəjar, aday a dazlan kwayan'a sə kəkar à a'am inde. Winen ite a zlah pi zek, a wa: «Bahay uno, tam nen ite!»

³¹ Natiya Yesu a bənan alay bəse, aday a jan kutok: «Ađaf nga anak a kac ike đaw? Sa gak hiyem hiyem nə maw?»

³² Ta ján way a tinen à kwalalan inde cew maya awan cəna, mad a mbəsak sa 6al cite. ³³ Njavar anahan a azar ataya tə həran nga, ta wa: «Acəkan, tə dīdem a nā, iken nə Wan a Mbərom.»

³⁴ Tə takasay ahay pa day sə agay lele nā, ta zla ù kon sə Gənesaret. ³⁵ Do su kon ataya ta san anan Yesu lele cəna, ta tar anan 'am a pə daliyugo a tinen fok. Anga nan, do ahay ta ray anan ahay do sə dəvac ahay fok. ³⁶ Ta gan amboh à mbəsakan cəved anā do dəvac ataya tə laman alay kwa anā 'am sə zana anahan, aday tā mbar ite. Do sə laman ataya fok, tə mbərak acəkan.

15

Atətak way sə bije ahay

Markus 7.1-13

¹ Natiya kutok, Farisa ahay pi zek tə miter sə Tawrita aya ta nay ahay kwa à Urəsalima wa, pə cakay ana Yesu. Tə cəce panan, ta wa: ² «Njavar anak ahay nā, tə pərahan azar anā atətak way sə bije ahay bay nə angamaw? Bina, ta pa đaf mənəna sə banay alay kawa atətak way sə bije ahay.»

³ Yesu a mbəđahan atan apan, a wa: «Aday kwanay đukwen, tə atətak way a kwanay nā, kə nəsen anan 'am a Mbərom angama kəla anaw? ⁴ Anga Mbərom a ja nā: “Đəfan apan anā bəbay anak tə may anak*” aday “Kuwaya đowan a kə jak 'am lelibay a pə bəbay anahan kabay pə may anahan nā, sa vad anan.†” ⁵ Əna kwanay ki jen nā, kak đowan a kə jak anan anā bəbay anahan kabay anā may anahan: “Way uno abay saa mak anan zek ata nā, kə tərak anā Mbərom.” ⁶ Ata i đəfan apan anā atə bəbay tə may sabay. Matanan kutok, kə nəsen anan way a Mbərom ma 6an awan, anga sə pərahan azar anā atətak way sə bije ahay. ⁷ Kwanay aday nā, mbadəmbada aya awan. Ezaya kə jak pikwen 'am a Mbərom dīdem awan, Mbərom a wa:

⁸ “Do anaya tə hərə nga nā, ta 'am dəkdek,
 mivel a tinen aya nə dəren ti nen.

⁹ Tinen apan ti dukwo gərmec ù vo nə kəriya awan.

Bina tinen apan ti tətakan anan anā do ahay nā,

way sa nga a tinen ahay dəkdek.‡”»

Way sa ga məsagar pu do

Markus 7.14-23

¹⁰ Yesu a ngaman ayak anā do ahay tā nay pə cakay anahan. A

* 15:4 Ca pə Gurtaaki 20.12; Tooktaaki Tawreeta 5.16. † 15:4 Ca pə Gurtaaki 21.17; Farillaaji Lewinjo'en 20.9. ‡ 15:9 Ca pə Esaaya 29.13.

jan atan, a wa: «Pæken uno sləmay, sənən 'am a anan. ¹¹ Saa ga məsagar pu dō nā, way sa zla ta 'am i zek su dō ata bay. Əna way sa ga məsagar pu dō nā, way sa nay ta 'am i zek wa adəka.»

¹² Njavar anahan ahay tə hədəken ayak pə cakay ta jan, ta wa: «'Am anak a sa ja ata nā, kə cəbak anan anə Farisa ahay nə, ka san bidaw?»

¹³ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Zahav sə way a aday Bəbay uno winen à bagəbaga mburom ata sa casl bay ata cəna, ti ndaha wa zek. ¹⁴ Mbəsiken atan. Tinen nā, hufof sə bənan alay anə hufof ahay adəka. Kak aday dō hufof a winen apan i bənan alay anə dō hufof a cəna, ti slahay nə cew maya à gujar inde.»

¹⁵ Natiya kutok, Piyer a jan, a wa: «Dakan umo anan 'am sə jike ata ite!»

¹⁶ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Hus həna dukwen, kwanay kə sənən fan bay daw? ¹⁷ Way sa zla i zek su dō ta 'am nā, a zla nə à kutov a way anahan, a may uho tə mətilen, kə sənən bay re daw? ¹⁸ Əna way sa nay uho i dō wa ta 'am nā, a nay ahay nə kwa à mivel wa. Ata sa ga məsagar pu dō nā, way ata kutok. ¹⁹ Anga sa nay à mivel su dō wa kutok cəna, way kawa ajalay nga lelibay aya, avad nga su dō, aga mədigwed, aga vuwar, akar, agad mungwalay, agədan azar i dō. ²⁰ Natiya, sa ga məsagar pu dō kutok nā, way ataya awan. Bina, apa way mənəna sə banay alay kawa ana bije a kwanay ahay sa ja nā, a ga məsagar pu dō bay.»

Uwar a inde winen Kanana ahay a daf nga pə Yesu

Markus 7.24-30

²¹ Yesu a slabak way anahan à man ata wa, a zla way anahan pə daliyugo sə Tirus tə Sidon. ²² A man ata awan, uwar a inde, dō sə

pəra, winen Kanana ahay. A nay à man ata wa, pə cakay ana Yesu, a jan: «Bahay uno, wan a Dawuda, mo zek ite, bina dāna uno winen tə setene awan, a bənan dəvac bayak awan.» ²³ Əna Yesu kə mbədahak anan apan bay.

Əna njavar anahan ahay ta nay, ta jan, ta wa: «Miter, kem, bal anan aday à mbəsak iken, bina winen apan i vawak uko nga tə abəbal awan.»

²⁴ Yesu a mbədahan apan anə njavar anahan ahay, a wa: «Nen mə slənay a nā, anga dō sə pəra ahay bay. Əna nen mə slənay a nə pə təman mə lize aya à wulen sə Isəra'ila ahay wa ata awan.»

²⁵ Uwar ata a hədək pə cakay anahan asa, a dukwen gərmec i vo, a wa: «Bahay uno, mo zek!»

²⁶ Yesu a mbədahan apan kutok, a wa: «Sə gəba anan way sa pa sə gwaslay ahay, sə varan anan anə kəla ahay nā, sumor a daw?»

²⁷ Natiya kutok asa, uwar ata a wa: «Matanan, bahay uno, əna kəla ahay dukwen ta pa way sə pəpas pə tuwez ana bahay a tinen ahay wa re asanaw?»

²⁸ Yesu a ja, a wa: «Iken uwar a anan, adaf nga anak nə məduwen awan. A tərak nə kawa ananak sə pəlay ata awan.»

Natiya, à alay ata ite, dəna anahan ata a mbar.

Yesu a mbar dō sə dəvac ahay bayak awan

²⁹ Yesu a slabak à man ata wa asa, a zla way anahan pa 'am sə bəlay sə Galile. A ján à bəzłom, a njahay way anahan à man ata awan. ³⁰ Man su dō a a nay ahay pə cakay anahan, ta zlan anan ayak tu dō mə kuray saray aya awan, dō hufof aya awan, dō vədal aya awan, dō maandak aya awan pi zek tu dō sə dəvac ahay bayak a cara cara. Tə nahay atan fok pə cakay à Yesu, aday a mbar atan fok re. ³¹ Ana dō sə dəvac ahay sa mbar fok

ata nà, a gan masuwayan anà dō ahay bayak a cite, anga tē canan anà dō maandak aya ta ja 'am kutok, dō vədāl aya tē mbərak, dō ma mac saray ataya tinen apan ti zla kutok, hurōf ahay tē canan idē zle coy kwaler kwaler. Tē dazlan sē hēran nga anà Mbərom sē Isəra'ila ahay.

Yesu a varan way sa pa anà dō ahay ti ga mbulo fudo

Markus 8.1-10

³² Yesu a ngaman anà njavar anahan ahay, a jan atan: «Dō a anaya tu go ĩ zek wa, anga mənuko pē kərtek a luvon maakan hēna, way sa pa ibay. Ni mba apan sē mbəsak atan tā zla agay ta may awan bay, anga ti sa ga bəle pē cəved.»

³³ Tinen ite ta jan: «Aday dī njaday way sa pa anga dō a anaya fok à kibe inde à man a anan awanaw?»

³⁴ Yesu a cəce patan wa kutok: «Tapa sē pen inde pikwen nē jugumaw?»

Tē mbədahan apan, ta wa: «Cuwbe, tē kələf ahay mənjoek.»

³⁵ Matanan Yesu a jan anà dō ahay tē njahay à məndak. ³⁶ A gəba anan tapa sē pen a cuwbe ataya awan, pi zek tē kələf a təke, a gan ayak suse anà Mbərom, a gəzla anan ĩ zek wa, a varan anan anà njavar anahan ahay tē gəzlan anà dō ahay. ³⁷⁻³⁸ Dō a mē halay nga ataya fok, tinen mbulo fudo, mənjoəna sē baslay anan uda uwar ahay pi zek tē gwaslay ahay. Ta pak, tē rahak fok a tinen awan. Tapa sē pen mē mbəsak ata nà, a ga cəkarak cuwbe re.

³⁹ Coy, Yesu a mbəsak anan dō ahay tē gəzla nga. Winen a a ján à kwalalan inde sa zla pē cakay sē wulen su doh sē Magadan.

16

Farisa ahay tē Saduki ahay ta gan may Yesu à gan atan masuwayan

Markus 8.11-13; Lukas 12.54-56

¹ Natiya kutok, Farisa ahay pi zek tē Saduki ahay tē tavay den pē cakay anahan. Tē cəce panan wa masuwayan sē way sa nay ahay à mburom wa, anga ta gan may sa ban anan pē kwande. ² Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Pac kē slahak ù doh nà, zamburom a ca ngələbaba, ata ki wen: “Sidew nà, pac i dav.” ³ Aday duwdew sa pac sē sləray ahay ite, kak mata-pasl kē dəfak aday a ca ngələbaba nē ki wen: “Biten nà, iven i ga.” Way sa ga à mburom tē way saa tēra pē daliyugo fok nē kē sənən a agəzlan anan alay pi zek wa nē lele, aday kē sənən pē way sē tēra à alay a wuswes a anan inde sabay ata nà, angama kutok anaw? ⁴ Dō sē biten ahay nà, huwan aya aday tē mbədahan ləən anà Mbərom re. Tinen ta gan may nà, anà masuwayan. Əna ti canan anà masuwayan sē awan sabay, kak si masuwayan sē tēra pē Zonas, dō maja'am a Mbərom ata aday.»

A mbəsak atan à man ata awan, a zla way anahan.

Wudah sē Farisa ahay ta sē Saduki ahay

Markus 8.14-21

⁵ Aday à alay a tinen apan ti takas bəlay nà, njavar anahan ahay tē mbədakek anan nga sē gəba tapa sē pen à alay inde. ⁶ Yesu a jan atan, a wa: «Uffa ahak ikwen, bənen nga a kwanay nē lele pē wudah sē Farisa ahay tē Saduki ahay wa.»

⁷ Əna tinen ta ja à wulen a tinen inde nà: «Ĭ ga nē a ja pē pen də gəbak à alay inde bay ata awan.»

⁸ Yesu ite a san way a tinen a sē bayak ata zle re. Anga nan, a cəce patan wa, a wa: «Kē bayiken, na

ja nə anga tapa sə pen inde pikwen ibay nà, angamaw? Kwanay munok aya pa sa daf nga pə way. ⁹ Kə sənən apan fan bay daw? 'Am sə pen tapa dāra, aday dō ahay mbulo dāra ta pak, tə rahak aday kə mbəsakak re ata, aday kə ri-hen anan cəkarak ahay ata nà, kə mbədəkek ikwen à nga wa daw? ¹⁰ Aday 'am sə pen tapa cuwbe nen sə varan anà dō ahay mbulo fudo, ta pa, ta rah, aday kə ri-hen anan cəkarak ahay ata nà, kə sənən apan sabay kələdaw? ¹¹ Na jak ikwen nə 'am sə pen bay. Kwanay kə sənən bay nà, angamaw? Aya əna, bənen nga a kwanay pə wudāh sə Farisa ahay ta sə Saduki ahay wa lele.»

¹² Natiya kutok, ta sa san sa jəka a jan atan nə pə wudāh sə pen bay, əna pə atatak way sə Farisa ahay ta sə Saduki ahay nà, na.

Piyer a dakay anan nà, Yesu nə Almasihu, Wan a Mbərom

Markus 8.27-30; Lukas 9.18-21

¹³ Pə dəba anahan a wa kutok, Yesu a slabak, a zla way anahan pə cakay sə wulen su doh a sə ngaman Kaysariya Filipi ata awan. A man ata awan, a cəce 'am pə njavar anahan ahay wa, a wa: «Do ahay ta ja pi nen, nen Wan su Do nà, nen nə wayaw?»

¹⁴ Tinen ite tə mbədahan apan, ta wa: «Do hinen ahay ta wa, iken Yuhana dō sa gan baptisma anà dō ahay ata awan. Do maza aya ta wa, iken Eliya, dō maja'am a Mbərom. Do azar aya dukwen ta ja nà, iken Yeremiya, dō maja'am a Mbərom, kabay iken dō hinen à wulen su dō maja'am a Mbərom ahay.»

¹⁵ Yesu a cəce asa, a wa: «Aday kwanay a nà, ki wen nen wayaw?»

¹⁶ Simon Piyer a mbədahan apan, a wa: «Iken nà, Almasihu, Wan a Mbərom, bahay sə sifa.»

¹⁷ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Iken Simon, wan ana Zonas, iken

nà, Mbərom kə dəfak apak alay sə mazlaḅ anahan coy. Anga sə dakak anan way a didek ata nà, Bəbay uno winen à bagəbaga mburom ata awan, bina dō zənzen a bay. ¹⁸ Pak sləmay, ni jak 'am inde həna: Iken nə Piyer, kawa sa ja nà, Pəkərad.* Pə pəkərad a anan kutok, ni halan apan nga anà dō sa daf upo nga ahay fok, aday məgala sə məke i i mbasay patan bay. ¹⁹ Ni varak lakile sə təba anan məsudoh sə bahay a Mbərom à alay inde. Aday way anak saa ḅan pə daliyugo cəna, winen ma ḅan a matanan à mburom re. Way anak saa pəsak anan pə daliyugo ite dukwen, winen mə pəsak a à mburom re ca.»

²⁰ Əna Yesu a gafan 'am anà njavar anahan ahay sə dakay anan winen nə Almasihu.

Yesu a dakay anan amac anahan tə aslabakay anahan à məke wa

Markus 8.31 - 9.1; Lukas 9.22-27

²¹ Natiya awan kutok, a bənay pə winen ata wa ite, Yesu a dazlan sa jan 'am tə njanjorzlom a anà njavar anahan ahay kutok, a wa: «Bəlaray ni zla à Urəsaliima. Ata, məced sə Yahuda ahay, tə bahay sə gədan dongo anà way ahay anga Mbərom, tatə miter sə Tawrita ahay ti ga alay ti nen tə mindel, ti vad nen. Aday pə luvon maakan anahan a cəna, nen ni slabakay ahay way uno à məke wa.»

²² Piyer ite a ngaman, ta zla kəcah, a gafan 'am, a wa: «A'ay, bahay uno. A tərak matanan bay!»

²³ Yesu a mbəda apan 'am, a jan: «Zlak ayak pə cakay uno wa, iken Fakalaw! Kə pəlay sə slaray nen à cəved uno wa. Anga ajalay nga anak ata nà, a nay ahay ù dō zənzen a wa, bina mbala a Mbərom ata bay.»

* **16:18** Ta 'am a tinen, Piyer a nan sa ja nà, pəkərad.

²⁴ Yesu a jan anà njavar anahan ahay fok kutok: «Kak dōwan a a nan sə pəruho azar nà, â mbəsak sə bayakan way anà nga anahan, â tavak dədom anahan məzləngad awan, â pəruho azar. ²⁵ Anga kà nak anan anà dōwan a sa tam anan sifa anahan nà, i lize anan adəka. Əna dōwan a kə lizek anan sifa anahan anga nen ite nà, i njad anan uda way anahan. ²⁶ Bina, dō kà sak a njad anan way sə daliyugo a anan fok anà winen, aday sifa anahan a nà, kə lizek anan nə, saa gan dədəffa nà, ma mba asa anaw? İbay! Awan a inde aday dō zənzen i var sə bəmbad anan sifa anahan nà, inde daw? ²⁷ Nen Wan su Do, ni nay ahay tə mazlaḅ a Bəbay uno mba, aday tə maslay anahan ahay re. I man anan anà kuwaya nà, kawa mer su way anahan a sa taa ga ata awan. ²⁸ Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Dōwan aya inde à man a anan, ti mac bay si ti canan anà Wan su Do i nay tə bahay anahan a təkə aday.»

17

Zek a Yesu a mbəda pə ide ana njavar anahan ahay

Markus 9.2-13; Lukas 9.28-36

¹ Pə dəḅa anahan a wa kutok, a ga luvon ahay mbərka nà, Yesu a gəḅa pə azar Piyer, Yakuba tə apan Yuhana mərak ana Yakuba, ta ján taayak à ḅəzłom a inde zəbor awan. ² Tə dəzle cəna, zek a Yesu a mbədahan atan pə ide. Tə canan anà jər anahan nà, kawa sə kwakwa sabay, a wuteden atan kawa pac. Zana anahan pi zek dukwen, a dav nə herre kawa jiyjay sə uko ma dav awan. ³ Njavar anahan ataya tə canan anà atə Musa tə Eliya dō maja'am a Mbərom ahay kwakwa, tinen apan ti ja 'am tatə Yesu.

⁴ Piyer a dazlan sa jan anà Yesu, a wa: «Bahay uno, mənuko à man a anan nə sumor awan. Kà zlak

anak à nga nà, ni ngaray jaw-jawa ahay maakan, kərtek awan anga Musa, kərtek a ite anga Eliya, aday mədakwidok a nà, anga iken awan.»

⁵ Winen apan i ja 'am ata mba, mugudongudon a dazay, a van atan nga sərdədək. Aday 'am a ndəray ahay à mugudongudon ata wa, a wa: «Həna a anan nà, wan uno ləliwe uno awan. Tə winen nà, nen ni taslay anan mivəl bayak awan. Slənen anan anan 'am anahan!»

⁶ Atə Piyer tə sləne 'am ata cəna, ta ma nga sə jəjar pi zek, tə slahay duboz. ⁷ Yesu a hədəken atan ayak pə cakay, a laman atan alay, a wa: «Slabiken, kə jəjiren bay.» ⁸ Ta sa cakaf nga asanaw nà, dōwan inde pə cakay ana Yesu sabay, a mbəsak winen a kərtek coy.

⁹ Tinen apan ti dazay à ḅəzłom ata wa mba, Yesu a jan atan, a wa: «Way a kwanay sə canan ahay à ḅəzłom wa ata nà, kà si jen anan à dōwan bay, hus pə luvon uno nen, Wan su Do, saa slabakay à məke wa ata awan.»

¹⁰ Njavar anahan ataya tə dazlan sə cəce panan wa: «Miter sə Tawrita ahay ta wa, Eliya i lahan anà Al-masihū aday nà, angamaw?»

¹¹ Yesu a dukwen a mbədahan atan apan, a wa: «Acəkan, Eliya i lahay aday i ndakay anan way ahay fok. ¹² Nen apan ni jak ikwen: Eliya kà nak ahay coy, aday dōwan kə sənək apan bay. Ta gak anan anà Eliya way kawa a tinen sa gan may sa ga fok. Aday dukwen ti gan anà Wan su Do azanan nə matanan re.» ¹³ Atə Piyer tə sənək kwayan'a a ja 'am ata nà, pə Yuhana dō sa gan baptisma anà dō ahay ata awan.

Yesu a mbar anan wan a inde məhərvov a taa ban anan

Markus 9.14-29; Lukas 9.37-43

¹⁴ Aday tə dəzley ahay pə cakay sə dō ahay cəna, dōwan a inde a nay ahay, a dukwen gərmec ù vo anà Yesu, ¹⁵ a jan: «Bahay uno, wan uno

winen lelibay. A gak i zek wa ite. Məhərvov a taa gan, a bənan dəvac bayak awan, a taa slahay anan u uko inde kabay a a'am inde. ¹⁶ Na nak anan pə cakay ana njavar anak ahay, əna ta mbak apan sə mbəro anan bay.»

¹⁷ Yesu a ja, a wa: «Kwanay nà, adaf nga a kwanay ma kac awan kələdaw? Kə sənən anan cəved a Mbərom bay re. Ni njahay tə kwanay, aday ni səmen anə way a kwanay ahay nə hus à siwaw? Hayak ikwen uno anan ahay wan a aday!» ¹⁸ Yesu a jan 'am anə məhərvov ata tə angəraz awan: «Hayak à wan a anan wa!» Məhərvov ata a zləray à wan ata wa, wan ana dowan ata a mbar à alay ata acəkan.

¹⁹ Pə dəbə anahan a wa kutok, njavar anahan ataya tə hədəken ayak pə cakay taayak a tinen awan, tə cəce: «Manay ma mba apan sə rəzlay anan wa setene ata bay nà, angama kərtek anaw?»

²⁰ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Anga adaf nga a kwanay a a kac ike. Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Kak abay adaf nga a kwanay à ga inde nə mənjoek kawa wan sə bəzan dukwen, ki jen anan anə bəzlom a anan ataya: “Zla à man a anan wa, zla tiya!” dukwen, i ndaha, i zla à man a kwanay sa jan “zla tiya” ata awan. Awan saa dak ikwen 'am ibay jiga awan. [²¹ Əna abay zahav sə setene həna anan nà, kak si ta sa ga amboh tə sumaya aday bina, a razl zek bay.]»

Yesu a dakay anan amac anahan tə aslabakay anahan à məkə wa asa
Markus 9.30-32; Lukas 9.43-45

²² Pə luvon a inde nà, njavar a Yesu ahay mə halay nga aya pə kərtek a à Galile. Yesu a jan atan 'am, a wa: «Nen Wan su Də nà, ti varan nen à alay inde anə dō sə daliyugo ahay. ²³ Tinen ite, ti vad nen à məkə, aday pə luvon maakan

anahan a cəna, ni slabakay ahay à məkə wa.» Njavar anahan ahay tə sləne 'am ata cəna, mbac a slahay patan wa tə mindel asa.

Yesu a var jangal

²⁴ Tə dəzle à Kafarnahum cəna, dō sə cakal jangal anga doh sə mazləb a Mbərom ahay, ta nay ahay pə cakay ana Piyer, ta jan: «Miter a kwanay nà, a var jangal anga doh sə mazləb a Mbərom itəbay daw?»

²⁵ Piyer a mbədahan atan apan, a wa: «A taa hamay ike!»

Aday à alay a tinen apan ti i zla u doh mba kutok, Yesu a lah sə cəce pə Piyer wa: «Simon, a ga apak nà, bahay sə uho a anaya ti təma jangal nə pə waya wa anaw? Pə wan su kon aya wa daw, kabay pə mədurlon ahay wa daw?»

²⁶ Piyer a mbədahan apan, a wa: «Pə mədurlon ahay wa.»

Yesu a wa: «Kak matanan nà, abay wan sə agay ahay nə ti hamay bay ba? ²⁷ Aya əna, dā saa ga way sə cəban anə dō ahay bay. Natiya, zla à bəlay, larak anan ayak kwaniyel anak à a'am inde. Kələf anak a saa bənay ahay pa 'am ata cəna, təban anan 'am, ki tan à nga uda à dala təde i sla anga mənumo cew ata awan. Varan atan anan kutok.»

18

Waya sə zalay dō hinen tə məduwen à bahay a Mbərom inde anaw?

Markus 9.33-37, 42-48; Lukas 9.46-48, 17.1-2

¹ A alay ata awan ite, njavar a Yesu ahay tə hədəken ayak pə cakay, aday tə cəce panan, ta wa: «Waya sə zalay dō hinen tə məduwen à bahay a Mbərom inde anaw?»

² Yesu a ngaman ayak anə wan cədəw a, a tavay anan à mamasl pa 'am a tinen. ³ A wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Kak kə mbədihən aday sə təra nga a kwanay kawa gwaslay ahay bay

cəna, ki dəzlen à bahay a Mbərom inde bay. ⁴ Dowan a kà mak anan nga anahan à məndak kawa wan a anan nà, sə təra dō məduwen a à bahay a Mbərom nà, winen awan.

⁵ «Kuwaya kà sak a təma jəba sa wan kawa hənə anan ataya kərtek a anga sləmay uno nà, dowan ata a təma nə nen awan. ⁶ Ənə kak dō kà vak atan saray pə cəved anà dō cədəw anaya sa daf upo nga ata nà, suwan pə winen tē bənan van à dūngo aday tē larak anan ayak à bəlay inde.

⁷ «Ayaw! Dəce inde pə daliyugo a anan, anga way ahay inde tinen apan ti njan saray anà dō ahay. Way ataya ti ga inde hwiya, əna dəce inde anga dō aday way ata a təra tə alay anahan ata awan. ⁸ Kak alay anak kabay saray anak i sapat iken i ines inde cəna, gad anan, lar anan dərən. Suwan sa zla à bahay inde pə cakay a Mbərom, iken ma gad alay awan kabay tə saray anak slangalan a, tə winen aday ki i zla u uko sə mbacay itəbay ata inde tə alay aya cew, saray anak ahay səndaḅ cew nà, na. ⁹ Kak idə anak i sapat iken sa ga ines cəna, ndaha anan, lar anan dərən tə iken. Suwan sa zla à bahay inde pə cakay a Mbərom tə idə anak a kərtek mbiyan'a ta sa zla à dəlov sə uko inde tə idə anak aya cew maya nà, na.

¹⁰ «Gen anan ngatay anà zek lele anga pa sə kədəy anan dō cacədəw a anaya wa. Nen apan ni jak ikwen hənə: Maslay a Mbərom ahay inde mə tavay aya pa 'am a Bəbay uno pac pac sa gan atan nga. [¹¹ Anga nen Wan su 'Dō na nay ahay nà, sa tam anan dō mə lize aya awan.]]»

Jike sə təman mə lize awan

¹² «Kə bayiken nə kəkəməw? Kak dowan a nà, təman anahan ahay inde səkat, aday kərtek à wulen a wa kə lizek nà, i ga kəkəməw? I

mbəsak anan kwa kuro dəsudō nga dəsudō mə lize bay ataya à bəzłom, i zla saa pəlay anan winen mə lize ata bidaw? ¹³ Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a hənə: Kak kə njadək anan mə lize ata nà, i taslay mivəl tə winen nə zal tə tinen mə lize a bay aya kwa kuro dəsudō nga dəsudō ataya awan. ¹⁴ Matanan kutok re, Bəbay a kwanay a winen à bagəbaga mburom ata nà, a nan dowan à lize kwa kərtek à wulen su dō ma kac a anan ataya wa bay ite re.»

Ki may anan mərak anak pə cəved sa ga ines wa nə kəkəməw?

¹⁵ «Yawa matanan, kak mərak anak kə gak ines nà, zla à man anahan awan, jan anan kwanay a cuwcuwwe, way anahan a sa ga lelibay ata awan. Kak kə pəkək anak apan sləmay nà, ki njad anan mərak anak maza awan. ¹⁶ Ənə hinahibay i ngam sə pəkək apan sləmay pa 'am ata bay. Kak matanan nà, zla pə cakay anahan kwanay cew tu dō hinen, kabay kwanay maakan à alay inde. Anga: “Kak dowan a kə zlahak pu dō nà, tə njad dō sə side way ata dō ahay cew kabay maakan”, kawa ana Deftere a Mbərom sa ja.* ¹⁷ Kə sak a ngam 'am su dō ataya bay re cəna, jan anan 'am ata pa 'am su dō uno ahay, aday ata ti jan apan kutok. Kə sak a ngam sa pak apan sləmay bay re cəna, dō matanan ata dūkwən, cəna, apan nə kawa dō sə pəra, kabay winen dō sə cakal jangal tə danakay ataya awan.

¹⁸ «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a hənə: Way a kwanay saa bən pə daliyugo cəna, i bən zek matanan à mburom. Way a kwanay saa pəsək anan hənə pə daliyugo ata dūkwən, i pəsək zek à mburom re.

¹⁹ «Ni jak ikwen 'am hinen asa: Kak dowan aya cew pə daliyugo aday 'am kə zlak atan pi zek sə cəce

* 18:16 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 19.15.

way cəna, Bəbay uno à bagəbaga mburom ata i varan atan kawa ana tinen sa gan may ata awan. ²⁰ Anga dowan aya cew kabay maakan ta sak a halay nga tə sləmay uno cəna, nen inde à wulen a tinen a re.»

Jike su do aday a ngam sə pəsen anan ines anà do itəbay ata awan

²¹ Piyer a nay ahay pə cakay ana Yesu, a cəce panan: «Ba Məduwen, hinahibay, mərak uno inde, kəgak uno ines nà, ni pəsen anan nà, saray jugumaw? Hus à saray cuwəbe bidaw?»

²² Yesu a mbədahan apan, a wa: «A'ay! Ki pəsen anan saray cuwəbe bay, əna saray kwa kuro cuwəbe məcapar cuwəbe.

²³ «Matanan kutok, bahay a Mbərom a ga minje nà, tə bahay a inde, a nan do si mer su way anahan ahay fok tə haman anan gudire anahan ahay fok cite. ²⁴ A dazlan anà mer su way ata cəna, tə bənan ahay dowan a inde, dala ata apan nə bayak awan. ²⁵ Dowan ata ite, zlile anahan a saa hamay anan gudire ata ibay. Bahay ata a jan anà do si mer su way anahan a azar aya nə tə sukom anan way tə way ana dowan ata fok, tu do su doh anahan ahay, ti zek anahan a təke, aday i saa slan pə gudire anahan. ²⁶ Dowan ata ite, a nay a dukwen gərmec ù vo anà bahay ata, a wa: «Amboh, ni hamak anan way anak ahay nə fok. Ga ngatay aday!» ²⁷ 'Am anahan ata a gan i zek wa anà bahay ata awan, a mbəsakay anan zek anahan awan, aday a mbəsakan anan gudire ata fok re.

²⁸ «Dowan ata a təmay uho lele nà, tə zlangay tu do si mer su way hinen, aday abay gudire anahan inde apan ite. Aday dala anahan apan *dinar* səkat kərtektəkke†. A ban anan, a jakan alay pə dongo. A jan, a wa: «Si ki humo anan

dala uno həna.» ²⁹ Do sə gudire anahan ata ite, a dukwen gərmec ù vo ite, a jan, a wa: «Amboh, ga ngatay aday, ni hamak anan way anak fok.» ³⁰ Əna winen nà, a ngam bay, a ban anan, a zla anan à dangay, a dərəzl anan hus pə luvon ana dowan ata saa hamay anan gudire ata awan. ³¹ Do a tinen a sa taa ga mer su way pi zek ataya tə canan cəna, a cəban atan bayak awan. Ta zla əga bahay ata awan, tə dakan anan ləbara ata awan.

³² «Bahay a tinen ata ite a ngaman ayak asa, a jan: «Iken nà, do si mer su way lelibay awan. Nə mbəsakak anak anan gudire anak abay ki humo ata awan, anga ka gak uno amboh. ³³ Aday ka mba apan sə pəsen anan anà do kwanay i mer su way inde maya ata kətanən bay nà, angamaw?» ³⁴ Anga nan bahay ata a ga apan mivel, a ban anan maza awan, a varan anan à alay inde anà suje ahay, tə tacak anan ayak à dangay, tə ga anan alay, hus pə luvon anahan sə hamay anan gudire ata awan.»

³⁵ Yesu a zəga anan asa, a wa: «Kak ka sak a pəsen anan anan ines anà mərak a kwanay ahay tə mivel kərtək a bay cəna, Bəbay uno sə mburom ata i ga tə kwanay aya dukwen matanan kutok.»

19

Atətak way pa 'am sa razl uwar Markus 10.1-12

¹ Yesu a ndav anan 'am ata cəna, a slabak way anahan à Galile wa, a zla à Yahudiya, ta day uho sə zylinder sə Urdon. ² Do ahay bayan a tə pərahan azar, aday a mbar anan do sə dəvac a tinen ahay.

³ Aday Farisa ahay tə hədəken ayak pə cakay saa ban anan pə kwande, ta jan: «Tawrita kə varak anan cəved anà mungol sa razl

† 18:28 Dinar kərtək nà, əga tinen dala si mer su way sə hway kərtək.

anan uwar kwa pa 'am wura wura daw?»

⁴ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Kwanay kə jingen way mə vinde à Deftere a Mbərom ata itəbay daw? A dəlen anahan a inde dukwen, Mbərom a ndakay do nà, mungol tə uwar.* ⁵ Aday a ja nà: «Anga nan, do mungol a i mbəsak anan bəbay anahan tə may anahan, i hədek pə cakay ana uwar anahan. Cew maya a tinen a ti təra nà, zek kərtektəkke coy.†» ⁶ Ti naa təra kula inde zek cew sabay. Ti təra zek kərtek sə coy. Anga nan kutok, way a Mbərom sə japay anan ata, dowan à sa gəzla anan kula bay.»

⁷ Farisa ahay tə cəce asa: «Kak matanan cukutok nà, Musa a varan cəved ù do aday à varan dərəwel à alay inde anà uwar anahan aday à razl anan nà, angama kəla anaw?»

⁸ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Musa a sa varak ikwen cəved sa razl anan uwar a kwanay ahay nà, anga akuray nga a kwanay a kə zalak. Cəkəbay, pə dəlen a wa dukwen, cəved inde sa razl uwar ibay re. ⁹ Nen apan ni jak ikwen: Kak dowan kə rəzlak anan uwar anahan, aday kə gəbak uda uwar hinen, dowan ata kə gak mədigwed, si kak a ban atan pi zek tu do aday.»

¹⁰ Njavar anahan ahay ta jan: «Kak abay matanan à wulen atə ana mbaz tə uwar nà, suwan tə gəba zek bay bidaw?»

¹¹ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Do ahay fok ta mba apan sə təma atətak way a anan bay. Si dowan aya Mbərom sə varan atan gədan ata way anahan aday. ¹² Bina, do ahay inde tə gəba uwar bay anga tinen mə wahay aya matana coy. Azar aya dukwen tə

dədasl atan adədasl. Do azar aya ite tə gəba uwar bay anga 'am sə bahay a Mbərom a wanahan. Do inde a nan sə təma atətak way a anan nà, à təma kutok.»

Yesu a daf ngama pə gwaslay ahay

Markus 10.13-16; Lukas 18.15-17

¹³ Natiya, pə dəba anahan a wa kutok nà, do ahay ta nan anan ahay gwaslay cacədew aya anà Yesu, anga aday à daf patan alay sə ngama. Əna njavar anahan ahay ta ca apan do ahay tinen apan ti nay anan ahay gwaslay ahay ata nà, ta ma nga sə gafan 'am anà do ataya awan. ¹⁴ Əna Yesu a jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Mbəsiken anan ahay gwaslay ahay, kə gifen atan 'am sa nay ahay pə cakay uno bay, anga bahay a Mbərom mə lavay zek awan adəka nà, anà do sa ga minje tə tinen anaya ata awan.»

¹⁵ Yesu a dazlan a daf ngama pə gwaslay ahay a kutok, aday a zla way anahan à man ata wa, a hədek way anahan ù kon hinen.

Njavar a inde zlile awan

Markus 10.17-31; Lukas 18.18-30

¹⁶ Natiya asa, dowan a inde, winen njavar awan, a nay pə cakay ana Yesu. A cəce: «Miter, ni ga mer sa ma lele aday ni saa njad sifa sa ndav bay ata anaw?»

¹⁷ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Kə cəce puno wa way sa ga lele awan nà, angamaw? Do lele nà, ibay, si Mbərom a kərtek. Əna a nak sa zla à bahay a Mbərom nà, ban anan 'am sə Tawrita ahay.»

¹⁸ Winen ite a cəce pə Yesu wa: «'Am ana Tawrita wura aya anaw?»

Yesu a mbədahan apan, a wa: «Kà vad nga su do bay. Kà ga mədigwed bay. Kà ga akar bay. Kà gad mungwalay pu do bay. ¹⁹ Dəfan apan anà

* 19:4 Ca pə Laataanooji 1.27, 5.2. † 19:5 Ca pə Laataanooji 2.24. ‡ 19:19 Ca pə Gurtaaki 20.12-16; Tooktaaki Tawreeta 5.16-20. § 19:19 Ca pə Farillaaji Lewinjko'en 19.18.

atə bəbay tə may anak.† Pəlay anan do sə cakay su doh anak kawa iken sə pəlay anan nga anak ata awan. Š»

²⁰ Njavar ata a jan asa: «'Am ataya fok nà, nə bənak atan lele, a mbəsuko maza nə wuraw?»

²¹ Yesu a jan: «Kak a nak sə təra do mənʒəna ines fok cəna, zla, sukom anan way tə way anak ahay fok, aday varan anan dala awan anà do mətawak aya awan. Matanan kutok, ki i njad zllile anak à mburom. Aday hayak, pəruho azar.»

²² Dowan ata a sləne 'am ata cəna, a cəban, a zla way anahan, anga winen zllile awan.

²³ Yesu a jan anà njavar anahan ahay kutok, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Ma dan 'am awan anà do zllile awan sa zla à bahay a Mbərom inde. ²⁴ Kə sənən apan zle, zlugweme i ndərmađ tə məkə sə ləpərə nà, i ga zek bay. Əna ma da 'am a sə zalay way ata nà, do sə zllile sa zla à bahay a Mbərom inde.»

²⁵ Njavar a Yesu ahay tə sləne 'am ata cəna, a gan atan masuwayan. Anga nan ta wa: «Kak sə matanan cukutok nə, waya saa mba apan saa tam aday sa zla à bahay a Mbərom inde anaw?»

²⁶ Yesu a zəzor atan, a wa: «Pu do zənzen a nà, i ga zek kula bay, əna pə Mbərom nà, matanan bay. Way ahay fok a ga zek ca.»

²⁷ Piyer a mbədahan apan ta sa jan kutok: «Aday manay həna nà, mə mbəsakak anan way a manay ahay fok sə pərahak azar. Saa tərən umo nà, magwagway wuraw?»

²⁸ Yesu a jan atan: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Pə uho sa nay, à alay nen Wan su Do ni njahay pa man sə njahay sə bahay sə mazlaḅ uno nà, kwanay do sə pəruho azar ahay dukwen, ki i njihen pa man sə njahay ahay kuro nga anahan a cew, sa gan sariya anà zahav sə Isəra'ila ahay kuro

nga anahan a cew ite re. ²⁹ Aday kuwaya dōwan a kə mbəsakak doh anahan ahay, mərək anahan ahay, bəbay anahan pi zek ta may anahan, gwaslay anahan ahay kabay guvo anahan ahay anga sləmay uno cəna, i njad uda way anahan ahay nə məcəpar bayak awan, aday i njad sifa sa ndav bay ata re. ³⁰ Anga aday kutok nà, do sa lah pa 'am həna ataya bayak a ti i təra do mə dədəḅa aya cite asa. Aday do sə dədəḅa ahay bayan a, azanan ti i təra do ma lah aya ite.»

20

Jike su do sa ga mer à guvo ahay

¹ Yesu a ja asa: «Way sa ga anan minje tə bahay a Mbərom nà, həna:

«Bahay su doh a inde a wule pərek sa ra do ahay à guvo. ² Ta ga masa tu do anahan a sa ra ataya nà, i haman atan hway cəna, dala sə *dinar* kərtek*.

Aday a zla atan à guvo. ³ Tə njamde dəsudə asa, a zla sə pəlay do ahay. A canan anà do hinen ahay ite, tinen mə tavay aya, mer su way inde patan ibay. ⁴ A jan atan ite: “Zlen à guvo uno, ni hamak ikwen dala kawa sə do ahay tədə sə haman ataya awan.”

⁵ Ta zla à guvo anahan ata re. Man ipec kà gak, bahay sə guvo a zla sə pəlay ahay do maza aya re. A zla tə njamde maakan asa, a ga kawa sə kwakwakwa awan. ⁶ Tə njamde dāra a zla asa, a njad do ahay mə tavay aya, mer su way inde patan ibay re. A cəce patan wa: “Kə tiven hway kəriya, ki gen mer sə awan bay nà, angamaw?” ⁷ Tə mbədahan apan, ta wa: “Dowan kà rak manay à guvo bay kutok nà, mā ga nə mer sa maw?” Bahay sə guvo ata a wa: “Hayak ikwen ahay, zlen à guvo uno, mer su way inde.”

⁸ «Pac a slahay ù doh nà, bahay sə guvo a jan anà bahay su do si mer su way ahay: “Ngaman ayak

* **20:2** Dinar kərtek nà, əga tinen dala si mer su way sə hway kərtek.

anà dō si mer su way ahay, haman atan dala a tinen. Dazlan pu dō dœk ataya wa, ki ndav anan tu dō sē lahak ayak à guvo ata awan.”⁹ Dō sa zla à guvo tē njamde dāra ataya ta zlak ayak. Ta njad kuwaya a tinen a dala sē *dinar* kærtek kærtek.¹⁰ Dō sa zla à guvo pa 'am ataya ta zlak ayak bine siwaw nā, a ga patan nē tinen ti njad dala sē zalay anan dō sa zlak ayak à guvo dœk ataya awan. Aday dukwen ta njad nē *dinar* kærtek kærtek a re.¹¹ Tē tēma anan dala a tinen cēna, ta ma nga sē gungwazan anā bahay sē guvo, ta wa:¹² “Dō sa nay ahay hēniniye ataya dukwen, ta ga mer nē ler kærtek, aday iken pa haman atan hwiya kawa manay. Manay aday nā, ma ga mer nē hway à pac inde, ma yak nga nē ndələkeke.”¹³ Bahay sē guvo a mbəđahan apan anā dōwan a tinen a kærtek a, a wa: “Car uno, na gak iken tē danakay bay! Kā zlak anak à nga kawa anumo sa ja ata coy. Matanan, ni hamak hway nā, *dinar* kærtek bidaw?¹⁴ Tēma dala anak, zla way anak. U no ni varan anā dōwan mēdakwidok a anan kawa ananak.¹⁵ Abay ike ni mba apan sa ga anan mer su way tē dala uno kawa su no bidaw? Ka ga sarak nā, pi nen sa gan sumor anā dō ahay ata daw?”

¹⁶ Yesu a zēga anan apan kutok, a wa: «Natiya, dō mēdakwidok aya ti naa lah, aday dō mama'am aya dukwen ti naa tēra mēdakwidok aya kutok re.»

Yesu a dakay anan amac anahan ta sē slabakay anahan asa

Markus 10.32-34; Lukas 18.31-34

¹⁷ Yesu winen apan i zla à Urəsalima nā, a ngaman anā njavar anahan ahay kuro nga cew ataya à wulen sē dō ahay wa, a jan atan, a wa:¹⁸ «Sēnen anan hēna, mēnuko apan dī zla à Urəsalima. A man ata awan, ti varan nen, Wan su Dō, à alay inde anā bahay

sē gēdan dūngo anā way ahay anga Mbərom, aday anā miter sē Tawrita ahay. Ti go sariya aday sa vad nen,¹⁹ ti varan nen à alay inde anā dō sē pēra ahay. Tinen ite, ti mbasay upo, ti ndabāy nen, aday ti daray nen pē dēdom mē zlēngad awan. Pē dēba anahan a wa, luvon maakan anahan i tēra nā, nen ni slabakay way uno à mēke wa.»

May ana atē Yakuba tē Yuhana a cāce way pē Yesu wa

Markus 10.35-45

²⁰ Natiya kutok, uwar ana Zebede, may ana atē Yakuba tē Yuhana, a zla pē cakay ana Yesu, a dukwen garmec ū vo sē cāce panan wa way.²¹ Yesu a jan, a wa: «A nak nē maw?»

Uwar ata a mbəđahan apan kutok, a wa: «Gwaslay uno ahay cew hēna! Varan atan caved sē njahay pē cakay anak à bahay anak inde ite. Dō kærtek a à alay puway anak inde, dō hinen dukwen à alay gula anak inde ite.»

²² Əna Yesu a mbəđahan atan apan ite: «Kē sēnen way a kwanay a sē cāce ata bay jiya awan. Ki mben apan sa sa mēndolor sē dēce uno sa saa sa daw?»

Atē Yakuba tē Yuhana ta wa: «Ha, mi mba apan!»

²³ Yesu a mbəđahan atan apan, a wa: «Tē dīdem awan, ki i sen mēndolor sē dēce kawa anuno saa sa, əna anjahay à alay puway uno, kabay à alay gula uno nā, nen saa var apan caved a bay. Man ataya mē lavay zek aya nā, anā dō a Bəbay uno sē walay atan saa njahay apan ataya awan.»

²⁴ Njavar a Yesu a azar ataya kuro tē slēne ləbara ata nā, ta ma nga sa ga mivel pu dō a cew ataya cite.²⁵ Matanan, Yesu a ngaman atan ayak fok pē cakay anahan awan, a jan atan, a wa: «Kē sēnen zle, bahay sē daliyugo ahay tinen apan ti ga bahay pē dō ahay nē tē mēgala. Aday dō sē lavan nga anā dō ahay dukwen, ta ka anan

nə mægala a tinen ahay. ²⁶ Əna, à wulen a kwanay nà, way ataya t̄təra itəbay. Adəka bay, a nan anà dōwan a sə t̄ra dō mēduwen a cəna, â gan mer su way anà dō azar aya awan. ²⁷ Aday, kak dō a kwanay a kərtek a a nan sə t̄ra dō mama'am a cəna, â t̄ra b̄ile a kwanay a fok aday. ²⁸ Bina nen Wan su Dō na nay ahay nà, aday dō ahay t̄tū go mer su way bay, əna na nay ahay aday sa gan mer su way anà dō ahay adəka, ni var anan sifa uno saa bəmbadəy anan ahay man su dō ahay à amac wa.»

Yesu a mbar anan hufof aya inde cew à Yeriko

Markus 10.46-52; Lukas 18.35-43

²⁹ Atə Yesu tə njavar anahan ahay tinen apan ti zla way a tinen à Yeriko wa. Dō ahay tinen apan ti pərahan azar bayak awan. ³⁰ Dōwan aya inde cew hufof aya, tinen mə njahay aya pə cakay cəved. Tə sləne Yesu winen apan i zla tə cəved a tinen ata nà, tə dazlan sa zlah, ta wa: «Bahay a manay, wan a Dawuda, mâ gak ĩ zek wa ite!»

³¹ Dō a sa zla ataya ta ma nga sə gafan atan 'am, ta wa: «Ticen 'am, njihen tete.»

Əna dōwan a hufof ataya tə zəga anan apan sa zlah tə mægala awan, ta wa: «Bahay a manay, wan a Dawuda, mâ gak ĩ zek wa ite!»

³² Yesu a tavay jek, a ngaman atan ayak, a cəce patan wa: «A nak ikwen nà gak ikwen nə maw?»

³³ Tə mbədahan apan, ta wa: «Bahay, təban umo anan ide ite!»

³⁴ Ta gan ĩ zek wa anà Yesu. A laman anà ide a tinen. Kwayan'a ide a tinen ahay tə təba ngurret. Tə pərahan azar anà Yesu.

Yesu a zla à Urəsalima
Markus 11.1-11; Lukas 19.28-40;
Yuhana 12.12-19

21

¹ Atə Yesu tə njavar anahan ahay tə dazle bəse tə Urəsalima, defefe tə wulen su doh sə Baytifaji, pə cakay ana culok sə ngaman Ulivet ata nà, a slan njavar anahan ahay cew, ² ta sa jan atan: «Zlen à wulen su doh a tiya pa 'am a kwanay ata awan. Ki ten anan à nga anà wan sə zungo a inde ta may anahan a ma ban awan. Natiya, pəsiken atan ahay, aday hayak ikwen uno atan ahay. ³ Ta sak a jak ikwen awan a dəp nà, mbədihən atan apan nə: «Bahay a gan atan may, i may atan həniniye.»»

⁴ A təra matanan, anga aday 'am ana dō maja'am a Mbərom sa ja ata à t̄ra. ⁵ Mbərom a wa: «Jen anan anà dō sə Urəsalima ahay nà:

Kagasl, bahay a kwanay winen apan i nay ahay, winen ma ján a pə zungo.

Winen pa wan sə zungo ta may anahan ata awan, anga winen dō mə nahay nga awan.*»

⁶ Njavar ana Yesu ataya ta zla, ta ga kawa anahan a sa jan atan ata awan. ⁷ Ta nan anan ahay zungo ata ta wan anahan a t̄ke anà Yesu kutok, tə bəbat patan zana a tinen ahay aday Yesu a njahay apan. ⁸ Dō azar aya bayak tə wadaf anan zana a tinen ahay pə cəved. Dō azar aya asa, tə ngərway ahay alay si sé ahay aday sə bəbat pə cəved a re. ⁹ Dō sə lahan pa 'am anà Yesu ataya, tatə dō sə dəba ahay fok, tinen apan ti zlah, ta wa: «Həren anan nga anà wan a Dawuda! Mbərom â daf alay sə mazlaḅ anahan pu dō saa nay tə sləmay anahan ata awan. Həren anan nga anà Mbərom à bagəbaga mburom.»

¹⁰ Yesu i dazle à Urəsalima coy nà, wulen su doh ata fok a bal cuwad cuwad. Dō ahay ta wa: «Dōwan a anan nə winen wayaw?»

* 21:5 Ca pə Jekariya 9.9.

11 Man sə dō ahay tə mbəda apan, ta wa: «Winen nə Yesu, dō maja'am a Mbərom, dō sə Nazaratu pə daliyugo sə Galile.»

Yesu a razl do sa ga masa ahay ù doh sə mazla6 a Mbərom wa
Markus 11.15-19; Lukas 19.45-48; Yuhana 2.13-22

12 Yesu a zla ù doh sə mazla6 a Mbərom kutok. A razl anan dō sə sukum anan way tə way ahay aday dō sə sukum way ahay fok uho. A fakay anan tabal su dō sə bəmbad dala ahay, pi zek ta man sə njahay su dō sə sukum anan way tə kurkudok ahay fok re. 13 A jan atan, a wa: «Mə vinde a à Deftere a Mbərom inde nà, natiya awan: “Ti ngaman anà doh sə mazla6 uno nà, doh sa ga amboh.”†” Aday kwanay kə təren anan həna, lar su dō sə ngəzar dō ahay a nə kəkəmw?‡»

14 Huruf ahay pi zek tu dō vədal aya ta nay pə cakay ana Yesu ù doh sə mazla6 a Mbərom, a mbar atan fok. 15 Əna bahay sə gədan dongo anà way ahay anga Mbərom pi zek tə miter sə Tawrita aya tə canan anà way a Yesu a sa ga masuwayan aya, aday tə sləne gwaslay ahay ù doh sə mazla6 a Mbərom tinen apan ti zlah «Həren anan nga anà wan a Dawuda!». Way ata a gan atan nə wadan wadan. Tə dazlan sa ga mivəl pə Yesu kutok. 16 Ta jan, ta wa: «Way a gwaslay ahay tinen apan ti ja ata nà, kə sləne zle dəp daw?»

Yesu a mbədahān atan apan, a wa: «Nə sləne zle. Kə jingen 'am ata à Deftere a Mbərom inde itəbay kələdaw? A wa: “A nak nə təbəlem sə gwaslay ahay pi zek tə dongo sa wan gindez aya ti hərak nga. §”»

17 Yesu a mbəsak atan à man ata awan, a zla way anahan à Baytiniya, a sa nahay à man ata awan.

Yesu a tahasl anan buway a inde
Markus 11.12-14, 20-24

18 Yesu winen apan i may ahay à Urəsalima sidew a duwdew nà, may a han apan. 19 A canan ayak anà buway pə cəved, a hədəken ayak ù vo. A ca apan nà, daslam a dəkdek. Wan a ibay. A jan 'am anà buway ata awan: «Kula iken ki njad wan ite sabay.» Cəna, buway ata a kuray sokok kwayan'a.

20 Njavar anahan ahay tə canan cəna, a gan atan masuwayan, tə cəce: «Buway a anan a kuray bəse kwayan'a kəkəmw?»

21 Yesu a mbədahān atan apan, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Kak adaf nga a kwanay inde, aday awan kə gak ikwen hiyem hiyem bay cəna, ki mben apan sa ga way uno sa gan anà buway a anan. Aday ki mben apan sa jan kwa anà bəzlom a anan: “Slabak à man a anan wa, zla à bəlay inde!” Aday i təra kawa ana kwanay sa ja ata acəkan. 22 Kak adaf nga a kwanay inde nà, ki njiden anan way a kwanay saa cəce à amboh a kwanay inde ataya nə fok.»

Sə varan məgala anà Yesu sa ga awan aya nə wayaw?

Markus 11.27-33; Lukas 20.1-8

23 Yesu a ma ù doh sə mazla6 a Mbərom, aday winen apan i tətakan anan way anà dō ahay. Bahay sə gədan dongo anà way ahay anga Mbərom, pi zek tə məcəd sə Yahuda ahay tə hədəken ayak pə cakay anà Yesu. Tə cəce panan: «Ka ga way anak a anan ataya nə tə məgala ana wayaw? Sə varak cəved a nə wayaw?»

24 Yesu a a mbədahān atan apan: «Nen dukwen, ni cəce pikwen wa way kərtek. Kə mbədihen uno apan aday. Ata nen ni jak ikwen ite, na ga way a anaya tə məgala a wayaw nà, na. 25 Sə slənay anan ahay Yuhana sa gan baptisma anà

† 21:13 Ca pə Esaaya 56.7. ‡ 21:13 Ca pə Yereimiya 7.11. § 21:16 Ca pə Jabuurā 8.3.

dó ahay nə wayaw? Mbərom daw, kabay dó zənnen a daw?»

Tinen ite, tə mbəda 'am pi zek a tinen awan, ta wa: «Di jan həna nà, kəkəməw? Kak da sak a jəka, Mbərom sə slənay anan ahay nà, i jak uko asa: “Kak kə sənən apan zle cukutok nà, kə dəfen apan nga bay nə angamaw?”²⁶ Aday kak da sak a jəka, dó zənnen a sə slənay anan ahay nà, ata guko ngatay, bina man su dó a dukwen i vawak uko nga. Bina a ga patan nà, Yuhana nə dó maja'am a Mbərom.»²⁷ Anga nan kutok, tə mbədəhan apan anà Yesu, ta wa: «Ma san bay!»

Yesu a wa: «Kak sə matanan cukutok ata nà, nen dukwen ni dakak ikwen anan dōwan a sə vuro mēgala sa ga mer su way anaya bay re.»

Jike ana bəbay a inde tə gwaslay anahan ahay cew

²⁸ Yesu a jan anà məcəd sə Yahuda ataya asa, a wa: «Bayiken pə ləbara inde həna aday. Dōwan a inde nà, gwaslay anahan ahay inde cew. A jan anà wan kərtek awan: “Dəna uno, zla à guvo. Kà sa ga mer.”²⁹ Wan ata a mbədəhan apan anà bəbay anahan nà: “Ni zla bay.” A jalay pə dəba anahan a wa nə, a zla à guvo ata cukutok.³⁰ Bəbay a tinen ata a zla pə cakay ana wan hinen, a jan kawa ana wan a mama'am ata re. Wan ata ite a mbədəhan apan ta sa ja nà: “Ni zla.” Əna kà zlak à guvo ata bay adəka bugol.³¹ A wulen sə gwaslay ahay a anaya wa nà, sa ga way sa zlan à nga anà bəbay nə wan wuraw?»

Tə mbədəhan apan anà Yesu nà: «Wan mama'am awan!»

Yesu a jan atan kutok, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Dó sə cakal jangal ahay, tə uwar sa ján uho tə dó ahay so ataya ti i lahak ikwen à bahay a Mbərom inde.³² Yuhana dó sa gan baptisma anà dó ahay kà nak sə dakak ikwen

anan cəved lele sə dəfan apan anà Mbərom, aday kə dəfen nga pa 'am anahan aya bay. Əna dó sə cakal jangal ahay, tə uwar sa ján uho tə dó ahay so ataya, tinen tə dəfak nga pa 'am ana Yuhana. Kə cinen anan, əna kə ngəmen sə mbədəhan ləen anà azla a kwanay lelibay ataya bay hwiya, aday kə dəfen nga pa 'am anahan bay re.»

Jike pu dó sa ga mer à guvo ahay Markus 12.1-12; Lukas 20.9-19

³³ Yesu a jan atan asa, a wa: «Pəken sləmay pə jike a hinen həna re. Dōwan a inde a jule təroz à guvo. A ga apan jal, a dəf uda kudom məduwen a sa zla6 uda wan si sé. A dəzl uda lagad zəbor awan anga dó sa ba anan guvo ata awan. A mbakan anan guvo à alay inde anà dó si mer su way ahay, a zla way anahan à man dəren awan.

³⁴ «À alay a dó ahay tinen apan ti ban təroz nà, bahay sə guvo a slan dó anahan ahay pə cakay ana dó sa ga mer à guvo ahay saa təmahan ahay mbala anahan ite.³⁵ Əna dó sə guvo ataya tə canan atan cəna, ta ban atan. Ta ndazl anan dó kərtek a ledədde. Dó mə slala cew a ta vad anan bəskol à məke. Dó mə slala maakan awan, ta ra apan kon sa tar anan gəngaf gəngaf.³⁶ Bahay sə guvo ata a zəga anan apan sa slan dó ahay bayak a re. Əna dó sa ga mer ahay à guvo, ta gan atan nə kawa ana dó sə kwakwa ataya re.³⁷ Pə dəba a tinen ata wa fok nà, bahay sə guvo a slənən atan ayak wan si zek anahan awan. A bayak nà: “Wan si zek uno dəgerger nà, ti dəfan apan.”³⁸ Cəkəbay dó sa ga mer ahay tə canan anà wan si zek anahan ata adəka nà, ta ja à wulen a tinen inde, ta wa: “Sa naa pa 'am sə guvo a adəka nə winen. Bənuke anan, vədūko anan. Ata guvo a anan i təra a mənuko.”³⁹ Ta ban anan wan ata awan, tə ngəza anan uho à guvo wa, ta vad anan kutok.»

40 Natiya kutok Yesu a cæce: «Bahay sɛ guvo ata kà sak a nay ahay tɛ alay anahan a nà, i ga anan dɔ si mer su way ataya nɛ kəkəmaw?»

41 Mæced sɛ Yahuda ataya tɛ mbɛdahan apan, ta wa: «Bahay sɛ guvo kà nak nà, i ga atan alay ndɛlekeke, aday i vad atan kutok. I mbɛsakan anan guvo ata anà dɔ maza aya awan, aday i njad patan wa magwagway sɛ guvo anahan ata awan.»

42 Anga nan, Yesu a jan atan kutok, a wa: «Kula kɛ jingen anan 'am a anan à Deftere a Mbɛrom inde itɛbay kɛlɛdaw?»

“Kon mbala ana dɔ sa dɛzl way ahay sa lar anan ata nà, sɛ tɛra kon sɛ mide lele adɛka nà, winen.

Sa ga way ata dukwen, zek ana Mbɛrom Fetek awan. Way ata a gak uko masuwayan pɛ ide.*»

43-44 Yesu a ja asa, a wa: «Kak dɔwan a kɛ slahak pu kon ata nà, kon ata i nes anan. Aday kon ata kà sak a slahay pɛ dɔwan a ite dukwen, i ngɛlad anan. Anga nan, Mbɛrom i tɛma pikwen wa bahay anahan, i varan anan anà dɔ ahay aday ti dɛfan apan ata awan.»

45 Bahay sɛ gɛdan dundo anà way ahay pi zek tɛ Farisa aya tɛ slɛne lɛbara a Yesu a sa ga anan jike ata nà, ta san zle kutok, Yesu a ja nɛ pɛ tinen. 46 Tɛ pɛlay abay sa ban anan, ɛna tɛ jɛjaran anà man su dɔ sɛ pɛrahan azar a Yesu ata awan. Bina dɔ ataya ta ja nà, Yesu nɛ winen dɔ maja'am a Mbɛrom.

22

Jike sɛ azar uko sɛ gɛba dalay

Lukas 14.15-24

1 Yesu a gɛba jike maza asa sa jan anà dɔ ahay. A jan atan, a wa:

2 «Way maza hɛna sa ga anan minje tɛ bahay a Mbɛrom re. Bahay a inde a lavay anan zek tɛ way sa

pa sɛ azar uko bayak a anga wan anahan i gɛba dalay. 3 A slan dɔ si mer su way anahan ahay saa ngamay ahay anà dɔ mɛ ngamay ataya, pɛ way sa pa. ɛna tɛ ngamay ahay bay. 4 A slan dɔ maza aya sa jan anà dɔ mɛ ngamay ataya nà: “Way sa pa ma da coy. Nɛ vadak guson sa sla ahay, pi zek ta sla mɛ dɛdɔk aya awan. Way ahay fok nɛ lavak anan zek anga agɛba dalay coy. Hayak ikwen ahay!” 5 ɛna dɔ a mɛ ngamay ataya ta gak anan nga anà angamay ata bay. Ta zla way a tinen ahay, dɔ hinen à guvo, dɔ hinen à lumo. 6 Do maza aya ite, ta ma nga sa ban anan dɔ si mer su way ataya, ta ga atan alay, aday ta vad atan.

7 «A cɛban anà bahay ata awan. A slan suje ahay saa vadɛy anan dɔ sa vad dɔ ataya, aday sɛ vakan atan anan wulen su doh a tinen ahay fok. 8 Pɛ dɛba anahan a wa asa, a jan anà dɔ si mer su way anahan ahay, a wa: “Way sa pa mɛ lavay zek a anga azar uko sɛ gɛba dalay coy. ɛna dɔ a mɛ ngamay ataya ta slak tɛde sa pa anan bay. 9 Zlen ayak pɛ mɛgɛzɛlɛga cɛved ahay, ngimen anan ahay anà dɔwan a kwanay saa canan ataya fok, tɛ nay à azar uko.” 10 Do si mer su way ataya ta zla pɛ cɛved, tɛ halan nga anà dɔ aday tinen sa njad ataya fok, dɔ lele aya awan pɛ kɛrtek a tɛ dɔ sɛ huwan ahay re. Natiya kutok, doh sɛ azar uko ata a rah tɛ dɔ ahay bayak awan.

11 «Zek a bahay a zlak ayak sa ca pɛ dɔ a mɛ ngamay ataya kutok. Aya ɛna, a canan anà dɔwan a inde, winen nà, zana sɛ azar uko inde pi zek ibay. 12 Bahay ata a jan: “Car uno, ka nay à man a anan mɛnjɛna zana sɛ azar uko nɛ kəkəmaw?” Dɔwan ata kɛ mbɛdɛhak anan apan awan a ibay. 13 Bahay a jan anà dɔ si mer su way anahan ahay, a wa: “Jiwen anan, liren anan ayak

* 21:42 Ca pɛ Jabuura 118.22-23.

uho, i ide zenzen inde, à man aday do ahay ti yam ta sa rac slan ata awan.»»

¹⁴ Yesu a zəga anan kutok, a wa: «Mbərom a ngaman anà do ahay nə bayan awan, əna do mə walay aya ite nà, bayan a bay.»

Jangal anà bahay sə Ruma

Markus 12.13-17; Lukas 20.20-26

¹⁵ Natiya Farisa ahay tə halay nga, tə pəlay cəved sa ban anan Yesu pə mungok sa 'am anahan awan. ¹⁶ Ta slan njavar a tinen ahay pi zek tu do ana Hiridus ahay. Do ataya pə kərtek a kutok, ta jan à Yesu, ta wa: «Miter, ma san zle, iken nə do didem awan. Kə tətakan anan anà do ahay dukwen, didək sə way ana Mbərom sa jan anà do ahay tã ga ata awan. Kə jəjəran anà 'am sə do ahay bay, kə zəzor way sə wuted ide itəbay re. ¹⁷ Jan umo, kə bayak nə kəkəməw? Cəved inde sə varan jangal anà bahay sə Ruma daw? Bəzi mə varan bay daw?»

¹⁸ Yesu a san sədək a tinen a zle. Anga nan a jan atan kutok: «Kwanay nə mbədəmbədə aya daw? Ki ngen upo balay angamaw? ¹⁹ Ken uno anan ahay dala sə jangal awan aday!» Ta kan anan karanga awan. ²⁰ Yesu a təma anan, aday a jan atan: «Pə karanga a anan nà, mezeze a wayaw, aday mə vinde apan nà, sləmay a wayaw?»

²¹ Tə mbədahan apan kutok: «Wita nà, mezeze tə sləmay ana bahay sə Ruma.»

Yesu a jan atan kutok: «Lele, kak matanan cukutok nà, viren anan anan way ana bahay sə Ruma anà bahay sə Ruma, aday way a Mbərom anà Mbərom a ite.»

²² Tə sləne cəna, a gan atan masuwayan. Tə mbəsak anan Yesu, ta zla way a tinen.

Aslabakay à məkə wa

Markus 12.18-27; Lukas 20.27-40

²³ Pə luvon ata kərtek awan, azar su do aya inde, tinen Saduki ahay, ta nay ahay pə cakay a Yesu sə cəce panan 'am. Tinen a aday nà, ta wa do kə məcak nə i slabakay ahay sabay. Anga nan tə cəce 'am a anan pə Yesu wa, ta wa: ²⁴ «Miter, Musa kə vindek umo, a wa: “Do kə məcak aday kə mbəsakak uwar mənəjana wan nà, mərak a məsinde ata à gəba anan mədukway sə uwar awan aday ti wahan məgije anà dowan a ma mac ata awan.*” ²⁵ Dowan aya inde əga manay cuwbe, tinen tə mərak ahay. Do zek məduwen awan, a gəba uwar, a mac mənəjana sa njad panan wan. Do sa mban apan a hədek anan uwar ata mədukway awan. ²⁶ Winen ite a mac re, tə wahak bay a re. Do mə slala maakan a hədek anan asa ite re. Matanan fok a tinen a cuwbe awan, tə wahak pi zek tə uwar ata bay. ²⁷ Pə dəba a tinen a wa fok dukwen, zek a uwar ata a mac re. ²⁸ Ata pə luvon saa slabakay ahay à məkə wa ata nà, uwar ata i təra nə uwar a wayaw? Bina cuwbe a tinen a, tə gəbak anan pa sə uwar a re.»

²⁹ Yesu a dazlan, a mbədahan atan apan kutok, a wa: «Kwanay apan ki zluwen à cəved wa, anga kə sənən Deftere a Mbərom bay, kə sənən məgala ana Mbərom bay re. ³⁰ Bina, do ahay tə slabakak ahay à məkə wa nà, kwa do mungol aya awan, kwa do uwar aya dukwen, ti i gəba zek ahay sabay fok. Anga ti i təra à mburom nà, kawa maslay a Mbərom ahay. ³¹ Aday pa 'am sə slabakay ahay à məkə wa ata nà, kə jingen way ana Mbərom sa jak ikwen ata itəbay kələdaw? Mbərom a ja nà: ³² “Nen nà, Mbərom ana Ibərahima, Mbərom ana Isiyaku, aday Mbərom ana

* **22:24** Ca pə Laataanooji 38.8; Tooktaaki Tawreeta 25.5-6. † **22:32** Ca pə Gurtaaki 3.6, 15-16.

Yakob.†” Mbərom, winen nà, Mbərom su dō ma mac aya bay, əna winen Mbərom su dō tə sifa aya awan.»

³³ Dō ahay bayak a tə slənek atətak way anahan ataya awan, aday atətak way anahan ata a gan atan masuwayan.

Mama'am sa nga sa 'am mə baslay aya awan

Markus 12.28-34; Lukas 10.25-28

³⁴ Farisa ahay tə sləne sa jəka Yesu kə mbasak pə Saduki ahay ata nà, tə halay nga à man ata kərtek awan. ³⁵ Dō a tinen a kərtek, winen miter sə Tawrita awan, a cəce panan wa way aday sa ban anan pə kwande, a wa: ³⁶ «Miter, à Tawrita inde nà, nga sa 'am mə baslay aya fok nà, wura məduwen a aday a zalay azar aya anaw?»

³⁷ Yesu a mbədahan apan, a wa: «“Pəlay anan Mbərom Fetek, Bahay anak nə tə mivəl anak a təkə, tə apasay anak a təkə, aday tə abayak nga anak a təkə.‡” ³⁸ Natiya sə təra nga sa 'am mə baslay a məduwen a aday a zalay azar aya nà, winen awan. ³⁹ Hinen aday sə lavay tə winen ata hənə re: “Pəlay anan dō sə cakay su doh anak kawa iken sə pəlay anan nga anak ata awan.§” ⁴⁰ Tawrita a Musa pi zek ta 'am ana dō maja'am ana Mbərom ahay fok, tə bənay nə pa 'am a cew a anan ataya wa.»

Almasihu nà, wan a wayaw?

Markus 12.35-37; Lukas 20.41-44

⁴¹ Farisa ahay tinen mə halay nga à man ata hwiya. Anga nan, Yesu a cəce patan wa: ⁴² «Kwanay kə bayiken ma pə Almasihu anaw? Aday ki jen nə winen wan ana wayaw?»

Tə mbədahan apan, ta wa: «Winen wan ana Dawuda.»

⁴³ Yesu a jan atan kutok, a wa: «Aday Dawuda a ngaman bahay anahan nà, kəkəma asa anaw? A ja 'am tə məgala ana Apasay Cəncan awan, a wa:

⁴⁴ “Mbərom Fetek a jan anà Bahay uno:

Njahay à alay puway uno, aday ni nahay anan dō sa nak idə ahay,

ki ján patan tə saray.*”

⁴⁵ «Kək Dawuda a ngaman anà Almasihu nə “Bahay uno” bugol nà, winen i saa təra wan ana Dawuda nə, kəkəma asanaw?»

⁴⁶ Dowan kwa kərtek sə mbədahan apan nà, ibay. Pə dəba wa nà, kuwaya a jəjar sə cəce panan 'am maza awan.

23

Bənen nga a kwanay pə miter sə Tawrita ahay wa

Markus 12.38-39; Lukas 11.43, 46, 20.45-46

¹ Natiya, Yesu a jan 'am anà man sə dō ahay tə njavar anahan ahay, a wa: ² «Miter sə Tawrita ahay pi zek tə Farisa ahay nà, mer su way a tinen aya nə sə dakan anan Tawrita a Musa anà dō ahay. ³ Dəfen anan apan anà atətak way a tinen, aday gen way a tinen sa jak ikwen ataya fok. Əna kī gen way a tinen sa ga ataya bay, anga tinen a ta ga way a tinen sa ja ata bay. ⁴ Bina, tə banan way ma ba aya pa nga anà dō ahay, əna ta ngam sa man atan zek sə tavakan atan pa nga kwa ta wan sə alay bay.

⁵ «Ta ga way ahay fok nà, pə idə sə dō ahay aday tē canan atan. Anga nan, zlangar a tinen sa nga aday sa daf pi zek ataya nà, məduwen aya awan. Aday way a tinen sa

† 22:37 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 6.5. § 22:39 Ca pə Farillaaji Lewin'ko'en 19.18. * 22:44

Ca pə Jabuura 110.1. * 23:5 Yahuda ahay ta taa nga zlangar cacədəw aya aday sə vinde uda 'am ana Mbərom ahay. Ata ti daf pi zek. Ta tam way kawa biye ahay zəbor aya pa 'am sə zana a tinen ahay re. Natiya a ga patan nà, ti mba apan sa may anan 'am a Mbərom à nga inde anga way ataya awan kutok.

tam pa 'am sə zana a tinen ahay dukwen nà, zəbor aya re.*⁶ Ta zlak à man sa pa way nà, tə pəlay man sə njahay lele aya awan. Tinen ù doh sə wazay ahay cəna, ta ca wa dukwen man zəbor aya awan.⁷ Ta gan may nà, do ahay ta jan atan 'am à kwasuko nà, tə akərdeh aya awan, à wulen sə do ahay inde fok. Aday ta gan may nà, do ahay tə ngaman atan nə “Miter.”

⁸ «Əna kwanay nà, kə ngəmen tə ngamak ikwen “Miter” itəbay. Anga miter a kwanay inde nà, si kərtek. Kwanay fok nà, tə mərak ahay.⁹ Kà sa ngimen anan anà dowan “Bəbay” pə daliyugo bay. Bəbay a kwanay inde kərtek dukwen, winen à mburom.¹⁰ Kə ngəmen sə ngamak ikwen “Bahay nga” ahay bay re, anga bahay nga a kwanay inde nə kərtek, Almasihu.¹¹ Dowan a məduwen a à wulen a kwanay ata à təra adəka nà, do si mer su way a kwanay.¹² Dowan a kə pəlak man sə njahay pa 'am sə do ahay cəna, ti daf anan à dəba à məndak adəka. Aday do mə nahay nga sə njahay à dəba ata ite nà, ti daf anan pa 'am sə do ahay kutok.»

Dəce pə miter sə Tawrita ahay tə Farisa ahay

Markus 12.40; Lukas 11.39-42, 44, 52, 20.47

¹³ «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa ahay, kwanay do sə mbadəmbada ahay, wawayah, dəce i tərak ikwen! Anga kə ticen anan məsudoh sə bahay a Mbərom pə do ahay wa. A nak ikwen anà kwanay a sa zla uda bay, aday kwanay gədek a gafan 'am anà do ahay sa zla uda re.

[¹⁴ «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa ahay, kwanay do sə mbadəmbada ahay, wawayah, dəce i tərak ikwen! Anga kwanay apan ki ngəzəren way pə mədukway sə uwar ahay wa. Kwanay apan ki gen amboh dukwen, ki gen nə

zedədəde bayak awan, anga aday do ahay tə canak ikwen. Əna kwanay nà, Mbərom i gak ikwen sariya ma da 'am awan.]

¹⁵ «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa ahay, kwanay do sə mbadəmbada ahay, wawayah, dəce i tərak ikwen! Kwanay apan ki bəren kwa aha pə daliyugo, pa nga sə bəlay ahay, anga aday kə njiden do kərtek sə pərahak ikwen azar. Ata ki təren anan do saa njad sariya a Mbərom a zal kwanay a saray cew adəka.

¹⁶ «Dəce inde anga kwanay! Kwanay do hufof aya aday ki jen ki bənen anan alay anà do ahay ata awan. Aday ki wen: “Dowan a kə mbadak anan tu doh sə mazlaḅ a Mbərom nà, wita kə mbadak bay. Əna kə mbadak tə gura a ù doh sə mazlaḅ a Mbərom ata nà, ata ambaday anahan nə lele awan.”¹⁷ Kwanay nə hufof aya aday ɓəlbəle aya nà, angamaw? Gura a aday ù doh sə mazlaḅ a Mbərom ata nà, winen way ma gan nga awan, anga winen ù doh sə mazlaḅ anahan. Sə zalay way hinen nə maw? Gura daw, kabay doh a sə təra anan gura ata cəncan ata daw?¹⁸ Aday asa, ki wen: “Dowan a kə mbadak anan ta man sə gədan dundo anà way anga Mbərom ata nà, wita kə mbadak bay. Əna kə mbadak tə way a ma gad dundo pa man ata nà, ata ambaday anahan nə lele awan.”¹⁹ Kwanay nà, hufof aya acəkan! Sə zalay way nə maw? Way ma gad dundo coy ata daw, kabay man sə gədan dundo anà way aday a təra anan way ata cəncan a ata daw?²⁰ Matanan, kak dowan a a mbaday nə ta man sə gədan dundo anà way ata nà, kə mbadak anan tə way a ma gad dundo ata pi zek ta man sə gədan dundo anà way ata təkə bidaw?²¹ Do sə mbaday anan tu doh sə mazlaḅ a Mbərom ata dukwen, a mbaday nə tə Mbərom a sə njahay ù doh sə mazlaḅ ata re.

²² Do sə mbadāy anan tə mburom ite a mbadāy dukwen ta man sə njahay a Mbərom, aday tə Mbərom a mə njahay a uda ata təkə.

²³ «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa ahay, kwanay do sə mbadāmbadā ahay, wawayah, dəce i tərak ikwen! Anga kə rəzlen anan à nga wa sa var alay mbok wa kərtek sə daslam ahay cara cara nə lele. Əna kə mbədāken anan à nga wa sa ga mer su way ta 'am məduwen aya à Tawrita inde, kawa sa ja nà, sa ga way tə cəved awan, sa gan sumor ù do, sa daf nga pə Mbərom tə mivél kərtek awan. Abay tədə ki gen nà, way ataya awan, mənəna sə mbəsak sa ga way a azar aya re. ²⁴ Kwanay hurof ahay, aday ki jen ki bənan anan alay anà do ahay! Kwanay apan ki dāzen anan a'am anga sə gəba anan wa makwakwad ahay, əna kwanay apan ki sədəken anan zlugweme mənəna asan apan.

²⁵ «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa ahay, kwanay do sə mbadāmbadā ahay, wawayah, dəce i tərak ikwen! Kwanay nà, ki gen minje nə tə gəsa'am kabay tuwez. Kə cakiden anan day sə uho aya lele cəna coy. Aday cəkəbay, ta su doh sə mivél a kwanay ahay nà, mə cakad aya bay. Mivél a kwanay ahay ma rah aya nà, tə ubor a kwanay ahay tə way a kwanay mə kəra aya awan. ²⁶ Kwanay Farisa ahay hurof aya awan, cakiden anan kutov sə gəsa'am a kwanay ahay, aday day sə uho a i saa təra mə cakad a lele bidaw?

²⁷ «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa ahay, kwanay do sə mbadāmbadā ahay, wawayah, dəce i tərak ikwen! Anga ki gen minje tə jəvay mə sluray aya awan. Ta day sə uho nà, a dav nə herre. Cəkəbay ta su doh aya nə ma rah a tə məsinde ahay, aday tə way mə wuslay aya cara cara bayak awan. ²⁸ Kwanay həna dukwen, kətanān.

Ta day sə uho nà, kwanay kawa do didek aya awan, əna ta su doh a ite nà, kwanay ma rah aya tə mbadāmbadā aday tə sədək aya dəkdek.»

Sariya su do mbadāmbadā aya awan

Lukas 11.47-51

²⁹ «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa ahay, kwanay do sə mbadāmbadā ahay, wawayah, dəce i tərak ikwen! Kwanay apan ki dāzen anan jəvay anà do maja'am a Mbərom ahay. Kwanay apan ki sluren anan jəvay su do didek aya awan, ³⁰ aday ki jen, ki wen: “Ta wa abay mā ga inde kwakwa ata tə bije a manay ahay nà, mi japay ahay tə tinen sa vad anan do maja'am a Mbərom ahay bay.” ³¹ Kə dīken anan həna ata nà, kwanay wan ana do sa vad anan do maja'am a Mbərom ataya re. ³² Həna nà, ki ndəven anan mer su way ana bije a kwanay sə dazlan ahay ataya cukutok daw?

³³ «Kwanay dədew ahay bidəka, kwanay wan su kōn ahay. Ki mben apan sa tam anan nga a kwanay à sariya sa zla à məke sə mərda ata wa nà, kəkəməw? ³⁴ Matanan kutok, slənen anan 'am a anan aday: Ni slan do maja'am a Mbərom ahay tu do kəlire aya, aday tə miter ahay àga kwanay. Azar aya ki vəden atan kabay ki diren atan pə dədom mə zləngad aya awan. Azar aya ite dukwen, ki naa ndīben atan ù doh sə wazay a kwanay ahay, ki hiwen atan azar dukwen kwa ta sə wura fok asəka. ³⁵ Anga nan kutok, mez su do didek aya sa mac pə daliyugo a anan ataya fok i nay ahay pikwen. A bənay ahay kwa pə amac ana Abel wa, hus pə amac ana Zakari, wan ana Barakiya, dōwan a kwanay sa vad à gala su doh sə mazlāb a Mbərom à wulen ana atə man cəncan a ta man sə gədan dūngo anà way ahay ata awan. ³⁶ Nen apan ni jak ikwen tə dīdem

a hëna, Mbërom i gan sariya anga way ataya fok nà, anà dō a wuswes a anan ataya awan.»

Yesu a yam anga wulen su doh sə Urəsalima

Lukas 13.34-35

³⁷ «Hayaka Urəsalima ahay! Kwanay dō sə Urəsalima ahay! Kə vəden anan dō maja'am a Mbërom ahay, aday kə tiren anan dō a Mbërom sə slənak ikwen ahay ataya tu kon. Aday saray bayak a, na gak anan may sə halak ikwen nga anà kwanay dō sə Urəsalima ahay ù vo uno, kawa man njəkar sə halan nga anà wan anahan ahay à bərgaslay inde ata awan. Hwiya kə ngəmen bay re. ³⁸ Ihe, doh sə mazlaḅ a Mbërom a kwanay i təra rəgay. ³⁹ Matanan, ni jak ikwen anan: Ki cinen uno sabay, si azanan ki naa cinen uno nà, à alay a aday ki i jen: "Mbërom à daf alay sə mazlaḅ anahan pu dō sa nay ahay tə sləmay anahan ata awan."»

24

Do manide ahay ti i mbazl anan doh sə mazlaḅ a Mbërom

Markus 13.1-2; Lukas 21.5-6

¹ Pə dəḅa anahan a wa, Yesu a nay ù doh sə mazlaḅ a Mbërom wa, winen apan i zla way anahan. Njavar anahan ahay tə hədək pə cakay anahan, aday tə ḁakan pu doh mi ḁəzl aya à gala su doh sə mazlaḅ a Mbërom. ² Aday Yesu a jan atan kutok, a wa: «Kə cinen anan anà doh a anaya zle fok bidaw? Nen apan ni jak ikwen tə ḁidəm a hëna: Dō manide ahay ti mbazl anan. Kon hinen saa ḁinger zek pə hinen nà, ibay fok.»

Way saa lahan anà andav sə daliyugo ataya awan

Markus 13.3-13; Lukas 21.7-19

³ Yesu a njahay à ḅəzlom sə Ulivet. Njavar anahan ataya tə həḁəken ayak pə cakay, tinen a taayak, aday

tə cəce panan wa, ta wa: «Jan umo bidaw? Doh sə mazlaḅ a Mbërom i saa mbazl nə siwaw? Minje sa ma i ga aday mi saa san ki may ahay aday daliyugo i ndav coy anaw?»

⁴ Yesu a mbəḁahan atan apan, a wa: «Liven anan i zek a kwanay ahay lele, ḁowan à sa njak kwanay bay. ⁵ Anga dō ahay bayak a ti ḡəḅa sləmay uno, ti nay, kuwaya i ja winen nə Almasihu. Ti njak anan dō ahay bayak awan. ⁶ Ki slənen ləbara sə vəram ahay cara cara, kwa ḁəren, kwa bəse, əna kə jəjiren anan bay. Anga təktek way ataya ti təra aday. Əna wita kə ḁəzlek pə andav ana daliyugo fan bay re. ⁷ Kon a anan, i slabak pu kon hinen, bahay a anan i vad zek tə bahay hinen. A man ahay cara cara may i ga, aday daliyugo i ḅal matanan re. ⁸ Dəce ataya fok ti təra nə kawa wan sə ḁəlay anan uwar ti zek cew ata awan.

⁹ «A alay ata nà, ti varan kwanay à alay inde anà dō ahay aday tà ga alay tə kwanay, tà vad kwanay à məke sa ndaw. Dō su kon ahay fok ti nak ikwen ide anga kwanay njavar uno ahay. ¹⁰ A alay ata kutok, dō ahay bayak a ti mbəsak sa ḁaf upo nga, ti ga ḁaf pi zek ahay, ti nan ide i zek ahay re. ¹¹ Dō maja'am a Mbërom mungwalay aya bayak a ti nay ahay, ti zluwe anan dō ahay bayak a cite. ¹² Mer su way sə səḁək i zakay aday asan zek sə dō ahay bayak a i səfe. ¹³ Əna ḁowan a kə səmak anan hus à andav a inde cəna, winen i tam. ¹⁴ Ti ḁakay anan ləbara sə bahay a Mbërom mugom a anan pə daliyugo kəzlek, aday dō su kon ahay fok ti sləne anan. Ata daliyugo i sa ndav kutok.»

Do manide ahay ti naa mbazl anan Urəsalima

Markus 13.14-23; Lukas 21.20-24

¹⁵ «Ki i cinen anan anà səkar sə lize way i tavay à man cəncan

* 24:15 Ca pə Daniyel 9.27, 11.31, 12.11.

awan, kawa ana dō maja'am a Mbərom Daniyel sa ja apan ata awan.* (Dowan a kə jingek anan 'am a anan nà, á sənən anan anà nga anahan nə lele.)¹⁶ A alay ata asanaw nà, dō sə Yahudiya ahay tâ haw sa ma nga à bəzłom ahay inde.¹⁷ Dō aday winen pa nga su doh dukwen á dazay, á haw, əna á sa ray ahay way anahan ahay ù doh wa bay.¹⁸ Dowan a winen à guvo dukwen, á saa nay ahay agay sa naa gəbək ayak zana anahan bay re.¹⁹ Wuna, pa pac ataya nà, dəce inde anga uwar ti zek cew aya awan, aday anga uwar ta wan a à bak ataya re.²⁰ Gen anan amboh à Mbərom aday ahaw a kwanay á sa təra à alay sa mad kabay pə luvon sa man uda bay.²¹ Anga à alay ata nà, dəce i zalay, bina kwa ana Mbərom sə ndakay daliyugo hus ahay biten dukwen, dəce kawa winen ata kə tərək kula bay, aday inde i təra kula sabay re.²² Əna, Mbərom kə kəcak anan luvon ataya bay nà, abay dowan saa tam nà, ibay. Əna, kə kəcak anan luvon awan anga dō anahan a sə walay ataya awan.

²³ «À alay ata nà, dowan a kà jak ikwen: “Almasihu winen həna” kabay “Winen tiya” nà, kà sa dəfen apan nga bay.²⁴ Anga almasihu ahay mungwalay aya bayak a ti nay ahay pi zek tu dō sə jəka tinen dō maja'am a Mbərom ahay. Ti ga minje sə way ahay, tə masuwayan aya cara cara sa njak anan kwa dō mə walay aya awan, abay a ga zek nà, na.²⁵ Na jak ikwen anan pi zek wa kurre. Sənen pi zek lele.

²⁶ «Ta sak a jak ikwen: “Almasihu winen tiya pə pala à kibe” nà, kɪ zlen saa cay anan ahay bay. Kabay ta sak a jak ikwen: “Winen mi đer zek a həna” dukwen, kə təmihen 'am ata bay re.²⁷ Bina Wan su 'Do i nay ahay nə kawa awuted' a Mbərom sə wuted' pərad', a dav kwa

aha ata awan.²⁸ A man a aday way ma mac a inde ata cəna, mugudok ahay ti halay nga bayak a nà, à man ata awan.

Luvon ana Wan su Do saa may ahay

Markus 13.24-27; Lukas 21.25-28

²⁹ «Pə luvon sə dəce ataya sa ndav cəna, pac i dav sabay, kiya dukwen matanan. Mawuzlawazl ahay ti gucey ahay à məndak, aday dukwen məgala sə way ahay à mburom ataya, ti 6al.³⁰ Ata minje mbala Wan su 'Do i kay ahay zek pa nga mburom kutok. A alay ata, dō su kon ahay fok ti zlah, ti yam. Ata, ti canan anà Wan su 'Do winen apan i may ahay pə matapasl ahay pa nga mburom tə məgala awan, aday tə mazla6 a bayak a re.³¹ Məzləzlilen məduwen a i fa zek. Aday Wan su 'Do i slənay ahay maslay anahan ahay, ti halan nga anà dō anahan a sə walay ataya kwa ta sə wura fok hus pə magaga sə daliyugo.»

Minje sə buway

Markus 13.28-31; Lukas 21.29-33

³² «Sənen pə way ana buway sə đakak ikwen anan ata aday. Kə cinen anan anà alay anahan aya ta gak kulbəsloslo nà, daslam aya dukwen ta đak, ata kə sənen zle coy viya winen apan i slay bəse.³³ Matanan re, kə cinen anan anà way uno sə đakak ikwen anan ataya cəna, sənen a nà, nen Wan su 'Do, nen apan ni may ahay bəse, nen pə alay sə məsudoh.³⁴ Nen apan ni jak ikwen tə đidəm a həna: Əlek dō sə biten ahay ti i mac nà, way ataya fok ti təra.³⁵ Daliyugo i ndav, kərngay i slukwac pə bagəbaga mburom, əna 'am uno nà, i ndav itəbay.»

Dowan saa san luvon sa ndav anan daliyugo nà, ibay

Markus 13.32-37; Lukas 17.26-30, 34-36

³⁶ «Əna, dōwan saa san luvon sə way ataya nà, ibay. Maslay a Mbərom ahay ta san bay, nen wan anahan a dukwen na san bay. Sa san luvon a cəna, si zek a bəbay uno Mbərom awan. ³⁷ A alay a Wan su Do i may nà, way ahay ti təra nə kawa sə təra à alay ana Nuhu ata re.† ³⁸ A alay ata nà, do ahay tinen apan ti taslay mivel sa pa way ahay, ta sa sa way a tinen ahay, mungol ahay ti gəba dalay, dəna ahay dukwen ti zla à mbaz, hus pə luvon ana Nuhu sa zla way anahan à kwalalan inde ata kutok. ³⁹ Do ataya fok, tə sənək pi zek bay, hus pə luvon ana a'am sa rah anan daliyugo aday a ra atan fok ata awan. A alay ana Wan su Do sa may ahay ata dukwen, i təra nə kətanən re.

⁴⁰ «A alay ata kutok, do ahay cew ti ga mer à guvo kərtek awan, do kərtek a nà, ti gəba anan, aday do hinen nə ti mbəsak anan. ⁴¹ Uwar ahay cew ti gan pa van kərtek awan, do kərtek a nà, ti gəba anan, aday do hinen nə ti mbəsak anan. ⁴² Njihen cəna, mə lavay zek aya awan, bina kə sənən luvon ana Bahay a kwanay sa nay ata bay.

⁴³ «Sənən pə way inde lele aday: Kak bahay su doh awan, a san apan zle, à alay a həna anan nà, do sə akar ahay ti nay ahay əga winen saa zləray anan ahay nà, dōwan ata i njak ahan dəw? I nahay nə tə ide cekərkərre anga aday do sə akar ataya tã zlan ù doh bay, bidəw? ⁴⁴ Anga nan kutok, kwanay dukwen, njihen mə lavay zek aya cekərkərre matanan re, bina, nen Wan su Do nà, ni i may ahay à alay a dūwuraw dukwen, ki sənən apan bay re.»

Do sa ga mer su way lele awan, tu do sa ga mer su way lelibay awan

Lukas 12.41-48

⁴⁵ «Do sa ga mer su way lele awan, aday winen nə wurwer a

ata nà, wayaw? Winen nà, dōwan a aday bahay su doh anahan a sə mbakan anan do si mer su way ahay fok à alay anahan inde ata awan. Winen i varan atan way sa pa lele à alay aday təde sa pa way ata awan. ⁴⁶ Ataslay mivel i təran anà dōwan ata awan, kak bahay su doh anahan kà mak agay aday kà tak anan ahay à nga winen apan i gan nga anà do si mer su way anahan ataya lele nà, na. ⁴⁷ Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna, bahay su doh anahan ata i mbəsakan anan way ahay à alay inde nə fok.

⁴⁸ «Aya əna, hinahibay ite, do sa ga mer su way ata kà sak a jalay à nga anahan inde: “I ga nà bahay su doh uno i may bəse bay.” ⁴⁹ Winen gədek sa ga anan alay tə azar su do si mer su way ahay, gədek pə way sa pa anahan ahay, sa pa, aday i sa mahay anahan tu do sə vaway nga ahay. ⁵⁰ Sənən apan lele kutok, bahay su doh ana dōwan ata i may ahay nà, pə luvon a aday winen a i san apan bay jiga ata awan, kabay à alay a dukwen i san bay re. ⁵¹ Bahay su doh anahan ata kà sak a may ahay aday kà tak anan ahay à nga nà, winen apan i ga mer su way lelibay aya ata nà, i ga anan alay tə dōwan ata tə mindel. I razl anan à man su do sə mbadəmbada ahay, aday ti rac slan tə ide sə ayam awan anga dəce à man ata awan.»

25

Jike sə dəna dalay ahay kuro

¹ «A alay a Wan su Do i may ata nà, i ga minje tə dəna dalay aya kuro sa ba do sə gəba dalay ata awan. Tə gəba lalam a tinen ahay, ta zla sa ba dōwan a sə gəba dalay ata kutok. ² Cəkəbay, dəna ataya nà, dāra aya nə bəlbəle aya awan, dāra aya ite, ma san nga aya awan. ³ Dəna bəlbəle ataya cəna, tə gəbay lalam a tinen ahay

mənɲəna sə gəbay apan kwalaba sə kwalenjer maza awan. ⁴ Dəna ma san nga ataya nà, tə gəbay lalam a tinen ahay, tinen tə pəkay kwalenjer maza à kwalaba hinen ahay inde re. ⁵ Aya əna, dowan sə gəba dalay ata kə njahak ayak bayak awan, dəna ataya fok tə dangwaz, ta njak ahan.

⁶ «Man luvon a ga bine siwaw cəna, tə sləne abəbal awan sə dō ahay, ta wa: “Do sə gəba dalay kə dəzlek ahay. Slabiken, təmihən anan!” ⁷ Dəna ataya fok tə pədək cəna, tə dazlan sə lavay anan zek tə lalam a tinen ahay fok. ⁸ Dəna bəlbəle ataya tə dazlan sa jan anà dəna ma san nga ataya kutok, ta wa: “Amboh, viren umo kwalenjer a kwanay ataya panan mənɲək mənɲək ite, bina lalam a manay ahay tinen apan ti mbacay pumo wa.” ⁹ Dəna ma san nga ataya tə mbədahan atan apan, ta wa: “A'ay, i slak uko fok bay. Suwan, zlen à wulen su doh, aday ki sukumen ahay pə dō sa ga masa ahay wa.” ¹⁰ Dəna bəlbəle ataya ta zla saa sukumay ahay kwalenjer à wulen su doh ahay wa kutok. A alay a tinen apan ti pəlay kwalenjer à wulen su doh wa ata awan, dō sə gəba dalay a dəzley ahay ite. Dəna ma san nga ataya tə slabak, ta zla à man sə azar uko tatə dō sə gəba dalay. Bahay su doh a tacay anan məsudoh anahan. ¹¹ A njahay zərata cəna, dəna dalay a azar ataya dāra aya, tə dəzley ahay ite. Ta jan ayak 'am anà bahay su doh uho wa, ta wa: “Kem, təban umo ayak wa ite!” ¹² Bahay su doh ata a jan atan ahay apan, a wa: “Tə dīdek a nà, na san kwanay bay.”»

¹³ Natiya kutok, Yesu a wa: «Anga nan, njihen məlavay zek aya awan, anga kə sənen luvon a bay, kwa alay adəka sabay fan.»

*Jike su dō si mer su way ahay
Lukas 19.11-27*

¹⁴ «À alay ata dukwen, i ga minje tə bahay su doh saa zla à man dərən ata awan. A ngam anà dō si mer su way ahay, a mbəsakan atan anan zlıle anahan. ¹⁵ A varan dala sə gura səkat dāra anà dō kərtek awan. Anà dowan hinen dukwen, dala sə gura səkat cew, aday anà dō mə slala maakan a nà, dala sə gura səkat kərtek. A varan anà kuwaya dukwen, kawa ana dowan a saa mba apan ata awan. A dazlan, a zla way anahan kutok.

¹⁶ «Kwayan'a, dō sa njad dala sə gura səkat dāra ata a zla, a mbəda anan alay lele. Kə njadak apan wan a dukwen dala sə gura səkat dāra re. ¹⁷ Do sa njad dala sə gura səkat cew ata a zla, a mbəda anan alay, kawa dowan a mama'am ata re. Kə njadak apan wan a dukwen dala sə gura səkat cew re. ¹⁸ Əna dowan sə təma dala sə gura nə səkat kərtek ata, a zla, a la anan dala ana bahay anahan ata à məke inde, a der anan uda awan.

¹⁹ «A njahay pə dəba wa bayak a nà, bahay a tinen ata a may agay. A cəce patan wa, ta ga anan tə dala sə gura anahan ahay nə kəkəmw. ²⁰ Do sa njad dala sə gura səkat dāra ata, a nay, a jan anà bahay anahan: “Kə varak uno dala sə gura səkat dāra. Ca apan, nə njadak apan wan aya səkat dāra re.” ²¹ Bahay anahan ata a jan nà: “Suse, iken dō si mer su way lele aday dīdek a re. Ka gak mer su way lele awan tə way a aday abay bayak a bay ataya awan. Ni mbəsakak way ahay bayan a à alay inde re. Hayak wa ù doh. Taslumo mivəl pə kərtek awan.”

²² «Do sa njad dala sə gura səkat cew ata, a nay, a jan anà bahay anahan, a wa: “Bahay uno, kə varak uno dala sə gura səkat cew. Ca apan, nə njadak apan wan aya səkat cew re.” ²³ Bahay anahan ata a jan nà: “Suse, iken dō si mer su way lele aday dīdek a re. Ka gak mer su way lele awan tə way a aday

abay bayak a bay ataya awan. Ni mbəsakak way ahay bayan a à alay inde re. Hayak wa ù doh. Taslumo mivel pə kərtek awan.”

²⁴ «Do sa njad dala sə gura səkat kərtek ata dukwen a nay, a jan anà bahay anahan, a wa: “Na san iken zle, iken do jinje awan. A man aday kə caslak ayak way bay ata dukwen, ka zla sə cəray wa way re. A man aday kə zəvak awan bay ata dukwen, ka ban panan way re. ²⁵ Nə jəjarak tə iken bayak awan. Anga nan, nə dərek anan dala anak à məkə. Ahan way anak kutok.”

²⁶ «Bahay anahan ata a jan, a wa: “Iken nà, do lelibay awan, isew awan. Ka san apan zle, nen nà, do jinje awan. A man a nə caslak awan bay ata dukwen, nə cəray wa way re. A man aday nə zəvak ayak awan bay ata dukwen, na ban panan way re. ²⁷ Matanan, abay tədə ki daf anan dala uno à bank, aday ata na mak agay nà, ni tan à nga anà dala uno tə wan a awan. ²⁸ Təmihen panan dala sə gura səkat kərtek ata awan, aday viren anan anan apan anà do aday dala sə gura anahan inde mbulo ata awan. ²⁹ Anga kuwaya way anahan inde cəna, ti zəgahan anan apan aday à ga inde apan bayak a adəka. Əna do aday way anahan nə mənjoek ata nà, ti ngəzar panan kwa mənjoek anahan ata re. ³⁰ Aday do si mer su way a isew a kəriya ata nà, liren anan ayak uho ì idə zənzen a inde. A man ata nà, do ahay ti yam, ti rac slan.”»

Jike sə təman tə awak ahay

³¹ «Pə luvon a aday Wan su Do kà sak a nay ahay à mazlaḅ inde tə maslay anahan ahay fok cəna, i njahay tə mazlaḅ a pa man sə njahay sə bahay anahan. ³² Do sə daliyugo ahay pu kon pu kon fok ti halay nga pa 'am anahan. Aday i dazlan sə gəzla atan kawa do sə jugwar gənaw ahay sə gəzla anan təman anahan ahay pi zek wa

tə awak ahay day cew ata awan: təman ahay cara, awak ahay cara. ³³ I tavay anan təman ataya tə alay puway anahan, aday awak ahay dukwen, tə alay gula anahan.

³⁴ «Aday bahay i jan anà do sa day sə alay puway anahan ahay kutok: “Hayak ikwen ahay, kwanay do ana Bəbay uno sa daf pikwen alay sə mazlaḅ anahan ataya awan. Njihen à bahay anahan a inde kutok, bahay a anan mə lavay zek a nə anga kwanay kwa həna kabay, daliyugo dukwen mə ndakay a fan bay. ³⁵ Anga, abay may a han upo, kə viren uno ahay way sa pa, abay jom u go, kə viren uno ahay a'am, abay nen mbəlok awan, kə təmihen ahay nen, kə liven upo zek, ³⁶ abay zana inde upo ibay, kə viren uno ahay zana pi zek, abay nen dəvac awan, ki men uno ahay zek, abay nen ù doh sə dangay, ki cen ahay upo.”

³⁷ «Do a didek ataya ti cəce panan wa: “Bahay a manay, mə canak may a han apak, aday mə varak way sa pa ata nà, siwaw? Mə canak jom a gak, aday mə varak a'am ata nà, ahaw? ³⁸ Mə canak iken mbəlok awan, aday mə təma iken, mə lavay apak zek ata nà, siwaw? Mə canak zana anak ibay, aday mə pəkak apak zana a nà, ahaw? ³⁹ Mə canak iken dəvac a, kabay iken ù doh sə dangay, aday ma zlak ayak sa cay ahay apak ata nà, siwaw?”

⁴⁰ «Bahay i mbədəhan atan apan kutok: “Nen apan ni jak ikwen tə didem a həna: Way a kwanay sa gan anà mərak uno a kərtek ma kac ata nà, ki gen uno nà, ì nen awan.”

⁴¹ «Kagasl, bahay i jan anà do sə alay gula anahan ataya kutok: “Kwanay do a Mbərom mə taḥasl a anaya, zlen ayak pə cakay uno wa. Zlen ù uko sə mbacay itəbay ata inde, uko a mə lavay zek a nə anga Fakalaw tə maslay anahan ahay ata awan. ⁴² Abay may a han

upo, kə viren uno ahay way sa pa bay, abay jom u go kə viren uno ahay a'am bay. ⁴³ Abay nen mbəlok awan, kə təmihen ahay nen bay, kə liven upo zek bay. Abay zana inde upo ibay, kə viren uno ahay bay. Abay nen dəvac awan, nen ù doh sə dangay, ki zlen ayak pə cakay uno sa cay ahay upo bay.”

⁴⁴ «Tə cəce panan wa: “Bahay a manay, mə canak aday may a han apak, kabay jom a gak, kabay iken mbəlok awan, kabay zana inde apak ibay, iken dəvac a, kabay iken ù doh sə dangay, aday ma mak anak ahay zek bay ata nà, siwaw?”

⁴⁵ «Ihe, Bahay i mbəđahan atan apən kutok: “Nen apən ni jak ikwen tə đidəm a həna: Way a kwanay sa ngam sa gan anà do uno a anaya ma kac ataya kwa kərtek bay ata nà, ki gen uno bay ata nà, anà nen awan.”

⁴⁶ «Ti zla atan à man sə dəcə sa ndav sabay ata awan, əna do đidək aya kəma, ti njad sifa sa ndav bay ata ite.»

26

Wurwer sa ban anan Yesu

Markus 14.1-2; Lukas 22.1-2; Yuhana 11.45-53

¹ Yesu a ndav anan 'am a anaya fok cəna, a jan anà njavar anahan ahay, a wa: ² «Kə sənən apən zle, a mbəsak luvon ahay cew coy aday azar uko sə Pasəka i sla. A alay ata ti ban nen, nen Wan su Do, ti varan nen anà do ahay aday ti darak ayak nen pə dədom mə zləngad awan.»

³ A alay ata ite, bahay sə gəđan dundo anà way ahay anga Mbərom, tə məced sə Yahuda ahay, tə halay nga əga Kayafas, bahay nga su do sə gəđan dundo anà way ahay anga Mbərom ata awan. ⁴ Tə jəjem 'am sa ban anan Yesu tə wurwer, aday sa vad anan. ⁵ Əna ta wa: «Đà sa ban anan à azar uko

inde bay, bina do ahay ti sa vəze puko.»

Uwar a inde a mbəđan amar pa nga anà Yesu

Markus 14.3-9; Yuhana 12.1-8

⁶ A alay ata nà, Yesu winen à Baytiniya, əga đowan a inde, tə ngaman Simon do mə dugwad awan.

⁷ Uwar a inde a zlak ayak à man anahan tə dunguzlok sə amar sə wurde a dala bayak awan. A mbađ anan amar ata pa nga ana Yesu à alay a winen apən i pa way. ⁸ Njavar anahan ahay tə canan anà way anahan sa ga ata cəna, a ma nga sə cəban atan. Ta wa: «A nes anan amar a anan həna nà, pa maw? ⁹ Ta wa, abay tē sukom anan way tə amar a anan nà, i ga dala bayak awan, aday ti var anan dala awan anà do mətawak aya nà, ta gak way lele bidaw?»

¹⁰ Yesu đukwen a sləne way a tinen a sa ja ata zle re. A jan atan kutok, a wa: «Kə bənen anan mbiyed anà uwar a anan nə pa maw? Way anahan su go ata nə lele. ¹¹ Anga do mətawak aya nà, ti ga inde tə kwanay hwiya, əna nen ni ga inde tə kwanay hwiya itəbay. ¹² A pak upo amar a anan nà, a ga upo nə amar uno sa zla anan à məke. ¹³ Nen apən ni jak ikwen tə đidəm a həna: A man aday do ahay ti wazay anan ləbara uno mugom a anan kwa aha pə daliyugo fok nà, ti taker anan ləbara sə way ana uwar a anan sa ga həna ata awan.»

Yudas a sukom a way tə Yesu

Markus 14.10-11; Lukas 22.3-6

¹⁴ Natiya kutok, do kərtek à wulen su do maslan anahan kuro nga cew ataya wa, sə ngaman Yudas Iskariyot ata, a zla pə cakay sə bahay sə gəđan dundo anà way ahay. ¹⁵ A jan atan, a wa: «Kak nə varak ikwen anan Yesu nà, ki viren uno ma i nen awan anaw?» Tə baslay dala kwayan'a, tə varan

* 26:15 Ca pə Jekariya 11.12.

dala sə gursa kwa kuro maakan.*
 16 A ban pə winen ata wa kutok cəna, Yudas a pəlan atan cəved sə varan atan anan Yesu.

Yudas i i ga daf pə Yesu

Markus 14.12-21; Lukas 22.7-14, 21-23; Yuhana 13.21-30

17 Natiya, à luvon mama'am sə azar uko sa pa tapa sə pen mə zlambar a bay ata bine siwaw nà, njavar a Yesu ahay ta nay, tə cəce panan, ta wa: «A nak mâ sa lavay anan zek tə way sa pa sə Pasəka ata nà, ahaw?»

18 Yesu a jan atan kutok, a wa: «Zlen à wulen su doh sə Urəsalima àga mana, jen anan nà: “Miter a manay a ja nà: Alay uno i sla bəse. U no sa ga azar uko sə Pasəka tə njavar uno ahay nà, àga iken.”»

19 Njavar anahan ataya ta ga kawa ana Yesu a sa jan atan ata awan, tə lavay anan uda zek tə way sa pa sə azar uko sə Pasəka kutok.

20 Suko a a ga nà, Yesu a njahay pə tuwez tu do maslan anahan ahay kuro nga cew sa pa way pə kərtek awan. 21 Tinen apan ti pa way a kutok, Yesu a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Dowan a kərtek à wulen a kwanay inde, i i ga upo daf.»

22 'Am ata a wusen nga anà njavar anahan ahay fok. Tə dazlan sə cəce panan fok a tinen a kərtek kərtek, ta wa: «Bahay, nen bay ba?»

23 Yesu a mbəfahan atan apan, a wa: «Dowan a manay sa tar alay maya à tuwez inde ata, saa ga upo daf nə winen. 24 Nen Wan su 'Do nà, ni mac, kawa ana Deftere a Mbərom sa ja upo ata awan. Əna dəcə i naa tan à nga anà do saa ga upo daf ata awan. Suwan pə winen maka tē wahay anan bay jiga awan.»

25 Yudas, dowan a saa ga apan daf ata, a cəce, a wa: «Miter, nen bay ba?»

Yesu a mbəfahan apan, a wa: «Iken a sa ja!»

Way sa pa cəncan awan

Markus 14.22-26; Lukas 22.15-20; 1 Korintu ahay 11.23-24

26 A alay a tinen apan ti pa way mba, Yesu a gəba tapa sə pen, a ngəran ayak anà Mbərom, a gəzla anan i zek wa, aday a varan anan anà njavar anahan ahay, ta sa jan atan: «Təmihen, pen. Həna anan nà, zek uno awan.»

27 Pə dəba anahan a wa nà, a gəba gəsa'am, a ngəran ayak anà Mbərom, aday a varan atan anan gəsa'am ata awan, ta sa jan atan nà: «Sen wa ju6jo6, kwanay a fok.

28 Həna anan nə mez uno mə pəkay a anga sə pəse ines sə do ahay bayak awan. Tə mez uno a anan, Mbərom a ban 'am tə do ahay. 29 Nen apan ni jak ikwen tə dīdem awan: I ban pə luvon sə biten a anan wa nà, ni naa sa way kawa həna a anan sabay, si azanaka pə luvon aday dī saa sa maza pə kərtek a à bahay a Bəbay uno inde.»

30 Pə dəba anahan a wa nà, ta ga ara sə həran nga anà Mbərom, ta zla way a tinen à bəzlom sə Ulivet.

Atə Yesu tə Piyer

Markus 14.27-31; Lukas 22.31-34; Yuhana 13.36-38

31 A alay a tinen apan ti zla way a tinen ata kutok nà, Yesu a jan anà njavar anahan ahay, a wa: «À luvon a sə biten a anan inde, ki i mbəsiken nen, kwanay a fok. Anga Deftere ana Mbərom a ja nà: “Ni vad anan do sə jugwar təman awan, aday dukwen təman ahay ti ta 'am.†” 32 Əna, na sak a slabakay ahay à məke wa nà, ni lahak ikwen à Galile.»

33 Piyer a jan kutok, a wa: «Kwa à ga nə do ahay fok ti mbəsak iken dəp nà, nen ni mbəsak iken itəbay.»

34 Yesu a mbəfahan apan, a wa: «Nen apan ni jak tə dīdem a həna, Piyer: A luvon a sə biten a anan inde, zukwa njəkar i saa zlah nà, ka jak saray maakan ka san nen bay.»

† 26:31 Ca pə Jekariya 13.7.

³⁵ Piyer a mbədahan apan, a wa: «Kwa â ga nê ni mac anga iken dâp nâ, ni ja kula na san iken bay itâbay!» Njavar a Yesu a azar ataya fok ta ja matanan re.

Yesu a ga amboh à Gecemene
Markus 14.32-42; Lukas 22.39-46

³⁶ Natiya kutok, tê dâzle à man a sê ngaman Gecemene ata tê njavar anahan ahay. Yesu a jan atan: «Nji-hen à man a anan, ni zla tiya saa gay amboh.»

³⁷ Winen apan i zla nâ, a ngaman anâ atê Piyer ta wan ana Zebede ahay cew, ta zla jiga awan. A dâzlan sê jalay mârava sê dâce anahan ata kutok. ³⁸ A jan atan, a wa: «Mivel uno i ndêroó, hus pa sa mac anan. Nji-hen à man a anan. Ben ti nen lele.»

³⁹ A zla pa 'am mánjœk nâ, a slahay ta 'am duboz, a ga amboh kawa hêna anan: «Bêbay uno, kâ zlak anak à nga nâ, ki gêba puno dâce saa nay upo a anan ata awan. Aya êna, way kawa su no nâ, â têra bay, si kawa sa nak iken.»

⁴⁰ A ma à man ana njavar anahan a maakan ataya nâ, a tan atan ahay à nga nê ma njak ahan aya awan. A jan anâ Piyer: «Ki mben apan sa ba ti nen kwa ler kârték bay asêka? ⁴¹ Ben lele, gen amboh, anga aday kê tiven anan anâ way saa njak kwanay ahay. Apasay su dō zênzen a nâ, a gan may sê dâfan apan anâ Mbêrom, êna zlay si zek anahan a bête awan.»

⁴² A zla mê slala cew a dukwen, a ga amboh asa, a wa: «Bêbay uno, kak i njad zek aday dâce a anan i zla puno wa bay cêna, nâ sa anan adêka. Way a sa nak ata â têra.»

⁴³ A may ahay pê cakay ana njavar anahan ataya asa, a tan atan à nga nâ, tê njêkak ahan asa, ta mba apan sê têba ide kwa mánjœk bay jiga awan. ⁴⁴ A mbêsak atan, a zla saa ga amboh asa, kawa sê manan. ⁴⁵ Cêna, a ma pê dêba à

man ana njavar anahan ahay, a jan atan, a wa: «Kwanay apan ki man anan uda awan dâw, dō sa njak ahan ahay? Kagasl, alay a kâ slak hêna kutok, aday ti varan nen Wan su Dō à alay inde anâ dō sê atahasl ahay. ⁴⁶ Slabiken, zluko. Dō sa ga upo dâf winen tiya, kâ nak ahay.»

Dō ahay ta ban anan Yesu
Markus 14.43-50; Lukas 22.47-53; Yuhana 18.3-12

⁴⁷ Yesu kê ndêvak anan 'am anahan ata fan bay, Yudas, dō kârték à wulen sê njavar anahan aya inde kuro nga cew ata, a dâzley ahay pê cakay anahan. A njahan pa 'am wa anâ dō ahay bayak a tê way sê alay a hunjêslesle: maslalam a pi zek tê sukol aya re. Sê slênay atan ahay nê bahay sê gâdan dungo anâ way ahay pi zek tê maced sê Yahuda ahay.

⁴⁸ Yudas, dōwan a sa ga dâf pê Yesu ata, êa kê varak atan minje sê way, a wa: «Dowan a ni ban anan hêmbok ata nâ, winen awan. Bênen anan.»

⁴⁹ Kwayan'a, Yudas a hêdek pê cakay ana Yesu, a jan: «iken inde zay bidâw, Miter?» A varan alay, a ban anan pi zek hêmbok.

⁵⁰ Yesu a jan kutok: «Car uno, ndav anan way a sê gêbay iken à man a anan ata awan.» Dō ahay ta zlak ayak kutok, ta ban anan, ves.

⁵¹ Dowan a kârték à wulen su dō a Yesu ataya, a ndahay maslalam anahan, a car anan bile ana bahay nga su dō sê gâdan dungo anâ way anga Mbêrom, aday maslalam anahan ata a gad panan slêmay kârték a poc. ⁵² Êna Yesu a jan, a wa: «Ma anan maslalam anak ù doh anahan awan, anga dō sa ban maslalam ahay ti lize nê tê winen awan. ⁵³ Aday asa, ka san sa jêka, nâ gan may nê ni cêce pê Bêbay uno wa, i slêno ahay maslay anahan ahay bayak a mêcapar a kuro nga cew bidâw? ⁵⁴ Aka aday, kak nê cêcihek mamêzek ata nâ, way a mê

vinde upo à Deftere a Mbərom inde ata i sa təra kəkəmw? Deftere a ja nà, i təra upo kawa həna anan.»

⁵⁵ Yesu a jan anà dō ahay kutok, a wa: «Ki nen upo tə maslalam aya aday tə sukol aya sa ban nen kawa nen dō sə ngəzar dō à cəved inde daw? Nen inde ù doh sə mazlaḅ a Mbərom pac pac, nen apan ni tətakan anan way anà dō ahay, kə bənen nen bay. ⁵⁶ Əna way a anaya fok a təra cəna, aday way ana dō maja'am a Mbərom ahay sa ja à Deftere a Mbərom inde ataya t̄ təra.»

Kagasl kutok, njavar anahan ahay tə mbəsak anan, ta haw way a tinen fok.

Yesu winen pa 'am su dō sə lavay nga sə Yahuda ahay

Markus 14.53-65; Lukas 22.54-55, 63-71; Yuhana 18.13-14, 19-24

⁵⁷ Do sa ban anan Yesu ataya ta zla anan àga Kayafas, winen bahay nga su dō sə gədan dongo anà way ahay anga Mbərom. Miter sə Tawrita ahay pi zek tə məcəd sə Yahuda ahay tinen mə halay nga a à man ata awan. ⁵⁸ Piyer winen apan i pərahan ayak azar à dəba wa à dəba wa, dezl à gala ana bahay nga su dō sə gədan dongo anà way ata awan. A zla ù doh ite re, tə njahay pi zek tu dō si mer su way sə àga dōwan ata ataya awan, anga sa ca pə andav sə sariya ana Yesu.

⁵⁹ Aday nà, bahay sə gədan dongo anà way ahay, pi zek tu dō sə lavan nga anà Yahuda ahay, fok a tinen a ta ban bitem sə mungwalay ahay aday ti vad anan Yesu à məkə. ⁶⁰ Əna ta njad cəved a bay, kwa abay dō sə mungwalay ahay bayak a tə ndəbak apan 'am ahay cara cara dəp nà, na. Kagasl, dō ahay cew ta nay, ⁶¹ ta wa: «Dowan a anan kà jak, a wa: “Ni mba apan sa mbazl anan doh sə mazlaḅ a Mbərom, ni han uda maza à luvon maakan inde.”»

⁶² Bahay nga su dō sə gədan dongo anà way ahay a slabak, a jan

anà Yesu, a wa: «Kə mbəda apan itəbay kələdaw? Dō a anaya fok ta ja apak nə maw?» ⁶³ Yesu a njahay way anahan faafa. Bahay nga su dō sə gədan dongo anà way ahay ata a jan kutok, a wa: «Nen apan ni cəce panak həna. Mbaday tə sləmay a Mbərom, bahay sə sifa. Jan umo, iken nə Almasihu, Wan a Mbərom daw?»

⁶⁴ Yesu a mbədahan apan kutok, a wa: «Matanan! Əna nen apan ni jak ikwen həna: Pa 'am kəmaya, ki cinen anan anà Wan su Dō, winen mə njahay a à alay puway ana Mbərom Ba Məgala. Ki cinen anan pə matapasl ahay pa nga mburom, winen apan i may ahay re.»

⁶⁵ Natiya, bahay nga su dō sə gədan dongo anà way ahay ata a ngəraw anan zana anahan pi zek wa, a wa: «Həna nà, dī gan may anà side hinen re daw? Kə jənak anan pa 'am a Mbərom. Kə slənen 'am anahan a coy. ⁶⁶ Ki jen həna nə kəkəmw?»

Do ahay tə mbədahan apan, ta wa: «Winen tə mungok a coy. Kə slak sa vad anan.»

⁶⁷ Tə təfen mənə pə ide, tə duzlay anan tə alay, aday dō azar aya tə dəcan, ⁶⁸ ta wa: «Iken nə Almasihu, dō maja'am a Mbərom nà, jan umo kutok: Sə dəcak nə wayaw?»

Piyer a wa a san Yesu bay

Markus 14.66-72; Lukas 22.56-62; Yuhana 18.15-18, 25-27

⁶⁹ Natiya, Piyer winen mə njahay a à gala hwiya. Dəna sa ga mer su way a inde à man ata a nay, a jan: «Iken dukwen abay kwanay jiya tatə Yesu sə Galile ata re.»

⁷⁰ Əna Piyer a məman anan, pa 'am sə dō ahay fok, a wa: «Nen na san 'am anak a sa jay ata bay.»

⁷¹ Piyer a slabak, a zla way anahan à məgədəngəden uho. Dəna hinen asa a canan re, a jan anà dō ahay à man ata awan: «Həna a anan dukwen, winen tə Yesu sə Nazaratu ata re.»

⁷² Piyer a mæman anan asa, a wa: «Ni mbaday, tæ didek a, na san anan bay.»

⁷³ A njahay mænjoek asa, do sa man ataya ta nay pæ cakay a Piyer. Ta jan, ta wa: «Tæ didem awan, iken do a tinen wanahan, anga miresl anak a a dakay anan iken næ Galile ahay.»

⁷⁴ Kagasl Piyer a dazlan sæ mbaday coy: «Kak na san dowan ata zle nà, Mbærom a tæ alay anahan awan à tahasl nen! Na san dowan ata bay fok!»

Kwayan'a, njækar a zlah. ⁷⁵ 'Am a Yesu a sa jan kurre ata à man à nga inde, a wa: «Njækar i saa zlah nà, ka jak saray maakan ka san nen bay.» A nay uho, a yam cædoek cædoek tæ ide sæ ayam.

27

Ta zla anan Yesu àga Pilatu

Markus 15.1; Lukas 23.1-2; Yuhana 18.28-32

¹ Ide a cæde siwa a cæna, bahay sæ gædan dungo anà way ahay pi zek tæ mæced sæ Yahuda ahay ta ban 'am sa vad'anan Yesu kutok. ² Coy tæ jaway anan, ta zla anan àga Pilatu, guverner sæ Yahudiya, winen Ruma ahay.

Amac ana Yudas

Mer su way ahay 1.18-19

³ Natiya, Yudas a ca apan næ ta gan anà Yesu nà, sariya sa vad'anan à mæke cæna, a jalay anan cædoek cædoek, a zla à man ana bahay sæ gædan dungo anà way ahay anga Mbærom tæ mæced sæ Yahuda ahay, a man atan anan dala sæ gursa a tinen sæ varan kwa kuro maakan ata awan. ⁴ A jan atan, a wa: «Na gak ines, anga næ njækak anan uda anà do mænjena ines.»

Ðna tinen ite ta jan apan, ta wa: «Ma a manay apan anaw! Wita nà, baway anak kutok!»

⁵ Coy Yudas a dazlan, a guce anan dala ata à gala su doh sæ mazlaþ a Mbærom. A zla, a ngærew zek anahan tæ lifer.

⁶ Bahay sæ gædan dungo anà way ahay anga Mbærom ataya ta ra anan dala ata awan, ta wa: «Tawrita kè varak uko cæved sa tar anan dala a anan à kukwar sa daf dala su doh sæ mazlaþ a Mbærom bay. Anga tæ dala ata tæ sukom næ mez su do.»

⁷ Ta ban apan à wulen a tinen a inde kutok, tæ sukom anan guvo ana do sa han sængæle a inde tæ dala ata awan, aday ti taa la uda mædurlon ahay. ⁸ Anga nan kutok, hus hæna dukwen, tæ ngaman anà guvo ata nà, Guvo sæ Mez. ⁹ Natiya 'am ana do maja'am a Mbærom Yeremiya a tæra, anga kà jak, a wa: «Ta ra dala sæ gursa kwa kuro maakan, dala mbala ana Isæra'ila ahay sa ban apan sæ sukom anan tæ winen ata awan. ¹⁰ Tæ sukom anan guvo ana do sa han sængæle a inde, kawa ana Mbærom Fetek sæ duko anan ata awan.* »

Ta ga sariya sa vad'a Yesu

Markus 15.2-15; Lukas 23.3-5, 13-25; Yuhana 18.33-19.16

¹¹ Yesu, winen mæ tavay a pa 'am ana guverner Pilatu. Pilatu ite, a cæce panan wa, a wa: «Iken nà, bahay sæ Yahuda ahay daw?»

Yesu a mbædahan apan, a wa: «Ka jak anan asanaw!»

¹² Bahay sæ gædan dungo anà way ahay anga Mbærom pi zek tæ mæced sæ Yahuda ahay ta ndaþ apan 'am, ana kè mbædahak apan bay.

¹³ Kagasl, Pilatu a cæce panan asa, a wa: «Kè slænek 'am ana do sa ra apak 'am a anaya itæbay kælædaw?»

¹⁴ Yesu kè mbædahak apan kwa mænjoek bay fok, aday a gan masuwayan anà guverner Pilatu.

¹⁵ Pæ azar uko sæ Pasæka fok cæna, guverner a taa mbæsakan atan ahay do kærtek à dangay wa, dowan a kawa ana do ahay saa cæce

* 27:10 Ca pæ Jekariya 11.12-13; Yeremiya 18.2-3, 19.1-2, 32.6-15.

ata fok. ¹⁶ A alay ata ite, dōwan a inde à dangay a re, dō ahay fok ta san anan lele. Tə ngaman Yesu Barabas. ¹⁷ Do ahay tə halay nga, aday Pilatu a cəce patan wa kutok, a wa: «A nak ikwen nê mbəsakak ikwen ahay à dangay wa həna nà, wayaw? Yesu Barabas daw, kabay Yesu sə ngaman Almasihu ata daw?» ¹⁸ Pilatu a san zle, ta ban anan Yesu nà, anga sərak cərkəke.

¹⁹ A alay a Pilatu winen apan i ga sariya ù doh ata nà, uwar anahan a slənay apan dō, á jan nà: «Kâ sa gan awan anà dōwan a mənǰəna ines a anan bay, bina avad a nə, cəen sə zuḃay kə bənak uno mbiyed anga winen bayak awan.»

²⁰ Aya əna, bahay sə gəḃan dundo anà way ahay, pi zek tə məcəd sə Yahuda ahay, ta ran 'am anà dō ahay aday tə cəce Pilatu á mbəsakan atan anan Barabas aday á vad anan Yesu. ²¹ Guverner a cəce patan wa asa, a wa: «A nak ikwen nê mbəsakak ikwen ahay à wulen su dō a cew a anaya wa nə wayaw?»

Tə mbədahan apan, ta wa: «Mbəsakan umo ahay nə Barabas.»

²² A cəce patan wa: «Aday nà ga anan tə Yesu sə ngaman Almasihu ata nà, kəkəməw?»

Tə mbədahan apan pə kərtek a tinen a fok, ta wa: «Darak anan ayak pə dədom!»

²³ Pilatu a cəce asa: «A ga mer sa ma lelibay a anaw?»

Əna tə zəga anan sa zlah tə məgalak a, ta wa: «Darak anan ayak pə dədom!»

²⁴ Pilatu a ca apan nə i mba apan sa ga awan kwa mənǰək ibay, aday abəbal awan winen apan i zəga hwiya. Natiya kutok, a banay alay anahan pa 'am sə dō ahay ta sa ja nà: «Ines sa vad anan dōwan a anan inde upo ibay. Wita nà, kwanay sa san!»

²⁵ Do ahay fok tə mbədahan apan, ta wa: «Ines sa vad dōwan a anan á

njahay pa nga a manay ahay, aday pa nga a gwaslay a manay ahay.»

²⁶ Pilatu a mbəsakan atan anan Barabas. A jan anà suje ahay tə ndəbay anan Yesu. Aday a varan atan anan, tə daray anan pə dədom.

Suje ahay ta ran mindel anə Yesu Markus 15.16-20; Yuhana 19.2-3

²⁷ Suje ana Pilatu ahay ta zla anan tə Yesu ù doh sə guverner, aday tə halan nga anà suje ahay fok pə cakay. ²⁸ Tə culok panan zana, tə dəfan zana dəzɔz a pi zek, kawa sə bahay. ²⁹ Tə hanan jugo sə adak, tə dəfan à nga inde, tə varan sukol à alay puway anahan. Kagasl tə dukwen gərmec ù vo, ta ma nga sə mbasay apan, ta wa: «Bahay sə Yahuda ahay á ga inde sə coy!» ³⁰ Tə təfe apan məne, tə ngəzar panan sukol sə manan aday tə dəcan anan pa nga saray bayak awan. ³¹ Ta ndav anan sə mbasay apan nà, tə culok panan zana ata, ta man anan zana anahan pi zek kutok. Ta zla anan saa darak anan ayak pə dədom mə zləngad awan.

Tə daray anan Yesu pə dədom mə zləngad awan

Markus 15.21-32; Lukas 23.26-43; Yuhana 19.17-27

³² Natiya awan, tinen apan ti zla anan Yesu ata nà, suje ahay tə zlan-gay uda tə dōwan a inde tə ngaman Simon, winen Siren ahay. Suje ahay ta gan bəlaray sə tavak dədom ata pə Yesu wa. ³³ Tə dəzle à man a inde tə ngaman Golgota, kawa sa ja nà, Kəlakas-l-sa-Nga. ³⁴ A man ata nà, tə varan way mə kwasay a mə japay a tə ndəliwen a anə Yesu aday á sa. Əna Yesu a tukom anan cəna, a ngam sa sa bay.

³⁵ Coy tə darak anan ayak pə dədom mə zləngad awan, aday tə gəzla anan zana a Yesu ahay à wulen a tinen ahay inde, ta sa ga apan caca. ³⁶ Tə njahay à man ata sa ba anan kutok. ³⁷ Tə vinde anan way a tinen a sa ban anan apan

ata awan, tə lawak anan ayak pə dədom pa nga anahan. Tə vinde anan 'am ata nà, natiya awan: «Dowan a anan nə Yesu, bahay sə Yahuda ahay!»³⁸ Tə darak ayak dō sə akar aya inde cew re, dō kərtek a tə alay puway, dō hinen tə alay gula, Yesu à mamasl a tinen.

³⁹ Dō sa zla ta man ataya awan fok ta 6al nga kwata kwata, tə gənanhan, ta wa: ⁴⁰ «Iken ka wa ki mbazl anan doh sə mazla6 a Mbərom aday ki han anan maza awan à luvon maakan inde ba? Tam anan nga anak kwa! Kak iken Wan a Mbərom cukutok nà, dazay ahay pə dədom a wa bidaw?»

⁴¹ Bahay sə gədan dundo anà way ahay anga Mbərom, tə miter sə Tawrita ahay, tə maced sə Yahuda ahay, ta ma nga sa ran mindel a re. Ta wa: ⁴² «Kə təmak anan dō azar aya awan, əna a mba apan sa tam anan nga anahan a bay. Winen bahay sə Isəra'ila acəkan daw? A dazay həna pə dədom wa aday dī sa daf apan nga kutok. ⁴³ A daf nga pə Mbərom, a wa winen wan anahan! Lele, cuko apan kutok, kak a nan à Mbərom sa tam anan həna nà, nà.»⁴⁴ Dō sə akar ataya mə daray aya pə kərtek a tatə Yesu ataya ta ma nga sə gənanhan matanan re.

Amac a Yesu

Markus 15.33-41; Lukas 23.44-49; Yuhana 19.28-30

⁴⁵ Natiya, a ban pə man ipec wa nà, luvon a ga pə daliyugo fok takədimbom, hus à njamde maakan. ⁴⁶ A ga njamde maakan nà, Yesu a zlah tə məgalak a, a wa: «*Eli, Eli, lama sabaktani?*» Kawa sa ja nà: «Mbərom uno, Mbərom uno, kə mbəsak nen angamaw?»†

⁴⁷ Dō a mə tavay aya à man ata azar a tə sləne bine maw cəna, ta wa: «Winen apan i ngaman anà Eliya.»⁴⁸ Dowan a tinen a kərtek a haw, a gə6a awan a kawa baf, a tar anan à way mə kwasya a inde, aday

sərekeke re asa. A taran anan ayak tə gusuko zəbor awan aday Yesu à susce6. ⁴⁹ Əna dō a azar ataya ta wa: «Kak Eliya i nay saa tam anan nà, dī ca apan aday. Buko!»⁵⁰ Yesu a zlah tə məgalak awan asa, a mac way anahan.

⁵¹ A alay anahan a sa mac ata ite, zana sə gəzla anan man sə njahay a Mbərom pi zek wa tə dō ahay ù doh sə mazla6 a Mbərom ata, a ngəraw i zek wa əndem, a bənay ahay kwa à mburom wa hus à məndak. Aday dukwen daliyugo a 6al, pəkərad ahay ta ta i zek wa. ⁵² Jəvay ahay tə tə6a re, aday dō a Mbərom ma mac ataya tə slabakay à məke wa bayak awan. ⁵³ Dō ataya tə jənay ahay à jəvay wa, aday pə də6a ana Yesu sə slabakay ahay à məke wa ata nà, ta zlak à Urəsalima, wulen su doh cəncan awan, aday dō ahay bayak a tə canak atan re.

⁵⁴ Suje sə Ruma ahay tə bahay a tinen, tinen apan ti ba pə Yesu. Tə canan anà daliyugo a sa 6al pi zek tə way a sə təra ataya nà, tə jəjar pi zek anga way a sə təra ata awan. Ta ja, ta wa: «Tə dīdek awan, winen Wan a Mbərom.»⁵⁵ Uwar ahay bayak a inde à man ata awan, tə tavay zad, tinen apan ti cak ayak apan. Tinen aday nà, tə pərahan ahay azar anà Yesu kwa à Galile wa, anga ti gan mer su way. ⁵⁶ A wulen sə uwar ataya nà, dī tan à nga anà Mariyama dəna sə Magədala ahay, tə Mariyama may ana Yakuba tə Yusufu, aday may ana wan a Zebede aya inde à man ata re.

Tə gə6a anan Yesu à məke

Markus 15.42-47; Lukas 23.50-56; Yuhana 19.38-42

⁵⁷ Suko a a ga cəna, dōwan a inde zlile awan, winen Arimatiya ahay, a nay. Dowan ata nà, tə ngaman Yusufu, winen dukwen njavar ana Yesu. ⁵⁸ A zla à man ana Pilatu, a cəce panan məsinde ana

† 27:46 Ca pə Jabuura 22.2.

Yesu. Pilatu dukwen kè tàmahak anan anan, a varan caved sa la anan Yesu. ⁵⁹ Yusufu a zla, a gəba anan məsinde, a nga anan apan rəkot a inde lele awan. ⁶⁰ A dəfak anan ayak à jəvay anahan a inde ma la a à jama inde wiya awan. A bətukwal apan bələlən məduwen a, a tacay anan 'am sə jəvay kutok, a zla way anahan. ⁶¹ Mariyama, dəna sə Magədala ahay, tə Mariyama hinen ata, tinen mə njahay aya pa 'am jəvay, ti ca apan.

Do sa ba pə jəvay a Yesu ahay

⁶² Sidew a cəna, luvon sa man uda awan, bahay sə gədan dundo anà way ahay anga Mbərom pi zek tə Farisa ahay ta zla àga Pilatu. ⁶³ Ta jan anà Pilatu kutok, ta wa: «Bahay a manay, 'am inde kà mak umo ahay à nga inde. Bina, à alay a do sə mungwalay a anan kə məcak fan bay ata nà, a wa: “Pə dəba sə amac uno wa luvon maakan nà, ni slabakay à məkə wa.” ⁶⁴ Suwan həna nà, jan anà suje ahay tã ba anan jəvay awan luvon a maakan ataya cite. Bina njavar anahan ahay tã sa nay sə kəra anan məsinde anahan a bay. Ata ti jan anà do ahay: “Yesu kə slabakak ahay à məkə wa.” Aday mungwalay a həna anan ata nà, i zalay winen a mama'am ata re.»

⁶⁵ Pilatu a jan ata, a wa: «Suje ahay inde həna. Zlen, kã si ben anan jəvay ata kawa ana kwanay sa mba apan.»

⁶⁶ Ta zla, tə tapay anan 'am sə jəvay ata tə mətətək, ta pak suje ahay à man ata sa ba anan jəvay kutok.

28

*Yesu a slabakay ahay à məkə wa
Markus 16.1-10; Lukas 24.1-12;
Yuhana 20.1-10*

¹ Pə dəba sə luvon sa man uda wa, kawa sa ja nà, pa pac sə zaka, pərek, Mariyama dəna sə Magədala

tə Mariyama hinen ata, ta zla sa cak ayak pə jəvay. ² Natiya ca, daliyugo a bal kəzlek kəzlek, anga maslay a Mbərom a nay à mburom wa, a bətukwal anan bələlən ana tinen sə tacay a 'am sə jəvay ata, a njahay apan ton. ³ Maslay a Mbərom ata a dav nə kawa awuted a Mbərom sa dac ata awan. Zana anahan pi zek dukwen a dav nə kawa lanja. ⁴ Do sa ba pə jəvay ataya tə canan cəna, tə jəjar pi zek bayak awan, tə təra kawa do ma mac aya awan.

⁵ Maslay a Mbərom ata a jan anà uwar ataya: «Kwanay nà, kə jəjiren bay, bina na san zle, kwanay apan ki pəlen Yesu, dowan a tə darak anan ayak pə dədom mə zləngad ata awan. ⁶ Winen inde à man a anan sabay! Kə slabakak ahay à məkə wa kawa ananahan a sa ja ata awan. Əna, hayak ikwen ahay! Cen pa man a tinen sə nahak anan ayak uda ata awan. ⁷ Aday zlen bəse, jen anan anà njavar anahan ahay nà: “Yesu kə slabakak ahay à məkə wa. I lahak ikwen à Galile. Ki i cinen anan nà, à man ata awan.” Na jak ikwen anan coy.»

⁸ Kwayan'a, uwar ataya ta haw ahahaw pa 'am jəvay wa, tinen ma rah a tə zlawan aday tə ataslay mivél a re. Tinen apan ti zlan anan ayak tə ləbara ata anà njavar a Yesu ahay kutok. ⁹ Kwayan'a Yesu a nay ahay, tə zlangay uda tə uwar ataya awan. Yesu a jan atan, a wa: «Zay daw?» Uwar ataya tə hədəken ayak pə cakay. Ta ban anan à saray a wa, tə həran nga. ¹⁰ Yesu a jan atan, a wa: «Kə jəjiren bay. Zlen, jen anan anà mərak uno ahay nə tã zla pə daliyugo sə Galile. Ti i cuno nà, à man ata awan.»

'Am ana do sa ba pə jəvay ahay

¹¹ Uwar ataya tinen apan ti zla way a tinen kutok, suje sa ba pə jəvay ataya azar aya ta zla à Urəsəlima, tə təkəren ləbara sə way a sə təra ataya fok anà bahay sə gədan dundo anà way ahay anga

Mbærom. ¹² Tinen ite tæ halay nga pæ kærtek a tæ mæced sæ Yahuda ahay. Ta ban à wulen a tinen inde, tæ varan dala bayak a anà suje ahay, ¹³ tæ jan atan nà: «Jen nà: “Mæ njækak ahan, aday njavar anahan ahay ta nak, tæ kærak anan mæsinde sæ luvon.” ¹⁴ Guverner kà sak a slæne 'am a anan ite nà, manay a mi san sæ bənan mbac, mi təmay ahay kwanay à dæce ahay wa fok.» ¹⁵ Suje ataya tæ tæma dala ata, aday ta ga kawa ana tinen a sa jan atan ata awan. Mungwalay ata kà tak 'am à wulen sæ Yahuda ahay bayak a hus ahay biten.

Yesu a kan zek anà njavar anahan ahay

Markus 16.14-18; Lukas 24.36-49; Yuhana 20.19-23; Mer su way ahay 1.6-8

¹⁶ Natiya kutok, njavar a Yesu ahay kuro nga kærtek ataya ta zla pæ daliyugo sæ Galile, ta zla à bəzlom a ba Yesu a kà jak atan anan ata awan. ¹⁷ Tæ canan cəna, tæ dukwen gærmec ù vo, əna dō a azar aya ta ma nga sa ja nà: «Hinahibay nə winen bay dæge.» ¹⁸ Yesu a hædæken atan ayak pæ cakay, a ja: «Mbærom kà varak uno anan mægala pæ way sæ mburom ahay fok tæ mægala pæ way sæ daliyugo ahay fok. ¹⁹ Anga nan, zlen pæ cakay su dō su kon ahay fok, tæren atan njavar uno aya awan. Gen atan baptisma tæ sləmay ana Bəbay Mbærom, tæ sləmay ana Wan anahan, aday tæ sləmay ana Apasay Cəncan awan. ²⁰ Tætiken atan anan aday ti dæfan apan anà way uno sa jak ikwen ataya fok. Sənen anan, ni ga inde tæ kwanay pæ luvon pæ luvon hus pa sa ndav anan daliyugo.»

**Ləbara mugom a kawa
ana
Markus
sə vinde anan ata awan
A dəkay way pə
deftere a anan**

Markus a vinde dərewel a anan nà, sə dəkay anan Yesu winen Almasihu, Wan a Mbərom. Iken apan ki jinge dərewel a Markus nà, ki njiden anan Yesu kawa iken pə kərtek a tə Piyer. Kawa ana Piyer sə canan anà masuwayan a Yesu sa ga ata nà, ki canan pə mədire pə mədire, aday ki san kutok, Yesu nə winen wayaw.

Nga sa 'am ahay

Yesu a lavan zek anà mer su way anahan (1.1-20)

Yesu a ga mer su way anahan à Galile aday à Yahudiya (1.21 - 10.52)

Yesu winen à Urəsalima (11.1 - 15.47)

Yesu a slabakay à məke wa (16.1-20)

Wazo a Yuhana dō sa gan baptisma anà dō ahay

Mata 3.1-12; Lukas 3.1-18; Yuhana 1.19-28

¹ Ləbara mugom a, pə Yesu Almasihu, Wan a Mbərom, a dazlan nà, natiya awan.

² A təra kawa ana Ezaya, dō maja'am a Mbərom, sə vinde, a wa: «Mbərom a jan ahay anà dō si mer su way anahan nà:

“Həna ni slan dō maslan uno, i lahak pa 'am saa ndakak anan cəved lele.

³ Dowan a inde, winen apan i zlah à saf inde à kiβe, a wa:

Ten anan cəved anga Bahay winen apan i nay.

Ten anan cəved ata mə tavay nga a fəhhe lele.*»

⁴ Matanan kutok, Yuhana dō sa ga baptisma, a zla à man sa saf inde. Winen apan i wazan à dō ahay, a wa: «Mbəsiken ines a kwanay ahay, təmihen sa ga baptisma, aday Mbərom i pəsek ikwen anan ines a kwanay ahay.»

⁵ Dō sə Urəsalima ahay pi zek tu dō sə Yahudiya azar aya fok, ta nay pə cakay a Yuhana. Tə dazlan sə dəkay anan ines a tinen ahay. Aday Yuhana a gan atan baptisma à zlinde sə Urdon inde. ⁶ Yuhana a aday nà, a daf pi zek nə zana ma han a tə sibək sə zlugweme awan, a ban zərkutov dukwen tə maslərapa sa zlay. Way sa pa anahan ite nà, hayam ahay pi zek tə umam sə kiβe aya awan.

⁷ A wazo anahan inde nà, a wa: «Dowan inde, i nay à dəβa uno wa, a zalay nen tə mazlaβ lele. Anga nan, nen na slak sə kudək, aday ni pəsakan anan liβer sə təkarak anahan bay. ⁸ Nen nà, na gak ikwen baptisma nə tə a'am, winen kəma, i i gak ikwen baptisma nə tə Apasay Cəncan awan.»

Yesu a ga baptisma

Mata 3.13 - 4.11; Lukas 3.21-22, 4.1-13

⁹ A alay ata kutok, Yesu a slabakay ahay, kwa à wulen su doh sə Galile sə ngaman Nazaratu ata wa, a nay ahay pə cakay a Yuhana à zlinde sə Urdon, aday Yuhana a gan baptisma. ¹⁰ Yesu winen apan i jənay à a'am wa cəna, a canan à bagəbaga mburom a təβa pangaya, aday Apasay a Mbərom winen apan i dazay ahay apan kawa badəbada. ¹¹ Aday 'am a ndəray ahay kwa à mburom wa, a wa: «Iken wan uno, ləliwe uno awan. Nə taslay mivel bayak a nə tə iken.»

¹² Kwayan'a, Apasay a Mbərom a zla anan Yesu à man sa saf inde à kiβe. ¹³ Yesu, winen à man ata nə luvon kwa kuro fudo, Fakalaw

* 1:3 Ca pə Esaaya 40.3.

winen apan i njak anan. Atə Yesu mə njahay a, pi zek tə way sə kibe ahay, aday maslay a Mbərom ahay tinen apan ti gan mer su way.

Yesu a ngaman anà do sa ban kələfaya inde fudo

Mata 4.18-22; Lukas 5.1-11

¹⁴ A alay ata asanaw nà, bahay Hiridus a ban anan Yuhana à dangay. Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a ma pə daliyugo sə Galile. A wazay anan ləbara mugom a, mbala ana Mbərom sə slənay, ¹⁵ a wa: «Alay a kà slak həna, bahay a Mbərom winen defefe kutok. Mbiken ines a kwanay ahay, aday dəfen nga pə ləbara mugom awan.»

¹⁶ Natiya, Yesu a zla ta man sə bəlay sə Galile nà, a canan anà do sa ban kələf aya inde cew, atə Simon tə mərək anahan Andəre, tinen apan ti ban kələf tə zuvo a tinen ahay. ¹⁷ Yesu a jan atan, a wa: «Hayak ikwen ahay. Pərihen uno azar, aday ki bənen nə kələf sabay. Ki i njiden uno nà, do sə pəruho azar ahay adəka.» ¹⁸ Kwayan'a tə mbəsak zuvo a tinen ahay, aday tə pərahan azar.

¹⁹ A hədek pa 'am mənjøek, a tan à nga anà dōwan aya cew asa, atə Yakuba tə mərək anahan Yuhana, wan ana Zebede ahay. Tinen apan ti ndakay zuvo a tinen ahay à kwalalan inde. ²⁰ A ngaman atan ayak ite, kwayan'a tə mbəsak anan bəbay a tinen Zebede pi zek tu do si mer su way anahan ahay à kwalalan inde, tə pərahan azar anà Yesu.

Yesu a mbar anan dōwan a inde tə setene à nga

Lukas 4.31-37

²¹ Atə Yesu tə njavar anahan a, sə ngaman ataya, ta zla way a tinen, tə dazle à wulen su doh sə Kafarnahum. Pə luvon sa man uda awan, Yesu a zla ù doh sə wazay†, a dazlan sə dakan atan anan way.

²² Wazo anahan a a gan atan masuwayan, anga winen a dəkay way nə kawa do sə mazləb bina, kawa miter sə Tawrita ahay itəbay.

²³ A alay ata ite, dōwan inde à man ata awan, winen tə setene à nga inde. A zlah pi zek, ²⁴ a wa: «iken Yesu, do sə Nazaratu, ma a nak pə manay anaw? Ka nak sə lize manay ca daw? Na san iken zle lele, iken nə do maslan a Mbərom Cəncan awan.»

²⁵ Cəna Yesu a gafan 'am tə məgalak awan, a jan nà: «Kə bəbal awan bay, hayak à dōwan ata wa adəka.»

²⁶ Kwayan'a, setene ata a bal anan dōwan ata kəzlek kəzlek, a zlah pi zek sə məgala, aday a nay à dōwan ata wa bok.

²⁷ A gan masuwayan anà do ahay fok. Aday tə cəce pi zek ahay wa, ta wa: «Həna anan nə maw? Mərike wiya a aday tə mazləb a bidaw? Winen apan i jan 'am anà setene ahay, aday tə dəfan apan acəkan!»

²⁸ Cəna, ləbara anahan a ata a ta 'am tədəy pə daliyugo sə Galile ata fok.

Yesu a mbar do sə dəvac ahay bayak awan

Mata 8.14-17; Lukas 4.38-41

²⁹ Natiya, atə Yesu ta nay tatə Yakuba tə Yuhana, ù doh sə wazay wa cəna, ta zla way a tinen àga atə Andəre tə Simon. ³⁰ Jəje ana Simon inde, winen mə nahay a ù doh, anga nga a bərzlan. Yesu a dəzlek ayak cəna, tə təkəren ləbara awan. ³¹ Yesu a hədek pə cakay anahan, a bənan alay, a slabak anan. Nga sə bərazl a ndalay panan. Uwar ata a slabak, a dan atan way sa pa.

³² Pə dəba ana pac sə slahay ù doh wa nà, do maza aya tə gəbay do sə dəvac a tinen ahay, pi zek tu do tə setene aya à nga inde ataya fok. Ta nay atan pə cakay ana Yesu. ³³ Do sa man ataya fok tə halay nga pə bərkwitek su doh ata awan. ³⁴ Yesu

† 1:21 Doh sə wazay sə Yahuda ahay, bina egliz bay.

a mbar anan do sə dɔvac ahay cara cara, a razl anan setene ahay à do ahay wa. Aday kə varak atan cəved anà setene ahay sa ja 'am bay, anga ta san anan zle lele.

Yesu a wazay à wulen su doh sə kiɓe ahay

Lukas 4.42-44

³⁵ Sidew a nà, Yesu a wule pərek, a zla à kiɓe à saf inde saa ga amboh à man ata awan. ³⁶ Atə Simon tu do aday tinen àga winen ataya, ta zla saa pəlay anan. ³⁷ Ta njad anan cəna, ta jan, ta wa: «Do ahay fok, tinen apan ti pəlay iken.»

³⁸ A mbədahan atan apan, a wa: «Zluko adəka nə à wulen su doh sə kiɓe ahay, aday ni saa wazan à do ahay à man ataya re. Anga na nay nà, saa ga mer su way ata awan.»

³⁹ Matanan acəkan, a bar pə daliyugo sə Galile fok. A wazay ù doh sə wazay ahay, a razl anan setene ahay à do ahay wa.

Yesu a mbar anan dowan a inde mə dugwad awan

Mata 8.1-14; Lukas 5.12-16

⁴⁰ Dowan a inde, winen mə dugwad awan, a nay pə cakay ana Yesu. A dukwen gərmeç ù vo, a jan tə zəhha awan: «Kà zlak anak à nga nà, ki mba apan sa mbar nen aday zugol uno à ndav ite.»

⁴¹ 'Am anahan ata, a gan ì zek wa anà Yesu. A ndədoy alay, a laman, ta sa ja: «U no. Mbar! Zugol anak kə ndəvak.»

⁴² Cəna, mbəlak məduwen ata a ndalay pə dowan ata wa, a mbar kutok.

⁴³ Aya əna Yesu a gafan 'am pi zek wa lele, aday a razl anan, ta sa jan nà: ⁴⁴ «Zla wanak, aday kà sa təkəren ləbara a anan anà dowan bay. Əna zla saa kan zek anà do sə gədan dongo anà way anga Mbərom, à zəzor iken. Aday varan way anà Mbərom, kawa a Tawrita

ana Musa sa ja, sa vad panak awiy-away. Natiya do ahay tã san apan, zugol anak kə ndəvak.»

⁴⁵ Əna, dowan ata a zla way anahan cəna, a gar anan do ahay tə ləbara kawa sə təra apan. Anga nan, Yesu a mba apan sa zla à wulen su doh ahay, pə idé su do ahay, sabay. A njahay wanahan nə, uho à kiɓe. Cəkəbay, do ahay ta zlak ayak pə cakay anahan ta day ahay wa fok.

2

Yesu a mbar anan dowan a inde mə təra à məndak awan

Mata 9.1-8; Lukas 5.17-26

¹ Pə dəba sə nahay mənjoek wa cəna, Yesu a may ahay à Kafarnahum. Do ahay fok tə sləne asa winen inde agay à wulen su doh. ² Tə halay nga bayak awan, aday man kə mbakak kwa mənjoek bay, uho kawa ù doh re. Aday Yesu winen apan i dakan atan anan 'am a Mbərom.

³ Do ahay fudó tə gəbak ayak dowan a tinen inde tə lala, winen mə təra à məndak awan. ⁴ Tə njadak man sə dəzle anan dowan ata pə cakay ana Yesu bay, anga do kə zalak ù doh awan, rod ahay à məsudoh inde. Anga nan kutok, ta ján pa nga su doh, tə təba anan nga su doh à man ana Yesu winen mə tavay a uda ata awan.* Tə taran anan ayak dowan pə lala ata təliber.

⁵ Yesu a canan anà adaf nga† a tinen ata cəna, a jan anà dowan a mə təra à məndak ata awan, a wa: «Dəna uno, nə pəsek anan ines anak ahay coy.»

⁶ Kutok nà, miter sə Tawrita ahay mə njahay aya inde à man ata awan. Tə jalay à nga a tinen inde, ta wa: ⁷ «Dowan a anan a ja 'am ata nà, angama kəlanaw? A jənan pa 'am anà Mbərom. Waya sa mba

* 2:4 Nga su doh a tinen mi cəe6 a cəeçe6 bay. Tə pəpay a pəpay. † 2:5 Adaf nga: tə bayak pə Yesu aday ta daf apan nga.

apan sə pəse ines su dō anaw, kak si Mbərom a aday bina!»

⁸ Yesu a swan anan ajalay nga a tinen a kwayan'a, a jan atan: «Kə jilen à mivel a kwanay inde matana ata nà, angamaw? ⁹ Ma da 'am a nə maw? Sa ja: “Nə pəsek anan ines anak ahay”, ata daw, kabay, sa ja: “Slabak, gəba lala anak, zla”, ata daw? ¹⁰ Əna u no kə sənən apan lele, nen Wan su Dō nà, məgala uno inde sə pəsen anan ines à dō ahay pə daliyugo.»

Matanan, a jan anà dōwan mə təra à məndak ata awan: ¹¹ «Nen apan ni jak: Slabak, gəba lala anak, zla agay!» ¹² Cəna, a slabak, a gəba lala anahan pə ide sə dō ahay fok, a zla wanahan. A gan atan masuwayan. Anga nan, tə həran nga à Mbərom, ta wa: «Kula də canak anan anà way mə təra kawa hənə anan bay.»

*Yesu a ngaman anà Lewi
Mata 9.9-13; Lukas 5.27-32*

¹³ Asa, Yesu a zla ta man sə bəlay sə Galile. Dō ahay fok ta zla pə cakay anahan, aday a dakan atan anan way. ¹⁴ Winen apan i zla ata nà, a canan ayak anà dōwan inde tə ngaman Lewi†, wan ana Alfa, winen mə njahay a ù doh sə cakal jangal. Yesu a jan, a wa: «Pəruho azar!» Lewi a slabak ca, a pərahan azar acəkan.

¹⁵ Pə dəba anahan a wa, Yesu a njahay tə njavar anahan ahay sa pa way əga Lewi. Dō sə cakal jangal ahay pi zek tu dō sə atahasl ahay tə njahay pə cakay ana Yesu sa pa way à tuwez kərtək a wa, tinen bayak a sə pərahan azar.

¹⁶ Miter sə Tawrita à wulen sə Farisa ahay wa tə canan winen apan i pa way pə kərtək a tu dō sə cakal jangal ahay, aday tu dō sə atahasl ahay nà, tə cəce pə njavar anahan ahay wa, ta wa: «A pa way

pə kərtək a tu dō sə cakal jangal ahay, aday tu dō sə atahasl ahay nə, angamaw?»

¹⁷ Yesu a sləne anan lele nà, a jan atan, a wa: «Dō dəvac a bay cəna, a gan may anà dō sə disise bay, si dō sə dəvac ahay. Nen na nay ahay sa naa ngaman anà dō sa ga way lele ataya bay. Əna na nay ahay nà, sə ngaman anà dō sə atahasl ahay.»

*Acəce way pə sumaya
Mata 9.14-17; Lukas 5.33-39*

¹⁸ Natiya, njavar a Yuhana ahay pi zek tə Farisa ahay, tinen apan ta ta ga sumaya. Dō ahay ta jan anà Yesu: «Njavar a Yuhana ahay ta sə Farisa ahay ta ga sumaya, aday mbala anak ahay nə ta ga itəbay nà, angamaw?»

¹⁹ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «A ga pikwen nà, dō mə ngamay aya à man sə gəba dalay nà, ti mba apan sa ga sumaya ite daw? Matanan bay! A alay a tinen pi zek tatə dō sə gəba dalay ata nà, ti ga sumaya kula bay. ²⁰ Əna pa pac a dō sə gəba dalay ata, tə bənak anan à wulen a tinen wa nà, ata ti ga sumaya kutok.

²¹ «Matana re, waya sə tapay zana wiya a pə zana anahan məduwer a anaw? Ibay. Anga à man sə banay anan nà, məgabəl sə zana wiya ata i zəga anan apan məke ana zana məduwer ata awan, i ngəraw.

²² «Aday dukwen, dōwan sa mbađ mahay anahan mə kwasay a bay, à mbulo sa zlay§ məduwer a nà, ibay. Anga mahay mə kwasay a bay ata kə sak a kwasay uda nà, i ngəraw anan mbulo məduwer ata awan. Ata mahay i mbađ, aday mbulo dukwen kə nəsek re. Sumor a nà, sa mbađ mahay mə kwasay a bay à mbulo wiya inde cite.»

† 2:14 Lewi: kawa sa ja nà, Mata. Sləmay su dō kərtək awan. § 2:22 Mbulo sa zlay nà, way sa mbađ uda mahay kabay a'am sa sa, anga dō sa bar ahay. Aday dukwen, kak winen wiya a nà, a ngəraw kawa atə gəzla tə kukwar sa kad ata bay.

Yesu nà, winen bahay sà luvon sa man uda awan

Mata 12.1-8; Lukas 6.1-5

²³ Pa pac a inde nà, luvon sa man uda awan, atə Yesu tə njavar anahan ahay ta zla tə guvo sa ndaw. Tinen apan ti zla ata nà, njavar anahan ahay ta kad ndaw sa pa.

²⁴ Farisa ahay tə canan cəna, tə cəce pə Yesu wa kutok, ta wa: «Ca apan, ta ga way aday tədə abay sa ga pə luvon sa man uda awan bay ata nə angamaw?»

²⁵ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Kula kwanay kə jingen way ana Dawuda sa ga tu do anahan ahay, à alay a may a han apan ata itəbay daw? A ga nə kəkəmw?»*

²⁶ A alay a Abiyatar winen bahay nga su do sə gəfan dundo anà way ahay anga Mbərom ata nà, Dawuda a zla à jawjawa sə mazlaḅ a Mbərom, a ray pen ma ga nga anga Mbərom. Tədə abay saa pa daf ata nà, tinen do sə gəfan dundo anà way ahay taayak ba. Əna Dawuda kə pak tu do anahan ahay re.»

²⁷ Yesu a jan atan kutok: «Mbərom a daf luvon sa man uda awan nà, anga do, bina a daf do anga luvon sa man uda awan bay.

²⁸ Kətanən, nen Wan su Do nà, nə lavan nga anà luvon sa man uda awan.»

3

Yesu a mbar anan dowan a inde ma mac alay awan

Mata 12.9-14; Lukas 6.6-11

¹ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a zla ù doh sə wazay* maza asa. Dowan inde à man ata ma mac alay awan. ² Do manide a Yesu aya inde nà, tinen apan ti dəfan ide. Kak kə mbərak anan dowan ata pə luvon sa man uda awan nà, ata aday ti man anan mungok. ³ Yesu a jan anà dowan ma mac alay ata awan: «Slabak, tavay pa 'am sə do ahay.»

⁴ Cəna, a cəce pə do ahay wa, a wa: «Pə luvon sa man uda nà, cəved inde sa ga mer su way lele awan, kabay cəved inde sa ga mer su way lelibay awan, daw? Tədə sa tam anan sifa su do daw, bəzi lele nə sə lizen anan sifa daw?» Əna ta ngam sə mbədahan apan bay.

⁵ Yesu a ca patan nerre tə mivel awan, aday asəder a tinen ata dukwen kə cəbak anan ite. A jan à dowan ma mac alay a ata kutok: «Ndədoy anan alay anak!» A ndədoy anan acəkan, alay anahan a pəsak ike. ⁶ Farisa ahay tə canan cəna, ta nay ahay uho, aday tə halay nga pə kərtek a tu do ana Hiridus ahay, aday tə pəlay cəved sə lize anan Yesu.

Do ahay bayak a ta zla à man a Yesu

⁷⁻⁸ Yesu a slabak à wulen a tinen wa, a zla way anahan pə bəlay sə Galile tə njavar anahan ahay. Do ahay bayak a tə pərahak anan azar. Ta nay ahay kwa à Galile wa, kwa à Urəsalima wa, tu do sə Yahudiya ahay fok, aday à Idumiya wa, pi zek tu do ahay sa nay ahay kwa à dəba sə zlinger sə Urdon wa, aday tu kon sə cakay sə Tirus tə Sidon ahay wa fok.

⁹ Anga nan kutok, Yesu a jan anà njavar anahan ahay tə pəlan kwalalan cədew awan, aday i njahay uda awan, bina do ahay tinen apan ti ngədec anan kə zalak. ¹⁰ Kə mbərak do sə dəvac ahay bayak awan. Anga nan, do sə dəvac azar aya cara cara tə zəgahak ayak apan, aday tə njad sə laman à Yesu ite. ¹¹ Do sə setene ahay ite, tə canan à Yesu a cəna, tə slahay pa 'am anahan, ta zlah, ta wa: «Iken nə Wan a Mbərom!» ¹² Yesu a gafan 'am anà setene ataya tə sa jan anà dowan winen wayaw bay.

* **2:25** Ca pə 1 Samuyila 21.2-7. * **3:1** Doh sə wazay sə Yahuda ahay, bina egliz bay.

Yesu a walay do maslan anahan ahay kuro nga cew

Mata 10.1-4; Lukas 6.12-16

¹³ Pə dəbā anahan a wa nā, Yesu a ján way anahan à bəzłom, a ngaman ayak à do ahay kawa sa nan fok. Ta nay pə cakay anahan awan. ¹⁴ Winen ite, a walay wa kuro nga anahan a cew, a ngaman atan nə do maslan ahay. A jan atan, a wa: «Nə walay kwanay nā, aday ki njihen ti nen, ata ni slan kwanay saa wazay, ¹⁵ saa razl setene ahay tə məgala a nen saa varak ikwen ata awan.»

¹⁶ Do a mə walay a kuro nga cew ataya nā, sləmay a tinen aya həna: Simon (Yesu a daf apan sləmay hinen, a ngaman Piyer†), ¹⁷ atə Yakuba tə Yuhana, wan ana Zebede ahay (Yesu a daf patan sləmay re, a ngaman atan Bowanerges ahay, kawa sa ja nā, wan ma dac Mbərom ahay‡), ¹⁸ Andəre, Filip, Bartilome, Mata, Tomas, Yakuba wan ana Alfa, Tade, Simon, do manidə sə Ruma ahay, ¹⁹ tə Yudas Iskariyot, do saa ga daf pə Yesu.

Yesu a razl setene ahay tə məgala a Mbərom

Mata 12.22-32; Lukas 11.14-23, 12.10

²⁰ Atə Yesu tə njavar anahan ahay ta may ahay agay. Asa, do ahay tə halay nga kə zalak, aday Yesu tə njavar anahan ahay tə njadak alay a sa pa way bay. ²¹ Do anahan ahay tə sləne 'am ata nā, ta nay sə gəbək anan ayak, anga do ahay ta wa: «I ga nə nga a vawan.»

²² Miter sə Tawrita aya inde, ta nay ahay kwa à Urəsalima wa. Ta wa: «Bə'elzebul apan!§» Azar aya ta wa: «Ayaw! Fakalaw sə varan məgala sa razl anan setene ahay.»

²³ Yesu a ngaman ayak anā do ataya pə cakay anahan, a jan atan 'am ta 'am sə jike, a wa: «Fakalaw

i mba apan sa razl Fakalaw nə kəkəməw? ²⁴ A wulen sə bahay kərtek a inde nā, kak do anahan aya tinen apan ti vad zek nə, bahay ata i tavay nga mba daw? ²⁵ Kak do su doh ahay, 'am kə zlak atan pi zek bay nā, doh ata i tavay nga mba daw? A'ay. I gugwes. ²⁶ Matana re, kak Fakalaw kə slabakak pi zek anahan a nā, gədan anahan a i gəzla cew nā, i tavay nga mba daw? A'ay. I lize.

²⁷ «Dowan saa mba apan sa zla ù doh su do gədan a saa ngəzəray panan way anahan ahay nā, ibay. Si kə lahak apan kurre kə jawak anan dowan ata awan, aday i saa mba apan sa zlan ù doh sa ray panan way anahan ahay nā, na.

²⁸ «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Do ahay ti ga ines, ti jənan pa 'am anā Mbərom dukwen, i pəsen atan anan fok re. ²⁹ Əna do sə jənan pa 'am anā Apasay Cəncan a nā, i njad apəse 'am sə atahasl anahan kulibay. Anga ines anahan a sa ga ata nā, i njahay apan sə viyviya awan.»

³⁰ Yesu a ja matanan nā, anga dowan ataya ta wa: «Apasay lelibay inde apan.»

Mərak a Yesu ahay tatə may anahan

Mata 12.46-50; Lukas 8.19-21

³¹ Pə dəbā anahan a wa nā, mərak a Yesu ahay tatə may anahan ta nay. Tə dəzle cəna, tə tavay uho, ta slan apan do saa ngaman ayak. ³² Do ahay inde bayak a mə njahay a pə cakay anahan ta jan kutok, ta wa: «Atə may anak tə mərak anak ahay, tinen mə tavay aya uho, tə cəce iken.»

³³ Əna Yesu a mbəfahan atan apan, a wa: «May uno, mərak uno ahay, ata nə atə wayaw?» ³⁴ A ca pu do sa van nga tew ataya, a wa: «Sə təra mərak uno ahay aday may uno

† 3:16 Kawa sa ja nā, Pəkərad. ‡ 3:17 Anga ta ga mivəl bəse bəse kawa adac a Mbərom. § 3:22 Bə'elzebul nā, sləmay ana Fakalaw re.

nà, tinen. ³⁵ Do sa ga way sa zlan à nga anà Mbərom ata nà, sə təra may uno tə mərak uno nə winen adəka.»

4

Jike su do sa casl ndaw

Mata 13.1-9; Lukas 8.4-8

¹ Yawa, Yesu a dazlan sə wazan à do ahay maza pa 'am sə bəlay sə Galile. Do ahay bayak a tə halay nga pə cakay anahan. Anga nan, a ján à kwalalan inde saa njahay uda pa nga sə bəlay. Do ahay fok mə njahay a pə yugo. ² Yesu a dakan atan anan way ahay bayan a tə jike ahay. A wazo anahan a inde a jan atan, a wa:

³ «Pəken sləmay. Dowan inde a zla à guvo, saa casl ndaw. ⁴ Winen apan i casl ndaw ata kutok, zahav a guce panan pə cəved, aday məvuhom ahay tə dagay anan. ⁵ Zahav azar a, a guce pə saray pəkərad, ta hay ahay bəse, anga yugo inde bayan a ibay. ⁶ Əna pac a sləray cəna, a butoy anan aday a vak anan, anga sləlay a ibay. ⁷ Zahav azar a a guce à wulen sə adak inde. Ta ha cəna, ta har pi zek tə adak, əna adak a bənan mbiyed, ndaw ata kə nahak bay. ⁸ Əna zahav azar a a guce pə yugo lele awan. Winen a hay cəna, a har, a zla nga uho, a nah kutok. Kərtək awan, hawal sa ndaw apan nə kwa kuro maakan, hinen ahay, hawal sa ndaw kwa kuro mbərka. Azar aya inde dukwen, hawal sa ndaw apan nə səkat səkat.»

⁹ Yesu a jan atan kutok: «Sləmay inde pə dowan a nə, à sləne 'am a anan.»

Yesu aja 'am tə jike nə angamaw?

Mata 13.10-17; Lukas 8.9-10

¹⁰ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu winen taayak tu do maslan anahan ahay kuro nga cew, tu do maza aya ma van nga tew ata, tə cəce panan 'am anahan sa jan atan tə jike ata

awan. ¹¹ Yesu a mbəđahan atan apan, a wa: «Kwanay nà, way mi der aya à bahay a Mbərom a inde ata nà, winen a kà gak ikwen panan akar sa 'am sə bahay anahan a coy. Əna do maza aya nà, ti sləne way ahay fok nà, si ta 'am sə jike, ¹² anga aday:

Tà ca apan, əna tə canan bay,
tə pak apan sləmay, əna tə sləne bay.

Bina aday tə saa may ahay pə cakay ana Mbərom bay,
aday Mbərom à pəsen atan anan ines a tinen ahay bay.*»

Yesu a pəsak anan jike su do sa casl ndaw ata awan

Mata 13.18-23; Lukas 8.11-15

¹³ Yesu a jan atan asa, a wa: «Kə slənen 'am sə jike a anan bay dəge? Matanan acəkan! Ki i slənen 'am sə jike ahay kula sabay asanaw? ¹⁴ Do sa casl ndaw ata nà, a casl nə 'am a Mbərom. ¹⁵ Zahav sa ndaw pə cəved ata nà, do sə sləne 'am a Mbərom a ahay. Pə dəba anahan a wa nà, ti təma anan bəse, əna Fakalaw i nay, i wudeh anan 'am a ma casl à tinen inde ata awan, anga aday à hay bay.

¹⁶ «Do maza aya awan, ta ga minje tə zahav ma casl a pə saray pəkərad ata awan. Tə slənek 'am a Mbərom nà, tə təma anan bəse tə ataslay mivəl awan. ¹⁷ Əna 'am ata a pak sləlay à mivəl a tinen inde bay. Anga nan, dəce i tan atan à nga, kabay ajugwar 'am i nay ahay patan anga 'am ana Mbərom nà, ti mbəsak cəved sa 'am a Mbərom.

¹⁸ «Do maza aya ta ga minje tə zahav ma casl a à wulen sə adak inde. Tinen apan ti sləne 'am a Mbərom cite. ¹⁹ Əna way sə daliyugo inde cara cara. Ti sapat zek tə way sə daliyugo ahay, ti gan may à zlile sə daliyugo ahay, ti ga ubor si zek pə way ahay cara cara. Way ataya

* 4:12 Ca pə Esaaya 6.9-10.

fok nà, ti bənan mbiyed anà 'am a Mbərom, aday á nah bay.

²⁰ «Do maza aya asa, ta ga minje tə zahav sa ndaw ma casl a pə yugo lele awan. Tinen apan ti sləne 'am ana Mbərom ma ja awan, tə təma anan lele, ta zla nga uho pa 'am a Mbərom. Anga nan, kərtek a i nah lele, hawal i ga apan kwa kuro maakan, hinen ahay ti nah dukwen, hawal i ga patan kwa kuro mbərka, azar aya kutok ite, ti nah, hawal i ga patan səkat səkat.»

Man sa daf lalam

Lukas 8.16-18

²¹ Yesu a jan atan asa, a wa: «Kak, tə hanak uko pə lalam nà, ti đer anan ta sə hərok apan tasa, kabay ti daf anan ù vo lala daw? Lele nà, sa daf anan pə way sa daf lalam a bidaw? ²² Sənen anan, way mi đer a, aday i njad zek bay nà, ibay. Wurwer sə way saa dazley ahay ipēc məduwen a bay dukwen ibay re. ²³ Anga nan kutok, kak do, sləmay inde apan cəna, á sləne!»

²⁴ A jan atan re asa: «Gen anan nga anà way a kwanay sə sləne ahay. Tasa a mbala a kwanay sə lavay anan way ata nà, Mbərom i lavak ikwen anan dukwen tə winen awan asa, aday i zəgahak ikwen anan apan. ²⁵ Do kə təbək anan sləmay sə sləne 'am nà, Mbərom i zəgahan anan sə sləne 'am ite re. Aday do kə tacak anan sləmay, anga a nan sə sləne 'am bay nà, Mbərom i zəgahan anan sə tacan anan apan re.»

Jike sə zahav ma casl a à guvo

²⁶ Yesu a jan atan 'am maza awan, a wa: «Bahay a Mbərom a ga minje nà, tu do sa casl zahav à guvo. ²⁷ A njak ahan, á njak ahan bay dəp nà, huvon tə ipēc, zahav nə i ha, i har, mənjenja winen sa san a təra nə kəkəməw nà, a san bay. ²⁸ Yugo nà, a ha anan zahav taayak, a təra anan gujed, aday a

təra anan gusuko, azanan asa, a zla nga uho, a nah zahav sə way asa re. ²⁹ Pə dəba anahan sa nah ata wa asa, i bəbez dem anahan saa car, sə halan nga anga way kə nahak.»

Jike sə zahav sa wan sə bəzan

Mata 13.31-32, 34; Lukas 13.18-19

³⁰ A ja asa, a wa: «Di ga anan minje tə bahay a Mbərom nà, ta ma asa anaw? Kabay di dəkay anan nə tə jike wura asa anaw? ³¹ Bahay a Mbərom a ga minje nà, ta wan sə bəzan†. Winen ma kac a pə zahav sə way sə daliyugo. ³² Əna aday tə caslak anan à məkə cəna, a ha, aday a har nà, a zalay dədazl si sé azar aya awan. Alay si sé anahan aya nə məduwen aya awan. Məvuhom ahay ti mba apan sə njahay uda à sise anahan awan tu doh a tinen aya təkə.»

³³ Yesu a təkəren 'am anà do ahay nà, tə jike ahay bayak a kawa həna anaya awan, aday kawa ana do ahay sa mba apan sə sləne. ³⁴ Kə jak atan 'am sə awan maza mənjenja jike bay. Əne pə dəba anahan a wa nà, atə Yesu, tinen mə mbəsak a taayak. A alay ata kutok, a dakan atan anan 'am sə jike aya awan.

Yesu a gafan 'am anà atə mad tə a'am

Mata 8.23-27; Lukas 8.22-25

³⁵ Pa pac ata kərtek awan, suko a ga bine siwaw nà, Yesu a jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Taka-suko pa day uho.» ³⁶ Tə slabak, tə mbəsak anan do ahay mə halay nga kutok. Njavar anahan ahay ta zla à kwalalan anahan sə lahan ata uda pa 'am ata awan, tə njahay uda awan. Tə gəba anan, ta zla way a tinen, aday kwalalan azar aya dukwen inde à man anahan ata awan. ³⁷ Tə dəzle à mamasl sə bəlay nà, vəvara məduwen a a slabak pa nga sə a'am. Məsugurndolon sə a'am ahay tə slabak, a nan à kwalalan sa rah coy. ³⁸ Yesu nà,

† 4:31 Yesu a ga minje nà, ti sé sə əga tinen a inde.

winen ma njak ahan awan ta sə dəba, à slaway a inde, nga anahan ma daf a pə way aday á gan dədaf.† Njavar anahan ahay tə dzlan, tə pədək anan ta sa jan: «Miter, dí lize kutok nə, a gak à nga wa itəbay daw?»³⁹ Yesu a slabak, a gafan 'am anà mad, a jan 'am anà məsugurndolon sə a'am ahay, a wa: «Njihen bəbətək bəbətək! Bəlay, iken dukwen ngatay aday, njahay tetəmtəme!» Mad a mbəsak sa bal, anga nan, bəlay dukwen kə njahak tetəmtəme acəkan.⁴⁰ Yesu a cəce pə njavar anahan ahay wa kutok: «Kə jəjiren nə, angamaw? Kə dəfen upo nga fan bay kələdaw?»⁴¹ Ta ma nga sə jəjar pi zek asa. Ta ja à wulen a tinen, ta wa: «Do wurə hənə anan anaw? Atə mad tə məsugurndolon sə a'am ahay dukwen tə dəfan apan ata nə?»

5

Yesu a mbar anan dowan a inde tə setene aya à nga inde

Mata 8.28-34; Lukas 8.26-39

¹ Yesu a nay pa 'am sə bəlay, pa day su kon sə Gerasina ahay, tinen tə njavar anahan ahay fok. ² A dazay ahay à kwalalan wa cəna, dowan inde, winen tə setene aya à nga inde, a nay ahay à wulen sə jəvay ahay wa, i zla pə cakay a Yesu.

³ Dowan ata a taa nahay way anahan nə, à wulen sə jəvay ahay inde. Dowan a mba apan sa ban anan aday sə jaway anan bay. Tə jawak anan à səsilə inde dəp nə, a kad anan fok. ⁴ Saray bayan awan, tə banak anan tə calalaw, alay tə saray a təkə fok, əna, a taa slad anan nduroc nduroc fok re. A zalan məgala ana do sə pəlay sa gan nga ataya fok. ⁵ Luvon tə ipec fok, winen apan i bar à wulen sə jəvay ahay inde. Winen apan i zlah à bəzlom ahay inde, aday a ta zek mbəlak awan tu kon.

⁶ Əna a canan ayak à Yesu winen apan i nay ahay cəna, a hawan ayak pa 'am, a dukwen gərmec ù vo. ⁷ A zlah pi zek tə məgalak awan, a wa: «Iken Yesu, Wan a Mbərom sə bəgəbaga mburom, kə pəlay puno wa maw? Na gak kem tə sləmay a Mbərom, ká ga alay ti nen bay ite.» ⁸ A jan matanan ata nə, anga ba Yesu ká jak anan: «Iken apasay lelibay awan, hayak à dowan a anan wa.»

⁹ Yesu a cəce panan kutok: «Sləmay anak a nə wayaw?»

A mbədahan apan: «Sləmay uno Daskalak, anga manay bayak awan.»

¹⁰ A dubok a Yesu tə mindel, a wa: «Kem, ká sa razl setene a anaya dərən pə daliyugo a anan wa bay ite.»

¹¹ A man ata aday nə, gadura ahay inde bayak a pa zar kon, mə jugwar aya awan. ¹² Apasay lelibay ataya ta jan à Yesu kutok: «Varan umo cəved, má zla à gadura a anaya inde ite.» ¹³ Yesu a varan atan cəved acəkan, tá zla à gadura ahay inde. Ta nay à dowan ata wa, tə ndərmađ à gadura ahay inde kutok. Gadura ahay ta haw way a tinen, tə haway kwa ahay pa zar kon wa, tə dazak ayak kwa pa 'am məgujeguje wa à bəlay inde. Gadura ahay ti ga mbulo cew, əne tə lizek fok.

¹⁴ Matanan, do sa gan nga anà gadura ahay tə canan cəna, ta haw way a tinen agay. Ta tan 'am anà ləbara awan à wulen su doh məduwen awan, aday à wulen su doh sə kibe ahay fok re. Do ahay ta nay ahay sa ca pə way ata awan.

¹⁵ Tə dazley ahay pə cakay a Yesu cəna, tə canan à dowan a apasay lelibay aya sa nay ahay wa ata awan, winen mə njahay awan, winen tə zana pi zek kutok. A san nga anahan zle lele coy. Aday ta ma nga pə ajəjar. ¹⁶ Do a sə canan

† 4:38 Way sa daf apan nga à man sa njak ahan, aday à gan dədaf à nga ata awan.

anà masuwayan ataya tə təkəren ləbara sə təra pə dōwan ata awan, aday pə gadura ahay fok anà dō sa zlak ayak ataya awan. ¹⁷ Dō sa man ataya tə dazlan sə dubok Yesu aday ā zla ù kon a tinen wa.

¹⁸ Yesu winen apan i ján à kwalalan inde mba, dōwan apasay lelibay aya sa nay ahay wa ata a jan anà Yesu nà: «Nê pərahak azar ite.» ¹⁹ Əna Yesu kə mbakak anan cəved sa zla maya tə winen bay, əna a jan, a wa: «Zla agay, təkəren anan anà dō su doh anak ahay nə ləbara sə way sə təra apak ataya, aday ka gan ī zek wa anà Mbərom Ba Məduwen nə kəkəməw ata awan.» ²⁰ Dōwan ata a zla way anahan, a dazlan sə təkər anan ləbara ataya pə daliyugo sə Dekapol, kawa ana Yesu sa gan fok, aday a gan masuwayan anà dō sə sləne ataya fok.

Ata Zayrus tə uwar sə laman alay à zana a Yesu ata awan
Mata 9.18-26; Lukas 8.40-56

²¹ Natiya, Yesu a takasay bəlay, a nay pa day sə agay asa. Dō ahay tə halay nga pə cakay anahan bayak a pa 'am sə bəlay.

²² Dōwan inde, tə ngaman Zayrus, a zlak ayak à man a Yesu. Winen dō məduwen awan, sə lavan nga anà mer su way ù doh sə wazay nà, winen. A dəzley ahay pə cakay anahan nà, a dukwen gərmec ù vo anà Yesu. ²³ A gan may kə zalak, a wa: «Dəna uno inde, winen dəvac awan, i mac! Kem, hayak, dəf apan alay anak ite, aday ā mbar, ā njahay zay.» ²⁴ Yesu a slabak, a pərahan azar.

Aday, Yesu winen apan i zla nà, dō sə pərahan azar ahay tə ngədec anan pə cəved. ²⁵ Uwar a inde à man ata awan, dəvac a ite re. Ava kuro nga cew, mez winen apan i pəkan ahay à kutov wa hwiya. ²⁶ Kà gak dəce à alay sə doktor ahay wa nə bayak awan. Kə lizek anan zlile anahan fok, aday kə njadək

apan zay bay re, dəvac anahan a ma nga sə zakay bugol.

²⁷⁻²⁸ Iyo, uwar ata kə slənek ləbara a Yesu. Anga nan, a nay ahay à wulen sə dō ahay wa ta sə dəba anahan. A jalay nà: «Abay nà njad sə laman alay anà zana anahan a cəna, ni mbar.» A laman à zana awan cəna, ²⁹ mez anahan sa taa pəkay ata a dəkac ma kərtek. A jəjam anan zek anahan nà, cəcaḅ cəcaḅ a san zle kə mbərak à dəce anahan wa.

³⁰ Yesu ite, a san zle, məgala kə nak ahay à winen wa. A mbəda zek à wulen sə dō ahay inde, a cəce: «Wayə sə lumo anà zana anaw?»

³¹ Njavar anahan ahay tə mbədaḅan apan, ta wa: «Kə canan zle, dō ahay tinen apan ti ngədec iken. Kutok nà, ki cəce dō sə lamak asa daw?»

³² Əna Yesu winen apan i ca idə tuwwe hwiya, anga a nan sə canan à dōwan sa ga awan ata awan.

³³ Uwar ata a canan à masuwayan ata sə təra ī zek anahan inde ata nà, a jəjar pi zek yibyeḅ anga zlawan. A nay, a dukwen gərmec ù vo anà Yesu, a təkəren anan 'am ataya fok.

³⁴ Yesu a jan kutok, a wa: «Mazar uno, adaf nga anak pi nen ata kə mbərak iken! Həna dəvac anak inde sabay. Zla agay tə zay.»

³⁵ A alay a Yesu winen apan i ja 'am ata mba cəna, dō ahay ta nay əga Zayrus wa, winen dō sə lavan nga anà doh sə wazay ata awan, ta wa: «Zayrus, dəna anak nə kə ndəvak zek. Kə vawan nga anà Miter fan sabay.»

³⁶ Yesu kə gak anan nga anà 'am a tinen ata bay, a jan anà Zayrus: «Kə jəjar bay, dəf upo nga lele cəna coy!»

³⁷ Kutok, Yesu a dazlan sa zla əga Zayrus asa. Əna kə mbakak anan cəved à dō ahay fok sə lagay anan bay, si anà Piyer, aday anà Yakuba tə mərak anahan Yuhana. ³⁸ Tə dəzle əga Zayrus nà, Yesu a sləne

dó ahay tinen apan ti yam tuhhwa, ti zlah, dáce inde. ³⁹ A zla ù doh, a ja: «Kê bəbilen awan bay. Ki yimen angamaw? Dəna a anan kə məcak bay. A njak ahan ca!»

⁴⁰ Man su dó ataya tə mbasay apan. Yesu a rəzlay atan uho fok, a mbəsak ù doh nà, bəbay ta may ana dəna ata awan, tə apan njavar anahan maakan ataya awan. Tə dəzle pə cakay ana dəna ata awan. ⁴¹ A bənan anan alay a dəna ata awan, a jan: «*Talita kumi!*» kawa sa ja nà: «Dənama, slabak!»

⁴² Kwayan'a, dəna ata a slabak, a dazlan sa bar. Aday dó ahay tə jəjar pi zek bayan awan. Ava ana dəna ata nà, kuro nga cew. ⁴³ Yesu a gafan atan 'am lele, a wa tã saa jan à dowan bay. A jan atan asa tã varan way sa pa à dəna ata awan.

6

Do sə Nazaratu ahay tə dəfak nga pə Yesu bay

Mata 13.53-58; Lukas 4.16-30

¹ Kagasl, Yesu a slabak à man ata wa, a zla ù kon anahan à Nazaratu asa. Njavar anahan ahay tə pərahan azar. ² Winen à man ata awan, luvon sa man uda awan a dəzley ahay nà, Yesu a dazlan sə đakay anan 'am a Mbərom ù doh sə wazay*.

Do ahay bayan awan inde, tə sləne 'am sə tətak way a anahan ata nə a gan atan masuwayan, aday ta wa: «A tətakay way a anaya awanaw? A njad kəlire sə asan way† a anan kəkəməw? Aday, a ga masuwayan həna anan cara cara nə ta maw? ³ Na wa, winen nə dó sə cəced dədom ba? May anahan Mariyama bidaw? Mərak anahan ahay inde, atə Yakuba, tatə Yoses, Yuda, Simon, aday məran dəna aya đukwen inde, tinen à wulen a mənuko awan ba?» Anga nan

kutok, ta ngam sa đaf nga pə Yesu bay.

⁴ Yesu a jan atan, a wa: «Do ahay ta gan nga anə 'am ana dó maja'am a Mbərom kwa ta sə wura fok. Əna ù kon anahan awan, à mamasl su dó anahan aya awan, aday ù doh anahan a nà, dowan a gan nga anə 'am anahan ahay itəbay.»

⁵ Natiya, Yesu kə njadak sa ga masuwayan à man ata kwa wura bay. Si a đaf alay pu dó sə dəvac azar aya ngal, a mbar atan. ⁶ A gan à winen awan wadan wadan, anga adaf nga a tinen inde pə Mbərom kwa mənəcək ibay.

Mer su way ana dó maslan a kuro nga cew ataya awan

Mata 10.5-15; Lukas 9.1-6

Pə dəba a way ata wa nà, Yesu a zla pu kon sə daliyugo ata fok, a đakan anan way à dó ahay. ⁷⁻⁸ A alay ata awan, a nan à Yesu sa slan anan dó maslan anahan kuro nga cew ataya à wulen su doh aya inde. A halan atan nga, aday a varan atan məgala sa razl apasay lelibay aya awan.

A jan atan kutok, a wa: «Ni slan kwanay nə cew cew. Kã saa gəben awan pə alay anga cəved bay, kwa way sa pa, kwa mbulo sə dala. Ki gəben nà, si sukol, ⁹ təkarak, aday zana đukwen kərtek.» ¹⁰ A jan atan asa, a wa: «Kak ki zlen à wulen su doh a nà, njihen nə əga dowan a sə təma uda kwanay ata awan. Ki njihen əga winen hus pə luvon a kwanay saa zla way a kwanay. ¹¹ Əna aday dó sa man ataya tə təmahak kwanay bay ite nà, zlen way a kwanay à man ata wa, aday kə bəzlaşmen morbodok su kon a tinen pə saray a kwanay ahay wa, anga aday tã san pi zek tinen tə ines aya awan.»

¹² Do maslan a Yesu ataya ta zla, tə wazan à dó ahay, aday tē mbəđahan ləen í ines a tinen ahay.

* 6:2 Doh sə wazay sə Yahuda ahay, bina egliz bay. asan way ana Apasay a Mbərom.

† 6:2 Kəlire a anan nà, madan bay, əna

13 Tə rəzlak setene ahay bayak awan, aday tə mbərak dō sə dəvac ahay bayak awan ta sə mbədan atan amar pa nga.

Amac ana Yuhana, dō sa gan baptisma anā dō ahay

Mata 14.1-12; Lukas 9.7-9

14 Iyo, bahay a inde məduwen awan, tə ngaman Hiridus, a sləne ləbara ana Yesu, anga dō ahay fok tinen apan ti təkər ləbara a Yesu kwa aha fok.

Do ahay ngal ta ja, ta wa: «Yuhana, dō sa gan baptisma anā dō ahay ata, kà mak uho.» Tə dakan à Yesu nà, Yuhana. Anga nan, ta ja nà, a mba apan sa ga masuwayan ahay ata nà, na.

15 Dō maza aya ite, ta wa: «Yesu nà, Eliya†.»

Aday dō hinen ahay dukwen ta wa: «Winen nà, dō maja'am a Mbərom hinen, kawa dō maja'am a Mbərom sə kwakwa ataya awan.»

16 Əna Hiridus a sləne 'am ataya fok nà, a ja, a wa: «Yuhana, nen sa gad panan nga ata nà, kə slabakak ahay à məkə wa!»

17-18 Kwakwa ata nà, Hiridus a gəba anan Hirudiya, uwar ana wanbay anahan a inde, tə ngaman Filip. Anga nan, Yuhana a jan, a wa: «Ki jipen pə uwar tə mərak anak nə, lelibay. Way ata nà, ines!» Anga nan kutok, Hiridus a jan anā dō ahay tã ban anan Yuhana. Ta ban anan, tə dəfak anan ayak ù doh sə dangay.

19 Natiya kutok, Hirudiya a nan ide à Yuhana, a gan may sə lize anan. Əna, kə njadak apan cəved a bay. 20 Aday dukwen Hiridus a jəjaran anā Yuhana. A san zle, Yuhana a nà, winen dō lele awan, aday didem a pa 'am a Mbərom. Anga nan re, a gan nga lele. A ta pak sləmay pa 'am anahan awan nà, a wusen nga, əna hwiya a gan may sə sləne asa.

21 Pə luvon a inde kutok, Hirudiya a njad cəved sa ban anan Hiridus pə kwande. Azar uko sə bayak pə luvon sə wahay anan bahay Hiridus a ga. A da way sa pa, a ngaman anā dō sə zlile ahay pə daliyugo sa Galile, pi zek tu dō sə lavan nga anā suje ahay fok, pi zek tə bahay sə daliyugo ataya awan.

22 Kutok nà, dəna a Hirudiya inde, a zlak ayak, a gərvan atan. Agərav anahan ata lele, kà zlak anan à nga anā bahay Hiridus tu dō anahan ahay fok. Aday Hiridus a cəce pə dəna ata wa, a wa: «A nak nə maw? Way anak saa cəce fok ni varak anan.» 23 Dərzalah a mbədan apan, a wa: «Ni varak anan way anak saa cəce ata fok, kwa i dəzle hus pa sə gəzla anan bahay uno ĩ zek wa cew dəp nà, ni varak anan.»

24 Dəna dalay ata, a nay uho, a jan anā may anahan, a wa: «Mamay, nē cəce nə maw?»

May anahan a wa: «Cəce nà, tã gəđak ahay nga a Yuhana.»

25 Cəna, dəna a dalay ata awan a may ahay pə cakay ana Hiridus, a jan, a wa: «U no ki gad anan nga anā Yuhana, aday vuro anan ahay həna à kwatama inde.»

26 Way a mə cəce ata kà zlak anan à nga anā Hiridus sabay fok. Əna bə kə mbəđak anan pa 'am ana dō anahan mə ngamay ataya coy. I varan anan bay nà, i ga zek sabay. 27 Matanan, a slan suje kərtek, aday à gəđan anan ahay nga a Yuhana à kwatama inde. 28 Suje ata a zla ù doh sə dangay, a gəđay nga pə Yuhana wa. A nən anan à kwatama inde, a varan anā dəna a Hirudiya. Winen ite a təma anan cəna, a varan anan anā may anahan. 29 Njavar a Yuhana ahay tə sləne ləbara awan cəna, ta zla saa gəbay anan ahay məsinde a Yuhana, ta la anan.

† 6:15 Eliya nà, dō maja'am a Mbərom kwakwa awan.

Yesu a varan way sa pa anà dō ahay ti ga mbulo dāra

Mata 14.13-21; Lukas 9.10-17; Yuhana 6.1-14

³⁰ Aday, dō maslan a Yesu ataya ta may agay kutok. Tə halan nga pə cakay, tə dazlan sə təkəren anan way a tinen sa ga, aday sa jan anà dō ahay fok.

³¹ A alay ata nà, dō ahay tinen apan ti zlak ayak, tinen apan ti zla way a tinen bayak awan. Atə Yesu tu dō maslan anahan ahay ta njad cəved aday ti pa way bay. Anga nan kutok, Yesu a jan atan, a wa: «Kwanay, hayak ikwen ahay taayak a kwanay awan, zluko à kibe à man a dōwan inde uda ibay ata awan. Ata, dī njad sa man uda mənjoek.»

³² Ta ján à kwalalan inde, aday ta zla kacah pə dō ahay wa à kibe.

³³ Dō ahay bayak a tə canan atə Yesu tə njavar anahan ahay tinen apan ti zla way a tinen. Aday dukwen ta san atan zle. Anga nan, dō ahay ta nay ahay à wulen su doh ahay wa cara cara, ta haw tə saray à man ana Yesu saa zla. Tə lahan atan à Yesu tə njavar anahan ahay re.

³⁴ Yesu a dazay ahay à kwalalan wa cəna, a canan anà dō ahay bayak awan. Dō ataya ta gan i zek wa, anga tinen kawa təman ahay, aday mənjoəna dō sa gan atan nga. Anga nan, Yesu a dazlan sə dakan atan anan way ahay fok.

³⁵ Anga luvon winen apan i ga ata nà, njavar a Yesu ahay ta nay pə cakay anahan, ta wa: «Mənuke à man kibe inde, aday luvon winen apan i ga. ³⁶ Suwan, mbakan cəved anà dō ahay tā zla à wulen su doh ahay, pə culok ahay, aday ti i sukum way sa pa ahay.»

³⁷ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Kwanay a viren atan way sa pa awan.»

Njavar anahan ataya, ta jan, ta wa: «A nak ma saa sukumay ahay

way sa pa tə dala sə *dinar*§ səkət cew, anga aday mi varan atan acəkan daw?»

³⁸ Yesu a cəce patan wa asa, a wa: «Tapa sə pen inde pikwen həna nə jugumaw? Ənga, cen apan aday.»

Ta cay ahay apan, ta jan: «Inde nà, tapa sə pen ahay dāra, tə kələf ahay cew.»

³⁹ Kagasl, Yesu a jan anà njavar anahan ahay tə njahay anan dō ahay pə gujed məngədəz a à man ata awan, njəbukbək cara cara.

⁴⁰ Tə njahay atan nà, njəbok cəna səkət səkət, aday njəbok cəna kwa kuro dāra kwa kuro dāra. ⁴¹ Yesu a gəba anan tapa sə pen a dāra ataya tə kələf a cew ataya awan. A ca ide à mburom, a ngəran ayak anà Mbərom. A gəzla anan tapa sə pen ataya i zek wa, a varan anà njavar anahan ahay, aday tə gəzlan anan anà dō ahay. Kutok, Yesu a gəzla anan apan kələf a cew ataya awan, a varan atan apan. ⁴² Dō ataya fok ta pak, tə rahak bah bah.

⁴³ Pə dəba a way ata wa coy nà, njavar anahan ahay tə halan nga anà tapa sə pen tə kələf a mə mbəsak ata nà, a ga cəkarak kuro nga anahan a cew. ⁴⁴ Dō sa pa way à man ata dukwen, tinen mə baslay a nà, mungol a dəkdek aday nà, mbulo dāra.

Yesu a bar pa nga sə a'am tə saray

Mata 14.22-33; Yuhana 6.15-21

⁴⁵ Pə dəba anahan a wa cəna, Yesu a jan anà njavar anahan ahay tā ján à kwalalan inde, aday tə lahan pa 'am sa zla à Baytisada pa day sə uho. Winen awan, i i mbəsak anan dō ahay à dəba a tinen wa. ⁴⁶ Tə gəzla nga tə dō ahay kutok, a zla way anahan à bəzlom saa ga amboh.

⁴⁷ Luvon a ga coy nà, Yesu winen taayak anahan à məndak mba. Njavar anahan ahay dukwen tinen tə kwalalan a kwa à mamasl sə

bəlay dəren coy. ⁴⁸ A canan atan ayak nà, tinen apan ti 6al kwalalan nà tə gədan, anga tinen apan tə zlangay nga uda ta mad. Way ata fok a təra nà, luvon uda mba. Ide a sa jəka i cəde nà, Yesu kə dəzlek à man a tinen winen apan i zla tə saray pa nga sə a'am. A ga kawa i saa gədan atan anan 'am.

⁴⁹ Njavar anahan ahay tə canan winen apan i zla tə saray pa nga sə a'am ata cəna, tə jalay nà, i ga nə mədahan. Anga nan kutok, ta zlah pi zek. ⁵⁰ Tə jəjar pi zek yibye6 anga tinen a fok tə canak anan.

Aya əna Yesu a canan atan cəna, a jan atan ayak 'am kwayan'a, a wa: «Bənen mbac lele, nen awan, kə jəjiren bay.»

⁵¹ A ján à kwalalan inde pə cakay a tinen awan cəna, mad a mbəsak sa 6al cite. A man ata wa kutok, ajalay nga a tinen a mbəda wucafed. Way ata a gan atan masuwayan ⁵² anga 'am sə masuwayan sə təra tə təpa sə pen ata a ja nə maw nà, tə sənək anan bay re. Kurkwilen inde à sləmay a tinen.

*Yesu a mbar do ahay à Gənesaret
Mata 14.34-36*

⁵³ Tə takasay ahay pa day sə agay lele nà, ta zla ù kon sə Gənesaret. Ta ban anan kwalalan pa 'am sə bəlay. ⁵⁴ Tə dazay à kwalalan wa cəna, do ahay tə sənək ayak Yesu kwayan'a ⁵⁵ Do ahay tə sləne sa jəka Yesu winen à man tiya ata cəna, tə haway ahay tə day sə wulen su doh ahay wa fok. Tə dazlan sa ran ahay do sə dəvac mə nahay aya pə lala ataya fok. ⁵⁶ Ta man anahan sa zla fok cəna, a ga nà, culok, ki6e, kabay wulen su doh adəka, tə halan ahay do sə dəvac ahay. Tinen a tavay atan pa man sə lumo ahay fok. Ta gan amboh à mbəsakan cəved anà do dəvac ataya tē laman alay kwa anà 'am sə zana anahan, aday tā mbar ite. Do sə laman ataya fok, tə mbərak acəkan.

7

Atətak way sə bije ahay

Mata 15.1-9

¹ Farisa aya inde, tinen tə azar sə miter sə Tawrita ana Musa ahay, ta nay ahay kwa à Urəsalima wa, tə halay nga pə cakay ana Yesu. ² Tə canan anà njavar a Yesu azar aya tinen apan ti pa way mənəna sə banay alay kawa atətak way sə Farisa ahay. Ata pə tinen nà, njavar a Yesu ahay ta gak ines.

³ Anga aday nà, Yahuda ahay fok, mə zakan a anà Farisa ahay nà, tə dəfan apan anà atətak way sə bije a tinen ahay nə lele. Ta taa pa way aday mənəna sə banay alay kawa atətak way sə bije a tinen bay. ⁴ Kwa, ta nay ahay nə à kwasuko wa dukwen, tə banay zek, aday ta sa pa way. Tə dəfan apan anà atətak way sə bije azar aya dukwen lele, kawa acakad gəsa'am, kəlawə, aday tuwez ahay.

⁵ Anga nan kutok, Farisa ataya pi zek tə miter sə Tawrita ahay tə cəce pə Yesu wa, tə dazlan, ta wa: «Njavar anak ahay nà, tə pərahan azar anà atətak way sə bije ahay bay nə angamaw? Bina, ta pa daf mənəna sə banay alay kawa atətak way sə bije ahay.»

⁶ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Kwanay aday nà, mbədəmbədə aya awan. Ezaya kə vindek 'am a Mbərom didem a anga kwanay, Mbərom a wa:

“Do anaya tə həro nga nà, ta 'am dəkdek,
mivel a tinen aya nə dəren ti nen.

⁷ Tinen apan ti dukwo gərmec ù vo nə kəriya awan.

Bina tinen apan ti tətakan anan anà do ahay nà,
way sa nga a tinen ahay dəkdek.*»

⁸ Yesu a jan atan asa: «Kwanay nà, kə mbiken 'am a Mbərom ma ja aya awan, anga sə pərahan azar

* 7:7 Ca pə Esaaya 29.13.

anà 'am sə dō ahay. ⁹ Ambəsak 'am a Mbərom, aday sə mbədək pə anjahay sə bije ahay nà, a dak ikwen 'am bay. ¹⁰ Musa kà jak: “Dəfan apan anà bəbay anak tə may anak†” aday “Kuwaya dōwan a kà jak 'am lelibay a pə bəbay anahan kabay pə may anahan nà, sa vad anan.‡” ¹¹ Əna kwanay ki jen nà, kak dōwan a kà jak anan anà bəbay anahan kabay anà may anahan: “Way uno abay saa mak anan zek ata nà, winen *korban*, kawa sa ja nà, kə tərak anà Mbərom.” ¹² Ata i dəfan apan anà atə bəbay tə may sabay. ¹³ Matanan kutok, kə nəsən anan way a Mbərom ma ban awan, anga sə pərahan azar anà atətak way sə bije ahay. Kwanay apan ki gen way maza aya cara kətanən re.»

*Way sa ga məsagar pu dō
Mata 15.10-20*

¹⁴ Yesu a ngaman ayak anà dō ahay maza awan, tã nay pə cakay anahan. A jan atan, a wa: «Pəken uno sləmay, kwanay a fok, sənən 'am a anan. ¹⁵ Way inde uho, i zla à kutov su dō saa ga apan məsagar nà, ibay. Əna, sa ga məsagar pu dō nà, way sa nay ù dō wa uho bugol adəka. [¹⁶ Kak sləmay inde pə dōwan sə sləne 'am nà, á pak sləmay.]»

¹⁷ Yesu a dazlan nà, a zla way anahan ù doh pə cakay sə dō ahay wa. Njavar anahan ahay tə cəce panan jəba sa 'am sə jike ataya awan. ¹⁸ Yesu a jan atan: «Kwanay dukwen, kə sənən fan bay daw? Way sa zlak ayak uho wa ù dō inde nà, i mba apan sa ga məsagar pu dō bay. ¹⁹ Anga way sa pa i zlan à mivəl inde bay, si à kutes inde. Pə dəba anahan a wa nà, i may ahay uho. Kwanay kə sənən bay re daw?»

Yesu a ja kətanən nà, aday tã san nə way sa pa ahay fok lele.

²⁰ A ja asa: «Way sa nay ahay ù dō wa uho nà, i ga apan məsagar kutok. ²¹ Anga sa nay à mivəl su dō wa kutok cəna, way kawa aga vuwar, akar, avad nga su dō, ²² aga mədigwed, aga ubor, aga huwan, agad mungwalay, aga way sə wurwer ana ayaw si zek lelibay awan, aga sərak, agədan azar ù dō, ahəran nga anà zek anahan, aga way sə mindel. ²³ Way ataya fok, ta nay fok nà, ù dō wa, aday ta ga məsagar pu dō acəkan.»

*Uwar a inde winen Sirofiniki
ahay a dafnga pə Yesu*

Mata 15.21-28

²⁴ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a slabak way anahan à man ata a wa kutok, a zla à wulən su doh a inde, bəse tə TirusŠ. A dəzle cəna, a njahay əga dōwan inde, aday a nan abay dōwan á san apan bay. Əna dō ahay tə sənək apan.

²⁵ Uwar a inde à man ata nà, dəna anahan inde, winen tə setene awan. A sləne ləbara a Yesu cəna, a nay pə cakay anahan. A dukwen gərmec ù vo. ²⁶ Uwar ata nà, winen Sirofiniki ahay, a ja 'am sə Gərek. A jan anà Yesu, á razl anan setene à dəna anahan ata wa, apasay a sə vawan nga ata awan.

²⁷ Aday Yesu a mbədəhan apan, a wa: «Mbəsak anan gwaslay ahay tã rah aday. Anga sə gəba anan way sa pa sə gwaslay ahay, sə varan anan anà kəla ahay nà, sumor a bay.»

²⁸ Uwar ata a mbədəhan apan, a wa: «Matanan, bahay uno. Əne kəla ahay dukwen ta pa way sa pa sə pəpas pə gwaslay ahay wa ata re asanaw!»

²⁹ Yesu a jan: «Anga 'am anak a anan, ki mba apan sa zla agay. Apasay sə vaway nga ata, kà nak ahay à dəna anak wa coy.»

† 7:10 Ca pə Gurtaaki 20.12; Tooktaaki Tawreeta 5.16. ‡ 7:10 Ca pə Gurtaaki 21.17; Farillaaji Lewiŋko'en 20.9. § 7:24 Tirus nà, winen pə daliyugo sə Sirofiniki ahay.

³⁰ Uwar ata a zla agay, a dæzle cæna, a tan ayak à nga à dæna anahan mæ nahay a pæ biket. Apasay sæ waway nga ata kà nak à dæna ata wa acækan.

Yesu a mbar anan dowan a inde mædængazlak awan

³¹ Yesu a nay way anahan pæ daliyugo sæ Tirus wa. A zla tæ daliyugo sæ Sidon, a dæzle pæ cakay sæ bælay sæ Galile, pæ daliyugo sæ Dekapol.

³² A man ata kutok, dō ahay ta nan anan ahay dowan a inde mædængazlak awan. Dowan ata nà, a slæne slæmay bay aday a ja 'am lelibay re. Ta gan amboh anà Yesu aday à daf apan alay, à mbar anan ite.

³³ Yesu a ngaman ayak à wulen sæ dō ahay wa. Ta zla tæ Yesu dal nà, Yesu a dæfan alay à slæmay inde. Aday, a tæfe mæne pæ alay, a laman anan à miresl anahan. ³⁴ A ca ide à mburom, a sakaf pi zek, a ja, a wa: «*Effata!*» kawa sa ja nà: «Tæba zek!» ³⁵ Natiya cæna, slæmay anahan ahay tæ tæbak, miresl anahan dūkwen kè pæsakak ite, a ja 'am lele kutok. ³⁶ Yesu a jan atan fok a tinen awan, tã sa jan à dowan bay. Winen apan i taa gafan atan 'am dæp nà, tinen tæ zæga anan sæ taker læbara awan. ³⁷ Dō sæ slæne læbara ataya fok, a gan atan masuwayan, ta wa: «Way anahan sa ga fok næ lele. Mædængazlak ahay tæ slæne slæmay, aday maandak ahay dūkwen ta ja 'am kutok.»

8

Yesu a varan way sa pa anà dō ahay ti ga mbulo fudō

Mata 15.32-39

¹ A alay ata awan, dō ahay tæ halay nga bayak a miza awan. Way sa pa dūkwen inde patan ibay. Anga nan kutok, Yesu a ngaman anà njavar anahan ahay, a jan atan, a wa: ² «Dō a anaya tu go i zek

wa, anga mænuko pæ kærtek a luvon maakan hæna, way sa pa ibay. ³ Kak na sak a mbæsak atan ti zla agay ta may awan nà, ti ga bæle pæ cæved. Aday dūkwen dō azar aya ta nay ahay kwa à man dæren aya wa.»

⁴ Njavar anahan ahay ta jan, ta wa: «Mænuko à kiæ kutok nà, di saa njaday ahay way sa pa awan awana, aday saa slan ù dō a anan fok anaw?»

⁵ Yesu a cæce patan wa, a wa: «Tapa sæ pen inde pikwen næ jugumaw?»

Tæ mbædahan apan, ta wa: «Cuwbe.»

⁶ Yesu a jan anà dō ahay, tæ njahay à mændak, aday a gæba anan tapa sæ pen a cuwbe ataya awan. A gan ayak suse anà Mbærom nà, a gæzla anan i zek wa, aday a varan anan anà njavar anahan ahay, aday tæ gæzlan anà dō ahay. Tæ gæzla anan kutok. ⁷ Kælef cædew aya inde patan mænjoek re. Yesu a ngæran ayak à Mbærom anga nan re. Aday a jan anà njavar anahan ahay tæ gæzla anan kawa tapa sæ pen ahay asa.

⁸⁻⁹ Dō a mæ halay nga ataya fok, tinen ta ga mbulo fudō, ta pak, tæ rahak. Tapa sæ pen mæ mbæsak ata nà, a ga cækarak cuwbe re.

Coy, Yesu a mbæsak anan dō ahay tæ gæzla nga.

¹⁰ Cæna, Yesu a ján à kwalalan inde tæ njavar anahan ahay. Ta zla way a tinen ù kon sæ Dalmanuta.

Do ahay ta gan may Yesu à gan atan masuwayan

Mata 16.1-4

¹¹ Farisa aya inde, ta nay sa vad awiwayay tatæ Yesu. Tæ cæce Yesu à ga masuwayan sæ way sa nay ahay à mburom wa, anga a nan atan sa ban anan pæ kwande.

¹² Yesu a sakaf, a ma anan apasay à zar kutov lele nà, a ja, a wa: «Dō sæ biten ahay tæ pælay masuwayan nà, angamaw? Nen apan ni jak ikwen

tə dīdem a həna, ti njad minje sə masuwayan sabay fok.»

¹³ Coy, a mbəsak anan Farisa ataya awan, a ma way anahan à kwalalan inde, sə takas bəlay pə day hinen asa.

Wudəh sə Farisa ahay, aday mbala ana Hiridus ite

Mata 16.5-12

¹⁴ Njavar a Yesu ahay tə mbədəkek anan nga sə gəba tapa sə pen à alay inde. Tapa sə pen inde patan à kwalalan inde nà, si kərtek coy. ¹⁵ Yesu a jan atan, a wa: «Uffa ahak ikwen! Bənen nga a kwanay nə lele pə wudəh sə Farisa ahay wa, tə wudəh ana Hiridus.»

¹⁶ Əna tinen ta ja à wulen a tinen inde nà: «I ga nə a ja pə pen də gəbak à alay inde bay ata awan.»

¹⁷ Yesu a sənan atan anan kwayan'a, a jan atan, a wa: «Kə bayiken, na ja nə anga tapa sə pen inde pikwen ibay nà, angamaw? Kə sənən apan fan bay daw? Ki mben apan sə sləne 'am a anan bay kələdaw? Kurkwilen inde à sləmay a kwanay daw?

¹⁸ «Ide inde pikwen asənə, kə cinen anan à awan bay kələdaw? Sləmay inde pikwen asənə, kə slənən sləmay bay kələdaw?

«Aday, kə mbədəkek ikwen à nga wa daw? ¹⁹ A alay a nə gəzla tapa sə pen ahay dara, anà do ahay tinen mbulo dara nà, kə hilen anan nga a mə mbəsak a ata awan nə cəkarak jugumaw?»

Tə mbədahan apan, ta wa: «Cəkarak kuro nga anahan awan cew.»

²⁰ «Aya, aday nə gəzlan tapa sə pen cuwbe à do ahay mbulo fudo nà, kə hilen anan nga à mə mbəsak awan nə cəkarak jugumaw?»

Tə mbədahan apan, ta wa: «Cuwbe!»

²¹ «Aya aday kə sənən həna bay nà, angama kutok anaw?»

Yesu a mbar anan dowan a inde, winen hurof awan

²² Yesu tə njavar anahan ahay tə dəzle à Baytisada kutok. Do ahay tə gəbay ahay dowan a inde, winen hurof awan. Ta gan amboh anà Yesu aday à laman alay ite.

²³ Yesu a bənay anan dowan ata alay a wa, a zla anan kəcah à wulen su doh wa. A tafen mənə pə ide, a daf apan alay. A cəce panan, a wa: «Kə canan à way ahay zle daw?»

²⁴ Winen a mbədahan apan, a wa: «Nen apan ni canan anà do ahay tinen apan ti zla, əna tinen kawa dədazl si sé ahay.»

²⁵ Yesu a dafan alay pə ide maza awan. Winen ite a zəzor way ahay lele, kə mbərak kutok, a canan ide zle coy.

²⁶ Yesu a jan, a wa: «Zla agay. Kə ma tə wulen su doh sabay.»

Piyer a dakay anan nà, Yesu nə winen Almasihu

Mata 16.13-20; Lukas 9.18-21

²⁷ Pə dəba anahan a wa nà, atə Yesu tə njavar anahan ahay ta zla à kon maza awan, pə cakay sə Kaysariya Filipi. A alay a tinen pə cəved mba nà, Yesu a cəce patan wa, a wa: «Do ahay ta ja pi nen nà, nen nə wayaw?»

²⁸ Njavar anahan ataya tə mbədahan apan, ta wa: «Do hinen ahay ta wa iken Yuhana, do sa gan baptisma anà do ahay ata awan. Do maza aya ta wa, iken Eliya, do maja'am a Mbərom. Do azar aya dukwen ta ja nà, iken do kərtek à wulen su do maja'am a Mbərom ahay.»

²⁹ Yesu a cəce patan wa: «Aday kwanay a nà, ki wen nen wayaw?»

Piyer a mbədahan apan, a wa: «Iken nà, Almasihu.»

³⁰ Yesu a gafan atan 'am, a wa: «Kà saa dīken anan 'am a anan anà dowan bay.»

Yesu a dakay anan amac anahan tə aslabakay anahan à məkə wa
Mata 16.21-28

³¹ Cəna, Yesu a dazlan sə dakan anan anə njavar anahan ahay, a wa: «Bəlaray nen, Wan su Do nà, ni ga dəce bayak awan. Aday məcəf sə Yahuda ahay, tə bahay sə gədan dundo anə way ahay anga Mbərom, tatə miter sə Tawrita ahay, ti lar nen, aday do ahay ti vad' nen. Aday dükwen, luvon maakan pə dəba anahan a wa cəna, ni slabakay way uno à məke wa.»
³² A jan atan anan nà, i ide inde.

Piyer ite a ngaman, ta zla kəcah, a gafan 'am. ³³ Yesu a mbəda 'am pə njavar anahan ahay, a cak ayak patan. Cəna, a gafan 'am anə Piyer, a wa: «Zlak ayak pə cakay uno wa, iken Fakalaw. Anga ajalay nga anak ata nà, a nay ahay ù do zənzen a wa, bina mbala a Mbərom ata bay.»

³⁴ Cəna, Yesu a ngaman ayak anə do ahay, tə njavar anahan aya təke, a jan atan: «Kak dowan a a nan sə pəruho azar nà, à mbəsak sə bayakan way anə nga anahan, à tavak dədom anahan mə zləngad awan, à pəruho azar. ³⁵ Anga kà nak anan anə dowan a sa tam anan sifa anahan nà, i lize anan adəka. Əna dowan a kə lizek anan sifa anahan anga nen, aday anga ləbara uno mugom a anan ata nà, i tam anan sifa anahan adəka. ³⁶ Bina, do kà sak a njad anan way sə daliyugo a anan fok anə winen, aday sifa anahan a nà, kə lizek anan nə, sa gan dədəffa nà, ma mba asa anaw? Ibay! ³⁷ Awan a inde aday do zənzen i var sə bəmbad anan sifa anahan nà, inde daw?»

³⁸ «Do sə biten ahay nà, mi nes aya awan, aday tə mbədahak anan ləen anə Mbərom. Aya əna, kak dowan a kà gak waray sə dakay anan sləmay uno aday sə dakay anan 'am uno ahay nà, nen ni ga anan winen kəkəməw? A alay a aday na mak ahay tə mazlaḅ ana Bəbay uno Mbərom, aday tə maslay anahan cəncan aya ata nà, nen

Wan su Do dükwen ni naa pəkan waray i ide cite.»

9

¹ Yesu a ja asa, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə didem a həna: Dowan aya inde à man a anan, ti mac mənəna sə canan anə bahay a Mbərom bay. Si bahay a Mbərom i nay ti canan tə məgala awan aday.»

Zek a Yesu a mbəda pə ide ana njavar anahan ahay

Mata 17.1-13; Lukas 9.28-36

² Pə dəba anahan a wa kutok, a ga luvon ahay mbərka nà, Yesu a gəba pə azar Piyer, Yakuba tə Yuhana, ta ján taayak à bəzlom a inde zəbor awan. A man ata kutok, zek anahan a mbədahan atan pə ide. ³ Zana anahan a mbəda kwədəkkwədək, a dav herre kə zalak. Dowan saa mba apan pə daliyugo sə banay zana kətanən nà, ibay.

⁴ Njavar anahan a maakan ataya, tə canan anə atə Eliya tə Musa tə sləray, tinen apan ti ja 'am tatə Yesu.

⁵ Piyer a jan à Yesu, a wa: «Miter, mənuko à man a anan nə sumor awan. Mi ngaray jawjawa ahay maakan: kərtek awan anga Musa, kərtek a ite anga Eliya, aday mədakwidok a nà, anga iken awan.» ⁶ Anga zlawan sa gan atan ata awan, Piyer a san way anahan a sa ja ata bay.

⁷ Pə dəba anahan a wa nà, mugudongudon a dazay, a van atan nga sərdədək. Aday 'am a ndəray ahay à mugudongudon ata wa, a wa: «Həna a anan nà, wan uno ləliwe uno awan. Slənen anan anan 'am anahan.»

⁸ 'Am ata a ndav cəna, njavar ataya tə canak anan à dowan sabay. Si Yesu a kərtektəkke pə cakay a tinen coy.

⁹ Tinen apan ti dazay à bəzlom ata wa mba, Yesu a jan atan, a wa: «Way a kwanay sə canan ahay à bəzlom wa ata nà, kà si jen anan à

dowan bay, hus pə luvon uno nen, Wan su Do, saa slabakay à mæke wa ata awan.»¹⁰ Njavar anahan ataya tə təmahak 'am ata awan, ta dər anan à mivél inde, əna tə cəce pi zek ahay wa asa: «I slabakay à mæke wa aday nà, 'am ata a nan sa ja nə maw?»

¹¹ Anga nan, tə cəce pə Yesu wa, ta wa: «Miter sə Tawrita ahay ta wa, Eliya i lahan anà Almasihu aday nà, angamaw?»*

¹² A mbəđahan atan apan, a wa: «Acəkan! Eliya i lahay, i ndakay anan way ahay fok. Aday đukwen Deftere a Mbərom a wa bəlaray, si Wan su Do i ga dəcə bayan awan, aday dō ahay ti kədəy anan nà, angamaw?»¹³ Nen apan ni jak ikwen: Eliya kà nak ahay, aday ta gak anan kawa a tinen sa gan may sa ga fok, kawa ana Deftere sa ja apan ata coy.»

Yesu a mbar anan wan a inde məhərvov a taa ban anan

Mata 17.14-21; Lukas 9.37-43

¹⁴ Yesu tə njavar anahan a maakan ataya tə dəzley ahay à man sə njavar anahan azar aya nà, tə canan anà dō ahay bayak a ma van atan nga cərləw. Njavar anahan ahay tinen apan ti vad awiyaway pi zek tə azar sə miter sə Tawrita ahay.¹⁵ Dō ahay tə canan anà Yesu nà, a gan atan masuwayan tə mindel. Tə haway ahay pə cakay anahan ahahaw sa naa jan 'am: «Iken inde zay dāw?»

¹⁶ Yesu a cəce pə njavar anahan ahay wa, a wa: «Kə vəden awiyaway tə tinen nə pa maw?»

¹⁷ Dō kərtek à wulen su dō ahay wa a mbəđahan apan, a wa: «Na nak anak anan ahay ta wan uno. Məhərvov a vawan nga. A mba apan sa ja 'am tətibay, a ban panan 'am.»¹⁸ Məhərvov ata kà nak apan kwa aha đukwen, ata i ban anan à məndak bərav. Aday ata mumbəf

a rahan à 'am inde popo, i rac slan ngərəcəcəcəca, zek anahan a nà, a sərə anan sədəcədəcə. Na gak anan kem anà njavar anak ahay, aday tə rəzlay a wa məhərvov ata awan, əna ta mbak apan bay.»

¹⁹ Coy Yesu a jan atan, a wa: «Kwanay nà, adaf nga a kwanay ma kac awan kələdāw? Ni njahay tə kwanay, aday ni səmen anà way a kwanay ahay nə hus à siwaw? Hayak ikwen uno anan ahay wan a aday!»

²⁰ Ta nan anan ahay wan ata pə cakay anahan a kutok.

Coy, wan ata a canan à Yesu nà, məhərvov ata a ban anan, a bal anan zek a wan ata tə məgala, aday a slahay à məndak. I ja mawa tum-bolombolo pə yugo, aday mumbəf à 'am inde popo bayak awan.

²¹ Yesu a cəce pə bəbay a wan ata wa, a wa: «Way a anan a dazlan sa gan nà, kwa siwaw?»

Dowan ata a mbəđahan apan, a wa: «Kwa winen tə cədew awan.»²² Saray bayak a məhərvov a anan i ban anan, ata i slahay anan ù uko inde, kabay à a'am inde, aday à mac. Əna na gak nə kem, nà gak i zek wa ite, kak ki mba apan nà, man umo zek ite.»

²³ Yesu a mbəđahan apan, a wa: «Ka ja, ka wa: “Kak ki mba apan” nà, angamaw? Pu dō sa daf nga pə Mbərom nà, way ahay fok ta ga zek asanaw?»

²⁴ Coy bəbay a wan ata a zlah pi zek, a wa: «Ni daf nga pə Mbərom, əna ni mba apan sə daf apan nga gem fan bay. Kem, mo zek ite.»

²⁵ Yesu a canan à dō ahay đukwen tinen apan ti zlak ayak à man a tinen bayak awan. Cəna, Yesu a ngəraz pə apasay ata, a jan: «Iken apasay a sə dəngazl dō aday sa ban 'am pu dō wa a anan. Hayak à wan a anan wa! Kà naa ma apan sa zla à winen inde kula sabay.»

* 9:11 A Tawrita inde nà, abay Almasihu i sa nay ahay nà, Eliya i lahay aday.

²⁶ Natiya, apasay ata a zlah pi zek, a bal anan wan ata kəzlek kəzlek tə məgala, a nan ahay i zek wa bok. Wan ata nà, kawa ma mac a coy. Do ahay bayak a tə bayak nə, winen kə məcak. ²⁷ Əna Yesu a bənan alay, a slabak anan. Wan ata a tavay jek.

²⁸ Natiya, Yesu a may ahay agay nà, njavar anahan ahay tə cəce panan taayak a tinen awan, ta wa: «Manay ma mba apan sə rəzlay anan wa məhərvov ata bay nà, angama kərtek anaw?»

²⁹ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Məgala hinen saa razl jəba sə məhərvov a anan nà, si sa ga nə amboh aday.»

Yesu a dakay anan amac anahan tə aslabakay anahan à məkə wa asa Mata 17.22-23; Lukas 9.43-45

³⁰ Natiya, pə dəba anahan a wa kutok, atə Yesu tə njavar anahan ahay tə mbəsak Kaysariya Filipi, ti takas daliyugo sə Galile. A nan à Yesu nà, dōwan à san anan winen à man ata bay, ³¹ anga a nan sə təkəren atan anan 'am a anan.

A jan atan kutok, a wa: «Nen Wan su Do nà, ti varan nen à alay inde anà do sə daliyugo ahay, aday do ataya ti vad nen à məkə. Pə dəba anahan a wa, ni i slabakay ahay à məkə wa pə luvon maakan awan.»

³² Əna njavar anahan ataya tə sənək nga sa 'am anahan a sa jan atan ata bay, aday dukwen zlawan a gan atan sə cəce panan 'am anahan ata re.

Wayə sə zalay do hinen tə məduwen à bahay a Mbərom inde anaw?

Mata 18.1-5; Lukas 9.46-48

³³ Natiya awan, atə Yesu tə njavar anahan ataya tə dəzle à Kafarnahum kutok. Ta zla u doh a Yesu sə njahay uda ata nà, Yesu a cəce patan wa kutok, a wa: «Kə vəden ahay awiyaway sa 'am sa ma à cəved wa anaw?»

³⁴ Dəkdek njavar anahan ataya tə mbədahak anan apan bay. Anga abay pə cəved wa ata nà, tə vədak ayak apan awiyaway nə pa 'am sa jəka, à wulen a tinen wa nà, wayə məduwen a sə zalay do anaw?

³⁵ Coy Yesu awan a njahay, aday a ngaman ayak anà njavar anahan a kuro nga cew ataya pə cakay anahan awan, a jan atan, a wa: «A nan à dōwan a sə təra do mama'am a nà, à təra anan nga anahan nà, do mədakwidok awan, à gan mer su way à do ahay fok.»

³⁶ Angaman ayak anà wan cədəw awan, a tavay anan à mamasl pa 'am a tinen, a ban anan həmbok. A jan anà njavar anahan ataya kutok, a wa: ³⁷ «Kuwayə kə sak a təma jəba sa wan kawa həna anan ataya kərtek a anga sləmay uno nà, dōwan ata a təma nə nen awan. Aday dōwan a kə təmahak nen ite nà, a təma nà, nen a taayak sabay. A təma nə Mbərom, do sə slənay ahay nen ata re.»

Do sa nak uko ide bay nà, winen do a mənuko

Lukas 9.49-50

³⁸ Yuhana a jan anà Yesu kutok, a wa: «Miter, ma tak anan à nga anà dōwan a inde winen apan i razl apasay lelibay aya à do ahay wa tə sləmay anak. Əna mə gafak anan 'am, anga winen do a mənuko bay.»

³⁹ Cəna, Yesu a mbədahan apan, a wa: «Kə gifen anan 'am bay. Anga kuwayə kə gak masuwayan sə way tə sləmay uno nà, pə dəba i mba apan sa ja upo 'am lelibay a kwayan'a bay. ⁴⁰ Do aday a nak uko ide bay ata nà, winen nə do a mənuko asanaw! ⁴¹ Nen apan ni jak ikwen tə didem a həna: Kuwayə kə varak ikwen a'am sa sa mənjoek anga kwanay do ana Almasihu ahay nà, i təma magwagway anahan tə didem awan.»

Wayə sə fakay do ahay i ines inde Mata 18.6-9; Lukas 17.1-2

⁴² Natiya, Yesu a ja asa, a wa: «Kak do ka vak atan saray pə cəved anə do cə dew anaya sa daf upo nga ata nā, suwan pə winen tē banan van à dungo, aday tē larak anan ayak à bəlay inde. ⁴³ Kak alay anak i sapat iken i ines inde nā, gad anan. Suwan sa zla à bahay inde pə cakay a Mbərom iken ma gad alay awan, tə winen aday ki i zla à məkə sə mərda inde, man aday uko a mbacay itəbay ata tə alay aya cew nā, na. [⁴⁴ A man ata nā, mətunay ahay ta mac bay, uko dukwen a mbacay bay.] ⁴⁵ Kabay, kak saray anak i sapat iken i ines inde nā, gad anan. Suwan sa zla à bahay inde pə cakay a Mbərom tə saray anak slangalan a, tə winen aday ki i zla à məkə sə mərda inde saray anak ahay səndaḅ cew nā, na. [⁴⁶ A man ata nā, mətunay ahay ta mac bay, uko dukwen a mbacay bay.] ⁴⁷ Matanan re, kak ide anak i sapat iken sa ga ines nā, ndaha anan. Suwan sa zla à bahay inde pə cakay a Mbərom tə ide anak a kərtek mbiyan'a, ta sa zla à məkə sə mərda inde, tə ide anak aya cew maya nā, na. ⁴⁸ A man ata nā, mətunay ahay ta mac bay, uko dukwen a mbacay bay.

⁴⁹ «Tə didem a nā, azanan nə kuwaya i təra lele, kawa sluwed ma ga zətene awan, anga dəcə i guce ines a tinen ahay, kawa uko sə guce ruhom pə rəslo m wa. ⁵⁰ Zətene awan aday nā, way lele awan, əna kak zətene awan a vad sabay kəma, ki ma anan apan avad anahan a nə ta maw? Bugol bay, təren adəka nā, do ma ga zətene ma vad aya awan. Kwanay a fok, njihen zay tə kuwaya.»

10

*Atətak way pa'am sa razl uwar
Mata 19.1-12; Lukas 16.18*

¹ A mbəsak Kafarnahum kutok, a slabak, a zla way anahan tə

daliyugo sə Yahudiya. A takas zlin-der sə Urdon. A man ata awan, do ahay tə halan nga pə cakay asa, aday Yesu a tətakan atan anan way kawa anahan sa taa ga ata awan.

² Azar sə Farisa ahay ta nay ahay pə cakay anahan. Tə cəcə panan way, anga a nan atan abay sa ban anan pə kwande. Ta wa: «Tawrita kə varak anan cəved anə mungol sa razl anan uwar anahan daw?»

³ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Musa a jak ikwen nā, kəkə maw?»

⁴ Tinen tə mbədahan apan, ta wa: «Musa a ja nā, ki vinde dərəwel à alay inde anə uwar aday sa razl anan.»

⁵ Yesu a jan atan asa, a wa: «Anga akuray nga a kwanay a kə zalak, Musa a saa varak ikwen cəved sə vinde dərəwel nā, na. ⁶ Cəkə bay, à dəlen anahan a inde dukwen nā, matanan bay. «Mbərom a ndakay do nā, mungol tə uwar. ⁷ Anga nan, do mungol a i mbəsak anan bəbay anahan tə may anahan, i hədək pə cakay ana uwar anahan. ⁸ Cew maya a tinen a ti təra nā, zek kərtektəkke coy.*» Ti naa təra kula inde zek cew sabay. Ti təra zek kərtek sə coy. ⁹ Anga nan kutok, way a Mbərom sə japay anan ata nā, dowan à sa gəzla anan kula bay.»

¹⁰ Ta zla à doh tə njavar anahan ahay nā, tə cəcə panan 'am ata taayak maza asa. ¹¹ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Kak dowan kə rəzlak anan uwar anahan, aday kə gəḅak uda uwar hinen, dowan ata kə gak mədigwed pə uwar a mama'am ata awan. ¹² Matana awan, kak uwar kə mbakak anan mbaz anahan, aday do hinen kə gəḅak anan ite nā, uwar ata kə gak mədigwed cite re.»

Yesu a daf ngama pə gwaslay ahay

Mata 19.13-15; Lukas 18.15-17

* **10:8** Ca pə Laataanooji 1.27, 2.24.

13 Natiya, pə dəba anahan a wa kutok nà, dō ahay ta nan anan ahay gwaslay cəcəw aya anà Yesu, anga aday à daf patan alay sə ngama. Əna njavar anahan ahay ta ca apan dō ahay tinen apan ti nay anan ahay gwaslay ahay ata nà, ta ma nga sə gafan 'am anà dō ataya awan. 14 Yesu a canan cəna, a ga mivel pə njavar anahan ahay, a jan atan, a wa: «Mbəsiken anan ahay gwaslay ahay, kâ gifen atan 'am sa nay ahay pə cakay uno bay, anga bahay a Mbərom mə lavay zek a adəka nà, anà dō sa ga minje tē tinen anaya ata awan. 15 Nen apan ni jak ikwen tē dīdem a həna: Kuwaya kə təmahak Mbərom bahay anahan kawa wan cəcəw bay nà, Mbərom i ga apan bahay kula itəbay.»

16 Coy, a ra atan, a ban atan pi zek həmbok, a dəfan atan alay pa nga, a gan atan amboh.

Do zlile awan

Mata 19.16-30; Lukas 18.18-30

17 Yesu a ban cəved anahan sa zla way anahan. Dowan inde a haway apan ahahaw. A dukwen gərmec ù vo anà Yesu, a cəce panan: «Miter lele a anan, ni ga nə ma aday ni saa njad sifa sa ndav bay ata anaw?»

18 Yesu a mbəfahan apan: «Ka wa nen lele a nà, angamaw? Dowan inde lele ibay, si Mbərom a kərtek. 19 Ka san nga sa 'am a Mbərom mə baslay aya zle asanaw? Kâ vad nga su dō bay, kâ ga mədīgwed bay, kâ ga akar bay, kâ gad mungwalay pu dō bay, kâ ran mindel ù dō bay, dəfan apan anà atə bəbay anak tē may anak.†»

20 Dowan a zlile ata a wa: «Miter, 'am ataya fok nà, nə bənak atan lele, kwa à alay a nen cəcəw a mba.»

21 Yesu a zəzor anan lele, a pəlay anan cəvedabay. A jan, a wa: «Wita nà, a mbakak way kərtektəkke.

Zla, sukom anan way tē way anak ahay fok, aday varan anan dala awan anà dō mətawak aya awan. Matanan kutok, ki i njad zlile anak à mburom. Aday hayak, pəruho azar.»

22 A sləne 'am ataya cəna a tacay pə ide sərət, a cəban, a zla way anahan, anga winen zlile awan.

23 Yesu a ca pə dō ahay tē ide tuwwe, a jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Wuna! Ma dan 'am awan anà dō zlile awan sa zla à bahay a Mbərom inde.»

24 'Am ata nà, a gan anà njavar a Yesu ahay wadan wadan. Əna Yesu a jan atan asa, a wa: «Dəna uno ahay, ma da 'am a sa zla à bahay a Mbərom inde! 25 Kə sənən apan zle, zlugweme indərmad tē məke sə ləpəre nà, i ga zek bay. Əna ma da 'am a sə zalay way ata nà, dō sə zlile sa zla à bahay a Mbərom inde ata awan.»

26 A gan atan masuwayan bayak a asa, tē cəce pi zek ahay wa: «Kak sə matanan cukutok nə, waya saa mba apan saa tam aday sa zla à bahay a Mbərom inde anaw?»

27 Yesu a zəzor atan asa, a wa: «Pu dō zənzen a nà, i ga zek kula bay, əna pə Mbərom nə a ga zek ca. Anga pə Mbərom nà, way ahay fok a ga zek.»

28 Piyer a dazlan sa jan kutok, a wa: «Manay həna nà, mə mbəsakak anan way a manay ahay fok sə pərahak azar bidaw?»

29 Yesu a jan, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tē dīdem a həna: Kuwaya kə mbakak doh anahan, kabay mərak anahan ahay, kabay may anahan, kabay bəbay anahan, kabay gwaslay anahan ahay, kabay guvo anahan ahay, anga nen aday anga ləbara uno a mugom a nà, 30 i i njad anan uda saray səkat həna à anjahay anahan pə daliyugo a anan inde: doh ahay, mərak ahay, may ahay, gwaslay

† 10:19 Ca pə Gurtaaki 20.12-16; Tooktaaki Tawreeta 5.16-20.

ahay, guvo ahay à yime inde, pi zek tə ajugwar 'am sə daliyugo a təkə fok. Aday pə uho saa nay ata dukwen, i njad' sifa sa ndav bay ata awan. ³¹ Anga aday kutok nà, do sa lah pa 'am həna ataya bayak a ti i təra do mə dədəba aya cite asa. Aday do sə dəba ahay bayan a, azanan ti i təra do ma lah aya ite.»

Yesu a dakay anan amac anahan ta sə slabakay anahan asa

Mata 20.17-19; Lukas 18.31-34

³² Atə Yesu tə njavar anahan ahay, tinen pə cəved' ti zla à Urəsalima. Yesu, winen a nà, pa 'am, do azar a nə pə dəba. Njavar anahan ahay tinen apan ti jəjar, aday zlawan a gan à man su do sə pərahan atan azar ataya re.

Natiya, Yesu a ngaman à njavar a kuro nga anahan a cew ataya taayak, a jan atan way saa təra apan ata awan.

³³ A wa: «Sənen anan həna, mənuko apan dī zla à Urəsalima. A man ata awan, ti varan nen, Wan su Do, à alay inde anà bahay sə gədan dundo anà way ahay anga Mbərom, aday anà miter sə Tawrita ahay. Ti go sariya aday sa vad' nen, ti varan nen à alay inde anà do sə pəra ahay. ³⁴ Tinen ite ti mbasay upo, ti cəre upo məne, ti ndəbay nen, ti vad' nen kutok. Pə dəba a wa nà, ni i slabakay ahay à məke wa pə luvon maakan anahan awan.»

Atə Yakuba tə Yuhana tə cəce way pə Yesu wa

Mata 20.20-28

³⁵ A njahay pə dəba wa mənjoek nà, atə Yakuba tə Yuhana, wan ana Zebede ahay, tə hədəken ayak pə cakay ana Yesu. Ta jan, ta wa: «Miter, way inde a nan umo mi cəce aday ki gan umo anan.»

³⁶ Yesu a cəce patan wa: «A nak ikwen na ga anga kwanay həna nə maw?»

³⁷ Tə mbədəhan apan: «Ka sak a njahay à man sə bahay anak

inde azanan nà, a nan umo nə, dəf manay, do kərtek a à alay puway anak inde, do hinen dukwen à alay gula anak inde ite.»

³⁸ Yesu a jan atan: «Kə sənen way a kwanay a sə cəce ata bay jiya awan. Ki mben apan sa sa məndolor sə dəcə uno sa saa sa daw? Ki təmihen sa ga baptisma kawa anuno saa ga ata daw?»

³⁹ Tə mbədəhan apan, ta wa: «Ha, mi mba apan!»

Yesu a wa: «Tə dīdem awan, ki i sen məndolor sə dəcə kawa anuno saa sa, ki i gen baptisma kawa anuno saa ga. ⁴⁰ Əna anjahay à alay puway uno, kabay à alay gula uno nà, nen saa var apan cəved' a bay. Man ataya mə lavay zek aya nà, anà do a Mbərom sə walay atan saa njahay apan ataya awan.»

⁴¹ Njavar a Yesu a azar ataya kuro tə sləne ləbara ana atə Yakuba tə Yuhana cəna, ta ma nga sa ga patan mivel. ⁴² Anga nan, Yesu a ngaman atan ayak fok pə cakay anahan awan, a jan atan, a wa: «Kə sənen zle, do ahay ta ca pa nga a tinen kawa bahay sə daliyugo ahay ata nà, tinen ti ga bahay pə do ahay nə tə məgala. Do sə lavan nga anà do ahay dukwen, tinen ta ka anan nə məgala a tinen ahay. ⁴³ Cəkəbay, à wulen a kwanay nà, way ataya tē təra itəbay. Adəka bay, a nan anà dōwan a sə təra do məduwen a cəna, à gan mer su way anà do azar aya awan. ⁴⁴ Aday, kak do a kwanay a kərtek a a nan sə təra do mama'am a cəna, à təra bile sə do ahay fok. ⁴⁵ Anga nen Wan su Do na nay ahay nà, aday do ahay tū go mer su way bay, əna na nay ahay aday sa gan mer su way anà do ahay adəka, ni var anan sifa uno saa bəmbaday anan ahay man sə do ahay à amac wa.»

Yesu a mbar anan hur of a inde tə ngaman Bartime

Mata 20.29-34; Lukas 18.35-43

46 Pə dəba anahan a wa, Yesu tə njavar anahan ahay tə dazle à Yeriko nà, ta zla à wulen su doh ata wa tu do ahay bayak tə pərahak atan azar. Tinen apan ti zla kutok, dōwan inde hurof awan, winen mə njahay a sə dubok way pə cakay cəved. Dōwan ata nà, tə ngaman Bartime, wan a Time. 47 A sləne Yesu sə Nazaratu winen apan i zla ta man ata cəna, a dazlan sa zlah, a wa: «Yesu, wan ana Dawuda, amboh! Nà gak i zek wa ite!»

48 Do ahay bayak a tə gafan 'am, ta jan nà: «Təcay 'am! Njahay tete.»

Əna dōwan ata a ngam sə təma 'am a tinen ata bay jiya awan. A ma nga sə zakay anan sa zlah tə məgalak adəka, a wa: «Wan ana Dawuda, amboh! Nà gak i zek wa ite!»

49 Yesu a sləne cəna, a tavay jek, a jan anà njavar anahan ahay nà: «Ənga, ngimen anan ayak á nay à man uno awan.»

Tə ngamàn à dōwan ata kutok, ta jan: «Slabak! Kə jəjar bay. Ban mível. Winen apan i ngamak adəka!»

50 Dōwan ata a slabak hərəm, gem larak ayak gwedere anahan pi zek wa, a nay pə cakay a Yesu kutok.

51 Coy Yesu a cəce panan, a wa: «A nak nà gak nə maw?»

Dōwan a hurof ata a mbədahan apan kutok, a wa: «Amboh, Miter. Ni gan may nà, təbo anan ide uno ite.»

52 Yesu a jan: «Ki mba apan sa zla way anak. Anga kə dəfak upo nga, kə mbərak.»

Cəna ide anahan a təba ngurret, a canan ide zle lele. A pərahan azar anà Yesu, aday ta zla pi zek jiya awan.

11

*Yesu a zla à Urəsalima
Mata 21.1-11; Lukas 19.28-40;
Yuhana 12.12-19*

1 Atə Yesu tə njavar anahan ahay tə dazle bəse tə Urəsalima, defefe tə wulen su doh sə Baytifaji tə Baytiniya, pə cakay ana culok sə ngaman Ulivet ata nà, a slan njavar anahan ahay cew, 2 ta sa jan atan, a wa: «Zlen à wulen su doh a tiya pa 'am a kwanay ata awan. Kə dazlen à man ata nà, ki ten anan à nga anà wan sə zungo a inde ma ban awan, aday dōwan kə jənak apan kula bay re. Natiya, pəsiken anan ahay, aday hayak ikwen anan ahay. 3 Kak dōwan kə cəcihek pikwen wa, kə jak ikwen: «Ki i gen anan maw?» nà, mbədihen anan apan nə: «Bahay a gan may. I may anan ahay həniniye.»

4 Ta zla kutok. Tə dazle cəna, tə njadak anan ayak wan sə zungo ata ma ban a pə gərved sə məsudoh a inde. Tə dazlan sə pəsak anan cəna, 5 do mə tavay aya inde à man ata tə cəce pə njavar a Yesu ataya wa: «Kə pəsiken anan wan sə zungo a nà, ki gen anan maw?»

6 Njavar a ataya tə mbədahan atan apan kawa ana Yesu sə təkəren atan ata awan. Tə dazlan sə mbəsak atan kutok. 7 Ta nan anan ahay zungo ata anà Yesu kutok, tə wadaf apan zana a tinen ahay. Yesu a njahay apan. 8 Yesu winen apan i zla nà, do ahay tə bəbot zana a tinen ahay pə cəved ite, aday do a azar aya tə ngərway ahay alay si sé ahay à guvo wa, tə bəbot cite.* 9 Do sə lahan pa 'am anà Yesu ataya, tatə do sə dəba ahay fok ta zlah, ta wa: «Həren anan nga anà Mbərom! Mbərom á daf alay sə mazlaḅ anahan pu do saa nay tə sləmay anahan ata awan. 10 Mbərom á daf alay sə mazlaḅ anahan pə bahay ana Dawuda, bije ana mənuko, bahay anahan saa nay ata awan. Həren anan nga anà Mbərom à bagəbaga mburom!»

* 11:8 Andakay anan cəved matanan anga sə təma mbəlok mə zakay a kawa bahay.

¹¹ Coy, aday Yesu a dazle à Urəsalima kutok, a zla ù doh sə mazlaḅ a Mbərom. A ca ide tuwwe pə way ahay fok nà, a zla way anahan à Baytiniya tə njavar anahan a kuro nga cew ataya, anga suko kà gak kə zalak.

*Yesu a tahasl anan buway a inde
Mata 21.18-19*

¹² Sidew a kutok, tinen apan ti nay ahay à Baytiniya wa nà, may a han pə Yesu. ¹³ A canan ayak à buway pa 'am a tinen dären mba nà, a ga apan dukwen wan i ga inde, anga winen tə daslam a lele. A hədəken ayak pə cakay lele, a zlan ayak ù vo nà, a njad apan nə daslam a dəkdek, anga aday dukwen alay sə wahay wan ana buway bay. ¹⁴ Yesu a jan 'am anà buway kawa anà do, a wa: «Dowan á saa tukom wan anak kula sabay!» Njavar anahan ahay dukwen tə slənek 'am ata awan.

*Yesu a razl do sa ga masa ahay ù
doh sə mazlaḅ a Mbərom wa
Mata 21.12-17; Lukas 19.45-48;
Yuhana 2.13-22*

¹⁵ Tə dazle à Urəsalima maza nà, Yesu a zla ù doh sə mazlaḅ a Mbərom. A man ata nà, do sə sukum anan way tə way ahay inde, pi zek tə do sə sukum way ahay fok. Cəna, a ma nga sə bəlay atan ahay uho. A fakay anan tabal su do sə bəmbad dala ahay, pi zek ta man sə njahay su do sə sukum anan way tə kurkudok ahay fok re. ¹⁶ A gafan 'am anà do ahay sə takasay anan gala su doh sə mazlaḅ a Mbərom tə way a pa nga. ¹⁷ Aday a tətakan atan anan way ta sa jan atan, a wa: «Mə vinde a à Deftere a Mbərom inde bidaw: “Ti ngaman anà doh sə mazlaḅ uno nà, doh sa ga amboh su do su kon ahay kəzlek.†” Aday kwanay kə tərən anan həna, lar su do sə ngəzar do ahay a nə kəkəməw?‡»

¹⁸ Bahay sə gədan dundo anà way ahay anga Mbərom, tə miter sə

Tawrita ahay, tə sləne 'am ata cəna, ta ma nga sə pəlay wurwer sa vad anan wa Yesu. Tə jəjaran à man su do awan, anga azar su do a nà, atətak way a Yesu a zlan atan nga.

¹⁹ Luvon a ga cəna, atə Yesu tə njavar anahan ahay ta zla way a tinen à Urəsalima wa.

*Buway mə kuray awan - adaf nga
pə Yesu ta sə aga amboh*

Mata 21.20-22

²⁰ Sə duwdew, atə Yesu tinen apan ti zla way a tinen, tə canan anà buway ata, kə kurak sokokkwa tə sləlay a təke. ²¹ A man ahay à nga inde anà Piyer, a jan anà Yesu: «Miter, ca pə buway a anan, iken sə tahasl anan ata, kə kurak sokok fok.»

²² Yesu a mbəfahan atan apan, a wa: «Sənen a kutok, dəfen nga pə Mbərom. ²³ Nen apan ni jak ikwen tə didəm a həna: Do kə sak a jan à bəzlom a anan: “Slabak à man a anan wa, zla à bəlay inde” nà, aday kə jəjarak bay, kə gudicek bay, kə dəfak apan nga cəna, i tərən kawa anahan sa dəf apan nga ata acəkan. ²⁴ Anga nan, nen apan ni jak ikwen, kə cəcihen way à amboh a kwanay inde nà, dəfen apan nga. Ki njiden anan coy, aday i tərək ikwen acəkan. ²⁵ Kak kə tiven sa ga amboh coy, aday way kə mak ikwen ahay à nga inde, way inde a cəbak ikwen pu do nà, pəsen anan anan, anga aday Bəbay a kwanay winen à bagəbaga mburom ata á pəsak ikwen anan ines a kwanay ahay re. [²⁶ Əna aday, kak kə pəsen anan anan ines a mərak a kwanay ahay bay nà, Bəbay a kwanay winen à bagəbaga mburom dukwen i pəsek ikwen anan ines ahay bay ite re.]»

*Sə varan məgala anə Yesu sa ga
awan aya nə wayaw?*

Mata 21.23-27; Lukas 20.1-8

† 11:17 Ca pə Esaaya 56.7. ‡ 11:17 Ca pə Yereimiya 7.11.

27 Ta may ahay à Urəsalima kutok. Yesu a zla sa bar ù doh sə mazlab a Mbərom nà, bahay sə gəđan dungo anà way ahay anga Mbərom, pi zek tə məced sə Yəhuda ahay tə hədəken ayak pə cakay anà Yesu. 28 Tə cəce panan: «Ka ga way anak a anan ataya nə tə mægala ana wayaw? Sə varak cəved sa ga kətanen nà, waya kərtek anaw?»

29 Yesu a mbəđahan atan apan: «Nen đukwen ni cəce pikwen wa way kərtek. Kə mbəđihen uno apan aday. Ata nen ni jak ikwen ite, na ga way a anaya tə mægala a wayaw nà, na. 30 Sə slənay anan ahay Yuhana sa gan baptisma anà do ahay nə wayaw? Mbərom đaw, kabay do zənzen a đaw? Mbəđihen uno ahay apan.»

31 Tinen ite, tə mbəđa 'am pi zek a tinen awan, ta wa: «Di jan həna nà, kəkəməw? Kak đa sak a jəka, Mbərom sə slənay anan ahay nà, i jak uko asa: “Kak kə sənən apan zle cukutok nà, kə đafen apan nga bay nə angamaw?” 32 Aday kak đa sak a jəka, do zənzen a sə slənay anan ahay nà, ata guko ngatay!» Tə jəjar ta man su do awan, anga do ahay fok ta ca pə Yuhana nà, kawa do maja'am a Mbərom acəkan. 33 Anga nan kutok, tə mbəđahan apan anà Yesu, ta wa: «Ma san bay!»

Yesu a wa: «Kak sə matanan cukutok ata nà, nen đukwen ni đakak ikwen anan dowan a sə vuro mægala sa ga mer su way anaya bay re.»

12

*Jike pu do sa ga mer à guvo ahay
Mata 21.33-46; Lukas 20.9-19*

1 Yesu a dazlan sa jan 'am tə jike anà do ahay, a wa: «Dowan a inde a jule təroz à guvo. A ga apan jal, a đaf uda kudom məduwen a sa zlab uda wan si sé. A đezl uda lagad zəbor awan anga do sa ba anan guvo ata awan. A mbakan anan

guvo à alay inde anà do si mer su way ahay, a zla way anahan à man dəren awan.

2 «Alay a sla kutok, do ahay tinen apan ti ban təroz nà, bahay sə guvo a slənay ahay do saa təmahan anan ayak mbala anahan. 3 Do sə guvo ahay tə canan anà do maslan ata cəna, ta ban anan, ta ndazl anan ledədde. Tə mbəsak anan, a zla agay alay kəray awan. 4 Bahay sə guvo a slənay ahay do maslan maza awan. Ta ban anan, ta gan mbəlak pa nga, tə walay panan agənah pəleslesle. 5 Bahay sə guvo a slənay njavar maza asa re. A saa dəzle pə winen kutok nà, ta vad anan bəskol. Matanan, bahay sə guvo kə slənək do ahay nə bayak awan. Ta ndazl anan do hinen ahay, aday ta vad atan azar aya nà, na.

6 «A mbakan anà bahay sə guvo nà, wan si zek anahan awan kərtektəkke, aday wan ata đukwen ləliwe anahan awan. A slənay anan pə cakay su do si mer su way anahan ahay à guvo anahan ata awan. A jalay nà: “Anga wan si zek uno dəgerger nà, ti đəfan apan ite.”

7 «Cəkəbay do sa ga mer ahay ta ja à wulen a tinen inde, ta wa: “Sa naa pa 'am sə guvo a adəka nə winen awan. Bənuko anan, vəduko anan. Ata guvo a anan i təra a mənuko.” 8 Ta ban anan, ta vad anan acəkan. Tə laray anan məsinde awan à guvo wa əgem.»

9 Yesu a cəce: «Bahay sə guvo ata nà, i ga nə məw? Tə đidəm a nə, i may ahay agay, i lize anan do sa ga mer à guvo anahan ataya fok. Aday i varan anan guvo ata anà do maza aya awan. 10 Kəməya! Kə jingen 'am ana Deftere a Mbərom a anan itəbay kələđaw? Deftere a wa:

“Kon mbala ana do sa đezl way ahay sa lar anan ata nà,
sə təra kon sə mide lele adəka nà, winen.

11 Sa ga way ata đukwen, zek ana Mbərom Fetek awan.

Way ata a gak uko masuwayan pə ide.*»

¹² Do sə njahan pa 'am wa anà Yahuda ahay tə sləne 'am ataya, tə pəlay cəved saa ban anan, anga ta san zle Yesu a ja jike sa 'am ata nà, pə tinen. Əna tə jəjaran anà do ahay. Anga nan re, tə mbəsak anan Yesu, ta zla way a tinen.

Jangal anà bahay sə Ruma

Mata 22.15-22; Lukas 20.20-26

¹³ Ta slan do ahay à wulen sə Farisa ahay wa, tu do ana Hiridus ahay, aday ta saa ban anan Yesu à balay sa 'am anahan aya awan.

¹⁴ Ta jan, ta wa: «Miter, ma san zle, iken nà do didem awan. Kə jəjaran anà 'am sə do ahay bay, kə zəzor way sə wuted ide itəbay re. Kə dəkay anan cəved a Mbərom dukwen tə didem awan kawa anahan sa ja. Həna nà, dakan umo anan. Cəved inde sə varan jangal anà bahay sə Ruma daw? Bəzi m̄ varan bay daw?»

¹⁵ Yesu a san pə mbədambada a tinen a zle. A jan atan: «Ki ngen upo balay angamaw? Viren uno ahay karanga, na ca apan aday.»

¹⁶ Tə varan ahay karanga awan.

A cəce patan wa: «Pə karanga a anan nà, mezeze a wayaw, aday mə vinde apan nà, sləmay a wayaw?»

Tə mbədahan apan, ta wa: «Wita nà, mezeze tə sləmay ana bahay sə Ruma.»

¹⁷ Yesu a jan atan, a wa: «Lele, kak matanan cukutok nà, viren anan anan way ana bahay sə Ruma anà bahay sə Ruma, aday way a Mbərom anà Mbərom a ite.»

Anahan sə mbəda apan kətan anan ata, a gan atan masuwayan.

Aslabakay à m̄ke wa

Mata 22.23-33; Lukas 20.27-40

¹⁸ Azar su do aya inde, tinen Saduki ahay, ta nay ahay pə cakay a Yesu sə cəce panan 'am. Tinen

a aday nà, ta wa do kə m̄cak nà i slabakay ahay sabay. Tə cəce 'am a anan pə Yesu wa, ta wa: ¹⁹ «Miter, Musa kə vindek umo, a wa: “Do kə m̄cak aday kə mbəsakak uwar mən̄jəna wan nà, m̄rak a m̄sinde à gəba anan m̄dukway sə uwar awan aday ti wahan m̄gije anà dowan a ma mac ata awan.†” ²⁰ Matanan, dowan aya inde cuwbe, tinen tə m̄rak ahay. Do zek m̄duwen awan, a gəba uwar, a mac mən̄jəna sa njad panan wan. ²¹ Do sa mban apan a hədek anan uwar ata m̄dukway awan. Winen ite a mac mən̄jəna wan re. Do mə slala maakan awan a hədek anan uwar ata ite re. ²² Hus a dukoy pu do tə bahay cuwbe awan kutok, kə m̄cak re. Aday uwar ata dukwen kə m̄cak re. Tə mbəsakak wan uho kwa k̄rtek bay re. ²³ Aday həna azanan kutok nà, pə luvon saa slabakay ahay à m̄ke wa ata nà, uwar ata i t̄ra nà uwar a wayaw? Bina cuwbe a tinen a, tə gəbak anan pa sə uwar a re.»

²⁴ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Kwanay apan ki zluwen à cəved wa, anga kə s̄nen Deftere a Mbərom bay, kə s̄nen m̄gala ana Mbərom bay re. ²⁵ Do ahay ti slabakay à m̄ke wa nà, kwa do mungol aya awan, kwa do uwar aya dukwen, ti i gəba zek ahay sabay fok. Anga ti i t̄ra à mburom nà, kawa maslay a Mbərom ahay. ²⁶ Əna aday, 'am sə slabakay ana do ma mac aya à m̄ke wa nà, kə jingen Deftere a Mbərom kula itəbay daw? Mbərom a jan ahay anà Musa, ù uko sə v̄ragaz‡ wa n̄: “Nen Mbərom ana Ibərahima, Mbərom ana Isiyaku, aday Mbərom ana Yakob” ba? ²⁷ Mbərom, winen nà, Mbərom su do ma mac aya bay, əna winen Mbərom su do tə sifa aya awan.

* **12:11** Ca pə Jabuura 118.22-23. † **12:19** Ca pə Laataanooji 38.8; Tooktaaki Tawreeta 25.5-10.

‡ **12:26** V̄ragaz: uko a ban ù vo sə way, aday winen ma gad a bay. Ca pə Gurtaaki 3.2-4, 6, 15-16.

Anga nan kə zluwen à cəved wa adəka bugol.»

Mama'am sa nga sa 'am mə baslay aya awan

Mata 22.34-40; Lukas 10.25-28

²⁸ Əna, miter sə Tawrita inde à man ata awan, kə slənek avad uway sa 'am a tinen ata awan. A ca pə Yesu sə mbədahan apan anà Saduki ahay ata lele. A nay, a cəce panan, a wa: «Nga sa 'am mə baslay aya fok nà, wura məduwen a aday a zalay azar aya anaw?»

²⁹ Yesu a mbədahan apan: «Sə təra mama'am sa nga sa 'am mə baslay a nà: “Iken Isəra'ila, pak sləmay. Mbərom Fetek, Bahay a mənuko, winen kərtek bahay awan. ³⁰Pəlay anan Mbərom Fetek, Bahay anak, tə mivəl anak a təke, tə apasay anak a təke, tə abayak nga anak a təke, aday tə məgala anak a təke. S” ³¹ Nga sa 'am mə baslay a tə bahay cew a nə həna: “Pəlay anan do sə cakay su doh anak kawa iken sə pəlay anan nga anak ata awan. *,” Nga sa 'am inde mə baslay awan saa zalay həna anaya nà, ibay.»

³² Miter sə Tawrita ata a jan, a wa: «Acəkan, miter, ka jak didek. Mbərom nə kərtek. Mbərom maza sa ga anan minje nà, ibay. ³³ Anga nan, lele nà, do zənzen i pəlay anan Mbərom nə tə mivəl anahan a təke, tə abayak nga anahan a təke, aday tə məgala anahan a təke. Aday i pəlay anan do sə cakay su doh anahan kawa winen sə pəlay anan nga anahan ata awan. Sə təma sə dəfan apan anà 'am a anaya dukwen, a zalay way ma tak aya awan, tatə way mə waslay aya sə varan à Mbərom ataya fok.»

³⁴ Yesu a ca apan nə dowan ata kə mbədahak apan lele tə mərīke awan. A jan, a wa: «Iken dərən tə bahay a Mbərom a bay!»

Pə dəba wa nà, kuwaya a jəjar sə cəce panan 'am maza awan.

Almasihu nà, wan a wayaw?

Mata 22.41-46; Lukas 20.41-44

³⁵ Pə dəba wa, Yesu winen apan i tətakan anan way anà do ahay ù doh sə mazlaḅ a Mbərom nà, a cəce, a wa: «Kəkəma aday miter sə Tawrita ahay ta jəka, Almasihu nà, wan ana Dawuda anaw? ³⁶ Dawuda ta nga anahan awan a ja tə məgala sə Apasay Cəncan awan, a wa:

“Mbərom Fetek a jan anà Bahay uno, a wa:

Njahay à day sə alay puway uno, aday ni nahay anan do sa nak ide ahay,

ki ján patan tə saray.†”

³⁷ «Kak Dawuda a ngaman anà Almasihu nə “Bahay uno” bugol nà, winen i saa təra wan ana Dawuda nə, kəkəma asanaw?»

Do ahay bayak a tə sləne 'am a Yesu ata tə ataslay mivəl awan.

Bənen nga a kwanay pə miter sə Tawrita ahay wa

Mata 23.1-36; Lukas 20.45-47

³⁸ A atətak way anahan ataya inde nà, a jan atan, a wa: «Bənen nga a kwanay pə Miter sə Tawrita ahay wa, anga a nan atan sa bar nà, tə rəkot aya awan, aday dukwen ta gan may nà, do ahay ta jan atan 'am à kwasuko nà, tə akərdeh aya awan, à wulen sə do ahay inde fok. ³⁹ Tinen ù doh sə wazay ahay cəna, ta ca wa dukwen man zəbor aya awan. Ta zlak à man sa pa way nà, tə pəlay man sə njahay lele aya awan. ⁴⁰ Tinen apan ti ran mindel anà mədukway sə uwar ahay. Ti ngəzar patan wa doh a tinen ahay. Dukwen, pə ide su do ahay nà, tə zədeh amboh nə kawa do lele aya awan. Do matanan ataya nə, sariya a tinen a nà, ma da 'am awan.»

§ 12:30 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 6.4-5. * 12:31 Ca pə Farillaaji Lewinjo'en 19.18. † 12:36 Ca pə Jabuura 110.1.

Mədukway sə uwar a inde, a ndav pi zek sə varan way anə Mbərom

Lukas 21.1-4

⁴¹ Pə dəbə anahan a wa kutok, Yesu a njahay à man sə do ahay sə pəkak ayak way à kukwar sə dala ù doh sə mazlaḅ a Mbərom ata awan. Winen apan i ca pu do sə pəkak ayak dala ataya awan. Do sə zliile ahay tə pəkak ayak dala bayak awan. ⁴² Coy, mədukway sə uwar a inde aday mətawak awan, a zlak ayak ite. A gucek ayak uda dala sərđəde aya cew, kawa sa ja nà, dala bayak a bay. ⁴³ Anga nan, Yesu a ngaman anà njavar anahan ahay, a jan atan, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Mədukway sə uwar a mətawak a anan ata kə varak à kukwar sə dala inde nà, zal do ahay a sa pak ataya fok. ⁴⁴ Anga do ahay fok ta var nà, mənjæk pə way a tinen a bayak a ataya wa. Əna mədukway sə uwar a anan ata, kwa à ga nə winen mətawak a dəp nà, kə ndəvak pi zek. Anga a var anan nà, ta sa pa way anahan a təkə fok.»

13

Do manide ahay ti i mbazl anan doh sə mazlaḅ a Mbərom

Mata 24.1-2; Lukas 21.5-6

¹ Yesu a nay ù doh sə mazlaḅ a Mbərom ata wa cəna, do kərtek à wulen sə njavar anahan ataya a jan, a wa: «Miter, ca pu kon a anaya awan, aday pə idezl anahan aya ite tə rəḅa ike!»

² Yesu a mbədahan apan: «Kə canan anà way a mi dezl a anan ba? Do manide ahay ti mbazl anan. Kon hinen saa đinger zek pə hinen nà, ibay fok.»

Way saa lahan anà andav sə daliyugo ataya awan

Mata 24.3-14; Lukas 21.7-19

³ Pə dəbə wa, winen mə njahay a à ɓəzlom sə Ulivet, a mbəda 'am pu doh sə mazlaḅ a Mbərom. Piyer, Yakuba, tatə Yuhana tə Andəre nà,

tinen taayak a tinen a tatə Yesu. Tə cəce panan, ta wa: ⁴ «Jan umo bidaw? Doh sə mazlaḅ a Mbərom i saa mbazl nə siwaw? Minje sa ma i ga aday mi saa san i təra kutok anaw?»

⁵ Yesu a dazlan sə đakan atan anan kutok, a wa: «Liven anan i zek a kwanay ahay lele, dowan à sa njak kwanay bay. ⁶ Anga do ahay bayak a ti gəḅa sləmay uno, ti nay, kuwaya i ja winen nə Almasihu. Ti njak anan do ahay bayak awan. ⁷ Ka sak a slənen ləbara sə vərəm, kwa daren, kwa bəse, kà sa jəjiren bay. Anga təktek way ataya ti təra aday. Əna wita kə dəzlek pə andav ana daliyugo fan bay re. ⁸ Kon a anan, i slabak pu kon hinen, bahay a anan i vad zek tə bahay hinen. Daliyugo i ɓal à man ahay cara cara, may i ga matanan re. Dəce ataya fok ti təra nə kawa wan sə dəlay anan uwar ti zek cew ata awan.

⁹ «Gen anan nga i zek à kwanay, anga ti ban kwanay aday ti zla kwanay pa 'am sə sariya ahay. Ti ndəzlay kwanay ù doh sə wazay ahay wa. Anga kwanay njavar uno ahay, ki tiven atan pa 'am ana bahay ahay pi zek tə guverner ahay, aday kī gen side pa 'am a tinen ahay. ¹⁰ Anga bəlaray ləbara mugom a à wazay zek pu kon ahay fok. ¹¹ Kwa siwa siwa tə bənək kwanay sa ga sariya pa 'am a tinen nà, kà sa jilen sa jəka mi i ja nə maw ata bay. Jen nə 'am a sa nak ikwen ahay à nga inde à alay ata awan. Anga 'am a kwanay a saa ja ata nà, i nay à nga a kwanay wa bay. Saa jak ikwen nə Apasay Cəncan awan. ¹² Mərak ahay ti varan anan mərak a tinen ahay anà do ahay aday tà vad atan. Bəbay sa wan ahay ti gan anà gwaslay a tinen ahay nà, matanan. Gwaslay ahay dukwen, ti slabak pə bəbay a tinen ahay aday do ahay tà vad atan. ¹³ Do ahay fok ti nak ikwen ide anga kwanay njavar uno ahay.

Əna dōwan a kə səmak anan hus à andav a inde cəna, winen i tam.»

Do manife ahay ti naa mbazl anan Urəsalima

Mata 24.15-28; Lukas 21.20-24

¹⁴ Yesu a ja asa, a wa: «Ki i cinen anan anà səkar sə lize way à man aday təde i tavay uda bay ata awan. (Dowan a kə jingek anan 'am a anan nà, à sənən anan anà nga anahan nə lele.) A alay ata asanaw nà, dō sə Yahudiya ahay tã haw sa ma nga à bəzlom ahay inde. ¹⁵ Dō aday winen pa nga su doh dukwen à dazay, à haw, əna à sa ray ahay way anahan ahay ù doh wa bay. ¹⁶ Dowan a winen à guvo dukwen, à saa nay ahay əgay sa naa gəbak ayak zana anahan bay re. ¹⁷ Wuna, pa pac ataya nà, dəce inde anga uwar ti zek cew aya awan, aday anga uwar ta wan a à bak ataya re. ¹⁸ Gen anan amboh à Mbərom aday way ataya tã sa təra à alay sa mad bay. ¹⁹ Anga pə luvon ataya nà, dəce i zalay, bina kwa ana Mbərom sə ndakay daliyugo hus ahay biten dukwen, dəce kawa winen ata kə tərak kula bay, aday inde i təra kula sabay re. ²⁰ Əna, Bahay Mbərom kə kəcak anan luvon ataya bay nà, abay dōwan saa tam nà, ibay. Əna, kə kəcak anan luvon awan anga dō anahan a sə walay ataya awan.

²¹ «Asa, dōwan a kà jak ikwen: “Almasihu winen həna” kabay: “Winen tiya” nà, kà sa dəfen apan nga bay. ²² Anga almasihu ahay mungwalay aya bayak a ti nay ahay pi zek tu dō sə jəka tinen dō maja'am a Mbərom ahay. Ti ga minje sə way ahay, tə masuwayan aya cara cara sa njak anan kwa dō mə walay aya awan, abay a ga zek nà, na. ²³ Kwanay nà, uffa ahak ikwen. Gen anan nga anà zek lele. Na jak ikwen anan kurre nà, anga nan.»

Luvon ana Wan su Do saa may ahay

Mata 24.29-35; Lukas 21.25-33

²⁴ «À alay a pə dəba ana dəce ataya wa nà, pac i dav sabay, kiya dukwen matanan. ²⁵ Mawuzlawazl ahay ti gucey ahay à məndak, aday dukwen məgala sə way ahay à mburom ataya, ti 6al. ²⁶ Ata aday ti canan anà Wan su Do winen apan i may ahay pa nga sə matapasl ahay pa nga mburom tə məgala bayak awan, aday tə mazlab a re. ²⁷ Aday Wan su Do i slənay ahay maslay anahan ahay, ti halan nga anà dō anahan a sə walay ataya kwa ta sə wura fok hus pə magaga sə daliyugo.»

Minje sə buway

²⁸ «Sənen pə way ana buway sə dəkak ikwen anan ata aday. Kə cinen anan anà alay anahan aya ta gak kulbəsloslo nà, daslam aya dukwen ta dək, ata kə sənen zle coy viya winen apan i slay bəse. ²⁹ Matanan re, kə cinen anan anà way uno sə dəkak ikwen anan ataya cəna, sənen a nà, nen Wan su Do, nen apan ni may ahay bəse, nen pə alay sə məsudoh. ³⁰ Nen apan ni jak ikwen tə didem a həna: Əlek dō sə biten ahay ti i mac nà, way ataya fok ti təra. ³¹ Daliyugo i ndav, kərngay i slukwac pə bagəbaga mburom, əna 'am uno nà, i ndav itəbay.»

Dowan saa san luvon sa ndav anan daliyugo nà, ibay

Mata 24.36-44

³² «Əna, dōwan saa san luvon sə way ataya nà, ibay. Maslay a Mbərom ahay ta san bay, nen wan anahan a dukwen na san bay. Sa san luvon a cəna, si zek a bəbay uno Mbərom awan. ³³ Gen anan məkəlingesl i zek a kwanay ahay. Bənen nga a kwanay, anga kə sənen luvon a bay. ³⁴ Way matanan i təra nà, kawa dō saa zla à man dərən awan. A məsakan anan doh anahan anà dō si mer su way anahan

ahay nə kərtek tə kərtek, kuwaya ti mer su way awan. Do sa ba doh dukwen, a jan nà: “Ba pu doh!”³⁵ Anga nan kutok nà, taren do mə lavay zek aya awan! Bahay su doh ata i may nə siwaw nà, kə sənən bay. A ga nə suko, man luvon, alay a njəkar sa zlah, kwa duwdew dukwen, alay ataya fok cəna i nay.³⁶ Kà sak a nay, kwanay ma njak ahan aya nə lelibay.³⁷ Kawa anuno sa jak ikwen həna ata nà, ni jan anan anà do ahay fok: Təren do mə lavay zek aya awan!»

14

Wurwer sa ban anan Yesu

Mata 26.1-5; Lukas 22.1-2; Yuhana 11.45-53

¹ A mbəsak luvon ahay cew nà, azar uko sə Pasəka, aday sa pa tapa sə pen mə zlambar a bay ata i sla kutok. Bahay sə gədan dundo anà way ahay anga Mbərom, pi zek tə miter sə Tawrita aya awan, a nan atan sa ban anan Yesu tə wurwer, aday sa vad anan. ² Anga nan ta ja 'am à wulen a tinen ahay inde, ta wa: «Dà sa ban anan à azar uko inde bay, bina do ahay ti sa vəze puko.»

Uwar a inde a mbədan amar pa nga anà Yesu

Mata 26.6-13; Lukas 12.1-8

³ Yawa, Yesu winen à Baytiniya, àga dowan a inde, tə ngaman Simon do mə dugwad awan. Yesu winen apan i pa daf nà, uwar a inde a nay ahay, tə amar sə wurde anahan tə dunguzlok awan à alay inde. Ta da amar ata aday nà, tə nardi. Masa anahan a dukwen mənjoek bay. A kad panan 'am awan aday à təba, a mbədan anan pa nga anà Yesu.

⁴ Matanan kutok, way ana uwar ata sa ga ata nà, a cəban anà do azar aya bayak awan. Ta ja à wulen a tinen ahay inde, ta wa: «A nes anan

amar a anan kəriya həna nà, angamaw?⁵ Ta wa, abay tə sukum anan way tə amar a anan nà, i zalay dala sə *dinar** səkat maakan, aday ti var anan dala awan anà do mətawak aya nà, ta gak way lele bidaw?» Ta ga mível pə uwar ata awan.

⁶ Kutok, Yesu a jan atan, a wa: «Mbəsiken anan, abay kə bənen anan mbiyed nà, angama kərtek anaw? Way anahan su go ata nə lele. ⁷ Do mətawak aya nà, ti ga inde tə kwanay hwiya. Kà nak ikwen nà, ki gen atan sumor awan kwa siwa mba asanaw? Əna nen ni ga inde tə kwanay hwiya itəbay. ⁸ Way abay i mba apan sa ga ata nà, kà gak anan həna kurre anga nen: A lah anan upo amar uno sa zla anan à məke. ⁹ Nen apan ni jak ikwen tə didem a həna: A man aday do ahay ti wazay anan ləbara uno mugom a kwa aha pə daliyugo fok nà, ti taker anan ləbara sə way ana uwar a anan sa ga həna ata awan.»

Yudas a sukum a way tə Yesu

Mata 26.14-16; Lukas 22.3-6

¹⁰ Natiya kutok asa, Yudas Iskariyot a zla àga bahay sə gədan dundo anà way ahay anga Mbərom, anga aday à gan atan daf pə Yesu. Winen a aday nà, do kərtek à wulen su do maslan a Yesu ahay kuro nga cew ataya awan. ¹¹ Tə sləne 'am anahan a cəna, tə taslay mível bayak a tə Yudas, tə zlapay sə haman dala. A bənay pə winen ata wa kutok cəna, Yudas a pəlan atan cəved sə varan atan anan Yesu.

Alavay zek sa da dafsə Pasəka

Mata 26.17-25; Lukas 22.7-23; Yuhana 13.21-30

¹² Natiya asa, à luvon mama'am sə azar uko sa pa tapa sə pen mə zlambar a bay ata, aday à pac sə waslay wan sə təman sə Pasəka ata inde, njavar a Yesu ataya ta jan: «A nak mǎ sa lavay anan zek tə way sa pa sə Pasəka ata nà, ahaw?»

* 14:5 Dinar kərtek nà, àga tinen dala si mer su way sə hway kərtek.

13 A wulen sə njavar anahan ataya wa nà, Yesu a slan do ahay cew. A jan atan: «Zlen à wulen su doh sə Urəsalima. Ki zlingen tə dowan a inde kəlawə pa nga, aday winen apan i may ahay à a'am wa. Pərihen anan azar. 14 U doh anahan a saa dəzle uda ata nà, jen anan anà bahay su doh ata nà: “Miter a manay a ja nà: Doh a aday mi i pa uda daf sə azar uko sə Pasəka tə njavar uno ahay ata nà, wuraw?” 15 Ata i dəkak ikwen pə sewene a inde məduwen awan, mə lavay zek a coy. Kə ndiken uko anan uda way ahay fok à man ata awan.»

16 Njavar anahan ataya ta zla. Tə dəzle cəna, ta tan ayak à nga anà way ahay nà, kawa ana Yesu sa jan atan. Tə lavay anan uda zek tə way sa pa sə azar uko sə Pasəka kutok.

Yudas i i ga daf pə Yesu

17 Suko a a ga nà, atə Yesu ta nay ahay tu do maslan anahan ahay kuro nga cew. 18 Tinen mə njahay a, ti pa way kutok, Yesu a ja, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə didem a həna: Dowan a kərtek à wulen a kwanay inde, mənuko apan dī tar alay à tuwez jiga awan həna, i i ga upo daf.»

19 'Am ata a wusen atan nga fok. Tə dazlan sə cace panan fok a tinen a kərtek kərtek: «Nen bay ba?»

20 Yesu a jan atan asa, a wa: «Dowan ata nà, à wulen a kwanay a kuro nga cew a anaya awan. Manay apan mi tar alay à tuwez miya awan. 21 Tə didem a nà, nen Wan su Do nà, ni mac, kawa ana Deftere a Mbərom sa ja upo ata awan. Əna dace i naa tan à nga anà do saa ga upo daf ata awan. Suwan pə winen maka tē wahay anan bay jiga awan.»

Way sa pa cəncan awan

Mata 26.26-30; Lukas 22.15-20; 1 Korintu ahay 11.23-25

22 Coy, tinen apan ti pa way ata kutok, Yesu a gəba tapa sə pen, a ngəran ayak anà Mbərom, a gəzla anan i zek wa, a varan atan, a wa: «Təmihen. Həna anan nà, zek uno.» 23 Pə dəba anahan a wa nà, a gəba gəsa'am, a ngəran ayak anà Mbərom, aday a varan atan anan gəsa'am ata awan, aday tā sa wa way ju6jo6 fok a tinen awan. 24 A jan atan, a wa: «Həna anan nà, mez uno mə pəkay awan anga do ahay bayak awan. Tə mez uno a anan, Mbərom a ban 'am tə do ahay. 25 Nen apan ni jak ikwen tə didem a həna: I ban pə luvon sə biten a anan wa nà, ni naa sa way kawa həna a anan sabay, si azanaka pə luvon aday dī saa sa maza à bahay a Mbərom inde.»

26 Pə dəba anahan a wa nà, ta ga ara sə həran nga anà Mbərom, ta zla way a tinen à bəzlom sə Ulivet.

Atə Yesu tə Piyer

Mata 26.31-35; Lukas 22.31-34; Yuhana 13.36-38

27 Yesu a jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Kwanay a fok, ki i hiwen, ki i mbəsiken nen. Anga Deftere ana Mbərom a ja nà: “Ni vad anan do sə jugwar təman awan, aday dukwen təman ahay ti ta 'am.†”» 28 Aday Yesu a zəga anan asa, a wa: «Na sak a slabakay ahay à məke wa nà, ni lahak ikwen à Galile.»

29 Piyer a mbədahan apan, a wa: «Kwa à ga nə do ahay fok ti mbəsak iken dəp nà, nen ni mbəsak iken itəbay.»

30 Yesu a jan: «Nen apan ni jak tə didem a həna: A luvon a sə biten a anan inde, zukwa njəkar i saa zlah saray cew nà, ka jak saray maakan, ka san nen bay.»

31 Piyer a ma pa 'am anahan ata maza awan, a wa: «A ga nə ni mac anga iken dəp nà, ni ja kula na san iken bay itəbay!» Fok a tinen a ta ja 'am kərtek awan.

† 14:27 Ca pə Jekariya 13.7.

*Yesu a ga amboh à Gecemene**Mata 26.36-46; Lukas 22.39-46*

³² Natiya, atə Yesu tə njavar anahan ahay ta zla à man sə ngaman Gecemene. Tə dazle à man ata kutok nà, a jan anà njavar anahan ahay: «Njihen à man a anan à alay a nen ni gay ahay amboh.»

³³ Winen apan i zla nà, a ngaman anà Piyer, anà Yakuba, aday anà Yuhana, ta zla jiga awan. Zlawan a dazlan sa ban anan, a jəjar pi zek. ³⁴ A jan atan asa: «Mivel uno i ndəroʃ hus pa sa mac anan. Njihen à man a anan, ben lele.»

³⁵ A zla à man a tinen ata wa mənjoek cəna, a slahay à məndak duboz. A ga amboh aday dace ata à zla panan wa ite, abay à ga zek nà, na. ³⁶ A wa: «*Abba*†, bəbay uno, pə iken nà, way ahay fok ta ga zek. Gəba puno dace saa nay upo a anan ata ite. Aya əna, way kawa su no nà, à təra bay, si kawa sa nak iken.»

³⁷ A ma à man ana njavar anahan a maakan ataya nà, a tan atan ahay à nga nə ma njak ahan aya awan. Anga nan a jan anà Piyer: «Simon, iken ma njak ahan a daw? Ka mbak apan sa ba kwa ler kərtek bay asəka? ³⁸ Ben lele, gen amboh anga aday kə tiven anan anà way saa njak kwanay ahay. Apasay su dō zənzen a nà, a gan may sə dafan apan anà Mbərom, əna zlay si zek anahan a bəle awan.»

³⁹ Yesu a ma maza asa, a ga amboh kawa anahan sə manakwakwa awan. ⁴⁰ A may ahay pə cakay ana njavar anahan ataya asa, a tan atan à nga nà, tə njəkak ahan asa, ta mba apan sə təba ide kwa mənjoek bay jiga awan. Aday ta san sa jan həna nə maw bay.

⁴¹ A zla, a ga amboh asa, a may ahay tə bahay maakan awan. A jan atan: «Kwanay apan ki men anan uda daw, dō sa njak ahan ahay? Coy, alay a kə slak həna kutok, aday ti varan nen Wan su Do à alay inde

anà dō sə atahasl ahay. ⁴² Slabiken, zluko. Do sa ga upo daf winen tiya, kə nak ahay.»

*Do ahay ta ban anan Yesu**Mata 26.47-56; Lukas 22.47-53; Yuhana 18.3-12*

⁴³ Yesu kə ndəvak anan 'am ata fan bay cəna, Yudas, dō kərtek à wulen sə njavar anahan aya inde kuro nga cew ata a dəzley ahay. A njahan pa 'am wa anà dō ahay bayak a tə way sə alay a hunjəslesle: maslalam a pi zek tə sukol aya re. Sə slənay atan ahay nə bahay sə gədan dundo anà way ahay, pi zek tə miter sə Tawrita ahay, aday tə maced sə Yahuda ahay. ⁴⁴ Yudas, dowan a sa ga daf pə Yesu ata, ba kə varak atan minje sə way, a wa: «Dowan a ni ban anan həmbok ata nà, winen awan. Bənen anan, aday kī gen anan nga lele, zlen anan kutok.»

⁴⁵ A dəzlek ayak cəna, a zla pə cakay ana Yesu bəse. A jan 'am: «Miter!» A dazlan a varan alay, a ban anan pi zek həmbok. ⁴⁶ Cəna ves, dō ahay ta ban anan. ⁴⁷ Do kərtek à wulen su dō a Yesu mə tavay a à man ataya, a ndahay maslalam anahan, a car anan bile ana bahay nga su dō sə gədan dundo anà way anga Mbərom, aday maslalam anahan ata a gad panan sləmay kərtek a poc. ⁴⁸ Yesu a jan anà dō ahay, a wa: «Ki nen upo tə maslalam aya aday tə sukol aya sa ban nen kawa nen dō sə ngəzar dō à cəved inde daw? ⁴⁹ Pac pac nen inde tə kwanay ù doh sə mazlaʃ a Mbərom, nen apan ni tətakan anan way anà dō ahay, əna kə bənen nen bay. Əna way a anan a təra həna nà, aday 'am ana dō maja'am a Mbərom ahay sa ja upo à Deftere a Mbərom inde ata à təra.»

⁵⁰ Njavar anahan ahay tə mbəsak anan, ta haw way a tinen fok. ⁵¹ Wan a inde nà, winen apan i pərahan azar anà Yesu. Zana pi zek

† 14:36 Abba: Kawa sa ja nà, «bəbay» ta 'am sə Aramayak.

dukwen gwedere kærtektække. Tə pəlay abay sa ban anan, ⁵² aya əna alay a tinen a dəzle nà, pə zana ata awan. Winen ite a pəsakay anan ahay gwedere ata à zar wa, gədek sa haw zek kəray a gweder gweder.

Yesu winen pa 'am su do sə lavay nga sə Yahuda ahay

Mata 26.57-68; Lukas 22.54-55, 63-71; Yuhana 18.13-14, 19-24

⁵³ Do sa ban anan Yesu ataya ta zla anan àga bahay nga su do sə gədan dungo anà way ahay. Bahay sə gədan dungo anà way ahay, tə maced sə Urəsalima ahay pi zek tə miter sə Tawrita aya tə halay nga fok a tinen awan.

⁵⁴ Piyer winen apan i pərahan ayak azar à dəba wa à dəba wa. A dəzlek ayak à gala ana bahay nga su do sə gədan dungo anà way nà, a njahay à wulen su do si mer su way ahay su doh ata awan. Tə njahay pə uko anga alay sa mad.

⁵⁵ Aday nà, bahay sə gədan dungo anà way ahay, pi zek tu do sə lavan nga anà Yahuda ahay, fok a tinen a ta ban bitem sə mungwalay ahay aday ti vad anan Yesu à mæke. Əna ta njad cəved a bay, ⁵⁶ kwa abay do sə mungwalay ahay bayak a tə ndəbak apan 'am ahay cara cara dəp nà, nà. Aday 'am a tinen awan kà zlak atan pi zek bay re.

⁵⁷ Do hinen ahay tə slabak tə mungwalay a tinen ite, ta wa: ⁵⁸ «Manay nà, mə slənek a wa: “Doh sə mazlaḅ a Mbərom a ma han a tə alay su do a anan nà, ni mbazl anan, aday nen ni han anan à luvon maakan inde tə alay su do zənzen a sabay.”» ⁵⁹ Tə winen ata tæke dukwen side ata kà zlak atan pi zek bay.

⁶⁰ Bahay nga su do sə gədan dungo anà way ahay a slabak à wulen sə do ahay inde, a cəce pi zek à Yesu a wa, a wa: «Kə mbəda apan itəbay kələdaw? Do a anaya fok ta ja apak nə maw?»

⁶¹ Yesu a njahay way anahan faafa. Kə təbak anan 'am anahan a bay jiga awan.

Bahay nga sə dōwan ata a mənahan anan asa: «Iken nà, Almasihu, wan a Mbərom mbala do ahay sə həran nga ata daw?»

⁶² Yesu a mbədahan apan kuto: «Ayaw! Nen nà, winen awan. Kwanay dukwen ki cinen anan anà Wan su Do, winen mə njahay a à alay puway ana Mbərom Ba Magala. Ki cinen anan pə matapasl sa nga mburom, winen apan i may ahay re.»

⁶³ Bahay nga su do sə gədan dungo anà way ata a sləne 'am ataya nà, a ngəraw anan zana anahan pi zek wa, a wa: «Həna nà, dī gan may anà side hinen re daw? ⁶⁴ Kə jənak anan pa 'am a Mbərom. Kə slənen 'am anahan a coy. Ki jen həna nə kəkəməw?» Fok a tinen ta gan nə sariya sə mac.

⁶⁵ Do azar aya ta ma nga sə tafe apan məne. Tə kərtan way pə ide, tə dəcan, aday ta jan: «Jan umo kutok: Sə dəcak nə wayaw?» Do si mer su way ahay ta zla anan, tə dəcan ite.

Piyer a wa a san Yesu bay

Mata 26.69-75; Lukas 22.56-62; Yuhana 18.15-18, 25-27

⁶⁶ Piyer nà, winen à gala hwiya, mə njahay a pə uko. Dəna sa ga mer su way àga bahay nga su do sə gədan dungo anà way, a nay ahay. ⁶⁷ A canan anà Piyer nà, a zəzor anan cəna, a jan: «Iken dukwen do ana Yesu sə Nazaratu ata ba?»

⁶⁸ Piyer a məman anan, a wa: «Nen na san 'am anak ata sa jay həna ata bay.» A slabak, a hədəkey ahay à mægədegəden uho. [Njəkar a zlah kærtek.]

⁶⁹ Dəna ata a canan asa cəna, a jan anà do a mənjahay ataya awan, a wa: «Həna anan dukwen do a tinen aya kærtek awan.» ⁷⁰ Piyer a məman anan asa.

A njahay mənjęck asa cəna, do sa man ataya ta jan à Piyer: «Ki mba apan sə məman zek bay! Tə dīdem

awan, iken dō a tinen, anga iken Galile ahay re.»

⁷¹ Piyer a dazlan sə mbəday coy: «Kak na san dōwan ata zle nà, Mbərom a tə alay anahan awan à tahasl nen! Nen na san dōwan ata bay!»

⁷² Kwayan'a, njəkar a zlah mə slala cew awan. Piyer a sləne cəna, 'am a Yesu a sa jan kurre ata à man à nga inde, a wa: «Njəkar i saa zlah saray cew nà, ka jak saray maakan ka san nen bay.» Səkwelkwele mə tavay awan, a dazlan ayam.

15

Ta zla anan Yesu àga Pilatu

Mata 27.1-2, 11-14; Lukas 23.1-5; Yuhana 18.28-38

¹ Ide a cəde siwa a cəna, bahay sə gədan dongo anà way ahay ta ma anan 'am i zek tə məced sə Yahuda ahay pi zek tə miter sə Tawrita ahay, tə halay nga tu dō sə mbəda alay pa 'am azar aya fok. Coy tə jaway anan Yesu, ta zla anan àga Pilatu, guverner sə Yahudiya, winen Ruma ahay.

² Pilatu a kutok a cəce 'am pə Yesu wa: «Iken nà, bahay sə Yahuda ahay daw?»

Yesu a mbədahan apan, a wa: «Ka jak anan asanaw!»

³ Bahay sə gədan dongo anà way ahay ta ndaḅ 'am pə Yesu nà, anga way ahay cara cara bayak awan.

⁴ Pilatu a cəce panan asa: «Kə mbəda apan itəbay daw? Ca pə way aya tinen sa zlah anan apak ata awan!»

⁵ Yesu ite a ngam sə mbəda apan bay fok. Ambəda apan bay a Yesu ata a gan masuwayan anà bahay Pilatu.

Ta ga sariya sa vad a Yesu

Mata 27.15-26; Lukas 23.13-25; Yuhana 18.39 - 19.16

⁶ Pə azar uko sə Pasəka fok cəna, bahay a taa mbəsakan atan ahay dō kərtək à dangay wa, kawa ana tinen sə cəce fok. ⁷ A alay ata ite,

dōwan a inde tə ngaman Barabas nà, tinen tə dōwan aya inde tə vəze pə Ruma ahay à wulen su doh, tə vədak uda awan nga su dō re. Anga nan, winen à dangay.

⁸ Natiya kutok, dō ahay fok ta zlak ayak, tə cəce kawa ana tinen sa taa ga sə kukwa awan. ⁹ Pilatu a cəce patan wa, a wa: «A nak ikwen nə mbəsakak ikwen anan ahay bahay sə Yahuda ahay daw?» ¹⁰ Anga a san zle lele, bahay sə gədan dongo anà way ahay ta ban anan Yesu nà, anga sərak cərkəke.

¹¹ Əna bahay sə gədan dongo anà way ahay tə pəkan 'am anà man su dō ata fok aday tə cəce pə bahay wa nà, Barabas.

¹² Pilatu a cəce pə dō ahay wa asa: «Aday nà ga anan tə dōwan a kwanay sə ngaman bahay sə Yahuda ahay ata nà, kəkəməw?»

¹³ Ta zlah azlazlah, ta wa: «Darak anan ayak pə dədom!»

¹⁴ Pilatu a cəce: «A ga mer sa ma lelibay a anaw?»

Tə zəga anan sa zlah, ta wa: «Darak anan ayak pə dədom!»

¹⁵ Pilatu a nan sa ga nà, way sa zlan à nga anà dō ahay. Anga nan, a mbəsakan atan anan Barabas. A jan anà suje ahay tə ndaḅay anan Yesu. Aday a varan atan anan, tə daray anan pə dədom.

Suje ahay ta ran mindel anà Yesu

Mata 27.27-31; Yuhana 19.2-3

¹⁶ Suje ahay ta zla anan Yesu à man sə njahay a tinen à gala su doh àga Pilatu. Tə halan nga anà suje ahay fok. ¹⁷ Tə dəfan zana dəzdaz a pi zek, kawa sə bahay, tə hanan jugo sə adak, tə dəfan à nga inde. ¹⁸ Tə dazlan sa jan 'am kawa ana bahay kutok, ta wa: «Bahay sə Yahuda ahay à ga inde sə coy!» ¹⁹ Tə dəcan pa nga tə sukol, tə təfe apan məne, tə dukwen gərmec ù vo, tinen mə rihe nga aya awan.

²⁰ Ta ndav anan sə mbasay apan nà, tə culok panan zana ata, ta man

anan zana anahan pi zek kutok. Ta zla anan saa darak anan ayak pə dədom mə zləngad awan.

Tə daray anan Yesu pə dədom mə zləngad awan

Mata 27.32-44; Lukas 23.26-43; Yuhana 19.17-27

²¹ Tinen apan ti zla anan Yesu ata kutok, tə zlangay tə dōwan a inde tə ngaman Simon, dō sə Siren ahay, winen dukwen bəbay ata ana Aleksandire tə Rufus. Winen a aday nà, winen apan i may ahay à kibe wa. Suje ahay ta gan bəlaray sə tavak dədom ata pə Yesu wa.

²² Ta zla anan tə Yesu pa man sə ngaman Golgota ata, kawa sa ja nà, Kəlakasl-sa-Nga. ²³ A man ata nà, dōwan aya inde abay a nan atan sə varan way mə kwasay a mə japay a tə ndəliwen awan, aday à man zek à dəcə anahan inde. Əne Yesu a ngam bay.

²⁴ Tə dazlan tə daray anan pə dədom. Tə gəzla anan zana a Yesu, ta ga caca pə zana anahan ata à wulen a tinen ahay inde, aday sa san anan pi zek wa saa njad zana ataya nə wayaw.

²⁵ Tə daray anan Yesu nà, i ga njamde dəsudō*. ²⁶ Tə vinde way a tinen a sa ban anan apan ata awan: «Bahay sə Yahuda ahay.» Tə tapan anan pə dədom ata awan.

²⁷ Tə darak ayak dō sə akar aya inde cew re, dō kərtek a tə alay puway, dō hinen tə alay gula, Yesu à mamasl a tinen. [²⁸ Kawa ana Deftere sa ja ata nà, a təra matanan acəkan. A wa: «Tə baslay anan à wulen su dō mi nes aya inde.†»]

²⁹ Dō sa zla ta man ataya fok ta bal nga kwata kwata, tə gənanahan, ta wa: «Na wa, iken ka wa ki mbazl anan doh sə mazlaḅ a Mbərom aday ki han anan maza awan à luvon maakan inde ba? ³⁰ Əna dazay

ahay pə dədom a wa kutok, aday tam anan nga anak bidaw!»

³¹ Matanan, bahay sə gədan dundo anà way ahay, miter sə Tawrita ahay pə kərtek a, ta ran mindel à wulen a tinen, ta wa: «Kə təmak anan dō azar aya awan, əna a mba apan sa tam anan nga anahan a bay. ³² Kak də canak anan anà Almasihu bahay sə Yahuda ahay kə dazak ahay pə dədom wa həna ata nà, dī daf apan nga acəkan!»

Dō aya tinen mə daray aya tatə Yesu ataya dukwen ta ma nga sə gənanahan ite re.

Amac a Yesu

Mata 27.45-56; Lukas 23.44-49; Yuhana 19.28-30

³³ A ban pə man ipec wa nà, luvon a ga pə daliyugo fok takədimbom, hus à njamde maakan‡. ³⁴ Tə njamde maakan kutok cəna, Yesu a zlah tə məgalak a, a wa: «*Elowa, Elowa, lama sabaktani?§*» Kawa sa ja nà: «Mbərom uno, Mbərom uno, kə mbəsak nen, angamaw?*

³⁵ Dō a mə tavay aya à man ata azar a tə sləne bine maw cəna, ta wa: «Winen apan i ngaman anà Eliya həna!»

³⁶ Dōwan a tinen a kərtek a a haw, a gəba awan a inde kawa baf, a tar anan à way mə kwasay a inde, aday sərekeke re. Tə taran anan ayak tə gusuko zəbor awan aday Yesu à susəḅ. Ta wa: «Kak Eliya i nay sa naa dazay anan ahay pa man a anan wa nà, dī ca apan aday. Buko!»

³⁷ Əna Yesu a zlah tə məgalak awan, a mac way anahan.

³⁸ Cəna, zana sə gəzla anan man sə njahay a Mbərom pi zek wa tə dō ahay, ù doh sə mazlaḅ a Mbərom ata, a ngəraw i zek wa əndem, a

* 15:25 Njamde dəsudō: pac a may ahay apa sa sla wa dā. † 15:28 Ca pə Esaaya 53.12. ‡ 15:33 Njamde maakan: pac à man sa zla apa sa sla inde dā. § 15:34 'Am ataya nà, tinen ta 'am sə Aramayak. * 15:34 Ca pə Jabuura 22.2.

bənay ahay kwa à mburom wa hus à məndak.

³⁹ Bahay sə suje a mə tavay a pa 'am ana atə Yesu a mə daray ataya kə canak anan a mac nə kəkəməw. Anga nan a wa: «Tə didek awan, winen Wan a Mbərom.»

⁴⁰ Uwar ahay inde à man ata awan, tə tavay zad, tinen apan ti cak ayak apan. A wulen sə uwar ataya nà, dī tan à nga anà Mariyama dəna sə Magədala ahay, tatə Salome, aday Mariyama may ana Yakuba zek cəde wawan tatə Yosès. ⁴¹ A alay a Yesu winen à Galile nà, uwar ataya ta taa pərahan azar, aday ta taa gan mer su way re. Uwar azar aya dukwen inde bayak a tə pərahak anan ahay azar à Urəsəlima, tinen inde à man ata re.

Tə gəba anan Yesu à məke

Mata 27.57-61; Lukas 23.50-56; Yuhana 19.38-42

⁴² Pac ata nà, luvon sə lavay zek anga luvon sa man uda awan. Kawa sa ja nà, luvon sə lahan anà luvon sa man uda awan. Suko awan a ga nà, ⁴³ Yusufu, dō sə Arimatiya ahay, a nay. Winen dō tə mazlaḅ awan à wulen su dō sə lavay nga ahay. Winen apan i ba bahay a Mbərom re. A sa mbac sa zla à man ana Pilatu, a cəcihey ahay cəved sa la anan Yesu. ⁴⁴ Pilatu a sləne sa jəka Yesu kə məcak coy nà, a gan masuwayan, anga pə winen nà, Yesu kə məcak bəse kak matanan nà, na. Pilatu a ngaman ayak anà bahay sə suje ata awan, a cəce panan: «A mac nà, kə njahak bayak a daw?» ⁴⁵ Bahay sə suje ata a ndav anan sə təkəren ləbara cəna, a jan anà Yusufu nà: «Ka a gəba məsinde anak, la!» ⁴⁶ Yusufu a sukum apan rəkot, a dazay anan ahay məsinde a Yesu pə dədom mə zləngad ata wa. A nga anan apan rəkot ata awan, a dəfak anan ayak à jəvay a

ma la à jama inde ata awan.† A bətukwal apan bələlən məduwen a, a tacay anan 'am sə jəvay. ⁴⁷ Atə Mariyama, dəna sə Magədala ahay, tə Mariyama, may ana Yosès, ta ca pa man a ta la anan uda Yesu ata awan.

16

*Yesu a slabakay ahay à məke wa
Mata 28.1-8; Lukas 24.1-12;
Yuhana 20.1-10*

¹ Pə dəba ana luvon sa man uda awan wa nà, Mariyama sə Magədala, tə Salome, tatə Mariyama may ana Yakuba, tə sukum amar lele aya sə rəbas dun'a ata awan, saa gak ayak pə məsinde a Yesu à jəvay inde.

² Ta pac sə zaka awan duwdew, pac winen apan i gay ahay tərdussa, uwar ataya ta zla pa 'am jəvay. Pac kə gak cəf lele way anahan, ta sa dəzle nà, na. ³ Tinen apan ti ja à wulen a tinen inde ta wa: «Wayə saa bətukolok uko anan bələlən a pa 'am jəvay wa anaw?» ⁴ Tə cakaf nga nà, tə canan ayak anà bələlən a məduwen ata mə bətukwal a pa 'am jəvay wa, mə jəkay a coy.

⁵ Ta zla à jəvay inde, ta ca ide nà, tə canan à dowan inde njavar awan mə njahay tə alay puway, winen tə zana pi zek sədek awan aday kwedekkwedek. A gan atan masuwayan, ta ma nga pə ajəjar yibyaḅ.

⁶ Əna dowan ata a jan anà uwar ataya, a wa: «Kə jəjiren bay! Kwanay apan ki pəlen nə Yesu sə Nazaratu, dowan a tinen sə darak anan ayak pə dədom mə zləngad ata awan. Cen apan. Man sə nahay anahan awan nə həna. Winen inde à man a anan sabay. Kə slabakak! ⁷ Həna nà, zlen! Kə si jen anà njavar anahan ahay tatə Piyer nà: «† lahak ikwen à Galile. Kī cinen

† 15:46 Jəvay a tinen ma la a ù kon inde kawa doh. Anga nan ta mba apan sa zla uda awan.

anan nà, à man ata awan, kawa anahan sa jak ikwen.”»

⁸ Kwayan'a, uwar ataya ta haw ahahaw pa 'am jəvay wa tə ajəjar awan, anga zlawan a gan atan. Tə təkərek anan 'am ata anà dōwan kwa kərtek bay anga tinen apan ti jəjar.

Yesu a kan zek anà Mariyama sə Magədala, aday anà njavar anahan ahay cew

Mata 28.9-10; Yuhana 20.11-18

⁹ Yesu a slabakay ahay à məkə wa nà, pac sə zaka duwdew pərek. Mama'am awan a kan zek anà Mariyama, dəna sə Magədala ahay ata, Yesu sə rəzlay ahay wa apasay lelibay aya cuwəe à winen wa ata awan. ¹⁰ Mariyama ata awan a zla sə dakan anan ləbara awan anà dō sa taa japay tatə Yesu ataya, tinen apan ti yam anga mbac kə slahak patan wa. ¹¹ Tə sləne sa jəkə winen inde tə sifa awan, aday Mariyama kə canak anan dukwen, tə təmahak sa daf apan nga bay.

¹² Pə dəba wa dukwen nà, Yesu a kan zek anà njavar anahan ahay cew ti zek hinen. Tinen a aday nà, tinen apan ti nay à wulen su doh wa sa zla tə kiβe. ¹³ Njavar ataya dukwen ta mak, tə təkərek anan ləbara awan anà njavar anahan azar ataya awan, əna tə təmahak atan anan bay re.

Yesu a kan zek anà njavar anahan ahay

Mata 28.16-20; Lukas 24.36-49; Yuhana 20.19-23; Mer su way ahay 1.6-8

¹⁴ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a kan atan zek anà njavar anahan ahay kuro nga anahan a kərtek, tinen mə njahay a ti pa daf. A gafan atan 'am anga tə dəfak apan nga bay, aday anga kurkwilen à sləmay a tinen ahay inde, bina tə təmahak 'am su dō sə canan kə slabakak ataya bay.

¹⁵ Yesu a jan atan, a wa: «Zlen kwa ta sə wura pə daliyugo fok. Diken anan ləbara mugom a anan kwa anə waya fok. ¹⁶ Kuwaya, dōwan a kə dəfak apan nga pə ləbara ata awan aday kə təmahak sa ga baptisma nà, i tam. Aday dōwan a kə dəfak apan nga bay ite nà, Mbərom i gan sariya. ¹⁷ Dō ma daf upo nga aya awan ti njad sa ga way masuwayan aya awan. Ti razl setene ahay tə sləmay uno, ti njad sa ja 'am wiya aya awan. ¹⁸ Hinahibay ti ban dədew tə alay kabay ti varan atan leke dəp nà, i gan atan awan bay. Ti dəfan alay pa nga ana dō sə dəvac ahay nà, ti mbar à dəvac a tinen ahay wa.»

Yesu a ján à Mbərom

Lukas 24.50-53; Mer su way ahay 1.9-11

¹⁹ Pə dəba ana Bahay Yesu sa jan atan 'am ata wa nà, zek anahan a cakaf à məndak wa, a zla à mburom saa njahay à alay puway ana Mbərom. ²⁰ Njavar anahan ataya ite ta zla saa wazay anan ləbara mugom ata kwa ta sə wura fok. Bahay Yesu a varan atan məgala sa ga masuwayan, aday dō ahay tā san 'am a tinen nà, didəm aya awan.*

* **16:20** Andav cədəw a inde re, kawa à Deftere sa 'am sə mbuzom.

**Ləbara mugom a kawa
ana
Lukas
sə vinde anan ata awan
A dakay way pə
deftere a anan**

Lukas a vinde anan derewel a anan nà, sə dakay anan ləbara a Yesu, anay anahan pə daliyugo, mer su way anahan sa ga ataya awan, amac anahan, aday aslabakay anahan à mæke wa. Lukas a vinde ləbara a anan nà, anà dō fok, dō aday tinen Yahuda ahay bay ataya aday anà Yahuda ahay re. Lukas winen doktor awan, aday kà gak anan nga sə taker anan ləbara a anan tə cəved a lele təhhe kawa way a sə təra ataya awan.

Nga sa 'am ahay

Alay sə wahay Yesu (1.1 - 4.13)

Yesu i wazay aday i mbar dō sə dəvac ahay à Galile (4.14 - 9.50)

Yesu i zla à Urəsalima (9.51 - 19.27)

Lumo a Yesu mədakwidok a à Urəsalima (19.28 - 23.56)

Yesu a slabakay ahay à mæke wa aday a kan zek anà njavar anahan ahay (24.1-53)

Adazlan anahan awan

¹⁻² Na jak anak ayak 'am, iken Tiyuful dō məduwen awan.

Do azar aya tə canak anan tə ide a tinen awan, anà way a Mbərom sa ga à wulen a mənuko inde kurre ataya awan. Aday Mbərom a slan atan sə dakay anan ləbara sə way a tinen sə canan ata awan. Tinen dukwen tə dakak umo anan re. Do ahay bayak a à wulen a manay wa, ta rak apan zek sə vinde anan ləbara ata awan. ³ Nen həna dukwen nə bənək anan bitem sə cəce anan way a sə təra kurre ataya awan, aday həna nə gəzlan alay pi zek wa lele kutok. Anga nan, u no sə vindek anan ayak way ataya

pə mədire pə mədire akiken Tiyuful. ⁴ Nə vindek anan ayak iken ite nà, aday kà san anan didek sə way a iken sə tətək həna ata awan.

Maslay a Mbərom a dakay anan ləbara saa wahay Yuhana, dō sa gan baptisma anà dō ahay

⁵ Natiya awan, à alay a Hiridus winen bahay a pa nga sə daliyugo sə Yahudiya ata nà, dōwan a inde tə ngaman Zakari. Winen dō sə gədan dongo à way ahay anga Mbərom, dō sə slala ana Abiya. Dalay anahan inde tə ngaman Elizabet winen dəna sə slala ana Haruna, bahay sə gədan dongo anà way a re. ⁶ Tinen cew maya tə dalay anahan nà, dō sa ga way didek aya pa 'am a Mbərom. Tə dəfan apan anà nga sa 'am ana Bahay Mbərom mə baslay aya nà, dəc dəc lele. ⁷ Əna wan a tinen ibay, anga dalay anahan Elizabet ata nà, dərlay awan. Tə wahak wan bay, hus ta gak məduwer.

⁸ Natiya kutok, pə luvon a inde, Zakari winen apan i ga mer su way anahan u doh sə mazlaḅ a Mbərom, anga alay a saa ga mer su way a tinen tu dō sə slala ana Abiya ahay kà slak. ⁹ Do sə gədan dongo à way ataya ta taa gəzla anan mer su way ata pə luvon pə luvon. Pac ata kutok, alay a ca pə Zakari. A zla u doh sə mazlaḅ a Mbərom, à man cəncan awan, aday a vak anan awan a inde kawa ləluway a rəbas ike lele dun'a.

¹⁰ A alay a Zakari winen apan i vak awan ata u doh sə mazlaḅ a Mbərom à man a cəncan ata nà, dō a Mbərom ahay tinen apan ti gan amboh à Mbərom uho kurkwer.

¹¹ Zaməma nà, Zakari a canan anà maslay a Mbərom mə tavay a à man sə vakan way anà Mbərom, ta day sə alay puway. ¹² Zakari a canan cəna, a ma nga pə ajəjar, zlawan a gan tə mindel. ¹³ Əna maslay a Mbərom a jan: «Kê jəjar bay, Zakari, anga Mbərom kə slənek anak anan amboh anak.

Dalay anak Elizabet i wahak wan mungol awan, aday ki ngaman anà wan ata nà, Yuhana. ¹⁴ A alay ata awan, ki taslay mivel tə mindel, anga wan ata awan. Do ahay bayak a təkede ti taslay mivel anga awahay ana wan ata re, ¹⁵ anga i təra do məduwen a pa 'am a Mbərom. I sa mahay bay, i sa way mə kwasay aya bay re. I saa nay ahay à kutov a may anahan wa nà, winen ma rah a tə Apasay Cəncan awan. ¹⁶ I may anan ahay do sə Isəra'ila ahay bayak a à man ana Bahay Fetek, Mbərom a tinen. ¹⁷ I nay ahay kawa do maja'am a Mbərom tə məgala sə apasay a kawa ana Mbərom sə varan anà Eliya, do maja'am anahan kwakwa ata awan. Wan anak ata i mbəda anan mivel sə bəbay ahay ta day a wan a tinen ahay, anga aday 'am à zlan atan pi zek. I mbəda anan mivel su do sə dəfan apan anà Mbərom bay ataya aday ti saa bayak nga kawa do dīdek aya kutok ite. Aday ata, do ahay ti ga inde mə lavay zek aya awan, anà Bahay a mənuko.»

¹⁸ Natiya, pə dəba anahan a wa ite, Zakari a cəce pə maslay a Mbərom ata wa, a wa: «Ni i san aday way ata i təra acəkan nà, kəkəməw? Anga nen nà, məced a coy, aday dalay uno dukwen ava anahan sə wahay wan sabay re.»

¹⁹ Maslay a Mbərom ata a mbədahān apan, a wa: «Nen nà, Jibirila. Nen mə tavay a pa 'am a Mbərom sa gan mer su way. A slənay ahay nen həna nà, sa naa dakak anan ləbara sa 'am a mugom a anan ata awan. ²⁰ Way uno sa jak i təra acəkan ata nà, kə dəfak nga pa 'am uno ata bay. Anga na awan, ki təra do maandak awan, ki mba apan sa ja 'am tətibay. Ki njahay tete dezl pə luvon ana way ata i təra aday.»

²¹ A alay ata ite, do ahay tinen apan ti ba anan Zakari uho. A gan

masuwayan anà do sə uho ataya, anga kə njahak ayak ù doh ata bayak awan. ²² Zakari a nay uho kutok nà, a mba apan sa jan 'am anà do ahay sabay, anga kə tərak do maandak awan. A jan atan 'am nà, tə alay. Cəna, do ahay ta san zle i ga nə kə canak anan ahay anà awan a à man a cəncan ata wa.

²³ Natiya kutok, alay sa ga mer su way ana Zakari ù doh sə mazlaḅ a Mbərom a ndav nà, a zla way anahan agay. ²⁴ Pə dəba sə way ataya wa nà, uwər anahan Elizabet a təra do. Anjahay way sə kiya dāra ahay nà, winen a njahay way anahan agay, a wa: ²⁵ «Na gak anan i zek wa à Mbərom, anga həna waray sə dərlay inde upo sabay, aday do ahay ti mbasay upo sabay re.»

Maslay a Mbərom a dakan anan à Mariyama i i wahay wan

²⁶ Natiya, kiya a gan mbərka anà Elizabet nà, Mbərom a slənay ahay maslay anahan Jibirila à wulen su doh a inde tə ngaman Nazaratu, pə daliyugo sə Galile. ²⁷ A slənay anan ahay àga dəna inde dalay awan, tə ngaman Mariyama, dāle a Yusufu. Yusufu ata nà, winen do sə slala ana Dawuda bije anahan.

²⁸ Maslay a Mbərom ata a zla pə cakay a Mariyama kutok, a jan: «Na jak anak 'am, dənama. Taslay mivel bayak awan, anga Mbərom kà gak anak nga tə asan zek anahan. Mbərom Fetek winen inde tə iken.»

²⁹ Əna Mariyama a sləne 'am a matana ata cəna, a wusen nga tə mindel. Winen apan i bayak, a wa: «Aday u jo 'am matana ata jiya nà, a nan sa ja nə məw?»

³⁰ Maslay a Mbərom ata kutok a wa: «Kə jəjar bay, Mariyama, anga Mbərom kà gak anak sumor. ³¹ Həna nà, ki təra do ti zek cew awan. Ki i wahay wan mungol awan, ki daf apan sləmay nà, Yesu. ³² I təra do məduwen a pa nga sə do ahay fok. Ti ngaman nà, wan

a Mbərom sə bagəbaga mburom. Bahay Fetek Mbərom i man anan bahay ana bje anahan Dawuda. ³³I ga bahay pa nga sə Isəra'ila ahay nà, pa sə viyviya awan. Bahay anahan i ndav kulibay.»

³⁴ Mariyama a mbədahan apan anà maslay a Mbərom ata awan, a wa: «Həna nà, kula mə zlangak tə dōwan bay kutok nə aday way ata i təra nà, kəkəməw?»

³⁵ Maslay a Mbərom a mbədahan apan, a wa: «Apasay Cəncan a i dazay apak, məgala a Mbərom sə bagəbaga mburom i nay apak sərdədək kawa mezeze. Anga nan, wan a iken saa wahay ata nà, winen cəncan awan, ti ngaman nə Wan a Mbərom. ³⁶ Ənga ca apan həna, Elizabet, dəna a mərbay anak, winen mə təra dō awan, i wahay wan. Abay dō ahay tə bayak nà, winen dərlay a coy, əna həna kiya kà gak anan mbərka kutok. ³⁷ Way aday Mbərom a mba apan sa ga anan bay nà, ibay.»

³⁸ Mariyama a mbədahan apan, a wa: «Nen nà, dō si mer su way anà Bahay Mbərom coy. Mbərom awan, à ga kawa ananak a su jo a anan ata awan.»

Pə dəbə wa kutok, maslay a Mbərom ata a zla way anahan.

Mariyama a zla saa can ahay idə anà Elizabet

³⁹ Pə dəbə anahan a wa nà, Mariyama a slabak, kwayan'a a zla à bəzłom, à wulen su doh a inde pə daliyugo sə Yahudiya. ⁴⁰ A zla àga Zakari. A dəzle cəna, a jan 'am anà Elizabet.

⁴¹ Elizabet a sləne 'am ana Mariyama ata cəna, wan ana Elizabet à kutov ata a 6al kuzled kuzled. Aday Apasay Cəncan a a zlan à mivəl inde ana Elizabet.

⁴² A jan anà Mariyama tə məgalak awan, a wa: «Mbərom kə dəfak apak alay sə maziłəb anahan zal uwar ahay pə daliyugo fok. Ngama ana Mbərom inde pa wan anak a

saa wahay ata awan.» ⁴³ Aday a ja asa, a wa: «May ana Bahay uno i nay ahay àga nen kawa həna ata nà, Mbərom sa ma uno ite anaw? ⁴⁴ Anga nə sləne 'am anak iken su jo ata cəna, wan a dazlan sa 6al à kutov uno, anga wan ata kə taslak mivəl tə mindel. ⁴⁵ Ataslay mivəl i tərak iken anga kə dəfak nga pa 'am ana maslay a Mbərom a sa jak ata awan, way ata i təra.»

Mariyama a həran nga anà Mbərom Ba Məduwen

⁴⁶ Natiya kutok, Mariyama a ga ara, a wa:

«Mivəl uno i həran nga anà Mbərom Ba Məduwen.

⁴⁷ Apasay uno i taslay mivəl anga Mbərom, winen dō sa tam nen.

⁴⁸ Anga winen kə bayakak pi nen 6ile anahan, aday na slak awan bay ata awan.

Ayaw, həna kutok dō ahay fok ti taa ja coy, nen uwar tə ngama a Mbərom awan.

⁴⁹ Mbərom Ba Məgala kà gak uno mer su way lele aya bayak awan.

Sləmay anahan nà, cəncan awan.

⁵⁰ Dō sa dəf apan nga ahay nà, ta gan i zek wa pa sə viyviya awan.

⁵¹ Kà gak mer su way ahay tə məgala sə alay anahan njənnjan awan.

Kà tak anan 'am anà dō sa gan may anà ahar nga ahay à man ahay cara cara fok.

⁵² Kə dazak anan ahay bahay ahay à man sə njahay a tinen ahay wa, aday kə slabakak anan nga anà dō mə nahay nga aya awan.

⁵³ Kə rahak anan dō may sa han patan ataya tə way lele aya awan,

əna dō sə zlıle ahay nà, kə rəzłak atan alay məga6ar aya awan.

⁵⁴ Kà mak anan zek anà dō si mer su way anahan Isəra'ila ahay.

Ta gak anan i zek wa, kə mbədəkek atan à nga wa bay, kə gak atan asan zek hwiya.

⁵⁵ Kawa anahan sə zlanan anan anà bije a mənuko ahay, tata Ibərahima, aday tə slala anahan ahay ata nà, i ga anan way ata hwiya.»

⁵⁶ Mariyama a njahay tə Elizabet way sə kiya maakan, aday a zla way anahan agay kutok.

Awahay ana Yuhana, do sa gan Baptisma anà do ahay

⁵⁷ Natiya, alay a a sla aday Elizabet i njad wan kutok. A wahay wan mungol awan. ⁵⁸ Do sə cakay su doh anahan ahay tu do sə zaav anahan ahay tə sləne sa jaka Elizabet kə gak anan i zek wa anà Mbərom ata nà, ta nay saa taslay mivél pə kərtek awan.

⁵⁹ Natiya, wan ata a njahay luvon jəmaakan nà, do ahay ta nay ahay saa gədan mədəndalas, sa dəf apan sləmay. Abay ta gan may sə ngaman tə sləmay ana bəbay anahan Zakari. ⁶⁰ Əna may anahan awan a mbəda apan, a wa: «Matana bay. Sləmay anahan a nà, Yuhana.»

⁶¹ Tə mbədahan apan, ta wa: «Matana bay. Anga sləmay a dowan inde matana pə slala anak ibay.»

⁶² Tə cəce pə bəbay a wa, kawa mədəngazlak wulak wulak tə alay, aday sa san, a nan sə ngaman anà wan anahan a nà, wayaw.

⁶³ Natiya kutok, Zakari a cəce way sə vinde apan way, aday a vinde apan 'am aya awan: «Sləmay anahan a nà, Yuhana.» Way ata a gan atan masuwayan.

⁶⁴ Cəna kwayan'a, Zakari a mba apan sa ja 'am, aday a dazlan sə həran nga anà Mbərom kutok.

⁶⁵ Natiya, do sə cakay su doh anahan ahay fok ta ma nga sə jəjar, aday à bəzlom sə daliyugo sə Yahudiya ataya fok, tinen apan ti təkər ləbara sə way a sə təra ata

awan. ⁶⁶ Do sə sləne ləbara sa 'am ataya fok, ta ma nga sə bayak, ta wa aday: «Ləbara a wan ata i naa ga nà, kəkəməw?» Anga alay sə mazlaḅ a Mbərom Ba Məduwen inde pa wan ata awan.

Zakari a zambad a Mbərom anga sumor anahan

⁶⁷ Pə dəba a wa kutok, Apasay Cəncan awan a rahan à mivél inde anà Zakari, bəbay ana wan a ata awan. Natiya awan, a dazlan sa ma anan 'am a Mbərom, a wa:

⁶⁸ «Zambaduko anan Bahay Fetek, Mbərom ana Isəra'ila ahay, anga kə gak atan nga lele, kə tamak atan ahay à bile wa.

⁶⁹ Kə slənak uko ahay anà mənuko ite, do sa tam do məgala awan pə slala ana Dawuda wa, do sa ga mer su way anahan ata awan.

⁷⁰ Bina ba kə jak anan matanan kwakwa ta 'am ana do maja'am anahan cəncan aya awan,

⁷¹ a wa, i təmay ahay mənuko à alay ana do manide a nuko ahay wa,

aday à alay ana do sa nak uko ide ahay wa fok.

⁷² Natiya, Mbərom a kay anan ahay sumor anahan sə zlanan anan anà bije a mənuko ahay ata awan,

anga a bayak pə aḅan 'am a tinen ata hwiya,

⁷³ way a Mbərom sə zlanan anan anà Ibərahima, bije a mənuko ata awan.

⁷⁴ A wa, i təmay ahay mənuko à alay ana do manide a mənuko ahay wa,

aday di mba apan sa gan mer su way mənəna ajəjar,

⁷⁵ di gan mer su way tə cəved awan mənəna ines ahay,

pə ide a Mbərom, hus pə luvon a sifa a nuko saa ndav pə daliyugo wa.»

⁷⁶ Zakari a ja hwiya asa re, a wa:

«Iken, wan a cædew a ana awan, ti naa ngamak dō maja'am a Mbərom sə bagəbaga mburom, anga ki lahan anà Ba Məduwen, sə ndakan anan cəved anahan,

⁷⁷ aday sə dakan anan anà dō anahan ahay nà,

winen i naa tam atan ta sə pəsen atan anan ines a tinen ahay.

⁷⁸ Anga winen nà, dō sa ga sumor, aday dō sə asan zek re.

A kay puko jiyjay anahan à mburom wa, kawa pac sə sləray ata awan.

⁷⁹ Jiyjay ata i dəvan ayak anà dō sə ide zənnen ataya awan, tinen bəse dō sə məkə ahay coy ata awan, i lagay mənuko à cəved sə zay inde.»

⁸⁰ Natiya, pə dəba anahan a wa, Yuhana a har, a san nga lele, a zla way anahan à saf inde. A njahay à man ata dezl pə luvon anahan sa kan ahay zek anà Isəra'ila ahay ata kutok.

2

Awahay ana Yesu Almasihu

Mata 1.18-25

¹ A alay ata ite, bahay sə Ruma Agustus a jan anà dō si mer su way anahan ahay tē baslay anan sləmay su dō pə daliyugo anahan ahay ataya fok. ² Wita nà, mama'am sə baslay dō pə daliyugo sə Ruma ahay ata awan. A təra nà, à alay a Kiriniyus winen dō sə lavan nga anà daliyugo sə Siriya ata awan. ³ Anga nan kutok, kuwaya fok a zla saa vindek anan ayak sləmay anahan à wulen su doh ana bije anahan.

⁴ Natiya kutok, Yusufu ite a slabak à Nazaratu pə daliyugo sə Galile wa, a zla pə daliyugo

sə Yahudiya à wulen su doh sə Baytilama, man sə wahay ana bije anahan Dawuda. ⁵ Aday ta zla saa vindek anan ayak sləmay a tinen tə Mariyama, dəle anahan, winen mə təra dō awan.

⁶ A alay a tinen à Baytilama à man ata kutok nà, wan a dəlay anan Mariyama, bina kà slak pə kiya anahan. ⁷ Aday a wahay wan mungol a murkwaya anahan, a kumboh anan à zana inde, a nahay anan à kuđom* inde, bina man inde sə nahay ù doh sabay, anga mbəlok ahay tə zalak ayak.

Do sa bal gənaw ahay ta zla à Baytilama

⁸ Natiya awan, dō sa bal way ahay inde à kiŋe sa man ata awan, tinen apan ti ba pə gənaw a tinen ahay sə luvon. ⁹ Maslay a Mbərom a sləray ahay à wulen a tinen inde. Jiyjay sə mazlaḅ a Mbərom a dəvay ahay patan pəzlad pəzlad, aday ta ma nga sə jəjar tə mindel.

¹⁰ Əna maslay a Mbərom ata a jan atan nà: «Kə jəjiren bay, anga na nak ikwen anan ahay nà, tə ləbara mugom a, sə taslan anan mivəl anà dō ahay fok. ¹¹ Dō sa tam dō mə wahay a anga kwanay biten à Baytilama, wulen su doh a Dawuda. Winen nà, Almasihu, Ba Məduwen. ¹² Ki i sənən anan pə minje sə way a anan: Ki njiden anan ayak wan cədew a ndələbəbe mə kumboh a à zana inde, aday mə nahay awan à kuđom† inde.»

¹³ Kwayan'a cəna, daskalak, maslay a Mbərom azar aya tə sləray ahay, tə japay tə maslay a Mbərom ata awan. Tə taslay mivəl pə kərtək awan, tə həran nga anà Mbərom ta sə zambad anan, ta wa:

¹⁴ «Zambaduko anan Mbərom à bagəbaga mburom.

* 2:7 Kuđom sə Mbuko bay. Awan a kawa kuđom aday ta taa pak uda apa sə gənaw ahay. † 2:12 Kuđom sə Mbuko bay. Awan a kawa kuđom aday ta taa pak uda apa sə gənaw ahay.

Zay á ga inde pə daliyugo à wulen su dō anahan a sa zlan à nga ataya awan.»

15 Pə dəba anahan a wa nà, maslay a Mbərom ataya tə mbəsak anan dō sa bal way ataya awan. Ta ma way a tinen à man a Mbərom nà, dō sa bal way ahay ta ja à wulen a tinen inde, ta wa: «Zluko à Baytilama, cuko ahay pə way a sə təra à man ata kawa ana maslay a Mbərom sə dakak uko anan ata awan.»

16 Cəna, tə slabak, ta zla kwayan'a, ta tan ayak à nga anà atə Mariyama tə Yusufu aday ta wan a cədew a ata, mə nahay awan, à kuđom[†] inde. 17 Dō sa bal gənwahay tə canan à wan ata cəna, tə dazlan sə dakay anan way kawa ana maslay a Mbərom sa jan atan pa wan ata ata awan. 18 'Am ana dō sa bal way ataya a ma nga sa gan masuwayan anà dō sə sləne 'am a tinen ataya awan. 19 Əna Mariyama nà, a daf anan à nga inde way a sə təra ataya fok kəcek kəcek, a taa jalay apan à mivəl anahan inde.

20 Pə dəba anahan a wa nà, dō sa bal way ahay ta ma way a tinen à kiβe à man sə gənwahay a tinen ahay. Tinen apan ti zambad a Mbərom, tinen apan ti həran nga, anga way a tinen sə canan ta sə sləne ataya fok. Kə tərak kawa ana maslay a Mbərom a sa jan atan ayak kurre ata acəkan.

Adaf sləmay pə wan

21 A njahay pə dəba wa kwasuko kərtek nà, alay a a sla sə gədan mədəndalas anà wan ata kutok. Ta daf apan sləmay a nà, Yesu. Sləmay ata nà, sləmay mbala ana maslay a Mbərom sə dakan anan anà Mariyama, à alay a kə tərak dō fan bay a ata awan.

Ta zla anan tə Yesu saa ka anan u doh sə mazlaβ a Mbərom

22 Alay sa ga mudo ana Mariyama a ndav kutok, kawa ana Tawrita ana Musa sə dakay anan nà, ta zla anan tə Yesu à Urəsəlima sə dakan anan à Mbərom, u doh sə mazlaβ a Mbərom awan, 23 anga mə vinde a à Tawrita a Mbərom inde nà: «Murkwaya sə wan mungol a cəna, ma ga nga awan, anà Mbərom.Š» 24 Aday ta var way ta 'am kəray awan, anga mə vinde a à Tawrita a Mbərom inde matanan: «Sa var nà, kurkudok ahay cew, kabay badəbada ahay cew.*»

Simiyon a ngəran anà Mbərom anga Yesu

25 A alay ata ite, dōwan a inde à Urəsəlima à man ata awan, tə ngaman Simiyon, winen dō didek a aday a jəjaran anà Mbərom cəvedabay. Winen apan i ba anay ana dō saa tam anan Isəra'ila ahay ata awan. Apasay Cəncan a dukwen inde à mivəl anahan. 26 Ba Apasay Cəncan a kə dakak anan anan, i mac fan bay si i canan anà Almasihu a Mbərom saa slənay anan ahay ata aday.

27 A alay ata ite, Apasay a Mbərom kà nak anan ahay Simiyon u doh sə mazlaβ a Mbərom. Aday bəbay a Yesu ta may anahan ta nak anan ahay Yesu à man ata, saa zugulan way kawa mə vinde a à Tawrita ana Mbərom inde ata awan. 28 Cəna, Simiyon a təma anan wan à alay anahan inde, a gan suse anà Mbərom, a wa:

29 «Bahay Mbərom, 'am anak a su jo kurre ata kə gak zek kutok.

Həna nà, mbəsak nen βile anak nà mac. Nen à zay inde kutok.

30 Anga həna nə canak anan tə ide uno njək anà dō iken sə slənay saa tam anan dō ahay ata awan.

31 Winen, iken sə lavan a zek anà dō sə daliyugo ahay fok ata awan.

† 2:16 Kuđom sə Mbuko bay. Awan a kawa kuđom aday ta taa pak uda apa sə gənwahay.

Š 2:23 Ca pə Gurtaaki 13.2, 12. * 2:24 Ca pə Farillaaji Lewinjo'en 12.8.

³² Winen nà, jiyjay sə dakan anan way anà dō sə daliyugo ahay fok,

aday winen i varan mazlaḅ anà dō anak Isəra'ila ahay.»

³³ 'Am ana Simiyon sa jan à nga wa anà Yesu ata nà, a gan masuwayan à bəbay anahan tə may anahan a təkə fok.

³⁴ Natiya kutok, Simiyon a daf patan ngama, aday a jan anà Mariyama, may a Yesu awan, a wa: «San apan lele, wan anak a anan nà, i naa dəcan saray anà Isəra'ila ahay bayak awan, aday i naa təran cəved sa njad sifa anà Isəra'ila ahay bayak a re. Winen i təra dō saa dakan anan Mbərom anà dō ahay, əna dō ahay ti təma 'am anahan bay. ³⁵ I kay anan ahay uho abayak nga su dō mi der ataya awan. Əna iken, Mariyama nà, way i cəbak à mivəl inde kawa ta ndaz iken zlac zlac tə maslalam.»

Anna a ngəran anà Mbərom

³⁶ A Urəsalima à man ata nà, dō maja'am a Mbərom a inde uwar awan, tə ngaman Anna. Winen dəna ana Fanuwel, dō sə zaav ana Aser. Uwar ata winen məduwer a coy. Ba kə njahak abay pi zek tə mbaz ava cuwbe tə dalay anahan awan, əna mbaz a mac panan. ³⁷ A njahay winen mədukway sə uwar awan, ava anahan kə gak həna kutok kwa kuro jəmaakan nga anahan a fudō. Winen apan i ga mer su way ù doh sə mazlaḅ a Mbərom hwiya, luvon tə ipec a təkə. Winen apan i ga amboh tə sumaya awan.

³⁸ A alay a Simiyon tə Yesu a à alay inde ata nà, Anna a zla à man a tinen awan, a gan suse à Mbərom. A təkəren ləbara a Yesu anà dō sa ba aday Mbərom i tam anan Urəsalima ataya awan.

Atə Yusufu tə Mariyama ta ma pə dəḅa à Nazaratu

³⁹ Pə dəḅa anahan a wa, atə bəbay a Yesu tə may anahan ta ndav

anan sa ga way kawa mə vinde a à Tawrita a Mbərom inde ataya nà, ta ma way a tinen pə dəḅa à wulen su doh a tinen à Nazaratu pə daliyugo sə Galile kutok. ⁴⁰ Natiya awan, wan ata kə hərak. Kə njadək məgala lele, kə njadək kəlire† lele re, aday Mbərom a pəlay anan cəvedəbay.

Yesu ma va kuro nga cew awan, ù doh sə mazlaḅ a Mbərom

⁴¹ Atə bəbay a Yesu tə may anahan ta taa zla pə ava pə ava saa gay ahay azar uko sə Pasəka à Urəsalima wa. ⁴² Ava ana Yesu a ga kuro nga anahan a cew kutok nà, ta zla pə kərtek a à azar uko ata, kawa ana Isəra'ila ahay sa taa zla ata awan.

⁴³ Azar uko a ndav nà, atə bəbay anahan tə may anahan ta ma pə dəḅa sa zla agay. Əna wan a tinen Yesu ata nà, winen mətak njahay way anahan à Urəsalima. Aday atə bəbay anahan tə may anahan nà, tə sənək pi zek bay. ⁴⁴ Tinen tə bayak nà, i ga inde à wulen su dō a tinen ahay. Ta zla way sə luvon kərtek nà, winen ibay hwiya. Matanan tə dazlan sə pəlay anan à wulen su dō a tinen ahay, tə məndala anahan ahay wa. ⁴⁵ Əna ta tak anan à nga à wulen su dō ataya inde bay, ta ma pə dəḅa à Urəsalima, saa pəlay anan ahay à man ata wa.

⁴⁶ Hus pə luvon maakan anahan a ta saa tan à nga ù doh sə mazlaḅ a Mbərom, winen mə njahay awan, à wulen sə miter sə Tawrita ahay inde. Winen apan i pak sləmay pa 'am a tinen, aday winen a dükwen winen apan i cəce patan wa 'am ahay ite. ⁴⁷ A ma nga sa gan həḅəkəkka anà dō sa pak sləmay pa 'am anahan ataya fok, anga 'am anahan a sə mbəḅahan atan apan ata nà, tə mərike sa san way awan.

⁴⁸ Atə bəbay anahan tə may anahan tə canan kutok nà, a gan atan həḅəkəkka re. Anga nan awan, may

† 2:40 Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

anahan a jan, a wa: «Wan uno, ka gan umo ata nà, way maw? Ma yak nga sə pəlay iken tə bəbay anak aday zek kà dak umo ndəlekeke sə pəlay iken nà, angamaw?»

⁴⁹ A mbəfahan atan apan, a wa: «Kə pəlen nen nà, angamaw? Kə sənən apan abay sa jəka, ni njahay ù doh ana Bəbay uno bidaw?»

⁵⁰ Əna tə sənək anan 'am anahan a sa jan atan ata bay.

⁵¹ Pə dəba anahan a wa kutok nà, Yesu a ma tə tinen a təkə fok à Nazaratu. Kə dəfak anan apan anà atə bəbay anahan tə may anahan. May anahan nà, a dəf anan way a sə təra ataya fok à nga anahan inde kəkək kəkək lele.

⁵² Natiya awan, Yesu winen apan i har, winen apan i san nga kurkwer. A zlan à nga anà Mbərom, aday a zlan à nga anà do ahay fok re.

3

Wazo a Yuhana do sa gan baptisma anà do ahay

Mata 3.1-12; Markus 1.1-8; Yuhana 1.19-28

¹ Natiya, Tiberiyas kà gak à bahay inde ava kuro nga dāra pə daliyugo sə Ruma ahay fok; sə lavan nga anà daliyugo sə Yahudiya nà, Pontiyos Pilatu; sə lavan nga anà daliyugo sə Galile nà, Hiridus; mərak anahan Filip dukwen a lavan nga anà kon sə Ituriya, tə daliyugo sə Tarakunitis; Lisaniya dukwen a lavan nga anà daliyugo sə Abilene. ² Atə Anas tə Kayafas ite, tinen bahay nga su do sə gədan dundo anà way ahay anga Mbərom. A alay ata ite kutok, Mbərom a jan ahay 'am anahan anà Yuhana, wan ana Zakari, winen mə njahay a nà, à saf inde taayak.

³ Yuhana a bar à wulen su doh sa mban anà zlinger sə Urdon ataya fok ta sə wazan anà do ahay, a wa: «Mbəsiken ines a kwanay

ahay, təmihen sa ga baptisma, aday Mbərom i pəsek ikwen anan ines a kwanay ahay.»

⁴ Matanan kawa ana Ezaya, do maja'am a Mbərom sə vinde à Deftere a Mbərom inde, a wa: «Dowan a inde, winen apan i zlah à saf inde à kibe, a wa:

“Ten anan cəved anga Bahay winen apan i nay.

Ten anan cəved ata mə tavay nga a lele fəhhe.

⁵ Futor ahay fok, rihen a wa, ndisen uda awan.

Bəzlom tə culok ahay, mbəzlen a wa, à ga fəkətuwwa lele.

Cəved mə slaray aya fok, tə tavay nga.

Cəved mi nes aya fok, tə ndakay zek lele.

⁶ Matanan, do ahay fok ti san apan Mbərom i tam anan do ahay kutok.*»

⁷ Natiya kutok, do ahay bayak a tinen apan ti zla à man a Yuhana, aday à sa gan atan baptisma. Yuhana a jan ù do ataya, a wa: «Kwanay zahav su kòn ahay, do sa njak do ahay, waya sə dakak ikwen anan sa haw pə sariya ana Mbərom saa nay ahay ata wa anaw? ⁸ Gen mer su way lele aya aday sə dakay anan nə kə mbəsiken ines a kwanay ahay acəkan ata awan aday. Bina, kà sa dəfen ajalay nga a kwanay ta sa jəka: “Manay nà, wan ana Ibərahima ahay asanaw” ata bay. Nen apan ni jak ikwen, Mbərom i mba apan sə təra anan kon a anaya, wan ana Ibərahima aya tətə. ⁹ Mbərom kə lavak anan zek tə tirez, i gad anan dədazl si sé aday a wahay wan lele aya bay ata fok. I gad atan, aday i pak atan ù uko inde.»

¹⁰ Do ataya tə cəce panan kutok, ta wa: «Aday mə ga həna nà, kəkəma kutok anaw?»

¹¹ Yuhana a mbəfahan atan apan, a wa: «Do aday zana

* 3:6 Ca pə Esaaya 40.3-5.

anahan ahay inde cew ata nà, á varan panan wa anà dō aday zana anahan ibay ata awan. Dō aday way sa pa anahan inde ata dukwen, á varan panan wa anà dō hinen, aday way sa pa anahan inde apan itəbay ata awan.»

¹² Dō sə cakal jangal ahay ite ta zlak ayak à man a Yuhana anga aday á gan atan baptisma ite re. Tə cəce panan, ta wa: «Miter, mi ga həna nà, kəkəma ite anaw?»

¹³ A mbədahan atan apan, a wa: «Kā sa təmihen way pə dō ahay wa zal pə mbala ana bahay a kwanay sa jak ikwen ata bay.»

¹⁴ Suje ahay ite asa tə cəce panan, ta wa: «Aday manay həna nà, mā ga kəma ite anaw?»

A mbədahan atan apan, a wa: «Kə ngəzəren dala pu dō ahay wa tə məgala, kabay ta sa gad patan mungwalay bay. Tislen mivel nà, pə dala sa ga mer su way a kwanay adəka.»

¹⁵ Anga nan kutok, dō ataya fok tinen apan ti bayak à nga a tinen inde ta sa ja nà: «Həna anan nà, i ga nə Almasihu bay dəge?»

¹⁶ Əna Yuhana a mbədahan atan apan à tinen ata fok, a wa: «Nen nà, na gak ikwen baptisma nà, tə a'am cəna coy. Əna, dō hinen inde i nay ahay pə dəba uno wa mba, winen a zalay nen tə mazla6 lele. Nen, na slak sə hədek pə cakay anahan aday ni pəsakan anan li6er sə təkarak anahan bay. Winen kà sak a nay ahay nà, i naa gak ikwen baptisma nà, tə Apasay Cəncan awan, aday tə uko. ¹⁷ Dowan ata nà, i nay ahay tə gəsadaf anahan a à alay inde saa vəvay ndaw, anga sə gəzla anan ndaw pi zek wa tə janjar. Aday i halan nga anà ndaw i de anahan, janjar dukwen i dəfan uko, i vak anan wa tə uko sə mbacay kula itəbay ata awan.»

¹⁸ Natiya, Yuhana a dakan anan ləbara sa 'am a Mbərom mugom a, anà dō ataya nà, ta 'am a ma ja a

anaya awan, aday ta 'am azar aya re.

¹⁹ Cəkəbay, bahay a inde ite, tə ngaman Hiridus. A ngəzar anan uwar a inde tə ngaman Hirudiya, pə wanbay anahan wa. Aday dukwen winen apan i ga way lelibay aya inde azar aya bayan a re. Anga nan, Yuhana a jan apan anga mer su way anahan a lelibay ataya awan. ²⁰ Əna Hiridus a ga way lelibay a miza awan, zal way ata asa re. A ban anan Yuhana, a dəfak anan ayak à dangay.

Yesu a ga baptisma

Mata 3.13-17; Markus 1.9-11

²¹ Natiya awan, à alay ana Yuhana winen apan i gan baptisma anà dō ahay mba ata nà, a gan baptisma anà Yesu ite re. A alay a Yesu winen apan i ga amboh ata nà, bagəbaga mburom a təba pangaya. ²² Apasay Cəncan a dazay ahay apan ti zek a kawa badəbada dəgurzelehhe. 'Am a ndəray ahay kwa à bagəbaga mburom wa, a wa: «Iken nà, wan uno, ləliwe uno awan. Nen a nə taslay mivel bayak a nə tə iken awan.»

Bije ana Yesu ahay

Mata 1.1-17

²³ A alay a Yesu sə dazlan sə daky anan ləbara sa 'am a Mbərom ata nà, ava anahan i ga way sə kwa kuro maakan ahay. Pə ana dō ahay sə bayak nà, winen wan ana Yusufu. Aday kutok, Yusufu winen wan ana Heli, ²⁴ Heli wan ana Matat, Matat wan ana Lewi, Lewi wan ana Melki, Melki wan ana Yanay, Yanay wan ana Yusufu, Yusufu wan ana Matatiya, ²⁵ Matatiya wan ana Amos, Amos wan ana Nahom, Nahom wan ana Hesəli, Hesəli wan ana Nagay, ²⁶ Nagay wan anan Mahata, Mahata wan ana Matatiya, Matatiya wan ana Semeyon, Semeyon wan ana Yosek, Yosek wan ana Yoda, ²⁷ Yoda wan ana Yowanay, Yowanay wan ana Reza, Reza wan ana Zorobabila, Zorobabila

wan ana Salatiyel, Salatiyel wan ana Neri, ²⁸ Neri wan ana Melki, Melki wan ana Adi, Adi wan ana Kosam, Kosam wan ana Elmadem, Elmadem wan ana Eri, ²⁹ Eri wan ana Yosuwā, Yosuwā wan ana Eliyezer, Eliyezer wan ana Yorim, Yorim wan ana Matat, Matat wan ana Lewi, ³⁰ Lewi wan ana Simiyon, Simiyon wan ana Yahuda, Yahuda wan ana Yusufu, Yusufu wan ana Yonam, Yonam wan ana Eliyakim, ³¹ Eliyakim wan ana Meliya, Meliya wan ana Mena, Mena wan ana Matata, Matata wan ana Natan, Natan wan ana Dawuda, ³² Dawuda wan ana Yisa, Yisa wan ana Obed, Obed wan ana Bo'es, Bo'es wan ana Salmuna, Salmuna wan ana Nasunu, ³³ Nasunu wan ana Aminadabu, Aminadabu wan ana Adāmin, Adāmin wan ana Arāni, Arāni wan ana Hesārunu, Hesārunu, wan ana Fares, Fares wan ana Yahuda, ³⁴ Yahuda wan ana Yakob, Yakob wan ana Isiyaku, Isiyaku, wan ana Ibārahima, Ibārahima wan ana Tarak, Tarak wan ana Nakor, ³⁵ Nakor wan ana Saruku, Saruku wan ana Ragaw, Ragaw wan ana Falek, Falek wan ana Eber, Eber wan ana Sala, ³⁶ Sala wan ana Kaynam, Kaynam wan ana Arāfasada, Arāfasada wan ana Sem, Sem wan ana Nuhu, Nuhu wan ana Lemek, ³⁷ Lemek wan ana Matusala, Matusala wan ana Anuhu, Anuhu wan ana Yeret, Yeret wan ana Meleliyel, Meleliyel wan ana Kaynam, ³⁸ Kaynam wan ana Enos, Enos wan ana Setu, Setu wan ana Adama, Adamu ata nā, wan ana Mbərom awan.

4

*Fakalaw a nan sa njak a Yesu
Mata 4.1-11; Markus 1.12-13*

¹ Coy, pə dəβa ana Apasay Cəncan a sa nay ahay pə Yesu ata wa nā, Yesu a may ahay à zlinger sə Urdon wa. Aday Apasay ata a zla anan à

man sa saf inde à kiβe. ² Winen à saf inde à man ata nā, luvon kwa kuro fuđo, Fakalaw winen apan i njak anan. Luvon kwa kuro fuđo ata fok nā, Yesu kà tukumok awan bay jiga awan. Luvon ata a ndav kutok nā, may a han apan tə mindel.

³ Coy kutok, Fakalaw a jan, a wa: «Kak iken nə Wan a Mbərom cuku-tok nā, jan anā kon a anan à təra đaf biđaw?»

⁴ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Ba mə vinde a à Deftere a Mbərom inde coy, a wa: “Do zənzən a a njahay uho nə tə way sa pa đakdek bay.*”»

⁵ Asa, Fakalaw a zla anan pa nga sə βəzlom zəbor awan, a đakan pə bahay sə daliyugo tembərazem fok, kawa akəβac ide. ⁶ A jan, a wa: «Daliyugo a anan fok, ni varak anan pə alay anak. Ki lavan nga tə mazlaβ sə zlıle anahan a təkə fok. Anga way a iken sə canan anaya fok nā, mə vuro a à alay uno inde. Ni mba apan sə varan anan anā đowan a kawa su no. ⁷ Kə dukwek uno gərmec ù vo aday kə hərək uno nga nā, way a anaya fok ni varak atan.»

⁸ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Mə vinde a à Deftere a Mbərom inde, a wa: “Həran nga nā, anā Mbərom Fetek a taayak, winen Bahay anak. Gan mer su way nā, anā winen a kərtek.†”»

⁹ Pə dəβa anahan a wa asa nā, Fakalaw a zla anan Yesu à wulen su doh sə Urəsalima, a ján anan pa nga su doh sə mazlaβ a Mbərom a cəkəđked a aday sololo re. Aday a jan kutok, a wa: «Kak iken Wan a Mbərom a acəkan nā, ənga larak ayak zek kwa à man a anan wa à mandak biđaw! ¹⁰ Anga Deftere a Mbərom kà jak, a wa: “Mbərom i jan anā maslay anahan ahay sa ba iken” asanaw? ¹¹ Aday dukwen, a wa: “Ti kəcaw iken à alay a tinen inde, anga aday kà saa βurgosl

* 4:4 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 8.3. † 4:8 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 6.13.

anan saray anak ahay pu kon bay†»
bidaw?»

¹² Yesu a mbədahan apan asa re, a wa: «Deftere a Mbərom a ja nà: “Ká sa ca azan pə Mbərom anak wa bay.S”»

¹³ Pə dəba anahan a wa, Fakalaw kà yak nga dəftakar pə Yesu wa. Coy a mbəsak anan, a zla way anahan pə cakay anahan wa, si pac a hinen asa.

Yesu a dazlan anà mer su way anahan à Galile

Mata 4.12-17; Markus 1.14-15

¹⁴ Pə dəba ana way ataya wa fok kutok, Yesu a may ahay pə daliyugo sə Galile, winen ma rah məgala sə Apasay a Mbərom awan. Do ahay tə dazlan sə taker anan ləbara sa 'am anahan awan, anà do ahay à wulen su doh sa man ataya fok, pu kon pu kon. ¹⁵ Yesu a dukwen kə dakak anan anan 'Am a Mbərom anà do ahay ù doh sə wazay ahay. Do sa man ataya fok ta ma nga sə varan zlangar.

Do sə Nazaratu ahay tə dəfak nga pə Yesu bay

Mata 13.53-58; Markus 6.1-6

¹⁶ Yesu a may ahay a Nazaratu, wulen su doh a winen sa har uda ata awan. Pə luyon sa man uda awan, kawa anahan sa taa ga, a zla ù doh sə wazay ata awan. A slabak anga aday i jangan Deftere a Mbərom anà do ahay. ¹⁷ Tə varan ahay Deftere ana Ezaya, do maja'am a Mbərom. A təba anan Deftere ata awan, a njad' man sə jinge, winen apan i ja nà:

¹⁸ «Apasay a Mbərom Fetek inde pi nen.

A zəba nen anga aday sə dakan anan ù do mətawak aya awan, ləbara mugom awan.

A slənay ahay nen sa jan anà do sə dangay ahay nà: “Həna ti mbəsak kwanay coy”,

aday anà hufof ahay nà:
“Həna ide a kwanay i təba kutok”.

A slənay ahay nen saa tam anan do aday tinen apan ti ga atan alay ataya à dəce a tinen ahay wa,

¹⁹ aday sa naa dakay anan awa a Mbərom sa kay anan ahay

sumor anahan ata kà slak.*»

²⁰ Pə dəba wa kutok, a tacay anan Deftere ata awan, a man anan anà do sa ga mer su way ù doh ata awan. A njahay way anahan kutok. Do su doh ataya fok ide pə winen həməcəcce, tinen apan ti ca apan.

²¹ Yesu a jan atan kutok, a wa: «Way a kwanay sə sləne à Deftere a Mbərom wa ata nà, həna biten way ata kà gak zek coy.»

²² 'Am anahan a lele sa jan atan ata nà, a gan atan masuwayan. Ta wa: «Winen nà, do lele awan. Əna aday na wa, winen nà, wan ana Yusufu ba? Aday a gəbay wurwer sa san way a anahan a matanan ata awanaw?»

²³ Natiya, Yesu a jan atan apan kutok, a wa: «Na san zle, ki saa jen uno jike sa 'am kawa həna a anan awan: “Doktor, ənga mbar zek anak tə alay anak awan. Matanan, way anak a manay sə sləne iken sa ga à Kafarnahum ata fok nà, ənga ga anan ù kon anak awan ite bidaw?”»

²⁴ Yesu a jan atan asa, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Do ahay ta gan nga anà 'am ana do maja'am a Mbərom kwa ta sə wura fok. Əna ù kon anahan a nà, dōwan a gan nga anà 'am anahan ahay itəbay. ²⁵ Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a asa re. A alay ana Eliya do maja'am a Mbərom winen inde mba ata nà, iven kà gak bay awa maakan tə kiya mbarka. May kà nak pə daliyugo bayak awan. Aday dukwen, mədukway sə uwar ahay

† 4:11 Ca pə Jabuura 91.11-12. § 4:12 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 6.16. * 4:19 Ca pə Esaaya 61.1-2.

nà, inde pə daliyugo sə Isəra'ila re asanaw? ²⁶ Əna Mbərom kə slənek anan Eliya əga mədukway sə uwar ataya bay. Si Mbərom a slan anan nà, əga mədukway sə uwar a inde winen à Sarəfat pu kon sə Sidon bidaw?† ²⁷ Aday à alay ana Elize do maja'am ana Mbərom ata dukwen do mə dugwad' aya inde bayak a pə daliyugo sə Isəra'ila, əna Elize kə mbərak dōwan kwa kərtek bay. Si a mbar anan nà, Na'aman taayak, winen dukwen do sə daliyugo sə Siriya.‡»

²⁸ Natiya kutok, do mə njahay aya ù doh sə wazay ata, tə sləne 'am ata cəna, a cəban atan tə mindel, mivəl a tinen a ban nə kawa uko. ²⁹ Tinen a fok tə slabak, tə ngəza anan kucəcəren kucəcəren, ta zla anan zad à wulen su doh wa. Wulen su doh a tinen ata nà, pa nga sə culok. Ta zla anan pə zalan, aday ti i fakan ayak alay à man ata wa. ³⁰ Əna a nay ahay à wulen a tinen wa, a zla way anahan.

Yesu a mbar anan dōwan a inde tə setene à nga

Markus 1.21-28

³¹ Pə dəba anahan a wa, Yesu a slabak à man ata wa, a zla à wulen su doh sə Kafarnahum pə daliyugo sə Galile. Pə luvon sa man uda awan, a dakan atan anan way ù doh sə wazay. ³² Wazo anahan a a gan atan masuwayan, anga a dakay anan way nə, tə mazlaḅ awan, dodok dodok lele.

³³ Dōwan inde ù doh à man ata awan, winen tə setene à nga inde. A zlah pi zek tə məgalak awan, a wa: ³⁴ «Iken Yesu, do sə Nazaratu, ma a nak pə manay anaw? Ka nak sə lize manay ca daw? Na san iken zle lele, iken nə do maslan a Mbərom Cəncan awan.»

³⁵ Cəna Yesu a gafan 'am tə məgalak awan, a jan nà: «Kê bəbal awan bay, hayak à dōwan ata wa adəka.»

Cəna bəram, setene ata a lar anan dōwan ata à məndak à wulen su do ahay inde à man ata awan. A nay à dōwan ata wa bok, a mbəsak anan mənəna sa gan awan kwa mənəcək. ³⁶ Way a sə təra ata kə gak anan masuwayan anà do ataya fok, ta ma nga sə cəce pi zek ahay wa, ta wa: «Jəba su do wura həna anan anaw? Winen apan i jan 'am anà setene ahay tə məgala sə mazlaḅ awan, aday tə bənan à 'am wa acəkan re.»

³⁷ Do ataya ta tan 'am à ləbara ana Yesu pə daliyugo ata təday fok.

Yesu a mbar do sə dəvac ahay bayak awan

Mata 8.14-17; Markus 1.29-34

³⁸ Natiya awan, Yesu a nay ù doh sə wazay wa cəna, a zla əga Simon. A tan ayak à nga anà jəje a Simon winen lelibay. Nga a bərzlan tə mindel. Ta gan kem, à mbar anan ite. ³⁹ Yesu a zla pə cakay anahan awan, a kudək apan. A ngəraz pə dəvac sa nga sə bərazl ata cəna, a ndalay panan. Kwayan'a, uwar ata a slabak, a dan atan way sa pa.

⁴⁰ Pə dəba ana pac sə slahay ù doh wa ite nà, do ahay ta zlak anan ayak tu do sə dəvac a tinen ahay cara cara bayak awan, à man a Yesu. A dazlan sa daf patan alay kərtek kərtek a tinen awan, aday tə mbərak fok. ⁴¹ Apasay lelibay aya ta nak ahay à do ahay wa bayak awan. Apasay lelibay ataya tinen apan ti zlah kurkwer, ta wa: «Iken nà, Wan a Mbərom wanahan!» Əna Yesu a ngəraz patan, a gafan atan 'am anga aday tã ja matanan bay. Bina ta san zle, winen nà, Al-masih u a wanahan.

Yesu a wazay à wulen su doh sə kiḅe ahay

Markus 1.35-39

⁴² Idə a cəde sidew a nà, Yesu a zla à wulen su doh ata wa, a zla à kiḅe, à saf inde. Əna do ahay ta

† 4:26 Ca pə 1 Laamiiḅe 17.8-16. ‡ 4:27 Ca pə 2 Laamiiḅe 5.1-14.

zla saa pəlay anan. Ta tan ayak à nga kutok, ta gan may nà, abay à mbəsak atan bay.

⁴³ Əna Yesu a jan atan nà: «Abay tədə ni zla adəka, saa dəkay anan ləbara sa 'am mugom a sə bahay a Mbərom, anà dō sə wulen su doh sə kiβe ahay re. Bina nen mə slənay a bugol nà, saa ga mer su way ata awan.»

⁴⁴ A zla sə wazay pu kon pu kon ù doh sə wazay ahay à wulen su doh sə Yahudiya ataya inde fok.

5

Yesu a ngaman anà dō sa ban kələfaya inde

Mata 4.18-22; Markus 1.16-20

¹ Pə luvon a inde, Yesu winen mə tavay a pa 'am sə bəlay sə Gənesaret. Dō ahay inde bayak a à man anahan, tinen apan ti ngədac zek ahay tə mindel, anga a nan atan sə sləne 'am a Mbərom.

² Coy a canan ayak anà kwalalan ahay cew pa 'am məgugujuje. Dō sa ban kələf ahay tə dazak ahay wa, tinen apan ti banay anan zuvo a tinen ahay. ³ A ján à kwalalan kərtek a inde, mbala ana Simon. A jan anà Simon a nà, à hədek anan kwalalan anahan ata pa 'am məgugujuje wa mənəcək, sa ma nga à mamasl awan. Coy Yesu a a nja-hay uda awan, a dazlan sə wazan anà dō ahay kutok.

⁴ Yesu a ndav anan 'am anahan ata nà, a jan anà Simon, a wa: «Hədək anan kwalalan pa man sə a'am sədek awan, aday kə liren ayak zuvo à a'am inde sə bənay ahay wa kələf ahay.»

⁵ Simon a mbədahan apan, a wa: «Miter, ma gak mer su way ata matanan sə luvon a anan ndəkərəkərre, mə njəkak ahan bay, mə nahay apan nə hwiyoop. Aday dukwen mə bənək kələf a kwa kərtek bay. Əna ka jak umō hənə ata nà, mi təma sə larak anan ayak zuvo aya à a'am inde aday bidaw!»

⁶ Tə larak anan ayak zuvo à a'am inde bine siwaw nà, kələf ahay bayak a tə rahak anan zuvo. Bəse coy a nan anà zuvo sə məndah. ⁷ Tə ngaman ayak anà dō à kwalalan hinen inde ataya, saa man atan zek. Dō ataya tə dəzlek ayak nà, ta rah anan kwalalan a tinen a cew ataya fok tə kələf ahay. Bəse coy a nan anà kwalalan ataya sə kəkar à a'am inde, anga ta ba ike kə zalak.

⁸ Simon Piyer a canan anà way a matanan ata cənə, a nay à man a Yesu. A dukwen gərmec ù vo, a ja nà: «Ba Məduwen uno, mbəsak nen cəpak, bina nen nà, nen dō sə atahasl.»

⁹ Simon tu dō si mer su way anahan ataya ta ma nga pə ajəjar anga kələf a sa ban ata kə zalak pə alay a mindel a wa, bayak a jiga awan. ¹⁰ Way ata kə gak anan masuwayan anà atə Yakuba tə Yuhana, wan ana Zebede ahay, tinen dō sa ga mer su way kərtek a tatə Simon ata re.

Əna Yesu a jan anà Simon, a wa: «Kə jəjar bay. Iken ki tərə hənə adəka nà, dō sə njudō dō sə pəruho azar ahay, bina iken dō sa ban kələf sabay.»

¹¹ Ta may anan ahay kwalalan a tinen ahay, tə tavay atan pa 'am məgugujuje asa. Cənə tinen mbəsak ayak way a tinen ahay fok à man ata awan, tə pərahan azar à Yesu kutok.

Yesu a mbar anan dōwan a inde mə dugwad awan

Mata 8.1-4; Markus 1.40-45

¹² Natiya, Yesu winen ù kon hinen asa. Tə zlangay tə dōwan a inde mə dugwad awan. Dōwan ata a canan à Yesu cənə, a lar zek à məndək pa 'am anahan, a gan amboh, a jan nà: «Ba Məduwen, kə zlak anak à nga nà, ki mba apan sa mbar nen aday zugol uno à ndav ite.»

13 Yesu a ndədoy alay, a laman ta sa jan nà: «U no. Mbar! Zugol anak kə ndəvak.»

Kwayan'a, dəvac a dōwan ata a ndalay panan, kə mbərak.

14 Coy, Yesu a gafan 'am pi zek wa lele, a jan, a wa: «Kâ sa təkəren ləbara a anan anà dōwan bay. Əna zla saa kan zek anà dō sə gədan dungo à way ahay anga Mbərom, à zəzor iken. Aday kâ var way kawa ana Tawrita ana Musa sa ja, aday dō ahay tã san apan zugol anak kə ndəvak.»

15 Kwa abay Yesu kà jak anan kà sa dakan anan à dōwan bay təkede nà, sləmay a Yesu a ma nga sə zakay sa ta 'am pə daliyugo ata tədəy bayak awan. Dō ahay ta nay ahay à man anahan bayak a sa naa sləne 'am anahan, aday à mbar atan à dəvac a tinen ahay wa.

16 Əna Yesu a a zla way anahan, a njahay à man sa saf inde, aday a taa gan amboh à Mbərom à man ata awan.

Yesu a mbar anan dōwan a inde mə təra à məndak awan

Mata 9.1-8; Markus 2.1-12

17 Pə luvon a inde asa, Yesu winen apan i tətakan way anà dō ahay. Farisa ahay pi zek tə miter sə Tawrita ahay tinen inde mə njahay a pə cakay anahan. Dō ahay ta nay ahay kwa pu kon ahay wa cara cara: dō sə Galile ahay, dō sə Urəsalima ahay pi zek tu dō sə Yahudiya azar aya re. Aday məgala a Mbərom inde pə Yesu sa mbar anan dō ahay.

18 A alay ata ite, dōwan aya inde tə gəbak ayak dō pə lala, winen mə təra à məndak awan. Ta gan may sa zla anan ù doh à man a Yesu, aday ti nahay anan pa 'am anahan. 19 Əna ta san sa jəka ti zla anan ù doh nə ta sə wuraw bay, anga dō kə zalak ù doh awan, rod ahay à məsudoh inde. Ta ján pa nga su doh, tə pəpas man, aday tə tarak

anan ayak dōwan a pə lala ata tə liber ù doh, dinger à man a Yesu awan. A dəzle à wulen su dō bayak ata inde, tə nahak anan ayak pa 'am a Yesu.

20 Yesu a canan anà adaf nga a tinen ata nà, a jan anà dōwan a dəvac ata awan, a wa: «Car uno, nə pəsek anan anan ines anak ahay coy.»

21 Pə dəba a 'am anahan ata wa kutok nà, Farisa ahay, tə miter sə Tawrita ahay, ta ja ta nga ta nga, ta wa: «Jəba su dō wura həna anan sə jənan pa 'am anà Mbərom matana ata anaw? Waya sa mba apan sə pəse ines su dō anaw, kak si Mbərom a aday bina!»

22 Yesu a san way a tinen sə jalay ata zle kwayan'a, a jan atan, a wa: «Kə jilen way matanan à mivel a kwanay inde nà, angamaw? 23 Ma da 'am a nə maw? Sa ja: “Nə pəsek anan ines anak ahay” ata daw, kabay sa ja: “Slabak, zla” ata daw? 24 Əna u no kə sənən apan lele, nen Wan su Dō nà, məgala uno inde sə pəsen anan ines à dō ahay pə daliyugo.»

A jan anà dōwan a mə təra à məndak ata kutok, a wa: «Nen apan ni jak: Slabak, gəba lala anak, zla agay.»

25 Cəna, dōwan ata a slabak pə ide su dō ataya fok. A gəba lala anahan a sə nahay apan ata awan, a zla way anahan agay, ta sə həran nga anà Mbərom.

26 Way ata a gan masuwayan ù dō ataya fok, aday tə həran nga anà Mbərom, ta ma nga pə ajəjar, ta wa: «Biten a anan nà, də canak anan anà way ma ga masuwayan awan.»

Yesu a ngaman anə Lewi

Mata 9.9-13; Markus 2.13-17

27 Pə dəba anahan a wa, Yesu a may ahay ù doh wa nà, a canan anà dō sə cakal jəngal a inde tə ngaman Lewi*, winen mə njahay a ù doh sə cakal jəngal. Yesu a jan,

* 5:27 Lewi ata nà, sləmay anahan Mata re.

a wa: «Pəruho azar!»²⁸ Dowan ata a slabak kwayan'a, a mbəsak way anahan ahay fok à man ata awan, a pərahan azar.

²⁹ Pə dəba wa kutok Lewi sə dowan ata a da way sa pa bayak a àga winen sə təma anan Yesu. Do sə cakal jangal ahay tu do azar aya bayak awan, tinen apan ti pa way sa pa pə kərtek a tatə Yesu.

³⁰ Aya əna Farisa ahay tə miter sə Tawrita ahay nà, way ata kà zlak atan à nga bay. Anga nan, ta jan anà njavar a Yesu ataya, ta wa: «Kwanay apan ki pen way a aday ki sen way pə kərtek a tu do sə cakal jangal ahay aday tu do sə atahasl ahay nà, angamaw?»

³¹ Yesu a jan atan, a wa: «Do dəvac a bay cəna, a gan may anà do sə disise bay, si do sə dəvac ahay.

³² Nen na nay ahay sa naa ngaman anà do sa ga way lele ataya bay. Əna na nay ahay nà, sə ngaman anà do sə atahasl ahay, anga aday tã yam pə ines a tinen ahay.»

Acəce way pə sumaya

Mata 9.14-17; Markus 2.18-22

³³ Farisa ahay pi zek tə miter sə Tawrita ahay ta jan anà Yesu, ta wa: «Njavar ana Yuhana ahay ta sə Farisa ahay ta taa ga sumaya tə amboh a kutok nà, aday mbala anak ahay ta ga itəbay nà, angama kəlanaw?»

³⁴ Yesu a mbəđahan atan apan, a wa: «A ga pikwen nà, do mə ngamay aya à man sə gəba dalay nà, ti mba apan sa ga sumaya itədaw? Matanan bay!»³⁵ Əna pa pac a do sə gəba dalay ata tə bənak anan à wulen a tinen wa nà, ata ti ga sumaya kutok.»

³⁶ Natiya kutok, Yesu a təkəren atan 'am sə jike a anan, a wa: «Kula dowan saa ngərway anan ahay zana wiya a aday i tam anan pə zana məduwer a nà, ibay asanaw?»

Kak dowan a kà gak matanan nà, kə nəsək anan zana wiya ata bidaw? Aday zana məduwer ata dukwen nà, i zla pi zek tə zana wiya ata bay ba?³⁷ Aday dukwen, dowan saa mbad mahay mə kwasay a bay a à mbulo sa zlay məduwer a inde nà, ibay.† Dowan a kà sak a ga matanan cəna, mahay a mə kwasay a bay ata kà sak a kwasay uda nà, i ndazl anan mbulo ata awan. Mahay i pak, aday mbulo dukwen kə nəsək.³⁸ Kak matanan bay cəna, si ti pak mahay mə kwasay a bay awan, à mbulo wiya a inde cite.³⁹ Dowan a kà sak mahay mə kwasay a nà, i gan may anà mə kwasay a bay ata sabay asanaw? Anga ta ja nà, lele a nə mə kwasay ata awan.»

6

Yesu nà, winen bahay sə luvon sa man uda awan

Mata 12.1-8; Markus 2.23-28

¹ Pə luvon sa man uda a inde nà, atə Yesu tə njavar anahan ahay tinen apan ti zla tə guvo sa ndaw kutok nà, njavar anahan ahay ta kad ndaw, ta pa.

² Əna azar sə Farisa aya sə canan atan ataya ta jan atan nà: «Ki gen way aday təde abay sa ga pə luvon sa man uda bay ata nə, angamaw?»

³ Yesu a mbəđahan atan apan, a wa: «Kula kwanay kə jingen way ana Dawuda sa ga tu do anahan ahay, à alay a may a han apan ata itəbay daw? A ga nə kəkəməw?»*

⁴ Dawuda a zla à jawjawa sə mazlaḅ a Mbərom, a ray pen ma ga nga anga Mbərom ata awan, a pa, aday do anahan ahay dukwen, kə varak atan, ta pak re. Abay təde saa pa nà, do sə gədan dundo à way ahay anga Mbərom dəkdek bidaw?»

⁵ Yesu a jan atan asa, a wa: «Nen Wan su Do nà, nə lavan nga anà luvon sa man uda awan.»

† 5:37 Mbulo sa zlay nà, way sa mbad uda mahay kabay a'am sa sa, anga do sa bar ahay. Aday dukwen, kak winen wiya awan nà, a ngəraway kawa atə gəzla tə kukwar sa kad ata bay. * 6:3 Ca pə 1 Samiyel 21.2-7.

Yesu a mbar anan dōwan a inde ma mac alay awan

Mata 12.9-14; Markus 3.1-6

⁶ Natiya awan, pə luvon sa man uda hinen asa, Yesu a zla ù doh sə wazay, winen apan i wazay. Dōwan a inde à man ata awan, alay puway anahan ma mac awan. ⁷ Miter sə Tawrita ahay tə Farisa ahay tinen apan ti dəfan ide anà Yesu, ata aday, kak kə mbərak anan dō pə luvon sa man uda awan nà, ti njad apan alay sa 'am sa man anan mungok kutok.

⁸ Aya əna, Yesu nə a san way a tinen sə bayak ata zle. Anga nan, a jan anà dōwan a ma mac alay ata, a wa: «Slabak! Tavay à wulen su dō anaya inde.» Cəna, dōwan ata a slabak, a tavay jek à wulen su dō ataya inde.

⁹ Natiya, Yesu a jan anà miter sə Tawrita ahay tə Farisa ataya fok, a wa: «U no sə cəce pikwen wa: Pə luvon sa man uda nà, cəved inde sa ga mer su way lele awan, kabay cəved inde sa ga mer su way lelibay awan, daw? Təde sa tam anan sifa su dō daw, bəzi lele nə sə lizen anan sifa daw?»

¹⁰ Yesu a ca patan nerre fok, a jan anà dōwan a ma mac alay ata kutok, a wa: «Ndəfōy anan alay anak.»

Dōwan ata a ndəfōy anan alay anahan cəna, wuret alay anahan kə pəsakak.

¹¹ Əna, way ata kə cəbak anan anà dō ataya awan. Ta ma nga sa vad apan awiyaway, aday kəkəma ti i ga anan tə Yesu anaw.

Yesu a walay dō maslan anahan ahay kuro nga cew

Mata 10.1-4; Markus 3.13-19

¹² A luvon ataya inde kutok nà, Yesu a ján wanahan à bəzłom saa ga amboh. A nahay apan hwiyoyp tə ide cekərkarre sa gan amboh anà Mbərom.

¹³ Ide a a cəde kutok bine siwaw nà, Yesu a jan anà njavar anahan

ahay tə halay nga pə cakay anahan. Ta nay ahay kutok nà, a walay wa kuro nga anahan a cew. A ngaman atan nà, dō maslan ahay.

¹⁴ Sləmay a tinen aya həna: Simon, dōwan a Yesu a ngaman tə sləmay hinen, Piyer† ata awan, aday Andəre, mərak ana Simon, Yakuba, Yuhana, Filip, Bartilome, ¹⁵ Mata, Tomas, Yakuba wan ana Alfa, Simon dō manide sə Ruma ahay, ¹⁶ tə apan Yuda wan ana Yakuba aday tə apan Yudas Iskariyot, dō saa ga daf pə Yesu ata awan.

Yesu a mbar anan dō sə dəvac ahay bayak awan

Mata 4.23-25

¹⁷ Pə dəba anahan a wa nà, atə Yesu tu dō maslan anahan ataya tə dazay à bəzłom wa, tə tavay pa man barbara a fadada. Njavar a Yesu azar aya tinen inde à man ata bayak awan. Aday man su dō azar aya ta nay kwa ù kon a azar aya wa, kawa dō sə Urəsalima pi zek tu dō sə Yahudiya azar aya, tə apan dō sə wulen su doh aya bəse tə bəlay ataya, kawa dō sə Tirus ahay aday tu dō sə Sidon ahay fok, tinen à man ata awan.

¹⁸ Ta nay ahay nà, sa naa pak sləmay pa 'am anahan ahay, aday sa naa njad zay si zek a tinen ahay. Aday dō setene sə hurvos atan ataya dukwen ta nak ahay, aday fok tə mbərak re. ¹⁹ Kuwaya a gan may sə laman alay à Yesu, anga məgala sa mbar dō ahay a nay à winen wa, aday a mbar atan fok.

Atlaslay mivel tə dace

Mata 5.1-12

²⁰ Natiya awan, Yesu a ca pə njavar anahan ahay, a jan atan, a wa:

«Atlaslay mivel inde anga kwanay, dō mətawak aya awan, anga bahay a Mbərom ma var a nə anga kwanay.

† 6:14 Piyer: kawa sa ja nà, Pəkərad.

²¹ Ataslay mivel inde anga kwanay,
do may a han pikwen hēna
ataya awan,
anga ki naa rihen pə luvon
a inde nā, mbodol mbodol
mba.

Aday ataslay mivel inde anga
kwanay, do sə jalay mərava
ahay ite asa,
anga ki naa mbisen pə luvon a
inde mba.

²² Kak hēna do ahay ta nak ikwen
ide,
tə rəzlak kwanay à wulen a
tinen wa,
tə gənahak ikwen,
ta jak pikwen 'am lelibay aya
anga kə dəfen nga pi nen
Wan su 'Do nā,
tislen mivel adəka.

²³ Pə luvon a ta gak ikwen way
matana ataya cəna,
tislen mivel, ndəzlen tə am-
basay adəka,
anga Mbərom i varak ikwen
magwagway məduwen a à
bagəbaga mburom.

Anga bije a tinen ahay dukwen
ta gak anan ahay anā do
maja'am a Mbərom ahay
kətanān re.

²⁴ Əna, kwanay do sə zlile ahay nā,
dəce inde pikwen,
anga ɓa kə njiden panan mag-
wagway a kwanay hēna pə
daliyugo coy.

²⁵ Kwanay, do ma rah aya hēna
ataya awan, dəce inde pik-
wen,
anga may i naa rawad kwanay
pə luvon a inde mba.

Kwanay, do à ambasay inde hēna
ataya awan, dəce inde pik-
wen,
anga ki naa yimen ta sə jalay
mərava pə luvon a inde mba.

²⁶ Kak hēna do ahay ta ja pikwen
nə 'am lele aya nā, dəce inde
pikwen,
anga bije a tinen ahay dukwen
tə varak anan zlangar

matanan anā do maja'am
mungwalay ataya re.»

*Pəlen anan do manide a kwanay
ahay*

Mata 5.38-48, 7.12

²⁷ Pə dəɓa anahan a wa, Yesu a
jan atan asa, a wa:

«Kwanay do sə puko sləmay ahay,
nen apan ni jak ikwen: Pəlen anan
do manide a kwanay ahay, gen
anan sumor anā do sa nak ikwen
ide ahay. ²⁸ Pəsən 'am lele aya anā
do sə tahasl kwanay ahay. Gen
amboh anā Mbərom anga do sa ga
alay tə kwanay ahay.

²⁹ «Dowan a kə dəcak anak
pə cakay sləmay kərtek a nā,
mbədahan anan apan day hinen
asa. Kabay dowan a kə ngəzarak
panak zana anak məduwen a sa
pak pi zek ata nā, mbəsakan anan
apan tegwere sə zana ata re.

³⁰ «Dowan a kə cəcihek panak wa
way nā, kə sa gan anan azay bay,
varan. Kabay dowan kə ngəzarak
panak wa way anak nā, mbəsakan
anan, kə cəce a panan bay.

³¹ «Way a aday hēna ki gen anan
may do ahay tā gak ikwen anan nā,
gen atan anan dukwen matanan
re.

³² «Kak kə pəlen nā, do sə pəlay
kwanay ahay dəkdek nā, waya saa
ngərak ikwen apan anaw? Kwa do
sə atahasl ahay dukwen tə pəlay nā,
do sə pəlay atan ataya re asanaw?

³³ Kabay, kak ki gen anan sumor
nə ù do sa gak ikwen sumor ahay
dəkdek ata nā, mərdok sə ayanga a
kwanay wuraw? Abay do sə ata-
hasl ahay nā, ta ga nə matanan bay
cara daw?

³⁴ «Kak kə viren anan gudire nā,
anā dowan aya aday kə sənən zle
ti mba apan sə hamak ikwen anan
uda tətə ataya nā, waya saa ngərak
ikwen apan anaw? Kwa abay do sə
atahasl ahay təkede tə varan gudire
nā, anā dowan aya aday ta san zle ti
mba apan sə haman atan anan uda
tətə ataya bidaw? ³⁵ Əna, adəka bay,

pælen anan dō manidē a kwanay ahay, gen atan sumor, viren atan gudire, əna mənʒəna sə bayak sa jaka ti sa haman umo anan uda mba ata awan. Kakki gen matanan nà, ki i nʒiden magwagway bayak awan, ki tæren nə wan a Mbərom sə bagəbaga mburom ahay. Anga Mbərom awan, winen a gan sumor nà, anà dō sa ngar pə alay itəbay ataya awan, aday anà dō sə huwan ahay fok re. ³⁶ Gen anan sumor i zek ahay, anga Bəbay a kwanay Mbərom nà, winen dō sa gan sumor ù dō.»

'Am sa man mungok i zek ahay

Mata 7.1-5

³⁷ «Kâ si men anan anan mungok ù dō azar aya à mivel inde bay. Ata Mbərom dukwen i mak ikwen anan mungok bay ite re. Kâ bənen dō à mivel inde bay. Ata Mbərom dukwen i ban kwanay tə sariya bay ite re. Pəsen anan anan ines anà dō ahay, aday Mbərom dukwen i pəsek ikwen anan à kwanay aya ite re.

³⁸ «Viren anan way anà dō ahay, aday Mbərom dukwen i mak ikwen anan uda awan. I mak ikwen uda nà, tə way sə lavay way məduwen awan, aday i tambal anan, i jəjak anan uda nə lele. I rahak ikwen anan cucucə aday i pəkak ikwen ayak uda à mbulo inde. Mbərom i lavak ikwen ayak uda nà, tə way a kwanay sə lavan uda anà dō ahay ata awan.»

³⁹ Yesu a təkəren atan 'am sə jike hinen asa, a wa: «Dō hurof a nà, i mba apan sə bənan alay anà hurof car a tətə daw? Kak matanan nà, ti slahay à gujar inde cew maya bidaw? ⁴⁰ Dō sə jangay nà, i zalay miter anahan bay. Əna dō sə jangay ata i ndav anan ajangay anahan aday ti sa lavay tə miter anahan ata kutok ba?»

⁴¹ A jan atan asa, a wa: «Iken nà, ka mba apan sə canan anà cukol i ide ana mərak anak inde, aday dədom i ide anak a inde nà,

ka mba apan sə canan sabay ata nà, angama kutok anaw? ⁴² Ka mba apan sa jan anà mərak anak: “Ənga, nə gəbak anan ahay cukol i ide wa”, aday cəkəbay iken a nə dədom i ide anak a inde zləngədəfa nà, kə gəbak anan ahay wa bay re asanaw? Mbadəmbada bidəka! Ənga, gəbay anan ahay dədom i ide anak a wa, aday ki ca ide lele. Ata aday ki i mba apan sə gəbay anan ahay cukol ide anà mərak anak wa nà, na.»

Dədezl si sé tə wan anahan aya awan

Mata 7.16-20, 12.33-35

⁴³ Natiya, Yesu a jan atan asa, a wa: «Dədezl si sé lele a nà, i wahay wan lelibay a bay. Dədezl si sé lelibay a ite nà, i wahay wan lele aya bay. ⁴⁴ Anga na awan, dā san anan dədezl si sé ahay fok nà, pa wan a tinen aya wa. Dowan i mba apan sə bənay ahay wan sə buway i sé sə jəgem wa nà, ibay. Dowan sa sa bənay ahay maka i sé sə iyam wa dukwen ibay re. ⁴⁵ Dō lele a nà, a san sa ja 'am zle ləfədəfədə, anga 'am anahan ata a nay ahay nà, kwa à mivel anahan a lele ata wa. Aday dō sə huwan ite nà, a ja nə 'am sə huwan, anga 'am anahan ata a nay ahay nà, kwa à mivel anahan a lelibay ata wa re. Bina təbəlem su dō a ja nə way sa nay ahay à mivel anahan wa.»

Jike su doh ahay cew

Mata 7.24-27

⁴⁶ Pə dəba anahan a wa asa, Yesu a jan atan, a wa: «Kə ngimen uno “Bahay, Bahay!” nà, aday ki gen way a kawa nen sa jak ikwen aday kī gen ata bay asanaw? ⁴⁷ Ni dəkak ikwen anan hənə. Dō zənzen a kà nak à man uno, kə slənək 'am uno, kə dəfak anan apan lele nà, winen a ga minje nə tə wayaw? ⁴⁸ Winen a ga minje nà, tu dō sə ndakay doh. A pak saray a nà, a la məke sədek dezl pə pəkərad, a pəkay ahay saray su doh anahan pə pəkərad ata wa

kutok. Zəlaka a haway ahay, a van nga anà doh a mi dezl ata awan, əna doh ata kə mbəzlak bay, anga saray su doh ata ma pak a lele. ⁴⁹ Əna do sə sləne 'am uno aday kə dəfak anan apan bay ata nà, winen a ga minje tu do sa dezl doh anahan pə yugo mənəna sa pak a saray a ata awan. Iven a ga, zəlaka a haway ahay, a van nga anà doh ata cəna, doh ata a mbazl seked seked kwayan'a.»

7

Yesu a mbar anan bile ana bahay sə suje sə Ruma ahay

Mata 8.5-13

¹ Natiya kutok, pə dəba anahan a wa, Yesu a ndav anan 'am anahan sa jan anà do ahay nà, a slabak, a zla way anahan à wulen su doh sə Kafarnahum.

² Bahay sə suje ahay a inde à man ata awan, winen nà, Ruma ahay. Ləliwe sə bile anahan a inde dəvac awan, bəse winen apan i ndav zek coy. ³ Matanan, bahay sə suje ata a sləne pə ləbara a Yesu cəna, a slənay ahay məced sə Yahuda ahay à man anahan sa naa gan kem, aday à zla saa mbar anan bile anahan ata ite.

⁴ Natiya, do ataya tə dəzley ahay à man a Yesu nà, tə dubok anan, ta gan kem, ta sa jan nà: «Dowan ata nà, abay kə slənen anan ayam anahan ite nà, tədə. ⁵ Winen a pəlay do a mənuko ahay tə mindel, aday sə hanan umo doh sə wazay ata dukwen, winen a re.»

⁶ Natiya awan, Yesu a zla tə məced ataya kutok. Abay bəse tinen apan ti dəzle əga bahay sə suje ata kutok nà, dowan ata a slənay car anahan ahay pə cəved sa naa jan à Yesu nà: «Ba Məduwen, kà yay nga sa nay ahay bay, anga nen na slak tədə aday ki dəzley ahay əga nen bay. ⁷ Anga nan, na ca apan nà, ni zlak ayak ta nga uno awan, à man anak a nà, na slak bay. Ja 'am anak a dasl kərtek

cəna, bile uno i mbar. ⁸ Nen a aday nà, bahay uno ahay dukwen inde, aday nen nə bahay sə lavan nga anà suje ahay bayan aya re. Na sak a jan anà dowan a kərtek a: “Zla tiya”, i zla. Na sak a jan anà do hinen: “Hayak à man a anan”, i nay ahay. Na sak a jan anà bile uno: “Ga natiya”, i ga anan acəkan.»

⁹ Natiya, Yesu a sləne anan 'am ataya fok cəna, a zlan à nga lele. A mbədahay 'am pu do sə pərahan ayak azar ataya, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdek awan, kula na tak anan à nga anà do sa dəf upo nga lele kawa dowan a anan à wulen su do sə Isəra'ila ahay bay.»

¹⁰ Do maslan ataya ta ma pə dəba əga bahay sə suje ata kutok. Taa tan ayak à nga anà bile anahan ata nà, kə mbərak, winen inde zay coy.

Yesu a mbar anan wan ana mədukway sə uwar inde, ma mac awan

¹¹ Natiya kutok, pə dəba anahan a wa nà, Yesu a zla à wulen su doh a inde tə ngaman Nayin. Njavar anahan ahay, tə do ahay bayak a tə pərahan azar. ¹² Bəse Yesu winen apan i dəzle à wulen su doh ata inde nà, tə zlangay tu do ahay tə gəbək ahay məsinde, tinen apan ti zla anan à məkə. Məsinde ata nà, wan ana mədukway sə uwar a inde, mənduwel awan. Do ahay bayak a tinen apan ti zla tatə uwar ata pa 'am jəvay.

¹³ Aday kutok, Yesu Ba Məduwen a canan à mədukway sə uwar ata cəna, a gan i zek wa, a jan, a wa: «Njahay way anak, kà yam bay.»

¹⁴ Cəna, a zla, a laman alay anà lala sə gəba məsinde ata awan, do sə gəba məsinde ataya tə tavay. Yesu a jan anà məsinde ata, a wa: «Wan ada, nen apan ni jak: Slabak!»

¹⁵ Cəna, wan ata a slabak acəkan, a njahay tun, winen apan i ja 'am. Aday Yesu a man anan à alay inde anà may anahan.

16 Do sə canan à way a Yesu a sa ga ata nà, ta ma nga pə ajəjar, tə həran nga anà Mbərom ta sa ja nà: «Do maja'am a Mbərom məduwen a kà nak ahay à wulen a mənuko inde» aday «Mbərom kà nak sa man zek anà mənuko do anahan Isəra'ila ahay.»

17 Ləbara sə way a Yesu a sa ga ata a ta 'am təday pə daliyugo sə Yahudiya, aday pu kon azar a sa mban atan ataya fok.

Yuhana, do sa gan baptisma anà do ahay ata a slan do ahay à man a Yesu

Mata 11.2-19

18 Natiya awan, njavar ana Yuhana do sa gan baptisma anà do ahay ata, tə təkəren anan ləbara sə way a Yesu sa ga ataya fok anà miter a tinen. Yuhana a ngaman anà njavar anahan ahay cew, 19 a slan atan à man a Yesu Ba Məduwen, saa cəce panan: «Iken nà, Almasihu, dowan a manay sə sləne i nay ahay mba ata daw? Kabay mā ba do hinen daw?»

20 Do maslan a Yuhana ataya tə dəzle à man a Yesu nà, tə cəce panan kutok, ta wa: «Yuhana do sa gan baptisma anà do ahay a slənay manay à man anak saa cəce panak: Iken nà, Almasihu dowan a manay sə sləne i nay ahay mba ata daw? Kabay mā ba do hinen daw?»

21 A alay ata ite, Yesu winen apan i mbar do sə dəvac ahay bayak a, à dəvac a tinen ahay wa cara cara, tu do sə setene ahay, aday kə təbak anan anan ide anà huruf ahay bayak awan.

22 Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Zlen, təkəren anan anà Yuhana nà, way a kwanay sə canan aday sə sləne: Huruf ahay tə təbak ide, vədal ahay tinen apan ti zla tə saray a tinen, aday do mə dugwad aya dukwen, zugol inde patan sabay anga tə mbərak. Mədəngazlak ahay, tinen apan ti

sləne way tə sləmay a tinen ahay re, do ma mac aya tə slabakak ahay à məke wa, aday do mətawak aya, tə slənek ləbara sa 'am mugom awan. 23 Zay i təran anà do aday kə mbəsakak sa daf upo nga itəbay ata awan.»

24 Pə dəba ana do maslan a Yuhana ataya sa zla way a tinen ata wa nà, Yesu a dazlan sa jan 'am ana Yuhana anà man su do ata awan, a wa: «Ki zlen à kiə à man sa saf inde nà, saa cay ahay pa maw? Pə gusuko aday mad winen apan i bal anan ata daw? A'ay. 25 Əna aday ka si cen ahay nà, pa ma kutok anaw? Pu do aday winen ma pak zana kəlfedede aya ata daw? Do sa pak zana kəlfedede aya aday tinen zlıle aya ata dukwen, mə njahay aya way a tinen à gala bahay ahay. 26 Aka aday ka si cen ahay nə pa ma kərtek a kutok anaw? Pu do maja'am a Mbərom bidaw? Ayaw, winen do maja'am a Mbərom acəkan, aday nen ni jak ikwen nà, winen a zalay do maja'am a Mbərom ahay re. 27 Anga 'am inde mə vinde à Deftere a Mbərom inde, pə winen. Mbərom a wa:

“Həna ni slan do maslan uno,

i lahak pa 'am saa ndakak anan cəved lele.*”»

28 Yesu a jan atan asa, a wa: «Nen ni jak ikwen ite nà, dowan inde mə wahay a pə daliyugo sə zalay Yuhana nà, ibay. Aya əna, do ma kac awan à bahay a Mbərom inde ata ite nà, winen a zalay anan Yuhana tə məduwen.»

29 Do ahay, tu do sə cakal jangal aya təke fok, tə sləne 'am ataya cəna, tə sənək way a Mbərom ahay fok nà, lele aya awan, bina tə ngəmak baptisma ana Yuhana coy. 30 Əna Farisa ahay tə miter sə Tawrita ahay, tə təmahak kawa ana Mbərom sa gan may tə ga ata

* 7:27 Ca pə Malakiya 3.1.

bay, bina tə ngəmak baptisma ana Yuhana ata itəbay.

³¹ Yesu a ja asa re, a wa: «Do a wuswes anaya həna ata nà, ni ga atan minje nà, ta maw? Ta ga minje nə tə wayaw? ³² Ta ga minje tə gwaslay mə njahay aya pə zavay sə wulen su doh, tinen apan ti zlahan i zek ahay, ta sa ja nà: “Ma fak ikwen ayak gungozl, kə gərven bay. Ma fak ikwen ayak gingec, kə yimen bay re!” ³³ Anga Yuhana a nay ahay, winen a sa mahay bay, a taa ga sumaya re. Əna ki wen: “Winen mən vaway nga awan”. ³⁴ Əna nen, Wan su Do, na nay ahay, na pa daf kəray, na sa way kəray nà, ki wen: “Cen apan! Downan a anan nà, do sə kutov, do sə vaway nga, aday winen car su do sə cakal jangal ahay pi zek tu do sə ines ahay.” ³⁵ Aya əna, do ahay ti san kəlire ana Mbarom winen lele, anga ti canan anà mer su way anahan sa ga ataya awan.»

Yesu əga dōwan a inde tə ngaman Simon, winen Farisa ahay

³⁶ Natiya kutok, dōwan a inde tə ngaman Simon, winen Farisa ahay. A ngaman à Yesu saa pa way əga winen miya awan. Yesu a zla əga dōwan ata, tə njahay sa pa way pə kərtek a kutok.

³⁷ Uwar a inde à wulen su doh ata awan, winen nà do sə atahasl. A sləne sa jəka Yesu winen apan i pa way əga Simon, Farisa ahay ata cəna, a nay ahay əga dōwan ata awan, tə amar sə wurde anahan a à dunguzlok inde. ³⁸ Uwar ata a tavay à dəba ana Yesu bəse à man sə saray anahan. Winen apan i yam gweguzguzze, ide sə ayam anahan a dazlan sə banay anan saray a Yesu kusler kusler. A ma nga sə təkaf panan ide sə ayam anahan ata tə sibək sa nga anahan, a ban anan saray a Yesu həmbok, a pak apan amar sə wurde ata kutok.

³⁹ Natiya kutok, Simon, Farisa sə dōwan a sə ngaman ayak à Yesu

əga winen ata, a canan à way a matanan ata cəna, a jalay ta nga ta nga, a wa: «Downan a anan i ga nà, do maja'am a Mbərom bay aday bina, a san sa jəka uwar sə laman a anan ata, winen do sə atahasl dukwen a san bay ata nə kəkəməw?»

⁴⁰ Pa 'am anahan ata kutok, Yesu a jan, a wa: «Simon, way inde u no sa jak.»

Simon a mbədahan apan, a wa: «Miter, ja asanaw!»

⁴¹ Yesu a jan kutok, a wa: «Downan a inde nà, gudire anahan inde pə do ahay cew. Pu do kərtek awan, dala anahan apan mbulo səkat dāra, pu do hinen ite, mbulo kwa kuro dāra. ⁴² Əna do sə dala ata a ca patan cew miya dukwen, dōwan saa mba apan sə haman anan dala anahan ata tətə nà, ibay. Anga nan, a mbəsakan atan anan dala anahan ata fok sə coy awan. Əna à wulen su do a cew ataya wa nà, iken kə bayak saa pəlay anan dōwan ata tə mindel nà, dōwan a dūwuraw?»

⁴³ Simon a mbədahan apan, a wa: «I ga nə, saa pəlay anan dōwan ata tə mindel nà, do aday winen sə mbəsakan anan dala zek məduwen a ata awan.»

Yesu a jan apan kutok, a wa: «Ka jak 'am didəm awan.»

⁴⁴ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a mbədə 'am pə uwar ata awan, aday a jan anə Simon, a wa: «Na wa, kə canak anan anə uwar a anan bə? Nen na nak əga iken, əna kə varak uno a'am aday anga nə banay anan saray uno ahay bay. Əna winen kə banak uno anan saray tə ide sə ayam anahan, aday pa təkaf panan tə sibək sa nga anahan re bidaw? ⁴⁵ Aday iken nà, kə təmahak nen ta sa ban nen həmbok həmbok bay. Əna winen nà, kwa anuno sa nay ahay əga iken nà, kə mbəsakak sə buno anan saray uno ahay həmbok həmbok bay. ⁴⁶ Iken kə mbədək uno amar sə wurde pa nga bay, əna winen kə mbədək amar sə wurde pə saray uno ahay

re. ⁴⁷ Anga nan, nen apan ni jak: Winen nà, i pəlay nen tə mindel, anga ines anahan ahay bayak a dukwen mə pəse aya awan. Əna do aday ines anahan ahay mə pəse a mənjoek aकिनен ата нà, winen dukwen i pəlay nen tə mindel bay re.»

⁴⁸ Natiya pə dəba anahan a wa kutok, Yesu a jan anà uwar ata, a wa: «Mazar uno, ines anak ahay mə pəse aya coy.»

⁴⁹ Do a sa pa way pə kərtek a tə winen ataya fok tə dazlan sə jalay ta nga ta nga, ta wa: «Jəba su do wura aday kwa sə pəse ines pu do wa dukwen a mba apan re ata anaw?»

⁵⁰ Əna Yesu a jan à uwar ata asa, a wa: «Adaf nga anak pi nen kə təmak iken. Zla tə zay!»

8

Uwar sə pərahan azar anà Yesu ahay

¹ Natiya, pə dəba anahan a wa a njahay əngal nà, Yesu a zla tə njavar anahan a kuro nga cew ataya awan, à wulen su doh ahay, aday pu kon pu kon. A dəkay anan ləbara sə bahay a Mbərom mugom awan. ² Uwar aya inde tə pərahan azar. Uwar ataya nà, 6a Yesu kə mbərak atan à dəvac a tinen ahay wa, aday kə rəzlak ahay setene à nga a tinen ahay wa re. A wulen sə uwar a sə pərahan azar ataya inde nà: Mariyama, dəna sə Magədala ahay, aday Yesu sə rəzlay ahay setene ahay cuwəe à nga anahan a wa ata awan; ³ tə apan Yuwana, uwar ana Huza, do məduwen a sa ga mer su way əga Hiridus; tə apan Suzana; aday tə apan azar sə uwar aya bayak a re. Uwar ataya ta mak anan zek à Yesu tə njavar anahan ahay tə zliile a tinen.

*Jike su do sa casl ndaw
Mata 13.1-9; Markus 4.1-9*

⁴ Pə wulen su doh ahay wa cara cara, do ahay bayak a tə halay nga à man a Yesu. A dazlan sa jan atan 'am tə jike, a wa: ⁵ «Dowan inde a zla à guvo, saa casl ndaw. Winen apan i casl ndaw ata kutok nà, zahav a guce panan pə cəved. Do ahay tə dədəsl anan, aday məvuhom ahay tə dāgay anan. ⁶ Zaav sa ndaw azar a a guce panan pə saray pəkarad. A hay ahay, aday a kuray kwayan'a, anga man ata mə naaz a sabay. ⁷ Zahav mə mbəsakan a à alay inde ata a guce à wulen sə adak inde. Ta ha cəna, ta har pi zek tə adak, əna adak a banan mbiyed, ndaw ata kə nahak bay. ⁸ Əna azar sə zaav a mə mbəsak ata, a guce pə yugo lele awan. A hay, a har, a nah wan pə hawal sa ndaw kərtek a nà, səkat səkat.»

Pə dəba sa 'am ata wa asa nə, a jan atan 'am tə məgalak awan, a wa: «Sləmay inde pə dowan a nə, à sləne 'am a anan.»

*Yesu aja 'am tə jike nə angamaw?
Mata 13.10-17; Markus 4.10-12*

⁹ Pə dəba anahan a wa kutok nà, njavar anahan ahay tə cəce panan, ta wa: «Jike sa 'am anak a sa ga sə manan ata nà, a nan sa ja nə maw?»

¹⁰ Yesu a mbədəhan atan apan, a wa: «Kwanay nà, way mi der aya à bahay a Mbərom a inde ata nà, winen a kə gak ikwen panan akar sa 'am sə bahay anahan a coy. Əna do azar aya nà, ti sləne way ahay fok nà, si ta 'am sə jike. Anga nan: Tinen apan ti ca apan, əna tə canan bay,

aday ti pak apan sləmay, əna tə sləne bay re.*»

Yesu a pəsak anan jike su do sa casl ndaw ata awan

Mata 13.18-23; Markus 4.13-20

¹¹ Coy, Yesu a wa: «'Am sə jike anan a nan sa ja nà, natiya awan: Zaav sa ndaw nà, 'am a Mbərom. ¹² Do azar aya ta ga minje ta ndaw

* 8:10 Ca pə Esaaya 6.9.

mə guce pə cəved ata awan. Tinen nà, tə sləne anan 'am a Mbərom bəse, əna Fakalaw i nay, i wudihay anan 'am ata à mivél a tinen wa, anga aday tá đaf apan nga sa tam bay. ¹³ Đo azar aya ite, ta ga minje tə zaav sa ndaw mə guce pə saray pəkərad ata awan. Tinen nà, tə slənek 'am a Mbərom cəna, tə təma anan tə ataslay mivél awan. Əna 'am ata a pak sləlay a mivél a tinen inde bay. Zanaka đəce sə daliyugo kà nak, tə way sa njak đo anahan aya cəna, ti mbəsak cəved sa 'am a Mbərom. ¹⁴ Đo azar aya ite, ta ga minje tə zaav sa ndaw sə guce à wulen sə adak ahay inde ata awan. Tinen tə slənek 'am a Mbərom nà, way sə daliyugo ahay inde cara cara ti njak atan. Kawa ti jalay nga pə way sə daliyugo ahay, ti gan may anà zlıle sə daliyugo, ti taslay mivél sa ga ubor pə way sə daliyugo ahay cara cara. Way ataya ti bənan mbiyed anà 'am a Mbərom à mivél a tinen inde, aday 'am ata à zla nga uho saa nah bay. ¹⁵ Əna đo azar aya ite asa, tinen ta ga minje tə zaav sa ndaw sə guce pə yugo lele ata awan. Tə sləne 'am a Mbərom nà, ta ban anan tə mivél kərtek a lele. Kwa đəce kà njadak atan đukwen, tə mbasak bay re. Ta ban mivél, aday ta zla nga uho pa 'am a Mbərom.»

Man sa đaf lalam

Markus 4.21-25

¹⁶ Pə đəba anahan a wa kutok, Yesu a jan atan asa, a wa: «Đowan saa đaf uko pə lalam aday i đer anan ta sə hərok apan tasa, kabay i đerek anan ayak ù vo lala nà, ibay asanaw? I đaf anan bugol nà, pa man jəgad awan, anga aday ide jiyjay à đəvan anà đo sa zla ù doh ataya fok lele. ¹⁷ Ayaw, way a mi đer a aday đowan i canan bay nà, i ga inde sabay. Akar sa 'am ma ja aya bay đukwen, i kay zek pa 'am su đo ahay à man ipec inde.»

¹⁸ A jan atan asa, a wa: «Gen wurwer pə way a kwanay sə sləne ahay.

Anga đo kə təkak anan sləmay sə sləne 'am nà, Mbərom i zəgahan anan sə sləne 'am ite re. Aday đo kə tacak anan sləmay, anga a nan sə sləne 'am bay nà, Mbərom i təma paman mənjoek anahan a abay sə bayak, kə slənek anan coy ata re.»

Mərak a Yesu ahay tatə may anahan

Mata 12.46-50; Markus 3.31-35

¹⁹ Mərak a Yesu ahay tatə may anahan ta nay ahay à man anahan, əna ta mbak apan sə dəzle dezl à man anahan a bay, anga đo ahay inde bayak a kə zalak. ²⁰ Anga nan, đo ahay ta jan à Yesu, ta wa: «Atə may anak tə mərak anak ahay tinen mə tavay aya uho, ta gak may.»

²¹ Əna Yesu a mbəđahan atan apan, a wa: «Pi nen nà, atə may uno tə mərak uno ahay nà, đo sə sləne 'am a Mbərom ahay, aday sə đəfan apan ataya awan.»

Yesu a gafan 'am anà atə mad tə a'am

Mata 8.23-27; Markus 4.35-41

²² Pə luvon a inde asa, Yesu a ján à kwalalan inde tə njavar anahan ahay, a jan atan, a wa: «Takasuko pa day uho!» Ta ra zek, ta zla.

²³ A alay a tinen apan ti takas tə kwalalan mba ata ite, Yesu a njak ahan à kwalalan ata inde. Zaməma nà, vəvara əduđ a slabakay ahay pa nga sə bəlay ata awan, a'am a ma nga sa rah anan kwalalan, aday bəse tinen apan ti lize coy.

²⁴ Natiya njavar anahan ahay tə hədek pə cakay anahan, tə pədek anan, ta jan, ta wa: «Miter, miter! Aday mənuko apan đi lize bəse coy asanaw!»

Cəna, Yesu a slabak, a gafan 'am anà atə mad tə məsugurndolon sə a'am ahay tə məgalak awan. Cəna, a'am a tavay dekek, awan a 6al sabay fok.

²⁵ Natiya Yesu a jan anà njavar anahan ataya awan, a wa: «Kə đəfen upo nga jiga nə kəkəməw?»

Njavar anahan ataya ta ma nga pə ajəjar, a gan atan masuwayan. Ta ja à wulen a tinen, ta wa: «Do wura həna anan anaw? A gafan 'am anà atə mađ tə a'am ahay dukwen, tə đəfan apan re ata nà, jəba su do wura kəlanaw?»

Yesu a mbar anan đowan a inde tə setene aya à nga inde

Mata 8.28-34; Markus 5.1-20

²⁶ Pə dəba anahan a wa kutok, atə Yesu tə njavar anahan ahay tə takas pə day hinen, tə dəzle ù kon sə Gerasina ahay. Kon ata, winen đinger pa 'am anà daliyugo sə Galile.

²⁷ Yesu a dazay ahay à kwalalan wa bine siwaw nà, do su kon ataya inde a nay ahay pə cakay anahan kwayan'a. Đowan ata nà, setene ahay ta taa ban anan. A taa pak zana pi zek sabay, aday a taa nahay agay sabay re. Əna a taa nahay way anahan ahay nà, à wulen sə jəway ahay inde. ²⁸⁻²⁹ Abay setene ata a taa ban anan nà, saray bayak a way anahan. Ta taa ban anan tə calalaw, alay tə saray a təke, aday tə jaway anan à səsile inde, anga sa gan nga. Tə winen ata take nà, a slad anan way ataya nduroc nduroc, aday setene ataya tə vawan nga sa haw way anahan à kiđe re.

A canan à Yesu nà, a zlah pi zek tə məgalak awan, a dukwen gərmec ù vo, a wa: «Iken Yesu, Wan a Mbərom sə bagəbaga mburom, kə pəlay nə ma pi nen wa anaw? Na gak anak kem, kə ga alay ti nen bay ite.»

A ja matana ata nà, anga ba Yesu kə jak anan anà apasay lelibay ata à nay à đowan ata wa ata awan.

³⁰ Yesu a cəce panan kutok, a wa: «Sləmay anak a nə wayaw?»

A mbəđahan apan, a wa: «Tə ngumo nə Daskalak.» Đowan ata a ja matanan ata nà, anga setene ahay inde bayak a ĩ zek anahan inde.

³¹ Setene ataya tə dubok a Yesu, ta wa: «Amboh, kem à nak ite. Kà sa razl manay dəren aday mē lize dənam à məke sə mərda inde bay ite.»

³² A man ata awan, đowan aya inde, tinen apan ti bał gadura ahay pa zar kon bayan awan, gadura ataya tinen apan ti rac apa a tinen ahay. Əna setene ataya ta gan kem à Yesu, ta wa: «Kem, amboh, ənga varan umo cəved mā zla à gadura tiya ataya inde ite.» A varan atan cəved.

³³ Natiya, setene ataya tə zləray à đowan ata wa, ta zla à gadura ataya inde cəna, gadura ataya tə pəkay anan ahay ahaw kwa pa zar kon wa, tə dazak ayak kwa pa 'am məgugəjuje wa à bəlay inde. Fok a tinen awan, tə lizek à a'am ata inde đəđam.

³⁴ Do sa gan nga anà gadura ataya tə canan à way a sə təra ata cəna, ta haw saa đakay anan ləbara sə way a sə təra patan tə gadura a tinen ataya fok à wulen su doh məduwen awan, aday à wulen su doh sə kiđe ahay fok re. ³⁵ Do ahay tə zləray ahay à wulen su doh ataya wa. Ta zla saa ca pə ləbara sə way a sə təra ata awan. Tə dəzley à man a Yesu nà, ta tan à nga anà đowan a setene ahay sa nay ahay à winen wa ata, mə njahay a à man a Yesu, winen tə zana pi zek kutok. A san nga anahan zlelele coy. Aday ta ma nga pə ajəjar. ³⁶ Do a sə canan anà masuwayan ataya nà, tə təkəren ləbara sə ambar ana đowan ata anà do ahay fok. ³⁷ Do su kon ataya ta ma nga sa gan kem à Yesu aday à zla ù kon a tinen wa, anga tə jəjarak tə way ata tə mindel. Natiya kutok, Yesu a ma way anahan à kwalalan inde sa zla way anahan.

³⁸ A alay a Yesu winen apan i ján à kwalalan inde sa zla way anahan ata nà, đowan a setene sa nay ahay à winen wa ata a gan kem, aday tā zla maya ite. Əna Yesu a man 'am

pi zek wa ta sa jan nà: ³⁹ «Ma agay, aday kà sa đakan anan anà do ahay way a Mbərom sa gak ataya fok.» A zla way anahan, a đakay anan ləbara sə way a Yesu a sa ga anga winen ata à wulen su doh inde fok.

Atə Zayrus tə uwar sə laman alay à zana a Yesu ata awan

Mata 9.18-26; Markus 5.21-43

⁴⁰ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a takasay ahay bəlay, a may ahay pə day sə Galile kutok. A tan ahay à nga anà do ahay mə halay nga bayak a, tinen apan ti ba anan. Tə təma anan tə ataslay mivel awan.

⁴¹ A alay ata kutok ite, dōwan a inde tə ngaman Zayrus kà zlak ayak à man a Yesu. Winen do məduwen awan, sə lavan nga anà mer su way ù doh sə wazay nà, winen. A nay, a dukwen gərmec ù vo anà Yesu, a gan kem aday à zla àga winen ite, ⁴² anga dəna anahan a inde mənduwel a ma va kuro nga cew awan, winen apan i mac bəse coy.

A alay a Yesu winen apan i zla àga dōwan ata kutok nà, do ahay bayak a tinen apan ti ngədec anan.

⁴³ Uwar a inde à wulen su do ataya ite, mez winen apan i pəkan ahay à kutov wa. Kà gak a pi zek nà, ava kuro nga cew. Kə lizek anan dala anahan fok sa haw a pi zek wa đukwen, dōwan kà mbak apan sa mbar anan bay re.

⁴⁴ Uwar ata a hədəkey à dəba a Yesu, a laman anà 'am sə zana a Yesu pec. Cəna, cənjəlan dəvac anahan kə ndalak panan. Kə mbərak, mez a pəkan ahay à kutov wa sabay.

⁴⁵ Natiya, Yesu a cəce pu do sə pərahan azar ataya wa, a wa: «Waya sə lumo anaw?»

Kuwaya a ma nga sa ja nà: «Nen bay.» Əna Piyer a mbəđahan apan, a wa: «Miter, do ahay nà, tinen apan ti ngədec iken kutok nà, aday ki cəce waya sə lamak anaw re asa đaw?»

⁴⁶ Əna Yesu a jan atan, a wa: «Ayaw, əna nen a na san dōwan kə lamak uno nà, anga məgala inde kə nak ahay i nen wa.»

⁴⁷ Uwar ata a ca apan nà, Yesu kə sənək apan, i mba apan sa der panan zek sabay. Anga nan, a nay ahay pa 'am anahan sləbslaḅ tə əjəjar awan, a dukwen gərmec ù vo anà Yesu à wulen su do ataya inde. A đakan anan anà man su do ata ləbara anahan sə laman anà Yesu, aday à alay anahan sə laman ata nà, a mbar kwayan'a ata awan.

⁴⁸ Pə dəba a 'am anahan ata wa nà, Yesu a jan anà uwar ata, a wa: «Mazar uno, adaf nga anak pi nen ata kə mbərak iken! Zla agay tə zay.»

⁴⁹ A alay a Yesu winen apan i ja 'am ata mba cəna, do maslan a nay ahay àga Zayrus wa, winen do sə lavan nga anà doh sə wazay ata awan. A jan anà Zayrus a nà: «Dəna anak nə, kə ndəvak zek coy. Həna nà, kə vawan nga anà miter sabay.»

⁵⁰ Yesu a sləne 'am ana do maslan ata cəna, a jan anà Zayrus nà: «Kə jəjar bay, đaf upo nga lele cəna coy! Dəna anak nà, i mbar.»

⁵¹ Tə dəzle àga Zayrus kutok nà, Yesu a mbakan cəved sa zla ù doh tatə winen a nà, anà Piyer, anà Yuhana tə Yakuba, tə apan anà bəbay a dəna ata tə may anahan cəna coy. ⁵² Yesu a tan ayak à nga anà do ahay bayak a tinen apan ti yam dəna ata, tuhhwa. Əna Yesu a jan atan, a wa: «Kə yimen bay, anga dəna a anan kə məcak bay. A njak ahan ca.»

⁵³ Man su do ataya tə mbasay apan, anga ta san zle, dəna ata nà, abay kə məcak wanahan.

⁵⁴ Əna Yesu a hədəken ayak pə cakay anà dəna ata awan, a bənan alay, a ja tə məgalak awan, a wa: «Dənama, na jak nà, slabak!»

⁵⁵ Cəna, dəna ata a mbar, a slabak acəkan. Coy Yesu a jan atan kutok: «Viren anan ahay way sa pa aday à pa.»

⁵⁶ Way a Yesu a sa ga ata a gan masuwayan anà bəbay a dəna ata tə may anahan a tə mindel. Əna Yesu a jan atan, a wa: «Way a sə təra a anan fok nà, kà si jen anà dowan bay.»

9

Mer su way ana do maslan a kuro nga cew ataya awan

Mata 10.5-15; Markus 6.7-13

¹ Natiya pə luvon a inde, Yesu a halan nga anà dō maslan anahan a kuro nga cew ataya awan. A varan atan məgala tə mazlađ awan, sa razl setene ahay, aday sa mbar anan dō sə dəvac ahay re. ² A slan atan saa đakay anan ləbara sa 'am sə bahay a Mbərom, aday ta sa mbar anan dō sə dəvac ahay.

³ A slan atan, ta sa jan atan kutok, a wa: «Zlen! Əna way kawa daker, mbulo, way sa pa, aday dala nà, kà sa gəben à alay inde bay. Aday ki gəben zana pi zek dukwen kərtektəkke re. ⁴ Kə dazlen à man a aday tə təmahak kwanay əga dowan a nà, kà sa hədəken way a kwanay əga dowan ata wa bay. Njihen nà, əga dowan a sə təma kwanay əga winen ata awan, hus pə luvon a kwanay saa zla way a kwanay ata awan. ⁵ Əna aday dō sa man ataya tə təmahak kwanay bay ite nà, zlen way a kwanay à man ata wa, aday kə bəzləmen a morbodok su kon a tinen pə saray a kwanay ahay wa, anga aday tã san pi zek tinen tə ines aya awan.»

⁶ Natiya, dō maslan anahan ataya ta ra zek, ta zla pu kon pu kon sə đakay anan ləbara mugom a sa 'am sə bahay a Mbərom kwa aha fok. Aday tinen apan ti mbar anan dō sə dəvac ahay re.

A nan à Hiridus sa san Yesu na wayaw

Mata 14.1-12; Markus 6.14-29

⁷ Natiya kutok, Hiridus, bahay sə Galile, a sləne pə ləbara si mer su

way a Yesu a sa ga tə njavar anahan ahay ataya awan. Aday dō ahay tinen apan ti taker ləbara anahan ata re nà, a wusen nga tə mindel. Anga dō azar aya awan, tinen apan ti ja nà, ta wa: «I ga nà, Yuhana dō sa gan baptisma anà dō ahay ata kà mak uho.»

⁸ Dō azar aya ite ta wa: «Sə sləray ahay nà, Eliya.»

Dō azar aya ite asa ta wa: «I ga nà, dō kərtek à wulen su dō maja'am a Mbərom sə kwakwa ataya kà mak uho.»

⁹ Əna Hiridus nà, a wa: «Aday Yuhana dō sa gan baptisma anà dō ahay ata nà, nə gəđak panan nga. Aday sa ga mer su way matana ataya, hus sləmay anahan a saa ndar ndənnan ata nə waya asa anaw?»

Natiya Hiridus a gan may sə canan anà Yesu aday à san anan.

Yesu a varan way sa pa anà do ahay ti ga mbulo đara

Mata 14.13-21; Markus 6.30-44; Yuhana 6.1-14

¹⁰ Natiya pə dəba anahan a wa nə dō maslan a Yesu a sa slan ataya ta mak ahay à man anahan. Tə đakan anan way a kawa ana tinen sa gay à man ataya wa ata fok. Aday Yesu a ngaman atan taayak a tinen a, ta zla zad, bəse tə wulen su doh a sə ngaman Baytisada ata awan.

¹¹ Natiya, dō ahay ta san patan tinen tiya nà, ta zla, ta njad anan Yesu tə njavar anahan ahay à man ata awan. Yesu a təma atan, a đakan atan anan ləbara sa 'am sə bahay a Mbərom. A mbar anan dō a sa gan may anà zay a tinen ahay re.

¹² Natiya kutok, suko a ga lele nà, dō maslan ataya ta zla pə cakay a Yesu, ta jan nà: «Suwan, mbakan cəved anà dō ahay tã zla pə culok ahay, à wulen su doh ahay, anga aday tã saa pəlay way sa pa, ta man sə nahay aya, bina mənuko à man kiđe inde asanaw?»

¹³ Əna Yesu a mbəđahan atan apan, a wa: «Kwanay a viren atan way sa pa awan.»

Tə mbəđahan apan, ta wa: «Inde pumo nà, tapa sa pen ahay đara tə apan kələf ahay cew. Kak si ka gan may mǎ zla à wulen su doh ahay inde, saa pəlay ahay way sa pa aday ata bina, həna anan i slan anà man su do a anan bay asanaw?»

¹⁴ Do sa pa way à man ata đukwen, tinen mə baslay a nà, mungol a dəkdek aday nà, ta ga mbulo đara.

Əna Yesu a jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Jen anà do ahay tē njahay njəbukđok. Man kərtek cəna, i ga do ahay kwa kuro đara, kwa kuro đara.»

¹⁵ Njavar anahan ataya, ta ga mer su way a kawa ananahan a sa jan atan ata awan.

¹⁶ Yesu a gəba anan tapa sa pen a đara ataya, tə kələf a cew ataya awan. A ca ide à mburom, a nğeran ayak anà Mbərom. A gəzla anan i zek wa, a varan anan anà njavar anahan ahay aday tē gəzlan anan anà do ahay.

¹⁷ Do ataya fok ta pak, tə rahak 6ah 6ah. Tə halan nga anà mə mbəsak a patan wa ata awan, aday kə rahak anan cəkarak ahay kuro nga anahan a cew re.

Piyer a đakay anan nà, Yesu nə winen Almasihu

Mata 16.13-19; Markus 8.27-29

¹⁸ Pə luvon a inde, Yesu winen apan i ga amboh taayak anahan awan. Aday njavar anahan ahay đukwen tinen inde bəse à man anahan kutok. Yesu a cəce patan wa, a wa: «Do ahay ta ja pi nen nà, nen nə wayaw?»

¹⁹ Tə mbəđahan apan ite, ta wa: «Do hinen ahay ta wa, iken nà, Yuhana do sa gan baptisma anà do ahay ata awan. Do maza aya ta wa, iken Eliya, do maja'am a Mbərom. Do azar aya đukwen ta ja nà, iken do kərtek à wulen su do maja'am a

Mbərom ahay sə kwakwa ataya sa may uho.»

²⁰ Aday Yesu a cəce patan wa asa, a wa: «Aday kwanay a nà, ki wen nen nà, wayaw?»

Natiya kutok nà, Piyer a mbəđahan apan, a wa: «Iken nə Almasihu, do ana Mbərom sə slənay ahay ata awan.»

²¹ Yesu a sləne 'am ata cəna, a gafan atan 'am, a wa: «Əna kǎ sa điken anan anan anà đowan bay.»

²² A jan atan asa, a wa: «Bəlaray nen Wan su Do nà, ni ga dəcə bayak awan. Aday məced sə Yəhuda ahay, tə bahay sə gəđan dundo anà way ahay anga Mbərom, tatə miter sə Tawrita ahay ti lar nen, aday do ahay ti vad' nen. Əna pə luvon maakan anahan a cəna, nen ni slabakay ahay à məke wa.»

Dəcə inde pə cəved sə pərahan azar anà Yesu

Mata 16.20-28; Markus 8.30 - 9.1

²³ Natiya, pə dəba anahan a wa kutok nà, Yesu a jan u do sə pərahan azar ataya fok, a wa: «Kak đowan a a nan sə pəruho azar nà, à mbəsak sə bayakan way anà nga anahan, à tavak dədom anahan mə zləngad ata kəla luvon fok, à pəruho azar.

²⁴ Anga kǎ nak anan anà đowan a sa tam anan sifa anahan nà, i lize anan adəka. Əna đowan a kə lizek anan sifa anahan anga nen nà, i tam anan sifa anahan adəka. ²⁵ Bina, do kǎ sak a njad' anan way sə daliyugo a anan fok anà winen, aday sifa anahan a nà, kə lizek anan nə, sa gan dədəffa nà, ma mba asa anaw? İbay!

²⁶ «Asa, kak đowan a kǎ gag waray sə đakay anan sləmay uno aday sə đakay anan 'am uno ahay nà, nen ni ga anan winen kəkəməw? A alay a aday na mak ahay tə mazla6 uno awan, tə mazla6 ana Bəbay uno Mbərom, aday tə maslay anahan cəncan aya ata nà, nen Wan su Do đukwen ni naa pəkan waray i ide cite.

27 «Nen apan ni jak ikwen tə dīdek awan: Dowan aya inde à man a anan, ti mac mənǰəna sə canan anà bahay a Mbərom bay.»

Zek a Yesu a mbəda pə ide ana njavar anahan ahay

Mata 17.1-8; Markus 9.2-8

28 Natiya kutok, a njahay pə dəba ana 'am a tinen ata wa way sə lumo kərtek nà, Yesu a gəba pə azar, Piyer, Yuhana tə Yakuba. A ján à bəzłom saa ga amboh.

29 A alay a winen apan i ga amboh à bəzłom à man ata bine siwaw nà, zek anahan a mbəda, aday zana anahan dukwen a dav herre kwedekkwedek. ³⁰⁻³¹ Cəna, dowan aya inde cew, atə Musa tə Eliya, tə sləray à jiyjay sə mazlaḅ a Mbərom inde. Tinen apan ti kad bala tatə Yesu, pə amac anahan saa təra à wulen su doh sə Urəsəlīma, anga sa ndav anan wa mer su way anahan ata awan.

32 Cəkəbay Piyer tə Yuhana, aday tatə Yakuba nà, tinen ma njak ahan aya awan. Ahan ata kə gumak atan tə mindel, əna tə pədek pə ahan wa nà, tə canan anà jiyjay sə mazlaḅ a Yesu, tu do a cew ataya mə tavay aya pə cakay a Yesu.

33 A alay a do a cew ataya tinen apan ti gəzla nga tatə Yesu ata nà, Piyer a jan à Yesu, a wa: «Miter, mənuko à man a anan nə sumor awan. Natiya mi ngaray jaw-jawa ahay maakan: kərtek awan anga Musa, kərtek a ite anga Eliya, aday mədakwidok a nà, anga iken awan.» Piyer a ja 'am anahan ata nà, so, bina a gəzlan alay anà 'am anahan ata bay jiga awan.

34 A alay a Piyer winen apan i ja 'am ata nà, mugudongudon a dazay, a van atan nga sərđədek. Njavar a Yesu ataya ta ma nga pə ajəjar anga mugudongudon a sa van atan nga ata awan.

35 Cəna, 'am a ndəray ahay à mugudongudon ata wa, a wa: «Wita nà, wan uno, do nen sə walay

anan ata awan. Slənen anan anan 'am anahan!»

36 Pə dəba ana Mbərom sa jay ahay 'am à mugudongudon ata wa cəna, tə canak anan anà dowan miza pa nga a Yesu wa sabay. A alay ata ite, njavar anahan ataya tə njahay way a tinen tete, tə təkərek anan anan ləbara sə way a tinen sə canan ata anà dowan bay.

Yesu a mbar anan wan a inde məhərvov a taa ban anan

Mata 17.14-18; Markus 9.14-27

37 Ide a cəde sidew a kutok, Yesu a dazay ahay à bəzłom wa tə njavar anahan a maakan ataya awan. Tə dəzley ahay cəna, do ahay bayak a ta zla saa zlangay tə tinen.

38 A wulen su do a bayak ata wa, dowan a inde à man ata a zlah pi zek tə məgalak awan, a wa: «Miter, amboh. Na gak anak kem, anga wan uno mənduwel a həna anan à gak i zek wa ite. ³⁹ Məhərvov a taa ban anan. A alay a aday kə bənak anan nà, a ma nga sa zlah pi zek, winen apan i nguće, aday dukwen mumbof a rahan à 'am inde nə popo. Winen apan i ga anan alay ta wan a anan tə mindel, aday kə bənak anan dukwen, a man uda bəse bay re. ⁴⁰ Na gak anan kem anà njavar anak ahay, aday tã razl panan apasay sə məhərvov ata ite dukwen, ta mbak apan bay re.»

41 Yesu a jan atan, a wa: «Kwanay nà, adaf nga a kwanay ma kac awan kələdaw? Kə sənən anan cəved a Mbərom bay re. Ni njahay tə kwanay, aday ni səmen anà way a kwanay ahay nə hus à siwaw?» A jan anà bəbay a wan ata kutok, a wa: «Ənga, hayak anan ahay wan anak ata à man uno awan aday.»

42 A alay a wan ata winen apan i nay ahay à man a Yesu ata nà, apasay sə məhərvov ata a ban anan kwayan'a bəram à məndak. Winen apan i nguće, nguc nguc.

Cəna, Yesu a lar angəraz pə apasay sə məhərvov ata tə məgalak awan. Kwayan'a, a ndalay panan

sə coy. A man anan à alay inde à bəbay anahan awan. ⁴³ Way a sə təra ata a gan masuwayan anà dō sa man ataya tə mindel, anga məgala sə mazlaḅ a Mbərom ata awan.

Yesu a dəkay anan amac anahan asa

Mata 17.22-23; Markus 9.30-32

Əna dō ataya fok tinen apan ti jalay pə way a Yesu sa ga ataya mba nà, Yesu a jan anà njavar anahan ahay, a wa: ⁴⁴ «Pəken sləmay lele pa 'am uno nen a saa jak ikwen a həna ata awan. Nen Wan su 'Dō nà, ti varan nen à alay inde anà dō sə daliyugo ahay.»

⁴⁵ Əna njavar anahan ataya tə sənək nga sa 'am anahan a sa jan atan ata bay. Nga sa 'am ata mi dər a patan wa, anga aday tã san anan 'am anahan a sa jan atan ata bay. Aday dükwen zlawan a gan atan sə cəce panan 'am anahan ata re.

Wayə sə zalay dō hinen tə məduwen à bahay a Mbərom inde anaw?

Mata 18.1-5; Markus 9.33-37

⁴⁶ Natiya, pə dəḅa anahan a wa asa kutok, njavar anahan ahay tinen apan ti vad awiyaway pa 'am sa jəka wayə məduwen à wulen a tinen inde anaw. ⁴⁷ Kwayan'a, Yesu a san way sə mivəl a tinen ata zle coy. A ngaman ayak anà wan cəḅew awan, a tavay anan pə cakay anahan awan. ⁴⁸ A jan atan, a wa: «Kuwayə kà sak a təma jəba sa wan kawa həna anan ataya kərtek a anga sləmay uno nà, dōwan ata a təma nə nen awan. Aday dōwan a kə təmahak nen ite nà, a təma nə Mbərom, dō sə slənay ahay nen ata awan. Bina dōwan aday həna winen cəḅew a à wulen a kwanay inde fok ata nà, winen nə dō məduwen a kutok.»

Do sa nak ikwen ide bay nà, winen dō a kwanay

Markus 9.38-40

⁴⁹ Yuhana a jan anà Yesu, a wa: «Miter, ma tak anan à nga anà dōwan a inde winen apan i razl apasay lelibay aya à dō ahay wa tə sləmay anak. Əna mə gafak anan 'am, anga winen dō a mənuko bay.»

⁵⁰ Əna Yesu a mbəḅahan apan, a wa: «Kə gifen anan 'am bay. Dō aday a nak ikwen ide bay ata nə, winen nə dō a kwanay asanaw!»

Do sə Samariya ahay tə dəfak nga pə Yesu bay

⁵¹ Natiya, alay a Yesu saa zla pə daliyugo wa à mburom winen apan i slay ahay bəse coy ata nà, a jan i zek anahan nə ni zla à Urəsalima aday. ⁵² A slan dō maslan anahan ahay pa 'am. Ta zla à wulen su doh sə Samariya a inde. Tə dəzle nà, tə pəlan man sə nahay à man ata awan. ⁵³ Dō sə wulen su doh ataya tə təmahak a bay, anga ḅa tə slənek, a nan sa zla à Urəsalima.

⁵⁴ Əna atə Yakuba tə Yuhana, njavar anahan ahay, tə canan anà way ataya nà, ta jan anà Yesu, ta wa: «Ba Məduwen, a nak mā jan ù uko à dazay ahay patan à mburom wa aday à lize atan dāw?»

⁵⁵ Əna Yesu a cak ayak patan basl tə ide, [a jan atan, a wa: «Ata nà, inde pikwen nə apasay wuraw? ⁵⁶ Anga nen Wan su 'Dō nà, na nay ahay anga sə lize anan sifa sə dō ahay bay, əna anga sa tam anan.»]

Cəna, ta zla way a tinen ù kon hinen.

Do sa gan may sə pərahan azar anə Yesu ahay

Mata 8.19-22

⁵⁷ Natiya, tinen pə cəved sa zla mba ata nà, dōwan a inde a jan à Yesu, a wa: «Nen ni pərahak azar kwa aha fok.»

⁵⁸ Yesu a sləne 'am ana dōwan ata nà, a jan, a wa: «Hwehwe ahay nà, məkə a tinen ahay inde, məvuhom sa nga mburom ahay dükwen, doh a tinen ahay inde, əna nen Wan su

Do nà, man sà nahay uno inde saa man uda ibay.»

⁵⁹ A jan anà dō hinen asa, a wa: «Hayak, pəruho azar!»

Əna dōwan ata a mbəđahan apan, a wa: «Ba Məduwen, u nō sə pərahak azar, əna vuro cəved nà zla agay, nà saa lay anan ahay bəbay uno aday.»

⁶⁰ Yesu a mbəđahan apan, a wa: «Mbəsak anan məsinde ahay tã la məsinde a tinen ahay. Əna iken, zla saa đakay anan ləbara sa 'am sə bahay a Mbərom.»

⁶¹ Do hinen ite a jan à Yesu, a wa: «Ba Məduwen, u nō sə pərahak azar, əna mbuko cəved saa jan ahay 'am pi zek wa anà dō su doh uno ahay aday.»

⁶² Yesu a mbəđahan apan ite, a wa: «Do kə bənak alay pi jəe sa ga mer aday winen apan i ca ide à dəba kurkwer nà, kà slak saa ga mer su way à bahay a Mbərom inde bay.»

10

Yesu a slan njavar anahan ahay kwa kuro cuwbe nga cew

¹ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a walay njavar maza aya awan, tinen kwa kuro cuwbe nga cew. A slan atan pa 'am anahan cew cew à wulen su doh ahay inde, aday ta man anahan a sa zla uda ataya fok re.

² A slan atan ta sa jan atan, a wa: «Way sa pa inde à guvo bayak a sə halan nga, əna dō sə halan nga aya ta kac ike. Suwan gen anan kem anà bahay sə guvo awan, à zəga anan dō ahay à guvo, anga sə halan nga anà way sa pa.

³ «Zlen, na slan kwanay kawa wan sə təman ahay à wulen sə kəla kibe ahay inde. ⁴ Əna way kawa dala, mbulo, təkarak nà, kà sa gəben à alay inde bay. Kà sa mbəđaken awan pə cəved, anga sa jan 'am anà dō ahay bay re.

⁵ «Kə dəzlen àga dōwan a nà, jen anà dō su doh ataya nà, zay a Mbərom à təra à gulom su doh a anan inde. ⁶ Kak dō sa gan may à zay a Mbərom inde à gulom su doh ata nà, zay a kwanay i təran anà dōwan ata awan. Kak matanan bay cəna, zay a kwanay i təran atan bay. Əna zay a kwanay ata, i may ahay pə kwanay awan. ⁷ Njihen à gulom su doh a sə təma uda kwanay ata awan. Pen way, aday sen way a tinen a saa varak ikwen ata fok. Anga dō si mer su way i pa nà, way sə herređ anahan. Kà sa bəren awan pu doh pu doh bay.

⁸ «Kə dəzlen à wulen su doh a aday tə təmahak uda kwanay ata nà, pen way a tinen saa varak ikwen ata fok. ⁹ Mbəren anan dō sə dəvac ahay kawa ana kwanay sa tan à nga à man ata awan. Aday jen atan đukwen: “Bahay a Mbərom, winen defefe coy.” ¹⁰ Əna kə dəzlen à wulen su doh a aday tə təmahak kwanay à man ata bay cəna, zlen, kà sa tiven à məgəzləga cəved, aday jen atan nà: ¹¹ “Mi bəzləmak ikwen anan morbodok sə wulen su doh a kwanay pə saray a manay ahay wa anga ines a kwanay. Əna sənen apan lele, bahay a Mbərom winen defefe tə kwanay coy.” ¹² Əna nen apan ni jak ikwen, pə luvon sə sariya nà, zek i naa dan anà dō su kon ataya zal dō sə Sodoma ahay.* »

Dəcə pu kon aya sə təma 'am a Yesu bay ataya awan

Mata 11.20-24

¹³ Yesu a ja asa, a wa: «Iken, wulen su doh sə Kurajin, yam zek anak anga dəcə i tak à nga. Iken, wulen su doh sə Baytisada đukwen, dəcə i tak à nga re. Anga abay masuwayan aya ma ga à wulen su doh a kwanay ataya, tã ga anan à wulen su doh sə Tirus tə Sidon nà, dō sa man ataya ti yam pə ines a tinen ahay bidaw? Ti pak zana sə

* 10:12 Ca pə Laataanooji 19.1-29.

məsinde pi zek, ti njahay à mëndak à rəba inde aday sə dəkay anan tə yimak pə ines a tinen ahay tə didek awan. ¹⁴ Anga na awan, pə luvon sa ndav anan daliyugo nà, sariya ana atə Tirus tə Sidon nà, i dan atan 'am kawa ana kwanay bay.

¹⁵ «Iken Kafarnahum, a ga apak nà, Mbərom i cakaf wa iken à mburom daw? Matana bay! Ki zla nà, à məkə sə mərda adəka coy.»

¹⁶ Natiya, Yesu a jan anà njavar anahan ataya kutok, a wa: «Do kə slənek ikwen anan nà, kə slənek uno anan re. Dowan a kə təmahak kwanay bay nà, a təma bay nà, nen awan. Aday asa do kə təmahak nen bay, a təma bay nà, zek a Mbərom a sə slənay ahay nen ata awan.»

Njavar a Yesu ma slan a kwa kuro cuwbe nga cew ataya ta may agay

¹⁷ Do maslan a kwa kuro cuwbe nga cew ataya ta may ahay tə ataslay mivəl awan. Ta nay, ta jan à Yesu nà: «Ba Məduwen! Kwa apasay lelibay aya dukwen tə bənak umo à 'am wa anga sləmay anak.»

¹⁸ Yesu a jan atan ite, a wa: «Nə canak anan anà Fakalaw kə sləhak ahay à bagəbaga mburom wa kawa Mbərom a wuted ike. ¹⁹ Əna ihe! Anga məgala sə mazlaḅ uno, ni varak ikwen cəved ki jənen pa nga sə dədew ta sə rəje aya awan, aday ki gen bahay pə manide a kwanay Fakalaw, pə way ahay fok. Awan saa ga alay tə kwanay nà, inde sabay. ²⁰ Aya əna kə tislən mivəl həna anga apasay lelibay aya tə bənak ikwen à 'am wa cəna coy bay. Tislən mivəl həna adəka nà, anga sləmay a kwanay ahay mə vinde awan, à mburom.»

Ataslay mivəl a Yesu

Mata 11.25-27, 13.16-17

²¹ A alay ata kutok, Apasay Cəncan a a taslan a mivəl anà Yesu. A həran nga anà Mbərom,

a wa: «Bəbay uno, iken Bahay sə bagəbaga mburom, iken Bahay sə daliyugo. Suse anak, anga kə dəkak anan anan way a anaya anà gwaslay ahay, way ataya aday dukwen abay kə dəkək anan pu do sə kəlire ahay wa, pu do sə asan way ahay wa. Ayaw, Bəbay uno, ka ga matanan, anga a zlak à nga anakiken awan.»

²² A jan anà do sa man ataya kutok, a wa: «Bəbay uno Mbərom kə varak uno anan way ahay fok. Dowan sa san sa jaka nen wan anahan nə ibay, si zek ana Bəbay Mbərom awan. Aday dukwen, dowan sa san Bəbay uno nə wayaw nà, ibay, si nen wan anahan awan, tu do aday Wan a Mbərom a gan may sə dəkən atan anan ataya awan.»

²³ Pə dəba anahan a wa Yesu a mbəda 'am pə njavar anahan ahay, a jan atan anà tinen a dəkdek, a wa: «Tislən mivəl anga kə cinen anan anà way a anaya awan. ²⁴ Nen apan ni jak ikwen: Do maja'am a Mbərom ahay tə bahay ahay bayak a ta gak anan may sə canan à way a kwanay a sə canan həna ata awan, əna tə canak anan anà awan bay. Ta gan may sə sləne way a kwanay a sə sləne həna ata awan, əna tə slənek awan bay re.»

Jike pu do sə Samariya a inde a ga sumor lele awan

²⁵ Natiya awan, miter sə Tawrita a inde a slabak, anga a nan sa ban anan Yesu pə kwande. A cəce pə Yesu wa kutok, a wa: «Miter, ni ga nə mer sa ma aday ni sa njad sifa sa ndav bay ata anaw?»

²⁶ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Ka tan à nga mə vinde a à Deftere sə Tawrita inde nə maw? Iken apan ki jinge nà, a ja nə maw?»

²⁷ A mbədahan apan anà Yesu ite, a wa: «Mə vinde uda nà: “Pəlay anan Mbərom Fetek, Bahay anak, tə mivəl anak a təkə, tə apasay

anak a tæke, tæ mægala anak a tæke, tæ abayak nga anak a tæke†” aday “Pəlay anan dō sə cakay su doh anak kawa iken sə pəlay anan nga anak ata awan.‡”»

28 Yesu a jan: «Wita nà, lele. Zla, kaa ga matanan kawa iken a sə baslay ata, aday ki njad sifa sa ndav bay ata kutok.»

29 Əna miter sə Tawrita ata a nan sə dakay anan nà, acəce 'am anahan ata nə lele awan. Anga nan, a cəce pə Yesu wa asa, a wa: «Aday dō sə cakay su doh uno ata nə wayaw?»

30 Yesu a mbəđahan apan kutok, a jan nà: «Dowan a inde a slabak à Urəsalima wa, i zla à Yeriko. Pə cəved kutok, dō sə akar ahay ta kad apan, tə culok panan zana, ta ndazl anan ledədde. Ta zla way a tinen, tə mbəsak anan nə hədek hədek kawa i ndav zek coy.

31 «À man ata dukwen, dō sə gədan dongo anà way anga Mbərom a inde, a nay tə cəved ata cite. A canan anà dowan ata mə nahay a gwehəhhe nà, a zla way anahan tə zlawak cangəhha.

32 «Capəpa asa, dō hinen a nay ahay ta man ata re, winen dō sa ga mer su way ù doh sə mazlaḅ a Mbərom. A nay, a ca pə dowan ata matana re cəna, a ban cəved tə zlawak, a zla way anahan ite.

33 «Əna Samariya a inde, winen apan i zla à man anahan dəren a ite, a dəzley à man ata nà, a canan anà dowan a mə nahay a gwehəhhe ata awan, a gan i zek wa. 34 A hədəken ayak pə cakay, a pəkan disise ahay pə mbəlak anahan a pi zek ataya awan, a banan apan. A slabak anan, aday a zləzlam anan pə zungo anahan, a zla anan à wulen su doh, à man sə təma mbəlok ahay, a gan nga anà dowan ata lele.

35 «Ide a cəde sidew a nà, a varan dala sə *dinar*§ ahay cew anà bahay su doh ata awan. A jan nà: “Gan nga anà dowan a anan lele. Kwa à ga nə kə lizek anan dala anak anà nga dəp nà, pə luvon a ni may ahay ta man a anan ata nà, ni naa hamak anan dala anak kutok.”»

36 Yesu a cəce pə miter sə Tawrita ata wa kutok, a wa: «À wulen a su dō a maakan ataya inde nà, sə təra dō sə cakay su doh ana dowan aday dō sə akar ahay sa kad apan ata nà, wayaw?»

37 Miter sə Tawrita ata a mbəđahan apan anà Yesu kutok, a wa: «Sə təra dō sə cakay su doh anahan nà, dowan a sa gan sumor ata awan.»

Yesu a jan kutok, a wa: «Əna, iken zla, kà sa ga matanan ite.»

Yesu winen əga atə Marta tə Mariyama

38 Natiya awan, atə Yesu tə njavar anahan ahay tinen pə cəved sa zla à Urəsalima nà, tə dəzle à wulen su doh a inde. A man ata nə, uwar a inde tə ngaman Marta, a təma atan əga winen.

39 Məran a uwar ata inde dəna awan, tə ngaman Mariyama. A nay ahay pə cakay a Yesu, a njahan ù vo, winen apan i pak sləmay pa 'am ana Yesu sa ja ataya fok. 40 Cəkəbay Marta nà, nga winen apan i wusen ti mer su way à mbak inde.

Natiya kutok, Marta a nay ahay à man a Yesu, a jan, a wa: «Ba Məduwen! Dəna a anan winen mə njahay a pə cakay anak kəriya awan, aday zek winen apan i do ti mer su way ahay taayak uno kutok nà, ka jan ù mo zek ite bidaw?»

41 Yesu a mbəđahan apan, a wa: «Hey Marta, hey Marta! Iken nà, kə varak anan nga anak pi mer su way ahay bayak a ba? 42 Əna way inde kərtek lele awan, təde sə varan anan nga anak. Mariyama a varan

† 10:27 Ca pə Farillaaji Lewiŋko'en 19.18. §

10:35 Dinar kərtek nà, əga tinen dala si mer su way sə hway kərtek.

anan nga anahan nà, anà way ata awan. Dowan saa gafan apan 'am nà, inde sabay.»

11

*Atatak way a Yesu pə amboh
Mata 6.9-13, 7.7-11*

¹ Pə luvon a inde, Yesu winen apan i ga amboh à man a inde. A ndəvay anan ahay sa ga amboh ata nà, dō kərtek à wulen sə njavar anahan ahay wa a jan: «Ba Məduwen, dakan umo anan sa gan amboh anà Mbərom, kawa ana Yuhana sə dakan anan anà njavar anahan ahay ata ite.»

² A mbədahan atan apan, a wa: «Kwanay apan ki gen amboh anà Mbərom nà, jen nə natiya awan: Bəbay a manay, dō ahay tã san sləmay anak nə cəncan awan.

Bahay anak à ga zek à wulen a manay ite.

³ Varan umo way sa pa saa slan umo ata pə luvon pə luvon fok ite.

⁴ Pəsen umo anan ines a manay ahay,

kawa ana manay sə pəsen anan anà dō sa gan umo ines ataya cite.

Ba manay pə way saa njak manay ahay wa ite,

anga aday m̄a sa zla i ines inde bay.»

⁵ A jan atan asa, a wa: «Hinahibay məndala anak inde, aday ki zla àga winen gak à luvon inde. Ki jan nà: “Amboh, məndala uno. Daf kə mbakak pikwen wa mən̄jək ite dāw? Ənga, vuro ite! ⁶ Anga car uno a inde, a may ahay à man a wa, winen àga nen, əna way sa pa inde upo sə varan ibay.” ⁷ Natiya kutok, məndala anak ata i mbədahak ahay apan ù doh wa ta sa jak nà: “Kə bəbulo ahay awan bay wuna! Nə tacak anan məsudoh uno coy, manay apan mi njak ahan tə

gwaslay uno ahay. Ni mba apan sə slabak aday sə varak ayak way sa pa sabay!”»

⁸ Natiya Yesu a jan atan asa, a wa: «Nen apan ni jak ikwen: Məndala anahan ata i slabak sə varan ahay way anahan a sa gan may ata awan. I varan ahay nà, anga sa jəka winen məndala anahan ata bay, əna anga winen apan i bəbalan ayak awan uho wa hwiya ata awan.

⁹ «Natiya kutok, nen apan ni jak ikwen: Cəcihen! Mbərom i varak ikwen way a kwanay sə cəce ata awan. Pəlen! Ki ten anan à nga anà way a kwanay a sə pəlay ata awan. Jen 'am pi zek uho, aday ti təbak ikwen ayak wa. ¹⁰ Anga kuwaya kə cəcihek way cəna, ti varan. Kuwaya kə pəlak way dukwen, i njad way anahan a sə pəlay ata awan, aday kuwaya kə jak ayak 'am pi zek uho wa dukwen, ti təban ayak wa cite re.

¹¹ «Kwanay bəbay ahay, wan anak kə cəcihek panak kələf nà, ki mba apan sə varan dədew à yime sə kələf inde bay asanaw?

¹² Kabay wan anak a cəce panak slay nà, ki mba apan sə varan rəje à yime sa slay inde bay re asanaw? ¹³ Kwanay dō lelibay aya adəka nà, kə sənən a viren anan way lele aya anà wan a kwanay ahay zle. Matana re, Bəbay a kwanay Mbərom winen à bagəbaga mburom dukwen, i mba apan sə varan Apasay Cəncan a anà dō sə cəce panan ataya fok bidaw?»

Yesu a razl setene ahay tə məgala a Mbərom

Mata 12.22-30; Markus 3.20-27

¹⁴ Pə luvon a inde, Yesu a rəzlay anan ahay setene ù dō maandak a wa, aday dōwan ata a dazlan sa ja 'am njəlen'en'e. Way ata a gan masuwayan anà dō ataya awan. ¹⁵ Əna dō azar aya ta wa: «Sə varan məgala a aday sa razl setene ataya

* 11:15 Bə'elzebul nà, sləmay ana Fakalaw re.

nà, Bə'elzebul*, winen bahay sə setene ahay.»¹⁶ Do azar aya ite ta gan may sa ban anan pə kwande. Anga nan, tə cəce panan á gan atan masuwayan sə way sa nay ahay à mburom wa.

¹⁷ Əna Yesu a san way a tinen sə jalay ata zle kwayan'a. A jan atan kutok, a wa: «À bahay a wura wura fok cəna, kak do anahan aya 'am kà zlak atan pi zek bay nà, bahay ata i nes wa. Doh ahay dukwen ti təra nə rəgay ahay, ti mbazl seked seked.¹⁸ Matanan re, kak Fakalaw kà gak vərəm ti zek anahan a nà, bahay anahan a dukwen i tavay nga daw? Natiya, kwanay ki jen, nen na razl setene ahay nə tə məgala ana Fakalaw nà, angamaw? ¹⁹ Kak nen na razl setene ahay tə məgala ana Fakalaw nà, aday wan a kwanay ahay ti sa razl setene ahay nə tə məgala à waya kutok asa anaw? Anga nan, sa naa mak ikwen anan mungok nà, wan a kwanay aya awan. ²⁰ Tə didem awan, na razl setene ahay tə məgala sə Apasay a Mbərom. Matanan re, ki sənən anan kutok, bahay a Mbərom kà nak ahay à wulen a kwanay.»

²¹ A ja asa, a wa: «Kak do gədan a, aday mə lavay zek a tə way sə alay anahan a, i ba way su doh anahan ahay lele nà, way anahan ahay ti lize daw? ²² Əna do sə zalən məgala à nga wa kà nak ite, kə zalak anan winen tə mungol nà, i ngəzar panan way sə alay anahan sə lavay anan zek ata awan, i gəzla anan zlıle anahan a sə ngəzar pə dowan ata wa anà car anahan ahay.

²³ «Do sə pəlay nen bay ata nà, winen nə do manide uno. Dowan a kà mak uno zek sə halan nga anà way ahay bay cəna, sa tan 'am à kibe nà, winen awan.»

Amay ana setene à mível su do inde

Mata 12.43-45

²⁴ Yesu a ja asa, a wa: «Setene kà nak ahay à do wa nà, i zla à man kibe inde saa bar, saa pəlay man sa man uda awan. Əna kə njadək man bay nà, i jan anà nga anahan: “Suwan ni ma à doh uno nen a sa nay ahay wa ata awan.”

²⁵ Kà sak a may ahay nà, i tan à nga anà doh anahan a mama'am ata mə ndakay awan, mə faday a lele. ²⁶ Aday cəna, i ma pə dəba, i ray ahay apan setene azar aya cuwbe, sə zalay anan tə huwan asa, ti nay, ti njahay à dowan ata inde. Aday anjahay ana dowan ata nà, i təra lelibay a zal pa sə kukwa ata wa asa.»

Mbərom a daf ngama anahan nà, pu do sə sləne 'am anahan ahay

²⁷ Yesu winen apan i ja 'am ata mba cəna, uwar a inde à wulen su do ataya, a ja tə məgalak awan, a wa: «Mbərom kə dəfak ngama anahan pə uwar a sə wahay iken, aday iken sa sa pay anahan a ata awan.»

²⁸ Əna Yesu a mbədəhan apan ite, a wa: «Mbərom a daf ngama adəka nà, pu do sə sləne 'am anahan ahay, aday sə dəfan apan anà 'am anahan a ma ja ataya awan.»

Do ahay ta gan may Yesu á gan atan masuwayan

Mata 12.38-42

²⁹ Natiya kutok, do ahay bayak a tinen apan ti zlak ayak à man a Yesu asa. Coy, a jan atan kutok, a wa: «Do sə biten ahay nà, tinen huwan aya awan. Tinen ta gan may nà, anà masuwayan. Əna ti canan anà masuwayan sə awan sabay, kak si masuwayan sə təra pə Zonas, do maja'am a Mbərom ata aday. ³⁰ Kawa ana Mbərom sə dakay anan mazla6 sə sləmay anahan anà do sə Nəniwe ahay tə masuwayan sə təra pə Zonas† ata nà, nen, Wan su Do, həna dukwen ni təran anà do sə biten ahay nə matanan re. ³¹ Pə luvon sə sariya nà, bahay sə Saba dukwen i slabak

† 11:30 Ca pə Zonas 1 - 4.

sa gan sariya anà dō sə biten a anaya awan. Anga kwa winen dāven təkede nà, kà nak ahay sa naa pəkak ayak sləmay pa 'am ana bahay Sulimanu, ma ja aya təkəlire ata awan.† Əna, cen apan həna kutok, dō sə zalay anan Sulimanu tə məduwen dukwen, winen inde à man a ana awan. Əna hwiya dōwan a ngam sə sləne 'am anahan bay re. ³² Pə luvon sə sariya a Mbərom saa ga ata nà, dō sə Nəniwe ahay ti slabakay ahay uho pə kərtek a tu dō sə biten a anan ataya, ti gan atan sariya. Anga dō sə Nəniwe ahay nà, tə sləne wazo ana Zonas cəna, ta yam pə ines a tinen ahay. Aday dukwen, dō sə zalay Zonas winen inde à man a ana awan.»

Idé nà, way sa kan anan jiyjay anà zek

Mata 5.15, 6.22-23

³³ Yesu a ja asa, a wa: «Dowan saa daf uko pə lalam, aday i dər anan, kabay i hərok apan tasa nà, ibay. Əna i daf anan lalam ata nà, pə way sa daf lalam awan, anga aday idé jiyjay á dəvan anà dō sa zla ù doh ataya fok lele.

³⁴ «Idé anak nà, kawa lalam sə dəvan jiyjay anà zek anak. Kak idé anak winen lele nà, ata zek anak a fok winen à jiyjay a inde. Əna, kak idé anak a lelibay nà, zek anak kə tərak kawa winen i idé zənzen a inde. ³⁵ Gan nga anà zek anak lele, bina idé jiyjay anak á sa tərak kawa idé zənzen bay. ³⁶ Kak zek anak a fok i idé jiyjay inde nà, aday kə mbakak uda man sə idé zənzen mənjoek bay nà, zek anak fok i tərà idé jiyjay, kawa lalam sa kak anan jiyjay ata awan.»

Yesu a man a mungok anà Farisa ahay pi zek tə miter sə Tawrita aya awan

Mata 23.1-36; Markus 12.38-40

³⁷ Yesu a ndav anan 'am anahana ata mba cəna, Farisa a inde, a ngaman pa daf àga winen. Ta

zla àga dōwan ata kutok, ta pa daf miya awan. ³⁸ A gan masuwayan anà Farisa ata, anga Yesu a pa daf mənjoəna sə banay alay kawa atətak way sə bije a tinen ahay ata awan.

³⁹ Yesu a san way anahan a sə bayak ata zle. Anga nan, a jan, a wa: «Kwanay Farisa ahay nà, ki gen minje nə tə gəsa'am kabay tuwez. Kə cakiden anan day sə uho aya lele cəna coy. Aday cəkəbay, ta su doh sə mível a kwanay ahay nà, mə cakađ aya bay. Mível a kwanay ahay ma rah aya nà, tə ubor aday tə huwan ahay. ⁴⁰ Kwanay nà, demdemem sə dō ahay! Mbərom a ndakay way ahay nà, day sə uho tə day su doh a təkə bidaw? ⁴¹ Way a á siked a kwanay kabay á tuwez a kwanay inde ataya nà, viren anan anan anà dō mətawak aya awan, aday way a azar aya fok ti i tərak ikwen cəđan'a kutok.

⁴² «Əna kwanay Farisa ahay, wawayah, dəcə i tərak ikwen! Kə rəzlen anan á nga wa sa var alay mbok wa kərtek sə daslam ahay cara cara nə lele. Əna kə mbəđəken anan nga tə didek anahan, tə asan zek anahan ahay. Abay tədə ki gen nà, way ataya awan, mənjoəna sə mbəsak sa ga way a azar aya re.

⁴³ «Kwanay Farisa ahay, wawayah, dəcə i tərak ikwen! Anga ki zlen ù doh sə wazay ahay cəna, ki cen wa dukwen, man zəbor aya awan. Ki gen anan may nà, dō ahay ta jak ikwen anan 'am à kwasuko nà, tə akərdeh aya awan, à wulen sə dō ahay inde fok.

⁴⁴ «Wita nà, wawayah, dəcə i tərak ikwen! Anga ki gen minje nà, tə jəvay, aday dō ahay tə canak anan bay ata awan. Dō ahay tinen apan ti bəran pa nga mənjoəna sa san apan.»

⁴⁵ Pə dəba ana 'am a Yesu a sa jan atan ata wa nà, dō kərtek á wulen sə miter sə Tawrita ahay a mbəđahan apan, a wa: «Ta 'am anak a sa ja

† 11:31 Ca pə 1 Laamiie 10.1-13.

ata nà, kə tərak manay à məndak re bidaw?»

⁴⁶ Yesu a mbəda apan, a wa: «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, wawayah, dace i tərak ikwen! Anga kwanay apan ki taviken anan way ma ba aya tə mindel ata pa nga anà do ahay, anga aday tē gəba. Əna kwanay a dukwen, ki men atan apan zek kwa ta wan sə alay bay re.

⁴⁷ «Wawayah, dace i tərak ikwen! Anga kwanay apan ki dazlen anan jəvay anà do maja'am a Mbərom ahay. Aday cəkəbay, sa vad anan do ataya nà, bije a kwanay aya awan. ⁴⁸ I ga nà, way a bije a kwanay ahay sa ga à alay ataya nà, kà zlak ikwen à nga. Bina, sa vad anan do maja'am a Mbərom ataya nà, bije a kwanay aya awan. Aday kwanay həna dukwen, kwanay apan ki dazlen anan jəvay ataya re angamaw? ⁴⁹ Anga nan, Mbərom kà jak, a wa: “Ni slan do maja'am uno ahay tu do maslan uno ahay. Ti vad anan azar su do a tinen aya awan, aday ti ga anan alay tu do azar aya re.” ⁵⁰ Anga, kwa pa sə ndakay daliyugo wa, hus həna nà, tinen apan ti ndav anan do maja'am uno ahay ta sa vad atan à məke sa ndaw. Anga nan, ni naa cəce mez ana do uno ahay nà, pu do sə biten a anan aya wa. ⁵¹ A bənay ahay kwa pə amac ana Abel[§] wa, hus pə amac ana Zakari, winen ma vad a à gala su doh sə mazlaḅ a Mbərom à wulen ana atə man cəncan a ta man sə gədan dundo anà way ahay ata awan.* Ayaw, acəkan, Mbərom i naa gan sariya anà do sə biten a anaya awan, anga way ataya fok.

⁵² «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, wawayah, dace i tərak ikwen! Anga kə ticen anan cəved sa san Mbərom. Aday kwanay a dukwen, ki zlen à cəved ata inde sabay re. Aday kə gifen anan 'am anà do sa gan may sa zla tə cəved ataya re.»

⁵³ Natiya kutok, pə dəba ana 'am anahan ataya wa nà, a slabakay way anahan à man ata wa. Cəna, miter sə Tawrita ahay tə Farisa ahay, ta ga apan mivel. Tə cəce panan way ahay cara cara bayak awan, ⁵⁴ anga ta gan may nà, abay Yesu à nes 'am cəna, ata ti ban anan pə kwande.

12

Aba zek pə way lelibay a wa

Mata 10.26-27

¹ Natiya, à alay ata a ite, do ahay tə halay nga bayak awan, a baslay zek bay. Tinen apan ti zla nà, tə jənan pə saray i zek ahay. Yesu a dazlan sa jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Bənen nga a kwanay nə lele pə wudah sə Farisa ahay wa, anga tinen nà, do sə mbadəmbada ahay. ² Way mi der aya fok ti kay ahay zek uho mba, aday 'am mə səsoek aya asəsoek fok, ti sləne zek kutok. ³ Anga nan, 'am a kwanay sa ja i ide zənzen a inde ata nà, i sləne zek i ide jiyjay a inde, aday 'am a kwanay sə səsoek asəsoek taayak u doh a kwanay ataya dukwen, ti sləne zek kawa ki jen nə uho pə zavay wa.»

Lele sə jəjaran nà, anə wayaw?

Mata 10.28-31

⁴ Yesu a jan atan asa, a wa: «Nen apan ni jak ikwen, car uno ahay: Kə jəjiren anà do sa mba apan saa ndəvak ikwen anan sifa tətə ataya bay, anga pə dəba anahan a wa nà, ti i mba apan sa ga awan inde sabay. ⁵ Do a aday tədə ki jəjiren anan ata nà, nen apan ni dakak ikwen anan: Jəjiren anan adəka nà, anə Mbərom. Winen nà, i mba apan sə ndəvak ikwen anan sifa tətə, aday pə dəba anahan a wa dukwen, i mba apan sa zla kwanay à məke sə mərda inde re. Ayaw, sumor a nà, jəjiren anan anə dowan ata kutok.

6 «Slänen asa aday, na wa kə sänen zle, tə sukom kədəye ahay dara tə dala sərdədə aya cew bidaw? Əna aday dukwen, Mbərom a san patan zle fok re asanaw! 7 Kə jəjiren awan bay jiga awan. Kwa sibək sa nga a kwanay ahay dukwen mə baslay aya kərtek kərtek fok coy. Pə Mbərom nà, kwanay kə zilen a kədəye ahay gəmgam asanaw!»

Yesu i man zek ù do sə dakay anan ləbara anahan ahay

Mata 10.32-33, 12.32, 10.19-20

8 Yesu a jan anà njavar anahan ahay asa re, a wa: «Kak dōwan a kə jak pa 'am su do sə daliyugo ahay “Nen do a Yesu!” nà, nen Wan su Do dukwen, ni ja pa 'am ana maslay a Mbərom ahay: “Winen do uno!” cite re. 9 Əna dōwan kə jak pa 'am su do sə daliyugo ahay sa jəka a san nen Yesu bay cəna, nen dukwen ni jan anà maslay a Mbərom ahay nà, na san anan bay ite re.

10 «Do kə jənək uno pa 'am i nen Wan su Do nà, Mbərom i pəsen anan. Əna kak dōwan a a jənan pa 'am nə anà Apasay Cəncan a nà, wita Mbərom i pəsen anan ines anahan kula itəbay.

11 «Kwa siwa siwa tə bənak kwanay aday ta zlak kwanay pa 'am sə sariya ù doh sə wazay ahay, kabay pa 'am ana bahay sə daliyugo ahay, kabay pa 'am su do məduwen aya dəp nà, kə sa jilen sa jəka aday mi i mbədahan atan apan nə, kəkəməw kabay mi i ja nə maw ata bay. 12 Anga à alay ata nà, Apasay Cəncan a i dəkək ikwen anan 'am a kwanay a saa ja ata awan.»

Jike su do zlile a mindel awan

13 A wulen su do a bayak ata wa kutok, dōwan a inde a jan anà Yesu, a wa: «Miter, ənga, jan anà mərək uno à gəzlan umo anan way a bəbay a manay sa mac panan ata awan.»

14 Əna Yesu a mbədahan apan, a wa: «Dowan a anan, nen nə tərək do sa gak ikwen sariya, kabay sə gəzlak ikwen anan zlile a kwanay ahay bay asanaw?»

15 Natiya, a jan anà do ataya fok kutok, a wa: «Bənen nga a kwanay pa sə pəlay zlile wa. Anga sə bənan anan sifa uho anà do zənzen a nà, way anahan ahay, kabay zlile anahan ahay bay.»

16 Natiya awan, Yesu a təkəren atan jike sa 'am a anan kutok, a wa: «Dowan a inde nà, zlile awan, guvo anahan ahay inde pa man ma ndaḡ aya awan. Kə gak apan way bayak a tə mindel. 17 Dowan ata a jalay à mivəl anahan inde kutok, a wa: “Man i sla sa pak anan uda way uno ma ga bayak a anaya fok bay kutok nà, ni ga nə kəkəməw?”

18 «Coy a jan i zek anahan a kutok, a wa: “Nə njadək anan nga sa 'am a kutok. Suwan ni kad anan de uno ahay fok, ni han uda məduwen aya awan, aday ni pak anan uda ndaw uno tə way sa pa uno azar ataya fok. 19 Aday ni jan à nga uno nà: Zek uno, way anak inde mə ndakay man a bayak awan, i ndav bay, i slak way sə ava bayak a wanahan. Man uda kutok, pa way sa pa anak ahay aday bay itədaw! Ənga, sak ayak way həna anan aday, mbasay, taslay mivəl bayak awan.”

20 «Əna Mbərom a mbədahan apan, a wa: “Dowan a mindel a anan awan, à luvon a sə biten a anan inde nà, ni gəba anan sifa anak. Əna aday way anak a sə halan nga bayak a anan ata nà, waya saa pa anan kutok anaw?”»

21 Yesu a ndav anan ta sa jan atan kutok, a wa: «Matanan awan, pu do sə halan nga anà zlile bayak a, anà nga anahan a dəkdek ata nà, i naa tərən matana re, bina pə ide a Mbərom nə winen do mətawak awan.»

*Adaf nga pə Mbərom
Mata 6.25-34*

22 Pə dəba anahan a wa kutok, Yesu a jan anə njarav anahan ahay, a wa: «Nen apan ni jak ikwen həna: Kā sa jilen pə way sa pa tə zana bay. 23 Sifa si zek a zalay way sa pa, aday zek dukwen a zalay zana re. 24 Ənga, cen pə ngahak ahay aday. Ta casl awan bay, ta car awan bay, aday de a tinen ahay dukwen ibay. Əna Mbərom winen apan i varan atan way sa pa re. Əna kwanay, pə idə a Mbərom nā, kə zilən a məvuhom ahay lele bidaw?

25 «Way a wulen a kwanay saa mba apan tə ajalay nga anahan a sə zəga anan apan luvon sə njahay anahan mənjoek anaw? 26 Kak ki mben apan sa ga way mənjoek kawa wita bay asənə, aday kə jilen pə way azar aya nā, angama kutok anaw? 27 Ənga, cen pə avərez sə way ahay sa hay ahay à kibe ataya aday. Ta ga mer sə awan bay, ta han awan pi zek bay. Tə winen ata təkə nā, nen apan ni jak ikwen: Kwa abay bahay Sulimanu tə zlile anahan a bayak ata təkədə nā, kula kə pəkak zana lele aya pi zek kawa avərez sə way ahay à kibe ataya bay re. 28 Həna dəp nā, Mbərom winen apan i rəba anan daslam sə kibe ahay, aday sidew a dukwen ti i han anan uko tə daslam ataya re. Kwanay do ma kac adaf nga a anan aya awan, kak Mbərom kə mbak apan sa ga mer su way matana nā, i mba apan sə pəkak ikwen zana pi zek lele aya zal way ahay, à kibe ataya bidaw?

29 «Matana awan, kwanay nā, kə sa yan anan nga i zek a kwanay ahay sə pəlay nə way sa pa kabay way saa sa ata bay. Kə jilen pə way ataya bay re. 30 Anga jəba sə way kawa way ataya ata nā, sa ya apan nga sə pəlay nā, do sa san Mbərom bay ataya awan. Əna kwanay a nā, ki gen anan may anə way ataya dukwen, Mbərom Bəbay a kwanay a san apan zle re. 31 Suwan, pəlen

adəka nā, bahay a Mbərom, aday way a kwanay sa gan may ataya nā, Mbərom awan, i varak ikwen atan kutok re. 32 Kə jəjiren awan bay, dəna uno ahay, anga Mbərom a gan may sə varak ikwen anan bahay anahan.»

Man sa der zlile lele awan

Mata 6.19-21

33 Yesu a jan atan asa, a wa: «Sukumen anan way tə way a kwanay ahay, aday kə viren anan anan dala awan, anə do mətawak aya awan. Təmen mbulo sa daf dala lele aya, aday sa nes itəbay ataya awan. Ndiken ayak man pə zlile a kwanay ahay à bagəbaga mburom. Anga à man ata nā, zlile a kwanay ahay ti lize itəbay. Do sə akar ahay ti njad apan alay bay, mumok ahay dukwen ti mba apan sa pa anan sabay re. 34 Anga, zlile a kwanay ma daf a à man ata nā, mizel a kwanay a dukwen i ga nə cezlezlen'e à man ata re.»

Do si mer su way lele awan

35 Yesu a jan atan asa, a wa: «Liven zek lele. Hinen anan lalam a kwanay ahay lele. 36 Təren nā, kawa do sa ga mer su way ahay, tinen sa ba anan bahay su doh a tinen i may ahay à man sə gəba uwar wa ata awan. Kwa à ga nə bahay su doh ata à may ahay agay nə siwa siwa cəna, tinen inde mə lavay zek a sə təban ayak wa. 37 Kak bahay su doh ata a may agay, aday a tan à nga anə do si mer su way anahan ataya ma njak ahan aya bay, tinen apan ti ban pu doh cekərkarre nā, ngama i tərən anə do ataya awan. Nen apan ni jak ikwen tə didem a həna: Winen a ta nga anahan awan, i jawad zek, i ngaman atan ahay, i varan atan man sə njahay, aday i gəzlan atan way sa pa tə alay anahan awan, ti pa kutok. 38 Kak bahay su doh a tinen ata a may nə man luvon kabay əduw təkədə, aday a tan atan ahay à nga nə tinen tə idə

cekærkærre nà, ngama i tæran anà dō sa ba pu doh ataya awan.

³⁹ «Sænen pæ way inde lele aday: Kak bahay su doh awan, a san apan zle, à alay a hæna anan nà, dō sæ akar ahay ti nay ahay àga winen saa zlæray anan ahay nà, dōwan ata i nahay næ tæ ide cekærkærre anga aday dō sæ akar ataya tå zlan ù doh bay, bidaw? ⁴⁰ Kwanay dūkwen, njihen mæ lavay zek aya cekærkærre matanan re, bina, nen Wan su Dō nà, ni i may ahay à alay a dūwuraw dūkwen, ki sænen apan bay re.»

Do sa ga mer su way lele awan, tu dō sa ga mer su way lelibay awan

Mata 24.45-51

⁴¹ Natiya, pæ dæða ana 'am a Yesu a sa jan atan ata wa kutok nà, Piyer a jan, a wa: «Ba Mæduwen, ka ja 'am sæ jike a anan ata nà, anga manay daw, bæzi anga dō ahay fok daw?»

⁴² Yesu a mbædahan apan, a wa: «Dō sa ga mer su way lele awan, aday winen næ wurwer a ata nà, wayaw? Winen nà, dōwan a aday bahay su doh anahan a sæ mbakan anan dō si mer su way ahay fok à alay anahan inde ata awan. Winen i varan atan way sa pa lele à alay aday tæde sa pa way ata awan.

⁴³ Zay i tæran anà dōwan ata awan, kak bahay su doh anahan kà mak agay aday kà tak anan ahay à nga winen apan i gan nga anà dō si mer su way anahan ataya lele nà, na. ⁴⁴ Matana awan, nen apan ni jak ikwen lele, bahay su doh anahan ata i mbæsakan anan way ahay à alay inde næ fok.

⁴⁵ «Aya æna, hinahibay ite, dō sa ga mer su way ata kà sak a jalay à nga anahan inde: “I ga nà, bahay su doh uno i may bæse bay.” Winen gædek sa ga anan alay tæ azar su dō si mer su way ahay, gædek pæ way sa pa anahan ahay, sa pa, aday winen apan i vaway nga tæ mahay anahan ahay re. ⁴⁶ Sænen apan lele kutok, bahay su doh ana dōwan ata

i may ahay nà, pæ luvon a aday winen a i san apan bay jiga ata awan, kabay à alay a dūkwen i san bay re. Bahay su doh anahan ata kà sak a may ahay aday kà tak anan ahay à nga nà, winen apan i ga mer su way lelibay aya ata nà, i ga anan alay tæ dōwan ata tæ mindel. I razl anan, i sa njahay tu dō lelibay aya awan.

⁴⁷ «Hinahibay dō si mer su way a inde, aday a san way kawa ana bahay su doh anahan sa gan may à ga anan ata awan. Aya æna, dōwan ata kà lavak anan zek, aday kà gak anan way kawa sa zlan à nga anà bahay su doh anahan ata bay re. Kak matanan nà, ti jan pæ akæta næ lele, ti vad anan alay bayak awan. ⁴⁸ Æna dō si mer su way hinen inde, winen a san sa ga way a kawa sa zlan à nga anà bahay su doh anahan ata bay. Winen nà, ti jan pæ akæta næ mænjoek kæriya awan, anga a san bay. Tæ varak anan way anà dōwan a bayak a nà, ti cæce panan wa næ bayak a re. Dōwan a aday tæ mbakak anan anan way à alay inde bayak nà, ti naa cæce panan dūkwen bayak a re.»

'Am i zlan pi zek anà dō ahay sabay anga Yesu

Mata 10.34-36

⁴⁹ Natiya awan, Yesu a dazlan sa ja asa, a wa: «Nen na nay ahay nà, anga sa naa dæfan uko anà daliyugo, aday na gan may næ uko ata abay à han kwayan'a. ⁵⁰ Nen ni dazay tæzlev hæna à dæce inde kawa dō sæ dazay à 'am inde à alay a winen sa ga baptisma ata awan. Æna hwiya nen ni sa mændolor sæ dæce ata hus à andav a inde. ⁵¹ Kwanay ki jen nà, nen na nay ahay anga aday zay à ga inde pæ daliyugo daw? Cækabay matanan bay, na nay sæ gæzla anan dō ahay pi zek wa adæka bugol. ⁵² Azanan dō ahay dara a gulom su doh kærtek a inde nà, ti gæzla. Dō ahay maakan awan, 'am i zlan atan pi zek tu dō

cew aya sabay. Do a cew ataya dukwen, 'am i zlan atan pi zek tu do maakan ataya sabay re. ⁵³ Bəbay sa wan i nes pi zek ta wan anahan, aday wan ata dukwen, ti nes pi zek tə bəbay anahan ata re. Maysa wan i nes pi zek tə dənə anahan, aday dənə ata dukwen, ti nes pi zek tə may anahan ata re. May sa wan dukwen i nes pi zek tə dalay ana wan anahan, aday dalay ana wan anahan ata dukwen, ti nes pi zek tə jeje anahan ata re.»

Agəzlan alay pi zek wa anə way saa təra ahay

Mata 16.2-3

⁵⁴ Yesu a jan atan asa, a wa: «Kə cinen anan anə mburom kə gəbək ahay vegege tə day sə dəlon wa nà, ki wen, iven i gay ahay, aday a ga ike acəkan re. ⁵⁵ Ka sak a cinen anan à mad winen apan i ma nga à dəlon nà, ki wen ata herreḅ i ga, aday a ga ike acəkan re. ⁵⁶ Matana awan, kwanay do sə mbadəmbada ahay, way sa ga à mburom tə way saa təra pə daliyugo fok nə kə sənən a agəzlan anan alay pi zek wa nə lele, aday kə sənən pə way sə təra à alay a wuswes a anan inde sabay ata nà, angama kutok anaw?»

'Am à zlak ikwen pi zek tu do manide anak

Mata 5.25-26

⁵⁷ Pə dəba anahan a wa, Yesu a jan atan asa, a wa: «Kwanay a ki mben apan sə gəzlan alay pi zek wa anə way lele aya tə lelibay aya ta nga a kwanay a bay jiga nà, angamaw? ⁵⁸ Hinahibay, dōwan a kə zlahak apak, aday kwanay pə cəved sa zla à man sə sariya mba nə, suwan 'am à zlak ikwen pi zek. Njiden zay à wulen a kwanay inde, à alay a kwanay pə cəved mba ata awan. Bina tə mungok anak ata təkə, dōwan ata kà sak a dəzle iken à man su do sa ga sariya ahay nà, ti mak anan mungok aday do sa ga sariya i varan iken à alay inde

anə suje ahay, ti tacak ayak iken à dangay. ⁵⁹ Nen apan ni jak: Hus pə ananak saa hamay anan way anahan a sa zlah anan apak ata bay cənə, ti mbəsakay ahay iken ù doh sə dangay ata wa bay jiga awan.»

13

Suwan sə mbədahan ləen i ines daw, kabay sə lize daw?

¹ A alay ata ite, dōwan aya inde à man ata awan, ta jan à Yesu ləbara su do sə Galile ahay, ta wa: «Pilatu kə vədak anan Galile ahay à alay a tinen apan ti gədan dūngo anə way anə Mbərom, aday mez a tinen kə japak tə mez sə way a ma gad dūngo aya ata awan.»

² Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Kwanay kə jilen nà, do a ma vad ataya ta mac matanan nà, anga tinen do sa ga ines ahay zal a do sə Galile azar ataya daw? ³ Nen apan ni jak ikwen nà, matanan bay, əna kwanay hənə dukwen kə mbədihən anan ləen anə ines a kwanay ahay bay cənə, ki lizen kawa do ataya cite re. ⁴ Kabay do a kuro nga jəmaakan sa mac à Silowam, à alay a doh zəbor a sa mbazl patan ata nà, kə jilen tinen ta gak ines ahay zal do sə Urəsalima azar ataya fok daw? ⁵ Nen apan ni jak ikwen nà, matanan bay re. Əna kwanay hənə dukwen, kə mbədihən anan ləen anə ines a kwanay ahay bay ite nà, ki lizen dənəm kawa do ataya re.»

Jike sə buway sə wahay bay ata awan

⁶ Yesu a jan atan 'am sə jike a anan awan, a wa: «Dōwan a inde a jule buway à guvo anahan, a nay saa bənək ayak wa wan awan, əna kə bənək bay, anga kə wahak bay. ⁷ Dōwan ata a jan anə do sa ga mer su way à guvo ata, a wa: “Hənə kə gak ava maakan, nen apan ni ta nay abay sə bənək ayak wa wan sə buway anan, əna nə njadak bay anga kə wahak bay. Suwan gad

anan, bina winen apan i n̄so anan guvo k̄ariya n̄ pa maw?”⁸ Əna d̄owan ata a jan n̄: “Bahay su doh uno, suwan mb̄esak anan apan s̄ə t̄ə viya a anan k̄artek aday, ni lan à cakay wa, ni p̄əkan b̄ərbor tuwwe n̄, ⁹ izəne pac hinen ahay n̄, i wahay k̄əməw? Kak k̄ə wahak bay re n̄, aday k̄ā gad anan kutok.”

Yesu a mbar anan uwar a inde p̄ə luvon sa man uda awan

¹⁰ P̄ə luvon a inde n̄, luvon sa man uda awan, aday Yesu winen apan i wazay ù doh s̄ə wazay. ¹¹ A man ata awan, uwar a inde m̄ə t̄əra à m̄əndak a ava kuro nga j̄əmaakan, anga setene sa gan. A mba apan s̄ə tavay bay. A zla n̄, m̄ə k̄ərdeh a tuhha. ¹² Yesu a canan an̄ə uwar ata c̄əna, a ngaman ahay, aday a jan, a wa: «Mazar, k̄ə mb̄ərak à at̄əra à m̄əndak anak wa!» ¹³ C̄əna, a daf apan alay, kwayan'a uwar ata a tavay lele kutok, a h̄əran nga an̄ə Mb̄ərom.

¹⁴ C̄ək̄əbay, way ata k̄ə c̄əbak anan an̄ə d̄o s̄ə lavan nga an̄ə doh s̄ə wazay ata, anga Yesu sa mbar anan uwar ata p̄ə luvon sa man uda ata, ata awan. A jan an̄ə d̄o ahay kutok, a wa: «Luvon ahay inde mb̄ərka sa ga mer su way ahay, əna suwan k̄i nen ahay à luvon a mb̄ərka ataya inde aday sa mbar, bina si p̄ə luvon sa man uda aday bay.»

¹⁵ Yesu Ba M̄əduwen a mb̄əd̄əhan apan, a wa: «Kwanay n̄, d̄o s̄ə mb̄əd̄əmb̄əd̄ə ahay k̄əl̄əd̄aw? P̄ə luvon sa man uda n̄, k̄ə p̄əsiken sla a kwanay ahay, kabay zungo a kwanay ahay sa zla atan à man saa varan atan a'am b̄id̄aw? ¹⁶ Uwar a h̄əna anan n̄, winen d̄o s̄ə zaav ana Ib̄ərahima. Fakalaw k̄ə gak anan alay ava kuro nga j̄əmaakan n̄, abay t̄əd̄e s̄ə p̄əsakay anan ahay à alay a Fakalaw wa p̄ə luvon sa man uda it̄əbay k̄əl̄əd̄aw?»

¹⁷ 'Am ana Yesu a s̄ə mb̄əd̄əhan atan apan ata a p̄əkan waray ì ide

inde an̄ə d̄o manid̄e anahan ataya fok. Əna d̄o azar ataya fok t̄ə taslak miv̄el anga mer su way ana Yesu a sa ga lele ataya awan.

Jike sa wan s̄ə b̄əzan

Mata 13.31-32; Markus 4.30-32

¹⁸ P̄ə d̄əba anahan a wa asa, Yesu a wa: «Bahay a Mb̄ərom a ga minje n̄, ta maw? Aday ni ga anan minje h̄əna n̄, ta maw? ¹⁹ Ta ga minje n̄ t̄ə wan s̄ə b̄əzan.* D̄owan a a ḡəba, a casl anan à guvo anahan, a hay ahay, a t̄əra d̄əd̄azl si sé m̄əduwen awan, aday m̄əvuhom ahay t̄ə ndakay apan doh p̄ə alay si sé anahan aya ata awan.»

Jike s̄ə wud̄ah

Mata 13.33

²⁰ A d̄əba wa asa re, Yesu a ja, a wa: «Bahay a Mb̄ərom ta ga minje n̄ ta ma asanaw? ²¹ Ta ga minje t̄ə wud̄ah s̄ə kwasay way ata awan. Uwar a ra m̄ənj̄ək, a gan anan, a pak p̄ə nuko anahan ḡəsadaf maakan. A laḅ anan n̄, nuko ata fok a kwasay, a zlambar.»

Jike s̄ə m̄əsudoh m̄ə mb̄əd̄ec awan

Mata 7.13-14, 21-23

²² Natiya, à alay a Yesu winen apan i zla à Ur̄əsalima n̄, a takas k̄on a azar aya, t̄ə wulen su doh ahay. Aday winen apan i t̄ətakan way an̄ə d̄o ahay.

²³ A alay ata kutok n̄, d̄owan a inde, a c̄əce panan, a wa: «Ba M̄əduwen, waka Mb̄ərom i tam a n̄, azar su d̄o ahay əngal c̄əna coy d̄aw?»

Yesu a mb̄əd̄əhan atan apan, a wa: ²⁴ «N̄j̄əzlen pi zek sa zla à bahay a Mb̄ərom inde t̄ə m̄əsudoh a mb̄əd̄ec a njulehwehwe ata awan. Nen ni jak ikwen, d̄o ahay bayak awan, ti gan may sa zla uda awan, əna ti mba pi zek bay. ²⁵ Aday, alay a i nay, bahay su doh i slabak n̄, i tacay anan m̄əsudoh anahan kutok. Ata kwanay n̄, kwanay uho

* **13:19** Yesu a ga minje n̄, ti sé s̄ə əga tinen a inde kawa kemsire.

mba. Matanan, ki dæzlen anan sɛ dæcan ayak anà mæsudoh, ta sa ja nà: “Manay uho ite. Bahay su doh a manay, tæban umo ayak wa ite.”

«Bahay su doh ata i mbædæhak ikwen ahay apan ta sa ja nà: “Kwanay mayanaw, na san kwanay bay fok.”

²⁶ «Aday ki dizlen anan sa ja kutok: “Da pak way sa pa, dæ sak way fok tatæ iken awan, aday kè wazak à wulen su doh a manay re.”

²⁷ «I mbædæhak ikwen ahay apan hwiya ta sa ja nà: “Na jak ikwen lele, na ja næ kwanay mayanaw nà, na san bay jiga awan. Mbæsiken nen sæfek. Zlen ayak à man uno wa, kwanay dō sɛ huwan ahay.”

²⁸ «À alay ata kutok nà, ki cinen anan anà Ibærahima, Isiyaku tæ Yakob, aday tu dō maja'am a Mbærom ahay fok à bahay a Mbærom inde. Ata kwanay nà, ki yimen, ki ræcen slan, anga tæ tacak pikwen uho. ²⁹ Dō ahay ti halay ahay nga kwa pæ daliyugo ahay wa fok, kwa ta sɛ wura wa fok. Ti nay pæ kærtek a sa pa way à bahay a Mbærom inde. ³⁰ Sænen apan lele kutok, azar su dō a ma lah aya pa 'am hæna ata nà, ti naa tæra dō mædakwidok aya awan. Aday azar su dō a mædakwidok ataya ite, ti naa tæra dō ma lah aya pa 'am cukutok.»

Asæder sɛ Uræsalima ahay

Mata 23.37-39

³¹ A alay ata ite, Farisa aya inde, ta nay ahay pæ cakay a Yesu, aday ta jan: «Zla way anak à man a anan wa, bina Hiridus a gan may sa vad iken.»

³² Əna Yesu a mbædæhan atan apan, a wa: «Zlen ka si jen anà dō sɛ wurwer a kawa wan ana ayah ata nà: Luvon sɛ biten ta sɛ sidew næ, nen apan ni razl apasay lelibay aya awan, ni mbar anan dō sɛ dævac ahay. Aday pæ luvon maakan anahan a nà, ni ndav anan mer su

way uno. ³³ Aya əna, sumor a ni pærahan azar anà cæved uno biten, sidew, aday anjahay sidew kærtek, bina a zla pi zek aday dō maja'am a Mbærom à mac uho à man aya bay, sumor a nà, à Uræsalima awan.

³⁴ «Hayaka Uræsalima ahay! Kwanay dō sɛ Uræsalima ahay! Kæ væden anan dō maja'am a Mbærom ahay, aday kæ tiren anan dō a Mbærom sɛ slænak ikwen ahay ataya tu kon. Aday saray bayak a, na gak anan may sɛ halak ikwen nga anà kwanay dō sɛ Uræsalima ahay ù vo uno, kawa man njækær sɛ halan nga anà wan anahan ahay à bærgaslay inde ata awan. Əna hwiya kæ ngæmen bay re. ³⁵ Ihe, doh sɛ mazlaɓ a Mbærom a kwanay i tæra rægay. Nen ni jak ikwen anan: Ki cinen uno sabay, si azanan ki naa cinen uno nà, à alay a aday ki i jen: “Mbærom à daf alay sɛ mazlaɓ anahan pu dō sa nay ahay tæ slæmay anahan ata awan.†”»

14

Yesu a mbar anan dōwan a inde pæ luvon sa man uda awan

¹ Pæ luvon sa man uda a inde nà, bahay sɛ Farisa ahay a inde, a ngaman à Yesu saa pa way sa pa àga winen. Əna à man ata kutok nà, dō a à man sa pa daf ataya, tæ dæfan ide anà Yesu zuhhwe næ lele.

² Aday dōwan a inde à man ata awan, zek anahan a fok nà, ma tar a dængæleffe, anga dævac a gan, winen pa 'am a Yesu. ³ Yesu a cæce pæ miter sɛ Tawrita tæ Farisa mæ ngamay ataya wa, a wa: «Pæ luvon sa man uda nà, cæved inde sa mbar anan dō dævac a dæw, kabay cæved ibay dæw?»

⁴ Dō ataya tætæte way a tinen, ta ngam sɛ mbædæhan apan bay.

Coy Yesu a mbæda 'am pæ dōwan a ata kutok, a mbar anan, aday a jan à zla way anahan.

⁵ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a jan ù dō sa man ataya asa, a wa: «Kwanay nà, hinahibay wan anak kabay sla anak kə slahak à kurok inde kwa pə luvon sa man uda nà, ki zəbəy anan ahay wa way anak kwayan'a bidaw?»

⁶ Tətəte way a tinen ta mbak apan sə mbədahan apan bay re.

Jike pa man sə njahay à man sə way sa pa

⁷ Natiya, à man ata kutok, Yesu a ca pu dō a mə ngamay a ataya nə, ta ca nà, man sə njahay lele aya awan. Anga nan, a gan atan jike sa 'am a anan, a wa: ⁸ «Kak tə ngamak anak à azar uko sə gəba dalay nà, kà sa lah sə njahay à man lele inde bay, anga hinahibay à wulen su dō a mə ngamay ataya inde nà, dō sə zalay iken tə məduwen, i ga inde uda awan. ⁹ Ata, bahay su doh a sə ngamak ikwen ata, i nay pə cakay anak, i jak kutok: “Mbəsakan man sə njahay a anan anà dōwan a anan.” Ata nà, waray i gak sa zla saa njahay à man sə njahay a sə dəba ata inde bidaw? ¹⁰ Adəka bugol nà, kak tə ngamak anak à man a nà, kà sa njahay, à man sə njahay su dō məduwen aya inde bay. Ata dō sə ngamak ikwen ata kà sak a canak nà, i jak: “Car uno, hayak! Ka naa njahay à man a lele a anan inde.” Ata i varak mazlaḅ lele pa 'am su dō a mə ngamay a à azar uko ataya awan. ¹¹ Matana awan, kak dōwan a kə hərək anan nga ĩ zek anahan nà, ti təra anan à məndak. Aday kak dōwan a kə mak anan nga anahan à məndak ite nà, ti hərən nga nə lele.»

¹² Pə dəba anahan a wa nà, a jan anà dōwan a sə ngaman anà dō ahay à azar uko àga winen ata kutok, a wa: «Ka sak a da way sa pa sə azar uko nà, kà saa ngaman apan anà car anak ahay, kabay mərək anak ahay, tu dō anak ahay, aday anà dō sə cakay su doh anak zliile aya ata bay. Anga tinen nà, ti naa ga azar uko pə luvon a inde,

aday ti ngamak saa hamak anan uda awan. ¹³ Əna kak ka dak way sa pa sə azar uko nà, suwan ngaman apan anà dō mətawak aya awan, anà dō mə təra à məndak aya awan, tu dō vədal aya awan, aday anà dō hufof aya awan. ¹⁴ Natiya Mbərom i daf apak alay sə mazlaḅ anahan, anga dō ataya nà, ti mba apan sə hamak anan uda bay. Əna Mbərom i i hamak anan uda awan, pə luvon anahan saa slabakay anan ahay dō didek aya à məke wa ata awan.»

Jike sə azar uko məduwen awan Mata 22.1-10

¹⁵ Natiya kutok, dōwan a inde à wulen su dō sa pa daf pə kərtek a tatə Yesu ataya, a sləne jike sa 'am ata cəna, a wa: “Ataslay mivəl i təran anà dō sa pa way sa pa anahan à bahay a Mbərom inde ata awan.»

¹⁶ Coy Yesu a mbədahan apan kutok, a wa: «Dōwan a inde, a ga azar uko məduwen awan, a da way sa pa, aday a ngaman apan anà dō ahay bayak awan. ¹⁷ Alay sa pa daf i sa sla kutok nà, a jan anà dō si mer su way anahan, a wa: “Zla, ka sa jan anà dō uno sə ngaman atan ataya nə, tã nay hənə kutok, anga way sa pa mə lavay zek a coy.”

¹⁸ «Əna dō a mə ngamay ataya fok ta ma nga sa may 'am pi zek wa, ta sa ja: “Mi zlak ayak sabay.” Do mama'am a a jan anà dō maslan ata, a wa: “Nə sukumak guvo həniniye. Ni zla təktek saa cay apan aday, na gak kem, à sa cəbak bay ite.”

¹⁹ «Dō hinen ite a wa: “Nə sukumak sla ahay kuro. Suwan nà sa cay pə mer su way a tinen aya aday. Na gak kem. A sa cəbak bay ite.”

²⁰ «Dō hinen ite asa a wa: “Nen nə gəbəy dalay həniniye, anga nan, ni mba apan sa zlak ayak hənə bay.”

²¹ «Natiya kutok, dō maslan ata a ma agay à man ana bahay su doh anahan, a təkəren anan way ataya fok. Way ata a cəban anà bahay su

doh ata kutok, a jan anà dō maslan anahan ata, a wa: “Zlak ayak nà anga anga à man sà halay nga sà dō ahay ahay tã mægazlaga caved ahay à wulen su doh inde, aday ngaman ahay anà dō mətawak aya awan, anà dō mətəra à məndak aya awan, anà dō hufof aya awan, aday tu dō vədäl aya tãke fok.”

²² «Doh si mer su way ata a zla saa ngaman ù dō ataya awan. Anjahay capəpa nà, a may agay, a nay, a jan anà bahay su doh anahan nà: “Kawa iken su jo ata nà, nə ngamak anan ahay ù dō ataya awan, əna doh kə rahak fan bay. Man mə mbəsak a inde mba.”

²³ «Bahay su doh ata a jan anà dō si mer su way anahan ata asa, a wa: “Zla pə cəved sə kiβe ahay fok, à guvo ahay. Kà jan anà dōwan aya iken saa tan atan à nga ataya fok nà, təktek tã nay ahay, anga aday doh uno à rah. ²⁴ Tə dīdek a nà, dō a mə ngamay a mama'am ataya aday sə ngəmay ahay bay ata nà, ti naa tukom way sa pa uno sabay.”»

Cəved sə pərahan azar à Yesu

Mata 10.37-38

²⁵ Pə dəβa anahan a wa, à alay a Yesu winen pə cəved mba ata nà, dō ahay bayak a tinen apan ti pərahan azar. Coy, a ma idə à dəβa, a jan atan, a wa: ²⁶ «Dowan kə pərahak uno ahay azar, aday a nan sə təra njavar uno nà, à pəlay nen, zal bəbay anahan, zal may anahan, zal uwar anahan, zal gwaslay anahan ahay, zal mərak anahan ahay, aday zal zek anahan a təkede re! ²⁷ Kak dōwan a kə təvakak dədom anahan mə zləngad a aday kə pərahak uno azar bay cəna, kà slak sə təra njavar uno bay.

²⁸ «Matanan, kak dōwan inde à wulen a kwanay, a nan sa han doh məduwen a lele a nà, i njahay tun, sə bayak apan aday bidaw? I jan à nga anahan kutok: “Doh ata i sa ndav nà, i pa puno fok nə dala jugumaw?”, i san anan pi zek wa aday

re ba? ²⁹ Bina, kà sak a pak a saray awan, aday doh ata kə ndəvak sa han sabay nə, dō sə canan ataya nə ti mbasay apan bidaw? ³⁰ Doh ataya ti ja nà: “Dowan a həna kə pəkak saray su doh, əna kə mbak pi zek sa ndav a wa sabay!”

³¹ «Matanan re, kak bahay a inde, a nan sa ga vəram tə bahay su kon hinen nà, i njahay tun sə bayak apan aday bidaw? I ca apan dō anahan ahay nə tinen mbulo kuroroo nà, i sla pi zek sa ga vəram tu dō mbulo kwa kuro cew nà, i san anan pi zek wa aday re ba? ³² Kak bahay ata kə cak apan i sla pi zek saa ga vəram tə dōwan ata tətibay cəna, i slan dō maslan ahay pə cakay anà bahay a hinen ata, à alay a winen dərən mba, i man ù vo ta sa man ayak 'am pi zek wa anga aday tã njad zay.

³³ «Natiya awan, kak dōwan kə mbəsakak anan way anahan ahay fok bay nà, i mba apan sə təra njavar uno bay re.»

Zətene aday a vad sabay ata awan

Mata 5.13; Markus 9.50

³⁴ Pə dəβa anahan wa nà, a jan atan 'am sə jike asa, a wa: «Kə sənən apan zle, zətene nà, way lele awan. Əna aday kak zətene ata a vad sabay nà, ti man anan ahay avad anahan a hərβeβe ata, awana mba anaw? Inde sabay. ³⁵ Zətene ata nà, kə tərak way kəriya awan, i təra way lele a anga yugo sabay, aday i təra way lele a kawa bərbor sabay re. Doh ahay ti guce anan nə uho kəriya awan. Natiya kutok, sləmay inde pə dōwan a sə sləne 'am a anan nà, à sləne.»

15

Jike sə təman mə lize awan

Mata 18.12-14

¹ Natiya, dō sə cagal jangal ahay, pi zek tu dō sə atahasl ahay bayak awan, tə halay nga à man a Yesu anga aday ti sləne 'am anahan aya

awan. ² Anga nan, Farisa ahay tə Miter sə Tawrita ahay ta ma nga sa ja 'am à wulen a tinen a inde ngura ngura, ta wa: «Dowan a anan a təma aday dō sə atahasl ahay tã pa way tə winen nà, angama aday anaw?»

³ Anga nan kutok, Yesu a gan atan jike sa 'am a anan, a wa:

⁴ «Izəne dō inde à wulen a kwanay, aday təman anahan ahay inde səkat. Kwa à ga sə lize nə kərtek a dəp nà, i mbəsak azar sə təman a kwa kuro dəsudō nga dəsudō ataya à kibe, aday i zla saa pəlay anan ahay kərtek ata hus pa sa njadāy anan ahay re asanaw? ⁵ Aday, kə njadək anan ahay təman a kərtek ata nà, i dəfay a way anahan jap pə jugom, i may agay nə, tə ataslay mivəl a kutok. ⁶ Kə dəzlek ahay agay nà, i ngaman ahay anà car anahan ahay, tu dō sə cakay su doh anahan ahay, aday i jan atan: “Tasluko mivəl, anga nə njadək anan ahay təman uno a sə lize ata awan.”

⁷ «Natiya awan, həna, nen apan ni jak ikwen, kak dō sə atahasl kərtek kə yimak pə ines anahan nà, ataslay mivəl i ga inde à mburom bayak awan. Ataslay mivəl ata i zalay ataslay mivəl anga dō ahay kwa kuro dəsudō nga dəsudō didek aya, aday ta gan may sa yam pə ines a tinen ahay bay ataya awan.»

Jike sə dala mə lize awan

⁸ Pə dəba wa a jan atan 'am sə jike hinen asa, a wa: «Uwar a inde nà, karanga anahan ahay inde kuro, aday kak kərtek a kà sak a lize panan nà, i ga kəkəməw? I han nə uko pə lalam anahan, aday i ca doh anahan ata fok ta sə fadāy anan lele. I pəlay bətek bətek hus pa sa njad anan dala anahan ata bidaw? ⁹ Kak kà sak a njad a dala anahan ata nə, i ngaman anà məndala anahan ahay tu dō sə cakay su doh anahan ataya, i jan atan: “Tasluko mivəl pə kərtek awan, anga nə

njadək anan dala uno sə lize ata awan.”

¹⁰ «Matanan re, ni jak ikwen, kak aday dō kərtek kə yimak pə ines anahan ahay nà, maslay a Mbərom ahay ti taslay mivəl anga winen re.»

Jike sa wan mə lize awan

¹¹ Yesu a ja asa, a wa: «Dowan a inde nà, wan anahan ahay inde cew. ¹² Wan zek cədəw ata a jan à bəban anahan, a wa: “Bəbay uno, vuro anan zliile uno nen saa njad à alay saa pa 'am anak azana ata awan.” Aday dōwan ata a gəzlan atan anan zliile anahan acəkan.

¹³ «Pə dəba wa mənəcək nà, wan a cədəw ata a halan nga anà way anahan ahay fok, a sukom a way, aday a zla way anahan pə daliyugo hinen dəren. A man ata nà, a lize anan zliile anahan ata fok ta sə gəsle anan pə way kəriya awan.

¹⁴ «Dala a ndav panan cəna, may a ga pə daliyugo ata tə mindel. Dəce sə way sa pa dukwen a dazlan saa gan kutok. ¹⁵ Anga nan, a zla saa ga mer su way àga dō su kon ataya awan. Dowan ata a slan anan saa ba gadura ahay à kibe. ¹⁶ A pəlay abay sa pa way sa pa mbala ana gadura ahay ata awan, anga may a han apan, əna dōwan a ngəman a bay.

¹⁷ «A dazlan sə jalay pə anjahay anahan à alay a winen àga bəbay anahan ata awan, a ja: “Do si mer su way a bəbay uno ahay dukwen, tinen apan ti pa way sa pa kawa sa nan atan, a mbəsak patan wa re, aday nen adəka bugol ni mac ta may à man a anan nà, angamaw? ¹⁸ Suwan ni ma agay, aday ni i jan anà bəbay uno nà: Bəbay uno, na gak ines pa 'am a Mbərom, aday pa 'am anak re. ¹⁹ Na slak həna ki ca upo kawa nen wan si zek anak sabay, təra nen kawa dō si mer su way anak kərtek awan.” ²⁰ Natiya a slabak, a may agay kutok.

«Bəbay anahan a canan ayak dərən winen apan i nay ahay cəna, a gan ahay i zek wa. A haw apan, a ban anan həmbok pi zek. ²¹ Wan ata a jan à bəbay anahan kutok, a wa: “Bəbay uno, na gak ines pa 'am à Mbərom, aday pa 'am anak re. Na slak həna kâ ca upo kawa nen wan si zek anak sabay.”

²² «Əna bəbay anahan ata a jan ù dō si mer su way anahan ahay, a wa: “Kagasl, gəben uno ahay zana lele aya awan, pəken anan pi zek. Dəfen anan wurdək à alay inde, aday pəken anan təkarak à saray inde. ²³ Pəsiken ahay guson sa sla ma har a lele ata awan, wasluko, duko, aday pukto tə ataslay mivəl awan. ²⁴ Anga abay wan uno a anan nà, kə tərak kawa ma mac awan, aday həna winen inde tə sifa awan. Kə lizek coy, əna nə njadək a way uno.” Tə dazlan sa ga azar uko tə ataslay mivəl awan.

²⁵ «À alay a tinen apan ti ga azar uko agay ata nà, wan a dowan ata zek məduwen a, winen à guvo. Winen apan i may à guvo wa mba aday i dəzley ahay agay bəse nà, a sləne dō ahay tinen apan ti ga ara tə agərav awan. ²⁶ A ngaman ù dō si mer su way a bəban anahan ahay kərtek, a cəce panan ləbara awan. ²⁷ Dowan ata a mbəđahan apan, a wa: “Mərak anak kà mak agay, aday bəbay a kwanay a vad guson sa sla, anga kə njadək anan winen inde zay.”

²⁸ «Wan a zek məduwen ata a ngam sa zla ù doh sabay. A cəban, a ga mivəl. Bəbay anahan a nay uho saa dəbukok anan ayak ù doh. ²⁹ Əna a mbəđahan apan anà bəbay anahan, a wa: “Ngatay, bəbay uno. Ava bayan awan, nen apan ni gak mer su way nə lele mənəna sa gak isew. Na taa dəfak apan re, aday tə winen ata təkə dükwen, kula kə varak uno kwa wan sə awak zləkətev a anaya anga sa ga anan azar uko tə məndala uno ahay bay

re. ³⁰ Aday wan anak kə lizek anan dala anak tə uwar sa ján uho ahay. Həna a may ahay agay nə kə vədək anan guson sa sla anga winen asa re!”

³¹ «Bəbay anahan a jan: “Wan uno, iken nà, iken inde ti nen a hwiya asanaw? Abay way uno ahay fok nà, ananak a bidaw? ³² Sumor a nà, dī ga azar uko tə ataslay mivəl awan, anga mərak anak a anan nà, kə tərak kawa ma mac awan, aday həna winen inde tə sifa awan. Kə lizek coy, əna də njadək anan.”»

16

Jike pu dō sa ga mer su way tə wurwer awan

¹ Pə dəba anahan a wa asa, Yesu a jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Dowan a inde nà, winen zlıle awan, aday dükwen dō inde kərtek sə lavan nga anà dō si mer su way anahan ahay re. Əna dō ahay ta ma 'am pə dowan ata à man a bahay su doh anahan ta sa ja nà: “Dō si mer su way anak a anan winen apan i nes anan dala anak kəriya awan.”

² «Bahay su doh ata a sləne 'am ata cəna, a ngaman anà dowan ata kwayan'a, aday a jan, a wa: “Nə slənek dō ahay ta mak apak 'am. Duko anan mer su way anak iken a sa ga anan tə zlıle uno nen sə mbakak anan ata awan, bina iken ki təra dō si mer su way uno sabay.”

³ «Dō si mer su way ata a ma nga sə jalay kutok, a wa: “Aday həna jiga nà, ni ga nə kəmaw? Bahay su doh uno kə larak nen i mer su way anahan wa re. Bənuko jəe, ni mba apan bay, aday ni dubok way pə dō ahay wa, wita dükwen waray re. Pa ga həna jiga nà, kəma kutok anaw, zek uno? ⁴ Iyo, həna nə njadək anan nga sa 'am a nen saa ga ata kutok. Aday kwa bahay su doh uno kə larak nen i mer su way anahan wa dükwen, dō ahay ti təma nen əga tinen re.”

⁵ «A ngaman ahay anà dō sə təma gudire pə bahay su doh anahan ataya wa kərtek kərtek fok. A cəce pu dō mama'am a wa, a wa: “Gudire ana bahay su doh uno inde apak nə jugumaw?”

⁶ «Dowan ata a mbədfahan apan, a wa: “Gudire sə amar ana bahay su doh anak inde upo, gungwan səkat.”

«Do si mer su way ata a jan, a wa: “The, təma dərewel sə gudire anak həna kwayan'a. Njahay aday vindey apan nà, gungwan sə amar kwa kuro dāra bina səkat sabay.”

⁷ «A jan anà dō hinen asa, a wa: “Aday iken, gudire ana bahay su doh uno inde apak nə juguma ite anaw?”

«A mbədfahan apan, a wa: “Gudire sa ndaw anahan inde upo buho səkat dāra.”

«Do si mer su way ata a jan nà: “The, gəba dərewel sə gudire anak kagasl, aday vindey ahay apan nə gudire sa ndaw ata nà, buho səkat fudō.”

⁸ «Bahay su doh anahan ata kə varak anan zlangar anà dō si mer su way anahan ata awan, anga dōwan ata kə gak mer su way sə wurwer à wulen a tinen inde. Anga dō sə daliyugo a anan aya nà, tə zalay dō sə idē jiyjay ahay ta sa ga mer su way sə wurwer.

⁹ «Natiya, nen apan ni jak ikwen, kwanay nà, bənen car tə dō ahay tə zlile sə daliyugo a anan aday bidaw? Ata, zlile sə daliyugo a kə sak a ndav pikwen wa nà, Mbərom i təma kwanay pə cakay anahan a sə coy kutok.

¹⁰ «Kak dōwan aday kə mbak apan sa gan nga anà way bayak a bay ata tə cəved a nà, kwa way bayak a dukwen i mba apan sa gan nga tə cəved a re. Aday kak dōwan a a mba apan sa gan nga anà way bayak a bay ata tətibay nà, kwa way bayak a dukwen i mba apan sa gan nga tətibay re. ¹¹ Matanan, kak

abay ki mben apan sa gan nga anà zlile sə daliyugo a anan tətibay nà, waya saa mbakak ikwen anan zlile didek a aday ki gen anan nga anaw? ¹² Kak aday abay ki mben apan sa gan nga anà zlile su dō hinen ahay tətibay nà, waya sa varak ikwen mbala ana kwanay a saa lavay ata mba asa anaw?»

*Atə Mbərom tə dala
Mata 6.24*

¹³ «Dowan saa mba apan sa gan mer su way anà bahay su doh ahay cew nà, ibay. Anga kə pəlak anan dō kərtek a lele nà, i nan idē anà dōwan hinen ata awan. Kabay, tə njahak tu dō kərtek a lele gerger cəna, i kədəy anan dōwan a hinen ata awan. Matanan, ki mben apan sa gan mer su way anà Mbərom aday sə pəlay dala, cew maya dukwen, i ga zek bay re.»

Atə Yesu tə Farisa ahay

Mata 11.12-13, 5.31-32; Markus 10.11-12

¹⁴ Farisa aya inde à man ata tə sləne 'am a Yesu ma ja ataya fok nà, ta ma nga sə mbasay apan anga tinen a aday nà, tə pəlay zlile tə mindel.

¹⁵ Anga nan, Yesu a jan atan, a wa: «Kwanay aday nà, ki gen anan may, dō ahay ta ca pikwen nà, kawa dō lele aya awan. Əna cəkəbay Mbərom nà, a san way sə mivēl a kwanay aya zle. Bina way aday dō ahay tə həran nga ata nà, Mbərom a ca pə way ata ite nə, kawa way ma ga mənjadak awan. ¹⁶ Kwakwa ata nà, dō ahay tə pərahan azar anà Mbərom nə ta sə dəfan apan ana Tawrita a Musa tə deftere ana dō maja'am a Mbərom ahay. Əna a bənay ahay kwa pə ana Yuhana dō sa gan baptisma anà dō ahay ata wa nà, dō ahay tinen apan ti dəkay anan ləbara sə bahay a Mbərom mugom awan. Natiya kuwaya kə gak anan may sə ndərɓoc uda zek, anga sə dəzle a uda awan. ¹⁷ Aya əna, Tawrita

a Musa nē lele hwiya. Andav a daliyugo tē bagəbaga mburom nā, wita way ma da 'am a bugol bay. Ma da 'am a adəka nā, sē lize a wa alfabe kərtek à Tawrita a Musa wa, i ga zek bay.

¹⁸ «Matanan re, kuwaya kē rəzlak anan uwar anahan, aday kē gəbak uda uwar hinen nā, wita kē gak mədīgweđ. Dowan kē gəbak uwar a ma razl a ata đukwen, winen kē gak mədīgweđ ite re.»

Atə Lazarus tē dōwan a inde zlile awan

¹⁹ Pē dəba anahan a wa asa, Yesu a jan atan, a wa: «Dowan a inde nā, winen zlile awan. Zana anahan a sa pak pi zek təkede nā, lele awan, aday sē dala bayak a re. Pē luvon, pē luvon fok nā, winen mē njahay a nē, à barbarar inde. ²⁰ Dowan a inde ite, tē ngaman Lazarus, winen mətawak awan. A taa nahay nē pē məsudoh a dōwan ata awan, aday zek anahan a đukwen, mbəlak a đəkdek. ²¹ A gan may sa pa way sa pa sē pəpasay pē dōwan a zlile ata wa ata awan. Kēla ahay đukwen, ta nay ahay sē ndəlkeđ anan mbəlak a anahan a ataya awan.

²² «Natiya kutok, dōwan mətawak ata a mac, aday maslay a Mbərom ahay tē gəbak anan ayak à man ana Ibərahima, pē cakay a Mbərom. Do sē zlile ata đukwen a mac ite re, aday ta la anan à məkē. ²³ A man ata kutok nā, dōwan a zlile ata, winen apan i ga dəcə bayak awan. A ca ide à mburom, a canan ayak anā Ibərahima tē Lazarus, tinen miya awan, doren. ²⁴ A zlah pi zek, a wa: “Ibərahima! Kem, nā gak i zek wa ite! Amboh, slan Lazarus, à tar wan sē alay anahan à a'am inde, aday i naa tēlo pē miresl aday ū go ziyya ite. Bina nen apan ni ga dəcə ū uko a anan inde tē mindel.”

²⁵ «Ibərahima a mbədahan ahay apan ite, a wa: “Matanan, wan uno. Əna ənga, bayak pē anjahay anak à alay iken tē sifa mba

ata aday. Iken nā, kē njahak à barbarar a inde, aday Lazarus nā, kē gak dəcə bayak awan. Həna ite nā, winen, winen apan i man uda à man a anan, aday iken ite đukwen, ki ga dəcə kutok. ²⁶ Tē winen ata təkē đukwen, cəved inde aday dō a manay i dəzlek ayak à man a kwanay nā, ibay, kabay dō a kwanay i nay à man a manay đukwen, i ga zek bay re. Anga məkē inde sololo à wulen a nuko.”

²⁷ «Dowan ata a mbədahan apan asa: “Amboh, Ibərahima! Kem, slan Lazarus əga bəbay uno ite. ²⁸ Anga mərak uno aya inde dāra nā, u no Lazarus à sa təkəren atan 'am à sləmay ite, anga aday tā sa nay à man sē dəcə uno a anan inde sabay ite.”

²⁹ «Ibərahima a mbədahan apan asa, a wa: “Tawrita a Musa tē deftere ana dō maja'am a Mbərom ahay inde asənə, mərak anak ataya tē dāfan atan apan bidaw?”

³⁰ «Dowan ata a jan asa, a wa: “A'ay! Ibərahima, bəbay uno, wuna! Əna, hinahibay dō sē məkē kē zlak patan dezl nā, ti yam pē ines a tinen ahay tē dīdek awan.”

³¹ «Ibərahima a jan, a wa: “Matanan. Əna kak mərak anak ataya tē slənek anan anan 'am a Musa tu dō maja'am a Mbərom ataya bay cəna, kwa dō sē məkē a à zla təkede nā, ti slənen a bay re.”»

17

'Am sē pəse ines ahay

Mata 18.6-7, 21-22; Markus 9.42

¹ Yesu a jan anā njavar anahan ahay asa, a wa: «Hwiya way ahay inde, tinen apan ti zla anan dō zənzen a i ines ahay inde. Aya əna, dəcə i təran anā dō sa njak anan dō ahay aday tē ga ines ataya awan. ² Natiya, ata pē dōwan a sa njak anan dō ahay ata nā, suwan pē winen tē banan van à dungo, aday tē larak anan ayak à bəlay inde. Bina, dō aday winen apan i njak

dó ahay matanan ata ná, Mbərom i ga anan alay tə dowan ata zal pa sa lar anan à bəlay inde ata wa. ³Matanan, liven anà zek a kwanay ahay lele.

«Aday, kak mərak anak inde, kà gak ines ná, suwan dakan anan tə təpa təpa awan. Winen ite kə təmahak, kə mbəsakak anan ines anahan ata ná, pəsen anan. ⁴Kwa abay á ga winen apan i gak ines pə luvon kərtek a saray cuwbe, aday winen apan i nay ahay à man anak dukwen saray cuwbe ta sa ja nə “Amboh, nə yimak pə ines uno!” ná, iken dukwen, pəsen anan acəkan ite re.»

Adafnga pə Yesu

⁵Natiya, pə dəba anahan a wa ná, dó maslan a Yesu ataya ta jan ná: «Ba Məduwen, man umo zek aday adaf nga a manay pə Mbərom à zəga ite!»

⁶Bahay a tinen ata a mbədahan atan apan ná: «Kwa adaf nga a kwanay á ga inde nə mənəcək, kawa wan sə bəzan mənəcək ná, ki mben apan sa jan anà dədazl sə ngəvəray: “Ndaha à man a anan wa, aday ka saa njahay à bəlay inde!” dukwen, i bənak ikwen à 'am wa re.»

Do si mer su way lele awan

⁷Yesu a ja asa, a wa: «Hinahibay dowan a kwanay kərtek a, aday dó si mer su way anahan inde, winen apan i ga mer su way à kiə, kabay winen apan i bal təman ahay. Kà mak ahay à kiə wa ná, bahay su doh anahan i jan: “Hayak ahay, pa daf!” kwayan'a daw? ⁸I jan adəka bugol ná: “Dó ahay way sa pa, mbədahan anà zana, aday kà naa vuro way sa pa tə way sa sa aya awan.” Aday i jan: “Íken, ki naa pa ná, pə dəba anahan a wa!” bidaw? ⁹Kwanay kə jilen ná, i gan suse anà dó si mer su way anahan ata anga kà gak anan mer su way ataya daw?

¹⁰«Kwanay a dukwen matanan re. Ka sak i gen anan mer su way mbala a Mbərom sa jak ikwen: “Gen anan!” ataya ná, jen adəka ná: “Manay ná, dó sa ga mer su way anak ahay ca. Ma ga nə mer su way mbala ana manay a saa ga ata awan.”»

Yesu a mbar anan dó mə dugwad aya inde kuro

¹¹Natiya, à alay a Yesu winen apan i zla à Urəsalima ná, a zla tə wulen ana daliyugo sə Samariya tə Galile. ¹²A sa jəka i dəzle à wulen su doh a inde ná, tə zlangay tə dowan aya inde kuro, mə dugwad aya awan. Tə tavay zad, ¹³aday ta jay 'am tə məgalak awan, ta wa: «Amboh Yesu, bahay a manay, má gak í zek wa ite!»

¹⁴Yesu a canan atan ayak ite cəna, a jan atan, a wa: «Zlen, aday ka si ken anan anan zek a kwanay anà dó sə gədan dundo anà way ahay anga Mbərom.» A alay a tinen apan ti zla à man ana dó sə gədan dundo à way ahay ataya kutok ná, tinen a fok tə mberak.

¹⁵Əna dó a kərtek à wulen a tinen ata wa, a ca apan kə mberak ata ná, pəlasl, a ma pə dəba à man a Yesu, a dazlan sə həran nga anà Mbərom tə məgalak awan. ¹⁶A dəzley ahay à man a Yesu cəna, a dukwen gərmec ta sə rihen nga ù vo, a ngəran kutok. Dowan ata ná, winen Samariya ahay.

¹⁷Yesu a cəce kutok, a wa: «Na wa, dó a kuro ataya fok ná, tə mberak re ba? Aday azar su dó a dəsudó ataya ná, tinen aha kəlanaw? ¹⁸Dowan sə jalay apan aday sa naa ngəran anà Mbərom ná, ibay, si mədurlon a anan taayak kəladaw?» ¹⁹Pə dəba wa kutok, a jan anà dowan ata awan: «Slabak, zla way anak. Mbərom kə mberak iken anga kə dafak upo nga.»

Yesu i sa may ahay nà, ma i tɛra aday anaw?

Mata 24.23-28, 37-41

²⁰ Natiya, pə dəba anahan a wa kutok Farisa ahay tə cəce pə Yesu wa, ta wa: «Bahay a Mbərom a i sa slay ahay nà, siwaw?»

Winen a mbədahan atan apan, a wa: «Bahay a Mbərom a i slay ahay aday nà, dowan i canan tə idé bay. ²¹ Dowan i mba apan sa jəka: “Bahay a Mbərom nə winen həna” kabay “Winen tiya” bay re. Əna, sənən apan lele, bahay a Mbərom nà, winen à mivél a kwanay aya inde adəka coy.»

²² Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Alay a inde i slay ahay, aday ki gen anan may sə cinen uno apan way sə luvon kərték à wulen a kwanay inde. Əna i ga pikwen zek bay re. ²³ Ti naa jak ikwen asa: “Almasihu nə winen həna” kabay “Winen tiya” nà, kà sa ngəmen sa zla à man ataya bay. ²⁴ Anga nen, Wan su Do, ni may ahay nà, kawa awuted a Mbərom sə wuted pərad, aday dō ahay fok ta san apan zle ata awan. ²⁵ Əna way ata i saa tɛra nà, nen Wan su Do ni ga dəcə bayak awan, aday dō a sə wuswes anan aya dukwen, ti ngam nen bay re.

²⁶ «À alay a Wan su Do i may nà, way ahay ti tɛra nə kawa sə tɛra à alay ana Nuhu ata re.* ²⁷ A alay ata nà, dō ahay tinen apan ti taslay mivél sa pa way ahay, ta sa sa way a tinen ahay, sə gəba uwar ahay, aday sa var a dəna a tinen ahay à mbaz, hus pə luvon ana Nuhu sa zla way anahan à kwalalan inde ata kutok. Pə dəba anahan a wa cəna, iven sukwat ahay ngəv ngəv kutok, pa rah anan daliyugo nə fadafada, pa lize anan dō ataya fok.

²⁸ «Aday asa, ni i may ahay nà, i ga nə kawa way sə tɛra à alay ana Ludu ata awan. A alay ata nà, dō

ahay tinen apan ti pa way, ti sa way ahay, tinen apan ti sukom anan way tə way a tinen ahay, aday tinen apan ti sukom uda re, tinen apan ti casl guvo ahay, aday tinen apan ti han doh ahay re. ²⁹ Aday, pə luvon ana Ludu sa nay way anahan à Sodoma wa ata nà, uko pi zek tə mətətək sə uko awan, tə pəkay ahay à mburom wa, dənam lize anan dō ataya fok re.† ³⁰ Aday pə luvon uno nen Wan su Do saa may ahay ata nà, way ahay ti tɛra matanan. Dowan saa san pi zek nà, ibay re.

³¹ «Əna pə luvon ata kutok nà, dō aday winen pa nga su doh dukwen à dazay, à haw, əna à sa ray ahay way anahan ahay ù doh wa bay. Dowan a winen à guvo dukwen, à saa nay ahay agay bay re. ³² Ənga, bayiken pə way a uwar a Ludu sa ga ata aday.‡ ³³ Matanan, dowan a kà gak anan may sa tam anan sifa anahan nà, i lize anan. Aday dō sə lize anan sifa anahan nà, i tam anan adəka bugol.

³⁴ «Nen nà, ni jak ikwen anan acəkan: Pə luvon ata nà, kwa dō ahay cew mə nahay a pə lala kərték a dəp nà, dō kərték a nà, ti gəba anan, aday dō hinen nə ti mbəsak anan. ³⁵ Kwa uwar ahay cew tinen apan ti gan pə kərték a dəp nà, dō kərték a nà, ti gəba anan, aday dō hinen nə ti mbəsak anan. [³⁶ Kabay dō ahay cew tinen à guvo kərték a inde dəp nà, dō kərték a nə ti gəba anan, aday dō hinen nə ti mbəsak anan.]»

³⁷ Njavar anahan ahay tə cəce panan kutok, ta wa: «Ba Məduwen, way ata i sa ga zek jiya nà, ahaw?»

A mbədahan atan apan, a wa: «À man a aday way ma mac a inde ata cəna, mugudok ahay ti halay nga bayak a nà, à man ata awan.»

* 17:26 Ca pə Laataanooji 6.5-12, 7.6-23. † 17:29 Ca pə Laataanooji 19.24-25. ‡ 17:32 Ca pə Laataanooji 19.26.

18

Jike pə mədukway sə uwar a inde tə bahay

¹ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a gan jike sa 'am a anan anà njavar anahan ahay, anga aday tã sa ya nga sa gan amboh anà Mbərom bay. ² A jan atan kutok, a wa:

«À wulen su doh a inde nà, bahay sa man ata nə a jəjaran anà Mbərom bay jiga awan, aday a təma 'am a dowan itəbay fok re. ³ Mədukway sə uwar a inde à wulen su doh ata ite, a taa nay ahay cuhcəh əga bahay ata awan, a jan anà bahay ata nà: “Amboh, go anan sariya uno inde à wulen a manay tu do manide uno ite.” ⁴ Əna hwiya bahay ata a ngam sa gan anan sariya anà uwar ata bay, hus sariya anahan ata kə njahak bayak awan.

«Coy, bahay ata a jalay à mivél anahan inde, a wa: “Kwa abay nə jəjaran à Mbərom bay, kwa nə təma 'am su do bay təkede nà, ⁵ suwan ni gan anan sariya anahan a anan. Bina mədukway sə uwar a anan winen apan i taa wuse nga ta sa nay ahay əga nen sidew sidew anga 'am sə sariya anahan a anan.”»

⁶ Pə dəba anahan a wa kutok nà, Bahay Yesu a jan atan asa, a wa: «Ənga, jilen pə way a bahay a sa ga ata lele aday! ⁷ Kwanay kə sənən apan ite bay daw? Matanan, Mbərom bugol nà, i man zek anà do anahan sa taa gan amboh luvon tə ipec ataya re bidaw? I ga apan munok bay asanaw? ⁸ Nen apan ni jak ikwen anan həna: Mbərom i man zek anà do anahan ataya bəse. Aya əna, nen, Wan su Do ni saa may ahay pə daliyugo nà, ni tan ahay à nga anà do sa dəf upo nga ahay dəp daw?»

Jike pə Farisa inde, tu do sa cakal jangal

⁹ Natiya, do azar aya inde à man ata, tinen tə jalay nà, tinen do didek aya awan. Aday tə kədəy anan do azar aya re. Anga nan, Yesu a gan atan jike miza asa, a wa:

¹⁰ «Dowan aya inde cew ta zla à doh sə mazlaḅ a Mbərom saa ga amboh. Dowan a kərtek a nà, Farisa ahay, aday do hinen ite nà, winen do sə cakal jangal.

¹¹ «Farisa ata a tavay, a ga amboh à mivél anahan inde, a wa: “Mbərom, suse anak anga nen nà, do mi nes a kawa do azar aya ite bay. Aday nen dukwen kawa do sə cakal jangal a anan ite bay re. Nen do sə akar bay, na ga mədigwed bay, aday nen huwan a bay re. ¹² Na ga sumaya pə lumo fok nə, saray cew. Nə njadak way cəna, à kuro wa fok nà, nə varak anan kərtek awan.”

¹³ «Do sə cakal jangal ata ite, a tavay dərən, a nan sa ca ide à mburom bay fok. A ma nga sə jalay mərava si zek anahan*, a wa: “Mbərom, amboh. Nà gak i zek wa ite, anga nen nà, do sə atahasl.”»

¹⁴ Natiya, Yesu a ndav anan kutok, a wa: «Sa zla agay didek a pa 'am a Mbərom a nà, do sə cakal jangal ata awan, bina Farisa ata bay. Anga dowan kə hərak anan nga i zek nà, Mbərom i man anan nga anahan à məndak. Aday dowan kə mak anan nga anahan à məndak ite nà, Mbərom i həran nga adəka.»

Yesu a dəf ngama pə gwaslay ahay

Mata 19.13-15; Markus 10.13-16

¹⁵ Natiya, pə dəba anahan a wa kutok nà, do ahay ta nan anan ahay gwaslay cacədəw aya anà Yesu, anga aday à dəf patan alay sə ngama. Əna njavar anahan ahay ta ca apan do ahay tinen apan ti nay anan ahay gwaslay ahay ata nà, ta ma nga sə gafan 'am anà do ataya awan.

* **18:13** Dowan ata a dəcən à mbac anahan. Ata əga tinen, a nan sa ja nà, kə jalay mərava si zek anak.

16 Yesu a ngaman ahay anà gwaslay ahay pə cakay anahan, aday a jan anà njavar anahan ataya ite, a wa: «Mbəsiken anan ahay gwaslay ahay, kâ gifen atan 'am sa nay ahay pə cakay uno bay, anga bahay a Mbərom mə lavay zek a adəka nà, anà dō sa ga minje tə tinen anaya ata awan. 17 Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Kuwaya kə təmahak Mbərom bahay anahan kawa wan cədwə bay nà, Mbərom i ga apan bahay kula itəbay.»

Bahay a inde zlıle awan

Mata 19.16-30; Markus 10.17-31

18 Pə dəba anahan a wa nà, bahay a inde a cəce pə Yesu wa, a wa: «Miter, lele a anan, ni ga nə ma aday ni saa njad sifa sa ndav bay ata anaw?»

19 Yesu ite a mbədahan apan, a wa: «Ka wa nen lele a nà, angamaw? Dowan inde lele ibay, si Mbərom a kartek. 20 Na wa, ka san nga sa 'am a Mbərom mə baslay aya zle asanaw? Kâ ga mədıgwed bay, kâ vad nga su dō bay, kâ ga akar bay, kâ gad mungwalay pu dō bay, dəfan apan anan atə bəbay anak tə may anak.†»

21 Dowan ata a mbədahan apan kutok, a wa: «'Am ataya fok nà, nə bənak atan lele, kwa à alay a nen cədwə a mba.»

22 Yesu a sləne 'am a dōwan ata cəna, a jan nà: «Tə winen ata təkə nà, way inde kartek kə mbədəkək panak re: Zla, sukom anan way tə way anak ahay fok, aday kə gəzlan anan dala a anà dō mətawak aya awan. Matanan kutok, ki i njad zlıle anak à mburom. Aday hayak, pəruho azar.»

23 Əna dōwan ata a sləne anan 'am a Yesu ata cəna, a cəban, anga winen zlıle awan.

24 Yesu a zəzor anan dōwan ata lele nà, a wa: «Ma dan 'am awan anà dō zlıle awan sa zla à bahay

a Mbərom inde. 25 Kə sənən apan zle, zlugweme i ndərmad tə məkə sə ləpəre nà, i ga zek bay. Əna ma da 'am a sə zalay way ata nà, dō sə zlıle sa zla à bahay a Mbərom inde ata awan.»

26 Dō sə sləne 'am anahan a sa ja matanan ataya nà, ta wa: «Kak sə matanan cukutok nə, waya saa mba apan saa tam aday sa zla à bahay a Mbərom inde anaw?»

27 Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Pu dō zənzen a nà, i ga zek bay, əna pə Mbərom nà, way ahay fok a ga zek ca.»

28 Pə dəba anahan a wa nà, Piyer a jan ite, a wa: «Aday manay həna nà, mə mbəsakak anan way a manay ahay fok sə pərahak azar asanaw?»

29 Yesu a jan atan, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Dō aday kə mbəsakak anan doh anahan, kabay dalay anahan, kabay mərak anahan ahay, kabay dō anahan ahay, kabay gwaslay anahan ahay anga bahay a Mbərom ata nà, 30 kwayan'a həna, i naa njad anan uda way anahan ataya bayak awan, zal panan adəka. Aday i njad anan uda way anahan ahay cəna coy bay re. Azanan, pə uho saa nay ata nà, i naa njad nà, sifa sa ndav bay ata pa 'am re.»

Yesu a dakay anan amac anahan ta sə slabakay anahan asa

Mata 20.17-19; Markus 10.32-34

31 Natiya, Yesu a ngaman anà dō maslan anahan a kuro nga cew ataya demdem kəcah à wulen sə dō ahay wa, a jan atan nà: «Ihe, pəken sləmay pa 'am a anan aday. Sənən anan həna, mənuko apan dī zla à Urəsəlīma. A man ata kutok nà, way ana dō maja'am a Mbərom ahay sə vinde pi nen, Wan su Dō, ataya fok i i ga zek kutok. 32 Ti varan nen à alay inde anà dō sə pəra ahay. Tinen ti mbasay upo,

† 18:20 Ca pə Gurtaaki 20.12-16; Tooktaaki Tawreeta 5.16-20.

ti ro mindel, ti cære upo mæne, ³³ ti ndaḅay nen, aday ti i vad nen kutok. Əna cəkəḅay aday, pə luvon maakan anahan a nà, ni i slabakay ahay way uno à mæke wa.»

³⁴ 'Am anahan a sa jan ù do maslan anahan ataya nà, tinen tə sənək anan 'am ata bay jiga awan. Pə tinen nà, 'am ata mi đer a mba, anga 'am ata a nan sa ja nə maw nà, tə sənək a bay re.

Yesu a mbar anan hufofa inde à Yeriko

Mata 20.29-34; Markus 10.46-52

³⁵ Natiya, à alay a Yesu winen apan i dæzle à wulen su doh sə Yeriko bəse coy nà, hufofa a inde mə njahay a pə cakay cəved, winen apan i dubok way pə do ahay wa.

³⁶ Dowan a hufofa ata a sləne nə do ahay tinen apan ti zla tə cəved ata nà, a cəce patan wa, ləbara awan.

³⁷ Do ataya ta jan nà: «Yesu do sə Nazaratu, winen apan i zla tə cəved a anan.»

³⁸ A sləne 'am ata cəna, a zlah pi zek, a wa: «Yesu, wan ana Dawuda, nà gak i zek wa ite!»

³⁹ Do mə lahay a pa 'am a Yesu pə cəved ataya ta ma nga sə gafan 'am, ta jan nə: «Tacay 'am. Njahay tete.»

Əna hwiya dowan ata a ngam sə təma 'am a tinen ata bay. A ma nga sə zakay anan azlah tə məgalak a bugol, a wa: «Ambəh, wan a Dawuda, nà gak i zek wa ite!»

⁴⁰ Yesu a sləne 'am anahan ata nà, a tavay jek, a jan ù do ataya nə: «Ənga, bənen anan ahay alay à man uno a aday.» Tə bənan ahay alay à man a Yesu awan. A dæzley pə cakay anahan a nà, Yesu a cəce panan kutok, a jan: ⁴¹ «A nak nà gak nə maw?»

Dowan ata a mbəḅahan apan, a wa: «Ba Məduwen, u no, təḅo anan ide uno ahay ite!»

⁴² Yesu a jan: «Kə mbərak coy! Ka mbar nà, anga kə đəfak upo nga ata awan.»

⁴³ Kwayan'a, ngurret ide anahan ahay tə təḅak acəkan. Winen ite gədek sə pərahan azar anà Yesu. A dazlan sə həran nga anà Mbərom, aday do sə canan anà way ata fok, ta ma nga sə həran nga anà Mbərom ite re.

19

Atə Yesu tə Zakayus

¹ Natiya kutok, Yesu a dæzle à Yeriko, aday winen apan i zla tə wulen su doh ata awan.

² Dowan a inde à wulen su doh ata, tə ngaman Zakayus, winen zliile awan, aday winen bahay su do sə cakal jangal ahay. ³ A gan may sə canan anà Yesu ite, əna a mba apan sə canan bay, anga do ahay inde bayak awan, aday dukwen winen do betele a re. ⁴ A haw pa 'am, a ján i sé sə ngəvəray inde, anga aday à canan à Yesu, bina Yesu winen apan i zla tə cəved sa man ata awan.

⁵ Yesu a dæzle ù vo sə ngəvəray ata nà, a cak ayak uda ide, aday a canan ayak anà Zakayus. A jan ayak, a wa: «Zakayus, dazay ahay kagasl bəse. Bina, biten nà, ni zla əga iken, nen nə mbəlok anak awan.»

⁶ Zakayus a sləne 'am ata cəna, a dazay ahay i sé ata wa kwayan'a, ta zla tə Yesu əga winen awan, a təma anan Yesu tə ataslay mivel awan.

⁷ Do ataya fok tə canan anà Yesu sa zla əga Zakayus ata nà, a cəḅan atan. Anga nan ta ma nga sə gəḅan azar, ta wa: «A zla əga do sə atahasl a anan jiga nə ləbara maw?»

⁸ Natiya kutok, Zakayus a tavay pa 'am a Yesu, a jan: «Miter, nen nà, ni gəzla anan zliile uno wurasl i zek wa, aday ni varan anan əngal awan, anà do mətawak aya awan. Aday asa, kak way su do inde nə ngəzərak panan tə danakay dukwen, ni man anan uda məcəpar fudə.»

⁹ Yesu a mbəḅahan apan, a wa: «Biten a anan nà, zay a Mbərom

kə tərak à gulom su doh a anan, bina Mbərom kə təmāk iken. Iken a dukwen, zahav ana Ibərahima guzgwez a re asanaw? ¹⁰ Anga, nen Wan su Do, na nay ahay nà, sə pəlay do mə lize aya awan, aday sa tam atan.»

Jike su do si mer su way ahay

Mata 25.14-30

¹¹ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a gan jike sa 'am anà do sa pak sləmay pa 'am anahan ataya awan. Anga tinen tə bayak nà, Yesu i saa dəzle à Urəsəlima nə, bahay a Mbərom i i kay zek uho kutok. ¹² Anga nan a jan atan, a wa:

«Dowan a inke nà, winen ngəlaw awan, a slabak sa zla pə daliyugo dərən awan, anga aday ti i dəfay anan ahay bahay a pu do anahan ahay, aday i may agay. ¹³ A alay a winen apan i ra zek sa zla nà, a ngaman anà do si mer su way anahan azar aya kuro, aday a gəzlan atan dala sə mbəda anan alay anà tinen a fok. A varan anà kuwaya fok dala sə gura kərtek. A jan atan nà: “Mbədihən anan alay, hus pə luvon uno saa may ahay ata awan.”

¹⁴ «Pə dəba anahan a wa nà, do a sə wulen su doh anahan ataya tə sləne sa jəka winen kə zlak pə daliyugo dərən a aday ti dəfay anan ahay bahay pa nga a tinen ata nà, a cəban atan anga tə pəlay anan bay. Anga nan ta slan do ahay à dəba anahan wa saa jan anà do sa man ataya nà: “A nan umo dowan ata à njahay bahay a pa nga a manay bay.”

¹⁵ «Tə winen ata təkə dukwen hwiya tə dəfak anan ahay bahay a pa nga a tinen təktek. Winen a may ahay agay kutok. A ngaman anà do anahan a winen sə gəzlan atan dala ataya fok, aday a nan sa san, ta ga nə ma tə dala anahan a sə gəzlan atan ata anaw.

¹⁶ «Do mama'am awan, a nay ahay, a jan: “Bahay uno, iken kə vuro nə dala sə gura kərtektəkke.

Əna dala anak kə wahak ahay apan kuro, uwec wa may sə dala a re.”

¹⁷ «Bahay ata a mbədahan apan, a wa: “Ka gak mer su way lele tə way bayak a bay awan. Anga nan, həna ni dəf iken bahay awan, aday ki lavan nga anà wulen su doh ahay kuro.”

¹⁸ «Do mə slala cew awan, a nay ahay ite, a jan: “Bahay uno, iken kə vuro dala sə gura nə kərtektəkke, əna dala anak kə wahak ahay apan dāra, uwec wa may sə dala a re.”

¹⁹ «Bahay ata a mbədahan apan, a wa: “Iken dukwen ka gak mer su way lele a re. Nə dəfak iken bahay awan, ki lavan nga anà wulen su doh ahay dāra ite.”

²⁰ «Do hinen a nay ahay ite asa, a jan anà bahay ata, a wa: “Bahay uno, dala anak həna, nə ndakak apan man a zana inde. ²¹ Nə jəjarak tə mindel. Na san zle, iken do jinje awan. Anga à man a aday kə dəfak ayak way bay, ka zla sa ray ahay way à man ata wa re. A man a aday kə caslak ayak way bay, ka zla sə cəray wa way re.”

²² «Bahay ata a mbədahan apan, a wa: “Iken nà, do lelibay awan. Ni gak sariya pa 'am anak a anan. Ka san apan zle nen nà, do jinje awan. A man a nə dəfak way bay dukwen nə gəbay ahay wa way re. Aday à man a nə caslak awan bay dukwen, nə cəray wa way re bidaw? ²³ Kak sə matanan nà, kə nduko ayak man pə dala uno à bank bay nà, angamaw? Aday ata na mak agay nà, kagasl ni tan ahay à nga nə kə wahak apan bidaw?”

²⁴ «A jan anà do ahay kutok, a wa: “Təmihən panan dala a kərtek a anan, aday viren anan anan apan anà do a aday dala anahan kə wahak apan wan a kuro ata awan.”

²⁵ «Tinen tə mbədahan apan ite, ta wa: “Ba Məduwen, winen bu-gol nà, dala anahan nə inde kuro asəna, mi varan anan apan asa dāw?”

²⁶ «A jan atan, a wa: “Nen nà, ni jak ikwen anan: Kuwaya way anahan inde cəna, ti zəgahan anan apan adəka, əna do aday way anahan nə mənəcək ata nà, ti ngəzar panan kwa mənəcək anahan ata re. ²⁷ Aday dukwen, abay kurre ata nà, do manide uno ahay ta gan may nê təra bahay a bay bugol asanaw? Əna kagasl, ənga, bənen atan ahay pa 'am uno à man a anan, aday kâ vəden atan kutok.”»

*Yesu a zla à Urəsalima
Mata 21.1-11; Markus 11.1-11;
Yuhana 12.12-19*

²⁸ Pə dəba ana 'am anaya wa nà, Yesu a njahan pa 'am wa anà do ahay, sa zla à Urəsalima. ²⁹ Tə dəzle bəse tə wulen su doh sə Baytifaji tə Baytiniya, pə cakay ana culok sə ngaman Ulivet ata nà, a slan njavar anahan ahay cew ta sa jan atan nà: ³⁰ «Zlen à wulen su doh a tiya pa 'am a kwanay ata awan. Kə dəzlen à man ata nà, ki ten anan à nga anà wan sə zungo a inde ma ban awan, aday dowan kə jənak apan kula bay re. Natiya, pəsiken anan ahay, aday hayak ikwen anan. ³¹ Kak dowan a kə cəcihek pikwen wa “Ki i gen anan maw?” nà, jen anan: “Bahay a gan may.”»

³² Do maslan a cew ataya ta zla kutok, ta tan ayak à nga nà, kawa ana Yesu sa jan atan ayak ata acəkan. ³³ Tə dazlan sə pəsak anan zungo ata nà, bahay sə zungo ataya tə cəce patan wa, ta wa: «Ki pəsiken umo anan wan sə zungo a nà, angamaw?»

³⁴ Tə mbədahan atan apan nà: «Bahay a manay a gan may.»

³⁵ Ta nan anan ahay zungo ata anà Yesu kutok, tə bəbat apan zana a tinen ahay, aday tə zləzlam anan apan Yesu kutok.

³⁶ Tə dazlan sa zla kutok nà, do ahay tə wadad zana a tinen ahay pə cəved. ³⁷ Natiya, à alay a tinen apan ti dəzle à Urəsalima bəse, à man

sə kəkarak anan ayak bəzlom sə Ulivet ata nà, njavar anahan ahay fok tə taslay mivəl. Ta ma nga sə həran nga anà Mbərom tə məgalak awan, anga masuwayan a tinen a sə canan ataya awan.

³⁸ Ta wa: «Mbərom à daf alay sə mazlaḅ anahan pə bahay a saa nay tə sləmay anahan ata awan.*»

«Zay inde à mburom! Mbərom, winen Bahay sə mazlaḅ!»

³⁹ Farisa aya inde à wulen su do ataya awan, ta jan à Yesu nà: «Miter, jan anà njavar anak anaya nə, tē mbəsak sə bəbal awan.»

⁴⁰ Əna Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Nen, ni jak ikwen, kwa tinen tē njahay way a tinen təkede nà, kon ahay dukwen ti zlah re asanaw?»

*Yesu a yiman anan anà wulen su
doh sə Urəsalima*

⁴¹ A alay a tinen apan ti dəzle à Urəsalima bəse coy ata nà, Yesu a canan ayak anà Urəsalima, aday a dazlan sə yiman anan anà wulen su doh ata awan. ⁴² A wa: «Iken, wulen su doh a anan, abay kà san zay a sə dəzley ahay apak biten a anan ata nà, suwan bidaw? Əna way ata kə dərek panak zek həna, anga nan kə sənək a bay. ⁴³ Wawayah wuna, iken wulen su doh a anan. Luvon anak a inde i slay ahay mba. Do manide anak ahay ti vak nga tə way sə alay aya awan, tə day ahay wa fok. Ti tacay iken. ⁴⁴ Do manide anak ataya ti lize iken tə gwaslay anak aya təkə. Ti mbazl a way ahay nə fok, kon hinen saa dinger zek pə hinen nà, ibay. Way ataya ti təra nà, anga kə sənək pə luvon a Mbərom a sa nay aday sa mak zek ata bay.»

*Yesu a razl do sa ga masa ahay à
doh sə mazlaḅ a Mbərom wa*

Mata 21.12-17; Markus 11.15-19; Yuhana 2.13-22

⁴⁵ Pə dəba anahan a wa kutok, Yesu a zla à doh sə mazlaḅ a

* 19:38 Ca pə Jabuura 118.26.

Mbərom. Aday a dazlan sə rəzlay a wa dō sa ga uda masa ahay. ⁴⁶ A jan atan nā: «Ihe! Mə vinde a à Deftere a Mbərom inde nā, natiya awan: “Ti ngaman anā doh sə mazlaḅ uno nā, doh sa ga amboh.†” Aday kwanay kə təren anan həna, lar su dō sə ngəzar dō ahay a nə kəkəməw?‡»

⁴⁷ Pə dəḅa anahan a wa kutok, a taa wazay ù doh sə mazlaḅ a Mbərom ata nā, pəc pəc. Əna bahay sə gəḁan dungo anā way ahay, tə miter sə Tawrita ahay, aday tu dō sə lavan nga anā dō ahay ahay nā, ta gan may sa vad anan. ⁴⁸ Əna cəved a aday ti i ban anan nə kəkəməw ata nā, tə sənək bay, anga dō ahay inde bayak a sa ta pak sləmay pə atətak way anahan nə lele tə mindel.

20

Sə varan məgala anā Yesu sa ga awan aya nə wayaw?

Mata 21.23-27; Markus 11.27-33

¹ Natiya, pə luvon a inde nā, Yesu winen apan i tətakan anan way anā dō ahay ù doh sə mazlaḅ a Mbərom. Aday winen apan i dakan atan anan 'am sə ləbara mugom a re. A alay ata kutok ite, bahay sə gəḁan dungo anā way ahay anga Mbərom, tə miter sə Tawrita ahay, pi zek tə məced sə Yahuda ahay tə hədəken ayak pə cakay anā Yesu, ² tə cəce panan, ta wa: «Dakan umo anan aday, ka ga way anak a anan ataya nə tə məgala ana wayaw? Sə varak cəved a nə wayaw?»

³ Yesu a mbəḁahan atan apan, a wa: «Nen dukwen ni cəce pikwen wa way kərtek aday re. Jen uno ite aday. ⁴ Sə slənay anan ahay Yuhana sa gan baptisma anā dō ahay nə wayaw? Mbərom daw, kabay dō zənzen a daw?»

⁵ Tinen ite, tə mbəḁa 'am pi zek a tinen awan, ta wa: «Di jan həna nā, kəkəməw? Kak dā sak a jəka,

Mbərom sə slənay anan ahay nā, i jak uko asa: “Kak kə sənən apan zle cukutok nā, kə dəfen apan nga bay nə angamaw?” ⁶ Aday kak dā sak a jəka, dō zənzen a sə slənay anan ahay nā, dō ahay ti tar mənuko tu kon, anga tə dəfak apan nga, Yuhana nā, winen dō maja'am a Mbərom acəkan.»

⁷ Anga nan kutok, tə mbəḁahan apan anā Yesu, ta wa: «Ma san bay.»

⁸ Yesu a wa: «Kak sə matanan cukutok ata nā, nen dukwen ni dəkak ikwen anan dōwan a sə vuro məgala sa ga mer su way anaya bay re.»

*Jike pu dō sa ga mer à guvo ahay
Mata 21.33-46; Markus 12.1-12*

⁹ Pə dəḅa anahan a wa nā, Yesu a gan jike a anan anā dō ahay, a wa: «Dowan a inde a jule təroz à guvo. A mbakan anan guvo à alay inde anā dō si mer su way ahay, a zla way anahan à man dəren awan. Kə njahak ayak bayak awan.

¹⁰ «Natiya, alay a a sla kutok, way ahay dukwen tə nahak, bahay sə guvo ata a slənay ahay dō maslan anahan sa naa təmahan ayak way sə guvo ata pu dō anahan a sə mbəsak atan à guvo anahan ataya wa. Əna dō si mer su way ahay tə canan anā dō maslan ata cəna, ta ban anan, ta ndazl anan ledəḁḁe. Tə mbəsak anan, a zla agay alay kəray awan.

¹¹ «Bahay sə guvo a slənay dō miza re, winen dukwen ta ndazl anan, tə walay panan agənah pəleslesle, ta razl anan, a ma way anahan alay kəriya re. ¹² Bahay sə guvo a slənay dō mə slala maakan a re. Pə winen ite nā, ta ga apan mbəlak bayak awan, aday tə rəzlay anan ahay à guvo wa re.

¹³ «Bahay sə guvo a wa: “Aday ni ga həna nā, kəkəma aday anaw? Suwan ni slan wan uno ləliwe a anan. Winen nā, izəne ti dəfan apan ite.”

† 19:46 Ca pə Esaaya 56.7. ‡ 19:46 Ca pə Yeremiya 7.11.

¹⁴ «Cəkəbay dō sa ga mer ahay tə canan anā wan ata adəka nā, ta ja à wulen a tinen inde, ta wa: «Sa naa pə 'am sə guvo a adəka nə winen. Bənuکو anan, vədūko anan. Ata guvo a anan i təra a mənuko.»

¹⁵ Wan ata a sa dəzlek ayak siwa a cəna, tə ngəza anan uho à guvo wa, ta zla anan zad, ta vad anan à məkə sa ndaw kutok.»

Pə dəba anahan a wa nā, Yesu a jan atan kutok, a wa: «Aday həna nā, bahay sə guvo ata i ga anan dō si mer su way ataya nə kəkəməw? ¹⁶ Bahay sə guvo ata nā, i may ahay agay, i lize anan dō sa ga mer à guvo anahan ataya fok. Aday i varan anan guvo ata anā dō maza aya awan.»

Əna dō sə sləne 'am ana Yesu ataya tə mbədahan apan, ta wa: «Wita matanan nā, i ga zek kula bay asanaw?»

¹⁷ Yesu ite a ca patan, aday a jan atan, a wa: «Ənga, bayiken pə way a mə vinde à Deftere inde a anan aday. Way ata a nan sa ja nə məw? A wa:

«Kon mbala ana dō sa dēzl way ahay sa lar anan ata nā, sə təra kon sə mide lele adəka nā, winen.*»

¹⁸ «Kuwaya kə slahak pu kon ata nā, kon ata i nes anan. Aday kon ata kə sak a slahay pə dōwan a ite dukwen, i ngəlad anan.»

Jangal anā bahay sə Ruma

Mata 22.15-22; Markus 12.13-17

¹⁹ A man ata kutok nā, miter sə Tawrita ahay, pi zek tə bahay sə gədan dongo anā way ahay inde re. Tinen ta gan may sa ban anan Yesu, anga ta san zle, Yesu a ga jike sa 'am ata nā, pə tinen awan. Əna ta mbak apan sa ban anan bay, anga tə jəjaran anā man su dō awan.

²⁰ Tə dazlan sə dəfan idə anā Yesu, ta slan dō ahay pə cakay anahan, anga aday ti ca panan azan. Dō ataya tə təra anan nga a tinen à man a Yesu nə kawa tinen dō dīdek

aya awan. Ta gan may sa ban anan à acəce 'am a tinen ahay inde, anga aday ti varan anan anā bahay sə lavay daliyugo.

²¹ Dō ataya tə cəce pə Yesu wa kutok, ta wa: «Miter, ma san zle, way anak sə dakay anan, ta 'am anak sa ja ahay fok nā, dīdek aya awan. Pə iken nā, dō ahay fok həro à alay kərtek a wa, iken apan ki dakay anan cəved a Mbərom nā, tə dīdek awan. ²² Əna mbədahan umo pə acəce 'am a manay a inde həna aday: Cəved inde sə varan jangal anā bahay sə Ruma daw? Bəzi mə varan bay daw?»

²³ Yesu a san wurwer a tinen a zle. Anga nan a jan atan, a wa: ²⁴ «Ənga, viren uno ahay karanga kərtek aday bidaw?» Tə varan ahay kutok. A jan atan asa: «Diken uno anan aday, pə karanga a anan nā, mezeze a wayaw, aday mə vinde apan nā, sləmay a wayaw?»

Tə mbədahan apan ite, ta wa: «Wita nā, mezeze tə sləmay ana bahay sə Ruma.»

²⁵ Yesu a mbədahan atan apan ite, a wa: «Lele, kak matanan cukutok nā, viren anan anan way ana bahay sə Ruma anā bahay sə Ruma, aday way a Mbərom anā Mbərom a ite.»

²⁶ Dō ataya ta ca apan nā, Yesu kə bənak atan pə kwande. Ta mbak apan sə njad apan alay sa 'am sa ban anan pə 'am sə dō ahay sabay. Aday 'am anahan a sə mbədahan atan apan matanan ata dukwen kə gak atan masuwayan, tə njahay way a tinen ndədek.

Aslabakay à məkə wa

Mata 22.23-33; Markus 12.18-27

²⁷ Pə dəba anahan a wa nā, azar su dō aya inde, tinen Saduki ahay, ta nay ahay pə cakay a Yesu sə cəce panan 'am. Tinen a aday nā, ta wa dō kə məkə nə i slabakay ahay sabay. ²⁸ Tə cəce 'am a anan pə Yesu wa, ta wa: «Miter, Musa kə vindek

* 20:17 Ca pə Jabuura 118.22.

umo, a wa: “Do kə məcak aday kə mbəsakak uwar mənɟəna wan nà, mərak a məsinde á gəba anan mədukway sə uwar awan aday ti wahan məgije anà dowan a ma mac ata awan.†” 29 Aya əna, dowan aya inde cuwbe, tinen tə mərak ahay. Do zek məduwen awan, a gəba uwar, a mac mənɟəna sa njad panan wan. 30 Do sa mban apan a hədek anan uwar ata mədukway awan, aday kə njadak panan wan bay re, 31 hus pə dō mə slala maakan a dukwen matanan asa re. A təra nə matanan, matanan, hus tinen a cuwbe fok tə məcak mənɟəna sa njad wan pə uwar ata wa. 32 Coy uwar ata dukwen kə məcak à dəba wa re. 33 Əna aday kutok nà, pə luvon saa slabakay ahay à məke wa ata nà, uwar ata i təra nə uwar a wayaw? Bina cuwbe a tinen a, tə gəbak anan pa sə uwar a re.»

34 Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Pə uho a mənuko a anan nà, dō ahay tinen apan ti zəba uwar ahay, aday uwar ahay dukwen tinen apan ti zla à mbaz re. 35 Əna azanan pə uho saa nay ahay ata nà, dō aday ti slabakay à məke wa ataya aday təde ta slak sə dəzle uda ataya nà, kwa dō mungol aya awan, kwa dō uwar aya dukwen, ti i gəba zek ahay sabay fok. 36 Anga tinen nà, ti mac sabay, tinen kawa maslay a Mbərom ahay coy. Ti təra wan a Mbərom ahay, anga tə slabakak ahay à məke wa coy ata awan.

37 «Pa 'am sə aslabakay à məke wa nà, Musa dukwen kà jak anan cərah awan, dō ma mac aya nə ti i slabakay wanahan. A alay ana Musa sə vinde anan ləbara a Mbərom sa jan ahay 'am ù uko sə vərəgaz wa ata nà, a vinde, a wa, Bahay a mənuko nà, winen: “Mbərom ana Ibərahima, Mbərom ana Isiyaku, aday Mbərom ana

Yakob†” bidaw? 38 Mbərom, winen nà, Mbərom su dō ma mac aya bay, əna winen Mbərom su dō tə sifa aya awan. Anga Mbərom a ca pə dō ahay fok nà, tinen tə sifa aya awan.»

39 Azar su dō à wulen sə miter sə Tawrita ataya inde, ta jan a Yesu nà: «Miter, ka jak 'am lele awan.»

40 Pə dəba wa nà, kuwaya a jəjar sə cəce panan 'am maza awan.

Almasihu nà, wan a wayaw?

Mata 22.41-46; Markus 12.35-37

41 Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a cəce patan wa, a wa: «Kəkəma aday dō ahay ta jəka, Almasihu nà, wan ana Dawuda anaw? 42 Anga Dawuda a ta nga anahan a dukwen kà jak à Deftere Jabura inde, a wa: “Mbərom Fetek a jan anà Bahay uno:

Njahay à alay puway uno,

43 aday ni nahay anan dō sa nak ide ahay,

ki ján patan tə saray.§”

44 «Kak Dawuda a ngaman anà Almasihu nə “Bahay uno” bugol nà, winen i saa təra wan ana Dawuda nə, kəkəma asanaw?»

Bənen nga a kwanay pə miter sə Tawrita ahay wa

Mata 23.1-36; Markus 12.38-40

45 Natiya, Yesu a jan 'am anà njavar anahan ahay pa 'am ana dō ataya fok, a wa: 46 «Ihe, bənen nga a kwanay pə miter sə Tawrita ahay wa. A nan atan sa bar nà, tə rəkot aya awan. Ta gan may nà, dō ahay ta jan atan 'am à kwasuko nà, tə akərdeh aya awan, à wulen sə dō ahay inde fok. Tinen ù doh sə wazay ahay cəna, ta ca wa dukwen man zəbor aya awan. Ta zlak à man sa pa way nà, tə pəlay man sə njahay lele aya awan. 47 Tinen apan ti ngəzar way pə mədukway sə uwar ahay wa. Tinen apan ti ga amboh dukwen, ta ga nə zededeđe bayak awan, anga aday dō ahay tē

† 20:28 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 25.5-6. ‡ 20:37 Ca pə Gurtaaki 3.6. § 20:43 Ca pə Jabuura 110.1.

canan atan. Əna tinen nà, Mbərom i gan atan sariya ma da 'am awan.»

21

Mədukway sə uwar a inde a ndav pi zek sə varan way anà Mbərom

Markus 12.41-44

¹ Yesu winen ù doh sə mazlaḅ a Mbərom mba ata, a ca pu dō sə zlile ahay nà, tinen apan ti pak dala à kukwar sa pak dala inde. ² Aday a canan anà mədukway sə uwar a inde mətawak awan, a gucek ayak uda dala sərdəde aya cew ite, kawa sa ja nà, dala bayak a bay.

³ Əna Yesu a jan à dō ahay, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdek awan: Mədukway sə uwar a mətawak a anan ata nà, kə varak dala zal dō ahay fok. ⁴ Anga dō ahay fok ta var nà, mənəcək pə way a tinen a bayak a ataya wa. Əna mədukway sə uwar a anan ata, kwa à ga nə winen mətawak a dəp nà, kə ndəvak pi zek. Anga a var anan nà, ta sa pa way anahan a təkə fok.»

Do manide ahay ti i mbazl anan doh sə mazlaḅ a Mbərom

Mata 24.1-2; Markus 13.1-2

⁵ Azar su dō əngal tinen apan ti ja 'am pu doh sə mazlaḅ a Mbərom ata awan, ta wa: «Ənga, cen pu doh a anan aday, mi dēzl a tu kon lele aya awan, aday tə way mə varan a anà Mbərom lele ataya awan.»

Əna Yesu a jan atan, a wa: ⁶ «Alay a inde, i slay ahay mba, way a kawa ana kwanay sə canan mə rəḅa a anan ataya fok nà, dō manide ahay ti mbazl anan. Kon hinen saa dīnger zek pə hinen nà, ibay fok.»

Way saa lahan anà andav sə daliyugo ataya awan

Mata 24.3-14; Markus 13.3-13

⁷ Natiya, dō a sə sləne 'am anahan ataya tə cəce panan, ta wa: «Miter, doh sə mazlaḅ a Mbərom i saa mbazl nə siwaw? Minje sa ma i ga aday mi saa san way ataya ti ga zek bəse anaw?»

⁸ A mbədahan atan apan, a wa: «Liven anan i zek a kwanay ahay lele, dōwan à sa njak kwanay bay. Anga dō ahay bayak a ti gəḅa sləmay uno, ti nay, kuwaya i ja winen nə Almasihu. Əna kà sa təmihen sə pərahan atan azar bay. ⁹ Ki slənen ləbara sə vərəm ahay, aday dō ahay ti vəze pi zek ahay kwa aha fok, əna kà sa jəjiren bay. Anga təktek way ataya ti təra aday. Əna wita kə dəzlek pə andav ana daliyugo fan bay re.»

¹⁰ Natiya kutok, Yesu a jan atan asa, a wa: «Kon a anan, i slabak pu kon hinen, bahay a anan i vad zek tə bahay hinen. ¹¹ Daliyugo i ḅal, məgara i ga inde, may i ga inde re, way ataya ti təra à man ahay cara cara. Kwa à bagəbaga mburom, minje sə way məduwen aya fok ti təra, aday dō ahay ti jəjar.

¹² «Əna way ataya ti sa təra aday nà, dō ahay ti ban kwanay. Ti varan kwanay à alay inde anà bahay ahay sa gak ikwen sariya ù doh sə wazay ahay, aday ti zla kwanay à dangay. Ti zla kwanay pa 'am ana bahay sə daliyugo ahay, aday pa 'am ana guverner ahay anga kwanay njavar uno ahay. ¹³ Way ataya ti təra nà, anga sə varak ikwen cəved sa ga side sa 'am uno pa 'am a tinen. ¹⁴ Kà sa bayiken sa jəka “mi i mbədahan atan apan nà, kəkəməw?” ata bay, ¹⁵ anga nen awan, ni dəkək ikwen a way, aday ni varak ikwen kəlire sa ja 'am. Aday dō manide a kwanay ahay ti mba apan sa ja 'am sabay re.

¹⁶ «Dō a kwanay ahay, tə mərək a kwanay ahay, tə car a kwanay ahay, ti varan kwanay anà dō manide a kwanay ahay, aday ti vad anan azar su dō a kwanay aya re. ¹⁷ Dō ahay fok ti nak ikwen ide anga kwanay njavar uno ahay. ¹⁸ Tə winen ata təkə nà, kwa sibček sa nga a kwanay ahay kərtek a dükwen i lize bay. ¹⁹ Tiven lele. Ata

ki gen matanan nà, ki tamen anan sifa a kwanay.»

Do manide ahay ti naa mbazl anan Urəsalima

Mata 24.15-21; Markus 13.14-19

²⁰ Yesu a ja asa, a wa: «Ka sak a cinen anan anà dō manide ahay ta vak anan nga anà Urəsalima cəna, ata sənən anan, alay sa mbazl anahan a kà slak coy kutok. ²¹ A alay ata asanaw nà, dō sə Yahudiya ahay tã haw sa ma nga à bəzlom ahay inde, dō sə wulen su doh sə Urəsalima ataya tã haw wa. Aday dō azar aya tinen à kiɓe ataya dukwen, tã haw re, əna tã may nga à wulen su doh bay.

²² «Anga pə luvon ataya nà, Mbərom i kəta anan dō ahay, kawa ana Deftere sa ja apan ata kutok. ²³ Wuna, pa pac ataya nà, dəcə inde anga uwar ti zek cew aya awan, aday anga uwar ta wan a à bak ataya re. Dəcə i ga bayak a pə daliyugo, anga Mbərom i ga mível pu dō sə Yahudiya ataya awan. ²⁴ Do manide ahay ti vad anan dō ataya tə maslalam. Ti jaway atan, aday ti zla atan ù kon azar aya cara cara. Do sə pəra ahay dukwen ti mbazl anan wulen su doh sə Urəsalima a anan, hus pə alay a tinen a saa ndav.»

Luvon ana Wan su Do saa may ahay

Mata 24.29-31; Markus 13.24-27

²⁵ Yesu a jan atan asa, a wa: «À alay ana Wan su Do saa may ahay nà, ki sənən anan nà, pə minje ana atə pac tə kiya wa, aday pə minje ana mawuzlawazl ahay wa re. Pə daliyugo dukwen, zlawan i gan anà dō su kon ahay kəzlek, aday ajalay nga a tinen i wuse, i gan atan hərbəbəkka, anga agungol ana zəlaka à zlinger. ²⁶ Do ahay ti mac nà, anga zlawan a saa gan atan ata cərkəke, aday anga way a saa təra ataya awan. Aday dukwen məgala

sə way ahay à mburom ataya, ti ɓal re.

²⁷ «À alay ata kutok, ti canan anà Wan su Do winen apan i may ahay pa nga sə matapasl ahay pa nga mburom tə məgala awan, aday tə mazlaɓ a bayak a re. ²⁸ Kə cinen anan anà way ataya kə dazlak anan matanan ata cəna, bənen mível, cen ide à mburom, anga alay a kə dəzlek ahay Mbərom i tam kwanay kutok.»

Minje sə buway

Mata 24.32-35; Markus 13.28-31

²⁹ Pə dəɓa anahan a wa asa, Yesu a gan atan jike, a wa: «ənga, cen pə buway ti sé azar aya aday. ³⁰ Ka sak a cinen atan tinen apan ti dā daslam pi zek nà, kə sənən apan zle, viya winen apan i slay coy. ³¹ Matanan re, kə cinen anan anà way uno sə dəkak ikwen anan ataya cəna, sənən a nà, bahay a Mbərom dukwen winen apan i slay ahay bəse coy.

³² «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Əlek dō sə biten ahay ti i mac nà, way ataya fok ti təra. ³³ Daliyugo i ndav, kərngay i slukwac pə bagəbaga mburom, əna 'am uno nà, i ndav itəbay.»

Ben a nga a kwanay

³⁴ «Ben a nga a kwanay, anga aday ajalay nga a kwanay ahay à sa wuse pa 'am sə azar uko ahay bay, kabay pa 'am sa sa mahay bay, aday pa 'am sə vaway nga bay, aday anga dəcə sə daliyugo ahay bay re. Anga kak nga a kwanay kə wusek tə way ataya nà, luvon ata i slay ahay pikwen gangaf mənɓəna kwanay sa san pi zek. ³⁵ Andav a daliyugo i nay ahay nà, kawa ɓalay sa mbazl way dənəm ata awan. Matanan, dō ahay kəzlek pə daliyugo fok ti san pi zek bay re. ³⁶ Anga nan, njihen mə lavay zek aya hwiya, gen amboh, anga aday kə njiden məgala sa tam pə way a saa təra ataya wa. Ata

nen, Wan su Do, na sak a may ahay nà, ki tiven uno pa 'am lele.»

³⁷ Natiya awan, Yesu nà, a taa dakan anan way anà dō ahay ù doh sē mazlaḅ a Mbərom sē ipec. Aday sē luvon nà, a taa nahay way anahan ahay à ɓəzɓom sē Ulivet. ³⁸ Aday, idē kà cədek sidew a cəna, dō ahay ta zla à man anahan ù doh sē mazlaḅ a Mbərom saa sləne atətək way anahan ahay.

22

Yudas a sukom a way tə Yesu

Mata 26.1-5, 14-16; Markus 14.1-2, 10-11; Yuhana 11.45-53

¹ Alay sē azar uko sē Pasəka aday sa da tapa sē pen mē zlambar a bay ata, winen apan i dəzley ahay bəse coy. ² Bahay sē gədan dundo anà way ahay anga Mbərom pi zek tē Miter sē Tawrita ahay, tē pəlay cəved sa vad anan Yesu, anga zlawan sē dō ahay a gan atan.

³ Natiya kutok, Fakalaw a zlan à mivél inde anà Yudas, sē ngaman Iskariyot, winen dō kərtek à wulen su dō maslan a Yesu kuro nga cew ataya wa. ⁴ Aday Yudas ata a zla, tē jəjem 'am tē bahay sē gədan dundo anà way ahay anga Mbərom ataya, pi zek tē bahay sa ba pu doh sē mazlaḅ a Mbərom ahay. Tē pəlay cəved anga aday Yudas à gan atan daf pə Yesu. ⁵ Dō ataya tē taslay mivél bayak a tē Yudas, tē zlapay sē haman dala. ⁶ A zlan à nga kutok, aday a pəlan atan cəved sē varan atan anan Yesu, a nan aday dōwan à san apan bay re.

Alavay zek sa da dafsə Pasəka

Mata 26.17-25; Markus 14.12-21; Yuhana 13.21-30

⁷ Natiya awan, azar uko sa pa tapa sē pen mē zlambar a bay ata a sla, aday ti waslay wan sē tamen sē Pasəka ata kutok. ⁸ Yesu a slan Piyer tē Yuhana, a jan atan nà: «Zlen, ka saa liven uko a zek tē way sa pa sē azar uko, aday dī saa pa.»

⁹ Tē cəce panan: «A nak mā sa lavay anan zek tē way sa pa ata nà, ahaw?»

¹⁰ A mbədahan atan apan, a wa: «Ihe, kə dəzlen à wulen su doh sē Urəsalima nà, ki zlingen tē dōwan a inde kəlawə pa nga, aday winen apan i may ahay à a'am wa. Pərihen anan azar dezl ù doh anahan a saa zla uda ata awan, ¹¹ aday ki jen anà bahay su doh ata nà: «Miter a manay a ja nà: Doh a aday mi i pa uda daf sē azar uko sē Pasəka tē njavar uno ahay ata nà, wuraw?» ¹² Ata i dəkak ikwen pə sewene a inde məduwen awan, mē lavay zek a coy. Kē ndiken anan uda way ahay fok à man ata awan.»

¹³ Ta zla kutok, ta tan ayak à nga anà way ahay fok nà, kawa ana Yesu sa jan atan ayak ata awan. Tē lavay anan uda zek tē way sa pa sē azar uko sē Pasəka kutok.

Way sa pa cəncan awan

Mata 26.26-30; Markus 14.22-26; 1 Korintu ahay 11.23-25

¹⁴ Alay a a sla kutok nà, atə Yesu tu dō maslan anahan ahay tē njahay pə kərtek awan, sa pa way sē azar uko. ¹⁵ A jan atan, a wa: «Na gak anan may tē mindel sa pa way sē azar uko a anan tē kwanay, zukwa dāce uno i sa nay nà, na. ¹⁶ Anga, nen apan ni jak ikwen, ni naa pa way sē azar uko sabay, si azar uko a anan i ga zek à bahay a Mbərom aday.»

¹⁷ A gəba gəsa'am, a ngəran ayak anà Mbərom, aday a jan atan, a wa: «Təmihen anan, aday sen wa jəjəjəb kwanay a fok, ¹⁸ anga ni jak ikwen, i ban pə luvon sē biten a anan wa nà, ni naa sa way kawa hənə a anan sabay, si azanan à alay à bahay a Mbərom kà nak aday.»

¹⁹ Aday a gəba tapa sē pen, a ngəran ayak anà Mbərom, a gəzla anan i zek wa, a varan atan, a wa: «Hənə anan nà, zek uno awan, ma var a à yime a kwanay inde ata

awan. Ká ti gen matanan à wulen a kwanay anga sə jalay pi nen.»

²⁰ Matana asa re, pə dəba a way a tinen sa pa ata wa, a gəba gəsa'am, a varan atan anan, a wa: «Tə gəsa'am a anan nà, Mbərom a ban 'am wiya tə do ahay. A ban 'am a nə tə mez uno ma pak a anga kwanay ata awan. ²¹ Aya əna, ihe! Do sa ga upo dəf ata, winen apan i pa way pə kartek a ti nen à man a anan awan. ²² Tə dīdem a nà, nen Wan su Do nà, ni mac, kawa ana Deftere a Mbərom sa ja upo ata awan. Əna dəce i naa tan à nga anà do saa ga upo dəf ata awan.»

²³ Njavar anahan ataya tə dazlan sə cəce pi zek ahay wa, ta wa: «Aday waya à wulen a nuko sa ga way ata anaw?»

Waya sə zalay do tə məduwen a anaw?

²⁴ Pə dəba anahan a wa nà, avad awiyaway a slabak à wulen su do maslan ahay inde pa 'am sa jəka, à wulen a tinen inde, sə zalay do tə məduwen nə wayaw?

²⁵ Yesu a jan atan: «Bahay sə daliyugo ahay tinen apan ti ga bahay pə do ahay nə tə məgala. Əna hwiya ta gan may do ahay tə varan atan zlangar, aday tá ja nà, tinen do sa man zek à do ahay re. ²⁶ Aya əna, a kwanay nà, matana itəbay. Do məduwen a à wulen a kwanay inde nə à təra kawa do cədwə awan. Do sa lavan nga anà do ahay dukwen à təra adəka nà, kawa do si mer su way.

²⁷ «Do məduwen a nà, wayaw? Do mənjahay a à man sa pa way ata daw, kabay do sa gan mer su way ata daw? Do məduwen a nà, winen mən jahay a à man sa pa way ata ba? Əna, nen à wulen a kwanay inde nà, kawa do si mer su way.

²⁸ «Aday kwanay nà, do mən jahay aya ti nen pac pac à dəce uno ahay inde fok. ²⁹ Kawa ana Bəbay uno sə vuro ahay bahay ata nà, nen

dukwen ni təra kwanay bahay aya re, ³⁰ anga aday ki sen way, ki pen way pə kərtek a ti nen à bahay uno inde. Ki i njihen à man sə njahay sə bahay inde, sa gan sariya à zaav sə Isəra'ila ahay kuro nga cew ataya awan.»

Atə Yesu tə Piyer

Mata 26.31-35; Markus 14.27-31; Yuhana 13.36-38

³¹ Yesu a jan anà Piyer, a wa: «Simon, Simon! Fakalaw kə njadak pikwen cəwəd sə tambal kwanay, kawa ndaw aday sə gəzla anan pi zek wa tə janjar ata awan. ³² Əna na gak amboh anə Mbərom anga iken, Simon, aday kə mbəsak sa dəf nga pi nen bay. Aday iken kə jalak pə ines anak, kə mak pə cəwəd nà, kə varan məgala anə mərak anak ahay ite.»

³³ Piyer a jan, a wa: «Ba Məduwen, nen mə lavay zek a sa zla tə iken kwa à dangay, kwa hus pə amac uno dukwen nen inde re.»

³⁴ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Piyer, ni jak tə dīdek awan, à luvon a sə biten a anan inde, zukwa njəkar i saa zlah nà, ka jak saray maakan ka san nen bay.»

Alavay zek tə dala, tə mbulo aday tə maslalam

³⁵ Yesu a jan anə njavar anahan ahay asa, a wa: «Anuno sa slan kwanay mən jəna dala, mən jəna mbulo, aday mən jəna təkarak nà, awan a inde ki gen dəce a daw?»

Tə mbədahan apan, ta wa: «A'ay. Ma gak dəce sə awan bay.»

³⁶ A jan atan asa, a wa: «Əna, həna adəka kutok nà, do tə dala awan, tə mbulo a nà, à gəba. Do a aday maslalam inde apan ibay nà, à gəba kəlmije anahan, à sukum a way, aday à sukum a maslalam kutok.

³⁷ Anga nen apan ni jak ikwen, tə vindek anga nen à Deftere inde, ta wa: «Winen mə baslay a à wulen su do sə atahasl ahay inde.*» Way a

* 22:37 Ca pə Esaaya 53.12.

aday mæ vinde pi nen ata nà, tæktek i tæra.»

³⁸ Njavar anahan ahay ta jan nà: «Ba Mæduwen, ihe, maslalam ahay inde hæna cew.»

A jan atan: «Coy, i sla ða!»

Yesu a ga amboh à Gecemene

Mata 26.36-46; Markus 14.32-42

³⁹ Yesu a nay ù doh wa, a zla kawa anahan sà kwakwa ata awan, à bæzlom sà Ulivet. Njavar anahan ahay tæ pærahan azar. ⁴⁰ A dæzle à man ata nà, a jan atan, a wa: «Gen amboh anà Mbærom anga aday kâ tiven anan anà way saa njak kwanay ahay.»

⁴¹ A zla pæ cakay a tinen wa zad, a dukwe gærmec, a ga amboh, a wa: ⁴² «Babay uno, kà zlak anak à nga nà, gæba puno ðæce saa nay upo a anan ata ite. Aya æna, way kawa su no nà, à tæra bay, si kawa sa nak iken.»

[⁴³ Natiya maslay a Mbærom a nay à mburom wa, a kan zek à Yesu sa man a mivél ù doh. ⁴⁴ Winen apan i jalay mærava a tæ mindel, a ga amboh tæ mægalak awan. Winen apan i ga amboh ata nà, herreþ anahan a tæra kawa mæcærkazlay si mez, aday a laray pæ yugo.]

⁴⁵ A slabak pæ amboh wa bine siwaw nà, a ma à man ana njavar anahan a maakan ataya awan. A tan atan ahay à nga næ ma njak ahan aya awan, anga mbac kè slahak atan tæ mindel. ⁴⁶ A jan atan nà: «Kæ njæken ahan nà, angamaw? Slabiken, gen amboh anga aday kâ tiven anan anà way saa njak kwanay ahay.»

Do ahay ta ban anan Yesu

Mata 26.47-56; Markus 14.43-50; Yuhana 18.3-11

⁴⁷ Yesu kà ndævak anan 'am ata fan bay, do ahay bayak a ta nay ahay. Yudas, do kærtek à wulen sà njavar anahan aya inde kuro nga cew ata, winen a njahan atan ahay pa 'am wa. A hæðakey pæ cakay a Yesu aday sa ban anan hæmbok.

⁴⁸ Æna Yesu a jan, a wa: «Iya, Yudas! Cækabay, a nak sæ njæko uda awan, i nen Wan su Do nà, ta sa ban nen hæmbok matana ðaw?»

⁴⁹ Do aya tinen jiga pæ kærtek a tatæ Yesu ataya tæ canan à way a saa tæra ata nà, ta jan nà: «Ba Mæduwen, mæ wacay atan tæ maslalam ðaw?»

⁵⁰ Cæna, do kærtek à wulen a tinen wa, a car anan bile ana bahay nga su do sæ gæðan dundo anà way anga Mbærom, aday maslalam anahan ata a gad panan slæmay sæ alay puway poc.

⁵¹ Æna Yesu a jan atan nà: «Mbiken! Kà slak ða.»

A laman anà slæmay a dowan ata, a mbar anan.

⁵² Aday Yesu a jan anà bahay sæ gæðan dundo anà way ahay pi zek tæ bahay sa ba pu doh sæ mazlaþ a Mbærom ataya, aday tæ mæced sæ Yahuda aya sa nay apan sa ban anan ata nà: «Ki nen upo tæ maslalam aya aday tæ sukol aya kawa nen nà, do sæ ngæzar do à cæved inde ðaw? ⁵³ A alay a nen inde tæ kwanay ù doh sæ mazlaþ a Mbærom pac pac dæp nà, kæ bænen nen ðaw? Æna hæna næ alay a kwanay kà slak, alay ana bahay sæ setene ahay sa ga bahay à luvon inde ata awan.»

Piyer a wa a san Yesu bay

Mata 26.57-58, 69-75; Markus 14.53-54, 66-72; Yuhana 18.12-18, 25-27

⁵⁴ Natiya, do ahay ta ban anan Yesu kutok, ta zla anan àga bahay nga su do sæ gæðan dundo anà way ahay. Piyer winen apan i pærahan ayak azar à dæba wa à dæba wa. ⁵⁵ Do ahay ta han uko à gala, aday tæ njahay apan tuw nà, Piyer dukwen a njahay à wulen a tinen inde cite re.

⁵⁶ Dæna sa ga mer su way ù doh ata a canan à Piyer winen mæ njahay pæ uko ata nà, a zæzor anan, a wa: «Hæna ana ata nà, do a Yesu a re.»

⁵⁷ Əna Piyer a məman anan, a wa: «Dalay a anan, nen, na san a dōwan a anan bay jiga awan!»

⁵⁸ Pə dəbə wa mənjək, do hinen a canan asa, a wa: «Iken dukwen do a Yesu a re.»

Piyer a mbədahan apan, a wa: «A'ay, wan ada. Nen do anahan bay wuna!»

⁵⁹ A njahay pə dəbə wa capəpa nà, do hinen inde a mənahan anà 'am ata hayəb hayəb, a wa: «Tə didem awan, həna anan ata nà, do a Yesu awan, bina winen Galile ahay.»

⁶⁰ Piyer a mbədahan apan, a wa: «Wan ada, a nak sa ja nə maw? Na san 'am anak ata bay wuna.»

Mənjəna sa ndav anan 'am anahan ata cəna, njəkar a zlah kwayan'a.

⁶¹ Coy, Bahay Yesu a mbədahay 'am, a cay ahay pə Piyer, aday cəna 'am a Yesu a sa jan kurre ata à man à nga inde, a wa: «À luvon a sə biten a anan inde, aday njəkar i saa zlah nà, ka jak saray maakan ka san nen bay.» ⁶² Coy Piyer a nay uho, a yam cəđək cəđək tə ide sə ayam.

Do ahay ta ran mindel à Yesu

Mata 26.67-68; Markus 14.65

⁶³⁻⁶⁴ Do sa ba pə Yesu ataya tinen gədek sə gənahan. Tə kərtan zana pə ide, aday tə dəcan, tə cəce panan kutok: «Jan umo kutok: Sə dəcak nə wayaw?» ⁶⁵ Ta jan 'am sə suwat ahay à nga wa cara cara.

Yahuda ahay ta gan sariya anà Yesu

Mata 26.59-66; Markus 14.55-64; Yuhana 18.19-24

⁶⁶ Ide a cəde sidew a cəna, məced sə Yahuda ahay pi zek tə bahay sə gədan dundo anà way ahay, aday tə miter sə Tawrita ahay, tə halay nga fok. Ta zla anan Yesu à man sa ga sariya a tinen, ⁶⁷ tə cəce panan, ta wa: «Kak iken nə Almasihu, do ana Mbərom sə slənay saa tam anan do sə daliyugo ahay ata nà, dakan umo anan bidaw?»

A mbədahan atan apan, a wa: «Həna nə dəkak ikwen anan dəp dukwen, ki dəfen apan nga bay.

⁶⁸ Aday nə cəce pikwen wa dukwen, ki mbədihən uno apan bay re.

⁶⁹ Aya əna, azanan pa 'am nà, nen, Wan su Do, ni i njahay tə alay puway ana Mbərom Ba məgala.»

⁷⁰ Tinen a fok ta jan, ta wa: «Həna nà, iken nə Wan a Mbərom cukutok daw?»

A mbədahan atan apan: «Ayaw! Kawa ana kwanay a sa ja ata awan.»

⁷¹ Ta ja kutok, ta wa: «Həna nà, di gan may anà side hinen re daw? Mənuke də slənek tə sləmay a nuko à 'am anahan wa coy asanaw?»

23

Ta zla anan Yesu əga Pilatu

Mata 27.1-2, 11-14; Markus 15.1-5; Yuhana 18.28-38

¹ Pə dəbə anahan a wa kutok nà, do sa gan sariya anà Yesu ataya fok, tə slabak ta zla anan əga Pilatu, do sə Ruma, winen bahay a pə daliyugo sə Yahudiya. ² Ta ndəb 'am ahay cara cara pə Yesu, ta wa: «Winen apan i tərən awan anà do a manay ahay. A wa dōwan à varan jangal anà bahay sə Ruma bay fok. Aday dukwen a wa winen nà, Almasihu, bahay awan.»

³ Pilatu a cəce 'am pə Yesu wa, a wa: «Iken nà, bahay sə Yahuda ahay daw?»

Yesu a mbədahan apan, a wa: «Ka jak anan asanaw!»

⁴ Pilatu a jan anà bahay sə gədan dundo anà way ahay tu do a mə halay nga bayak ata awan, a wa: «Na tak anan à nga anà mungok sa ban anan apan dōwan a anan bay.»

⁵ Əna, do ataya tə mənahan asa, ta wa: «Winen apan i tərən awan anà do ahay ta 'am anahan ataya pə daliyugo sə Yahudiya fok. A dazlan ahay kwa pə daliyugo sə Galile wa, dezl həna kə njədək anan ahay à man a anan re.»

⁶ Pilatu a slәне 'am ata cəna, a wa: «Dowan a anan nà, winen Galile ahay daw?» ⁷ A slәне sə jəka Yesu a nay nà, pə daliyugo ana Hiridus wa ata nà, a wa tâ zla anan àga Hiridus, anga à alay ata dukwen, Hiridus a winen inde agay anahan awan, à Urəsalima.

Tazla anan Yesu àga Hiridus saagan sariya

⁸ Hiridus a canan à Yesu cəna, a zlan à nga. Kə njahak bayak awan, a gan may sə canan à Yesu, anga ba do ahay tə təkerek anan ləbara anahan awan. Winen a bayak nà, i canan à Yesu winen apan i ga masuwayan.

⁹ Hiridus a cəce 'am ahay pə Yesu wa bayak awan, əna Yesu kə mbədahak anan apan bay.

¹⁰ Bahay sə gədan dundo anà way ahay, tə miter sə Tawrita ahay tinen inde à man ata re. Tinen, tə zəga anan sa ndaḅ apan 'am asa.

¹¹ Coy Hiridus tə suje anahan ahay ta ca apan nà, gəsən'a, ta ma nga sə mbasay apan. Ta pak apan zana lele awan, aday ta ma anan àga Pilatu asa.

¹² Pə luvon ata ite, atə Hiridus tə Pilatu ta ban car kutok, bina abay həren, tinen nà, tə ngəlinge i zek bay way anahan.

Ta ga sariya sa vad a Yesu

Mata 27.15-26; Markus 15.6-15; Yuhana 18.39 - 19.16

¹³ Pilatu a halan nga anà bahay sə gədan dundo anà way ahay, pi zek tu do sə lavan nga anà do ahay, aday tu do azar aya bayak awan.

¹⁴ A jan atan: «Kə bənen uno ahay dowan a anan. Ki jen nà, winen apan i tərən awan anà do ahay. Ihe, nə cəcihek panan həna nà, pa 'am a kwanay a fok. Ki jen nà, winen tə mungok awan. Əne, nen nə njadək apan way kawa ana kwanay sa ja, abay tədə sa man anan mungok ata bay. ¹⁵ Hiridus dukwen kə mak anan ahay à man ana awan, anga

kə tak anan à nga à mungok sə awan aday abay tədə sa vad anan apan ata bay re. ¹⁶ Anga nan, ni ndaḅay anan cəna coy, aday ni mbəsak anan.»

[¹⁷ A jan atan matanan ata nà, anga azar uko sə Pasəka kə slak ahay cəna, a taa mbəsakan atan anan ahay do sə dangay kərtek.]

¹⁸ Əna tinen a fok ta zlah tə məgalak awan, ta wa: «Ma gan may ki mbəsakay ahay nà, Barabas, aday dowan a anan nà, kə vad anan.»

¹⁹ Barabas sə dowan ata nà, winen à wulen su do sə vəze pə Ruma ahay à Urəsalima ataya awan. Aday winen nə kə vədak nga su do re. Ta ban anan à dangay nà, anga nan.

²⁰ Pilatu a man atan anan 'am ata asa, anga winen nà, a nan sə mbəsak anan Yesu. ²¹ Əna do ataya ta zlah tə məgalak a asa, ta wa: «Darak anan ayak pə dədom! Darak anan ayak pə dədom!»

²² Pilatu a jan atan tə slala maakan a asa, a wa: «A ga mer sa ma lelibay a anaw? Nen nə njadək apan ines sa man anan mungok aday abay tədə sa vad anan apan à məke itəbay. Suwan ni ndaḅay anan cəna coy, aday ni mbəsak anan.»

²³ Əna do ataya tə zəga anan sa zlah tə məgalak awan. Ta gan may si tē darak anan ayak pə dədom. Tə njadək apan cəved anga abəbal awan a tinen ata awan. ²⁴ Pilatu a təma sa ga kawa ana a tinen sa gan may ata kutok. ²⁵ A mbəsakay anan ahay Barabas, kawa ana tinen sə cəce panan ata awan, dowan aday ba tə bənak anan à dangay anga a vəze pə Ruma ahay, aday dukwen kə vədak uda nga su do re, ata awan. Yesu nà, Pilatu a varan atan anan ahay, aday tâ ga anan alay kawa ana tinen sa gan may ata kutok.

Tə daray anan Yesu pə dədom mə zləngad awan

Mata 27.32-44; Markus 15.21-32; Yuhana 19.17-27

²⁶ Natiya kutok, suje ahay tinen apan ti zla anan Yesu nà, tə zlan-gay tə dōwan a inde tə ngaman Simon, winen dō sə Siren ahay, winen apan i may ahay à kibe wa. Ta ban anan, tə tavakan dədom mə zləngad a mbala Yesu ata, aday à pərahan anan ayak azar à dəba wa.

²⁷ Dō ahay bayak a, tinen apan ti pərahan ayak azar à dəba wa anà Yesu. A wulen a tinen nà, uwar aya inde, tinen apan ti yam gweguzguzze anga winen. ²⁸ Yesu a mbədahay patan 'am, a jan atan ahay, a wa: «Dəna sə Urəsəlima ahay, kə yimen anga nen bay. Yi-men adəka nə zek a kwanay, aday wan a kwanay ahay re! ²⁹ Anga alay sə dəce winen apan i nay ahay. Ata, sa naa taslay mivəl nà, uwar aday winen dərlay awan, tə uwar aday kə wahak fan bay ata awan, tatə uwar aday kula dōwan kà sak pay anahan bay ata awan. ³⁰ Aday, dō ahay ti dazlan sa ja nà: “Bəzłom ahay, mbəzlen ahay pumo! Culo-k ahay dukwen ənga ndisen ahay pumo ite!*” ³¹ Nen nà, kawa dədom məngədaz awan. Aday ta sak u go way a anaya anà nen, dədom məngədaz ata nà, ti naa gan anà dō aday tinen kawa dədom mə kuray ataya ite nà, kəkəma asanaw!»

³² A man ata ite nà, dō sə akar aya inde cew. Suje ahay ta ra atan anga ines a tinen, saa vad atan tatə Yesu. ³³ Tə dəzle à man sə ngaman Kəlakasł-sa-Nga ata nà, tə daray anan Yesu tu dō sə akar a cew ataya pə dədom à man ata awan, dō kərtek a tə alay puway, dō hinen tə alay gula, Yesu à mamasl a tinen.

³⁴ Yesu a gan amboh anà Mbərom, a wa: «Bəbay uno, pəsen

atan anan ines a tinen, anga ta san way a tinen a sa ga həna ata bay.»

Suje ahay tə gəzla anan zana a Yesu ahay à wulen a tinen ahay inde, ta sa ga apan caca.

³⁵ Aday dō a mə tavay aya à man ata awan, tinen apan ti ca ide həməcəcce. Bahay sə Yahuda aya inde ite, tinen apan ti təra anan Yesu à məndak, ta wa: «Kə təmak anan dō azar aya asanaw! Kak winen Almasihu, dō a Mbərom mə walay saa tam anan dō a acəkan nà, à mbar a zek anahan a ite bidaw?»

³⁶ Suje ahay dukwen tə hədəken ayak pə cakay, sa jan ayak 'am sə suwat. Tə varan ayak way mə kwasay a inde, aday sərekeke re aday à sa. Ta jan: ³⁷ «Kak iken bahay sə Yahuda ahay nà, tam anan nga anak a kutok bidaw?»

³⁸ Tə vinde way pə pəlungwad, ta wa: «Həna anan nà, bahay sə Yahuda ahay.» Aday tə tapak anan ayak pa nga sə dədom a mə zləngad ata awan.

³⁹ Natiya, dō kərtek à wulen su dō sə akar a mə daray aya pə dədom ata awan, a gənahən à Yesu ite, a wa: «Na wa iken nà, Almasihu ba? Ənga, tam a zek anak, aday kà tam manay ite bidaw?»

⁴⁰ Əna dō anahan a hinen ata a gafan ayak apan 'am, a wa: «iken nà, kə jəjaran anà Mbərom itəbay daw? Anga iken dukwen dō ma ban a kawa winen a re asanaw! ⁴¹ Mənumo dā sa dəce a anan nà, təde anga ines anumo sa ga ata awan. Əna winen nà, kə gak awan itəbay asanaw!»

⁴² Natiya, dōwan ata a jan à Yesu, a wa: «Ka sak a nay ahay tə mazlaḅ sə bahay anak a nà, aday kem, kə bayak upo ite.»

⁴³ Yesu a mbədahan apan kutok, a wa: «Nen apan ni jak tə didem a həna: Pə luvon a sə biten a anan, dī zlumō à jerne a Mbərom inde.»

* 23:30 Ca pə Hose'a 10.8.

Amac a Yesu

Mata 27.45-46; Markus 15.33-41; Yuhana 19.28-30

⁴⁴⁻⁴⁵ Natiya awan, à man ipec inde nà, luvon a ga pə daliyugo fok takəðimbom, hus à njamde maakan.

Aday zana sə gəzla man sə njahay a Mbərom pi zek wa tu dō ahay ù doh sə mazla6 a Mbərom ata, a ngraw à mamasl a wa əndem. ⁴⁶ Yesu a zlah tə məgalak awan, a wa: «Bəbay uno, ni mbəsakak anan ayak sifa uno à alay anak inde.†»

Pə də6a anà 'am anahan ata wa nà, a mac way anahan.

⁴⁷ Bahay sə suje sa man ataya ata, a canan à way a sə təra ata nà, a həran nga anà Mbərom, a wa: «Dowan a anan nà, winen dō dīdek a acəkan.»

⁴⁸ Dō sa nay sa cak ayak apan ataya fok tə canan à way a sə təra ì ide a tinen inde ata nà, kuwaya fok a haw way anahan gərləhlah ta nga mugo. ⁴⁹ Əna dō sa san anan ataya pi zek tə uwar sə pərahan ahay azar kwa à Galile wa ataya, tə tavay zad, ta ca pə way a sə təra ataya awan.

Tə gə6a anan Yesu à məkə

Mata 27.57-61; Markus 15.42-47; Yuhana 19.38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Natiya kutok, dōwan a inde tə ngaman Yusufu, winen dō sə Arimatiya ahay pə daliyugo sə Yahudiya. Winen apan i ba bahay a Mbərom. Winen dō dīdek a pa 'am a Mbərom. Abay winen nà, dō kərtek à wulen su dō sa gan sariya anà Yesu ataya awan, əna winen nə kə təmahak 'am a tinen ata itəbay.

⁵² A zla à man a Pilatu saa cəce panan cəved sə gə6a məsinde a Yesu aday i sa la anan. ⁵³ A njad cəved ata kutok nà, a zla, a dazay anan ahay məsinde a Yesu pə dədom mə zləngad ata wa. A nga apan rəkot a inde, a dəfak anan ayak à jəvay ma la a à jama inde, à man a aday kula

tə dəfak ayak uda məsinde bay ata awan. ⁵⁴ Way ata a təra nà, ta pac sə dezele, aday defefe luvon sa man uda winen apan i slay uda bəse.

⁵⁵ Uwar sə pərahan ahay azar anà Yesu kwa ahay à Galile wa ataya tə pərahan azar anà Yusufu dezl pa 'am jəvay, aday ta ca pa sə dəfak anan ayak Yesu à məkə inde ata awan. ⁵⁶ Aday ta ma way a tinen agay, tə lavay a zek tə amar sə wurdə sə rəbas lele dun'a ata awan. Aday ta man uda awan pə luvon sa man uda awan, kawa ana Tawrita a Musa sə dakan atan anan.

24*Yesu a slabakay ahay à məkə wa*

Mata 28.1-10; Markus 16.1-8; Yuhana 20.1-10

¹ Ta pac sə zaka* kutok, pərek duwdew, uwar ataya tə wule pa 'am jəvay. Ta zla anan tə amar a tinen sə lavak anan ayak zek ata kutok. ² Tə dəzle nà, ta tan ayak à nga anà bələlen mə bətukwal a pa 'am jəvay wa, mə jəkay awan. ³ Ta zla à jəvay ata inde† mərəh kutok, əna ta tak anan à nga anà zek sə məsinde a Yesu Ba Məduwen bay re. ⁴ A gan atan nà, wurdə dəs dəssa.

Kwayan'a, dōwan aya inde cew ta kan atan zek. Aday tinen tə zana aya pi zek, a dav nà, herre kwedekkwedek. ⁵ Uwar ataya tə canan à dōwan a cew ataya cəna, ta ma nga sə jəjar, tə rihe nga a tinen ahay ù vo.

Cəna, dō ataya ta jan atan: «Waka dō nə tə sifa coy asənə, kə pəlen anan à wulen sə məsinde ahay wa nà, angama mba asanaw? ⁶ Winen inde à man a anan sabay. Kə slabakak ahay à məkə wa. Bayiken pa 'am anahan a sa jak ikwen à alay a kwanay à Galile ata awan. A wa: ⁷ «Təktek, nen, Wan su Dō nà, ni slahay à alay su dō sə atahasl

† 23:46 Ca pə Jabuura 31.6. * 24:1 Zaka nà, tə ngaman Zlaba re. † 24:3 Jəvay a tinen ma la a ù kon inde kawa doh. Anga nan ta mba apan sa zla uda awan.

ahay inde, ti darak ayak nen pə dədom mə zləngad awan. Aday pə luvon maakan a anahan a nà, ni slabakay ahay à wulen sə məsinde ahay wa.»»

⁸ Natiya, 'am a Yesu a sa jan atan ata a man atan ahay à nga inde kutok.

⁹ Coy, ta may way a tinen pa 'am jəvay wa, tə dakan anan ləbara ata anà njavar a Yesu a kuro nga kərtek ataya awan, aday anà azar su dō ahay a fok re. ¹⁰ Sa man anan ləbara ata anà dō maslan ataya nà, Mariyama sə Magədala, tə Yuwana, aday tə Mariyama, may a Yakuba, aday uwar a azar a sə pərahan atan ayak azar ataya re.

¹¹ Dō ataya tə sləne ləbara sa 'am ata cəna, tə dəfak apan nga bay. A ga patan nà, kawa uwar ataya ta jan atan nà, 'am sə uwar ahay kəriya awan.

¹² Əna Piyer nà, a slabak, a haw pa 'am jəvay. A dəzle cəna, a zərdek ayak ide à jəvay inde. Awan uda ibay. Mə mbəsak a nà, zana vərre gərəvve kəriya awan. A zla agay, əna way ata a gan nə wurdədəsdəssa hwiya.

*Pə cəved sa zla à Emawus
Markus 16.12-13*

¹³ Ta pac ata kərtek awan, dō ahay cew à wulen sə njavar anahan ataya wa, tinen apan ti zla à wulen su doh a inde sə ngaman Emawus ata awan, dərən pi zek wa tə Urəsəlima nà, i ga way sə kilomiter kuro nga kərtek. ¹⁴ Tinen apan ti zla nà, ti kad bala pə ləbara su way a sə təra ata kurkwer.

¹⁵ Tinen apan ti kad bala a tinen ata mba cəna, degeslef Yesu a njadak atan ayak pə cəved. Ta zla pə kərtek awan. ¹⁶ Tə canak anan à Yesu, əna awan a kə nahak atan pə ide. Anga nan, tə sənək a bay.

¹⁷ Yesu a cəce patan wa, a wa: «Kə kiden bala pa ma à cəved wa anaw?»»

Tə tavay jərəm ma ga mugo aya awan. ¹⁸ Dowan a kərtek a sə ngaman Keliyupas ata a mbədahan apan, a wa: «Dō sə Urəsəlima ahay fok ta san pə way a sə təra à luvon a anaya inde kutok nà, sa san apan ite bay nə, iken kərtek kələdaw?»»

¹⁹ Yesu a cəce patan wa, a wa: «Ma sə təra anaw?»»

Tə mbədahan apan: «Way sə təra pə Yesu, dō sə Nazaratu ata awan. Winen nə dō maja'am a Mbərom. Dō tə məgala si mer su way a, aday tə mazla6 sa 'am a, pa 'am a Mbərom aday pa 'am sə dō ahay fok re. ²⁰ Bahay sə gədan dungo anà way ahay pi zek tu dō sə lavan umo nga ahay, ta ban anan, tə varan anan anà Ruma ahay, ta gan sariya saa vad anan, tə darak anan ayak pə dədom. ²¹ Abay manay mə jalay nà, winen nə dō saa tam anan Isəra'ila ahay. Aday way a sə təra apan ata dukwen həna kə gak way sə luvon maakan re. ²² Natiya dukwen, uwar sə əga manay ahay tə vawak umo nga wadan wadan, anga sə duwdew a anan tə wulek pa 'am jəvay, ²³ əna ta tak anan à nga anà məsinde anahan a à jəvay inde sabay re. Ta may agay, ta jan umo ləbara awan, ta wa: «Maslay a Mbərom ahay ta kan umo zek, ta jan umo nà, winen inde tə sifa awan!» ²⁴ Aday, dō sə əga manay ahay ta zlak saa cay ide pa 'am jəvay ata wa dukwen, ta tan ayak à nga anà way a kawa ana uwar ataya sa jan umo, əna ta tak anan à nga anà məsinde a bay re.»»

²⁵ Natiya, Yesu a jan atan kutok, a wa: «Hey, kwanay dō sa san awan bay ahay, dō mənok aya sa dəf nga pa 'am ana dō maja'am a Mbərom ahay! ²⁶ Abay Almasihu i sa zla à mazla6 sə bahay anahan inde nà, təktek i ga dəce ndəlekeke aday bidaw?»»

²⁷ Aday a dakan atan anan 'am kawa ma jay a pə winen à Deftere a Mbərom inde, ata a dazlan ahay à

deftere a Musa ahay wa, hus anan à deftere su dó maja'am a Mbərom ahay inde fok.

²⁸ Natiya, tinen apan ti dazle à wulen su doh a tinen saa zla uda ata bəse nà, Yesu a ga kawa i zla way anahan ta man hinen. ²⁹ Əna ta ngam á zla patan wa bay. Ta jan nà: «Pac kə slahak ù doh aday luvon winen apan i ga bəse kutok nə, suwan njahuko à man a anan.» Yesu a may ahay, a njahay tə tinen.

³⁰ A alay sa pa way nà, Yesu a gəba tapa sə pen, a ngəran anà Mbərom, a gəzla anan tapa sə pen ata i zek wa, a varan atan anan. ³¹ Natiya, idé a cəden atan lele, ta san anan kutok. Cəna sawayah a zla pa man sə idé a tinen wa. ³² Ta jan i zek ahay kutok, ta wa: «Kawa anahan sa jak umo ahay 'am pə cəved wa, aday sə dakak umo anan 'am sə Deftere a Mbərom ata nà, a gak umo ahay nə mbadafa bidaw?»

³³ Tə slabak kwayan'a, ta ma à Urəsalima. Ta tan ayak à nga anà njavar anahan ahay kuro nga kərtek ataya, tu dó azar aya mə halay nga awan.

³⁴ Do a mə halay nga ataya ta jan ù do cew ataya kwayan'a, ta wa: «Yesu Ba Məduwen kə slabakak ahay acəkan, bina Simon kə canak anan!»

³⁵ Do a cew ataya ite tə təkəren anà do ataya way sə tərən atan ayak pə cəved wa, aday taa san a Yesu nà, à alay a winen sə gəzla anan tapa sə pen ata awan.

Yesu a kan zek anà njavar anahan ahay

Mata 28.16-20; Markus 16.14-18; Yuhana 20.19-23; Mer su way ahay 1.6-8

³⁶ Tinen apan ti ja 'am ata mba kutok, Yesu a tavay jek à wulen a tinen inde. A jan atan, a wa: «Zay á tərak ikwen.»

³⁷ Cəna, tanday mbac a slahay patan wa, zlawan a gan atan.

Tə bayak, i ga nə tə canan anà mədahan.

³⁸ A jan atan nà: «Kə jəjiren nà, angamaw? Kwanay a fok kə bayiken way à nga a kwanay inde cuwcew nà, angamaw? ³⁹ Cen pə alay uno tə saray uno ahay. Həna anan nà, nen awan. Limen uno, cen upo. Mədahan nà, kəlakasl tə sluwed si zek inde apan ibay. Əna, kə cinen uno həna nà, matana bay asanaw!»

⁴⁰ A jan atan 'am ata nà, a kan atan anan alay anahan ahay pi zek tə saray anahan ahay. ⁴¹ Ta mbak apan sa daf nga pə way ata fan bay, anga ataslay mivel a tinen a kə zalak, aday way ata a gan atan masuwayan re. Yesu a cəce patan wa kutok, a wa: «Way sa pa inde pikwen daw?» ⁴² Tə varan ahay kələf ma vak aya mənəcək. ⁴³ A gəba, a rac i idé a tinen a inde.

⁴⁴ A jan atan: «Həna anan nà, way nen sə dakak ikwen anan, à alay a nen inde tə kwanay mba ata awan. Abay way aya inde mə vinde a pi nen à Tawrita a Musa, tə deftere ana dó maja'am a Mbərom ahay, tə Jabura ahay. Təktek way ataya fok tə təra.»

⁴⁵ A təban atan anà abayak nga a tinen, aday tã san 'am sə Deftere a Mbərom. ⁴⁶ A jan atan: «Mə vinde à Deftere a Mbərom inde nà, natiya. Təktek Almasihu nà, i ga dəce, aday i slabakay à məke wa pə luvon maakan awan. ⁴⁷ Ti wazay à mazlaə sə sləmay anahan inde pə daliyugo fok, i dazlan nà, à Urəsalima wa, ti ja: «Mbədihen anan ləen anà ines a kwanay ahay, aday Mbərom i pəsek ikwen anan.»

⁴⁸ Saa side anan way ataya nə kwanay awan. ⁴⁹ Azanan nà, nen a, ni slənak ikwen ahay way a, kawa ana Bəbay uno sə zlapak ikwen anan ata awan. Əna, njihen à wulen su doh sə Urəsalima hus pə luvon a ni slənak ikwen ahay məgala sa nay à mburom wa ata aday.»

Yesu a ján à mburom

*Markus 16.19-20; Mer su way
ahay 1.9-11*

⁵⁰ Yesu a zla atan à wulen su doh wa. Ta zla bəse tə Baytiniya. A cakaf alay à mburom, a đaf patan ngama. ⁵¹ A alay a winen apan i đaf patan ngama ata mba cəna, a ján à wulen a tinen wa. Mbərom a gəbak anan ayak à man anahan.

⁵² Tinen ite tə həran nga anà Yesu, aday ta ma à Urəsalima tə ataslay mivel a bayak awan. ⁵³ Ta taa zla ù doh sə mazla6 a Mbərom nà, pac pac, sa taa həran nga anà Mbərom.

**Ləbara mugom a kawa
ana
Yuhana
sə vinde anan ata awan
Adakay way pə
deftere a anan**

Yuhana a taker anan ləbara a Yesu nà, tə cəved anahan cara, bina kawa deftere azar aya sə taker anan ata bay. A gəba mer su way a Yesu masuwayan aya cuwbe, anga sə taker anan atətak way a Yesu, aday sə dakay anan nà, Yesu nə wayaw. A wulen sə atətak way a anaya kutok, Yesu a gəba minje sə way ahay kawa a'am, jiyjay, məsudoh, pen, do sə jugwar təman, sə dakay anan winen aday nà, winen wayaw.

Nga sa 'am ahay

Yesu nə winen wayaw (1.1-51)

Masuwayan a Yesu ahay cuwbe
(2.1 - 11.44)

Luvon a Yesu mədakwidok aya
pə daliyugo (11.45 - 19.42)

Yesu a kan zek anà njavar ana-
han ahay (20.1 - 21.25)

*Almasihu Yesu nà, winen nə 'am
a Mbərom*

¹ Mama'am awan, abay Mbərom kə ndakak daliyugo fan bay ata nà, dowan a inde tə ngaman 'am. 'Am ata nà, tinen tə Mbərom nə maya awan, aday winen nà, Mbərom. ² Tinen tə Mbərom a nà, pə dəlen a wa maya kurre wanahan. ³ Ta 'am ata nà, Mbərom a ndakay anan way ahay kəzlek. Way mə ndakay a mənəna 'am ata nà, ibay. ⁴ Sifa a nay ahay nà, à 'am ata wa. A təran anà do sə daliyugo ahay nà, jiyjay. ⁵ Abay luvon nà, inde wanahan, jiyjay ata a dav uda awan, aday luvon a mba apan sə mbacay anan bay.

⁶ Natiya, Mbərom a slənay ahay dowan a inde tə ngaman Yuhana.

⁷ Yuhana a nay ahay kawa side, sə dakan anan jiyjay ata anà do sə daliyugo ahay, aday tã daf apan nga. ⁸ Yuhana ta nga anahan a nà, winen jiyjay ata bay. Əna, a nay saa ga side sə dakay anan nə jiyjay ata awan. ⁹ Jiyjay a guzgwəz ata, winen apan i nay ahay pə daliyugo, sə dəvan anà do ahay kəzlek.

¹⁰ 'Am ata nà, abay winen inde pə daliyugo. Mbərom a ndakay daliyugo a nà, tə winen awan. Əna do sə daliyugo ahay təkede tə sənək anan bay. ¹¹ A nay ahay nà, pə daliyugo anahan a wanahan, əna do anahan aya dukwen tə təmahak anan bay. ¹² Cəkəbay, do azar aya nà, tə təmahak anan, tə dəfak apan nga. Anà do ataya nà, 'am ata kə varak atan cəved sə təra atan wan ana Mbərom ahay. ¹³ Tə təra wan a Mbərom ahay nà, pə ruhom si zek bay, pa sə wahay sə bəbay ahay bay. Tə təra nà, anga Mbərom kə tərək bəbay a tinen coy.

¹⁴ 'Am ata a təra do ti zek awan, kə njahak à wulen a manay. Mə canək anan anà mazləb anahan awan. A njad mazləb ata nà, anga winen a nà, wan ana Bəbay Mbərom, winen wan mənduwel awan. Mbərom a kay anan ahay sumor anahan tə didem anahan ahay fok nà, tə winen awan.

¹⁵ Yuhana kə jak apan tə məgalak awan, a wa: «Winen nà, do, nen sa jak ikwen, na wa: “Do inde i nay ahay à dəba uno wa, əna winen nà, a zalay nen asa, anga à alay a nen mə wahay a fan bay dukwen nà, winen inde coy.”»

¹⁶ Mənuke a jiya də njadək sumor à alay anahan wa, sumor pa nga sə sumor. ¹⁷ Mbərom a varak uko anan ahay Tawrita nà, tə alay ana Musa. Əna sumor a Mbərom tə didem anahan nà, a kay atan ahay anà do ahay tə alay ana Yesu Almasihu. ¹⁸ Mbərom a aday nà, dowan kula kə canək anan bay. Əna, wan anahan a mənduwel ata,

winen mə njahay a tə Bəbay anahan maya awan, winen kə kak uko anan ahay Mbərom awan.

Side ana Yuhana, do sa gan baptisma à do ahay

Mata 3.1-12; Markus 1.1-8; Lukas 3.1-18

¹⁹ Side ana Yuhana a dazlan nà, natiya awan: Pa pac a inde nà, məcəd sə Yahuda ahay tə slənay ahay do sə gədan dundo anà way anga Mbərom ahay kwa à Urəsəlima wa, tinen pə kərtek a tu do sa man atan zek ù doh sə mazlaḅ a Mbərom ahay. Tə cəce pə Yuhana wa, ta wa: «İken nà, iken wayaw?»

²⁰ Yuhana dukwen kə məmanak atan anan bay, a jan atan anan ngəlarak, a wa: «Nen nà, Almasihu bay.»

²¹ Tə cəce panan asa, ta wa: «Aday iken nə waya kutok anaw? İken nə Eliya kələdaw?»

Yuhana a mbəḁahan atan apan, a wa: «A'ay. Nen nà, Eliya bay.»

Ta jan, ta wa: «Yo, iken nə do maja'am a Mbərom, manay sa ba ata daw?»

Yuhana a wa: «A'ay, matanan bay!»

²² Do ataya ta jan kutok, ta wa: «Siya, aday iken nə wayaw? A nan umo sa man ayak 'am anà do sə slənay manay ahay. Ka jan anà nga anak a nà, iken wayaw?»

²³ Yuhana a mbəḁahan atan apan asa, a wa: «Nen nà, do mbala ana do maja'am a Mbərom Ezaya sa jəka: «Dowan a inde, winen apan i zlah à

saf inde à kiḅe, a wa:

Ten anan cəved anga Bahay winen apan i nay.

Ten anan cəved ata mə tavay nga a fəhhe lele.*»

²⁴ Aday à wulen su do mə slənay a pə cakay ana Yuhana ataya nà, Farisa ahay uda awan. ²⁵ Tə cəce panan, ta wa: «Kak iken Almasihu bay, iken Eliya bay, aday do maja'am a Mbərom hinen ata

bay re nà, ka gan baptisma anà do ahay angamaw?»

²⁶ Yuhana a mbəḁahan atan apan, a wa: «Nen na gak ikwen baptisma nà, tə a'am. Əna, do inde à wulen a kwanay, kə sənən a bay, ²⁷ i nay ahay à dəba uno wa. Nen na slak sə pəsakan anan liḅer sə təkarak anahan bay.»

²⁸ Natiya, way a anaya fok a təra nà, à wulen su doh sə ngaman Baytiniya ata awan, pə day uho sə zlinḁer sə Urdon, à man ana Yuhana sa gan baptisma anà do ahay ata awan.

Yesu nà, wan sə təman ana Mbərom

²⁹ İde a cəde sidew a cəna, Yuhana a canan ayak anà Yesu winen apan i zlak ayak. A wa: «Tiya, wan sə təman ana Mbərom saa pəse anan atahasl sə daliyugo ata awan!

³⁰ Winen nà, dowan a nen sa jak ikwen, na wa: «Dowan a inde, i nay ahay à dəba uno wa, a zalay nen, anga à alay a nen mə wahay a fan bay dukwen nà, winen nà, winen inde coy.» ³¹ Winen wayaw nà, abay na san bay. Əna, na nay saa gan baptisma anà do sə İsrə'ila ahay nà, aday tā san anan lele.»

³² Yuhana a ga apan side asa, a wa: «Nə canan anà Apasay a Mbərom a dazay à bagəbaga mburom wa kawa badəbada, a njahay apan. ³³ Abay na san winen nə wayaw bay. Əna Mbərom, do sə slənay ahay nen sa ga baptisma tə a'am ata, kə jak uno, a wa: «Ki canan anà Apasay i dazay ahay pu do, i njahay apan. Dowan ata nà, i ga baptisma tə Apasay Cəncan awan.»

³⁴ Yuhana a ja asa, a wa: «Nə canak anan aḁəkan. Winen nə Wan a Mbərom. Ni side 'am ata awan.»

Njavar a Yesu mama'am aya awan

³⁵ Natiya kutok, ide a cəde sidew a nà, Yuhana winen mə tavay a

* 1:23 Ca pə Esaaya 40.3.

à man ata tə njavar anahan ahay cew. ³⁶ A canan à Yesu winen apan i bar ta man ata nà, a ja, a wa: «Cen apan! Wan sə təman a Mbərom, winen tiya.»

³⁷ Njavar a Yuhana cew ataya tə sləne 'am ata cəna, tə pərahan azar anà Yesu. ³⁸ Yesu a ma ide à dəba nà, a canan atan ayak, tinen apan ti pərahan azar nà, a cəce patan wa: «Kə pəlen maw?»

Ta jan: «*Rabi*, man sə njahay anak ahaw?» Ta 'am a tinen «*Rabi*» a nan sa ja nà, «Miter».

³⁹ Yesu a jan atan, a wa: «Hayak ikwen ahay! Kà ni cen apan!»

Ta zla pə kərtek awan, tə canan à man sə njahay ana Yesu. A təra nà, tə njamde fudo. A alay ata, tə təfek pi zek jiga hus à suko.

⁴⁰ Natiya, do a cew a sə sləne side aday sə pərahan azar anà Yesu ataya nà, dowan a inde kərtek, tə ngaman Andəre, mərak ana Simon Piyer. ⁴¹ Natiya, Andəre a zla a pəlay anan mərak anahan Simon, a jan: «Manay mə njadak anan Almasihu!» Almasihu ta 'am hinen nə Kristo. A nan sa ja nə do ma ga amar awan.

⁴² Andəre a lagay anan Simon pə cakay ana Yesu. Yesu a canan nà, a zəzor anan, a jan, a wa: «Iken nà, Simon wan ana Yuhana bidaw? Pa 'am azanan nà, sləmay anak i i təra nə Kefas.» Ta 'am a tinen, Kefas a nan sa ja nà, pəkərad.†

Yesu a ngaman anà atə Filip tə Nataniyel

⁴³ Sidew a nà, a nan anà Yesu sa zla pə daliyugo sə Galile. Tə zlan-gay tə Filip, a jan: «Pəruho azar!»

⁴⁴ Filip a aday nà, winen Bayti-sada ahay, tinen ù kon kərtek a tatə Piyer tə mərak anahan Andəre.

⁴⁵ Filip a zla à man ana Nataniyel ite, a jan: «Dowan a aday atə Musa tu do maja'am ana Mbərom ahay sə vinde apan à Deftere inde ata

nà, mə njadak anan kutok. Winen nə Yesu wan ana Yusufu, do sə Nazaratu ahay.»

⁴⁶ Nataniyel a jan apan, a wa: «Kak way lele a nà, i nay ahay à Nazaratu wa daw?»

Filip a jan: «Hayak ahay, ca apan!»

⁴⁷ Yesu a canan anà Nataniyel nà, winen apan i nay ahay pə cakay anahan, a ja, a wa: «Cen apan! Do sə Isəra'ila didem a, aday a njəkan uda anà do itəbay ata həna!»

⁴⁸ Nataniyel a cəce pə Yesu wa, a wa: «Ka san nen ta maw?»

Yesu a mbədahan apan, a wa: «Kurre, Filip dukwen kə ngamak anak fan bay ata nà, nə canak nà, iken ù vo sə buway mba.»

⁴⁹ Nataniyel a jan apan kutok: «Miter, iken nə Wan ana Mbərom. Bahay sə Isəra'ila nà, iken.»

⁵⁰ Yesu a mbədahan apan asa, a wa: «Ka daf upo nga nà, anga nen sa jak, na wa: Nə canak anak ù vo sə buway ata, bidaw? Ki i canan anà way ahay sə zalay həna anan tə məduwen aya mba. ⁵¹ Ni jak tə didem a nà: Ki i cinen anan anà bagəbaga mburom mə təba awan, aday ki cinen anan anà maslay a Mbərom ahay ti jan, ti dazay ti nen, Wan su Do.‡»

2

Azar uko sə gəba dalay à Kana

¹ Yawa, luvon cew pə dəba anahan a wa nà, azar uko sə gəba dalay a təra à Kana, pə daliyugo sə Galile. May ana Yesu winen inde à man ata awan. ² Dukwen tə ngamak atan ayak anà atə Yesu tə njavar anahan ahay à man ata re.

³ A alay sa sa mahay sə azar uko kutok, mahay a ndav pə do ahay wa. Anga nan, may a Yesu a jan, a wa: «Mahay inde pə do ahay sabay!»

⁴ Yesu a mbədahan apan, a jan, a wa: «Uwar a anan, kə vuwo nga ti

† 1:42 Ta 'am hinen dukwen, Kefas a nan sa ja Piyer. ‡ 1:51 Yesu a nan sa ja nà, winen kawa səsala sa zla à mburom.

mer su way ata nə angamaw? Alay uno kà slak fan bay.»

⁵ May anahan a jan anà dō si mer su way ahay, a wa: «Gen kawa anahan saa jak ikwen ata fok!»

⁶ Matanan, tugoy su kon ahay inde à man ata ma la aya mbərka sa taa pak uda a'am. Kərtek sə tugoy ataya nà, a gəba a'am i ga way sə liter səkət, kawa sa ja bine siwaw nà, kəlawə mbərka. Tə a'am sə tugoy ataya awan, Yahuda ahay ta taa banay anan saray, zek, tə cakad a way, kawa sə pəra a tinen ahay.

⁷ Yesu a jan anà dō sa ga mer su way ahay: «Rihen anan tugoy a anaya tə a'am.» Tə ngahay a'am awan, ta rah anan tugoy ataya cesl cesl. ⁸ Yesu a ja kutok: «Həna nà, ngihən ahay wa asa, zlen anan anan ayak anà bahay sə azar uko.» Ta ga kawa anahan sa jan atan ata awan.

⁹ Bahay sə azar uko ata, a tukom anan nà, kə tərak mahay coy. Əna, winen nà, a san sa jəka mahay a, a nay ahay nə tə wura wa anaw bay. Sa san nà, dō sə ngahay ataya dəkdek. A ngaman ayak anà dō sə gəba dalay ata awan, a jan: ¹⁰ «Abay dō ahay ta taa lahan anan anà dō ahay nà, mahay mugom awan. Kagasl, mahay kə vawak atan nga nà, ti var winen mugom a bay ata awan. Aka aday iken nà, kə dəkək anan mugom awan hus həna nə kəkəməw?»

¹¹ Natiya awan, masuwayan ana Yesu sa ga mama'am awan, a təra nà, à wulen su doh sə Kana, pə daliyugo sə Galile. A kay anan ahay mazlaḅ anahan, aday njavar anahan ahay ta daf apan nga.

¹² Pə dəba anahan a wa, ta zla way a tinen à wulen su doh sə Kafarnahum tatə may anahan tə mərak anahan ahay pi zek tə njavar anahan ahay, aday tə njahay à man ata luvon ahay mənjoek ca.

Yesu a razl dō sa ga masa ahay ù doh sə mazlaḅ a Mbərom wa

Mata 21.12-13; Markus 11.15-17; Lukas 19.45-46

¹³ Natiya, alay sə azar uko sə Pasəka ana Yahuda ahay i sa dəzley bəse nà, Yesu a zla à Urəsəlima kutok. ¹⁴ A njadək ayak ù doh sə mazlaḅ a Mbərom à man ata nà, dō sa ga masa ahay. Dō hinen ahay tə sukom anan way ta sla ahay, tə taman ahay, tə kurkudok ahay, aday dō a azar aya nə, dō sə bəmbad dala ahay. Tinen a fok mə njahay aya pə tabal a tinen ahay.

¹⁵ Natiya kutok, Yesu a japay anan 'am sə liḅer ahay, aday a təra anan məkiḅek awan, a rəzlay atan ahay gənaw ahay uho: sla ahay, təman ahay. A dazlan, a guce anan dala a tinen ataya à məndək, a hərok anan tabal su dō sə bəmbad dala ataya fok. ¹⁶ A jan anà dō sə kurkudok ahay re, a wa: «Zlen anan awan anaya à man a anan wa. Kə tərən anan doh ana Bəbay uno doh sa ga uda masa bay.»

¹⁷ Njavar anahan ahay ta ma nga sə jalay pa 'am ma ja a à Deftere inde ata awan. 'Am ata a wa: «Asan zek su doh anak nà, winen apan i ban à mivəl uno inde bayak a kawa uko.*»

¹⁸ Bahay sə Yahuda ahay tə cəce pə Yesu wa kutok, ta wa: «Gədan anak inde sa ga way ataya daw? Əna ga masuwayan, aday mā san gədan inde apak matana acəkan.»

¹⁹ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Mbəzlen anan doh sə mazlaḅ a Mbərom a anan. Aday nen ni han anan maza à luvon maakan inde.»

²⁰ Ta jan, ta wa: «Dō ahay ta han doh a anan nà, ava ahay ta gak kwa kuro fudo nga mbərka. Aday iken nà, ki han anan à luvon maakan inde kələdaw?»

²¹ Yesu a ga minje tu doh ata nà, pi zek anahan. ²² Pə dəba ana Yesu sə slabakay ahay à məke wa nà, njavar anahan ahay tə jalay pa 'am

* 2:17 Ca pə Jabuura 69.10.

anahan ataya jiga awan. Ta daf nga pa 'am ma ja à Deftere a Mbərom inde ataya awan, aday ta daf nga pa 'am anahan ata awan.

Yesu a san way sə mível sə dō ahay zle fok

²³Natiya awan, à alay sə azar uko sə Pasəka ata fok nà, Yesu a nja-hay à Urəsalima à man ata awan. Do ahay bayak a tə dafak apan nga, anga tə canak anan anà masuwayan anahan ahay sa ga. ²⁴Aya əna, Yesu kə ngəmak sa daf patan nga bay, anga winen a san ajalay nga su dō ahay zle kəzlek. ²⁵Yesu kə pəlak sa jəka dōwan à dakan anan ajalay nga su dō kwa manjək bay, anga a san way sə mível sə dō ahay zle fok.

3

Atə Yesu tə Nikodemus

¹Dōwan inde à wulen sə Farisa ahay inde, tə ngaman Nikodemus. Dōwan ata nà, winen dō kərtek à wulen sə məcəd sə Yahuda ahay inde. ²Nikodemus kutok, a nay ahay pə cakay ana Yesu sə luvon. A jan a wa: «Rabi*, na san zle, iken nà, miter ana Mbərom sə slənay ahay, anga kula dōwan kə gak masuwayan sə way kawa ananak ite nà, ibay. Kak si Mbərom winen tə dōwan ata awan.»

³Yesu a mbədahan apan, a wa: «Nen apan ni jak tə dīdem a həna: Do zənzen a nà, i mba apan sa zla à bahay a Mbərom inde bay, kak si i təra dō mə wahay a mə slala cew a aday.»

⁴Nikodemus a cəce panan kutok a wa: «Do kə gak məduwer coy nà, i njad ti wahay anan maza awan nà, kəkəməw? Dōwan ata i njad sa ma à kutov ana may anahan maza awan, aday may anahan i wahay anan asa kələdāw?»

⁵Yesu a jan: «Nen apan ni jak tə dīdem a həna: Kak dōwan a mə

wahay a miza tə a'am bay, aday tə Apasay Cəncan awan bay cəna, dōwan ata i mba apan sa zla à bahay ana Mbərom inde bay. ⁶Do sə daliyugo ahay tinen apan ti wahay, əna tə wahay nə zek dəkdek. Aday dō mə wahay a tə Apasay Cəncan ataya nà, tinen dō ana Apasay Cəncan aya awan. ⁷'Am a anan à gak masuwayan adəka bay. Kawa anuno sa jak, bəlaray tə wahay kwanay tə slala cew a aday. ⁸Mad a bal nà, à man anahan kawa sa gan may. Kə sləne zle, əna ka san sa jəka a nay awanaw bay. A zla nə ahaw dukwen, ka san man anahan a bay re. Do mə wahay a tə Apasay Cəncan awan a dukwen a təra nà, matanan re.»

⁹Nikodemus a cəce maza awan pə Yesu, a wa: «I sa njad zek ata nà, kəkəma kəlanaw?»

¹⁰Yesu a mbədahan apan: «Iken adəka nà, miter sə Yahuda ahay, əna ka san way ataya bay kələdāw?

¹¹Nen apan ni jak tə dīdem a həna: Manay mə təkər nà, way ana manay sa san. Manay apan mi side dukwen way ana manay sə canan tə ide a manay. Əna hwiya kə təmihen side a manay bay. ¹²A alay a nə təkərek ikwen way sə daliyugo ahay nà, kə dafen upo nga bay. Həna ni dəkək ikwen anan way saa təra à mburom, ki i mben apan sa daf nga pa 'am uno ahay kəkəma kutok anaw?

¹³«Dōwan saa zla kula à bagəbaga mburom nà, ibay. Si nen, Wan su Do, sa nay ahay à mburom wa.

¹⁴Kawa ana Musa sə laway dədəw sə rəslom dəzdaz a pə dədom à kibe kwakwa ata nà, dō ahay ti laway nen, Wan su Do, dukwen matanan re.† ¹⁵Aday kuwaya kə dafak nga pa Wan su Do nà, i njad sifa sa ndav bay ata awan. ¹⁶Mbərom nà, a pəlay anan daliyugo cəvedabay. Anga nan awan, a varay anan wan anahan mənduwel a coy. Natiya

* 3:2 Rabi: Rabi nà, ta 'am sə Aramayak. A nan sa ja nà, Miter. † 3:14 Ca pə Limle 21.

kutok, kuwaya kè tàmahak sa ðaf nga pa wan ata nà, i lize bay, əna i njad sifa sa ndav bay ata awan. ¹⁷ Mbərom a slənay ahay wan anahan nà, sa nay saa gan sariya sa ban anan do sə daliyugo ahay bay. Əna a nay sa tam anan do sə daliyugo ahay adəka.

¹⁸ «Kuwaya kè tàmahak sa ðaf nga pa Wan a Mbərom nà, sariya inde saa ban anan sabay. Aday dowan a kè tàmahak sa ðaf nga pa wan a Mbərom a mənduwel ata bay ite nà, winen kè slahak à sariya inde coy adəka. ¹⁹ Sariya ata aday nà, anga 'am a anan: Jijjay a nay ahay pə daliyugo, əna do sə daliyugo ahay tə pəlay luvon zal jijjay, anga tinen apan ti ga nà, mer su way lelibay aya awan. ²⁰ Kuwaya winen apan i ga mer su way lelibay aya cəna, ata winen apan i nan ide anà jijjay. I gan may sa nay à jijjay inde bay, anga winen a jəjaran anà jijjay saa kay anan mer su way anahan ma ga a à luvon inde ata awan. ²¹ Kuwaya, dowan a kà gak mer su way sə dīdem nà, winen nà, i nay, i bar i ide jijjay inde, anga aday jijjay à dəvan pi mer su way anahan lele aya ma ga pa 'am a Mbərom.»

Atə Yesu tə Yuhana, do sa ga baptisma ata awan

²² Natiya kutok, Yesu a zla way anahan pə daliyugo sə Yahudiya tə njavar anahan ahay. Tə njahay pi zek à man ata awan, aday a gan baptisma anà do ahay. ²³ Yuhana ite winen apan i gan baptisma anà do ahay à wulen su doh sə Aynun, anga a'am inde à man ata bayak awan. Aynun awan aday nà, daren tə wulen su doh sə Salim bay. Do ahay bayak a ta zla pə cakay anahan saa gay ahay baptisma. ²⁴ A alay ata nà, Yuhana ma ban a à dangay fan bay.

²⁵ Pa pac a inde, njavar ana Yuhana ahay tu do kərtek à wulen

sə Yahuda ahay tinen apan ti vad uway pa 'am sə cəncan sə way ahay pi zek tə cəncan si zek. ²⁶ Anga nan, ta zla pə cakay ana Yuhana. Ta jan, ta wa: «Miter, dowan a iken sə side apan, kə zlingen pa 'am zlinger sə Urdon ata nà, hənə winen dukwen, winen apan i gan baptisma anà do ahay. Do ahay dukwen tinen apan ti zla fok pə cakay anahan.»

²⁷ Yuhana a mbəðahan atan apan, a wa: «Dowan sa njad awan mənəna Mbərom a sə varan anan nà, ibay asanaw! ²⁸ Kwanay kə slənen anan 'am uno coy. Na jak: Nen nà, Almasihu bay, əna Mbərom a slənay nen nà, aday nə lahan pa 'am ca. ²⁹ Uwar nà, anà do sə gəba dalay a way anahan. Aday car ana do sə gəba dalay dukwen, a tavay uho saa pak sləmay. Kə slənek winen apan i nay coy nà, i taslay mivel ta 'am anahan aya fok. Matanan, nen nə taslay mivel dukwen nà, na. ³⁰ Natiya awan nà, məduwen uno à kac, mbala anahan à zəga adəka.»

Do sa nay ahay à bagəbaga mburom wa

³¹ «Do sa nay ahay à mburom wa nà, winen pa nga su do a kəzlek. Do sə daliyugo ahay dukwen, tinen pə daliyugo. Ta ja nà, 'am sə daliyugo dəkdek. Do sa nay à bagəbaga mburom wa ata nà, winen pa nga sə do ahay fok. ³² Way anahan sə canan tə way anahan sə sləne, a ga side dukwen pə way ataya awan. Əna dowan sə təma side anahan a nà, kwa kərtek ibay. ³³ Kuwaya kè tàmahak side anahan nà, a san zle, Mbərom winen do sə dīdek. ³⁴ Do maslan a Mbərom cəna, winen apan i ja dukwen 'am ana Mbərom, anga Mbərom a, winen apan i rah anan tə Apasay anahan. ³⁵ Bəbay Mbərom nà, a pəlay wan anahan cəvedabay. Kə varak anan gədan pa nga sə way ahay kəzlek. ³⁶ Kuwaya kè dafak nga pa wan a Mbərom nà, kè njadak sifa sa ndav bay ata

awan. Kuwaya kà tèmahak anan Wan a Mbərom bay ite nà, i njad sifa kulibay, aday Mbərom i ga apan mível sə coy.»

4

Yesu tə uwar sə Samariya a inde pə kurok

¹ Farisa ahay tə sləne nà, Yesu winen apan i njad njavar ahay aday winen a gan baptisma anà dō ahay a zalay Yuhana. ² Aday nà, Yesu a kà gak anan baptisma anà dōwan kwa kərtək bay. Sa ga mer su way ata nà, njavar anahan aya awan.

³ Yesu a sləne 'am a tinen ata cəna, a mbəsak daliyugo sə Yahudiya, a ma pə dəba à Galile.

⁴ Anga nan, si i takas dukwen tu kon sə Samariya. ⁵ Natiya awan, a dəzle à wulen su doh a inde tə ngaman Sikar, bəse tə guvo ana Yakob a inde, a varan anan kwakwa anà wan anahan Yusufu.*

⁶ A man ata kutok, kurok ana Yakob inde.

Natiya kutok, man i pec a ga nà, Yesu a njahay pa nga kurok, anga kà yak nga tə cəved. ⁷⁻⁸ A alay ata awan ite nà, njavar anahan ahay, ta zlak à wulen su doh saa pəlay way sa pa.

Aday uwar sə Samariya a inde a nay ahay pə kurok saa ngahak ayak a'am. Yesu a cəce panan a'am, a wa: «Vuro a'am ite.»

⁹ Həren aday nà, 'am a zlan atan pi zek ana Yahuda ahay tə Samariya ahay bay. Anga nan, uwar ata awan a jan, a wa: «Iken nà, Yahuda ahay, nen dukwen Samariya ahay. Ki cəce puno a'am sa sa kələdaw?»

¹⁰ Yesu a mbədahan apan kutok, a wa: «Abay kà san sumor ana Mbərom saa ga, aday kà san dōwan a sə cəce panan a'am sa sa ata nà, iken ki cəce panan a'am sə varan sifa anà dō ahay ata adəka.»

¹¹ Uwar ata a jan anà Yesu, a wa: «Mazar, na ca apak nə cəfgal sə ngahay a'am inde apak ibay! Kurok a anan dukwen sololo. Ki njad a'am sə varan sifa anà dō ahay ata nà, ta maw? ¹² Bije a manay Yakob sə varan umo kurok a anan dukwen, kà sak wa a'am. Winen tə gwaslay anahan ahay fok, aday tə gənaw anahan aya təkə, ta sak wa a'am. Aday iken kə zalay Yakob tə məduwen kələdaw?»

¹³ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Kuwaya kà sak a'am sə kurok a anan nà, jom i gan asa. ¹⁴ Aya əna, dōwan kà sak a sa a'am mbala uno saa varan ata nà, jom i gan kula sabay, anga a'am ata i təra kawa zəlaka à winen inde, i varan sifa sa ndav bay ata awan.»

¹⁵ Uwar ata a jan, a wa: «Vuro a'am ata awan, aday jom ũ go sabay, nà sa may ahay sə ngahak ayak a'am pə kurok wa kula sabay re bidaw?»

¹⁶ Yesu a jan apan, a wa: «Zla, ngaman ahay anà mbaz anak, hayak ikwen ahay à man a anan aday.»

¹⁷ Uwar ata a ja kutok, a wa: «Mbaz uno ibay!»

Yesu a jan, a wa: «Ka jak dīdem awan, kak ka wa mbaz anak ibay nà, na! ¹⁸ Anga ka zlak à mbaz həna saray dara, aday dōwan a həna kwanay maya ata dukwen, winen mbaz sə pəzugoy anak a bay re.»

¹⁹ Uwar ata a mbədahan anà dūngo kutok, a wa: «Miter, nə sənək iken nə dō maja'am ana Mbərom. ²⁰ Bije a manay ahay dukwen tə hərək anan nga anà Mbərom pə bəzlom a manay a anan, əna kwanay Yahuda ahay nà, ki wen, man sə hərən nga anà Mbərom kərtək nà, si à Urəsalima.»

²¹ Yesu a jan, a wa: «Uwar, təma 'am a nen sa jak həna ata awan: Alay awan i sla azanan, ki həren anan nga anà Bəbay Mbərom nà,

* 4:5 Ca pə Laataanooji 33.19.

à bəzlom a anan dəkdek sabay, kwa à Urəsalima taayak sabay re. ²² Kwanay Samariya ahay aday nà, kə sənən dōwan a kwanay sə həran nga ata bay. Əna manay Yahuda ahay nà, ma san dōwan a manay sə həran nga ata zle, anga Mbərom a tam anan dō ahay nà, tə alay a manay Yahuda ahay. ²³ Aday, alay a i nay ahay mba, kà slak coy adəka, Apasay Cəncan a, sa kay anan dīdem ana Mbərom ata, i sənən anan zek anà dō ahay. Natiya awan, dō sa daf nga pə Mbərom tə dīdem ataya ti san sə həran nga pa man pa man ahay fok. Anga a nan anà Mbərom awan nà, dō sə həran nga matanan ataya awan. ²⁴ Mbərom nà, apasay sə varan sifa anà dō ahay. Dō ahay ti həran nga nà, tə dīdem a aday tə məgala sə Apasay Cəncan a re.»

²⁵ Uwar ata a mbədahan apan, a wa: «Na san zle, Almasihu i i nay ahay. Kà nak coy nà, i dəkak uko anan way ahay fok.»

²⁶ Natiya, Yesu a mbədahan apan, a wa: «Nen a sa jak 'am ata nà, winen awan!»

²⁷ Njavar a Yesu ataya ta may ahay kutok. Tə canan anà Yesu winen apan i ja 'am tu dō uwar a nà, a gan atan masuwayan. Aday dōwan kwa kərtek kə cəcihek pə uwar ata wa sa jəka: «Kə pəlay panan maw?» nà, ibay. Kabay, dōwan sa jan anà Yesu: «Ki jen 'am angamaw?» dukwen, ibay re.

²⁸ Uwar ata a dazlan nà, a mbəsak anan kəlawə anahan pə kurok, a nay agay, a jan anà dō ahay, a wa: ²⁹ «Hayak ikwen ahay aday, cen pə dōwan inde, u jo həna way uno ahay sa ga ataya fok. Hinahibay nà, i ga nə winen Almasihu dəge?»

³⁰ Dō ahay ta nay ahay à wulen su doh wa kutok, ta zla pə cakay ana Yesu.

Guvo sa ndaw ma nah awan

³¹ A alay ata kutok, njavar a Yesu ahay ta jan, ta wa: «Miter, suwan pa way mənəcək aday.»

³² Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Way sa pa uno inde, kə sənən bay.»

³³ Njavar anahan ahay tə cəce pi zek ahay wa, ta wa: «Dowan kə varak anan ahay way sa pa dəge?»

³⁴ Yesu a jan atan kutok: «Way sa pa uno awan nà, adəfan apan anà dō sə slənay ahay nen, aday sa ga mer su way anahan sə mbuko à alay inde ata awan. ³⁵ 'Am ana kwanay inde ka ti jen nà: “A mbəsak həna kiya fudo, way ahay ti saa nah, aday saa car.” Aya əna nen ni jak ikwen, cen pə guvo ahay lele. Ndaw kə nahak, kà slak sa car coy.

³⁶ Dō sa car ndaw à guvo su dō nà, i halan nga anà ndaw ana bahay sə guvo, aday i njad magwagway anahan pə dōwan ata wa. Ndaw ata nà, kawa sa ja, dō sa njad sifa sa ndav bay ataya awan. Anga aday dō sa casl pi zek tu dō sa car tə taslay mivel cew maya awan. ³⁷ 'Am sə jike inde asa, a ja nà: “Dō sa casl winen cara, dō sə halan nga dukwen, winen cara.” Winen ata nà, 'am dīdem awan. ³⁸ Na slan kwanay nà, saa cəray à man aday kwanay kə cislən bay ata wa. Dō maza aya sa casl, kwanay dukwen kə njiden anan magwagway ti mer su way a tinen.»

Samariya ahay bayak a tə dəfak nga pə Yesu

³⁹ Dō sə Samariya ahay à Sikar bayak a tə təmahak sa daf nga pə Yesu anga side ana uwar ata sa jan atan: «U jo anan way uno ahay sa ga ataya fok.» ⁴⁰ Ta nay ahay pə cakay ana Yesu nà, ta jan à njahay tə tinen mba. Yesu a njahay əga tinen kutok luvon ahay cew. ⁴¹ Dō ahay bayak a tə dəfak nga pə Yesu asa, anga tə slənek 'am anahan. ⁴² Anga nan, ta jan anà uwar ata awan: «Həna nà, mə dəfak nga pə

Yesu nà, anga 'am anak sa jan umo ata bay. Cærkæke ma daf apan nga, mæ tæma nà, anga manay awan mæ slænek 'am anahan aya awan. Ma san zle, winen nà, dõ sa tam anan dõ ahay acækan.»

Yesu a mbar anan wan ana dõ si mer su way ana bahay inde

⁴³ Pæ dæba à luvon cew ata wa nà, Yesu a mbæsak atan, a zla way anahan à Galile. ⁴⁴ Yesu a kà jak, a wa: «Dõ ahay ta gan nga anà 'am ana dõ maja'am a Mbærom kwa ta sè wura fok. Əna ù kon anahan a nà, dõwan a gan nga anà 'am anahan ahay itəbay.»

⁴⁵ Tə dæzle pæ daliyugo sè Galile awan nà, dõ sa man ataya tæ tæma anan lele, anga tinen ta zlak à azar uko sè Pasæka à Uræsalima, aday tæ canak anan ahay à mer su way anahan sa ga ata awan.

⁴⁶ Natiya, Yesu a ma way anahan à Kana pæ daliyugo sè Galile, à man anahan sè mbæda anan 'am mahay awan ata awan. Dowan a inde, winen mæduwen a à man ata awan, winen dõ si mer su way ana bahay sè daliyugo ata awan. Wan ana dõwan ata winen dævac awan, aday mæ nahay a à wulen su doh sè Kafarnahum.

⁴⁷ Dowan ata a slæne sa jæka Yesu winen pæ daliyugo sè Yahudiya sabay, winen à Galile nà, a zla pæ cakay anahan, a jan: «Zlumo à Kafarnahum, aday ki saa mbæro anan wan uno inde mæ nahay a, winen dævac awan, i mac coy.»

⁴⁸ Yesu a jan, a wa: «Ki dæfen upo nga fan bay, si ki cinen anan anà masuwayan ahay aday daw?»

⁴⁹ Dowan ata a mbædahan apan kutok, a wa: «Hayak åga nen aday. Wan uno ata i saa mac.»

⁵⁰ Yesu a wa: «Zla agay, wan anak kè mbærak!»

Winen a daf nga pa 'am ana Yesu ata awan, a zla way anahan agay kutok.

⁵¹ Winen pæ cæved sa zla agay mba, dõ anahan ahay ta nay agay

wa, ta jan: «Wan anak næ kè mbærak coy!»

⁵² Dowan ata a cæce patan wa: «A njad sa man uda awan nà, siwaw?»

Tə mbædahan apan: «Avad a sè ipec, tæ njamde kærtek, nga sè bærצל a ndalay panan nà, na.»

⁵³ Bæbay a wan ata, a may anan ahay à nga inde 'am à Yesu sa jæka: «Wan anak kè mbærak» ata nà, kæslsa alay ata acækan. Ta daf nga pæ Yesu tu dõ su doh anahan ahay fok.

⁵⁴ Masuwayan a Yesu sa ga ata nà, winen mæ slala cew a sè tæra à Galile. A tæra pæ dæba anahan sa may ahay à Yahudiya wa ata awan.

5

Yesu a mbar dõwan a inde mæ tæra à mændak awan

¹ Pæ dæba anahan a wa mænjøek nà, Yahuda ahay ta zla saa zar uko à Uræsalima. Yesu dukwen a zla ite. ² A man ata nà, mæsudoh a inde tæ ngaman Mæsudoh sè Tæman ahay. Dælov a inde ma la awan, aday ta ga apan galak ahay dara tew. A'am ata nà, tæ ngaman Baytizata ta 'am sè Yahuda ahay nà, na.

³ Dõ sè dævac ahay cara cara bayak a mæ nahay aya ù vo sè galak ataya awan: hurof ahay, vadål ahay, pi zek tæ dõ sè jæje ahay. [Tinen apan ti ba, hinahibay a'am i 6al, ⁴ anga pac a hinen ahay nà, maslay a Mbærom a dazay ahay à a'am ata inde, i 6al anan. A'am ata kè 6alak nà, dõwan a sa lah uda pa 'am ata cæna, winen kè mbærak à dævac anahan wa, kwa à ga næ dævac wura wura fok.]

⁵ Dowan a inde dævac awan à man ata, kà gak à dævac inde ava kwa kuro maakan nga anahan a jæmaakan. ⁶ Yesu a canan cæna, a san zle, dævac kè njahak apan. Anga nan, a cæce panan: «A nak sa mbar à dævac anak wa daw?»

⁷ Dowan ata a mbædahan apan, a wa: «Wan ada, dõwan uno inde saa zla nen à a'am inde, ibay. A'am kè 6alak dæp nà, kwa nê ræzlen à nga

wa kəma kəma dukwen, do maza awan i luhu uda awan.»

⁸ Yesu a jan asa: «Slabak, gəba lala anak, zla way anak kutok.»

⁹ Dowan ata a mbar ca, a gəba lala anahan, a zla təpa təpa.

Cəkəbay, pac ata nà, luvon sa man uda awan. ¹⁰ Anga nan, bahay sə Yahuda ahay ta jan anà dōwan ata awan: «Biten nà, luvon sa man uda awan. Cəved anak inde sə tavak lala anak pa nga ibay.»

¹¹ Winen ite a mbəđahan atan apan, a wa: «Dowan a sa mbar nen ata u jo nà, gəba lala anak, zla way anak.»

¹² Dowan ataya tə cəce panan, ta wa: «Dowan a sa jak: “Gəba lala anak, zla” ata nà, wayaw?»

¹³ Dowan ata dukwen a san sa mbar anan nə wayaw bay. Bina Yesu a dukwen kà zlak way anahan à man ata wa səmad bəse, anga do ahay bayak a à man ata awan.

¹⁴ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a tan ayak à nga anà dōwan ata awan ù doh sə mazlaḅ a Mbərom. A jan, a wa: «Həna nà, kə mbərak. Kà saa ga ines sabay, anga way sə zalay winen ata à sa nay ahay apak sabay.»

¹⁵ Dowan ata a zla sa jan anà bahay sə Yahuda ahay nà, sa mbar anan nə Yesu. ¹⁶ Natiya kutok, bahay sə Yahuda ataya tə dazlan sə jugwar 'am pə Yesu wa asa, anga a mbar anan do pə luvon sa man uda awan.

¹⁷ Əna Yesu a đakan atan anan lele, a wa: «Bəbay uno nà, winen apan i ga mer su way nə pac pac. Nen dukwen si ni ga mer su way kətana awan.»

¹⁸ Anga 'am anahan ataya awan, Yahuda ataya tə zəga anan sa nan ide hus pa sə pəlay sa vad anan à məke adəka. Anga sa jəka, winen a ga mer su way pə luvon sa man uda ata dəkdek sabay, əna a wa Mbərom nə bəbay anahan. Matanan, a lavay anan nga anahan tə Mbərom.

Mbərom kə varak anan gədan anahan fok anà wan anahan

¹⁹ Yesu a jan atan asa, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə đidəm a həna: Nen, wan a Mbərom nà, ni mba apan sa ga way ta nga uno itəbay. Ni ga nà, way mbala ana Bəbay uno sa ga, way aday nə canak anan ata awan. Kawa ana Bəbay uno sa ga jiga awan, nen ni ga winen a re, ²⁰ anga aday nà, Bəbay uno a pəlay nen, a đuko anan way anahan sa ga ahay fok. I đuko pə way sə zalay həna anaya awan mba. Nen wan nà, ni ga atan. Way ataya cəna, ti gak ikwen masuwayan.

²¹ «Natiya, kawa ana Bəbay uno sə slabak anan do ma mac aya awan, aday a varan atan sifa ata nà, nen wan anahan dukwen ni varan sifa anà do kawa su no anà nen matanan re.

²² «Aday asa, Bəbay uno nà, kə pəlak sa gan sariya anà dōwan kwa kərtek bay, əna a mbəsak anan sariya fok à alay uno inde nen wan anahan. ²³ Anga aday do ahay tə həro nga anà nen wan anahan, kawa sə həran nga anà Bəbay uno sə slənay nen ata awan. Kak dōwan a a həro nga anà nen wan anahan bay nà, a həran nga anà Bəbay uno bay re.

²⁴ «Nen apan ni jak ikwen tə đidəm a həna: Kuwaya dōwan a kə slənek 'am uno aday kə đəfak nga pu do sə slənay ahay nen nà, winen kə njadək sifa sa ndav bay ata awan, sariya i ban anan itəbay. Kawa sa ja bine siwaw nà, kə takasak ahay à amac wa, kà zlak à sifa inde.

²⁵ «Nen apan ni jak ikwen tə đidəm a həna: Alay a i slay ahay, kà slak adəka coy, do ma mac aya ti sləne dūngo uno, nen Wan a Mbərom, aday do sə sləne ahay fok ti njahay uho tə sifa awan. ²⁶ Kawa ana Bəbay uno sa mba apan sə njahay anan do ahay uho ata nà, nen wan anahan dukwen a vuro gədan

sə njahay anan dō ahay uho re. ²⁷ A vuro gədan a nà, aday nà gan sariya anà dō ahay, anga nen Wan su 'Do.

²⁸ «'Am a anan à gak ikwen ma-suwayan bay. Alay a awan kà slak anga dō ma mac aya aday tə sləne dungo uno, ²⁹ aday ti slabakay ahay à məkə a tinen ahay wa. 'Do sa taa ga way lele aya awan, ti may uho saa njad sifa. Aday dō sa taa ga nə way sə cəban anà Mbərom ite, ti may uho nà, sariya i ban atan. ³⁰ Na ga sariya nà, kawa ana Mbərom a su jo. Ni mba apan sa ga awan ta nga uno bay. Sariya uno sa ga nà, winen lele, anga nen na ga way sa nga uno bay. Na ga nà, way mbala ana dō sə slənay ahay nen ata awan, aday kawa sa nan.»

Do sə side ana Yesu ahay

³¹ Yesu a ja asa, a wa: «Abay kak na gan side anà nga uno nà, ata side uno kà zlak tə dīdem a bay asanaw. ³² Əna dōwan a inde, winen a ga side anga nen, aday na san zle side anahan nà, tə dīdem awan. ³³ Kwanay awan, kə slənen dō pə cakay ana Yuhana, kà jak ikwen side anahan, aday side anahan nà, dīdem awan. ³⁴ Abay nə pəlay side su dō zənzen a bay. Əna na ja pə Yuhana ata nà, aday kə təmen à amac wa. ³⁵ Anga Yuhana kə tərak nà, kawa lalam ma han uko awan. Winen apan i dav. Jiy-jay anahan ata kə zlak ikwen à nga, əna à alay a inde mənəcək coy.

³⁶ «Aya əna, 'am sə side uno inde sə zalay side mbala ana Yuhana. 'Am sə side ata nà, mer su way a Bəbay uno su jo: “Ga anan!” ata awan. Ni ga mer su way a anan ata nà, anga saa side, nen na nay ahay nə pə cakay ana Bəbay uno wa.

³⁷ «Abay Bəbay uno dō sə slənay ahay nen ata dukwen, winen apan i ga upo side a re. Kwanay kula kə slənen anan dungo anahan itəbay, aday kula kə cinen anan bay re.

³⁸ Kula kə bənen 'am anahan à mivəl a kwanay inde bay, anga kə dəfen nga pi nen, dō anahan sə slənay ahay à wulen a kwanay ata bay.

³⁹ «Kwanay apan ki jingen Deftere a Mbərom, anga a ga pikwen nà, ki njiden wa sifa sa ndav bay ata awan. Aday cəkəbay Deftere ata dukwen a taker nà, 'am sə side sa ga pi nen a re. ⁴⁰ Əna, a nak ikwen sa nay ahay pə cakay uno aday kə njiden sifa dīdem ata bay re.

⁴¹ «Nə pəlay sa njad mazlaḅ pə dō ahay wa bay. ⁴² Əna na san kwanay aya zle. Kwanay kə pəlen Mbərom bay. ⁴³ Na nay ahay nà, à sləmay ana Bəbay uno inde. Aday, cen apan. Kə ngəmen sə təma nen bay re. Aday, kak dōwan a maza à nay ahay ta 'am sa nga anahan həna nà, ki təmihen anan, winen adəka nà, tə alay cuwcew awan. ⁴⁴ Kwanay kə pəlen ayaw mbala ana Mbərom bay, əna kuwaya a pəlay nà, ayaw sə dō ahay. Aday ki mben apan sa daf upo nga nà, kəkəma asanaw?

⁴⁵ «Kà sa jilen sa jəka nen ni zlah pikwen pə cakay ana bəbay uno Mbərom bay. Əna Musa, dō a kwanay sa daf apan nga ata awan, winen saa zlah pikwen. ⁴⁶ Aday abay kə dəfen ahay nga pa 'am ana Musa ahay aday nà, ki dəfen nga həna pa 'am uno ahay re. Anga Musa aday dukwen a vindey ahay nà, anga nen awan. ⁴⁷ Natiya, kak kə dəfen nga pə way mbala anahan mə vinde aya bay nà, ki i mben apan sa daf nga pa 'am uno bay re.»

6

Yesu a varan way sa pa anà dō ahay ti ga mbulo dāra

Mata 14.13-21; Markus 6.30-44; Lukas 9.10-17

¹ Pə dəḅa anahan a wa nà, Yesu a takas bəlay sə Galile a inde, a zla pa day uho. Tə ngaman anà bəlay ata nà, Tiberiyas re. ² Dō ahay tə pərahan azar bayak awan, anga tə

canak anan anà mer su way anahan ma ga masuwayan aya awan, a mbar anan dō sə dāvac ahay.

³ Yesu a ján way anahan à bəzłom tə njarav anahan ahay, tə njahay à man ata awan. ⁴ Azar uko sə Pasəka dukwen i sla bəse. ⁵ Yesu a cakaf nga bine maw nà, a canan anà dō ahay bayak a tinen apan ti nay pə cakay anahan. Anga nan kutok, a jan anà Filip: «Di njad sə sukumay ahay way sa pa sə varan anà dō ahay a anan fok awanaw?» ⁶ A cəce ata nà, aday à san way mbala a Filip saa mbəđahan apan ata awan. Bina, Yesu a nà, a san way anahan saa ga zle.

⁷ Filip a mbəđahan apan, a wa: «Kak aday a nak uko sa jəka dī varan way sa pa anà man su dō a anan nà, kwa dala sə *dinar** səkət cew dukwen i sla awan bay asanaw!»

⁸ Mərak ana Simon Piyer a inde, tə ngaman Andəre, winen njavar ana Yesu a re. A jan, a wa: ⁹ «Wan inde həna à man a anan, tapa sə pen ahay inde apan đara. Kəlef ahay dukwen inde apan cew! Aka aday i sla ma, anga man su dō a anan anaw?»

¹⁰ Yesu a jan atan kutok, a wa: «Jen anan ù dō a anaya fok tē njahay a məndak.»

Gujed inde məngədez a à man ata awan. Dō ahay tə njahay apan kutok. Dō ahay à man ata dukwen, tinen mə baslay a nà, mungol a đəkdek aday nà, ta ga mbulo đara.

¹¹ Yesu a gəba anan tapa sə pen a đara ataya awan, a ngəran ayak anà Mbərom aday a gəzlan anan anà dō ahay. A ga anan tə kəlef dukwen matanan. Kuwaya kə njadək kawa sa nan.

¹² Tinen ata fok, ta rah nà, Yesu a jan anà njavar anahan ahay: «Hilen anan nga anà tapa sə pen mə mbəsak ata awan, anga aday à sa nes bay.» ¹³ Tə halan nga anà mə

mbəsak ata nà, a ga cəkarak kuro nga anahan a cew.

¹⁴ Dō ahay sə canan anà masuwayan ana Yesu a sa ga ata nà, ta wa: «Tə đidəm awan, đowan a anan nà, i ga nà, winen dō maja'am a Mbərom saa nay ahay pə daliyugo azanan ata awan.»

¹⁵ Yesu a san zle, dō ahay ti nay ahay saa ban anan aday ti i đaf anan bahay awan sə məgala. Anga nan, a zla way anahan səmad à bəzłom maza awan.

Yesu a bar pa nga sə a'am tə saray Mata 14.22-33; Markus 6.45-52

¹⁶ Natiya awan, suko a a ga cəna, njavar ana Yesu ahay tə dazay pa 'am sə a'am sə bəlay. ¹⁷ Ta ján à kwalalan inde sa zla à Kafarnahum. A alay ata dukwen, ide kə banak lele coy, aya əna Yesu winen inde tə tinen ibay hwiya.

¹⁸ A'am a bal tə məgalak awan, anga mad winen apan i bal bayak awan.

¹⁹ Kwalalan a haw pa nga sə a'am i ga kilometer đara kabay mbərka nà, tə canan anà Yesu, winen apan i nay ahay tə saray pa nga sə a'am, aday winen bəse tə tinen coy. Tinen ite tə jəjar pi zek.

²⁰ Coy Yesu a jan atan, a wa: «Nen awan! Kə jəjiren bay.»

²¹ Natiya kutok, a nan atan sə gəba anan à kwalalan inde, aday kwayan'a kwalalan ata kə dəzlek pə yugo à man a tinen sa gan may ata coy.

Dō ahay tə pəlay anan Yesu

²² Sidew a nà, dō sə njahay pa day sə bəlay hinen ataya tə pəlay anan Yesu. Anga ta san zle, avad awan nà, kwalalan inde nə kərtektəkke. Aday ta san zle re, Yesu nà, kə janak à kwalalan mbala ana njavar anahan ahay sə gəba ata bay. Ta zla nà, mənjenja winen. ²³ Əna kwalalan azar aya inde ta nay ahay à Tiberiyas wa. Tə dəzley ahay nà, đinger pa man ana Yesu sə

* 6:7 Dinar kərtek nà, əga tinen dala si mer su way sə hway kərtek.

varan tapa sə pen anà dō ahay ta sə ngəran anà Mbərom ata awan. ²⁴ Do ahay ta ca idē cəna, Yesu winen ibay, aday njavar anahan ahay dukwen tinen ibay. Natiya tə gəba kwalalan ahay sa zla a Kafar-nahum saa pəlay Yesu.

Way sa pa sa var sifa nà, zek a Yesu awan

²⁵ Ta njad anan winen pa day uho, tə cəce panan, ta wa: «Miter, ka nay ahay à man a anan nə siwaw?»

²⁶ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə didem a həna: Kə pəlen nen nə, anga ki pen way həniniye, aday kə rihen re ata awan. Bina, masuwayan uno sa gak ikwen ata nà, kə sənən bay. ²⁷ Kə mbədəken sa ga mer su way sa njad way sa pa sa nes ata adəka bay. Suwan adəka, gen nà, mer su way sa njad way sa pa sə njahay pa sə viyviya ata awan. Way sa pa ata nà, a var sifa sa ndav bay ata awan. Saa varak ikwen anan nà, nen Wan su Do. Anga Bəbay uno awan, kə təmahak sa daf anan upo mazlaḅ anahan pə idē sə dō ahay.»

²⁸ Do ahay tə cəce panan asa, ta wa: «Mi njad sa ga ma, kawa ana Mbərom sə pəlay anaw?»

²⁹ Yesu a jan atan, a wa: «Mer su way ana Mbərom sə pəlay nà, dafen nga pi nen, nen dō anahan mə slənay ata awan.»

³⁰ Tə cəce panan re, ta wa: «Mi daf apak nga ata nà, ki gan umo nə masuwayan a wuraw? Ki ga nə maw? ³¹ Bije a manay ahay ta pak manu à kiḃe. Kawa ana Deftere sa ja apan ata: “A varan atan way sa pa à kiḃe. Way sa pa ata dukwen a dazay ahay à mburom wa.†”»

³² Yesu a mbədahan atan apan maza re, a wa: «Ki wen, sə varak ikwen way sa pa sə dazay ahay à mburom wa nà, Musa. Əna matanan bay. Nen apan ni jak

ikwen tə didem a həna: Sə varak ikwen way sa pa guzgewez awan, aday sa nay ahay a mburom wa nà, Bəbay uno awan. ³³ Way sa pa a Mbərom saa varak ikwen ata nà, nen, dō sə dazay ahay pə kərngay à mburom wa ata awan. Aday saa varan sifa anà dō ahay pə daliyugo dukwen, nen awan.»

³⁴ Ta jan asa, ta wa: «Wan ada, varan umo way sa pa ata pac pac hwiya bidaw?»

³⁵ Yesu a jan atan, a wa: «Daf sa var sifa nà, nen awan. Dowan a kə nak pə cakay uno nà, may i han apan kula sabay. Aday dōwan a kə dafak nga pi nen dukwen, jom i gan kula sabay. ³⁶ Aya əna na jak ikwen: Kə cinen uno, əna kə dafen upo nga bay hwiya. ³⁷ Bəbay uno kə varak uno anan kuwaya fok cəna, i nay ahay pə cakay uno awan. Aday kuwaya kə nak ahay pə cakay uno cəna, ni lar a bay. ³⁸ Anga na nay ahay à mburom wa nà, sa naa ga way su no anà nen bay, əna sa naa ga way sa nan anà dō sə slənay ahay nen. ³⁹ Aday way ana dō sə slənay ahay nen ata sa nan nà, həna: Nà saa lize anan dō winen sə vuro ataya kwa kərtək bay, əna pa pac sa ndav anan daliyugo nà, nə slabakay atan ahay à məke wa uho. ⁴⁰ Natiya awan, kuwaya kə canak uno anà nen Wan ana Mbərom, aday kə dafak upo nga nà, dōwan ata i njad sifa sa ndav bay ata awan. Aday nen ni slabakay anan ahay à məke wa pa pac sa ndav anan daliyugo. Sa nan à Bəbay uno nà, way ata awan.»

⁴¹ Anga nan kutok, Yahuda ahay tə dazlan sə gədan azar ana Yesu, anga a wa: «Nen nà, way sa pa sə dazay ahay à mburom wa ata awan.»

⁴² Ta wa: «Na wa, winen nə Yesu ba? Wan ana Yusufu bidaw? Da san atə bəbay anahan tə may anahan a təke bidaw? Aka aday, i jəka

winen a dazay ahay à mburom wa nà, kəkəmaw?»

43 Yesu a jan atan, a wa: «Mbəsiken sa gad azar à wulen ana kwanay ahay. 44 Dowan saa njad sa nay ahay pə cakay uno nà, ibay, si kak Bəbay uno a sə slənay ahay nen ata kə jərahak apan sa nay anan aday. Kuwaya dōwan a kə njadak sa nay ahay pə cakay uno nà, nen ni slabakay anan ahay à məke wa pa pac sa ndav anan daliyugo. 45 Do maja'am ana Mbərom ahay tə vindek, ta wa: "Tinen a kəzlek, Mbərom i dakan atan anan way.†" Dowan a kə slənek 'am ana Bəbay uno, aday kə təmahak atətak way anahan nà, i nay ahay pə cakay uno. 46 Kula dōwan kə canak anan anà Mbərom bay, si nen, dō sa nay ahay pə cakay ana Mbərom a wa, nen kərtek nə, nə canak anan à Bəbay acəkan.

47 «Natiya awan, nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna; Dowan a kə dəfak upo nga nà, kə njadak sifa sa ndav bay ata awan. 48 Way sa pa sa var sifa ata nà, nen awan. 49 Bije a kwanay ahay ta pak manu^S à saf inde. Kə varak atan sifa bay. Anga nan, fok a tinen a tə məcak à saf inde. 50 Yo, dō sa pa tapa sə pen sə dazay ahay à mburom wa ata nà, à ga nə kuwaya i mac itəbay. 51 Nen nà, way sa pa sa nay ahay à mburom wa ata awan, way sa pa sa var sifa. Dowan a kə pak way sa pa ata nà, i mac kula itəbay. Way sa pa ata nà, zek uno awan. Ni var anan anga aday dō ahay tə njad sifa.»

52 'Am a anaya awan a gəban atan ahay agad azar sa ga mivél anà Yahuda ataya asa, ta wa: «I varak uko zek anahan aday dī pa nà, kəkəmaw?»

53 Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Nen Wan su Do nà, kak ki pen zek uno bay, aday ki

sen mez uno bay nà, sifa i ga inde à kwanay ibay. 54 Əna dōwan a kə pak zek uno aday kə sak mez uno re cəna, dōwan ata kə njadak sifa sa ndav bay ata awan, aday ni slabakay anan ahay à məke wa pa pac ana daliyugo saa ndav. 55 Anga zek uno bine siwaw nà, way sa pa guzgwez awan, aday mez uno dukwen way sa sa guzgwez a re. 56 Kuwaya kə pak zek uno, kə sak mez uno nà, winen kə japak ti nen; nen nə japak tə winen re. 57 Bəbay uno, dō sa var sifa nà, sə slənay ahay nen nà, winen awan. Nen nə njahay uho nà, anga winen. Matanan, kuwaya kə pak zek uno nà, i njahay uho anga nen cite re.

58 «Natiya, way sa pa sə dazay ahay à mburom wa nà, zek uno kutok. Bije a kwanay ahay nà, ta pak manu sə dazay à mburom wa à saf inde. Aday pə dəba anahan a wa dukwen, tə məcak fok re. Aya əna, kuwaya dōwan a kə pak way sa pa mbala uno saa var ata nà, i mac kula itəbay.»

59 A alay ata nà, Yesu winen apan i wazay ù doh sə wazay ana Yahuda ahay à wulen su doh sə Kafar-nahum, a saa ja 'am a anaya nà, na.

'Am a Yesu ahay sə varan sifa sa ndav bay anà dō ahay ata awan

60 Do ahay bayan a à wulen sə njavar ana Yesu ahay tə sləne 'am ataya cəna, ta wa: «'Am anaya ma da 'am aya awan. Waya sa mba apan sə təma kətan anaw?»

61 Yesu a san zle tinen apan ti gədan azar pa 'am ataya awan. Anga nan, a jan atan, a wa: «'Am uno kə mbədahak ikwen anan ajalay nga a kwanay daw? 62 Aday, azanan kə cinen anan anà nen, Wan su Do, nen apan ni ján à man sə njahay uno kwakwa ata awan. Ata aday, ki i jen kəkəma asanaw? 63 Sa var sifa nà, Apasay

† 6:45 Ca pə Esaaya 54.13. § 6:49 Manu nà, way sa pa sə awan inde a dazay à mburom wa. Ca pə Gurtaaki 16.

a Mbərom. Zek su dō zənzen a nà, a mba apan itəbay. 'Am a nen sa jak ikwen ataya nà, sə zəbəy ahay Apasay tə sifa nà, tinen aya kutok. ⁶⁴Əna, dōwan aya inde à wulen ana kwanay nà, ta daf upo nga itəbay.»

Anga kurre a ata dukwen Yesu a san dō saa daf apan nga tə dīdem a bay ataya zle, aday a san dōwan a saa ga apan daf ata zle re.

⁶⁵ Yesu a zəga anan asa, a wa: «Anga nan, na jak ikwen, na wa: «Dowan saa njad sa nay pə cakay uno nà, ibay, si kak Bəbay uno a sə slənay nen ata kə jərahak apan sa nay anan pə cakay uno awan.»»

⁶⁶ A bənay ahay kwa pə alay ata wa nà, njavar a Yesu ahay bayak a ta zla way a tinen, ta ngam sə pərahan azar sabay.

⁶⁷ Kutok, Yesu a jan anà dō maslan a kuro nga cew ataya awan: «Kwanay dukwen, a nak ikwen sa zla way a kwanay re daw?»

⁶⁸ Simon Piyer a mbədahan apan kutok, a wa: «Miter, mi zla nà, pə cakay ana wayaw? 'Am anak nà, 'am sa var sifa sa ndav bay, pə cakay ana Mbərom. ⁶⁹ Aday manay ma daf apan nga, ma san zle, iken nà, dō cəncan a sa nay pə cakay ana Mbərom wa.»

⁷⁰ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Nen a sə walay kwanay, kwanay a kuro nga anahan a cew. Aday cəkəbay dōwan a kwanay a kərtek a nà, winen bahay sə setene awan.»

⁷¹ A ja 'am ata nà, pa wan ana Simon Iskariyot, sə ngaman Yudas ata awan. Anga kwa à ga nà, Yudas kə tərak dō kərtek à wulen sə njavar ahay kuro nga cew ataya wa dukwen, saa ga daf pə Yesu nà, winen awan.

7

Mərak ana Yesu ahay tə dəfak apan nga bay

¹ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a bar pə daliyugo sə Galile fok. A nan abay sa zla pə daliyugo sə Yahudiya bay, anga a nan anà bahay sə Yahuda ahay sa vad anan.

² Aya əna, azar uko sə jawjawa ahay winen bəse nà, ³ mərak ana Yesu ahay ta jan, ta wa: «Mbəsak man a anan, zla way anak pə daliyugo sə Yahudiya. Aday ata njavar anak ahay tə canan anà mer su way anak ahay. ⁴ Dowan a, a nan dō ahay tə san anan nà, a dər zek sa ga mer su way itəbay. Ki ga mer su way a anaya asənə, ga atan pə ide sə dō ahay fok.»

⁵ Kwa mərak aya dukwen tə dəfak apan nga bay.

⁶ Yesu a jan atan: «Kə dəzlek pə alay uno təde ata fan bay. Pə kwanay nà, alay wura wura cəna təde, əna kətanən bay. ⁷ Dō sə daliyugo ahay ti mba apan sa nak ikwen ide itəbay. Nen a nà, dō sə daliyugo ahay ti no ide anga nen apan ni kay anan mer su way a tinen ma ga aya nà, tinen lelibay. ⁸ Kwanay nà, zlen à man sə azar uko ata awan. Əna nen ni zla bay, anga alay uno kə dəzlek fan bay.»

⁹ A jan atan 'am ata cəna, winen a a njahay à Galile.

Yesu winen à azar uko sə jawjawa ahay

¹⁰ Pə dəba ana mərak a Yesu ahay fok sa zla à azar uko nà, Yesu a dukwen a zla cite. Əna kə kak anan zek anà dō ahay bay.

¹¹ Bahay sə Yahuda ahay tə pəlay anan à wulen sə dō ahay wa à man sə azar uko ata awan, tə cəce: «Winen ahaw?» ¹² Dō ahay tə səsək a səsək à wulen a tinen ahay inde. Dō a azar aya ta wa: «Winen dō lele awan.» Dō a azar aya dukwen ta wa: «A'ay, winen apan i lize anan dō ahay adəka.» ¹³ Əna dōwan sa ja 'am ataya tə njezlnjezlezl a dukwen ibay, anga tə jəjaran anà bahay sə Yahuda ahay.

¹⁴ Natiya awan, luvon sə azar uko ahay ta zla panan əngal nà, Yesu a zla ù doh sə mazlaḅ a Mbərom, a dazlan sə tətakan anan way anà do ahay. ¹⁵ A gan masuwayan ana bahay sə Yahuda ahay. Anga nan tə cəce, ta wa: «Dowan a anan kə jingek bay kutok nà, a njad mərike kawa həna anan nə kəkəməw?»

¹⁶ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Way nen sa ta jak ikwen ata nà, a nay ahay i nen a wa bay, əna a nay ahay nà, ù do sə slənay ahay nen ata wa. ¹⁷ Kuwaya, kak dowan a kə təmahak sa ga mer su way kawa sa nan anà Mbərom cəna, i san sə gəzla way ahay pi zek wa. Matanan, kak na ja 'am ana Mbərom, kabay na ja 'am sa nga uno, aday tə məgala uno nà, i san kutok. ¹⁸ Kuwaya, kak a ja nà, 'am sa nga anahan, i pəlan mazlaḅ anà nga anahan. Əna kuwaya kə pəlak sə həran nga anà do sə slənay anan ahay nà, dowan ata dukwen, do didəm awan, mungwalay inde apan ibay. ¹⁹ Na wa, Musa kə varak ikwen Tawrita à alay inde ba? Əna dowan kwa kərtek sə dəfan apan nà, ibay asanaw? Kə pəlen sa vad nen nà, angamaw?»

²⁰ Do ahay tə mbədahan apan kutok, ta wa: «Setene inde anak à nga dəge, nga i vawak kələdəw! Waya sə pəlay sa vad iken anaw?»

²¹ Yesu a mbədahan atan apan: «Na ga way kərtektəkke cəna, kə gak ikwen masuwayan jiga awan. ²² Musa a jak ikwen nà, 'am sa gad mədəndalas. Cəkəbay, sə dazlan nə Musa bay, əna bije ahay kwakwa tə lahak anan apan. A wa, kə gədan anan mədəndalas à wan ana kwanay ahay pə luvon jəmaakan anahan sə wahay anan. Anga nan, kwa à ga nə pə luvon sa man uda dəp nà, kwanay apan ki gəden anan mədəndalas anà wan a kwanay a re. ²³ Kə gəden anan mədəndalas anà wan, aday kà sa mbəsiken anan 'am ana Musa à

dəba bay, kwa à ga nə luvon sa man uda nà, na. Aday, a cəgak ikwen anà kwanay pi nen, anga na mbar anan zek su do zəzen a təsəes fok pə luvon sa man uda nà, angamaw? ²⁴ Mbəsiken sə gədan azar anà do pə way sa ca apan tə ide, əna sənen anan way ataya tə didək aya aday.»

Yesu nà, Almasihu dəw?

²⁵ Do ahay à wulen su do sə Urəsalima ataya ta wa: «Na wa, Yesu nà, winen do abay tə pəlay sa vad anan ata ba? ²⁶ A ja 'am tə njezl-njezlezi awan. Dowan sə gafan 'am ibay. Natiya awan nà, do a mənuko məced aya ta san zle winen nə Almasihu dəw? ²⁷ Aya əna, kak winen nə Almasihu nà, dowan i san man anahan awan, a nay ahay awanaw bay. Aday dowan a anan ata nà, da san man anahan a zle asanaw!»

²⁸ A alay ata nà, Yesu winen apan i tətakan anan way anà do ahay ù doh sə mazlaḅ a Mbərom. A zəga anan tə dundo mə təḅa lele, a wa: «Kə sənen nen zle dəw? Aday kə sənen man uno sa nay wa ata zle dəw? Na nay nə gəbay nà, 'am sa nga uno bay. Dowan a sə slənay nen ata nà, do didəm awan. Aka aday, kə sənen anan bay asanaw? ²⁹ Nen nà, na san anan zle, anga na nay ahay nə pə cakay anahan a wa. Sə slənay ahay nen nà, winen awan.»

³⁰ Tə pəlay sa ban anan à man ata kutok, əna dowan kə njadək sə laman bay, anga kə slak pə alay anahan a bay. ³¹ Cəkəbay, do ahay bayak a tə dəfak apan nga, ta wa: «Almasihu a kə sak a nay ahay nà, i ga masuwayan ahay sə zalay dowan a anan kələdəw?»

Farisa ahay ta slan do ahay saa ban Yesu

³² Farisa ahay tə sləne asəsək 'am sə do ahay ata pə Yesu nà, tə halay nga tə bahay sə gədan dundo anà sa way ataya awan. Aday tə jəjem 'am,

ta slan dō sa ba pu doh sē mazla6 a Mbərom ahay saa bənay anan.

³³ Yesu a ja, a wa: «Nen ni njahay tē kwanay mənjoek mba. Pə dəba anahan a wa nā, ni ma pə cakay ana dō sē slanay ahay nen. ³⁴ Ki i pəlen nen, ki njiden nen sabay, anga ki mben apan sa zla à man uno saa zla ata bay.»

³⁵ Bahay sē Yahuda ahay tē cəce pi zek ahay wa, ta wa: «I zla aha anahan aday mənuko saa mba apan sa njad anan itəbay ata kəlanaw? Aday i zla àga Yahuda ahay tinen à wulen sē Gərek ahay ata daw? I zla saa dakan atan anan way anā Gərek ahay dāge?»

³⁶ Winen awan a wa: «Ki pəlen nen, aday ki njiden nen bay, anga ki mben apan sa zla à man uno sa zla ata bay.» A nan sa ja aday nē maw?»

Zəlaka sē a'am sa var sifa

³⁷ Luvon sa ndav anan azar uko cəna, a zalay luvon azar aya tē mazla6. Pa pac ata awan, Yesu a tavay à wulen sē dō ahay. A ja 'am tē məgalak awan, a wa: «Kuwaya, jom a gan cəna, à nay ahay pə cakay uno, aday i sa a'am. ³⁸ Aday dōwan a kē dəfak upo nga, "mivel anahan i tara kurok sē a'am sa var sifa, i haw kawa zəlaka." Deftere a Mbərom a ja nā, na.»

³⁹ Yesu a ga jike ata nā, pə Apasay Cəncan awan, apasay mbala dō sa daf apan nga ahay saa njad ata awan. A alay ata nā, dō anahan ahay tē njadak Apasay Cəncan ata fan bay, anga Yesu a dukwen kə zlak à man sē mazla6 anahan fan bay re.

Mawrasan a zlan à mivel inde anā dō ahay

⁴⁰ Dō azar aya tē sləne 'am ataya cəna, ta wa: «Tē dīdem awan, dōwan a anan nā, dō maja'am a Mbərom a mənuko sa ba ata awan.»

⁴¹ Dō maza aya ite ta wa: «Winen nā, Almasihu asanaw!»

Dō hinen ahay asa ta wa: «Kəmaya, Almasihu sa maw! Winen nā, i nay ahay à Galile wa bay asanaw? ⁴² Deftere a Mbərom a ja nā, Almasihu i tēra nā, dō sē slala ana Dawuda*, aday ti wahay anan à Baytilama, wulen su doh ana bahay Dawuda way anahan.† Matanan bidaw?»

⁴³ Mawrasan a zlan à mivel inde anā dō ahay anga Yesu cərkəke. ⁴⁴ Dō azar aya à wulen a tinen a nan atan sa ban anan Yesu, əna dōwan kē njadak sē laman bay.

Bahay sē Yahuda ahay tē dəfak nga pə Yesu bay

⁴⁵ Yawa, dō maslan ahay ta may ahay pə cakay ana bahay sē gədan dūngo anā way ahay, tinen pə kərtek a tē Farisa ahay. Tinen ite, tē cəce pu dō maslan ataya wa: «Kə bənen anan ahay Yesu a bay nā, angamaw?»

⁴⁶ Dō maslan ahay tē mbəfahan atan apan, ta wa: «Kula, dōwan saa njad sa ja 'am kawa dōwan ata nā, ibay.»

⁴⁷ Farisa ahay tē cəce patan wa: «Kwanay a dukwen kə pərihen anan azar anā mungwalay anahan aya re kələdaw? ⁴⁸ Dōwan inde kərtek à wulen sē məcəd a mənuko ahay wa, kē dəfak nga pə dōwan ata nā, inde daw? Kabay à wulen sē Farisa ahay wa nā, inde kələdaw? ⁴⁹ Dō sa daf apan nga ataya nā, dō kəriya aya awan, anga tinen ta san Tawrita bay. Aday dukwen tinen mē tahas aya awan.»

⁵⁰ Natiya, dōwan a inde tē ngaman Nikodemus, winen Farisa ahay. Winen nā, dōwan a sa zla à man ana Yesu sē luvon ata awan. Winen a jan atan, a wa: ⁵¹ «Tawrita ana mənuko kē varak uko cəved sa gan sariya anā dō matanan bay. Adəka bay, dī lah nā, sē sləne anan

* 7:42 Ca pə 2 Samuyila 7.12; Jabuura 89.4-5; Yeremiya 23.5. † 7:42 Ca pə Mika 5.1.

'am anahan ahay. Aday dī saa san 'am anahan tə way anahan sa ga ahay nà, na!»

⁵² Tə mbədahan apan, ta wa: «iken dūkwen ka nay à Galile wa daw? Jinge Deftere, ki tan à nga à man inde, do maja'am a Mbərom kwa kərtek a nay à Galile wa nà, ibay asanaw!»

[⁵³ Natiya awan, kuwaya a zla way anahan agay,

8

¹əna Yesu nà, a zla way anahan à bəzlom sə Ulivet.

Uwar sa ján uho

² Sidew a awan kutok, Yesu a wule ù doh sə mazlaḅ a Mbərom asa. Do ahay fok tə halan nga pə cakay. A njahay kutok, a dazlan sə dakan atan anan way.

³ Miter sə Tawrita ahay pi zek tə Farisa ahay ta nay anan ahay uwar a inde, ta ban anan tinen pi zek tu do. Tə tavay anan pa 'am sə do ahay, ⁴aday ta jan anà Yesu kutok: «Miter, mə bənay ahay uwar a həna, winen apan i ga mədīgweḏ, bina, tə nahak tu do. ⁵ A Tawrita a mənuko inde, Musa a ja nà, uwar kawa winen a anan nà, mā tar anan tu kon, aday à mac. Aday iken ka ja nə maw?»

⁶ Ta ja matanan nà, aday tā njad apan cəveḏ sa ban anan pə kwande. Kak kà jak atan awan a nà, ti mba apan sa gan apan sariya.

Yesu a kudœk, a vinde awan a à mändak ta wan sə alay.

⁷ Tinen ite, hwiya tə pərahan azar sə cəce way ahay.

Yesu a cakaf nga pa nga mburom, a jan atan: «Dowan a inde à wulen a kwanay, kula kà gak ines bay cəna, à lah sə taran kon awan...»

⁸ A kudœk asa, a vinde awan a à mändak maza awan.

⁹ Do sə bənan ahay uwar ataya tə sləne 'am ata cəna, ta zla way

a tinen fok suḏuk suḏuk, do maced aya ta lah pa 'am.

Mə mbədək a à man ata awan nà, Yesu tə uwar ata coy. ¹⁰ Yesu a cakaf nga asa, a cəce panan: «Uwar, do ataya tinen ahaw? Dowan sa ban iken tə sariya inde kwa kərtek ibay daw?»

¹¹ Uwar ata a mbədahan apan, a wa: «Mazar, dowan inde kərtek ibay!»

Yesu a mbədahan apan kutok: «Zla way anak, kà sa ga ines sabay. Nen dūkwen ni gak sariya bay.»]

Yesu nà, winen jiyjay sə dawan anà daliyugo

¹² Yesu a dazlan sa jan 'am anà do ahay maza awan, a wa: «Nen nà, jiyjay sə dawan anà daliyugo. Kuwaya dowan kə pərahak uno azar nà, i njad jiyjay sa var sifa, winen i zla à luvon inde itəbay.»

¹³ Farisa ahay ta jan: «Iken ka gan side anà nga anak ata nà, ata side lele kutok daw? Wita nà, 'am anak kə tərak kəriya awan.»

¹⁴ Yesu a mbədahan atan apan: «Kwa à ga həna, nen nə siden anà nga uno, side uno nà, lele awan hwiya, anga na san man uno sa nay ahay wa ata zle, na san man uno saa zla ata zle re. Əna kwanay nə kə sənən man uno sa nay ahay wa ata bay, aday kə sənən man uno saa zla ata bay re. ¹⁵ Kwanay aday nà, ki gen anan sariya anà do nà, sa zlan à nga anà ide su do zənzen awan. Nen ni gan sariya anà dowan itəbay. ¹⁶ Kwa nà gan sariya anà dowan a dūkwen, sariya uno cəna, hwiya winen lele awan. Lele awan, anga na ga sariya awan nə taayak uno a bay. Manay maya tə Bəbay uno a sə slənay ahay nen ata awan. ¹⁷ Way inde mə vinde a à Deftere sə Tawrita a kwanay, a wa: Kak do ahay cew ta gak side pə way kərtek a nà, side a tinen ata nà, lele, aday dīdem a acəkan.* ¹⁸ Nen na

* 8:17 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 19.15.

gan side anà nga uno. Bəbay uno a sə slənay ahay nen ata đukwen winen apan i ga upo side re.»

¹⁹ Natiya awan asa tə cəce panan: «Bəbay anak a nà, winen ahaw?»

Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Kə sənən nen bay. Anga nan, ki sənən Bəbay uno bay re. Abay kə sənən nen nà, ki sənən bəbay uno awan re.»

²⁰ Yesu a ja 'am anaya nà, winen ù doh sə mazlaḅ a Mbərom. Winen mə tavay a à man sə kukwar sa pak dala. Əna đowan kə bənak anan bay, anga alay anahan a kə slak fan bay.

Yesu nà, đo sə daliyugo a anan bay

²¹ Asa, Yesu a jan atan: «Nen ni zla way uno. Kwanay ite ki pəlen nen, əna ki məcen à atahasl ana kwanay inde. A man uno saa zla ata nà, ki mben apan sa zla itəbay.»

²² Yahuda ahay tə cəce pi zek a tinen ahay wa, ta wa: «A wa: “Ki mben apan sa zla à man uno saa zla ata bay.” I zla saa vad a nga anahan kələdaw?»

²³ Yesu a mbədahan atan apan: «Kwanay ki nen nà, à dəlon wa, pə daliyugo a anan. Əna nen na nay à mburom wa. Kwanay đo sə daliyugo a anan, nen nə đo sə daliyugo a anan itəbay. ²⁴ Anga nan bə na jak ikwen: “Ki məcen i ines ana kwanay ahay inde.” Kak kə đəfen nga pi nen, nen nə nen, bay nà, ki məcen i ines ana kwanay ahay inde acəkan.»

²⁵ Tə cəce panan kutok: «Iken nə wayaw?»

Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Nen nà, đo nen sa jak ikwen apan kurre pə dəlen a wa ata awan. ²⁶ Way ahay inde bayan a təde ni ja pikwen aday. Way ahay inde bayan a təde ni gak ikwen apan sariya re. Əna đo sə slənay ahay nen nà, đo đifem awan. Nen apan ni đakan anan anà đo sə daliyugo

ahay nà, way kawa nen sə sləney ahay pə winen a wa ataya awan.»

²⁷ Tə sənək sa jəka, a jan atan nə pə Bəbay anahan Mbərom nà, ta san bay. ²⁸ Anga nan Yesu a jan atan kutok: «Azanan kə liwen nen à mburom, nen Wan su Đo nà, ki i sənən, nen nà, nen kutok. Ki sənən nà, na ga awan inde ta nga uno nà, ibay. Əna na jak ikwen nà, way ana Bəbay uno sə tətuko anan ahay ata awan. ²⁹ Đo sə slənay ahay nen ata, winen ti nen. Kə mbəsakək nen taayək uno bay, anga na ga nə hwiya way sa zlan à nga.»

³⁰ A alay ana Yesu sa ja 'am ataya nà, đo ahay bayək a tə đəfək apan nga.

Do sə agay tə bile ahay

³¹ Yesu a dazlan, a jan 'am anà Yahuda aya aday tinen nà, tə đəfək apan nga ataya awan: «Kak kə đəfen apan nga pə way nen sa jak ikwen ataya nà, ata ki təren njavar uno ahay tə đifem aya awan. ³² Natiya ki sənən đifem sə way ahay aday i i təmay ahay kwanay à bile ahay wa.»

³³ Tinen ite tə mbədahan apan, ta wa: «Manay awan aday nà, bile ahay kələdaw? Na wa manay nà, wan ana Ibərahima ahay kutok nà, mə təra bile aya asa aday nà, kəkəməw?»

³⁴ Yesu a jan atan asa: «Nen apan ni jak ikwen tə đifem a həna: Kuwaya kə gak ines nà, ines i lavan nga, anga winen bile anahan. ³⁵ Đo bile a nà, i njahay pi zek tu đo su doh ahay hwiya itəbay. Aya əna, wan sə agay, winen mə baslay a nà, à wulen su đo su doh aya hwiya. ³⁶ Kak nen, Wan a Mbərom, nə təkək ahay kwanay à bile ata wa nà, kwanay bile ahay sabay tə đifem awan. ³⁷ Aday nà, na san kwanay bidaw? Kwanay zaav ana Ibərahima ahay. Aday həna a nak ikwen sa vad nen nà, anga kə təmihen 'am uno ahay bay. ³⁸ Nen apan ni ja nà, way kawa ana Bəbay

uno sə đuko anan, aday kwanay đukwen ki gen nà, way mbala a bəbay a kwanay a re cite.»

³⁹ Tə mbəđahan apan anà Yesu kutok, ta wa: «Bəbay a manay nà, Ibərahima.»

Yesu a jan atan asa: «Abay kə tərən zaav ana Ibərahima ahay tə đidəm a nà, ki gen mer su way anahan aya awan kawa anahan sa taa ga ata re. ⁴⁰ Nen na jak ikwen anan đidəm sə way nen sə slənay ahay pə cakay ana Mbərom wa ata awan. Aday kwanay apan ki pəlen sa vad nen məsinde awan hwiya. Ibərahima nà, kə gak matanan itəbay. ⁴¹ Kwanay apan ki gen nə mer su way ana bəbay a kwanay ahay.»

Do ataya tə mbəđahan apan: «Manay nə məgəjara aya bay, anga bəbay a manay inde kərtek nà, winen Mbərom.»

⁴² Yesu a jan atan: «Matana bay. Kak abay tə đidəm a kwanay wan ana Mbərom ahay nà, ki pəlen nen lele, anga na nay ahay nə pə cakay anahan a wa. Na nay ahay aday nà, ta nga uno a ite bay, Mbərom a sə slənay ahay nen. ⁴³ Kə sənən way nen sa jak ikwen ata bay nà, angamaw? Anga a nak ikwen sa pak sləmay pa 'am uno bay.

⁴⁴ «Bəbay ana kwanay nà, Fakalaw. A nak ikwen sa ga mer su way a bəbay a kwanay a sə pəlay. Winen nə do sa vad nga su do kurre way anahan. Aday kula kə jak đidəm itəbay, anga abay đidəm a inde à winen ibay wanahan. A gad mungwalay nà, ata way sə mivel anahan đidəm a ite. Anga winen mungwalay awan, bəbay sə mungwalay ahay.

⁴⁵ «Əna nen nà, na ja đukwen đidəm. Kə təmihen 'am uno bay nà, anga nan. ⁴⁶ Waya à wulen a kwanay i mba apan sa jəka nen, Yesu, na gak ines anaw? Ibay! Aday kak na jak ikwen nə đidəm sa 'am ahay nà, kə təmihen anan

bay angamaw? ⁴⁷ Do a Mbərom nà, i pak sləmay pa 'am ana Mbərom ahay. Kwanay adəka nà, do a Mbərom ahay bay. Anga nan, kə pəken sləmay pa 'am uno aday sə đəfan apan bay nà, na.»

Ta saa wahay Ibərahima nà, Yesu winen inde coy

⁴⁸ Aday bahay sə Yahuda ahay ta jan anà Yesu, ta wa: «Ma jak, iken nà, Samariya ahay, aday đukwen nga a vawak asanaw!»

⁴⁹ Yesu a mbəđahan atan apan, a wa: «Nga a vuwo itəbay. Nen nə həran anan nga anà Mbərom, aday kwanay ki men nga sə təra nen à məndak. ⁵⁰ Nə pəlak anan məduwen anà nga uno bay. Do inde sə pəlo məduwen, winen nə do sa ga sariya. ⁵¹ Nen apan ni jak ikwen tə đidəm a həna: Kuwaya đowan a kə đəfak anan apan anà 'am uno ahay cəna, i mac itəbay.»

⁵² Tinen, bahay sə Yahuda ahay ta jan kutok: «Həna nà, ma san zle, nga nà, a vawak tə đidəm awan. Ibərahima kə məcak! Do maja'am a Mbərom ahay tə məcak. Aday ka wa: “Kuwaya đowan kə đəfak anan apan anà 'am uno cəna, i mac itəbay.” ⁵³ Bije a manay Ibərahima adəka nə kə məcak, aday iken kə zalay anan đaw? Do maja'am a Mbərom ahay đukwen tə məcak, aday... ka ca pa nga anak nà, iken waya kəlanaw?»

⁵⁴ Yesu a mbəđahan atan apan, a wa: «Kak nə həran nga anà zek uno nà, ahar nga uno kəriya awan. Dowan a kwanay sə ngimen anan Mbərom a kwanay ata nà, winen Bəbay uno. Sə hərə nga ata nà, winen awan. ⁵⁵ Kwanay kə sənən Mbərom bay. Nen nà, na san a zle. Na sak a jəka na san anan bay nà, ata nə tərak do kərtek a tə kwanay, do sə mungwalay ahay. Aya əna, na san anan zle, nə đəfan apan adəka nà, anà 'am anahan aya awan. ⁵⁶ Ibərahima, bije a kwanay

ata nà, kà taslak mivel anga saa canan anà luvon sə wahay uno. Kà pəlak, kà njadək sə taslay mivel, anga kà canak anan anà luvon ata awan.»

⁵⁷ Yahuda ataya ta ma nga sə buwtay apan, ta wa: «Kak iken a ka gak ava kwa kuro dāra bay cəna, kə canak anan anà Ibərahima dāw?»

⁵⁸ Yesu a mbədahan atan apan kutok, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə didem a həna: Tə wahak Ibərahima fan bay ata, nen nà, nen inde coy.»

⁵⁹ Do ataya tə sləne 'am ata cəna, ta ra kon sa tar anan. Yesu a dər zek, a gəday ahay səmad ù doh sə mazlaḅ a Mbərom wa, a zla way anahan.

9

Yesu a mbar anan dōwan a inde winen mə wahay a hufof awan

¹ Natiya, Yesu winen apan i zla way anahan à man maza awan nà, a canan anà dōwan a inde, mə wahay à kutov wa hufof awan.

² Njavar anahan ahay ta jan, ta wa: «Miter, tə wahay anan dōwan a anan hufof a nà, angamaw? Anga atahasl ana waya kərtek a anaw? Ines anahan a dāw, anga atahasl ana atə bəbay anahan ta may anahan dāw?»

³ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Tə wahay anan hufof a nà, anga atahasl anahan bay, anga atahasl mbala ana bəbay anahan ahay bay re. Winen mə wahay a hufof a nà, aday məgala ana Mbərom à kay ahay zek pə idə sə dō ahay tə winen. ⁴ Həna nà, man i pec mba ata nà, guko mer su way mbala ana dō sə slənay ahay apan nen ata awan. Luvon i saa ga bine siwaw nà, guko mer su way aday, bina dōwan saa mba apan sa ga mer su way à luvon inde nà, inde sabay. ⁵ A alay a nen pə daliyugo a anan mba ata nà, nen nə jiyjay sə dəvan à daliyugo.»

⁶ Pə dəba anahan sa ja 'am ata wa nà, Yesu a təfe mənə à məndak, a

laḅ anan yugo, a slərḅan anan pə idə anà hufof ata awan, aday a jan: ⁷ «Zla, kaa banay idə a dəlov sə ngaman Silowam ata wa.» Silowam ata nà, ta 'am sə Yahuda ahay, kawa sa ja bina maw nà: «ma slan awan.»

Hufof ata a zla à Silowam, a banay anan idə anahan. A may ahay nà, a canan idə zle coy kweler kweler.

⁸ Do sə məsudoh anahan ahay, pi zek tu dō sa taa canan winen apan i rəke way ataya, ta wa: «Na wa, dō sa taa njahay sə rəke way ata ba?»

⁹ Do ahay ngal ta wa: «Winen awan dəge?»

Do maza aya ite, ta wa: «A'ay, winen bay. Do hinen, dō sa ga minje tə winen.»

Winen a kutok a wa: «A'ay, nen awan.»

¹⁰ Tə dazlan, tə cəce panan: «Idə anak ahay tə təba nà, kəkəməw?»

¹¹ A mbədahan atan apan, a wa: «Dowan a inde tə ngaman Yesu, a laḅ yugo mənəcək, a slərḅo anan idə, aday u jo: “Zla à dəlov sə ngaman Silowam ata awan, ka saa banay idə.” Na zla, nə banay idə, idə uno ahay tə təba ngurret kutok.»

¹² Tə cəce panan: «Dowan ata həna, winen ahaw?»

A mbədahan atan apan, a wa: «Na san bay!»

Farisa ahay tə cəce 'am pə dōwan a idə anahan sə təba ata wa

¹³ Natiya, tə lagay anan dōwan a idə anahan ahay sə təba ata pə cakay sə Farisa ahay. ¹⁴ Aya əna, pac ana Yesu sa laḅ yugo, sə slərḅan anan idə, aday sə təḅan anan idə anà hufof ata nà, luvon sa man uda awan. ¹⁵ Anga nan, Farisa ahay tə cəce pə dōwan ata wa, ta wa: «Ka njad sa ca idə həna nà, kəkəməw?»

Dowan ata a mbədahan atan apan, a wa: «Dowan ata a slərḅo dudō pə idə mənəcək, na zla, nə banay anan, idə uno ahay tə təba kutok.»

16 Do ahay ngal à wulen sə Farisa ahay inde ta ja, ta wa: «Do sa ga way matanan ata nà, a nay pə cakay a Mbərom wa bay, anga winen awan aday dukwen a bənan bitem anà luvon sa man uda awan bay.»

Do maza aya ite dukwen ta wa: «Kəkəməw? Kak dōwan a nə do sə atahasl nà, i mba apan sa ga masuwayan sə way matanan kələdaw?»

Tə gəzla zek, anga mawrasan kà zlak atan à mivel inde. Tə japak 'am pə kərtek a sabay.

17 Farisa ahay tə cəce pə dōwan a ide anahan sə təba ata wa asa, ta jan: «Bayak way inde kərtek, anga kə təbak anak anan ide. Iken a, ka ja nə maw?»

Dōwan ata a mbədahan atan apan, a wa: «Nen na ja nà: Winen nə do maja'am a Mbərom.»

18 Aday məcəd sə Yahuda ahay nà, tə dəfak apan nga sa jəka abay winen mə wahay a nə hufof awan bay. Anga nan, tə ngaman anà atə bəbay anahan ta may anahan awan. 19 Tə cəce patan wa: «Həna anan nà, wan ana kwanay daw? Kwanay kə sənən zle winen mə wahay a nà, hufof awan daw? Aday a canan ide həna kəkəməw?»

20 Atə bəbay ta may anahan a tə mbədahan atan apan, ta wa: «Ma san a zle, winen wan a manay, aday winen mə wahay a nə hufof a re. 21 Əna ma san sa jəka ide anahan a təba nə kəkəməw nà, ma san bay, aday ma san dōwan a sə təban anan ide ata bay re. Əna winen a aday nà, kà slak sə mbədahan pa 'am anà nga anahan asanaw! Cəcihen panan!»

22 Atə bəbay ta may anahan ata, ta ja matanan nà, aday Yahuda ahay tā njad patan alay sa 'am sabay. Bina, Yahuda ahay ba ta jak à wulen a tinen inde, dōwan a kə təmahak Yesu nə Almasihu nà, ata aday ti razl anan à wulen a tinen wa, aday ù doh sə wazay ahay wa

re. 23 Natiya, atə bəbay ta may a dōwan ata ta wa: «Winen awan aday dukwen kà slak sə mbədahan pa 'am anà nga anahan asanaw!» nà, anga nan.

24 Farisa ahay tə ngaman ayak anà dōwan ide anahan sə təba ata awan, maza awan. Ta jan: «Mbərom a slənek anan! Ja 'am didek awan! Manay nà, ma san zle, dōwan a sə təbak anan ide ata nə, do sə atahasl.»

25 A mbədahan atan apan, a wa: «Nen nà, na san itəbay, əna na san way inde kərtek nà: Abay nen hufof awan, aday həna, nə canan ide zle. Bay nà, winen do sə atahasl, kabay winen do sə atahasl bay nà, wita nà, na san bay.»

26 Tə cəce panan tə cəved maza awan, ta wa: «A gak aday nə maw? A təbak anan ide a nə kəkəməw?»

27 A mbədahan atan apan asa, a wa: «Na jak ikwen anan kurre, a nak ikwen sə sləne anan bay. Aday angama, a nak ikwen nà mənahan asa anaw? Kabay kwanay dukwen, a nak ikwen sə pərahan azar aday sə təra njavar anahan ahay kələdaw?»

28 Tə gənanan, ta jan: «Njavar anahan adəka nà, iken aday bina. Manay nà, mbala ana Musa ahay. 29 Ma san zle, Mbərom kà jak anan ahay 'am anà Musa. Əna dōwan anak ata nà, ma san winen nə mayanaw bay.»

30 A mbədahan atan apan, a wa: «Iya, cəkəbay, a ga masuwayan nà, na. Winen mayanaw nà, kə sənən bay. Əna, ide uno nà, kə təbak uno anan. 31 Da san zle, mənuko fok, Mbərom nà, i təmahan anan 'am anà do sə atahasl kula bay. A təmahan a nà, 'am ana do sə həran nga aday a ga way sa zlan à nga ata awan. 32 Kula, kwa sə dazlan anà daliyugo nà, də slənek do kə təbak anan anan ide anà do aday winen mə wahay a nə hufof a daw? Ibay! 33 Kabay, kak dōwan a anan a nay ahay nə pə cakay ana Mbərom wa

bay nà, i mba apan sa ga mer su way kawa hēna anan bay asanaw!»

³⁴ Ta jan, ta wa: «Zek anak a fok mē wahay a à atahasl inde kutok nà, a nak sē đakan umo anan nē maw?»

Coy, tē rēzlay anan à wulen a tinen wa, aday ù doh sē wazay ahay wa re.

Hurof à mivel inde

³⁵ Yesu a slēne sa jēka Yahuda ahay tē rēzlak anan đowan ata à wulen a tinen wa cēna, a zla, a tan à nga, a cēce panan 'am, a wa: «Kē đafak nga pē Wan su Đo đaw?»

³⁶ A mbēđahan apan, a wa: «Wan ada, đuko anan winen wayaw, aday ni đaf apan nga!»

³⁷ Yesu a jan, a wa: «iken apan ki ca apan sa jak 'am ata nà, winen awan.»

³⁸ A dukwen gērmec ù vo anà Yesu, a wa: «Ba Mēduwen, nē đafak apak nga.»

³⁹ Yesu a jan kutok, a wa: «Nen, na nay ahay pē daliyugo a anan nē saa ga sariya sē katađ anan đo ahay: Hurof ahay tã ca ide ite; Đo sa ca ide ahay đukwen tã hurof cite kutok.»

⁴⁰ Đo à wulen sē Farisa ahay inde, tinen pē cakay ana Yesu ata, tē slēne 'am ata cēna, tē cēce panan, ta wa: «Manay đukwen hurof aya ite đaw?»

⁴¹ Yesu a mbēđahan atan apan: «Ki gen makwakwa abay hurof aya nà, atahasl inde pikwen ibay. Əna, ki jen nē “Manay mē canan ide zle.” Anga nan atahasl a kwanay inde pikwen hwiya.»

10

Do sē jugwar way, tē tēman anahan ahay

¹ Yesu a ja 'am sē jike, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tē đidēm a hēna: Kuwaya, đowan a winen kē zlak tē mēsudoh pē tēman ahay bay, əna latœk, a ján ta nga sa jal, winen nē đo sē akar, đukwen winen đo sē ngēzar đo. ² Aday đo sa zla à

jal inde, pē cakay sē tēman ahay tē mēsudoh nà, winen nē đo sē jugwar tēman ahay way anahan.

³ «Ide kē cēdek cēna, đo sē jugwar way i zla à man sē tēman ahay. Đo sa ba pē tēman ahay sē luvon, i tēđan ayak wa. Tēman ahay ti slēne dungo ana đo sē jugwar way, aday winen i ngaman anà tēman anahan ahay tē slēmāy tē slēmāy. I zla atan pē đēdan. ⁴ Kē mbakak atan uho nà, i lahan atan pa 'am. Tēman ahay ti pērahan azar, anga ta san dungo anahan a zle. ⁵ Əna tēman ahay nà, ti pērahan azar anà đo aday ta san anan bay ata bay. Adēka bay, ti haw bugol, anga ta san dungo anahan a bay.»

⁶ Yesu a jan atan 'am sē jike a anan, əna tē sēnak anan a ja pa maw bay.

Yesu nà, do sē jugwar tēman ahay lele awan

⁷ Yesu a pērahan azar anà 'am anahan, ta sa jēka: «Nen apan ni jak ikwen tē đidēm a hēna: Nen nà, mēsudoh sa jal sē tēman ahay. ⁸ Đo sē luho ahay ataya fok, tinen đo sē akar ahay, đo sē ngēzar đo ahay. Aday tēman ahay tē slēnek atan anan bay. ⁹ Nen nà, mēsudoh sa jal. Kuwaya đowan a kē zlak à jal inde ti nen nē i tam. I njad sa zla à jal inde, i njad sa nay uho, aday i njad way sa pa re. ¹⁰ Đo sē akar nà, a nay ahay saa kēra way ahay ca, saa gēđan dungo anà gēnaw ahay, aday saa lize anan way ahay. Nen, na nay ahay aday đo ahay tã njad sifa, tã njad anan nē tē dedengalen awan.

¹¹ «Nen nà, đo sē jugwar tēman ahay lele awan. Đo sē jugwar way lele a nà, a var anan sifa anahan tē alay anahan awan, anga tēman anahan ahay. ¹² Aya əna đo sē jugwar way anga magwagway cēna, tēman aya nē si zek anahan ahay bay. Anga nan, kē canak anan anà kēla kibe cēna, i haw, i mbēsak anan tēman ahay. Aday, kēla kibe

dukwen i ban a tɔman ahay, i tan atan 'am kutok. ¹³ Natiya awan, winen a i haw, anga a gan may jiga nà, anà magwagway anahan, bina anà tɔman ahay itəbay.

¹⁴⁻¹⁵ «Nen nà, dɔ sə jugwar tɔman ahay lele awan. Bəbay uno a san nen zle, nen na san Bəbay uno zle re. Matanan, nen na san tɔman uno ahay zle, aday tɔman uno ahay dukwen ta san nen zle. Nen ni mac anga tɔman uno ahay. ¹⁶ Tɔman uno maza aya inde, tinen à jal a anan inde itəbay. Sumor a nà, ni nay atan ahay à jal a anan inde re. Tinen dukwen ti tɔma 'am uno, ti japay pə kərtek a tɔ tɔman sa jal ahay, aday dɔ sə jugwar atan dukwen kərtek re.

¹⁷ «Bəbay a pəlay nen nà, anga ni var anan sifa uno, aday ni njad anan way uno maza awan. ¹⁸ Dowan saa gəba anan sifa uno nà, ibay. Nen a ni var anan tɔ alay uno awan. Ni mba apan sa var anan, ni mba apan sa njad anan way uno re. A nan anà Bəbay uno, nà ga nə matanan.»

¹⁹ Anga 'am ana Yesu ata awan, mawrasan a zlan à mivél inde anà Yahuda ahay asa. ²⁰ Dɔ ahay bayak a ta wa: «Setene inde anan à nga, nga a vawan. Kutok nà, kə pəlen sə sləne 'am anahan nə angamaw?»

²¹ Dɔ maza aya ite ta wa: «Dɔ tɔ setene à nga inde nà, i ja 'am matanan bay. A ga pə kwanay nà, setene i njad sə təban anan ide anà dɔ hurɔf a dɔaw?»

Bahay sə Yahuda ahay tɔ pəlay Yesu bay

²² Həna nà, alay sa mad, aday à Urəsəlima nà, alay sə azar uko sə bayak pa sa gan nga anà doh sə mazlaḡ a Mbərom ata kà slak.* ²³ Yesu a zla ù doh ata awan, winen apan i bar ù vo galak sə ngaman galak a Sulimanu ata awan.

²⁴ Yahuda ahay ta nay, ta van nga tew, ta jan: «Kak iken nə Almasihu cukutok nà, dakan umo anan tɔ didek a kwa. Manay apan mi ba hwiya ata nà, mi i man uda nə si-waw?»

²⁵ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Ba na jak ikwen anan asanaw, əna kə dəfen upo nga bay. Mer su way uno sa ga tɔ gədan ana Bəbay uno Mbərom ataya nà, ta slak sa ja 'am pa nga uno wa dɔ. ²⁶ Kə dəfen upo nga bay nà, anga kwanay nə tɔman uno ahay bay.

²⁷ «Tɔman uno ahay nà, tɔ sləne dungo sa 'am uno zle, aday na san atan lele re. Tinen apan ti pəruho azar. ²⁸ Ni varan atan sifa sa ndav bay ata awan, natiya awan ti mac itəbay. Dowan saa ngəzar atan à alay uno wa dukwen, ibay re. ²⁹ Bəbay uno sə vuro atan ata, winen a zalan məgala anà way ahay fok. Anga nan, dɔwan saa ngəzar atan à alay a Bəbay uno a wa dukwen ibay. ³⁰ Nen tɔ Bəbay uno ata nə manay kərtek.»

³¹ Bahay sə Yahuda ahay tɔ sləne 'am ata cəna, ta ma nga sa ra kon à alay inde miza awan†, aday sa tar anan. ³² Anga nan, Yesu a jan atan: «Na gak mer su way ahay lele aya bayan a pa 'am ana kwanay tɔ məgala ana Bəbay uno. Ki tiren nen həna gəngaf gəngaf bine siwaw nà, pi mer su way wura kərtek a anaw?»

³³ Bahay sə Yahuda ahay tɔ mbədahan apan, ta wa: «A nan umo sa tar iken nà, anga mer su way anak lele aya bay, əna anga kə jənək anan pa 'am anà Mbərom. Iken nə dɔ zənzen awan, aday a nak sə tara anan nga anak həna, Mbərom awan.»

³⁴ Yesu a mbədahan atan apan: «Mə vinde à Deftere a kwanay inde, Mbərom a ja nà: “Kwanay aday nà,

* **10:22** Abay doh sə mazlaḡ a Mbərom ata nà, dɔ manide ahay tɔ mbəzlak anan. Əna Isəra'ila ahay tɔ ndakak anan maza awan. Aday həna pə əva pə əva tinen apan ti ga azar uko awan. Kà slak alay ata nà, na. † **10:31** Ca pə Yuhana 8.59. ‡ **10:34** Ca pə Jabuurə 82.6.

mbərom ahay.†»³⁵ Da san zle, way ana Deftere a Mbərom ma ja nà, a mbacay wa zek bay. Do sə sləne 'am ataya nà, Mbərom a ngaman atan nə mbərom ahay.³⁶ Nen nà, Mbərom u go nga, aday a slənay nen pə daliyugo. Ki jen nà, nə jənak anan pa 'am anà Mbərom nà, kəkəməw? Anga na wa, nen wan anahan ata daw?³⁷ Kak na ga nə mer su way ana Bəbay uno Mbərom bay nà, kə dəfen upo nga bay.³⁸ Aday kak na ga nà, mer su way anahan tə dīdem a cəna, dəfen nga pi mer su way uno. Kwa kə dəfen nga pi nen bay nà, dəfen nga pi mer su way uno a kwa. Anga aday, kə sənən anan hwiya, Bəbay uno nà, manay kərtək awan.»

³⁹ Asa bahay sə Yahuda ahay tə pəlay sa ban anan, tə njadək anan bay, kə təmək patan wa.

⁴⁰ Pə dəba anahan a wa, Yesu a zla way anahan pə day uho sə zlinder sə Urdon, a njahay way anahan à man ana Yuhana sa taa ga baptisma ata awan.⁴¹ Do ahay ta nay pə cakay anahan bayan a awan. Ta ja, ta wa: «Yuhana nà, kula kə gak masuwayan ahay itəbay, əna 'am anahan a sa ja pə dowan a anan nà, kə tərək dīdem aya awan.»⁴² Do maza aya bayan a à man ata awan, tinen tə dəfək apan nga.

11

Lazarus kə məcak

¹ Dowan a inde tə ngaman Lazarus, winen dəvac awan. Dowan ata nà, winen ù kon sə ngaman Baytiniya ata awan. Mərak anahan ahay inde dəna aya cew dukwen, tinen à man ata re, atə Marta tə Mariyama.² Mariyama aday nà, uwar saa mbədan amar pə saray anà Yesu aday sə takad panan tə sibək sa nga anahan ata awan. Lazarus a dəvac ata nà, mərak anahan.

³ Atə Marta tə Mariyama ta slan dō saa jan anà Yesu nà: «Ba

Məduwen, car anak Lazarus nə winen lelibay, dəvac a gan.»

⁴ Yesu a sləne 'am ata cəna, a wa: «Dəvac ana Lazarus nà, dəvac sa mac anan bay. Əna dəvac ata i ka anan məgala ana Mbərom, aday mazlaḅ uno re, nen Wan a Mbərom.»

⁵ Atə Marta tə Mariyama tatə Lazarus nà, Yesu a pəlay atan nə lele.⁶ Aday cəkəbay, anahan sə sləne Lazarus dəvac awan ata nà, kə njahak à man ata luvon ahay cew asa.

⁷ Pə dəba wa, a jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Muko pə daliyugo sə Yahudiya.»

⁸ Tinen ta jan, ta wa: «Miter, Yahuda ahay tə pəlay abay sa tar iken tu kon nə kwakwa bay asanaw? Həna, a nak sa ma à man ata re daw?»

⁹ Yesu a mbədan anan apan, a wa: «Pac a dav nà, hway bidaw? Aday kak dō winen apan i bar à jiy-jay anahan a inde nà, saray i dəcan daw? Saray i dəcan bay, anga a canan ide zle lele, winen à jiyjay sa dav pə daliyugo a anan inde.¹⁰ Aya əna, dō sa bar à luvon inde ite nà, saray i dəcan, i slahay təkək, anga jiyjay inde sə luvon itəbay.»

¹¹ Pə dəba sa 'am ata wa asa, Yesu a jan atan: «Car a mənuko Lazarus ata kə njəkək ahan. Əna ni zla saa pədəkey anan.»

¹² Njavar anahan ahay tə mbədan apan, ta wa: «Ba Məduwen, kak a njək ahan ata nà, i mbar asanaw!»

¹³ Abay a nan anà Yesu sa ja nà: Lazarus kə məcak! Əna pə njavar anahan ahay nà, a jan atan nə 'am sə ahan acəkan.

¹⁴ Yesu a jan atan anan ngəlarək kutok, a wa: «Lazarus kə məcak!

¹⁵ Əna na zlak à man ata bay nà, anga kwanay. Natiya, ataslay mível uno inde, anga tə way a saa təra ata nà, kwanay ki i njiden sa daw upo nga kutok. Həna nà, zluko pə cakay ana Lazarus awan.»

16 Tomas, dōwan a tə ngaman Didimus* anga winen muwsa ata, a jan anà azar sə njavar ana Yesu aya, a wa: «Mənuکو dukwen zluکو saa mac tatə miter a mənuکو.»

Yesu nà, winen dō sə slabakay anan dō ahay à məke wa

17 Natiya, Yesu a dəzle à Baytiniya cəna, a sləne tə zəbək anan Lazarus à məke kà gak luvon ahay fudō coy. 18 Baytiniya a aday nà, bəse tə Urəsəlīma i ga nà, way sə kilomiter ahay maakan. 19 Yahuda ahay bayan a ta nak à məsinde ana Lazarus. Ti i bənan mivəl anà mərək anahan ahay, atə Marta tə Mariyama.

20 Ana Marta sə sləne sa jəka Yesu kà nak ata nà, a slabak, a zla à man anahan pə cəved. Əna Mariyama nà, winen a njahay agay. 21 Marta a jan anà Yesu: «Abay kà ga inde à man a anan nà, mərək uno i mac bay. 22 Həna dukwen na san zle, Mbərom i varak way kawa ananak saa cəce panan ata fok re.»

23 Yesu a mbədahan apan, a wa: «Mərək anak i slabakay à məke wa.»

24 Marta a wa: «Na san zle, pa pac sa ndav anan daliyugo nà, i i slabakay ahay tə dō ahay fok à məke wa.»

25 Yesu a jan: «Nen nà, dō sə slabakay anan ahay dō ma mac aya à məke wa, dō sə varan atan sifa re. Kuwaya, dōwan a kə dəfak upo nga nà, i njahay uho tə sifa awan, kwa kə məcak dəp nà, na. 26 Kuwaya, dōwan a tə sifa mba cəna, kə dəfak nga pi nen a nà, i mac bay. Iken, kə təmahak 'am a anan dāw?»

27 Marta a mbədə apan, a wa: «Ayaw, Ba Məduwen, nə dəfak apak nga. Iken nà, Almasihu, Wan a Mbərom a sa nay ahay pə daliyugo ata awan.»

Yesu a pəkay ide sə ayam

28 Pə dəba ana Marta sa ja 'am ata wa nà, a zla pə cakay ana mərək

anahan Mariyama, a jan tə səksək awan: «Miter kà nak, winen apan i ngamak!» 29 Mariyama a sləne matanan cəna, a slabak hərom, a zla pə cakay ana Yesu.

30 Yesu a aday nà, kə dəzlek à wulen su doh bay. Winen à man a tinen sə zlangay tə Marta ata mba.

31 Dō a tinen mə njahay aya à doh tatə Mariyama ata, tinen apan ti man a mivəl à doh. Tə canan winen sə slabak baram ata nà, tə pərahan azar. A ga patan nà, i zla saa yimay ahay pə jəvay wa.

32 Mariyama a dəzley ahay pə cakay ana Yesu nà, a dukwen gərmec à vo, a jan: «Ba Məduwen, kà ga inde à man a anan aday nà, mərək uno i mac bay.»

33 Yesu a canan à Mariyama nà, winen apan i yam, aday Yahuda ahay sə pərahan ayak azar ataya dukwen tinen apan ti yam re. Anga nan, a slabakan anan mivəl anà Yesu, a cəban.

34 Yesu a cəce: «Ki len anan ahaw?»

Tə mbədahan apan, ta jan: «Miter, hayak, ca apan!»

35 Cəna, Yesu a pəkay ide sə ayam.

36 Yahuda ahay ta wa: «Cen apan, a pəlay anan Lazarus a re!»

37 Aya əna dō azar aya ta wa: «Winen dō sə təban anan ide anà dōwan a hufof ata awan. Abay winen à dəzley ahay à alay a Lazarus tə sifa mba ata nà, i mba apan sa mbar anan aday à mac bay, bidaw?»

Yesu kə slabakak anan Lazarus à məke wa

38 A cəban anà Yesu maza asa, a zla pə jəvay. Jəvay a nà, mə tacay a tə bələlən. 39 Anga nan kutok, Yesu a wa: «Təben anan jəvay awan!»

Marta a wa: «Ba Məduwen, i rəbas, anga kə gak həna luvon ahay fudō à məke inde.»

40 Yesu a mbədahan apan, a wa: «Na jak anak bidaw? Kak kə dəfak

* 11:16 Ta 'am sə Gərek nà, Didimus a nan sa ja «muwsa».

upo nga nà, ki canan anà mægala sə mazlaḅ a Mbərom asanaw?»

⁴¹ Tə təḅa anan bəlalen pə jəvay wa kutok. Yesu a ca ide à mburom, a wa: «Na gak ayak suse, Bəbay uno, anga kə slənek uno anan. ⁴² Nen, na san zle, hwiya ki sləno anan. Əna na jak ayak nà, anga do sa man a anaya tā daf apak nga, tā san iken sə slənay ahay nen acəkan.»

⁴³ A ndav anan 'am anahan ata nà, a ja 'am tə məgalak a asa, a wa: «Lazarus, hayak uho!»

⁴⁴ Lazarus, dōwan a ma mac ata, a nay ahay uho, saray tə alay anahan aya tinen mə tuwed aya tə pətike. Ide anahan a dūkwən mə tuwed a tə zana.

Yesu a jan atan, a wa: «Pəsiken panan zana, aday à zla way anahan.»

Wurwer sa ban anan Yesu

Mata 26.1-5; Markus 14.1-2; Lukas 22.1-2

⁴⁵ Yahuda a sa zlak ayak pə cakay ana Mariyama ataya, tə canan anà mer su way ana Yesu sa ga ata cəna, bayak a à wulen ana tinen wa tə dəfak nga pə Yesu. ⁴⁶ Aya əna, do a azar aya ta zla pə cakay ana Farisa ahay saa ray ahay apan 'am anga mer su way anahan sa ga ata awan.

⁴⁷ Anga nan, Farisa ahay pi zek tə bahay sə gədan dundo anà way ahay tə ngaman anà maced sə Yahuda azar aya, aday tə halay nga. Ta wa: «Di ga həna nà, kəkəməw? Anga dōwan a anan winen apan i ga masuwayan sə way ahay bayak awan. ⁴⁸ Kak da sak a mbəsak anan à ga mer su way matanan nà, do ahay kəzlek ti daf apan nga. Aday pə dəḅa anahan a wa kutok nà, Ruma ahay ti i ja à 'am ata inde. Ti mbəzlake uko anan doh sə mazlaḅ a Mbərom, aday ti tak uko 'am re.»

⁴⁹ Do kərtek à wulen a tinen awan tə ngaman Kayafas, winen bahay nga su do sə gədan dundo anà way pə viya ata awan. Winen a jan atan: «Kwanay kə sənən awan bay. ⁵⁰ Suwan do kərtek à mac anga

do a kəzlek, tə do ahay saa lize jiya nà, na. Matanan bidaw?»

⁵¹ A ja 'am ataya nà, tə ndaraw si zek anahan a itəbay. Sə dakan anan 'am ata nà, Mbərom, anga tə viya ata nà, winen bahay nga su do sə gədan dundo anà way ahay. Anga nan, a wa Yesu i sa mac anga Yahuda ahay fok. ⁵² Əna Yesu i mac nà, anga Yahuda ahay dəkdek bay. I mac nà, anga aday à halan nga anà wan a Mbərom ma ta 'am ataya, tə njahay pə kərtek a re.

⁵³ A ban pə luvon ata wa kutok nà, bahay sə Yahuda ahay tə dazlan sa ga wurwer sa vad anan Yesu. ⁵⁴ Anga nan, Yesu kə mbak apan sa bar lele à wulen sə Yahuda ahay sabay. A slabak à wulen su doh ata wa, a zla à man kiḅe. Natiya tə njahay à man ata tə njavar anahan ahay à wulen su doh sə ngaman Efərayim ata awan.

⁵⁵ Azar uko sə Yahuda ahay sə ngaman azar uko sə Pasəka ata, i sla bəse. Anga nan, do sə wulen su doh sə kiḅe ahay ta zla à Urəsəlima saa lavay anan zek a tinen ahay à cəncan a inde kurre. ⁵⁶ Tə dəzley ahay à Urəsəlima nà, tə pəlay anan Yesu. Tə halay nga u doh sə mazlaḅ a Mbərom nà, tə cəce pi zek ahay wa, ta wa: «A ga pikwen nà, i nay ahay à azar uko daw, i nay ahay bay?»

⁵⁷ Bahay sə gədan dundo anà way ahay, pi zek tə Farisa ahay ta ban 'am à wulen a tinen inde, ta wa: «Dowan a kə sənək man a Yesu nà, à dəkak uko anan aday di ban anan.»

12

Mariyama a mbaḅ amar pə saray ana Yesu

Mata 26.6-13; Markus 14.3-9

¹ Natiya, a mbəsak luvon mbərka aday azar uko sə Pasəka i sla nà, Yesu a zla à Baytiniya, u kon ana Lazarus, dōwan a Yesu sə slabakay anan ahay à məke wa ata awan. ² Ta dan way sa pa anà Yesu à man

ata awan, aday Marta a varan atan. Do ahay inde bayak a pə tuwez ata awan, Lazarus dukwen winen inde re.

³ A man sa pa way nà, Mariyama a gəba amar sə wurde anahan sə dala bayak awan, a rəbas nə dun'a. A mbədan anan pə saray anà Yesu. Ta da amar ata aday nà, tə way sə ngaman *nardi*, i ga à dunguzlok sə amar inde. A mbədan anan pə saray lele nà, a takad anan panan tə sibək sa nga anahan. Doh ata fok a rəbas nə dun'a lele.

⁴ Njavar ana Yesu a inde kərtek à man ata awan, tə ngaman Yudas Iskariyot. Winen do saa ga daf pə Yesu ata awan. A canan anà way ana Mariyama sa ga ata nà, a wa: ⁵ «Ta wa, abay tš sukom anan way tə amar a anan nà, i ga dala sə *dinar** səkət maakan, aday ti var anan dala awan anà do mətawak aya nà, ta gak way lele bidaw?» ⁶ Yudas a ja 'am ataya nà, anga aday a gan may sa man zek anà do mətawak aya bay. Əna a ja matanan nà, anga winen aday nà, do sa ban dala a tinen awan, aday a taa kəra panan.

⁷ Aya əna, Yesu a wa: «Mbəsiken anan uwar a anan, a lah anan upo nà, way a aday ti su go pac sa la nen ata awan. ⁸ Do mətawak aya nà, ti ga inde tə kwanay hwiya, əna nen ni ga inde tə kwanay hwiya itəbay.»

Wurwer sa vad Lazarus

⁹ Natiya Yahuda ahay bayak a tə sləne Yesu winen à Baytiniya nà, ta zla à man ata awan. Ta zla à man ata dukwen nà, anga Yesu cəna coy bay. Ta zla saa cay ahay pə Lazarus re, winen dowan a Yesu sə slabakay anan à məke wa ata awan. ¹⁰⁻¹¹ Matana awan, Yahuda ahay bayan a tə mbəsakak sə pərahan azar anà pəra a tinen†, tə pərahan azar bugol nà, anà Yesu,

anga Lazarus. Anga nan kutok, bahay sə gədan dungo anà way ahay dukwen tə banak 'am sa jəka ti vad anan Lazarus à wulen ana tinen wa re.

*Yesu a zla à Urəsalima
Mata 21.1-11; Markus 11.1-11;
Lukas 19.28-40*

¹² Sidew a kutok, do a sə halay nga anga azar uko sə Pasəka ataya, tə sləne Yesu winen apan i nay ahay à wulen su doh sə Urəsalima cəna, ¹³ tə ngəway alay sə gazlangaw ahay à alay inde. Ta zla saa zlangay tatə Yesu pə cəved tə daslam ataya à alay inde. Ta zlah, ta wa: «Həren anan nga anà Mbərom! Mbərom à daf alay sə mazlaḅ anahan pu do saa nay tə sləmay anahan, bahay sə Isəra'ila ata awan.»

¹⁴ Yesu a njad zungo a inde, a ján apan, a zla pə cəved. A təra kawa ana Deftere sa ja ata awan. A wa:

¹⁵ «Do sə Urəsalima ahay, kə jəjiren bay.

Bahay a kwanay winen apan i nay ahay həna,

winen ma ján a pə zungo.‡»

¹⁶ Njavar anahan ahay tə sənək 'am anan fan bay. Aday Yesu a zla à man sə mazlaḅ ana Mbərom nà, ta may anan ahay 'am ata à nga inde kutok. Ta san nà, Deftere a ja 'am ata nà, pə winen awan, aday pi mer su way a tinen sa ga anga winen ata awan.

¹⁷ A alay a Yesu sə ngaman ahay anà Lazarus uho, a slabakay anan à məke wa ata nà, do ahay inde à man ata bayan awan. Do ataya tə canak anan, aday tə təkəren 'am awan anà do azar aya re. ¹⁸ Natiya awan, do ahay ta nay ahay bayan a, tə təma anan Yesu, anga tə sləne kə gak masuwayan ata awan.

¹⁹ Farisa ahay ta jan ĩ zek a tinen aya awan, ta wa: «Cen apan, way a mənuko sa ga həna ata fok nə kə varak uko magwagway bay, anga

* 12:5 Dinar kərtek nà, əga tinen dala si mer su way sə hway kərtek. † 12:10-11 Pəra sə Yahuda ahay nà, a dazlan tə Tawrita a Musa. ‡ 12:15 Ca pə Jekariya 9.9.

dó ahay fok tinen apan ti pərahan azar.»

Yesu a ja nà, alay a kà slak

²⁰ A wulen sə dó ahay sa nay à man sə azar uko sə həran nga anà Mbərom ataya nà, Gərek ahay uda awan, ta nak re. ²¹ Ta zla pə cakay ana Filip, dó su kon sə Baytisada, pə daliyugo sə Galile ata awan. Ta jan, ta wa: «Wan ada, a nan umo sə canan anà Yesu.»

²² Filip ite, winen a zla pə cakay ana Andəre, a jan. Ta zla maya awan saa jan 'am ata anà Yesu. Tə dəzle cəna, ta jan, ²³ aday Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Alay a kà slak həna, nen Wan su 'Do, ni ka anan mazlaḅ ana Mbərom sə vuro ata awan. ²⁴ Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Wan sa ndaw kə slahak pə yugo aday kə məcak bay cəna, i njahay nə hwiya wan sa ndaw kərtəktəkke. Əna wan sa ndaw kə sak a slahay aday kə məcak ite nà, i wasay bayak awan.

²⁵ Kuwaya dōwan a, a nan sifa anahan nà, i lize anan. Əna dōwan a kà nak anan ide anà sifa anahan pə daliyugo nà, i tam anan, i njad sifa sa ndav bay ata awan. ²⁶ Kuwaya, a nan à dōwan a su go mer su way nà, à pəruho azar. Aday dó su go mer su way nà, à saa zla à man uno saa zla ata ite. 'Do su go mer su way i nen cəna, kuwaya, Bəbay uno dukwen i həran nga nà, anà winen.»

Yesu a dakay anan amac anahan

²⁷ Yesu a ja, a wa: «Həna nà, mivél uno i ndəroḅ. Nà jan anà Bəbay uno nà, awan a maw? Nà jan nà, à tam nen à dəcə a anan wa daw? Aday dukwen na nay ahay pə daliyugo nà, sa sa dəcə a anan ata awan. ²⁸ Bəbay uno, ka anan mazlaḅ sə sləmay anak.»

'Am a ndəray ahay kwa à mburom wa, a wa: «Na kak anan mazlaḅ uno, aday ni ka anan maza re.»

²⁹ 'Do a sa man ata aya tə sləne 'am ata nà, ta wa: «Mbərom sa dac!»

'Do azar aya ite ta wa: «A'ay, maslay a Mbərom sa jan ahay 'am.»

³⁰ Əna zek a Yesu a, a jan atan, a wa: «Dungo ata a jay ahay 'am nà, anga nen bay, əna anga kwanay adəka. ³¹ Həna nà, alay a Mbərom kà slak sa gan sariya anà dó sə daliyugo ahay. Mbərom i razl anan bahay sə daliyugo a anan həna. ³² Əna, ta sak a cakaf nen à mburom nà, ni gəḅak anan ayak dó ahay fok pə cakay uno awan.» ³³ Yesu a ja 'am ata nà, anga sə dakay anan amac anahan i təra nə kəkəməw ata awan.

³⁴ Natiya, dó ahay ta jan: «Manay mə sləne à Deftere inde nà, Almasihu i nay, i ga inde hwiya. Ka ja, ka wa: Wan su 'Do nà, ti cakaf anan à mburom nà, kəkəma asanaw? Wan su 'Do aday nà, wita nà, wayaw?»

³⁵ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Jijjay inde winen apan i dəvak ikwen mənəcək mba. Bəren à man sə ide jiyjay a anan tamak, anga luvon i sa ga bəse. Aday dó sa bar à luvon inde nà, a san man anahan a saa zla ata bay. ³⁶ A alay a jiyjay winen inde tə kwanay mba cəna, dəfen nga pə ide jiyjay, anga aday kə təren dó sə ide jiyjay ahay.»

Pə dəḅa sa 'am ata wa, Yesu a zla saa der patan wa zek.

Yahuda ahay tə ngəmak sa daf nga pə Yesu bay

³⁷ Natiya, kwa à ga nà, Yesu kà gak mer su way masuwayan aya bayak pa 'am a tinen dəp nà, Yahuda ahay tə ngəmak sa daf nga pə Yesu bay hwiya. ³⁸ Way ata a ga zek nà, anga aday 'am ana Ezaya, dó maja'am a Mbərom ata à təra. A ja, a wa:

«Ba Məduwen, waya sa daf nga pa 'am a manay anaw?»

Mbërom Fetek a kan anan ahay gëdan anahan nà, à wayaw?S»

³⁹ Matanan, ta mbak apan sa daf apan nga bay, anga Ezaya dukwen kè lahak apan, kà jak, a wa:

⁴⁰ «Mbërom kè hurfok atan, anga aday tē canan ide bay, kè dëfak atan kurkwilen à slëmay, anga aday tē slëne bay, tã san bay.

Bina, abay ti mbëdahan lëen anà ines a tinen ahay, aday ni mbar atan.* »

⁴¹ Ezaya a ja 'am ata nà, pë Yesu awan, anga kè lahak sè canan anà mazla6 anahan.†

⁴² Kwa tē winen ata tēke, à wulen sè bahay sè Yahuda ahay wa dukwen, dō ahay inde bayak a tē dëfak nga pë Yesu. Əna tē ngëmak sè dakay anan pa 'am sè dō ahay fok bay, anga tē jëjaran anà Farisa ahay, tã saa rëzlay atan ahay ù doh sè wazay ahay wa bay. ⁴³ Të pëlay nà, mazla6 su dō zënnen awan, bina mazla6 a Mbërom saa varan atan ata bay.

'Am ana Yesu i ga sariya

⁴⁴ Yesu a ja 'am tē mëgalak awan asa, a wa:

«Kuwaya, dōwan a kè dëfak nga pi nen nà, a daf nga pi nen taayak bay. A daf nga pë dō sè slënay ahay nen re. ⁴⁵ Kuwaya dōwan kè canak uno nà, kè canak anan anà dō sè slënay ahay nen re. ⁴⁶ Na nay ahay pë daliyugo nà, aday dō sa daf upo nga ahay tē njahay à luvon inde itëbay, anga nen nà jiyjay sa dav pë daliyugo a anan.

⁴⁷ «Kuwaya kè slënek 'am uno, kè dëfak anan apan anà 'am ata bay cëna, saa gan sariya nà, nen bay, anga na nay ahay saa gan sariya anà dō sè daliyugo ahay bay, əna saa tam atan adëka. ⁴⁸ Natiya, dōwan a kè ngëmak nen bay, kè tëmahak 'am uno bay, i tavay pa

'am sè sariya, anga 'am uno sa ja ataya ti gan sariya. Ti gan sariya pa pac sa ndav anan daliyugo.

⁴⁹ «'Am inde na jak tē mägala uno ite nà, ibay. Əna nē taker nà, 'am ana Bëbay uno su jo, aday nà ja ataya awan. Nē dakay anan nà, 'am ataya dëkdëk. ⁵⁰ Na san zle re, way anahan su jo ahay nà, ti gëbak ikwen ahay adëka nē sifa sa ndav bay ata awan. Awan a inde, na ja ta nga uno nà, ibay, si mbala a Bëbay uno su jo ataya dëkdëk.»

13

Yesu a banay saray a njavar anahan ahay

¹ Natiya, a mbësak ibay luvon kërtek aday azar uko sè Pasëka i sla. Yesu dukwen a san zle, alay anahan a kè slak sa ma pë cakay ana Bëbay anahan bëse, i mbësak anan daliyugo a anan. Hwiya a pëlay anan dō anahan ahay pë daliyugo, aday hëna a pëlay atan nē hus pa sa var sifa anahan.

² Alay sè tefek suko, atë Yesu tē njavar anahan ahay tinen apan ti pa daf nà, 6a Fakalaw kè dëfak abayak nga à mivel ana Yudas inde, wan mbala ana Simon Iskariyot ata awan, aday à ga daf pë Yesu.

³ Yesu a san zle, Mbërom kè varak anan gëdan pë way ahay fok, aday a san zle re, a nay ahay pë cakay ana Mbërom wa, aday i ma pë cakay anahan asa. ⁴ Anga nan, a slabak pa man sa pa way a tinen ata wa, a culok anan zana anahan zëbor a pi zek wa, a 6an zana kataw awan à zar. ⁵ A ngah a'am à tasa inde, a dazlan sè banay a saray a njavar anahan ahay. Kè banak a saray a dōwan a nà, ata i takad panan tē zana anahan a mē kätuwal a à zar ata awan.

⁶ A hëdëkey ahay pë cakay ana Simon Piyer bine siwaw nà, Piyer

* **12:40** Ca pë Esaaya 6.9-10. † **12:41** Ca pë Esaaya 6.1.

a jan: «Ba Məduwen, iken ki buno anan saray daw?»

⁷ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Piyer, ki san way uno sa ga həna ata fan bay. Əna ki i san mba.»

⁸ Piyer a mbədahan apan asa, a wa: «A'ay, ki buno saray kula itəbay.»

Yesu a jan anan ngəlarak kutok, a wa: «Kak aday nə banak anak a saray bay nə, iken do uno sabay!»

⁹ Piyer a jan kutok, a wa: «Miter, kak matanan cukutok nə, kə buno saray dəkdək bay, əna buno anan alay aday ta nga a təke.»

¹⁰ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Kak do kə banak coy nə, a gan may anə abanay zek sabay, əna i banay nə saray dəkdək, anga winen mə banay awan. Kwanay nə, mə banay aya awan. Əna, kwanay a fok bay.»

¹¹ Yesu nə, a san dawan a saa ga apan dəf ata zle. Anga nan a wa: «Kwanay mə banay aya awan, əna fok bay.»

¹² Yesu a ndav anan sə banan atan anan saray nə, a ma anan rəkot anahan pi zek. A njahay ə man sa pa way asa, a wa: «Kə sənen way nen sa gak ikwen həna ata zle daw? ¹³ Kwanay apan ki ngimen uno “Miter”, “Bahay a manay” acəkan, anga nen nə, winen a way anahan. ¹⁴ Nen nə Miter a kwanay, Bahay a kwanay, nə banak ikwen anan saray. Sumor a dukwen, kwanay nə, binen anan anan saray i zek ahay matanan re. ¹⁵ Na ga matanan, aday kə tətiken sa ga matanan cite. Nə dəkak ikwen anan minje a coy. ¹⁶ Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Do sa ga mer su way əga do dukwen, i zalay bahay su doh ata bay. Do sa slan do nə, a zalay anan do si mer su way anahan a sa slan anan ata bidaw? ¹⁷ Matanan, həna kə sənen anan kutok. Kak aday ki gen anan mer su way a acəkan nə, ki i tislən mivəl bayak awan.

¹⁸ «Na ja nə pə kwanay a fok bay, anga na san do uno sə walay ataya zle. Əna, way a mə vinde awan ə Deftere a Mbərom ataya inde nə, ə təra. Mə vinde uda nə: “Dowan a ma pak dəf maya ata, kə tərak do manide uno.” ¹⁹ Ni jak ikwen anan həna, mənəna way ata sə təra, anga aday, way kətanən kə tərak nə, kə dəfen upo nga, kə sənen anan, nen nə, nen.

²⁰ «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Kuwaya dawan a kə təmahak anan do nen sa slan anan ata nə, dawan ata a təma nə nen awan. Aday do kə təmahak nen dukwen, a təma anan nə do sə slənay ahay nen ata re.»

Yudas i i ga dəfpə Yesu

Mata 26.20-25; Markus 14.17-21; Lukas 22.21-23

²¹ Natiya, pə dəba ana Yesu sa ja 'am ataya wa cəna, mivəl anahan a slabak, a ja 'am ngəlarak asa, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Dowan a kərtek ə wulən a kwanay inde, i i ga upo dəf.»

²² Njavar anahan ataya tə zəzor zek ahay nerre, aday ta san sa jəka a ja 'am ata pə wayaw nə, ta san bay. ²³ Do kərtek inde ə wulən sə njavar anahan ataya, Yesu a pəlay anan kə zalak. Winen mə njahan a pə cakay. ²⁴ Simon Piyer a cak ayak apan, a ma panan ide biyya, kawa sa ja bine siwaw nə: «Cəce pə Yesu wa, a ja nə pə wayaw.» ²⁵ Dowan ata a həjəkək ayak nga pa mbac ana Yesu, a cəce: «Ba Məduwen, saa ga apak dəf a nə, wayaw?»

²⁶ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Həna ni gad dəf, ni tar anan ə tuwez, aday winen nə, dawan a ni varan anan dəf ata awan.» Cəna, Yesu a gad dəf, a tar anan ə tuwez, a varan anan anə Yudas, wan ana Simon Iskariyot.

²⁷ Yesu a varan a dəf ata cəna, Fakalaw a zlan ə mivəl inde anə

* 13:18 Ca pə Jabuura 41.10.

Yudas. Yesu a jan kutok: «Awan anak inde sa ga nà, gamacan coy!»

²⁸ A wulen su dō a mē njahay a pē tuwez ataya, dōwan sa san kwa kərtek Yesu a ja 'am ata angamaw nà, ibay. ²⁹ Yudas nà, dō sa ban dala a tinen awan. Anga nan tē bayak i ga nà, Yesu a jan 'am sē sukumay ahay way sa ga azar uko, kabay ā zla saa varan way anà dō mətawak aya awan.

³⁰ Yudas a tēma anan daf ata cəna, a nay wanahan uho. Abay luvon kà gak coy re.

'Am sə asan zek

³¹ Yudas a nay ahay uho cəna, Yesu a wa: «Həna nà, mazlaḅ uno, nen Wan su Dō, winen apan i ka zek. Aday ti nen dukwen, Mbərom i ka anan mazlaḅ anahan re kutok. ³² Natiya, nen Wan a Mbərom, na kak anan mazlaḅ anahan nà, winen a i ka anan mazlaḅ ana wan anahan tē alay anahan a awan, aday i ka anan nē həna coy. ³³ Dəna uno ahay, nen inde tē kwanay mənəcək mba, aday pē dəḅa wa ki i pəlen nen. Əna ni jak ikwen həna way uno sa jan anà bahay sē Yahuda ahay ata awan: «A man uno saa zla ata nà, ki mben apan saa zla itəbay.» ³⁴ Anga nan, ni jak ikwen nga sa 'am wiya həna: Sənen zek ā wulen a kwanay. Ayaw, sənen zek ā wulen a kwanay ahay, kawa anuno sa pəlay kwanay. ³⁵ Njiden sa san zek ā wulen a kwanay ahay lele. Natiya, dō ahay fok ti san, kwanay nà, njavar uno ahay acəkan.»

Atə Yesu tə Piyer

Mata 26.31-35; Markus 14.27-31; Lukas 22.31-34

³⁶ Simon Piyer a jan anà Yesu, a wa: «Ba Məduwen, ki zla ahaw?»

Yesu a mbədahan apan, a wa: «À man uno saa zla həna ata nà, ki mba apan sē pəruho azar fan bay. Əna ki i mba apan sē pəruho azar nē mba.»

³⁷ Piyer a jan anà Yesu: «Ba Məduwen, ni mba apan sē pərahak azar həna fan bay nà, angamaw? Nen, u no ni var anan sifa uno anga iken re!»

³⁸ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Tē dīdem a nà, a nak sa var anan sifa anak anga nen acəkan dāw? Nen apan ni jak tē dīdem a həna: Zukwa njəkar i saa zlah nà, ka jak saray maakan ka san nen bay.»

14

Yesu nà, cəved, winen dīdem, aday winen sifa

¹ Yesu a jan anà njavar anahan ahay kutok, a wa: «Awan ā jalay kwanay bay. Dəfen nga pē Mbərom, aday kē dəfen upo nga re. ² A gulom su doh ana Bəbay uno Mbərom nà, man ahay inde bayak awan. Ni zla saa ndakak ikwen man ā man ata awan. Kak matanan bay nà, ni jak ikwen bay asanaw. ³ Aday azanan na sak a zla, nē ndakak anan man a coy nà, ni may ahay, aday ni ra kwanay pē cakay uno awan. Natiya, ki i njihen ā man uno saa njahay ata ite. ⁴ Aday dukwen, cəved sa zla ā man uno saa zla ata nà, kē sənen zle.»

⁵ Tomas a mbədahan apan, a wa: «Ba Məduwen, manay aday nà, ma san man anak a saa zla uda ata bay kutok nà, mi i san cəved awan nē kəkəməw?»

⁶ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Nen nà, cəved, dīdem, aday sifa. Anga nan, mənəna nen cəna, dōwan saa mba apan sa zla ā man ana Bəbay Mbərom nà, ibay. ⁷ Kak kē sənen nen nà, ki sənen anan Bəbay uno zle re. A ban pē həna anan wa cəna, kē sənen anan zle coy, anga kē cinen anan.»

⁸ Filip ite a jan, a wa: «Ba Məduwen, dākan umo anan Bəbay awan cəna, i slan umo dā asanaw!»

⁹ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Filip, nen inde tē kwanay kwa

həna kabay, aday ka san nen bay hwiya daw? Dowan a kə canak uno cəna, kə canak anan anə Bəbay uno re. Ka ja, ka wa: “Dakan umo anan Bəbay awan” nə kəkəmw? ¹⁰ Nen tə Bəbay uno, Bəbay uno ti nen, manay kərtek a nə, kə dəfak apan nga bay dəge? 'Am a nen sa jak ikwen ata fok nə, a nay ahay i nen wa bay. Sa ga mer su way ata nə, Bəbay uno a, winen i nen inde ata awan. ¹¹ Dəfen nga pa 'am uno sa jak ikwen: “Nen tə Bəbay uno, Bəbay uno ti nen nə, manay kərtek” ata awan. Kak matanan bay dukwen, dəfen upo nga anga mer su way uno ahay kwa.

¹² «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Dowan a kə dəfak upo nga cəna, winen dukwen i ga mer su way kawa anuno sa gay ahay ata ite re. Dowan ata i sa ga adəka nə, way sə zalay mbala anuno, anga nen apan ni zla nə, pə cakay ana Bəbay uno awan. ¹³ Way ana kwanay saa cace tə sləmay uno ataya fok, ni ga atan. Matanan, nen Wan su Do ni ka anan mazlaḅ ana Bəbay uno Mbərom. ¹⁴ Kə cəcihen puno wa way tə sləmay uno nə, ni ga anan.»

Yesu a ja i slənay ahay Apasay Cəncan awan

¹⁵ Yesu a ja asa, a wa: «Kak kə pəlen nen asanaw nə, ki dəfen anan apan anə 'am uno ahay fok. ¹⁶⁻¹⁷ Aday nen ni gan kem anə Bəbay uno anga aday ā slənak ikwen ahay dō hinen maza saa mak ikwen zek. Dowan ata nə, winen Apasay sə dakay anan dīdek a Mbərom. Winen i njahay tə kwanay sə coy. Do sə daliyugo ahay ti njad sə təma anan ā mivəl a tinen inde itəbay, anga ti canan bay, aday ti san anan bay re. Kwanay nə, ki sənen anan anga i njahay tə kwanay ā mivəl inde. ¹⁸ Ni mbəsak kwanay taayak kawa wan mətawak ahay bay, ni may ahay pə cakay a kwanay. ¹⁹ Aday

azanan mənəcək nə, dō sə daliyugo ahay ti cuno sabay, kwanay nə, ki cinen uno hwiya. Nen nə, dō tə sifa awan. Anga nan kwanay dukwen ki njihen tə sifa aya awan. ²⁰ Luvon ata kə dəzlek ahay nə, ki sənen anan manay tə Bəbay uno nə manay kərtek, aday mənuko dukwen kərtek a re.

²¹ «Do sə pəlay nen tə dīdem a cəna, i təma 'am uno, i dəfan apan, i ga mer su way kawa 'am uno sa jan. Bəbay uno dukwen i pəlay anan dō sə pəlay nen, ata nen dukwen ni dakan anan asan zek uno, ni dər panan zek bay, ni kan zek lele.»

²² Yuda ite, winen aday nə, Yudas Iskariyot itəbay ata, a wa: «Ba Məduwen, ki kan umo zek aday ki kan zek anə dō sə daliyugo ahay ite bay ata nə, kəkəmw?»

²³ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Kəmaya, dōwan a kə pəlak nen nə, i dəfan apan anə 'am uno ahay. Bəbay uno dukwen i pəlay anan, manay a cew maya mi dər panan zek bay, aday mi njahay tə winen. ²⁴ Əna, dōwan a kə pəlak nen bay ite, i dəfan apan anə 'am uno ahay bay. Aday dukwen, 'am a kwanay sə sləne həna ata nə, a nay ahay i nen wa bay. Bəbay uno sə slənay ahay nen ata sa ja. ²⁵ A alay a nen inde tə kwanay a mba ata nə, na jak ikwen anan way a anaya coy. ²⁶ Pa 'am nə, Bəbay uno i slənak ikwen ahay maməzek tə sləmay uno. Winen nə, Apasay Cəncan awan. Ata aday, winen adəka i dakak ikwen anan way ahay fok, aday i mak ikwen anan 'am uno ahay fok ā sləmay inde asa.

²⁷ «Natiya kutok, ni mbəsakak ikwen nə, zay. Ni varak ikwen zay uno. Zay uno saa varak ikwen anan ata nə, kawa zay ana daliyugo sa var ata bay. Həna, nen ni zla way uno, əna kə jilen awan bay, kə jəjiren bay re. ²⁸ Kə slənen sa jəka: Ni zla way uno, aday ni may ahay pə cakay ana kwanay.

Kak aday kə pəlen nen asanaw cəna, tislən adəka nà, mivel. Anga nen apan ni zla nà, à man ana Bəbay uno, winen a zalay nen tə mazla6.

²⁹ «Nə dakak ikwen anan pi zek wa aday way ataya ti saa təra. Ata way ataya tə tərak nà, kwanay ki dəfen upo nga kutok. ³⁰ Ni njad alay a tə kwanay gem sə dakak ikwen anan way ahay sabay, anga həna bahay sə daliyugo a anan i nay ahay. Məgala anahan inde upo kwa mənjoek ibay. ³¹ Əna aday, do sə daliyugo ahay tã san nà, nə pəlay anan Bəbay uno, aday na ga dukwen mer su way anahan awan.

«Həna adəka nà, slabiken, zluko à man a anan wa!»

15

Yesu nà, a ga minje tə dədəzl si sé lele awan

¹ Yesu a ja 'am tə jike awan, a wa: «Nen nà, na ga minje tə dədəzl si sé lele awan. Bəbay uno dukwen, winen nà, do sə lavan nga anà sé ata awan. ² Anga nan, alay si sé awan aday a wahay wan bay ata nà, i gad anan. Winen sə wahay ata ite nà, i kəkal anan aday alay si sé ata à zəga anan sə wahay wan bayak awan. ³ Kwanay nà, 6a kə tərən kawa alay si sé mə kəkal aya, anga 'am uno sa jak ikwen ataya awan. ⁴ Dizlen alay i nen inde, aday nen ni dazlay alay à kwanay inde ite. Anga alay si sé mə japay a tə dədəzl si sé a bay ata nà, a mba apan sə wahay wan bay. Kwanay həna dukwen matanan re. Kə dizlen alay i nen inde bay cəna, ki mben apan bay kawa dədəzl si sé ata re.

⁵ «Nen nà, dədəzl si sé, kwanay dukwen alay aya awan. Dowan a kə dazlak alay i nen inde, aday nen dukwen nə dazlak alay à winen inde ite cəna, i təra kawa sé sə wahay lele ata awan. Anga mənjenja nen cəna, ki mben apan sa ga awan bay fok. ⁶ Aday dowan a kə

mbəsakak alay pi nen wa ite, Bəbay uno i lar anan à məndak kawa alay si sé ma gad ataya awan. Alay si sé ma gad ataya nà, ti kuray, do ahay ti ra atan, saa pak ù uko inde, sa vak atan coy.

⁷ «Cəkəbay, kak kə dizlen alay i nen inde lele, aday kak 'am uno mə dazlay alay a à kwanay inde lele ite nà, kə cəcihen way kawa ana kwanay sa gan may ataya fok, aday ki njiden anan acəkan ca. ⁸ Kak kwanay apan ki gen way lele aya hwiya cəna, kwanay njavar uno ahay acəkan. Ata ki ken anan nə mazla6 a Bəbay uno Mbərom anà do ahay bayak a kutok.

⁹ «Kawa ana Bəbay uno sə pəlay nen ata awan, nen dukwen nə pəlay kwanay nà, kətanən re. Anga nan, ngiren alay lele à asan zek uno inde. ¹⁰ Nen nà, nə dəfak anan apan anà 'am ana Bəbay uno ahay, aday nə ngarak alay à asan zek anahan inde. Matanan, kak aday kə dəfen anan apan anà 'am uno ahay nà, ki ngiren alay à asan zek uno inde lele acəkan. ¹¹ Na jak ikwen anan way a anaya nà, aday ataslay mivel a kwanay à ga inde kawa anuno awan, aday ata ataslay mivel mbala ana kwanay nà, à rah wa lele.

¹² «'Am uno sa jak ikwen ata nà, həna anan: Sənen zek à wulen a kwanay lele, kawa nen sə pəlay kwanay ata awan. ¹³ Do kə təmahak sa mac anga car anahan ahay nà, asan zek saa zalay anan mbala anahan ata nà, inde sabay. ¹⁴ Kə təmihen sa ga kawa anuno sa jak ikwen nà, kwanay nə car uno ahay. ¹⁵ Ni ngamak ikwen do si mer su way ahay sabay, anga do si mer su way nà, a san mer su way ana bahay anahan bay. Əna ni ngamak ikwen həna nà, car uno ahay adəka, anga 6a nə dakak ikwen anan way uno sə sənay ahay pə cakay a Bəbay uno wa ata coy. ¹⁶ Kwanay sə walay nen bay. Nen

nə walay kwanay adəka, anga aday ká si gen mer su way lele aya awan, aday lele a á ndav bəse bay ata awan. Ata Bəbay uno i varak ikwen anan way ana kwanay saa cəce panan tə sləmay uno ataya fok kutok. ¹⁷ Natiya awan, 'am uno ma ja ná, sənən zek á wulen a kwanay inde lele.»

Do sə daliyugo ahay ti nan ide aná do ana Yesu ahay

¹⁸ «Sənən a pi zek wa, do sə daliyugo ahay ta saa nak ikwen ide ná, ta lah su no ide adəka ná, i nen awan. ¹⁹ Kak abay kí gen nə do sə daliyugo ahay ata ná, ti nak ikwen ide bay, ti pəlay kwanay, anga kə tərən ná, do a tinen ahay. Əna ba nə walak kwanay á wulen a tinen ahay wa, aday kwanay do a tinen ahay sabay. Anga nan, tinen apan ti nak ikwen ide hwiya.

²⁰ «Ənga, men anan ahay 'am uno inde á nga inde aday. Na wa: Do sa ga mer su way əga do dukwen, i zalay bahay su doh ata bay. U no sa ja həna ná, kak tə kukwarak uno azar saa ga alay ti nen ná, ti kukwarak ikwen azar saa ga alay tə kwanay matanan re. Aday, kak tə dəfak anan apan aná 'am uno ahay ná, ata ti taa dəfan apan aná 'am a kwanay ahay ite. ²¹ Aday ná, ti gak ikwen way ataya fok ná, anga nen, bina ta san dōwan a sə slənay ahay nen ata bay.

²² «Ta wa abay á ga adəka ná, na nak bay, aday nə đakak atan anan 'am uno bay ná, ines a tinen i ga ibay. Əna na nak cukutok aday nə đakak atan anan 'am uno ná, hwiya tinen apan ti ga ines a tinen ahay re. Anga nan, 'am a tinen inde saa tam wa ná, inde sabay. ²³ Dōwan a ká nak uno ide cəna, ká nak anan ide aná Bəbay uno re. ²⁴ Na gak mer su way á wulen a tinen lele aya awan, aday kula dōwan maza ká gak matana bay. Kak matanan

bay ná, abay ines inde patan ibay re. Tinen tə canan tə ide a tinen aya awan, aná mer su way uno sa ga. Tə winen ata təkə ná, tinen apan ti nan umo ide aná manay tə Bəbay uno hwiya. ²⁵ Mə vinde awan á Deftere a Mbərom inde ná: “Tu no ide ná, kəriya pa 'am sə awan a ibay.*” Həna ta nan umo ide ná, anga aday 'am ata á təra.»

²⁶ Yesu a jan atan asa, a wa: «Do inde i nay ahay saa mak ikwen zek. I nay ahay ná, pə cakay ana Bəbay uno wa. Na sak a zla agay á man ana Bəbay uno awan ná, ni slənay anan ahay á man a kwanay. Dōwan ata ná, Apasay sə đakay anan đidek a Mbərom. Ká sak a nay cəna, i ga ná, side uno awan. ²⁷ Aday kwanay a dukwen, ki naa tərən do sə side uno ahay re, anga kwanay pə cakay uno ná, kurre way anan han asanaw!»

16

¹ «Na jak ikwen anan way a anaya həna ná, anga aday ká saa slihen á alay sə dəce inde bay, kə mbəsiken sa đaf upo nga bay re. ² Anga, azanan ti kukwarak ikwen ahay azar ú doh sə wazay ahay wa. Aday dukwen alay a inde i slay ná, do ahay ti vad kwanay. Ata ti bayak ná, kawa ta gan mer su way aná Mbərom. ³ Ti ga matanan, anga ta san sa jəka, nen, Wan a Mbərom ná, tə sənək bay, aday tə sənək zek a Mbərom a bay re. ⁴ Na jak ikwen anan həna ná, anga aday ta sak a dazlan sa ga matanan cəna, á mak ikwen ahay á nga inde ná, ba na jak ikwen anan coy. Na jak ikwen anan kurre bay ná, anga nen a inde tə kwanay a mba.»

Mer su way mbala ana Apasay Cəncan awan

⁵ «Natiya, həna nen ni zla way uno á man ana do sə slənay ahay nen ata awan. Aka aday dōwan kərtek sə

* 15:25 Ca pə Jabuura 35.19; Jabuura 69.5.

cæce puno wa ki zla ahaw næ ibay ata nà, angamaw? ⁶ Aday mbac kə slahak pikwen wa həna, anga næ đakak ikwen anan ata awan. ⁷ Đidek a acəkan nà, ni jak ikwen anan: Sumor a pə kwanay cəna, nà zla way uno adəka. Anga na sak a zla way uno bay nà, đo sa mak ikwen zek ata i nay ahay bay. Na sak a zla way uno ite nà, ni slənay anan ahay pə cakay a kwanay.

⁸ «Winen ite, kà sak a nay cəna, i đakan anan anà đo sə daliyugo ahay nà, tinen apan ti jəjay anga 'am sə ines, anga 'am sə đidek, aday anga 'am sə sariya a Mbərom. ⁹ Tinen apan ti jəjay anga 'am sə ines, anga aday nà, tə đəfak upo nga itabay. ¹⁰ Tinen apan ti jəjay pa 'am sə đidek, anga nen apan ni zla way uno pə cakay ana Bəbay uno Mbərom, aday đukwen, kwanay tə tinen ki i cinen uno kula sabay. ¹¹ Tinen apan ti jəjay anga 'am sə sariya, hina bahay sə daliyugo a anan aday đukwen, sariya kə bənak anan coy.

¹² «'Am ahay inde upo cara cara bayak a sa jak ikwen anan, əna ti zalak ikwen məgala à nga wa həna. ¹³ Əna Apasay sə đakay anan đidek a Mbərom ata kà sak a nay ahay cəna, i đakak ikwen anan đidek sə way ahay næ fok lele. Anga i ja aday nà, 'am sa nga anahan a bay, əna way anahan sə sləney ahay pə Mbərom wa, i jak ikwen anan. Ata aday i đakak ikwen anan way saa təra azanan pa 'am ataya awan. ¹⁴ I i ka anan næ mazlaḅ uno awan, anga i njaday ahay 'am ahay fok i nen a wa, aday i mak ikwen anan fok re. ¹⁵ Way a manay tə Bəbay uno a nə kərtek. Anga nan kutok, na wa: 'Am anahan a saa sləney ahay pi nen wa ata, i mak ikwen anan à sləmay.»

Way a ma cab a həna ata nà, i təra way sə mbasay adəka

¹⁶ Yesu a jan atan asa, a wa: «I njahay həna mənjoek nà, ki i cinen uno sabay, aday đukwen i njahay apan mənjoek cəna, ki i cinen uno maza asa.»

¹⁷ Azar sə njavar anahan aya tə cæce pi zek ahay wa, ta wa: «A nan sa ja jiya næ maw? A wa: «I njahay həna mənjoek nà, ki i cinen uno sabay, aday đukwen i njahay apan mənjoek cəna, ki i cinen uno maza asa.» Aday asa a wa: «Ni zla way uno pə cakay ana Bəbay uno asa.» A ja matanan nà, kəkəməw?» ¹⁸ Aday tə mənahan asa, ta wa: «'I njahay həna mənjoek' ata nà, a nan sa ja jiya næ maw? Đa san way anahan a sa gan may sa jak uko ata bay.»

¹⁹ Yesu kə sənək sa jəka, a nan à njavar anahan ahay sə cæce panan wa way. Anga nan a jan atan, a wa: «Kwanay apan ki vəden uway nà, pa 'am uno sa jak ikwen ata ba? Na wa: I njahay həna mənjoek nà, ki i cinen uno sabay, aday đukwen i njahay apan mənjoek cəna, ki i cinen uno maza asa.

²⁰ «Nen apan ni jak ikwen tə đidek a həna: Ki i yimen, ki i jen mawa, əna đo sə daliyugo ahay adəka nà, ata ti ma nga sə mbasay. Way i i cəbak ikwen, aday way a sə cəbak ikwen ata i tərək ikwen ambasay adəka. ²¹ Uwar ti zek cew a bine siwaw nà, mbac i slahan anga kutov kà sak a dəlay anan nà, na. Əna kà sak a ca apan, bəslək wan anahan kà nak uho asanaw cəna, awan a cəban sabay anga kə wahak wan, a njad nà, ataslay mivel coy. ²² Matanan awan, kwanay həna đukwen, mbac i slahak ikwen kawa uwar ti zek cew ata awan. Əna ni naa canak ikwen maza awan. A alay ata nà, ataslay mivel a kwanay i zəga nə bayak awan, aday đowan saa təma pikwen wa ataslay mivel ata nà, ibay.

²³ «Luvon ata kà sak a dəzley ahay nà, ki i cəcihen puno 'am sə awan

sabay, anga ki sänen anan way ahay nə fok. Acəkan, nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Kə cəcihen way pə Bəbay uno wa aday tə sləmay uno a nà, Bəbay uno i varak ikwen anan way a kwanay sə cəce fok. ²⁴ Hus ahay həna dukwen, kwanay kə cəcihen awan tə sləmay uno bay. Əna cəcihen, ki njiden way a kawa ana kwanay sə cəce ata awan, aday ataslay mivel a kwanay i rah wa kutok acəkan.»

Yesu kə mbasak pə daliyugo coy

²⁵ Yesu a ja asa, a wa: «Na ta jak ikwen way ahay nà, tə 'am sə jike. Alay a i nay ahay aday ni ja 'am tə jike sabay, əna ni dəkay anan way ahay pə Bəbay uno nà, ngəlarak ngəlarak kutok. ²⁶ Pə luvon ataya nà, ki cəcihen way ahay pə Bəbay uno wa nə tə sləmay uno. Na ja nà, nen saa cəce anga kwanay bay, əna kwanay awan ki cəcihen tə sləmay uno. ²⁷ Anga zek a Bəbay uno awan aday nà, a pəlay kwanay, anga kwanay dukwen kə pəlen nen, kə təmihen nen na nay ahay nà, pə cakay anahan a wa acəkan. ²⁸ Matanan nə slabakay nà, pə cakay ana Bəbay uno wa acəkan, na nay ahay pə daliyugo. Anga nan, həna ni slabak ni ma pə cakay anahan asa, ni mbəsak anan daliyugo.»

²⁹ Njavar anahan ataya ta jan, ta wa: «Ca apan kutok, həna ka jak 'am mənəna 'am sə jike kutok. ³⁰ Həna ma san zle, iken ka san way ahay nə fok. Anga dōwan a i saa cəce panak wa way cəna, kə sənək anan anan way anahan a saa cəce ata awan. Anga nan, ma daf apak nga, ka nay ahay nə pə cakay anə Mbərom wa acəkan.»

³¹ Yesu a jan atan, a wa: «Həna nà, kə dəfen upo nga acəkan daw? ³² Alay a inde i nay ahay mba, kə nak adəka coy, aday ki i ten 'am, kuwaya i zla way anahan a man anahan sa nan. Ata ki i mbəsiken

nen nà, taayak. Əna nen nə taayak acəkan bay, anga Bəbay uno a nà, winen inde ti nen hwiya wanahan.

³³ «Na jak ikwen anan nà, aday kə njiden sə njahay zay ti nen. Pə daliyugo həna nà, ki gen dəce bayak awan, əna bənen mivel lele, anga ba nen nə mbasak pə daliyugo coy.»

17

Yesu a ga amboh anga njavar anahan ahay

¹ Yesu a ndav anan 'am a anaya cəna, a ca ide à mburom, a wa: «Bəbay uno, alay uno kə slək həna kutok. Kan anan mazlaḅ uno anə dō ahay, anga aday nen nà kan anan mazlaḅ mbəla anak anə dō ahay cite re. ² Kə varak uno məgala sə lavan nga anə dō ahay fok kəzlek, anga aday dō a iken sə vuro atan ataya tā njad sifa sa ndav bay ata i nen wa kutok. ³ Sifa sa ndav bay ata nà, kawa sa ja bine siwaw nà, tā san iken, iken nə Mbərom dīdek a kərtek, aday tā san nen Yesu Almasihu nà, wan anak mə slənay a pə daliyugo ata awan.

⁴ «Na kak anan mazlaḅ anak anə dō sə daliyugo ahay, kawa sa ja nà, nə ndəvak anan mer su way anak a sə vuro ata awan. ⁵ Həna kutok, Bəbay uno, vuro ahay mazlaḅ pa 'am anak ite, mazlaḅ a kawa anuno a kurre nen pə cakay anak a mba, kwa à alay daliyugo dukwen mə ndakay a fan bay ata awan.

⁶ «Nə dəkak atan anan way ahay pə iken anə dō iken sə walay atan ahay à wulen sə dō sə daliyugo ahay wa ataya awan. Anga nan, həna nà, ta san iken zle lele kutok. Tinen nə dō anak ahay, kə varak uno anan ite, tə dəfak anan apan anə 'am anak. ⁷ Həna dukwen ta san zle, way iken sə vuro anan ata fok nà, a nay ahay à alay anak wa. ⁸ Nə dəkak atan anan ləbara anak dukwen kawa ananak su jo ata awan, tə təmahak anan acəkan. Tə sənək, nen na nay ahay pə cakay

anak wa acakan, aday dukwen tã tãmahak, sã slãnay ahay nen nã iken awan.

⁹ «Na gak amboh hãna anga tinen. Ni gak amboh anga man su dõ a bay, ãna anga dõ a iken sã vuro ataya awan, anga tinen dõ anak ahay re ata awan. ¹⁰ Dõ uno inde cãna, winen dõ anak. Mbala anak inde ite dukwen, winen dõ uno re. Aday dõ anumo ataya, tinen apan ti ka anan mazla6 uno pã daliyugo. ¹¹ I njahay hãna mãnjoek nã, ni mbãsak anan daliyugo a anan, ni mak ayak way uno pã cakay anak awan. Natiya awan, tinen nã, ni mbãsak atan pã daliyugo re. Bãbay uno cãncan awan, ba atan tã mægala sã slãmaway anak awan, slãmaway iken sã vuro anan kurre ata awan, aday tinen tã tãra kãrtek, kawa mãnnumo dukwen, mãnnumo kãrtek ata awan. ¹² A alay a manay pã kãrtek ata nã, na bak atan tã mægala sã slãmaway anak, iken sã vuro ata awan. Na gak atan nga lele, mãnjoena dõwan sã lize, si dõ mbala ana Deftere a Mbãrom sa ja apan ata awan. Winen kãma, kã lizek anan zek anahan acakan. Ata aday, way ana Deftere sa ja ata ã tãra kutok.

¹³ «Hãna nã, ni mak ayak way uno pã cakay anak, aday na jak anan way a anaya pã daliyugo nã, aday ataslay mivel a tinen ã rah wa lele, kawa anuno awan. ¹⁴ Nã tãkãrek atan anan 'am anak, aday hãna dõ sã daliyugo ahay ta nan atan idẽ cãved a bay, anga tinen dõ sã daliyugo ahay sabay ata awan, kawa nen a dukwen, nen dõ sã daliyugo bay ata re. ¹⁵ Nã cãce panak hãna kãma, ba atan pã Dõ sã Sãdœk* wa, ã sa laman atan bay, bina ni jak, ra atan pã daliyugo wa adœka bay. ¹⁶ Tinen dõ sã daliyugo ahay sabay, kawa nen awan, nen dõ sã daliyugo bay ata re.

¹⁷ «Dakan atan anan didek anak,

aday tã tãra dõ anak ma ga nga aya awan. Didek nã, 'am anak awan. ¹⁸ Kawa iken sã slãnay ahay nen pã daliyugo ata nã, nen dukwen ni slan atan hãna pã daliyugo cite re. ¹⁹ Nã varak anan nga uno anga tinen, aday tinen dukwen tã varak anan nga a tinen ahay acakan.

²⁰ «Na gak amboh hãna nã, anga tinen dãkdẽk bay, ãna na gak amboh anga dõ mbala tinen saa ngamay ataya re. Bina ti i tãma nen nã, anga 'am ana njavar uno a anaya saa tãkãren atan pi nen ata awan. ²¹ Amboh uno hãna nã, tã tãra nã zek kãrtek, fok a tinen awan. Kawa iken awan, Bãbay uno, iken ti nen nã, zek kãrtek awan. Aday asa, tinen a fok, tã tãra dukwen kãrtek a tã mãnnumo, aday dõ sã daliyugo ahay tã tãma nã, iken sã slãnay ahay nen acakan kutok. ²² Nen nã varak atan anan mazla6 anak sã vuro ata awan, aday tã tãra tinen a fok kawa dõ kãrtek, kawa mãnnumo dukwen dõ kãrtek a ata awan. ²³ Nen tã tinen zek kãrtek, aday iken dukwen, mãnnumo zek kãrtek a cite. Tã tãra nã, zek kãrtek a way anahan. Ata, dõ sã daliyugo ahay ti san anan, sã slãnay nen nã, iken acakan. Ti san nã, kã pãlay atan, kawa iken sã pãlay nen ata awan.

²⁴ «Bãbay uno, sã vuro atan nã, iken awan. U no dukwen tã saa njahay ã man a hãna nen saa njahay uda ata awan, aday tã canan anã mazla6 uno iken sã vuro ata awan. Kã vuro anan dukwen, anga kã pãlay nen, kwa daliyugo winen mã ndakay a fan bay.

²⁵ «Bãbay uno, iken dõ didek awan, dõ sã daliyugo ahay ta san iken bay. Nen nã, na san iken zle, aday tã sãnak, sã slãnay ahay nen nã, iken awan. ²⁶ Nã dãkak atan anan iken, ni pãrahan azar sã dakan atan anan hwiya, anga aday asan zek anak a sã pãlay nen ata ã rahan atan ã mivel inde. Natiya

* 17:15 Kawa sa ja nã, Fakalaw.

kutok, tinen ti tæra zek kærtek a tinen.»

18

Do ahay ta ban anan Yesu

Mata 26.47-56; Markus 14.43-50; Lukas 22.47-53

¹ Natiya, Yesu a ndav anan sa ga amboh asanaw nà, ta zla way a tinen tæ njavar anahan ahay, tæ takas zlinder sæ ngaman Kedæron ata awan. Tæ njahay à jerne a inde à man ata awan. ² Aday ðukwen, Yudas, ðo saa ga ðaf pæ Yesu ata, a san man ata zle, anga 6a Yesu a taa zla à man ata tæ njavar anahan ahay.

³ Yudas a njahan ahay pa 'am wa anà suje ahay bayak awan. Suje sæ Ruma ahay inde, aday bahay sæ gæðan dungo anà way ahay anga Mbærom tæ Farisa ahay ðukwen tæ slænak ahay suje sa ba pu doh sæ mazla6 a Mbærom ahay re. Suje ahay ta dav uko à alay inde, aday tinen tæ way sæ alay aya hunjæslesle re.

⁴ Yesu a ðukwen a san way saa tæra apan ata zle. Anga nan, a lah sæ cæce patan wa, a wa: «Kæ pælen wayaw?»

⁵ Ta gak munok bay, tæ mbæðahan apan, ta wa: «Mæ pælay Yesu sæ Nazaratu ata awan!»

Yesu a jan atan: «Nen hæna!»

Yudas, ðo sæ njækan uda anà Yesu ata ðukwen, winen mæ tavay a pæ kærtek a tu ðo ataya awan.

⁶ Ana Yesu sa jan atan: «Nen hæna!» ata cæna, fok a tinen a, ta ma à dæba dærdar, aday tæ slahay à mandak.

⁷ Yesu a cæce patan wa asa, a wa: «Kæ pælen næ wayaw?»

Tæ mbæðahan apan, ta wa: «Yesu sæ Nazaratu!»

⁸ Yesu a jan atan kutok: «Na jak ikwen nà: Nen hæna! Kak kæ pælen næ nen kæma, mbæsiken ðo a anaya awan, tinen ta zla way a tinen agay.»

⁹ Matanan, a tæra nà, kawa anahan a sa ja ata awan, a wa: «Nà saa lize anan ðo iken sæ vuro ataya kwa kærtek bay.»

¹⁰ Simon Piyer kæma, maslalam inde apan, a ndahay anan, a gad slæmay sæ alay puway pæ ðowan wa poc. Dowan ata nà, tæ ngaman Malkus, winen ðo si mer su way anà bahay nga su ðo sæ gæðan dungo anà way ahay anga Mbærom.

¹¹ Yesu a jan anà Piyer, a wa: «Ma anan maslalam anak ù doh anahan a inde. A ga apak nà, ni sa anan mægævet sæ ðæce uno, kawa ana Bæbay uno sæ luvo anan zek ata bay ðaw?»

Ta zla anan Yesu àga Anas

¹² Pæ dæba anahan a wa kutok, suje ahay pi zek tæ bahay nga a tinen aya, tæ suje sa ba doh sæ mazla6 a Mbærom ataya, ta ban anan Yesu, tæ jaway anan. ¹³ Ta zla anan pa 'am nà, àga Anas, midem ana Kayafas. Tæ viya ata nà, Kayafas, winen bahay nga su ðo sæ gæðan dungo anà way anga Mbærom. ¹⁴ Aday sa jæka: «Suwan ðo kærtek à mac, tu ðo ahay saa lize jiya nà, na.» ata nà, winen awan.

Piyer a wa a san Yesu bay

Mata 26.69-70; Markus 14.66-68; Lukas 22.55-57

¹⁵ Atæ Simon Piyer tæ njavar a inde tæ pærahan azar anà Yesu. Dowan a hinen ata nà, ta san anan zle lele àga bahay nga su ðo sæ gæðan dungo anà way ahay ata awan. Anga nan, a zla ù doh à alay a ðo ahay sa zla anan Yesu ù doh ata re. ¹⁶ Piyer ite, anga ðowan a san anan itæbay ata awan, a tavay way anahan pæ alay sæ mæsudoh uho. Dowan a hinen ata a may uho, a jan anà uwar sa ba 'am su doh ata, à mbæsakan cæved anà Piyer sa zla ù doh ite.

¹⁷ Dalay ata a jan anà Piyer, a wa: «Iken ðukwen njavar anà ðowan ata ba?»

Piyer a mbədahan apan, a wa: «A'ay!»

¹⁸ Do sa ba məsudoh ahay pi zek tu do si mer su way ahay tə hanak uko, anga mad a ga ike. Piyer dukwen a tavay à man ana tinen, a njahay pə uko.

Bahay nga su do sə gədan dungo anà way ahay anga Mbərom a cəce 'am pə Yesu wa

Mata 26.59-66; Markus 14.55-64; Lukas 22.66-71

¹⁹ Bahay nga su do sə gədan dungo anà way ahay a cəce 'am pə Yesu a wa. A cəce 'am pə njavar anahan ahay aday pə atətak way anahan aya awan.

²⁰ Yesu a mbədahan apan: «Na taa ja 'am pa 'am sə do ahay fok asanaw? Nen apan ni wazay ù doh sə mazlaḅ a Mbərom, ù doh sə wazay ahay, à man aday Yahuda ahay fok ta taa halay uda nga ata awan. Na jak awan inde tə səeksək a itəbay. ²¹ Kə cəce puno wa asa nà, angamaw? Cəce adəka nà, pu do sə sləne 'am uno ahay wa, ti jak way nen sa ja ataya ta nga təte, anga ta san zle.»

²² Yesu winen apan i ja 'am ataya mba cəna, suje a kərtek a, a dəcən pə məhulom, a wa: «Kə mbədahan apan anà bahay nga su do sə gədan dungo anà way matanan nà, angamaw?»

²³ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Kak na gad mungwalay nà, dəkay anan dīdem awan kwa! Aday kak na ja nà, dīdem a nà, kə dəco angamaw?»

²⁴ Natiya Anas a slənay anan Yesu tə alay sə suje ahay, mə jaway a hwiya, àga Kayafas, bahay nga su do sə gədan dungo anà way ahay.

Piyer a wa a san Yesu bay asa

Mata 26.71-75; Markus 14.69-72; Lukas 22.58-62

²⁵ A alay ata kutok, Piyer mə njahay a pə uko ata hwiya. Do a pə uko

ataya tə cəce panan: «Iken nà, ma wa iken njavar a dōwan ata ba?»

Piyer a məman anan asa, a wa: «A'ay, matanan bay.»

²⁶ Do kərtek à wulen su do si mer su way su doh ataya, aday marak anà dōwan a Piyer sa gad panan sləmay ata, a wa: «Nə canak anak à jerne iken tə winen maya na wa ba?»

²⁷ Piyer a məman anan asa. A alay ata ite, njəkar a zlah coy.

Ta zla anan Yesu àga Pilatu

Mata 27.1-2, 11-14; Markus 15.1-5; Lukas 23.1-5

²⁸ Sidew a pərek, tə gəḅa anan Yesu àga Kayafas wa, ta zla anan àga Guverner Pilatu, winen Ruma ahay. Bahay sə Yahuda ahay nà, ta ngam sa zla ù doh bay, anga tə jəjar sa nes a zek, bina ti njad saa pa way sə azar uko sə Pasəka bay.

²⁹ Anga nan kutok, Pilatu a nay ahay patan uho, a cəce patan wa: «Kə zlihen pə dōwan a anan nà, angamaw?»

³⁰ Tə mbədahan apan, ta wa: «Kak kà gak awan bay cəna, manay mi bənay anan pa 'am anak kələdaw?»

³¹ Pilatu a jan atan, a wa: «Təmihen anan, aday kī gen anan sariya awan kawa ana sariya a kwanay a sa ja.»

Bahay sə Yahuda ahay tə mbədahan apan, ta wa: «Cəved a manay inde sa gan sariya anà do aday sa mac anan itədaw?»

³² A təra matanan, anga aday 'am a Yesu sa ja pa 'am sə amac anahan ata, à təra.*

³³ Pilatu a ma way anahan ù doh. A ngaman ayak anà Yesu taayak, a cəce panan, a wa: «Iken nà, bahay sə Yahuda ahay daw?»

³⁴ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Kə lavay à nga anak a wa ite daw, kabay dōwan a sa jak kələdaw?»

* **18:32** Yesu a ja nà, ti daray anan pə dədom (ca pə Yuhana 3.14). Sa vad do matanan nà, si Ruma ahay, bina Yahuda ahay bay.

³⁵ Pilatu a jan asa, a wa: «Nen Yahuda ahay bay asanaw? Bahay sɛ gɛdan dungo anà way ahay pɛ kɛrtek a tu dɔ sɛ slala anak aya ta zlah apak àga nen. Ka ga nɛ maw?»

³⁶ Yesu a mbɛdahan apan, a wa: «Bahay uno sa ga nà, a nay ahay pɛ daliyugo wa bay. Abay á ga nɛ matanan kɛma, njavar uno ahay ti ga puno wa 'am, anga aday nà saa zla à alay sɛ bahay sɛ Yahuda ahay inde bay, bidaw? Anga nan, bahay uno sa ga nà, a nay ahay pɛ daliyugo wa bay.»

³⁷ Pilatu a cɛce panan, a wa: «Ayaw, kwa matanan bay dɛp nà, iken nɛ bahay daw?»

Yesu a mbɛda apan, a wa: «Matana awan, ka ja nà, nen nɛ bahay. Nen mɛ wahay a, na nay pɛ daliyugo nà, saa dakay anan didɛm sa 'am. Kuwaya a nan didɛm sa 'am nà, i slɛne 'am nen apan ni ja ataya awan.»

³⁸ Pilatu a cɛce panan: «Didɛm sa 'am nà, awan a maw?»

Ta ga sariya sa vad a Yesu

Mata 27.15-31; Markus 15.6-20; Lukas 23.13-25

Pilatu a may ahay uho, a zla pɛ cakay ana bahay sɛ Yahuda ahay, a jan atan, a wa: «Nen nɛ njadɛk apan ines sa gan apan sariya anà dɔwan a anan bay! ³⁹ Kawa sɛ kwakwa bine maw nà, ni mbɛsakak ikwen anan ahay dɔ kɛrtek à dangay wa, kawa ana kwanay sa gan may. A nak ikwen nɛ mbɛsakak ikwen anan ahay bahay sɛ Yahuda ahay daw?»

⁴⁰ Tɛ mbɛdahan ayak apan tɛ mɛgalak awan, ta wa: «A'ay, kɛ mbɛsakan umo ahay winen bay. A nan umo nà, mbɛsakay ahay adɛka nà, Barabas.»

Barabas ata nà, dɔ sɛ vɛze pɛ Ruma ahay.

19

¹ Pilatu a jan anà suje ahay tɛ gɛba anan Yesu, aday tɛ ndaɛay

anan. ² Suje ahay tɛ hanan jugo sɛ adak, tɛ dɛfan à nga inde, aday tɛ dɛfan zana dɛzdɛz a pi zek, kawa sɛ bahay. ³ Tɛ hɛdɛken ayak pɛ cakay, ta jan: «Bahay sɛ Yahuda ahay á ga inde sɛ coy!» Tinen apan ti dɛcan kurkwer.

⁴ Pilatu a nay uho pɛ cakay su dɔ ahay asa, a jan atan, a wa: «Ni ngaman uho pɛ cakay a kwanay à man a anan, aday ki sɛnen anan nà, nɛ njadɛk apan ines tɛdɛ aday sa gan apan sariya ata bay.»

⁵ Tɛ ngaman ahay à Yesu uho, winen tɛ jugo sɛ adak awan à nga inde, tɛ zana sɛ bahay a sɛ makukwa pi zek hwiya. Bahay Pilatu a jan atan kutok, a wa: «Winen hɛna!»

⁶ Bahay sɛ gɛdan dungo anà way ahay pi zek tu dɔ sa ba doh sɛ mazlaɛ a Mbɛrom ahay tɛ canan anà Yesu cɛna, ta ma nga sa zlah, ta wa: «Darak anan ayak pɛ dɛdom, darak anan ayak pɛ dɛdom!»

Pilatu a jan atan, a wa: «Kak sɛ matanan cukutok nà, kwanay aya gɛben anan aday kɛ diren anan. Bina nen, nɛ njadɛk apan ines sa gan sariya ata bay.»

⁷ Yahuda ahay ta jan, ta wa: «Tawrita a manay inde, aday kawa ana Tawrita sa ja nà, si i mac! Anga a tɛra zek anahan, Wan a Mbɛrom awan!»

⁸ Pilatu a slɛne matanan cɛna, zlawan a zɛgahan à mivel inde bayak awan. ⁹ Ta ma ù doh asa, a cɛce pɛ Yesu a wa: «Iken, ka nay ahay nà, awanaw?»

Yesu a ngam sɛ mbɛdahan apan bay.

¹⁰ Bahay Pilatu a jan asa, a wa: «Ki mbɛduho apan bay daw? Gɛdan uno inde sa tam iken, aday gɛdan uno inde sɛ daray iken pɛ dɛdom re nà, ka san itɛbay daw?»

¹¹ Yesu a mbɛdahan apan kutok, a wa: «Gɛdan anak inde pi nen kwa mɛnjɔek itɛbay, kak si zek a Mbɛrom a sɛ varak anan aday.

Anga nan, dō sə varak nen à alay inde ata nà, ines anahan nə a zalay ike pə ananak wa.»

¹² A ban pə winen ata wa kutok cəna, Pilatu nà, a pəlay cəved sə mbəsakay anan ahay Yesu. Əna Yahuda ahay ta jan nà: «Ka sak a mbəsak anan nà, iken a nà, ki təra car ana dō sə lavak nga, bahay sə Ruma sabay. Anga kuwaya, dōwan a kə tərak anan zek anahan bahay a nà, winen manidə ana bahay sə Ruma.»

¹³ Pilatu a sləne matanan cəna, a mbakay anan Yesu uho, winen a a njahay à man anahan sa taa ga sariya ata awan. Man ata nà, mə pəpay a tu kon. Ta 'am sə Yahuda ahay nà, tə ngaman Gabata. ¹⁴ Alay a ata nà, man ipec pəluvon səlavan zek anà azar uko sə Pasəka. Anga sidew a nà, Pasəka kutok.

Pilatu a jan anà Yahuda ahay, a wa: «Bahay a kwanay həna!»

¹⁵ Ta zlah pi zek, ta wa: «Lize a wa, lize a wa! Darak anan ayak pə dədom!»

Pilatu a jan atan: «Nə daray anan bahay a kwanay daw?»

Bahay sə gədan dundo anà way ahay a, ta wa: «Bahay a manay maza inde, pa nga ana bahay sə Ruma wa nà, ibay.»

¹⁶ Natiya Pilatu a varan anan Yesu anà suje ahay, aday tə daray anan pə dədom. Tə gəba anan, ta zla anan kutok.

Tə daray anan Yesu pə dədom mə zləngad awan

Mata 27.32-44; Markus 15.21-32; Lukas 23.26-43

¹⁷ Yesu a tavak dədom anahan mə zləngad awan, ta zla anan à wulen su doh ataya wa, hus pa man sə ngaman Kəlakasl-sa-Nga. Ta 'am sə Yahuda ahay nà, tə ngaman Golgota. ¹⁸ Suje ahay tə daray anan Yesu pə dədom à man ata kutok. A alay ata ite, tə daray anan

dōwan aya inde cew pə cakay anahan, dō kərtek a tə alay puway, dō hinen tə alay gula, Yesu à mamasl a tinen.

¹⁹ Pilatu kə vindek ayak ləbara sə sariya ana Yesu, aday a jan atan tə laway anan 'am ata pə dədom a Yesu ata awan. 'Am ata mə vinde a nà, natiya awan: «Yesu sə Nazaratu, Bahay sə Yahuda ahay.»

²⁰ Yahuda ahay bayan a tə jinge anan, anga man ata aday dukwen winen daren pi zek wa tə wulen su doh bay. Ləbara ata mə vinde dukwen ta 'am su kon ahay maakan: ta 'am sə Yahuda ahay, ta 'am sə Ruma ahay, aday ta 'am sə Gərek ahay re.

²¹ Bahay sə gədan dundo anà way ahay, ta jan anà Pilatu, ta wa: «Kə vinde “Bahay sə Yahuda” bay! Vinde nà: “Winen a a ja nà: Nen Bahay sə Yahuda.”»

²² Pilatu a mbəda apan, a wa: «Way nen nə vindek anan ata nà, i njahay nə kawa anuno sə vinde anan ata awan.»

²³ Suje ahay ta ndav anan mer su way sə daray anan Yesu cəna, tə gəba anan zana anahan ahay, tə gəzla atan i zek wa fudō. Kuwaya fok kə njadək wa bat. Tə gəba rəkot anahan matanan re, winen ma han a dukwen mənəna man sa tam. ²⁴ Suje ahay ta ja à wulen a tinen: «Da saa ngəraw anan zana a anan bay, əna suwan guko apan caca, aday sa san saa njad anan nə wayaw. Cuko apan!»

Matanan, way mbala Deftere a Mbərom sa ja apan ata aday a təra. Ma ja a nà:

«Tə gəzla anan zana uno ahay à wulen a tinen,

ta ga caca pə rəkot uno. *»

Suje ahay ta ga nà, matanan kutok.

²⁵ Uwar aya inde mə tavay a pə cakay sə dədom ana Yesu mə daray ata awan: may a Yesu tə

* 19:24 Ca pə Jabuura 22.19.

mərak anahan; Mariyama, uwar ana Kulapas; aday Mariyama dəna sə Magədala.

²⁶ Yesu a canan anà atə Mariyama may anahan tə njavar anahan a ləliwe ata nà, a jan atan, a wa: «Mamay, wan anak həna nà, winen kutok! ²⁷ Wan ada, həna nà, winen may anak cite.» A bənay à alay ata wa cəna, njavar anahan ata a gəba anan Mariyama àga winen.

Amac a Yesu

Mata 27.45-56; Markus 15.33-41; Lukas 23.44-49

²⁸ Pə dəba anahan a wa, Yesu a san a zle kutok, way ahay fok tə ndəvak coy. Matanan a ja, a wa: «jom u go!» anga aday 'am ma ja à Deftere a Mbərom inde ata, à təra acəkan.†

²⁹ A man ata ite, tugoy sə a'am inde, winen ma rah a tə way mə kwasay a inde, aday sərekeke re. Tə gəba awan a inde kawa baf, ta tar anan uda awan. Tə taran anan ayak pa 'am tə sukol aday à susəb.

³⁰ Yesu a tukom anan cəna, a wa: «Way ahay fok tə ndəvak coy!»

Nga anahan a lar pa 'am tolon-gor, kə məcak coy.

Suje a ndaz anan Yesu pə jaham

³¹ Pac ata nà, luvon sa man uda i i sla sidew awan. Anga nan, a nan anà bahay sə Yahuda ahay nə məsinde à njahay mə daray a bay, bina luvon sa man uda ata nà, luvon məduwen a sə dəfan apan àga tinen Yahuda ahay. Anga nan kutok, tə cəce pə Pilatu wa, aday à jan anà suje ahay tə kadan anan saray ana dō mə daray aya pə dədom ataya awan, aday dukwen, tə dazay atan ahay pə dədom ataya wa.

³² Suje ahay tə dəzley cəna, tə kadan anan saray anà dō mə daray aya pə cakay a Yesu ataya awan. ³³ Taa dəzle pə Yesu nà, ba winen kə məcak coy. Anga nan, tə kadak

anan anan saray ite bay. ³⁴ Əna dō kərtek a à wulen sə suje ahay wa, a ndəzan anan jaham ngəram tə suwer. Atə mez tə a'am tə japay tə ngəzay ahay à kutov wa.

³⁵ Dəwan a sə canan ata nà, kə sidek tə dīdem awan, aday a san zle side anahan nà, dīdem awan. A side nà, anga aday kwanay dukwen kə dəfen apan nga re.

³⁶ A təra matanan nà, anga aday 'am ana Deftere a Mbərom ma ja ata nà, à təra, a wa: «Ti kadan a kələkasl anahan kwa kərtek ite bay.‡» ³⁷ A man hinen dukwen, Deftere a Mbərom a wa: «Ti canan ù dō tinen sa ndaz anan ata awan.Š»

Tə gəba anan Yesu à məke

Mata 27.57-61; Markus 15.42-47; Lukas 23.50-56

³⁸ Pə dəba anahan a wa, Yusufu, dō sə Arimatiya ahay a cəce cəved pə Pilatu wa, sə gəba anan Yesu à məke. Yusufu ata dukwen, winen njavar ana Yesu, aya əna a ta pərahan azar nə tə wurwer awan, anga a jəjaran anà bahay sə Yahuda ahay. Pilatu a varan cəved anà Yusufu awan sə gəba anan Yesu à məke kutok.

³⁹ Nikodemus, dəwan a sa zla à man ana Yesu sə luvon ata dukwen, a gəbay ahay ləluway ahay* mə japay a tə way azar aya bayak awan, aday a rəbas lele ataya awan. Way anahan ataya fok, i ga kilo kwa kuro maakan.

⁴⁰ Tinen a cew maya tə Yusufu tə gəba anan məsinde a Yesu. Ta nga apan rəkot, aday ta ga apan way a sə rəbas lele ataya awan. Ta gan kawa ana Yahuda ahay sa gan may ata fok.

⁴¹ Jəvay a inde nà, dəwan kula kə dəfak uda məsinde fan bay. Jəvay ata nà, à guvo inde à man ata awan, dəren ta man sə daray a Yesu ata bay. ⁴² Tə dəfak anan ayak uda

† 19:28 Ca pə Jabuuru 22.16; Jabuuru 69.22.

‡ 19:36 Ca pə Gurtaaki 12.46. Š 19:37 Ca pə

Jekariya 12.10. * 19:39 Ləluway sə àga tinen.

Yesu, anga sidew a nà, luvon sa man uda awan, aday ðukwen, man ata winen dāren bay.

20

Yesu winen inde à jəvay sabay

Mata 28.1-8; Markus 16.1-8; Lukas 24.1-12

¹ Pac sə zaka pərek, ide kə cədek lele fan bay nà, Mariyama dəna sə Magədala ata a zla pə jəvay. A canan nà, bəlalen inde pa 'am jəvay a sabay. ² A haw pə cakay ana atə Simon Piyer tə njavar a Yesu winen ləliwe anahan ata awan. A jan atan, a wa: «Tə gəbak anan bahay. Winen winde à jəvay sabay, aday ma san man a tinen sa ðaf anan ata bay.»

³ Atə Piyer tə njavar a hinen ata, ta zla pə jəvay. ⁴ Cew maya a tinen a ta haw, əna dōwan hinen ata a zalay Piyer tə ahaw. Anga nan kutok, a dəzlen pa 'am anà Piyer. ⁵ Winen a zərdek ayak ide à jəvay inde nà, a canan ayak anà rəkot pi zek tə pətike* tinen ma pak aya awan, əna winen a nà, kà zlak à jəvay inde bay.

⁶ Piyer a dəzlek ayak ite cəna, a zla à jəvay inde, a canan anà rəkot pi zek tə pətike ma pak aya awan. ⁷ Pətike sə tuwden anan ide ata nà, winen mə japay a pi zek tə zana azar aya bay. Zana ata nà, winen mə faday a aday ma ðaf a cara.

⁸ Də sə dəzlek ayak pa 'am ata ðukwen, a zla à jəvay inde kutok ite. A canan à way ahay cəna, a ðaf apan nga. ⁹ (Deftere a Mbərom a ja nà, Yesu i slabakay ahay à məke wa. Aya əna hus a dəzley ahay alay ata nà, njavar anahan ahay tə sənək 'am ata fan bay.)

¹⁰ Pə dəba anahan a wa nà, njavar anahan a cew ataya ta zla agay.

Yesu a kan zek anà Mariyama sə Magədala

Mata 28.9-10; Markus 16.9-11

¹¹ Əna Mariyama ðukwen kà mak, winen mə tavay a uho mba, i yam. A zərdek ayak ide à jəvay inde. ¹² A canan ayak anà maslay a Mbərom ahay tinen cew. Tinen ma pak zana herre aya pi zek, aday tinen mə njahay aya ðukwen à man sə nahay a Yesu ata awan, kərtek a tə day sa nga, kərtek a hinen tə day sə saray. ¹³ Tə cəce panan, ta wa: «Uwar, ka yam maw?»

A mbədahan atan apan, a wa: «Tə gəbak anan bahay uno, aday na san man a bay.»

¹⁴ Mariyama a ndav anan 'am ata cəna, a cay ide mə dədəba nà, a canan anà Yesu a mə tavay awan, əna a san sa jəka winen bay.

¹⁵ Yesu a cəce panan, a wa: «Uwar, kə pəlay wayaw, aday ka yam maw?»

Pə Mariyama nà, sa jan 'am ata nə dō sə guvo. Anga nan, a jan, a wa: «Wan ada, kak iken sə gəba anan nà, ðuko anan man anak sa zla anan uda ata awan, aday ni i gəbay anan way uno bidaw?»

¹⁶ Yesu a jan: «Mariyama!»

Mariyama a mbədahak ayak apan 'am, a jan: «*Raboni!*» Ta 'am sə Yahuda ahay, kawa sa ja nà: «Miter!»

¹⁷ Yesu a jan: «Kə lumo bay, anga na zlak pə cakay anan Bəbay uno fan bay. Əna zla pə cakay ana mərak uno ahay, jan atan nà, nen apan ni zla pə cakay ana Bəbay uno, Bəbay a tinen re, pə cakay ana Mbərom uno, aday Mbərom a tinen cite re.»

¹⁸ Mariyama sə Magədala a zla saa jan anà njavar a Yesu ahay. A dəzle nà, a wa: «Nen nə canak anan anà Ba Məduwen!» Aday a jan atan anan way a Yesu sə təkəren ataya awan.

Yesu a kan zek anà njavar anahan ahay

Mata 28.16-20; Markus 16.14-18; Lukas 24.36-49

* 20:5 Pətike nà, tə ngaman a'am sə zana re.

19 Pa pac sə zaka ata awan, suko a ga cəna, njavar a Yesu ahay tə halay nga ù doh. Tə tacay anan məsudoh pi zek lele, anga tə jəjaran anà bahay sə Yahuda ahay.

Natiya, Yesu a nay ahay, a tavay jek à wulen a tinen inde, a jan atan: «Zay à tərak ikwen!» 20 A jan atan 'am ata cəna, a kan atan anan alay anahan ahay tə jaham anahan ma ndaz ataya awan. Njavar anahan ahay tə canan à bahay a tinen cəna, ataslay mível a tinen a rah wa.

21 Yesu a mənahan atan anan, a wa: «Zay à tərak ikwen. Kawa ana Bəbay uno sə slənay ahay nen ata nà, nen ni slan kwanay matanan re.» 22 A vəzle patan apasay, a wa: «Təmihen Apasay Cəncan awan. 23 Do a kwanay sə pəsen atan anan ines ahay ata nà, Mbərom kə pəsek atan anan coy. Aday do a kə pəsen atan anan itəbay ataya nà, Mbərom kə pəsek atan anan bay acəkan re.»

Atə Tomas tə Yesu

24 Yawa, Yesu a nay ahay pə cakay ana njavar anahan ahay wa nà, dowan a tinen a kərtek a sə ngaman Tomas ata nà, winen ibay. Tomas nà, tə ngaman Didimus re, anga winen muwsa. 25 Njavar azar ataya ta jan, ta wa: «Mə canak anan anà Ba Məduwen.»

Əna Tomas a mbəđahan atan apan, a wa: «Nen nà, nə canak anan anà vivay sə mbəlak anahan ahay pə alay ata bay, nə lamak anan alay anà mbəlak ataya bay, aday nə tarak wan sə alay à mbəlak sə jaham anahan ata bay cəna, ni daf nga pə ləbara ata fan bay.»

26 Pə dəba anahan a wa, a ga lumo pam nà, njavar a Yesu ataya tə halay nga ù doh asa, məsudoh mə tacay awan. Pac ata nà, Tomas winen inde kutok ite. Yesu a nay, a tavay jek à wulen a tinen inde asa, a jan atan: «Zay à tərak ikwen!»

27 A jan anà Tomas kutok, a wa: «Tomas, hayak anan wan sə alay anak à man a anan. Ca pə alay uno ahay! Tar alay à jaham uno inde. Mbəsak avad uway, daf upo nga.»

28 Tomas a mbəđahan apan, a wa: «Ba Məduwen uno, Mbərom uno.»

29 Yesu a jan, a wa: «Həna kə canak uno kutok nà, ata kə dafak upo nga a daw? Ataslay mível i tərən anà do sa daf upo nga aday winen mənəna sə cuno ata awan.»

Yuhana a vinde Deftere a anan nà, angamaw?

30 Yawa, Yesu kə gak mer su way masuwayan aya cara cara bayak awan pa man sə ide ana njavar anahan ahay fok, əna masuwayan azar aya dukwen mə vinde à Deftere a anan bay. 31 Aya əna, way a mə vinde a anaya nà, anga aday kə dafen apan nga, Yesu nà, winen Almasihu, Wan a Mbərom, aday kə njiden anan sifa, anga kə dafen apan nga ata awan.

21

Yesu a kan zek anà njavar anahan ahay cuwəe

1 Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a kan zek anà njavar anahan ahay asa, tinen pa nga sə a'am sə bəlay sə Tiberiyas*. A kan atan zek a nà, natiya:

2 Tinen a aday nà: Simon Piyer; Tomas sə ngaman Didimus anga winen muwsa ata awan; Nataniyel wan sə Kana winen pə daliyugo sə Galile; aday wan ana Zebede ahay; tə apan njavar ana Yesu maza aya inde tinen cew re. Tə japay fok tinen cuwəe.

3 Aday Simon Piyer a jan atan, a wa: «Nen ni zla saa bənay kələf.»

Do ataya tə mbəđahan apan, ta wa: «Manay a dukwen mi zla re.»

Ta zla pə kərtek awan, ta ján à kwalalan inde. Hwiyp apan sə

* 21:1 Tiberiyas nà, sləmay sə bəlay sə Galile hinen.

luvon ata fok, əna tə bənak kələf kwa kərtek bay.

⁴ Pac a saa jəka i sləray siwa a nà, Yesu a kan atan zek pa 'am məgugujuje, əna tə sənək anan bay.

⁵ Yesu a cəce panan wa 'am: «Kə bənen kələf a dəp dāw, məndala uno ahay?»

Tə mbədahan apan: «A'ay!»

⁶ A jan atan: «Tiren anan zuvo a kwanay ta day sə alay puway nà, ki bənen.»

Ta tar anan zuvo ta day ata cəna, tə bənay ahay kələf acəkan. Ta mba apan sə ngəza anan à kwalalan inde sabay, anga zuvo kà rak ahay kələf bayak awan.

⁷ Njavar a aday ləliwe ana Yesu ata a jan anà Piyer, a wa: «Həna anan nà, Ba Məduwen!»

Simon Piyer a sləne 'am ata cəna, a ma anan zana anahan mə cəlok ata pi zek, a dazay à 'am inde.

⁸ Njavar a azar ataya ta zla anan kwalalan pə məgugujuje ta sə ngəza anan zuvo a tinen ma rah a tə kələf ata awan. Tinen abay daren pi zek wa ta 'am məgugujuje a bay. Izəne i ga miter səkat cəna coy.

⁹ Tə jənay pə yugo cəna, tə canan anà kələf pə uko, tə canan anà tapa sə pen ahay inde re. ¹⁰ Yesu a jan atan, a wa: «Ren ahay kələf a kwanay a sə bənay ata mənjoek aday.»

¹¹ Simon Piyer a ján à kwalalan inde kutok, a gəbay anan zuvo ata à məndək. Kələf məduwen aya uda səkat tə kwa kuro dāra nga anahan maakan (153), tə winen ata təkə dukwen zuvo kə ngərək bay.

¹² Yesu a jan atan: «Hayak ikwen ahay, pen!» Aday dōwan sə cəce panan kwa kərtek «İken wayaw?» dukwen ibay, anga ta san zle, winen nə Ba Məduwen awan.

¹³ Yesu a zla, a ra tapa sə pen ahay, a varan atan anan, a ra kələf ahay matanan, a varan atan anan re.

¹⁴ Həna anan nà, aka zek ana Yesu anà njavar anahan ahay tə slala maakan awan, kwa ananahan sə slabakay ahay à məkə wa nà, na.

Atə Yesu tə Piyer

¹⁵ Pə dəba sa pa way wa nà, Yesu a jan anà Simon Piyer, a wa: «Simon, wan ana Yuhana, kə pəlay nen a zalay dō a anaya dāw?»

A mbədahan apan, a wa: «Ba Məduwen, ka san zle, nə pəlay iken asanaw!»

Yesu a jan, a wa: «Gan nga anà wan sə təman uno ahay.»

¹⁶ Aday a cəce panan tə slala cew a asa: «Simon, wan ana Yuhana, kə pəlay nen dəp dāw?»

A mbədahan apan, a wa: «Ayaw, Ba Məduwen! Ka san zle nə pəlay iken asanaw!»

Yesu a jan: «Varan way sa pa anà təman uno ahay.»

¹⁷ Yesu a jan tə slala maakan a asa, a cəce panan: «Simon, wan ana Yuhana, kə pəlay nen dāw?»

Mbac a slahan anà Piyer, anga Yesu sə cəce panan saray maakan «Kə pəlay nen dāw?» ata awan. A mbədahan apan, a wa: «Ba Məduwen, ka san way ahay zle fok. Ka san zle, nə pəlay iken re.»

Yesu a jan: «Gan nga anà təman uno ahay fok. ¹⁸ Nen apan ni jak tə dīdem a həna: A alay a iken njavar a mba ata nà, kə juwad zek anak nə tə alay anak awan, aday ka taa zla à man anak sa nak. Əna ka sak a ga məduwer nà, ki kan alay anà dō maza awan, i juwad iken, i lagay iken dukwen ta man sa nak ahay sabay.»

¹⁹ Ta 'am a anaya bine siwaw nà, Yesu a dākan anan anà Simon Piyer cəved anahan saa mac aday amac anahan i ka anan mazlaə a Mbarom ata awan.

Aday Yesu a jan kutok: «Pəruho azar!»

Atə Yesu tə njavar anahan a inde ləliwe awan

²⁰ Piyer a mbəda zek, a ca ide, a canan ayak anə njavar a Yesu a inde, winen apan i pərahan atan ahay azar. Njavar ata dukwen nà, ləliwe ana Yesu awan. Njavar ata nà, à alay sə azar uko sə Pasəka nà, winen sə həjəkak ayak nga pa mbac a Yesu, aday sə cəce panan wa, a wa: «Saa ga apak dəf nə wayaw?» ata awan.

²¹ Kutok, Piyer a cəce pə Yesu wa, a wa: «Aday dowan a anan kəməw? Ma saa təra apan ite anaw?»

²² Natiya, Yesu a mbədaahan apan anə Piyer kutok, a wa: «Kà nak uno, winen á njahay uho tə sifa hus pə luvon uno saa may nà, ma anak apan anaw? Iken nà, hayak, pəruho azar.»

²³ 'Am ata a ta 'am təday à wulen su do sa dəf nga pə Yesu ahay inde nà, ta wa: «Yesu a ja nà, njavar ata i mac itəbay.» Aday abay Yesu kà jak anə Piyer matanan bay. A ja bine siwaw nà: «Kà nak uno á njahay uho tə sifa hus pə luvon uno saa may nà, ma anak apan anaw?»

²⁴ Do sə side ləbara sa 'am a anaya nà, njavar ata awan. Kə vindek anan ləbara awan. Ma san zle, way anahan sə təkər nà, dīdem aya awan.

²⁵ Yesu kà gak mer su way ahay maza aya bayan a cara cara. Kak abay tə vinde anan kərtek tə kərtek fok à deftere ahay inde nà, a ga upo dukwen, zek ana daliyugo awan, i mba apan sə tavak anan deftere ataya bay.

Mer su way ana dō maslan a Yesu ahay Adakay way pə deftere a anan

Sə vinde dērewel a anan nà, Lukas. Ləbara a anan a pərahan azar anà ləbara anahan sə taker pə Yesu à deftere a Lukas inde ata awan. A vinde nà, ləbara mugom a pə Yesu a ta 'am pə daliyugo nə kəkəmwaw. A adazlan anahan inde nà, Apasay Cəncan a a dazay ahay pə njavar a Yesu ahay, aday a varan atan mægala sa zla anan tə ləbara ata kwa aha kutok. A dērewel a anan inde kutok, di sləne way ana atə Piyer tə Yuhana tatə Yakuba aday Pol sa ga ataya awan. A andav ana dērewel a anan inde kutok, ləbara a Yesu mugom a a dazle à Ruma, man ana bahay sə daliyugo fok winen uda ata awan.

Nga sa 'am ahay

Apasay Cəncan a a varan mægala anà njavar a Yesu ahay (1.1 - 2.47)

Egliz à Urəsəlima (3.1 - 8.3)

Tə dəkay anan ləbara mugom a à Yahudiya aday à Samariya (8.4 - 9.31)

Tə dəkay anan ləbara mugom a anà dō aday tinen Yahuda ahay itəbay ataya awan (9.32 - 15.35)

Ləbara mugom a a dazle pə daliyugo sə Aziya, pə daliyugo sə Gərek ahay, aday à Ruma (15.36 - 28.31)

Dō maslan ahay ta ba Apasay a Mbərom

¹ Nə vindek ayak nə anakiken, Tiyufil, car uno. A deftere uno inde sə vindek ayak mama'am ata nà, nə dəkak anak anan ayak mer su way a Yesu sa ga tə way anahan sə dakan anan anà dō ahay kwa pa sə dazlan a wa, ² aday hus pə ana Mbərom sə gəba anan à mburom ata awan. A

alay a winen pə daliyugo mba ata nà, a walay anan dō maslan anahan ahay, a dakan atan anan way a tinen saa ga pə dəba anahan wa ataya tə mægala ana Apasay Cəncan awan. ³ Pə dəba sə amac anahan wa nà, a slabakay ahay à məkə wa, a njahay pə daliyugo luvon kwa kuro fudō. A kan zek anà dō maslan anahan ataya tə cəved ahay cara cara saray bayak awan, anga aday tā san tə didek awan, winen inde tə sifa awan. A alay ata nà, winen apan i dakan anan ləbara sa 'am sə bahay a Mbərom anà dō maslan ataya awan.

⁴ Pə luvon a inde kutok, à alay a tinen à man sa pa way nà, a jan atan, a wa: «Kā si zlen à Urəsəlima wa bay. Njihen, hus pə ana Bəbay uno i slənək ikwen ahay way anahan sə zlapak ikwen anan ata awan. Na jak ikwen kurre bidaw? ⁵ Yuhana kà gak anan bap-tisma anà dō ahay tə a'am, əna azanaka, Mbərom i gak ikwen bap-tisma nà, tə Apasay Cəncan awan.»

Yesu a ján à mburom

⁶ A alay a Yesu winen mə njahay a pə kərtek a tu dō maslan ahay nà, tə cəce panan wa, ta wa: «Ba Məduwen, ki man anan bahay à alay inde anà zahav sə Isəra'ila ahay aday ti lavay nga a tinen həna daw?»

⁷ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Kwanay nà, alay sa 'am a kwanay uda sə gəzlan alay pi zek wa anà way ataya nà, ibay. Way ata i təra nə luvon wuraw, kabay à alay wuraw fok nà, wita nə zek a Mbərom sa daf tə mægala anahan awan. ⁸ Aya əna, Mbərom i naa slənək ikwen ahay Apasay anahan Cəncan a nà, ki njiden mægala sə dəkay anan ləbara uno à Urəsəlima, pə daliyugo sə Yahudiya tə Samariya awan, aday hus pə mägaga sə daliyugo fok.»

⁹ Natiya, pə dəba sa 'am anahan ata wa nà, Yesu a ján à mburom

i ide a tinen inde, aday matapasl a s̄rat apan s̄ard̄dek, t̄e canan sabay. ¹⁰ D̄o maslan ataya n̄a tinen apan ti cak maylak ide à mburom h̄am̄ac̄acce h̄wiya. Kwayan'a d̄owan aya inde cew t̄e zana aya pi zek kwed̄ekkwed̄ek, t̄e sl̄eray ahay p̄e cakay a tinen. ¹¹ Aday ta jan atan, ta wa: «Kwanay wan s̄e Galile ahay, kwanay apan ki cen ayak ide h̄am̄ac̄acce à mburom matanan n̄a, angamaw? Yesu n̄a, k̄a zlak pikwen wa à mburom. Aday kawa ana kwanay a s̄e cinen anan a zla h̄ona ata n̄a, winen i naa may ahay d̄ukwen, k̄etanan re.»

Do maslan ahay ta ca d̄o à yime ana Yudas inde

¹² Natiya p̄e d̄eba anahan a wa kutok, d̄o maslan ataya t̄e dazay ahay à b̄ezlom s̄e Ulivet ata wa, ta may ahay à wulen su doh s̄e Ur̄esalima kutok. Man ata n̄a, d̄aren t̄e wulen su doh a bay, i ga n̄e way s̄e kilomiter k̄artek ca. ¹³ T̄e d̄ezley ahay à wulen su doh s̄e Ur̄esalima n̄a, ta zla à man s̄e t̄efek a tinen, à sewene a tinen a sa taa njahay uda ata awan. Sl̄emay su d̄o ataya h̄ona: Piyer, Yuhana, at̄e Yakuba t̄e And̄are, at̄e Filip t̄e Tomas, at̄e Bartilome t̄e Mata, Yakuba wan ana Alfa, Simon d̄o manide s̄e Ruma ahay, aday Yuda wan ana Yakuba. ¹⁴ Tinen ata fok, tat̄e uwar aya inde, tat̄e Mariyama may a Yesu, aday t̄e m̄arak a Yesu ahay, tinen a fok ta taa halay nga aday ta taa ga amboh p̄e k̄artek awan.

¹⁵ A alay ata n̄a, d̄o sa d̄af nga p̄e Yesu ahay, tinen ti ga s̄ekat t̄e kwa kuro cew (120). Aday p̄e luvon a inde kutok, Piyer a slabak à wulen a tinen inde, a jan atan, a wa:

¹⁶ «M̄arak ahay, way kawa ana Apasay C̄ancan a sa ja à Deftere a Mb̄erom inde ata n̄a, t̄aktek k̄e t̄arak. T̄e dungo ana bahay Dawuda, Apasay C̄ancan a a ja 'am

p̄e Yudas, d̄o sa d̄akay pa man a Yesu aday t̄a ban anan ata awan. ¹⁷ Aday abay c̄ak̄abay Yudas a n̄a, d̄o k̄artek à wulen a manay d̄o maslan ahay inde, winen ti mer su way a Yesu à alay inde cite re.»

¹⁸ Yudas aday n̄a, k̄a njadak magwagway anga way anahan a sa ga lelibay ata awan. Anga nan, a z̄eba anan dala ata kutok, a zla, a sukom anan guvo. A guvo ata inde kutok, a slahay kup m̄ab̄eburot, aday dinde ahay z̄ard̄ed̄ ahay uho. A mac à man ata awan. ¹⁹ Matanan, way a s̄e t̄era ata n̄a, d̄o s̄e Ur̄esalima ahay fok t̄e sl̄enek apan, aday t̄e ngaman an̄a guvo anahan ata ta 'am su kon a tinen n̄a, Hak̄aldama, kawa sa ja ite n̄a, guvo s̄e mez.

²⁰ Piyer a ja asa, a wa: «Matanan, m̄e vinde a à Deftere Jabura inde, Mb̄erom a ja, a wa:

“Doh anahan a n̄a, à t̄era r̄egay.

Dowan à sa njahay uda bay.*”

«Aday ma ja awan asa re, a wa: “Do hinen à z̄eba anan mer su way anahan awan.†”

²¹ «Natiya, a zla pi zek kutok n̄a, ḡebuko d̄o k̄artek à wulen a m̄anuko wa aday à t̄era d̄o maslan a Yesu à yime ana Yudas inde. Sumor a n̄a, winen d̄o s̄e p̄arahan azar an̄a Bahay a m̄anuko Yesu p̄e k̄artek a t̄e manay kwa siwa siwa fok, ²² a ban kwa p̄e ana Yuhana sa gan baptisma wa, hus p̄e ananahan sa j̄an à mburom ata awan. Z̄ebuko n̄a, d̄o matanan ata awan, anga i t̄era kawa m̄anuko, d̄o s̄e side aslabakay a Yesu à m̄ake wa ata awan.»

²³ Natiya awan, ta kay anan ahay sl̄emay s̄e d̄o ahay cew: at̄e Yusufu, d̄owan a t̄e ngaman Barsabas kabay Yustus re ata awan, t̄e apan Matiyas. ²⁴ D̄o maslan ataya ta ga amboh, ta wa: «Ba M̄aduwen, iken n̄a, ka san miv̄el a kuwaya zle fok. Dakan umo anan à wulen su d̄o a anaya cew aya n̄a, k̄e z̄eba wa n̄e

* 1:20 Ca p̄e Jabuura 69.26. † 1:20 Ca p̄e Jabuura 109.8.

waya ²⁵ aday i tēra dō maslan anak, i ga anan mer su way ana Yudas sē mbəsak ata anaw. Anga Yudas kà zlak à man a mē lavay zek a anga winen ata kutok.» ²⁶ Pə dəḅa anahan a wa nà, ta kad' anjar † sa ca apan, i slahay nē pē wayaw, aday anjar ata a kay anan, a slahay pē Matiyas. Winen a tēra dō maslan mē slala kuro nga cew awan à yime ana Yudas inde kutok.

2

Apasay a Mbərom a dazay ahay pə njavar a Yesu ahay

¹ Natiya, pē luvon sē azar uko ana Yahuda ahay sē ngaman Pentekosta* ata nà, njavar a Yesu ahay tē halay nga à man kərtek awan. ² Kwayan'a, agungol a ndəray ahay à mburom wa, kawa vəvara mēduwen awan, a rah anan doh a njavar ahay mē njahay uda ata awan. ³ Tə canan anà awan aya kawa miresl sē uko, ta nay ahay, tē gəzla zek, tē njahay pa nga su dō a tinen ù doh ataya fok. ⁴ Fok a tinen a, Apasay Cəncan a a rahan atan à mivel ahay inde, aday ta ma nga sa ja 'am su kon azar aya cara cara, kawa ana Apasay a Mbərom a sē varan atan mēgala ata awan.

⁵ A Urəsalima ata nà, Yahuda ahay inde bayak a tē dəfan apan à Mbərom lele, abay tinen mē njahay aya pu kon sē daliyugo ahay fok. ⁶ Tə sləne agungol ata cəna, tē halay nga à man su dō ataya awan. Aday way ata a gan atan wurdədəsdəssa, anga dō ataya tinen apan ti ja 'am nà, kuwaya a sləne ta 'am su kon anahan. ⁷ Way ata a gan atan masuwayan. Anga nan ta ma nga sa ja, ta wa: «Dō anaya fok nà, tinen Galile ahay bidaw? ⁸ Aday ta ja 'am su kon a mənuko ahay fok nē kəkəməw? ⁹ Mənuko nà, da nay ahay kwa à Partiya wa, à

Mediya wa, à Elamiya wa. Mənuko dō sē njahay à Mesopotamiya ahay, à Yahudiya ahay, à Kapadosiya ahay, à Pontus ahay, à Aziya ahay, ¹⁰ à Firigiya ahay, à Pamfliya ahay, à Misra ahay, à Siren pē daliyugo sē Libiya ahay. Mənuko dō sa nay ahay kwa à Ruma wa, ¹¹ da nay ahay kwa à Kereta wa tē Arabiya wa re. A wulen a mənuko inde nà, azar su dō aya nē Yahuda ahay, aday azar aya ite nà, tinen Yahuda ahay bay, əna tē pərahan azar anà pəra sē Yahuda ahay. Aday mənuko fok dē sləne tinen apan ti dəkay anan masuwayan a Mbərom sa ga ataya fok ta 'am a mənuko ahay nē kəkəməw?» ¹² Way a sē tēra ata a gan atan masuwayan, ta san ti ja nē maw bay fok. Ta ja à wulen a tinen inde, ta wa: «Way a həna anan ata nē masuwayan dūwuraw? A nan sa ja nē maw?» ¹³ Aya əna, azar su dō aya ta ma nga sē mbasay pu dō a Yesu ahay, ta wa: «Dō a anaya nē ta sak mahay, tē vawak nga.»

Wazo ana Piyer

¹⁴ Natiya, pē dəḅa a wa kutok, Piyer tu dō maslan a kuro nga kərtek ataya fok tē slabak à wulen su dō ataya inde, aday Piyer a dazlan sa jan 'am anà dō ahay tē mēgalak awan, a wa: «Kwanay Yahuda ahay tu dō sē njahay à Urəsalima a anaya awan, slənen anan 'am uno a anan lele, ni dəkak ikwen anan ləbara sa 'am a anan. ¹⁵ Kawa ana kwanay sē bayak nà, dō a anaya nē tē vawak nga. Əna cəkəbay matanan bay, anga həna nà, njamde dəsudō sē duwdew mba, alay sē vaway nga kà slak fan bay asanaw! ¹⁶ Aya, way a anan a tēra nà, kawa ana dō maja'am a Mbərom Yo'el sa ja, a wa:

¹⁷ «Mbərom a ja nà:

† 1:26 Ta kad' anjar, bina ta lar anjar bay. * 2:1 Pentekosta nà, azar uko sē tēra pē dəḅa sē Pasəka wa à luvon kwa kuro dāra inde ata awan.

* 2:1 Pentekosta nà, azar uko sē tēra pē dəḅa sē

A luvon mädakwidok aya inde nà, ni slan Apasay uno à kuwaya inde fok.

Wan a kwanay ahay tã dëna a kwanay ahay fok ti man anan 'am uno anà dõ ahay.

Njavar a kwanay ahay ti canan anà way uno sã dakan atan anan ataya awan.

Mæced a kwanay ahay dukwen, ni jan atan 'am à cœn sã zũbay inde.

¹⁸ Ayaw, pã luvon ataya nà, ni slan Apasay uno ù dõ si mer su way uno ahay inde, à ga nã mungol awan, à ga nã dëna awan, ti man anan 'am uno anà dõ ahay.

¹⁹ Ni ga way masuwayan aya à mburom, aday pã daliyugo dukwen, mez i pak, uko tã jinjek ti kay ahay re.

²⁰ Pac i dav sabay, aday kiya dukwen i mbädahan sa ca nà, nduzzo kawa mez.

Way ataya tã tãrak nà, luvon ana Bahay a mænuko i saa may ata, i dazley ahay bõse kutok.

Luvon ata nà, mæduwen a aday tã mazlã a re.

²¹ Matanan, kuwaya dõwan a kã dëfak nga pã slëmay ana Mbërom Fetek cëna, i tam.†»

²² Piyer a ja asa, a wa: «Kwanay Isëra'ila ahay, slënen 'am uno a anan lele aday. Yesu dõ sã Nazaratu ata nà, da san zle, winen dõ a Mbërom sã slënay ahay, anga Mbërom a kã gak masuwayan ahay cara cara à wulen a kwanay inde tã alay a Yesu ata awan. Kwanay kã sënën apan zle lele re. ²³ Mbërom a varak ikwen anan Yesu, kawa anahan sã lavay a zek kwakwa ata awan. Aday a san zle, kwanay dukwen kã viren anan anan à alay inde anà dõ sã atahasl ahay, ti darak anan ayak pã dëdom mã

zlëngad awan, kawa ana kwanay sa ga anan hëna ata awan. ²⁴ Əna Mbërom kã slabakak anan ahay à mæke wa, winen inde tã sifa awan. Kã tëmak anan Yesu à dæce sã amac wa, anga amac nà, mægala anahan inde sa ban anan ibay.

²⁵ «Matanan Dawuda kã jak pã Yesu, a wa:

“Nã canan anà Mbërom Fetek pac pac winen inde pã cakay uno.

Winen mã njahay a tã alay puway uno.

Anga nan, ni jëjar sabay.

²⁶ Matanan, mivël uno hëna nà, ma rah a tã ataslay mivël awan, nen apan ni tãba 'am sa ga ara tã ambasay awan.

Kwa nã mæcak tãkedë nà, nen ni dëfak idë hwiya,

²⁷ anga iken ki mbësak nen à mæke inde bay,

ki mbësak anan zek uno à wuslay à mæke inde bay, nen dõ anak cëncan awan.

²⁸ Kã dëkak uno pã cæved sa njad sifa.

Ki vuro ataslay mivël bayak a pã cakay anak.‡”

²⁹ «Mërak ahay, da san apan zle, bije a mænuko Dawuda ata nà, kã mæcak aday ta lak anan. Jëvay anahan a dukwen inde, da san man a zle re. ³⁰ Winen nà, dõ maja'am a Mbërom. Anga nan, a san apan zle re, ba Mbërom kã zlapak anan anan ta sa jan nà, i naa daf wan sã kutov anahan à bahay anahan inde. ³¹ Dawuda dukwen a san apan zle Almasihu nà, i slabakay ahay à mæke wa. Anga nan, a wa:

“Iken Mbërom nà, ki mbësak nen à mæke inde bay,

ki mbësak anan zek uno à wuslay à mæke inde bay.§”

³² Piyer a ja asa re: «Yesu nà, Mbërom kã slabakak anan ahay à mæke wa. Manay a fok ma san apan zle, manay dõ sã canan njæk tã idë a manay ataya awan. ³³ Mbërom

kə zəbək anan ayak anga sə njahay tə alay puway anahan awan. Yesu a təma Apasay Cəncan a pə Bəbay anahan wa, kawa ana Bəbay anahan sə zlapay anan ata awan. Winen dukwen kə varak umo ahay Apasay ata re. Natiya kutok, way a kwanay sə sləne ta sə canan a anan fok, sa ga mer su way ata nà, winen awan. ³⁴ Aya, Dawuda nà, kə jənak à man a Mbərom itəbay. Əna winen a a wa:

“Mbərom Fetek a jan anà Bahay uno nà:

Njahay tə day sə alay puway uno,

³⁵ aday dō manidə anak ahay fok nà, ni təra atan bīle anak aya awan.*”

³⁶ «Anga nan, kwanay Isəra'ila ahay fok, sənen anan tə dīdek awan: Yesu dōwan a kwanay sa vad anan ta sə daray anan pə dədom mə zləngad ata nà, Mbərom a təra anan Bahay a nuko awan aday Almasihu re.»

³⁷ Dō ataya tə sləne 'am ata fok cəna, mbac a sləhay patan wa. Anga nan tə cəce pə Piyer tu dō maslan ataya wa, ta wa: «Mā ga həna jiya nə kəməw, mərak ahay?»

³⁸ Piyer a mbədəhan atan apan, a wa: «Mbədihən anan ləen anà ines a kwanay ahay, təmihən sa ga baptisma anga sə təra dō a Yesu Almasihu ahay, aday Mbərom i pəsek ikwen anan ines a kwanay ahay, i varak ikwen Apasay anahan Cəncan awan. ³⁹ Mbərom kə zlapak sə varak ikwen Apasay anahan Cəncan ata nà, a zlapan anan anà dō ahay aday winen saa ngaman atan, saa pərahan azar ataya fok re, kawa sa ja nà, anà kwanay tə wan sə kutov a kwanay ahay, aday anà dō su kon dəren aya fok re.»

⁴⁰ Piyer a jan atan 'am a azar aya bayak asa. A nan nà, tē təma 'am ata awan, aday tā sa ya nga bay re. A jan atan asa re, a wa: «Kwanay, mbəsikən anan dō a

wuswes a anaya awan, təmen zek a kwanay ahay.»

⁴¹ Dō ahay bayak a tə təmahak 'am ana Piyer ata awan, tə təmahak sa ga baptisma. Pə luvon ata nà, dō a Yesu ahay tə zəgahak anan apan njavar a Yesu ahay, ti ga way sə mbulo maakan. ⁴² Pac pac tinen apan ti halay nga sə tətək way pu dō maslan a Yesu ahay wa, ti gəzla pen tə sləmay a Yesu, ti ga amboh. Tə njahay pə kərtek awan, à asan zek inde.

Asan zek su dō a Yesu ahay

⁴³ Dō a Yesu ahay fok tə jəjaran anà Mbərom lele, aday Mbərom a ga masuwayan ahay bayak a cara cara tə alay ana dō maslan a Yesu ahay. ⁴⁴ Tinen a fok 'am a tinen kərtek, way a tinen dukwen mə japay pə kərtek a re. ⁴⁵ Tə sukom a way tə way a tinen, tə guvo a tinen ahay, tə japay anan dala awan, aday tə varan anà kuwaya fok nà, kawa anahan sa gan may. ⁴⁶ Pac pac fok, tinen apan ti halay nga pə kərtek awan ù doh sə mazlaḅ a Mbərom. Tinen apan ti halan nga anà way sa pa a tinen ahay pə kərtek a əga tinen aya awan. Tinen apan ti pa way a tinen ahay pə kərtek awan, tə ataslay mivəl aya awan, aday tə mivəl kərtek a re. ⁴⁷ Tinen apan ti həran nga anà Mbərom, ta zlan à nga anà dō ahay fok. Aday dō ahay tinen apan ti tam pac pac fok, Bahay Yesu winen apan i zəgahan atan anan apan dō ahay.

3

Dowan a inde mə təra à məndak awan

¹ Pa pac a inde, atə Piyer tə Yuhana ta zla ù doh sə mazlaḅ a Mbərom. Ta zla nə tə njamde maakan, alay a dō ahay sa taa ga amboh ata awan. ² Tinen apan ti dəzle à məsudoh su doh sə mazlaḅ a

* 2:35 Ca pə Jabuura 110.1.

Mbërom inde sã ngaman Më-Rëbã-Awan ata nã, ta tan ayak à nga anã dõwan a inde mã tãra à mëndak awan, kwa sã wahay anahan. Ta taa zëbak anan ayak nã pac pac, anga aday i dubok way pu dõ sa zla ù doh sã mazlaë a Mbërom ahay wa. ³ Dõwan ata a canan anã atã Piyer tã Yuhana tinen apan ti zla ù doh cite nã, a dubok patan wa dala.

⁴ Atã Piyer tã Yuhana tã zëzor anan, aday Piyer a jan, a wa: «Ca pumo lele.» ⁵ Dõwan ata a zëzor atan lele. Winen a bayak i ga nã, ti varan dala. ⁶ Piyer a jan, a wa: «Dala nã, inde upo ibay. Æna way a hãna inde upo ata nã, ni varak anan. Na jak nã, tã slëmay a Yesu Almasihu, dõ sã Nazaratu, slabak, zla tã saray anak!»

⁷ Piyer a bënan anan alay puway, a man zek sã slabak. Kwayan'a saray anahan ahay tã ndarkwaslak anahan ahay ta njad mëgala. ⁸ A slabak hërom, a dazlan sa bar. Ta zla ù doh sã mazlaë a Mbërom tatã Piyer tã Yuhana, winen apan i zla, winen apan i dazay à mburom kwerkwer, winen apan i zambad anan Mbërom.

⁹ Winen apan i zla, i zambad anan Mbërom ata nã, dõ ahay fok tã canak anan, ¹⁰ aday tã sënak anan kutok. Ta wa: «Winen nã, dõwan mã tãra à mëndak ata sa taa dubok way pã dõ ahay wa pã mësudoh sã ngaman Më-Rëbã-Awan ata awan.» Natiya awan, way ata a gan atan hërëbëkka tã mindel.

Piyer a wazay ù doh sã mazlaë a Mbërom

¹¹ Dõwan ata, winen pã cakay ana atã Piyer tã Yuhana hwiya, dõ sa man ataya fok ta ma nga sa haw pã cakay a tinen à man a sã ngaman «Vo galak ana Sulimanu» ata awan, anga way sã tãra ata a gan masuwayan anã dõ ataya awan. ¹² Piyer a canan atan cëna, a jan atan, a wa: «Kwanay Isëra'ila ahay, way ata a gak ikwen masuwayan nã angamaw? Aday

ki cen pumo hwiya nden'e nã, angamaw? Kwanay kã bayiken dõwan a anan a mbar nã, anga mëgala a manay, kabay anga mã dëfan apan anã Mbërom lele ata dëw? ¹³ Mbërom ana Ibërahima, tã ana Isiyaku tã ana Yakob, Mbërom ana bije a nuko ataya sã dëfan apan ata awan, anga sã varan mazlaë anã Yesu, dõ si mer su way anahan, Mbërom kã mbërak anan dõwan a anan. Kwanay nã, kã viren anan anan à alay inde anã Ruma ahay, anga aday tã vad anan. Kwa abay Pilatu a gan may sã mbësak anan dukwen, kwanay kã ngëmen à mbësak anan bay re. ¹⁴ Winen nã, dõ cëncan awan, dõ dëdek awan, æna kã ngëmen aday Pilatu à mbësakay anan ahay bay. Ki gen anan kem anã Pilatu bugol nã, à mbësakak ikwen anan ahay dõ a sa vad nga su dõ ata adëka. ¹⁵ Kã vaden anan dõ sã varan sifa anã way ahay fok ata à mëke sa ndaw, æna Mbërom kã slabakak anan ahay à mëke wa. Manay dukwen mi mba apan sa ra ambar sa 'am a anan tãte. ¹⁶ Dõwan hãna anan nã, kwanay a fok kã cinen anan, aday kã sënen anan zle, winen a mbar nã, anga kã dëfak nga pã slëmay a Yesu. Sa mbar anan jiga nã, slëmay a Yesu, anga dõwan a anan kã dëfak apan nga. Kwanay a fok, ki cinen anan.

¹⁷ «Ayaw, mërak uno ahay, na san zle, ki gen anan way ataya anã Yesu nã, anga kã sënen dëdek bay. Bahay a kwanay ahay dukwen ta san dëdek bay re. ¹⁸ Æna way ata a ga zek matanan nã, anga ëa Mbërom kã jak anan tã dũngo ana dõ maja'am anahan ahay kwakwa, ta sa ja tãktek Almasihu anahan saa slënak ikwen ahay ata à ga dëce. ¹⁹ Hëna adëka nã, mbëdihën anan lœn anã ines a kwanay ahay, men anan ù vo anã Mbërom, aday Mbërom i pësek ikwen anan kutok. ²⁰ Aday Bahay Mbërom i varak ik-

wen zay, ta sə slənak ikwen ahay Yesu, winen Almasihu a Mbərom sə lavay anan zek anga kwanay kurre ata awan. ²¹ Ayaw, həna ata nà, Yesu Almasihu nà, i njahay à mburom à man ata tamak, hus i dəzle pə luvon a Mbərom saa mbəda anan way ahay fok wiya aya kawa ana do maja'am anahan cəncan aya sa ja apan ata aday. ²² Musa a ja nà: «Mbərom Bahay a kwanay i naa varak ikwen do maja'am hinen kawa nen à wulen ana zahav a kwanay a wa. Kə təmihen anan anan 'am anahan saa jak ikwen ata fok. ²³ Dowan a kə təmahak anan anan 'am anahan itəbay ata nà, Mbərom i lize anan à mamasl su do anahan ahay wa.*»

²⁴ Piyer a pərahan anan azar sa ja, a wa: «Do maja'am a Mbərom ahay kwakwa, a bənay ahay kwa pə Samiyel wa hus pu do maja'am a Mbərom azar aya, fok a tinen a kərtək tə kərtək ta jak 'am pə way a sə təra pə luvon a anan ataya awan. ²⁵ Do maja'am a Mbərom ataya ta ja way ataya pə kwanay awan, aday Mbərom kə banak 'am tə bje a kwanay ahay anga kwanay a re. A jan anà Ibərahima nà: «Tə alay ana wan sə kutov anak ahay, ni dəf alay sə mazlaḅ uno pu do su kon ahay fok.†» ²⁶ Matanan kutok, Mbərom a lah sə slənay anan ahay Yesu, do si mer su way anahan nà, anà kwanay awan, anga aday à dəf pikwen alay sə mazlaḅ anahan ta sa may ahay kwanay à cəved sə huwan a kwanay ahay wa.»

4

Atə Piyer tə Yuhana pa 'am su do sə lavan nga anà Yahuda ahay

¹ A alay a Piyer tə Yuhana tinen apan ti jan 'am anà do ahay mba, do sə gədan dundo anà way ahay pi zek tə bahay su do sa ba doh sə mazlaḅ a Mbərom, aday tə Saduki

ahay, ta zla à man a tinen. ² Ta ma nga sa ga patan mivel, anga atə Piyer tə Yuhana nà, tinen apan ti dakan anan anà do ahay nə Yesu kə slabakak ahay à məke wa. Matanan, do ma mac aya dukwen, ti naa slabakay ahay à məke wa tə sifa aya re. ³ Anga nan kutok, ta ban anan do maslan ataya awan, tə tacay atan à dangay, hus sa ca pa 'am sə sariya nə sidew awan, bina suko kə gak coy re. ⁴ Aya əna, do ahay bayak a à wulen su do sə sləne 'am a Piyer ataya wa tə təmahak 'am ana do maslan ataya awan, tə dəfak nga pə Yesu. Do ataya tə zəgahak anan do ana Yesu ahay. Tə baslay mungol ahay dəkdek, tinen mbulo dāra kutok.

⁵ Ide a cəde sidew a nà, bahay sə Yahuda ahay pi zek tə məced sə Yahuda ahay aday tə miter sə Tawrita ahay tə halay nga à Urəsəlima. ⁶ Atə Anas, bahay nga su do sə gədan dundo anà way ahay, tatə Kayafas, Yuhana, Aleksandire aday tə azar su do ana Anas ahay, inde à wulen a tinen. ⁷ Tə ngaman anà do maslan a cew ataya pa 'am a tinen, aday tə cəce patan wa, ta wa: «Kə mbəren anan dowan a mə təra à məndak ata nà, tə məgala wuraw, kabay tə sləmay a wayaw?»

⁸ Cəna Apasay Cəncan a a zlan à mivel inde anà Piyer, a mbəfahan atan apan, a wa: «Kwanay bahay ahay tə məced ahay, ⁹ manay həna pa 'am a kwanay nà, anga sumor a manay sa ga ta sa mbar anan dowan a vədāl a anan ata bugol bidaw? A nak ikwen sa san nà, kə mbərak tə məgala sə sləmay a wayaw daw? ¹⁰ Kak matanan nà, kwanay tə Isəra'ila ahay fok, sənen anan kutok: Dowan a həna anan mə tavay a pa 'am a kwanay kə mbərak nà, anga məgala sə sləmay ana Yesu Almasihu, do sə Nazaratu. Winen nà, kə vəden anan pə dədom

* 3:23 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 18.15, 18-19.

† 3:25 Ca pə Laataanooji 22.18, 26.4.

mə zləngad awan, əna Mbərom kə slabakak anan ahay à məkə wa.
 11 Natiya, Deftere a Mbərom a ja 'am həna anan ata nə pə winen awan, a wa:

“Kon mbala ana dō sa dēzl way ahay sa lar anan ata nà,
 sə təra kon sə mide lele adəka nà, winen.*”

12 «Dō sa mba apan sa tam dō ahay miza nà, ibay, si Yesu a kərtek. Bina sləmay inde maza pə daliyugo sa mba apan sa tam mənuko uwec wa mbala ana dō ana Mbərom sə varak uko ahay ata nà, ibay.»

13 'Am ana Piyer ata a gan masuwayan anà dō mə halay nga ataya awan, anga ta ca apan dō maslan a cew ataya nà, dō məduwen aya bay, aday mə jangay aya bay re, əna tə jəjar sə mbədahan atan apan bay re. Aday dō ataya tə sənək dō maslan ataya tə njahak pə kərtek a tə Yesu. 14 Əna tinen apan ti ca pə dōwan a ma mbar ata winen inde zay mə tavay a pə cakay ana dō maslan a cew ataya awan. Anga nan, ta mbak apan sə mbədahan atan apan awan a ibay jiga awan. 15 Matanan, ta ma anan dō maslan a cew ataya uho tamak, kutok tinen tə mbədək sa vad uway pa 'am ata à wulen a tinen inde aday. 16 Ta wa: «Dō a anaya həna jiya nà, dī ga atan kəmaw? Dō sə Urəsəlima a anan ataya fok tə sənək pə masuwayan a məduwen a tinen sa ga anan ata lele coy. Aday mənuko dukwen, dī mba apan sə məman anan nà, i ga zek bay re asa. 17 Aya həna nà, dī ngaman atan ayak, aday dī gafan atan 'am, tã saa ma apan sa jan 'am tə sləmay a Yesu anà dōwan sabay. Ata kutok nà, ləbara sa 'am a tinen ata i ta 'am bay.» 18 Tə ngaman atan ayak asa, ta jan atan, ta wa: «Mbəsiken sa jan 'am tə sləmay a Yesu aday sə dakan anan ləbara sa 'am ana Yesu anà dō ahay.»

19 Aya əna, atə Piyer tə Yuhana tə mbədahan atan apan, ta wa: «Ənga, kwanay a bayiken apan lele aday, tədə saa zlan à nga anà Mbərom nə maw? Tədə sə dəfan apan nə anà Mbərom a daw, kabay lele nà, sə dəfak ikwen apan anà kwanay bugol adəka daw? 20 Manay nà, way a manay sə canan ta sə sləne fok cəna, mi dakay anan, bina mi mba apan sə njahay way a manay bay.»

21 Pə dəba anahan a wa nà, dō sa gan atan sariya ataya tə ngəraz patan anga aday tə njahay way a tinen, tə mbəsakay atan ahay kutok. Tə sənək sa jəka ti kəta atan kəkəmaw bay, bina dō ahay fok tinen apan ti həran nga anà Mbərom anga way anahan a sa gan anà dōwan a vədal ata awan. 22 Ava ana dōwan a tinen sa mbar anan tə masuwayan ata nà, a zalay kwa kuro fudō.

Dō a Mbərom ahay ta ga amboh

23 Pə dəba a sə mbəsakay atan ahay ata nà, atə Piyer tə Yuhana ta ma pə cakay ana dō a tinen ahay, tə təkəren atan anan way ana bahay sə gədan dungo anà way ahay tə məcəd ahay sa jan atan ata fok. 24 Dō a tinen ataya tə sləne anan 'am ata nà, tinen a fok ta ma nga sa gan amboh anà Mbərom tə mivəl kərtek awan, ta wa: «Ayaw, Bahay a manay, iken dō sə ndakay bagəbaga mburom tə daliyugo tə bəlay ahay, aday tə way a uda ataya təkə fok. 25 Iken awan ka jak 'am tə dungo ana dō si mer su way anak Dawuda, winen bije a manay awan. Apasay anak Cəncan a kà jak à winen inde, a wa:

“Dō su kon azar aya ti ga mivəl, aday dō sə pəra ahay ti jəjem 'am kəriya nà, angamaw?”

26 Bahay sə daliyugo ahay tinen apan ti ndire zek,

* 4:11 Ca pə Jabuurə 118.22.

aday dō sə lavan nga anā dō ahay ahay tinen apan ti lavan zek anā varam tē Mbərom Fetek aday tē Almasihu anahan.†”

²⁷ «Ayaw, way ata matanan acəkan, anga həna kutok nā, Hiridus tatə Pontiyos Pilatu, tē halay nga à wulen su doh a anan inde tē Ruma ahay tē Isəra'ila aya awan, anga sa ʙan 'am pə Yesu dō si mer su way anak cəncan a, iken sə walay ata awan. ²⁸ Iken nā, mægala awan. Natiya, way a tinen sa ga fok nā, way kawa ananak a sa gan may kurre ata awan. ²⁹ Həna kutok, Ba Məduwen, sləne way a tinen sa ja ti gan umo ataya awan. Kem, varan mægala anā dō si mer su way anak ahay sa ja 'am anak mənʙəna ajəjar. ³⁰ Varan umo gədan sa mbar anan dō sə dəvac ahay ta sa ga masuwayan ahay cara cara tē mægala sə sləmay a Yesu, dō si mer su way anak cəncan awan.»

³¹ Pə dəba sa ndav anan amboh a tinen ata wa nā, man a tinen ata a ʙal kəzlek kəzlek. Tinen a fok tē njadək mægala sə dakay anan 'am a Mbərom mənʙəna sə jəjar, anga Apasay Cəncan a kə rahak atan à mivél inde.

Do a Yesu ahay tə japay anan zlile a tinen ahay pə kərtek awan

³² Do a Yesu ataya fok nā, mivél a tinen a kərtek, abayak nga a tinen ahay kərtek a re. Tə japay anan zlile a tinen pə kərtek awan. Dowan sa jəka «zlile uno anuno taayak» nā, ibay fok. ³³ Tə mægala a bayak a, dō maslan ataya tē pərahan azar sə dakay anan, tē canək anan Yesu kə slabakak ahay à məke wa. Mbərom kə gak atan sumor bayak awan. ³⁴ Dowan mətawak a à mamasl a tinen nā, inde sabay fok, bina dō aday guvo anahan inde kabay doh anahan inde ataya fok, tē sukum a way, ta nay anan dala awan ³⁵ anā dō maslan ahay, aday tinen

tə varan anā kuwaya pə ananahan sa gan may.

³⁶ Dowan a inde ite, tē ngaman Yusufu, winen pə slala ana Lewi, a njahay pə daliyugo sə Kiprus. Sləmay anahan hinen nā, Barnabas, kawa sa ja nā, dō sə varan mægala anā dō ahay. ³⁷ Winen dukwen, guvo anahan inde re, a sukum a way, a nay anan dala awan, a varan anan anā dō maslan ahay.

5

Atə Ananiyas tē uwar anahan Safira

¹ Dowan a inde asa tē ngaman Ananiyas tē uwar anahan Safira, tē sukum anan way tē guvo a tinen. ² Tinen a ta pak 'am ahay i zek. Ananiyas a ra pə dala wa məcak, a ndakay apan man. Azar a kutok a zla anan à man ana dō maslan ahay. ³ A dəzlek anan ayak cəna, Piyer a jan, a wa: «Ananiyas! Kə mʙəsakan anan mivél anak anā Fakalaw angamaw? Anga həna nā, kə gədak anan mungwalay anā Apasay Cəncan awan. Ka rak ayak pə dala sə guvo a kwanay wa məcak agay nā, angamaw? ⁴ Guvo a nā, guvo anak awan. Kə suku-mak anan way dukwen, dala nā, ananak a re. Əna kə jalay sa ga way lelibay a matanan nā, angamaw? Kə gədan mungwalay ata nā, anā dō zənzen a bay, əna anā zek a Mbərom awan.»

⁵ Pə dəba sə sləne 'am ata wa cəna, Ananiyas a slahay à məndək, aday a mac kwayan'a. Do sə sləne ləbara sa 'am ataya fok nā, mbac kə slahak patan wa, ta ma nga sə jəjar. ⁶ Pə dəba anahan a wa nā, njavar ahay ta zlak ayak ù doh, ta nga apan rəkot, ta nay anan uho saa la anan.

⁷ A njahay pə dəba wa way sə ler maakan nā, uwar anahan Safira dukwen kə zlak ayak ite. Winen kə sənək pə way a sə təra tē mbaz

† 4:26 Ca pə Jabuura 2.1-2.

anahan ata bay fok. ⁸ Uwar ata a dæzlek ayak ù doh cəna, Piyer a cəce panan, a wa: «Uwar a anan, ənga, jan umo aday. Kə sukumen anan way tə guvo a kwanay nà, dala a nə kawa winen a anan dəp daw?»

Uwar ata a mbəda apan, a wa: «Ayaw, dala a nà, matanan awan.»

⁹ Piyer a jan asa, a wa: «Mazar! Kwanay tə mbaz anak kə jipen 'am a kwanay kərtek sə njakan uda anà Apasay a Bahay Yesu nà, angamaw? Ənga, cak ayak apan, do sa la anan mbaz anak ahay, tinen uho. Kagasl, ti naa zəbak ayak iken saa la cite.»

¹⁰ Pə dəba ana 'am ata wa cəna, uwar ata a slahay à məndak, aday a mac. Njavar ahay ta nay ù doh, tə zəba məsinde, ta lak anan ayak pə cakay ana mbaz anahan. ¹¹ Do a Yesu ahay fok tu do sə sləne anan ləbara sa 'am ata fok nà, ta ma nga sə jəjar.

Do maslan ahay ta taa ga mer su way masuwayan aya bayak awan

¹² Do maslan ahay nà, ta taa ga mer su way masuwayan aya bayak a à wulen sə do ahay inde. Do a Yesu ahay fok ta taa halay nga ù vo sə galak ana Sulimanu inde à gala su doh sə mazlaḅ a Mbərom. ¹³ Əna, kwa abay do ahay tinen apan ti ja patan ta sa ja nà, tinen do lele aya dukwen, do a azar aya sə dəfan apan anà Yesu bay ataya ta ngam sə njahay pə cakay a tinen bay fok.

¹⁴ Tə winen ata təkə dukwen, do ahay tinen apan ti dəf nga pə Bahay Yesu hwiya. Do a Yesu ahay tinen apan ti zəga apan nà, pac pac, mungol tə uwar aya təkə fok. ¹⁵ Do ahay tə sləne 'am sə masuwayan ana do maslan ataya sa ga ata kutok. Anga nan, ta ma nga sa zla anan do sə dəvac a tinen ahay pə cəved ahay, tə nahay atan pə biket kabay pə lala, anga tinen tə bayak nà, hinahibay Piyer i zla ta man ata nə, mezeze anahan a à njad sə

laman anà do sə dəvac a tinen azar aya awan. ¹⁶ Do maza aya ite ta nay anan ahay tu do sə dəvac a tinen ahay kwa à wulen su doh a azar aya sa mban anà Urəsəlima ataya wa. Ta nay anan ahay tu do a tinen dəvac aya awan, tu do a setene sa taa vawan atan nga ataya fok. Ta nan atan anan ahay, aday fok a tinen a tə mbərak.

Tə jugwar 'am pu do maslan a Yesu ahay wa

¹⁷ Natiya kutok, bahay nga su do sə gədan dundo anà way ahay, tu do anahan ahay tinen à wulen sə Saduki ahay ataya fok nà, ta ma nga sə jugwar 'am pu do maslan a Yesu ahay wa, ta ga patan sərak. ¹⁸ Cəna, ta ban anan do maslan a Yesu ataya, aday tə dəfak atan ayak à dangay. ¹⁹ Aya əna, cəkəbay, à luvon ata inde nə, maslay a Mbərom a nay ahay, a təba anan məsudoh sə dangay ata awan, aday a nay anan ahay do maslan ataya uho. A jan atan kutok, a wa: ²⁰ «Həna nà, zlen à gala su doh sə mazlaḅ a Mbərom, aday kà sa dīken anan ləbara sə sifa wiya a anan fok anà do ahay.»

²¹ Do maslan ataya tə təmahak 'am ana maslay a Mbərom ata awan, tə wule sə duwdew à gala su doh sə mazlaḅ a Mbərom kutok. Ta zlak ayak nà, tinen gədek anan azar sə tətakan anan way anà do ahay.

Pə dəba wa mənəcək, bahay nga su do sə gədan dundo anà way ahay, tu do anahan ahay tə dæzlek ayak cəna, tə ngaman ayak anà do sə lavan nga anà Yahuda ahay, kawa sa ja nà, məcəd sə Isəra'ila ahay fok. Aday kutok, ta slan suje ahay pu do maslan ataya à dangay. ²² Suje ahay tə dæzle ù doh sə dangay nà, ta tak anan ayak à nga anà do maslan ataya à man ata sabay. Cəna, ta may ahay pə dəba à dangay wa, ta nay, ta jan anà do mə halay nga ataya awan, ta wa: ²³ «Manay ma zlak ù doh sə dangay kawa ana

kwanay sa jan umo ata acəkan, əna ma tan ayak à nga anà məsudoh nà, mə tacay awan, aday do sa ba patan ataya dükwen, tinen cekərkərre tə ide, tinen apan ti ba re. Mə təba anan məsudoh, ma zla ù doh sə dangay nà, ma tak anan ayak à nga anà dowan à man ata bay.»²⁴ Do sə lavan nga anà suje sa ba pu doh sə mazlaḅ a Mbərom, tə bahay sə gədan dundo anà way ahay, tə sləne ləbara sa 'am ata matanan cəna, a wusen atan nga. Ta ma nga sə cəce pi zek a tinen aya wa, ta sa jan i zek ahay nà: «Way a anan a ga matanan ata nà, aday ma sə təra tu do a anaya awan anaw?»

²⁵ Pə dəba anahan a wa nà, dowan a inde a nay ahay, a jan atan nà: «Dowan a kwanay sə tacak atan ayak à dangay ataya nà, tinen à gala su doh sə mazlaḅ a Mbərom, tinen apan ti tətakan anan way anà do ahay.»²⁶ Cəna, bahay sə suje ahay a zla patan tu do anahan ahay saa bənay atan ahay. Əna ta nay atan nə tə gədan a bay, anga tinen a dükwen tə jəjaran anà man su do awan, ta sə bayak nà, hinahibay do ahay ti i tar atan tu kon.²⁷ Ta nay atan ahay do maslan ataya kutok, aday tə tavay atan pa 'am sə məcəd sə Yahuda ahay. Bahay nga su do sə gədan dundo anà way ahay a cəce patan wa kutok, a wa:²⁸ «Manay nà, mə gafak ikwen 'am lele ta sa jak ikwen nà, kà sa tətiken anan anan way anà do ahay tə sləmay ana dowan ata sabay. Əna hwiya kə mbəsiken bay. Həna, wulen su doh sə Urəsəlima nà, 'am ata kà tak uda 'am coy. Natiya, tə way a kwanay sa ga ata nà, a nak ikwen sa ja nə 'am sə amac anahan ata nə pa nga a manay daw?»

²⁹ Piyer tu do maslan a azar ataya tə mbədahan atan apan, ta wa: «Sumor a nà, mē dəfan apan bugol nə anà Mbərom, bina anà do zənzen a bugol daw?»³⁰ Kwanay nà, kə vəden anan Yesu ta sə daray

anan pə dədom mə zləngad awan. Əna pə dəba anahan a wa nà, Mbərom do ana bije a mənuko ahay sə dəfan apan ata kə slabakak anan ahay à məke wa.³¹ Mbərom nà, kə varak anan mazlaḅ, kə dəfak anan tə day sə alay puway anahan, kə tərak anan bahay awan, do sa tam do, anga aday à dakan anan anà Isəra'ila ahay cəved sə mbədahan ləen anà ines a tinen ahay aday i pəsen atan anan.³² Manay apan mi side anan, aday Apasay Cəncan a i side anan re. Winen nà, Mbərom a varan anan anà do sə dəfan apan ataya awan.»

³³ Do mə halay nga à man sa ga sariya ataya tə sləne 'am ata cəna, ta ga patan mivəl tə mindel. A nan atan sa vad anan do maslan ataya à məke.³⁴ Aya əna, dowan a inde à wulen a tinen awan, a slabak. Dowan ata nà, tə ngaman Gamaliyel, winen Farisa ahay, aday winen miter sə Tawrita a re. Do ahay fok tə jəjaran deeb deeb. A jan anà do ahay, a wa: «Ənga, mbəsiken anan do maslan a anaya tã zla uho mənjoek aday.»

³⁵ Pə dəba ana do maslan ahay sa nay uho ata nà, a jan anà do ataya kutok, a wa: «Kwanay Isəra'ila ahay, gen anan ngatay anà way a kwanay a saa gan anà do a anaya ata awan.³⁶ Anga kə njahak bayak a bay, dowan a inde tə ngaman Tudas, kà nak ahay, a jan anà do ahay nà, winen bahay məduwen awan. Aday do ahay ti ga səkat fudo tə pərahak anan azar. Pə dəba anahan a wa nà, tə vədak anan, do sə pərahan azar ahay fok ta tak 'am, aday ləbara sa 'am anahan inde həna sabay.

³⁷ «Pə dəba wita wa asa dükwen nà, dowan a sə ngaman Yudas winen do sə Galile ahay ata, a nay ahay à alay a sə baslay anan sləmay sə do ahay pə daliyugo ata awan. Winen dükwen, kà rak do ahay bayak a pi zek, tə pərahak anan

azar. Pə dəba a wa, ta vad anan dukwen, do sə pərahan azar ataya ta tak 'am saret fok re.

³⁸ «Anga nan, nen apan ni jak ikwen way inde kərtek həna: Mbəsiken anan do a anaya awan tā zla way a tinen. Dowan ā sa gan atan awan bay fok. Kak mer su way a tinen a sa ga anan ataya, ta nay ā nga su do zənzen a wa, mer su way a tinen ataya ti lize asəka, ti dəzle anan jo ā man a bay!³⁹ Aya əna, kak ta ga mer su way a Mbərom acəkan nā, ki mben apan sə lize anan 'am a anan tətibay re. Matanan, gen ngatay aday, bina hinahibay ki sa gen mægəzłaga ti zek a Mbərom awan.»

⁴⁰ Natiya, do mə halay nga sa ga sariya ataya, tə təma 'am ana Gamaliyel ata awan. Tə ngaman ayak anā do maslan ataya ù doh miza awan, tə ndabay atan, tə gafan atan 'am ta sa ja nā: «Kā si jen anan 'am anā do ahay tə sləmay a Yesu sabay fok.» Tə mbəsak atan kutok.

⁴¹ Do maslan ahay ta nay ahay ā wulen su do ataya wa tə ataslay mivəl awan, anga Mbərom a ca patan, ta slak aday do ahay tē pəkan atan waray i idē, tā ga atan alay anga sləmay a Yesu. ⁴² Tinen bine siwaw nā, pac pac fok, ta zla ā gala su doh sə mazlaḅ a Mbərom aday ā gulom su doh sə do ahay re, tinen apan ti wazay, ti dakan anan anā do ahay nā, ləbara mugom a sa ja nə Yesu winen Almasihu ata awan.

6

Tə walay do ahay cuwbe i mer su way a Mbərom inde

¹ A alay ata kutok nā, abaslay su do sə pərahan azar anā Yesu ahay kə zəgahak apan bayak awan. Aday acakal 'am kə zəḅak ahay ā wulen ana do sa daf nga pə Yesu ahay tinen sa ja 'am sə Gərek ahay tu do sa ja 'am sə Ibəraninko ahay

ata awan. Do sa ja 'am sə Gərek ataya ta wa: «Pac pac, ā man sə gəzla way sa pa nā, mədukway sə uwar a manay ahay ta njad awan itəbay.»

² Anga nan kutok, do maslan ataya tə halan nga anā do sa daf nga pə Yesu ahay fok, aday ta jan atan, ta wa: «A zla pi zek manay mi mbəsak mer su way sə dəkay anan 'am a Mbərom bay. Mi mbədək pi mer su way sə gəzlan way sa pa anā do ahay nā, i ga zek bay. ³ Anga nan, mərak ahay, wilen do ahay cuwbe ā wulen a kwanay wa, tinen do ma rah Apasay a Mbərom aya awan, do sə kəlire* ahay aday ma ndar sləmay aya re. Di mbəsakan anan mer su way sə gəzla way sa pa nā, anā tinen kutok. ⁴ Aday manay mi ga amboh, mi dəkay anan 'am a Mbərom tə fefane kutok.»

⁵ 'Am ata kə zlak anan ā nga anā do a Yesu ahay fok. Matanan, tə walay Etiyen, winen do sa daf nga pə Yesu lele aday ma rah a tə Apasay Cəncan a re. Asa tə walay apan atə Filip, Porokoros, Nikanor, Timon, Parmenas tə apan Nikola, winen do sə wulen su doh sə Antakiya. Abay winen nā, do sə pəra əna ḅa kə təmahak sə pərahan azar anā Tawrita a Musa. ⁶ Pə dəba wa nā, ta zla anan do ataya cuwbe pa 'am ana do maslan a Yesu ataya awan. Do maslan ahay ta ga amboh, tə dəfan atan alay pa nga anā do mə walay ataya anga sa daf atan i mer su way ata inde kutok.

⁷ Matanan kutok, 'am a Mbərom nā, a zəga apan sa ta 'am bayak awan. Do sa daf nga pə Yesu ahay ta ma nga sə zəga apan tə mindel ā Urəsəlima. Aday do ahay bayak a ā wulen su do sə gədan duno anā way ahay wa tə dəfak nga pə Yesu a re.

Ta ban anan Etiyen

* 6:3 Kəlire a anan nā, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

⁸ Etiyen nà, Mbərom kə dəfak apan alay sə mazlaḅ anahan, kə varak anan məgala sa ga masuwayan sə way ahay cara pa 'am sə dō ahay. ⁹ Azar sə Yahuda aya inde à man ata awan, ta taa halay nga ù doh sə wazay a tinen sə ngaman doh sə wazay sə bile mə mbəsak aya ata awan. Ta nay ahay à wulen su doh sə Siren tə Aleksandriya wa, aday azar aya dukwen ta nay pə daliyugo sə Silikiya tə Aziya wa. Tinen a ta ma nga sa vad awiwayay tatə Etiyen. ¹⁰ Aya əna, ta mbak apan sə vədan uway bay, anga Apasay a Mbərom kə varak anan kəlire† sa ja 'am.

¹¹ Pə dəḅa anahan a wa nà, tə haman anà dō ahay aday tã gad apan mungwalay ta sa ja nà: «Mə slənek Etiyen kə jənak anan pa 'am anà Musa aday anà Mbərom re.»

¹² Ta 'am a tinen ata kutok, ta ma nga sə səder anan mivəl sə dō ahay, ta sə məced sə Yahuda ahay, ta sə miter sə Tawrita ahay. Ta ban anan Etiyen, ta zlan anan ayak anà dō sə lavan nga anà Yahuda ahay ataya awan. ¹³ Ta ray ahay dō sa gad apan mungwalay miza aya asa. Tə dazlan sa gad apan mungwalay aya kutok, ta wa: «Dowan a anan a ja 'am lelibay a pu doh sə mazlaḅ a Mbərom, aday pə Tawrita ana Musa re. ¹⁴ Mə slənek panan winen apan i ja, a wa: Yesu dō sə Nazaratu ata i mbazl anan doh sə mazlaḅ a Mbərom aday i mbəda anan 'am ana Musa ma ja aya asa re.»

¹⁵ Dō a mə halay nga ù doh sa ga sariya ataya fok, ta ma nga sə zəzOR anan Etiyen, aday tinen apan ti ca pə idé anahan a nà, a gan atan nə kawa ta ca pə maslay a Mbərom.

7

Etiyen a təkəren 'am a Mbərom anà dō sə lavan nga anà Yahuda

† 6:10 Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

† 7:7 Ca pə Laataanooji 12.1. † 7:7 Ca pə Laataanooji 15.13-14; Gurtaaki 3.12.

ahay

¹ Pə dəḅa anahan a wa kutok, bahay nga su dō sə gədan dundo anà way ahay, a cəce pə Etiyen wa, a wa: «'Am a sa ja apak a anaya fok nà, mungwalay daw?»

² Etiyen ite a mbəḅahan atan apan, a wa: «Mərak uno ahay tə bəbay uno ahay, ənga, pəken sləmay pa 'am uno a anan aday. Mbərom Bahay sə mazlaḅ kə kak anan zek anà bije a mənuko Ibərahima à alay a winen pə daliyugo sə Mesopotamiya mba, kə zlak à Haran fan bay ata awan. ³ Mbərom a jan nà: «Slabak, zla pu kon anak wa, mbəsak anan dō anak ahay, aday kâ zla ù kon a hənə nen saa dakak apan ata awan.*»

⁴ «Cəna, Ibərahima a slabak pə daliyugo sə Kaldiya ahay wa, a zla à wulen su doh sə Haran, a njahay à man ata awan. Pə dəḅa ana bəbay anahan sa mac wa ite, Mbərom a jan à hədek ù kon hinen asa, à nay à man a nuko a anan awan. ⁵ A alay ata nà, Ibərahima nə wan anahan inde fan bay. Kwa man sa dəf saray dap kərtek dukwen, kə varak anan fan bay. Əna Mbərom a zlanan anan tə daliyugo a anan, a wa: «Ni varak anan daliyugo a anan, ki lavay anan iken ta wan sə kutov anak ahay fok.» Aday à alay anahan sa jan 'am ata dukwen, Ibərahima nə wan anahan inde fan bay fok. ⁶ Mbərom a jan ahay, a wa: «Wan sə kutov anak ahay ti njahay pə daliyugo sə mədurlon, ti təra atan bile aya ta sa ga atan alay ava ahay səkat fudō. ⁷ Aya əna, kon a saa təra atan bile ahay ata nà, nen a ni i kəta anan. Aday pə dəḅa anahan a wa nà, ni may atan ahay pə daliyugo a anan, ti naa həro nga kutok.†» ⁸ Matanan, Mbərom a ban 'am tə Ibərahima, ta sa ja à gad mədəndalas. Pə dəḅa anahan

* 7:3 Ca pə

a wa, Ibərahima a wahay Isiyaku, aday pə luvon jəmaakan sə wahay anahan nà, a gəđan məđəndalas. Isiyaku đukwen a wahay Yakob, a gan matanan, aday Yakob ite a wahay wan anahan ahay kuro nga cew ataya awan, tinen bije a mənuko ahay, a gan atan matanan re.

⁹ «Bije a mənuko ataya nà, ta nan ide anà mərak a tinen Yusufu, tə sukumak anan way pə daliyugo sə Misra bile awan. Tə winen ata təkə đukwen, Mbərom winen apan i ba anan Yusufu hwiya, ¹⁰ a tam anan pə way sə gəban ahay 'am ahay wa. A varan kəlire anga aday à zlan à nga anà Firawna, bahay sə Misra ata awan. Anga nan, Firawna a đaf anan dō sə lavan nga anà daliyugo sə Misra, aday dō sə lavan nga anà gulom su doh anahan re.

¹¹ «Aday kutok nà, may a ga pə daliyugo sə Misra ata, tə daliyugo sə Kanana a təkə fok. Zek kà dak anan anà dō ahay nà, ndəlekeke. Matanan, bije a mənuko ataya ta njad' way sa pa sabay. ¹² Pə dəba wa kutok, Yakob a sləne sa jəka ndaw inde sə sukum à Misra nà, a slan bije a mənuko ataya tã saa sukumay ahay ndaw. Wita, mama'am sə azla a tinen à Misra. ¹³ Ta ma mə slala cew a saa sukumay asa nà, Yusufu kə đakak anan anan zek anà mərak anahan ahay. Matanan Firawna đukwen kə sənək zahav ana Yusufu ahay kutok. ¹⁴ Pə dəba anahan a wa, Yusufu a slan dō saa nay anan ahay bəbay anahan Yakob tə zahav anahan aya təkə. Tinen sa nay pə daliyugo sə Misra ata nà, abaslay a tinen a nə kwa kuro cuwəe nga đara. ¹⁵ Matanan, Yakob a njahay à Misra. Pə dəba anahan a wa nà, a mac à man ata awan, tə bije a mənuko ataya təkə. ¹⁶ Ta zla saa la atan à Sikem pə daliyugo sə Kanana, à jəvay ana Ibərahima sə sukum pə zahav ana Hamor wa ata awan.

¹⁷ «À alay aday 'am a Mbərom

sə zlapan anan anà Ibərahima ata i təra, i i sla bəse coy nà, zahav a mənuko Isəra'ila ahay a ma nga sə wasay pə daliyugo sə Misra ata awan. ¹⁸ Aday Misra ahay ta đaf uda bahay hinen, əna bahay a wiya ata a san Yusufu bay. ¹⁹ Anga nan, a ga wurwer pə bije a mənuko ataya awan, a ga atan alay. A gan atan bəlaray tã lar anan wan a tinen ndələbəe aya aday tã mac. ²⁰ A alay ata ite, tə wahay Musa, wan lele a pa 'am a Mbərom, leftəkəre. Ta gan nga əga bəbay anahan ù doh way sə kiya maakan ahay. ²¹ Pə dəba anahan a wa, ta zla anan, tə mbəsak anan pa 'am zylinder. Əna dəna a bahay ata a tan à nga, a zəba anan, a dədok anan agay kawa wan si zek anahan wanahan. ²² Musa nà, à alay a winen sa har əga bahay ata nà, kə tətakak anan asan way sə Misra ahay fok. Winen nà, a san sa ja 'am zle lele, aday a ga mer su way đukwen tə məgala re.

²³ «Ava ana Musa a ga kwa kuro fudō nà, a jalay sa zla saa can ide anà dō sə zahav anahan Isəra'ila ahay. ²⁴ Winen a tan à nga anà dō sə Misra inde, winen apan i ga anan alay tu dō sə Isəra'ila ahay. A zla sa man zek anà dō anahan ata, bəskol winen vad' anan dō sə Misra ata məsinde awan. ²⁵ Musa a bayak nà, Isəra'ila ahay ti san Mbərom i tam atan tə alay anahan. Əna dō anahan ataya tə sənək bay. ²⁶ Sidew a asa a tan à nga anà dō anahan Isəra'ila ahay cew tinen apan ti vad' zek. Anga nan, a təkər anan sə ndakay atan pi zek, a jan atan, a wa: “Məndala uno ahay, aday kwanay nə tə mərak ahay asanaw, ki vəden zek nà, angamaw?” ²⁷ Aya əna, dō sə jugwar 'am ata a kədan anà Musa ta sa jan nà: “Iken, waya sa đaf iken bahay a pa nga a manay aday sa gan umo sariya anaw? ²⁸ Bina, a nak sa vad' nen kawa iken sa vad' anan dō sə Misra avad' ata re đaw?” ²⁹ Musa a sləne 'am ata cəna,

a haw way anahan pə daliyugo sə Madiya saa njahay à man ata kawa mēdurlon. Pə dəba wa, a njad wan mungol aya cew à man ata re.

³⁰ «Pə ava anahan a kwa kuro fudo ata nà, maslay a Mbərom a kan ahay zek ù uko sə vəragaz wa à man sa saf bəse tə bəzlom sə Sina. ³¹ Musa a canan anà way ata nà, a gan masuwayan. Anga nan, a hədek apan saa zəzor anan. Əna Mbərom Ba Məduwen a jan ahay, a wa: ³² “Nen nà, Mbərom ana bije anak ahay. Nen Mbərom ana Ibərahima, Mbərom ana Isiyaku aday Mbərom ana Yakob.” Musa a sləne 'am ata cəna, a ma nga pə ajəjar kwaskwaslkwasl. A rihe nga ù vo, a nan sə canan sabay fok. ³³ Mbərom a jan ahay asa, a wa: “Culok anan təkarak à saray wa, bina man a iken sə tavay uda ata nà, man cəncan awan. ³⁴ Ayaw, Musa, nen nə sənək pə dəce ana do uno ahay sa ga pə daliyugo sə Misra, nə slənek adəma way a tinen awan. Anga nan, nə dazak ahay həna nà, sa naa təmay atan ahay. Həna ni slan iken, ma à Misra asa.†”»

³⁵ «Musa ata nà, Isəra'ila ahay tə larak anan, anga 'am a tinen sa jan “Wayə sa daf iken bahay a pa nga a manay aday sa gan umo sariya anaw?” ata awan. Aya Musa ata nà, Mbərom kə gəbək anan, kə tərak anan bahay awan, do sa tam do a re. A walay anan tə alay ana maslay anahan sa kan zek ù uko sə vəragaz inde ata awan. ³⁶ Musa nà, a təmay atan à Misra wa. A ga masuwayan ahay cara cara à Misra, à bəlay sə ngaman Bəlay Dəzdaz ata, aday ava kwa kuro fudo à saf inde re.

³⁷ «Musa ata asa re kà jak anan anà Isəra'ila ahay, a wa: “Mbərom i naa slənak ikwen ahay do maja'am anahan hinen kawa nen à wulen ana do sə zahav a kwanay ahay

wa.Š” ³⁸ Aday à alay a bije a mənuko ahay tinen mə halay nga à kibe pə pala ata nà, maslay a Mbərom a jan 'am à Musa pə bəzlom sə Sina. Musa kə tərak do a sa ma anan 'am à wulen ata ana maslay a Mbərom tə bije a mənuko ataya awan. A təma 'am sa var sifa ahay pə Mbərom wa, aday a mak uko anan 'am ataya awan.

³⁹ «Aya əna, bije a mənuko ataya tə ngəmak sə təmahan anan 'am ana Musa bay, tə larak anan. Ta gan may adəka nà, sa ma à Misra bugol. ⁴⁰ Anga nan, ta jan anà Haruna nà: “Ndakan umo mbərom a manay ahay, aday mi bar nà, mi daf anan pa 'am wa. Bina Musa sə dowan a anan sa ray ahay mənuko à Misra wa ata nə ma san sa tan à nga nə maw bay.*” ⁴¹ Nətiya, tə ndakan pəra anà nga a tinen ahay. Pəra ata nà, kawa wan sə minjev. Tə həran nga ta sə waslan way. Ta ga azar uko sə taslay mivəl anga mer su way a tinen ata awan. ⁴² Aya əna, Mbərom a mbəsak atan à alay anahan wa sənday, aday tə dafan apan anà mawuzlawazl ahay. Kə tərak kawa ana do maja'am a Mbərom sa ja apan à Deftere a Mbərom inde ata awan, Mbərom a wa:

“Kwanay Isəra'ila ahay, à alay kwanay à saf inde way sə ava kwa kuro fudo ata nà, kə wislen uno way daw, kə viren uno way daw?

Kə viren uno awan bay fok.

⁴³ Aya əna, kə ndiken jawjawa anga pəra sə ngaman Molok ata awan, aday kə taviken anan mawuzlawazl sə pəra a kwanay sə ngaman Refan ata re.

Pəra ataya nà, kə ndiken atan tə alay a kwanay anga sə həran atan nga.

Anga nan, ni razl kwanay pə daliyugo a anan wa,

ti ra kwanay dāren pə Babila wa re.†”

⁴⁴ «Ā alay a bije a mənuko ahay à kibe ata nà, ta taa gəḃa anan jawjawa sə mazlaḃ a Mbərom. Tə ndakay anan nə uwek, kawa ana Mbərom sə ḃakan anan minje awan anà Musa ata awan. ⁴⁵ Pə dəḃa anahan a wa, atə Yosuwā tə bije a mənuko ahay ta pak anan 'am sə jawjawa sə mazlaḃ a Mbərom ata à alay a bəbay a tinen ahay wa. Ta zla pə daliyugo sə Kanana nà, tə zəḃa anan alay. Do sə daliyugo ataya nà, Mbərom kə rəzlak atan. Bijе a mənuko ataya ta pak atan pə daliyugo ata wa. Matanan, jawjawa sə mazlaḃ a Mbərom ata inde à Kanana dezl ahay pə alay ana bahay Dawuda sə njahay à bahay inde ata awan.

⁴⁶ «Bahay Dawuda a nà, kə tərak ləliwe ana Mbərom. Aday kutok nà, Dawuda a cəce cəved aday à ndakan doh anà Mbərom ana Yakob. Ənā Mbərom kə varak anan cəved sə ndakay doh ata bay. ⁴⁷ Saa han doh ata nà, bahay Sulimanu, wan ana Dawuda.

⁴⁸ «Aya ənā, Mbərom sə bagəbaga mburom i njahay ù doh su do zənnen a sə ndakay ata bay. Kawa ana do maja'am a Mbərom sa ja, ⁴⁹ Mbərom a wa:

“Bagəbaga mburom kə tərak man sə njahay sə bahay uno. Aday daliyugo dukwen, man sa ḃaf saray uno re.

Bina, ki i ndiken uno təde nà, doh sa ma ite anaw?

Man aday ki viren uno təde sə njahay uda ata nə ahaw?

⁵⁰ Bina, sə ndakay anan way ataya fok nà, nen a bidaw?‡»

⁵¹ Etiyen a pərahan anan azar ta sa ja, a wa: «Kwanay nà, do rawraw aya pa 'am a Mbərom kawa do sə pəra ahay. Bina kə ticen anan mivél a kwanay, kə rəḃen anan sləmay a kwanay, anga aday kə

slənen 'am a Mbərom bay. Kə ngəmen sə ḃəfan apan anà Apasay Cəncan a bay. Kwanay kawa bije a kwanay ahay. ⁵² Bina, abay do maja'am a Mbərom a wura aday bije a kwanay ahay ta gak anan alay bay anaw? Tə vəḃak anan do maja'am a Mbərom aya sə ḃakan atan anan ahay anay ana do maslan anahan a ḃidək ata awan. Aday do maslan anahan a ḃidək ata a dəzley ahay ta nga anahan a dukwen, ki gen apan ḃaf, kə vəden anan re. ⁵³ Kwanay nà, kə təmihen anan Tawrita ana Mbərom sə slənay tə alay ana maslay anahan ahay ata awan, ənā kə ngəmen sə ḃəfan anan apan bay.»

Amac ana Etiyen

⁵⁴ Do sə lavan nga anà Yahuda ahay ataya tə sləne 'am ana Etiyen ata fok nà, 'am ata a cəban atan nə ndəlekeke, ta ga apan mivél tə mindel. Ta ma nga sa rac apan alay təsl təsl jiga awan. ⁵⁵ Aya ənā, Etiyen nà, winen ma rah Apasay Cəncan awan, a ca ide à mburom, a canan ayak anà jiyjay sə mazlaḃ a Mbərom, aday anà Yesu mə tavay a tə alay puway a Mbərom. ⁵⁶ A ja, a wa: «Nə canan ayak anà bagəbaga mburom mə təḃa awan, aday Wan su Do dukwen, winen mə tavay a tə alay puway ana Mbərom re.»

⁵⁷ Do sə sləne 'am anahan ataya fok ta zlah, tə rəḃay a sləmay a tinen ahay, anga aday tə sləne 'am anahan ataya sabay fok. Tə slabak fok a tinen a, ta kaḃ apan. ⁵⁸ Ta ban anan, ta zla anan à wulen su doh wa, aday tə dazlan sa tar anan tu kon. Do sə side way ataya tə culok anan zana a tinen ahay pi zek wa, tə halan anan anà njavar a inde tə ngaman Sol anga aday à ban atan apan.

⁵⁹ A alay a tinen apan ti tar anan Etiyen tu kon ata nà, a ga amboh, a wa: «Bahay uno Yesu, hənā nà,

kem, tēma sifa uno à alay anak inde ite.»⁶⁰ A slahay duk duk gərmeç, a zlah pi zek sə məgala, a wa: «Amboh, Bahay uno, pəsen atan anan ines a tinen a anan ite.» Pə dəbā ana 'am anahan ata wa cəna, a mac.

8

¹ Avad Etiyen ata nā, kà zlak anan à nga anā Sol a re.

Sol a ga anan alay tu dō a Yesu ahay

Ta pac ata kwayan'a cəna, tə dazlan sa ga anan alay tu dō a Yesu ahay à wulen su doh sə Urəsəlima inde. Tinen a fok ta ta 'am à Urəsəlima wa. Ta haw à wulen su doh sə kibe sə Yahudiya ta sə Samariya aya awan. Mə mbəsak a à Urəsəlima nā, dō maslan a Yesu ahay vərre coy. ² Dō sə jəjaran anā Mbərom a azar aya ta nay, ta la anan Etiyen, tə yimak anan dukwen tə mindel. ³ Aya əna, Sol sə dōwan ata nā, a ma nga sə pəslay anan dō a Yesu ahay nə jiga awan. A zla nā, doh tu doh, gədek sə bənay anan ahay dō sa dəf nga pə Yesu ahay, uwar tə mungol aya təkə fok, pa tacak atan ayak à dangay.

Filip a wazay pə daliyugo sə Samariya

⁴ Dō a Yesu a sa ta 'am ataya ta ma nga sə dəkay anan ləbara a Yesu à man a tinen sa bar ataya fok. ⁵ Filip nā, a zla à wulen su doh a inde pə daliyugo sə Samariya. A man ata kutok, a dəkay anan 'am a Yesu Almasihu anā dō ahay. ⁶ Dō sə wulen su doh ataya ta pak sləmay pa 'am ana Filip nə lele, anga tə slənek 'am anahan, aday tə canak anan anā way anahan sa ga tə masuwayan ayā ata awan. ⁷ Setene ahay ta nak ahay à dō ahay wa bayak awan, ta sa zlah pi zek tə məgalak awan. Dō mə təra à məndak aya tu dō vədal aya bayak a tə mbərak re. ⁸ Matanan, ataslay mivəl inde bayak a à wulen su doh sə Samariya ata awan.

⁹ Natiya, à wulen su doh ata inde nā, dōwan a inde tə ngaman Simon. Dōwan ata nā, maram awan, kə gak mer su way sa gan masuwayan anā dō sə Samariya ataya tə mindel, aday a wa winen nā, dō məduwen awan. ¹⁰ Dō ataya fok, dō mətawak aya tu dō zlıle aya təkə, tə varan zlangar anā dōwan ata, ta sa ja nā: «Winen nə məgala a Mbərom sə ngaman Məgala Məduwen a ata awan.» ¹¹ Kə njahak nə bayak awan, Simon sə dōwan ata, winen apan i gan masuwayan anā dō ahay bayak a ti mer su way sə kəlen anahan ata awan. Anga nan, ta taa pəkan sləmay anā 'am anahan a nə lele tə mindel.

¹² Aya əna, Filip a zla à man ata kutok, a wazay anan ləbara mugom a mbala ana Yesu Almasihu ta sə bahay a Mbərom a nā, dō ataya ta dəf nga pə Yesu. Mungol tə uwar aya təkə fok ta ga baptisma. ¹³ Natiya Simon sə dōwan ata dukwen kə dəfak nga pə Yesu aday kə gak baptisma re. Winen gədek sa taa pərahan azar anā Filip kwa aha fok, anga a canan anā mer su way a Filip sa ga ataya nā, ta gan masuwayan.

¹⁴ Natiya, dō maslan a Yesu ahay à Urasəlima tə sləne sa jəka dō sə Samariya ahay tə dəfak nga pa 'am a Mbərom ata nā, ta slan atə Piyer tə Yuhana à man a tinen. ¹⁵ Dō a cew ataya tə dazle à Samariya nā, ta gan amboh anā Mbərom aday à varan Apasay anahan Cəncan a anā dō sə Samariya ataya awan. ¹⁶ Dō ataya ta ga baptisma nā, tə sləmay a Yesu Almasihu dəkdek, bina tə njadək Apasay Cəncan ata fan bay. ¹⁷ Matanan, atə Piyer tə Yuhana ta ga amboh sə dəfan atan alay pa nga, aday Apasay Cəncan a a dazay patan kutok.

¹⁸ Simon sə dōwan ata a ca apan dō sa dəf nga pə Yesu ahay tə njadək Apasay Cəncan a à alay ana dō maslan ahay sə dəfan atan alay

pa nga ta sa ga amboh ata nà, a gəba dala sə varan anà atə Piyer tə Yuhana,¹⁹ a jan atan nà: «Viren uno mägala ata ite! Ata aday nen nə njadək mägala ata nà, ni mba apan sa daf alay pa nga su do aday á njad Apasay Cəncan a ite.»

²⁰ Aya əna Piyer a mbədfahan apan ite, a jan nà: «Kak sə matanan cukutok nà, kə lize tə dala anak a təkə, bina iken kə jalay nə ki mba apan sə sukom mägala a Mbərom sa var ta 'am kəriya ata asanaw!²¹ Matanan, iken nà, ki mba apan sə japay tə manay sabay fok, anga mivəl anak a aday nà, winen dídek a pa 'am a Mbərom bay.²² Iken həna adəka nà, mbədfahan ləen anà ines anak. Cəce pə Mbərom wa aday hinahibay i pəsek anan way anak sə jalay matanan à mivəl anak inde ata awan.²³ Anga na ca apak nà, iken nə sədək awan, aday huwan kə gak apak bahay jiga awan.»

²⁴ Simon sə dōwan ata a sləne 'am ata cəna, a jan anà atə Piyer tə Yuhana nà: «Kem, gen anan amboh anà Bahay Yesu anga nen, aday way a kwanay sa ja upo həna ata á təro bay ite!»

²⁵ Pə dəba anahan a wa nà, do maslan a cew ataya tə pərahan anan azar sə dakay anan ləbara a Yesu anà do ahay. Mer su way a tinen a ndav nà, ta ma way a tinen à Urəsəlima, aday tinen apan ti dakay anan ləbara mugom a anà do sə wulən su doh sə Samariya ahay re.

Filip tu do sə Etiyopiya a inde

²⁶ Pə dəba anahan a wa kutok, maslay a Mbərom Ba Məduwen a jan anà Filip nà: «Slabak, zla ta day sə dələn pə cəved a sə slabak à Urəsəlima wa sa zla à Gaza ata awan, do ahay tə mbəsakak sa zla tə cəved ata awan.»²⁷ Cəna, Filip a slabak, a zla kwayan'a.

Pə cəved ata kutok, a tan ayak à nga anà dōwan a inde winen Etiyopiya ahay, winen mə dədasl awan. Winen nà, do məduwen awan, do sa ba pə dala ana uwar sə ngaman Kandake, winen bahay sə Etiyopiya ahay ata awan. A zla à Urəsəlima nà, saa həran nga anà Mbərom.²⁸ Winen apan i ma pə dəba agay tə muta sə pələs awan, aday Deftere ana do maja'am a Mbərom Ezaya inde apan, winen apan i jinge anan.

²⁹ Apasay a Mbərom a jan anà Filip nà: «Zla pə cakay ana muta sə pələs a tiya ata awan.»

³⁰ Cəna, Filip a hawan ayak azar anà muta sə pələs ata awan. A bənak anan ayak nà, a sləne nə dōwan sə muta sə pələs ata winen apan i jinge Deftere ana do maja'am a Mbərom Ezaya. Filip a cəce panan kutok, a wa: «Iken apan ki sləne way a iken sə jinge ata dəp daw?»

³¹ Do sə Etiyopiya ata a mbədfahan apan anà Filip, a wa: «Ni mba apan sə sləne kəkəma aday mənjanə dōwan sə duko anan way a uda ataya anaw?» A gan kem anà Filip aday á jənak ayak à muta inde sə njahay pə cakay anahan.³² Natiya, way anahan a sə jinge à Deftere a Mbərom inde ata nə həna: «Winen kawa təman aday tinen apan ti zla anan à man sə waslay way ata awan.

Aday kawa wan sə təman aday tinen apan ti gad panan sibək dukwen a yam bay ata, matanan kə təbak anan 'am anahan sa yam bay re.

³³ Tə tərək anan à məndək, ta gak anan sariya tə cəved a bay, dōwan saa ja 'am sa wan sə kutov anahan dukwen, ibay fok.

Anga tə lizek anan anan sifa pə daliyugo wa.*»

* 8:33 Ca pə Esaaya 53.7-8.

³⁴ Pə dəba anahan a wa kutok, dōwan ata a cəce pə Filip wa, a wa: «ŋga, dūko anan ite aday: 'Do maja'am a Mbərom ata a ja 'am ata jiga nə pə wayaw? A ja 'am ata nə, pi zek anahan a daw? Kabay a ja nə pu dō hinen daw?» ³⁵ Natiya awan, Filip a dazlan ta 'am a mə jinge ata awan, aday a dakan anan 'am sə ləbara mugom a mbala ana Yesu ata kutok. ³⁶ Tinen apan ti zla pə cəved nə, tə dazle à man sə a'am. Dōwan ata a cəce pə Filip wa kutok, a wa: «A'am inde həna asənə, ni ga baptisma a bay ike nə, angamaw?»

[³⁷ Filip a mbədahan apan, a wa: «Kak kə dəfak nga pə Yesu tə mivəl kərtek a nə, wita i ga zek, ki mba apan sa ga baptisma acəkan.»

A mbədahan apan anə Filip nə: «Nə dəfak nga pə Yesu Almasihu nə winen Wan a Mbərom.»]

³⁸ Natiya, a tavay anan muta sə pələs anahan. Tə dazay à a'am inde tə Filip, aday Filip a gan baptisma kutok.

³⁹ Tə jənay ahay à a'am wa cəna, sewek Apasay ana Bahay Mbərom a zəba anan Filip à man ata wa. Dōwan ata kə canak anan sabay fok. A pərahan azar anə cəved anahan sa zla tə ataslay mivəl a tə mindel. ⁴⁰ Filip ite nə, a saa ca apan nə winen à Azot. A zla kwa aha fok ta sə wazay anan ləbara ana Yesu mugom a, hus a dazle à Kaysariya.

9

Sol a daf nga pə Yesu pə cəved sə Damas

¹ A alay ata nə, Sol winen apan i pərahan azar sə kətəbar anan dō a Bahay Yesu ahay ta sa ja nə i vad atan. Anga nan, a zla pə bahay nga su dō sə gədan dūngo anə way ahay anga Mbərom, ² a cəce panan à vinder dərewel à alay inde, i varan anə dō sə lavan nga anə doh sə wazay ana Yahuda ahay à wulen su doh sə Damas inde ataya, aday tā san 'am si zek ana Sol awan. Anga

a gan may nə, kak kə tak anan à nga anə dō sə pərahan azar anə cəved a Yesu ahay à Damas nə, kwa dō mungol awan, kwa dō uwar a fok, i ban atan aday i nay atan à Urəsalima.

³ Natiya, à alay a winen apan i zla aday bəse i dazle à Damas kutok nə, jiyjay a nay ahay à mburom wa, a dav, a va anan ù doh tew. ⁴ Cəna a slahay anan à məndak, aday a sləne agungol sa 'am winen apan i jan 'am, a wa: «Sol, Sol, kə jugwar puno wa 'am jiga nə, angama kərtek anaw?»

⁵ Sol a mbəda apan ite, a wa: «Iken nə wayaw, bahay uno?»

'Am ata a mbədahan ahay apan ite, a wa: «Nen nə, Yesu, dōwan a iken sə jugwar panan wa 'am ata awan. ⁶ Slabak, zla à Damas, aday ti i jak way anak a saa ga ata awan.»

⁷ Do sa zla jiga tatə Sol ataya fok tə tavay slebərəbərre mənəna aja 'am. Tə slənek agungol sa 'am ata awan, əna tə canak anan anə dōwan bay. ⁸ Sol a slabak, a təba anan ide anahan ahay nə, a canan ide sabay, kə hurfok. Anga nan, tə bənan alay à Damas ababan. ⁹ Luvon maakan fok, winen huruf awan. Kə pak awan bay, aday kə sak awan bay re.

¹⁰ A Damas ata nə, njavar a Yesu a inde, tə ngaman Ananiyas. Bahay Yesu a ngaman i cən sə zūbay inde, a jan: «Ananiyas!»

Ananiyas a ngaman apan: «Walaw, Bahay uno. Nen həna.»

¹¹ Bahay Yesu a jan nə: «Slabak, zla əga Yudas, pə cəved sə ngaman "cəved mə tavay awan" ata awan. Kə cəce dōwan a inde, tə ngaman Sol, winen dō sə Tarsus, anga həna winen apan i ga amboh. ¹² A cən sə zūbay inde a canan anə dōwan a sə ngaman Ananiyas ata a zlak ayak, a dəfan alay pa nga, aday à mba apan sə canan ide miza awan.»

¹³ Ananiyas ite a mbədahan apan, a wa: «Bahay uno, dō ahay

bayak a tē təkarek uno ləbara sa 'am a dōwan ata awan. Tu jo nā, kà gak anan alay bayak a tu dō anak ahay à Urəsalima. ¹⁴ Aday hēna a nay ahay à man a anan ata nā, bahay sē gədan dūngo anā way ahay tē vindek anan ahay dērewel à alay inde, anga aday á ban anan dō sē hērak nga a anaya fok.»

¹⁵ Aya əna, Bahay Yesu a mbədahan apan anā Ananiyas, a wa: «Iken, zla pə cakay anahan awan! Winen a nā, nē walak anan su go mer su way anga aday i dakan anan sləmay uno anā dō sē pəra ahay tē bahay a tinen ahay, aday anā dō sē Isəra'ila ahay re. ¹⁶ Nen a ta nga uno awan ni dakan anan dāce anahan a sa naa ga anga sləmay uno ata awan.»

¹⁷ Natiya, Ananiyas a zla àga Yudas ata kutok. A zla à gulom su doh ata nā, a dəfan alay pa nga anā Sol ta sa jan: «Sol, mərak uno, sē slənay nen à man anak nā, Bahay Yesu, dōwan a sa kak zek pə cəved à alay a iken apan ki nay à man a anan ata awan. A slənay nen nā, anga idē anak ahay tē təba, aday anga kà njad Apasay Cəncan awan.»

¹⁸ Kwayan'a cəna, awan a a sləhay i idē ana Sol ahay wa, kawa sliper sē dombana, idē anahan ahay tē təba kutok, a mbar. Sol a slabak, a ga baptisma. ¹⁹ Aday, a pa way sa pa, a njad məgala miza kutok.

Sol a wazay à Damas

Sol a njahay way sē luvon ahay mənəcək tē dō a Yesu ahay à Damas ata awan. ²⁰ Kwayan'a a dazlan sē wazay ù doh sē wazay sē Yahuda ahay, ta sa ja nā, Yesu nē winen Wan a Mbərom acəkan. ²¹ Dō sē sləne 'am anahan ataya fok, a gan atan masuwayan, ta wa: «Na wa, dōwan a anan nā, winen dō sa ga anan alay tu dō a Yesu ahay à Urəsalima ba? Aday hēna a nay ahay à man a anan nā, anga aday i ban anan dō sē hēran nga anā

Yesu ahay, i zlan atan anan ayak anā bahay sē gədan dūngo anā way ahay re ba?»

²² Aya əna, Sol a njad apan məgala sē wazan anā Yahuda ahay à Damas ata awan. Sol a tavay apan njənjən ta sa ja nā, Yesu nē winen Almasihu. Dō ataya ta mbak apan sē mbicen 'am bay jiya awan.

²³ A njahay pə dəba anahan a wa əngal nā, Yahuda ahay ta ma anan 'am i zek ahay anga aday ti vad anan, ²⁴ aya əna, Sol nē kē sənək apan. Luvon tē ipec fok, Yahuda ahay tinen apan ti ba məsudoh sē wulen su doh ahay anga aday ti vad anan. ²⁵ Əna pə luvon a inde kutok, dō ana Sol ahay tē gəba anan à cəkarak inde, tē taray anan ahay uho tē liber à mufəlok sē dalam wa.

Ana Sol sa ma à Urəsalima ata awan

²⁶ Ana Sol sē dəzle à Urəsalima nā, a gan may sē japay tu dō a Yesu ahay à man ata awan. Əna hərra dō ataya fok tē jəjaran, anga sa jəka tē dīdek a, winen nā, dō a Yesu re nā, tē təmahak bay. ²⁷ Aya Barnabas kutok, winen a zəba anan Sol, ta zla pi zek à man su dō maslan a Yesu ahay. Barnabas a dakan atan anan nā, Sol kē canak anan anā Bahay Yesu pə cəved sa zla à Damas ata awan, aday Bahay Yesu dukwen kà jak anan ahay 'am re. Aday dukwen, Sol kē dəkak anan anan ləbara a Yesu anā dō ahay à Damas mənəjna ajəjar.

²⁸ Natiya, a ban pə winen ata wa kutok, Sol a japay tu dō a Yesu ahay. A dazlan sa bar à wulen su doh sē Urəsalima ta sē dəkay anan ləbara ana Bahay Yesu mənəjna ajəjar. ²⁹ Winen apan i ja 'am, i vad awiyaway tē Yahuda sa ja 'am sē Gərek ataya awan, əna tinen ite ta gan may sa vad anan. ³⁰ Matanan, dō a Yesu ahay tē sləne apan nā, ta zla anan Sol à Kaysariya, aday ta slan anan à Tarsus.

³¹ Pə dəba anahan a wa kutok, do a Yesu ahay pə daliyugo sə Yahudiya tə Galile aday ta sə Samariya fok, tinen mə njahay a nà, à zay inde, dəce inde sabay kutok. Tə varan mægala i zek ahay, tə həran nga anà Bahay Yesu pac pac, Apasay Cəncan a a man atan anan mivél ù doh, aday abaslay a tinen a ma nga sə zəga apan.

Piyer a mbar anan Aneyas

³² Piyer nà, winen apan i zla kwa ta sə wura fok. Pə luvon a inde nà, a zla sa can ide anà do a Yesu ahay à Lida. ³³ A man ata kutok, a tan à nga anà dōwan a inde tə ngaman Aneyas, winen mə təra à məndak awan. Way sə ava jəmaakan, winen mə nahay awan. A mba apan sə slabak bay. ³⁴ Piyer a jan nà: «Aneyas, slabak! Yesu Almasihu kə mbərak iken. Fəday anan man sə nahay anak.» Cəna, a slabak kwayan'a. ³⁵ Natiya, do sə Lida tu do sə Saron ahay fok tə canan anà way ata nà, ta daf nga pə Bahay Yesu kutok.

Piyer a slabak anan Tabita à amac wa

³⁶ A Yafə nà, uwar a inde, tə ngaman Tabita, winen do a Yesu. Tabita a nan sa ja nà, «Miyak», kabay «Dorkas» ta 'am sə Gərek. Uwar ata a taa ga nə mer su way lele aya awan, a taa man zek anà do mətawak aya re. ³⁷ Pə luvon a inde, dəvac a ban anan Tabita, a mac. Tə banay anan məsinde awan, aday tə dəfak anan ayak ù doh à sewene inde.

³⁸ Wulen su doh sə Yafə nà, dərən pi zek wa tə wulen su doh sə Lida bay. Anga nan, do a Yesu ahay à Yafə tə sənək apan Piyer nə winen à Lida, ta slan do ahay cew à man anahan aday tã jan nà: «Kem, ənga haway àga manay bəse aday!» ³⁹ Piyer a sləne cəna, a zla tə tinen à Yafə.

Piyer a dəzle cəna, tə lagay anan ù doh à sewene pə cakay ana

məsinde awan. Mədukway sə uwar ahay ta va anan Piyer tew, tinen apan ti yam, ta kan anan kəlmije tə zana ana Dorkas azar a winen sa tam à alay a winen tə sifa mba ataya awan. ⁴⁰ Piyer a rəzlay anan ahay do ahay uho. A dukwe gərmec aday a ga amboh. Coy, a mbəda 'am pə məsinde, a jan: «Tabita, slabak!» Tabita a təba ide ngurret, aday a canan a Piyer nà, a slabak, a njahay ziyaf. ⁴¹ Piyer a bənan alay, a man zek sə slabak. Pə dəba wa nà, a ngaman anà do a Yesu ahay tə mədukway sə uwar ahay, a kan atan anan Tabita winen tə sifa awan.

⁴² Natiya, ləbara ata a ta 'am à wulen su doh sə Yafə inde fok, aday do ahay bayak a tə dəfak nga pə Bahay Yesu. ⁴³ Piyer kə njahak à Yafə ata bayak awan, àga dōwan inde tə ngaman Simon, winen do sə kəfad ambar.

10

Mbərom a kan anan way anà Korneliyus

¹ Dōwan a inde tə ngaman Korneliyus à wulen su doh sə Kaysariya, winen bahay sə suje ahay à wulen ana suje sə Italiya ahay. ² Winen tu do su doh anahan ahay nà, tinen Yahuda ahay bay, əna tə dəfan apan anà Mbərom aday tə həran nga lele. A taa man zek anà do mətawak aya awan, aday a taa gan amboh anà Mbərom.

³ Pə luvon a inde sə suko kutok, i ga nə njamde maakan, Mbərom a kan anan way. A canan anà maslay a Mbərom njək tə ide anahan. Maslay a Mbərom ata a nay pə cakay anahan, a jan: «Korneliyus!»

⁴ Korneliyus a canan anà maslay a Mbərom ata nà, zlawan a gan. A mbədahan apan: «Ma sa ga anaw, bahay uno?»

Maslay a Mbərom a mbədahan apan ite, a wa: «Mbərom kə slənek

amboh anak, kà canak anan anà way anak sə varan anà dō mətawak a ataya awan. Ka zlak anan à nga à Mbərom, kə mbədəkek iken à nga wa bay. ⁵ Həna nà, slan dō ahay à Yafo, tã saa ngaman ahay anà dōwan a sə ngaman Simon Piyer ata awan. ⁶ Winen àga dōwan a inde tə ngaman Simon, winen dō sə kəfad ambar. Doh ana dōwan ata nə pa 'am sə bəlay.»

⁷ Maslay a Mbərom ata a zla way anahan kutok nà, Korneliyus a ngaman anà dō si mer su way anahan ahay cew tə apan suje anahan kərtek, winen dukwen, dō sə dəfan apan anà Mbərom lele. ⁸ Korneliyus a jan atan way a sə təra ata fok, aday a slan atan à Yafo saa ngaman anà Piyer.

Mbərom a kan anan awan a inde anà Piyer

⁹ Sə sidew a nà, à man ipec inde, dō a Korneliyus ahay tinen bəse ti dəzle à Yafo. Əna, Piyer a ján pə zlukwad saa ga amboh. ¹⁰ May a dazlan sa han apan. Anga nan, a nan sa pa way. Tinen apan ti dan ahay way sa pa nà, Mbərom a kan anan ahay way. ¹¹ A ca idé à mburom nà, bagəbaga mburom nə mə təba awan, aday awan a inde kawa gwedere mə laway a à mburom ma ban a pə slaway anahan aya fuđo fok, aday winen apan i dazay ahay pə daliyugo. ¹² A zana ata inde nà, a canan anà gənwah ahay tə saray aya fuđo fuđo cara cara fok, pi zek tə way sa zla tə kutov ahay, aday tə məvuhom sa nga mburom ahay.

¹³ Piyer a sləne dungo a a jan ahay, a wa: «Piyer, slabak! Gəđan dungo aday kã rac.»

¹⁴ Piyer a mbədahan apan, a wa: «A'ay, Bahay uno. Kula na pak way ma ga mənjadak a aday mə gafay 'am aya bay.»

¹⁵ Piyer a sləne dungo ata asa, a wa: «Way a Mbərom sə təra anan

cəncan ata nà, kã saa jəka ma ga məsagar a bay!»

¹⁶ Awan ata kã mak ahay apan nà, saray maakan, aday zana ata a ma à mburom tətah kutok.

Piyer a zla àga Korneliyus

¹⁷ Piyer a ma nga sə cəce pi zek anahan a wa: «Way uno sə canan ata nə a nan sa ja nə maw?» A alay ata ite, dō maslan ana Korneliyus ataya tə njadək anan doh ana Simon ata awan, tinen uho pa 'am su doh. ¹⁸ Tə cəce tə məgalak awan, ta wa: «Waka mbələk a inde tə ngaman Simon Piyer nà, winen inde à gulom su doh a anan ite daw?»

¹⁹ Piyer nà, dezenzen'e winen apan i jalay pə way ana Mbərom sa kan anan ata mba. Aya əna Apasay a Mbərom a jan: «Dō ahay inde uho maakan, tinen apan ti pəlay iken. ²⁰ Dazay kwayan'a, kã sa jalay awan anga sa zla tə tinen bay. Sə slənay atan ahay nà, nen awan.»

²¹ Piyer a dazay, a zla pə cakay a tinen, a jan atan: «Dowan a kwanay sə pəlay ata nà, nen awan. Ki jen nə maw?»

²² Tə mbədahan apan: «Sə slənay ahay manay nà, Korneliyus, winen bahay sə suje ahay. Winen dō didek awan, aday a dəfan apan anà Mbərom lele re. Yahuda ahay fok ta san apan zle winen dō lele awan. Maslay a Mbərom cəncan a a jan nà, à ngamak ayak àga winen aday i saa sləne 'am anak saa jan ata awan.» ²³ Piyer a təma atan, a varan atan man sə nahay.

Sə sidew a kutok, Piyer a zla tu dō a Korneliyus ataya, aday tə azar su dō a Yesu ahay à Yafo kutok. ²⁴ A anjahay sidew kərtek anahan awan, tə dəzle à Kaysariya kutok. Korneliyus nà, 6a kə gərak anan dō anahan ahay ta car anahan ahay sa ba anan gərekke agay. ²⁵ A alay a Piyer sə dəzlek ayak ata cəna, Korneliyus a haway apan sa naa

təmahak anan ayak. A nay, a duk-wen gərmec ù vo, a həran nga. ²⁶ Aya əna, Piyer a bənan alay à məndak wa, a slabak anan ta sa jan nà: «Slabak! Nen dō zənzen a re asanaw?»

²⁷ Tinen apan ti kađ bala hus ta zla pi zek à gulom su doh. A man ata nà, Piyer a tan ayak à nga anà dō ahay bayak a mə halay nga aya awan. ²⁸ A jan atan, a wa: «Kə sənən apan zle, manay Yahuda ahay, sə japay tu dō kabay sa zla àga dō aday winen Yahuda ahay itəbay ata nà, pəra a manay kə gafak umo apan 'am. Aya əna, Mbərom kə đakak uno anan way həna aday nà ca pə kuwaya nà, dō mənjadak a kabay dō mə gafay 'am a sabay. ²⁹ Anga nan, həna nə ngamak ikwen ahay apan pə angamay a kwanay. Na jak sa jəka, ni nay ahay bay bay.» A jan atan kutok, a wa: «Na nak, ki jen nə ma kutok anaw?»

³⁰ Korneliyus a mbəđahan apan, a wa: «Kà gak way sə luvon maakan ahay, nen apan ni ga amboh, kəsısla à alay a həna anan inde sə suko ù doh uno. A alay ata kutok, dōwan a ma pak zana a wuted ike ata a tavay pa 'am uno, ³¹ u jo, a wa: “Korneliyus, Mbərom kə slənek anan amboh anak, kə canak anan anà way anak sə varan anà dō mətawak aya ata awan. ³² Həna nà, slan dō ahay à Yafo, tã saa ngaman ahay anà dōwan a sə ngaman Simon Piyer ata awan. Winen àga dōwan a inde tə ngaman Simon, winen dō sə kəfađ ambar. Doh ana dōwan ata nə pa 'am sə bəlay.” ³³ Anga nan, nə slənak ayak dō sə ngamak ahay bəse, aday suse ka nak ahay acəkan. Aya kutok, manay a fok mə halak nga pa 'am a Mbərom həna, ma gan may sə sləne way ana Bahay a mənuko a sa gan may ká jan umo ata awan.»

Wazo a Piyer

³⁴ Natiya Piyer a dazlan sa ja 'am kutok, a wa: «Həna nà, nə

sənak Mbərom a gəzla anan dō ahay pi zek wa sabay kutok. ³⁵ Kwa abay à ga nə iken zahav wura wura fok aday kə həran nga anà Mbərom, ka gak mer su way lele fok cəna, ki zlan à nga anà Mbərom.

³⁶ Kə sənən apan zle, Mbərom a slənay ahay ləbara anahan nà, anà Isəra'ila ahay. A đakan atan anan ləbara mugom a sə zay sa nay tə alay ana Yesu Almasihu, Bahay ana dō ahay fok kəzlek. ³⁷ A dazlan ahay nə kwa pə ana Yuhana sa jan anà dō ahay nə tã ga bap-tisma ata wa. Kwanay kə sənən pə way a sə təra pə dəba anahan a wa, pə daliyugo sə Galile, aday pə daliyugo sə Yahudiya. ³⁸ Yesu, dō sə Nazaratu ata nà, Mbərom kə varak anan məgala tə Apasay Cəncan awan. Kà zlak kwa ta sə wura fok, kə gak mer su way lele aya awan, kə mbərak anan dō ahay aday setene ahay sa ban atan ataya fok, anga Mbərom winen inde tə winen.

³⁹ «Sə side anan mer su way anahan sa ga à Urəsalima aday pə daliyugo sə Yahuda ahay a anan fok nə manay aya awan. Ta vad anan ta sə laway anan pə dədom mə zləngad awan. ⁴⁰ Cəkəbay, pə luvon maakan sə amac anahan ata nà, Mbərom kə slabakak anan ahay à məke wa. Kà kak anan zek anà dō ahay, ⁴¹ əna anà dō ahay so bay. Kà kak umo zek anà manay dō a Mbərom sə walay kwakwa sə side ləbara anahan ahay. Manay đukwen, ma pak way, ma sak way pə kərtek a tə Yesu pə dəba sə aslabakay anahan à məke wa. ⁴² A jan umo nà, mə wazay anan ləbara mugom ata anà dō ahay, mǎ ja nà, Mbərom a daf saa gan sariya anà dō ma mac aya tu dō sə uho ahay fok nə winen. ⁴³ Dō maja'am a Mbərom ahay fok ta ja nə 'am anahan awan, ta wa: “Kuwaya dōwan a kə đəfak apan nga nà, Mbərom i pəsen anan ines anahan ahay, anga məgala sə

sləmay anahan awan.”»

Do su kon azar aya tə njadək Apasay Cəncan awan

⁴⁴ Natiya, à alay a Piyer winen apan i ja 'am ata mba, Apasay Cəncan a a dazay pu dō sə sləne wazo anahan ataya fok. ⁴⁵ Yahuda ahay à wulen su dō sa daf nga pə Yesu ahay aday ta nay tatə Piyer jiya ataya, way ata a ma nga sa gan atan masuwayan, anga cəkəbay dō su kon azar aya dukwen, Mbərom kə varak atan cəved sa njad Apasay Cəncan a re! ⁴⁶ Bina, tə sləne bine siwaw nà, tinen apan ti ja 'am ta 'am a aday dōwan a san bay ataya awan, tinen apan ti həran nga anà Mbərom. Anga nan kutok Piyer a wa: ⁴⁷ «Do a anaya ta njad Apasay Cəncan a nə kawa ana mənuko sa njad ata re. Dōwan a saa jəka tã njad sa ga bap̄tisma bay ata nà, wayaw?» ⁴⁸ Natiya kutok, a wa tã gan atan bap̄tisma tə sləmay ana Yesu Almasihū. Pə dəb̄a anahan a wa nà, Korneliyus a cəce Piyer à njad sə njahay tə tinen luvon ahay əngal ite.

11

Piyer a təkəren anan ləbara sə way sə təra à Yafō ata anà dō sə Urəsəlima ahay

¹ Dō maslan ahay tu dō a Yesu ahay kwa aha pə daliyugo sə Yahudiya ataya tə slənek kwa dō su kon azar aya dukwen tə təmahak 'am a Mbərom re. ² Natiya, Piyer a zla à Urəsəlima kutok nà, dō a Yesu aday tinen Yahuda ahay ataya ta man anan mungok, ³ ta wa: «Iken ka zla àga dō sə pəra ahay aday ka pak ahay way sa pa pə kərtek a tə tinen jiga nə angamaw?»

⁴ Piyer a təkəren atan anan 'am ata, kwa pa sə dazlan a wa jiga fok cərah lele, a wa: ⁵ «À alay a nen à Yafō nà, nen apan ni ga amboh, aday Mbərom u ko anan ahay masuwayan sə way à cəen sə

zūbay inde. Nə canan anà awan a inde kawa gwedere mə laway a à mburom ma b̄an a pə slaway anahan aya fudō fok, aday winen apan i dazay ahay à man ata wa pə cakay uno. ⁶ Nə zəzor anan lele nà, nə canan anà gənwaw ahay, way sə kiḃe ahay, way sa zla tə kutov ahay, tə məvuhom sa nga mburom ahay tinen uda fok.

⁷ «Nə sləne agungol sa 'am a ndəray ahay, u jo ahay nà: “Piyer, slabak! Gədan dungo, aday kã rac.”

⁸ «Aday nen nə mbəḃahan ayak apan, na wa: “A'ay, Bahay uno. Wita i ga zek bay, anga way mənjadək aya kabay way mə gafay 'am aya nà, kula kə sələmak à 'am uno bay.”

⁹ «Nə sləne agungol sa 'am ata u jo ahay mə slala cew awan, a wa: “Way a Mbərom sə təra anan cəncan ata nà, kã saa jəka ma ga məsagar a bay.” ¹⁰ Awan ata kã mak uno anan ahay 'am ata saray maakan, aday pə dəb̄a anahan a wa gwedere ata a ma anan way anahan à mburom tətah.

¹¹ «À alay ata kutok, dō ahay maakan ta zlak ayak à man uno a sə njahay ata awan. Tə slənak atan ayak à Kaysariya wa. ¹² Apasay a Mbərom u jo nà, nà zla tə tinen jiga awan, à su go garwecwec bay. Do a mbərka həna anaya tə pəruho azar àga dōwan a inde. ¹³ Dōwan ata a jan umo, a wa a canan anà maslay a Mbərom a slərak ayak u doh anahan, a jan nà: “Slan dō ahay à Yafō pə dōwan a inde tə ngaman Simon Piyer, à nay ahay àga iken. ¹⁴ Piyer sə dōwan ata i naa jak 'am sa tam iken tu dō su doh anak aya təkə fok.”

¹⁵ «Natiya, à alay nen apan ni dazlan sa jan atan 'am nà, Apasay Cəncan a a dazay ahay patan kawa anahan sə dazay ahay puko kurre ata re. ¹⁶ Matanan, na may anan ahay 'am ana Bahay a nuko ma ja kurre ata, a wa: “Yuhana kã gak

anan baptisma anà dō ahay tē a'am, əna Mbərom i gak ikwen baptisma nà, tē Apasay Cəncan ata awan.”
 17 Matanan kutok, Mbərom kə varak atan Apasay Cəncan awan, kawa anahan sə varak uko ata, à mənuko dō sa daf nga pə Bahay a nukō Yesu Almasihu ata awan. Bina, abay kwanay kə jilen nà, nen ni mba apan sə gafan 'am anà Mbərom pə way anahan sa gan may sa ga ata tēte daw?»

18 Dō ataya tē sləne anan 'am a Piyer ata cəna, ta mak anan anan mungok sabay, aday tē hərən nga à Mbərom, ta wa: «Mbərom kə varak anan cəved anà dō su kon azar aya aday tē yam pə ines a tinen ahay, tē njad sifa sa ndav bay ata re!»

Adazlan ana egliz à wulen su doh sə Antakiya

19 Pə dəbā sa vad anan Etiyen ata wa nà, bahay sə Yahuda ahay ta ma nga sa ga anan alay tu dō a Yesu ahay tē mindel. Anga nan, azar su dō a Yesu ahay ta tak 'am à Urəsalima wa, ta zla kwa pə daliyugo sə Finikiya tē Kiprus aday à wulen su doh sə Antakiya. A alay a tinen apan ti zla ata nà, tē dakan anan ləbara a Yesu nə anà Yahuda ahay dəkdek. 20 Əna azar su dō a Yesu ahay, tinen Kiprus ahay tē Siren ahay ataya, ta zla à Antakiya, tē dakan anan ləbara mugom a pə Bahay Yesu anà dō aday tinen Yahuda ahay itəbay ataya awan. 21 Dō ahay bayak a tē dafak nga pə Bahay Yesu, tē təmahak sə pərahan azar, anga məgala a Mbərom a ga mer su way ù dō sə dəkay anan ləbara ataya inde.

22 Natiya, dō a Yesu à Urəsalima ataya tē sləne ləbara ata nà, ta slan Barnabas à Antakiya. 23 Barnabas a dəzle à Antakiya kutok, a taslay mivēl, anga a tan ayak à nga nà, Mbərom kə kak atan anan ahay sumor anahan. Natiya, a varan atan məgala aday tē pərahan azar à Bahay Yesu tē dīdek awan, aday

tē mivēl kərtek a re. 24 Barnabas nà, winen dō lele awan. Winen ma rah a tē Apasay Cəncan awan, aday a daf nga pə Yesu tē mivēl kərtek awan. Matanan, dō ahay bayak a tē dafak nga pə Bahay Yesu.

25 Pə dəbā anahan a wa nà, Barnabas a zla à Tarsus saa pəlay anan ahay Sol. 26 A tan à nga kutok nà, ta nay ahay maya à Antakiya. Matanan, atə Barnabas tē Sol ta ga pi zek tu dō a Yesu ahay à man ata nà, ava daz. Tē tətakak anan anan way anà dō ahay bayak awan. A man ata wa kutok, tē dazlan sə ngaman anà dō a Yesu ahay nə dō ana Almasihu ahay, aday sləmay a tinen a tēra matanan kwa aha kutok.

27 A alay ata ite nà, dō maja'am a Mbərom ahay ta zla à Urəsalima wa à Antakiya. 28 Dwan inde kərtek à wulen a tinen ata tē ngaman Agabus. Apasay a Mbərom a zlan à mivēl inde, aday a slabak sə dəkay anan may məduwen awan i nay ahay pə daliyugo fok. May ata nà, a nay à alay a Kəlawdiyus winen bahay sə Ruma awan. 29 Matanan, njavar a Yesu ahay à Antakiya ta ban 'am à wulen a tinen inde sə cakal way, kuwaya pə məgala anahan wa fok, aday sa man anan zek anà dō a Yesu ahay pə daliyugo sə Yahudiya ata awan. 30 Pə dəbā anahan a wa, ta ga anan way a tinen sa ban ata kutok. Ta slan anan atə Barnabas tē Sol saa varan dala ata anà məcəd sə egliz ahay kutok.

12

Dəce su dō a Yesu ahay kə zəgahak

1 A alay ata nà, bahay a sə ngaman Hiridus ata a ban anan dō a Yesu ahay anga a nan sa ga atan alay tē mindel. 2 A jan anà dō ahay tē vad anan Yakuba, mərak ana Yuhana tē maslalam. 3 A ca pə way anahan a sa ga ata a zlan à nga

anà bahay sə Yahuda ahay cəna, a ban anan Piyer re. Way ata a tərā nà, à alay sə azar uko sa da pen mē zlambar a bay ata awan. ⁴ A ban anan nà, a dāf anan ù doh sə dangay, a jan anà suje ahay tã ba anan lele. Suje ahay ite, tē gəzla zek fudō fudō, saray fudō. A nan anà Hiridus saa gan sariya pā 'am sə dō ahay fok pə dəba sə azar uko sə Pasəka wa. ⁵ Matanan, Piyer ma ban a à dangay, əna dō a Yesu ahay dukwen, tinen apan ti gan amboh anà Mbərom tē mindel anga Piyer a re.

Maslay a Mbərom a təmay anan Piyer ù doh sə dangay wa

⁶ Sə luvon a aday idē i cəde nà, Hiridus i i gan sariya anà Piyer ata awan. Winen nə ma njak ahan a à wulen sə suje ahay inde cew, winen ma ban a tē calalaw ahay cew re. Suje aya inde dukwen, tinen apan ti ba pə alay sə məsudoh sa nay uho à dangay wa ata awan. ⁷ Cəna, maslay a Mbərom Ba Məduwen a inde a sləray, aday jiyjay a dav ù doh ata fok. Maslay a Mbərom ata a dangwazl anan Piyer, a pədek anan, a jan: «Slabak bəse!» Cəna, calalaw ahay tē pəsak zek, tē slahay à alay a Piyer wa. ⁸ Matanan, maslay a Mbərom ata a jan: «Juwad zek, pak təkarak anak ahay!» Piyer a ga kətanān cəna, maslay a Mbərom ata a jan asa: «Juwad anan zana anak, aday zlumo.» ⁹ Ta nay maya tē Piyer hus ahay uho ù doh sə dangay wa. Əna way ata a tərān nə kawa cəen a zəban, bina kə sənak sa jəka dīdek a ata bay. ¹⁰ Tē takasay ahay man sə suje mama'am aya awan, tē takasay man sə suje mē slala cew aya re. Tē dazley pə məsudoh sə rəslom sa nay uho ta day sə wulen su doh ata awan. Way sə tacay anan məsudoh ata a təba zek tē alay anahan a pangaya. Ta nay uho kutok. Ta zla maya pə kərtek a hus

pə məgəzłəga cəved cəna, maslay a Mbərom ata a mbəsak anan Piyer taayak, a zla way anahan.

¹¹ Matanan, Piyer a san pi zek kutok, a wa: «Həna nə sənak dīdek a kutok! Cəkəbay Bahay a nuko kə slənak maslay anahan sa tam nen à alay ana Hiridus wa, aday a tam nen à way ana bahay sə Yahuda ahay sa gan may tū go ataya wa fok re.»

¹² A san anan way a sə tərān ata lele cəna, a zla əga Mariyama may ana Yuhana sə ngaman Markus ata awan. Dō ahay bayak a tinen apan ti ga amboh à man ata awan.

¹³ Piyer a jan atan ayak 'am uho wa. Dəna inde a ga mer su way à man ata tē ngaman Rodi a zla saa cay anan dōwan a awan. ¹⁴ A sləne dundo sa 'am ana Piyer cəna, a taslay mivəl bayak a tē mindel, əna kə mbədəkek anan à nga wa sə təba anan məsudoh. A zla saa jan anà dō ahay mē halay nga ù doh ataya nə, Piyer winen mē tavay a uho.

¹⁵ Tē mbədahan apan, ta jan: «Nga a vawak dāw?»

Əna a jan atan nà: «Tē dīdek a nà, winen awan!»

Ta jan kutok: «Kak matanan acəkan nà, tiya nə maslay anahan a sa kak zek.»

¹⁶ Əna Piyer kə mbəsakak sa jak ayak 'am uho wa bay. Tē təban ayak wa məsudoh, tē canan anà Piyer cəna, a gan atan masuwayan. ¹⁷ A kan atan ayak alay anga aday tã saa bəbal awan bay. A dakan atan anan Bahay Yesu a təmay anan ù doh sə dangay wa nə kəkəməw ata awan. A jan atan, a wa: «Jen anan 'am anà atə Yakuba tu dō azar aya awan.» A zla wanahan à man hinen.

¹⁸ Idē a cəde cəna, suje ahay ta ma nga sə cəce pi zek ahay wa: «Piyer a tərā nə məw?» Way ata a wusen atan nga bayak awan. ¹⁹ Hiridus a wa tē pəlay anan, əna tē njadak anan bay. Anga nan, Hiridus a gan

sariya anà suje ataya, a wa tâ vad atan fok.

Natiya, Hiridus a slabak à Yahudiya wa, a zla wanahan à Kaysariya, a njahay à man ata awan.

Amac ana Hiridus

²⁰ Hiridus a ga mivel pu do sê Tirus tã Sidon ahay fok. Tinen ite, tã halay nga, ta zla saa kađay bala tã winen awan. Ta lah sê mbəđahan alay anà 'am tã Bəlastus, winen bahay nga sê gala ana bahay. Pə dəba anahan a wa, ta zla à man ana Hiridus saa zlah anan məlmal a tinen tã winen. Anga do a tinen ahay tã sukom ndaw nə pə daliyugo anahan a wa.

²¹ Luvon ana Hiridus a sa đaf ata a dazley ahay cəna, a pak zana sê bahay anahan pi zek, a njahay pa man sê njahay sê bahay anahan, a jan atan 'am a kutok. ²² Do ahay ta zlah əndom, ta wa: «Sa ja 'am a anan nə do zənzen a bay, mbərom!»

²³ Natiya, maslay a Mbərom a a dəcan à Hiridus tã dəvac, anga kə hərək anan nga anà Mbərom bay. Asan ahay tã wahan i zek inde, ta pan anan way sê kutov ahay, a mac.

²⁴ 'Am a Mbərom nà, a ta 'am, aday do a Yesu ahay ta ma nga sê zəga apan pa 'am pa 'am.

²⁵ Atə Barnabas tã Sol ite nà, ta ndav anan mer su way a tinen à Urəsaliya wa nə, ta zla pə kərtek a tatə Yuhana sê ngaman Markus ata awan, ta ma à Antakiya.

13

Do a Yesu ahay à Antakiya ta slan atə Barnabas tã Sol saa wazay anan 'am a Mbərom

¹ A wulen su do a Yesu ahay à Antakiya nà, do maja'am a Mbərom ahay inde tu do sê tətakan anan 'am a Mbərom anà do ahay inde. Do ataya nà, atə Barnabas, Simiyon tã ngaman wan dədədem, Lukiyus do sê Siren, Manahen dowan a ta har maya tã Hiridus bahay sê Galile ata awan, aday tã apan Sol kutok.

² Pac a inde tinen apan ti hərən nga anà Mbərom, ti ga sumaya, Apasay Cəncan a a jan atan: «Wilən uno atə Barnabas tã Sol anga mer su way a nen sê ngaman atan apan ata awan.» ³ Ta ga sumaya, ta gan amboh anà Mbərom lele cəna, tã đəfan alay pa nga anà atə Barnabas tã Sol. Ta slan atan saa ga mer su way ata kutok.

Atə Barnabas tã Sol tã wazay à Kiprus

⁴ Matanan kutok, Apasay Cəncan a a slan anan atə Barnabas tã Sol. Ta zla à Selewkiya, a man ata wa, ta ján à kwalalan inde sa zla à Kiprus, kon a aday winen à bəlay inde ata awan. ⁵ Tə dazle à Salamiya nà, tã wazay anan 'am a Mbərom ù doh sê wazay ana Yahuda ahay cara cara. Yuhana sê ngaman Markus ata winen tã tinen sa man atan zek.

⁶ Tə takas kon ata nà, tã dazle à wulen su doh sê Pafos. A man ata ta tan à nga anà dowan a inde tã ngaman Bar-Yesu. Dowan ata nà, Yahuda ahay, aday a wa winen do maja'am a Mbərom. Əna cəkəbay winen maram awan. ⁷ Bar-Yesu ata nà, winen car ana Sergiyus Pawlus, guverner sê Kiprus ata awan. Guverner ata đukwen, do ma san way a tã mindel. A ngaman anà atə Barnabas tã Sol əga winen awan, anga a nan sê sləne 'am a Mbərom.

⁸ Aya əna, Bar-Yesu, maram a tã ngaman Elimas re ata, a vəze patan, anga a nan guverner à tərə do a Yesu bay. ⁹ Əna Sol sê ngaman Pol re ata, winen ma rah Apasay Cəncan a, a zəzor anan dowan ata, a wa: ¹⁰ «Wan ana Fakalaw! Ki njakan uda anà do ahay fok nə tã mungwalay, a nak sa ga vərəm tã way didek aya fok. Kə pəlay sê mbəda anan didek a Bahay Mbərom à tərə 'am sê mungwalay hwiya nə angamaw? ¹¹ Həna Bahay Mbərom i kəta iken. Ki hurof, alay a mənəcək ki canan anà jiyjay sa pac bay.»

Cəna, Bar-Yesu sə dōwan ata, kə hurfok acəkan, takəđimbom, a canan anə way ahay sabay. A pəlay dō sə bənan alay agay.

¹² Guverner a ca pə way a sə təra ata cəna, a daf nga pə Yesu, anga atətak way sa 'am a Bahay Yesu a gan masuwayan.

Pol a wazay à Antakiya sə Pisidiya

¹³ Atə Pol tu dō anahan ataya, ta ján à kwalalan inde à Pafos, ta zla à Perge pə daliyugo sə Pamfiliya. Yuhana sə ngaman Markus re ata nà, a mbəsak atan, a ma way anahan à Urəsalima. ¹⁴ Tinen ite tə slabak à Perge wa, ta zla à wulen su doh sə Antakiya sə Pisidiya. Pə luvon sa man uda nà, ta zla à doh sə wazay ana Yahuda ahay, tə njahay à man ata awan. ¹⁵ Pə dəba sə jinge Deftere sə Tawrita tə Deftere su dō maja'am a Mbərom ahay wa nà, dō sə lavan nga anə doh sə wazay ahay ta jan anə atə Pol nà: «Mərak ahay, hinahibay 'am a kwanay inde sə varan məgala anə dō ahay nə, kà naa jen.»

¹⁶ Pol a slabak, a cakaf alay aday dō ahay tã pak sləmay, a jan atan, a wa: «Isəra'ila ahay pi zek tu dō su kon azar aya sə həran nga anə Mbərom ataya awan, pəken uno sləmay aday!

¹⁷ «Mbərom ana Isəra'ila ahay sə həran nga ata nà, kə walak anan bije a mənuko ahay. Kə hərək anan Isəra'ila ahay à alay a tinen à Misra ata awan, aday a təmay atan à Misra wa tə məgala anahan məduwen awan. ¹⁸ Kə səmak anan à anjahay a tinen à kiβe ava kwa kuro fudō. ¹⁹ Kə lizek anan bahay ahay cuwβe pə daliyugo sə Kanana wa, aday a varan anan kon ata anə dō anahan ahay kutok. ²⁰ Way ata fok a təra nà, i ga ava səkat fudō tə kwa kuro dara (450). Pə dəba wa kutok, Mbərom kə varak atan ahay bahay nga ahay hus ahay alay ana dō maja'am a Mbərom Samiyel.

²¹ «Pə dəba anahan a wa asa tə cəce bahay pə Mbərom wa, a varan atan Sol wan ana Kis, dō sə zahav ana Benyamin. Kə njahak bahay a ava kwa kuro fudō. ²² Mbərom a lar a wa Sol nà, a daf uda Dawuda, a ga bahay. Mbərom a ja pə Dawuda, a wa: “Na ca pə Dawuda wan ana Yisa nà, kə zlak uno à nga, i ga way su zlo à nga ahay fok re.”

²³ «Pə slala ana Dawuda ata kutok, Mbərom a varan anə Isəra'ila ahay dō sa tam dō kawa anahan sə zlapay anan kwakwa ata awan. Dowan ata nà, winen Yesu. ²⁴ A alay a Yesu kə dazlak anan anə mer su way fan bay ata nà, Yuhana dō sa gan baptisma anə dō ahay kə wazak anan anə Isəra'ila ahay fok tə mbəda 'am pə Mbərom, tə mbədəhan ləen anə ines ahay, tã ga baptisma. ²⁵ Yuhana ata i sa ndav anan mer su way anahan kutok nà, a jan anə dō ahay, a wa: “A ga pikwen nà, nen wayaw? Nen dō a kwanay sa taa ba ata bay. Dowan a inde i nay ahay à dəba uno wa mba. Dowan ata dukwen, na slak kwa sə pəsakan anan liβer sə təkarak anahan bay.”»

²⁶ Pol a pərahan anan azar ta sa ja, a wa: «Mərak uno ahay, zahav ana Ibərahima pi zek tu dō su kon azar aya sə həran nga anə Mbərom ataya, Mbərom a slənay ahay ləbara sə dakay anan, a tam nuko nə kəkəməw ata nà, anə mənuko awan. ²⁷ Do sə Urəsalima tə məcəd a tinen ahay ta taa jinge 'am ana dō maja'am a Mbərom ahay nə pac pac pə luvon sa man uda awan. Əna tə sənək Yesu a nə winen dō sa tam dō bay. Aday dukwen, à alay a tinen sa gan sariya anə Yesu ata nà, ta gak kawa ana dō maja'am a Mbərom ahay sa ja ataya awan. ²⁸ Kwa abay á ga nə ta tak anan à nga pə ines a tədə sa vad anan apan ata bay dəp nà, ta jan anə Pilatu nà, á vad anan. ²⁹ Ta ndav anan sa gan kawa ana Deftere a Mbərom sa ja apan ataya

fok nà, tə dazay anan pə dədom wa, tə dəfak anan ayak à jəvay inde. ³⁰ Əna Mbərom a pədəkey anan à wulen su do ma mac aya wa. ³¹ Luvon ahay bayak awan, winen apan i kan zek anà do anahan a sa taa bar pi zek ataya awan. A dazlan ahay à Galile wa hus ahay à Urəsalima. Tinen do sə side anan à wulen sə Isəra'ila ahay inde kutok.

³² «Manay nà, ma nak ikwen anan ahay nə tə ləbara mugom ata awan, kawa sa ja nà, way a Mbərom sə zlapan anan anà bije a mənuko ahay ataya nà, ³³ kà gak uko anan anà mənuko, wan a tinen ahay, ta sə slabakay anan ahay Yesu a məke wa. A təra kawa ana Jabura 2 sa ja, a wa:

“Iken nə wan uno.

Biten nə tərak bəbay anak.*»

³⁴ «Mbərom a slabakay anan à məke wa aday i mac sə wuslay ite sabay. Bina ba kà jak, a wa:

“Tə didek a nà, ni varak ikwen way uno cəncan a sə zlapan anan anà Dawuda ataya awan.†”

³⁵ «Asa, kawa ana Deftere sa ja à man hinen, a wa:

“Ki mbəsak anan do anak cəncan a à wuslay à məke inde bay.‡”

³⁶ «A ja 'am ata nə pə Dawuda bay, bina Dawuda kà gak anan mer su way ana Mbərom à wulen ana do anahan ahay nà, kə məcak, ta lak anan pə cakay ana bije anahan ahay, kə wuslak. ³⁷ Əna dōwan a Mbərom sə slabakay anan à məke wa ata nà, kə wuslak itəbay.

³⁸ «Mərak uno ahay, sənən anan tə didek a nà, mə dəkak ikwen anan 'am sə pəse ines nà, anga Yesu. Bina Tawrita ana Musa kà mbak apan sə təra kwanay do didek aya pa 'am a Mbərom bay. ³⁹ Əna kuwaya kə dəfak nga pə Yesu cəna, kə tərak do didek a pa 'am a Mbərom kutok. ⁴⁰ Aya əna, gen anan nga i zek lele, bina way ana do maja'am a

Mbərom ahay sa ja a anan ata à saa njad kwanay bay, bina a wa:

⁴¹ “Cən apan, kwanay do sə kədəy anan Mbərom ahay!

Mbərom a ja nà, à gak ikwen masuwayan, aday kī zlen saa lize!

Anga à alay a kwanay tə sifa aya mba ata nà, kwa à ga nə dōwan a inde ba kə dəkak ikwen anan dəp nà,

ni kəta kwanay tə cəved si mer su way a aday kwanay saa ngam sa dəf apan nga bay ata awan.§”»

⁴² A alay a atə Pol tə Barnabas ti zla way a tinen u doh sə wazay ana Yahuda ahay wa ata nà, do ahay ta wa, tã may ahay pə luvon sa man uda awan asa, anga aday tã pərahan anan azar sə dakan atan anan 'am ata awan. ⁴³ Do ahay ta ta 'am nà, Yahuda azar aya tu do sə pərahan azar anà pəra a tinen ahay bayak a ta zla pə kərtek a tatə Pol tə Barnabas. Tinen ite tə varan atan məgala ta sa jan atan nə tã tavay à sumor a Mbərom inde.

⁴⁴ Luvon sa man uda a sla cəna, ta ma u doh sə wazay asa, zek məduwen su do a fok a nay à wulen su doh wa sə sləne 'am a Mbərom.

⁴⁵ Aya əna, bahay sə Yahuda ahay tə canan anà man su do ata nà, ta ga sərak pə atə Pol tə Barnabas. Anga nan, pa 'am anahan sa ja fok cəna, tə vədən uway, tə gənahən.

⁴⁶ Əna, atə Pol tə Barnabas ta jan atan 'am mənjenja zlawan, ta wa: «Təktek mi lah sa jak ikwen 'am a Mbərom anà kwanay Yahuda ahay aday. Əna kak a nak ikwen bay aday kə bayiken nə ki njidən sifa sa ndav bay ata bay nà, mi mbəsak kwanay, mi i jan anan 'am ata anà do su kon azar aya awan. ⁴⁷ Bahay a manay a jan umo nə matanan, a wa:

“Nə dəfak iken jiyjay sə dəvan anà do su kon ahay fok.

* 13:33 Ca pə Jabuura 2.7. † 13:34 Ca pə Esaaya 55.3. ‡ 13:35 Ca pə Jabuura 16.10. § 13:41 Ca pə Habakuk 1.5.

Ki tæra dō sæ dakan anan cæved sa tam anà dō sæ daliyugo ahay kwa aha fok.*»

⁴⁸ Do su kon a azar ataya tæ slæne 'am ataya cæna, tæ taslay anan mivel, tæ hæran nga anà Mbærom lele anga 'am anahan. Do a mæ walay aya saa njad sifa sa ndav bay ataya fok, tinen tæ dæfak nga pæ Yesu. ⁴⁹ Læbara ana Bahay Yesu a ta 'am kwa aha pæ daliyugo ata awan. ⁵⁰ Aya æna, bahay sæ Yahuda ahay tæ buwtay anan mivel su dō mæduwen aya à wulen su doh ata inde, pi zek tæ uwar zliile aya sæ hæran nga anà Mbærom aday tinen Yahuda ahay bay ataya awan. Tæ dazlan sa ga anan alay tæ atæ Pol tæ Barnabas, tæ ræzlay atan ahay ù kon a tinen wa. ⁵¹ Matanan kutok, atæ Pol tæ Barnabas tæ bæzlam anan morbodok sæ yugo pæ saray a tinen ahay wa. Ta zla way a tinen à wulen su doh sæ Ikoniya. ⁵² Njavar a Yesu ahay à Antakiya sæ Pisidiya ite tæ taslak mivel bayak a, tinen ma rah Apasay Cæncan aya fok.

14

Atæ Pol tæ Barnabas tæ wazay à Ikoniya

¹ A wulen su doh sæ Ikoniya, atæ Pol tæ Barnabas ta zla ù doh sæ wazay ana Yahuda ahay, tæ wazay kawa ana tinen sæ kukwa ata re. Yahuda ahay pi zek tu dō su kon azar aya bayak a tæ dæfak nga pæ Yesu anga wazo a tinen ata awan. ² Æna Yahuda azar aya ite ta ngam sa daf apan nga a itæbay. Tæ buwtay anan mivel su dō su kon azar ataya aday tæ nan ide anà dō sa daf nga pæ Yesu ataya awan. ³ Atæ Pol tæ Barnabas tæ njahak à man ata næ mænjøek bay, tæ dækay anan 'am a Bahay Yesu næ mænjøna zlawan. Winen a dukwen kæ varak atan mægala sa ga way masuwayan aya sæ dækay anan næ way a tinen sæ

dækay anan pæ sumor a Mbærom sa gan anà dō ahay nà, didæk awan.

⁴ Do sæ wulen su doh ahay fok tæ gæzlak zek day ahay cew anga 'am a tinen ataya awan: Do a ængal ta zla ta day su dō maslan ahay, azar aya ite ta zla ta day sæ Yahuda ahay.

⁵ Matanan kutok, dō su kon azar aya pi zek tæ Yahuda ahay tæ mæced a tinen aya fok, tæ pælay wurwer sa ga atan alay tu dō maslan ahay ta sa tar atan tu kon. ⁶ Do maslan ahay tæ slæne cæna, ta haw way a tinen ù kon sæ Likoniya, ta zla à wulen su doh sæ Listæra aday à Derbe, aday ta man ataya fok. ⁷ A man ataya dukwen tæ pærahak anan azar sæ wazay anan læbara mugom awan.

Atæ Pol tæ Barnabas tæ wazay à Listæra

⁸ A wulen su doh sæ Listæra ata awan, dowan a inde saray anahan ahay cew maya ma mac aya awan. Winen vædal a kwa sæ wahay anahan, kula kà zlak tæ saray anahan ahay itæbay. ⁹ Winen nà, winen apan i slæne wazo ana Pol. Pol a zæzor anan, a canan anà adaf nga anahan ata nà, i mbar anan. ¹⁰ Anga nan, a jan tæ mægalak a, a wa: «Slabak, tavay!» Dowan ata a slabak hærom, a dazlan sa zla tæ saray anahan ahay kutok.

¹¹ Do ahay tæ canan anà way ana Pol a sa ga ata nà, tæ dazlan sa zlah ta 'am a tinen Likoniya ahay, ta wa: «Mbærom ahay tæ tærak kawa dō zænzen aya, aday ta nak àga mænuko!» ¹² Barnabas nà, ta wa winen næ Zewus, Pol dukwen ta wa winen næ Hermes, anga sa taa ja 'am næ winen.* ¹³ Doh sæ pæra a tinen anga Zewus ata nà, ma han a næ zad tæ wulen su doh. Do sæ gædan dundo anà way anga Zewus ata, a gæbay ahay guson sa sla ahay, a pak patan daslam sæ way mæ værez aya, a nay anan pæ mæsudoh sæ wulen

* 13:47 Ca pæ Esaaya 49.6.

* 14:12 Pæ Gærek ahay nà, Zewus winen bahay sæ mbærom ahay, aday Hermes ite nà, dō maslan a tinen pæ cakay sæ mbærom a tinen ahay.

su doh ata awan. Tinen pə kərtek a tə do ahay, a nan atan sə waslan way anə do maslan ahay. ¹⁴ Atə Pol tə Barnabas tə sləne sa jəka ti varan atan way matanan ata nà, tə ngəraw anan zana ahay pi zek wa, ta haw way a tinen à wulen sə do ahay inde, tə azlah awan, ta wa: ¹⁵ «Kwanay do ahay, ki gen matanan nà, angamaw? Manay dukwen do zenzen aya kawa kwanay. Ma nay ahay nə sə dakak ikwen anan nə ləbara mugom awan, aday kə mbəsiken sa ga pəra kəriya ataya, kə təmihen Mbərom bahay sə sifa ata awan, winen do sə ndakay bagəbaga mburom, tə daliyugo, tə bəlay ahay, aday tə way a uda ataya təkə fok. ¹⁶ Kwakwa ata nà, kə mbəsakak anan do su kon azar aya tə pərahan azar anə way sə mivél a tinen ahay. ¹⁷ Kwa matanan ata dukwen, winen apan i ka zek ti mer su way anahan lele aya awan. Winen apan i gak uko iven. A nah anan way ahay tə alay awan. A varak uko way sa pa. A taslak uko anan mivél.» ¹⁸ Ta 'am ataya dukwen, kə dak anan 'am anə atə Pol tə Barnabas sə gafan 'am anə man su do a sə waslan atan way kawa tinen mbərom ahay ata hwiya.

¹⁹ Yahuda azar aya ta nay ahay nà, kwa à wulen su doh sə Antakiya sə Pisidiya wa tə wulen su doh sə Ikoniya wa. Tə pəkan 'am anə man su do awan, aday ta tar anan Pol tu kon. Tə ngəza anan Pol à wulen su doh wa, a ga patan nə kə məcak coy. ²⁰ Əna do a Yesu ahay tə halay apan nga cəna, a slabak, a ma à wulen su doh asa. Idə a cəde sidew a nà, ta zla way a tinen tə Barnabas à Derbe.

Atə Pol tə Barnabas ta ma à Antakiya pə daliyugo sə Siriya asa

²¹ Atə Pol tə Barnabas tə wazay anan ləbara mugom a à Derbe, aday do ahay bayak a tə təmahak sa daf nga pə Yesu. Pə dəba anahan a wa, ta ma a Listəra tə Ikoniya, tə

Antakiya sə Pisidiya. ²² Tə varan məgala anə do a Yesu ahay à man ataya awan, anga aday tə pərahan azar sa daf nga pə Yesu tə mivél kərtek awan. Aday ta wa: «Di zla à bahay a Mbərom nə tə dəcə ahay bayak awan.» ²³ A man ana do a Yesu ahay sə halay nga ataya fok, tə dəfan atan məcéd sə egliz ahay. Ta ga sumaya, ta ga amboh, aday tə mbəsak atan à alay inde anə Bahay Yesu a tinen a sa daf apan nga ata awan.

²⁴ Tə takas pu kon sə Pisidiya wa nà, tə dəzle pə daliyugo sə Pamfil-iya. ²⁵ Tə wazay anan ləbara mugom a à wulen su doh sə Perge, aday ta zla way a tinen à wulen su doh sə Ataliya. ²⁶ A Ataliya wa kutok, ta ján à kwalalan inde sa zla way a tinen à Antakiya pə daliyugo sə Siriya maza awan, man a do ahay sə mbəsak atan à alay ana Mbərom inde, aday à gan atan sumor sa ga mer su way anahan ata awan. Mer su way ata dukwen, tə ndəvak anan kutok.

²⁷ Tə dəzle à Antakiya kutok nà, tə halan nga anə do a Yesu ahay, tə dakan atan anan way a Mbərom sa ga tə tinen ataya fok. Ta jan atan nə Mbərom kə təkək anan cəved anə do su kon azar aya aday tə daf nga pə Yesu. ²⁸ Tə njahak à man ata pi zek tu do a Yesu ahay kiya bayak awan.

15

Ahalay nga məduwen a à Urəsalima

¹ Do sə Yahudiya azar aya ta zla à Antakiya, tə dazlan sə dakan anan way anə mərak ahay, ta wa: «Kak kə gəden mədəndalas bay cəna, ki təmen bay! Si ki gəden mədəndalas kawa ana Tawrita a Musa sa ja aday.» ² Atə Pol tə Barnabas ta kad apan bala bayak a tu do ataya, tə təre dadokdokkwe. Anga nan ta ja à wulen a tinen aya inde nà: «Waluko do ahay, atə Pol tə Barnabas pi zek tu do azar aya, tə zla

à Urəsalima saa cəce 'am ata pu do maslan a Yesu ahay wa tə məced sə egliz ahay wa aday.»

³ Anga nan kutok, do a Yesu ahay à man ata ataya ta slan atan à Urəsalima. Tinen apan ti zla tə daliyugo sə Finikiya tə Samariya nà, ta jan anà do a Yesu ahay nə do su kon azar aya dukwen tə dəfak nga pə Yesu. Ləbara ata a varan atan ataslay mivel.

⁴ Atə Pol tə Barnabas tə dazle à Urəsalima nà, do maslan ahay tə məced sə egliz ahay, pi zek tu do a Yesu ahay fok tə təma atan. Tə takəren atan way ana Mbərom sa ga tə tinen ataya fok. ⁵ Əna do a Yesu ahay aday tinen Farisa ahay ata tə slabak, ta wa: «Təde, əna si do su kon azar ataya tã ngam sa gad mədəndalas aday tē pərahan azar anà Tawrita a Musa re aday.»

⁶ Do maslan ahay pi zek tə məced sə egliz ahay tə halay nga, tə wudeh anan 'am ata awan. ⁷ Tə njahak pa 'am ata nə mənjoek bay, Piyer a slabak, a wa: «Mərak uno ahay, kə sənən zle lele, kwakwa nà, Mbərom kə walak nen à wulen a kwanay wa sə wazan anan ləbara anahan mugom a anà do su kon azar aya, anga aday tē sləne anan, tã dəf apan nga. ⁸ Matanan, Mbərom, do sa san mivel sə do ahay fok ata, a dakay anan nə kə təmahak anan do su kon azar ataya ta sə varan atan Apasay anahan Cəncan a, kawa anahan a sə varak uko anan anà mənuko ata re. ⁹ Mbərom nà, kə gəzlak mənuko pi zek wa itəbay. Kə pəsek atan anan ines a tinen ahay anga tən dəfak apan nga. ¹⁰ A nak ikwen sa ca mazan pə Mbərom wa ta sə tavakan atan way ma ba kawa wita nə angamaw? Dowan inde kə mbak apan sə dəfan apan anà Tawrita ata kulibay. Kwa mənuko, kwa bije a mənuko ahay, da mbak ahay apan sə dəfan apan bay re. ¹¹ A'ay!

Kawa ana Bahay a mənuko Yesu sa gak uko sumor aday sa tam ata nà, tinen dukwen ti tam nə anga sumor anahan ata re.»

¹² Pə dəba anahan a wa, man su do fok a njahay tətətemme sə sləne way ana atə Barnabas tə Pol sa jan atan ata awan. Tə sləne way ana Mbərom sa ga masuwayan aya tu do maslan ataya à wulen su do su kon azar aya ata awan.

¹³ Ta nday anan sə taker 'am ata cəna, Yakuba a slabak ite, a wa: «Mərak uno ahay, pəken sləmay lele. ¹⁴ Həna Simon Piyer a jak uko nə Mbərom kə dazlak anan sa gan nga anà do sə daliyugo ahay ta sə walay do ahay à wulen a tinen wa sə təra anan do anahan aya awan. ¹⁵ Do maja'am a Mbərom ahay tə vinde kawa winen ata awan, ta wa: ¹⁶ «Mbərom Fetek a wa:

Pə dəba wa ni may ahay, ni han anan doh ana bahay Dawuda ma mbazl ata awan.

Kwa kə tərak rəgay coy dəp nà, ni ndakay anan asa.

¹⁷ Matanan, do azar aya fok, do su kon azar aya nen sə walay atan sə təra do uno ahay ataya fok, ti pəlay nen.*

¹⁸ Həna anan nà, 'am uno awan, nen Mbərom Fetek do sa kay anan way ata kwakwa.»

¹⁹ Yakuba a ja asa, a wa: «Pi nen nà, dē vawan nga anà do su kon azar aya sə mbəda 'am pə Mbərom ataya bay. ²⁰ Suwan sə vinden atan ayak nà, tã pa way mənjadək aya mə varan a anə pəra ahay ata bay, tã ján uho bay, tã rac sluwed sə way mə ngərew angərew ataya bay, tē sləba mez bay re.† ²¹ Anga Tawrita a Musa nà, do ahay tinen apan ti wazay anan kwa həna kabay à wulen su doh ahay fok, hus ahay həna bidaw? Tinen apan ti jinge anan u doh sə wazay ahay pə luvon sa man uda fok re.»

* 15:17 Ca pə Amos 9.11-12. † 15:20 Ca pə Farillaaji Lewinjko'en 18.6-18, 17.10-16.

Ta slan derewel anà do a Yesu ahay aday tinen do su kon azar aya ata kutok

²² Pə dəba anahan a wa, do maslan ahay tə məced sə egliz ahay tu do a Yesu ahay fok, ta ban 'am sə walay do ahay à wulen a tinen wa sa slan atan à Antakiya pə kərtek a tatə Pol tə Barnabas. Tə gəba Yudas inde, tə ngaman Barsabas re, tinen tə Silas, tinen do tə mazlaḅ aya à wulen su do su kon azar aya inde. ²³ Ta slan atan tə derewel à alay inde. Derewel ata a ja nà:

«Manay do maslan ahay, tə məced sə egliz ahay, mərak a kwanay ahay, ma jak ikwen ayak 'am anà kwanay mə təra do a Yesu aya à wulen su do su kon azar aya aday mə njahay aya à Antakiya tə Siriya tə Silikiya ataya awan.

²⁴ «Mə slənek do a manay ahay inde ta zlak ayak əga kwanay, tə vawak ikwen nga ta 'am a tinen ahay bayak awan. Əna, manay sə slənak atan ayak bay. ²⁵ Anga nan, mə halay nga, mə walay do ahay, mi slənak atan ayak əga kwanay kutok. Ti zlak ayak tatə Barnabas tə Pol, car a manay ahay. ²⁶ Tinen nà, tə zukwa lize anan sifa a tinen anga sləmay ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu. ²⁷ Anga nan, mə slənak ikwen ayak atə Yudas tə Silas, ti jak ikwen nə way a manay sə vindək ikwen ayak həna ataya kərtek awan.

²⁸ «Kà zlak anan à nga anà Apasay Cəncan a aday anà manay a re, mə zəgahak ikwen anan apan awan maza bay, si 'am a həna anaya awan: ²⁹ Kə rəcen sluwed sə way mə waslan a anà pəra ahay bay, kə sləben mez bay, kə rəcen sluwed sə way mə ngərew a angərew bay, kə jənen uho bay re. Kə mbəsiken way ataya nə, ki gen way lele aya awan.

«Njihen zay!»

³⁰ Ta slan anan do ataya, ta zla à Antakiya kutok. Tə dazle à man

ata cəna, tə halan nga anà do a Yesu ahay, tə varan atan anan derewel a sə manan kutok. ³¹ Tə jinge anan derewel ata cəna, a varan atan ataslay mivəl bayan a, anga kə varak atan məgala bayak a re. ³² Atə Yudas tə Silas ta jan atan 'am sa man atan zek ahay bayak a, tə varak atan məgala lele, bina tinen do maja'am a Mbərom ahay.

³³ Tə njahay à man ata zərət lele nà, do a Yesu ahay tə lagay atan, aday ta jan atan nə tē dazle tə zay. Ta ma à man ana do sə slənay atan ataya awan. [³⁴ Əna Silas ite nà, a njahay à man ata awan.]

³⁵ Aya əna, atə Pol tə Barnabas ite, tə njahay à Antakiya. Tinen pə kərtek a tu do a Yesu azar aya tə dakan atan anan aday tə wazan atan anan 'am a Bahay a mənuko Yesu.

Atə Pol tə Barnabas tə gəzla nga

³⁶ A njahay pə dəba wa mənjoek nà, Pol a jan anà Barnabas, a wa: «Muko saa cay pə mərak a mənuko sə dakan atan anan ahay 'am ana Bahay a mənuko Yesu ataya awan, tə njahay həna kəkəməw.» ³⁷ 'Am ata a zlan à nga anà Barnabas, aday a nan tē japay tə Yuhana sə ngaman Markus ata awan, ³⁸ Əna Pol ite nà, a nan sə japay tə Markus sabay, anga winen kə mbəsakak atan à Pamfiliya, kə ndəvak anan mer su way a tinen sa ga ata bay. ³⁹ 'Am ata kə zlak atan pi zek sabay, tə gəzla nga. Barnabas a gəba Markus, ta zla à Kiprus tə kwalalan. ⁴⁰ Pol ite a gəba Silas, ta zla way a tinen. Mərak ahay ta ga amboh anga tinen aday Bahay Mbərom à pərahan azar sa gan atan sumor anahan. ⁴¹ Pol a zla tə daliyugo sə Siriya tə Silikiya, a varan məgala anà do a Yesu ahay à man ataya awan.

16

Pol a gəba anan Timote à japay tə tinen

¹ Atə Pol ta zla à wulen su doh sə Derbe, aday tə dəzle à Listəra kutok. Njavar a Yesu a inde à man ata tə ngaman Timote. May anahan a dukwen do a Yesu a re, winen Yahuda ahay, aday bəbay anahan ite nə Gərek ahay. ² Mərak ahay fok a Listəra tə Ikoniya tə həran nga anà Timote cəvedabay. ³ A nan anà Pol sə gəba anan à alay. Anga nan, a gəba anan, aday a gədan mədəndalas. A ga matanan nà, anga Yahuda ahay à man ata tətəma anan, bina do sa man ataya fok ta san zle, bəbay ana Timote nə Gərek ahay. ⁴ A man aya aday ta zlak ata cəna, ta jan way ana do maslan ahay pi zek tə məcəd sə egliz ahay à Urəsəlima sa jan anà do ahay ataya awan, ta wa tətəpərahan azar anà way ataya nə lele. ⁵ Anga nan kutok, do a Yesu ahay tə njadak məgala, abaslay a tinen a ma nga sə zəga pa 'am pa 'am.

Cœn a zuban anà Pol

⁶ Apasay Cəncan a a gafan 'am anà atə Pol tu do anahan ahay sə dakay anan 'am a Mbərom pə daliyugo sə Aziya. Anga nan, ta zla tə daliyugo sə Firigiya tə Galatiya. ⁷ Tə dəzle pə magaga sə daliyugo sə Misiya nà, ta gan may sa zla tə daliyugo sə Bitiniya, əna Apasay a Yesu kə mbəsakak atan cəved a bay. ⁸ Anga nan, ta zla tə daliyugo sə Misiya, tə dazay à wulen su doh sə Təruwas.

⁹ Sə luvon ata kutok, cœn a zuban anà Pol, a canan anà do sə Makedoniya a inde mətavay awan, a jan: «Kem, hayak à Makedoniya ite, kà naa man umo zek.» ¹⁰ Pə dəba ana cœn sə zuban ata wa nà, məlavay zek sa zla pə daliyugo sə Makedoniya ata kutok, anga məsənak, Mbərom kə ngamak umo saa dakan anan ləbara anahan mugom a anà do sa man ataya awan.

Lidiya a təma sa daf nga pə Yesu à Filipi

¹¹ Ma ján à kwalalan inde à Təruwas, ma zla anan à Somotoras. Sidew a dukwen, ma zla à Niyapolis. ¹² A man ata wa kutok, ma zla à Filipi, wulen su doh a à day sə daliyugo sə Makedoniya mama'am a inde, man sə njahay sə Ruma ahay. Mə njahak à man ata dukwen, luvon ahay bayak a mənjoek. ¹³ Pə luvon sa man uda awan, ma zla à wulen su doh wa, ma zla pa 'am zlinger, anga a ga pumo nà, Yahuda ahay ti ga amboh nə à man ataya awan. Mə njahay, ma kad bala pi zek tə uwar ahay məhalay nga aya à man ata awan.

¹⁴ A wulen a tinen wa nà, uwar a inde tə ngaman Lidiya, a nay à wulen su doh sə Tiyatira wa. A sukom anan way tə zana dəzdəz aya awan. Winen nà, a taa həran nga anà Mbərom. Winen apan i pak sləmay pə wazo a Pol, aday Bahay a mənuko a təban anan mivəl anahan, a təma 'am ana Pol sa ja ata awan. ¹⁵ Winen tu do su doh anahan ahay fok ta ga bəptisma. Aday a jan umo: «Kak ki cen upo kawa nə dəfak nga pə Bahay a mənuko tə dīdem a nà, hayak ikwen ahay, njihen əga nen awan.» A gan umo bəlaray sa zla əga winen nə matanan.

Ta ban anan atə Pol tə Silas à dangay

¹⁶ Pə luvon a inde, manay apan mi zla à man sa ga amboh, məzlangay tə bile a inde dəna awan. Apasay lelibay a à winen inde. Anga nan, a mba apan sa san way saa təra pa 'am ataya awan. Do sə lavan nga anà dəna ata ataya tə njadak anan dala ti mer su way anahan ata nə bayak awan.

¹⁷ Dəna ata winen apan i pərahan umo azar tə azlah a, a wa: «Do a anaya nà, tinen do si mer su way ana Mbərom sə bagəbaga mburom ahay! Ti jak ikwen cəved aday Mbərom i tam kwanay ata awan.»

18 Winen apan i ja matanan luvon bayak awan.

Coy a cəban anà Pol, a mbəda 'am pə dəna ata, a jan anà apasay lelibay ata, a wa: «Tə sləmay ana Yesu Almasihu, hayak à dəna a anan wa!» Cəna, apasay ata a zləray à winen wa.

19 Do sə lavan nga anà dəna ata ataya ta ca apan nə ti njad wa dala sabay nà, ta ban anan atə Pol tə Silas, tə ngəza atan tə wulen su doh ata à man sə sariya. 20 Ta zla atan pa 'am su do sa ga sariya ahay, ta wa: «Do anaya nə tinen Yahuda ahay, tinen apan ti slabak anan 'am ahay à wulen su doh a manay. 21 Tinen apan ti dəkay anan way sa zla pi zek tə pəra a manay ahay bay ataya awan. Mənuke nə Ruma ahay, di mba apan sə pərahan azar anà pəra a tinen ahay bay!»

22 Man su do a a halay nga sə japay pə atə Pol tə Silas. Do sa ga sariya ataya ta jan anà suje ahay tē culok patan wa zana, aday tē ndabəy atan. 23 Tə ndabəy atan bayak a lele nà, ta zla atan à dangay. Ta jan anà do sa ba patan ata nà: «Ba atan nə lele.» 24 A sləne matanan cəna, a zla atan ù doh sə dangay à mamasl ata awan, a ban atan à səsile inde.

25 Man luvon a ga nà, atə Pol tə Silas ta ma nga sa ga amboh ta sa ga ara sə həran nga anà Mbərom. Do sə dangay azar ataya tinen apan ti sləne re. 26 Cəna, daliyugo a bal, aday a bal anan doh sə dangay ata re. Məsudoh ahay tə təba zek, calalaw su do a mə jaway ataya fok tə pəsak, tə guce à məndak.

27 Do sa ba pə do ahay ù doh sə dangay ata a pədək. A canan anà məsudoh ahay mə təba aya ata cəna, a ga apan nə do sə dangay ahay tə hawak. Anga nan, a ndahay maslalam anahan, abay i vad anan nga anahan. 28 Əna Pol a təba 'am, a jan ayak, a wa: «Kà gan awan

i zek anak bay! Manay fok, manay inde.»

29 Do sa ba pu doh sə dangay ata a cəce uko, a haw ù doh, winen apan i jəjar, a sləhay pa 'am ana atə Pol tə Silas. 30 Coy, a mbəsakay atan ahay uho. A cəce patan wa, a wa: «Kem, ni ga ma aday nà tam anaw?»

31 Ta jan kutok: «Kak kà dəkaf nga pə Bahay Yesu nà, ki tam, iken tu do su doh anak ahay fok.» 32 Natiya tə təkəren atan 'am ana Bahay Yesu, winen tu do su doh anahan ahay fok. 33 Sə luvon ata kutok, dowan a sa ba doh sə dangay ata, a may atan uho, a banan atan anan mbəlak a tinen ahay, aday kwayan'a ta gan atan baptisma tu do su doh anahan ahay nə fok. 34 A zla anan atə Pol tə Silas əga winen, a varan atan way sa pa. Winen tu do su doh anahan ahay fok, tinen mə taslay mivəl aya awan, anga tə dəkaf nga pə Mbərom.

35 Ide a cəde cəna, do sa ga sariya ahay ta slan suje ahay saa jan anà do sa ba pə do ahay ù doh sə dangay nà, à mbəsak anan atə Pol tə Silas. 36 Natiya, do sa ba pu doh sə dangay a jan anà Pol, a wa: «Do sa ga sariya ahay tə slənək do ta wa nē mbəsak kwanay. Ki mben apan sa zla way a kwanay kutok. Zlen tə zay.»

37 Əna Pol a jan anà suje ataya, a wa: «Tə njadak pumo ines sə awan bay, aday tə ndabək manay pə ide sə do ahay fok. Manay dukwen do sə Ruma ahay re! Ta daf manay à dangay. Həna nà, a nan atan sə mbəsak manay tə akar a daw? I ga zek kula bay! Si do sa ga sariya ataya tã nay sə mbəsak manay tə alay a tinen aya awan.»

38 Suje ataya ta zla, ta jan anà do sa ga sariya ataya nə atə Pol tə Silas nà, do sə Ruma ahay. Tə sləne sa jəka tinen do sə Ruma ahay ata cəna, ta ma nga pə ajəjar. 39 Anga nan, ta zla à man a tinen awan, tə cəce patan wa apəse zek. Aday tə mbəsakay atan ahay à dangay wa

kutok, ta sa jan atan nə tâ zla à wulen su doh a tinen ata wa. ⁴⁰ Atə Pol tə Silas ta nay à dangay wa lele nà, ta zla tə àga Lidiya asa. Tə halay nga tə mərak ahay à man ata awan, tə varan atan məgala. Ta zla way a tinen pa 'am kutok.

17

Atə Pol tə Silas ta zla à Tesaloniki

¹ Atə Pol tə Silas tə mbəsak Filipi, ta zla tə wulen su doh sə Amfipolis tə Apoloniya, tə dazle à Tesaloniki. Doh sə wazay ana Yahuda ahay inde à man ata awan. ² Pol a zla ù doh ata awan, kawa anahan a sa taa zla kwa aha ataya re. A luvon sa man uda aya maakan nə tinen apan ti mbəda alay pa 'am sə Deftere a Mbərom tu do ataya awan. ³ Winen apan i dakan atan anan nà, Deftere a Mbərom a ja nà, si təktek Almasihu i ga dəcə, i mac, i slabakay à məkə wa aday. Pol a wa: «Yesu a nen sa jak ikwen 'am anahan a həna ata nà, winen nə Almasihu.» ⁴ Azar su do a tinen aya nə tə təmahak 'am a tinen ata awan, tə pərahan azar anà Pol tə Silas. Matana re, Gərek ahay bayak a sə dəfan apan anà Mbərom ataya tə dəfak nga pə Yesu, tinen pə kərtek a tə uwar zlıle aya awan, aday tinen mənəcək bay re.

⁵ Anga nan kutok, Yahuda ahay ta ga patan sərak. Tə halan nga anà do kəriya aya à lumo ahay wa, aday tə slabakan anan mível anà do ahay à wulen su doh inde tə abəbal awan a tinen ata awan. Yahuda ahay ta zla àga dowan inde tə ngaman Yason, saa pəlay anan atə Pol tə Silas, aday ti zla atan uho pa 'am sə do ahay. ⁶ Əna ta ca apan nə tə njadak atan à man ata bay cəna, ta ban anan zek a Yason awan, pi zek tə mərak azar aya, ta zla atan pa 'am su do sə lavan nga anà wulen su doh ata

awan. Ta zlah, ta wa: «Sə slabak anan 'am kwa aha pə daliyugo fok nə do a anaya awan. Həna, ta nak àga mənuko re. ⁷ Yason dukwen kə təmahak atan àga winen. Awan a bənan atan mbiyed ta 'am ana bahay sə Ruma bay re. Ta wa bahay sə dowan a tinen a hinen inde tə ngaman Yesu.» ⁸ Ta 'am a tinen a matanan ataya kutok, tə jənan pə mível anà do ahay tu do sə lavan atan nga ataya təkə kutok. ⁹ Do sə lavay nga ataya ta gan bəlaray anà Yason tu do a Yesu azar ataya tə varan atan dala aday ti mbəsak atan uho tamak.*

Atə Pol tə Silas ta zla à Bereya

¹⁰ Luvon a ga cəna, do a Yesu ahay ta slan anan atə Pol tə Silas à Bereya. Tə dazle à man ata ite nà, ta zla ù doh sə wazay ana Yahuda ahay. ¹¹ Do sə Bereya ahay nà, tinen kawa do sə Tesaloniki ahay itəbay, tinen do sə kəffe aya awan. Tə rəzlek anan à nga wa sə sləne ləbara a Yesu nə bayak awan. Pə ide sə cəde fok, tinen apan ti jangay Deftere a Mbərom aday sa san wa nà, 'am a Pol a sa ja ata nə didek aya daw. ¹² Do ahay bayak a à wulen a tinen ahay wa, tə dəfak nga pə Yesu. Uwar sə Gərek ahay zlıle aya bayak a pi zek tə Gərek mungol aya bayak a ta dəf nga pə Yesu.

¹³ Əna Yahuda ahay à Tesaloniki tə sləne Pol winen apan i wazay 'am a Mbərom à Bereya nà, ta nay à Bereya a re, tə dazlan sə jugwar 'am pə do ahay wa kawa àga tinen ata re. ¹⁴ Cəna, mərak ahay tə lagay anan Pol pa 'am sə bəlay məduwen ata awan, əna atə Silas tə Timote nə tə njahay à Bereya hwiya. ¹⁵ Do a sə lagay anan Pol ataya tə lagay anan hus à Atena, aday ta sa ma à Bereya kutok. Pol a jan atan nà, tə jan anà atə Silas tə Timote nə tə njadak anan ayak bəse.

* **17:9** Abay dala ata nà, ti i man atan anan, əna kak ta gak ines hinen asa, dowan i man atan anan sabay.

Pol a wazay à wulen su doh sà Atena

¹⁶ Pol winen apan i ba anan atà Silas tã Timote à Atena. A ca apan nã, wulen su doh ata fok ma rah a tã pãra ahay bayak a cara cara. A cãban. ¹⁷ Anga nan, ta kad bala pi zek tã Yahuda ahay aday tu do su kon aya azar a sã hãran nga anã Mbãrom ataya ù doh sã wazay a tinen. Matanan re, kwa à lumo ahay dukwen, winen apan i kad bala tã do ahay.

¹⁸ Do ahay inde sã pãrahan azar anã atatak way ana Epikuri ahay tã Sitoyiki ahay, tã kadak bala pi zek tatã Pol ata re. Azar aya ta wa: «Do sã tãbãlem a anan, a ja nã ma ite anaw?» Do maza aya ite ta wa: «Izãne a ja 'am sã pãra sã mädurlon ahay!» Ta ja matanan, anga Pol winen apan i dakay anan nã 'am a Yesu ta 'am sã aslabakay anahan à mãke wa. ¹⁹ Anga nan, tã zãba anan Pol aday ta zla anan pa 'am sã do ahay à man a sã ngaman Ariyopagos ata awan, ta wa: «A nan umo sã slãne atatak way anak a wiya ata awan. ²⁰ Azar sa 'am aya nã kula mã slãnek bay. A nan umo sa san anan.» ²¹ Do sã Atena ahay pi zek tã mädurlon aya mã njahay a à man ata ataya fok, ta ga awan itãbay, si ta pak adãka nã slãmay pã way wiya aya awan, aday ti kad apan bala.

²² Natiya Pol a tavay pa 'am sã do ahay à Ariyopagos, a wa: «Kwanay Atena ahay! Na ca apan nã, kã rãzlen anan à nga wa sa ga pãra a kwanay ahay nã lele. ²³ Anga nen apan ni bar à wulen su doh a kwanay nã, nã canan à man sã pãra a kwanay ahay, aday na tan à nga anã man sã gãfan dungo anã way ahay dukwen, mã vinde apan natiya: “Anga mbãrom a dõwan a san slãmay a bay ata awan.” Aka aday, dõwan a kã hãren anan nga ata, kwa à ga nã kã sãnen anan bay, nen ni dakak ikwen anan slãmay anahan a kutok.

²⁴ «Sã ndakay daliyugo pi zek tã way a uda ataya fok nã winen awan. Winen Bahay sã bagãbaga mburum tã daliyugo a tãke. A njahay ù doh su do zãnen a sa han tã alay ata bay. ²⁵ Mbãrom kã gak anan may do ahay ta gan awan bay, anga sã varan sifa tã apasay a pi zek tã way azar aya anã kuwaya adãka nã winen. ²⁶ A ndakay do mama'am awan, aday tã winen kutok, a ndakay zahav sã do ahay fok. A varan atan tã njahay pã daliyugo a anan. Kwa hãna kabay, kã dãfak atan magaga tã alay a sã njahay a tinen pã daliyugo a re. ²⁷ A ga matanan nã, anga aday do ahay tã pãlay anan, izãne ti njad anan ta sã tãtam atãtam. Əna Mbãrom winen dãren tã mãnuko bay. ²⁸ Anga 'am inde a wa:

“Sifa a mãnuko, aãal zek a mãnuko, tã anjahay a mãnuko dukwen,

ta nay ahay nã à winen a wa.”

«Kawa ana do sa ga ara a kwanay sa ja dukwen, a wa:

“Mãnuko dukwen, gwaslay anahan ahay.”

²⁹ «Matanan, mãnuko wan ana Mbãrom ahay. Aday da sa bayak sa jãka Mbãrom a ga minje tã mezeze sã do ahay sã ndakay way nã tã alay a tinen aya ata bay, tinen mã ndakay aya nã sã gura, sã dala, kabay su kon. ³⁰ Mbãrom kã sãmak anan anã do ahay sa ga way matanan à alay a ta san 'am anahan fan bay ata awan. Əna hãna kã jak anan anã do ahay kwa aha fok tã yam pã ines a tinen ahay, tã mbãsak cãved a tinen a lelibay ataya kutok. ³¹ Anga kã dãfak luvon a aday i gan sariya tã cãved a anã daliyugo fok ata awan. Kã walak anan dõwan a saa ga way ata coy. A kan anan anã do ahay ta sã slabakay anan ahay à mãke wa.»

³² Tã slãne 'am ana Pol sa ja 'am sã slabakay ahay à mãke wa ata cãna, do a azar a ta ma nga

sə mbasay apan. Əna azar su do aya ite, ta wa: «A nan umo sə sləne 'am a anan pac hinen asa.»³³ Natiya Pol a mbəsak atan, a zla way anahan. ³⁴ Aday cəkəbay do azar aya dukwen tə dəfak apan nga, tə pərahak anan azar. A wulen su do ataya nà, dōwan a inde tə ngaman Diyonisiyus, do sə Ariyopagos, tə uwar a sə ngaman Damaris ata, aday tu do azar aya kutok re.

18

Pol a wazay a Korintu

¹ Pə dəba wa cəna, Pol a slabak à Atena wa, a zla à Korintu. ² A tan ayak à nga anà dōwan a inde tə ngaman Akilas, winen Yahuda ahay, tə wahay anan à Pontus. Kə njahak bayak a bay ta nay ahay tə uwar anahan Pəriskila à Italiya wa, anga bahay sə Ruma sə ngaman Kəlawdiyus ata a rəzlay anan Yahuda ahay fok à Ruma wa. Pol a zla à ga tinen, ³ tə njahay pə kərtek awan, ta nga ambar sə ndakay doh ataya pə kərtek awan, anga mer su way a tinen a nə kərtek. ⁴ Pə luvon sa man uda fok cəna, Pol a kad bala pi zek tə Yahuda ahay tə Gərek ahay ù doh sə wazay ana Yahuda ahay, anga a nan nə tã dəf nga pə Yesu.

⁵ Atə Silas tə Timote ta nay ahay kwa à Makedoniya wa, tə dəzle à man a Pol. Matanan, Pol a mbəsak sa nga ambar, anga sa ga wazo pac pac, ta sa jan anà Yahuda ahay tə didek a Almasihu nə, Yesu. ⁶ Əna Yahuda ahay tə təmahak anan anan 'am anahan ata bay, ta ma nga sə gənanhan. Anga nan, Pol a bəzlam anan morbodok sə zana anahan, a jan atan tə angəraz a, a wa: «Ka sak a lizen nà, 'am a pa nga a kwanay kutok, bina 'am uno sabay. Həna nà, ni wazan anà do su kon azar aya awan.»

⁷ Matanan, a mbəsak atan səfek, a zla way anahan à ga dōwan a inde tə ngaman Titiyus Yustus. Dōwan ata nà, a dəfan anan Mbərom.

Doh anahan a dukwen, pə cakay su doh sə wazay ana Yahuda ahay. ⁸ Kərispus, do sə lavan nga anà doh sə wazay a tinen ata, a dəf nga pə Bahay Yesu tu do su doh anahan aya təke. Do sə wulen su doh sə Korintu ahay sə sləne 'am ana Pol ataya bayak a tə dəfak nga pə Yesu, aday ta gak baptisma re.

⁹ Pə luvon a inde, Pol ma njak ahan a, cəen a zuəan. Bahay Yesu a jan nà: «Kê jəjar bay, dəkay anan 'am uno hwiya, kê tacay 'am bay. ¹⁰ Nen inde tə iken. Dōwan saa vəze apak sə lamak ibay. Anga do uno ahay inde à wulen su doh a anan bayak awan.» ¹¹ Pol a njahay à man ata ava daz tə kiya mbərka, i dakan anan 'am a Mbərom anà do ahay.

¹² A alay Galiyo winen guverner sə daliyugo sə Akaya ata nà, Yahuda ahay tə halay nga, ta ban anan Pol, ta zla anan pa 'am sə sariya. ¹³ Ta wa: «Dōwan a anan winen apan i njak anan do ahay aday tã həran nga anà Mbərom tə cəved a kawa ana Tawrita a mənuko sə dəkay anan ata sabay!»

¹⁴ Abay Pol mə lavay zek a sa ja 'am, əna Galiyo sə dōwan ata a wa: «Yahuda ahay, abay à ga nə ines sə laman anà ngomna kabay ines a hinen nà, ni təma 'am a kwanay, ¹⁵ əna kak kə tərak avad uway pa 'am kariya aya, pə sləmay ahay, aday pə Tawrita a kwanay cukutok nà, gen anan sariya kawa Tawrita a kwanay a sa ja. Nen ni ga zahav sə sariya a anan bay.» ¹⁶ Natiya ta razl atan à man sə sariya wa. ¹⁷ Ta ban anan Sostenes, do sə lavan nga anà doh sə wazay a tinen, tə ndəbay anan pa 'am sə do ahay à man sa ga sariya. Əna kə gak anan à nga wa anà Galiyo bay.

Pol a ma à Antakiya

¹⁸ Pə dəba anahan a wa, Pol a njahay à Korintu luvon bayak awan, aday a mbəsak anan mərak ahay kutok. A zla à kwalalan inde,

winen tə Pəriskila tə Akilas, ta zla à Siriya. Əna a saa ján à kwalalan inde à Kenkeriya nà, a fad' anan nga pi zek wa, anga way anahan sə mbadəy apan ata awan.

¹⁹ Tə dəzle à wulen su doh sə Efesus. Pol a mbəsak anan atə Pəriskila tə Akilas à man ata awan. A zla ù doh sə wazay ana Yahuda ahay, ta kad' bala sa 'am a Yesu pə kərtek awan. ²⁰ Tə cəce á njahay apan tə tinen mba, əna Pol a ngam bay. ²¹ I sa zla way anahan nà, a jan atan, a wa: «Kà zlak anan à nga anà Mbərom nà, ni i may ahay àga kwanay.» A ján à kwalalan inde, a mbəsak Efesus kutok.

²² Pol a dəzle à Kaysariya nà, a zla sa jan ahay 'am anà dō a Yesu ahay. Aday a zla way anahan à Antakiya kutok. ²³ A njahay à man ata mənjøek nà, a zla way anahan asa. A bar pə daliyugo sə Galatiya tə Firigiya, a varan məgala anà dō a Yesu ahay fok.

Apolos a wazay à Efesus tə Korintu

²⁴ Dowan a inde tə ngaman Apolos a nay à Efesus. Winen Yahuda sə Aleksandriya ahay. A san 'am zle, a san Deftere a Mbərom zle lele. ²⁵ Kə tətakak cəved sə pərahan azar anà Bahay Yesu lele re, a wazay lele tə məgala si zek anahan a təke, a dəkay anan 'am a Yesu tə cəved a lele. Əna a san nə baptisma ana Yuhana dəkdek coy. ²⁶ Matanan kutok, a dazlan sa ja 'am mənjøna sə jəjar ù doh sə wazay ana Yahuda ahay. Atə Pəriskila tə Akilas tə sləne anan 'am anahan ahay, aday tə gəba anan àga tinen, tə dakan anan apan cəved ana Bahay Yesu lele asa.

²⁷ Pə dəba anahan a wa, Apolos a gan may sa zla pə daliyugo sə Akaya. Dō a Yesu ahay à Efesus tə varan məgala sa zla, aday tə vinden derewel anə mərək a tinen ahay à man ataya awan, anga aday tə təma anan lele. A dəzle à man ata nà, a

man zek anà dō a Yesu ahay bayak a tə sumor a Mbərom sə varan ata awan. ²⁸ A vad' uway tə Yahuda ahay pa 'am sə dō ahay, 'am aday Yahuda ahay tə sənək sə mbədahan apan bay. A dakan atan anan à Deftere a Mbərom inde nà, tə dīdem a Almasihu nə Yesu.

19

Pol a wazay à Efesus

¹ A alay a Apolos winen à Korintu nà, Pol a zla tə daliyugo sə Galatiya tə Faragiya, a dəzle à wulen su doh sə Efesus. A man ata kutok, a tan à nga anà dō a Yesu ahay. ² Pol a cəce patan wa, a wa: «À kwanay sa daf nga pə Yesu ata nà, kə njiden Apasay Cəncan a daw?»

Tə mbədahan apan, ta wa: «Kula mə slənek 'am sə Apasay Cəncan a bay jiga awan.»

³ Pol a jan atan asa, a wa: «Aday kə njiden baptisma wura kəla anaw?»

Ta wa: «Ma ga nə baptisma mbala ana Yuhana.»

⁴ Pol a wa: «Baptisma ana Yuhana nà, anga sə dəkay anan kə yimak pə ines anak ahay cəna coy. Yuhana a jan anà Isəra'ila ahay tã daf nga pə dōwan a saa nay ahay pə dəba anahan wa ata awan, kawa sa ja nà, Yesu.»

⁵ Tə sləne matanan cəna, tə təma sa ga baptisma tə sləmay ana Bahay Yesu kutok. ⁶ Pə dəba anahan a wa nà, Pol a dəfan atan alay pa nga, aday Apasay Cəncan a a nay patan. Tə dazlan sa ja 'am ta 'am su kon aya aday ta san bay ataya awan. Aday ta man anan 'am a Mbərom anà dō ahay kutok. ⁷ Abaslay su dō sa ga baptisma ataya nə i ga kuro nga cew.

⁸ Kiya maakan nà, Pol a taa zla ù doh sə wazay ana Yahuda ahay à Efesus à man ata awan. Winen apan i jan atan 'am sə bahay a Mbərom mənjøna sə jəjar, anga a nan nə tã daf nga pə Yesu lele. ⁹ Əna dō azar a nə ta ma nga sə kuray

anan nga a tinen ahay, ta ngam sə təma 'am anahan ata bay. Tinen gədək a ja 'am lelibay a pə cəved' a Yesu pa 'am sə do ahay. Anga nan kutok, Pol a ra anan do sa daf nga pə Yesu ahay, ta zla way a tinen. Pə idə sə cəde fok, a zla sa kad bala tə do ahay à man sə jangay ana Tiranus. ¹⁰ A taa ga nə matanan, həna ava cew. Natiya kutok, do sə daliyugo sə Aziya ahay fok tə sləne 'am a Bahay Yesu, Yahuda ahay pi zek tu do su kon azar aya awan.

Ləbara ana wan a Sikuwas ahay

¹¹ Matanan, Mbərom kə gak mer su way ma ga masuwayan aya nə bayak a tə alay ana Pol. ¹² Kwa zana kabay masuwar a tinen sə laman anan ayak anə zek a Pol ata nə, do ahay ta zlan anan ayak anə do sə dəvac a tinen ahay. Dəwan a dəvac ataya fok tə mbərak, aday dəwan a məhərvov a gan atan ataya, apasay sə məhərvov ahay dukwen ta nak à tinen wa re.

¹³ A alay ata dukwen, Yahuda azar aya inde tinen apan ti bar sa razl apasay sə setene ahay. Aday tə taker anan sa razl setene ahay tə sləmay a Bahay Yesu ite. Ta wa: «Ma jak tə sləmay ana Yesu a Pol sə wazay 'am anahan ata nə, hayak ahay à dəwan a anan wa!» ¹⁴ Sa ga awan ata nə, wan ana Sikuwas ahay cuwbe. Sikuwas aday nə, winen bahay sə gədan dungo anə way ahay anga Mbərom.

¹⁵ Ta ja matanan ata cəna, apasay a lelibay ata a mbədəhan atan ahay apan, a wa: «Na san Yesu zle, Pol dukwen na san 'am anahan a zle re, əna kwanay nə maya anaw?» ¹⁶ Dəwan a apasay lelibay a a winen inde ata, a kad patan tə məgala, a mbasay patan, a ga patan mbəlak, a ngəraw patan wa zana a tinen ahay à məndak. Ta nay ù doh anahan wa, ta haw way a tinen.

¹⁷ Yahuda ahay pi zek tu do su kon azar aya mə njahay aya à Efesus ata fok tə sləne 'am ata nə, mbac a slahan atan, aday do ahay ta ma nga sə varan zlangar anə sləmay ana Bahay Yesu. ¹⁸ Do ahay bayak a à wulen su do a Yesu ahay ta nay, tə dakay anan way a tinen sa ga lelibay aya pa 'am sə do ahay fok. ¹⁹ Do sa taa ga maram ataya ta ray anan dərəwel sə maram a tinen ataya fok uho, ta vak anan pa 'am sə do ahay. Tə baslay anan dala sə masa sə dərəwel ataya fok nə, a ga dala sə *dinar** mbulo kwa kuro dāra (50,000). ²⁰ Matanan, 'am a Bahay Yesu a ta 'am tə məgala awan təday.

Do ahay tə vaze pə Pol à Efesus

²¹ Pə dəba sə way ata wa nə, a nan à Pol sa zla à Urəsəlima tə cəved' sə Makedoniya tə Akaya. A wa: «Na zlak à Urəsəlima nə, təktek ni zla à Ruma re.» ²² A slan do si mer su way anahan ahay cew à Makedoniya, atə Timote tə Erastus. Aday winen a njahay pə daliyugo sə Aziya hamak.

²³ A alay ata ite, 'am məduwen a a slabak à wulen su doh sə Efesus, anga cəved' sə pərahan azar anə 'am ana Bahay Yesu. ²⁴ Dəwan a inde à man ata tə ngaman Demetriyus, winen do sə təvad. A ndakay doh sə pəra a tinen a inde tə ngaman Artemis tə dala. Mer su way anahan ata a gan dədəffa anə do anahan a sa ga mer su way pi zek ataya awan. ²⁵ A ngaman anə do si mer su way anahan ahay pə kərtek a tu do sə təvad' ahay fok. A jan atan, a wa: «Kwanay do ahay, kə sənən zle, mer su way a mənuko a anan ata a mak uko zek. ²⁶ Kwanay a dukwen, kə cinen anan, kə slənən way ana dəwan a sə ngaman Pol ata sa ga. A wa pəra sə do ahay sə ndakay tə alay ataya fok nə tə tərak mbərom ahay tə didek a bay. Do

* **19:19** Dinar kərtek nə, əga tinen dala si mer su way sə hway kərtek.

ahay à Efesus a anan bayak awan tə təmahak 'am anahan ata, aday pi zek məduwen sə daliyugo sə Aziya dukwen, do ahay tə təmahak 'am anahan ata re. ²⁷ Kak matanan hwiya cəna, do ahay ti i kədey anan mer su way a mənuko a anan. Matanan cəna coy bay re. Do ahay ti mbəsak sə varan zlangar anə doh ana Artemis, mbərom a mənuko məduwen awan. Aday Artemis, mbərom ana do sə Aziya ahay fok tə do ahay pə daliyugo fok sə həran nga ata, i lize anan mazla6 anahan!»

²⁸ Do ahay tə sləne wan sa 'am ata cəna, ta ga mivəl, tə dazlan sa zlah awan, ta wa: «Artemis sə Efesus ahay nà, məduwen awan!» ²⁹ 'Am ata a ta 'am sənəh à wulən su doh inde, a slabakan anan mivəl anə do ahay fok. Ta ban anan do ana Pol ahay cew, atə Gayus tə Aristarkus, tinen Makedoniya ahay. Ta zla atan à man sa taa gəsle a tinen sə kukwa awan. ³⁰ Pol dukwen abay a nan sa zla à man a tinen ata re, əna do a Yesu ahay tə gafan 'am. ³¹ Məced sə daliyugo sə Aziya ahay, car ana Pol ahay, tinen dukwen ta slan do saa jan nà, à sa zla à man sə gəsle ata bay.

³² A alay ata nà, mawrasan a zlan à mivəl inde anə man su do fok. Kuwaya a zlah nə 'am anahan cara, anga alay a van anə do ahay a nà, ta san 'am a sə halan atan apan nga ata bay. ³³ Yahuda ahay tə gəba anan do a tinen inde tə ngaman Aleksandire pa 'am sə do ahay. Do azar aya tə dakan way a sə təra ata, aday à jan anə do ahay. Aleksandire a cakaf alay à mburom aday do ahay t̄a pak sləmay, i jan atan anan 'am awan. ³⁴ Aya əna, man su do a san anan sa jəka winen Yahuda ahay ata nà, a zəga anan apan sə bəbal awan adəka. I ga way sə ler cew tinen pa 'am kərtək a: «Artemis sə Efesus ahay nà, məduwen awan!»

³⁵ Coy kutok, səkəreter sə wulən su doh ata a mba apan sə mbacay anan 'am ata awan, a wa: «Kwanay Efesus ahay! Kuwaya fok a san zle, wulən su doh a mənuko Efesus nà, i ba anan doh ana Artemis, mbərom məduwen ata awan, aday i ba anan pəra sa ga anan minje tə winen a sə slahay ahay à mburom wa ata re. ³⁶ Dowan a saa mba apan sə məman anan way ataya nə ibay. Anga nan, guko ngatay aday, sənən way a kwanay a saa ga ata awan. ³⁷ Dowan a kwanay sə bənay à man a anan ataya dukwen, tə kərak awan ù doh cəncan a wa bay, tə gənəhak anan anə mbərom a mənuko bay re. ³⁸ Kak Demetriyus tu do anahan ahay a nan atan sa zlah pə dōwan a nà, suwan t̄a zla anan 'am a à man sə sariya tə alay awan. Ti tan ayak à nga anə bahay aya à man ata awan. ³⁹ Bina, kak a nak ikwen way maza cəna, haluko anan nga anə bahay ahay aday ti gak ikwen anan sariya awan. ⁴⁰ Bina, way a sə təra biten ata nà, izəne, Ruma ahay ti ja nà, də vəzek pə ngomna. Ata i var puko cəved sə mungok adəka, anga dī i mba apan sə dakan anan à ngomna way a sə halak uko apan nga kawa hənə anan ata bay.» ⁴¹ A ndav anan sa jan atan anan 'am ata cəna, a wa do ahay t̄a ta 'am.

20

Pol a zla à Makedoniya tə Akaya

¹ 'Am ata a mbacay nga lele nà, Pol a halan nga anə do a Yesu ahay. A man atan anan mivəl ù doh, aday a mbəsak atan, a zla way anahan pə daliyugo sə Makedoniya. ² A bar pə daliyugo ata sa man anan mivəl ù doh ta 'am ahay cara cara anə do ahay. A dəzle pə daliyugo sə Akaya kutok, ³ a njahay kiya maakan à man ata awan. Winen apan i lavay zek abay sa zla pə daliyugo sə Siriya, əna a sləne nà, Yahuda ahay ta gan may sa vad

anan. Anga nan, a ma way anahan tē daliyugo sē Makedoniya. ⁴ Sa zla tatē Pol nā, Sopater wan ana Pirus, winen Bereya ahay, Aristarkus tē Sekundus, tinen Tesaloniki ahay, tatē Gayus dō sē Derbe ahay, tatē Timote, tatē Tikikus tē Torofimus, tinen dō sē Aziya ahay. ⁵ Tinen nā, tē lahan umo pa 'am, ta saa ba manay ā Tēruwas. ⁶ Manay nā, ma zla ā Filipi wa pē dēba sē azar uko sē Pasēka ata wa, saa jān ā kwalalan inde. A ga luvon dāra nā, ma njad atan ā Tēruwas a kutok. Mē njahay ā man ata lumō pam.

Pol a zla ā Tēruwas

⁷ Pac sē sime suko a nā, mē halay nga sa pa way sa pa cāncan awan, aday Pol winen apan i jan 'am anā dō ahay. Kē njahak apan nē hus ā man luvon, anga sidew a nā, a nan sa zla way anahan. ⁸ U doh a manay sē halay uda nga ata nā, lalam ahay uda nē bayak awan. ⁹ Wan a inde njavar a tē ngaman Ewtike, mē njahay a ā mufēlok su doh ata awan. Pol winen apan i tētakan anan way anā dō ahay hwiya, aday Ewtike sē maka a ya nga, a dangwaz, a slahay ahay ā mēndak kwa ahay ā sewene ata wa. Tē gēba anan nā, winen ma mac awan. ¹⁰ Pol a dazay ahay, a cakaf anan, a ban anan pi zek anahan hēmbok, a wa: «Kē jilen awan bay, winen tē sifa awan!» ¹¹ Aday a jān, a ma ū doh a mē cērazl ata re, a gēzla anan pen aday ta pa kutok. Ta kad bala pi zek hus ana pac sē slēray ahay. Pol a zla way anahan kutok. ¹² Wan a njavar ata nā, dō ahay tē lagay anan agay, winen tē sifa a zay. Way ata kē taslak atan anan mivēl bayak awan.

Pol a zla ā Miletus

¹³ Pē dēba anahan a wa nā, ma zla way a manay. Ma jān ā kwalalan inde sa zla ā Asos. Ōna Pol a jan umo nē mē lah, anga a nan sa zla nē tē cēved sē dēdala. ¹⁴ A bēnak

ayak manay ā Asos nā, mē gēba anan tē manay ā kwalalan inde, ma zla jiya ā Mitilen. ¹⁵ Mē slabak ā man ata wa tē kwalalan sidew awan, mē dēzle bēse tē Kiyos. A njahay luvon kērtēk nā, mē dēzle ā Samos. A njahay luvon kērtēk asā cēna, mē dēzle ā Miletus kutok. ¹⁶ A nan anā Pol sē tavay ā Efesus bay, anga a nan sē njahay bayak a pē daliyugo sē Aziya sabay. A zla tē guzlgōzl a anga a nan sē dēzle ā Urēsālīma aday ti sa ga azar uko sē Pentekosta, kak i ga zek nā, na.

Pol a jan 'am anā Efesus ahay

¹⁷ A Miletus wa, Pol a slēnay ahay dō ahay saa ngaman ayak anā mēced sē egliz ahay ā Efesus wa. ¹⁸ Tē dēzley ahay pē cakay ana Pol cēna, a jan atan 'am, a wa: «Kē sēnen zle, nē njahay tē kwanay ā alay a nen āga kwanay ata nē kēkēmaw, kwa anuno sa nay ahay pē daliyugo sē Aziya a anan. ¹⁹ Na gan mer su way anā Bahay a mēnuko nā, nen mē nahay nga awan, tē idē sē ayam awan, aday ā dēce ahay inde, anga Yahuda ahay tē pēlak su go sēdōek. ²⁰ Kē sēnen zle, ā wazo uno ahay inde fok, nē dērek pikwen wa awan bay. Kak way sa mak ikwen zek inde nā, na jak ikwen anan coy. Nē tētakak ikwen anan way ahay pa 'am sē dō ahay, aday ā gulom su doh a kwanay ahay re. ²¹ Nē dākak anan anan lēbara a Yesu anā Yahuda ahay, anā dō su kon azar aya tinen Yahuda ahay itēbay ataya re. Na jan anā dō ahay fok, yimen pē ines a kwanay, mēbēdihēn 'am pē Mbērom, aday dēfen nga pē Bahay Yesu.

²² «Hēna nen apan ni zla way uno ā Urēsālīma. Su go bēlaray sa zla ā man ata nē Apasay Cāncan awan. Na san way a saa tēro ā Urēsālīma ata bay. ²³ Way inde kērtēk na san cēna, kwa ni zla aha fok dūkwēn, Apasay Cāncan a u jō nā, dēce ahay inde ti to nga, aday ni pa dangay

re. ²⁴ Əna, kwa á ga nə nə məcak, kwa á ga nə nen tə sifa awan, pi nen a nə way kərtek awan. Kak nə ndəvak anan mer su way a Bahay Yesu sə vuro anan ata nə, coy. Mer su way ana Bahay Yesu a sə ngumo apan ata nə, sə đakay anan ləbara sə sumor a Mbərom sa gan anà dō ahay ata awan.

²⁵ «Sənen anan, nə bərak à wulen a kwanay, nə đakak anan ləbara sə bahay a Mbərom, əna həna ki i cinen uno kula sabay. ²⁶ Anga nan kutok, ni jak ikwen həna biten tə məgala si zek uno a təkə nə: Na gak anan way nen sa mba apan ata anga aday kə njiden sifa sa ndav bay ata awan. Kak dōwan inde kə đəfak nga pə Yesu bay nə, wita 'am uno sabay. ²⁷ Abay na jak ikwen anan way a Mbərom sa gan may nə jak ikwen anan ata nə fok, nə đərek pikwen wa awan bay. ²⁸ Gen anan nga ĩ zek ahay lele, aday gen anan nga anà dō a Yesu ahay Apasay Cəncan a sə varak ikwen sa gan nga ataya awan re. Təren dō sa gan nga anà dō a Yesu ahay fok, dō anahan a sa tam atan ti mez anahan ataya awan. ²⁹ Anga na san zle, na sak a zla way uno nə, dō sə sədək ahay inde, ti nay à wulen a kwanay saa bənan mbiyed anà dō a Yesu ahay. ³⁰ Aday, kwa à mamasl a kwanay ahay inde dukwen, dō ahay inde ti ra zek sə mbəda anan đidek a Mbərom aday dō a Yesu ahay tē pərahan atan azar. ³¹ Anga nan, ben, gen anan nga anà zek ahay lele. Aday sənen apan, ava maakan nə, luvon tə ipec, nen apan ni đakak ikwen anan way nə, mənjenja sa man uda awan. Na mak ikwen zek tə ide sə ayam awan.

³² «Ni mbəsakan kwanay à alay inde həna anà Mbərom aday anà sumor sa 'am anahan. 'Am ata dukwen, məgala anahan inde sa har kwanay, aday sa mak ikwen zek sə njahay à man anahan sə la-

van anan zek anà dō anahan ahay fok ata awan. ³³ Na gak anan may anà dala kabay gura kabay zana pə dōwan wa bay. ³⁴ Kwanay a kə sənen zle coy re, na gak mer su way aday ma saa njad way sa pa, nen tu dō uno ahay fok. ³⁵ Pac pac, na taa đakak ikwen anan nə, lele sa ga mer su way matanan aday sa man zek anà dō ma va alay ĩ zek aya hwiya. Aday dukwen, bayiken pə way ana Bahay Yesu sa ja, a wa: «Ataslay mivel ana dō sa var way a zalay ataslay mivel ana dō sə təma way» ata awan.»

³⁶ Pol a ndav anan 'am anahan sa ja nə, a dukwe gərmec, aday a ga amboh tu dō ataya fok. ³⁷ Natiya, tinen a fok ta ma nga pə ayam, ta sa ban anan Pol həmbok həmbok. ³⁸ Sə cəban atan jiya nə, anga a jan atan, a wa: «Ki i cinen uno kula sabay.» Tə lagay anan hus à man sə kwalalan anahan saa ján uda ata awan.

21

Pol a zla à Urəsalima

¹ Mə mbəsak anan məcəd sə egliz sə Efesus ahay cəna, ma ján à kwalalan inde, ma zla way a manay à Kos. Sidew anahan a dukwen mə dəzle à Rodes, aday mə slabak à man ata wa sa zla à Patara. ² Ma tan à nga anà kwalalan a inde i zla ù kon sə Finikiya, ma ján uda, ma zla kutok. ³ Ma zla əngal nə, mə canan ayak anà Kiprus ta day sə alay gula. Ma ndav anan azla a manay pə daliyugo sə Siriya, à wulen su doh sə Tirus, anga ti i dazay anan way sə kwalalan ahay dukwen à man ata awan. ⁴ Mə pəlay anan dō a Yesu ahay à man ata wa, mə njahay pə kərtek a lumo kərtek. Ta jan anà Pol nə: «Ká zla à Urəsalima bay!» anga Apasay Cəncan a kə đakak atan anan.

⁵ Pə dəba sə lumo ata wa nə, ma man pa 'am anà abar a manay. Dō ahay fok tə lagay manay hus ahay à wulen su doh wa, tinen pə kərtek

a tə uwar a tinen ahay, tə gwaslay a tinen ahay fok. Mə dəzle pa 'am sə bəlay nà, mə dukwe gərmec sa ga amboh. ⁶ Pə dəba wa nà, mə gəzla nga. Tinen ta ma agay, manay ite, ma ján à kwalalan inde.

⁷ Azla a manay tə kwalalan a ndav nà, à manay sa zla à Tirus wa hus à Potolimayis. A man ata dukwen, mə njahay hway sa jan 'am anà mərak ahay. ⁸ Sidew a nà, ma man pa 'am anà azla a manay, aday ma saa dəzle à Kaysariya. Ma zla àga Filip, dō sə dakay anan ləbara mugom ata awan, mə njahay àga winen kutok. Filip ata nà, dō kərtek à wulen su dō a cuwbe tinen sə walay atan à Urəsalima wa ata awan.* ⁹ Dəna a Filip ahay inde fudō, ta zlak à mbaz fan bay, tinen ta taa man anan 'am a Mbərom anà dō ahay. ¹⁰ Mə njahak à man ata nə luvon ahay bayak a, aday dō maja'am a Mbərom a inde tə ngaman Agabus, a nay ahay à Yahudiya wa, ¹¹ saa cak ayak pumo. A gəba way sə juwad zek ana Pol, a jaway anan alay anahan tə saray a təkə, a wa: «Apasay Cəncan a a ja nà: “A Urəsalima nə bahay sə Yahuda ahay ti jaway anan bahay nga sə way a anan nə kətanən. Ti varan anan à alay inde anà dō su kon azar aya Yahuda ahay bay ataya awan.”»

¹² Mə sləne matanan cəna, manay tə mərak sa man ata ataya fok, ma jan anà Pol nà: «Kem, kà zla à Urəsalima bay.»

¹³ A mbəđahan umo apan nà: «Kə yimen nə maw? A nak ikwen sə slahay puno mivel đaw? Nen mə lavay zek a sə jaway aday kwa sa mac à Urəsalima anga sləmay ana Bahay Yesu.»

¹⁴ Ma mbak apan sə kəfan nga bay. Anga nan, mə mbəsak anan 'am ata awan. Ma ja, ma wa: «Bahay

Yesu à lavay dala anahan a kawa sa gan may.»

¹⁵ Pə dəba sə nahay wa mənjoek cəna, mə lavay zek aday ma zla à Urəsalima a kutok. ¹⁶ Dō a Yesu ahay sə wulen su doh sə Kaysariya azar ataya tə lagay manay à Urəsalima, àga dōwan a inde tə ngaman Mənason, winen Kiprus ahay. Winen dukwen dō ana Yesu a kwakwa. Mə nahay nə àga winen awan.

Azlangay ana atə Pol tə maced sə egliz sə Urəsalima ahay

¹⁷ Mə dəzle à Urəsalima cəna, mərak ahay tə təma manay tə ataslay mivel awan. ¹⁸ Sidew a nà, ma zla tatə Pol àga Yakuba. Məced sə egliz ahay fok mə halay nga aya àga winen. ¹⁹ Pol a jan atan 'am, aday a đakan atan anan way a Mbərom sa ga tə winen àga dō su kon azar aya aday tinen Yahuda ahay itəbay ataya dəc dəc fok.

²⁰ Tə sləne cəna, tə həran anan nga anà Mbərom. Aday ta jan anà Pol, ta wa: «Mərak, kə canak anan anà way a sa ga à man a anan ata bidaw? A wulen sə Yahuda ahay, dō ahay dəbu dəbu bayak a tə đəfak nga pə Yesu, aday tinen a fok tə pərahan azar anà Tawrita lele. ²¹ Tə sləne nà, iken apan ki đakan anan way anà Yahuda mə njahay aya à wulen su dō su kon a azar aya nə tē mbəsak sə pərahan azar anà Tawrita ana Musa. Aday ta wa, ka jan atan nà, tē gəđan atan mədəndalas anà gwaslay ahay bay, tē pərahan azar anà atətak way sə Yahuda ahay sabay. ²² Guko nə kəkəməw? Bina, ti i sləne ka nak ahay. ²³ Way a mi jak həna ata nà, ga anan! Dō ahay inde à man a anan fudō, tə zlapak anan anà Mbərom. ²⁴ Ti zla saa ndav anan ambaday a tinen a sə zlapan anà Mbərom ata nà, zlen pə kərtek awan, aday tərən cəncan aya pə kərtek awan. Hamay anan dala a

* 21:8 Ca pə Mer su way ahay 6.1-6.

tinen anga aday tã mba apan sa fad nga. Ka gak anan matanan acakan nã, dõ ahay fok ti san, way a tinen a sã slãne apak ata fok, mungwalay, bina iken a dukwen, kã pãrahan azar anã Tawrita a Musa a lele re.²⁵ Òna anã dõ sa daf nga pã Yesu à wulen su dõ su kon azar ataya nã, mã slãnak ðerewel sa jan atan ayak nã, tã saa rac sluwed sã pãra bay, tã saa slãba mez bay, tã saa rac sluwed su way mã ngãrew angãrew bay, tã saa jãn uho bay.»

²⁶ Anga nan kutok, Pol a ga kawa ana tinen sa jan ata awan. Sidew a cãna, ta zla tu dõ ataya awan anga sã tãra cãncan aya pa 'am a Mbãrom. A zla ù doh sã mazlaã a Mbãrom, a jan anã dõ sã gãdan dungo à way ahay luvon a aday ti tãra dõ cãncan aya coy aday kuwaya i varan way à Mbãrom re ata awan.

Ta ban anan Pol

²⁷ Luvon cuwbe a sã tãra cãncan a pa 'am a Mbãrom ataya tinen apan ti sa ndav bãse, Yahuda sã daliyugo sã Aziya ahay tã canan anã Pol ù doh sã mazlaã a Mbãrom. Tã pãkan 'am anã dõ ahay fok aday tã ban anan. ²⁸ Ta zlah, ta wa: «Isãra'ila ahay, men umo zek! Dwan a anan nã, winen dõ sa bar kwa ta sã wura sa jan anã dõ ahay, Isãra'ila ahay, Tawrita a Musa, doh sã mazlaã a Mbãrom fok kã tãrak awan kãriya ata awan. Aday hãna dukwen, gãdek a ray ahay Gãrek ahay ù doh sã mazlaã a Mbãrom, kã gak mãnjadãk pa man cãncan a hãna anan.» ²⁹ Ta ja 'am ata nã, anga tã canak anan anã atã Pol tã Torofimus, Efesus ahay, winen à Urãsalima à man ata awan. A ga patan dukwen, Pol kã zlak anan ù doh sã mazlaã a Mbãrom re.

³⁰ Tãday 'am ata a ta 'am à wulen su doh ata fok, dõ ahay tã haway ahay à man ana Pol. Ta ban anan, tã ngãzahay anan ù doh sã mazlaã a Mbãrom wa. Cãna, tã tacay anan mãsudoh aya awan. ³¹ Abay a nan

anã man su dõ a nã sa vad anan Pol à mãke, ãna ba lãbara ata kã dãzlek anan à slãmay inde anã bahay nga sã suje sã Ruma ahay, ta jan, ta wa: «Wulen su doh sã Urãsalima fok, kã nãsek!» ³² Cãna, bãse bahay nga sã suje ata a ra suje ahay tã bahay a tinen ahay, ta haw à man ata awan. Do ahay tã canan anã suje ahay tã bahay nga a tinen a tãke cãna, tã mbãsak sa vad anan Pol.

³³ Bahay nga sã suje ata a hãdek pã cakay ana Pol, a ban anan, a jan anã suje anahan ahay nã tã jaway anan tã calalaw ahay cew. Aday a cãce patan wa, a wa: «Winen wayaw? A ga maw?» ³⁴ Do ahay fok ta ja 'am aya nã so. Bahay nga sã suje ahay kã slãnek 'am sã awan inde lele dãdaf bay, bina abãbal awan kã zalak. Anga nan, a wa tã zla anan Pol ù doh sã suje ahay. ³⁵ Tã dãzley anan Pol pã bãrkwitek su doh sã suje ahay lele nã, suje ahay tã gãba anan pa nga mburom cãkeke, anga dõ ahay tã vãzek kã zalak. ³⁶ Man su dõ ata fok a pãrahan azar ta sa zlah, ta wa: «Vãden anan, vãden anan!»

Pol a vad uway pi zek wa

³⁷ Suje ahay ti saa dãzle anan Pol ù doh a tinen bãse nã, a jan anã bahay nga a tinen, a wa: «Ni mba apan sa jak 'am kãrtek tãte dãw?»

Bahay nga sã suje ata a cãce panan: «Ka san 'am sã Gãrek zle dãw? ³⁸ Iya! Na wa iken Misra ahay sã vãze ata ba, aday kã zlak anan dõ ahay tã way sã alay aya à kibe kwakwa, tinen mbulo fudõ ata ba?»

³⁹ Pol a mbãdahan apan, a wa: «Nen nã Yahuda ahay. Tã wahay nen à Tarsus, pã daliyugo sã Siliikiya. Aday Tarsus nã, wulen su doh kãriya bay. Na gak amboh, vuro cãved sa jan 'am anã dõ ahay ite.»

⁴⁰ Bahay nga sã suje ahay a varan cãved sa ja 'am kutok. Pol a jãn pã bãrkwitek, a cakaf alay à mburom

aday dō ahay tē mbəsak 'am. Tē mbəsak sa ja 'am lele nā, a dazlan sa jan atan 'am ta 'am sē Yahuda ahay, a wa:

22

¹ «Kwanay maced ahay, kwanay mērak uno ahay! Slēnen, ni jak ikwen nā, ines inde upo ibay.»

² Tē slēne winen apan i jan atan 'am ta 'am sē Yahuda ahay nā, tē zēga anan apan sa pak slēmay səkəffe lele.

Pol a jan atan kutok, a wa: ³ «Nen nē Yahuda ahay, tē wahay nen à Tarsus pē daliyugo sē Silikiya. Əna na har dukwen à Urəsalima à man a anan. Sē tətuko anan way dukwen, Gamaliyel, kē dakak uno anan Tawrita ana bije a mēnuko ahay nē lele. Nē pērahak anan azar anā Mbərom tē mēgala si zek uno a tēke, kawa ana kwanay a sē pērahan azar hēna biten ata re. ⁴ Na gak anan alay tu dō sē pērahan azar anā cəved ana Yesu ahay nē mēnjək bay. Azar aya dukwen tē mēcak anga nen. Nē bēnak dō mungol aya pi zek tē uwar aya, nē dərزلak atan à dangay. ⁵ Bahay nga su dō sē gədan dūngo anā way ahay pi zek tē maced sē Yahuda ahay fok ta san zle, na ja dukwen 'am dīdek aya awan. Tē vindek uno dērewel à alay inde sa zlan anan ayak anā mērak a tinen ahay à Damas. Anga nan, na zla à man ata abay saa bēnay anan ahay dō a Yesu ahay, ni jaway atan, ni may atan à Urəsalima, aday dō sē lavay nuko ahay ti gan atan sariya.

⁶ «Nen apan ni zla à Damas. Man ipēc a ga nā, nen apan ni dēzle à man ata bēse. Cəna jiyjay sē awan a a nay ahay à mburom wa, u vo nga tew. ⁷ Nē slahay à mēndak, nē slēne dūngo a dōwan a a ngumo: “Sol, Sol! Kē jugwar puno wa 'am jiga nā, angama kərtek anaw?”

⁸ «Nē cəce panan wa: “Iken nē wayaw, Bahay uno?”

«U jo, a wa: “Nen nē Yesu sē Nazaratu, dōwan a iken sē jugwar panan wa 'am ata awan.” ⁹ Dō sē cakay uno ataya tē canak anan anā jiyjay sē way ata awan, əna tē slēnek 'am a dōwan ata bay.

¹⁰ «Nē cəce panan: “Nā ga nē maw, Bahay uno?”

«Bahay a u jo nā: “Slabak, zla à Damas, ti jak way a iken saa ga ata fok à man ata awan.” ¹¹ Jiyjay a sē maka mēduwen ata a ma nga sē hufof nen. Anga nan, dō sē cakay uno ataya tē bəno alay à Damas.

¹² «Dowan a inde à Damas tē ngaman Ananias, a dēfan apan anā Mbərom tē cəved awan. A pērahan azar anā Tawrita a mēnuko lele. Anga nan, Yahuda ahay à Damas fok tē dēfan apan cəvedəbay. ¹³ A zlak ayak pē cakay uno, u jo: “Sol mērak uno, tēba ide!” Natiya kutok, ide uno ahay tē tēba, nē canan ide zle kutok. ¹⁴ Ananias u jo nā: “Mbərom a bije a mēnuko ahay kē walak iken, anga aday kē san way anahan sa gan may, kē canan anā dō anahan dīdek awan, kē slēne 'am anahan sa ja ata awan. ¹⁵ Anga nan ki siden sa jan anā dō ahay fok, way anak sē canan, tē way anak sē slēne. ¹⁶ Ka ba hēna nē maw? Slabak, ga baptisma, ines anak ahay ti banay zek ta sē ngamay slēmay ana Bahay Yesu.”

¹⁷ «Na may à Urəsalima bine siwaw nā, nen apan ni ga amboh ù doh sē mazlaḅ a Mbərom, Mbərom u ko anan masuwayan sē way i cəen sē zuḅay inde. ¹⁸ U jo nā: “Bēse, slabak à Urəsalima wa, bina dō a anaya ti slēne 'am anak saa ga upo side ata bay.”

¹⁹ «Nē mbədahan apan: “Bahay, dō a anaya ta san zle, tē dīdem a na zlak ù doh sē wazay a tinen ahay saa bēnay ahay wa dō sa daf apak nga ahay, aday sē ndəbay atan. ²⁰ A alay a tinen sa vad Etiyen dō sē side slēmay anak ata dukwen, nen inde. Kē zlak uno à nga sa vad anan re.

Na bak pə zana ana dōwan a sa vad anan ataya awan.”

²¹ «Bahay u jo: “Zla, anga ni slan iken dāren āga dō su kon azar aya awan.”»

²² Man su dō ataya ti pəkan sləmay, hus a dāzle pa 'am su dō su kon azar ataya kutok. Əna tə sləne cəna, ta zlah, ta wa: «Bənen anan, vəden anan, kə mbəsiken anan tə sifa bay!»

Ta gan may sə ndabay anan Pol

²³ Tinen apan ti zlah, ti lar anan zana a tinen à mburom, ti ra yugo sə dəroz awan matanan. ²⁴ Bahay nga sə suje ata a jan anà suje ahay tâ ma anan Pol ù doh, tē ndabay anan, tē cəce panan 'am, anga aday tâ san Yahuda ahay ta gan matanan nà, angamaw? ²⁵ Əna tə jaway anan aday saa ndabay anan cəna, Pol a jan anà bahay sə suje a à man ata ata, a wa: «Cəved inde mə varak ikwen a sə ndabay dō sə Ruma ahay, aday winen ma ga sariya fan bay daw?»

²⁶ Bahay sə suje ata a sləne matanan cəna, a zla à man ana bahay nga sə suje ata, a jan, a wa: «A nak mâ ga həna nə maw? Dōwan a anan nà, winen dō sə Ruma ahay!»

²⁷ Bahay nga sə suje ata a zla pə cakay ana Pol, a cəce panan: «Jol Iken dō sə Ruma ahay daw?»

Pol a mbədahan apan, a wa: «Ayaw, nen dō sə Ruma ahay.»

²⁸ Bahay nga sə suje ata a jan: «Nen naa təra dō sə Ruma ahay nà, nə gucek dala bayak awan.»

Pol a mbədahan apan, a wa: «Əna nen nà, dō sə Ruma ahay kwa sə wahay nen.»

²⁹ Kwayan'a, suje a mə lavay zek a sə ndabay anan aday à ja 'am ataya, tə mbəsak anan. Bahay nga sə suje ata a sləne sa jəka Pol nə dō sə Ruma ahay nà, a ma nga pə ajəjar, bina kə jawak anan tə calalaw ahay re.

Pol a ja 'am pa 'am sə maced sə Yahuda ahay

³⁰ Bahay nga sə suje ahay, a nan sa san anan tə dīdek a nə Yahuda ahay ta zlah pə Pol nə angama aday anaw. Anga nan, sidew a nà, a pəsak anan calalaw ahay à alay a Pol wa. A wa bahay sə gədan dungo anà way ahay anga Mbərom, tə maced sə Yahuda ahay fok, tē halay nga. A nay anan Pol uho, a tavay anan pa 'am sə dō ahay.

23

¹ Pol a zəzor anan dō sə lavay nga ataya, a wa: «Mərak uno ahay, nen nə dəfan apan anà Mbərom nə tə cəved a hus ahay biten.»

² Ananiyas, bahay nga su dō sə gədan dungo anà way ahay anga Mbərom a sləne 'am ata cəna, a jan anà dōwan aya pə cakay ana Pol ata tē dəcan pa 'am.

³ Coy, Pol a jan, a wa: «Tə dīdek a Mbərom i dəcak i iken a, iken dō sə mbadəmbada a anan! Iken mə njahay a sa ga sariya kawa ana Tawrita sa gan may, əna kə dəfak anan apan anà Tawrita sabay, kak ka wa tē dəco nà, na!»

⁴ Dō a pə cakay ana Pol ataya ta jan nà: «Iken apan ki gənahan anà bahay nga su dō sə gədan dungo anà way ahay anga Mbərom ata nà, kəkəməw? Sə tavay anan nə Mbərom!»

⁵ Pol a mbədahan atan apan, a wa: «Mərak uno ahay, na san sa jəka winen bahay nga su dō sə gədan dungo anà way anga Mbərom bay. Bina Deftere a ja nà: “Kà ja 'am lelibay a pu dō mə tavay a pa 'am sə dō ahay ata bay! *”»

⁶ Pol a san zle, à wulen a tinen inde nà, azar su dō aya nə Saduki ahay, azar aya dūkwen Farisa ahay. Anga nan a jan 'am anà maced sə Yahuda ahay tə məgalak a, a wa: «Mərak uno ahay, nen nə Farisa ahay, aday wan sə Farisa

* 23:5 Ca pə Gurtaaki 22.27.

ahay re. Ta zlah upo à man a anan nà, anga na san zle, Mbərom i slabakay anan ahay do ahay à make wa tə sifa aya awan.»

⁷ A ja 'am ata cəna, Farisa ahay tə Saduki ahay tə dazlan anà avad uway sa 'am ata awan. Anga nan, tə gəzla zek jəban cew. ⁸ Anga Saduki ahay ta wa, dowan inde saa slabakay ahay à məkə wa ibay, maslay a Mbərom ahay ibay, apasay ahay dukwen ibay. Aday cəkəbay, Farisa ahay ta wa way ataya inde fok cite. ⁹ Abəbal awan a zəga, miter sə Tawrita aya azar a sa day sə Farisa ahay tə slabak, tə ngəraz, ta wa: «Mə njadək ines a dowan a anan kwa kərtek bay. Izəne tə didek a maslay a Mbərom kabay apasay kà jak anan 'am. Waya sa san anaw!»

¹⁰ Mawuswes məduwen a a slabak miza asa. Bahay nga sə suje ahay ata kə jəjarak anga tã saa ngəraw anan Pol i zek wa bay. Anga nan, a jan anà suje anahan ahay tə gəba anan Pol à wulen sə do ahay wa, ta ma anan ù doh sə suje ahay.

¹¹ Sə luvon ata awan, Bahay Yesu a kan zek anà Pol, a jan, a wa: «Kê jəjar bay! Kə dakak anan sləmay uno à Urəsalima à man a anan, aday ki i dakay anan à Ruma matanan re.»

Yahuda ahay ta gan may sa vad anan Pol

¹² Sidew a nà, Yahuda ahay tə halay nga sa ma anan 'am i zek. Tə mbadəy nà, ti pa awan bay, ti sa awan bay, si ti vad anan Pol aday.

¹³ Do a sa ban 'am ataya ti zalay kwa kuro fudo. ¹⁴ Ta zla à man ana bahay sə gədan dungo anà way ahay anga Mbərom pi zek tə maced sə Yahuda ahay, ta jan atan, ta wa: «Mə mbadək mi pa awan bay, si mi vad anan Pol aday. ¹⁵ Həna nà, kwanay tə maced ahay, slənen do pə cakay ana bahay nga sə suje sə Ruma ahay, à nay anan ahay Pol

pa 'am a kwanay. Jen anan nà, a nak ikwen sə sləne anan 'am anahan ataya lele asa. Ata manay mi vad anan winen mənjenja sə dəzley ahay pə cakay a kwanay a jiga awan.»

¹⁶ Əna wan ana mərak a Pol a inde a sləne ti vad anan Pol. A zla ù doh sə suje ahay, a təkəren 'am ata anà Pol. ¹⁷ Pol a ngaman anà bahay sə suje ahay kərtek, a jan nà: «Zla anan wan a anan à man ana bahay nga sə suje ahay aday. Way inde i jan.»

¹⁸ Suje ata a zla anan wan ata pə cakay ana bahay nga a tinen a kutok, a wa: «Pol dowan a ma ban ata a ngumo, a wa nà nay anan wan a anan pə cakay anak, anga a nan sa jak 'am inde.»

¹⁹ Bahay nga sə suje ahay ata a ban anan wan ata à alay a wa, a zla anan kəcah tinen a cuwcuwwe. A cəce panan: «Ka wa maw?»

²⁰ Wan ata a jan, a wa: «Yahuda ahay tə banak sə cəce panak, sidew nà, ki zla anan Pol pa 'am ana maced a tinen ahay, a nan atan sa pak sləmay pa 'am anahan lele asa. ²¹ Əna kê təmahan atan anan bay, anga do ahay inde tə zalay kwa kuro fudo, tə pəkak anan zek, ti ba anan. Fok a tinen a tə mbadək ti pa awan bay, ti sa awan bay, si ti vad anan Pol aday. Tə lavak anan zek sa ga matanan, ta ba həna nà, 'am anak.»

²² Bahay nga sə suje ata a sləne matanan cəna, a jan anà wan ata, a wa: «Kà saa jan anà dowan ka nak su jo 'am a anan bay!» A mbəsakay anan kutok.

Bahay nga sə suje ahay a slan anan Pol à alay ana guverner inde

²³ Natiya, bahay nga sə suje ahay a ngaman anà bahay sə suje ahay cew, a jan atan, a wa: «Hilen anan nga anà suje ahay səkat cew, aday do sa ján pə pələs ahay kwa kuro cuwbe, do sə pələt ahay səkat cew. Fok a tinen a tã lavay zek sa zla à Kaysariya sə luvon tə njamde

dəsudó. ²⁴ Liven anan anan zek tə pələs ahay anà Pol, i ján apan. Kà dəzlen anan tə zay à man ana guverner Felikus.» ²⁵ Aday a vinde dərəwel a anan:

²⁶ «Nen Kəlawdiyus Lisiyas, anà Felikus, guverner məduwen awan. Iken inde zay bidəw?»

²⁷ «Dowan a anan nà, Yahuda ahay ta ban anan, a nan atan sa vad anan. Nə sləne sa jəka winen dō sə Ruma ahay nà, ma zla manay tə suje ahay sə təmay anan. ²⁸ U no sa san ta ban anan pa maw. Anga nan, na zla anan à man sə məced a tinen aya awan. ²⁹ Na tan à nga nà, kà gak way tədə sə tacay anan à dangay bay, mə zakay a asa, sa vad anan à məke. Ta ban anan nə anga 'am sə pəra a tinen ahay vərre. ³⁰ Nə sləne sa jəka Yahuda ahay tə bənak sə pəkan zek sa vad anan nà, kwayan'a nə slənak anan ayak à man anak. Na jan anà dō a sa ban anan ataya nə tã sa zlah apan à man anak.»

³¹ Suje ahay tə gəba anan Pol kawa ana bahay nga sə suje ahay sa jan atan ata awan. Sə luvon ata tə dəzle anan à wulen su doh sə Antipatris. ³² Sidew a nà, suje ahay sa zla tə saray ata ta may agay, əna dō sə pələs ahay nə tə lagay anan Pol nà, dezl. ³³ Tə dəzle à Kaysariya nà, tə varan dərəwel ata anà guverner, tə mbəsakan anan ayak Pol à alay inde. ³⁴ Guverner ata a jangay anan dərəwel ata awan. A cəce pə Pol wa, winen dō sə daliyugo wuraw. A tan à nga a nay à Silikiya wa nà, ³⁵ a jan, a wa: «À alay a dō sa zlah apak ataya ta nak nà, ni sləne 'am anak awan.» Aday a jan anà suje ahay nə tã ba anan Pol ù doh sə bahay mbala Hiridus sa han ata awan.

24

Yahuda ahay ta zlah pə Pol

¹ Pə dəba wa a ga luvon dāra nà, Ananiyas, bahay nga su dō sə gədan dongo anà way anga Mbərom, a zla

à Kaysariya. Ta zla tatə məced sə Yahuda azar aya, tatə Tertulus, dō sa san sariya sə Ruma ahay. Tə dəzle pə cakay ana guverner Felikus kutok, ta zlah pə Pol.

² Tə ngaman anà Pol cəna, Tertulus a dazlan sa zlah apan pa 'am ana Felikus natiya: «Felikus, iken dō ma ba awan, ava bayak a mə njahay ù kon a anan zay nə anga iken. Kon a anan andakay nà, anga asan way anak awan! ³ Ma njad way ataya fok nà, anga iken. Mə ngərak anak.

⁴ «Na slak sə vəved 'am pa 'am anak bayak a bay, əna kem, nə cəce panak anga sərom anak, sləne anan 'am a anan mənjoek aday. ⁵ Ma tan à nga anà dowan a anan, winen dō lelibay awan. Winen apan i pəkan 'am anà Yahuda ahay sə vəze pə dō ahay pə daliyugo fok. Winen bahay nga su dō sə ngaman atan Nazaratu ahay ata awan. ⁶ A dazlan sa ga mənjadak pu doh sə mazlaḅ a Mbərom, əna mə bənak anan. [Abay ma ja nə mi gan sariya kawa ana Tawrita a manay awan, ⁷ əna bahay nga sə suje ahay Lisiyas kə ngəzərak anan pumo wa sə məgala. ⁸ A wa dō sa zlah apan ataya tã nay pa 'am anak awan.] Kə cəcihek panan wa way ataya nà, iken a ki san way ataya fok nà, didek aya awan.»

⁹ Yahuda ahay fok, tə japay anan 'am a tinen tə dowan ata, ta wa: «Way ana Tertulus sa ja ata nà, 'am didek aya awan.»

¹⁰ Guverner a sukwe alay pə Pol aday à ja 'am. Pol a wa: «Na san zle, ava bayak a iken dō sa gan sariya anà dō ahay pə daliyugo a anan. Anga nan, nə taslak mivəl sa vad uway pi zek wa, pa 'am anak awan. ¹¹ Kə zalak luvon kuro nga cew bay, na zlak à Urəsalima saa həran nga anà Mbərom. Kə wudihək anan 'am ata dukwen, ki tan à nga nə kətana awan. ¹² Dowan kà tak uno à nga ù doh sə mazlaḅ

a Mbərom, nen apan ni vad uway pa 'am tu do bay. Kwa u doh sə wazay a manay ahay, kwa à wulen su doh təkede, dowan kà tak uno à nga nə slabakak anan avad uway tu do bay re. ¹³ Dowan inde à wulen a tinen saa tavay pa 'am a tinen a sa zlah upo ata dukwen, ibay. ¹⁴ Əna ni jak way inde həna: Nen apan ni dəfan apan anà Mbərom a bije a manay ahay. Nen apan ni pərahan azar anà cəved a Yesu, cəved a aday ta wa pəra hinen ata awan. Aday dukwen, nen nə dəfan apan anà way mə vinde à Deftere a Musa inde, pi zek tə Deftere ana do maja'am a Mbərom ahay a təkə fok. ¹⁵ Manay tu do a anaya dukwen ma wa, Mbərom i slabakay anan ahay do ahay à məke wa, kwa do didək aya awan, kwa do lelibay aya awan. ¹⁶ Anga nan, nen apan ni rəzlen à nga sə njahay mənəna ines pa 'am a Mbərom aday pa 'am sə do ahay fok matanan.

¹⁷ «Nə bərak uho ava bayak awan. Pə dəba wa na ma tə dala à alay inde à Urəsalima, sa man zek anà do uno ahay. Nə gəfak anan dungo anà way ahay anga Mbərom re. ¹⁸ Tu to à nga u doh sə mazlaḅ a Mbərom nə, na ndav anan sa ga way sə təra do cəncan a pa 'am a Mbərom ata awan. Nə halak anan nga anà do ahay bay, aday abəbal awan ibay re. ¹⁹ Əna Yahuda ahay sə daliyugo sə Aziya nə inde à man ata awan. Tinen dukwen, kak awan a inde sa zlah anan upo nə, tã nay ta ja anan pa 'am anak kwa! ²⁰ Kabay, do a anan ataya ta jak sədək uno sa ga à alay a nen pa 'am ana məced a manay aya ata bidaw? ²¹ A alay uno sə tavay pa 'am a tinen dukwen, na jak 'am maza bay, si 'am inde kərtek. Na wa: «Ki gen uno sariya biten, anga do ma mac aya ti slabakay à məke wa nə, nə dəfak apan nga.»»

²² Felikus a san 'am sə cəved a Yesu zle lele, a jan atan, a wa:

«Lisiyas, bahay nga sə suje ahay kà nak nə, ni ndav anan sariya a kwanay awan.» A jan anà do ahay tã ta 'am kutok. ²³ A jan anà bahay sə suje a sa ba anan Pol ata dukwen, à ba anan lele, əna tã sa bənan mbiyed bay, do anahan ahay tã gan nga lele.

Pol a kadan bala anà atə Felikus tə Durusila

²⁴ Anahay pə dəba wa mənəjkə nə, Felikus a may ahay tə uwar anahan Durusila, winen Yahuda ahay. A ngaman anà Pol, a sləne 'am anahan sə təkər ahay a dəf nga pə Almasihu Yesu nə kəkəməw ata awan. ²⁵ Pol a ja 'am pa 'am sə didək a Mbərom, sə alavan nga anà zek, sə sariya pə luvon sa ndav anan daliyugo ata awan. Əna Felikus a jəjar pi zek. A wa: «Coy kà slak! Zla way anak. Kà nak uno nə, ni i ngamak pac hinen asa.» ²⁶ A ga apan dukwen, izəne Pol i varan dala. Anga nan, a taa ngaman nə pac pac, sa kad bala tə winen.

²⁷ Pə dəba wa ava cew nə, Porkiyus Festus a bəmbad anan Felikus. Əna a nan à Felikus sə taslan anan mivəl anà Yahuda ahay. Anga nan, a mbəsak anan Pol hwiya à dangay.

25

A nan anà Pol nə, bahay sə Ruma à saa gan sariya

¹ Festus a dəzle à Kaysariya nə, a ga luvon maakan nə a slabak sa zla à Urəsalima. ² A man ata asa, bahay sə gədan dungo anà way ahay anga Mbərom, pi zek tu do sə lavan nga anà Yahuda ahay, ta zlah pə Pol pə cakay anahan. Ta jan anà Festus: ³ «Kak kà zlak anak à nga nə, gəbay anan Pol à Urəsalima.» Anga a nan atan sa vad anan Pol pə cəved.

⁴ Festus a mbədahan atan apan, a wa: «Pol winen à alay sə suje ahay inde à Kaysariya. Nen a dukwen ni ma à man ata bəse. ⁵ Lele a nə, do sə lavak ikwen nga ahay tə pəruho

azar à Kaysariya, ti zlah apan, kak awan a inde sa zlah apan nà, na.»

⁶ Festus kà njahak a Urəsalima i ga luvon jəmaakan kabay luvon kuro, a ma way anahan à Kaysariya. Sidew a dukwen, a zla ù doh sa ga sariya, a wa ta nay anan ahay Pol. ⁷ Pol a dəzlek ayak cəna, Yahuda ahay sa nay ahay à Urəsalima wa ata, ta van nga tew. Ta zlah apan tə cəved ahay cara cara ma da 'am aya awan, əna tə njadak nga sa 'am sə tavay apan bay. ⁸ Pol a mbəda 'am pi zek wa, a wa: «Na gak anan ines kwa anà Tawrita sə Yahuda ahay bay, kwa anà doh sə mazlaḅ a Mbərom bay, kwa anà bahay sə Ruma bay.»

⁹ A nan à Festus sə taslan anan mivel anà Yahuda ahay. Anga nan, a cəce pə Pol wa: «Ki ngam sa zla à Urəsalima, ni saa gak sariya à man ata pə azlah a anan ataya daw?»

¹⁰ Pol a wa: «Nen mə tavay a pa man sa ga sariya ana bahay sə Ruma. Ti go sariya tədə nà, à man a anan. Ka san zle, na gak anan ines anà Yahuda ahay bay. ¹¹ Kak abay na gak ines ahay tədə sa vad apan nen ata dukwen, nə cəcihek tə mbəsakay ahay nen bay. Əna kak awan a inde tədə à 'am a tinen a sa zlah anan upo ataya ibay, dōwan a inde i mba apan sə varan atan nen à alay inde nà, ibay. Na gak amboh, zla anan sariya uno à man ana bahay sə Ruma ite!»

¹² Festus tu dō anahan ahay ta ma anan 'am i zek. Coy Festus a wa: «Kə cəcihek sa zla à man ana bahay sə Ruma ata nà, ki zla à man ana bahay sə Ruma a kutok!»

Pol winen pa 'am ana Agaripa

¹³ A ga luvon ahay mənjøek pə dəḅa anahan a wa nà, atə bahay Agaripa tə mərak anahan uwar a tə ngaman Bernike, ta nay ahay saa jan 'am anà Festus à Kaysariya. ¹⁴ Tə njahay à man ata mənjøek nà, Festus a təkəren 'am ana Pol

anà bahay, a wa: «Dowan a inde à man a anan tə bənay ahay à bahay ana Felikus wa. ¹⁵ A alay a nen à Urəsalima nà, bahay sə gədan dūngo anà way ahay anga Mbərom pi zek tə məcəd sə Yahuda ahay ta zlah apan, ta wa nà ban anan ta sa man anan mungok. ¹⁶ Əna na jan atan nà, pə sariya sə Ruma ahay nə dōwan a ta zlah apan ata pi zek tu dō anahan a sa zlah apan ataya, ti vad uway pi zek wa à man sa ga sariya. I mbədahan apan anà nga anahan pə way a tinen sa zlah anan apan ataya awan. Kak matanan bay nà, ti varan anan dōwan a ta zlah apan ata anà suje ahay bay. ¹⁷ Tinen a fok tə dəzley à man a anan cəna, na gak munok bay jiga awan. Sidew a kwayan'a nə njahay pə sariya awan, na wa tə gəḅay anan dōwan ata awan. ¹⁸ Dō a sa zlah apan ataya tə slabakak sa ja 'am, əna ta jak awan a inde lelibay a kawa anuno sə bayak apan ata bay. ¹⁹ Na ca apan asanaw nà, sə slabak à wulen a tinen cəna, avad uway sa 'am pə pəra a tinen ahay, aday pə dōwan a inde tə ngaman Yesu, kə məcak əna Pol a wa winen tə sifa awan. ²⁰ Nen dukwen nə sənək sə wudeh anan ləbara ata lelibay. Anga nan na jan anà Pol nà: «Ki ngam sa zla à Urəsalima daw? Mi i gak sariya à man ata awan.» ²¹ Əna Pol a cəce tã saa gan sariya nà, əga bahay sə Ruma. Anga nan, na wa tã ban anan lele hus pə luvon a ni saa slənan anan ayak anà bahay sə Ruma.»

²² Agaripa a mbədahan apan anà Festus, a wa: «Nen dukwen, u no sə sləne anan ləbara ana dōwan ata awan.»

Festus a wa: «Ki i sləne anan sidew.»

²³ Sidew a cəna, atə Agaripa tə Bernike ta nay tə mazlaḅ sə bahay awan, dō ahay tinen apan ti həran atan nga. Ta zla à man sə halay nga, tə bahay nga sə suje ahay pə kərtek awan, pi zek tu dō sə wulen su doh

a tinen lele aya fok re. Festus a wa tã gəbay anan Pol. ²⁴ Tã dəzley anan tã Pol cəna, Festus a jan anã bahay Agaripa, a wa: «Iken bahay Agaripa pə kərtek a tu dɔ a mə jəpay aya à man a anan ataya fok, kə cinen anan anã dɔwan a anan zle. Yahuda ahay fok kwa à Urəsalima, kwa à man a anan, ta zlah apan pi nen. Tinen a fok ta wa nê mbəsak anan tã sifa bay. ²⁵ Əna na tak anan à nga anã awan a tədə sa vad anan apan ata bay. Aday winen a a cəce dukwen nê slənan anan ayak anã bahay sə Ruma. Natiya kutok, na gak anan may tã saa gan sariya à man ata awan. ²⁶ Əna na san awan a ni vinden ayak anã bahay sə Ruma ata pə dɔwan a anan bay re. Anga nan, na nay anan pa 'am a kwanay, mə zakay a adəka nã, pa 'am anak, iken bahay Agaripa, anga aday pə dəba sə bənan bitem anã 'am anahan a wa nə, ni san way a tədə sə vinde apan ata kutok. ²⁷ Bina abayak nga uno kə ngəmak sə slənan ayak dɔ anã bahay sə Ruma mənɟəna sə vinde anan way anahan a sa ga ata bay.»

26

¹ Agaripa a jan anã Pol: «Cəved inde mə varak a sa ja 'am pi zek wa.»

Pol a cakaf alay à mburom, a ga 'am pi zek wa, a wa: ² «Suse bahay Agaripa, nə taslak mivel sa ja 'am uno biten pa 'am anak. Way ana Yahuda ahay sa zlah anan upo ataya fok, ni dakak anan. ³ Anga iken nã, ka san pəra sə Yahuda ahay zle, ka san way a tinen ahay sə bəbal anan awan ataya zle fok re. Anga nan, nə rəke panak nã, ban mivel sə sləne anan 'am uno nə fok.

⁴ «Yahuda ahay fok ta san anjahay uno zle. Kwa à alay a nen ù kon uno cədew a mba ata awan, ta san anjahay uno zle. Kwa à Urəsalima dukwen, ta san anjahay uno zle re. ⁵ Ta san zle kwakwa, nə pərahan azar nã, anã atətak way sə

Farisa ahay, atətak way ma da 'am a cəvedabay ata awan. Kà nak atan dukwen, ti side anan re. ⁶ Həna, nen à sariya inde tã tinen dukwen nã, anga nə dəfan ide anã way a Mbərom sə zlapay anan anã bije a manay ahay ata awan. ⁷ Zahav a manay ahay kuro nga cew dukwen, tinen apan ti dəfan ide anã way ata awan. Bina tinen apan ti dəfan apan anã Mbərom, luvon tã ipec nã, anga na awan. Ba məduwen, Yahuda ahay ta zlah upo nã, nə dəfan apan nə anã 'am ata awan. ⁸ Kwanay Yahuda ahay, kə təmihen sa jəka Mbərom i mba apan sə slabakay anan dɔ ma mac aya à məke wa bay nã, angamaw?

⁹ «Nen a ta nga uno dukwen, nə rəzlek anan à nga wa sa nes anan sləmay a Yesu sə Nazaratu ata awan. ¹⁰ Na ga mer su way ata nã, à Urəsalima. Bahay sə gədan dongo anã way ahay tã varak uno cəved sə dərəzl anan dɔ a Yesu ahay à dangay. Ta sak a gan atan sariya sa vad atan à məke dukwen, a taa zlo à nga re. ¹¹ Saray bayak awan, na zlak ù doh sə wazay ahay, nə bənak atan mbiyed cəvedabay. Na gak atan bəlaray sə tara anan sləmay a Yesu à məndak. Mivel kə zəbak nen tã mindel, hus na zlak à wulen su doh su kon ahay dərən dərən aya saa gay atan ahay alay à man ataya wa re.

¹² «Natiya, pə luvon a inde, nen apan ni zla à Damas. Sə vuro cəved a nã, bahay sə gədan dongo anã way ahay. ¹³ Ba məduwen, man ipec a ga nã, nə canan anã jiyjay sə awan a nay à mburom wa, a zalay jiyjay ana pac nə gam gam lele. A van umo nga tew, manay tu dɔ uno sa zla jiga ataya awan. ¹⁴ Manay a fok mə slahay mbortoto à məndak. Aday nə sləne dongo a u jo ahay 'am ta 'am sə Yahuda ahay, a wa: “Sol, Sol, kə jugwar puno wa 'am jiga nã, angama kərtek anaw? Iken apan ki njahay pə kuɟes anak anga sa ga

vəram ti nen.”

¹⁵ «Nə cəce, na wa: “İken nə wayaw, bahay uno?”

«Bahay Yesu a mbəduho apan, a wa: “Nen Yesu, dowan a iken sə jugwar panan wa 'am ata awan. ¹⁶ Əna slabak, tavay! Na kak zek nə, aday kə təra do si mer su way uno. Nə walak iken sa jan anə do ahay way nen sa kak anan ata, tə way nen saa dək anan ata re. ¹⁷ Ni tam iken à alay sə Yahuda ahay wa, tə alay su do su kon azar aya ata wa fok re. Ni slan iken pə cakay a tinen, ¹⁸ anga aday kə təban atan anan ide, kə nay atan i ide zəzen a wa, i ide jiyjay a inde, kə tam atan à məgala ana Fakalaw wa, kə zla atan à alay ana Mbərom inde. Natiya kutok, ti njad apəse 'am sə ines a tinen ahay, ti zla à man sə njahay ana Mbərom pə kərtek a tu do anahan sa daf nga pi nen a azar ataya awan.”

¹⁹ «Anga nan kutok, bahay Agaripa, nə dəfan apan nə, anə way Mbərom su ko anan ahay kwa à mburom wa ata awan. ²⁰ Na lah sə wazay anan 'am ata nə, à Damas, à Urəsalima, aday pə daliyugo sə Yahudiya fok. Pə dəba anahan a wa, nə pərahan azar sə wazan anə do su kon azar aya re. Nə wazan atan nə, tē mbəsak ines a tinen ahay, tē mbədə 'am pə Mbərom, tē ga mer su way a tēde anga tə mbədəhak anan ləen anə ines ata kutok. ²¹ Yahuda ahay ta ban nen u doh sə mazlaə a Mbərom nə, anga nan. A nan atan sa vad nen à məkə sa ndaw. ²² Əna hus ahay həna biten, Mbərom kə mbəsakak nen bay, kə mak uno zek. Anga nan, nen mə tavay a pa 'am sə do ahay fok anga sə dəkay anan didek sa 'am anahan anə do lele aya pi zek tu do kariya aya awan. Nə wazak awan maza bay, si way ana Musa tu do maja'am a Mbərom ahay sa ta ja apan ti təra ataya awan. ²³ Ta wa: Almasihu i sa lirew, i mac, aday i lah sə slabakay à məkə wa, i

kay anan jiyjay sə sifa anahan anə Yahuda ahay, aday anə do su kon azar aya ite re.»

²⁴ Pol winen apan i taker 'am ata matanan mba, Festus a jan tə məgalak a, a wa: «Pol, kə vawak nga! Asan way anak a kə zalak ata, kə tərak iken à məndak. Ka san awan sabay.»

²⁵ Pol a mbədəhan apan anə Festus, a wa: «Ba məduwen, nga a vuwo bay! Wita 'am tēde ni jak anan ataya, aday 'am didek aya re. ²⁶ Agaripa dukwen a san zle coy, awan a inde mi dər aya uda panan wa ibay, anga tə təra aday nə, à midər aya inde bay. ²⁷ İken bahay, kə dəfak nga pa 'am ana do maja'am a Mbərom ahay bidaw? Na san zle, kə dəfak patan nga.»

²⁸ Agaripa a jan anə Pol: «Bəse matanan ca, a nak sə təra nen do ana Almasihu a daw?»

²⁹ Pol a mbədəhan apan, a wa: «Kwa à ga nə bəse həna, kwa à ga nə bəse həna bay, nen apan ni gan amboh anə Mbərom nə, iken tu do sə sləne 'am a anan ataya fok nə kə tərən kawa nen a re, əna tə calalaw aya à alay inde bay.»

³⁰ Matanan, bahay tə guverner tatə Bernike fok tə slabak à man ata wa. ³¹ Tinen apan ti zla way a tinen ata nə, ta jan i zek ahay, ta wa: «Dowan a anan nə, kə gak way lelibay a tēde sa vad anan à məkə kabay sə tacay anan apan à dangay bay.»

³² Bahay Agaripa a jan anə Festus, a wa: «Ta wa abay dowan a anan à cəce tē sa gan sariya à Ruma bay nə, dī mbəsak anan.»

27

Ta slan anan Pol à Ruma

¹ Am a sa jəka mi zla pə daliyugo sə İtaliya tə kwalalan ata a tavay nga nə, tə varan anan Pol tu do a azar a ma ban ataya à alay inde anə Yuliyus, winen bahay sə suje à wulen ana suje ana bahay sə Ruma

ahay. ² Ma zla à kwalalan inde kutok. Kwalalan ata nà, a nay à wulen su doh sà Adaramitiya wa, man sa zla ta 'am sà bəlay pə daliyugo sà Aziya. Downan a inde tə ngaman Aristarkus, winen dō sə Tesaloniki ahay pə daliyugo sə Makedoniya, winen tə manay re.

³ Sidew a nà, mə dəzle à Sidon. Yuliyus sə downan ata nà, a gan sumor anà Pol ta sə varan cəved à zla à man ana car anahan ahay tã gan nga. ⁴ Mə slabakay ahay à man ata wa kutok, ma van nga anà Kiprus ta day sə alay puway, bina ta day sə alay gula nà, mad kə varak umo cəved bay. ⁵ Ma zla bəse tə daliyugo sə Silikiya tə Pamfiliya, mə dəzle à wulen su doh sə ngaman Mira ata pə daliyugo sə Lisiya. ⁶ Bahay sə suje ahay a tan à nga anà kwalalan hinen nə, à man ata awan. Kwalalan ata dukwen, a nay à Aleksandriya wa, aday i zla à Italiya. A daf uda manay kutok.

⁷ Luvon ahay əngal nà, ma zla anga anga tətibay. Kà dak umo 'am sə dəzle à Kənidus. Mad kə gafak umo 'am sa zla pa 'am. Anga nan, ma zla tə daliyugo sə Kereta, ta day sa mad ibay ata awan, ma zla ta day sə ngaman Salamoni ata awan. ⁸ Sa zla pa 'am kà dak umo 'am, əna mə dəzle à man a sə ngaman Man sə Dazay Lele ata awan, winen dəren tə wulen su doh sə ngaman Lasaya ata bay.

⁹ Ma gak ayak munok pə cəved bayak awan. Azar uko sa ga sumaya ata dukwen, alay a kə ndəvak. Aday azla tə kwalalan dukwen, a da 'am cəvedabay, anga alay sə vəvara ahay kà slak. Anga nan, Pol a jan anà dō sa bal kwalalan ataya, a wa: ¹⁰ «Kwanay dō ahay, azla a mənuko a anan i i dak uko 'am. Way a mənuko ahay ti i lize tə kwalalan a təke. I dahay pə way ahay cəna coy bay re, sifa a mənuko aya dukwen kà nak ti lize.»

¹¹ Əna bahay sə suje ahay tə tinen

ata a təma dam nà, 'am ana bahay nga sə kwalalan ta 'am ana dō sa bal kwalalan ata sa ja, bina 'am ana Pol cəna, a gan may bay. ¹² Mə zakay a dukwen, man a sə tavay uda ata nà, lele sə tavay uda tə alay sə vəvara a bay. Anga nan, zek məduwen su dō a dukwen a gan may sə slabak à man ata wa. Kak i ga zek cəna, ti i ba à Fenika. Fenika ata dukwen nà, man sə tavay sə kwalalan ahay pə daliyugo sə Kereta. A mbəda 'am pə bəlay si ta day sa pac sə slahay ù doh.

Vəvara məduwen a a slabak

¹³ Mad sə walay a dazlan sa bal mənjoek mənjoek cəna, a ga patan nə tə njadak way a sa zlan atan à nga ata awan. Tə pəsak anan njamde sə tavay anan kwalalan à a'am inde ata awan. Ta zla ta 'am sə bəlay sə Kereta ata gəlan'a. ¹⁴ Əna kə njahak bay jiga awan, vəvara a məgala sə ngaman Urakilon ata a nay à dara wa, a slabak pumo. ¹⁵ Kwayan'a a ban anan kwalalan gec, a mba apan sə tavan pa 'am bay. Anga nan, mə mbəsak anan vəvara ata à dərōd anan adəka cukutok. ¹⁶ Ma zla bəse tu kon a sə ngaman Kawda winen à a'am inde ata awan. Ma man uda pə vəvara wa mənjoek. A man ata wa kutok, ma ban anan kwalalan a manay a cədew ata sə məgala anga aday à saa lize pumo wa bay. ¹⁷ Tə cakaf anan kwalalan a cədew ata, ta daf anan à məduwen inde. Pə dəba anahan a wa, ta ban anan winen a məduwen ata tew tə liber. Do sa bal kwalalan ahay tə jəjarak sa mban anà wiyen sa day sə Libiya. Anga nan kutok re, tə pəsak anan zana sa haw anan kwalalan ata awan. Tə mbəsakan anan kwalalan anà mad à zla anan kawa sa nan kutok.

¹⁸ Vəvara kə mbəsakak sa bal bay hway apan. Anga nan, sidew a nə tə guce anan way ahay à kwalalan wa. ¹⁹ Sidew a hinen asa, tə guce anan dədom sə kwalalan azar aya

pi zek tə zana anahan azar aya tə alay a tinen aya awan. ²⁰ Mə canak anan anə pac bay, anə mawuzlawazl bay, i ga luvon ahay bayak awan. Vəvara ata kə mbəsakak sa 6al bay. Manay aya dukwen, ma jak sa jəka mi tam bay a re.

²¹ Kə njahak bayak a do ahay ta pak awan bay. Natiya kutok, Pol a slabak, a jan atan, a wa: «Kwanay do ahay, suwan abay kə təmihen 'am uno sa jak ikwen ata, dē slabak à Kereta wa bay. Kə təmihen matanan cəna, tiya nà, dī ga dəce bay, way a mənuko ahay ti lize puko wa bay re. ²² Əna həna nen apan ni cəce pikwen wa, bənen mbac lele. Dowan saa mac kwa kərtek ibay, si kwalalan saa lize dəkdek. ²³ Anga avad a sə luvon bine siwaw nà, Mbərom uno nen sə dəfan apan ata a slənay ahay maslay anahan pə cakay uno, ²⁴ a wa: “Pol, kə jəjar bay! Tə dīdek a ki tavay pa 'am ana bahay sə Ruma. Təma! Mbərom kə gak anak sumor, bina do a anaya à kwalalan inde ata fok ti lize kwa kərtek bay.”

²⁵ Anga nan, do ahay, kə jəjiren bay. Nə dəfak nga pə Mbərom, i ga anan kawa anahan a su jo ata awan. Dowan i lize bay. ²⁶ Aya əna, vəvara i lize anan kwalalan a anan pu kon a inde à mamasl sə bəlay.»

²⁷ Kə gak həna luvon kuro nga anahan a fudo, vəvara winen apan i ra manay sa man nga à bəlay a məduwen ata inde hwiya. Man luvon a ga cəna, a ga pu do sa 6al kwalalan ahay nà, manay apan mi dəzle pə yugo. ²⁸ Tə dazay anan lifer tə rəslom ma 6an aya apan ata à a'am inde, anga sə lavay anan sədek sə a'am awan. Ta tan à nga nà, a'am a nə sədek i ga miter kwa kuro fudo. Tə hədek mənjoek asa, ta tan à nga i ga miter kwa kuro maakan. ²⁹ Tə jəjarak, anga vəvara i sa zla anan kwalalan à man sə pəkərad ahay. Anga nan, tə dazay anan njamde sə tavay anan

kwalalan à a'am inde ataya fudo ta sə də6a sə kwalalan. Tinen apan ti ga amboh, aday ide à cəde bəse. ³⁰ Do sa 6al kwalalan ahay, abay a nan atan sə dazay wa aday ti zla way a tinen. Tə dazay anan wa kwalalan a cədeew ata awan, ta ga kawa abay a nan atan sə dazay anan njamde sə tavay anan kwalalan à a'am inde ata, ta day sa 'am ana kwalalan a re. ³¹ Əna Pol a dazlan sa jan anə suje ahay pi zek tə bahay a tinen, a wa: «Kak do sa 6al kwalalan ahay tə njahak à kwalalan inde bay cəna, ki təmen bay.» ³² Matanan, suje ahay ta slad anan lifer sa 6an anan kwalalan a cədeew ata pə kwalalan məduwen ata awan, tə mbəsakak anan ayak kwalalan a cədeew ata a slahay à a'am inde.

³³ Coy ide winen apan i cəde bəse kutok, Pol a jan atan nə tã pa way, a wa: «Luvon kuro nga anahan a fudo, kə jəjiren, ki pen awan bay. ³⁴ Kak a nak ikwen sa tam anan sifa a kwanay nà, kem, pen way həna mənjoek kutok. Əna kwa sibəek sa nga a kwanay kərtek saa lize nà, ibay.» ³⁵ A ndav anan 'am anahan ata cəna, a gə6a way sa pa, a ngran ayak anə Mbərom pa man sə ide a tinen ahay fok. A gəzla anan i zek wa, a dazlan sa pa. ³⁶ Ajalay nga a tinen a fok a dəle, ta pa way kutok. ³⁷ Do a abay à kwalalan inde ataya mə baslay zek manay səkat cew tə kwa kuro cuw6e nga anahan mbarka (276). ³⁸ Ta rah lele nà, tə guce anan ndaw à a'am inde anga aday kwalalan à ba sabay.

Kwalalan ana atə Pol kə lizek

³⁹ Ide a cəde lele kutok nà, do sa 6al kwalalan ahay fok, ta san sa jəka tinen ahaw bay jiga awan. Tə canan anə man sə wiyen sa 'am sə bəlay. Kak i ga zek nà, a nan atan abay sa zla anan kwalalan à man ata aday à nga uda awan. ⁴⁰ Anga nan, ta slad anan lifer sə njamde sə tavay anan kwalalan à a'am inde

ataya, tə mbəsak atan à a'am inde. Tə dazlan tə pəsak anan liβer sə dədom sa tan cəved anà kwalalan ataya awan. Tə cakaf anan zana sa day sa 'am sə kwalalan, anga aday vəvara à zla anan kwalalan pa man sə wiyen ata awan. ⁴¹ Əna kwalalan a tavay way anahan dek, anga man ata nə sədek bay. Kwalalan a nga ta day sa 'am à wiyen inde gec. Məsugurndolon sə a'am a nay, a kad anan kwalalan ta sə dəba anahan a wa.

⁴² A nan abay anà suje ahay sa vad anan do sə dangay ahay anga tâ saa zləzlov aday sa haw way a tinen ahay bay. ⁴³ Əna bahay sə suje ataya a gafan atan 'am sa ga kawa ana tinen sə bayak ata awan, anga a nan sa tam anan sifa ana Pol. Coy, a jan anà do sa san sə zləzlov ataya tâ lah pa 'am à a'am inde. ⁴⁴ Anà do azar aya ite nà, a jan atan nə tâ ban alay à dədom sə kwalalan ma kad ataya, ti dazay anan à a'am inde. Mə dəzle pə dədala fok a manay a zay nà, matanan kutok.

28

Pol winen à Malta

¹ Mə dəzle pə dədala zay nà, mə sləne sləmay ana man ata nə tə ngaman Malta. ² Do sa man ataya tə təma manay tə ataslay mivəl a lele. Tə hanan umo uko, anga iven winen apan i ga, aday mađ dukwen a ga ike. ³ Pol a ray dədom sa pak pə uko. Uko sa ban pə dədom cəbak ata nà, dədew a nay ahay à dədom ata wa, a rac anan Pol pə alay. ⁴ Do su kon ataya tə canan anà dədew mə tapan a pə alay ata nà, ta wa: «Avad uway a ibay! Dowan a anan nə do sa vad nga su do. Kwa à ga həna kə təkək à a'am wa dəp nà, mbərom a mənuko sə ngaman Diđek ata nə i mbəsak anan tə sifa a bay.» ⁵ Aya əna, Pol a mbazlay anan dədew ata, a slahay tə uko inde. Awan kə hanak apan kwa mənəkək bay. ⁶ A ga patan nà, i mac bəse, kabay alay

anahan i tar. Əna kə njahak bayak a, awan kə gak anan bay. Tə bayak asa, ta wa: «Cəkəbay, i ga nà, winen nə mbərom a kərtek a re!»

⁷ Bahay sa man ata nà, tə ngaman Publiyus, doh anahan a nə dəren ta man ata bay. A ra manay àga winen, mə njahak luvon maakan, winen apan i pan umo way lele. ⁸ Bəbay ana Publiyus ata, winen mə nahay a, nga a bərzlan, aday azay a ruhan re. Pol a zla à man ana dowan a dəvac ata, a ga amboh anga winen, a dəfan alay pa nga, a mbar anan. ⁹ Pə dəba anahan a wa dukwen, do sə dəvac sa man ata azar aya fok ta nay à man ana Pol, a mbar atan. ¹⁰ Tə varak umo magwagway ahay bayak awan. Manay apan mi zla way a manay coy, mi ján à kwalalan inde dukwen, tə varak umo way sa man umo zek pə cəved ahay re.

Pol a slabak sa zla à Ruma

¹¹ Pə dəba anahan a wa kiya maakan nà, ma zla tə kwalalan sa nay ahay à Aleksandriya wa. A alay sə vəvara nà, kwalalan ata winen à man ata awan. Kwalalan ata nà, tə ndakak apan pəra sə mbərom ahay cew, tinen muwsa ahay sə ngaman Kastor tə Polok ata awan. Kwalalan ata kə vak à man ata awan. ¹² Mə dəzle à wulen su doh sə ngaman Sirakus ata awan, mə njahay à man ata luvon maakan. ¹³ Mə slabak à man ata wa, ma zla à wulen su doh sə ngaman Regiyus ata awan. Sidew anahan a nà, mađ sə walay a dazlan sa bal. Sidew a asa, mə dəzle à man sə dazay à Potiyoli. ¹⁴ Ma tan à nga anà do a Yesu ahay à man ata awan. Ta jan umo nə mə njahay àga tinen lumo pam lele. Mə lavay zek sa zla à Ruma nà, matanan kutok. ¹⁵ Mərak ahay à Ruma tə sləne ləbara a manay nà, ta nay ahay à wulen su doh sə ngaman Lumo sə Apiyas, aday à wulen su doh sə ngaman Man sə Tavay

Maakan ata awan, anga aday mâ zlangay tə tinen. Pol a canan atan cəna, a ngəran anə Mbərom, anga kə njadak məgala.

¹⁶ Mə dəzle à Ruma cəna, tə varan cəved anə Pol sə njahay ù doh anahana cara, əna suje inde a ba apan.

Pol winen à Ruma

¹⁷ Pə dəba anahan a wa luvon maakan cəna, Pol a ngaman anə do sə lavan nga anə Yahuda ahay à Ruma ataya awan. Tə halay nga lele nà, a jan atan, a wa: «Mərak uno ahay, na gak awan pu do a mənuko ahay bay, na gak awan pə atətak way ana bije a mənuko ahay bay, əna tə bənak nen à Urəsalima, tə varan ahay nen à alay inde anə Ruma ahay. ¹⁸ Tə cəce puno wa way uno sa ga ata nà, a nan atan abay sə mbəsak nen, anga ta tan à nga na gak awan a inde tədə ti vad apan nen a bay. ¹⁹ Əna a nan anə bahay sə Yahuda ahay tē mbəsak nen bay. Anga nan, nə cəce, na wa tã su go sariya əga bahay sə Ruma, kwa ə ga nə na gak anan may sa zlah pu do uno ahay bay dəp nà, na. ²⁰ Anga nan kutok, nə cəce, na wa dē zlangay, bina u no kə sənən tə jaway nen kawa hənə anan dukwen, anga na dəf nga pə dowan a Isəra'ila ahay fok sa ba ata awan.»

²¹ Tə mbədahan apan, ta wa: «Manay mə slənek awan a anga iken ibay. Dowan inde kə nak ahay tə dərewel a à alay inde anga iken à Yahudiya wa ibay. Mərak ahay tə təkərek umo ləbara sə awan lelibay pə iken ibay a re. ²² Əna ma gan may nà, mē sləne tə alay a manay a, 'am anak awan, anga kwa aha fok cəna, do ahay tə kədəy anan do ana Yesu ahay.»

²³ Ta dəf luvon a aday ti i halay nga asa ata awan. Luvon ata a dəzley ahay cəna, do sə halay nga à man ana Pol ataya tə zalay sə kwakwa ata awan. Pol a dakan atan anan 'am sə bahay a

Mbərom nə hway. A rəzlen à nga sə dakan atan anan 'am a Yesu nə ndekərkarre tə cəved sə Tawrita, aday tə deftere ana do maja'am a Mbərom ahay fok. ²⁴ Azar sə do ahay tə təmahak 'am a Pol sa jan atan ata awan, əna azar sə do ahay aya tə təmahak itəbay. ²⁵ Tinen apan ti vad uway à wulen a tinen, aday ta ta 'am kutok. Əna ta saa ta 'am ata nà, 6a Pol kə jak atan 'am inde kərtek, a wa: «Way ana Apasay Cəcan a sa jan anə bije a kwanay ahay tə dundo ana do maja'am a Mbərom Ezaya nà, dīdek awan. ²⁶ Mbərom a wa:

“Zla, ka sa jan anə do uno ahay nà: Ki pəken sləmay lele, əna ki sənən awan bay.

Ki zəzuren way lele, əna ki cinen anan anə awan bay.

²⁷ Anga do a anaya nà, nga a tinen nə mə kuray aya awan,

tə rədak anan sləmay a tinen ahay,

tə tacak anan idə a tinen ahay.

Kak matanan bay cəna,

abay ti canan idə,

ti sləne sləmay,

ti san way,

ti mbəda 'am pi nen, ni mbar atan.*»

²⁸ Pol a jan atan asa, a wa: «Sənən a kutok nà, Mbərom kə təkək cəved sa tam anə do su kon azar aya hənə. Tinen nà, ti sləne ləbara anahan.»

[²⁹ Pə dəba sa 'am ataya wa nà, Yahuda ahay ta zla way a tinen, tinen apan ti vad uway tə mindel à wulen a tinen.]

³⁰ Ava cew nà, Pol mə njahay a ù doh sə masa. A təma mbəlok anahan ahay fok nə lele. ³¹ A wazay anan 'am sə bahay a Mbərom, a dakan anan ləbara ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu anə do ahay. A ja 'am mənəna ajajar, aday dowan kə gafak anan 'am bay.

* 28:27 Ca pə Esaaya 6.9-10.

**Derewel ana Pol sɛ
vinden ayak anà dɔ sɛ
Ruma ahay
Adakay way pɛ
deftere a anan**

Derewel a zəbor a anan nà, Pol a vinden anan ayak anà egliz à Ruma. Ruma aday nà, kə tərak wulen su doh zek məduwen a sɛ daliyugo a fok. A ga nà, kawa kula Pol kà zlak à Ruma fan bay. Anga nan kutok, a tətakan atan ayak way ahay bayak a dəc dəc pɛ cəved a Mbərom sɛ varan anà dɔ ahay aday ti tam ata awan.

Nga sa 'am ahay

Pol a dakay anan zek anahan (1.1-17)

Pa 'am a Mbərom nà, dɔ ahay fok ta gak ines (1.18 - 3.20)

Mbərom a tɛma dɔ ahay nɛ kəkəmaw (3.21 - 4.25)

Anjahay wiya su dɔ sa daf nga pɛ Yesu ahay (5.1 - 8.39)

Mbərom a ngaman anà Isəra'ila ahay (9.1 - 11.36)

Anjahay su dɔ a Yesu ahay à wulen a tinen inde (12.1 - 15.13)

Aja 'am ahay (15.14 - 16.27)

*Pol a jan ayak 'am anà dɔ sɛ
Ruma ahay*

¹ Sɛ vindek ayak derewel a anan nà, nen Pol, dɔ si mer su way ana Yesu Almasihu. A ngumo aday nɛ tɛra dɔ maslan anahan awan, nen mɛ walay a sɛ dakay anan ləbara anahan mugom a anà dɔ ahay. ² Ləbara ata aday nà, Mbərom a kə zlapak uko anan ahay tɛ dongo ana dɔ maja'am anahan ahay kwakwa, tɛ vinde anan à Deftere anahan inde. ³ Ləbara ata nà, pɛ wan anahan, Bahay a mənuko Yesu Almasihu. Winen mɛ wahay a pɛ daliyugo nà, à dala mbak ana bahay Dawuda inde. ⁴ Mbərom a

slabakay anan ahay à məke wa tɛ mɛgala ana Apasay Cəncan awan. Matanan kutok, Mbərom a dakay anan nɛ Yesu Almasihu, Bahay a mənuko, winen wan anahan awan. ⁵ Tɛ winen a kutok, Mbərom a tɛra nen dɔ maslan anahan awan. U go sumor ata nà, aday nà zla saa dakay anan 'am anahan anà dɔ su kon azar aya awan, aday tɛ daf apan nga, tɛ dɛfan apan lele. Natiya, ti hɛran nga anà sləmay a Yesu Almasihu kutok.

⁶ Kwanay Ruma ahay, kwanay dukwen à wulen su dɔ ataya inde. Mbərom a ngamak ikwen nà, aday kɛ tɛren dɔ ana Yesu Almasihu ahay. ⁷ Anga nan kutok, nɛ vindek ikwen ayak nà, à kwanay dɔ a Mbərom a sɛ pəlay ataya awan. A ngamak ikwen nà, aday kɛ tɛren dɔ anahan aya awan.

Mbərom Bəbay a mənuko tɛ Yesu Almasihu Bahay a mənuko, tɛ gak ikwen sumor, aday tɛ varak ikwen zay a tinen.

A nan anà Pol sa zla à Ruma

⁸ Mama'am aday nà, nɛ ngəran anà Mbərom anga kwanay a fok tɛ sləmay ana Yesu Almasihu. Angamaw? Anga dɔ ahay bayak a pɛ daliyugo tinen apan ti sləne nà, kwanay apan ki dɛfen nga pɛ Yesu Almasihu. ⁹ Pac pac nen apan ni ga amboh cəna, nɛ bayak nɛ pɛ kwanay awan. Way a nen sa ja hɛna ata dukwen nà, Mbərom awan a san zle, na ja ata nà, 'am didek awan. Winen a aday nà, na gan mer su way a dukwen tɛ mivəl kərtek awan. Na gan mer su way sɛ dakay anan ləbara a mugom a pɛ wan anahan Yesu Almasihu.

¹⁰ Na gan amboh hɛna, aday à vuro cəved sa zlak ayak əga kwanay. Kak way ata kà zlak anan à nga ite nà, ni zlak ayak kutok. ¹¹ Anga na gak anan may nɛ bayak a sa zlak ayak saa varak ikwen ahay way ana Apasay Cəncan a sɛ vuro ataya awan, anga aday kɛ

njiden mægala anahan. ¹² Na ja adəka nà, varuko anan mægala i zek ahay lele, anga mənuko də dəfak nga pə Yesu Almasihu.

¹³ Mərak uno ahay, u no dukwen, sənən apan aday nà, na gak anan may sa zlak ayak əga kwanay nə saray bayak awan. Əna hwiya nə njadək cəved a bay way anahan. U no sa zlak ayak saa ga mer su way à wulen a kwanay kawa anuno sa taa ga ù kon azar aya ata re, anga aday kə zəgihen anan sə pərahan azar anà Yesu lele. ¹⁴ Mbərom kə varak uno mer su way à alay inde. Natiya təktek ni dakan anan ləbara ata anà do ahay fok. Nə dakan anan anà do mə vəzle aya aday anà do mə vəzle a itəbay ataya re. Nə dakan anan anà do mə jangay aya aday anà do mə jangay a itəbay ataya re. ¹⁵ Anga nan kutok, na gan may tə mindel sə dakak ikwen anan ləbara a Yesu ata anà kwanay Ruma ahay re.

Ləbara ana Yesu nà, mægala awan

¹⁶ Nen tə ataslay mivél a sə dakay anan ləbara ana Yesu. U go waray bay. Anga ləbara a mugom ata nà, mægala ana Mbərom uda awan sa tam anan do sa daf nga pə Yesu Almasihu ataya fok. A varan cəved pa 'am nə anà Yahuda ahay aday ù do su kon azar aya re. ¹⁷ Ləbara a mugom ata a dakay aday nà, Mbərom a təra anan do zənzen a, do didek a pa 'am anahan a nə kəkəməw. A nan nà, do ahay tã daf nga pa wan anahan cəna coy. Cəved maza inde sabay. A təra nə kawa ana Mbərom a sa ja à Deftere anahan inde ata awan, a wa: «Dowan a kə dəfak nga pə Mbərom cəna, i təra anan do didek a pa 'am anahan. Ata dowan ata i njad sifa didek awan.*»

Mbərom a ga mivél pə ines sə do ahay fok

¹⁸ Aya əna, mivél a Mbərom winen apan i kay uho anga sa ga sariya pə huwan su do zənzen awan, bina tinen tə dəfan apan bay, tə həran nga bay. Mbərom i gan atan sariya anga way a tinen a sa ga ata nà, kə mbəsakak anan cəved anà do azar a sa san anan didek a Mbərom sabay. ¹⁹ Mbərom i gan atan sariya, anga ta san cəved sa tam zle. Ba kə dakak atan anan cəved ata awan, əna tə bənək anan bitem anà cəved ata bay. ²⁰ Mbərom a aday nà, winen kəkəməw? Kula dowan kə canak anan bay. Əna a ban pə ananahan sə ndakay daliyugo ata wa nà, way anahan a mə ndakay ataya tə dakay anan nə winen Ba Mægala pa sə viyviya awan, aday winen do kərtek Mbərom a way anahan. Way ataya fok ta ca ike. Anga nan, do ahay ti mba apan sa njad alay sa 'am tətə sabay.

²¹ Natiya kutok, kwa á ga nə ta san Mbərom zle dəp nà, tə hərək anan nga aday tə ngrək anan kawa abay tədə sə həran nga aday sə ngeran anà Mbərom ata bay. Adəka nà, abayak nga a tinen a fok nə pə way kəriya aya awan. Asan way a tinen kə hurfok. Ta san awan pə Mbərom sabay. ²² Tə bayak adəka nà, ta san way zle, cəkəbay tinen bəlbəle aya awan. ²³ Tə varak anan mazlaḅ anà Mbərom, do sa mac itəbay ata, sabay. Ta ma nga nə sə dukwen gərmec ù vo anà pəra ahay sa ga minje tu do zənzen aday sa mac ataya awan, aday anà pəra ahay sa ga minje tə məvuhom ahay, way sə kiḅe ahay, aday anà way sa zla tə kutov ahay cara cara.

²⁴ Anga nan kutok, Mbərom a mbəsak atan sa ga way sa zlan atan à nga, way lelibay ataya awan. Ti ga way sə waray ahay sa ga məsagar pi zek ahay. ²⁵ Tə mbəsak Mbərom, do sə didek, anga sə pərahan azar anà way mungwalay

* 1:17 Ca pə Habakuk 2.4.

aya awan. Tə həran nga adəka nā, anā way a Mbərom sə ndakay ataya awan. Tinen mbəsak zek a Mbərom a do sə ndakay way ataya awan, dōwan a abay təde sə həran nga, sə ngəran pa sə viyviya ata awan. Amen.

²⁶ Anga nan, Mbərom a mbəsak atan tā ga way sə waray a sa zlan atan ā nga cəvedabay ata awan. Uwar ahay, tə mbəsak sə nahay tə mungol ahay, ta ma nga sə nahay adəka nə tə uwar car aya awan. Way ata dukwen nə way sa zlan ā nga anā Mbərom bay. ²⁷ Mungol ahay dukwen ta ga nə matanan, tə mbəsak anan uwar ahay, ta ma nga sa gan may adəka nā, anā mungol ahay kawa tinen aya awan. Natiya kutok, atə mungol tə mungol tinen apan ti ga way ma ga waray aya sa ga patan məsagar. Ti mer su way a tinen ataya, tinen apan ti ngəzahay sariya pi zek anga ines a tinen ataya awan.

²⁸ Do ataya tə pəlay sa san Mbərom bay. Anga nan, winen a kə mbəsakak atan aday tā nes anan abayak nga a tinen matanan kutok, tā ga way lelibay aya bayak awan sa zlan atan ā nga. ²⁹ Mivel a tinen nā, ma rah aya tə way lelibay aya cara cara bayak awan. Tinen apan ti ga ubor pə way sə dō ahay, tinen sədək aya awan, sərak aya awan, tinen apan ti vad dō, tinen apan ti tere, tinen apan ti njəkan uda anā dō ahay, tinen huwan aya awan, tinen apan ti gədan azar anā dō azar awan, ³⁰ tinen apan ti ja 'am lelibay aya pə dō ahay, ti nan idə anā Mbərom, ti gənahan anā dō ahay, ti həran nga anā zek a tinen, ti zlapay awan aya awan, tinen apan ti pəlay nə cəved wiya sa ga ines ahay, tə dəfan apan anā bəbay a tinen ahay kabay anā may a tinen ahay sabay, ³¹ ta san way lele aya sabay, ta san pa 'am a tinen ma ja aya sabay, ta san sə pəlay dō sabay, dōwan a gan atan ĩ zek wa

itəbay re. ³² Aday dukwen, dō ataya ta san zle, Tawrita a Mbərom kə jak pə sariya ana dō ataya awan, ti njad amac. Kwa ā ga nə ta san zle dəp nā, tinen apan ti ga way ataya matanan hwiya. Mə zakay a kutok nā, tinen apan ti həran nga anā dō sa ga way ataya kawa ta ga nə way lele aya awan.

2

Sariya a Mbərom saa gan anā dō ahay ata awan

¹ Kwa ā ga nə iken waya waya, san apan aday nā, kak iken apan ki man anan mungok anā dō pə ines cəna, ka man anan mungok ata nā, anā zek anak awan re, anga ki mba apan sa njad alay sa 'am sabay, bina iken a dukwen ka ga nə way a lelibay ataya re. ² Da san apan zle asanaw, kak Mbərom kə gak anan sariya anā dō sa ga way matanan ataya nā, sariya anahan nə didək awan. ³ Iken dō sa man anan mungok ù dō pə way lelibay aya aday iken a ka ga way ataya re ata nā, ki saa tam pə sariya a Mbərom a wa nə kəkəma kala anaw? ⁴ Adəka bay, i ga nā, tiya nə kə kədey anan sumor a Mbərom tə munapanaw anahan dəge? Kə kədey anan anga Mbərom a ngam sa gak sariya fan bay ata bidaw? A gak sumor ata dukwen, aday kā njad alay a sa yam pə ines anak ahay aday nā, ka san bidaw?

⁵ Iken nā, kurkwilen ā sləmay anak inde, a nak sa yam pə ines anak bay adəka. Tə alay anak awan, a nak Mbərom ā gak sariya anahan. Pə luvon sə sariya a Mbərom nā, ki ga dəcə nā, bayak awan. Anga pə luvon ata cəna, Mbərom i gan sariya anā dō ahay fok tə cəved awan. ⁶ I varan anā dō ahay fok nə pə way a tinen aya sa ga ata awan. ⁷ Do hinen ahay tə rəzlen ā nga wa anā mer su way lele aya, aday ti gan may anā maza6 a Mbərom a saa varan atan

ataya awan, ti gan may anà zlangar a anahan, ti gan may anà sifa sa ndav bay ata awan. Anà dō ataya kutok, Mbərom i varan atan sifa sa ndav bay ata kutok. ⁸ Əna dō azar aya ite, ti vəze pə Mbərom. Dō ataya ite nà, dō sa ngam dīdek itəbay ataya awan, aday tə pərahan azar adəka nà, sa ga nə sədək a tinen ahay ataya awan. Mbərom i bəjok anan way sə mivəl anahan ahay fok pə tinen. ⁹ Matana awan, dō sə sədək ahay fok, ti njad dəcə sa sa lirew. I lah pə Yahuda ahay aday dō su kon azar aya kutok. ¹⁰ Aya əna, dō sa ga way lele aya ite nà, Mbərom i varan atan mazlaḅ, i ngəran atan, i varan atan zay. I lah sə varan pa 'am dukwen anà Yahuda ahay, aday anà dō su kon a azar aya re. ¹¹ Mbərom a ga mer su way anahan pə dō ahay nà, alay kərtek a wa.

¹² Dō su kon a azar ataya nà, tinen apan ti ga ines, aday ta san Tawrita itəbay. Tinen ti lize dukwen, mənjana Tawrita ata re. Yahuda ahay ite nà, ta ga ines, aday ta san Tawrita zle. Mbərom i gan atan sariya anga Tawrita ata awan. ¹³ Dowan saa təra dō dīdek a pa 'am a Mbərom ta sa pak sləmay pə Tawrita nà, ibay. Si kak dōwan a kə dəfak anan apan aday. ¹⁴ Dō su kon azar aya nà, ta san Tawrita itəbay. Aday dukwen, à alay azar aya nà, ta ga way tədə kawa ana Tawrita sa ja ata re. Ta gak kawa ana Tawrita sa ja ata nà, ata tə dəkay anan Tawrita inde à mivəl a tinen kwa abay à ga nə dōwan kə jak atan 'am sə Tawrita bay dəp nà, na. ¹⁵ Mer su way a tinen a sa ga ata a dəkay anan nà, Tawrita inde ma ga nga awan, à mivəl a tinen ahay inde, anga aday tə san way ana Tawrita sa jan atan «gen» ataya awan. Mez si zek a tinen a a dəkay anan re. Bina, alay azar dukwen, tinen a ta san zle, ta gak way lelibay awan, kabay ta gak way lele awan ata re.

¹⁶ Pə luvon a aday way ataya ti kay zek uho, Mbərom i gan sariya anà dō ahay tə alay ana Yesu Almasihu ata awan. Mbərom i ga sariya pə dō ahay anga way mi der aya à mivəl inde ata awan. Ləbara mugom a nen sə təkəren anà dō ahay ata nà, a ja nə way ataya kutok.

Yahuda ahay tə dəfak anan apan anà Tawrita a bay

¹⁷ Kwanay Yahuda ahay, ki cen pa nga a kwanay həna nà, kəkəməw? Ki jen nà, kwanay Yahuda ahay, ki jen nə kə bənen Tawrita à alay inde, aday ki jen nà, kwanay dō a Mbərom ahay. ¹⁸ Ki jen nə way sa zlan à nga anà Mbərom ata dukwen, kə sənən zle coy, anga Tawrita kə dəkak ikwen anan way lele aya sa ga. ¹⁹ A ga pikwen nà, ki mben apan sə bənan alay anà hurof ahay aday sə dəvan anà dō a azar aya tinen i ide zənnen a inde ata awan. ²⁰ Kwanay gədək a tətakan anan way anà dō bəlbəle aya, aday sə jangan atan way anà dō gwaslay ahay aya à abayak nga inde mba ata awan. Matana awan, ki jen nə Tawrita kə dəkak ikwen anan cəved sa san way aday sa san dīdek ahay fok.

²¹ Əna kwanay apan ki tətakan anan anan way anà dō ahay, əna kwanay mbədək anan à nga wa sə tətakan anan way anà nga a kwanay aya awan. Ki jen nà: «Kà ga akar bay!» Kwanay a, kwanay apan ki kəren way ahay. ²² Ki jen anà dō ahay nà: «Kà ga mədigwed bay!» aday kwanay a, kwanay apan ki pəlen uwar ahay uho ata kəməw? Kwanay apan ki gifen anan 'am anà dō ahay sa ga pəra, əna a zlak ikwen à nga sə karay ahay way ahay ù doh sə pəra ataya wa kəkəmə asa anaw? ²³ Kwanay apan ki həren anan nga i zek bayak awan, anga Mbərom kə varak ikwen Tawrita anahan, əna kwanay apan ki nəsen anan Tawrita ata nə

pa ma mba asanaw? Ata kə nāsen nā, sləmay a Mbərom awan. ²⁴ Mə vinde a à Deftere a Mbərom a inde nə matanan, a wa: «Do su kon azar aya tinen apan ti nes anan sləmay a Mbərom dəggerer anga kwanay Yahuda ahay.*»

Way sə dakay anan iken Yahuda ahay nā, agad mədəndalas bay

²⁵ Kwanay Yahuda ahay nə kə gədən mədəndalas anga sə dakay a nə kwanay do a Mbərom ahay. Kak kə pərihen anan azar anā way ana Tawrita sa ja matanan nā, i mak ikwen zek acəkan. Kak ki gen anan way ana Tawrita sa jak ikwen ata bay nā, ki tərən kərtek a tu do ma gad mədəndalas aya itəbay ataya awan. Magwagway a kwanay a ibay. ²⁶ Natiya nā, do kə gədak mədəndalas itəbay, aday kə bənak anan bitem anā 'am ana Tawrita a Mbərom ata lele nā, Mbərom a i ca apan kawa do ma gad mədəndalas a bay aday daw? ²⁷ Anga nan kutok, do su kon a azar aya aday tə gədak mədəndalas sə awan itəbay əna ti dəfan apan anā Tawrita ataya, ti sa mak ikwen anan mungok kutok asa. Anga kwanay nā, Tawrita a kwanay inde, aday kwanay apan ki gədən mədəndalas. Cəkəbay ki gen anan way mbala ana Tawrita sa ga apan 'am ata awan.

²⁸ Natiya kutok nā, sə təra Yahuda ahay didek aya nə maya anaw? Do sa gad pa zlay si zek anahan wa ata daw? A'ay. Agad mədəndalas didek a nā, agad pa zlay si zek wa cəna coy bay. ²⁹ Əna Yahuda didek nā, do sa gad mədəndalas à mivel inde ata awan, bina mbala ana Tawrita sa ja apan ata bay. Anga agad mədəndalas didek a nā, mbala ana Apasay a Mbərom sa gad à mivel inde ata awan. Wita dukwen, 'am sə Tawrita mə vinde avinde ata bay. Do matanan kutok cəna, saa həran

nga nə Mbərom a bina, do zənnen a bay.

3

Mer su way ana Mbərom sa ga nā, lele

¹ Izəne dōwan a i cəce: «Kak matanan cukutok nā, Yahuda ahay tə zalay do su kon a azar aya nə ta ma kutok anaw? Agad mədəndalas a tinen ata nā, magwagway a inde asa daw?» ² Tə didek a nā, magwagway a inde nə mənəcək bay. Mama'am aday nā, Mbərom kə varak atan anan 'am anahan à alay inde.

³ Izəne do hinen i cəce asa: «Yahuda aya azar a tə dəfan apan anā 'am a Mbərom sabay. Aka aday, a nan sa ja kutok nā, Mbərom i ga anan way anahan sə zlapay anan ata sabay kutok daw?»

⁴ Matanan bay! Kwa à ga nə do ahay fok mungwalay aya awan, Mbərom nā, a gad mungwalay itəbay asanaw! Mə vinde à Deftere a Mbərom inde nā:

«Iken Mbərom nā, ka jak 'am cəna, do ahay fok ti san nə ka ja didek a hwiya acəkan.

Dowan a kə pəlak anak cəved sə mungok dukwen, i san iken do didek a hwiya.*»

⁵ Izəne do maza awan i cəce re: «Ines a mənuko sa ga ataya, ta man zek anā do ahay sa san Mbərom winen a ga ines itəbay. Kak matanan nā, ines a mənuko ahay ti ga mer su way lele awan. Ata, sariya a Mbərom sa gak uko ata nā, tə cəved a bay kələdaw?» Ni ja uda kawa su do a man a aday!

⁶ Matanan bay jiga awan, Mbərom winen do didek a hwiya. Bina aday i saa gan sariya anā do sə daliyugo aya kəkəməw?

⁷ Izəne do hala maza i cəce asa re: «Kak nen apan ni ga ines nā, ata a kay uho nə Mbərom nə do didek awan, aday do ahay ti varan

* 2:24 Ca pə Esaaya 52.5. * 3:4 Ca pə Jabuuru 51.6.

mazlaḅ adəka. Əna, i go uda sariya anga nen dō sa ga ines nə pa ma asa mba anaw?»⁸ Kəkəməw? Kak matanan nā, sa ga ines nə lele cukutok, anga sumor a Mbərom i kay ahay uho! Dō a azar ta gad upo mungwalay sa jəka: «Sa ja 'am ata nə Pol.» Dō ataya dukwen ti njad wa sariya a Mbərom.

Dō mənjanə ines nā, ibay

⁹ Natiya kutok nā, mənuko Yahuda ahay, də zalay dō su kon azar aya daw? A'ay, də zalak dōwan ibay. Kawa anuno sa ja bine siwaw nā, Yahuda ahay pi zek tu dō su kon azar aya fok, ines a lavan atan nga.¹⁰ Kawa ana Deftere a Mbərom sa ja aday nā:

«Dōwan inde kwa kərtek didek a nā, ibay.

¹¹ Dōwan inde kərtek sa san didem nā, ibay.

Dōwan inde sə pəlay sa san Mbərom a dukwen, ibay re.

¹² Dō ahay fok tə mbədəhak anan ləen anā Mbərom, tə tərak dō kəriya aya awan.

Dōwan inde sa ga sumor kwa kərtek dukwen, ibay.†»

¹³ «Way sa nay uho à 'am a tinen ahay wa cəna, lelibay aya fok,

kawa way sa nay ahay à jəvay mə təba a wa a rəbas ike ata awan.

Miresl a tinen ahay tə mbədə nā, way sə njəkan uda anā dō a azar aya awan.‡»

«'Am a tinen ahay fok nə kawa umom su kōn ahay.§»

¹⁴ «Ta ja dukwen, 'am sə tahasl dō ahay hwiya,

aday 'am mi wesl aya re.*»

¹⁵ «Ta haw sa vad dō dukwen aha-haw.

¹⁶ A man a tinen sa zla ahay cəna, ti həzlap way sə gəban dəcə anā dō ahay bayak awan.

¹⁷ Ta san cəved sə njahay zay tə dō ahay itəbay re.†»

¹⁸ «Tə jəjaran anā Mbərom itəbay fok.‡»

¹⁹ Kak Deftere a Mbərom kə jak matanan cukutok nā, dā san apan zle, a jan 'am ata nə anā dō a aday Mbərom a varay 'am anahan a à alay a tinen ahay inde ataya bidaw? Natiya kutok, dōwan inde kwa kərtek i mba apan sə məman anan ines tətə sabay. Mbərom i gan sariya anā dō ahay fok.²⁰ Matana awan, dōwan inde saa təra dō didek a pa 'am a Mbərom anga sə dəfan apan anā Tawrita nā, ibay. Adəka, Tawrita a jan anā dō ahay nā, ines inde aday tā san anan coy.

Dō ahay ti təra dō didek aya pa 'am a Mbərom nə kəkəməw?

²¹ Həna nā, Mbərom kə təbak anan cəved anā dō ahay sə təra dō didek aya pa 'am anahan. Cəved a wiya ata nə tə bənak pi zek tə cəved sə Tawrita bay. Aya əna, Tawrita pi zek tu dō maja'am ana Mbərom ahay ta jak pə cəved ata kurre way anahan.²² Cəved ata nā, natiya awan: Dōwan aya tə dəfak nga pə Yesu Almasihu nā, tinen ti təra dō didek aya pa 'am a Mbərom kutok. Mbərom a təba cəved ata dukwen, anga Yahuda ahay taayak bay, əna anā dō saa dəf nga pə Yesu ahay fok. Anga Mbərom awan aday nā, a gəzla dō ahay pi zek wa itəbay.²³ Bina, dō ahay fok ta gak ines. Ta slak sə njahay à

man sə mazlaḅ a Mbərom cəncan ata bay.²⁴ Aya əna, Mbərom kə gak atan sumor anahan kəriya awan, kə tərak atan dō didek aya pa 'am

anahan. A ga matanan ata dukwen tə alay ana Yesu Almasihu, dō sə təmay atan ahay à atahasl wa ata awan.²⁵ Mbərom a slənay anan,

anga aday à mac à yime sə dō

† 3:12 Ca pə Jabuura 14.1-3, 53.2-4; Gaajoowo 7.20. ‡ 3:13 Ca pə Jabuura 5.10. § 3:13 Ca pə Jabuura 140.4. * 3:14 Ca pə Jabuura 10.7. † 3:17 Ca pə Esaaya 59.7-8. ‡ 3:18 Ca pə Jabuura 36.2.

ahay fok, aday mez anahan á banay puko wa ines ahay. Matanan, dowan a kè dáfak nga pə Yesu cəna, Mbərom i pəsen anan ines anahan kutok. A ga kətanan nà, anga a nan sə dəkay anan nə winen dō dīdek awan. Ines sə dō ahay sa taa ga ataya nà, Mbərom a taa ga kawa a canan atan bay,²⁶ a taa njahay tete kawa awan ibay. Əna hənə kutok, winen apan i dakan anan anà dō ahay nà, winen dō dīdek awan, ta sa ga way dīdek awan. Aday dūkwen, a nan sə tərə anan dō sa daf nga pə Yesu ahay, dō dīdek aya pa 'am anahan.

²⁷ Kak matanan cukutok nà, awan a inde kə mbəsakak uko aday dī njad sa ga anan ti zek daw? Ibay jiga awan. Kak abay dowan a a dəfan apan nà, anà Tawrita fok kəma, ata abay i mba apan sa ga anan ti zek lele. Əna Mbərom a a təba nə cəved miza awan. Cəved ata nà, adaf nga pə Yesu Almasihu.²⁸ Matanan, da san zle way anahan, Mbərom a tərə anan dō ahay, dō dīdek aya pa 'am anahan nà, anga tə dáfak nga pə Yesu, bina anga sə dəfan apan anà Tawrita a Musa bay.²⁹ Aka aday winen a nà, Mbərom sə Yahuda ahay taayan kələdaw? A'ay, winen Mbərom sə dō ahay kəzlek, Yahuda ahay tu dō su kon azar aya təkə.³⁰ Anga Mbərom nə winen kərtək. Kak Yahuda ahay tə dáfak apan nga, i tərə atan dō dīdek aya pa 'am anahan.Š Matanan re, kak dō su kon azar ataya tə dáfak nga pə Mbərom dūkwen, i tərə atan dō dīdek aya pa 'am anahan re.*³¹ Na jak matanan nà, ata nə kədiyək anan Tawrita adəka daw? Adəka bay, nə həran nga, aday nə tərə anan way lele kawa ana Mbərom a sa daf anan ata awan.

Š 3:30 Yahuda ahay, tinen dō ma gad mədəndalas aya awan. * 3:30 Do su kon azar aya nà, tinen dō ma gad mədəndalas aya itəbay ataya awan. * 4:3 Ca pə Laataanooji 15.6. † 4:8 Ca pə Jabuura 32.1-2.

4

Minje ana Ibərahima

¹ Hənə nà, bayakuko pə bije a mənuko Ibərahima aday. Di ja nə maw? Ma sə tərən anaw? ² Kak Ibərahima kə tərək dō dīdek a pa 'am a Mbərom anga a ga mer su way lele nà, abay tiya nə i njad sə həran nga anà zek. Əna kə njadak sə həran nga anà zek pa 'am ana Mbərom bay.³ A Deffere a Mbərom inde nà, ta ja apan nə maw? «Ibərahima kə dáfak nga pə Mbərom. Anga nan, Mbərom a ca apan nə winen dō dīdek awan.*»⁴ Da san zle, dowan a kə gak mer su way cəna, tə haman way sə herreḅ anahan, bina tə varan nə magwagway bay asanaw? Wita nə way sə herreḅ anahan a way anahan.⁵ Əna dowan a kə dáfak nga pə Yesu mənəjəna a daf nga pi mer su way anahan lele aya nà, Mbərom i ca apan nà, adaf nga anahan ata kə tərək anan dō dīdek awan. Cəved a Mbərom inde sə tərə anan dō ahay dō dīdek aya pa 'am anahan, aday ta 'am kəriya awan.

⁶ Bahay Dawuda a ja matana re. A ja nà, Mbərom a tərə anan dō sa daf apan nga ataya, dō dīdek aya pa 'am anahan, mənəjəna a ca idē pi mer su way a tinen ata awan. Ti taslay mivel kutok. Matanan, Dawuda a wa:

⁷ «Do sa ga ines ahay ti taslay mivel, anga Mbərom kə pəsek atan anan ines a tinen ahay, aday kə banak patan wa atahasl a tinen ahay fok.

⁸ Do sa ga ines ahay, ti taslay mivel, anga Mbərom i ca pə ines a tinen ahay sabay.†»

⁹ Natiya, ataslay mivel ata nà, winen məlavay zek a anga Yahuda ahay dəkdek daw, kabay anga dō su kon azar aya cite daw? Nə lahak

sa ja coy asanaw: «Ibərəhima kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, Mbərom a ca apan nə winen dō didek awan.†» 10 Way ata a təra nə, siwaw? A gad mədəndalas aday daw, kabay pə dəba anahan a wa daw? Pə dəba anahan a wa bay. A sa gad mədəndalas nə, Mbərom kə tərak anan winen dō didek a pa 'am anahan coy. 11 Ibərəhima a gad mədəndalas sə dəkay anan winen kə dəfak nga pə Mbərom coy, aday Mbərom kə tərak anan dō didek a pa 'am anahan coy re. Matanan Ibərəhima a təra bəbay su dō sa dəf nga ahay aday tinen ma gad mədəndalas a itəbay ataya fok. Bina Mbərom a təra atan dō didek aya pa 'am anahan kawa anahan sə təra anan Ibərəhima ata awan. 12 Aday Ibərəhima, winen bəbay su dō ma gad mədəndalas aya fok re, əna si ti pərahan azar anə cəved sə adaf nga ana Ibərəhima à alay a aday a saa gad mədəndalas ata awan.

Way a Mbərom mə zlapan a anə dō anahan ahay

13 Mbərom a zlapan anə Ibərəhima, i varan anan daliyugo fok anə zahav anahan. Matanan kutok, Mbərom a a zlapan anan nə, anga Ibərəhima kə dəfak anan apan anə Tawrita bay, əna a zlapan anan anga Ibərəhima kə dəfak apan nga ata awan, kə tərak dō didek a pa 'am anahan. § 14 Kak dowan aya inde tə njadak way ata anga sə dəfan apan anə Tawrita cəna, ata adaf nga pə Mbərom i təra kəriya bugol, aday 'am a Mbərom sə zlapay anan ata kə tərak way kəriya re. 15 Tawrita a gəbay ahay cəna, mivəl a Mbərom, bina dō ahay tə dəfan apan bay, ta gak ines. Abay Tawrita à ga ibay cəna, aga ines i ga inde sabay re.

16 Anga nan kutok, way a Mbərom sə zlapay anan ata nə, a zlapan anan nə anə dō sa dəf apan nga ahay. A ga matanan ata dukwen, aday à varan atan anan way ata kəriya awan. 'Am ata mə zlapan a dukwen, anə zahav ana Ibərəhima ahay fok. Zahav ana Ibərəhima nə, dō sə dəfan apan anə Tawrita ahay dəkdek bay, əna dō sa dəf nga pə Mbərom kawa Ibərəhima ahay re. Anga winen nə bəbay a mənuko aya fok. 17 Kawa ana Mbərom sa jan anə Ibərəhima, a wa: «Nə tərak iken bije sə zahav ahay bayak awan.*» Matanan Ibərəhima nə, winen bəbay a mənuko pa man sə ide a Mbərom, anga winen kə dəfak apan nga. Mbərom winen dō sə varan sifa anə way ma mac aya fok, dō sə ndakay way ahay fok tə alay məgəbar awan, ata awan. 18 Abay abayak nga ana Ibərəhima inde pə awan sabay, əna kə dəfak nga pa 'am a Mbərom sa ja: «Wan sə kutov anak ahay ti baslay zek bay†» ata awan. Kə dəfak anan ide anahan zuhhwe pə Mbərom, kə tərak bəbay sə zahav ahay bayak awan acəkan. 19 A san zle re, ava anahan kə dəzlek bəse səkat coy, aday Saratu dukwen, i mba apan sa ga wan sabay. Kwa à ga nə zlay si zek anahan nə coy kawa ma mac awan dəp nə, adaf nga anahan pə Mbərom ata bəle a bay.

20 Anga nan, kula way a Mbərom sə zlapan anan ata, kə gak anan hiyem hiyem bay. Adəka nə, adaf nga anahan kə jərəhak, a ma nga sə həran nga à Mbərom. 21 Way inde a san zle kərtek cəna: Mbərom nə məgala anahan inde sa ga way anahan sə zlapay anan ata awan. 22 Anga nan, Mbərom a ca apan nə winen dō didek awan. ‡ 23 'Am a Deftere sa ja «Mbərom a ca apan

† 4:9 Ca pə Laataanooji 15.6. § 4:13 Ca pə Laataanooji 12.2-3, 17.4-6, 22.15-18. * 4:17 Ca pə Laataanooji 17.5. † 4:18 Ca pə Laataanooji 15.5. ‡ 4:22 Ca pə Laataanooji 15.6.

nə winen dō dīdek awan» ata, mə vinde nə anga Ibərahima dəkdek bay. ²⁴ 'Am ata mə vinde a anga mənuko re. Da daf nga nə pə Mbərom, winen dō sə pədəkey anan Bahay a mənuko Yesu à wulen su dō ma mac aya wa ata awan. Aday winen a dukwen i i təra mənuko dō dīdek aya pa 'am anahan. ²⁵ Mbərom a mbəsak anan à mac anga ines a mənuko ahay, aday a slabakay anan anga dē təra dō dīdek aya pa 'am anahan awan.

5

Mbərom a zlah anan məlmal anahan tə mənuko nà, tə Yesu

¹ Matanan kutok, dē təra dō dīdek aya pa 'am a Mbərom, anga dē dafak apan nga, aday həna kutok zay a mənuko inde tə winen anga Bahay a mənuko Yesu Almasihu. ² Winen kə njadək uko cəved' aday Mbərom a gak uko sumor, anga dē dafak nga pə winen awan. Tə sumor anahan ata nà, dī jəra sə tavay apan nə njanjan lele. Di taslay anan mivél, anga dī i njad' sə njahay à man sə mazla6 a Mbərom. ³ Aday asa, dī taslay mivél tə dace a mənuko ahay re, anga da san zle, da gak dace nà, dī njad' ngatay aday. ⁴ Ngatay aday dukwen, i təra mənuko dō ma san nga aya awan. Aday dē tərak dō ma san nga aya ite, dī dəfan ide anà way sa 'am. ⁵ Di dəfan ide anà way sa 'am, way sa 'am ata dukwen a njəkan uda anà dō itəbay asanaw? Anga Mbərom kà kak uko anan asan zek anahan coy ta sə varak uko ahay Apasay anahan Cəncan a à mivél inde re.

⁶ Ayaw, à alay a mənuko bəle aya mba ata nà, Almasihu winen kə məcak anga mənuko, mənuko aday nà, dō mə vəze aya pə Mbərom. Almasihu a mac nà, à alay ata kutok, kawa sa zlan à nga à Mbərom. ⁷ Dowan saa təma sa mac anga dō dīdek a natiya ca nà, ibay. Izəne anga dō sa ga way lele aya nà, dō

ahay ti ngam sa mac. ⁸ Cəkəbay Almasihu a mac anga mənuko nà, à alay a mənuko dō sə ines ahay hwiya. Matanan Mbərom a kay anan ahay asan zek anahan anga nuko nà, na. ⁹ Aya, mez ana Almasihu kə varak uko cəved' sə təra dō dīdek aya pa 'am a Mbərom. Anga nan da san zle lele re, zek a ana Almasihu a dukwen, i i tam mənuko à mivél a Mbərom saa ga pə dō ahay ata wa re. ¹⁰ A alay a aday mənuko dō sa nan ide anà Mbərom ahay hwiya ata nà, winen kə ndəvak anan sa zlah anan məlmal tə mənuko, tə amac a wan anahan. Aka aday həna dē tərak dō anahan ahay coy nà, i tam mənuko à sariya anahan saa ga ata wa, anga wan anahan kə slabakak ahay à make wa kutok bidaw? ¹¹ Wita dəkdek cəna coy bay. Di taslay mivél re, anga ajapay a mənuko tə Mbərom, bina Yesu Almasihu Bahay a mənuko kə tərak mənuko car a Mbərom ahay coy asanaw?

Minje ata ana Adama tə Almasihu

¹² Atahasl a nay ahay pə daliyugo nà, anga dō kərtek sa ga ines, winen nà, Adama. Aday ines anahan a tavakay ahay amac pə dō ahay. Dō ahay fok ti mac kutok, anga fok a tinen a ta gak ines re. ¹³ Mbərom a saa varan Tawrita anà Musa nà, ines inde pə daliyugo coy. Əna à alay a Tawrita inde fan bay ata nà, Mbərom a baslay ines a tinen ahay fan bay re. ¹⁴ Aya əna, a bənay ahay pə Adama wa hus pə Musa dukwen, amac winen apan i vad' dō ahay. Kwa tinen ta gak ines kawa ana Adama dō sə vəze pə Mbərom ata itəbay nà, amac kə vədak atan re.

Adama dukwen, winen kawa minje ana Yesu, dowan a saa nay ahay ata awan. ¹⁵ Əna magwagway a Mbərom sə varak uko tə Yesu ata nà, kà gak minje tə ines mbala ana Adama sa ga ata bay. Tə dīdek a

nà, dō ahay bayak a tē mēcak anga ines ana Adama. Əna magwagway a Mbərom sa var kəriya tē alay ana Yesu Almasihu ata nà, a zalay atahasl ana Adama. Anga Mbərom kà gak anan sumor anà dō ahay kē zalak. ¹⁶ Magwagway a Mbərom nà, a ga minje tē atahasl ana Adama bay. Ines ana Adama sa ga ata nà, kē varak anan mungok coy, sariya kē bənak anan. Aya əna, sumor a Mbərom a mbasay pə ines sə dō ahay, kwa á ga nē ta gak ines bayak awan, aday a tēra atan dō didek aya pa 'am anahan. ¹⁷ Matanan kutok, anga ines su dō kərtektəkke, amac kē mbərmak alay pə dō ahay fok. Əna way sə zalay anan way ata tē sumor dukwen, a nay tu dō kərtektəkke, winen Yesu Almasihu. Anga winen, Mbərom kà gak anan sumor anà dō ahay bayan awan, a tēra atan dō didek aya pa 'am anahan. Matanan ti njad sifa sa ndav bay ata awan, aday ti ga bahay pə kərtek a tatə Yesu a kutok.

¹⁸ Natiya kutok, ines su dō kərtek kē gəbak ahay 'am sa ban anan dō ahay fok. Matanan, mer su way su dō kərtek lele a, kē gəbak ahay 'am sə tēra anan dō ahay fok, dō didek aya pa 'am a Mbərom, aday sə varan atan sifa sa ndav bay ata re. ¹⁹ Kwakwa ata nà, dō kərtektəkke a ngam sə dəfan apan anà Mbərom bay. Anga nan, dō ahay bayak a tē tərak dō sə ines ahay. Matanan re, dō kərtektəkke a dəfan apan anà Mbərom. Anga nan, dō ahay bayak a ti tēra dō didek aya pa 'am anahan.

²⁰ Tawrita a dəzley ahay nà, anga aday ines ahay tã ma nga sə zəga pə dō ahay ite. Əna à man a aday ines kē zəgahak ata nà, sumor a Mbərom a ma nga sə zəga pə dō ahay ite re. ²¹ Kwakwa ata nà, məgala ana ines inde sa vad dō. Həna dukwen, sumor a Mbərom sa gan anà dō ahay ata nē məgala anahan inde sə tēra atan dō didek aya

pa 'am anahan re. Natiya, dō ahay ti mba apan sa njad sifa sa ndav bay ata awan. Ti njad anan nē tē sləmay ana Yesu Almasihu, Bahay a mənuko.

6

Aga baptisma nà, amac tē Yesu aday aslabakay à məkə wa tē winen a re

¹ Həna kutok nà, u no sa ja nē maw? Zəgahuko anan sa ga ines aday sumor a Mbərom á zəga ite daw? ² Matanan bay re. Də takas nà, à amac wa. Anga nan, ines a lavak uko nga sabay. Aka aday dī njahay i ines inde kəkəma asa anaw? ³ Da san way ata zle lele. A alay a mənuko sa ga baptisma ata nà, dē japay nē tē Yesu Almasihu, aday dā mac tatə winen a re. ⁴ Matanan, tē baptisma ata nà, mənuko fok dē mēcak tatə winen, aday ta lak mənuko tatə winen a re. Əna mazlaḅ a Mbərom nē məgala awan, a slabakay anan Almasihu à wulen su dō ma mac aya wa. Natiya kutok, i slabakay ahay mənuko anga aday dā njad sə njahay tē sifa wiya awan.

⁵ Natiya, dē japak tē winen à alay a mənuko sa mac tē winen ata awan. Matanan, à alay a mənuko saa slabakay à məkə wa ata nà, dī japay tē winen à aslabakay anahan à amac wa ata re. ⁶ Sənuko way inde aday: Anjahay a mənuko kwakwa ata nà, tē darak anan ayak pə dədom mē zləngad a pə kərtek a tē Almasihu, anga aday ubor sə ines a mē japay a tē mənuko ata dukwen á lize sə coy, aday mənuko dē tēra bile sə ines ahay sabay. ⁷ Natiya kutok, dōwan a kē mēcak cəna, winen bile ana ines sabay. ⁸ Matanan, kak dē mēcak tē Almasihu nà, dī daf apan nga dī njahay tē sifa anga winen a re. ⁹ Almasihu a slabakay ahay à məkə wa. Anga nan, dā san a zle re, i naa mac sabay, anga məgala ana amac

inde apan sabay. ¹⁰ Almasihu kə məcak. Amac anahan ata kə gəzlak atan pi zek wa tə ines sə coy. Həna nə, winen pə kərtek a tə Mbərom, tə sifa awan. ¹¹ Matanan re, kə sənən zle, kwanay dukwen kə məcen, aday kə gəzlen pi zek wa tə ines. Həna nə, kwanay pə kərtek tə Mbərom tə sifa aya awan, anga kwanay mə japay aya tə Yesu Almasihu.

¹² Anga na awan, ines á ga pikwen mägala sabay, kə pərihen anan azar anə ubor si zek a kwanay ahay sabay. Ki məcen wanahan asanaw! ¹³ Ká sa mbəsiken anan zek a kwanay ines á ga anan mer su way lelibay aya sabay. Gen adəka nə mer su way a Mbərom kutok, kawa do ma mac aya ta may uho á məke wa ataya awan. Mbəsiken anan zek a kwanay həna nə, sa ga mer su way didek aya kutok. ¹⁴ Sə lavak ikwen nga həna nə, Tawrita sabay, əna sumor a Mbərom sa gak ikwen ata kutok. Natiya mägala ana ines inde pikwen sabay.

Minje sə bile

¹⁵ Həna nə, di ja nə maw? Sə lavak uko nga nə, Tawrita sabay, əna sumor a Mbərom kutok. Cəved inde sa ga way lelibay a adəka daw? A'ay! ¹⁶ Kə sənən itəbay daw? Kə tərən bile su do aday nə, bəlaray si ki dəfen anan apan anə dowan ata awan. Kak kwanay bile ana ines ahay, ines i lagay kwanay hus á amac inde. Kak kwanay bile ana Mbərom ahay, ata Mbərom i təra kwanay do didek aya awan. ¹⁷ Kwakwa ata nə, kwanay bile ana ines ahay. Ngəren anan anə Mbərom anga həna kə təmihen sə dəfan apan tə mível kərtek a anə atətak way a kwanay a sə sləne ata awan. ¹⁸ Abay kwanay bile sə ines ahay, əna kə təmen ahay á bile sə ines wa, aday kə tərən bile ana didek ahay kutok ite. ¹⁹ Nə gəba minje sə bile nə, anga aday

kə sənən way a ni jak ikwen ata awan. A alay a kwanay bile sə ines ahay ata nə, kə mbəsiken anan zlay si zek a kwanay á ga mer su way lelibay aya awan. Ki gen nə, mer su way sə sədək ahay dəkdək. Həna biten dukwen, kwanay bile sə didek ahay. Matanan, mbəsiken anan zek a kwanay á gan mer su way lele aya awan. Ata anjahay a kwanay i təra á cəncan a inde.

²⁰ Natiya kutok, á alay a kwanay bile sə ines ahay ata nə, aga mer su way lele cəna, a zlak ikwen á nga bay. ²¹ Ata, á alay ata kutok nə, ki gen nə maw? Way a sa gak ikwen waray həna biten ataya awan. A andav sə way ma ga waray ataya dukwen, amac inde. ²² Aya əna, həna kutok, kə təmen ahay á bile sə ines ata wa. Kə tərən bile ana Mbərom ahay. Anga nan, anjahay a kwanay i təra á cəncan a inde kutok. A andav a inde ite, ki njiden wa sifa sa ndav bay ata awan. ²³ Magwagway sə ines nə, amac. Əna way a Mbərom sa var kəriya ata nə, sifa sa ndav bay pə kərtek a tə Yesu Almasihu, Bahay a mənuko.

7

Do sa daf nga pə Yesu ahay, tə Tawrita

¹ Mərak uno ahay, way uno a ni jak ikwen ayak həna ata nə, ki sənən, anga kə sənən Tawrita zle coy. Tawrita a lavan nga anə do nə, si á alay a winen tə sifa pə daliyugo mba ata awan. ² Minje nə kawa uwar. A alay a mbaz anahan inde tə sifa nə, Tawrita a ban anan pə mbaz anahan ata awan. Əna, mbaz anahan kə sak a mac ite nə, Tawrita kə mbəsakak anan ahay á 'am ana mbaz anahan ma mac ata wa. ³ Uwar kə sak a zla á mbaz hinen, aday mbaz anahan a mama'am ata ma mac a bay cəna, wita uwar ata kə gak mədigwed pa mbaz anahan ata awan. Əna

mbaz ata kærtek a kà mæcæk cæna, 'am sê Tawrita ata inde apan sa ga mædigwed a sabay. I mba apan sa zla à mbaz hinen, kà gak ines bay.

⁴ Mærak uno ahay, kwanay hæna ata ðukwen, matanan. Kwanay kà jipen pæ kærtek a tæ Yesu Almasihu, ðowan a sa mac anga kwanay pæ ðædom mæ zlængad ata awan. Anga nan kutok, kwanay ðukwen kà mæcen aday kà gæzlen tæ Tawrita sê coy. Hæna kà jipen tæ Yesu, ðo sê slabakay ahay à mæke wa. Matanan kutok, ði mba apan sa gan mer su way lele aya anà Mbærom, i zlan à nga. ⁵ Da taa ga nà, mer su way sê ubor si zek a nuko ahay. Way ana Tawrita sa ga apan 'am ata nà, ubor si zek nà a gan may sa ga nà tinen aya awan. Way a lelibay ataya nà, tæ lagay mænuko à amac inde. ⁶ Hæna kutok, ðæ gæzlak tæ Tawrita, anga ðæ mæcæk pæ kærtek a tatæ Yesu. Anga nan, ði mba apan sa gan mer su way anà Mbærom tæ cæved lele aday wiya awan, cæved ana Apasay Cæncan a sê ðakak uko anan ata awan, bina, kawa ana mænuko sa taa ga anga ðæ ðefan apan anà Tawrita ata sabay.

Mer su way ana Tawrita

⁷ A nan sa ja hæna næ ma kutok anaw? Tawrita ata nà, way sê nes ðo adæka ðaw? A'ay! ðna na san ines inde nà, anga Tawrita sê ðuko anan. Bina, abay na san ubor bay, anga na san 'am a sa jæka: «Kà sa ga ubor bay*» ata bay. ⁸ ðna næ slæne 'am ata cæna, ines kà njadæk upo cæved kutok, a ga anan mer su way ta 'am ata sê wuho ubor ahay cara cara i zek inde. Mænjenja Tawrita nà, ines a aday ðukwen, winen way ma mac awan. ⁹ Bina, à alay a nen næ sækak pæ Tawrita fan bay nà, nen lele njænnjan tæ sifa awan. ðna na san Tawrita kutok cæna, ines kà tærak way tæ sifa bugol, aday winen mægala awan. ¹⁰ Ata jumðod, nen

næ mæcæk ite re. Anga nan kutok, 'am a abay i lagay nen à man sê sifa ata nà, a ma nga sê gæbo ahay adæka næ amac. ¹¹ Natiya Tawrita a varan cæved anà ines sê njæko uda, aday sa vad nen re.

¹² Ayaw, Tawrita næ winen way cæncan awan, aday 'am anahan a ma ja ataya ðukwen, tinen way cæncan aya, way ðidæk aya, aday way lele aya re. ¹³ Aka aday way lele ata a ma nga sa vad nen asa ðaw? A'ay re! ðna ines a gæba way a lele ata, a ga anan mer su way sê vuro amac. A tæra matanan, anga aday ðà san ines nà, winen ines ata acakan way anahan. Matanan, Tawrita a ka anan mer su way sê ines lelibay aya fok.

Ines a ka anan mægala anahan pu ðo zænzen awan

¹⁴ Matanan kutok, ða san zle, Tawrita aday nà, a nay ahay à alay a Mbærom a wa. Aday nen næ ðo zænzen awan, bile sê ines. ¹⁵ Tæ ðidæk a nà, way uno sa ga ata cæna, na san bay. Anga way su no sa ga ata nà, na ga bay. Way su no sa ga bay ata awan, wita næ ni ga anan kutok. ¹⁶ Kak way uno sa ga ata u zlo à nga bay nà, ata næ sækak kutok, Tawrita, winen way lele awan. ¹⁷ Matanan kutok, sa ga way lelibay ata næ nen bay. Atahasl a mæ njahay a i nen inde ata sa ga anan. ¹⁸ Anga nan kutok, na san zle, awan inde lele awan i nen inde nà, ibay. Na ja nà, pæ ubor si zek uno, nen ðo zænzen awan ata awan. Aga way lele ðukwen, u zlo à nga, æna na mba apan sa ga bay. ¹⁹ Bina lele su no sa ga ata nà, na ga anan bay, aday lelibay a su no sa ga bay ata kutok, na ga adæka nà, winen awan. ²⁰ Kak way lelibay aday u no sa ga bay ðukwen na ga anan cæna, sa ga awan ata ðukwen, nen bay. Atahasl a mæ njahay a i nen inde

* 7:7 Ca pæ Gurtaaki 20.17; Tooktaaki Tawreeta 5.21.

ata awan, sa ga way ata nə winen, nen bay.

²¹ Nga sa 'am a inde kutok: A alay a u no sa ga way lele cəna, ngazl ines a tuvo uda awan. ²² Bina, à mível uno a inde nà, nen mə taslay mível a sə pərahan azar anà Tawrita a Mbərom. ²³ Anga nan kutok, na ca apan nà, awan a inde lelibay a i nen inde a slabak anan vəram tə abayak nga uno sa gan may anà way lele ata awan. Natiya, nen nə tərak bile ana atahasl a mə njahay a i nen inde ata awan. ²⁴ Anga nan kutok, nə tərak dō mə jəjay a sə coy. Aday saa tam wa nen à amac ata wa həna nà, waya kutok anaw? ²⁵ Ngəruko anan həna anà Mbərom, anga kə təmāk nen tə alay ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu. Natiya kutok, tə ajalay nga uno cəna, ni dəfan apan anà Tawrita a Mbərom, əna ubor si zek uno a gan may sə pərahan azar anà cəved sa ga ines dəkdek.

8

Anjahay tə sifa wiya awan

¹ Matanan kutok, həna nà, awan saa ban anan dō ana Yesu Almasihu ahay a sariya inde nà, inde sabay. ² Anga məgala ana Apasay sa var sifa tə alay ana Yesu Almasihu ata a təmay nen à məgala ana atahasl tə amac ata wa. ³ Tawrita ana Musa a mba apan sa tam anan dō itəbay, anga bəle sə sluwed si zek su dō kə mbəsakak anan cəved a bay re. Əna Mbərom nà, a mba apan. A slənay ahay wan si zek anahan ti zek a kawa su dō zənzen aya, aday sə təmay nuko i ines a mənuko ahay wa. Tə cəved ata kutok, Mbərom kə gak anan sariya anà ines i zek su dō zənzen ata inde kutok. ⁴ A ga matanan, anga aday dā mba apan sa ga way ana Tawrita sa ja ata awan. Bina, dī dəfan apan nà, anà Apasay a Mbərom kutok, bina anà ubor si zek à mənuko sabay. ⁵ Aday nà,

dō sə dəfan apan anà ubor si zek a tinen ahay nà, ta ga way sa zlan à nga anà zek a tinen ahay. Əna dō sə dəfan apan anà way sa zlan à nga anà Apasay a Mbərom cəna, ta ga dukwen way sa zlan à nga a cite. ⁶ Dō sa taa bayak pə way sə ubor si zek anahan ahay cəna, a dazay nə à amac inde. Aday dō sa taa bayak pə way sa zlan à nga anà Apasay a Mbərom ite dukwen, i i njad zay tə sifa sa ndav bay ata awan. ⁷ Dō sa taa bayak pə way sa zlan à nga anà ubor si zek cəna, winen dō manide a Mbərom, anga a dəfan apan anà 'am a Mbərom bay, aday a mba apan bay re. ⁸ Dō sa ga way sa zlan à nga anà ubor si zek aday nà, i mba apan sa zlan à nga à Mbərom sabay.

⁹ Kwanay adəka nà, à alay ana məgala sə ubor si zek inde sabay, əna à alay ana məgala sə Apasay a Mbərom, winen mə njahay a à kwanay inde ata awan, kak kwanay apan ki dəfan anan apan anà ubor si zek bay nà, na. Dowan a Apasay ana Almasihu uda ibay ata nà, winen dō anahan bay. ¹⁰ Kwa à ga nə Almasihu winen mə njahay a à kwanay inde, zek a kwanay nə hwiya i mac anga ines. Aya əna, Apasay a Mbərom i varak ikwen sifa, bina kə tərən dō didek aya pa 'am a Mbərom. ¹¹ Mbərom a slabakay anan ahay Yesu Almasihu à məke wa. Matanan, kak Apasay anahan ata dukwen winen mə njahay a à kwanay inde nà, i slabakay ahay kwanay à məke wa tə winen a re.

¹² Natiya kutok, mərak uno ahay, gudire inde puko. Gudire ata nà, sə ubor si zek bay, bəlaray dī ga kawa ana ubor si zek su dō zənzen a sa gan may bay. ¹³ Kak kə njihen kawa sa zlan à nga anà ubor si zek nà, ki məcen. Aya əna, kə mbəsiken anan Apasay a Mbərom à mərōd anan ubor si zek ata nà, ki njiden sifa kutok. ¹⁴ Anga dō aday Apasay

a Mbərom a lavan nga tətə cəna, winen wan a Mbərom. ¹⁵ Apasay ata dukwen a təra kwanay bile aya bay, aday i pak pikwen zlawan maza sabay. A təra kwanay adəka nà, wan a Mbərom ahay sə coy. Aday, tə Apasay ata kutok, də ngaman anà Mbərom nà, «*Abba*, Bəbay uno!» ¹⁶ Apasay a Mbərom a tə alay anahan a dakan anan anà apasay a mənuko sa san anan nə mənuko wan a Mbərom ahay. ¹⁷ Kak mənuko wan a Mbərom ahay cukutok nà, di njad way anahan a sə dərən anà gwaslay anahan ahay ata re asanaw! I varak uko way anahan sə varan anà Almasihu ata re. Matanan, kak də təmahak sa ga dəcə anga Almasihu nà, di njad sə təma way sə mazlaḅ anahan ataya re.

Mazlaḅ a mənuko saa njad azanaka ata awan

¹⁸ A ga upo aday nà, awan sə zlangar anan dəcə a mənuko sa ga həna ataya tə mazlaḅ a Mbərom saa varak uko azanaka ataya nə ibay. Kwa mənjoek ca! ¹⁹ Way a Mbərom sə ndakay fok dukwen, tinen apan ti ba nə luvon a aday Mbərom i kay anan ahay uho gwaslay anahan ahay fok kutok ata awan. Ta ba anan nà, ababa. ²⁰ Anga way a Mbərom sə ndakay fok tə tərak way kəriya aya awan. A nan atan sə təra matanan cara bay. Mbərom a sa ga atan adəka*, anga aday tã daf ide ²¹ pə luvon a aday i sa təmay atan ahay à bile sə way saa wuslay ataya wa kutok. Ti japay tə wan anahan ahay à mazlaḅ anahan ata inde, à barbarar inde kutok ite. ²² Da san zle, kwa ahay à dālen a wa, hus ahay biten nà, daliyugo a fok winen à dəcə inde, kawa uwar i sa wahay bəse coy ata awan. ²³ Əna daliyugo a anan taayan dəkdek bay. Way ana Apasay a Mbərom sə varak uko mətekwə ataya fok, ti

njahay nə matanan. Di dəfan ide anà luvon a aday Mbərom i tam mənuko à dəcə wa, aday di təra wan a Mbərom ahay sə didek a coy ata kutok. ²⁴ Abay aday də təmək coy bidaw? Əna də canan fan bay, di dəfan ide mba. Way aday kə canak anan tə ide coy ata nà, way ata nə kə dəfan ide adadaf mba daw? Wita, dowan a ngaman adəfan ide sabay! ²⁵ Aya əna, kak di dəfan ide anà way həna də canak anan fan bay ata nà, di ba ababa.

²⁶ Apasay Cəncan a dukwen a nay ahay sa mak uko zek, anga mənuko nə bəle aya awan. Bina, kwa à amboh a mənuko ahay inde dukwen, da san sə rəke way a pə Mbərom a wa tətibay re. Apasay Cəncan a tə alay anahan, a gan amboh anà Mbərom tə məgala anahan a təke, à yime a mənuko inde. Do zənzen i mba apan sa ga kətanən bay. ²⁷ Mbərom a ca ide aday nà, à mivəl inde. A san way ana Apasay Cəncan a sa gan may ata zle. Anga Apasay Cəncan a a cəce nə way kawa sa zlan à nga à Mbərom vərre à yime a mənuko do a Yesu ahay inde.

²⁸ Da san zle asanaw! Do sə pəlay Mbərom tə mivəl kərtek a aday Mbərom a ngaman pi mer su way anahan ata nà, kwa sə təra nə ma ma fok cəna, Mbərom a təra anan way sumor a anga dowan ata awan. ²⁹ Mbərom a lah sə walay wa do anahan ahay nà, kwa həna kabay, aday kə gak atan nga anga aday tã ga minje ta wan si zek anahan awan. Ata Almasihu i təra murkwaya sa wan anahan ahay fok. ³⁰ Do a aday Mbərom sa lah sə walay atan ataya nà, kə ngamak atan kurre re. Do anahan a sə ngaman atan ataya nà, kə tərak atan didek aya pa 'am anahan re. Do anahan a sə təra atan do didek ataya nà, kə varak atan mazlaḅ coy re.

Awan saa gəzla mənuko pi zek

* 8:20 Ca pə Laataanooji 3.17.

wa tə asan zek a Mbərom nà, ibay

³¹ Həna nà, dī ja nə ma asa anaw? Kak Mbərom winen tə mənuko nà, saa mba apan sə mbasay puko nà, waya asa anaw? ³² Wan si zek anahan a dukwen, kə təmāk anan à 'am sə dəcə wa bay, əna a varan anan anà dō ahay aday tã vad anan anga mənuko fok. Matanan, i varak uko way azar aya fok kəriya pə kərtek a ta wan ata re. ³³ Saa mba apan sa zlah puko asa nà, wayaw? Sə təra mənuko dō dīdek aya pa 'am anahan nà, zek a Mbərom a sə walay mənuko ata awan. ³⁴ Waya saa mba apan sa ban mənuko anga dā gak ines asa anaw? Yesu Almasihu ta nga anahan a kə məcak, kə slabakak ahay à məke wa, aday həna winen mə njahay a à alay puway a Mbərom. Winen apan i gan amboh anà Mbərom anga mənuko. ³⁵ Kak matanan cukutok nà, ma saa mba apan sə gəzla mənuko pi zek wa kutok anaw? Dəcə ahay dāw? Ajalay nga dāw? Aban mbiyed sə dō ahay asa dāw? Atə may tə mətawak dāw? Mərava sə amac tə maslalam dāw? Awan a inde saa mba apan sə gəzla mənuko pi zek wa tə asan zek ana Almasihu a nə ibay! ³⁶ Mə vinde à Deftere a Mbərom inde nà:
«Manay pə cəved sə amac sasidew a nà, anga iken.

Ta ga alay tə manay nà, kawa təman sə waslay ahay.†»

³⁷ A mamasl sə way ataya inde fok kutok, dī njad məgala sə mbasay, anga Almasihu, dō sə pəlay nuko, i varak uko məgala anahan. ³⁸⁻³⁹ Anga nan, na san zle lele, awan inde saa gəzla mənuko pi zek wa tə asan zek a Mbərom nà, inde sabay. Mbərom kà kak uko anan asan zek anahan tə Yesu Almasihu, Bahay a mənuko. Matanan, kwa amac, kwa sifa adəka, kwa maslay a Mbərom ahay, kwa setene ahay, kwa way

sə təra à alay a həna ata awan, kwa way saa təra à alay a saa nay pa 'am azanaka ata awan, kwa dō sə məgala ahay, kwa məgala sə bagəbaga mburom ahay, kwa məgala sə məke ahay, kwa way a Mbərom mə ndakay azar aya fok, awan a inde saa gəzla mənuko pi zek wa tə asan zek a Mbərom cəna, ibay!

9

Mbərom kə walak anan Isəra'ila ahay

¹ Way a ni ja həna ata nà, winen way dīdem awan. Nen dō a Yesu, na gad mungwalay bay. Apasay Cəncan a a jan anà mez si zek uno a dukwen, 'am a anan nà, dīdek awan. ² Mivel uno ma rah a nə tə mugo, aday nen à dəcə ahay inde nə pac pac, ³ anga Yahuda ahay, dō sə zahav uno ahay. Abay à ga zek nà, suwan Mbərom à laray nen à bahay anahan wa, anga aday Yahuda ahay tã njad sifa. Nen nà, mə gəzla pi zek wa tə Yesu Almasihu. ⁴ Tinen nà, wan sə Isəra'ila ahay. Mbərom kə tərak atan wan anahan aya awan. Kə dəkak atan anan mazlaḥ anahan, kə banak 'am tə tinen, kə varak atan Tawrita, 'am anahan. Kə dəkak atan anan cəved sə həran nga lele awan, kə zlapak i varan atan way lele aya bayak awan. ⁵ Kə varak atan Ibərahima, Isiyaku aday Yakob tə gwaslay anahan ahay bije a tinen ahay, aday Almasihu dukwen, pə sluwed si zek nà, wan sə kutov a tinen awan. Almasihu a aday dukwen, winen Mbərom, winen pa nga sə way mə ndakay aya fok. Zambaduko anan pa sə viyviya awan. Amen!

Wan a Mbərom dīdem aya awan

⁶ Way a Mbərom a sə zlapay anan ata kə tərak awan kəriya bay re. A'ay, əna wan sə Isəra'ila ahay tə tərak dō ana Mbərom dīdem aya fok bay. ⁷ Aday wan sə kutov

† 8:36 Ca pə Jabuura 44.23.

ana Ibərahima ahay tə tərak wan anahan didek aya fok bay re, bina Mbərom a jan nà: «Ki njad wan sə kutov ahay nə tə Isiyaku.*»⁸ 'Am ata a nan sa ja nə maw? Wan mə wahay aya à kutov su do zənzən ata wa cəna, tə tərak wan a Mbərom ahay anga bəbay tə may a tinen ahay bay. Tə tərak wan a Mbərom ahay nà, anga Mbərom a sə zlapay anan ata awan.⁹ 'Am a Mbərom a sə zlapay anan ata nà, həna: «I va daz cəna, ni may ahay, aday Saratu i njad wan.†»¹⁰ Wita cəna coy bay re. Cuko pə Rəbeka ite. Kə wahak anan muwsa ahay anà bije a mənuko Isiyaku.¹¹⁻¹³ Rəbeka a kə wahak anan muwsa anahan ataya fan bay nà, gwaslay ataya ta gak awan fan bay. A ga nə mer su way lele aya awan, à ga nə mer su way lelibay aya awan dukwen, tə wahak atan sa ga awan fan bay. A alay ata nà, Mbərom kà jak anan anà Rəbeka coy, a wa: «Wan zek məduwen a i gan mer su way anà wan zek cədeu awan.‡» Deftere a Mbərom kà jak pə muwsa ataya, a wa: «Nə gəbak Yakob, aday nə larak anan Isuwa.§» A təra matanan anga sə dakay anan nà, Mbərom a walay do nə pə way sa zlan à nga anà winen, bina pi mer su way su do zənzən a bay.

¹⁴ Həna nà, dī ja nə ma kutok anaw? Mbərom kà gak mer su way tə cəved a sabay cukutok daw? Matanan ata bay re.¹⁵ A jan anà Musa nà: «Ni gan sumor nà, anà dōwan a aday u no sa gan sumor ata way anahan. Sū go ĩ zek wa cəna, dōwan a u no ũ go ĩ zek wa ata awan.*»¹⁶ Kawa sa ja kutok nà, Mbərom a gan sumor anà do nà, anga a nan anà dōwan a bay, kabay anga mer su way ana dōwan ata bay, əna anga sumor ana Mbərom a way anahan.¹⁷ A Deftere a

Mbərom inde dukwen, Mbərom a jan anà Firawna, a wa: «Na daf iken bahay a à Misra nà, anga aday ni ka anan məgala uno tə iken, pə iken a re, anga u no sa ndar anan sləmay uno anà do sə daliyugo ahay fok.†»¹⁸ Matanan acəkan, a ca ike, Mbərom a gan sumor anà dōwan awan, kawa sa nan, aday a kuran anan nga anà do hinen dukwen kawa sa nan.

Mivel a Mbərom sa ga tə sumor anahan sa ga ite

¹⁹ Hinahibay nà, ki jen asa: «Kak matanan cukutok nà, Mbərom a gafan 'am anà do ahay pə ines angamaw? Way ahay fok tə təra dukwen, kawa sa zlan à nga asəne, ines sə do ahay uda nə wuraw?»²⁰ Matanan, iken a aday nə waya saa vad uway pa 'am tə Mbərom a kəlanaw? Həna nà, way ma han a nə i mba apan sa jan anà do sa han anan: «Ka sa han nen kawa həna anan angamaw?» tətə daw?²¹ Do sa han səngəle nà, məgala anahan inde pə dudō aday sa han anan way ahay kawa sa nan bidaw? I han səngəle tə dudō ata awan, aday i han anan jugwire tə dudō a mə mbəsak ata re.

²² Mer su way a Mbərom a dukwen, kətanani! A nan do ahay tã san nə winen tə mivel a anga tinen, aday winen Ba Məgala re. Aya əna, kə ngəmak sə səmen anà do sə jənan pə mivel, aday abay ti lize ataya acəkan.²³ A nan anà Mbərom nà, do ahay tã san mazlaḡ anahan nə məduwen awan, aday i gəzla anan tə mənuko anga a nan sa gak uko sumor. A walay mənuko pa 'am kurre, anga aday dā njad mazlaḡ anahan.²⁴ Mənuko do a Mbərom mə ngamay aya awan. Əna kə ngəmak do ahay à wulen sə Yahuda ahay wa dəkdek bay. Kə ngəmak anan anà do ahay à wulen

* 9:7 Ca pə Laataanooji 21.12. † 9:9 Ca pə Laataanooji 18.10-14. ‡ 9:11-13 Ca pə Laataanooji 25.23. § 9:11-13 Ca pə Malakiya 1.2-3. * 9:15 Ca pə Gurtaaki 33.19. † 9:17 Ca pə Gurtaaki 9.16.

su do su kon a azar aya wa re.
 25 Mbərom a kà jak 'am ata tə dundo
 ana do maja'am anahan Hose'a, a
 wa:

«Dowan aya aday abay tinen do uno
 ahay bay ataya awan,
 həna ni ngaman atan do uno
 ahay kutok.

Dowan aya aday abay nə pəlay atan
 itəbay ataya awan,

həna ni pəlay atan kutok.†»

26 A ja asa, a wa:

«Ü kon a aday do ahay ta ja nà,
 tinen do uno ahay itəbay
 ataya dukwen,

à man ata adəka, ti ngaman
 atan wan ana Mbərom didek
 aya kutok, winen bahay sə
 sifa.Š»

27 Do maja'am a Mbərom Ezaya
 dukwen kà jak pə Isəra'ila ahay, a
 wa:

«Kwa abay Isəra'ila tē wasay nə
 kawa wiyen sə zlinger,
 saa tam nà, do ahay fok bay,
 əngal a mənjoek ca.

28 Mbərom Fetek i ga sariya pu do
 sə daliyugo ahay anga anga
 sə coy.*»

29 Ezaya ata kərtek a kə lahak sa
 ja:

«Abay Mbərom Ba Məgala à
 mbəşakak uko zahav
 mənjoek bina,
 də tərak kawa do sə Sodoma tə
 Gomora.†»

*Isəra'ila ahay tə sənək cəved sa
 tam didek a bay*

30 Lele həna juko nə kəkəma asa
 anaw? Do su kon a azar ataya
 tə njadək sə təra do didek aya pa
 'am a Mbərom anga tə dəfak nga pə
 Yesu. Aday abay tə pəlak sə təra do
 didek aya bay re. 31 Yahuda ahay
 ite nà, tə pəlak sə təra do didek aya
 ta sə dəfan apan anə Tawrita, əna tə
 njadək a cəved a bay. 32 Angamaw?
 Anga tinen tə bayak cəna ti njad

anan ta sə dəfan apan anə Tawrita
 ti mer su way, bina ta sa dəf nga
 pə Mbərom a bay. Anga nan, tə
 slahak pu kon sə hawan saray ü do
 ata awan. 33 A Deftere a Mbərom
 inde nà, Mbərom a ja pu kon ata, a
 wa:

«Cen apan, ni dəf kon sə hawan
 saray anə do ahay à
 Urəsalima,

kon sə slahay do ahay.

Aday do kə bənək alay à winen inde
 ite nà, i jalay a bay.†»

10

1 Mərak uno ahay, na gan amboh
 anə Mbərom tə mivəl kərtek a nà,
 u no nə Yahuda ahay tā njad sa
 tam ite. 2 Ni mba apan sa ja həna
 dukwen, tinen apan ti rəzlen à nga
 wa sə pərahan azar anə Mbərom nə
 cekərkarre, əna mənjoena asan wa
 way mə cəde ide aya awan. 3 Tə
 sənək sa jəka Mbərom i təra anan
 do ahay do didek aya pa 'am anahan
 kəkəmw nà, tə sənək bay. Tə pəlay
 sə təra do didek aya nà, tə cəved
 si mer su way dəkdək. Matanan,
 tinen tə mbərزلak a wa way sa nan
 à Mbərom. 4 Kwa pə ana Almasihu
 sa nay ahay wa nà, məgala ana
 Tawrita kə ndəvak coy. Natiya,
 kuwaya dowan a kə dəfak apan nga
 cəna, Mbərom i təra anan do didek
 a pa 'am anahan.

*Mbərom i tam anan do sa dəf nga
 pə Yesu ahay fok*

5 Musa a ja 'am pə cəved sə təra
 do didek a tə Tawrita nà, a wa: «Do
 sə dəfan apan anə 'am ana Tawrita
 nà, i njad sifa nə tə winen awan.*»

6 Əna cəved sə təra do didek a anga
 sa dəf nga pə Mbərom nà, cara.
 Deftere a Mbərom a wa: «Kà sa
 ja bay: «Wayə sa ján à mburom
 anaw?†»» Kawa sa ja nà, i ján
 saa ngaman anə Almasihu aday i

† 9:25 Ca pə Hose'a 2.1-3. Š 9:26 Ca pə Hose'a 2.25. * 9:28 Ca pə Esaaya 10.22-23. † 9:29
 Ca pə Esaaya 1.9; Laataanooji 19.23-28 re. † 9:33 Ca pə Esaaya 28.16. * 10:5 Ca pə Farillaaji
 Lewinjo'en 18.5. † 10:6 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 30.12.

dazay anan nə wayaw? ⁷ «Kâ sa ja bay: “Waya saa dazay à mæke inde anaw?†”» Kawa sa ja nà, waya saa zlazlamay anan Almasihu à mæke wa pə cakay sə məsinde ahay wa anaw? ⁸ Musa a ja nə kəkəma kutok anaw? A wa: «'Am a Mbərom winen bəse tə iken! Winen à 'am anak inde, à mivél anak inde re.Š» Wita nà, ləbara sa 'am a hənə manay apan mi dəkay anan pə cəved sa daf nga pə Mbərom ata kutok. ⁹ Ki mba apan sa ja pa 'am sə dō ahay fok, Yesu nà, winen Bahay anak tətə dāw? Kə tamahak aday kə dafak apan nga nà, Mbərom kə slabakak anan ahay à mæke wa dāw? Kak matanan nà, ata ki tam coy kutok. ¹⁰ Bina kak kə dafak nga pə Yesu à mivél anak inde nà, ki njad sə tərə dō dīdek a pa 'am a Mbərom. Aday kak ki dəkay anan pa 'am sə dō ahay, Yesu winen Ba Məduwen nà, Mbərom i tam iken acəkan. ¹¹ Anga Deftere a Mbərom a ja nà: «Dō kə bənak alay à winen inde ite nà, i jalay a bay.*» ¹² Cəved sa 'am ata nà, anga dō ahay fok: anga Yahuda ahay, aday anga dō su kon a azar aya re. Anga awan sə gəzla atan pi zek wa, ibay. Bahay a mənuko nà, winen Bahay sə dō ahay fok. A gan sumor anà dō sa daf nga pə sləmay anahan ahay nà, fok. ¹³ Kawa ana Deftere a Mbərom a sa ja kutok: «Kuwaya dōwan a kə dafak nga pə sləmay ana Mbərom Fetek cəna, i tam.†»

Cəved sə dəkay anan ləbara mugom awan

¹⁴ Ti njad sə həran nga anà Mbərom a aday tə dafak apan nga bay ata nà, kəkəməw? Kak aday kula tə slənek anan ləbara a bay nà, ti njad sa daf apan nga nə kəkəməw? Aka aday kak dōwan a kə təkərek atan anan bay nà,

ti sləne kəkəməw? ¹⁵ Kak dō ma slan a ibay nà, waya saa təkər 'am ata anaw? Kawa ana Deftere a Mbərom sa ja: «Saa rəba kawa saray su dō sə dəkay anan ləbara mugom ataya nə məw?†» ¹⁶ Əna saa təma anan ləbara mugom ata nə dō ahay fok bay. Dō mājə'am a Mbərom Ezaya kə jak, a wa: «Ba Məduwen, waya sa daf nga pa 'am a manay anaw?Š» ¹⁷ Matanan, dō kə dafak nga dukwen, anga ba kə slənek ləbara ana Yesu Almasihu. Aday dōwan kə slənek ləbara anahan dukwen, anga dō inde kə təkərek anan anan.

¹⁸ Kak matanan cukutok nà, ni cəce aday: Isəra'ila ahay nà, tə slənek anan ləbara a anan itəbay kələdāw? Tə slənek, bina Deftere a Mbərom kə jak, a wa:

«Tə slənek dūngo ana dō maslan uno ahay pu kon pu kon fok. 'Am a tinen a kə dəzlek hus pə mag-aga sə daliyugo.*»

¹⁹ Kak matanan asəna, ni cəce asa re, Isəra'ila ahay tə sənək anan 'am ata bidāw? Mbərom kə mbədahak apan kurre tə dūngo a Musa, a wa:

«Ni slabak anan sərak a kwanay pu kon kəriya awan.

Ni njak kwanay pi zek aday ki gen mivél pu kon a aday dō anahan aya ta san awan bay ata awan.†»

²⁰ Ezaya dukwen kə jəjarak bay, a wa:

«Mbərom a ja nà: “Sa njad nen nà, dōwan aya aday tə pələk nen bay ataya awan.

Na kan zek dukwen, anà dōwan aya aday tə cəcihek nen a bay jiga ataya awan.‡»

²¹ Aday pə Isəra'ila ahay ite nà, Mbərom a wa:

«Hway, nen apan ni ba sa kan alay anà dō uno ahay.

† **10:7** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 30.13. § **10:8** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 30.14. * **10:11** Ca pə Esaaya 28.16. † **10:13** Ca pə Yoo'el 3.5. ‡ **10:15** Ca pə Esaaya 52.7. § **10:16** Ca pə Esaaya 53.1. * **10:18** Ca pə Jabuurə 19.5. † **10:19** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 32.21. ‡ **10:20** Ca pə Esaaya 65.1.

Əna dōwan ataya nə tə dəfo apan bay,
ta ma nga sə vəze upo adəka. §»

11

Isəra'ila ahay ta gan i zek wa anə Mbərom

¹ Matanan kutok, ni cəce way inde kərtək aday: Kak matanan cukutok nə, a nan sa ja nə, Mbərom kə larak anan Isəra'ila ahay daw? Matanan bay! Anga nen a ta nga uno dukwen, nen Isəra'ila ahay. Nen mə wahay a pə dala mbak ana Benyamin, zahav ana Ibərahima. ² Mbərom kə larak anan do anahan Isəra'ila ahay bay, winen a sə walay atan kwakwa. Bina kə sənən way ana Deftere a Mbərom sa ja pə Eliya ata zle asanaw. Eliya winen apan i yiman anə Mbərom anga Isəra'ila ahay, ³ a wa: «Mbərom Fetek, do anaya tə vədak anan do maja'am anak ahay, tə mbəzlak anan man sə gədan dūngo anə way a manay ahay anga iken ataya awan. Mə mbəsak a sə pərahak azar nə nen a taayak. Aday hwiya a nan atan sa vad nen a re.*» ⁴ Zek a Mbərom awan, a mbədahan apan nə kəkəməw? A jan nə: «A'ay, iken taayak bay! Nə lavak anan zek tu do uno ahay inde mbulo cuwəe, tinen apan ti pəruho azar, tə dukwek anan gərmec u vo anə Ba'al itəbay.†» ⁵ Həna ata dukwen, matanan re. Mbərom kə lavak anan zek tu do ahay inde mə walay aya ə wulen sə Isəra'ila ahay wa hwiya anga sumor anahan. ⁶ Kak Mbərom kə gak atan sumor sə walay atan, a walay atan anga mer su way a tinen ahay bay, əna anga sumor anahan. Kak matanan bay cəna, wita i təra magwagway a tinen kutok, bina sumor a Mbərom sabay.

⁷ Ata həna nə kəkəmə kutok anaw? Way ana Isəra'ila ahay sə pəlay ata nə, tə njadək anan fok bay! Sa njad anan way ata cəna, do a Mbərom sə walay ə wulen a tinen wa ataya awan. Zek məduwen su do a tinen aya tə kurak anan nga a tinen ahay. ⁸ Kawa ana Deftere a Mbərom sa ja:

«Zek a Mbərom a sa ga aday tā san awan bay.

Kə tacak atan anan idə,
kə dəngəzlak atan anan sləmay.

Hus biten tinen hwiya matanan.‡»

⁹ Dawuda dukwen a ja patan, a wa:

«Way sa pa sə azar uko a tinen ahay ə təran atan kawa balay sa mbazl anan way sə kiβe ahay,

tə slahay anan, aday Mbərom ə kəta atan.

¹⁰ Mbərom ə hufof atan, aday tə canan idə kula sabay,

ə ga atan alay aday mivəl a tinen ə ndəroβ. §»

¹¹ Matanan həna, ni cəce way maza awan asa: Saray a sə dəcan anə Isəra'ila ahay ata nə, kə slahak anan ə məndək fok acəkan kutok daw? A'ay! Əna anga ines a tinen, do su kon azar aya tə njadək cəved sa tam pə cakay ana Mbərom kutok. A ga anan matanan aday Isəra'ila ahay tā ga sərak pu do su kon aya azar ataya awan. ¹² A alay ana Isəra'ila ahay sa ga ines ata nə, Mbərom kə gak anan lele anə do su kon azar aya pə daliyugo. Isəra'ila ahay tə slahay cəna, do azar aya ta njad zliile ə alay a Mbərom wa. Kak Mbərom kə gak anan lele anə do azar aya anga Isəra'ila ahay sə dəfan apan sabay ata nə, Isəra'ila ahay fok ta sak a may ahay pə cakay anahan a asa nə, sumor anahan i zalay re bidaw?

§ 10:21 Ca pə Esaaya 65.2. * 11:3 Ca pə 1 Laamiioe 19.10, 14. † 11:4 Ca pə 1 Laamiioe 19.18.

‡ 11:8 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 29.3; Esaaya 6.10. § 11:10 Ca pə Jabuuru 69.23-24.

Mbərom a tam anan do su kon azar aya nə kəkəməw?

¹³ Həna ni jak ikwen anə kwanay do su kon azar aya awan. Nə tərək do maslan ana Mbərom pə cakay a kwanay do su kon azar aya awan. Anga nan, na ca pi mer su way ata dukwen, mer su way lele cəvedəbay. ¹⁴ U no nə, do su kon uno aya dukwen tē cuno matanan, aday tā ga pikwen sərak, anga aday Mbərom á tam wa do a tinen aya əngal ti mer su way uno ata cite. ¹⁵ A alay ana Mbərom sa lar anan Isəra'ila ahay ata cəna, a zlah anan məlməl anahan tu do su kon aya azar a pə daliyugo fok kutok. Aday á alay azanan kə təmahak atan maza nə, saa təra nə ma asa anaw? Ataslay mivəl i ga inde, anga do ma mac aya ti njad sifa wiya awan.

¹⁶ Kak tə varak anan anan pen mama'am a anə Mbərom nə, pen a ma la6 ata azar a fok dukwen ana Mbərom a re.* Kak tə varak anan anan sləlay si sé ahay anə Mbərom nə, alay si sé dukwen anahan aya re. ¹⁷ Alay si sé zahav a azar aya tə gədak atan aday tē tapak ayak uda alay si sé sə ki6e á yime aya inde. 'Am ata a ja nə pə kwanay do su kon azar aya ata awan. Way ana Isəra'ila ahay sa taa təma lele aya á alay a Mbərom wa ata nə, saa təma atan həna nə, kwanay kutok. Ki təmihen anan nə kawa alay si sé sə təma way pə sləlay si sé wa ata re. ¹⁸ Anga nan kutok, ká sa kədiyen anan alay si sé mə kəkəl ataya bay. Ki həren anan nga i zek kəriya nə angamaw? Kwanay adəka nə, alay si sé ahay dəkdek, məgala ana alay si sé cəna, á sləlay aya inde. Bina, məgala ana sləlay a nay á alay si sé wa adəka bay.

¹⁹ Izəne do inde á wulen a kwanay i ja: «Abay Mbərom a a kəkəl anan alay si sé ataya nə, aday i tapay uda nen a kutok bidaw!» ²⁰ Acəkan, Mbərom a patay atan

wa, anga aday i tapay uda iken! Əna Mbərom a patay atan anga tə dəfak apan nga bay, aday a tapay uda iken dukwen, anga kə dəfak apan nga kutok. Kə həran nga anə zek adəka bay, jəjaran á Mbərom bugol. ²¹ Anga kak Mbərom kə patak anan Isəra'ila ahay, tinen alay si sé zahav awan ata nə, a ga apak kutok nə, i patay iken ite sabay, kak kə mbəsakak sa dəf apan nga nə, na dəw? Iken adəka nə mə tapay a nə atapay!

²² San anan kutok aday, Mbərom nə, winen do sumor awan, əna winen zizək re. Winen zizək tu do mə sləhay a pə cəved anahan wa ataya awan, əna pə iken ite kutok nə, winen do sumor awan, kak iken apan ki pərahan azar hwiya nə, na. Kak matanan bay, i i patay iken a re. ²³ Yahuda ataya dukwen nə, kak tə dəfak apan nga maza dukwen, i ma atan pə dədazl a tinen kwakwa a re. Anga məgala anahan nə, inde sə tapay atan maza awan. ²⁴ Kwanay Yahuda ahay itəbay ataya nə, kwanay kawa alay si sé sə ki6e ataya kutok. Tə gəday anan á ki6e wa, ta naa tapay anan pi sé sə agay ata awan. Kak Mbərom a ga way ma da 'am a kətanən ata nə, i mba apan sa ma anan Yahuda ahay á man a tinen inde sabay kələdaw, tinen aday nə alay si sé ata didek aya awan?

Yahuda ahay ti i may ahay pə cakay ana Mbərom mba

²⁵ Mərak uno ahay, u no nə, sənen anan way a mi dər a anan lele, aday kə həren anan nga anə zek ahay bay. Bina, Isəra'ila ahay əngal a nan atan sa dəf nga pə Mbərom bay, anga mivəl a tinen mə kuray aya awan. Ti naa mbəda mba, əna do su kon azar aya Mbərom sə walay atan ataya tē mbəda apan 'am fok aday. Ata Isəra'ila i dəf nga pə Mbərom kutok.

* 11:16 Ca pə Limle 15.19-21.

26 Natiya Mbərom a i tam anan zahav sə Isəra'ila ahay fok cite. Mə vinde à Deftere inde, Mbərom a wa:

«Dowan a saa tam anan do ahay ata nà, i nay ahay à Urəsəlima wa.

I pəse anan huwan ana wan a Yakob ahay fok.

27 Həna anan nà, 'am uno sa ban tə tinen à alay a ni pəsen atan anan ines a tinen ahay ata awan.†»

28 Yahuda ahay tə təra do manide ana Mbərom ahay, anga ta ngam sə təma ləbara mugom ata bay. Natiya kutok, kwanay do su kon azar aya ata awan, ki mben apan sa zla à bahay anahan inde. Aya əna, Mbərom kə walak atan i pəlay atan hwiya, anga kə zlapak anan anà bije a tinen ahay. 29 Mbərom kə ngamak anan anà dowan a aday kə zlapak anan, i varan way nà, i təra nə hwiya kawa anahan ata awan. Mbərom a mbədahan anà 'am bay. 30 Kwanay do su kon a azar aya ata dukwen, à alay a inde nà, kə dəfen anan ahay apan anà Mbərom a cara daw? Əna həna ki gen anan i zek wa, anga Yahuda ahay dukwen tə dəfak anan apan bay. 31 A təra tə tinen Yahuda ahay dukwen matana re. Həna ti dəfan apan anà Mbərom bay, aday Mbərom kə gak ikwen sumor à yime a tinen inde kutok. Ata aday, tinen ti yam pə ines a tinen, aday tã gan i zek wa anà Mbərom ite. 32 Matanan, Mbərom kə varak anan cəved anà kuwaya anga aday à dəfan apan anà Mbərom bay ata way anahan. Ata aday do ahay ti gan i zek wa dukwen, fok a tinen a kutok.

Mazlaḅ a Mbərom

33 Tə didem a, sumor a Mbərom nà, məduwen awan. Asan way anahan kə zalak do ahay fok, aday

a san way ahay nə fok. Way anahan sə bayak dukwen, dowan a san sə dakay anan tətibay. Dowan sə gəzlan alay anà cəved anahan ibay fok re. 34 Deftere a Mbərom a ja nà: «Sa san abayak nga ana Mbərom a nə wayaw?»

Dowan inde saa təkəren 'am a sləmay ibay.‡»

35 «Wayə sə varan way aday i təran gudire à Mbərom anaw?§»

36 Sə ndakay anan way ahay fok nə Mbərom.

Way ahay fok à alay anahan inde, aday ti ga inde dukwen anga winen.

Do ahay tə varan mazlaḅ anà Mbərom pa sə viyviya awan! Amen.

12

Anjahay ana do si mer su way ana Mbərom

1 Mərak uno ahay, Mbərom kə gak uko sumor nə bayak awan. Anga nan, nə cəce pikwen wa həna kutok nà, viren anan anan nga a kwanay anà Mbərom, kawa way sə do ahay sə varan anà Mbərom tə sifa aya ata awan. Təren do ma ga nga aya anga Mbərom. Ata nà, i zlan à nga anà Mbərom a kutok, aday ki həren anan nga tə didem awan. 2 Kī gen kawa do sə daliyugo ahay bay. Adəka bay, mbiken anan mível a kwanay anà Mbərom à mbəda anan, ta sə varak ikwen abayak nga wiya aya awan. Ata nà, ki sənən way ana Mbərom a sa gan may ata kutok: way sərom aya awan, way sa zlan à nga, aday way lele aya kutok.

3 Nen nà, Mbərom kə gak uno sumor, kə tərak nen do maslan anahan. Anga nan, nen apan ni jak ikwen fok, na wa: Kə həren anan nga anà zek bay. Sənən adəka nà, nga a kwanay aya awan. Cen pə

mægala ana Mbərom a sə varak ikwen ata awan aday. Ki sənen kutok, kwanay pə cəved a Mbərom nə kəkəmwaw.

⁴ Zek su dō nà, kərtek, əna hawal aya inde apan dukwen bayak awan, kuwaya ti mer su way anahan cara. ⁵ Tə mənuko həna dukwen, matanan. Mənuko bayak awan, əna mənuko zek kərtektəkke, anga mənuko mə japay aya tə Yesu Almasihu, aday mənuko fok mə japay aya pi zek re.

⁶ Mbərom kà varak uko mægala ahay nə cara cara, kawa sa zlan à nga anà winen awan. Natiya, kuwaya à ga anan mer su way tə way ana Mbərom a sə varan ata awan. Kak Mbərom a varak nə mægala sə ma anan 'am anahan awan, ma anan kawa anahan sə varak anan mægala ata kutok. ⁷ Kak Mbərom a varak nə mægala sa man zek anà dō ahay, man atan zek. Kak Mbərom a varak mægala sə tətakan anan way anà dō ahay, tətakan atan anan. ⁸ Kak Mbərom a varak nə mægala sə varan gədan anà dō ahay, varan atan gədan. Kak Mbərom a varak mægala sa varan way anà dō mətawak aya awan, varan atan tə mivəl kərtek awan. Kak Mbərom a varak nə mægala sə njahan pa 'am wa anà dō ahay, njahan atan pa 'am wa tə mivəl kərtek awan. Kak Mbərom a varak mægala sa gan sumor anà dō ahay nà, ga anan tə ataslay mivəl awan.

⁹ Pəlen dō a azar aya tə mivəl kərtek awan, aday tə təbəlem dəkdek bay. Way lelibay aya cəna, kə ngəmen bay. Pəlen nə way lele aya awan. ¹⁰ Pəlen zek ahay à wulen a kwanay, kawa mərak sə pəlay zek ahay ataya awan. Dəfen anan apan anà dō a azar aya tə mivəl kərtek awan. ¹¹ Gen mer su way nə tə mægala si zek a kwanay a təkə. Kə taren dō sə isew ahay bay.

Gen anan mer su way anà Bahay a nuko Yesu nə tə mivəl kərtek a re. ¹² Dəfen anan ide a kwanay zuhhwe nà, pə way ana Mbərom saa varak uko ata tə ataslay mivəl awan. Səmen anan anà dəcə ahay, gen anan amboh anà Mbərom nə kwa siwa siwa fok. ¹³ Gəzlen zlıle a kwanay ahay tu dō a Yesu ahay, kak ana tinen ibay nà, na. Təmihen mbəlok ahay à gala a kwanay ahay.

¹⁴ Gen anan amboh a Mbərom aday à dəf alay sə mazlaḅ anahan pu dō sə jugwar pikwen wa 'am ahay ataya awan. Kà saa tahislen atan bay. ¹⁵ Tislen mivəl tu dō sə taslay mivəl ahay. Yimen pi zek tu dō sa yam ahay. ¹⁶ 'Am à zlak ikwen pi zek tu dō a kwanay ahay. Kə həren anan nga anà zek bay. Gen anan mer su way ahay nə fok lele, kwa mer su way cədəw aya awan. Kí cen pa nga a kwanay kawa dō kəlire* aya bay.

¹⁷ Kak dōwan a kə gak ikwen huwan nà, kə si men anan anan uda siked a bay. Pəlay adəka nà, cəved sa ga way lele aya aday dō ahay ta san zle, way lele aya ata awan. ¹⁸ Ga mægala lele, aday kak cəved inde nà, njahay zay tə dō ahay fok. ¹⁹ Kwanay car uno ahay, kí men anan anan uda siked anà dōwan bay. Mbəsiken anan Mbərom a à sa ga patan mivəl. Dəftere a Mbərom a ja nà: «Mbərom Fetek a wa: “Ama siked nà, anuno kərtek. Saa hamay anan huwan sə dō ahay nà, nen awan.†”»

²⁰ Adəka nà, gen kawa ana Dəftere a Mbərom sa ja: «Kak dō manide anak, may a han apan nà, varan dəf. Kak sa gan nə jom, varan a'am à sa. Ka gak matanan kutok nà, i təra kawa kə halan slan sə uko pa nga, i yam pə ines anahan kutok.‡» ²¹ Kə mbəsiken anan cəved anà sədcek à mbasay pikwen bay, əna mbisen pə sədcek ta sa ga way

* 12:16 Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom. † 12:19 Ca pə

Tooktaaki Tawreeta 32.35. ‡ 12:20 Ca pə Balndi 25.21-22.

lele aya awan adäka.

13

Däfen anan apan anä bahay sã daliyugo ahay

¹ Kuwaya ä däfan apan anä ngomna, anga dö sã lavan nga anä dö ahay ataya fok, sã varan atan mägala ata nä, zek a Mbërom awan. Aday sa däf atan dukwen, winen a re. ² Matanan kutok, dowan a kã säderek pã ngomna dukwen, a sãder nä pi zek a Mbërom awan. Ata, dö matanan ata a ngëzahay pi zek nä sariya a Mbërom. ³ Aday dö sa ga way lele aya ite nä, ti jëjaran anä dö sã lavan atan nga ahay itëbay, si dö sa ga way lelibay aya aday bina. A nak sã jëjaran anä ngomna bay ba? Ga nä way lele awan. Ata ngomna i hërak nga. ⁴ Matanan, anga winen dukwen, a ga nä mer su way a Mbërom a re. A nan sa mak ikwen zek sa ga way lele aya awan. Aday kak ka gak way lelibay a dukwen, jëjaran, anga Mbërom a varan mägala ata nä kãriya bay re. Winen dö si mer su way a Mbërom anga sã dakan anan mivël a Mbërom sa ga anä dö ahay ta sa gan atan sariya pã way lelibay aya awan. ⁵ Anga nan, lele sã däfan apan anä ngomna. Gen matanan anga kã sãnen zle ä mivël a kwanay a nä, wita cãved lele awan, bina anga sa jëka tã sa gak ikwen sariya bay ata adäka bay.

⁶ Aday dukwen, ka var jangal nä, anga nan re, bina Mbërom kã däfak anan dö si mer su way ataya tã ga anan lele. ⁷ Himen anan anan anä dowan ataya way a tãde ki himen atan ataya awan. Viren jangal anä dö sã cakal aya awan. Viren anan anan dala sã duwan anä dö sã tãma aya awan. Jëjiren anan anä dö a tãde ki jëjiren atan ataya awan,

aday däfen anan apan anä dö a tãde ki däfen atan apan ataya re.

Pãlen dö a azar aya anga sã däfan apan anä Mbërom

⁸ Gudire ana dowan ä ga inde pikwen ibay, si gudire kãrtektække saa mbädëk pikwen nä, na: gudire sã asan zek. Gudire ata nä, a ndav itëbay. Aday dö sa san dö nä, kã gak way ana Tawrita sa gan may ata fok. ⁹ Mbërom a jak uko nä: «Kã ga mädigwed bay, kã vad nga su dö bay, kã ga akar bay, kã ga ubor pã way su dö bay.*» 'Am a anaya pi zek tã azar aya fok nä mã japay a nä, ä 'am kãrtek a inde, a wa: «Pãlay anan dö sã cakay su doh anak kawa iken sã pãlay anan nga anak ata awan.†» ¹⁰ Dö sã pãlay anan dö sã cakay su doh anahan nä, a gan way lelibay a bay. Matanan, kak kã pëlak anan dö sã cakay su doh anak ahay nä, kã däfak anan apan anä Tawrita fok kutok.

¹¹ Gen matanan, anga kã sãnen alay a anan ata zle, alay sã pädëk pã ahan a kwanay ahay wa kutok. Bina alay ana Mbërom saa tam kwanay sã coy ata, winen bãse. Winen dãren kawa ä alay a mãnuko sã däfay ahay nga pã Yesu ata sabay. ¹² Luvon winen apan i ndav, idë winen apan i cãde. Dã ga way a mãnuko sa taa ga sã luvon ataya sabay. Ruko way sã alay a mãnuko ahay saa vad anan zek tã way lelibay ataya si pec kutok. ¹³ Zluko tã cãved lele aya kawa dö sa bar si pec ahay ata awan. Dã vaway nga tã mahay bay, dë mbäsakan zek anä agasle lelibay aya bay, tã cãved a wura wura dukwen dã jãn uho bay re, dë tãre bay, aday dã ga ubor pã way sã dö azar aya bay. ¹⁴ Mbäsiken anan cãved anä Bahay a mãnuko Yesu Almasihu ä tãrak ikwen way sã alay a kwanay awan.

* **13:9** Ca pë Gurtaaki 20.13-15, 17; Tooktaaki Tawreeta 5.17-19, 21. † **13:9** Ca pë Farillaaji Lewinjo'en 19.18.

Kâ bayiken pə way sə ubor si zek a kwanay ahay sabay.

14

Ki men anan anan mungok anə zek ahay bay

¹Təmihen anan do bəle a pə cəved sə pərahan azar anə Yesu ataya awan, mənjenja kwanay sə tere tə winen pə way anahan sə bayak à mivél anahan inde ata awan. ²Do azar aya ti bayak, way sa pa inde mə gafay 'am a ibay. Ti rac way ahay so. Əna do aday winen bəle a pə cəved a Mbərom ata nà, i rac sluwed itəbay. ³Dowan a sa rac way so ata â sa kədəy anan dowan a sa rac sluwed itəbay ata bay. Aday dowan sa rac sluwed itəbay ata dukwen, â sa man anan mungok anə dowan sa rac way so ata bay re, anga Mbərom winen nà, kə təmahak anan mərak ata re. ⁴Iken nə wayaw? Ka ra zek sa man anan mungok anə bile su do hinen ata nà, kəkəməw? Kà gak way lelibay a nà, saa gafan 'am nə bahay anahan. Kà gak way lele dukwen, saa ngəran dukwen, bahay anahan ata re. Tə didəm a nà, Bahay a mənuko i mba apan sa gan nga tətə, i tavay nə njənan.

⁵Azar su do a, a bayak nà, luvon ahay inde sə zalay luvon hinen ahay, aday do ahay inde tə bayak nə luvon ahay fok nə hərro. Kuwaya â san anan lele, way anahan a sə bayak apan à mivél inde ata awan. ⁶Kak dowan a kə zalak anan luvon hinen pə luvon a azar aya wa, a ga matanan anga sə həran nga anə Bahay a nuko. Do sa pa way so, a nan dukwen sə həran nga anə Bahay a nuko, anga a ngəran à Mbərom aday a sa pa way. Ata do sa pa way azar aya itəbay ata dukwen, a nan sə həran anan nga anə Bahay a nuko re, aday a ngəran dukwen anə Mbərom a re.

⁷Dowan a inde à wulen a mənuko, a lavan nga anə zek anahan tətə pə daliyugo dukwen ibay. Aday dowan sa mac anga nga anahan a dukwen ibay re. ⁸Kak mənuko tə sifa aya nà, wita anga aday dā ga mer su way ana Bahay a mənuko. Kak də məcak, də mac anga sa ga dukwen mer su way anahan a re. Matanan, kwa â ga nə mənuko tə sifa aya awan, kwa â ga nə də məcak, mənuko do si mer su way ana Bahay a mənuko hwiya. ⁹Anga Yesu Almasihu nə kə məcak, kə slabakak ahay à məke wa, aday â təra bahay su do tə sifa aya awan, aday winen bahay su do ma mac aya re.

¹⁰Aday iken, ka gan sariya anə do sə cakay su doh anak nà, angamaw? Kə kədəy anan nà, angamaw? Mənuko a fok, dī zla saa tavay pa 'am ana Mbərom, do saa gak uko sariya ata awan. ¹¹Mbərom a ja à Deftere anahan inde, a wa:

«Tə didək awan, kuwaya fok i nay ahay sa naa dukwo gərmec ü vo.

Kuwaya i ja ta 'am anahan awan, nen nə Mbərom acəkan.*»

¹²Kawa sa ja bine siwaw nà, kuwaya i tavay pa 'am a Mbərom, i i cakay anan way anahan sa ga həna ata tə alay anahan awan.

Kə fakay anan mərak anak i ines inde bay

¹³Kak matanan cukutok nà, dē mbədək sa gan sariya anə mərak a mənuko ahay sabay. Adəka bay, kà si gen way aday i fakay anan mərak ahay i ines inde ata bay.

¹⁴Bina manay mə japay aya tə Bahay a mənuko Yesu, aday na san zle lele, awan inde ma ga mənjadak a ta nga anahan a nà, ibay. Əna dowan a kə bayakak awan a inde nə tə mənjadak a kəma, â sa pa bay, anga pə winen nà, a ga mənjadak acəkan. ¹⁵Kak kə nəsək anan mivél

* 14:11 Ca pə Esaaya 45.23.

anà m̀arak anak ahay t̀ə way sa pa anak ǹa, ata a nan sa ja ǹə k̀ə p̀alay anan bay. Almasihu k̀ə m̀acak anga m̀arak ata awan. Way sa pa anak ̀a sa lize anan bay. ¹⁶ A ga apak ǹa, way sa pa anak ata ǹa, lele. ̀əna kak ka san zle d̀o ahay ti i jak ǹə lelibay k̀əma, k̀a pa bay, aday d̀o ahay t̀a ja apak way lelibay a sabay. ¹⁷ 'Am s̀ə bahay a Mb̀erom ǹa, k̀a jak awan p̀ə way anak sa pa ata bay. Kwa p̀ə way anak sa sa ata d̀ukwen, k̀a jak awan bay re. Bahay a Mb̀erom ǹa, way ana Apasay C̀ancan a sa ga ̀a m̀anuko inde ata awan. A mak uko zek sa ga way lele aya, a varak uko zay s̀ə njahay p̀ə k̀artek awan, aday i varak uko ataslay mivel. ¹⁸ D̀owan a winen apan i gan mer su way aǹa Yesu Almasihu matanan ata ǹa, i zlan ̀a nga aǹa Mb̀erom kutok, aday d̀o ahay ti d̀əfan apan aǹa d̀o matanan ata awan.

¹⁹ Anga nan, guko m̀əgala sa ga way s̀ə ngəzahay ahay zay ataya awan, aday way sa man zek aǹa d̀o ahay sa har ̀a 'am a Mb̀erom inde ataya re. ²⁰ K̀a nes anan mer su way a Mb̀erom anga way anak sa pa bay. Ayaw, awan inde m̀ənjadak a bay. ̀əna, kak m̀arak anak ahay ti sa slahay anga way anak sa pa c̀əna, m̀b̀esak sa pa way ata awan. ²¹ Way lele c̀əna, k̀a sa ga way s̀ə fakay anan m̀arak ahay i ines inde ataya bay, kwa ̀a ga ǹə sa rac sluwed, kwa ̀a ga ǹə sa sa mahay, kwa ̀a ga ǹə sa ga ma ma fok. ²² Way anak sa san pa 'am a anan ata ǹa, k̀a jan anan aǹa d̀owan bay, si kwanay t̀ə Mb̀erom a d̀əkdek. D̀o sa ga way t̀ə ajalay nga a cuwcew bay ata c̀əna, i taslay mivel. ²³ Aya ̀əna, d̀o s̀ə v̀ad̀an uway aǹa nga anahan anga way anahan sa pa ǹa, winen apan i ga ines, anga k̀ə d̀əfak anan mivel anahan p̀ə way anahan a sa ga ata bay. Pa 'am a Mb̀erom ǹa, d̀owan a k̀a gak way aday a san sa j̀əka lelibay kabay lele

d̀ukwen a san bay c̀əna, k̀a gak ines.

15

Ga way sa zlan ̀a nga aǹa d̀o a azar aya awan

¹ M̀anuko d̀o m̀əgala aya p̀ə c̀əved a Mb̀erom ata, muko anan zek aǹa d̀o b̀ale aya awan. D̀a ga way sa zlak uko ̀a nga ̀a nuko v̀arre a bay. ² M̀anuko fok, guko way sa zlan ̀a nga aǹa m̀arak a m̀anuko ahay, anga aday d̀a man atan zek sa har pa 'am ana Mb̀erom. ³ Yesu Almasihu a ta nga anahan a d̀ukwen k̀ə p̀alak way sa zlan ̀a nga a bay re. Ad̀əka bay, a t̀əra ǹə kawa m̀ə vinde apan ̀a Deftere a Mb̀erom inde ata awan, a wa: «D̀o ahay t̀ə g̀ənahak ǹa, anakiken Mb̀erom, ̀əna 'am a tinen ata a njad ǹə nen awan.*» ⁴ Way a m̀ə vinde ̀a Deftere a Mb̀erom inde ata fok, t̀ə vinde anan anga aday way a m̀ə vinde ata ̀a d̀akak uko anan way, aday anga d̀ə d̀əfan ide aǹa way a Mb̀erom s̀ə zlapak uko anan ataya awan. Ata d̀i d̀əma way ahay lele kawa ana Deftere s̀ə varak uko anan m̀əgala ata awan. ⁵ Mb̀erom Bahay s̀ə varan m̀əgala aǹa d̀o ahay s̀ə d̀əma way ata, ̀a t̀əra anan abayak nga a kwanay k̀artek, aday k̀i gen way kawa ana Almasihu Yesu sa ga ataya awan. ⁶ Ata kwanay a fok ki njidən s̀ə h̀əran nga aǹa Mb̀erom, B̀əbay ana Bahay a nuko Yesu Almasihu, t̀ə c̀əved k̀artek awan. 'Am a kwanay d̀ukwen k̀artek awan.

Do su kon azar aya t̀ə h̀əran nga aǹa Mb̀erom

⁷ Matanan, t̀əmihen zek ahay, kwanay a fok, kawa ana Almasihu s̀ə t̀əma kwanay ata re, aday d̀o ahay t̀ə h̀əran nga aǹa Mb̀erom. ⁸ Na jak ikwen ǹa, Almasihu Yesu k̀ə t̀ərak d̀o si mer su way ana Yahuda ahay, anga s̀ə d̀akan atan anan ǹa, Mb̀erom winen d̀o s̀ə d̀idək, aday way anahan s̀ə zlapan

* 15:3 Ca p̀ə Jabuura 69.10.

anan anà bije a manay ahay fok ata ti tæra. ⁹ Aday ata, dō su kon azar aya ata ti hæran nga anà Mbærom anga sumor anahan sa ga anga tinen ata re. A tæra kawa Deftere a Mbærom sa ja apan ata awan, a wa: «Anga nan, ni hærak nga, Mbærom uno, à wulen su dō aday tinen Yahuda ahay bay ataya awan,

ni zambad iken tæ ara ahay.†»

¹⁰ 'Am a Mbærom a ja asa, a wa:

«Kwanay Yahuda ahay itæbay ataya awan, tislén mível pæ kærtek a tu dō a Mbærom ahay.‡»

¹¹ A man hinen asa, a wa:

«Kwanay Yahuda ahay itæbay ataya fok, hæren anan nga anà Mbærom Fetek.

Kwanay dō su kon ahay fok, zambiden anan.§»

¹² Ezaya kà jak re, a wa:

«Dō sæ slala ana Yisa i nay ahay saa tæra bahay su dō su kon a azar aya awan.

Tinen ti dæfan ide aday à tam atan.*»

¹³ Mbærom, dō sæ varan mægala anà dō ahay sæ dæfan ide ata, à varak ikwen ataslay mível, à varak ikwen zay, anga kæ dæfen nga pæ winen awan. Natiya ki dæfen anan ide bayak a tæ mægala sæ Apasay Cæncan awan.

Mer su way ana Pol

¹⁴ Mærak uno ahay, nen a ta nga uno dukwen, na san zle, kwanay næ dō lele aya awan, kæ sænen didek zle, aday ki mben apan sæ tætakan anan way anà zek a kwanay ahay coy. ¹⁵ Əna, næ vindek ikwen ayak tæ gædan a pæ way azar aya nà, anga u no kæ mbædæken anan way a anaya à nga wa bay. Na ga matanan, anga zek a Mbærom a kà gak uno sumor anahan ¹⁶ sa

daf nen dō si mer su way ana Almasihu Yesu awan, à wulen su dō su kon azar aya Yahuda ahay bay ata awan. Nen apan ni dækan atan anan læbara mugom a sa nay pæ cakay a Mbærom wa ata nà, næ tærak kawa dō sæ gædan dongo anà way anga Mbærom. Anga kak tæ dæfak apan nga nà, ata ti tæra kawa way mæ varan aya, Apasay Cæncan a sa gan nga cara aday à zlan à nga anà Mbærom ata awan.

¹⁷ Natiya kutok, ni taslay mível ti mer su way ana Mbærom sæ vuro anga ajapay a manay tæ Almasihu Yesu ata awan. ¹⁸ Ni ja 'am sæ awan maza kula bay. Ni ja nà, pæ way ana Almasihu a sa ga ti nen ata dækdæk. Anga kæ varak uno mægala sæ bænán alay anà dō su kon aya aday tinen Yahuda ahay itæbay ataya pæ cakay ana Mbærom, aday tæ dæfan apan. A ga matanan ata nà, ta 'am uno sa ja ataya, aday tæ way uno sa ga ataya, ¹⁹ aday tæ masuwayan ahay cara cara, aday tæ mægala ana Apasay anahan re. Næ dækak anan anan læbara mugom a pæ Yesu Almasihu anà dō ahay, næ dazlan ahay kwa à Uræsalima wa, hus næ dæzle anan à Iliriya. ²⁰ U zlo à nga sæ dækay anan læbara mugom a à man aya aday dō ahay tæ slænek anan læbara a Yesu Almasihu fan bay ataya awan, anga u no sa ga mer su way pa su dō hinen bay. ²¹ U no adæka nà, à tæra kawa winen mæ vinde a à Deftere a Mbærom inde ata awan:

«Dowan aya aday kula ta jak atan 'am pæ winen itæbay ataya, tinen ti canan.

Aday dowan aya kula tæ slænek way pæ winen itæbay ataya, ti san anan kutok.†»

A nan anà Pol sa zla à Ruma

²² Anga nan kutok, saray bayak a na gak anan may sa zlak ayak saa cay ahay pikwen cæna, na njad cæved a bay. ²³ Kà gak ava bayak a u

† 15:9 Ca pæ 2 Samuyila 22.50; Jabuura 18.50. ‡ 15:10 Ca pæ Tooktaaki Tawreeta 32.43.

§ 15:11 Ca pæ Jabuura 117.1. * 15:12 Ca pæ Esaaya 11.10. † 15:21 Ca pæ Esaaya 52.15.

no sa cak ikwen ahay idé, əna mer su way uno kə mbəsakak uno cəved bay. Həna mer su way uno à man a anan kə ndəvak kutok. ²⁴ Natiya, à alay a ni i zla à Espaniya ata nà, ni njahay àga kwanay mənjoek, anga aday kə tislən uno mivəl aday kī men uno zek tə cəved sə dəzle à man ata awan.

²⁵ Əna həna ni zla à Urəsəlima aday ni i man zek anà dō a Yesu ahay à man ata awan, ²⁶ anga dō a Yesu ahay à Makedoniya tə Akaya ta gak anan may sə cakal way anga sa man zek anà dō mətawak aya à wulən su dō a Yesu ahay à Urəsəlima. ²⁷ Tə bayak sə cakal way ata nə tə alay a tinen aya, aday tədə sa ga nə abay matanan way anahan. Yahuda ahay ta mak anan zek anà dō su kon azar aya sa njad anan magwagway ana Mbərom. Matanan re, lele nə dō su kon a azar aya tā man zek anà Yahuda ahay tə way sə daliyugo ahay ite re. ²⁸ Natiya kutok, na sak a ndav anan mer su way ata aday nə varak atan anan dala ata coy nà, ni i zla à Espaniya tə àga kwanay. ²⁹ Na san zle re, na sak a zlak ayak àga kwanay nà, Yesu Almasihu i gak ikwen sumor bayak a anga nen a sa cak ikwen ahay idé ata awan.

³⁰ Mərak uno ahay, kwanay kə dəfen nga pə Bahay a mənuko Yesu Almasihu, aday Apasay a Mbərom kə varak ikwen məgala sə pəlay zek ahay. Anga nan kutok, nen apan ni gak ikwen amboh, kem, gen anan amboh à Mbərom tə mivəl kərtek a anga nen, aday ū mo zek. ³¹ Gen amboh, anga aday dō sə Yahudiya ahay aday tə dəfak nga pə Yesu bay ataya tə bəno mbiyed bay ite. Gen amboh dukwen, aday way uno saa zla anan à Urəsəlima ata à zlan à nga anà dō a Yesu ahay à man ata awan. ³² Natiya, kak Mbərom kə pəlak nà, ni zlak ayak àga kwanay nen mə taslay mivəl awan. Ata ni njad sə taslay mivəl pə kərtek a tə

kwanay a fok kutok.

³³ Mbərom, dō sa taa var zay ata, à gak ikwen nga. Amen!

16

Pol a jan 'am anà Ruma ahay

¹ U no sa jak ikwen ayak 'am həna pə mərak a mənuko Fəbe. Uwar ata a ga mer su way ana Mbərom à Kenkeriya à wulən su dō a Yesu ahay. ² Kə zlak ayak àga kwanay cəna, təmihən anan tə mivəl kərtek a lele, anga winen dō ana Bahay a mənuko. Təmihən anan kawa abay tədə dō a Yesu ahay ti ga ata awan. Viren anan way sə kəcan ata fok, anga kə mak anan zek anà dō ahay bayak a, kwa i nen a dukwen, kə mak uno zek a re.

³ Jen anan 'am anà atə Pəriskila ta mbaz anahan Akilas. Manay ma taa ga mer su way ana Almasihu Yesu nə pə kərtek awan. ⁴ A alay a inde abay ni mac coy nà, su mo zek sa tam nə tinen awan. Abay kwa ti mac anga nen dukwen, tə lavak anan zek coy. Saa ngəran atan nə nen dəkdek bay. Dō a Yesu ahay aday tinen Yahuda ahay bay ataya fok ti ngəran atan re. ⁵ Na jak anan 'am anà dō a Yesu ahay sə halay nga àga tinen ataya fok re.

Na jak anan ayak 'am anà Epaynet, car uno didek awan. Winen dō sa lah sa dəf nga pə Yesu Almasihu mama'am a pə daliyugo sə Aziya. ⁶ Na jak anan ayak 'am anà Mariyama, winen dukwen kə gak mer su way bayak a anga kwanay.

⁷ Na jak anan ayak 'am anà dō sə àga nen ahay, atə Andərenikus tə Yuniyas. Ma pay dangay nə jiga awan, tinen dō tə mazla6 aya bayak a à wulən su dō maslan ahay, aday tə luho sa dəf nga pə Yesu Almasihu adəka, bina nə lahan atan bay.

⁸ Na jak anan ayak 'am anà Ampəliyatus, car uno awan, manay à alay ana Bahay Yesu inde maya awan.

⁹ Na jak anan ayak 'am anà Urben ma taa ga mer su way ana Yesu Almasihu nə pə kərtek awan.

Na jak anan ayak 'am anà Sətakis, car uno dīdek awan.

¹⁰ Na jak anan ayak 'am anà Apeles, winen dūkwen kà gak dāce anga Yesu Almasihu aday kə səmak anan lele.

Na jak anan ayak 'am anà dō sə āga Aristobul ahay re.

¹¹ Na jak anan ayak 'am anà dō uno Herodiyon.

Na jak anan ayak 'am anà dō a Bahay a mənuko Yesu ahay āga Narsis.

¹² Na jak anan ayak 'am anà Tirofen tə Tiropas, dō sa ga mer su way ana Bahay a mənuko Yesu ahay.

Na jak anan ayak 'am anà Persis, mazar uno dīdek awan, sa ga mer su way anga Bahay a mənuko bayak a nə winen.

¹³ Na jak anan ayak 'am anà Rufus, dō lele pə cəved sə pərahan azar anà Bahay a mənuko Yesu.

Na jak anan ayak 'am anà may anahan, kà gak uno nga kawa nen wan si zek anahan dīdek awan.

¹⁴ Na jak anan ayak 'am anà Sinkərit, Fəlegon, Hermes, Patrobas, Hermas, aday dō a Yesu azar aya āga tinen ataya fok re.

¹⁵ Na jak anan ayak 'am anà Filolog tə Yuliya, aday atə Nere tə mərak anahan re.

Na jak anan ayak 'am anà Olimp as aday anà dō a Yesu azar aya āga tinen ataya fok re.

¹⁶ Jen anan 'am i zek ahay lele. Dō sə egliz ana Yesu Almasihu ahay fok ta jak ikwen ayak 'am re.

Andav sa 'am ahay

¹⁷ Mərak uno ahay, ma gak ikwen ayak kem, gen anan ngatay anà dō sa ngam way a kwanay mə tətak aya bay ataya awan. Tinen apan ti gəzla anan dō ahay pi zek wa, aday tinen apan ti fakan alay anà dō ahay pə cəved lele aya wa. Kə nji-hen pə cakay a tinen bay. ¹⁸ Zahav

su dō ataya nà, ta ga nə mer su way ana Bahay a nuko Yesu Almasihu bay, si way sa zlan atan à nga vərre. Tinen apan ti ran mindel anà dō ahay nə ta 'am. Natiya, tə njəkan uda anà dō ma san way a bay ataya awan. ¹⁹ Kwanay ite nà, dō ahay fok ta san zle, kə dāfen anan apan anà Bahay a nuko Yesu. Anga nan, nen apan ni taslay mivél tə kwanay bayak a re. U no nà, təren dō sa san sa ga mer su way lele aya dəkdek, mənəna sə japay anan tə huwan. ²⁰ I njahay bayak a sabay, Mbərom, Bahay sə zay, i varak ikwen məgala sə mbasay pə Fakalaw, ki jənen apan bəse coy. Bahay a nuko Yesu ā gak ikwen sumor anahan.

²¹ Timote, dōwan a sa ga mer su way maya ti nen ata kà jak ikwen ayak 'am. Dō uno a anaya ta jak ikwen ayak 'am a re: atə Lukiyus tə Yason tatə Sosipater. ²² Nen Tertiyus, dō sə vinde dərəwel ana Pol a anan, na jak ikwen ayak 'am, nen dō ana Bahay a nuko Yesu. ²³ Gayus kà jak ikwen ayak 'am. Nə njahay nà, āga winen, aday dō a Yesu ahay ta taa nay sa ga amboh āga winen. Erastus, dō sa ban dala sə wulen su doh a anan ata, tə Kawartus, mərak a mənuko, ta jak ikwen ayak 'am re.

[²⁴ Bahay a mənuko Yesu ā gak ikwen sumor à kwanay a fok. Amen.]

Pol a həran nga anà Mbərom

²⁵ Zambaduko anan sləmay a Mbərom! I mba apan sə varak ikwen məgala sə njahay mə ngazlay saray aya à cəved anahan inde, kawa ana ləbara mugom a nen sə dəkak ikwen anan ata awan. Kwakwa ata nà, Mbərom kə dərək anan ləbara mugom ata awan. ²⁶ Əna həna winen a kà kak anan ahay uho, aday dō ahay tə wazay nə way ana dō maja'am a Mbərom ataya sə vinde pə Almasihu ata awan. A ga matanan, anga aday dō su kon ahay fok tā daf apan nga, tə dəfan apan kutok. ²⁷ Həruko anan

nga à Mbərom pa sə viyviya awan!
Asan way anahan nə a zalay way
ahay fok. Həruko anan nga anga
Yesu Almasihu re. Amen!

**Derewel ana Pol sɛ
vinden ayak anà dɔ sɛ
Korintu ahay
mama'am awan
Adakay way pɛ
deftere a anan**

A alay ata nà, Korintu nà, wulen su doh mɛduwen awan. A man ata nà, Pol kɛ wazak anan lɛbara a Yesu mugom a anà Yahuda ahay aday anà dɔ su kon azar aya re. Pɛ dɛba anahan a wa kutok, Pol a slɛne nà, 'am aya inde tɛ slabakak à wulen sɛ dɔ a Yesu ahay cara cara bayak awan. Do ahay tɛ gɛzɛlak zek ahay jɛban jɛban, 'am sɛ gɛba zek ahay so, anjahay sɛkɛffe inde à man sɛ slɛne wazo ibay, apa dɛf cɛncan a kɛ tɛrak way sa ga anan azay, tɛ sɛnak sa ga anan mer su way tɛ mɛgala ana Apasay Cɛncan a sa var ataya bay, aday tɛ sɛnak 'am sɛ aslabakay ana dɔ ma mac aya à mɛke wa bay. Natiya kutok, Pol a mbɛdɛfahan atan ayak pɛ way ataya fok, ta sɛ dɛkan atan anan asan zek a Mbɛrom anga dɔ ahay.

Nga sa 'am ahay

Aja 'am ahay (1.1-9)

Atɛra zek kɛrtek tɛ dɛdom ana Yesu mɛzlɛngad awan (1.10 - 2.16)

Agan nga anà atɛtak way ana dɔ maslan a Yesu ahay (3.1 - 4.21)

'Am sɛ gɛba zek ahay (5.1 - 7.40)

Ahɛran nga à Mbɛrom, bina anà pɛra ahay bay (8.1 - 11.1)

Mɛgala ana Apasay Cɛncan aya awan (11.2 - 14.40)

Yesu kɛ mbasak pɛ amac (15.1-58)

Andav sa 'am ahay (16.1-24)

Pol a jan ayak 'am anà dɔ sɛ Korintu ahay

¹ Sɛ vindek ikwen ayak derewel a anan nà, nen Pol. Kà zɛlak anan à nga à Mbɛrom sɛ ngumo aday nɛ

tɛra dɔ maslan ana Yesu Almasihu. Ma jak ikwen ayak 'am, manay tɛ Sostenes, winen dɔ sa dɛf nga pɛ Yesu Almasihu kawa mɛnuko a re. ² Mɛ vindek ikwen ayak anà kwanay dɔ a Yesu ahay à wulen su doh sɛ Korintu. Kɛ tɛren dɔ a Mbɛrom ahay anga Yesu Almasihu. Mbɛrom a ngamak ikwen nà, anga aday kɛ tɛren dɔ mɛ japay aya tɛ winen awan. Kɛ ngamak anan anà dɔ sɛ dukwen garmec ù vo anà Yesu Almasihu kwa aha ataya fok, anga aday tɛ tɛra dɔ mɛ japay aya tɛ winen a re. Yesu nà, winen Bahay a mɛnuko a fok. ³ Mbɛrom Bɛbay a mɛnuko tɛ Yesu Almasihu Bahay a mɛnuko tɛ gak ikwen sumor, aday tɛ varak ikwen zay a tinen.

Pol a ngɛran anà Mbɛrom anga dɔ sɛ Korintu ahay

⁴ Hwiya nɛ ngɛran anà Mbɛrom jiya nà, anga sumor anahan sa gak ikwen ta sɛ japay kwanay tɛ Yesu Almasihu ata awan. ⁵ Anga Mbɛrom dɔ sɛ japay kwanay tɛ Yesu Almasihu ata nà, kɛ varak ikwen mɛgala ahay cara cara. Kɛ tɛrak kwanay dɔ sa san way ahay, aday kɛ varak ikwen mɛgala sɛ dɛkay anan 'am anahan anà dɔ ahay coy. ⁶ Kɛ njidɛn anan way ataya awan. Bina, à alay a manay sɛ dɛkak ikwen anan lɛbara a Yesu Almasihu ata dukwen nà, kɛ tɛmihen a nɛ tɛ didek a à mivel a kwanay inde. ⁷ Anga nan kutok, kwanay dɔ sa ba amay ana Yesu Almasihu Bahay a mɛnuko ataya nà, kɛ njidɛn anan mɛgala ahay fok coy. Awan a inde a kɛcak ikwen nà, inde sabay. ⁸ Mbɛrom dukwen i tɛra kwanay dɔ njɛnnjan aya hus à andav ana daliyugo inde, anga aday dɔwan à sa njad pikwen alay sa 'am sɛ slahay kwanay à sariya a Mbɛrom inde pɛ luvon ana Bahay a mɛnuko Yesu Almasihu saa may ahay ata bay. ⁹ Matanan, kɛ jɛjiren awan bay, anga Mbɛrom a sɛ ngamak ikwen aday sɛ japay kwanay tɛ

wan anahan Yesu Almasihu Bahay a mənuko ata nà, winen nə dō didek awan, a ga anan way anahan a sa ja ataya hwiya.

Agəzla zek à wulen su dō a Yesu ahay

¹⁰ Matanan, mərak uno ahay, na gak ikwen ayak amboh tə sləmay ana Yesu Almasihu, Bahay a mənuko. Kem, 'am à zlak ikwen pi zek, aday kə gəzlen zek ahay à wulen a kwanay ahay inde bay re. Təren dō mə japay aya awan, mível a kwanay à ga nə kərtek aday abayak nga a kwanay ahay dukwen à ga nə kərtek a re. ¹¹ Bina 6a dō ahay inde ta nak ahay àga Kuluwe wa pə cakay uno, tə dəkak uno anan atəre inde à wulen a kwanay. ¹² U no sa ja nà, azar su dō a kwanay aya ta wa: «Manay nà, dō ana Pol ahay.» Azar aya ite ta wa: «Manay dukwen dō ana Apolos ahay.» Azar su dō əngal aya asa ta wa: «Manay nà, dō ana Piyer ahay.» Aday azar su dō aya ite kutok ta wa: «Manay nà, dō ana Almasihu ahay.» ¹³ Ki jen matanan ata nà, 6a Almasihu a nà, kə gəzлак anan zek anahan a daw? Kabay kwanay kə jilen nə tə darak ayak pə dədom mə zləngad a anga kwanay nà, nen Pol a daw? Kabay ki gen baptisma nà, tə sləmay uno, nen Pol a ite daw?

¹⁴ Nə ngəran anà Mbərom tətibay adəka, anga nen na gak anan baptisma anà dōwan bay, əna si atə Kərispus tə Gayus dəkdek. ¹⁵ Natiya dōwan inde i mba apan sa jəka a ga baptisma nə tə sləmay uno nen Pol nà, ibay. ¹⁶ Ayaw, cəkəbay nə mbədəkek anan à nga wa adəka re, 6a na gak anan baptisma anà Siti-fanas, winen tu dō su doh anahan ahay re. Pə də6a anahan a wa, na gak anan baptisma anà dōwan a inde nà, na san sabay. ¹⁷ Bina, Almasihu a slan nen aday nà, saa gan baptisma anà dō ahay bay, əna

saa dəkay anan ləbara mugom a anà dō ahay. Nen apan ni dəkay anan ləbara sa 'am anahan ata, əna tə asan way kawa su dō zənzen a sə bayak apan ata bay. Na ga matanan bay nà, anga aday amac a Yesu Almasihu a pə dədom mə zləngad ata à təra awan kəriya bay.

Asan way a Mbərom tə asan way su dō zənzen awan

¹⁸ Ləbara sə amac a Yesu Almasihu pə dədom mə zləngad ata nà, dō saa lize ahay ta ca apan nə kawa way sə mindel kəriya awan. Əna pə mənuko dō saa tam ahay ite nà, dā san zle wita nə məgala a Mbərom a way anahan. ¹⁹ Da san way ata zle nà, anga 6a Mbərom kə jak à Deftere inde, a wa:

«Ni lize anan kəlire su dō kəlire aya awan,
aday ni jəjay anan asan way su dō ma san way aya fok.*»

²⁰ Natiya kutok, kak Mbərom a kə jak matanan cukutok nà, dō a kəlire ataya ti ga inde asa daw? Kabay miter sə Tawrita ahay nà, ti ga inde daw? Kabay dō sa san sa vad awiyaway ahay nà, tinen ti ga inde daw? Asan way a tinen ata i man atan zek pə awan bay jiga awan. Mbərom kə tərak anan asan way a tinen ata way sə mindel kəriya awan.

²¹ Matanan dō sə daliyugo ahay, tə asan way a tinen ata, tə canak anan anà way a Mbərom sə ndakay tə kəlire† anahan awan, əna tə sənək wa Mbərom a bay hwiya. Anga nan kutok, Mbərom a tə alay anahan a kə varak anan cəved sa tam anà dō sə sləne ləbara sa 'am a manay sə wazay anan ata awan. Əna cəkəbay, dō ahay ta ca pə ləbara ata nə kawa way sə mindel adəka. ²² Yahuda ahay ite nà, ta gan may aday ti sa təma 'am ata nə, si ti canan anà masuwayan aday. Gərek ahay ite, a nan atan ti saa

* 1:19 Ca pə Esaaya 29.14. † 1:21 Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

təma nà, si ti san tə kəlire sa nga a tinen a aday. ²³ Aya əna mənuko də dakay anan nà, Yesu Almasihu nə tə darak anan pə dədom mə zləngad awan. Ata pə Yahuda ahay nà, wita way sə bənan atan mbiyed. Pu do sə pəra ahay ite, wita nà, da ja nə 'am sə mindel kəriya awan. ²⁴ Əna pə mənuko do a Mbərom mə ngamay aya kwa á ga nə à wulen sə Yahuda ahay wa, kabay à wulen su do sə pəra ahay wa nà, da san zle, Yesu Almasihu nà, winen məgala ana Mbərom tə kəlire anahan a təkə fok. ²⁵ Way a Mbərom sa ga nà, kawa way sə mindel kəriya awan, aday cəkəbay, way ata a zalay asan way su do zənzen awan. Way anahan sa ga nə kawa way bəle awan, aday cəkəbay way ata a zalan məgala à nga wa anà do ahay bugol.

²⁶ Matanan, mərak uno ahay, ənga bayiken pi zek a kwanay a mə ngamay ataya aday. Pu do sə daliyugo ahay nà, do kəlire aya inde à wulen a kwanay gem ibay, do tə məgala aya dukwen inde à wulen a kwanay gem ibay, aday do sə ngəlaw ahay dukwen nà, inde à wulen a kwanay gem ibay re. ²⁷ Əna Mbərom a walay adəka nà, do mindel aya awan, anga aday ti pəkan waray i ide anà do sa jəka tinen nə ta san way zle ataya awan. Aday Mbərom a walay do bəle aya awan, anga aday ti pəkan waray i ide anà do sa jəka tinen məgala aya ata awan. ²⁸ Aday a walay do kəriya aya awan, tu do aday do ahay tə kədey atan ataya awan, aday tu do demdemem aya pə daliyugo wa. A ga matanan nà, anga aday sə lize anan do sə mazaab ahay pə daliyugo a anan wa. ²⁹ Matanan kutok, dowan i mba apan sə həran nga anà zek pa 'am anahan bay. ³⁰ Sə japay mənuko tə Yesu Almasihu nà, zek a Mbərom awan. Matanan həna Mbərom a təra anan Yesu Almasihu nà, dədazl

sə asan way a mənuko kutok. Kawa sa ja nà, tə Yesu Almasihu ata kutok, də tərak do didek aya pa 'am anahan aday də tərak do anahan ahay ma tam aya i ines wa tə alay anahan. ³¹ Anga nan kutok, kawa ana Deftere a Mbərom sa ja: «Kak dowan a inde a nan sa ga ti zek nà, á ga ti zek adəka nà, ti mer su way a Mbərom sa ga.†»

2

Wazo ana Pol à Korintu

¹ Mərak uno ahay, à alay a nen sa zlak ayak əga kwanay kurre sə dakak ikwen anan way a Mbərom mi der aya ata nà, nə dakak ikwen anan nə tə cəved sa 'am ma da 'am aya bay. Aday dukwen, nə dakak ikwen anan nə tə cəved sə asan way su do sə daliyugo ahay bay re asanaw? ² Anga, na zlak ayak əga kwanay nà, na gan may nà san kərtek nà, Yesu Almasihu, aday winen mə daray a pə dədom mə zləngad ata awan. ³ A alay a nen əga kwanay ata nà, nen bəle awan, zlawan u go, aday nen apan ni jəjar re. ⁴ Nen apan ni wazak ikwen 'am a Mbərom nà, na vak ikwen nga tə asan way sə do ahay bay. Əna məgala ana Apasay a Mbərom a dakak ikwen anan nà, 'am uno sa jak ikwen ata nə 'am didek aya awan. ⁵ Anga nan kutok, kə dəfen nga pə Mbərom nà, anga asan way su do zənzen a bay, əna tə məgala a Mbərom.

Asan way su do zənzen a tə kəlire a Mbərom

⁶ Anà do ma san nga aya à cəved sa daf nga pə Mbərom ata nà, mə dakan atan anan ayak nə kəlire sə asan way didek awan. Kəlire ata nà, mbala ana do sə daliyugo ahay bay, kabay mbala ana do məduwen aya sə lavan nga anà do ahay ataya bay re. Do sa san way ataya nà, ti i lize anan pi zek azanan. ⁷ Əna

† 1:31 Ca pə Yeremiya 9.22-23.

kəlire mbala manay sə đakak ikwen anan ata nà, winen nà kəlire mbala a Mbərom awan. Wita nà, abay winen mi đer awan kwakwa. Kwa daliyugo đukwen mənđakay a fan bay, Mbərom a lavay anan zek tə kəlire anahan, anga aday sa tam mənuko à mazlaḅ anahan inde. ⁸ A wulen su đo sə lavan nga anà đo ahay pə daliyugo ataya nà, đowan inde kwa kərtek sa san way ata nà, ibay. Abay tã san aka nà, tiya ti darak anan ayak Bahay sə mazlaḅ pə đədom mə zləngad ata bay. ⁹ Way ata nà, a təra kawa mə vinde awan à Deftere a Mbərom inde ata awan, a wa:

«Way a aday kula đowan kə canak anan bay,
kula đowan kə slənek bay,
aday kula đowan kə bayakak apan à mivél inde bay ata nà,
Mbərom a lavan anan zek tə way ata anà đo sə pəlay anan ahay.*»

¹⁰ Aya mənuko nà, Mbərom a kak uko anan ahay way a mi đer ataya tə məgala sə Apasay anahan. Apasay anahan ata nà, a zəzor anan way ahay fok, kwa abay á ga nà, way mi đer aya à mivél a Mbərom a inde təkede đukwen, a san zle hwiya re. ¹¹ Natiya, đo zənzen a nà, sa san way sə mivél anahan a aday nà, si apasay si zek anahan awan. Matana re, đowan sa mba apan sa san way sə mivél a Mbərom nà, ibay, si Apasay si zek anahan a way anahan re. ¹² Mənuko nà, Apasay a à mənuko inde ata nà, mbala a Mbərom a way anahan, bina apasay sə daliyugo a anan bay. Anga nan, đə mba apan sa san sumor a Mbərom ma gak uko aya fok ata awan. ¹³ Anga nan kutok, manay apan mi đakay a way anà đo ahay nà, sə pəkan umo 'am nà, Apasay a Mbərom

awan, bina asan way sə daliyugo bay. Natiya mə tətakan anan đidek sə way mbala Apasay a Mbərom ata anà đo aday Apasay a Mbərom inde à mivél a tinen inde ataya awan.

¹⁴ Natiya awan, đowan a aday kə njadak Apasay a Mbərom à mivél anahan inde bay cəna, i mba apan sə təma way ana Apasay a Mbərom sə varan anà đo ahay ataya bay. Bina winen a ca apan aday nə kawa way sə mindel kəriya aya awan. I sləne bay, anga sa man zek anà đo ahay aday sə sləne way ataya nà, Apasay a Mbərom awan. ¹⁵ Əna đo aday Apasay a Mbərom inde à mivél anahan inde ata nà, a mba apan sə gəzlan alay pi zek wa anà way ahay lele. Əna zek anahan a kutok nà, đowan a mba apan sa san 'am anahan a bay. ¹⁶ Anga Deftere a Mbərom a wa: «Sa san abayak nga ana Mbərom a nə wayaw? Đowan inde saa təkəren 'am a sləmay ibay.†» Aya, manay nà, Apasay a Mbərom inde à mivél a manay, aday mə bayak nà, way kawa ana Yesu Almasihu a sə bayak ata awan.

3

Do si mer su way ana Mbərom ahay

¹ Matanan mərak uno ahay, à alay uno sa zlak ayak ága kwanay ata nà, na mbak apan sa jak ikwen way ahay kawa abay ni jan anà đo ahay aday Apasay inde à tinen inde coy ataya bay. Na jak ikwen ayak adəka nà, kawa đo sə daliyugo ahay, anga kwanay a à alay ata nà, kawa gwaslay ahay mba, kə tərən đo sə pərahan azar anà Yesu Almasihu mə jəra aya fan bay. ² Anga nan, nə tətakak ikwen anan à alay ata đukwen nà, way ma da 'am aya bay ataya re, bina winen ma da 'am ataya nà, ki mben apan

* 2:9 Ca pə Esaaya 64.3. † 2:16 Ca pə Esaaya 40.13. * 3:2 Pol a ngaman anà way ataya nà, «pay» ta «daf».

fan bay.* Aday kwa abay á ga nà həna biten təkede dukwen, ki mben apan fan bay re, ³ anga kwanay hwiya kawa do sə daliyugo ahay mba. Bina hwiya kwanay apan i gen sarak ahay pi zek, aday atəre dukwen, way a kwanay re. Ata nà, kwanay kawa do sə daliyugo ahay ba? Aday ki gen nà, way su do sə daliyugo aya kutok bidaw? ⁴ Kak aday azar su do a kwanay aya ta wa: «Manay nà, do ana Pol ahay» aday do hinen ahay ite ti ja: «Manay nà, do ana Apolos ahay», ata ki gen way matanan ataya nà, kwanay do sə daliyugo aya sabay kutok daw?

⁵ Apolos ata nà, awan a maw? Pol nà, winen wayaw? Manay nà, do si mer su way a Mbərom ahay coy. Ma ga nə mer su way sə dakak ikwen anan ləbara ana Yesu Almasihu anga aday kə dəfen apan nga. Kuwaya, manay ma ga nə mer su way mbala ana Mbərom a sə ngaman umo apan sa ga ata awan. ⁶ Manay ma ga nà, kawa do sa ga mer su way à guvo ahay. Nen sə lahak ayak sə dakak ikwen anan 'am a Mbərom ata nà, nə tərak kawa do sa casl way à guvo. Apolos, winen a zlak ayak nà, a pərahan azar anà mer su way a Mbərom àga kwanay kawa do sə pəkan a'am anà zahav sə way a ma casl ata awan. Əna sa har anan zahav sə way ata nà, zek a Mbərom awan. ⁷ Matana kutok, do sa casl way tu do sə pəkan a'am fok a tinen a, cew maya ta slak awan a ibay. Əna si zek a Mbərom a tə alay anahan do sa har anan zahav sə way ata awan. ⁸ Natiya kutok, á ga nə nen Pol, do sa casl, á ga nə Apolos, do sə pəkan a'am, cew maya manay a, awan inde kə gəzłak manay pi zek wa daw? Əna zek a Mbərom i varan umo magwagway si mer su way anà kuwaya pə herreḃ sə ayanga a manay. ⁹ Manay cew maya tə Apolos a nà, mə japay nə pi mer su way a Mbərom awan. Kwanay a

kutok, kə tərən nà, guvo a Mbərom ata awan.

Aday asa kə tərən kawa doh aday Mbərom winen apan i han ata re. ¹⁰ Nen nà, Mbərom kə gak umo sumor anahan, bina sə dazlan anan mer su way ata àga kwanay nà, nen awan. Matanan kutok, nə tərak do mərıke a sa san sa han doh ata awan. Nə pəkak anan saray sə way a coy. Aday do hinen ahay tinen apan ti han apan. Əna kuwaya á han apan dukwen, tə wurwer awan. ¹¹ Saray su doh nà, ma pak a coy. Saray su doh ata nà, Yesu Almasihu. Dowan inde i mba apan sa pak uda maza sabay. ¹² Pə saray sə way ata kutok, do ahay bayak a tinen apan ti han apan. Azar a ta han apan tə guro, azar aya dukwen ta han apan tə rəslom, azar aya ite tu kon mə jəra aya awan. Aday jəba su do azar aya ite, tinen kutok nà, ta han apan tə dədom, tə mapapar, aday azar aya kutok tə gusuko. ¹³ Aya əna, pə luvon sə sariya kutok nà, jiyjay i dav pi mer su way ana kuwaya fok. Mbərom i kataḃ anan mer su way ana kuwaya tə uko. Ata aday di canan anà mer su way a mənuko ahay kutok, kwa á ga nə lele, kwa á ga nə lelibay, ata di san kutok. ¹⁴ Kak aday uko kə mbak apan sa vak anan mer su way à dōwan a bay nà, ata winen i njad magwagway anahan. ¹⁵ Əna kak uko kə mbak apan sa vak anan mer su way a dōwan a ite nà, i njad awan bay. Zek anahan a dada nà, i tam, əna i tam nə wurcihew wurcihew kawa do sə təmay ahay á 'am sə uko wa, alay məgaḃar awan.

¹⁶ Kwanay nà, kə tərən kawa doh sə mazlaḃ a Mbərom, aday Apasay anahan mə njahay a à mível a kwanay inde. Wita nə kə sənən apan itəbay daw? ¹⁷ Kak dōwan a kə nasek anan doh sə mazlaḃ a Mbərom ata nà, Mbərom i lize anan dōwan ata awan. Anga doh sə mazlaḃ a Mbərom nà, cəncan

awan, aday kwanay dukwen doh ata awan.

¹⁸ Natiya kutok, dōwan â sa njakan uda anâ zek anahan bay. Kak dōwan a inde â wulen a kwanay kâ jak winen nâ dō ma san way a pə daliyugo a anan nâ, â tēra zek anahan nâ dō mindel a adəka, aday â njad kəlire didek a kutok.

¹⁹ Anga asan way su dō sə daliyugo ahay nâ, Mbərom a ca apan nə wita nə mindel kəriya awan. Deftere a Mbərom a ja nâ: «Mbərom a mbazl anan dō ma san way aya â balay sə wurwer a tinen aya inde.†» ²⁰ Aday a ja asa re, a wa: «Mbərom Fetek a san nâ, abayak nga su dō ma san way aya nə way kəriya aya awan.‡»

²¹ Anga nan kutok, dōwan â sa həran nga anâ zek anga dō zenzen a bay. Sənen adəka nâ, way ahay fok nə ana kwanay. ²² A ga nə nen Pol, â ga nə Apolos kabay Piyer nâ, manay a fok nə ana kwanay a bidaw? Aday, kwa daliyugo, kwa sifa, kwa amac, kabay way sə alay a həna a anan, kabay way sa nay â alay a azanan pa 'am ata awan fok nâ, ana kwanay awan. ²³ Aday zek a kwanay a ite nâ, sə lavay kwanay dukwen nə Almasihu. Aday Almasihu a ite dukwen, ana Mbərom awan.

4

Do maslan ana Yesu ahay

¹ Sənen apan lele, manay dō maslan ana Almasihu ahay nâ, dō si mer su way anahan ahay. Mbərom a varan umo anan mer su way sə dakan anan anâ dō ahay way anahan abay mi dər aya kwakwa ata awan. ² Natiya kutok, dō si mer su way a aday ti mbəsakan mer su way â alay inde ata nâ, sumor a nâ, dō didek awan. ³ Nen a aday nâ, kə gəden uno azar, kī jen nə nen lele kabay nen lelibay fok nâ, awan a jalay nen bay. Kwa â ga nə dōwan aya inde tinen apan

ti gudō azar ata dəp nâ, awan a jalay nen bay re. Kwa mez si zek uno təkede kâ jak uno awan a ibay.

⁴ Anga nen a nə bayak nâ, awan a mi dər a inde aday tədə abay sə gudō apan azar nə ibay. Əna kutok nâ, u no sa ja nə nen na ga ines itəbay ata bay re. Suu go sariya nâ, zek a Mbərom a tə alay anahan awan.

⁵ A nak ikwen sə lahan pa 'am anâ Mbərom sa gan sariya anâ dō ahay nâ, angamaw? Ben luvon a aday Bahay a mənuko i sa ga sariya ata aday. Winen a kâ nak kutok nâ, i dav anan jiyjay anahan pə way a mi dər a i ide zenzen a inde ataya, i kay anan ahay uho way sə mivel sə dō ahay kutok re. A alay ata kutok, Mbərom i həran nga anâ kuwaya pi mer su way anahan ma ga aya awan.

⁶ Mərak uno ahay, nə vindek ikwen ayak minje sə way a anaya pə manay tə Apolos nâ, anga aday kə sənen way a mi dər aya uda ata awan. U no nâ, pərihen anan azar anâ way a mə vinde â Deftere a Mbərom inde ataya awan. Kə həran anan nga anâ zek a kwanay anga dō kərtek, aday sə kədey anan dō azar aya bay. ⁷ Anga, sa jak iken nâ, kə zalay dō azar a nə wayaw? Awan anak a inde aday kə təma pə Mbərom wa bay nə maw? Ibay fok. Ka ga anan ti zek kawa ka njad tə alay anak a ite nâ, angamaw?

⁸ A ga pikwen nâ, kə njiden anan way ahay fok, kwanay dō zlile aya awan, aday ki jen nâ, kwanay bahay ahay. Aday kə bayiken nâ, manay nə bahay ahay itəbay. Abay â ga nə matanan cukutok nâ, wita lele, dī ga bahay ata nə pə kərtek a jiga bugol bidaw? ⁹ Aya nâ, matanan bay. Manay nə dō maslan anâ Yesu Almasihu ahay. Əna Mbərom a tēra manay kawa dō mədakwidok aya awan, kawa dō kəriya aya awan, aday ma ban

† 3:19 Ca pə Ayuba 5.13. ‡ 3:20 Ca pə Jabuura 94.11.

aya coy saa vad manay pa 'am sə do ahay fok ata awan. Mə təra kawa way sə gəsle anan pə ide sə do ahay, kwa pə ide ana maslay a Mbərom ahay re. ¹⁰ Do sə daliyugo ahay ta ca pumo nà, kawa mindel ahay, anga manay apan mi dakay anan ləbara ana Almasihu. Aday a ga pikwen nà, kwanay kə sənən way zle, anga ajapay a kwanay tə Yesu Almasihu ata awan. Manay ite nà, do bəle aya awan. Kwanay nà, məgala aya awan. Manay nà, do ahay tə kədəy manay, aday tə varak ikwen mazlaḅ anà kwanay bugol kutok. ¹¹ Hus həna biten dukwen nà, may winen apan i rawad manay, manay apan mi mac tu jom re. Zana lele aya inde pumo itəbay re, ta taa ndaḅay manay nə hwiya. Manay apan mi bar nə karara kawa doh a manay nə inde itəbay. ¹² Mə rəzlen à nga wa anà mer su way nə ndekərkarre, anga aday mâ njad sa tar alay à 'am.* Kwa tə gənahak umo dəp nà, manay ma ma nga sə pəsen atan anan adəka nà, 'am lele aya awan. Tə jugurak pumo wa 'am dəp nà, mə dəma anan ca. ¹³ Do ahay ti rac manay ta 'am, əna manay mi bənan atan mbac adəka re. Ti ga alay tə manay kawa kwaskwalay. Həna hwiya ma nan anà dowan bay, kawa ruhom sə daliyugo a anan.

¹⁴ Nə vindek ikwen ayak nà, anga sə pəkak ikwen waray i ide pə way a kwanay sa ga ataya bay, əna anga u no sa jak ikwen ayak panan wa lele, kwanay wan uno ahay, car uno ahay. ¹⁵ Kwa abay à ga nə do ahay inde bayak a tə baslay zek bay sa zlak ayak əga kwanay saa dakak ikwen anan ləbara ana Almasihu dəp nà, bəbay a kwanay pə cəved sə pərahan azar anà Yesu Almasihu inde kərtek nə, nen a hwiya. Na ja matanan nà, anga sə dakak ikwen anan ləbara mugom a nà, nen.

Kwanay kə təmihen sa daf nga pə Yesu Almasihu nə à alay uno wa. ¹⁶ Anga nan kutok, nə cəce pikwen wa nà, pərihen anan azar anà azla uno awan. ¹⁷ Matanan nə slənak ikwen ayak Timote, winen wan uno ləliwe uno awan, winen ma daf nga pə Bahay a mənuko Yesu a nə lele. Winen kə sak a dəzlek ayak nà, i dakak ikwen anan cəved uno sə pərahan azar anà Yesu Almasihu nə lele. Wita nà, way uno sə dakan anan anà do a Yesu ahay kwa aha fok ata awan.

¹⁸ Do a azar aya tinen apan ti zlapay awan, à wulen a kwanay inde. Tə bayak nà, i ga nə ni zlak ayak əga kwanay sabay. ¹⁹ Əna kə zlak anan à nga anà Bahay a mənuko Yesu nà, nen apan ni zlak ayak bəse. Ata ni i san anan do sə zlapay awan ataya nà, tə bəbal awan kəriya daw, kabay məgala a tinen a inde acəkan daw kutok. ²⁰ Anga bahay a Mbərom nà, way məgala awan, bina abəbal awan bay. ²¹ A nak ikwen jiga nə maw? Nà zlak ayak əga kwanay nə tə məkidek a daw, kabay nà zlak ayak nə tə asan zek a aday tə anjahay səkəffe à mivél inde daw?

5

Way ma ga waray a à mamasl su do a Yesu ahay inde

¹ Ihe, nen apan ni sləne kwa ta sə wura fok, ta wa, 'am inde məduwen a əga kwanay. Nə sləne nà, dowan a inde nə tə nahay tə uwar ana bəbay anahan. Jəba sə way ata nà, kwa à mamasl su do sə pəra ahay inde dukwen, ta gan may bay re. ² Abay tədə pə jəba sə way ata nà, ki yimen anan anan adəka, əna kwanay nà, gədek a zlapay anan re. Do sa ga way matanan ata nà, kə rəzlen anan à wulen a kwanay wa bay adəka nà, angamaw? ³ Kwa à ga nə nen daren tə kwanay, apasay uno winen inde tə

* 4:12 Ca pə Mer su way ahay 18.3.

kwanay. Do sa ga way matanan ata nà, nen nà gəzłak anan sariya anahan a coy, kawa nen inde à wulen a kwanay. ⁴ Na jak ikwen ayak tə sləmay ana Bahay a mənuko Yesu hənà nà, hilen nga pa 'am ata awan, aday nen a dukwen, apasay uno i ga inde à mamasl a kwanay, aday dukwen məgala ana Bahay a mənuko Yesu i ga inde re. ⁵ Aday ka sak a hilen nga ata nà, viren anan anan dowan ata à alay inde anà Fakalaw, aday ubor si zek anahan á lize. Ata nà, sifa anahan i tam pə luvon ana Bahay a mənuko saa may ata awan.

⁶ Kwanay apan ki zlabiren awan bugol nà, ki gen nə way lele daw? Bina kə sənən sa jəka: «Wudəh mənjoek cəna, a zlabar anan nuko nə fok» nà, kə sənən bidaw? ⁷ Ines nà, kawa wudəh ata awan. Matanan, pəken anan ines a kwanay ahay à wulen a kwanay wa. Natiya, ki tənən do didek aya awan. Bina abay hənà ata adəka nà, kwanay mə təra a nà, do didek aya coy, anga Yesu Almasihu kə məcak kawa wan sə təman mə waslan a anà Mbərom pə luvon sa ga azar uko sə Pasəka ata awan.* ⁸ Anga nan kutok, guko azar uko sə Pasəka ata nə, tə way mənjenə wudəh ata awan, kawa sa ja nà, tə mivəl cədan'a aday à didek a inde.† Bina mbəsakuko atə sədək tə huwan, anga tinen way lelibay aya kawa wudəh ata awan.

⁹ A dərəwel uno sə vindək ikwen ayak hinen inde ata nà, na jak ikwen ayak bidaw? Kà saa jipen tu do sa ján uho ahay bay. ¹⁰ Nə vindək ikwen ayak matanan ata nà, na ja nə pu do sa ján uho ahay, do sa ga ubor pə dala ahay, kabay do sə van nga anà do ahay, kabay do sa ga pəra ahay, əna tinen abay do sə daliyugo aya way anahan ata bay asanaw? Kak abay na ja nə pə tinen

nà, wita si ki mbəsiken anjahay pə daliyugo bidaw? ¹¹ Əna na ja nà, pu do aday a jan anà nga anahan a nà, winen do a Yesu, aday cəkəbay winen do sa ján uho, winen do sa ga ubor pə dala, winen do sa ga pəra, winen do sa gad mungwalay pu do, winen do sə vaway nga aday do sa van nga anà do ahay ata awan. Do sa ga way matanan ataya nà, kə tiren alay à tuwez jiga bay fok.

¹²⁻¹³ Mə zaray ənaw ahay pi zek tu do sə daliyugo ataya aha, aday saa gan atan sariya awan anaw? Wita nà, mer su way a Mbərom awan. Aya əna, do a Yesu ahay kutok nà, saa gan atan anan sariya a tinen ahay nə kwanay awan. Anga Deftere a Mbərom kə jak, a wa: «Rəzlen anan do sə huwan ahay à wulen a kwanay wa.‡»

6

Sariya à wulen su do a Yesu ahay

¹ Awan a kə slahak ikwen ù uko inde nà, ki men nga sa zla anan 'am a nə à man su do sə pəra ahay. Wita kə zlak pi zek bay asanaw? Ki zlen anan 'am ata à man a do a Yesu ahay bidaw? ² Kə sənən zle, saa gan sariya anà do sə daliyugo ahay fok bugol nə mənuko do a Yesu ahay asanaw? Kak aday matanan cukutok nà, way a cacədew ataya à mamasl a kwanay inde nà, ki mben apan sə cəcal anan bay nə angamaw? ³ Kə sənən ite sabay kələdaw? Kwa anà maslay a Mbərom ahay təkede nà, saa gan atan sariya dukwen, mənuko re. Aday way sə daliyugo a anan ataya nà, dī mba apan sa ga sariya tədə tədə sabay kutok daw? ⁴ Matanan kutok, way kə slahak anan ù uko inde anà mərak ahay nà, ta zla anan 'am a pə cakay su do sə pəra ahay nà, angamaw? Tinen a aday nà, man a tinen inde lele à

* 5:7 Ca pə Gurtaaki 13.7, 12.21. † 5:8 Ca pə Gurtaaki 12.15-20; Tooktaaki Tawreeta 16.3.

‡ 5:12-13 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 17.7.

wulen su do a Yesu ahay ibay. ⁵ Na ja matanan na, anga aday way ata a gak ikwen waray. Bina do ma san way a, kwa karteke na, inde a wulen a kwanay sa ndavak ikwen anan 'am a itabay daw? ⁶ Iya, cakabay awan a ka slahak anan u uko inde ana marak ahay na, ta zla anan 'am a pa cakay su do sa para ahay. Wita lelibay. Ka si zlen anan kula sabay.

⁷ Aday asa, kak sariya inde a wulen a kwanay ahay ana, pa 'am a Mbərom na ka zluwen coy. Kwa abay dawan a gak ikwen na maw, kwa a kara pikwen wa na way dap na, ka njihen way a kwanay na suwan bidaw? ⁸ Aday cakabay sa ga way a lelibay ataya aday sa kara way a na kwanay awan. Aday ki gen anan way ataya na ana marak a kwanay aya awan dage! ⁹ Ka sənən apan zle lele, do sa ga way lelibay aya na tinen ti njad man a bahay a Mbərom inde bay. Sənən apan lele, dawan a sa njakan uda ana zek anahan bay. Do sa jan uho ahay, do sa ga para ahay, tu do sa ga madigwed ahay, aday tu do sa gan may ana uwar ahay sabay, ta palay sa nahay na tu do mungol aya, ¹⁰ do sa akar ahay, do sa ga ubor pa way ahay, do sa vaway nga ahay tu do sa gad mungwalay pa do ahay, do sa van nga ana do ahay, fok a tinen ti canan pa ide wa ana bahay a Mbərom bay. ¹¹ Kwakwa ata na, azar su do a kwanay aya na, ta gak ahay jaba si mer su way a lelibay ataya re asanaw? Əna hana, Apasay a Mbərom a manuko sa dafan apan ata ka banak pikwen wa ines ahay, ka tarak kwanay do anahan ahay aday ka tarak kwanay do didək aya pa 'am anahan ta slamay a Bahay a manuko Yesu Almasihu.

Zek su do ma ndakay a na, sa heran anan nga ana Mbərom

¹² Natiya kutok, azar su do a a bayak na: «Cəved inde sa ga way ahay fok.» Əna way azar aya na, ti njadan 'am anan a nga bidaw? Ta ja asa, ta wa: «Cəved inde sa ga kwa ma fok.» Əna pi nen na, u no sa tara bile sa awan bay fok. ¹³ Ta ja na: «Way sa pa inde na, anga kutov, aday kutov inde dukwen anga way sa pa re.» Ayaw, ana tinen a cew maya pa luvon a inde na, Mbərom i naa lize atan mba. Aday dukwen, zek kutok na, Mbərom a ndakay anan na, anga sa jan anan uho bay. A ndakay anan na, anga sa parahan anan azar ana Bahay a manuko Yesu. Aday do sa gan nga i zek a manuko na, winen a re. ¹⁴ Mbərom ka slabakak anan ahay Bahay a manuko Yesu a make wa ta mægala anahan. I naa slabakay ahay manuko dukwen, ta mægala anahan ata matanan re.

¹⁵ Ka sənən apan sa jaka zek a kwanay ka tarak hawal si zek ana Yesu Almasihu bidaw? Aya ana, ni gəba anan hawal si zek ana Yesu Almasihu ata aday ni japay anan ta uwar sa taa jan uho kutok asa daw? Wita i ga zek sabay. ¹⁶ Kak ka mbakak anan zek anak anga sa jan anan uho matanan na, ata ka tarak zek karteke a ta dawan a kwanay sa japay maya ata kutok bidaw? Anga Deftere a Mbərom a ja na: «Cew maya a tinen a ti tara na, zek karteke təkke coy.*» ¹⁷ Aya ana, do sa japay ta Bahay a manuko Yesu na, tinen ta tarak zek karteke a a apasay inde coy.

¹⁸ Anga nan, mbəsiken 'am sa dah uho na səfek a alay a kwanay wa. Ines azar aya fok, tinen i zek inde bay. Əna do sa dah uho ahay fok ta ga ines ata na, pi zek a tinen a cərkəke way anahan. ¹⁹ Ka sənən apan zle lele, zek a kwanay a na, doh ana Apasay a Mbərom Cəncan awan. Apasay a

* 6:16 Ca pa Laataanooji 2.24.

Mb̄rom kutok bidaw? Əna h̄na, tinen à mamasl su d̄o a Yesu ahay kutok bidaw?

¹⁵ Aya əna, kak d̄owan a sa d̄af nga p̄ə Yesu fan bay ata, a nan s̄ə mb̄sak anan d̄o sa d̄af nga p̄ə Yesu ata n̄a, i mba apan s̄ə mb̄sak anan. Anga nan kutok re, d̄owan m̄ə mb̄sak a ata n̄a, à ga n̄ə mungol, à ga n̄ə uwar, winen ma b̄an a ta 'am s̄ə ḡəba zek t̄ə winen sabay. Mb̄rom a ngamak ikwen n̄ə saa njahay zay. ¹⁶ Iken uwar a ma d̄af nga p̄ə Yesu coy ata awan, ka san zle ki mba apan sa tam anan mbaz anak a t̄əte d̄aw? Aday iken mungol ma d̄af nga p̄ə Yesu coy ata awan, ka san zle ki mba apan sa tam anan uwar anak a t̄əte way anahan d̄aw?

Njihen kawa ana Mb̄rom a s̄ə layak ikwen anan zek ata awan

¹⁷ Uwec wa 'am uno sa jak ikwen ayak h̄na ata n̄a, lele c̄əna kuwaya à njahay n̄ə kawa ana Mb̄rom a s̄ə lavan anan zek ata awan, aday à p̄ərahan azar an̄a anjahay anahan a kurre à alay ana Mb̄rom a ngaman ata awan. Na jan an̄a d̄o a Yesu ahay kwa aha fok n̄ə k̄ətanan.

¹⁸ Minje s̄ə way h̄na: A alay a Mb̄rom s̄ə ngamak ata n̄a, hinahibay iken ma gad̄ m̄əd̄əndalas awan. Kak matanan n̄a, à b̄ənak m̄biyed̄ aday sa d̄er anan bay. Njahay a matanan. Kabay Mb̄rom a ngamak n̄a, iken ma gad̄ m̄əd̄əndalas a bay n̄a, k̄a sa gad̄ m̄əd̄əndalas sabay re. ¹⁹ Agad̄ m̄əd̄əndalas kabay agad̄ m̄əd̄əndalas bay, cew maya fok t̄ə t̄ərak way kariya awan. Way lele k̄ərtək n̄a, ad̄əfan apan an̄a 'am a Mb̄rom. ²⁰ Kuwaya à njahay n̄a, kawa à alay a Mb̄rom s̄ə ngaman ata awan. D̄owan à sa mb̄d̄əhan bay.

²¹ A alay a Mb̄rom a ngamak n̄a, iken b̄ile a d̄aw? Kak matanan n̄a, k̄ə jalay awan bay. Əna kak c̄əved̄ inde aday ki t̄əmay à b̄ile ata wa n̄a, t̄əmay wa re. ²² Bina, d̄a san

zle, b̄ile aday Bahay a m̄ənuکو k̄ə ngamak anan ata n̄a, winen b̄ile a d̄owan sabay anga winen d̄o ana Bahay a m̄ənuکو. Əna, d̄o aday Bahay a m̄ənuکو a ngaman n̄ə winen b̄ile a it̄əbay ata n̄a, k̄ə t̄ərak b̄ile ana Almasihu kutok. ²³ Kwa à ga n̄a, d̄owan a winen b̄ile, kabay winen b̄ile a it̄əbay n̄a, Mb̄rom k̄ə b̄əmbad̄ak ahay kwanay, masa a n̄a, nd̄əd̄əmd̄əmma. Kwanay n̄a, k̄ə t̄əren b̄ile s̄ə way s̄ə daliyugo ahay sabay. ²⁴ M̄ərak uno ahay, kuwaya à njahay n̄a, p̄ə k̄ərtək a t̄ə Mb̄rom, kawa anahan s̄ə ngaman à alay ata ata awan.

'Am anga mbalam ahay t̄ə d̄əna dalay aya awan

²⁵ K̄ə c̄əcihen puno wa 'am s̄ə mbalam ahay ta s̄ə d̄əna dalay aya awan. Ni mb̄d̄əhak ikwen ayak apan h̄na ata n̄a, 'am sa nga uno awan, bina Mb̄rom su jo ahay bay. Aya əna, d̄əfen nga pa 'am uno ata awan, anga Mb̄rom k̄ə gak uno sumor s̄ə t̄əra nen d̄o d̄id̄ək awan.

²⁶ 'Am uno ata n̄a, h̄na: Lele n̄a, s̄ə njahay p̄ə ananak a h̄na ata awan, bina d̄əce ahay inde h̄na bayak awan. ²⁷ Kak iken, uwar anak inde n̄a, k̄ə razl a pi zek wa bay. Aday kak uwar anak ibay ite n̄a, k̄ə p̄əlay s̄ə z̄əba bay re. ²⁸ Aya əna, kwa d̄owan a k̄ə z̄əbak dalay d̄ukwen, k̄ə gak ines bay. Aday kak d̄əna dalay a k̄ə zlak à mbaz d̄ukwen, k̄ə gak ines bay re. Əna s̄ənen apan lele, d̄o m̄ə z̄əba zek aya n̄a, d̄əce ahay inde bayak a p̄ə daliyugo a anan, aday d̄ukwen u no d̄əce ataya t̄ə tak ikwen à nga bay.

²⁹ M̄ərak uno ahay, way a u no s̄ə d̄akak ikwen anan ayak ata n̄a, h̄na: Alay a m̄ə mb̄sakak uko a bayak a sabay, way ahay fok, ti ndav. I b̄an p̄ə winen a anan wa n̄a, d̄o t̄ə uwar aya d̄ukwen t̄ə varan a m̄iv̄el a tinen an̄a Mb̄rom n̄ə kawa à alay a tinen mbalam aya ata re. ³⁰ Matanan d̄o sa yam ahay d̄ukwen, t̄ə njahay kawa tinen

apan ti yam bay. Do mə taslay mivel aya dukwen, tã njahay kawa tinen apan ti taslay mivel bay. Do sã sukum way ahay ite nã, way a tinen mə sukum ataya, â gan atan à nga wa bay. ³¹ Do sa ga mer su way tã way ahay pã daliyugo a anan dukwen, tã daf anan abayak nga a tinen dook pã way ataya bay. Bina daliyugo a kawa ana mənuko sa ca apan hãna ata nã, i ndav asanaw!

³² Na ja matanan ata nã, u no awan â wusek ikwen nga bay. Do mbalam a nã, a daf abayak nga anahan fok nã, pi mer su way a Bahay a mənuko Yesu, anga aday â zlan à nga. ³³ Do tã uwar a ite nã, abayak nga anahan nã pã way sã daliyugo ahay. A nan sa gan nga anã uwar anahan aday sa zlan à nga. ³⁴ Natiya abayak nga anahan nã pã Bahay a mənuko værre sabay, kã gəzlak cew. Matana re, uwar aday mbaz a tinen ahay ibay tã dãna dalay aya dukwen, abayak nga a tinen pi mer su way a Yesu re. A nan atan sã varan anan ajalay nga a tinen tã apasay a tinen fok anã Bahay a mənuko. Aya əna, uwar ta mbaz ite nã, a bayak pã way sã daliyugo ahay, anga a nan sa gan nga anã mbaz anahan aday â zlan à nga.

³⁵ Na ja matanan anga u no sa mak ikwen zek, bina nã gafak ikwen 'am pã awan a ibay. Na gan may adəka nã, tiven nã pã cəved lele awan, aday pərihen anan azar anã Bahay a mənuko nã, tã mivel kərtek a re.

³⁶ Nen apan ni jan ayak 'am hãna asa nã, anã wan njavar aya tã dale a tinen ahay. Hinahibay wan njavar ata i bayak way pã dale anahan ata awan, aday pã dəba wa a ca apan i mba apan sã dəma tãte sabay anga ta gak ide pi zek ahay a zalay ike nã, suwan tã gəba zek. I tərən atan ines bay re. ³⁷ Aday kak wan njavar ata a ca apan nã i mba apan sã dəma sã njahay mənəna sã gəba anan dale

anahan ata tãte way anahan nã, â gəba anan sabay. Kak dōwan a gafan apan 'am bay, a bayak apan à mivel anahan a wa nã, wita, kã gak way lele re. ³⁸ Natiya kutok, dōwan a kã gəbak anan dale anahan nã, kã gak way lele awan, aday dōwan a kã mbak apan sã dəma, kã gəbak anan sabay dukwen, kã gak way lele sã zalay dōwan a hinen ata awan.

³⁹ Uwar nã, à alay a mbaz anahan winen tã ide mba ata nã, cəved anahan inde sa zla way anahan ibay. I i njad cəved nã, si pã luvon a inde mbaz anahan ata kã məcak aday. Ata i mba apan sa zla à mbaz maza awan. Əna kutok nã, â zla nã əga dō sã daf nga pã Yesu. ⁴⁰ Aya əna, pi nen ite, a zla pi zek nã, suwan â njahay mənəna mbaz. Ata ataslay mivel anahan i ga inde zal winen ù doh sa mbaz ata awan. Matanan, anga a ga upo nã, Apasay a Mbərom a i nen inde ata sã duko anan 'am ata awan.

8

Sluwed sã pəra

¹ Hãna nã, ni mbədahak ikwen ayak pã way a kwanay sã cəcihey ahay puno anga sluwed sã pəra ata awan. Kwanay ki jen nã: «Mənuko fok, da san way zle.» Acəkan. Əna asan way ata a varan ahar nga anã zek. Way sa man zek ù dō adəka nã, asan zek a à wulen a mənuko inde ata awan. ² Kak dōwan inde à wulen a kwanay kã jak a san way zle coy nã, ata winen kã sənək way tədə kawa ana Mbərom sa gan may ata fan bay. ³ Aya əna, dō sã pəlay Mbərom adəka nã, Mbərom dukwen i ja, a san a dōwan ata zle re.

⁴ Pa 'am sã arac sluwed sã pəra ata nã, tədə abay di rac daw? Da san zle, pəra aday nã, way kəriya awan. Sifa uda ibay. Da san zle re, Mbərom inde nã, winen a kərtektəkke, maza ibay. ⁵ Tã didek a nã, dō ahay tinen apan ti hərən

nga anà way ahay à bagəbaga mburom aday pə daliyugo kawa tinen mbərom ahay. Pə tinen nà, mbərom ahay inde tə bahay ahay inde bayak a sə dəfan atan apan. ⁶ Cəkəbay, pə mənuko ite nà, də san zle Mbərom inde nà, kərtek, Bəbay a mənuko, winen sə ndakay way ahay fok pə daliyugo. Də njahay tə sifa dukwen, anga sə həran nga anà winen awan. Bahay a mənuko inde kərtek dukwen, winen Yesu Almasihu, way ahay fok mə ndakay a nà, tə alay anahan. Aday sə varak uko sifa sa ndav bay ata nà, winen a re.

⁷ Aya əna, kwa də san apan zle pəra nə way kəriya a aday sifa uda ibay dəp nà, do azar aya ta san bay. Anga tinen apan ti rac sluwed sə pəra ata nà, tə bayak nə pəra inde acəkan, bina tinen bəle aya pə cəved sə pərahan azar anà Mbərom. Ata tə bayak nà, arac sluwed ata kə nəsək atan pa 'am a Mbərom. ⁸ Da san apan zle, sə japay mənuko pi zek tə Mbərom nà, way sa pa bay. Də rəcak sluwed ata nà, awan i zəga mənuko pə cəved a Mbərom bay. Də rəcak bay təkede dukwen, awan i kəcak uko pə cəved a Mbərom bay re.

⁹ Əna, gen anan ngatay anà zek aday! Kwa ə ga nà, abay cəved inde sa pa way ahay fok dəp nà, kɪ pen bay anga hinahibay kɪ sa zluwen anan mərak a kwanay bəle aya à cəved a Mbərom wa. ¹⁰ U no sa jak ikwen ayak nà, dowan a bəle ata kə canak anak i iken, do sa san way ata, à man sa rac sluwed sə pəra nà, a ga apak nə winen i rac bay bugol dəw? ¹¹ Ca apan, tə asan way anak ata nà, kə zluwek anan mərak anak a bəle ata, à cəved a Mbərom wa. Yesu Almasihu a mac nà, anga mərak anak ata bidaw? ¹² Ka sak a ga matanan sə zluwe anan mərak anak à cəved a Mbərom wa, aday kə nəsək anan əjalay nga anahan a bəle ata nà, wita kə nəsək nə

pa 'am ana Yesu Almasihu a re. ¹³ Matanan, kak ni rac sluwed sə pəra aday ni zluwe anan mərak uno bəle awan à cəved a Mbərom wa cukutok ata nà, suwan ni rac sluwed sə pəra ata sabay jiga awan! U no nà, mərak uno bəle ata à zluwe à cəved a Mbərom wa bay!

9

Pol a ga minje pi zek anahan

¹ Həna nà, ni gak ikwen ayak minje sa 'am ata pi zek uno awan aday. Awan inde mə gufo apan 'am a dəw? Na wa, nen dukwen do maslan a Yesu a re ba? Nə canak anan anà Bahay a mənuko Yesu njək tə ide uno bidaw? Aday kwanay kə təren do ana Yesu Almasihu ahay nà, anga nen a sə dəkak ikwen anan ləbara mugom ata re bidaw? ² Kwa abay ə ga nà, do azar aya tə təmahak nen kawa do maslan a Yesu bay nà, kwanay dada nà, kə sənən apan zle nen do maslan anahan way anahan, bina kə təren do ana Yesu ahay nà, anga nen sə dəkak ikwen anan 'am a Mbərom ata awan. Natiya, anga kwanay nà, ma ca awan uho lele, nen nə do maslan a Bahay a mənuko Yesu acəkan.

³ Do ahay inde ta taa mo mungok. Həna ni mbəfahan atan ayak apan: ⁴ Na slak sa njad way sa pa ti mer su way uno bidaw? ⁵ Na slak aday mi zla miya tə uwar à man si mer su way uno, kawa do maslan azar aya tə mərak a Bahay a mənuko ahay tatə Piyer ata itəbay dəw? ⁶ Asa abay tədə sa ga mer su way tə alay a manay aday mə njad way sa pa ite nà, manay tə Barnabas cuwcuwwe kələdəw? ⁷ Suje inde, i ga mer su way mənəna sə haman apan nà, inde dəw? Dowan inde i jule way à guvo mənəna sa tar way anahan sə julcən ata à 'am nà, inde dəw? Kabay do sa 6al sla inde aday a njad sa sa pay a bay nà, inde dəw?

8 Way uno sa jak ikwen ayak a anan ata nà, a nay à ajalay nga su do zenzen a wa dəkdek bay, anga mē vinde awan, à Tawrita inde re. 9 Mē vinde a à Tawrita a Musa inde nà, Mbərom a wa: «À alay a sla winen apan i gak mer su way à guvo nà, kà sa banan mbulo pa 'am anga sē gafan 'am pə arac way bay.*» Kwanay kə bayiken, Mbərom a ja 'am ata nà, pa sla ahay dəkdek coy daw? 10 Didek a nà, a ja 'am ata bugol nà, anga manay a bidaw? Acəkan. Mē vinde a anga manay a wanahan. Do sa ga mer à guvo, tu do sa zlaḅ a ndaw a nà, ta ga mer su way ata nə tə ajalay nga saa njad way sa pa ata bidaw? 11 Mē dakak ikwen anan 'am a Mbərom nà, manay kawa do sa casl way à guvo ata awan. Kak matanan nà, tədə abay mi njad way sa pa à kwanay wa bidaw? 12 Kak abay do azar aya nà, cəved a tinen inde sa njad way sa pa pə kwanay wa cukutok nà, manay mi njad pikwen wa zal tinen bugol bidaw? Aya əna, mē ngəmak sa ga matanan bay, ma ban mbac, anga a nan umo nà, awan à van saray anà ləbara a Yesu Almasihu bay.

13 Kə sənən apan zle, do sa ga mer su way ù doh sē mazlaḅ a Mbərom ahay nà, ta pa nà, way a ma var aya ù doh sē mazlaḅ a Mbərom ata bidaw? Aday asa, do sē gəfan dungo anà way ahay anga Mbərom dukwen, ta rac sluwed sē way a tinen sē gəfan dungo ataya bidaw? 14 Matana re, do sē dakan anan ləbara a Yesu mugom a anà do ahay ataya nà, Bahay a mənuko a ja nà, ti pa way nə ti mer su way a tinen sa ga ata awan.†

15 Əna nen nà, nə bənak anan bitem anà 'am ata bay. Aday a nan sa ja dukwen, nə vinde nà, anga u no sē cəce kutok bay re. A'ay, suwan nà mac, ta sa saa cəce nà,

na. Bina, ata ni i mba apan sə həran nga i zek anga nan sabay. 16 A nan sa ja nà, ni həran nga i zek anga sə dakay anan 'am a Mbərom bay. Anga ni dakay anan nà, tə bəlaray. Na sak a dakay anan bay ata dukwen, i buno dəvac re. 17 Abay à ga nə na ga mer su way ata sə bəlaray bay nà, wita ni cəce magwagway kutok. Aya əna, matanan bay. Sə vuro anan mer su way ata à alay inde nà, Mbərom awan. Anga nan, ni cəce awan bay. 18 Kak matanan cukutok nà, magwagway uno i mer su way ata inde nà, maw? Ni dakay anan ləbara mugom ata nà, kəriya awan, mənjenja sə cəce awan pu do wa. Tədə abay ni cəce magwagway pi mer su way ata awan, əna ni gan may sə cəce bay.

19 Abay à məndak wa nà, nen bile daw? A'ay! Na var anan nga uno kawa bile anga sa man zek anà do ahay fok, anga aday, à ga zek nà, do ahay bayak a tà njad sa daf nga pə Yesu ite. 20 Natiya kutok, mi njahay tə Yahuda ahay kawa nen Yahuda ahay, anga aday tē təma Yesu kawa bahay a tinen. Tu do sē dəfan apan anà Tawrita a Musa ahay nà, ni njahay tə tinen kawa nen nə dəfan apan anà Tawrita a Musa ata re. Kwa à ga nà, bəlaray ni dəfan apan anà Tawrita ata bay nà, ni ga matanan, anga aday tē təma sa daf nga pə Yesu. 21 Tu do sa san Tawrita a Musa ahay bay ite, mi njahay tə tinen kawa nen do sa san Tawrita bay re, anga aday tē təma sa daf nga pə Yesu. U no sa ja nà, ni dəfan apan anà 'Am a Mbərom bay bay. Nə dəfan apan anà 'am ana Almasihu adəka. 22 Tu do sa daf nga pə Yesu aday tinen bəle ataya dukwen, mi njahay tə tinen kawa nen bəle awan, anga aday tà njad məgala sə pərahan azar anà cəved a Yesu tə didek awan. Natiya awan, ti zek

* 9:9 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 25.4. † 9:14 Ca pə Mata 10.10; Lukas 10.7.

uno nà, ni tɛra kawa dɔ ahay fok, anga kwa kəkəma kəkəma dukwen, nà njad sa tam anan dɔ azar awan. ²³ Aday nà ga nə ma ma, na ga fok nà, anga aday ləbara a Yesu mugom a à ta 'am, aday nà njad sɛ təma magwagway a Mbərom saa varan à dɔ ahay ata awan.

²⁴ Kə sənən zle asanaw, dɔ ahay bayak a ti haw aday sa njad a magwagway, əna saa njad sɛ dɛzle pə magwagway ata nə dɔ kərtəkəkə. Kwanay həna dukwen, hiwen nə kawa dɔ saa njad magwagway ata re. ²⁵ Dɔ sa gan may sa haw fok, a kəta anan nga anahan nə lele, anga aday à zalay dɔ ahay. Ata i njad magwagway sɛ ahaw anahan ata kutok. Əna magwagway anahan ata nà, a njahay bay. Way sa ndav bəse. Aya əna, mənuko nà, dɪ kəta anan nga a mənuko lele nà, anga sa njad anan magwagway sa ndav itəbay ata awan. ²⁶ Anga nan kutok, ni haw nà, idɛ zuhhwe pa 'am. Nen kawa dɔ sa nja gwiya kəliyya sa vad yugo zləszlas ata bay, əna ni car nà, pa wan sɛ gwiya wanahan. ²⁷ Ni kəta anan zek uno lele, anga aday à dəfo apan, bina nen dɔ sɛ dakan anan 'am a Mbərom anà dɔ ahay ata nà, nà sa tɛra nen a na slak sabay bay.

10

Pol a ga minje pə Isəra'ila ahay

¹ Mərak uno ahay, u no sa mak ikwen anan ayak à nga inde nà, way sɛ tɛra pə bije a mənuko ahay à kɪfɛ inde à alay a Musa sɛ njahan atan ahay pa 'am wa ata awan. Mbərom kà bak atan fok à mezeze sɛ mugudongudon anahan inde, aday fok a tinen a tɛ takasak à bəlay ata wa.* ² Tinen a fok, tɛ tɛrak kawa Musa a gan atan baptisma à mugudongudon ata inde, aday

à bəlay ata inde re. Matanan tɛ tɛrak dɔ mə japay aya tɛ Musa kutok. ³ Tinen a fok ta pak way sa pa kərtək a, way sa pa sɛ dazay à mburom wa ata awan.† ⁴ Aday ta sak a'am kərtək a, a'am mbala a Mbərom sɛ varan atan ahay, a ngəzay ahay à pəkərad wa ata awan.‡ Pəkərad a Mbərom sɛ varan atan ata nà, winen Yesu Almasihu, dɔ sa taa lagay atan ata awan. ⁵ Tɛ winen ata təkɛ dukwen, zek məduwen a su dɔ kà zlak anan à nga à Mbərom bay. Anga nan, tɛ məcak à kɪfɛ inde tololo pa man pa man.§

⁶ Natiya kutok, à way a mə tɛra ataya inde nà, sumor a nà, sənuko wa way inde. A nan sɛ dəkak uko anan nà, mənuko dukwen dā sa ga idɛ pə way lelibay aya kawa tinen sa taa ga ataya sabay.* ⁷ Anga nan kutok, kə dəfen anan apan anà pəra ahay, kawa azar su dɔ a tinen aya sɛ dəfan ahay apan ata bay. Deftere a Mbərom a ja nà: «Do ahay tɛ njahay sa pa way, aday tɛ slabak sɛ gəslen pa 'am anà pəra kutok.†» ⁸ Aday, mənuko dukwen, dā sa ján uho kawa azar su dɔ a tinen aya sa taa ga ata bay re. Bina Mbərom kə vədak atan à luvon kərtək inde, abaslay sɛ dɔ ahay i ga mbulo kwa kuro cew nga maakan (23,000).‡

⁹ Aday asa, mənuko dukwen, dā sa jugwar 'am pə Bahay Mbərom wa anga sa ca panan mazan kawa azar su dɔ a tinen aya sa taa ga ata bay re. Bina, dədew ahay tɛ rəcak atan, tɛ məcak. ¹⁰ Aday asa re, mənuko dukwen, dā gədan azar anà Mbərom kawa azar su dɔ a tinen aya sa taa ga ata bay re. Bina maslay a Mbərom a sa taa vad dɔ ata kə lizek atan.

¹¹ Natiya kutok, Mbərom a ga anan way ataya nà, anga aday dā san wa way à minje sɛ way ataya

* **10:1** Ca pə Gurtaaki 13.21-22, 14.22-29. † **10:3** Ca pə Gurtaaki 16.4-35. ‡ **10:4** Ca pə Limle 20.8-11. § **10:5** Ca pə Limle 14.16, 23, 29-30. * **10:6** Ca pə Limle 11.4, 34. † **10:7** Ca pə Gurtaaki 32.6. ‡ **10:8** Ca pə Limle 25.1-9.

wa. Tə vinde anan way ataya dukwen, anga aday dá san pi zek mənuko do sə biten anaya pə uho madakwidok a anan nà, da ga way ataya sabay.

¹² Matanan, dōwan a kà bayakak winen tə mægala à cəved a Mbərom inde nà, á gan ngatay i zek, bina i sa zluwe à cəved ata wa. ¹³ Ubor sə way sa njak kwanay ataya nà, a tan à nga anà kuwaya fok. Aya əna Mbərom nà, winen inde bəse tə kwanay, i mak ikwen zek. I mbəsakan kwanay à 'am anà ubor sə way ataya zal mægala a kwanay bay. Ubor sə awan a kà njəkak kwanay nà, winen a i varak ikwen mægala sə dəma anan aday i tak ikwen cəved sə takas wa.

Kl gen pəra sə awan sabay

¹⁴ Natiya kutok, car uno ahay, u no sa jak ayak nà, Kl gen pəra sə awan sabay jiya awan. ¹⁵ Na san zle, kwanay sə sləne 'am uno ataya nà, do ma san way aya coy. Anga nan, jilen pa 'am a nen sa jak ikwen ayak anaya aday. Na jak ikwen ayak nà, 'am lele daw, kabay 'am lelibay a daw? ¹⁶ Ni ga minje ta sa pa way sa pa cəncan a aday. Da sa way à gəsa'am wa pə kərtek a ta sə ngəran à Mbərom nà, də japay ata nà, tə mez a Yesu Almasihu bidaw? Aday da pa tapa sə pen pə kərtek a nà, də japay ata nà, ti zek a Yesu Almasihu a re bidaw? ¹⁷ Tapa sə pen nà, kərtek. Aday mənuko a bayak ata nà, mənuko a fok də japay kərtek, anga da pa nə tapa sə pen a kərtek ata awan.

¹⁸ Ni ga minje tə Isəra'ila ahay re asa aday. Tinen nà, ta taa waslay way anga Mbərom. Aday do sa rac sluwed sə way ataya nà, tinen mə japay a tatə Mbərom a asanaw?

¹⁹ Matanan, u no sa ja nə maw? Tə waslak anan way anə pəra nà, ta ga nə way didək a daw? Kabay zek a pəra aday nà, ma à dōwan sumor

a bugol anaw? ²⁰ Awan a dōwan sumor a bay. Aya əna, sənen apan, way a tinen a sə waslay ata nà, tə varan anan anə setene ahay, bina anə Mbərom bay. Anga nan kutok, u no kà jipen tə setene ahay bay.

²¹ Matanan, ki sen way à gəsa'am a Bahay a mənuko wa, aday ki sen way à gəsa'am sə setene ahay wa re, cew miya nà, i ga zek bay. Matana asa re, ki pen way sa pa ana Bahay a mənuko, aday ki pen way sa pa mbala ana setene ahay re, cew miya nà, i ga zek bay re asanaw? ²² Kabay, a nak uko sə jugwar 'am pə Mbərom wa, aday á ga puko mivəl daw? Də zalay anan tə mægala daw?

Gen way sa man zek à do azar aya ata awan

²³ Azar su do a kwanay ahay ta ja nà: «Cəved inde sa ga kwa ma fok.» Acəkan, əna way ahay fok ti ma zek bay. Ta ja asa: «Cəved inde sa ga kwa ma fok.» Acəkan, əna way ahay fok ti man zek à dōwan pə cəved sə pərahan azar anə Mbərom bay. ²⁴ Dōwan á sa ga way sa man zek anə nga anahan taayak bay. A ga nə way sa man zek anə do azar aya awan. ²⁵ Ki ten anan à nga à sluwed à lumo cəna, sukumen. Kà sa cəcihen sa jəka sluwed a nay awanaw bay jiga awan. Rəcen, kà sa jilen awan bay. ²⁶ Anga mə vinde à Deftere a Mbərom inde nà: «Daliyugo tə way a uda ataya təkə fok nà, sə lavan nga nə Mbərom Fetek, Š»

²⁷ Minje a nà, do sə pəra kə nga-mak anak ayak pə way sa pa əga winen, aday kə təmahak sa zla nà, way anahan saa varak ata fok, pa! Kà sa jalay awan bay jiga awan. ²⁸ Əna dōwan a kà sak a dəkak anan: «Həna anan nà, sluwed sə way mə waslan a anə pəra» nà, wita kà rac bay. Bina, ka sak a rac nà, ki nes anan abayak nga. ²⁹ Nə bayak nə pə

abayak nga ana dōwan ata awan, bina pə abayak nga anak itəbay.

Aya əna, na jak kə rac bay nà, angamaw? Kak nə rəcak sluwed, aday dō i ma nga sə gudō apan azar nà, ata cəved a mə vuro a sa pa way ahay fok ata kə nəsek kutok bidaw? ³⁰ Na pak way ta sə ngəran ayak à Mbərom nà, coy, bina dōwan i gudō apan azar nà, angama asa anaw?

³¹ Anga nan kutok, kwa kwanay apan ki pen way, kwa kwanay apan ki sen awan a, aday kwa kwanay apan ki gen nə ma ma fok cəna, gen way ahay fok nà, anga aday dō ahay tē həran nga à Mbərom. ³² Kə si gen way sə zluwe anan dō ahay à cəved a Mbərom wa bay: kwa tinen Yahuda ahay, kwa tinen Yahuda ahay bay, kwa tinen nə dō sa daf nga pə Yesu ahay dukwen, kə zluwen dōwan à cəved a Mbərom wa bay. ³³ Gen way ahay fok nà, kawa nen. Nen nə pəlay sa ga nə way aday à zlan à nga anà kuwaya fok ata awan. Ni ga way fok nà, nə bayak pi zek uno a aday bay, əna nə bayak nə pə dō ahay adəka, aday tā tam ite.

11

¹ Pərihen anan azar anà azla uno, kawa nen a dukwen nə pərahan azar anà azla a Yesu Almasihu ata awan.

Atə mungol tə uwar pa 'am a Mbərom

² Nen apan ni varak ikwen ayak zlangar, anga kwanay apan ki bayiken upo kwa siwa fok, aday kwanay apan ki pərihen anan azar anà way uno sə tətakak ikwen anan ata awan. ³ Aya əna, u no sənən anan way a həna anaya aday: Pa nga sə dō mungol a fok nà, Yesu Almasihu winen nga awan. Pa nga su dō uwar a dukwen, mungol winen nga awan. Aday pa nga ana Yesu Almasihu a ite nà, Mbərom winen nga awan.

⁴ Kak dō mungol a winen apan i ga amboh, kabay winen apan i man anan 'am a Mbərom anà dō ahay nà, à sa daf awan à nga inde bay, bay nà, wita kə kədiyək anan Bahay anahan. ⁵ Aya əna, uwar ite, kak winen apan i ga amboh, kabay winen apan i man anan 'am a Mbərom anà dō ahay nà, à ban way à nga inde. Kə sak a ban way à nga inde bay nà, ata kə kədiyək anan bahay anahan ite re. Wita a ga kawa winen ma fad nga awan. ⁶ Kak aday uwar kə banak way à nga inde bay nà, à fad nga kwa! Wita cara cara ta sa fad nga daw? Kak agad sibək kabay afad nga a gan waray nà, à ban way à nga inde. ⁷ Mungol ite nà, à daf awan à nga inde bay, anga Mbərom a ndakay mungol nà, à ga minje tə winen awan, aday i ka anan mazlaḅ a Mbərom awan. Əna uwar ite nà, i ka anan mazlaḅ a dō mungol awan. ⁸ Bina Mbərom a ndakay dō mungol a nà, tə sluwed si zek su dō uwar a bay. Əna a ndakay dō uwar a adəka nà, tə sluwed si zek su dō mungol awan. ⁹ Aday Mbərom a ndakay dō mungol a nà, anga uwar bay, əna a ndakay uwar anga dō mungol a bugol. ¹⁰ Anga nan kutok, uwar à ban way à nga inde sə dakay anan a dəfan apan anà bahay anahan, aday anga maslay a Mbərom ahay re.

¹¹ Aday abay, pə mənuko dō a Bahay Yesu ahay nà, uwar ahay tə njahan pə alay wa anà mungol ahay, aday mungol ahay dukwen tə njahan pə alay wa anà uwar ahay ite re. ¹² Anga, kwa abay à ga nà, Mbərom a ndakay uwar tə sluwed si zek a mungol dəp nà, həna sə wahay mungol ahay dukwen, uwar ahay re. Aday sə ndakay way ahay fok nà, Mbərom awan.

¹³ Bayiken apan à wulen a kwanay inde aday. Pə kwanay nà, uwar i gan amboh à Mbərom mənəna sa ban way à nga inde

nà, lele daw? ¹⁴ Aday pə mungol ite nà, dō ahay kwa aha fok ta san zle, a njahay tə sibœk a à nga inde njəvewewe nà, lelibay. A ga waray. ¹⁵ Cəkəbay, pə uwar ahay ite nà, sibœk inde apan gəsefgəseffe nà, a varan mazlaḅ adəka bugol. Bina sibœk inde pə uwar a matana nà, a tərən kawa way ma ḅan a à nga inde.

¹⁶ Aday kà nak anan à dowan a sa ja 'am pa 'am a anan hwiya apan nà, à san nə manay mə njadak cəved maza ibay. Dō a Yesu ahay kwa aha dukwen tə njadak cəved maza ibay re.

Way sa pa cəncan awan

¹⁷ Pa 'am a hinen inde ata nà, ni varak ikwen ayak apan zlangar sabay kutok. Anga kə hilen nga sə həran nga anà Mbərom nà, ki gen way lelibay awan. Ahalay nga a kwanay ata winen apan i ma kwanay à dəḅa, bina a mak ikwen zek sa zla pa 'am bay. ¹⁸ Mama'am a aday nə sləne nà, à man sə ahalay nga a kwanay ahay nà, kwanay mə gəzla zek aya awan. Aday nen nə jalay nà, i ga nə matanan acəkan. ¹⁹ Aday abay, kak agəzla zek inde à wulen a kwanay ibay nà, ti i san wa dō sa daf nga pə Yesu a tə didek aya nà, kəkəməw?

²⁰ A alay a kə hilen nga sa pa way cəncan a nà, ki pen nə mbala a Mbərom sa gan may ata bay. ²¹ Anga kuwaya a haw nà, sa pa way a anahan a sa nay anan ahay agay wa ata awan. Ata dō azar aya ma rah aya awan, mə vaway nga aya awan re, aday dō hinen ahay tinen apan ti mac ta may pə cakay a tinen à man ata asa re. ²² Kak a nak ikwen sa naa ga matana nà, ki pen way sa pa agay wa bidaw? A nak ikwen sə kədey anan ahalay nga su dō a Yesu ahay daw? A nak ikwen sə pəkan waray i ide inde anà dō mətawak aya kələdaw? Həna nà jak ikwen nə ma kutok anaw? Nə

ngərak ikwen apan daw? A'ay! Ni ngərak ikwen apan bay jiga awan.

²³ Way a nen sə dakak ikwen anan ata nà, nə tətək pə Bahay a mənuko wa. Sə luvon a aday ti i ban anan Bahay a mənuko Yesu ata nà, a gəḅa tapa sə pen, ²⁴ a ngəran ayak anà Mbərom, a gəzla anan i zek wa. A wa: «Həna anan nà, zek uno awan, ma var a à yime a kwanay inde ata awan. Kà ti gen matanan à wulen a kwanay anga sə jalay pi nen.» ²⁵ Matana asa re, pə dəḅa a way a tinen sa pa ata wa, a gəḅa gəsa'am, a varan atan anan, a ja, a wa: «Tə gəsa'am a anan nà, Mbərom a ḅan 'am wiya tə dō ahay. A ḅan 'am a nə tə mez uno awan. Kwanay apan ki ta hilen nga aday ki ta sen wa way nà, kà ti gen matanan anga sə bayak pi nen.» ²⁶ Matanan kutok, à alay a kwanay apan ki pen tapa sə pen a anan, aday ki sen way à gəsa'am a anan wa nà, ata kwanay apan ki dīken anan ləbara sə amac a Bahay a mənuko Yesu, hus pə luvon anahan a saa may ata awan.

²⁷ Anga nan kutok, kak dowan a kə pak tapa sə pen a Bahay a mənuko aday kə sak way à gəsa'am anahan wa mənəna sə gəzlan alay pi zek wa anà way sə mivəl anahan aya nà, wita kə gak ines pi zek a Bahay a mənuko tə mez anahan. ²⁸ Natiya, kuwaya à gəzlan alay pi zek wa anà way sə mivəl anahan aya lele aday. Kak awan ibay nà, ata i mba apan sa pa tapa sə pen ata aday i sa sa way à gəsa'am ata wa kutok. ²⁹ Kak dowan a kə sak a pa tapa sə pen ata aday kə sak a sa way à gəsa'am ata wa mənəna sə bayak pi zek a Bahay a mənuko nà, wita kə gak ines, Mbərom i ga apan mivəl. ³⁰ Anga nan kutok, dō ahay bayak a à wulen a kwanay inde tə slahak à dəvac inde, aday bayak a tə tərək à məndək, aday azar aya dukwen tə məcak re. ³¹ Abay dē gəzlan ahay alay pi zek wa anà way

sə mivél a mənuko ahay lele aday dí sa pa way ata ná, Mbərom i kəta mənuko matanan bay. ³² Aya əna, Mbərom a kəta mənuko ná, wita a ďakak uko anan wurwer; anga aday dá sa slahay à sariya anahan inde pə kərtek a ďanam tu dō sə daliyugo ahay bay.

³³ Natiya kutok, mərak uno ahay, kə hilen nga saa pa way ná, ben zek ahay aday. ³⁴ Kak dōwan a, may a han apan ná, á pak ayak way agay wa aday. Matanan, ahalay nga a kwanay i gəbak ikwen ahay sariya a Mbərom sabay. Pa 'am azar aya ná, ben nen a ni zlak ayak ága kwanay a aday, ata ni sa ndav a wa 'am azar aya kutok.

12

Mərike ana Apasay a Mbərom sə gəzlan anə dō ahay

¹ Matanan kutok, mərak uno ahay, pa 'am sə məgala ana Apasay Cəncan a sə varan anə dō ahay ata ná, u no kə gəzlen anan alay pi zek wa sa san anan nə lele. ² Kə sənən apan zle, á alay a kə tərən dō a Yesu ahay fan bay ata ná, kə pərihen anan ahay azar anə pəra a kwanay ahay cara cara. Pəra a kwanay ataya ná, way ma mac aya awan, əna ta rak ikwen ahay mindel sə pərahan atan azar. ³ Anga nan kutok ná, gəzlen anan alay pi zek wa lele. Kak dōwan a ná, Apasay a Mbərom inde á winen inde ná, i mba apan sa ja: «Mbərom á tahasl anan Yesu» ďaw? Aday kak dōwan a kə jak: «Yesu winen Ba Məduwen» ná, Apasay Cəncan a inde á winen ibay ná, i mba apan sa ja matana ďaw?

⁴ Məgala ana Apasay a Mbərom sə varan anə dō ahay ná, inde tə cəved ahay cara cara, əna Apasay ata ná, winen kərtektəkke. ⁵ Aday mer su way a Ba Məduwen sə varan anə dō ahay inde cara cara re, əna Bahay a inde ná, Yesu a

kərtektəkke. ⁶ Matana re, cəved sa ga mer su way aya inde cara cara, əna sa ga mer su way ataya fok, aday á tinen inde fok ná, Mbərom a kərtektəkke. ⁷ Mbərom a ka anan məgala ana Apasay Cəncan a á kuwaya inde ná, anga aday kuwaya á man anan zek anə dō ahay fok.

⁸ Matana kutok, anə dō kərtek awan, Apasay Cəncan a a varan məgala sa ja 'am nə tə kəlire. Anə dō hinen, Apasay ata kərtek awan, a varan məgala sa ja 'am tə asan way awan. ⁹ Anə dō hinen, Apasay ata kərtek a a varan məgala sa ďaf nga pə Yesu anga sa ga way ahay fok. Anə dō hinen, Apasay ata kərtek a a varan məgala sa mbar dō ďəvac aya awan. ¹⁰ Anə dō hinen, a varan məgala sa ga way masuwayan aya awan. Anə dō hinen, a varan məgala sa man anan 'am a Mbərom anə dō ahay. Anə dō hinen, a varan məgala sə gəzlan alay pi zek wa anə Apasay Cəncan a tə apasay lelibay aya awan. Anə dō hinen, a varan məgala sa ja 'am ta 'am su kon aday a san bay ata awan. Aday anə dō hinen kutok, a varan məgala sa man anan anə dō ahay 'am ataya awan. ¹¹ Məgala sə way ataya fok ná, sə varan atan anan nə Apasay ata kərtektəkke. A varan anə kuwaya, kawa sa zlan á nga anə winen awan.

Zek ná, hawal aya inde apan cara cara

¹² Cuko pə minje si zek aday. Zek su dō ná, kərtek, əna hawal ahay inde apan bayak awan. Aya əna, kwa hawal si zek ahay inde apan bayak a təkede ná, winen nə zek kərtek a hwiya. Aday zek a Yesu Almasihu ďukwen, matana re. ¹³ Anga, á alay a ďa ga bap-tisma ná, mənuko fok, kwa Yahuda ahay, kwa dō su kon azar aya awan, kwa dōwan a nə bile, kwa dōwan a nə bile a bay, Mbərom a gək uko ahay bap-tisma tə Apasay Cəncan a

kærtektække, sê tæra mænuko fok zek kærtek awan. Aday mænuko fok ða rah næ tæ Apasay Cæncan ata kærtek a re.

¹⁴ Ayaw, zek su ðo cæna, hawal kærtektække itæbay, æna hawal si zek ahay inde apan bayak awan. ¹⁵ Matana kutok, kak saray i ja: «Nen hawal si zek bay, anga nen alay bay» næ, i tæra hawal si zek bay anga nan kutok ðaw? ¹⁶ Aday kak slæmay i ja: «Nen hawal si zek bay, anga nen ide bay» næ, i tæra hawal si zek bay anga nan cara ðaw? ¹⁷ Kak abay zek fok ide a ðækðek mænjàna slæmay næ, i slæne way ta maw? Kabay, kak zek fok slæmay a ðækðek mænjàna cæn næ, i ræbas way ta maw? ¹⁸ Aya æna, Mbærom a ndakay ðo næ, tæ hawal si zek anahan aya fok, aday a zav atan pi zek tæ cæved a kawa sa zlan à nga ata awan. ¹⁹ Bina, kak zek fok, winen hawal si zek kærtektække næ, ata winen zek mba ðaw? ²⁰ Matana bay jiga awan. Pi zek su ðo cæna, hawal si zek ahay inde cara cara bayak awan, æna zek a næ, kærtektække hwiya.

²¹ Anga nan kutok, ide i mba apan sa jan anà alay: «Na gak may bay», kabay nga i mba apan sa jan anà saray ahay: «Na gak ikwen may bay» næ, i ga zek bay. ²² Adæka bay, hawal si zek aya aday ða ca patan kawa bæle aya ata næ, ða gan atan may tæ mindel bugol. ²³ Aday hawal si zek azar aya, aday ða ca patan næ tinen way ma ga waray aya ata næ, ða gan atan nga tæ mindel. Aday hawal si zek azar aya, aday ða ngam ðowan á canan atan bay ataya næ, ðæ ndakay patan man bugol næ lele. ²⁴ ðna hawal si zek aya aday ta gak uko waray itæbay ataya næ, ta gan may ðæ ndakay patan man itæbay. Matanan, Mbærom a ndakay zek su ðo næ, a varan zlangar bugol næ, anà hawal si zek aday abay tæ varan atan zlangar bay ataya

awan. ²⁵ A ga matanan næ, anga aday zek á gæzla bay, aday hawal si zek ahay fok tæ man zek i zek ahay. ²⁶ Kak hawal si zek a kærtek a, winen à ðæce inde næ, hawal si zek azar aya fok, tinen à ðæce inde re bidaw? Aday kak tæ varak anan zlangar anà hawal si zek a kærtek a næ, hawal si zek azar aya fok ti taslay mivel pæ kærtek a tæ winen ata bidaw?

²⁷ Kwanay næ, zek ana Yesu Almasihu. Kuwaya fok, winen hawal si zek ana Yesu a kutok. ²⁸ Matana awan, à wulen su ðo a Yesu ahay inde næ, Mbærom kà ndirek anan ðo ahay pi mer su way anahan pæ mædire pæ mædire: mama'am awan, a ðaf ðo maslan ahay; mæ slala cew awan, a ðaf ðo maja'am anahan ahay; mæ slala maakan awan, a ðaf ðo sê tætakan anan way anahan ahay anà ðo ahay. Aday a ðaf ðo sa ga way masuwayan aya awan, ðo tæ mægala aya sa mbar ðo ahay, ðo sa san sa man zek à ðo ahay ahay, ðo sa lavan nga anà way ahay, aday tu ðo sa ja 'am ta 'am su kon aya aday ta san bay ataya awan. ²⁹ Do ahay fok næ, tinen ðo maslan ahay ðaw? Do ahay fok, tinen ðo maja'am a Mbærom ahay ðaw? Kabay ðo ahay fok, tinen ðo sê tætakan anan way a Mbærom ahay anà ðo ahay ðaw? Do ahay fok, tinen ti ga way masuwayan aya ðaw? ³⁰ Do ahay fok, ti njad mægala sa mbar ðo ðaw? Do ahay fok, ti ja 'am ta 'am su kon aya aday ta san bay ataya ðaw? Kabay ðo ahay fok, ti san sa man anan 'am ataya anà ðo ahay ðaw? ³¹ Natiya kutok, gen anan may sa njad mægala sê way lele aya pæ Mbærom wa.

Matanan, hænà ni ðakak ikwen anan cæved sê azla lele a sê zalay azar aya fok.

13

Mazla6 ana asan zek

¹ Kwa abay á ga ná, na mba apan sa ja 'am su kon aya aday na san bay ataya awan, kabay na mba apan sa ja 'am ana maslay a Mbərom ahay zle dəp ná, kak asan zek inde upo ibay ná, wita nə tərak way sə bəbal awan kəriya ata awan. Nə tərak kawa njamde mə laway a sa ndar nday nday ata, kabay kawa kəcawar sa fa siy siy siy ata awan. ² Kwa abay á ga ná, məgala uno inde sa man anan 'am a Mbərom anà dō ahay, aday na san way ahay zle fok, kwa way mi dər aya mbala Mbərom ata dūkwen, kwa abay á ga nə adaf nga uno pə Mbərom inde i mba apan sə hədek anan bəzłom ahay dəp ná, ata kak asan zek inde upo ibay ná, nə tərak dō kəriya awan. ³ Aday kwa abay á ga ná, nə gəzlan anan zlile uno fok anà dō ahay, kwa abay á ga ná, ni ngam sa var a zek uno aday tã vak nen dūkwen, aday kak asan zek inde upo ibay ná, ni njad anan maw?

⁴ Dō tə asan zek a cəna, a gan ngatay anà way ahay fok, a gan sumor anà dō ahay, a ga ide pə way su dō itəbay, a zlapay awan itəbay, a həran nga i zek bay. ⁵ Dō tə asan zek a cəna, a ga way sa ga waray itəbay, a pəlan way anà nga anahan a dəkdek itəbay, a ga mivəl itəbay, aday a halay ines sə dō ahay itəbay re. ⁶ Dō tə asan zek a cəna, a taslay mivəl tə way lelibay aya itəbay, əna a taslay mivəl adəka ná, tə didek. ⁷ Dō tə asan zek a cəna, a səmen anà way ahay kwa siwa fok, a daf nga pə Mbərom kwa siwa fok, a dəfan ide anà way a Mbərom kwa siwa fok, aday a tavay njənjən kwa siwa fok.

⁸ Asan zek ná, a ndav itəbay. Aya əna, 'am sa man anan 'am a Mbərom à dō ahay ataya ná, ti i ndav. Aja 'am ta 'am su kon aday ka san bay ataya ná, ti i ndav. Aday asan way ahay dūkwen, ti i ndav re. ⁹ Həna da san anan way ahay

fok fan bay, aday 'am a Mbərom a mənuko sa man anan anà dō ahay ataya dūkwen, də sənak a fok coy fan bay re. ¹⁰ Əna, alay a kà slak Mbərom kà kak uko anan didek sə way ahay fok ná, way a ma ndav a fok bay ataya ti lize.

¹¹ A alay a nen gwaslay aya mba ná, na ta ja 'am kawa gwaslay ahay, nə bayak way dūkwen kawa gwaslay ahay, nə sləne way ahay kawa gwaslay ahay re. Əna à alay aday nə sənak nga uno coy ata ná, nə mbəsakak way sə gwaslay ahay kutok. ¹² Həna ná, da ca pə way ahay nə kustehtehhe, kawa dō a ca ide à malam mənjeroh a inde ata awan. Əna azanan pa 'am ná, dī i canan à way ahay fok nə ide cer wa kutok. Həna ná, na san way ahay cərah a fan bay. Azanan pa 'am ná, ni san anan way ahay fok cərah, kawa ana Mbərom sa san nen cərah ata awan.

¹³ Aday həna kutok ná, way ahay inde maakan, ti ndav itəbay: adaf nga pə Mbərom, adəfan ide anà way a Mbərom, aday asan zek. Əna sə zalay way azar ataya ná, asan zek a kutok.

14

Ləbara sa man anan 'am a Mbərom anà dō ahay

¹ Rəzlen anan à nga wa sa ga way sə asan zek tə dō ahay. Aday gen anan may sa njad məgala ana Apasay Cəncan a sə gəzlan anà dō ahay ata tə mivəl kərtek awan. Gen anan may jiya ná, anà məgala sa man anan 'am a Mbərom anà dō ahay. ² Dō sa ja 'am ta 'am su kon aday winen a sləne bay ataya ná, a jan nə anà Mbərom dəkdek, bina anà dō ahay bay, anga dōwan a sləne 'am ataya bay. Winen a ja ná, pə way a Mbərom mi dər aya tə məgala sə Apasay Cəncan awan. ³ Aya əna, dō winen apan i man anan 'am a Mbərom anà dō ahay ná, a varan atan gədan, a man atan

anan mivél ù doh, aday a man atan zek sa har à 'Am a Mbərom inde. ⁴ Do winen apan i ja 'am ta 'am su kon aday a san bay ata nà, a varan gədan nà, anà zek anahan a vərre. Aya əna, do sa man anan 'am a Mbərom anà do ahay nà, a varan gədan anà do a Yesu mə halay nga ataya kəzlek.

⁵ Nen na gan may nà, do ahay fok tâ mba apan sa ja 'am ta 'am su kon aday ta san bay ataya awan, əna na gan may kə zalak nà, do ahay tâ mba apan sa man anan 'am a Mbərom anà do ahay adəka aday. Kak dōwan a inde i ja 'am ta 'am su kon aday a san bay ata nà, sumor a nà, do hinen â ga inde sa man anan anà do ahay ta 'am su kon aday tə sləne zle ata awan, anga sə varan gədan anà do a Yesu a mə halay nga ataya awan. Kak matana bay nà, aman anan 'am a Mbərom anà do ahay nà, a zalay aja 'am ta 'am su kon aday do ataya ta san bay ata awan.

⁶ Matana kutok mərak uno ahay, kak ni zlak ayak əga kwanay aday ni jak ikwen 'am nə ta 'am su kon aday kə sənən bay ata nà, i mak ikwen zek nə kəkəməw? Sumor a nà, ni zlak ayak əga kwanay nà, ni dəkak ikwen anan way a Mbərom mi dər aya awan, kabay ni dəkak ikwen anan asan way pə Mbərom, kabay ni mak ikwen anan 'am a Mbərom, kabay ni tətakak ikwen anan way. Kak na gak matanan bay nà, ata na mak ikwen zek a dāw?

⁷ Bayiken pə minje sə way sə gəsle ahay aday, way kawa atə ndərloy tə gənjavał. Kak ta fak a way ataya tə mərıke a bay nà, do sə gərav ahay ti mba apan sa san ara sə way ataya aday sə gərav apan dāw?

⁸ Aday kak do sa jən pə cıccək anga vərəm kà fak anan tə cəved a bay nà, waya i lavan zek anà aga vərəm a anaw? ⁹ Minje ata pə kwanay

dükwen matana re. Kak ki jen 'am aday a sləne zek bay nà, dōwan i san 'am a kwanay ata bay asanaw? Aday ata 'am a kwanay ata kə tərak 'am kəriya kutok bidaw? ¹⁰ 'Am su kon ahay inde bayak a cara cara pə daliyugo. 'Am ataya fok, do su kon ataya nə tə sləne ike. ¹¹ Kak dōwan i jo 'am ta 'am aday nə sləne bay ata nà, mə tərak pi zek kawa mədurlon ahay. ¹² Pə kwanay dükwen matana re. Ki rəzlen anan à nga wa tə mindel sə pəlay məgala ana Apasay Cəncan a sə gəzlan anà do ahay ataya awan. Way ata nà, way lele awan. Aya əna sumor a nà, pəlen məgala ana Apasay Cəncan a sa man zek anà do a Yesu ahay sa har à 'am anahan inde.

¹³ Anga nan kutok, do sa ja 'am ta 'am su kon aday a san bay ataya nà, â ga amboh anga aday Mbərom â varan məgala sa man anan 'am ataya anà do ahay ta 'am su kon aday tə sləne zle ata awan. ¹⁴ Kak nen apan ni ga amboh ta 'am aday na san bay ata nà, apasay uno winen apan i ga amboh acəkan, əna à abayak nga uno inde nà, nə slənek awan bay. ¹⁵ Wita ni ga nə kəkəməw? Ni ga amboh à apasay uno inde, aday u no sa ga amboh tə abayak nga uno re. Ni zambađ a Mbərom à apasay uno inde, aday u no sə zambađ a Mbərom tə abayak nga uno a təke re.

¹⁶ Kak iken nà, iken apan ki ngəran anà Mbərom ta 'am su kon aday ka san bay ata nà, hinahıbay do sə uho ahay ti zlak ayak à wulen a kwanay nà, ti i mba apan sə təma amboh a kwanay «Amen*» nə kəkəməw? Bina do ataya ta san way anak a sa ja ata bay asanaw.

¹⁷ Kwa â ga nà, iken kə ngəran anà Mbərom nə tə dıdek awan, kak do ahay tə slənek bay nà, i man atan zek bay.

* 14:16 Amen a nan sa ja nà: «Ayaw, â tərä matana acəkan!»

18 Nen aday nà, ni ngəran anà Mbərom anga nə njadak məgala sa ja 'am su kon aya aday na san bay ataya, zal kwanay fok. 19 Kwa á ga matana dəp nà, à wulen su do a Yesu ahay inde nà, u zlo à nga sa ja 'am ahay dara aday do ahay ta san zle ata anga sə tətakan atan anan way. Wita nà, a zalay sə vəved 'am ahay mbulo kuro (10,000) aday do ahay ta san bay ata awan.

20 Mərak uno ahay, kà bayiken way ahay kawa kwanay gwaslay ahay bay. Təren adəka nà, do ma san nga aya awan. Aya əna, pa sa ga huwan nà, təren kawa kwanay gwaslay cacədew aya kutok, anga tinen ta ga huwan itəbay. 21 'Am mə vinde a inde à Deftere a Mbərom, a wa:

«Mbərom Fetek a ja nà:

“Ni naa jan 'am ù do a anaya nà, ta 'am su kon aday ta san bay ata awan,

ni jan atan anan tə dungo sə mədurlon ahay.

Əna tə winen ata təke dukwen, ti ngam sə pəkan sləmay anà 'am uno bay.†»

22 Matana kutok, aja 'am ta 'am su kon aya aday dowan a san bay ata nà, a kan anan way anà do sa daf nga pə Yesu bay ataya awan, bina anà do a Yesu ahay ite sabay. Aya əna, aman anan 'am a Mbərom anà do ahay nà, anga do a Yesu ahay adəka, bina anga do sa daf nga pə Yesu bay ataya bay. 23 Natiya, kak kwanay do a Yesu ahay kə hilen nga, aday fok a kwanay a, kwanay apan ki jen 'am ta 'am su kon aya aday dowan a san bay ataya nà, do sa daf nga pə Yesu aday a san awan bay ata kabay do sə uho kà sak a zlak ayak à wulen a kwanay inde nà, i ja, nga a vawak ikwen, bidaw?

24 Aya əna, kak kwanay a fok ki men anan anan 'am a Mbərom à do ahay ta 'am su kon aday ta sləne zle ata nà, do sa daf nga pə Yesu aday a

san awan bay ata kabay do sə uho kà sak a zlak ayak nà, i sləne 'am a Mbərom, aday ata i san pə ines anahan ahay, i yam apan kutok. 25 Way anahan sə bayak mi der aya à mivél inde ataya ti kay zek uho kutok. Matanan i dukwen gərmec ù vo anà Mbərom duboz, i həran nga ta sa ja Mbərom inde à wulen a kwanay acəkan!

Way tədə sa ga à man sə ahalay nga su do a Yesu ahay ata awan

26 Matanan kutok, mərak uno ahay, nà jak ikwen ayak həna nə ma asa anaw? A alay sə ahalay nga a kwanay ahay cəna, do kərtek i ga ara, do hinen i tətakan anan way anà do ahay, do hinen i dakan anan way ana Mbərom mi der aya anà do ahay, do hinen i ja 'am ta 'am su kon aday a san bay ataya awan, aday do hinen i man anan 'am ataya anà do ahay. Aya əna, way a kwanay sa ga ataya nə, gen atan fok nà, anga aday á man zek anà do a Yesu ahay sa har pə cəved a Mbərom.

27 Pa 'am sa ja 'am ta 'am su kon aday do ahay ta san bay ataya nà, mbiken anan cəved anà do ahay cew tã ja, á sa zalay pə do ahay maakan wa bay. Do ataya nà, tã ja 'am ataya dukwen, pə məmbire pə məmbire. Aday do sa man anan 'am ataya anà do azar aya dukwen, á ga inde re. 28 Kak dowan inde sa man anan 'am ataya anà do ahay ibay nà, suwan, à wulen ana do a Yesu ahay nà, do sa ja 'am ataya tã njahay way a tinen tete. Sumor a nà, tã ja 'am ataya nà, kuwaya anà nga anahan, aday anà Mbərom cəna coy.

29 Pa 'am ana do sa man 'am a Mbərom anà do ahay nà, do ahay cew, maakan tã ja, aday do azar aya tã pak sləmay sə cəcal anan pi zek wa lele, ta ma anan nà, 'am a Mbərom a acəkan daw. 30 Kak dowan winen apan i jan 'am anà do ahay, aday Mbərom kə dakak anan

† 14:21 Ca pə Esaaya 28.11-12.

anan way anà dō hinen à wulen a kwanay inde nà, dō mama'am ata à mbəsak sa jan 'am anà dō ahay, anga aday dōwan a mē slala cew ata à ja 'am a kutok. ³¹ Ayaw, cəved inde anga kwanay a fok sa man anan 'am a Mbərom anà dō ahay, əna jen anan nə pə məmbire pə məmbire, anga aday kwanay a fok kə njiden atətak way lele aya awan, aday kə viren anan gadan anà zek ahay. ³² Dō aday məgala inde apan sa man anan 'am a Mbərom anà dō ahay nà, i mba apan sə lavan nga anà məgala ata re. ³³⁻³⁴ Mbərom aday nà, way ma ga a tə cəved a bay cəna, a zlan à nga itəbay. A gan may nà, njahuko səkəffe à zay inde.

Matanan, à man sə ahalay nga ana dō a Yesu ahay inde nà, uwar a kwanay ahay dukwen tš njahay à səkəffe inde, kawa ana uwar ahay sa ga à wulen su dō a Yesu ahay inde kwa aha ataya awan. Tà ja 'am bay, anga cəved a tinen inde sa ja 'am ibay. Sumor a nà, tà ma nga a tinen à məndak, kawa ana Deftere a Mbərom sa ja. ³⁵ Kak a nan à uwar a sə cəce awan aday à san anan nà, à cəce pə mbaz anahan wa agay. Anga, dō uwar a kə jak 'am à man sə ahalay nga su dō a Yesu ahay nà, wita nə lelibay.

³⁶ Abay kwanay kə jilen nà, 'Am a Mbərom a dazlan ahay nə àga kwanay wa daw? 'Am a Mbərom a a dəzlek ayak nà, àga kwanay dəkdek cəna coy daw? ³⁷ Kak dōwan inde à wulen a kwanay a bayak nà, winen kə njadak məgala sa man anan 'am a Mbərom anà dō ahay, kabay kə njadak məgala sə Apasay a Mbərom hinen nà, à san way inde kərtek aday: Way uno a sə vindek ikwen ayak a anan nà, sə duko anan nə Bahay a mənuko awan. ³⁸ Kak dōwan a kə sənək anan matanan bay nà, Mbərom dukwen i san a winen bay re.

³⁹ Natiya awan, mərak uno ahay, rəzlen anan à nga wa sa njad

məgala sa man anan 'am a Mbərom anà dō ahay. Aday kə gifen anan 'am anà dō sa ja 'am ta 'am su kon aday ta san bay ataya bay re. ⁴⁰ Aya əna, gen anan way ahay fok nə tə cəved aya awan, bina tə hoyohoyo bay.

15

Yesu Almasihu nà, kə slabakak ahay à məkə wa

¹ Mərak uno ahay, nen apan ni mak ikwen anan ayak à nga inde nà, ləbara mugom a nen sə dakak ikwen anan ata awan. Kwanay dukwen, kə dəfen apan nga, aday kə ngizlen uda saray lele re. ² Ləbara mugom a mbala a kwanay sa dəf apan nga ata nà, sa tam kwanay nə winen awan, kak kə bənen anan kawa anuno sə dakak ikwen anan nà, nà. Kak matanan bay cəna, adaf nga a kwanay kə tərak way kəriya awan.

³ Way a nen a sə tətakay ahay ata nà, na jak ikwen anan nə winen a re. Way ata nà, nga sa 'am lele a sə zalay azar aya awan. Yesu Almasihu nà, kə məkək anga ines a mənuko ahay. Kawa ana Deftere a Mbərom sa ja nà, a təra nə matanan acəkan. ⁴ Pə dəba wa nà, ta la anan à məkə, aday pə luvon maakan anahan a nà, Mbərom a slabakay anan ahay à məkə wa. A təra dukwen kawa ana Deftere a Mbərom sa ja apan ata re. ⁵ Pə dəba anahan a wa nà, kə kak anan zek anà Piyer, aday kə kak anan zek anà dō maslan anahan azar aya re. ⁶ Pə dəba wa asa, kə kak anan zek anà dō anahan ahay sə zalay səkət dəra à alay kərtek a inde. Alay avan ana dō ataya həna nà, tinen inde tə sifa mba, əna azar aya nə tə məkək. ⁷ Pə dəba wa, kə kak anan zek anà Yakuba, aday anà dō maslan anahan ahay fok re.

⁸ Pə dəba a tinen a wa fok, a ndav anan ta su ko zek i nen ite re. Ata nen nə tərək kawa wan ma may amama pə kiya cuwəe ata awan.

⁹ Ayaw acəkan, nen nə tərak kawa wan gudar a à wulen su do maslan ahay inde, na slak tədə aday ti ngumo do maslan a bay, anga nen na gak anan ahay alay tu do a Yesu ahay tə mindel. ¹⁰ Aya əna, tə winen ata təkə nə, həna Mbərom kə gak uno sumor sə tərə nen do maslan a Yesu ata kutok. Sumor anahan su go ata nə, kə tərak way kəriya bay, anga kə varak uno məgala sa ga mer su way lele aya sə zalay do maslan a azar ataya fok. Tə dīdek a nə, sa ga mer su way a lele ataya nə, nen bay. Sa ga nə, sumor a Mbərom a su go ata awan. ¹¹ Natiya kutok, kwa ā ga nə nen, kwa ā ga nə do azar aya awan, awan inde kə mbədahak ibay. Manay a fok mə wazaya nə, ləbara mugom a mbala ana kwanay sa dəf apan nga ata kərtek awan.

Mbərom i slabakay anan ahay do ahay à məkə wa

¹² Manay nə, ma jak ikwen anan tə dīdek awan, Mbərom nə, kə slabakak anan ahay Yesu Almasihu à məkə wa. Aka aday, do a kwanay azar aya ta wa, do ma mac aya ti slabakay ahay bay ata nə, kəkəma asa anaw? ¹³ Kak abay do ma mac aya ti slabakay ahay bay kawa ana tinen a sa ja ata nə, Yesu Almasihu dukwen kə slabakak ahay sabay cukutok daw? ¹⁴ Kak abay Yesu Almasihu kə slabakak ahay sabay ata nə, wita ma ya nga sa ma a manay sə dakay anan 'am a Mbərom asa anaw? Aday dukwen, ata kə dəfen nga nə pa 'am lele mba re daw? ¹⁵ Kak abay do ma mac aya ti i slabakay ahay à məkə wa bay nə, Mbərom kə slabakak anan ahay Yesu bay re. Ata manay mə gədak mungwalay pə Mbərom ta sa jəka, Mbərom kə slabakak anan ahay Yesu Almasihu à məkə wa bidaw? ¹⁶ Kak do ma mac aya ti slabakay à məkə wa bay nə, ata Yesu Almasihu kə slabakak ahay à məkə wa bay re ba? ¹⁷ Kak Yesu

Almasihu kə slabakak ahay bay, kə dəfen nga həna nə pa maw? Aday Mbərom dukwen kə pəkək ikwen anan ines a kwanay ahay bay re ba? ¹⁸ A nan sa ja kutok nə, do sa dəf nga pə Yesu Almasihu ahay aday tə məkək ata nə, tinen tə lizek pa sə viyviya cukutok daw? ¹⁹ Kak də dəfan ide anə Yesu Almasihu, anga aday ā mak uko zek pə anjahay a manuko həna pə daliyugo a anan dəkdek nə, ata wita nə yimuko zek a nuko, bina da ga i zek wa zal do ahay fok.

²⁰ Tə dīdek a nə, Yesu Almasihu kə slabakak ahay à məkə wa acəkan. Winen nə, kə lahak sə slabakay ahay à məkə wa. Aslabakay anahan à məkə wa ata nə, a dakay anan nə, do a azar aya ti i slabakay ahay ite re. ²¹ Amac a nay pə daliyugo nə, anga do kərtek. Aday do ahay ti slabakay ahay à məkə wa dukwen, anga do kərtek re. ²² Matanan, do ahay fok ta mac, anga tinen a fok zahav ana Adama. Aday do ahay fok ti njad sifa, anga Almasihu. ²³ Do ahay ti slabakay à məkə wa nə, kawa ana Mbərom a sə lavan atan anan zek ata awan: Almasihu kə lahak sə slabakay ahay, aday à luvon anahan a saa may ata inde nə, do anahan ahay fok ti i slabakay ahay re. ²⁴ Pə dəba anahan a wa nə, Yesu i lize anan məgala sə apasay lelibay aya fok, tə bahay a tinen ahay fok, aday pi zek tə məgala sə bahay ahay pə daliyugo fok re. Pə dəba a sə lize way ataya wa fok nə, daliyugo i ndav, aday Yesu i man anan bahay anahan à alay inde anə Bəbay anahan Mbərom kutok.

²⁵ Kawa sa ja nə, Yesu Almasihu ā ga bahay hus pə ana Mbərom saa mbakan anan do manide anahan ahay fok à alay inde. ²⁶ Do manide mədakwidok a aday Yesu i sa lize anan ata nə, Amac. ²⁷ Dəftere a ja matanan, a wa: «Mbərom a mbakan anan way ahay fok à alay

inde.*» Kə sənən zle asanaw, kak Deftere kà jak «way ahay fok» ata nà, Mbərom a dō sə mbakan alay pə way ahay wa fok ata, winen a nà, uda ibay. ²⁸ Matanan, Yesu kə njadək məgala sa ga bahay pə way ahay fok nà, winen a dukwen, Bəbay anahan Mbərom i ga apan bahay ite re. Natiya awan, Mbərom i ga bahay kwa pə ma fok tembərazem kutok.

²⁹ Bayiken pə dō ahay aday ta taa ga baptilma anga dō ma mac aya ata aday. Ta ga matanan nà, angamaw? Kak abay dō ma mac aya ti slabakay ahay sabay ata nà, ta ran mindel i zek pa maw? ³⁰ Aday asa, manay həna dukwen, kak abay dō ma mac aya ti slabakay à məkə wa sabay ata nà, ma ga dəcə ndelem ndelem a anan sasidew ata nà, angamaw? ³¹ Sənən apan lele, mərak uno ahay, nen nà, kəla siwa fok amac a daf nen pa 'am wa nə pədan. 'Am uno sa jak ikwen ata nà, didək awan, kawa 'am uno sa ja: Nə taslak mivəl tə kwanay bayak awan, anga kwanay kə jipen tə Bahay a nuko Yesu Almasihu ata awan. ³² Dō ahay ta gak alay ti nen bayak a à Efesus. A ga nə kawa ma vad zek tə zizək ahay. Aday kak abay na ga matanan anga sa njad zay pə daliyugo a anan nà, ni njad anan magwagway wuraw? Kak abay dō sə məkə ahay ti slabakay ahay sabay, ata nà, pərahuko anan azar anà jike sa 'am a inde həna bidaw? A wa: «Ənga puko panan a mənuko, aday suko panan a mənuko, anga luvon sə sidew nà, anà mənuko sabay.†»

³³ Anga nan kutok, dōwan à njak a nga anahan bay. Kuwaya kə njahak pəkərtek a tu dō sə huwan ahay cəna, huwan a tinen ata i zəvan. ³⁴ Kə viwen anan nga i zek ahay bay! Kə gen ines bay. Na ca apan nà, dō ahay inde à wulen a kwanay

ta san Mbərom bay. Na ja matanan aday waray à gak ikwen.

Di i slabakay ahay à məkə wa nà, ti zek wuraw?

³⁵ Hinahibay dō inde i cəcə: «Dō ahay ti i slabakay ahay à məkə wa nə kəkəmaw? Aday ti i slabakay ahay nə ti zek wura asa anaw?» ³⁶ Dōwan kà sak a cəcə matana nà, wita dō mindel awan! 'Da san apan zle, zahav sə way iken sa casl ata, si ki larak anan ayak à məkə inde aday, bina awan inde i hay ahay ibay. ³⁷ Aday zahav sə way iken sa casl anan ata, kwa à ga nə ndaw, kwa à ga nə zahav sa ma sa ma fok cəna, ka casl nà, wan sə way ata awan, bina daslam anahan a bay! ³⁸ Əna Mbərom a har anan daslam a ma ha ata, kawa sa zlan à nga. Wan sə way ahay cara cara ta har dukwen, tə daslam a tinen ahay cara cara re.

³⁹ Way tə sifa aya fok, zek a tinen aya cara cara re. Zek su dō zənzen aya awan, winen cara, zek sə gənaw ahay, winen cara, zek sə məvuhom ahay, winen cara, aday zek sə kələf ahay dukwen, winen cara re. ⁴⁰ Way mə ndakay aya à mburom tə way mə ndakay aya pə daliyugo nà, arəba a tinen aya nə cara cara. ⁴¹ Adav ana pac nə cara, adav ana kiya dukwen cara, aday adav ana mawuzlawazl ahay ite, cara re. Aday kwa mawuzlawazl ataya dukwen, adav a tinen aya ta gad 'am pi zek ahay wa re.

⁴² I tərən anà dō saa slabakay ahay à məkə wa ataya dukwen matana re. Zek su dō, dō ahay sa lak ayak à məkə kawa zahav sə way ata nà, i wuslay à məkə à man ata awan. Əna zek a aday Mbərom saa slabakay anan ahay à məkə wa ata nà, i wuslay itəbay. ⁴³ Zek su dō, dō ahay sa lak ayak à məkə ata nà, way kəriya awan, əna zek a aday Mbərom saa slabakay

* 15:27 Ca pə Jabuura 110.1. † 15:32 Ca pə Esaaya 22.13.

anan ahay ata nà, winen tə mazlaḅ awan. Zek ma lak ayak à məkə ata nà, winen bəle awan, əna zek su do saa slabakay ahay ata nà, winen mægala awan. ⁴⁴ Zek ma lak ayak à məkə ata nà, winen zek sə daliyugo a anan, əna zek su do saa slabakay ahay à məkə wa ata ite nà, winen zek sə uho saa nay ahay pa 'am ata awan.

Kak zek sə daliyugo a anan inde cukutok ata nà, zek sə uho saa nay ahay ata dukwen, i ga inde re. ⁴⁵ Deftere a Mbərom a wa: «Adama do mama'am ata nà, winen do tə sifa awan.†» Aday kutok, Yesu Almasihu do sa nay à man a Mbərom wa ata nà, winen do sə varan sifa anà do ahay. ⁴⁶ Sə lahay aday nà, zek sə uho saa nay ata bay, əna zek sə daliyugo a anan, aday zek sə uho saa nay ahay ata a nay pə dəḅa wa kutok. ⁴⁷ Adama nà, mə ndakay a tə yugo. A nay à daliyugo a anan wa. Əna Yesu Almasihu kutok nà, winen a nay ahay à man a Mbərom wa. ⁴⁸ Do sə daliyugo a anan aya nà, zek a tinen kawa zek mbala ana Adama ata awan. Matana re, do saa njahay pə cakay a Mbərom ahay, zek a tinen i ga kawa zek mbala ana Yesu Almasihu ite re. ⁴⁹ Həna nà, mənuko da ga minje tə Adama, do mə ndakay a tə yugo ata awan. Aday azanan di i ga minje tə Yesu, do sa nay ahay à man a Mbərom wa ata awan.

⁵⁰ Mərak uno ahay, na jak ikwen ayak həna: Do zənzen a nə, i mba apan sa zla à bahay a Mbərom saa nay ata inde ti zek sə daliyugo a anan bay. Zek aday a wuslay ike ata nà, i mba apan sə njahay pə cakay a Mbərom pa sə viyviya bay re.

⁵¹ Pəken sləmay aday, u no sə dakak ikwen anan way a Mbərom mi der a inde. Mənuko fok di mac kəzlek bay, əna mənuko fok, zek a mənuko i mbəda zek hinen. ⁵² Way ata i təra nà, ma kərtek

kawa ambəcək ide ca. I təra à alay a məzləzlilen i dakay anan andav ana daliyugo ata awan. Məzləzlilen ata kà fak zek nà, do ma mac aya ti slabakay ahay ti zek a aday winen i wuslay itəbay ata awan. Ata mənuko do tə sifa aya dukwen, Mbərom i mbədahak uko anan zek ite re. ⁵³ Ayaw, i təra matanan, anga zek aday a wuslay ike ata nà, à mbəda zek hinen aday winen a wuslay itəbay ata kutok. Matana re, zek aday a mac ike ata nà, à mbəda zek hinen aday winen a mac itəbay ata kutok re. ⁵⁴ A alay a aday zek sa mac aday a wuslay ike ata kə tərak zek sa mac bay aday i wuslay itəbay ata kutok nà, ata way a Deftere a Mbərom sa ja apan ata i təra kutok, a wa:

«Mbərom kə mbasak pə Amac, kə lizek anan pa sə viyviya awan.Š»

⁵⁵ «Iken Amac, mægala anak a aha kutok anaw?»

Iken Amac, mægala anak a sa vad do ata, aha kutok anaw?*

⁵⁶ Amac a njad mægala pə do ahay nà, anga ines a tinen ahay. Aday mægala ana ines ite nà, a nay à Tawrita wa. ⁵⁷ Aya əna, ngruko anan anà Mbərom adəka, anga kə varak uko anan mægala sə mbasay pə Amac, tə alay a Bahay a mənuko Yesu Almasihu.

⁵⁸ Anga nan kutok, mərak uno ahay, ngizlen saray lele, kà si yen nga bay. Gen anan nga anà mer su way a Mbərom kwa siwa fok, anga kə sənən apan zle, ayanga a kwanay i mer su way ana Bahay a mənuko Yesu inde ata nà, i təra kəriya bay.

16

Acakal way anga sa man zek anà do a Yesu ahay à Urəsalima

¹ Həna asa, pa 'am sə acakal way anga sa man ayak zek anà do

† 15:45 Ca pə Laataanooji 2.7. § 15:54 Ca pə Esaaya 25.8. * 15:55 Ca pə Hose'a 13.14.

a Yesu ahay à Urəsalima ata nà, kwanay nà, gen kawa anuno sa jan anà dō a Yesu ahay à Galatiya ata awan. ² Pac sə Zlaba ahay fok cəna, kuwaya à zəba dala kawa anahan sə lavay a zek ata, aday à daf anan cara. Bina, dōwan à sa ba nen ni zlak ayak aday ata saa cakal bay. ³ Na sak a dazlek ayak nà, ni varan derewel à alay inde anà dō a kwanay a saa walay ataya awan, ni slan atan tə dala ata à Urəsalima. ⁴ Kak na cak apan tədə nen a ta nga uno nà zla nà, mi zla jiga tu dō ataya awan.

Man ana Pol saa zla ataya awan

⁵ Ni zlak ayak àga kwanay nà, tə daliyugo sə Makedoniya, anga u no sa zla tə wulen su doh a tinen ahay saa can atan ayak idē. ⁶ Izəne, ni njahay àga kwanay mənjoek, izəne à alay sa mad fok ni njahay àga kwanay. Aday à alay uno saa slabak àga kwanay wa ata nà, ki i men uno zek tə dala sə cəved. ⁷ Na zlak ayak àga kwanay dukwen, u no saa zla way uno bəse bay. Kà zlak anan à nga anà Mbərom nà, ni njahay tə kwanay zərat lele àga kwanay kutok. ⁸ Əna ni njahay à Efesus tamak hus pə azar uko sə Pentekosta, ⁹ anga Mbərom kə təbak uno cəved sa ga mer su way məduwen a à man a anan. Aday dō maniđe ahay inde bayak a re.

¹⁰ Kak Timote kə dazlek ayak à wulen a kwanay nà, təmihen anan lele anga aday à zlan à nga sə njahay à mamasl a kwanay, bina a ga mer su way a Mbərom, Bahay a mənuko, nə lele kawa nen awan. ¹¹ Matanan, dōwan à sa kədəy anan bay. Men anan zek adəka tə dala sə cəved. Ata aday i mbəsak kwanay tə zay, i dazley à man uno dukwen lele aday tə zay a re. Bina, manay tə mərak ahay à man a anan, manay apan mi ba anan.

¹² Mərak a mənuko Apolos nà, na gak anan kem aday tə zlak ayak pə

kərtek a tə mərak azar aya awan, əna a ngam həna fan bay. Aya əna, azanan pa 'am dukwen, kə njadak cəved a nə, i zlak ayak kutok.

Andav sa 'am ahay

¹³ Ben lele, rəzlen à nga wa sə pərahan azar anà Mbərom nə lele. Kə pəken anan zlawan i zek ahay bay, kə viren anan bəle anà mivəl a kwanay ahay bay. ¹⁴ I mer su way a kwanay sa ga ahay fok cəna, sənen zek ahay.

¹⁵ Mərak uno ahay, kə sənen Siti-fanas tu dō su doh anahan ahay zle fok. Sa lah sə təma sə pərahan azar anà Yesu pə daliyugo sə Akaya nà, tinen. Tə varak anan nga a tinen anà Mbərom anga aday tə man zek anà dō a Yesu ahay. Matanan, na gak ikwen kem nà, ¹⁶ dəfen anan apan anà zahav su dō matanan ataya awan. Dəfen anan apan anà dō sa ga mer su way tə məgala kawa tinen ataya a re.

¹⁷ Nə taslay mivəl bayak a jiga nà, anga atə Sitifanas tə Fortinatus tatə Akayus ta nak ahay à man uno. Ta nak su mo zek à yime ana kwanay inde. ¹⁸ Tə bənak uno mbac lele kawa ana tinen a sə bənak ikwen anan mbac ata re. Zahav su dō ataya nà, bənen atan à 'am wa nə lele.

¹⁹ Dō a Yesu ahay sə halay nga pə daliyugo sə Aziya kwa aha fok, ta jak ikwen ayak 'am. Atə Akilas tə Pəriskila pi zek tu dō a Yesu sə halay nga àga tinen ataya fok ta jak ikwen ayak 'am lele, anga kwanay a fok kə jipen nə pə sləmay a Bahay a nuko Yesu a kərtek. ²⁰ Dō a Yesu ahay à man a anan fok ta jak ikwen ayak 'am. Jen anan 'am i zek ahay lele re.

²¹ Nen Pol, na jak ikwen ayak 'am. Nə vindek ayak 'am a anan nà, tə alay uno awan.

²² Kak dōwan a nə a pəlay Bahay a mənuko Yesu bay cəna, Mbərom à tahaşl anan. *Marana ta*, Bahay a mənuko à nay! ²³ Bahay a mənuko

Yesu á gak ikwen sumor anahan.
24 Kwanay a fok, do sə mível
uno aya awan, anga də japay fok
dukwen pə Yesu Almasihu awan.

**Derewel ana Pol sə
vinden ayak anà dō sə
Korintu ahay
mə slala cew awan
Ađakay way pə
deftere a anan**

A derewel a anan inde nà, Pol kà jak 'am sə mivél ahay bayak awan. Atə Pol tə egliz sə Korintu tə sləne 'am ahay pi zek sabay. Anga nan, Pol a ja 'am sə pəse zek ahay aday sa zlah məlmal tə tinen. Asa, dō sa jəka tinen dō maslan a Yesu ahay ataya tə tətakan anan way mung-walay aya anà dō ahay, aday ta ja nə Pol winen dō maslan a Yesu bay. Natiya kutok, Pol a đakay anan ləbara anahan tə dəcə anahan sa ga anga winen dō maslan a Yesu ata awan.

Nga sa 'am ahay

Pol a ngəran anà Mbərom anga sumor anahan (1.1-11)

Azlah məlmal à wulen ana atə Pol tə Korintu ahay (1.12 - 7.16)

Pol a varan məgala anà Korintu ahay sə cakal way anga dō a Yesu ahay à Urəsalima (8.1 - 9.15)

Pol a ga 'am pi zek wa ta sə đakay anan winen dō maslan a Yesu didek awan (10.1 - 12.21)

Andav sa 'am ahay (13.1-13)

Pol a jan ayak 'am anà dō sə Korintu ahay

¹ Sə vindék ikwen ayak derewel a anan nà, nen Pol, dō a Mbərom sə walay aday sə təra anan dō maslan a Yesu Almasihu ata awan. Mə vindék ayak nà, manay tə Timote mərak a mənuko, anà kwanay dō a Yesu ahay à Korintu, aday anà dō a Yesu azar aya pə daliyugo sə Akaya fok re. ² Mbərom Bəbay a mənuko tə Yesu Almasihu Bahay a mənuko tà gak ikwen sumor aday tə varak ikwen zay.

Mbərom a man a mivél ù doh anà dō sa ga dəcə ahay

³ Ngəruko anan anà Mbərom Bəbay ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu, dō sa taa gan sumor anà dō ahay aday sa taa man atan anan mivél ù doh kwa siwa ata awan. ⁴ A alay a mənuko à dəcə inde cəna, a mak uko anan mivél ù doh, anga aday mənuko dukwen dā man anan mivél ù doh anà dō sa ga dəcə ahay matanan ite. ⁵ Dəcə a manay sa ga bayak ataya nà, kawa dəcə ana Yesu Almasihu sa ga bayak ataya re. Matanan, Mbərom a man umo anan mivél ù doh tə alay ana Yesu Almasihu bayak a re. ⁶ Əna kwa á ga nə manay apan mi ga dəcə dəp nà, a təra anga aday á mak ikwen anan mivél ù doh, aday Mbərom á tam kwanay. Matana re, Mbərom a man umo anan mivél ù doh nà, anga aday sa mak ikwen anan mivél ù doh a re. Natiya ki mben apan sə səmen anan anà dəcə ahay à alay a kwanay sa ga dəcə ahay kawa ana manay sa ga dəcə ataya re. ⁷ Ma san zle lele, awan saa fakay kwanay pə cəved a Mbərom wa nə ibay, anga ma san zle, kə jipen tə manay à dəcə ahay inde, aday Mbərom i mak ikwen anan mivél ù doh, kawa ananahan sa taa man umo anan mivél ù doh ata re.

⁸ Mərak ahay, a nan umo nà, sənen anan dəcə a manay sa ga pə daliyugo sə Aziya ataya awan. Ma gak dəcə bayak a kə zalak umo məgala à nga wa. Ma jak abay sa jəka mi sa təmay wa zay bay. ⁹ Ayaw, manay mə lavak anan zek sa mac coy, abay manay mə bayak nà, na. Aya əna, a təra matanan nà, anga aday mâ đaf nga pə Mbərom, dō sə slabakay dō ahay à məkə wa, bina pə məgala si zek a manay aya ite sabay. ¹⁰ Mbərom kə təkək manay á amac ata wa, aday i tam manay pa 'am re. Ma đaf nga nə pə winen awan, i tam manay azanaka re. ¹¹ Kwanay dukwen, men umo

zek tə amboh. Ata, do ahay bayak a ti ga amboh anga manay, aday Mbərom i mbədahan umo apan, i man umo zek. Natiya kutok, do ahay bayak a ti ngəran à Mbərom anga kə təmahak amboh a tinen anga manay ata awan.

Pol a dakay anan kà zlak à Korintu sabay nə angamaw

¹²Way a sa zlan umo à nga ata nà, həna: Ma san zle à mivél a manay inde nà, azla a manay pa 'am sə do ahay nə didek awan, kawa sa zlan à nga anà Mbərom. Mə zakaya kutok nà, azla a manay pa 'am a kwanay dukwen, winen didek a re. Ma njad məgala sa zla matana ata nà, tə asan way su do zənzen a bay, əna Mbərom sa gan umo sumor sa zla matanan ata awan. ¹³⁻¹⁴Abay kə sənən bidaw, way a manay sə vindek ikwen ayak ata nà, awan uda mi der a ibay asanaw! Ki jingen nə kawa ana manay sə vindek ayak ata way anahan. A ga pumo nà, hus həna, kə sənən manay nə əngal. Əna ki i sənən manay nə kweceh kutok, aday pə luvon ana Bahay a mənuko Yesu saa may ata nà, mi i zlak ikwen à nga, kawa kwanay dukwen ki i zlen umo à nga ata re.

¹⁵⁻¹⁶Anga na san way ataya zle kutok, u no abay sa zlak ayak əga kwanay, aday ni i zla à Makedoniya. Ata aday ni may à Makedoniya wa əga kwanay asa. Aday abay ki men uno zek tə dala sə cəved sa zla à Yahudiya. Matanan kutok i təra ni zlak ayak əga kwanay saray cew sa mak ikwen zek. Əna na nay à Makedoniya tə əga kwanay sabay. ¹⁷Anuno sa jak ikwen ayak matana ata nà, nə bayakak apan lele bidaw? Ayaw, nə bayakak apan lele, abay ni ga matana way anahan. Bina na ja way kawa do sə daliyugo ahay bay asanaw? Kak matanan nà, nə japay anan atə ayaw tə a'ay alay kərtek awan.

¹⁸Əna ni jak ikwen ayak həna pa 'am a Mbərom, winen do didek awan, à alay a manay sə dakak ikwen anan ləbara mugom ata nà, mə japak anan atə ayaw tə a'ay pə way kərtek a bay. ¹⁹Manay tə Silas tatə Timote mə dakak ikwen anan nà, ləbara ana Yesu Almasihu Wan a Mbərom awan. Winen a japay anan atə ayaw tə a'ay itəbay. A ja nà, way didek a varre. ²⁰Anga way a Mbərom sə zlapak uko anan ataya fok nà, ti təra nə anga ayaw ana Yesu Almasihu. Anga winen a kutok, da taa ja «Amen» anga sə varan maza əga Mbərom. ²¹Asa, Mbərom a tə alay anahan a sə varan umo məgala pə cəved a Yesu Almasihu ata, i varak ikwen məgala re. A walay mənuko, ²²a varak uko anan Apasay anahan kawa vivay sə way sə dakay anan mənuko nà, do anahan ahay. Aday kə varak uko Apasay ata à mivél inde, sə dakay anan dī i njad anan way anahan sə zlapan anan anà do ahay ataya fok.

²³Həna ni jak ikwen ayak nà, na zlak ayak əga kwanay sabay angamaw ata awan. Mbərom awan a san zle, 'am uno sa jak ikwen ata nà, didek awan. Kak matana bay nà, suwan nà mac. Na zlak ayak à Korintu bay nà, anga u no sa gak ikwen way saa cəbak ikwen ata bay. ²⁴A nan sa ja nà, mə lavak ikwen nga pə cəved sə adaf nga a kwanay bay, anga ma san zle, adaf nga a kwanay nà, mə jəra a lele coy. Əna a nan umo nə guko mer su way pə kərtek a tə kwanay, anga aday kə tislən mivél.

2

¹Anga nan, na ja ni zlak ayak əga kwanay nà, aday sa ga way sə cəbak ikwen maza bay. ²Kak na sak a ga way sə cəbak ikwen nà, i cəbo i nen a re. Ata dowan saa tuslo anan mivél inde sabay, bina way ata i cəbak ikwen anà kwanay a fok. ³Anga nan, na zlak ayak bay, əna

nə vindek ayak à yime uno inde nà, derewel a ma caḅ ata awan. Na ga matanan nà, anga aday, na saa zlak ayak, nà tan à nga anà way sə cəḅo àga kwanay bay. Bina, abay saa tuslo anan mível nə kwanay bidaw? Na san kwanay zle fok. Kak nə taslak mível nà, ki tislen mível re. ⁴Nə vindek ayak derewel ata nà, tə mugo awan, aday tə ide sə ayam awan. Əna nə vindek anan ayak nà, sə cəḅak ikwen bay, əna anga aday kə sənən anan nə pəlay kwanay tə mindel.

Pol a gan may nà, t̄ p̄sən anan anà dōwan a sa ga ines ata awan

⁵ Dōwan a kwanay a kà gak way sa caḅ nà, u go i nen Pol bay, əna anà kwanay a fok adəka. Kak nə mbəlek anan bay nà, anà zek məduwen su dō awan. ⁶ Do ahay bayak a tə ngərzak apan, aday kà slak matanan, bina kə yimak pə ines anahan coy kutok. ⁷ Alay a kà slak həna sə pəsən anan coy, aday sa man anan mível ù doh, bina i ga mugo kə zalak, mbac i i slahan. ⁸ Anga nan, ni cəce pikwen wa nà, ken anan anan asan zek a kwanay sə dakan anan nə kə pəlen anan asa. ⁹ Nə vindek ikwen ayak derewel a hinen inde ata nà, sa ca pikwen wa azan, aday sa san kwanay apan ki dəfen anan apan anà 'am uno ahay fok bidaw. ¹⁰ Həna ni jak ikwen ayak, dōwan a kwanay kə pəsən anan anan ata nà, nen dukwen nə pəsek anan. Nen nà, nə pəsek anan dōwan ata pa man sə ide ana Almasihu, anga sa mak ikwen zek à kwanay, kak awan inde sə pəsən anan nà, na. ¹¹ Na gak matanan, anga u no nà, Fakalaw á sa njak mənuko pi zek bay, bina da san wurwer anahan aya zle asanaw?

Pol a dəfan ide anà Titus à wulen su doh sə Təruwas

¹² Kwakwa ata nà, nə slabak sa zla à Təruwas saa dəkay anan ləbara mugom a pə Yesu Almasihu.

Nə dəzle à man ata kutok nà, na ca apan nə Bahay a mənuko Yesu kə lavak uno anan zek lele ta man ata sə dəkay anan uda ləbara anahan. ¹³ Əna, nen tə ajalay nga awan, anga na tak anan à nga anà mərak uno Titus bay. Anga nan, nə mbəsak anan dō sə Təruwas ahay, na zla way uno à Makedoniya.

Di njad sə mbasay anga Yesu Almasihu

¹⁴ Ngəruko anan à Mbərom. Sa taa lagay mənuko tə ahosom a pa 'am sə vəram wa anga ajapay a mənuko tə Yesu Almasihu nà, winen a hwiya. Aday winen a a dakan anan zek anà dō ahay kwa aha nə tə mənuko. Mənuko nà, kawa amar sə wurde ma pak awan. ¹⁵ Amar sə wurde ata nà, winen Almasihu à mível a mənuko inde, ma pak a sə dakan anan mazlaḅ a Mbərom anà dō saa tam ahay, aday anà dō saa lize ahay ite. ¹⁶ Matanan kutok, anà dō saa tam ataya nà, mənuko kawa arəbas sə way sa var sifa, aday anà dō saa lize ahay ite nà, mənuko kawa arəbas sə way sa var amac. Kak matanan cukutok nà, waya saa sla pi mer su way ata anaw? ¹⁷ Bina dō ahay bayak a tinen apan ti dəkay anan 'am a Mbərom nà, kawa way sə masa. Manay nə ma ga matanan itəbay. Manay apan mi dəkay anan 'am anahan nà, mə dəkay anan tə mível kərtek awan, anga manay məjapay a tə Yesu Almasihu, aday sa slan manay pi mer su way ata nà, zek a Mbərom awan.

3

Aḅan 'am wiya awan

¹ A nan sa ja nà, manay apan mi həran nga i zek maza pa 'am a kwanay bidaw? Ma gak anan may anà derewel sə dəkak ikwen anan manay mayanaw bay. Aday mə cəcihek pikwen wa derewel sa zla anan à alay inde à man a àga kwanay wa bay re. Do maza

aya ta gak anan may matanan, əna manay nà, kawa tinen itəbay. ² Kwanay a nà, derewel a mə vinde awan anga manay a bay aday daw? Winen mə vinde a pə mível a manay, aday do ahay fok ti san anan, ti jinge anan ata awan. ³ Way mi der a bay, kwanay nà, kawa derewel ana Almasihu sə vinde aday sa slan tə alay a manay ata awan. Winen mə vinde a nà, tə alay su do zənnen a bay, əna mə vinde a tə Apasay a Mbərom, bahay sə sifa. Winen mə vinde a dukwen pu kon bay, əna winen mə vinde a pə mível su do zənnen aya awan.

⁴ Ma san anan matanan nà, anga Yesu Almasihu kə dakak umo anan pa 'am a Mbərom. ⁵ Ma san zle lele, manay a ta nga a manay a nà, mi sləken anà mer su way ata tə məgala a manay bay. Mbərom a tə alay anahan a sə varan umo məgala sa ga anan. ⁶ A varan umo məgala nà, sə dakay anan ləbara mugom awan. Ləbara mugom a ata nà, ağan 'am a wiya ata awan. Winen a ga minje tə ağan 'am kwakwa ata sabay. Də bənan à 'am wa nà, anà Apasay Cəncan awan, bina anà 'am mə vinde avinde sabay. Way mə vinde avinde kwakwa ata nà, a lagay do ahay nə saa mac. Əna Apasay Cəncan a ite nà, a varan à do ahay adəka nà, sifa sa ndav kula bay ata awan.

⁷ Kwakwa ata nà, Mbərom a vinde 'am anahan pu kon, aday do ahay tə canak anan anà mazlaḅ anahan awan, anga winen a kə dəvak anan jiyjay sə mazlaḅ anahan pi jər a Musa. Kwa abay à ga nà, jiyjay ata i njahay bayak a bay, Isəra'ila ahay ta mbak apan sə zəzor anan jər a Musa bay, anga a dav ike kə zalak.* Kak ağan 'am kwakwa ata sə lagay a do ahay à amac inde ata kə dəvak kətanən nà, ⁸ ağan 'am wiya həna

ata, winen mer su way ana Apasay Cəncan awan ata nà, i dav i zalay way ata sabay adəka kutok a daw? ⁹ Ağan 'am kwakwa ata nà, a varan cəved anà Mbərom sa ban do ahay tə sariya. Kak way sə gəbak uko ahay sariya ata kə mbak apan sa ka anan mazlaḅ a Mbərom nà, ağan 'am a wiya sə tərə mənuko do didek aya pa 'am a Mbərom ata i ka anan mazlaḅ a Mbərom sə zalay way ata sabay kutok daw? ¹⁰ Matanan, way a sa ka anan mazlaḅ a Mbərom kwakwa ata nà, a ga kawa winen həna tə mazlaḅ ata sabay, anga ağan 'am wiya ata a ka anan mazlaḅ a Mbərom nà, kə zalak pə kwakwa ata wa mbəlek. ¹¹ Mbərom a ған 'am kwakwa ata nà, kwa a njahay nə mənəcək ca, kə kak anan mazlaḅ anahan tə winen awan. Matanan kutok, ağan 'am wiya a sə njahay sə coy a anan nà, i zalay anan winen məduwer ata tə mazlaḅ an.

¹² Awan inde mi der a à 'am a manay inde ibay, anga manay a mə dəfan ide nà, anà way ataya awan. ¹³ Musa a kərat way pə ide kwakwa ata nà, anga, kwa à ga nà, mazlaḅ ata i njahay bayak a bay dəp nà, a nan Isəra'ila ahay tə canan anà mazlaḅ a Mbərom pə ide anahan ata bay. Əna mənuko dī ga kawa Musa sa ga ata itəbay. ¹⁴ Kwakwa ata dukwen, Isəra'ila ahay tə sənək ahay way bay. Həna zahav a tinen ahay dukwen, awan inde sə gafan atan 'am sa san way re. Tinen apan ti jinge Deftere a Musa nà, tə sləne bay, kawa zana inde a takan ide à asan way a tinen. Sa mba apan sə kurat anan awan a mə takan a i ide anà asan way a tinen ata nà, si Yesu Almasihu a kərtek. ¹⁵ Matanan, həna biten dukwen, tinen apan ti jinge Deftere a Musa nà, tə sləne bay, kawa zana inde hwiya sə takan ide anà asan way a tinen. ¹⁶ A alay a dowan a kə mbədəhak 'am pə Bahay a nuko

* 3:7 Ca pə Gurtaaki 34.29-35. † 3:16 Ca pə Gurtaaki 34.34.

Yesu cəna, i kurat anan zana sə takan ide ù do ata awan.† 17 Bahay a nuko Yesu nà, Apasay anahan inde, aday à man ana Apasay anahan winen apan i ga mer su way anahan ata nà, Deftere a Musa a lavan nga anà do ahay sabay. 18 Matanan, mənuko do sa daf nga pə Yesu ahay fok, dī kərat zana pə ide sabay. Də canan anà mazlaḅ a Mbərom, aday mazlaḅ anahan winen apan i təra mənuko kawa winen awan. Mazlaḅ a mənuko dukwen, i zəga pa 'am pa 'am. Wita dukwen, mer su way ana Apasay ana Bahay Mbərom.

4

Mənuko do bəle aya dī ka anan mazlaḅ a Mbərom

1 Mbərom kə gak umo sumor sə walay manay pi mer su way a anan. Anga nan, manay mə məcan alay sabay. 2 Manay mə gucek way ma ga waray aya i ide zənzen inde ataya awan. Ma ga mer su way a manay nà, à wurwer inde bay, aday mə kaḁan nga anà 'am a Mbərom à bərgaslay inde bay re. Adəka mə dakay a didek nà, ngəlarak pa 'am a Mbərom, aday kuwaya à san 'am a manay nə didek awan. 3 Do azar aya ta san ləbara mugom a manay sə dakan atan anan ata bay. A təra kawa zana mə takan atan a i ide inde. Kwa abay à ga nə matanan, a təran anà do saa lize ahay vərre. 4 Tinen nà, ta san ləbara mugom ata bay, anga bahay sə daliyugo a anan kə hurfok atan anan abayak nga a tinen, aday tã daf nga pə ləbara ata bay. A nan nə tã canan anà jiyjay sə dəvan atan ata bay, bina jiyjay ata a nay nà, à 'am sə ləbara mugom a wa, ləbara sə dakay anan mazlaḅ a Yesu Almasihu, dowan a winen nə mezeze a Mbərom ata awan.

5 Manay apan mi dakay anan ləbara mugom a nà, mə dakay anan nə zek a manay a itəbay, əna mə dakay anan nà, Yesu Almasihu winen Bahay sə way ahay fok. Manay nə do si mer su way a kwanay ahay anga Yesu Almasihu. 6 A alay a Mbərom sə ndakay daliyugo ata nà, a ja, a wa: «Jiyjay à dav i ide zənzen inde!» Aday sa dav anan jiyjay à mivel a manay inde nà, winen a re. Jiyjay ata a dakak uko anan nà, mazlaḅ a Mbərom sa dav pi jəer ana Almasihu wa ata awan. Mə dakan anan ləbara mugom ata anà do ahay nà, anga na awan.

7 Manay nə bəle aya kawa səngəle sə dudo ahay, əna way a lele ata inde à manay inde. Mbərom a ga matanan nà, anga aday do ahay tã san məgala sə ləbara mugom ata a nay à winen wa, bina à manay wa bay. 8 Do ahay tinen apan ti ngədec manay, əna tə ganak manay bay. Mə dawarak, əna mə məcak anan alay à jugom wa bay. 9 Do ahay tinen apan ti ga alay tə manay, əna Mbərom kə mbəsakak manay à alay wa bay. Do ahay tinen apan ti zləmba manay, əna mə məcak fan bay. 10 Manay apan mi sa lirew, kawa dəce sə amac a Yesu Almasihu winen i zek a manay inde, anga aday do ahay tã canan tə manay nə Yesu winen tə sifa awan. 11 A alay a manay tə sifa aya pə daliyugo a anan mba nà, do ahay ti pəlay sa vad manay anga Yesu. Məgala a manay winen apan i ndav, əna wita dukwen a kay uho nà, sifa a Yesu Almasihu winen à manay inde. 12 Natiya, manay apan mi mac pə cəved sə dakay anan ləbara a Yesu, aday kwanay ite, kwanay apan ki njiden sifa anga mer su way a manay kutok.

13 Deftere a Mbərom a ja nà: «Nə dəfak apan nga, anga nan na jak

* 4:6 Ca pə Laataanooji 1.3. † 4:13 Ca pə Jabuura 116.10.

'am.†» Apasay a manay a nə kərtek tə ana dōwan a sə vinde 'am ata awan. Manay dukwen, mə dəfak apan nga matana re. Anga nan, mi pərahan azar sə dəkay anan 'am a Mbərom. ¹⁴ Bina ma san zle, Mbərom kə slabakak anan ahay Bahay a nukō Yesu à məkē wa, aday i naa slabakay ahay manay saa japay tatə Yesu a re. I tavay mənuko fok pə kərtek a pa 'am anahan. ¹⁵ Mbərom a varan umo mer su way ata nà, anga kwanay, aday dō ahay bayak a tã njad anan sumor anahan sa gan atan ata awan. Natiya, i zəga anan dō ahay sə ngəran aday sə həran nga re kuto.

Pol kə məcak anan alay à jugom wa bay

¹⁶ Anga nan, mənuko dā mac anan alay à jugom wa bay. Kwa à ga nə zek a mənuko winen apan i ga məduwer, sifa a mənuko nà, winen apan i zəga sa mbəda pac pac re. ¹⁷ U no sa ja həna nà, dəcə a mənuko i sa ndav pa pac a mənuko saa zla à mazlaḅ a Mbərom inde, aday dəcə ataya ti lavay a zek tə mənuko saa njad mazlaḅ ata awan. Mazlaḅ ata nà, məduwen awan, aday i ga inde nə sə coy. Da sak a bayak pə mazlaḅ ata cəna, dəcə a mənuko ahay tə tərak kawa way cəde w aya awan. ¹⁸ Natiya, də dəfan idē həna nà, anà way aday də canan fan bay ataya awan, bina pə way aday də canan zle coy ataya bay. Anga way aday də canan zle coy ataya nə ta ga inde sə coy itəbay, əna way aya aday də canan bay ataya nà, ti ga inde sə coy.

5

¹ Da san zle, zek a mənuko həna ata i ga inde nə sə coy bay, winen kawa jawjawa a walay zek ata awan. Aday Mbərom kə walak anan jawjawa a mənuko həna ata nà, i naa varak uko uda doh lele a à mburom. Doh ata nà, ma han a

tə alay su dō zənzen a bay, aday i ga inde nə sə coy. ² Hus həna mənuko apan dī rac slan, anga Mbərom kə mbakak uko anan doh a wiya ata fan bay, aday a nak uko nà, à varak uko anan doh a wiya ataya kutok. Bina sa zlak uko à nga tə mindel nə winen. ³ A alay a Mbərom kə pəkak puko zek wiya ata nà, dī ga inde ti zek ata nə sə coy. Ata kula apasay a mənuko i bar awan mənəna zek sabay. ⁴ Həna mənuko ti zek a kawa jawjawa ata mba nà, dī ga dəcə, dī rac slan hwiya. Dī ga matanan, anga dī ba nə luvon aday Mbərom i culok puko wa zek a mənuko a anan bay. A'ay, dī ba nà, luvon aday Mbərom i pak puko zek a mənuko wiya ata awan. Ata sifa si zek a wiya ata i lize anan winen məduwer ata kutok. ⁵ Sə lavay a zek tə mənuko anga sa njad zek wiya ata nà, zek a Mbərom awan. Kə varak uko Apasay anahan sə dəkak uko anan nà, dī i njad a way ataya pa 'am.

⁶ Natiya, də dəfak nga lele pə way saa təra ataya awan, aday dā san zle, pə daliyugo həna nà, mənuko dərən tə Bahay a mənuko. ⁷ Bina də canak anan həna fan dāw? Əna də njahay matanan anga də dəfak apan nga. ⁸ Ayaw, mənuko də dəfak nga lele pə way a saa təra ataya awan. Anga nan, ma ca apan nə lele saa njahay tə Bahay a mənuko awan, bina sə njahay ti zek sə daliyugo a anan bay.

⁹ Kwa à ga nə mənuko pə daliyugo mba, kwa à ga nə dā zlak azanan àga winen a coy, a nak uko nà, sa ga nə way sa zlan à nga anà Bahay a mənuko vərre ata awan. ¹⁰ Anga mənuko fok dī zla saa tavay pa 'am ana Almasihu, anga saa gak uko sariya. I hamak uko magwagway si mer su way a mənuko ma ga aya həna pə daliyugo ataya awan. Kak dā gak mer su way lele aya nà, dī təma magwagway lele aya re, aday kak

da gak mer su way lelibay aya ite nà, dī sləba anan ile a mənuko a sə tukosl lelibay ata awan.

Mbərom a nan sa zlah anan məlmal a tinen tə do ahay

¹¹ Natiya, manay ma san sə jəjaran anà Bahay a nuko lele. Anga nan, mi taker sə dakan anan anà do ahay nà, 'am a manay sa ja ataya tinen didek aya awan. Mbərom a san ajalay nga a manay zle. A ga upo nà, à mivél a kwanay inde dukwen, kə sənén nən zle re. ¹² A nan sa ja nà, manay apan mi həran nga i zek maza pa 'am a kwanay kutok daw? Matana bay! A nan umo sə dakak ikwen anan nà, cəved a kwanay saa ga ti zek anga manay. Matanan ki sənén sə mbədihén anan apan anà do sa ga ti zek tə way sa ca apan ta sə uho vərre ataya, bina tə way sə tərà à mivél inde bay ataya awan. ¹³ Kak à alay azar a do ahay ti ca pumo kawa manay məvaway nga aya nà, wita anga Mbərom. Aday à alay a hinen ahay dukwen ti ca pumo manay məvaway nga aya bay nà, wita anga kwanay ite.

¹⁴ Mi ga matanan nà, anga asan zek ana Almasihu a gan umo bəlaray. Ma san zle, winen kə məcak anga do ahay fok, aday mənuko fok də məcak tə winen kutok. ¹⁵ Aday ma san zle re, a mac anga do ahay fok nà, anga aday do sə pərahan azar ahay tē njahay kawa sa zlan à nga kutok, bina kawa sa zlan atan à nga a tinen sabay. Anga Yesu a mac anga tinen, aday a slabakay ahay à məkə wa anga tinen a re.

¹⁶ Natiya hənà dī ca pə do ahay kawa ana do zənzen a sa ca patan ata sabay. Kwakwa ata nà, abay à ga nà, da cay ahay pə Yesu Almasihu matanan, hənà dī ga matanan sabay. ¹⁷ Anga dōwan a kə japak tə Yesu Almasihu cəna, kə tərak do wiya awan. Anjahay

anahan kwakwa ata inde sabay. Kə tərak winen do wiya awan. ¹⁸ Sa ga way ata fok nà, zek a Mbərom awan. A slənay ahay Yesu Almasihu saa zlah anan məlmal anahan tə mənuko, aday kə varak umo mer su way sa jan anà do ahay nə kə zlahak anan məlmal anahan tə tinen. ¹⁹ Way a manay sa ja nà, Mbərom a ga mer su way tə alay a Almasihu sa zlah anan məlmal anahan tə do ahay fok. Anga nan kutok, a baslan atan anan ines anà do ahay sabay. A varan umo mer su way sa jan anà do ahay, Mbərom kə zlahak anan məlmal anahan tə tinen.

²⁰ Mə təmahak anan mer su way ata awan. Hənà nà, manay do sa ja 'am anga Yesu Almasihu kutok. Mbərom i ngaman anà do ahay nə tə alay a manay kutok. Anga nan, ma jan anà do ahay tə sləmay a Yesu Almasihu, ma wa: «Zlihen anan məlmal a kwanay tə Mbərom.» ²¹ Almasihu nà, kə gak ines sə awan itəbay. Əna, Mbərom a tavakan anan ines a mənuko fok pa nga anahan anga mənuko kutok. A ga matanan, anga aday dē tərà do didek aya pa 'am a Mbərom, anga mənuko məjapay aya tə Almasihu.

6

¹ Manay ma ga mer su way a manay nə pə kərtek a tə Mbərom. Anga nan, kwanay dukwen, ma jak ikwen, rəzlen anan à nga wa anga aday sumor a Mbərom sa gak ikwen ata à sa tərà awan kəriya bay.

² Mbərom a ja nà:

«Alay a kə slak sa ga sumor nà, nə təmahak amboh anak.
Alay a kə slak sa tam do dukwen, na mak anak zek.*»

³ A nan umo sa ga awan sə zluwe anan do ahay pə cəved a Mbərom wa bay fok, anga a nan umo dōwan à gədan umo azar pi mer su way a manay bay. ⁴ Adəka bay, pə way a manay sa ga ahay fok cəna, mə

* 6:2 Ca pə Esaaya 49.8.

dakan anan anà do ahay nà, manay nà do si mer su way a Mbərom ahay. A ga nà dāce inde, á ga manay apan mi sa lirew, á ga nà do ahay tinen apan ti pak pumo zlawan, mə səmen anà way ataya matanan fok. ⁵ Tə ndəbak manay, tə dəfak manay á dangay, do ahay fok tə vəzek pumo. Mer su way kà dak umo 'am, alay azar a mə njəkak ahan bay, ma pak awan bay re. ⁶ Anjahay a manay nə cəncan awan, ma san dīdem zle, ma gak munapanaw, manay do səkəffe aya awan. Apasay Cəncan a winen inde tə manay, mə pəlay do ahay tə mivél kərtek awan. ⁷ Ma jan anà do ahay nà, dīdek a Mbərom. Sə varan umo məgala dukwen, winen awan. Məgala ata a kay anan uho nə, manay do si mer su way a Mbərom ahay. Azla a manay a dīdek ata nà, a tərən umo way sə alay sa vad a zek tu do manidə ahay, aday way sə alay sə tavan anà do manidə ataya re. ⁸ Do azar aya tinen apan ti həran umo anan nga, azar aya ite, tinen apan ti gədan umo azar. Do azar aya ti ngəran umo, do hinen ahay ti gənanahan umo re. Ta ca pumo nà, kawa do sə mung-walay ahay, aday manay apan mi jan atan nə dīdek a vərre. ⁹ Ta ca pumo nà, kawa ta san manay bay, aday cəkəbay kuwaya a san manay zle. Tə bayak nə mi mac coy bəse, əna həna manay tə sifa aya awan. Tinen apan ti san umo lirew, əna tə vədak manay bay. ¹⁰ Kwa abay á ga nə manay mi ga mugo nà, ma ma nga sə taslay mivél hwiya. Manay kawa do mətawak aya awan, aday do ahay bayak a tinen apan ti njad zlıle pə cakay a Mbərom á alay a manay wa. Manay kawa way a manay ibay, aday cəkəbay way ahay fok nə ana manay bugol.

¹¹ Kwanay Korintu ahay, á 'am Mbərom Ba Məgala a ja nà, na. S»

† 6:16 Ca pə Farillaaji Lewinjko'en 26.12; Ejekiyel 37.27. † 6:17 Ca pə Esaaya 52.11. S 6:18 Ca pə 2 Samuyila 7.14; Esaaya 43.6; Yeremiya 31.9.

uno inde sa jak ikwen ata nà, nə dərek pikwen wa awan bay, aday mivél a manay mə təba aya lele anga kwanay re. ¹² Mivél a manay mə tacay aya anga kwanay bay, əna kwanay sə tacay anan mivél a kwanay anga manay adəka. ¹³ Nen apan ni jak ikwen 'am kawa kwanay gwaslay uno ahay. Himen umo anan asan zek a manay sa gak ikwen ata awan. Pəlen manay kawa ana manay sə pəlay kwanay ata awan, aday kə ticen umo anan mivél a kwanay bay adəka.

Kə jipen tə way mənjadak a bay

¹⁴ Kə jipen tə dowan aya aday tə dəfak nga pə Yesu bay ataya bay. Abay ma sə zlangar anan atə dīdek tə sədək anaw? Atə jiyjay tə ide zənzen ti japay nə kəkəməw? ¹⁵ Atə Almasihu tə Fakalaw a aday nà, 'am a zlan atan pi zek daw? Ma a zaran atan ənaw pi zek anà atə do sa daf nga pə Yesu tu do sa daf apan nga itəbay ata anaw? ¹⁶ Way sə pəra ahay ti njad man u doh sə mazla6 a Mbərom kələdaw? Mivél a mənuko aday nà, doh sə mazla6 a Mbərom, winen bahay sə sifa. Bina Mbərom a ja:

«Ni njahay tə tinen, ni ga inde á wulen a tinen.
Ni tərən atan Mbərom a tinen, aday ti təra do uno ahay.†»

¹⁷ Anga nan kutok, Deftere a Mbərom a wa:

«Mbərom Fetek a ja nà:
“Hayak ikwen ahay á wulen a tinen wa, gəzlen nga tə tinen, kə jipen tə way ma ga mənjadak aya bay.

Ata ni təma kwanay kutok.‡»

¹⁸ Do maja'am a Mbərom a wa:
«“Ni tərək ikwen Bəbay, aday ki tərən wan uno ahay tə dəna uno ahay.”

7

¹ Car uno ahay, way a Mbərom sə zlapay anan a anaya fok nà, anà mənuko. Anga nan, banuko anan way mənjadak aya fok à mivél a mənuko wa, banuko anan apasay a mənuko ahay re. Ata dī njahay cəncan aya pa 'am a Mbərom, dī dəfan apan lele.

Atə Pol tə Korintu ahay tə zlahak anan malmal a tinen

² Təben umo anan mivél a kwanay. Ma gak anan sədœk anà dowan əga kwanay bay, mə zluwek dowan à cəved wa bay, mə njakak anan uda anà dowan əga kwanay bay. ³ Na ja matanan ata dukwen, əna u no sa mak ikwen anan mungok bay. Bina na jak ikwen anan coy, mə təbak ikwen anan mivél a manay lele. A ga nə dī njahay tə sifa aya awan, à ga nə dī mac, mənuko mə japay aya coy. ⁴ Ni mba apan sa jak ikwen ayak 'am mənəna awan su go hiyem hiyem, anga na san kwanay zle. Nen ni taslay mivél anga kwanay. A dœce a manay ahay inde fok dukwen, kə bənen uno mbac, nen mə taslay mivél a lənlan.

⁵ Aya əna, à alay a manay sə dəzle pə daliyugo sə Makedoniya ata nà, mə njadak sa man uda bay. Adəka bay, mə njadak dœce ahay cara cara bayak awan. Do ahay tə jugurak pumo wa 'am, aday à mivél a manay inde dukwen mə njadak ajəjar re. ⁶ Əna Mbərom, dō sə bənan mbac anà dō mbac kə slahak atan ataya nà, kə bənak umo anan mbac, ta sə dəzley anan Titus à man a manay. ⁷ Sə bənan umo mbac nà, adəzle a Titus dəkdek bay, əna ana kwanay sə bənan mbac ata awan. A jan umo nà, ki gen anan may sə cuno maza tə mindel. Kə dakak umo anan way a sə cəbak ikwen ata re, aday kə dakak umo anan kə rəzlen anan à nga wa sə tavan anà dō manidə uno ahay. Nə

sləne cəna, ataslay mivél uno a zəga apan kutok.

⁸ Derewel uno sə vindek ikwen ayak ata nà, kwa à ga nə kə slahak ikwen mbac dəp nà, a cəbo bay. A cəbo bay ata nà, anga na san zle, tə derewel uno ata nà, mbac i slahay pikwen wa alay a mənjoek ca. Tə dīdek a nà, kə cəbak uno mənjoek, ⁹ əna həna nen tə ataslay mivél awan, anga nə vindek ikwen ayak cukutok. Nə taslay mivél nà, anga nə vindek ikwen ayak derewel sə slahay pikwen wa mbac ata bay. Nə taslay mivél adəka nà, anga derewel uno kə mbədahak ikwen anan mivél, aday kə yimen pə ines a kwanay ahay. Mbac a sə slahak ikwen ata nà, a zlan à nga à Mbərom awan, anga a nan kə yimen pə ines a kwanay. Kak matanan, ma gak anan ines anà dowan à derewel a manay inde bay.

¹⁰ Kak mbac a slahay pə dowan a wa kawa sa zlan à nga à Mbərom nà, a mbədahan anan mivél, i yam pə ines anahan, aday Mbərom i tam anan i ines anahan wa. Way ata nà, a cəban à dowan bay. Əna kak dowan a, mbac a slahan kawa dō sə daliyugo ahay nà, wita nà, a mac dō. ¹¹ Mbac a sə slahay pikwen ata nà, kə zlak anan à nga à Mbərom. Aday həna cen apan, sə təra tə kwanay nə maw? Kə viren anan nga a kwanay sə mbədahan alay anà 'am ata awan. A nak ikwen sə dakay anan a nak ikwen ines bay, aday alay sa 'am a kwanay uda ibay. Ki gen mivél pi zek a kwanay anga 'am ata awan, zlawan kə gak ikwen pə way a saa təra pikwen pa 'am ata awan. A nak ikwen sə cinen uno maza awan. Aday a nak ikwen sa ga way sa zlan à nga à Mbərom ata awan, aday sə kəta anan dō sa ga ines ata kutok. Natiya kə dīken anan tə way ataya fok nà, abay 'am a kwanay uda ibay.

¹² Natiya derewel a nen sə vin-

dek ikwen ayak ata nà, nà vindek ikwen ayak nà, anga dōwan a sa ga ines ata dākdek bay, anga dōwan a tinen sa gan ines ata dākdek bay re, əna nà vindek ikwen ayak aday kâ sənən anan pa 'am a Mbərom, kwanay a fok kə pəlen manay tə mivél kərtek awan. ¹³ Anga nan, hənə way ata kə varak umo məgala anà manay a fok.

Ayaw, mə njadək məgala, əna tə way ata dākdek bay. Kwanay a fok kə bənen anan mbac anà Titus. Anga nan, Titus kə taslak mivél bayak awan, aday mə njadək ataslay mivél, anga ataslay mivél anahan ata re. ¹⁴ Nen nə varak ikwen zlangar bayak a pa 'am anahan, aday kə pəken uno waray i ide bay. Way a manay sa jak ikwen fok, tinen dīdek aya awan. Matanan, ana manay sə varak ikwen zlangar pa 'am a Titus ata dūkwen, kə tərək dīdek a re. ¹⁵ A dazlek ayak əga kwanay nà, kə təmihən anan lele, kə dəfen anan apan tə ajəjar a kosl kosl jiga awan. Winen apan i bayak pə way ata nà, a zəgahan anan asan zek sə pəlay kwanay. ¹⁶ Nen mə taslay mivél a kutok, anga ni mba apan sa daf pikwen nga hənə pə way ahay fok.

8

Acakal way anga dō a Yesu ahay à Urəsəlima

¹ Mərək uno ahay, u no sənən pə sumor a Mbərom sa gan anà dō a Yesu ahay pə daliyugo sə Makedoniya. ² A mamasl sə dəce məduwen a inde, tinen mətawak aya awan, əna tinen mə taslay mivél aya hwiya. Aday ataslay mivél a tinen tə mətawak a tinen ata kə varak atan məgala sə cakal dala bayak a anga mer su way a Mbərom à Urəsəlima. ³ Na san zle, tə varak bayak a kawa ana tinen sa mba apan, aday hus sə zalay pə way a tinen sa mba apan wa. Dōwan kə jak atan cakilen way bay, ⁴ əna

ta gak umo kem sə cəce pumo wa cəved sə jəpəy uda alay a tinen sa man zek anà dō a Yesu ahay à man ata awan. ⁵ Way a tinen a sa ga ata nà, kə zalak pə way a manay sə bayak apan ata wa, anga mama'am awan, tə varak nga a tinen anà Bahay Yesu, aday mə slala cew a anà manay kutok re, kawa sa zlan à nga à Mbərom.

⁶ Anga nan kutok, ma jan anà Titus, dō sə dazlan anan acakal way ata, ə mak ayak əga kwanay, sa ndav a wa mer su way sə sumor a Mbərom sə varak ikwen ata awan. ⁷ Mbərom kə zalak ikwen anan sumor anahan tə cəved ahay cara cara bayak awan. Kə dəfen nga pə Almasihu lele, kə dīken anan ləbara mugom a lele, kə sənən dīdek a Mbərom zle, kə viren anan nga a kwanay fok anà Mbərom, aday kə pəlen dō ahay dūkwen lele kawa ana kwanay sə tətək pə manay wa ata re. Anga nan kutok, zilen anan sa ga sumor ta sa var dala ata bayak a re.

⁸ Na ja matana ata nà, u no sa gak ikwen bəlaray sa var way ata dāw? A'ay, u no sa jak ikwen pu dō sə pəlay sə cakal dala ataya awan, anga u no sa san kə pəlen dō azar aya nə kəkəməw. ⁹ Kə sənən sumor a Bahay a mənuko Yesu Almasihu sa ga ata zle. Winen nà, way ahay fok à alay anahan inde. Əna, anga kwanay nà, a tərə nga anahan mətawak awan, anga aday, tə mətawak anahan ata, kwanay kə njidən anan way ahay fok à alay inde kutok.

¹⁰ Hənə ni jak ikwen nà, cəved uno sa gan may aday lele anga kwanay ata awan. Kə gak hənə ava daz nà, kwanay a kə lihen apan sə cakal way ata kawa ana kwanay sa lah sə bayak apan kurre ata re. ¹¹ Hənə nà, ndəven a wa sa var way kawa ana Mbərom sə varak ikwen ata kutok. A alay a kwanay sə bayak apan nà, ki gen anan may

sə cakal tə mindel. Matanan, həna dukwen, cakilen anan tə mindel, hus a sa ndav a wa kutok. ¹² Anga, kak kə viren way anga Mbərom tə mivél kərtek a kawa a kwanay sa mba apan nà, i təma anan, bina a cəce puko wa way aday inde puko ibay ata bay. ¹³ Kà sa bayiken sa jəka, u no sə təra kwanay mətawak aya, aday dō azar aya tə təra dō tə zliile aya anga kwanay bay. A'ay, u no nà, kə liven. ¹⁴ Həna nà, way sə zalak ikwen à alay inde ata nà, i man zek anà dōwan aya way a kəcan atan à alay inde ataya awan. Natiya, pac i inde way kə kəcak ikwen à alay inde ite nà, ata tinen ti mak ikwen zek tə way a tinen sə zalan atan à alay inde ata awan. Ata ki liven kutok. ¹⁵ Kawa ana Deftere a Mbərom sa ja, a wa:

«Dō sə dāgay way bayak ata awan, kə zalak anan bay.

Aday dō sə dāgay mənjoek ata awan, kə kəcak anan bay re. *»

Titus tu dō azar aya ti zla à Korintu

¹⁶ A nan à Titus sa mak ikwen zek bayak a, kawa manay a re. Mə ngəran à Mbərom, anga sa daf abayak nga ata à mivél a Titus inde ata nà, winen awan. ¹⁷ Titus kə təmahak sa mak ayak àga kwanay, kawa ana manay sə cəce panan ata awan. Əna, anga ana manay sə cəce panan ata cəna coy bay. A nan à winen a sa mak ayak re, anga a nan sa mak ikwen zek tə mindel.

¹⁸ Mə slənak anan ayak mərak a hinen inde tə winen re. Mərak ata nà, dō a Yesu ahay fok tə varan zlangar, anga winen apan i ga mer su way sə dakan anan ləbara mugom a anà dō ahay lele. ¹⁹ Aday asa, dō a Yesu ahay à man a anan tə walak anan saa zla tə manay tə way a mə cakal ata awan. Sərom si mer su way ata nà, i varan mazlaḅ anà Bahay a nuko, aday i dākay anan ma gan may sa man

zek anà dō ahay acəkan. ²⁰ Dala ata nà, bayak awan, aday a nan umo dōwan à sa gədan umo anan azar anga mə sənək sə gəzla anan tətibay ata bay, mə zləman jiga nà, anà winen awan. ²¹ Mə pəlay mǎ ga mer su way lele pa 'am a Bahay a nuko, aday pa 'am sə dō ahay re.

²² Mi slənak ayak mərak hinen inde tu dō a cew ataya re. Mə canak anan saray bayak awan aday tə cəved ahay cara cara, ma tan à nga nà, a gan may sa man zek anà dō ahay tə mindel. Həna kə varak anan apan nga anahan re, anga kə dəfak pikwen nga bayak awan. ²³ Titus aday nà, ma bar maya awan, ma taà ga mer su way anga kwanay maya awan. Mərak azar ataya ite kəma, sə slənak atan ayak nà, egliz sa man a anaya awan, aday tinen dō sa ka anan mazlaḅ ana Almasihu pa 'am sə dō ahay. ²⁴ Natiya, ken atan anan asan zek a kwanay, dīken atan anan kə pəlen atan acəkan. Ata egliz ataya ti san manay mə hərak ikwen nga ata nə angamaw kutok.

9

Acakal way tə ataslay mivél awan

¹ Pa 'am sə maməzek a saa slənan ayak anà dō a Yesu ahay ata nà, awan a inde mi vindek ikwen ayak saa mak ikwen zek sabay. ² Anga na san zle, kwanay aday nà, a nak ikwen sa man atan zek tə mindel. Nə hərak ikwen nga pa 'am sə dō ahay pə daliyugo sə Makedoniya nà, bayak awan. Na jan atan nà, kwanay pə daliyugo sə Akaya fok, kwanay mə lavay zek aya sə cakal way ata nà, kə gak həna ava daz. A nak ikwen sa man zek anà dō sə Urəsaliima ahay. Na jan atan matanan cəna, alay avan atan nà, ta ma nga sa var way lele kutok. ³ Kwa matanan təkede nà, ni slənak ikwen ayak mərak ataya nà, anga

* 8:15 Ca pə Gurtaaki 16.18.

aday kê liven zek lele, kawa anuno sa ja ata awan. Ata mæ hærak ikwen nga nà, pæ way kêriya bay. ⁴ Bina, hinahibay dō sæ Makedoniya ahay ti zlak ayak tæ manay nà, ti tan à nga kê liven zek bay. Kak matanan nà, waray i gan umo anga mæ dæfak pikwen nga, aday mæ zakay adæka, waray i gak ikwen à kwanay a re. ⁵ Anga nan kutok, na ca apan lele sæ slanak ayak mærak ataya tæ lahan umo ayak àga kwanay. U no nà, tæ lavay anan zek tæ way ana kwanay sæ zlapay anan sumor a ata awan. Ata na sak a zlak ayak nà, ni tan à nga næ kê liven anan zek. Ni san kutok, ki mbærmen apan sa var tæ mivel kêrtek awan, bina ki viren tæ ndæren a bay. ⁶ Sænen a nà, dowan kê caslak way tæ ndæren a nà, i njad way dukwen, mænjøek ca. Aday dowan a kê mbærmak apan alay sa casl way nà, i njad way dukwen, bayak awan.

⁷ A alay sæ cakal way nà, kuwaya à var kawa ananahan a sæ bayak apan à mivel anahan inde ata awan, tæ mugo a bay, aday anga waray bay re. Anga Mbærom a pælay nà, dō sa var way tæ ataslay mivel awan. ⁸ Mbærom a aday dukwen, mægala anahan inde sæ varak ikwen way ahay bayak a sæ zalay way a kwanay sa gan may ataya fok. Natiya, kwa siwa ki gen anan may sa ga sumor a wura wura cæna, way a kwanay ahay ti ga inde sa ga anan sumor ataya hwiya. ⁹ Mæ vinde à Deftere a Mbærom inde nà, matanan. A wa:

«Do lele nà, a gæzla way anahan tu dō mætawak aya awan.

Didek anahan ata, a mbædæken à nga wa anà Mbærom kula itæbay.*»

¹⁰ Mbærom, dō sæ gæzlan zahav sæ way anà dō ahay, aday sæ varan atan way sa pa ata nà, i varak ikwen zahav sæ way, i zægahak ikwen

anan à alay inde, aday i zægahak ikwen anan sumor a kwanay sa taa ga ata re. ¹¹ I varak ikwen way ahay cara cara fok, anga aday kê viren anan way anà dō ahay kwa siwa fok. Natiya, dō ahay bayak a ti ngæran anà Mbærom anga sumor a kwanay sa gan atan tæ alay a manay ata awan. ¹² Way a kwanay sæ cakal ata nà, ki men anan zek anà dō a Yesu ahay à Uræsalima cæna coy bay, æna way ataya ti man zek anà dō ahay bayak a sæ ngæran à Mbærom anga mer su way a kwanay ata re. ¹³ Ata ti hæran nga à Mbærom anga kê dïken anan næ kwanay dō lele aya awan. Kæ dïken anan læbara mugom a mbala Almasihu, aday kê dæfen anan apan. Ti hæran nga re, anga kê gæzlen way a kwanay tæ tinen aday tu dō maza aya re, ata awan. ¹⁴ Mbærom kê gak ikwen sumor bayak awan. Anga nan, dō ataya ti ga amboh anga kwanay, aday ti pælay kwanay re. ¹⁵ Ngæruko anan anà Mbærom, anga sumor anahan sa gak uko ata a zalay way ahay fok.

10

Pol a ga 'am pi zek wa

¹ Dowan aya inde ta wa nen Pol nà, nen dō sæ tete à alay a nen àga kwanay, aday nen dō sa sa mbac pæ way à alay a nen dæren tæ kwanay. Aday nen apan ni gak ikwen ayak kem tæ sarom aday tæ sækæffe mbala ana Almasihu nà, ² amboh, mbædïhen anan anjahay a kwanay, anga aday nà sa zlak ayak àga kwanay ta mbac a bay. Anga dō ahay inde àga kwanay, ta wa ma ga mer su way nà, kawa dō sæ daliyugo ahay. Nen nà, ni san saa njahay ti cer a tu dō ataya awan. ³ Manay nà, dō zænzen aya acækan, manay pæ daliyugo re. Æna væram a manay sa ga nà, kawa væram sæ dō sæ daliyugo ahay bay. ⁴ Way sæ

* 9:9 Ca pæ Jabuura 112.9.

alay a manay aday nà, kawa way sè alay su dō sè daliyugo ahay bay. Anga sè varan umo anan ahay nē Mbərom. Way sè alay a manay nà, mēgala a tinen inde sa mbazl a wa jal ana dō manidē a Mbərom ahay. Manay apan mi tacan alay pa 'am anà mungwalay sè dō ahay, ⁵ manay apan mi mbazl a wa way sè vāzen pa 'am a Mbərom aday sè tacan anan cəved sa san Mbərom anà dō ahay ata awan. Way a manay sa ja nà, way sè mbəda anan abayak nga sè dō ahay à mivēl inde, aday abayak nga a tinen ahay tē bənan à 'am wa anà Almasihu ata awan. ⁶ Ma sak a canan kə bənen umo à 'am wa coy nà, manay a mi mba apan sè kəta anan dō azar a à wulen a kwanay inde sè pəlay sè bənan umo à 'am wa itəbay ataya awan.

⁷ Kwanay kə zəzuren nà, way sè uho ahay dəkdek. Kak dōwan a inde a bayak nə winen dō ana Almasihu nà, à san asa, manay dukwen dō ana Almasihu ahay kawa winen a re. ⁸ Bahay a mənuko kə varak uno mēgala pə kwanay, anga aday nà mak ikwen zek sa zla pa 'am pa 'am, bina sa ma kwanay à dəba bay. Izəne nə hək anan nga i zek uno anga nan kə zalak, əna waray i go anga nan bay. ⁹ Aya əna, dōwan à sa bayak nà, nə pəlay cəved sa pak pikwen zlawan tə dərēwel uno ahay bay. ¹⁰ Dō azar aya ta wa: «Pol a vinde dərēwel anahan ahay nà, ta mbac a aday tə jinje awan, əna kak winen à wulen a mənuko inde nà, winen zlawan awan, aday a bəbal awan kəriya awan.» ¹¹ Dōwan aya sa ja matana ataya nà, tā san way inde kərtek: A alay a manay dərən tə kwanay mə vindek ikwen ayak dərēwel ti cer awan. Aday ma sak a dəzlek ayak əga kwanay dukwen, mi ga anan mer su way si cer ata re.

¹² Dō ataya tə bayak way lele

aya pi zek a tinen nə bayak awan. Manay nà, mi mba apan sa jəka mē zlangar tə tinen aday mē lavay tə tinen nə kəkəməw? Tinen nà, tə lavay anan nga a tinen nə tə tinen aya awan. Tinen bəlbəle aya awan. ¹³ Manay nà, mi həran nga i zek si tə way sè təra pə dala a Mbərom a sè varan umo ata awan. Kwanay dukwen dō sè dala ata aya awan. Mi həran nga i zek ti mer su way sè dala hinen bay. ¹⁴ A manay sa zlak ayak əga kwanay saa dəkay anan ləbara a Yesu Almasihu mugom ata nà, mə gədak anan 'am wa anà mēgaga a Mbərom sè dəfan umo ata bay, anga sè slənək ayak manay əga kwanay nə Mbərom. ¹⁵ Manay nà, mi həran nga anà zek ti mer su way su dō azar aya bay. Wita mer su way a Mbərom sè varan umo ata bay. Əna manay mi gan may nà, adəf nga a kwanay pə Yesu ata à zəga apan, aday mer su way a manay əga kwanay dukwen à zəga apan ite re. ¹⁶ Natiya mi mba apan sè dəkay anan ləbara mugom a pə daliyugo hinen dərən pə kwanay wa asa, əna mənəna sə gədan 'am anà mer su way su dō a azar a, anga a nan umo sè həran nga i zek ti mer su way a dō azar aya bay. ¹⁷ Kawa ana Dəftere a Mbərom sa ja: «Kak dōwan a inde a nan sa ga ti zek nà, à ga ti zek adəka nə, ti mer su way a Mbərom sa ga.*» ¹⁸ Anga Mbərom a tēma nà, dō sè həran nga i zek ahay ata bay, əna a tēma dō winen Mbərom a sè həran nga ata adəka.

11

Pol tu dō sè tətək way mungwalay ataya awan

¹ Iya, kak ki mben apan sè səmen anan anà bəlbəle uno sa ga nà, lele. Səmen anan kutok. ² Nə pəlay kwanay tə mindel kawa ana asan zek a Mbərom a sə vuro ata awan. Nə lavak anan zek tə kwanay sè varan kwanay anà

* 10:17 Ca pə Yəremiya 9.22-23.

Yesu Almasihu mənǰəna ines, kawa bəbay sə lavay zek tə dənə anahan sa zla à mbaz ata awan. Əna na ga sərak jiga nà, anga kwanay, ³ bina nə jəjar nà, dōwan inde i nay sa njak kwanay, anga aday kə pərihen anan azar anà cəved ana Almasihu tə mivəl kərtek a sabay. Bayiken pə Hawa aday. Dədew a nay sa njak anan nà, tə wurwer sa 'am matana awan.* ⁴ Do ahay inde, ti zlak ayak àga kwanay, ti dəkak ikwen anan Yesu, əna tə cəved a aday kula mə dəkak ikwen anan matana bay ata awan. Kabay ti varak ikwen apasay hinen, apasay aday kula kə təmihən pə manay wa itəbay ata awan. Kabay asa, ti dəkak ikwen anan ləbara mugom a aday kula kə slənen pə manay wa bay re ata awan. Aday kə səmen anan anà dō ataya lele nə ta ma kəla anaw?

⁵ A ga pikwen nà, tinen dō maslan a Yesu məduwen aya awan. Əna na san zle, tə zalay nen bay. ⁶ Izəne na san sə təkər 'am lele kawa tinen itəbay, əna na san way a Mbərom nà, nə zalay tinen. Mə dəkak ikwen anan way ata nà, tə way a manay sa taa jak ikwen, aday tə way a manay sa taa ga ataya fok re.

⁷ A alay a anuno sə dəkak ikwen anan ləbara a Mbərom mugom a ata nà, nə cəcihek pikwen wa awan bay. Na mak anan nga uno à məndak anga kwanay, aday kə hərən pə cəved a Mbərom. Anuno sa ga matana ata nà, nə nəsək adəka bugol dāw? ⁸ Nə təmahak pikwen wa awan bay. Su mo zek nà, si egliz maza aya sə vuro way ataya awan. Nə tərak atan mətawak aya anga sa mak ikwen zek à kwanay. ⁹ A alay a nen àga kwanay, aday na gak anan may anà dala dūkwen, nə cəcihek pikwen wa awan bay. Do sə Makedoniya ahay ta taa zlak ayak sə vuro way nen sa gan may ata awan. A alay ata dūkwen, nə

bənak anan mbiyed anà dōwan àga kwanay bay jiga awan, aday ni gan may sə cəce pikwen wa awan kula bay re. ¹⁰ Na jak ikwen didəm ata nà, tə sləmay ana Almasihu a, winen i nen inde ata awan. Nen nə təmahak dala a kwanay bay. Ni mba apan sa ga anan ti zek matanan. Dōwan inde pə daliyugo sə Akaya i mba apan sə gufo apan 'am nà, ibay. ¹¹ Na ga matanan ata nà, anga nə pəlay kwanay bay bugol dāw? A'ay, Mbərom a san zle nə pəlay kwanay bugol adəka.

¹² Aya əna, kawa anuno sa ga ata nə ni pərahan azar sa ga matanan hwiya, anga dō sə tətək way mung-walay ataya t̄a sa njad cəved sə hərən nga i zek bay, ta sa ja nə tinen ta ga mer su way kawa ana manay. ¹³ Do ataya nà, tə təra zek a tinen dūkwen kawa dō maslan ana Yesu Almasihu didək aya, əna tinen dō maslan ana Yesu ahay bay. Tə way a tinen sa ga ataya nà, ta njak dō ahay. ¹⁴ Anga nan, way a tinen a sa ga ataya nà, à gak ikwen masuwayan bay. Anga zek ana Fakalaw a dūkwen kə tərak anan zek anahan kawa winen maslay a Mbərom dō sa ka anan jiyjay re. ¹⁵ Kak matanan cukutok nà, dō ataya tə tərak anan zek a tinen kawa dō si mer su way didək aya nà, à gak ikwen masuwayan sabay. Pə luvon sə sariya dūkwen, ti njad magwagway si mer su way a tinen a lelibay ataya matana re.

Pol a ga ti zek tə dəcə anahan ahay

¹⁶ Ni mənahan asa re, dōwan à sa bayak nə nen bəlbəle a bay. Əna kak kə bayiken matanan dūkwen, səmen anan kutok, kawa ana kwanay sə səmen anan anà dō bəlbəle ataya awan, anga u no sa ga ti zek mənǰək ite re. ¹⁷ 'Am uno saa ga ti zek ata nà, i zlan à nga anà Bahay Yesu bay, əna na ga kawa dō bəlbəle aya kutok asanaw!

* 11:3 Ca pə Laataanooji 3.1, 13.

18 Na ca apan nə do ahay bayak a tinen apan ti ga ti zek tə way sə daliyugo ahay. Matanan, nen dukwen ni ga ti zek kawa tinen ataya re. 19 Kwanay nà, kə sənen way itəbay kələdaw? Kə səmen anan anà do sa ga ti zek ataya tə ataslay mível nà, angamaw? 20 A zlak ikwen à nga tē təra kwanay kawa bile a tinen aya awan, tã pa pikwen wa way kəriya awan, tã njak kwanay tə mungwalay, tã har anan nga a tinen pə kwanay, aday tē kapak ikwen ile i ide inde kutok. Kə səmen anan anà way ataya fok. 21 Lele nà, waray i go, anga gədan a manay inde sa ga matanan tə kwanay ibay ata bidaw? A'ay!

Ni ja 'am sə bəlbəle həna kutok! Ni jan anà dowan ataya nà, tã ga ti zek tə way kawa sa nan atan, aday nen ni ga anan ti zek tə way ata re. 22 Tinen Ibəraninko ahay daw? Nen Ibəraninko ahay re. Tinen Isəra'ila ahay daw? Nen Isəra'ila ahay re. Tinen zahav ana Ibərahima ahay daw? Nen zahav ana Ibərahima re. 23 Tinen do si mer su way ana Almasihu ahay daw? Ni ja 'am kawa nga a vuwo: Nen adəka bugol, nə zalay atan! Na gak mer su way zal tinen. Na pak dangay zal tinen. Tə ndabak nen zal tinen. Nen pa 'am ana amac nə saray bayak awan. 24 Saray dara, Yahuda ahay tə ndabak nen, alay kwa kuro fudo ibay kərtek.† 25 Saray maakan, Ruma ahay tə vədak nen tə sukol. Saray kərtek, tə tarak nen tu kon. Saray maakan, məsugurndolon sə a'am kə lizek umo anan kwalalan à bəlay inde. Nə njahak à a'am sə bəlay inde hway aday hwiyoop re. 26 A man sa bar uno ahay saray bayak a nə zukwa lize anga zəlaka, anga do sə akar ahay, anga do su kon uno ahay, anga do su kon azar aya re, à wulen su doh, à kiđe, pa

nga sə a'am, aday nə zukwa lize anga do sa jəka tinen do ana Almasihu ahay aday cəkəbay tinen do sə mungwalay ahay ata awan. 27 Na yak nga sa ga mer su way ndelem ndelem, saray bayak a nə njəkak ahan bay. Nə dəmak may tu jom ndelem ndelem, saray bayak a na pak awan bay. Na taa nahay à mad inde, na taa bar mənəna zana. 28 Mənəna sə baslay dəcə uno azar aya dukwen, u no sa ja pə way inde kərtek. Way sə vuro ajalay nga pac pac nà, anjahay sə egliz ahay. 29 Dowan a kə njadak bəle nà, a təra kawa sa njad bəle ata nə nen. Dowan a kə slahak i ines inde dukwen, a han jiya nə pi nen.

30 Kak cəved inde sa ga ti zek nà, ni ga a ti zek nə tə bəle uno. 31 Mbərom Bəbay ana Bahay a mənuko Yesu a san zle, na gad mungwalay bay. Həruko anan nga pa sə viyviya awan. 32 Bina, à alay a nen à Damas nà, do ana bahay Aretas sa daf à wulen su doh ata, a daf suje ahay sa ba anan məsudoh sə wulen su doh ataya awan, anga aday tã ban nen. 33 Əna, do a Yesu ahay ta daf nen à cəkarak məduwen a inde, ta ban apan liber sə dazay nen tə mufəlok si zled sə wulen su doh. Na tam pə dowan ana bahay ata wa nà, matana awan.‡

12

Way a Mbərom sa kan anan and Pol ataya awan

1 Bəlaray ni pərahan azar sə həran nga i zek mənəjek. Na san zle i man zek anə dowan bay, əna ni ja pə way a Mbərom sa kan anan anə dowan a inde aday sə dakan atan anan ataya awan. 2 Na san dowan a inde, winen do ana Almasihu. Kà gak həna ava kuro nga fudo, Mbərom a gəba anan saa njahay mənəjek à man anahan à bagəbaga

† 11:24 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 25.3. ‡ 11:33 Ca pə Mer su way ahay 9.23-25.

mburom. Izəne i cœn sə zəbay inde, izəne kà zlak ti zek anahan a acəkan. Na san bay. Mbərom nà, a san zle. ³⁻⁴ Ayaw, na san way inde kərtek nà, Mbərom kà gəbak anan hus à jerne anahan. Izəne i cœn sə zəbay inde, izəne kà zlak ti zek anahan a acəkan. Na san bay. Mbərom nà, a san zle. Way anahan a sə sləney ahay à man ata wa nà, dōwan i mba apan sa ja anan tə miresl su dō zənzen a bay, aday abay cəved inde sa ja anan ibay re. ⁵ Ni ga a ti zek nà, tə dōwan ata kutok. Əna pi zek uno nà, ni ga anan ti zek bay, si tə bəle uno dəkdek. ⁶ Kwa abay nà gan may sa ga anan ti zek dəp nà, nə tərak dō bələle a bay, anga ni ja nə way dīdek awan. Əna ni ga a ti zek bay, anga u no dōwan à sa dəfo apan anga way a nen sə həran a nga i zek ataya bay. U no dō ahay tē dəfo apan adəka nà, anga tə slənek dīdek sa 'am uno, aday tə canak anan anà anjahay uno re ata awan.

⁷ Abay ni mba apan sa ga kwecele anga way ana Mbərom sə dūko anan ataya fok. Aya əna, Mbərom a kə dəfak uno way kawa adak i zek inde, sa ga alay ti nen. Mbərom u go way ata dūkwən, tu dō maslan ana Fakalaw, aday nà həran nga anà zek bay. ⁸ Na gak amboh saray maakan, anga aday Bahay a nuko Yesu à gəba puno wa dəcə ata awan. ⁹ Əna a mbəduho apan, a wa: «Sumor uno i slak də, anga məgala uno a ga mer su way ù dō inde nà, à alay a winen bəle awan.» Nə sləne matanan cəna, u zlo à nga sə həran nga anà zek anga nen bəle a kutok, anga aday məgala ana Almasihu à ga mer su way i nen inde lele. ¹⁰ Matanan, ni taslay mivəl anga nen dō bəle awan. Kwa à ga nə dō ahay tə gənuho kabay dō ahay ta ga alay ti nen, kwa à ga nə ni sa məndolor sa 'am kabay ni slahay à dəcə inde, na san zle kutok,

way ataya ti təro anga Almasihu. Aday ni taslay mivəl anga à alay a nen bəle ata nà, Almasihu i vuro məgala.

A nan anà Pol nà, Korintu ahay tē pəlay anan asa

¹¹ Na ja 'am kawa nga a vuwo, əna ines a kwanay. Nə həran nga anà zek nà, anga kwanay a ki gen anan way ata bay. Anga kwa à ga nə nen awan kəriya awan, dō sa jəka tinen dō maslan a Yesu məduwen aya ata nà, tə zalay nen tə awan a ibay. ¹² A alay a nen àga kwanay ata nà, na ga mer su way uno ahay nə tə munapanaw awan, aday Mbərom kà gak masuwayan sə way ahay tə alay uno bayak a cara cara. Masuwayan sə way ataya tə dakay anan nà, nen dō maslan a Mbərom a kutok. ¹³ Awan a inde lele na gak àga dō a Yesu ahay à man a hinen aday na gak anan àga kwanay bay nà, inde dāw? Na gak àga kwanay bay nà, way kərtek: Nə cəcihek pikwən wa awan bay. Kak sə cəbak ikwən nə way ata nà, pəsen uno anan asəka!

¹⁴ Həna nà, ni i zlak ayak àga kwanay bəse kutok, aday ata na zlak ayak àga kwanay nə saray maakan. Matanan ni i ngam kə viren uno awan a kwanay kutok bay re. Nə pəlay nə zek a kwanay awan, bina way a kwanay ahay bay. I təra kawa atə bəbay tə gwaslay anahan ahay. Gwaslay ahay tə varan way anà bəbay bay, əna bəbay a varan way anà gwaslay ahay. ¹⁵ Kwa nà lize anan way uno ahay fok, kwa nà yan nga anà zek hus à sa mac pə cəved sa mak ikwən zek dəp nà, i go awan bay, ni taslay anan mivəl hwiya. Iya, cəkəbay ki i pəlen nen sabay, anga nə pəlay kwanay kə zalak bugol dāw?

¹⁶ Na wa kə sənən zle ba? Nə cəcihek pikwən wa awan bay. Əna dō a kwanay azar aya ta wa: «Pol

nə wurwer awan. A nan sə təma puko wa dala tə wurwer.»¹⁷ Nə njəkak ikwen uda nə kəkəməw? Nə njəkak ikwen uda nà, ta sə slənak ayak dō ahay àga kwanay ata daw? Bayiken apan lele aday.¹⁸ Na jan anà Titus nə á zlak ayak àga kwanay. Pə kərtek a tə Titus, nə slənak ayak mərak a hinen ata re, kə sənən anan zle lele. Sə təma pikwen wa way tə wurwer nà, Titus a kələdaw? A'ay! Anga way a Titus sa ga ata nà, na ga dukwen matanan re, mível a manay a nə kərtek awan.

¹⁹ Way a manay sə vindek ikwen ayak həna à dərəwel a anan inde ataya nà, a ga pikwen nə mə vindek ikwen ayak anga aday kə njiden pumo alay sa 'am sabay kutok daw? Manay ma ja 'am a anaya nə pa 'am a Mbərom, kawa sa zlan à nga anà Almasihu. Car uno ahay, ma jak ikwen ayak way ataya fok, anga a nan umo sa mak ikwen zek sa zla pa 'am pa 'am pə cəved ana Mbərom.²⁰ Sa pak upo zlawan jiga nà, ni zlak ayak àga kwanay nə ni njad kwanay pə cəved lelibay aya awan, azla a kwanay ata i zlo à nga bay. Kak matanan nà, azla si zek uno a dukwen i zlak ikwen à nga bay re. Izəne, na sak a zlak ayak nà, ni canan nə ki tərīhen, ki gen sərak ahay, ki gen mível ahay pi zek, ki gəzlen zek, ki gənīhen anan i zek ahay, ki gadən anan azar anà dō ahay, ki hərən anan nga i zek, aday ki gen rawraw.²¹ Sa pak upo zlawan asa nà, na sak a dəzlek ayak àga kwanay maza nə Mbərom uno i puko waray i ide anga kwanay. U go nə kawa ni i tan à nga anà dō sa ga ines ahay bayak a àga kwanay asa, tə mbədāhak anan lən anà ines ataya itəbay. Izəne ti pərahan azar sa ga sədœk, sə kukwaran azar anà uwar ahay, sa ján uho. Kak ti ga matanan cəna, ata i go ayam.

13

Mədakwidok sa 'am ana Pol ahay

¹ A alay a ni zlak ayak àga kwanay mə slala maakan ata nà, dī i gan sariya anà dō sa ga way lelibay ataya awan. Ata dī ga kawa ana Deftere a Mbərom sa ja ata kutok: «Kak dōwan a kə zlahak pu dō nà, tə njad dō sə side way ata dō ahay cew kabay maakan.*»

² Anuno sa zlak ayak àga kwanay mə slala cew ata nà, na jak anan ù dō sa ga ines ataya tə mbəsak. Kwa anà dō azar aya dukwen nə gafak atan 'am matana re. Kwa həna nen dərən dəp nà, ni man ayak anà 'am uno ata re: Na sak a zlak ayak nà, ni kəta anan dō sa ga ines ahay nə fok.

³ Na wa, a nak ikwen sa san anan, Almasihu winen apan i ja 'am ti nen ba? Ki i sənən anan kutok! Winen nə bəle kawa nen bay, a ga mer su way anahan à wulen a kwanay nə tə məgala awan.⁴ Ayaw, à alay a tə daray anan pə dədom mə zləngad ata nà, kə mak anan nga anahan kawa dō bəle a wanahan. Əna həna winen tə sifa pa sə viyviya awan, tə məgala a Mbərom. Manay kəma, mə japay nə tə winen awan. Ayaw, tə day hinen nə manay bəle aya kawa winen, əna manay tə sifa aya tə winen a re. Ma sak a zlak ayak àga kwanay kutok nà, mi ga mer su way dukwen tə məgala a Mbərom.

⁵ Na jak ikwen nà, cen ide à mível a kwanay ahay inde aday, kak kə dəfen nga pə Yesu acəkan nà, ki sənən anan kutok. Almasihu Yesu winen inde à mível a kwanay ahay nà, kə sənən bidaw? A ga upo dukwen, kə sliren pə cəved anahan wa bay,⁶ aday ki cinen umo manay nə dō maslan ahay tə dīdek aya awan, aday mə slarak pə cəved wa bay re.⁷ Manay apan mi gan amboh anà Mbərom nà, dōwan à sa ga ines à wulen a kwanay inde

* 13:1 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 19.15.

sabay. Kwa á ga nə dó ahay ta ca apan kawa ma gak mer su way tə cəved awan, kwa á ga nə dó ahay ta ca apan nə ma gak mer su way tə cəved a bay dəp nà, a nan umo nə, gen lele hwiya. ⁸Ma ja matanan nà, anga manay mi mba apan si nes anan dídek a Mbərom bay, mi mba apan sa ga nə way sa zla anan dídek anahan pa 'am pa 'am vərre. ⁹Kak kwanay məgala aya pə cəved a Mbərom nà, mi taslay mível, kwa manay bəle aya dəp nà, na. Kem anà Mbərom aday á mak ikwen zek sa ma pə cəved anahan maza awan asa.

¹⁰Na lah sə vindek ikwen ayak dərəwel a anan nà, anga u no ni saa dəzlek ayak nà, kə mbədihen anan ləen anà ines ataya coy. Ni gan may saa ngəraz pə dōwan sabay. Tə dídek a nə Bahay a nuko kə varak uno cəved sə ngəraz pikwen, əna anga sa mak ikwen zek sa zla pa 'am pa 'am pə cəved anahan, bina saa ma kwanay à dəba adəka bay.

¹¹Mərak uno ahay, həna ni ndav anan dərəwel uno kutok. Tislen mível. Gen məgala sa har pə cəved a Mbərom, pəken sləmay pə way uno sa jak ikwen, 'am á zlak ikwen pi zek ahay, njihen à zay inde lele. Ata Mbərom, dó sə pəlay dó ahay fok aday sə varan atan zay ata, i njahay tə kwanay a fok. ¹²Jen anan 'am ĩ zek ahay lele kawa kwanay tə mərak ahay. Dō a Yesu ahay à man a anan fok ta jak ikwen ayak 'am.

¹³Bahay a nuko Yesu Almasihu á gak ikwen sumor anahan, asan zek a Mbərom á ga inde à wulen a kwanay, aday Apasay Cəncan a á japay kwanay fok pə kərtek awan.

**Derewel ana Pol sɛ
vinden ayak anà dɔ sɛ
Galatiya ahay
Adakay way pɛ
deftere a anan**

Pol a vinden ayak derewel a anan nà, anà egliz ahay pɛ daliyugo sɛ Galatiya. Kwa á ga nɛ egliz ahay inde á man ata bayak a dɛp nà, way a tinen sa gan may nà, kàrtek aya awan. Miter mungwalay aya inde ta zlak á man ataya awan, ta sa ja nà, bɛlaray dɔ a Yesu ahay fok tá gad madəndalas aday tɛ dɛfan apan anà Tawrita re. Matanan, Pol a jan ayak anà egliz ahay nà, dɔ i tɛra dɔ didɛk a pa 'am a Mbərom nà, ta sa daf nga pɛ Yesu, bina ta sɛ dɛfan apan anà Tawrita a Musa bay.

Nga sa 'am ahay

Pol a dakay anan nà, winen dɔ maslan ana Yesu tɛ didɛk awan (1.1 - 2.21)

Sɛ tɛra anan dɔ didɛk a pa 'am a Mbərom nà, adaf nga pɛ Yesu (3.1 - 4.31)

Do ahay tinen ɛile aya sabay anga Yesu (5.1 - 6.10)

Andav sa 'am ahay (6.11-18)

Pol a jan ayak 'am anà dɔ sɛ Galatiya ahay

¹ Derewel a anan a zlak ayak nà, à alay ana Pol wa, nen dɔ maslan a Yesu. Nɛ tɛra dɔ maslan a nɛ tɛ alay su dɔ zənzen a bay, aday sa slan nen dukwen dɔ zənzen a bay re. Sa slan nen nà, Yesu Almasihu tɛ Mbərom Bəbay a nuko, dɔ sɛ slabakay anan ahay Yesu á mɛke wa ata awan. ² Manay tɛ mɛrak ahay á man a anan ata fok, ma jak ikwen ayak 'am, kwanay a à egliz ahay pɛ daliyugo sɛ Galatiya ata awan. ³ Mbərom Bəbay a mənuko tɛ Yesu Almasihu Bahay a mənuko tá gak ikwen sumor, aday tɛ varak ikwen zway a tinen. ⁴ Yesu Almasihu

kə varak anan nga anahan, anga sɛ pɛsek uko anan ines a mənuko ahay, aday sa tam mənuko pɛ way sɛ daliyugo a anaya lelibay ataya wa. A ga matanan ata nà, kawa sa zlan á nga anà Bəbay a mənuko Mbərom awan. ⁵ Həruko anan nga á Mbərom pa sɛ viyviya awan. Amen!

Ləbara mugom awan

⁶ Nɛ sləne sa jəka kə mbəsiken anan ləbara mugom a mbala Yesu, kə mbədihən 'am pɛ ləbara hinen ata nà, u go masuwayan. Mbərom kə ngamak ikwen, kə gak ikwen sumor anahan tɛ alay ana Yesu Almasihu. Tɛ winen ata tɛke dukwen, kwanay mbəsak anan kwayan'a. ⁷ Ləbara mugom a maza inde sabay. Bina ləbara mugom a sa nay ahay pɛ cakay ana Mbərom wa cəna, mbala ana Almasihu, nen sɛ dakak ikwen anan ata awan. Na ja matanan ata nà, anga dɔ ahay inde tinen apan ti vawak ikwen nga, a nan atan sɛ mbədə anan ləbara mugom a mbala ana Yesu Almasihu ata awan. ⁸ Əna kak dɔwan a a dakak ikwen anan ləbara mugom a maza uwec wa mbala manay sa jak ikwen ata cəna, kwa abay á ga nɛ manay, kwa abay á ga nɛ maslay a Mbərom a nay á mburom wa, Mbərom á tahasl anan. ⁹ Ma jak anan 'am ata coy, hənə ni mənahan asa re: Kak dɔwan a a wazay aday kə mbədahak anan alay anà ləbara a kwanay a sɛ sləne ata cəna, Mbərom á tahasl anan sɛ coy. ¹⁰ Nɛ vindek ikwen ayak matanan ata nà, u no nɛ dɔ ahay tɛ hərə nga daw? A'ay! Matanan bay jiga awan. Anga u no nà, saa hərə nga tɛdɛ adəka nɛ Mbərom awan. A ga pikwen nà, u no nà zlan á nga anà dɔ zənzen a cukutok daw? Kak abay ú no nà zlan á nga anà dɔ zənzen a nà, ni tɛra dɔ si mer su way ana Almasihu a mba daw?

Caved ana Pol sə tɛra dɔ maslan ana Yesu ata awan

¹¹ Mərak uno ahay, u no sənən anan way inde aday: Ləbara mugom a nen sə dəkak ikwen anan ata nà, a nay ahay à abayak nga sə dɔ ahay wa bay. ¹² Nə sləne 'am ata dukwen, pu dɔ zənzen a wa bay, aday dɔwan kə tatakak uno anan itəbay re. Yesu Almasihu a ta nga anahan a sə dukɔ anan way ata awan.* ¹³ Kə sənən zle, kwakwa ata nà, nə pərahak anan ahay azar anà pəra sə Yahuda ahay nə lele. A alay ata nà, nə jugurak 'am pu dɔ a Yesu ahay wa bayak awan. U no nə dɔ a Yesu ahay tã ga inde sabay fok. ¹⁴ A wulen ana məndala uno ahay inde nà, nə zalay dɔ azar aya bayak awan ta sə pərahan azar anà pəra sə Yahuda ahay nà, na. Nə varak anan zek anà pəra ana bije a manay ahay nà, təhhe kə zalak.

¹⁵ Əna, zek a Mbərom a a walay nen, kwa à alay a nen a mə wahay a fan bay. Kə gak uno sumor anahan sə ngumo sə tɛra nen dɔ anahan. A alay a kawa sa zlan à nga ata nà, ¹⁶ kə kak uno anan wan anahan aday nà san anan, nê dakan anan anà dɔ sə pəra ahay nə ləbara ana wan anahan ata awan. A alay ata dukwen, nə cəcihek awan pu dɔ wa bay, ¹⁷ na zlak à Urəsəlima sə cəcihey 'am pu dɔ sə luho sə tɛra dɔ maslan ana Yesu Almasihu ahay ataya wa bay re. Kwayan'a na lah sa zla adəka nà, pə daliyugo sə Arab ahay. Pə dəba anahan a wa nà, na may ahay à wulen su doh sə Damas kutok.

¹⁸ Pə dəba anahan a wa ava maakan nà, na zla à Urəsəlima kutok, anga aday nà san Piyer ite. Mə njahay tə winen nà, luvon kuro nga anahan a dɛra. ¹⁹ Nə canak anan anà dɔ maslan a Yesu hinən sabay, si Yakuba, mərak ana Bahay a mənuko Yesu. ²⁰ Way a nen sə vinde hənə ata nà, Mbərom

a san zle re, na gad mungwalay bay, winen 'am didek awan. ²¹ Pə dəba anahan a wa, nə slabak à Urəsəlima wa, na zla saa bəray pə daliyugo sə Siriya tə Silikiya ahay wa. ²² Dɔ sə egliz sə Yahudiya ataya ata, tə canak uno njək tə ide a tinen fan bay. ²³ Ta taa sləne 'am nà, sə dɔ ahay sa ja pi nen ata dəkdek. 'Do ahay ta wa: «Dowan a sa ga alay tə mənuko à alay ata ata, kə mbədahak, hənə winen apan i wazay anan ləbara a Yesu mugom awan. Abay aday kə gak anan may sə lize wa dɔ sa daf nga pa 'am ataya awan.» ²⁴ Anga nan kutok, tinen apan ti həran nga anà Mbərom anga nen.

2

Pol a zlangay tu dɔ maslan ahay à Urəsəlima

¹ A ga pə dəba wa ava kuro nga anahan a fudɔ nà, na zla maza à Urəsəlima asa, manay maya tə Barnabas kutok. Na jan anà Titus dukwen à pərahan umo azar. ² Na zla nà, anga Mbərom kə dəkak uno anan, si nà zla à man ata awan. Mə dəzle cənə, mə halay nga tə maced sə egliz ahay vərre. Na jan atan ləbara mugom a nen sə dakan anan anà dɔ sə pəra ahay ata awan. U no mer su way uno sa taa ga aday hənə nen apan ni ga ata nà, à saa tɛra kəriya bay. ³ Titus a manay maya ata nà, winen Garek ahay. Əna ta jak anan à zla saa gad mədəndalas aday sə tɛra dɔ a Yesu bay. ⁴ Aya ənə, dɔ sə mungwalay ahay ta nay, ta wa təktek à gad mədəndalas. Tinen nà, tə lələkak ayak zek à wulen a manay inde tə akar, anga ta gan may sa san nə manay bile sə Tawrita ahay sabay nə kəkəməw. Bina manay mə japay aya tə Yesu Almasihu, manay bile ahay sabay. Əna, a nan atan nə m̄ tɛra bile sə Tawrita ahay asa.

* 1:12 Ca pə Mer su way ahay 9.3-6.

⁵ Manay mə mbəsakak atan cəved kwa mənəcək bay. Kà nak umo aday tâ njad cəved sa nes anan ləbara mugom a didek a anan bay, anga aday â dazlek ayak pikwen, winen lele hwiya.

⁶ Bina do ahay inde à man ata tinen məced sə egliz ahay. A ga nə do ataya nà, məced sə egliz ahay, à ga nə tinen məced sə egliz ahay bay dəp nà, wita kà gak uno à nga wa bay. Anga pə ide ana Mbərom aday nà, do ahay fok tə lavay ike hərro. Do ataya nà, à alay a nen apan ni jan atan 'am uno sa taa wazay ata nà, ta jak awan inde wiya sə duko anan way a bay re. ⁷ Tə təmahak, sə mbəsuko ləbara mugom ata à alay inde adəka nə zek a Mbərom awan. Mbərom u jo nà zla saa dakan anan anà do sə pəra ahay, kawa anahan sa jan anà Piyer à zla saa dakan anan anà Yahuda ahay ata awan. ⁸ Tə sənək nə Mbərom ata kərtek a sə varan məgala anà Piyer sa ga mer su way à wulen sə Yahuda ahay, matanan tə sənək sa slan nen aday sə vuro məgala sa ga mer su way ata à wulen su do sə pəra ahay inde ata nə winen a re. ⁹ Atə Yakuba tə Piyer tatə Yuhana, do aday do a Yesu ahay ta ca patan nə kawa məced sə egliz ahay ataya nà, tə sənək, Mbərom kə varak uno mer su way ata à alay inde i nen tə didek awan. Anga nan, tə varak umo alay, nen tə Barnabas, kawa sa ja nà, mə japak i mer su way ata inde coy. Ma wa, manay tə Barnabas nà, mi zla pə cakay su do sə pəra ahay, aday tinen nà, ti zla pə cakay sə Yahuda ahay. ¹⁰ Tə cəce pumo wa way inde sa ga nə kərtektəkke: Mâ man zek anà do mətawak aya awan, à wulen su do a Yesu ahay à Urəsəlimala. Way ata dükwen, nə varak anan zek sa ga anan.

Pol a gafan 'am anà Piyer à Antakiya

¹¹ Pə dəba anahan a wa kutok, Piyer a nay ahay à Antakiya. Nə gafan 'am pa 'am sə do ahay fok, anga kà gak way lelibay awan. ¹² Kurre ata nà, 6a kà pak way pə kərtek a tu do a Yesu ahay sa nay à wulen su do sə pəra ahay wa ataya awan. Aya əna Yakuba a slənək ayak do ahay. Do ataya tə dazlek ayak cəna, Piyer a ngam sa pa way tu do ataya sabay. Zlawan a gan anga do sa gan may do ahay tâ gad mədəndalas ataya awan. ¹³ Do a Yesu azar aya à wulen sə Yahuda ahay inde ta gak mbadire sə way matanan kawa ana Piyer ata re. Kwa Barnabas dükwen, kà gak mbadire ata anga tinen a re. ¹⁴ Na ca apan kutok nà, tə bənək anan bitem anà cəved sə didek ana ləbara mugom ata sabay. Anga nan, nə gafan 'am anà Piyer pa 'am sə do ahay fok, na wa: «İken nə Yahuda ahay, kə njahay à man a anan kawa iken Yahuda ahay sabay, əna kawa do su kon a azar ataya cite. Iya, cəkəbay a nak sa jan anà do su kon azar ataya nə tâ ga kawa Yahuda ahay asa nà, angamaw?»

Cəved sa tam do cəna, adafnga pə Yesu Almasihu

¹⁵ Tə didek a nà, manay mə wahay aya nə Yahuda ahay, manay do su kon azar ataya itəbay. Tinen ta san sə pərahan azar anà cəved a Mbərom bay. ¹⁶ Cəkəbay, manay ma san nə dowan saa təra do didek a pa 'am a Mbərom anga winen apan i dafan apan anà way a Tawrita sa ja nà, ibay. Sə təra do didek a pa 'am a Mbərom nà, do sa daf nga pə Yesu Almasihu. Kwa manay, ma daf nga pə Almasihu aday mə təra do didek aya pa 'am a Mbərom, bina mə təra do didek aya anga mə dafak anan apan anà Tawrita ata bay. Dowan inde Tawrita kə ndakak anan pa 'am a Mbərom nà, ibay.

¹⁷ Manay Yahuda ahay dükwen, mə pəlay sə təra do didek aya pa 'am a Mbərom nà, ta sa daf nga pə

Yesu Almasihu. Anga nan, manay mæ tærak kawa dō sæ ines ahay, anga mæ dæfan apan anà Tawrita ana Yahuda ahay sabay ata awan. A nan sa ja næ Almasihu kà zlak manay i ines inde kutok dāw? Matanan bay. ¹⁸ Adæka bay, kak dōwan a kè mbæsakak sæ dæfan apan anà Tawrita anga a man zek pa 'am a Mbærom bay, aday i ma apan asa i dæfan apan anà Tawrita nà, ata kà gak way sa zlan à nga anà Mbærom bay kutok. ¹⁹ Nen aday nà, kawa dō ma mac awan pa 'am ana Tawrita coy, anga mægala anahan inde upo sabay. A tæra matanan ata nà, anga aday nà tæra dō tæ sifa pa 'am a Mbærom, ni gan mer su way. A alay a tinen sa vad anan Almasihu pæ dædom mæ zlængad ata nà, nen mæ japay tæ winen, ma mac maya awan. ²⁰ Tæ sifa hænà ata aday nà, nen sabay, æna Almasihu a tæ alay anahan a i nen inde kutok. Anjahay uno hænà pæ daliyugo ata dükwen, ni njahay ta sa daf nga pæ Wan a Mbærom. Winen a pelay nen aday kè varak anan sifa anahan anga nen. ²¹ Sumor a Mbærom su go ata næ ni lar anan kawa way kæriya kula bay. Bina, kak dō i mba apan sæ tæra dō didek a pa 'am a Mbærom anga sæ pærahan azar ana Tawrita nà, ata a nan sa ja næ Almasihu a mac kæriya awan.

3

Mbærom a tam anan dō ahay næ tæ cæved wuraw

¹ Kwanay Galatiya ahay, kæ sænén awan itæbay kælædaw? Ma sæ tæra pikwen matanan ata anaw? Amac ana Yesu Almasihu pæ dædom mæ zlængad ata nà, manay mæ dakak ikwen anan way ahay fok lele coy. ² Jen uno way inde kærtek aday. Mbærom a varak ikwen Apasay anahan a Cæncan a ata nà, anga kæ pærihen anan ahay

azar anà Tawrita sæ Yahuda ahay kælædaw? A'ay! Mbærom a varak ikwen Apasay anahan nà, anga kæ slænén læbara mugom a aday kæ dæfen apan nga. ³ Kæ sænén way itæbay nà, angamaw? Way ana Mbærom sæ dazlan à kwanay inde tæ mægala ana Apasay Cæncan a ata nà, a nak ikwen sa ndav a wa hænà tæ mægala si zek a kwanay a cukutok dāw? ⁴ Dæce a kwanay sa ga ataya fok nà, ti tæra way kæriya aya dāw? Ti tæra kula kæriya itæbay. ⁵ Mbærom kè varak ikwen Apasay anahan, winen apan i ga way masuwayan aya à wulen a kwanay inde. A ga matanan nà, anga kè pærihen anan ahay azar anà Tawrita sæ Yahuda ahay dāw? A'ay. A ga matanan anga kæ slænén, kæ dæfen nga pæ læbara mugom a mbala ana Almasihu ata awan.

⁶ Bayiken pæ Ibærahima aday. Deftere a Mbærom a ja apan næ maw? A wa: «Ibærahima kè dæfak nga pæ Mbærom. Anga nan, Mbærom a ca apan næ winen dō didek awan.*» ⁷ Kak matanan cukutok nà, kæ sænén zle coy, wan ana Ibærahima tæ didek aya cænà, dō sa daf nga pæ Mbærom ahay kutok. ⁸ Kwakwa ata nà, tæ vinde à Deftere a Mbærom inde pæ luvon a aday dō su kon azar aya dükwen ti daf nga pæ Mbærom aday i tæma atan, i tæra atan dō didek aya pa 'am anahan a kutok. Mbærom a dakan anan læbara mugom ata nà, anà Ibærahima, a wa: «Ni daf alay sæ mazla6 uno pu kon sæ daliyugo ahay fok, anga iken.†» ⁹ Ibærahima kè dæfak nga pæ Mbærom. Anga nan, Mbærom kè dæfak apan alay sæ mazla6 anahan re. Dō sa daf nga pæ Mbærom kawa Ibærahima ataya dükwen, Mbærom i gan atan sumor re cite.

¹⁰ Əna dō sa jæka ti njad sæ tæra dō didek aya pa 'am a Mbærom anga ti ga mer su way kawa ana Tawrita

* 3:6 Ca pæ Laataanooji 15.6. † 3:8 Ca pæ Laataanooji 12.3.

sa ja ata nà, Mbərom i tahasl atan. Bina Deftere a Mbərom a ja nà: «Kuwaya, dōwan kà dəfak anan apan anà 'am a Deftere sə Tawrita sa ja ata pac pac bay cəna, Mbərom i tahasl anan.†»¹¹ Da san zle lele, dōwan inde sə təra dō didek a pa 'am a Mbərom anga a dəfan apan anà Tawrita nà, ibay! Da san cəna, anga mə vinde a à Deftere a Mbərom inde nà: «Dōwan a kà dəfak nga pə Mbərom cəna, Mbərom i təra anan dō didek a pa 'am anahan. Ata dōwan ata i njad sifa didek awan.Š»¹² Əna, adəfan apan anà Tawrita nà, kawa adaf nga pə Mbərom bay. Tinen cara cara way anahan. Adəka bay, kawa ana tinen sə vinde à Deftere a Mbərom inde ata nà: «Do sə dəfan apan anà 'am ana Tawrita nà, i njad sifa nə tə winen awan.*»¹³ Kawa sa ja nà, Mbərom kə tahaslak mənuko coy, anga də dəfak anan ahay apan anà 'am sə Tawrita ahay fok bay ata awan. Əna Almasihu kə nak, anga aday Mbərom à tahasl anan à yime a mənuko inde. Tə ananahan sa ga matanan ata nà, a bəmbadəy ahay mənuko à atahasl ata wa kutok. Kawa mə vinde à Deftere a Mbərom inde: «Kak tə lawak anan dōwan a ĩ sé inde cəna, winen mə tahasl awan.†»¹⁴ Yesu Almasihu a ga matanan anga aday way a lele aya Mbərom sə zlapay anan i varan anan anà Ibərahima ataya dükwen, dō su kon azar aya tã njad anan à alay anahan wa cite. Aday a ga matanan dükwen, anga aday dã njad Apasay a Mbərom sə zlapak uko anan i varak uko anga də dəfak apan nga coy ata awan.

Way ana Mbərom sə zlapan anan anà Ibərahima

¹⁵ Mərak uno ahay, ni dəkak ikwen anan way inde tə way a mənuko sə canan sasidew ata awan. Kak dō ahay cew tə japak,

'am kà zlak atan pi zek, aday tə banak 'am à wulen a tinen inde, dōwan maza sa saa nes anan way a tinen ata nà, inde sabay. Aday dōwan sa saa zəga anan apan dükwen ibay re.¹⁶ A təra tə Mbərom dükwen matanan. Mbərom a zlapan anan tə way ataya kwakwa anà Ibərahima tə wan sə kutov anahan dükwen matanan.† Deftere kə jak sa jəka, Mbərom a zlapan anà Ibərahima tə wan sə kutov anahan ahay cara cara bay, əna tə vinde nə pə wan sə kutov anahan a kərtektəkke ata awan. Wan sə kutov anahan ata nà, Almasihu.¹⁷ U no sa ja nà maw? Mbərom kə banak 'am tə Ibərahima. Ava səkat fudō tə kwa kuro maakan a (430) a ndav nà, Mbərom a varan Tawrita anà Yahuda ahay pə dəba anahan a wa. Matanan, Tawrita i mba apan sa nes anan 'am a Mbərom sa ban a ata bay. I mba apan sa mbazl anan wa way a Mbərom mə zlapan a anà Ibərahima kwakwa ata bay re.¹⁸ Mbərom a zlapan anà Ibərahima nà, i varan zahav, wan sə kutov anahan ahay. Kak abay Mbərom i varan way anà dō ahay anga sə dəfan apan anà Tawrita nà, i təra way mə zlapay a sabay. Wita nà, magwagway. Əna, Mbərom a gan sumor anà Ibərahima nà, ta sə zlapan tə way.

Mbərom a varay Tawrita ike nà, angamaw?

¹⁹ Kak matanan cukutok nà, Mbərom a varay ahay Tawrita angama asa anaw? Anga aday dã san way lelibay aya inde mənuko apan dī ga pa 'am anahan. A varak uko anan ahay dükwen sə coy a itəbay, əna hus pə ana wan sə kutov a Ibərahima ata i i dəzley ahay kutok, kawa ana Mbərom sə zlapan anan anà Ibərahima ata awan. Pə dəba anahan a wa, wan ata a dəzley ahay cəna, məgala ana Tawrita kə

† **3:10** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 27.26. Š **3:11** Ca pə Habakuk 2.4. * **3:12** Ca pə Farillaaji Lewiŋko'en 18.5. † **3:13** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 21.23. † **3:16** Ca pə Laataanooji 12.7.

ndəvak. Sa nay anan Tawrita nà, maslay a Mbərom ahay. Tə varan anan à alay inde anà Musa aday à dakan anan 'am a Mbərom anà do azar aya awan. ²⁰ A alay ata nà, Mbərom a jan 'am anà do ahay bay, a daf do à wulen a tinen inde. Əna, à alay a Mbərom sə zlapan anà Ibərahima ata nà, dowan inde à wulen a tinen ibay. Mbərom a jan anan 'am ata nə tə alay anahan awan.

²¹ A nan sa ja kutok nà, atə Tawrita tə way a Mbərom sə zlapay anan ata tə zlangar bay daw? Matanan bay re. Kak abay Tawrita a Mbərom a sa var ata kà mbak apan sə varan sifa anà do zenzen a nà, i mba apan sə təra anan do didek a pa 'am a Mbərom re. Əna həna ata nà, matanan bay fok. ²² Adəka bay, Deftere a Mbərom a ja nà, do sə daliyugo ahay fok nə sə lavan atan nga nə ines. A təra matanan anga aday Mbərom à varan anan way anahan a sə zlapay anan ata anà do saa daf nga pə Yesu Almasihu ahay. I varan atan anan nà, anga adaf nga pə Yesu Almasihu a cərkəke.

²³ Kwakwa ata nà, cəved sa daf nga pə Yesu inde fan bay, Tawrita kə tərak pumo nə kawa mətumar, a ba pumo hus pə ana Mbərom sə dakan umo anan cəved sa daf nga pə Almasihu kutok. ²⁴ Natiya awan, Tawrita kə tərak umo do sə dakan umo anan cəved lele awan, hus pə ana Almasihu sə dəzley ahay kutok. A təra matanan anga aday Almasihu kà sak a nay ata nà, Mbərom i təra manay do didek aya pa 'am anahan, anga mə dəfak apan nga. ²⁵ Həna nà, alay a sa daf nga pə Almasihu ata kutok. Mer su way ana mətumar a manay ata kə ndəvak coy. ²⁶ Matanan, kwanay a fok kə tərən wan a Mbərom ahay, anga kə dəfen nga pə Yesu Almasihu, ²⁷ bina à alay a kwanay sa ga baptisma ata nà, kə jipen nə tə Yesu Almasihu awan, kwanay kə tərən kawa winen awan. ²⁸ Kwa à

ga nə iken Yahuda ahay, kwa à ga nə iken do su kon azar aya awan, kwa à ga nə iken bile, kwa à ga nə iken nə bile a itəbay, kwa à ga nə iken mungol awan, kwa à ga nə iken uwar awan, i ga awan bay. Kwanay a fok kə tərən zek kərtek, anga kə jipen nə tə Yesu Almasihu. ²⁹ Natiya kutok, kak kwanay do ana Almasihu ahay cəna, kwanay wan sə kutov ana Ibərahima ahay re. Matanan, ki njiden anan way a Mbərom sə zlapan anan anà Ibərahima ata re.

4

¹ Nə dəkak ikwen anan way inde aday: Wan saa pa 'am su doh ana bəbay anahan, aday winen wan a hwiya ata cəna, winen kawa bile mba, kwa à ga nə saa pa way ahay fok nə winen dəp nà, na. ² A alay a kə hərək fan bay ata nà, sa gan nga nə do ahay, winen tə way anahan aya təkə, hus pə ana bəbay anahan a sa daf anan alay ata awan. ³ Mənuko dukwen matanan re. A alay ata, mənuko kawa gwaslay ahay, aday də tərək ahay bile sə way lelibay aya sa ga bahay pə daliyugo ataya re. ⁴ Əna alay ana Mbərom awan a sla kutok, a slənay anan ahay wan anahan à nay ahay pə daliyugo, do uwar a sə wahay anan. Kə dəfak anan ahay apan anà Tawrita ana Yahuda ahay, ⁵ anga aday à tam anan do aday tinen bile sə Tawrita ataya awan, aday mənuko dukwen də təra wan a Mbərom ahay kutok. ⁶ Way a sə dəkay anan kwanay wan a Mbərom ahay ata nà, həna: Mbərom a slənay Apasay ana Wan anahan à mivəl a mənuko inde fok, aday Apasay ata a ngaman kutok: «Abba!» kawa sa ja nà: «Bəbay!» ⁷ Natiya awan, iken bile sə awan sabay, əna wan a Mbərom kutok. Anga nan, ki njad anan way a Bəbay anak Mbərom sə lavan anan

zek anà gwaslay anahan ahay ata awan.

Anjahay sà Galatiya ahay a varan ajalay nga anà Pol

⁸ A alay a kwanay kà sànen Mbərom fan bay ata nà, kwanay nà bìle sà pəra ahay cara cara, aday pəra ataya dukwen tinen mbərom didek aya bay re. ⁹ Əna həna kà sànen Mbərom zle kutok. U no sa ja adəka nà, Mbərom a san kwanay zle coy. Aka aday, kwanay apan ki men pə way bəle ataya nə kəkəma asa anaw? A nak ikwen sà tara bìle sə way a mənʒəna məgala ataya asa daw? ¹⁰ Kwanay apan ki gen anan nga anà azar uko ahay pə luvon azar aya awan, pə kiya azar aya awan, aday pə ava azar aya re. ¹¹ Kwanay apan ki pəken upo zlawan. Izəne mer su way uno ma ga a à wulen a kwanay ata kə tərak awan kəriya awan.

¹² Mərak uno ahay, kem ikwen ite, tərən kawa nen awan, anga nen a dukwen, nə tərak kawa kwanay aya re. Ki gen uno ahay awan bay. ¹³ Kə sànen apan zle asanaw, nə dəkak ikwen anan ləbara mugom ata mama'am a nà, anga à alay ata nə nen dəvac awan. ¹⁴ Dəvac uno ata kə bənak ikwen mbiyed bayak awan, əna kə kədiyen nen bay, kə liren nen kula bay re. Kə təmihen nen adəka nə lele, kawa kə təmihen nə maslay a Mbərom. Kə təmihen nen nə kawa ana kwanay sə təma anan Almasihu Yesu ata awan. ¹⁵ A alay ata dukwen, kwanay tə ataslay mivəl a lele. Ataslay mivəl a kwanay ata həna winen ahaw? Na san zle lele, kɪ mben apan tiya nà, kə ndihen anan idə a kwanay ahay aday sə vuro anan i nen. ¹⁶ Həna, nə tərak dō manidə a kwanay, anga nen sa jak ikwen didek ata daw?

¹⁷ Do sə gədak ikwen mungwalay ataya nà, ta gan may kə jipen tə tinen, əna mənʒəna nga sa 'am lele

awan. Ta ga matanan anga aday tə gəzla mənuko pi zek wa, aday kə jipen tə tinen aya kutok. ¹⁸ Agan may sə japay tu dō a azar aya nə lele, kak nga sa 'am a tinen ata lele nà, na. Kwa à ga nə nen tə kwanay, kwa à ga nə nen tə kwanay bay dəp nà, way ata nə lele, u no nə japuko hwiya. ¹⁹ Car uno ahay, nen kawa uwar kutov kə dalak anan ata awan. Ni njahay matanan hus à luvon aday kə tərən njavar a Yesu Almasihu ahay tə didek aya ata awan. ²⁰ U no sə njahay tə kwanay nə bayak awan, anga aday nà san cəved sa jak ikwen anan didek sə way a tədə ni jak ikwen ata awan. Bina, na san awan a ni jak ikwen ayak həna ata sabay.

Ləbara ana atə Saratu tə Hajara

²¹ Kwanay dō sa jəka ki gen anan may sə pərahan anan azar anà Tawrita ataya nà, kə slənen way ana Tawrita sa ja ata itəbay kələdaw? ²² A ja nà, Ibərahima nà, wan anahan ahay nə cew. Wan anahan a kərtek a nà, sə wahay nə bìle ana Ibərahima sə ngaman Hajara ata awan*, əna wan hinen ata kutok nà, sə wahay nə uwar sə pəzugoy anahan sə ngaman Saratu ata wanahan.† ²³ Bile ata nà, winen a wahay wan anahan nə kawa uwar ahay sa taa wahay ata wanahan, əna uwar sə pəzugoy ata nà, a wahay nə matanan itəbay, anga 6a Mbərom kə zlapak anan anan kurre tə wan ata awan.‡ ²⁴ Way ata a dəkak uko anan 'am inde: Uwar ataya cew maya ta ga minje nə ta 'am a Mbərom sa 6an ahay cara cara cew. Hajara, uwar aday bìle ata nà, a ga minje ta 'am a Mbərom sa 6an tə Musa à 6əzłom sə Sina. Gwaslay anahan ahay nə fok mə wahay aya nə bìle dəkdek. ²⁵ Natiya, Hajara cana, a ga minje ta 'am mə 6anay a à 6əzłom sə

* 4:22 Ca pə Laataanooji 16.15. † 4:22 Ca pə Laataanooji 21.2. ‡ 4:23 Ca pə Laataanooji 17.16.

Sina wa ata awan, pə daliyugo sə Arab ahay. Winen a ga minje tə wulen su doh sə Urəsalima sə biten re, anga dō sə njahay uda ataya nə fok bile sə Tawrita aya awan. ²⁶ Əna wulen su doh a Mbərom tə dīdek a nā, Urəsalima hinen, winen à bagəbaga mburom ata awan. Winen nə may a mənuko, aday dō saa njahay uda ataya nə tinen bile aya itəbay. ²⁷ Kawa winen mə vinde awan à Deftere a Mbərom ata, ta wa:

«Iken uwar a dərlay a anan,
kula kə wahak dōwan itəbay
ata awan,
aday kə dəmāk way kawa uwar
sə wahay ahay itəbay.

Taslay mivəl,
anga uwar a ma razl ata nā,
i njad gwaslay ahay zal uwar a
winen ta mbaz anahan mba
ata awan. Š»

²⁸ Mərak uno ahay, kwanay nə kawa Isiyaku, bina kə tərən wan a Mbərom ahay anga Mbərom kə zlapak anan. ²⁹ A alay ana Ibərahima ata dukwen, Isəmayel, wan ana Hajara sə wahay kawa uwar sa taa wahay ata, winen apan i bənan mbiyed anà Isiyaku, wan a mə wahay a tə mægala sə Apasay Cəncan ata awan. Həna ata dukwen, matanan tə mənuko hwiya re. ³⁰ Əna mə vinde awan à Deftere a Mbərom inde nə natiya: «Razl anan uwar a bile ata ta wan anahan a təkə. Anga wan sə bile i pa 'am su doh ana bəbay itəbay. Sa saa pa tətə cəna, wan ana uwar sə pəzugoy.*» ³¹ Natiya kutok, mərak uno ahay, mənuko nə wan sə uwar a bile ata itəbay, əna wan ana uwar aday winen bile itəbay ata kutok.

5

Kə tərən bile ahay bay

¹ Almasihu kə təmāk nuko à bile ana Tawrita sə Yahuda ahay wa, anga aday dē tərə bile ahay sabay.

Gen mægala lele, kə viren anan cəved anà dōwan sa ma kwanay à bile sə awan inde sabay.

² Nen Pol na jak ikwen ayak aday nā, kak a nak ikwen dō ahay tē gədak ikwen mədəndalas cəna, ata way ana Almasihu sa ga anga kwanay ata kə tərak way kəriya awan. ³ Ni jak ikwen panan wa asa, kuwaya kə gədak mədəndalas cəna, à gan bəlaray anà zek anahan sə dəfan apan anà 'am ana Tawrita ahay nə fok lele. ⁴ Kwanay dō sə bayak nə Mbərom i ca pikwen pa 'am anahan nə dō dīdek aya anga kə dəfen anan apan anà Tawrita sə Yahuda ahay ata nā, kwanay tə Almasihu dukwen kə gəzlen. Ki njiden sumor a Mbərom sa gak uko sabay. ⁵ Manay ite, mə dəfan ide nā, anà luvon a Mbərom a saa tərə manay dō dīdek aya tə dīdek ata kutok. Mbərom i ga matanan nā, anga mə dəfak nga pə Yesu Almasihu coy. Wita nā, way a mi ba tə mægala sə Apasay a Mbərom ata awan. ⁶ Kak dōwan a nə kə japak tə Yesu Almasihu cəna, kwa à ga nə winen ma gad mədəndalas awan, kwa à ga nə winen ma gad mədəndalas a bay, kə tərak way kərtek awan. Way məduwen a cəna, dəfuko nga pə Yesu awan. Adaf nga a mənuko ata i varak uko mægala sə pəlay dō a azar aya re.

⁷ A alay ata nā, ki gen ahay mægala lele. Sə gafak ikwen 'am sə pərahan azar anà dīdek ata nə wayaw? ⁸ Dōwan a sa njak kwanay sa ga way matanan ata nā, Mbərom a sə ngamak ikwen pə cakay anahan ata bay asanaw? ⁹ Dō ahay ta taa ja nā: «Wudəh mənjoek cəna, a zlambar anan nuko nə fok.» ¹⁰ A ga upo dukwen ki bayiken nə kawa nen, anga mənuko a fok də japay nə tə Bahay a mənuko Yesu Almasihu. Na san zle re, dōwan a sa njak kwanay ata nā, kwa à ga nə winen

waya, Mbərom i gan sariya.

¹¹ Mərak uno ahay, nen nə ni ga wazo ta sa jan anà do ahay nà, gəduko mədəndalas aday Mbərom i sa təma mənuko bay. Kak abay matanan nà, do ahay ti həno mbiyed sabay, aday amac a Yesu sa mac pə dədom ata i cəban atan sabay. ¹² Do sa njak kwanay sa ga way matanan ataya nà, u no nə suwan t̄ dədəsl anan zek a tinen məzawal awan!

¹³ Mərak uno ahay, Mbərom a ngamak ikwen aday k̄ tərən bile sə Tawrita ahay bay. Əna a nan sa ja nà, həna ki mben apan sa ga way sə ubor si zek a kwanay ahay cukutok bay re. Əna pəlen zek ahay lele adəka, aday gen anan mer su way i zek ahay re. ¹⁴ Nga sa 'am a sə japay anan Tawrita fok cəna, həna: «Pəlay anan do sə cakay su doh anak kawa iken sə pəlay anan nga anak ata awan.*» ¹⁵ Əna, kak kwanay apan ki rəcen zek ahay ta slan, kwanay apan ki pen zek ahay kawa way sə kiβe ahay asa nà, gen anan ngatay i zek a kwanay bina, ki saa sədəken zek ahay kutok.

Apasay Cəncan a, tə mivəl su do zənzən awan

¹⁶ Na ja nà, Apasay Cəncan a ā lagay kwanay tə cəved awan. Ki gen matanan cəna, ki pərihen anan azar anà cəved sə ubor si zek a kwanay ahay sabay. ¹⁷ Way ana ubor si zek su do sa gan may cəna, tə japay tə way mbala ana Apasay Cəncan a sa gan may ata bay. Way ana Apasay Cəncan a sa gan may ata ite dukwen, tə zlangar tə way mbala ana ubor si zek su do sa gan may ataya bay re. Way ataya cew maya nə tə ngəle nga i zek ahay bay. Anga nan, kula ki gen anan way a kwanay sa gan may sa ga ataya bay. ¹⁸ Kak sə lagay kwanay nà, Apasay Cəncan a cəna, məgala ana Tawrita inde pikwen sabay.

¹⁹ Way ana ubor si zek sa gan may do ahay t̄ ga nə a san zek zle: vuwar, aján uho, aga mədigwed tə cəved ahay cara cara, ²⁰ ahəran nga anà pəra ahay, madan, anan ide i zek ahay, atəre, sərak, aga mivəl, abayakan way à nga anahan dəkdek, agəzla zek, 'am sə wan bahay, ²¹ ubor, avaway nga, agəsle lelibay aya awan, aday aga way mənjadak aya matanan bayak awan. Na jak ikwen panan wa à alay ata awan, həna ni mənahan ayak maza re: Do sa ga way matanan ataya nà, ti zla à bahay a Mbərom inde kulibay.

²² Əna way ana Apasay Cəncan a sa gan may ā njahay à mivəl su do inde ataya nà, asan zek, ataslay mivəl, zay, munapanaw, lele, sumor, dīdek, ²³ anjahay səkəffe, aday agan nga anà zek. Tawrita nà, kə gafak anan 'am anà do sa ga way matanan ataya itəbay jiga awan. ²⁴ Do ana Almasihu Yesu ahay nà, tə gucek anan way sə ubor si zek lelibay ataya à nga wa, kawa tə darak atan ayak pə dədom mə zləngad ata awan. ²⁵ Sə varak uko sifa nà, Apasay Cəncan awan. Kak matanan cukutok nà, lele saa lagay mənuko pə cəved dukwen, winen a re. ²⁶ D̄ə həran nga anà zek bay, d̄a ga way sə cəban anà do a azar a bay, d̄a ga sərak pə do azar aya bay re.

6

Muko anan zek i zek ahay

¹ Mərak uno ahay, kə cinen anan anà dōwan a winen apan i ga ines cəna, kwanay aday Apasay a Mbərom a lavak ikwen nga ataya nà, men anan pə cəved lele awan asa, əna tə mivəl səkəffe awan. Əna gen anan nga anà zek a kwanay aya awan. Bay nà, ki sa slihen uda re. ² Men anan zek i zek ahay à d̄ace a kwanay ahay inde. Kak ka sak i gen matanan cəna, ata kə d̄afen

* 5:14 Ca pə Farillaaji Lewiŋko'en 19.18.

anan apan anà 'am a Almasihu a kutok.

³ Kak dōwan a kà bayakak nà winen dō mēduwen a aday winen dō kəriya cəna, kà sapatak anan nga anahan. ⁴ Kuwaya á ca pə azla anahan awan aday. Kak winen lele nà, ata i taslay anan mível ti mer su way anahan a sa ga tə alay anahan awan, bina, anga a lavay anan mer su way anahan ta su dō hinen ata bay. ⁵ Kuwaya á tihen nga nà, anà mer su way anahan a sa ga pa 'am a Mbərom, aday a fadan gugo ata awan. ⁶ Dōwan a winen apan i tətakan anan way anà dō a Yesu ahay cəna, dō a Yesu ataya tē gəzla anan way a tinen ahay fok tə dōwan ata awan.

⁷ Kà sapiten nga a kwanay ahay bay, dōwan sa mba apan sə gəsle anan tə Mbərom nà, ibay. Kuwaya i halan nga nà, anà way anahan a sa casl ata awan. ⁸ Kak a ga nə way sa zlan à nga i zek ahay dəkdek, i mac nə tə way ataya awan. Əna kak a ga nə way sa zlan à nga anà Apasay a Mbərom nà, i mac itəbay, əna Apasay a Mbərom i varan sifa sa ndav bay ata awan. ⁹ Kak matanan cukutok nà, pərahuko anan azar sa ga way lele aya awan, dā ya nga bay. Anga kak dā yak nga sa ga way a lele ataya bay cəna, à alay inde nà, dī saa njad anan way lele aya awan. ¹⁰ Anga nan, həna nà, alay a inde anga aday dā gan way lele aya anà dō ahay fok, mə zakan a anà mərak a mənuko dō sa daf nga pə Yesu Almasihu ahay ataya awan.

'Am mədakwidok aya awan

¹¹ Ənga, cen pə way uno a sə vindek ikwen ayak a anaya aday, nə vindek ayak nə bərzlozlo tə alay uno awan.

¹² Sa gak ikwen bəlaray sa gad mədəndalas nà, dō sa gan may tā zlan à nga anà dō ahay fok ataya awan. Ta ga matanan nà, anga aday tā njad dəcə anga sə dəkay anan amac a Yesu Almasihu pə

dədom mə zləngad ata bay cəna coy. ¹³ Kwa tinen aya dūkwen, tə dəfan apan anà Tawrita ana Yahuda ahay bay re. A nan atan nə kwanay kà gadən mədəndalas anga aday tē həran nga i zek anga kə bənen atan à 'am wa. ¹⁴ Nen ite nà, ni həran nga anà zek nà, si anga amac ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu pə dədom mə zləngad ata awan. Pi nen nà, way sə daliyugo a anan ataya fok tə tərak kawa way kəriya aya awan anga amac anahan. Nen a dūkwen, nə tərak kawa dō ma mac a pa 'am sə way sə daliyugo ahay re. ¹⁵ Kwa dōwan a nə ma gad mədəndalas awan, kwa dōwan a nə ma gad mədəndalas a itəbay, a ga awan ibay. Way sa mak uko zek cəna, təruko dō wiya aya awan. ¹⁶ Dō sə pərahan azar anà way uno sa ja ataya, aday dō a Yesu ahay à wulen ana Isəra'ila ataya dūkwen, Mbərom á varan atan zay anahan, aday tē gan i zek wa.

¹⁷ A ban pə həna anan wa cəna, dōwan á sa bəno mbiyed tə awan sabay, anga vivay a pi zek uno həna ataya tə dəkay anan nə nen dō a Yesu coy. ¹⁸ Mərak uno ahay, Bahay a mənuko Yesu Almasihu á gak ikwen sumor anahan ite. Amen.

**Derewel a Pol sɛ vinden
ayak anà dɔ sɛ
Efesus ahay
Adakay way pɛ
deftere a anan**

A alay ata nà, Efesus winen wulen su doh mɛduwen awan. Pol a dakan atan anan ayak anjahay su dɔ a Yesu ahay kɛ tɛrak à sɛkɛffe inde pɛ kɛrtek a nà, lele anga way a Yesu sa ga anga dɔ ahay ata awan. Kwa à ga nɛ tinen Yahuda ahay, kwa à ga nɛ tinen Yahuda ahay itɔbay, tɛ tɛrak kɛrtek anga slɛmay a Yesu Almasihu. Asa Pol a dakan atan anan ayak way sɛ gɛzla anan pi zek wa anjahay kwakwa à atahasl inde ata awan, tɛ anjahay wiya hɛna Apasay Cɛncan a sa var ata awan. Matanan, Pol a dakan atan anan anjahay a wiya ata kutok.

Nga sa 'am ahay

Adazlan sa 'am ahay (1.1-23)

Almasihu winen apan i japay anan dɔ anahan ahay (2.1 - 3.21)

Anjahay su dɔ sɛ jiyjay ahay (4.1 - 6.24)

Aja 'am

¹ Sɛ vindek ikwen ayak derewel a anan nà, nen Pol, dɔ maslan a Yesu Almasihu, Mbɛrom sɛ walay, kawa anahan a sa zlan à nga ata awan. Nɛ vindek ikwen ayak anà kwanay dɔ a Yesu ahay à Efesus ata awan, kwanay dɔ sa daf nga pɛ Yesu Almasihu ahay aday mɛ japay a tɛ winen awan, ata re. ² Mbɛrom Bɛbay a mɛnuko tɛ Yesu Almasihu Bahay a mɛnuko tɛ gak ikwen sumor aday tɛ varak ikwen zay a tinen.

Sumor a Mbɛrom sa gak uko tɛ alay ana Yesu Almasihu

³ Hɛruko anan nga à Mbɛrom Bɛbay ana Bahay a mɛnuko Yesu Almasihu. Anga 6a Mbɛrom a kɛ dɛfak puko alay sɛ bahay anahan tɛ way ahay cara cara, anga mɛnuko mɛ japay aya tɛ Yesu Almasihu. ⁴ Mbɛrom a walay nuko dɔ anahan ahay nà, kurre daliyugo a dɛkwen mɛ ndakay a fan bay. A walay mɛnuko nà, anga aday dɛ tɛra dɔ anahan ma ga nga aya awan, aday dɛ tɛra dɔ mɛnjɛna ines ahay pa 'am anahan a kutok. Mbɛrom nà, kɛ pɛlak nuko wanahan, ⁵ kwa hɛna kabay, kɛ gak anan may sɛ tɛra mɛnuko wan si zek anahan aya, ti mer su way a Yesu Almasihu sa ga. Wita nà, way anahan a sa gan may ata awan, a zlan à nga nɛ matanan.

⁶ Mbɛrom a a ga matanan ata nà, anga aday dɛ hɛran nga, anga sumor anahan a bayak a sa gak uko ata awan. A varak uko nɛ kɛriya awan, anga mɛnuko mɛ japay aya tɛ wan anahan lɛliwe ata awan. ⁷ Winen kɛ bɛmbadɛk ahay mɛnuko à alay a Fakalaw wa, tɛ mez anahan, aday kɛ pɛsek uko anan ines ahay. Natiya, mɛnuko mɛ japay aya tɛ winen. Mbɛrom a kak uko anan ahay sumor anahan lele mɛduwen ata nà, matanan. ⁸ Winen kɛ gak uko sumor bayak a ta sɛ tɛra mɛnuko dɔ kɛlire* aya aday dɔ ma san way aya kutok. ⁹ Natiya, a dɛkak uko anan way anahan a abay mi dɛr a kwakwa ata awan. Way a mi dɛr a, way a Mbɛrom sa gan may sa ga ata nà, a kay anan ahay uho tɛ Yesu Almasihu. ¹⁰ Way ata nà, alay a kɛ slak cɛna i halan nga anà way ahay fok ù vo su dɔ kɛrtek, way sɛ bagɛbaga mburom ahay, tɛ way sɛ daliyugo aya tɛke fok. Aday Yesu Almasihu a kɛrtek i tɛra bahay a pa nga sɛ way ataya fok.

¹¹ Mɛnuko nà, dɛ njadɛk magwagway sɛ sifa mbala ana Mbɛrom

* 1:8 Kɛlire a anan nà, madan bay, ɛna asan way ana Apasay a Mbɛrom.

a sə lavay a zek kurre ata, anga mənuko mə japay a tə Yesu Almasihu. A walay mənuko nà, kurre, anga kà zlak anan à nga, anà winen awan. Mbərom a varak uko magwagway ata nà, anga a ga way ahay fok nə, kawa sa zlan à nga, ¹² aday do ahay tē həran nga anà mazlaḅ anahan anga mənuko. Manay nà, do sa lah sa ba Yesu Almasihu ataya awan. ¹³ Kwanay ite dukwen, kə jipen tə Yesu à alay a kə slənen ləbara sa 'am didek awan, ləbara mugom a mbala anà Mbərom sa tam anan do ahay ata awan. Anga kwanay kə dəfen nga pə Almasihu tə mivəl kərtek a nà, Mbərom dukwen a varak ikwen Apasay anahan Cəncan a kawa anahan a sə zlapay anan ata awan. Matanan, a dakay anan nə kwanay do anahan ahay. ¹⁴ Apasay anahan a sə varak uko kurre ata nà, a dakak uko anan dī i njad anan way a Mbərom a sə lavak uko anan zek à bahay anahan inde zanaka ata awan.

Pol a ga amboh anga do sə Efesus ahay

¹⁵ Anga nan kutok, nə ngəran anà Mbərom bayak a, anga kwanay. Bina nə slənek, kwanay apan ki dəfen nga pə Yesu Almasihu Bahay a mənuko hwiya, aday nə sləne dukwen, asan zek a kwanay inde bayak a anga do a Yesu ahay re. ¹⁶ Matanan, nen apan ni gan amboh à Mbərom anga kwanay cəna, nə mbədek anan à nga wa sə ngəran anga kwanay bay re. ¹⁷ Nen apan ni gan amboh anà Mbərom Bəbay a Bahay a mənuko Yesu Almasihu, winen do sə mazlaḅ, anga aday à varak ikwen kəlire, à kak ikwen zek, aday kə sənən anan acəkan. ¹⁸ Nen apan ni gan amboh asa re, anga aday à cədek ikwen anan abayak nga sa san magwagway anahan a sə ngamak ikwen apan ata awan. Aday kə sənən, magwagway a kwanay a saa njad ata nà,

way lele a sə zalay way ahay fok, i varak ikwen anan. Ki njiden anan pə kərtek a tu do a Yesu azar aya fok.

¹⁹ Na ga amboh asa re nà, anga aday kə sənən anan məgala anahan. Tə məgala ata nà, i mak uko zek anà mənuko, do sa daf apan nga ahay. Mbərom a kay anan ahay məgala anahan ata uho nà, ²⁰ ta sə slabakay anan ahay Yesu Almasihu à məkə wa, aday ta sə varan man sə njahay sə mazlaḅ pə cakay anahan à mburom ata awan. ²¹ A man ata kutok, Yesu a lavan nga anà maslay a Mbərom ahay fok, tə bahay a tinen aya təkə fok, tatə məgala sə way ahay fok, tə mazlaḅ a tinen aya təkə fok re. Sləmay anahan a ndar à man ata nà, zal sləmay ahay fok, kwa həna, kwa pə uho sa nay ata dukwen, sləmay saa zalay anahan nà, ibay re. ²² Mbərom kə varak anan anan way ahay fok à alay anahan inde, natiya Mbərom a daf anan bahay a pa nga sə way ahay fok, aday bahay a pa nga su do anahan ahay re. ²³ Do anahan ataya nà, tə tərak zek ana Almasihu awan, aday sə njahay i zek anahan ata inde nà, winen, kawa anahan sə njahay à kwa ma inde anaw ata fok, aday kwa aha fok ata re.

2

Sumor a Mbərom sə varan sifa anà do ahay

¹ A alay ata nà, kwanay kawa do ma mac aya pa 'am a Mbərom, anga ki gen ahay way lelibay aya awan, kwanay do mi nes aya re. ² Kə pərihen anan ahay azar nà, anà cəved su do sə daliyugo ahay. Kə dəfen anan ahay apan anà bahay sə apasay lelibay aya awan, winen sa ga bahay pa nga sə apasay ahay à wulen ana atə bagəbaga mburom tə daliyugo ata awan. Sa ga mer su way həna à wulen ana do sə dəfan apan anà Mbərom bay ataya dukwen, apasay a lelibay ata

re. ³ A alay ata nà, mənuko a fok dukwen dā gak ahay way lelibay aya kawa dō ataya re, dā pərahak anan ahay azar anà ubor si zek a nuko ahay. Da gay ahay nə way sa zlan à nga anà abayak nga a mənuko ahay dəkdek. Anga mer su way a mənuko ma gay a lelibay ataya nà, abay Mbərom i ga puko mivel kawa anahan sa ga pu dō a azar ataya fok re.

⁴ Əna cəkəbay matanan bay, adəka nà, mənuko dā gak anan i zek wa anà Mbərom, kə pəlak nuko cəvedabay. ⁵ Kwa abay mənuko kawa dō ma mac aya anga ines a mənuko ahay dəp nà, kə varak uko sifa wiya awan. A sifa ata inde nà, mənuko mə japay a tə Yesu Almasihu. A tam kwanay nə ta 'am kəriya awan, anga sumor anahan. ⁶ Mbərom a kə slabakak nuko à amac wa pə kərtek a tə Yesu Almasihu awan, anga mənuko mə japay a tə winen. A varak uko man sə njahay à mburom pə cakay anahan pə kərtek a tə Yesu Almasihu. ⁷ Mbərom a gak uko sumor ata tə alay ana Yesu Almasihu nà, sə dakay anan pa sə viyviya a nə, sumor anahan a zalay way ahay fok. ⁸ Mbərom a tam kwanay nà, ta 'am kəriya awan, anga kə dāfen nga pə winen, bina anga lele sə awan a kwanay a inde ata bay. A gak ikwen sumor ata ⁹ pi mer su way a kwanay lele aya bay nà, angamaw? A ga nà, anga aday dōwan à sa njad sə zlapay anan bay fok. ¹⁰ Mbərom a ga matana aday nà, anga mənuko aya dukwen, mer su way anahan aya awan. A təra mənuko dō wiya aya nə tə alay a Yesu Almasihu, anga aday dā njad sa ga mer su way lele aya kutok. Mer su way a lele ataya nà, Mbərom a a lavay anan zek nà, kurre, anga aday dā njad sa ga atan.

Də tərak zek kərtek a tə Yesu Almasihu

¹¹ Əna bayiken pə anjahay a kwanay à alay ata aday. Kwanay nà, Yahuda ahay bay, kwanay dō su kon azar aya awan. Yahuda ahay ta ca pikwen nà, kwanay ma gad mədəndalas aya itəbay. Anga ta jan anà nga a tinen nà, tinen dō ma gad mədəndalas aya awan. Cəkəbay aday agad mədəndalas a tinen ata nə sə sluwed si zek dəkdek. ¹² Matanan, na jəka bayiken pə anjahay a kwanay a à alay ata aday nà, anga à alay ata nə kwanay dō daren daren aya pi zek wa tə Almasihu. Kwanay mədurlon aya à wulen sə Isəra'ila ahay inde. Mbərom a ban 'am ta sə zlapan anan tə way anà Isəra'ila ataya nà, kwanay uda ibay. Awan a a kwanay a inde ite kə dāfen anan ahay idə nà, ibay. Bina kwanay mə njahay aya pə daliyugo, aday kə sənən Mbərom bay re. ¹³ A alay ata nà, kwanay abay daren pi zek wa tə Mbərom, əna həna kutok nə kwanay mə japay aya tə Yesu Almasihu, anga kə mbədak anan mez anahan. Həna kwanay bəse tə Mbərom kutok.

¹⁴ Həna nà, Almasihu kə varak uko zay anà mənuko a fok, anga tə amac anahan nà, kə mbəzłak a wa jal sə sədcek a sə gəzla Yahuda ahay pi zek wa tə zahav a azar aya ata awan. Winen nà, zay a həna à mamasl a nuko inde ata kutok. ¹⁵ Aday a mbazl anan wa məgala ana Tawrita pi zek ta nga sa 'am anahan aya awan. Matanan, a japay anan Yahuda ahay pi zek tə zahav azar aya, a təra atan kərtek kutok. Tə tərak zahav wiya awan anga ajapay a tinen tə Yesu Almasihu, a zlah anan məlmal a tinen, tə njadak zay à wulen a tinen. ¹⁶ Anahan sa mac pə dədom mə zləngad ata nà, kə zəbak anan ana idə à wulen a tinen wa, a japay anan zahav ataya, tə təra zahav kərtek, aday a zlah anan məlmal ana zahav ataya tatə Mbərom a ku-

tok. ¹⁷ A nay ahay pə daliyugo nà, sə ðakay anan nə zay inde anga manay Yahuda ahay, ðo a bəse tə Mbərom ataya awan, aday zay inde anga kwanay ðo su kon aya azar a, kwanay abay ðəren tə Mbərom ataya re. ¹⁸ Anga winen kutok, na wa mənuko a fok ði mba apan sə hədek pə cakay a Mbərom Bəbay a mənuko tə gədan sə Apasay Cəncan a kərtek a ata awan.

¹⁹ Anga nan kutok, kwanay kə təren mbəlok ahay kabay mədurlon ahay sabay. Kwanay à gulom su doh a Mbərom inde kawa ðo a Yesu azar aya re. Kwanay wan sə agay ahay kutok. ²⁰ Anga nan re, kə təren kon aya həna mi ðezl aya à dədon su doh a Mbərom inde ataya awan. Doh ata nà, saray anahan ma pak a ðukwen tu ðo maslan a Yesu ahay aday tu ðo maja'am a Mbərom ahay re. Yesu Almasihu a ta nga anahan a sə təra kon sə mide awan. ²¹ Anga winen a kutok, a mbazl bay, a tavay lele, aday winen apan i jubay, i təra doh sə mazla6 a Mbərom cəncan awan, aday Bahay Mbərom i njahay uda awan. ²² Kwanay nà, mə japay aya tə winen. Anga nan, kwanay nà, kon a mə baslay aya i zled su doh ata inde, aday Apasay a Mbərom i njahay ù doh ata inde kutok.

3

Mer su way a Pol sa ga anga ðo su kon azar aya awan

¹ Anga nan kutok, nen Pol ðo si mer su way ana Yesu Almasihu, nen à dangay həna nà, anga kwanay ðo su kon azar aya awan. ² Ba kə slənen anan coy asanaw, Mbərom kə varak uno mer su way sə ðakak ikwen anan sumor anahan ma ga awan anga kwanay. ³ Mbərom kə təbak uno anan ide pə way anahan abay mi ðer a ata awan. Həna, na jak ikwen ayak panan mənjoek. ⁴ Kwanay apan ki jingen 'am uno a anan nà, ki

i sənen ide uno kə təbak sa san way a Mbərom a mi ðer a pə Yesu Almasihu ata awan. ⁵ Kwakwa ata nà, Mbərom kə kak atan anan ahay uho anà ðo ahay bay. Əna həna kutok, tə alay ana Apasay Cəncan awan, kə kak anan ahay uho lele anà ðo maslan anahan cəncan aya awan, aday anà ðo maja'am anahan ahay re. ⁶ Way a abay mi ðer ata nà, həna kutok: Way a Mbərom a sə zlapan anan abay ana Yahuda ahay ðəkdek ata nà, kwanay ðo su kon azar aya ðukwen ki njiden anan ite re. Kwanay tə Yahuda ahay kə təren nə zahav kərtek. Aday way a Mbərom sə zlapay anan i varan anà ðo a Yesu Almasihu ahay ata nà, i varak ikwen anan re. Way ataya fok, kə njiden atan nà, anga kə ðəfen nga pə ləbara mugom awan.

⁷ Mbərom kə gak uno sumor, ta sə vuro mer su way anahan sə ðakan atan anan ləbara mugom ata anà ðo ahay tə məgala anahan. ⁸ Nen nà, ðo ma va alay i zek a à wulen su ðo a Yesu ahay inde fok. Tə winen ata təke ðukwen Mbərom kə gak uno sumor sə vuro mer su way sə ðakan anan anà ðo sə pəra ahay, zlile sə way a lele aya à Yesu Almasihu inde ata awan. Zlile sə way ata nà, məduwen awan, ðowan i mba apan sa ndav anan wa sa san anan bay. ⁹ Mbərom kə gak uno sumor asa, sa kay anan ahay à jiyjay anahan inde nà, way a mi ðer ata i ga zek nə kəkəməw. Mbərom ðo sə ndakay way ahay fok ata, a ðer anan way ata kurre. ¹⁰ Əna həna nà, Mbərom kə kak anan ahay way a mi ðer ata tə alay ana ðo a Yesu ahay, anga aday maslay a Mbərom ahay tə bahay a tinen ahay à bagəbaga mburom inde ata, tá san kəlire a Mbərom inde pə way ahay fok. ¹¹ Mbərom a ga anan. Aday a ga anan way ata tə alay ana Yesu Almasihu, Bahay a mənuko. ¹² Natiya awan, mənuko

mə japay a tə Yesu Almasihu, aday dā daf nga pə winen re. Anga nan, di mba apan sə hədek pə cakay a Mbərom mənəna ajəjar kutok. ¹³ Nen apan ni gak ikwen amboh, mbac ā saa slahay pikwen wa anga dāce uno ahay sa ga anga kwanay ata bay. Dāce uno ataya tē gəbak ikwen ahay adəka nā, ataslay mivəl, anga dāce ataya ti mak ikwen zek bayak awan.

Asan zek ana Yesu Almasihu anga mənuko

¹⁴ Anga nan kutok, həna nen apan ni gan amboh anā Mbərom Bəbay a mənuko anga kwanay tə mivəl kərtek awan. ¹⁵ Zahav su dō anahan ahay fok, kwa à bagəbaga mburom, kwa pə daliyugo, Mbərom winen bəbay a tinen fok. ¹⁶ Nen apan ni gan amboh nā, anga aday Apasay anahan ā varak ikwen məgala à mivəl a kwanay inde sə pərahan azar anā cəved anahan. Anga winen bahay sə mazlaḅ, məgala inde apan. ¹⁷ Na gan amboh dukwen, aday Yesu Almasihu ā njahay à mivəl a kwanay inde sə coy anga kə dəfen apan nga. Na gan amboh asa nā, anga aday kə sənen zek ahay à asan zek a Mbərom inde. Ki gen matanan nā, ki tərən dō məgala aya awan, kawa dədazl sə way ma ha sləlay a lele ata awan, aday kawa doh ma pak saray a lele ata re. ¹⁸ Matanan, kwanay tu dō a Yesu ahay fok ki njiden məgala sa san asan zek ana Almasihu anga mənuko. Kwa aha, kwa siwa, kwa kəkəma fok, asan zek anahan nā, inde tə mənuko hwiya. ¹⁹ Na gan amboh asa re, anga aday kə sənen asan zek ana Almasihu, way a sə zalak uko məgala sa san anan cərah ata awan. Ata nā, Mbərom i rah kwanay tə way a ma rah aya à winen inde ata awan.

²⁰ Mbərom a, dō sa mba pə way ahay fok ata, i ga way zal mbala anā mənuko sa mba apan sə bayak,

kabay sə cəce panan ataya awan. I ga nə tə məgala anahan a sa ga mer su way a à mivəl a nuko inde ata re. ²¹ Həruko anan nga, anga mer su way anahan a ma ga məduwen ataya à wulen su dō anahan ahay inde tə alay ana Almasihu Yesu ata awan. Həruko anan nga pa sə viyviya awan. Amen!

4

Təruko zek kərtek

¹ Natiya awan, həna nen à dangay nā, anga nen dō si mer su way ana Yesu Almasihu. Anga nan, u no sa jak ikwen ayak həna nā, azla a kwanay ā ga nə kawa tədə ana dō a Mbərom mə ngamay aya ata acəkan. ² Kawa sa ja nā, nihen a nga a kwanay à məndak səver. Tərən dō səkəffe aya awan, dō sə munapanaw ahay, aday səmen anan anā way ahay à wulen a kwanay inde tə asan zek awan. ³ Rəzlen anan à nga wa, anga aday ajapay ana Apasay a Mbərom sə varak uko ata à nes bay. Zay à tərak ikwen liḅer sə japay kwanay awan. ⁴ Dō a Yesu ahay nā, tə tərak zek ana Almasihu a kərtek, aday zek ata dukwen kərtektəkke coy. Apasay Cəncan a dukwen, winen kərtektəkke. Way a Mbərom a sə ngamak ikwen apan ata dukwen aday kə dəfen anan ide ata nā, winen kərtektəkke re. ⁵ Bahay a mənuko a dukwen kərtektəkke, adaf nga a mənuko pə Mbərom dukwen kərtek a re. Aday bap-tisma a mənuko sa ga ata dukwen, kərtek a re. ⁶ Də həran nga dukwen anā Mbərom a kərtek a ata awan, winen Bəbay sə dō ahay fok. Winen Bahay a pa nga sə dō ahay fok. Winen apan i ga mer su way tə dō ahay fok, aday winen mə njahay a à dō ahay inde fok re.

⁷ Mənuko fok də njadak məgala sa ga mer su way kawa sa zlan à nga anā Almasihu, dōwan a sə varak uko anan ata awan. ⁸ Anga

nan, 6a mē vinde awan à Deftere a Mbərom inde kwakwa nà, natiya:

«À alay anahan sa ján way anahan à mburom ata nà,
a mbasay pu dō manide anahan ahay,
a ra anan dō ma ban ataya à alay,
aday a varan mægala anà dō ahay kutok.*»

⁹ Aday 'am a «a ján way anahan à mburom» ata, a nan sa ja nē maw? Kawa sa ja nà, 6a kē dazak ahay kurre pə daliyugo dezl à mēke. ¹⁰ Aday dōwan a sē dazay ahay à mburom wa pə daliyugo ata nà, winen dōwan a sa ján way anahan kwa à bagəbaga mburom anga aday à rah anan wa way ahay fok kutok.

¹¹ Aday sē gəzlan mægala si mer su way anà dō ahay fok dukwen, winen awan. A varan anà dō azar aya awan, mægala sē tēra dō maslan ahay, anà dō hinen ahay, mægala sē tēra dō maja'am a Mbərom ahay, anà dō hinen ahay, mægala sē dakan anan ləbara mugom a anà dō ahay, aday anà dō azar aya ite, mægala sē njahan pa 'am wa anà dō ahay ta sē tətakan atan anan way anà dō ahay re. ¹² A gəzla mægala ata matanan ata nà, anga aday dō ataya tā man zek anà dō a Yesu azar aya fok sa ga mer su way a Mbərom. Ata dō a Yesu ahay, kawa sa ja nà, zek ana Almasihu awan, i zla pa 'am pa 'am, ¹³ hus mənuko a fok dī tēra dō mē japay aya pə kərtek a à cəved sa daf nga pə Yesu Wan a Mbərom, aday sa san winen a kutok re. Ata dī tēra dō a ma san nga aya awan, aday anjahay a mənuko jiga i tēra kərtek a tē ana Almasihu a kutok.

¹⁴ A alay ata nà, dī tēra kawa gwaslay ahay sabay. Aday atətak way mungwalay aya i mba apan sa 6al mənuko kawa kwalalan, aday mad sa ga anan alay pa nga sē a'am

ata sabay re. Dō sē wurwer ahay ti mba apan sē dursak uko nga sabay re. ¹⁵ Əna sənuko zek ahay, juko anan didek sa 'am a Mbərom anà zek ahay adəka. Matanan, mənuko apan dī tēra dō mē jēra aya kawa Almasihu awan, winen pa nga a nuko fok. ¹⁶ Mənuko nà, zek ana Almasihu. Sē japay anan hawal si zek ahay pə kərtek a nà, winen awan. Dī ga a minje ti zek su dō nà, anga hawal si zek ahay fok ta ga mer su way nē pə kərtek awan. Ata zek dukwen i har lele. Matanan re, dō ana Almasihu ahay tē pəlak zek ahay nà, ti har pə cəved a Mbərom fok lele.

Anjahay wiya awan, anga mənuko mē japay aya tē Almasihu

¹⁷ Natiya hēna 'am a inde mēduwen a nen apan ni jak ikwen anan ayak tē sləmay ana Bahay a mənuko. U no nà, gen anan nga anà 'am a anan lele: Kā sa pərihen anan azar anà azla su dō sē pəra ahay bay, anga abayak nga a tinen a nà, pə way kəriya aya awan. ¹⁸ Abayak nga a tinen a nà, i ide zəzen a inde. Tinen ta san pa 'am sē sifa a Mbərom sa var ata bay, anga asəder a tinen pa 'am anahan. ¹⁹ Waray a gan atan sa ga mer su way lelibay aya bay jiga awan. Ta var anan nga a tinen sa ga nà, way sē ubor si zek a tinen ahay dəkdek, aday tē pərahan anan azar dukwen anà way sē mível a tinen ma ga waray aya dəkdek re.

²⁰ Əna kwanay nà, kē tətiken pə Almasihu wa nà, anjahay matana ata bay. ²¹ Na san zle, kē slənen anan ləbara anahan, kē təmihen anan re. Aday tē tətakak ikwen anan way didek aya awan, way didek aya mbala ana Yesu Almasihu. ²² Tē dəkak ikwen anan nà, sē mbəsak anjahay a kwanay a sē kwakwa lelibay ataya awan. Anga anjahay a kwanay sē kwakwa ata nà, kē nəsək a

* 4:8 Ca pə Jabuuru 68.19.

mivel a kwanay anga ubor si zek sa njak kwanay ahay. ²³ Həna nà, mbəsiken anan abayak nga a kwanay ahay, anga aday Apasay a Mbərom á mbədəhahak ikwen anan mivel. ²⁴ Pərihen anan azar anà azla wiya awan, anga Mbərom a kə tərak kwanay dō wiya aya ma ga minje aya tə winen awan, anga aday kə tərən dō didek aya, dō sa ga way tə cəved aya awan, dō cəncan aya re.

²⁵ Anga nan kutok, həna nà, kə gədən mungwalay sabay. Jen anan i zek ahay nà, 'am didek awan, anga mənuko də japak pi zek kərtek awan. ²⁶ Way kə cəbak ikwen nà, kə sa gen mivel aday sa ga way lelibay aya bay. Pac i sa slahay u doh nà, way a sə cəbak ikwen ata nà, á ndalay. ²⁷ Bina kə sa mbiken anan cəved anà Fakalaw sa ga mer su way á kwanay inde bay. ²⁸ Kak dō sə akar inde á wulen a kwanay nà, á mbəsak akar nə səfek. Á rəzlan á nga wa sa ga adəka nà, mer su way lele awan. Ata i njad anan way, aday winen dukwen i mba apan sa man zek anà dō aday way a kəcan atan ataya ite. ²⁹ Kə nəsen anan 'am anà zek ahay bay. Jen anan i zek ahay nà, 'am lele aya, tədə sa man zek anà dō sa pak sləmay ahay. ³⁰ Way sə cəban anà Apasay a Mbərom Cəncan ata nà, kə si gen bay, anga Mbərom a ga pikwen vivay anahan sə dakay anan kwanay dō anahan ahay nə tə winen awan. I sa tam kwanay pa sə viyviya dukwen, tə winen a re. ³¹ Kə dəfen 'am ahay pə mivel bay. Awan á sa cəbak ikwen bay. Kə gen mugo bay re. Kə sa ngərzen pi zek ahay bay, aday kə sa gənihen anan i zek ahay bay re. Aday kə si gen anan sədək i zek ahay sabay jiga awan. ³² Matana awan, gen anà zek ahay adəka nà, way sumor aya awan. Sənen zek ahay re, aday pəsen anan anan ines i zek ahay, kawa ana Mbərom a sə pəsek ik-

wen anan anga Yesu Almasihu ata awan.

5

Anjahay á jiyjay a Mbərom inde

¹ Kwanay nà, wan a Mbərom ahay, aday a pəlay kwanay re ata awan. Anga nan, sumor a nà, anjahay a kwanay á ga minje tə ana Mbərom awan. ² Gen asan zek kwa siwa siwa fok, kawa ana Yesu Almasihu a sə pəlay mənuko ta sa mac anga mənuko ata awan. A var anan sifa anahan kawa way ma gad dongo awan, mə varan a anà Mbərom, aday a zlan á nga á Mbərom re ata awan.

³ Həna nà, kwanay kə tərən dō a Yesu ahay coy. Anga nan, way lelibay aya kawa adah uho, way ma ga wəray azar aya awan, awahay ubor pə way sə dō ahay fok nà, dōwan á sa slaf sləmay a á wulen a kwanay inde kwa mənjoek bay. ⁴ Aday asa, dōwan á sa nes 'am bay, dōwan á sa cəcap 'am bay, aday dōwan á sa kəlap 'am lelibay aya kəriya bay re. Sumor a nà, miresl a kwanay ahay tə ngəran anà Mbərom adəka. ⁵ Kə sənen apan zle, dō sa dah uho ahay, tu dō sa ga way ma ga waray ataya fok nà, ti njad sə njahay á bahay ana atə Almasihu tə Mbərom inde bay. Dō sə wahay ubor pə way sə dō ahay ahay dukwen, ti canan pə ide wa anà bahay a Mbərom bay jiga re. Anga way a tinen a sə wahay apan ubor ata a zlan atan á nga zal zek a Mbərom awan, tə dəfan apan nə kawa way sə pəra a tinen.

⁶ Anga nan, kə sa bənen anan á 'am wa anà dō sa njak kwanay ta 'am sə mindel ahay ata bay. Bina Mbərom a ga mivel pu dō sa ngam sə təma 'am anahan bay ataya nà, anga jəba sə way a tinen a sa ga sə mindel ataya awan. ⁷ Matana kutok, jəba su dō ataya nà, kə sa jipen tə tinen a bay jiga awan. ⁸ A alay ata nà, kwanay i ide zənzen a

inde. Əna həna kwanay i ide jiyjay a inde, anga ajapay a kwanay tə Bahay a mənuko Yesu. Anga nan, anjahay a kwanay á təra nà, anjahay su do sə ide jiyjay ahay kutok. ⁹ Na ja matana ata nà, anga way sumor aya awan, tə way lele aya pa 'am a Mbərom, aday tə way didek aya fok, ta nay ahay nə i ide jiyjay ata wa. ¹⁰ Gen anan may sa san nə way sa zlan à nga anà Bahay a mənuko ata awan. ¹¹ Kà sa jipen tu do sa ga way sə ide zenzen ataya bay jiga awan. Anga way a tinen a sa ga ataya nà, way kəriya aya vərre. Sumor a nà, ten patan Mbərom adəka. ¹² Anga way a tinen a sa ga ataya nà, kwa sə sləfan sləmay dukwen, di ngam bay, anga way ataya nə ma ga waray aya tə mindel. ¹³ Bina kak da tak patan Mbərom nà, way a tinen a ma ga lelibay ataya ti kay uho à jiyjay a inde. ¹⁴ Bina way ma kay a uho nà, ide jiyjay i ca anan uho. Anga nan, da wa:

«Iken do ma njak ahan awan, pədek bidaw?

Slabak à amac wa, aday Almasihu i kak anan jiyjay anahan kutok.»

¹⁵ Anga nan kutok, sənen pə guter anga anjahay a kwanay á sa ga kawa ana do sa san awan bay ataya bay, əna kawa su do ma san way aya awan. ¹⁶ Kà sa nəsen anan alay a kəriya a bay. Gen nə mer su way lele aya kwa siwa fok, anga alay a həna nuko uda ata nà, lelibay awan. ¹⁷ Matanan, kà sa tərən do mindel aya bay, əna sənen way a Mbərom sa gan may kɪ gen ataya awan. ¹⁸ Kà sa viwen nga tə mahay bay, anga ki i nəsen anan sifa a kwanay. Suwan Apasay a Mbərom á rah à mivél a kwanay inde. ¹⁹ Gen ara sa man zek i zek ahay à wulen a kwanay inde, tə ara sə zambad anan Mbərom, tə ara sə həran nga anà Mbərom, aday tə ara kawa ana

Apasay a Mbərom a sə tətakak ikwen anan ataya fok. Həren anan nga anà Bahay a mənuko. Gen anan ara tə mivél kərtek awan. ²⁰ Ngəren anan anà Bəbay Mbərom kwa pa ma fok, kwa siwa fok, tə sləmay ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu.

Anjahay a mungol tə uwar à gulom su doh inde

²¹ Dəfen anan apan i zek ahay à wulen a kwanay inde lele, anga kwanay do sə dəfan apan anà Almasihu ahay.

²² Kwanay uwar ahay, dəfen anan apan anà mbaz a kwanay ahay lele. Matanan i dəkay anan kwanay kə dəfen anan apan anà Almasihu. ²³ Anga mbaz a lavan nga anà uwar, kawa Almasihu winen apan i lavan nga anà do anahan ahay ata awan. Pu do ana Almasihu ahay nà, winen nə nga awan. Do anahan ataya nə tə tərək zek anahan awan, aday i tam atan. ²⁴ Natiya kutok, kwanay uwar ahay, dəfen anan apan à mbaz a kwanay ahay à kwa ma inde anaw fok, kawa do ana Yesu Almasihu ahay sə dəfan apan ata re.

²⁵ Kwanay mungol ahay ite, pəlen anan uwar a kwanay ahay kawa ana Almasihu sə pəlay anan do anahan ahay ata awan. Almasihu nà, a pəlay anan do anahan ahay, kə varak anan sifa anahan anga tinen. ²⁶ A var anan sifa anahan anga aday do anahan ataya tə təra cəncan aya awan. Kə banak atan tə a'am aday ta 'am anahan. Kə banak atan anga aday tə təra cəncan aya pa 'am a Mbərom. ²⁷ Ata nà, ti tavay pa 'am a Mbərom nà, tə mazlaḅ awan, tinen mənəna ines. Kwa way lelibay a sa nes atan dukwen, á ga inde patan ibay re. Do anahan ahay adəka nà, tə tərək cəncan aya awan, tinen mənəna mungok ahay kutok. ²⁸ Matana kutok ite re, mungol á pəlay anan uwar

anahan kawa winen sə pəlay anan zek anahan ata awan. Do kə pəlak anan uwar anahan nà, wita a pəlay nà zek anahan awan. ²⁹ Tə didek a nà, dowan kula kà nak anan ide i zek anahan nà ibay. Adəka nà, i ba anan zek anahan lele ta sə varan way sa pa anà zek. Yesu Almasihu winen apan i gan nga anà dō anahan ahay nà, matana kutok. ³⁰ Anga mənuko fok də tərak hawal si zek anahan aya awan. ³¹ Deftere a Mbərom a ja nà: «Anga nan, dō mungol a i mbəsak anan bəbay anahan tə may anahan, i hədek pə cakay ana uwar anahan. Cew maya a tinen a ti təra nà, zek kərtektəkke coy.*» ³² 'Am a Deftere sa ja ata nà, way məduwen a mi dər a uda awan. Əna pi nen nà Deftere a ja 'am a anan nà, pə Almasihu tu dō anahan ahay. ³³ Aya əna, 'am ata həna ma ja dukwen anga kwanay re. Matana həna, kuwaya ā pəlay anan uwar anahan kawa winen sə pəlay anan zek anahan ata awan. Aday uwar dukwen ā dəfan apan anà mbaz anahan lele re.

6

Gwaslay ahay tə bəbay a tinen ahay

¹ Kwanay gwaslay ahay, bənen anan à 'am wa anà bəbay a kwanay ahay tə may a kwanay ahay, kawa ana Bahay a mənuko sa gan may ata awan. Wita nà, way aday təde a zla apan dō a Yesu ahay tā ga anan ata awan. ² 'Am a Mbərom a ja nà: «Dəfan apan anà bəbay anak tə may anak.*» Wita nà, nga sa 'am mama'am a mbala a Mbərom sa var ta sə zlapak uko apan tə way inde ata awan. ³ 'Am anahan a sə zlapak uko anan ata nà, natiya: «Kak kə dəfak atan apan nà, ngama i tərak, ki ga zilə pə daliyugo.» ⁴ Kwanay bəbay ahay ite, kà si gen way sə cəfan anà

gwaslay a kwanay ahay bay, əna jen atan pə akəta, aday tətiken atan anan way nà, kawa sa zlan à nga anà Bahay a mənuko ata awan.

Bile ahay tə bahay a tinen ahay

⁵ Kwanay bile ahay, dəfen anan apan anà bahay a kwanay ahay həna pə daliyugo ata awan, bənen atan à 'am wa tə ajəjar a kosl kosl jiga awan, kawa kə dəfen anan apan nə anà zek ana Almasihu awan. ⁶ Dəfen atan apan wanahan anga sa jəka ti dəfak ikwen ide ata bay, kabay anga sa zlan atan à nga ata bay. Əna gen mer su way a kwanay nà, anga sa zlan à nga à Mbərom aday tə mivəl kərtek aya awan, anga kwanay nə bile ana Almasihu ahay. ⁷ Gen mer su way nà, tə ataslay mivəl a, kawa ki gen anan mer su way nə anà Bahay a mənuko, bina anà dō zənzen a bay. ⁸ Sənen apan lele: Kwa iken bile, kwa iken bile bay fok nà, ka gak mer su way lele aya cəna, Bahay a mənuko i varak apan magwagway anahan a way anahan.

⁹ Kwanay bahay ahay ite, gen anan nga anà bile a kwanay ahay tə cəved awan. Mbəsiken 'am sə kətəbar atan à alay wa re. Anga kə sənen apan zle, kwanay tə tinen a təkə fok nà, dō sə lavak ikwen nga inde kərtek à mburom. Winen nà, a ca pikwen fok həro à alay kərtek a wə.

Way sə alay su dō a Yesu ahay

¹⁰ Həna kutok nà, təren dō gədan aya njənnjan, mə tavay aya lele tə məgala ana Bahay a mənuko. ¹¹ Təmihen way sə alay a Mbərom sə varak ikwen ataya à alay inde, anga aday sə tavan pa 'am anà wurwer ana Fakalaw. ¹² Anga vərəm a nuko saa ga ata nà, di ga nə tu dō zənzen aya bay. Di ga vərəm ata nà, tə apasay lelibay aya aday tə bahay a tinen aya təkə re. Tinen

* 5:31 Ca pə Laataanooji 2.24. * 6:2 Ca pə Gurtaaki 20.12; Tooktaaki Tawreeta 5.16.

tə lavan nga anà daliyugo a anan həna mi nes ata awan. Aday vərəm a mənuko asa nà, tə way lelibay aya à wulen ata ana bagəbaga mburom tə daliyugo ata awan. ¹³ Anga nan kutok, ren way sə alay a Mbərom sə varak ikwen ata à alay inde, anga luvon a manide ata kà nak ahay pikwen sa naa pa kwanay. Təren pa 'am nà, do mungol aya awan. Husen anan vərəm a kwanay, ki men anan wa bay jiga awan. ¹⁴ Matanan, həna nà, liven zek, tiven nà, mungol mungol a kutok. Didek a Mbərom i tərak kawa zana ma ban a à zar kutov dərkat ata kutok. Way lele aya pa 'am a Mbərom ti tərak ikwen kawa palalam sə njamde pə dəginəgine. ¹⁵ Alavay zek a kwanay sə dakay anan ləbara mugom a sə varan zay anà do ahay fok ata i tərak ikwen kawa təkarak à saray a kwanay ahay inde. ¹⁶ Kwa siwa fok, dəfen nga pə Yesu tə mivəl kərtek awan. Ata i tərak ikwen mbaray sə kəcaw pikwen wa gadam ana Fakalaw sə mbalay kwanay ataya awan. Kwa gadam ataya tinen tə uko aya dəp nà, mbaray ata i mbacay anan. ¹⁷ Mbərom kə təmək kwanay. Dəfen apan nga aday i tərak ikwen dugwala à nga a kwanay inde. Bənen anan 'Am a Mbərom nə lele, i tərak ikwen kawa maslalam ana Apasay sə varak ikwen ata awan.

¹⁸ Gen anan amboh à Mbərom tə mivəl kərtek a kwa siwa siwa fok, kawa ana Apasay anahan a sa taa dakak ikwen anan ata awan. Gen anan amboh à Mbərom sə cəce panan wa way ahay cara cara. Kà sa njəken anan ahan sa ga amboh matanan ataya bay, liven zek lele. Matanan gen amboh anga do a Yesu ahay fok re. ¹⁹ Gen amboh anà Mbərom anga nen, aday à vuro cəved sa ja anan 'am anahan, aday nà dakay anan ləbara anahan mugom a mənəjəna ajəjar. Əna nà dakay a nà, way a Mbərom mi dər aya sə duko anan ata fok. ²⁰ Nen à

dangay nà, anga Yesu kə slənak nen sə dakay anan ləbara mugom a pə winen awan. Matanan, gen anan amboh à Mbərom anga aday nà dakay anan 'am anahan ata cərəh mənəjəna zlawan, kawa təde abay nà dakay anan ata awan.

Pol a jan 'am anà do ahay

²¹ Na gan may həna nà, kə sənən anjahay uno ti mer su way uno à man a anan ata ite. Tikikus nà, mərak uno, car uno re, aday winen do sa ga mer su way ana Bahay a mənuko tə mivəl kərtek awan. I mak ikwen anan ləbara uno ahay fok. ²² Anga nan, həna nen apan ni slənak anan ayak à man a kwanay, saa dakak ikwen anan ləbara a manay ahay fok. Ata aday i mak ikwen a mivəl ù doh lele kutok.

²³ Atə Bəbay Mbərom tə Yesu Almasihu Bahay a mənuko, tē varan anà mərak ahay nə zay, asan zek, tə məgala sə adaf nga a tinen pə Yesu.

²⁴ Sumor a Mbərom à tərən anà do sə pəlay Bahay a mənuko Yesu Almasihu tə asan zek a sa ndav kulibay ataya fok.

**Derewel ana Pol sɔ
vinden ayak anà dɔ sɔ
Filipi ahay
Adakay way pɔ
deftere a anan**

Filipi nà, wulen su doh mɛduwen a pɔ cɛvɛd sa zla à Ruma a inde. Pol winen dɔ kɛrtek à wulen su dɔ sa daf egliz à man ata ataya awan, aday a pɔlay anan dɔ a Yesu ahay à Filipi cɛvɛdabay. A tɛtakan atan way pɔ anjahay sa ma nga à mɛndak ata awan, a dakan atan anan ayak miter mungwalay aya inde, aday a varan atan mɛgala sɔ pɔrahan azar anà adaf nga a tinen pɔ Yesu.

Nga sa 'am ahay

Pol a ngɛran à Mbɛrom anga Filipi ahay (1.1-11)

Yesu winen dɔ si mer su way a Mbɛrom ma ma nga à mɛndak awan (1.12 - 2.18)

Avar mɛgala aday adakay way (2.19 - 4.9)

'Am mɛdakwidok aya awan (4.10-23)

Pol a jan ayak 'am anà dɔ sɔ Filipi ahay

¹ Sɔ vindɛk ikwen ayak 'am a anan nà, nen Pol tɛ Timote, manay dɔ si mer su way a Yesu Almasihu ahay. Ma jak anan ayak 'am anà dɔ sɔ lavan nga anà egliz ahay tu dɔ si mer su way a kwanay ahay fok à egliz inde. Aday ma jak anan ayak 'am anà dɔ sa daf nga pɔ Yesu Almasihu azar aya à wulen su doh sɔ Filipi ata inde fok re. ² Mbɛrom Bɛbay a mɛnuko tɛ Yesu Almasihu Bahay a mɛnuko tã gak ikwen sumor aday tɛ varak ikwen zay a tinen.

Pol a ngɛran à Mbɛrom anga dɔ sɔ Filipi ahay

³ Kwa siwa nɛ bayakak pɔ kwanay cɛna, nɛ ngɛran anà Mbɛrom anga kwanay. ⁴ A alay a nen apan ni gan amboh à Mbɛrom anga kwanay fok cɛna, hwiya na ga nà, tɛ ataslay mivel awan. ⁵ Nɛ ngɛran à Mbɛrom, anga kwa pɔ ana kwanay sɔ tɛma Yesu Almasihu à mivel a kwanay inde nà, mɛnuko apan dɛ dakay anan lɛbara anahan mugom a pɔ kɛrtek awan. ⁶ Mbɛrom kɛ dazlak anan sa ga mer su way lele awan, à mivel a kwanay inde. Aday na san zle, i pɔrahan azar sa ga matana awan, hus i ndav a wa pɔ luvon a Yesu Almasihu saa may ahay ata awan. ⁷ Nen nɛ pɔlay kwanay tɛ dɛdek awan. Kak nɛ bayakak way matanan anga kwanay nà, wita lele. Bina kwa nen à dangay, kwa nen apan ni tɛker anan lɛbara a Yesu mugom a aday sɔ dakay anan dɛdem anahan tɛkɛde nà, mɛnuko a fok dɛ japak à sumor a Mbɛrom a su go ata inde re asanaw! ⁸ Natiya dukwen, Mbɛrom a san zle, nɛ pɔlay kwanay tɛ mindel kawa ana Yesu Almasihu sɔ pɔlay mɛnuko ata awan.

⁹ Aday amboh uno sa ga anga kwanay ata nà, natiya: U no asan zek a kwanay à zɛga pa 'am pa 'am. Matanan ki sɛnen sɔ gɛzlan alay pi zek wa anà way ahay tɛ cɛvɛd dɛdek awan. ¹⁰ Ata ki sɛnen sɔ gɛzla anan way lele aya pi zek wa tɛ way lelibay aya awan, aday hus pɔ luvon a Yesu Almasihu saa may ahay ata nà, hwiya ki njihen mɛnjɛna sa ga ines, dɔ cɛncan aya awan. ¹¹ Ki gen nà, way lele aya hwiya, aday saa varak ikwen mɛgala ata nà, Yesu Almasihu awan. Ata dɔ ahay ti ca pi mer su way a kwanay a lele ataya nà, ti zambad a Mbɛrom, aday ti hɛran nga.

Adakay anan lɛbara a Yesu Almasihu

¹² Matanan mɛrak uno ahay, u no sɛnen anan way a anan lele: Dɛce

a su to nga həna ataya nà, ta mak zek adəka nə sə dəkay anan ləbara a Yesu mugom awan. Ta ma zek sə dəkay anan nə pa 'am pa 'am, bina ta mbak apan sə tavay anan mer su way adəka bugol bay. ¹³ Natiya suje ahay à gulom su doh ana bahay a anan, tu do a azar aya fok, ta san zle nen həna à dangay nà, anga nen do sa ga mer su way a Yesu Almasihu. Ta ban nen nà, anga nan. ¹⁴ Ləbara sə aban nen a anan ata nà, kà mak anan zek anà do a mənuko azar aya bayak a adəka, sə dəkay anan ləbara a Yesu mənjenja sə jəjar bugol. Ta ma nga sə dəkay anan 'am a Mbərom nà, pa 'am pa 'am.

¹⁵ Tə didem a nà, do ahay inde tinen apan ti dəkay anan ləbara a Yesu Almasihu nà, sə sərak anga nen. Əna do azar aya ite nà, tinen apan ti dəkay anan nə tə mivel kərtek awan. ¹⁶ Tinen, ta ga mer su way ata nà, anga tə pəlay Yesu Almasihu. Ta san zle, ta ban nen à dangay dukwen pi mer su way ata wa re. ¹⁷ Aya əna, do a sə dəkay anan ləbara a Yesu Almasihu sə sərak anga nen ataya nà, abayak nga a tinen aya nə lelibay jiga awan. Ta ga matanan nà, anga ta gan may sə zəga anan dəcə uno à dangay adəka bugol.

¹⁸ Cəkəbay, kwa à ga nə do ataya tə dəkay anan 'am a Mbərom a nə tə mivel kərtek awan, kwa à ga nə tə mivel kərtek a bay təkede nà, munapanaw! Ləbara a Yesu Almasihu adəka nà, kà tak 'am coy. Wita, i cəbo bay, nen nə taslay adəka nà, mivel. Ni taslay anan mivel nə kwa siwa siwa fok, ¹⁹ anga na san zle, way a su to nga ataya fok ti ma zek adəka nà, sa tam anan sifa uno à dəcə wa. I təra matanan nà, anga amboh a kwanay sa ga, aday anga maməzek ana Apasay a Yesu Almasihu a sə slənay ata awan.

²⁰ Way a nen sə pəlay aday na daf apan nga ata nà, u no nə à

təra, i go waray bay. Kwa à ga nə həna, kwa à ga nə siwa siwa, kwa nə məcak, kwa nen tə sifa awan, u no nà, zek uno à həran nga anà Yesu Almasihu tə didək a hwiya. ²¹ Anga həna kəma, kak nə njahak uho tə sifa a nà, nə həran nga nə anà Yesu Almasihu. Aday kak nə məcak dukwen, wita suwan re. ²² Kak nen inde tə sifa pə daliyugo dukwen, lele, anga ni mba apan sa ga mer su way a Mbərom mba. Ni gan may həna nà, anà wura dukwen, na san fan bay re.

²³ Abayak nga uno həna dukwen kə gəzłak cew re. Abay na gan may, nà zla way uno saa njahay pə kərtek a tə Yesu Almasihu à mburom. Ata pi nen nà, suwan nə wita awan. ²⁴ Aya əna, tə winen ata təkə dukwen, suwan nə njahay uho tə sifa awan, anga sa mak ikwen zek adəka. ²⁵ Wita dukwen nə sənək anan coy, i ga zek matana awan. Na san zle ni njahay uho tə kwanay fok, anga aday kə zəgihen anan sa daf nga pə Yesu tə ataslay mivel a lele. ²⁶ Natiya kutok, na zlak ayak pə cakay a kwanay nà, ki tislən mivel bayak awan, ki həren anan nga anà Yesu Almasihu, anga nen inde à man a kwanay ata awan.

Tiven lele anga ləbara a Yesu Almasihu

²⁷ Lele a həna kəma, anjahay a kwanay à ga nə lele aday do ahay tã san kwanay nà, do sa daf nga pa 'am a Yesu Almasihu ahay acəkan. Natiya, kwa ni zlak ayak pə cakay a kwanay, kwa ni zlak ayak bay, ni sləne ləbara a kwanay a dukwen, hwiya ni san kwanay mə tavay a lele ndekərkərre tə mivel kərtek awan, anga ləbara a Yesu mugom awan. ²⁸ Aday ni san ki jəjiren anan anà do manidə a kwanay ahay kula bay re. Ata ka sak a jəjiren atan bay cəna, ti san tinen nə do mə lize aya awan, aday kwanay nà, kə təmen adəka coy. Wita dukwen, sa ga anan nə zek a Mbərom awan.

²⁹ Mbərom kà gak ikwen sumor anga aday kà dāfen nga pə Yesu Almasihu. Əna sumor anahan ata nà, sa daf apan nga cəna coy bay, sa sa dāce anga winen a re. ³⁰ A alay a nen āga kwanay ata nà, kə cinen anan anà vəram uno sa ga anga 'am a Mbərom ata awan, aday həna dukwen nen apan ni ga vəram ata re. Natiya mənuko fok dā japak sa ga vəram ata kawa ana kwanay a həna, kwanay a uda ata re.

2

Men anan nga a kwanay à məndak kawa ana Yesu Almasihu sa ga

¹ Həna nà, kwanay mə japay a kərtek tə Yesu Almasihu asanaw? Asan zek anahan i varak ikwen məgala re bidaw? Na wa, Apasay Cəncan a kə japak kwanay pə kərtek a tə winen a ba? Kwanay aya dukwen, kwanay apan ki sənən zek ahay aday kwanay apan ki gen anan sumor i zek ahay re asanaw? ² Natiya, kak a nak ikwen ataslay mivel uno à rah wa nà, 'am à zlak ikwen pi zek. Asan zek a kwanay à ga nə kərtek, mivel a kwanay ahay à ga kərtek aday abayak nga a kwanay ahay dukwen à ga nə kərtek a re. ³ Kà si gen mer su way à wulen a kwanay ahay inde tə sarak aya bay. Kabay kà si gen mer su way sə həran nga anà zek a kwanay ahay bay re. Adəka bay, men anan nga a kwanay nà, à məndak, aday cen pə dō ahay nə, kawa tə zalay kwanay bugol. ⁴ Kà si gen way sa mak ikwen zek a kwanay aya dəkdek bay, əna gen nə way sa man zek anà dō ahay re. Ki gen anan way a anaya nà, ata ataslay mivel uno i rah wa acəkan. ⁵ Abayak nga a kwanay à ga nə kawa ana Yesu Almasihu.

⁶ Winen a aday nà, tinen tə Mbərom a nə kərtek, kwa həna kabay. Əna tə winen ata təkə dukwen, kà gak anan may sə lavay a nga

anahan tə Mbərom a sabay re.

⁷ Adəka bay, a ca pa man sə njahay anahan ata nà, kawa way kəriya awan, a mbəsakak anan ayak.

Tə wahay anan awahay pə daliyugo à wulen sə dō ahay, tə sənək anan winen dō.

Kə tərak anan zek anahan bile awan.

⁸ Kà mak anan nga anahan à məndak ta sə dəfan apan anà Mbərom hus pə amac, amac pə dədom mə zləngad awan.

⁹ Anga nan kutok, Mbərom a cakaf anan, a ma anan pa man sə njahay anahan a kurre ata awan.

A daf apan sləmay sə zalay sləmay sə way ahay fok tə mazla6.

¹⁰ Anga nan kutok, dō ahay fok, à ga nà, à bagəbaga mburom, à ga nə pə daliyugo, kwa à man su dō ma mac aya dukwen,

ta sak a sləne sləmay a Yesu cəna, tinen a fok ti dukwen gərmec ù vo.

¹¹ Tinen a fok ti həran nga anà Mbərom, Bəbay a nuko, ta sa ja nà, Yesu Almasihu winen Bahay awan.

Ken anan jiyjay sa 'am a Mbərom pə daliyugo

¹² Natiya, mərak uno ahay, kə sənən apan zle, Yesu nà, kə dəfak anan apan anà Mbərom. Həna dukwen, dāfen anan apan anà Mbərom kawa ana kwanay sə dəfan apan à alay a nen āga kwanay ata awan. Ka taa dəfen anan apan nə lele. A ga həna nen inde āga kwanay sabay dəp nà, gen matanan hwiya. Kwanay nà, kə təmen coy. Natiya, gen mer su way lele aya sə dəfan apan à Mbərom tə ajəjar a kosl kosl jiga awan. ¹³ Anga Mbərom a mbədahak ikwen anan mivel kawa sa zlan à nga, aday kī gen mer su way lele aya sa zlan à nga re.

14 Pi mer su way a kwanay saa ga fok cəna, ká si gen tə agungoz a bay, ká sa təríhen apan à wulen a kwanay ahay inde bay re. 15 Natiya ki təren dó lele aya, mənǰəna ines ahay, ki təren wan a Mbərom lele aya awan, à wulen su dó mi nes a aya, aday huwan aya re ata awan. Tinen a fok i ide zənnen inde. Anga nan kutok, ken anan jiyjay a kwanay à wulen a tinen inde pə daliyugo kawa mawuzlawazl sa nga mburom ahay, 16 aday dīken atan anan 'am sa njad sifa pə Mbərom wa. Ata ki gen matanan nà, pə luvon a Yesu Almasihu saa may ahay ata nà, nen ni taslay mível tə kwanay pə ide anahan. Anga ni san kutok, mer su way uno, tə dāce uno sa sa anga kwanay ata nà, kə tərak uno kəriya bay. 17 Həna, adaf nga a kwanay pə Yesu ata nà, kə tərak kawa way mə varan à Mbərom. Aday nen nà, hinahibay ti i vad nen dəp nà, mez uno i təra kawa way mə varan a anà Mbərom re, i japay pi zek tə way ana kwanay sə varan ata awan. Aday dukwen, i taslak uko anan mível bayak adəka, nen tə kwanay a təke fok. 18 Kwanay dukwen, tīslen mível pə kərtek awan. Matanan tasluko mível jiga awan.

Atə Timote tə Epafəroditus

19 Həna, kak kà zlak anan à nga anà Bahay Yesu nà, na gan may sə slənak anan ayak Timote àga kwanay bəse. Ata aday ni sləne ləbara a kwanay a nà, i vuro ataslay mível. 20 Anga uwec wa Timote a cəna, dōwan inde kwa kərtek sə bayak pə kwanay kawa nen nà, ibay. Si winen a taayak. 21 Də a azar ataya fok nə tə pəlay sa gan mer su way a Yesu Almasihu bay. Ta ga nà, mer su way sa zlan à nga anà zek a tinen aya cəna coy. 22 Əna kə sənən zle Timote nà, kà slak mungol wanahan, anga kə gak mer su way lele aya sə dəkay anan

ləbara a Yesu mugom awan, manay maya awan. Winen nà, kawa wan pə cakay ana bəbay anahan ata awan. 23 Natiya, həna kutok u no sə slənak ayak nə winen awan, əna ni ca pə sariya uno su go ata lele aday. 24 Nen a dukwen na san zle Mbərom i mbəsuko ayak cəved saa zlak ayak àga kwanay azana re.

25 Aday asa, na gan may sə slənak ikwen anan ayak mərak a mənuko Epafəroditus, winen dōwan a kwanay sə slənay ahay à man uno sa naa cak ayak upo ata awan. Tə winen nà, ma gak mer su way a Mbərom miya awan, mə rəzlek anan à nga wa anà 'am a Mbərom miya re. 26 U no sə slənak ikwen anan ayak, anga haway a kwanay a, a gan tə mindel, winen à ajalay nga inde, bina a san zle kə slənen pə ləbara sə dəvac anahan a re. 27 Didek a acəkan, dəvac kə gak anan. Ibay mənǰək abay i mac coy. Əna Mbərom kə jalak panan nga, kə mbarak anan. Mbərom a jalay nga nà, pə winen wa cəna coy bay. A jalay nga nə pi nen wa re. Mbərom a mbar anan nà, anga aday ajalay mərava anahan tə dāce azar aya tə zulo à nga wa bay.

28 Anga nan, na gan may tə mindel sə slənak anan ayak à man a kwanay aday ka sak a cinen anan nà, kə tīslen mível bayak awan. Ata aday nen dukwen ni jalay awan gem sabay re. 29 Matanan, təmihen anan nà, tə ataslay mível awan, anga kwanay a fok kə təren dó a Yesu ahay. Dəfen anan apan anà jəba su dó aya kawa winen ata awan. 30 Winen nà, kə zukwa mac anga mer su way a Yesu Almasihu. A may pa 'am sə bələlən wa vet vet, anga su mo zek ti mer su way ahay, pa 'am a kwanay a wa.

3

Dəfuko nga nà, pə Yesu kərtek coy

¹ Mərak uno ahay, 'am a inde həna u no sa jak ikwen anan ayak: Tislen mivəl anga kwanay do a Yesu ahay. Aday u no sa jak ikwen ayak həna asa nà, pə way aday nə dəkak ikwen anan ayak coy ata awan. U go isew sə dəkak ikwen anan ayak miza bay re. Aday 'am a anaya ti ba kwanay pə atətək way lelibay aya wa ite re.

² Bənen nga a kwanay pu do sa jəka ki i tərən do a Mbərom ahay nà, si gədən mədəndalas aday ataya awan. Tinen do sa ga way lelibay aya awan, tinen kawa kəla ahay, do a Mbərom ahay itəbay. ³ Do a Mbərom didek aya nà, mənuko a adəka. Anga mənuko apan dī həran nga à Mbərom tə məgala sə Apasay Cəncan awan, aday də taslay mivəl anga Yesu Almasihu. Bina də dəf nga pə way si zek a mənuko ahay bay.

⁴ Kak adaf nga pə way si zek a mənuko ahay nə lele kəma, abay tiya nà, nen ni dəf apan nga itəbay dəw? Aday kak dowan a inde kə bayakak, lele sa dəf nga pə way si zek ataya nà, nen ni lahan apan adəka bidaw? ⁵ Nen a aday nà, zaav sə Yahuda guzgwez awan, wan sə Isəra'ila ahay. Nen mə wahay a à slala ana Benyamin inde. Na ga luvon jəmaakan pə dəba sə awahay uno wa cəna, tə gudə mədəndalas. Kak tə day sə dəfan apan anà Tawrita nà, nen nə dəfan apan tə mindel bina nen à wulen sə Farisa ahay inde. ⁶ Ta day sə pəra a manay Farisa ahay dükwen, nə pərahan azar nà, təhhe lele, hus nen à sa ga anan alay tu do sə pərahan azar à Yesu ahay. Ta day sə didəm ana Tawrita dükwen, mungok uno ibay re.

⁷ Na taa ca pə way ataya fok nà, kawa way su mo zek ahay. Əna həna na ca pə way ataya fok ite nà, kawa way kəriya aya kutok, anga ti mo zek sə pərahan azar

anà Yesu Almasihu bay. ⁸ Ayaw, na ca pə way ahay fok nà, kawa way kəriya awan, anga way su zlo à nga sə zalay asan Yesu Almasihu Bahay uno nə inde sabay. Nə mbəsakak way ahay fok anga winen. Natiya na ca pə way ahay fok nà, kawa kwaskwalay, aday nê dəzle pə cakay ana Yesu Almasihu, ⁹ m̄ njahay pə kərtek a tə winen. Na taa jəka nen mənjenə ines nà, anga na taa dəfan apan anà Tawrita ata awan. Əna həna nə dəfək nga pə Yesu Almasihu coy. Matanan, Mbərom a ca upo nen mənjenə ines pə idə anahan kutok. A ga matanan anga nə dəfək nga pə winen awan. ¹⁰ Way uno sa gan may cəna, u no nà san Yesu Almasihu, aday u no nà san məgala anahan sə slabakay anan ahay à məke wa ata awan. U no sə səmen anà dəcə ahay kawa anahan sə səmen ata, aday u no sa ga minje tə winen à amac anahan inde re. ¹¹ Natiya, kə zlak anan à nga a Mbərom nà, i slabakay ahay nen à məke wa kutok.

Hawuko sa ma nga pa 'am

¹² Aya əna, nen na slak fan bay, aday nen nə tərək kawa Yesu a fan bay re, əna ni pərahan azar sa haw hus sə dəzle à man anahan, anga ba Almasihu Yesu kə təmək nen aday nê dəzle à man anahan awan.

¹³ Ayaw, mərak uno ahay, nen dükwen na mbak apan sa jəka nə dəzlek à man a Yesu a, fan bay re. Əna way kərtek inde ni ga kawa do sa haw anga magwagway ahay. Ni mbəsak sa ca pə way sə dəba ahay fok, aday ni rəzlen à nga wa sa ca idə, ¹⁴ ni haw idə uno zühwe pə way a saa njad pa 'am ata awan. Way uno saa njad ata nà, sifa a Mbərom a sə ngamak uko apan à mburom pə cakay ana Yesu Almasihu ata awan.

¹⁵ Natiya, mənuko do a Yesu ma san nga lele aya nà, bayakuko matanan. Aday kak dowan a inde

abayak nga anahan kà gəzłak pi zek wa tə mbala a mənuko nà, Mbərom i cəden a wa mba. ¹⁶ Həna ata nà, pərahuko anan azar sa zla pə kərtek awan, tə cəved a mənuko sa nay anan ahay hus həna ata awan.

¹⁷ Mərak uno ahay, gen kawa nen awan, aday pərihen anan azar anà minje su dō sa ga kawa manay ataya re.

¹⁸ Na ja matanan nà, anga dō ahay inde bayak awan, ta ngam sə təma mer su way sə dəcə ana Yesu Almasihu sa ga pə dədom mə zləngad ata bay. 'Am ata aday nà, 6a na taa jak ikwen anan, həna nə mənahan ayak hwiya nə anà 'am ata tə ide sə ayam awan. ¹⁹ Dō ataya nà, Mbərom i lize atan ù uko inde. Tinen nà, tə pərahan azar anà Mbərom bay, əna tə pərahan azar anà way sə mivəl a tinen ahay dəkdek. Tinen, tə həran nga i zek ta sa ga adəka nə way lelibay aya awan. Tə bayak nə pə way sə daliyugo ahay dəkdek coy.

²⁰ Mənuko nà, dā gan may anà way ataya itəbay, anga mənuko dō sə gala a Mbərom ahay. Mənuko apan dī ba Yesu Almasihu, Bahay a mənuko, dō sa tam dō. Winen i may ahay à mburom wa mba. ²¹ Kà sak a may ahay nà, i mbədə anan zek a mənuko bəle a anaya awan, aday i təra anan zek tə mazla6 a kawa ananahan awan. I ga way ata nà, tə məgala mbala anahan a sə lavan nga anà way ahay fok ata awan.

4

Zay à ga inde à wulen su dō a Yesu ahay

¹ Natiya, mərak uno ahay, tiven njanjan à cəved a Mbərom inde, kawa anuno sə dəkak ikwen anan ata awan. Nə pəlay kwanay bayak awan, aday haway a kwanay u go re. Nen mə taslay mivəl awan anga kwanay a fok, ni həran nga anà zek anga kwanay car uno ahay.

² 'Am uno inde anga uwar a cew a anaya re, atə Evodi tə Sintike. Na gan may nà, tə təma anan 'am a anan: Abayak nga a tinen à təra nə kərtek, anga tinen dō ana Yesu Almasihu ahay. ³ Aday iken ite məndala uno Suzugos*, nə cəcə panak nə, man zek anà uwar a cew ataya ite. Manay tə tinen, mə rəzłak anan à nga wa sə dəkay anan ləbara a Yesu mugom awan. Manay nà, atə uwar ataya awan, tatə Kəleman, aday tu dō si mer su way a azar aya fok, ma gak mer su way pə kərtek awan. Tinen a fok, Mbərom kə vindek a sləmay a tinen à dərewel su dō tə sifa aya inde.

⁴ Kwanay nà, tislən mivəl kwa siwa siwa fok, anga kwanay dō a Yesu ahay. Aday ni mənahan ayak nà, anà 'am anan re. Tislən mivəl. ⁵ Sumor a nà, lele a kwanay à kay uho pa 'am sə dō ahay fok, tə canan. Sənen apan, Bahay a mənuko Yesu nà, winen inde tə kwanay. ⁶ Matanan, kə jilen awan bay, əna way a kwanay sa gan may ahay fok nà, dīken anan anan à Mbərom adəka. Dəbuken anan Mbərom, gen anan amboh, aday ngəren anan re. ⁷ Ki gen matanan nà, Mbərom i varak ikwen zay anahan. Zay ata nà, dō zənzen a i gəzłan alay sa san a kula bay. Zay ata i ba anan mivəl a kwanay tə abayak nga a kwanay ahay pə ajalay nga ahay wa, anga kwanay dō ana Yesu Almasihu ahay.

⁸ Mərak uno ahay, ni zəgahak ikwen anan ayak apan 'am uno aya inde həna. Way ahay inde nà, tədə sə jalay apan. Matanan kutok, bayiken pə way dīdek aya awan, aday pə way tə mazla6 aya re. Bayiken pə way tədə aday sa daf apan nga ataya awan, tə way cəncan aya awan. Bayiken pə way mə rə6a aya awan aday tə way tədə sə həran nga ataya awan.

* **4:3** Suzugos a nan sa ja nà, dō sa ga mer su way pə cakay su dō hinen.

Way a anaya fok nà, tinen lele, way tə mazla6 aya awan. ⁹ Way a nen sə dakak ikwen anan, aday kə təmihen anan ataya nà, gen matanan. Aday way a kə slənen pi nen wa, aday kə cinen uno nen apan ni ga ataya nà, gen matanan re. Natiya, Mbərom, dō sə varak uko zay ata, i njahay tə kwanay kutok.

Pol a ngəran ù dō sə Filipi ahay

¹⁰ Nə ngəran anà Yesu Almasihu, Bahay a mənuko, nə taslay mivəl bayak awan, anga kə njiden sə bayakay ahay upo miza awan. Tə dīdek a nà, abay ka taa bayiken ahay upo way anahan. Aday həna alay a kà zlak pikwen wa bayak a, kə njiden alay a sə dazle anan ahay upo bəse bay. ¹¹ Kà sa bayiken na ja matanan nà, anga sa jəka way a kuco ata bay. Matana bay, anga nə sənək idé sə njahay zay tə way a inde upo ata kwa kəkəma fok. ¹² Nə sənək mətawak, aday nə sənək anjahay su dō zlile a re. Nə sənək anan way ahay cara cara fok. Nə sənək arah, aday nə sənək anahay ta may re. Nə sənək idé à sə njahay tə way a vasa vasa à alay inde, aday nə sənək idé à sə njahay mənəna way à alay inde re. ¹³ Natiya, ni mba apan sə səmen à way ataya fok nà, anga məgala a Yesu Almasihu a sə vuro ata awan. ¹⁴ Kwa à ga nə matanan dəp nà, ki gen lele ta su mo zek à dəcə uno ahay inde.

¹⁵ Kwanay dō sə Filipi ahay, bayiken pə alay a nen sə dakak ikwen anan ləbara a Yesu mugom a kurre ata aday. A alay a nen sə slabak pə daliyugo a kwanay Makedoniya wa ata nà, su mo zek nə, kwanay dəkdek, bina egliz miza inde kà mak uno zek anga sa man zek anà 'am a Mbərom nà, ibay. ¹⁶ A alay a nen à wulen su doh sə Tesaloniki dukwen, ka taa men uno zek pə way a sa taa kuco ataya re. ¹⁷ Kà sa bayiken,

na ja matanan nà, anga sa jəka nə dubok pikwen wa way ata bay. Əna nə taslay mivəl adəka nà, anga na san zle Mbərom i daf pikwen alay sə meskefe anahan anga way a kwanay sə vuro ata awan. ¹⁸ Nə təmahak way a kwanay a sə sləno anan ahay Epafəroditus ata awan. Na ca apan nà, bayak awan, ni ga dəcə sə awan sabay re. Way a kwanay a sə sləno ahay ata nà, lele. Kə viren nà, anà Mbərom. I təma anan, a zlan à nga re. ¹⁹ Mbərom a aday nà, awan a a kəcan à alay inde bay, anga winen a kərtek məduwen awan. Natiya, i mba apan sə varak ikwen kwa ma fok tə alay a Yesu Almasihu. ²⁰ Dō ahay fok tə zambad a Mbərom Bəbay a mənuko pa sə viyviya awan. Amen!

Pol a jan 'am anà dō ahay

²¹ Jen anan 'am ù dō a Yesu ahay fok kərtek kərtek tə sləmay a Yesu Almasihu. Mərak a mənuko həna à man a anan ataya fok ta jak ikwen ayak 'am re. ²² Aday dō a Yesu a azar aya fok ta jak ikwen ayak 'am re. Mə zakan a jiya nà, anà dō sa ga mer su way əga bahay sə Ruma ahay.

²³ Bahay a mənuko Yesu Almasihu à gak ikwen sumor anahan.

**Derewel ana Pol sə
vinden ayak anà dō sə
Kolosiya ahay
Adakay way pə
deftere a anan**

Sa daf Egliz à wulen su doh sə Kolosiya nà, Epafəras. A alay ana Pol sə vinde derewel a anan nà, tinen à dangay maya tə Epafəras. A dakan atan anan nà, Yesu Almasihu winen bahay a pa nga sə way ahay fok, aday a dakan atan anan azla a tinen à təra kawa su dō mə japay a tə Yesu Almasihu ataya awan. Matanan, adaf nga pə Yesu a zalay asan way sə daliyugo ahay fok, tə pərahan azar anà atətak way ataya bay.

Nga sa 'am ahay

Yesu winen bahay a pa nga sə way ahay fok (1.1-23)

Yesu nà, way a Mbərom mi dər awan (1.24 - 2.5)

Anjahay wiya mbala dō a Yesu Almasihu ahay (2.6 - 4.6)

Andav sa 'am ahay (4.7-18)

Pol a jan ayak 'am anà Kolosiya ahay

¹ Sə vindek ikwen ayak derewel a anan nà, nen Pol, nen dō ana Mbərom sə ngaman aday sə təra anan dō maslan ana Yesu Almasihu ata awan. Derewel a anan a zlak ayak nà, à alay a manay wa tə Timote mərak a mənuko ata awan. ² Mə vindek ikwen ayak anà kwanay dō a Yesu ahay à Kolosiya, kwanay mərak a manay ahay, mə japay aya tə Yesu Almasihu. Mbərom Bəbay a mənuko à gak ikwen sumor aday à varak ikwen zay anahan.

Pol a ngəran anà Mbərom anga dō sə Kolosiya ahay

³ A alay a wura wura, manay apan mi ga amboh anga kwanay

cəna, mə mbədək anan à nga wa sə ngəran anà Mbərom anga kwanay bay re. ⁴ Mə ngəran anga mə slənek kwanay nà, kə təmihen Yesu Almasihu à mivəl a kwanay inde tə dīdek awan, aday kwanay apan ki gen anan asan zek anà dō a Yesu ahay re. ⁵ Ki gen matanan nà, anga kə sənən zle Mbərom kə lavak ikwen anan zek tə way lele aya à mburom à man anahan awan. Aday kwanay apan ki dəfen anan idə à way a kwanay saa njad anan mba ata awan. Kə sənən pə way a Mbərom a sə lavak ikwen anan zek ata nà, kurre à alay a kwanay sə sləne ləbara mugom a sa 'am dīdek a ata awan. ⁶ Ləbara sa 'am a mugom ata nà, kə tak 'am pə daliyugo kwa aha fok. Kə tərak nà, kawa sé aday winen apan i har, a wahay wan bayak a ata awan. Natiya, 'am a Mbərom winen apan i zəga sa zla pa 'am pa 'am à wulen a kwanay inde dūkwən matanan re. A dazlan sə zəga sa zla pa 'am pa 'am à wulen a kwanay, à alay a kwanay a sə sləne Mbərom kə gak ikwen sumor acəkan ata awan. ⁷ Sə dəkak ikwen anan ləbara sa 'am a mugom ata nà, Epafəras, car a manay i mer su way a Yesu Almasihu inde. Winen a ga mer su way a Yesu Almasihu nà, tə mivəl kərtek awan. Winen apan i ga mer su way a Yesu àga kwanay à yime a manay inde. ⁸ Epafəras ata nà, kə dəkak umo anan mer su way anà Apasay a Mbərom sə varak ikwen məgala sə pəlay mərak ahay ata awan.

⁹ Anga nan kutok, a ban kwa pə ana manay sə sləne ləbara a kwanay ata wa nà, manay mə mbəsakak sa gan amboh anà Mbərom anga kwanay bay hwiya. Ma gan amboh nà, anga aday kə sənən way anahan sa gan may, aday à varak ikwen kəlire* tə asan way tə məgala sə Apasay anahan. ¹⁰ Natiya tə kəlire sə asan way ata

* 1:9 Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

kutok, anjahay a kwanay i zlan à nga anà Bahay a mənuko, ki gen way anahan sa gan may ahay fok, aday ki gen mer su way lele aya cara cara. Ata asan way a kwanay pə Mbərom i zəga nə pa 'am pa 'am. ¹¹ Ma gan amboh anà Mbərom dukwen, anga aday à varak ikwen mägala sə mazlaḅ anahan sə jəra njənan, aday sə səmen anà way ahay fok tə ataslay mível awan. ¹² Matanan, ngəren anà Bəbay Mbərom anga kə varak ikwen cəved sa njad magwagway anahan sə ləvan a zek a anà dō anahan ahay à mburom à man jiyjay a inde ata awan. ¹³ Mbərom kə təmak ahay mənuko à alay a mägala ana bahay sə ide zənnen a wa, aday a pak mənuko à man sə bahay a wan anahan ləliwe ata awan. ¹⁴ Sə təmay ahay mənuko à alay ana Fakalaw wa nə, wan a Mbərom, anga kə pəsek uko anan ines a nuko ahay.

*Yesu Almasihu nà, Bahay sə la-
van nga anà way ahay fok*

¹⁵ Mbərom nà, kula dōwan kə canak anan tə ide bay. Əna Yesu Almasihu dōwan a mezeze a Mbərom ata kə kak uko anan ahay Mbərom awan. Yesu a nà, winen murkwaya sa wan a Mbərom ahay. A ləvan nga anà way a Mbərom mən dakay aya kəzlek jiga fok. ¹⁶ Mbərom a ndakay way ahay fok nə tə alay a wan anahan ata awan, kwa à ga nə pə daliyugo, kwa à mburom awan fok, kwa way aday də canan zle ataya, kwa way aday də canan bay ataya fok, kwa way tə mägala à mburom ataya awan, kwa maslay a Mbərom ahay tə bahay a tinen aya təke fok. Way ataya fok mən dakay aya nə, tə alay a wan anahan ata awan, aday anà wan anahan ata re. ¹⁷ Winen nà, a lahan anà way ahay fok, aday way ataya ta ga inde dukwen, anga winen a re. ¹⁸ Winen nà, pa nga ana dō sə

jayay tə winen ahay fok, tinen zek anahan awan. Winen adazlan sə way ahay fok. Sa lah sə slabakay ahay à məke wa mama'am nà, winen a re. Matanan kutok, winen kə lahak anan pa 'am ana way ahay fok. ¹⁹ Mazlaḅ sə way a à Mbərom a inde ata fok nà, inde à wan anahan ata matana re, anga a zlan à nga anà Mbərom a nə matana awan. ²⁰ A nan à Mbərom a nà, way a mən dakay ataya, kwa à mburom, kwa pə daliyugo fok, 'am à zlan atan pi zek tə winen nə tə mez ana wan anahan ata awan. Matanan kutok, zay inde à wulen a Mbərom tə dō ahay anga wan anahan ata awan, anga kə pəkak anan mez anahan, kə məcak pə dədom.

²¹ Kwakwa ata nà, kwanay dəren dəren pi zek wa tə Mbərom, kə təren nà, dō manide anahan ahay, anga ki gen nə way lelibay aya awan. Abayak nga a kwanay dukwen, lelibay aya re. ²² Əna Yesu kə tərak dō zənnen awan, aday kə məcak anga kwanay. Matana həna kutok nà, Mbərom kə zlahak anan məmal anahan tə kwanay, tə amac a wan anahan a ata awan. Natiya kwanay kə təren dō cəncan aya, aday ki mben apan sə tavay pa 'am a Mbərom mənəna ines aday dōwan i mba apan sa mak ikwen anan mungok sabay. ²³ Natiya kutok, pərihen anan azar hwiya sa daf nga nà, pa 'am sə ləbara a mungom ata pac pac, kə sa dagwiren wa bay fok. Tiven nà, njənan lele. Dəfen anan abayak nga a kwanay nà, dook pə ləbara sa 'am a mungom a mbala a kwanay a sə sləne kurre ata awan. Ləbara sa 'am ata dukwen, daliyugo kəzlek kə slənek anan fok coy re. Həna, nen Pol nà, Mbərom kə tərak nen dō si mer su way anahan, anga sə dəkay anan ləbara sa 'am a anan re.

*Mer su way a Pol sa ga anga dō a
Yesu ahay*

²⁴ Həna nə, nen apan ni taslay anan mivél tə dəce uno ahay sa ga anga kwanay ata awan. A alay ata nə, Yesu Almasihu a kâ sak dəce, matanan nen ni sa dəce anga dō anahan ahay tinen zek anahan ata awan. Na ga dəce matanan nə, anga aday mer su way anahan sə dazlan à mivél a kwanay inde ataya á ndav wa. ²⁵ Mbərom kâ zəbak nen dō si mer su way anahan à wulen su dō anahan ahay wa. A gan may nə, nə dákak ikwen anan ləbara sa 'am anahan mugom ata fok. ²⁶ Kurre ata nə, ləbara sa 'am mugom ata nə mi dər awan, dowan a san anan fan bay. Aya həna nə, Mbərom kâ kak anan ahay uho anà dō anahan ahay kutok. ²⁷ A nan anà Mbərom nə, dō anahan ahay pu kon pu kon fok tã san way anahan mi dər ata nə, winen lele aday tə mazlaḅ a re. Way a mi dər ata nə, Yesu Almasihu a à mivél a kwanay inde ata awan. Tə winen awan, ki mben apan sa daf anan abayak nga a kwanay dook pa man sə mazlaḅ anahan a aday ki sa njihen a uda ata awan.

²⁸ Anga nan, manay apan mi dakan anan anà dō ahay fok nə, Yesu Almasihu awan. Manay apan mi təkəren atan, manay apan mi jan atan panan fok nə, tə kəlire a Mbərom a sə varan umo ata awan. A nan umo jiya nə, dō mə japay aya tə Yesu Almasihu ahay fok tã təra nə, dō ma san nga aya pa 'am a Mbərom. ²⁹ Nen apan ni rəzlen à nga wa sa ga mer su way ata tə məgala mbala Yesu Almasihu a i nen inde nə, anga nan kutok. Sa ga mer su way a i nen inde nə, məgala ata awan.

2

¹ U no nə, sənen apan lele, mer su way həna nen apan ni ga ata nə, ma da 'am awan. Na ga mer su way a ma da 'am ata nə, anga kwanay dō sə Kolosiya ahay, tu dō sə Lawdikiya ahay, aday dukwen,

anga azar su dō kula tə canak uno fan bay ataya re. ² Na ga matanan nə, anga sə varak ikwen məgala aday kâ sənen zek à wulen a kwanay ahay inde, kâ tərən zek kərtek awan. Aday asa u no nə, kâ njiden kəlire sa san didek a Mbərom fok. Ata nə, ki sənen anan way a Mbərom a mi dər ata awan, kawa sa ja nə, Yesu Almasihu. ³ Kəlire tə asan way lele aya fok dī tan à nga nə, à Yesu Almasihu inde.

⁴ Nə dákak ikwen anan ayak way a anaya nə, anga aday dowan á sa wurbasak ikwen awan saa njak kwanay tə wurwer sa 'am ahay bay. ⁵ Sənen apan lele re, kwa nen inde à wulen a kwanay ibay dəp nə, apasay uno inde tə kwanay. Nen apan ni taslay mivél tə mindel nə, anga nə sləne kwanay apan ki gen way tə cəved aya awan, aday adaf nga a kwanay pə Yesu Almasihu nə, mə tavay a demer demer lele.

Anjahay su dō ana Yesu Almasihu ahay

⁶ Həna nə, kə təmihen Yesu Almasihu à mivél a kwanay inde winen nə bahay a kwanay a coy. Anga nan kutok, azla a kwanay nə, á təra kawa azla su dō mə japay aya tə winen acəkan ataya awan. ⁷ Matanan, hen sləlay à winen inde lele, kawa sé sa pak anan sləlay anahan ahay à yugo inde lele ata awan. Həren à 'am anahan inde, adaf nga a kwanay pə winen á ga nə njənnjan kawa ana kwanay a sə tətək ata awan. Ngəren anà Mbərom bayak awan.

⁸ Aya əna, sənen pi zek lele, bina dō ahay ti i njak kwanay tə atətək way mungwalay aya, aday tə asan way kəriya aya awan. Aday cəkəbay asan way a tinen ataya nə asan way su dō zənzen awan, kabay asan way sə apasay lelibay aya sə daliyugo a anan, bina asan way mbala Almasihu itəbay. Kâ pəken anan sləmay anà atətək

way a tinen ataya bay jiga awan, ⁹ anga anjahay a Mbərom fok nà, winen ì zek ana Yesu Almasihu inde. ¹⁰ Matanan həna, kwanay kə jipen tə winen a kutok ata nà, Apasay a Mbərom dukwen kə rahak à kwanay inde coy re. Anga Almasihu a nà, Bahay a pa nga sə way a tə mægala aya à mburom ata fok.

¹¹ Anga ajapay a kwanay tə winen ata nà, Mbərom kə gak pikwen mez anahan sə đakan anan anà dō ahay kwanay nə dō anahan ahay. Kwakwa ata a jan anà Yahuda ahay nà, tə gad mədəndalas anga tinen dō anahan ahay. Aya kwanay həna kutok nà, Mbərom a a ga pikwen mez sə đakay anan nə kwanay dō anahan ahay ite. A ga way ata nə tə alay su dō bay, əna tə alay a wan anahan Yesu Almasihu awan. Winen kə rak ahay kwanay à anjahay a kwanay sə kwakwa lelibay ata wa coy. ¹² A alay a kwanay sa ga baptisma ata nà, kə tərak kawa ta lak kwanay à məkə inde pə kərtek a tatə Yesu Almasihu awan. Aday à alay a kwanay sa may ahay à a'am wa ata dukwen kə tərak kawa Mbərom a slabakay ahay kwanay à məkə wa pə kərtek a tatə Yesu Almasihu a re. A tərə matanan nà, anga kwanay kə đafen apan nga, mægala a Mbərom inde sə slabakay ahay kwanay à məkə wa kawa anahan sə slabakay anan ahay Yesu Almasihu à məkə wa ata re.

¹³ A alay ata nà, Mbərom a ca pikwen nà, kawa dō ma mac aya awan, anga kwanay nà, dō sa ga ines ahay, aday anga kə gak pikwen mez sə đakay anan kwanay nə dō anahan ahay ata fan bay re. Aya həna kutok, Mbərom kə varak ikwen sifa tə Yesu Almasihu. Aday asa, winen kə pəsek uko anan ines a mənuko ahay fok re. ¹⁴ A alay ata nà, sariya a Mbərom kə bənak mənuko, anga də pərahak

anan azar anà 'am anahan ma ja aya ata bay. Əna pə dəba anahan a wa nà, Mbərom kə ngərwak anan dərewel a aday gudire sə ines a mənuko ahay mə vinde aya uda ata aday kə darak anan pə dədom a mə zləngad awan. Matanan sariya inde puko sabay sə coy. ¹⁵ A alay a Yesu Almasihu sa mac pə dədom a mə zləngad ata nà, kə jakak anan alay pa nga anà mægala ana bahay sə setene ahay à bagəbaga mburom inde ata fok, kə mbak patan. Kə pəkak atan waray ì ide pa 'am sə dō ahay fok re.

¹⁶ Anga nan kutok, dōwan à sa mak ikwen anan mungok pa 'am sə way sa pa, kabay pə way sa sa ahay bay. Matanan asa re, dōwan à sa mak ikwen anan mungok pa 'am sa ga azar uko pə ava pə ava ata bay, kabay pa 'am sa ga azar uko pə kiya pə kiya ata bay, kabay pa 'am sə đəfan apan anà luvon sa man uda ata bay jiga awan. ¹⁷ Way ataya fok nà, minje pə way saa nay ahay, bina didek sə way ataya fok nà, à Yesu Almasihu a inde. ¹⁸ Dō ahay inde bayak awan tinen apan ti zluwe anan dō ahay ta sa ja nà, dō ahay tē nahay anan nga a tinen aday tē đəfan apan anà maslay a Mbərom ahay re. Tə varan zlangar anà cəen sə zúbay a tinen ahay ta sa ja nə Mbərom sa man atan anan ahay way ataya ì cəen sə zúbay inde. Ajalay nga a tinen aya nə pə way sə daliyugo a anan dəkdek. Matanan jəba su dō ataya nà, kə sa bənen atan à 'am wa bay jiga awan, anga tinen dō sə həran nga ì zek ahay, dō sə kwecele ahay re. ¹⁹ Dō ataya nà, tə mbəsakak sə japay tə Yesu Almasihu. Winen nga awan pu dō a Yesu ahay, aday hawal si zek ahay ta njad sə japay pi zek nà, anga nga ata awan. Dəmbazl si zek ahay tə japay atan pi zek aday a njad sa har tə alay a Mbərom kutok re.

²⁰ Həna kə sənən apan zle lele,

kwanay nà, kə məcen pə kərtek a tə Yesu Almasihu coy. Anga nan, apasay sə daliyugo a anaya ti mba pikwen sabay. Ata nà, ki gen way ahay hwiya kawa kwanay dō sə daliyugo ahay nə angamaw? Abay ike kə dəfen anan apan anà 'am sə awan aya pərsləsle nà, angamaw? ²¹ 'Am kawa: «Kê laman alay anà way a anan bay», «Kê tukom way a anan bay», kabay «Kê zəba anan way a anan bay» re. ²² Da jak dī dəfan apan anà way ataya cəna, da san zle, ta nay à abayak nga su dō zənnen a wa dəkdek, way ataya fok ti lize. ²³ Mama'am a nà, dō ahay tə bayak nà, atatak way ataya tə varan kəlire anà dō ahay, anga atatak way ataya ti gan bəlaray anà dō ahay sa ga pəra kawa sa zlan à nga anà dō ahay, sə nahay anan nga à məndak, aday sə kətah anan nga a tinen re. Aya əna, mer su way matanan ataya fok nà, i man zek anà dō ahay sə mbasay pi mer su way sə ubor si zek ahay bay re.

3

Yesu Almasihu kə mbədahak ikwen anan anjahay

¹ Kə sənən apan zle coy kwanay nà, kə slabiken ahay à məke wa tatə Yesu Almasihu fok. Anga nan kutok, dəfen anan abayak nga a kwanay nə dook pə way aya aday kwanay saa njad à mburom ata awan. Ki njiden anan nà, à man ana Yesu Almasihu, dowan a mə njahay a tə day sə alay puway a Mbərom ata awan. ² Matana awan, abayak nga a kwanay à ga nə dəgəcce pə way a à mburom ata awan, bina kê bayiken pə way sə daliyugo ahay bay. ³ Anga nan kutok, kə sənən apan zle, kwanay nà, kə məcen, aya əna Mbərom kə slabakak ahay kwanay à məke wa. Natiya kutok, sifa a kwanay inde wiya awan, winen mi der a à alay ana Yesu Almasihu inde pə cakay a Mbərom. ⁴ Tə dīdek a nà, Yesu

Almasihu nə winen sifa a kwanay. Natiya, pə luvon a aday Yesu Almasihu a kə sak a sləray ahay ata nə kwanay dukwen ki sləren ahay nə tə winen awan, aday tə mazlāb anahan a re.

⁵ Anga nan kutok, mbəsiken anjahay a kwanay lelibay ataya fok. Mbəsiken way kawa aján uho, aga way sə waray ahay, aga ubor pə way ma ga waray aya awan, tə way lelibay aya awan, aga ide pə way ahay. Bina ka sak i gen ide pə way ahay nà, ki dəfen anan apan kawa tinen mbərom ahay. Mbəsiken anan way ataya fok. ⁶ Anga mer su way a lelibay ataya fok, Mbərom i ga mivel pu dō sə dəfan apan bay ataya awan. ⁷ A alay ata nà, anjahay a kwanay a dukwen matana awan, ki gen ahay jəba si mer su way a lelibay ataya re.

⁸ Aya həna kutok nà, mbəsiken way ataya fok: Kī gen mivel bay, awan à cəbak ikwen bay, kī gen anan way lelibay aya anà dō ahay bay, kà si gen mənjelgek bay, kà sa nəsen anan 'am anà dowan bay, ⁹ kà sa gəden anan mungwalay i zek ahay bay, anga anjahay a kwanay lelibay a sə kwakwa ata nà, kə mbəsiken anan ti mer su way anahan aya təke fok. ¹⁰ Həna Yesu Almasihu kə mbədahak ikwen anan anjahay a kwanay wiya awan. Kawa kə pəken zana wiya a pi zek, kə təren dō wiya aya coy. Dowan a kwanay wiya ata winen apan i zəga sə ndakay zek nə pac pac, anga aday kī gen minje tə Mbərom, dō sə ndakay kwanay ata awan. Natiya ki mben apan sa san anan Mbərom lele cərah kutok. ¹¹ Anga nan kutok, həna nà, awan sə gəzla anan Yahuda ahay pi zek wa tu dō azar aya nà, ibay. Dō ma gad mədəndalas aya awan, tu dō ma gad a bay aya fok, tinen nə kərtek. Dō mə vəzle a bay aya awan, tu dō mə vəzle a bay a tə mindel ataya fok, tinen kərtek a re.

Aday dō bile aya awan, tu dō bile aya bay ata awan, tinen kərtek a ca. Dō ataya fok, awan kə gəzлак atan alay pi zek wa bay. Anga zek ana Yesu Almasihu a nā, winen pa nga sə dō ahay fok, aday à mivél su dō anahan ahay inde fok re.

¹² Matanan, kwanay nā, kə tərən dō a Mbərom ahay coy, a pəlay kwanay anga winen a sə walay kwanay. Anga nan, sumor a nā, azla a kwanay à cəvəd a Mbərom inde à ga nə lele. Gen anan sumor i zek ahay fok, tərən dō lele aya awan, dō mə nahay nga aya awan, dō səkəffe aya awan, aday dō sə munapanaw ahay re. ¹³ Səmen anan i zek ahay. Kwa abay awan inde kə slahak anan ù uko inde anā dōwan aya dəp nā, tə pəse zek ahay, anga Bahay a mənuko nā, winen apan a taa pəsek uko anan ines a nuko ahay. ¹⁴ Way lele bina maw nā, sənən zek à wulen a kwanay ahay inde. Ata ki gen matanan nā, asan zek i japay kwanay pə kərtek awan, aday mivél a kwanay ahay dukwen, ti ga nə kərtek a re.

¹⁵ Mbəsiken anan mivél a kwanay anā zay a Yesu Almasihu sə varak ikwen ata anga aday à lavan nga anā mivél à kwanay. Mbərom a ngamak ikwen ahay à zay anahan ata inde anga aday kə tərən uda zek kərtek awan. Natiya ngəren anan kwa siwa siwa fok. ¹⁶ 'Am ana Yesu Almasihu à rah anan mivél a kwanay ahay. Diken anan anan 'am a Mbərom i zek ahay, men anan zek i zek ahay tə atatak way ahay tə kəlire mbala ana Mbərom a sə varak ikwen ata awan. Gen ara sə zambad anan Mbərom, tə ara sə həran nga, aday tə ara mbala ana Apasay a Mbərom sə dakak ikwen anan ata awan. Ngəren anan à Mbərom tə ataslay mivél awan. ¹⁷ Way a kwanay saa ga ta sa ja fok nā, gen nā, tədə kawa dō a Bahay Yesu ahay, ta sə ngəran apan anā Mbərom Bəbay a kwanay anga Yesu.

Anjahay su dō a Yesu ahay

¹⁸ Kwanay uwar ahay, dəfen anan apan anā mbaz a kwanay ahay nə lele. Wita nā, way aday tədə dō a Yesu ahay ti ga ata awan.

¹⁹ Kwanay mungol ahay, pəlen anan uwar a kwanay ahay lele, kə si gen atan alay bay.

²⁰ Kwanay gwaslay ahay, bənen anan à 'am wa anā atə bəbay a kwanay tə may a kwanay ahay pə way ahay fok lele. Ata ki gen matanan nā, i zlan à nga anā Bahay a mənuko.

²¹ Kwanay bəbay sə gwaslay ahay kutok, kə si ngərzen pə gwaslay a kwanay ahay bəra bəra bay, bina ti njahay nə slebər bərre.

²² Kwanay bile ahay ite, dəfen anan apan anā bahay su doh a kwanay ahay lele. Kə sa dəfen atan apan nā, pə idə a wa aday à zlan atan à nga ata cəna coy bay. Əna dəfen atan apan nə lele tə mivél kərtek awan, anga kwanay nā, dō sə jəjaran à Mbərom ahay. ²³ Kwanay apan ki gen nā, mer wura wura fok cəna, gen nə tə mivél kərtek awan, kawa ki gen anan mer su way anā Bahay a mənuko, bina anā dō zənzen a bay. ²⁴ Sənən apan lele, saa varak ikwen magwagway pi mer su way a kwanay ahay nā, zek a Bahay a mənuko awan, i varak uko anan way anahan sə zlapan anan dō anahan ataya awan. Bahay a kwanay sa gan mer su way ata nā, winen Almasihu. ²⁵ Sənən apan lele asa re, dōwan a kə gak ines nā, Mbərom i gan sariya pə ines anahan ata awan. Bina Mbərom a gəzla dō ahay pi zek wa itəbay asanaw!

4

¹ Kwanay bahay su doh ahay ite, gen anan nga anā bile a kwanay ahay nə lele aday tə cəvəd awan. Bina kwanay dukwen, kə sənən zle,

bahay inde à mburom pa nga a kwanay re asanaw?

Gen anan amboh à Mbərom aday təren do ma san way aya awan

² Rəzlen anan à nga wa sa gan amboh anà Mbərom ta sə ngəran kwa siwa siwa fok. ³ Gen anan amboh à Mbərom anga manay re. Gen anan amboh anga aday má njad cəved sə đakay anan ləbara sa 'am ana Almasihu mi đer ata anà do ahay. Həna manay à dangay nà, anga ləbara sa 'am anahan ata awan. ⁴ Gen anan amboh à Mbərom nà, anga aday ũ mo zek sə đakay anan 'am anahan anà do ahay cərah lele, kawa abay tədə ni đakay anan ata awan.

⁵ Gen anan nga anà anjahay a kwanay à mamasl su do sa san Mbərom bay ahay inde ata nà, lele. Kwa siwa cəna, kà sa təmen anan alay a bay, gen nə way lele aya awan. ⁶ A akad bala a kwanay ahay inde nà, 'am a kwanay ataya fok à ga nə 'am lele aya ma đaf nga awan. Matanan ki sənən sə mbədahan apan anà do sə cəce 'am ahay fok.

Aja 'am mədakwidok aya awan

⁷ Mərak a nuko Tikikus i đakak ikwen anan ləbara sə njahay uno à man a anan ata awan. Tikikus nà, winen mərak a mənuko, car uno re, winen do sa ga mer su way a Bahay a mənuko ndekərkərre lele. Manay apan mi gan mer su way anà Mbərom miya awan. ⁸ Nen apan ni slənak anan ayak nà, anga aday à təkərek ikwen anan ləbara a manay, aday i varak ikwen məgala sə pərahan azar a Mbərom. ⁹ Tikikus i zlak ayak tə mərak a mənuko Onesimus do sə àga kwanay awan. Winen nə car a mənuko, aday a ga mer su way a Mbərom nà, ndekərkərre re. Tinen ti đakak ikwen anan way sə təra à man a manay a anan ataya fok. ¹⁰ Matanan Aristarkus, dowan a manay à dangay həna miya ata kà

jak ikwen ayak 'am. Aday Markus, wan a mərbay ana Barnabas kà jak ikwen ayak 'am. Kə sənən apan zle, na jak ikwen lele, Markus kà sak a dəzlek ayak nà, təmihen anan lele. ¹¹ Yesu sə dowan inde tə ngaman Yustus re ata, kà jak ikwen ayak 'am. A wulen ana do su mo zek sa ga mer su way anga bahay a Mbərom ataya nà, Yahuda maza aya ibay, si tinen a maakankən'a ataya, coy. Tinen nà, ta mak uno zek sə vuro məgala ĩ mer su way inde wanahan.

¹² Epafəras kà jak ikwen ayak 'am. Winen nà, do sə àga kwanay aya re, winen do sa ga mer su way a Yesu Almasihu cite. Winen apan i rəzlen à nga wa sa gan amboh anà Mbərom pac pac anga kwanay. A gan amboh a Mbərom nà, anga aday kə təren do mə jəra aya awan, kə təren do ma san nga aya awan aday kə sənən sa ga way ana Mbərom sa gan may fok kutok. ¹³ Na san pi mer su way anahan sa ga tə mətəndəron ataya zle anga kwanay, anga do sə Lawdikiya ahay, aday anga do sə Hirapolis ahay re. Winen nà, ni ra ambar anahan a tətə. ¹⁴ Lukas car a mənuko doktor ata kà jak ikwen ayak 'am aday Demas đukwen kà jak ikwen ayak 'am re.

¹⁵ Matanan jen anan 'am anà mərak à mənuko ahay à Lawdikiya ataya awan. Jen anan 'am anà Nimfa tu do a Yesu ahay sa taa halay nga àga winen ataya awan. ¹⁶ Derewel a anan nà, jingen anan àga kwanay, aday kə slənən atan anan ayak anà do sə egliz sə Lawdikiya ahay tš jinge anan re. Aday derewel uno sə vinden anà Lawdikiya ahay ata kə dəzlek ayak àga kwanay nà, jingen anan ite re. ¹⁷ Jen anan anà Arkipus nà, à demed pi mer su way a Bahay a mənuko sə mbəsakan ata sa ga anan nə lele.

¹⁸ Nen Pol, na jak ikwen ayak

'am. Nə vindek ayak 'am a anan nà,
tə alay uno awan. Sənen apan lele
re, nen nà, à dangay hwiya.

Natiya Mbərom à gak ikwen
sumor anahan.

**Derewel ana Pol sə
vinden ayak anà dō sə
Tesaloniki ahay
mama'am awan
Adakay way pə
deftere a anan**

A derewel a anan inde nà, Pol a ngəran anà dō a Yesu ahay à Tesaloniki anga ta gak mətəndəron sə pərahan azar à Yesu. A jan atan nà, tã ga mer su way bayak a anga sə wadad anan ləbara a Yesu mugom a pə daliyugo. A dakan atan anan anjahay a tədə i zlan à nga anà Mbərom ata awan, aday way saa təra à alay a Yesu Almasihu i may ahay ata awan.

Nga sa 'am ahay

Asan zek ana Pol anga dō a Yesu ahay à Tesaloniki (1.1 - 3.13)
Anjahay su dō a Yesu ahay (4.1-12)
Amay ana Yesu Almasihu (4.13 - 5.28)

Pol a jan 'am anà dō sə Tesaloniki ahay

¹ Sə vindek ayak derewel a anan nà, nen Pol, manay tə Silas tatə Timote. Ma jak ikwen ayak 'am anà kwanay dō a Yesu ahay à wulen su doh sə Tesaloniki, kwanay dō ana Bəbay a nuko Mbərom tə Bahay a mənuko Yesu Almasihu. Mbərom à gak ikwen sumor anahan, aday à varak ikwen zay re.

Pol a ngəran à Mbərom anga dō a Yesu ahay à Tesaloniki

² Manay mən ngəran anà Mbərom kwa siwa siwa anga kwanay a fok. A alay a manay apan mi ga amboh cəna, mən mbəsak sa ga amboh anga kwanay bay. ³ Ma gan amboh anà Mbərom Bəbay a mənuko nà, mən bayak pi mer su way a kwanay sa ga anga kə dəfen nga pə Yesu Almasihu Bahay a mənuko

ata awan, aday pi mer su way a kwanay sa ga lele ata anga kə pəlen anan, aday pə atavay a kwanay njanjan a anga kə dəfen anan ide həna ata dukwen anà winen a re. ⁴ Mərak a manay ahay, Mbərom a pəlay kwanay aday ma san zle, kə walak kwanay sə təra dō anahan ahay. ⁵ A alay a manay sə dakay anan ləbara mugom a əga kwanay ata nà, ma jak ikwen nə 'am kəriya aya bay, əna ma ja 'am tə məgala sə Apasay Cəncan awan. Ma san zle coy, 'am a manay sa jak ikwen ataya nə tinen 'am dīdek aya coy re. A alay a manay əga kwanay ata dukwen, mən njahay kəkəməw nə kə sənən zle lele. Ma ga matanan nə anga sa mak ikwen zek.

⁶ Kwanay aday nà, ki zlen həna nə kawa ana manay sa jak ikwen ata, aday kawa ana Bahay a mənuko sa gan may ata kutok. Kə təmihen anan 'am a Mbərom lele. Aya əna, dō ahay ta gak alay tə kwanay bayak a anga 'am ata awan. Aday tə winen ata təkə dukwen, kə tislən anan mivəl ta 'am ata adəka, anga Apasay Cəncan a kə varak ikwen məgala. ⁷ Natiya kutok, kwanay apan ki dīken anan anan cəved a Mbərom lele anà dō ahay pə daliyugo sə Makedoniya tə Akaya. ⁸ Dō ahay bayak a à Makedoniya tə Akaya tə slənek ləbara sa 'am pə Bahay a mənuko anga kwanay. Kwa ta sə wura fok, dō ahay tə slənek coy kwanay apan ki dəfen nga pə Mbərom. Awan inde mi zəgahan atan anan apan sabay. ⁹ Bina tinen a tə alay a tinen a, tinen apan ti ja coy kə təmihen manay əga kwanay nə kəkəməw. Tinen apan ti təkər ləbara sa 'am a kwanay sə mbəsak pəra ahay ata, aday kə mbədīhen anan mivəl a kwanay pa sa gan amboh anà Mbərom, winen dō tə sifa aday winen dō dīdek ata awan. ¹⁰ Ta san zle coy re, kwanay apan ki ben nə Wan anahan saa nay ahay

à mburom wa ata awan. Wan anahan ata nà, Yesu, Mbərom sə slabakay anan ahay à məkə wa ata awan. Wan ata nà, i tam mənuko anga aday Mbərom á ga puko mível à alay anahan saa ga sariya ata sabay.

2

Mer su way ana Pol sa ga à Tesaloniki

¹ Mərak a manay ahay, kwanay a kə sənən zle, ana manay sa zlak ayak ága kwanay ata nə kə tərak awan kəriya bay. ² Kə sənən zle, ma šak dəcə à wulen su doh sə Filipi, anga ta gak alay tə manay, tə gənahak umo. Mə dazlek ayak ága kwanay à Tesaloniki đukwen, do a matanan ataya tinen inde bayak a re. Əna tə winen a təkə đukwen, Mbərom kə bənak umo mbac bayak awan, aday mə đakak ikwen anan ləbara mugom a sa nay à alay anahan wa ata kutok. ³ Manay apan mi đakan anan cəved đidek a anà do ahay nà, mə gədan atan nə mungwalay bay, way lelibay aya inde à mível a manay itəbay re, mə njəkan uda anà dowan bay. ⁴ Mə təkər nà, way ana Mbərom a sə varan umo ata awan, bina a ca pumo nà, ma slak sə đakay anan 'am anahan, aday a varan umo anan ləbara anahan mugom a à alay inde sə đakan anan anà do ahay kutok. Ma ja 'am nà, aday má zlan à nga anà do zənzen a bay, əna aday má zlan à nga anà Mbərom awan, winen do sa san abayak nga a manay ata awan. ⁵ Kə sənən zle lele re, ma jak ikwen 'am sa rak ikwen mindel bay, aday ma jak 'am sə rəkə pikwen wa way bay re. Way uno sə vinde hənə ata đukwen, Mbərom a san zle, winen 'am đidek awan. ⁶ Kula mə pəlak dowan á həran umo nga bay. Kwa á ga nə kwanay, kwa á ga nə do maza aya awan, ma gak anan may matanan bay.

⁷ Abay cəved inde mi cəcə pikwen wa way ahay kawa do məduwen aya sa ga ataya bidaw, anga manay nə do maslan ana Almasihu ahay. Əna mə cəcihek awan bay. Mə tərə adəka nà, do səkəffe aya à wulen a kwanay, kawa uwar sa gan nga anà gwaslay anahan ahay ata awan. ⁸ Mə pəlay kwanay bayak awan. Anga nan, ma zlak ayak ága kwanay nà, mə pəlay sə đakak ikwen anan pa 'am nə ləbara mugom a sa nay ahay pə cakay ana Mbərom wa ata awan. Aday winen ata dəkdek bay re. Mə pəlak sə varak ikwen anan nga a manay aya re, anga ki zlen umo à nga cəvedəbay. ⁹ Mərak a manay ahay, kə mbəđəken anan à nga wa ti mer su way a manay sa ga ága kwanay ata bay asanaw? Kwa á ga nə sə luvon, kwa á ga nə sə ipec, ma ga mer su way nə ndekərkərre, anga aday à alay a manay apan mi đakak ikwen anan ləbara mugom a sa nay à alay a Mbərom wa ata nà, má njad way sa pa mənəna sə bənak ikwen uda mbiyed.

¹⁰ Kwanay a kə sənən zle ma ga mer su way ága kwanay nə kəkəməw, aday Mbərom dukwen a san a zle re. Anjahay a manay ága kwanay do a Yesu ahay nə lele, đidek awan, dowan i gədan umo azar pə awan a ibay. ¹¹ Kə sənən zle re, ma ga way ahay tə kuwaya a kwanay nə kawa bəbay sa ga way tə gwaslay anahan ahay ata awan. ¹² Ma taa dubok kwanay, aday ma taa varak ikwen məgala, ma taa jak ikwen đukwen pac pac, zlen azla sa zlan à nga anà Mbərom, dowan a sə ngamak ikwen aday kí zlen à bahay anahan inde tə mazla6 ata awan.

¹³ Mi ngəran anà Mbərom hwiya re, anga à alay a manay sə đakak ikwen anan 'am anahan ata nà, kə təmihen anan nə kawa 'am su do zənzen a bay, əna winen kawa 'am a Mbərom a way anahan. Tə

dídek a ná, wita nə 'am a Mbərom acəkan. 'Am ata winen apan i ga mer su way á mível a kwanay inde, kwanay dō sa daf nga pə Yesu ataya awan. ¹⁴ Mərak uno ahay, kwanay kə tərən kawa dō ana Yesu Almasihu ahay á egliz a Mbərom pə daliyugo sə Yahudiya ata awan. Yahuda ahay ta gak atan alay anga tə pərahan azar aná Yesu. Matanan həna dō a kwanay ahay ti ga alay tə kwanay dūkwen, kawa winen ata kəslsla. ¹⁵ Yahuda ataya tə vədak ahay dō maja'am a Mbərom ahay kwakwa, tə vədak anan Bahay a mənuko Yesu, aday həna tə rəzlak manay re. Way a tinen sa ga ata a zlan á nga aná Mbərom a bay jiga awan. Ta nan idé aná dō ahay fok. ¹⁶ Abay tə gafak umo 'am sə dəkay anan ləbara sa 'am a Mbərom aná dō su kon azar aya, anga aday dō ataya tá tam bay. Matanan kutok, ta rah anan wa ná, ines a tinen ahay, aday Mbərom a kə gak patan mível həna acəkan.

Haway ana dō sə Tesaloniki ahay a gan aná Pol

¹⁷ Mərak uno ahay, á alay a mənuko sə gəzla nga ata ná, mível kə hanak pumo anga haway a kwanay i gan umo. Ma zla way a manay ná, njufok aya awan, anga abayak nga a manay kə mbədəkek ayak pə kwanay á dəba. Abay a nan umo sa mak ayak ága kwanay maza awan. ¹⁸ Manay a fok ma gan may sa mak ayak saa cay kwanay. Nen Pol ta nga uno, na gan may saray bayak a re, əna Fakalaw kə nəsek anan cəved awan. ¹⁹ Mə bayak pə kwanay nə anga kwanay kə viren umo məgala sa daf nga pə way a Mbərom sə zlapay anan i varan aná dō ahay ata awan. Sə varan umo ataslay mível hway apan təkede dūkwen, kwanay re. Jugo sə vize a manay ahay saa ga anan ti zek pa 'am aná Bahay a mənuko Yesu azanan i may ahay ata ná, kwanay. ²⁰ Tə dídek a ná,

dō ahay tə varan umo zlangar anga kwanay nə bayak awan, aday mə taslay mível dūkwen tə kwanay a re.

3

¹ Haway a kwanay kə gak umo cəna, mbac a slan umo cəvedabay. Anga nan, ma ja, ma wa, mi slənak ikwen ayak Timote. Ata aday suwan mi njahay way a manay á Atena taayak a manay a tamak. ² Timote ná, mərak a mənuko, winen apan i ga mer su way a Mbərom tə manay, mə dəkay anan ləbara mugom a mbala Yesu Almasihu aná dō ahay nə manay pə kərtek awan. Mə slənak anan ayak ága kwanay ná, aday á mak ikwen zek, aday á varak ikwen məgala sə tavay njanjan pə cəved a Mbərom. ³ Matanan, kwa həna dəcə ahay ta tak ikwen á nga dəp ná, dowan á sa zluwe kwa kərtek á cəved a Mbərom wa bay. Kə sənən zle, dí takas nə tə dəcə ahay matanan təktek re asanaw? ⁴ Ayaw, á alay a manay ága kwanay ata ná, ma jak ikwen ayak panan wa coy, dō ahay ti naa ga alay tə mənuko pa 'am mba. Matanan həna dəcə ataya ta nak ahay puko kawa ana kwanay sa san ata kutok. ⁵ Na ca apan, dəcə winen apan i nay ahay pikwen ná, mbac kə slahak uno. Anga na awan, nə slənak ayak Timote ága kwanay, aday ná san kwanay apan ki pərihen anan azar aná Yesu acəkan hwiya bídaw? Nə jəjarak, na wa, tiya nə Fakalaw kə njəkak kwanay á cəved sə dídek wa. Ata, mer su way a manay á wulen a kwanay ata kə tərak way kəriya awan.

⁶ Həna Timote kə mak ahay ága kwanay wa pə cakay a manay, a təkəren umo ná, ləbara lele aya sa zlan umo á nga anga kwanay. A wa, kwanay apan ki pərihen anan azar aná Yesu hwiya, kə pəlen zek ahay lele re. Aday a wa, kwanay apan ki bayiken pə

manay tə ataslay mivél awan, bina haway a manay a gak ikwen, kawa haway a kwanay a sa gan umo ata re. ⁷ Mərak a manay ahay, manay apan mi sa dəce, dō ahay ti jugwar pumo wa 'am dəp nà, Timote a nay a jan umo matanan cəna, kə varak umo məgala bayak a, anga kwanay apan ki pərihen anan azar sa daf nga nə pə Yesu hwiya. ⁸ Bina, kak kwanay apan ki tiven njənjan pa 'am a Mbərom matanan kəma, mi taslay mivél sə njahay tə sifa aya uho. ⁹ Ataslay mivél a manay sa njad pa 'am a Mbərom a mənuko həna anga kwanay ata nà, kwa mē ngəran anà Mbərom nə kəkəma, wita kà slak awan bay. ¹⁰ Kwa á ga nə sə sipec, kwa á ga nə sə luvon, manay apan mi gan amboh aday á varan umo cəved sa zlak ayak ága kwanay saa cak ikwen ahay idé aday mi tətakak ikwen anan ahay way aday kə sənən pə cəved a Mbərom fan bay ataya awan.

¹¹ Ma gan amboh anà Bəbay a mənuko Mbərom a ta nga anahan awan, tə Yesu Bahay a mənuko nà, t̄ə təban umo ayak cəved a sə dəzlek ayak ága kwanay awan. ¹² Bahay a mənuko Yesu á varak ikwen məgala sa san zek á wulen a kwanay ahay pa 'am pa 'am lele, aday sə pəlay anan dō ahay fok, kawa ana manay sə pəlay kwanay ata awan. ¹³ Natiya awan, tə cəved ata kutok, ki təren dō məgala aya pə cəved anahan, anga aday kə njiden awan lelibay a pə mivél a kwanay ahay sabay, kə təren dō cəncan aya pa 'am a Bəbay a mənuko Mbərom pə luvon a Bahay Yesu saa may ahay pə daliyugo tu dō anahan ahay fok ata awan. Saa may ahay pə luvon ata nà, winen a pi zek tu dō anahan aya azar a fok.

4

Anjahay sa zlan à nga anà Mbərom

¹ Mərak a manay ahay, way a mə mbəsak a sa jak ikwen ayak ata nà, həna: Mə tətakak ikwen anan anjahay sa zlan à nga anà Mbərom a coy. Aday ma san zle, azla a kwanay nə matanan. Əna manay apan mi gak ikwen ayak amboh asa nà, tə sləmay ana Bahay a mənuko Yesu, zəgihen anan apan asa. ² Kə sənən way a manay sə tətakak ikwen anan tə sləmay ana Bahay a mənuko Yesu ataya zle. ³ A nan a Mbərom cəna, kə təren dō cəncan aya awan, kawa sa ja bine siwaw nà, kə limen anan alay á uwar uho bay, ⁴ kuwaya á njahay nə tə uwar anahan awan, á səkəffe inde. Ata dō ahay ti hərək ikwen nga. ⁵ Adəka bay, ubor á ga pikwen bahay bay. Wita nə azla su dō sa san Mbərom itəbay ataya awan, dō sə pəra ahay. ⁶ Dəwan á gan sədək anà dō hinen ta sə jənan pə uwar bay, anga Bahay a nuko Yesu i naa gan sariya anà dō sa ga ines a matanan ataya awan. Ba ma jak ikwen anan 'am ata coy. ⁷ Anga Mbərom a ngamak uko nə saa ga ines tu dō sə uho ahay matanan ata bay. A ngamak uko adəka nà, sə njahay á cəncan inde pa 'am anahan. ⁸ Anga nan, kak dəwan a kə ngəmak 'am a anan itəbay cəna, a ngam bay nà, dō zənzen a bay, əna zek a Mbərom a, dəwan a sə varak uko Apasay Cəncan ata awan.

⁹ Mərak a manay ahay, awan inde maza sa jak ikwen ayak pa 'am sə pəlay zek á wulen a kwanay dō a Yesu ahay sabay. Zek a Mbərom a kə dəkak ikwen anan cəved ata coy. ¹⁰ Tə didek a nà, kə pəlen dō a Yesu ahay pə daliyugo sə Makedoniya fok. Əna ma gak ikwen kem nà, zəgihen anan apan pa 'am pa 'am. ¹¹ Rəzlen anan à nga wa sə njahay səkəffe lele. Kà sa slihen á 'am sə dō ahay inde bay. Gen mer su way tə alay a kwanay aya aday kə njiden way sa pa, kawa ana manay a sa jak ikwen ata awan.

¹² Ki gen anan matanan cəna, do sə uho ahay ti dəfak ikwen apan, aday ki saa rəken awan pu do wa bay.

Luvon ana Yesu saa may ahay ata awan

¹³ Mərak ahay, a nan umo nà, sənən anan way saa tərən anà do a ma mac ataya awan. Əna zlawan à sa gak ikwen kawa do sa ba Yesu itəbay ataya bay. ¹⁴ Də dəfak apan nga, Yesu kə məcak, aday kə slabakak ahay à məke wa. Anga nan, dā san zle, do sa dəf nga pə Yesu ahay aday tə məcak coy ata nà, Mbərom i i slabakay atan ahay à məke wa anga aday tē njahay à man a Yesu. ¹⁵ 'Am a manay sa jak ikwen ayak həna ata nà, 'am ana Bahay a mənuko Yesu a sə tətakan anan anà do ahay ata awan. Pə luvon ana Yesu saa may ahay ata nà, mənuko həna tə sifa ataya dī naa lahan apan anà do ma mac ataya sa zla à man ana Yesu a bay. ¹⁶ Pə luvon ata nà, Mbərom i varan cəved anà maslay anahan ahay. Bahay a tinen i ngaman atan, aday ata ti fa məzləzlilen kutok. Cəna zek a Bahay a mənuko Yesu Almasihu a i dazay ahay, do a anahan ma mac ataya ti lah sə slabakay ahay à məke wa pa 'am. ¹⁷ Ata aday mənuko mə mbəsak a tə sifa uho ataya dī japay tu do anahan a azar ataya à matapasl inde tatə Bahay a mənuko Yesu à mburom. Natiya dī njahay tatə Bahay a mənuko Yesu pa sə viyviya awan. ¹⁸ Kak matanan cukutok nà, men anan anan mivəl ù doh anà zek ahay lele ta 'am a anan.

5

Təruko do mə lavay zek aya awan

¹ Mərak a manay ahay, pa 'am sə luvon kabay alay a sə amay ana Bahay a mənuko Yesu nà, awan inde mi jak ikwen ayak apan ibay, ² anga kwanay aya kə sənən zle coy, luvon ana Bahay a mənuko i saa may ata nà, i slay ahay puko nə

kawa do sə akar sa nay à alay a dōwan a san apan bay ata awan. ³ I tərə nà, à alay a do ahay ti ja nə «Zay inde, awan inde sə bənan mbiyed ù do ibay» ata awan. Ata gangaf alize i tan atan à nga kawa dəcə sa tan à nga anà uwar, wan sə dəlay anan ata awan. Tinen a fok, dōwan saa tam wa kwa kərtek dukwen, ibay.

⁴ Aya əna, mərak ahay, kwanay nà, mə njahay aya i ide zənzen inde bay. Luvon ata i sa dəzley pikwen gangaf kawa do sə akar sə gaway ahay bahay su doh ata bay. ⁵ Kwanay nə do sə ide jiyjay ahay sa bar à man ipec inde ataya awan. Mənuko do sa bar sə luvon ahay i ide zənzen inde ataya bay. ⁶ Anga nan kutok, dā njak ahan kawa do azar aya itəbay. Adəka bay, dəfuko anan ide anà zek a mənuko ahay lele, guko anan nga i zek re. ⁷ Do ahay ta taa njak ahan nə sə luvon, aday ta taa vaway nga dukwen sə luvon. ⁸ Aya, mənuko nà, do sə ide jiyjay ahay. Anga nan, guko anan nga i zek. Dəfuko nga pə Yesu, aday sənuko zek. Da gak matanan ata nà, i tərak uko kawa palalam à mbac inde. Aday dəfuko anan ide anà luvon a Yesu saa nay ahay sa tam nuko ata awan. Way ata dukwen i tərak uko kawa dugwala à nga inde. ⁹ Mbərom a walay mənuko nə anga aday dā saa ga dəcə pa 'am anahan bay, əna sa naa tam mənuko tə alay ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu. ¹⁰ A mac anga mənuko, anga aday kwa à ga nə də məcak coy, kwa à ga nə mənuko tə sifa aya mba, dī njahay tə winen awan. ¹¹ Anga nan, viren anan məgala i zek ahay, aday men anan zek i zek ahay sa har lele kawa ana kwanay sa ga həna coy ata awan.

Andav sa 'am ahay

¹² Mərak a manay ahay, manay apan mi gak ikwen ayak kem nà, dəfen anan apan anà do a Yesu

ahay sa gak ikwen nga, aday tinen apan ti ga mer su way à wulen a kwanay inde ataya awan. Bahay a mənuko a daf atan nə sə tətakak ikwen anan cəved anahan. ¹³ Dəfen atan apan lele, ken atan anan asan zek bayak awan, anga mer su way a tinen sa ga à wulen a kwanay ata awan. Njihen tə zay à wulen a kwanay aya inde re.

¹⁴ Mərak a manay ahay, ma gak ikwen kem nə, gifen anan 'am anà dō sə isew ahay, viren anan məgala ana dō sə zlawan ahay, men anan zek anà dō bəle aya awan, aday kâ si yen nga tə dō ahay bay fok. ¹⁵ Gen anan ngatay anà zek a kwanay ahay, bina kâ si men anan anan sədœk anà dowan bay. Əna kwa siwa siwa dukwen, rəzlen anan à nga wa anà way lele aya à wulen a kwanay inde, mənəna sə mbədək anan dō azar aya à nga wa re. ¹⁶ Kwa siwa fok cəna, tislən mivəl. ¹⁷ Gen amboh kwa siwa. ¹⁸ Kwa kəkəma fok, ngəren anan anà Mbərom re, anga a nan nə guko matanan, mənuko dō a Yesu Almasihu ahay fok. ¹⁹ Kâ ticen anan alay pa 'am anà Apasay Cəncan a bay. ²⁰ Kâ kədiyen anan 'am ana dō maja'am a Mbərom ahay bay. ²¹ Gəzlen anan alay pi zek wa anà way ahay fok lele. Winen lele ataya nə, təmihen atan. ²² Zləmen anan anà sədœk a wura wura fok jiga awan.

²³ Mbərom a dō sə varak uko zay ata, à təra kwanay dō cəncan aya jiga awan. A ba anan apasay a kwanay, tə mivəl a kwanay, aday zek a kwanay fok, anga pə luvon aday Yesu Almasihu Bahay a mənuko i sa may ata nə, à njad pikwen wa way lelibay a bay. ²⁴ Mbərom a sə ngamak ikwen ata i ga anan, anga winen nə, a ga anan way anahan sa ja ataya hwiya.

²⁵ Mərak ahay, gen amboh anga manay ite. ²⁶ Jen anan 'am anà mərak ahay fok ta sə zlangay alay tə

alay. ²⁷ Na jak ikwen tə sləmay ana Bahay a mənuko Yesu nə, jingen anan derewel a anan pa 'am su dō a Yesu ahay fok.

²⁸ Bahay a mənuko Yesu Almasihu à gak ikwen sumor anahan.

**Derewel ana Pol sɛ
vinden ayak anà dɔ sɛ
Tesaloniki ahay
mɛ slala cew awan
Adakay way pɛ
deftere a anan**

Pol a jan 'am anà dɔ sɛ Tesaloniki ahay pa 'am sɛ amay ana Yesu, kawa anahan sa jan atan ayak à derewel anahan mama'am a inde ata awan. A alay ata nà, dɔ a tinen aya azar a tɛ pɛrahan azar anà atətak way sɛ miter mungwalay aya awan. Pɛ tinen nà, Yesu kà mak ahay coy, dɔ ahay tɛ sɛnak apan bay. Əna Pol a ja nà, wita mungwalay. A alay a Yesu i may ata nà, i tam anan dɔ anahan ahay, aday i gan sariya anà dɔ sa ngam 'am anahan itəbay ataya awan.

Nga sa 'am ahay

'Am didek a pɛ amay a Yesu Almasihu (1.1 - 2.17)
Aga amboh tɛ adakay way ahay (3.1-18)

Pol a jan 'am anà dɔ sɛ Tesaloniki ahay

¹ Sɛ vindek ayak derewel a anan nà, nen Pol, manay tɛ Silas tatə Timote. Ma jak ikwen ayak 'am à kwanay dɔ a Yesu ahay à wulen su doh sɛ Tesaloniki, kwanay dɔ a Bəbay a nuko Mbərom tɛ Bahay a nuko Yesu Almasihu ataya awan. ² Mbərom Bəbay a mənuko tɛ Yesu Almasihu Bahay a mənuko tã gak ikwen sumor aday tɛ varak ikwen zay a tinen.

Mbərom i gan sariya anà dɔ ahay mba

³ Mərak uno ahay, lele a nà, mɛ ngəran anà Mbərom anga kwanay kwa siwa siwa fok. Lele nɛ mɛ ngəran, anga kɛ zəgihen anan sa daf nga pɛ Yesu, aday kɛ zəgihen anan sɛ pəlay zek à wulen

a kwanay ahay inde re. ⁴ Anga nan kutok, à alay a manay əga mərak azar aya nà, manay apan mi həran nga anà zek anga kwanay. Ma jan atan nà, kwa kwanay apan ki sen lirew ahay tɛ cəved ahay cara cara pu dɔ sɛ jugwar pikwen wa 'am ahay dɛp nà, kwanay apan ki sɛmen anan, aday hwiya kɛ bənen anan adaf nga a kwanay pɛ Yesu tɛ alay cew cew awan.

⁵ Way ata a dəkay anan nɛ, Mbərom i gan sariya anahan anà dɔ ahay tɛ cəved lele a kutok. Kwanay ki sen lirew həna ata nà, anga bahay a Mbərom. Matanan, ki slen sa zla à bahay a Mbərom inde. ⁶ Ayaw, Mbərom nà, dɔ didek awan. Luvon a kà slak cəna, i man anan uda siked anà dɔ sa ga alay tɛ kwanay ataya awan. ⁷ Kwanay dɔ sa sa lirew həna ataya nà, i varak ikwen anjahay zay kutok. Manay dukwen, matanan re. Way ata i tɛra nà, à alay a ana Bahay a mənuko Yesu i dazay ahay à mburom wa tɛ mslay anahan ahay məgala aya, ⁸ à mamasl sɛ miresl sɛ uko inde ata awan. I ga anan alay tu dɔ sa san Mbərom itəbay ataya fok, i ga anan alay tu dɔ sa ngam ləbara ana Bahay a mənuko Yesu itəbay ataya fok. ⁹ Ti sa lirew nɛ ndəlekeke, aday Mbərom i i lize atan sɛ coy awan. Ti zla pɛ cakay ana Bahay a nuko Yesu bay, ti canan anà məgala sɛ mazlaɓ sɛ bahay anahan itəbay. ¹⁰ Way ataya ti tɛra nà, à luvon a aday Bahay a mənuko i may ahay ata awan. Pa pac a i nay ata nà, dɔ anahan ahay ti həran nga. Do sɛ dəfan apan ataya fok ti canan, ti həran nga re kutok. Ki gen inde à wulen su dɔ sɛ həran nga ataya awan, anga kwanay dukwen kɛ dəfen apan nga coy, bina ɓa mɛ dəkak ikwen anan ləbara a Yesu ata re asanaw?

¹¹ Anga nan kutok, ma taa gan amboh anà Mbərom anga kwanay.

Ma gan amboh nà, anga aday kâ njihen kawa dō anahan a sə walay ataya awan. Aday ma gan amboh anga aday â mak ikwen zek sa ga way lele aya kawa sa nak ikwen ata awan, aday mer su way a kwanay sa ga anga kə dāfen nga pə winen a ata awan. Kem anan, â ba kwanay tə mægala anahan ata ite. ¹² Natiya, dō ahay ti həran nga anà Bahay a mənuko Yesu anga kwanay kutok, aday dō ahay ti hərak ikwen nga anga winen re. Mbərom a mənuko tə Bahay a mənuko Yesu Almasihu ti ga matanan, anga sumor a tinen.

2

Do sə sədœk

¹ Mərak a manay ahay, u no sa ja 'am hənà nà, pə luvon a aday Bahay a mənuko Yesu Almasihu i sa may ahay ata awan, aday mənuko dī halan nga pa 'am. Ma gak ikwen amboh nà, ² kə wiwen anan nga i zek ahay kwayan'a, anga 'am ana dō ahay sa jəka luvon ana Bahay a mənuko i saa may ata nà, kə nak coy ata bay. Kwa â ga nə sa ja 'am ata nà, dō maja'am a Mbərom, kwa â ga nə dō sə wazay sa ja, kwa dō ahay tâ ja nə nen a sə vinde anan adəka, kə dāfen apan nga bay, kə jəjiren bay. ³ Dowan â sa njak kwanay bay jiga awan. Luvon ata i nay ahay ta 'am kəriya bay. Dō ahay bayak a ti vəze pə Mbərom, aday dō sə sədœk a ti i lize anan ù uko inde ata i nay ahay aday. Ata, luvon ata i nay ahay kutok. ⁴ Dō sə sədœk ata i gafan 'am anà dō ahay kwa sə həran nga anà ma fok, kwa sə həran nga anà zek a Mbərom awan. I ja nə winen a a zalay mbərom ahay fok. I zla ù doh sə mazlaḅ a Mbərom, i daf man sə njahay anahan à man ata awan, i təra anan zek anahan kawa Mbərom awan.

⁵ Kə sənən apan sabay kələdaw? A alay mənuko pə kərtek ata nà, na jak ikwen anan way ataya coy

asanaw? ⁶ Hənà tamak nà, awan inde sə gafan 'am sa nay ahay, aday kə sənən awan ata zle. Alay ata kə slak cəna, dō sə sədœk ata i nay ahay kutok. ⁷ Tə dīdek a cəna, dō ahay inde, tinen apan ti ga sədœk bayak a coy. Da san anan nà, anga Mbərom a kə mak uko zek sə dəkak uko anan way ata awan. Əna way a nen sa jəka ti nay ataya nə ti nay ahay fan bay, si dōwan a sə takan alay i idə ata kə zlak wa aday. ⁸ Ata aday, alay a i sla aday dō sə sədœk ata i sa nay ahay kutok. Yesu Almasihu Bahay a mənuko kə nak ahay à mazlaḅ anahan inde nà, i lize a wa dō sə sədœk ata awan, i vəzle apan apasay sa 'am anahan aday â mac. ⁹ Dō sə sədœk a sa nay ata nà, i nay ahay nə tə mægala ana Fakalaw, i ga way masuwayan aya cara cara sa njak anan dō ahay. ¹⁰ I may ahay nà, sa ga way lelibay aya cara cara sa njak anan dō aday saa lize ù uko inde ataya awan. Ti lize anga ta ngam sə pəlay 'am sə dīdek itəbay. Abay tâ ngam tiya nà, Mbərom kə təmak atan bidaw? ¹¹ Anga nan kutok, Mbərom kə cərwidək anan abayak nga a tinen aday tâ daf nga nə pə way mungwalay aya awan. ¹² Natiya awan, sariya i ban anan dō sa ngam sa daf nga pə dīdek a Mbərom itəbay əna ta gan may anà way lelibay ataya ata awan.

Mbərom a walay kwanay

¹³ Kwanay mərak aya aday Bahay a mənuko sə pəlay kwanay ataya awan, sumor a nà, mi ngəran à Mbərom anga kwanay kwa siwa siwa fok. Bina à alay a daliyugo winen mə ndakay a fan bay ata dukwen, Mbərom kə walak kwanay anga saa tam kwanay tə mægala sə Apasay Cəncan awan. Apasay ata a təra kwanay dō anahan ahay. A tam kwanay dukwen, anga kə dāfen nga pə dīdek a Mbərom ata awan. ¹⁴ Anga nan,

à alay a manay sə ďakak ikwen anan ləbara sa 'am a mugom ata nà, a ngamak ikwen pə cakay anahan, anga aday kə njiden anan mazla6 ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu.

¹⁵ Anga nan, mərak a manay ahay, tiven nə njanjan lele, bənen anan way a manay sə tətakak ikwen anan ataya awan. Kwa á ga nə mə tətakak ikwen anan ta 'am, kwa á ga nə mə vindek ikwen anan ayak avinde pə ďerewel, bənen anan lele.

¹⁶⁻¹⁷ Bahay a mənuko Yesu Almasihu a ta nga anahan a aday Mbərom Bəbay a mənuko, tš varak ikwen mągala aday gədan sa ga way lele aya aday sa ja 'am sə way lele aya hwiya ite. Bina Mbərom a pəlay nuko, aday tə sumor anahan i varak uko mągala hwiya, aday i mak uko zek sə ďəfan ide anà way a lele saa nay ahay pa 'am ata re.

3

Gen anan amboh à Mbərom anga manay ite

¹ Mərak a manay ahay, 'am uno mə mbəsak a sa ja nà, həna: Gen anan amboh à Mbərom anga manay ite, anga aday ləbara ana Bahay a mənuko Yesu á zla bəse pa 'am pa 'am, aday do ahay tš ďəfan apan kawa ana kwanay a sa ga həna ata ite. ² Anga manay ďukwen, gen anan amboh, anga aday á gan umo nga pu do sə səďək ahay wa. Anga sə təma way a manay sa ja ataya nà, do ahay fok bay.

³ Əna Bahay a mənuko nà, winen do didek awan, i mak ikwen zek sə təra do mągala aya awan, aday i ba kwanay pə Fakalaw wa re. ⁴ Bahay a mənuko awan a man umo zek sa ďaf pikwen nga hwiya. Ma san zle re, ki gen anan way a manay sa jak ikwen gen ataya, aday ki ti gen anan hwiya azanan re ata awan. ⁵ Bahay a mənuko á mak ikwen zek

à mível a kwanay ahay inde, anga aday kə sənen anan nə Mbərom a pəlay kwanay kəkəməw ata awan, aday kə səmen anan anà ďəce ahay kawa Yesu Almasihu awan.

Kuwaya á ga mer su way

⁶ Mərak a manay ahay, manay apan mi jak ikwen tə sləmay ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu nà, do sə isew ahay á wulen a kwanay inde ataya nə kə njihen pə kərtek a tə tinen bay. Bina tinen tə təmahak 'am a manay sa jak ikwen ataya itəbay. ⁷ Kə sənen anjahay a manay á wulen a kwanay zle, aday lele ďukwen njihen kawa ana manay ata re. A alay a manay ága kwanay nà, manay isew aya bay asanaw? ⁸ Ma pak ďaf a ďowan kəriya bay, ma lar zek adəka nə pi mer su way aday má pan way i zek a manay ahay, kwa á ga nə sə luvon, kwa á ga nə sə sipec, anga a nan umo sə vawak ikwen nga ta 'am sə way sa pa a manay ahay bay. ⁹ Ma ga matanan ata nà, a nan sa ja nà, mə cəcihek pikwen wa ďaf nə, ma gak way lelibay a bay, əna a nan umo tə minje a manay adəka nə sə tətakak ikwen anan way. ¹⁰ A alay a manay ága kwanay ata ďukwen, ma jak ikwen nà, kak ďowan a a nan sa ga mer su way bay cəna, á pa way bay ite re.

¹¹ Mə vindek ikwen ayak həna matanan ata nà, anga mə slənek do ahay inde á wulen a kwanay a nan atan sa ga mer su way itəbay, tinen isew aya awan. Əna ta gan may cəna, sə dazay á 'am sə do ahay inde so. ¹² Tə sləmay ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu nà, manay apan mi gafan 'am anà zahav su do kətanen ataya, tš mbəsak way ataya aday tá ga mer su way sa njad anan ďaf a tinen cite re.

¹³ Mərak a manay ahay, kwanay ite nà, ká si yen nga bay, pərihen anan azar sa ga way lele aya awan. ¹⁴ Kak ďowan a kə bənak anan 'am a

manay a sə vindek ayak à dɛrewel a anan inde ata bay cəna, sənən anan dɔwan ata lele. Ká sa jipen tə winen sabay aday waray á gan. ¹⁵ Əna kí cen apan kawa winen dɔ manidɛ bay. Jen anan apan adəka nə tə cəved lele awan, anga winen mərək a kwanay hwiya.

Andav sa 'am ahay

¹⁶ Bahay a mənuko Yesu, dɔ sə varak uko zay ata, á varak ikwen zay kwa siwa siwa fok, kwa kəkəma fok, tə alay anahan awan. Yesu Bahay a mənuko á njahay tə kwanay a fok ite.

¹⁷ Nen Pol, na jak ikwen ayak 'am. Nə vindek ayak 'am a anan nə, tə alay uno awan. Na taa vinde sləmay uno pə dɛrewel uno ahay fok matanan. Həna anan nə, alay uno awan. ¹⁸ Bahay a mənuko Yesu Almasihu á gak ikwen sumor à kwanay a fok.

**Derewel ana Pol sə
vinden ayak anà
Timote
mama'am ata awan
Adakay way pə
deftere a anan**

Timote a taa man zek anà Pol à man sa bar anahan ahay ti mer su way. Həna Pol a vinden ayak derewel a anan anà Timote nà, way sa man zek anà egliz wiya aya awan. A nan à Pol nà, ləbara a Yesu mugom a anan à ta 'am kwa aha. Anga nan, a dakan anan ayak anà Timote nə miter mungwalay aya inde, tinen apan ti gəzla do ahay pi zek wa à egliz ahay inde. Aday dukwen, Pol a dakan anan anjahay tədə do a Yesu ahay ti gan may à egliz ata awan.

Nga sa 'am ahay

Anjahay sə do ahay à egliz inde
(1.1 - 3.13)

Adakay way pə miter mung-
walay aya awan (3.14 - 4.5)

Adakay way anga maced sə egliz
ahay (4.6 - 6.21)

Pol a jan ayak 'am anà Timote

¹ Sə vindek ayak derewel a anan nà, nen Pol, do maslan ana Yesu Almasihu. Sa daf nen do maslan a nà, atə Mbərom, do sa tam mənuko, tə Yesu Almasihu, dowan a mənuko sə dəfan ide ata awan.

² Nə vindek ayak derewel a anan nà, akiken Timote. Iken kawa wan si zek uno awan, anga iken do sa daf nga pə Yesu.

Atə Mbərom Bəbay a nuko tə Yesu Almasihu Bahay a nuko tã gak sumor, tã varak zay a tinen, aday kã gan atan i zek wa ite re.

Atatak way su do mungwalay aya awan

³ 'Am uno sa jak à alay a nen apan ni zla way uno pə daliyugo sə Makedoniya ata nà, ni mənahan

ayak həna nà, anà 'am ata re. Na jak nà, njahay à Efesus, bina do ahay inde à Efesus, tinen apan ti tətakan anan 'am sə mungwalay ahay anà do ahay. Anga nan, gafan atan 'am. ⁴ Jan atan nà, tē mbəsak sə ngwedəsl 'am kəriya aya awan, tē mbəsak 'am sə baslay zahav ahay. Way ataya nà, 'am kəriya ca, 'am sə zəbəy avad' awiyaway à wulen su do ahay inde kəriya awan. 'Am ata dukwen i man zek anà do sa daf nga pə Yesu ahay bay. Aday i man atan zek sa ga mer su way sa zlan à nga anà Mbərom bay re. ⁵ Dakan atan anan, anga aday tē pəlay do ahay tə mivəl kərtek a lele, mənəna sə bayak nga sa ga mbadəire, aday ta sa daf nga pə Mbərom tə didek a acəkan.

⁶ Azar su do aya nà, tə zluwek à cəved' wa, ta ma nga sə ngwedəsl nə 'am kəriya aya awan. ⁷ Abay ta gan may adəka nà, sə tətakan anan 'am a Mbərom anà do ahay. Əna cəkəbay, tinen a nà, ta ga nə, sə ndərəfraf si zek, bina tə gəzlan alay pi zek wa anà way a tinen sə tətakan anan anà do ahay ata bay.

⁸ Mənuko nà, da san zle, Tawrita a Musa nə lele, kak dowan a kə pərahak anan azar tə didem a nà, na. ⁹ Asa, sənuko apan aday re, Tawrita ma var a, anga do sa ga way lele aya ata bay, əna ma var adəka nà, anga do lelibay aya awan, anga do sə vəze pə Mbərom ahay, anga do sə dəfan apan anà Mbərom bay ataya awan, anga do mə tahasl aya awan, anga do sə həran nga anà Mbərom bay ahay, anga do sə təra anan 'am a Mbərom à məndak ahay, anga do sə lize anan atə bəbay tə may a tinen ahay ataya awan, aday anga do sa vad nga su do ahay azar aya re, ¹⁰ anga do sa ján uho ahay, aday anga do sə nahay tə do ahay nə kawa su do zənzen a sabay ataya awan, anga do sə sukom a way tə do ahay bile aya coy ata awan, anga do sa gad mungwalay

ahay, aday anga dō sə mbađan pa nga wa anà mungwalay ahay ataya re. Ayaw, Tawrita a Mbərom ata ma var a nà, anga dō sa ga way lelibay aya fok sa nes anan 'am a Mbərom a nuko sə tətak lele ata re. ¹¹ Sə đakak uko anan way ataya nà, ləbara mugom a mbala a Mbərom, winen dō sə mazlađ, aday dō sə ngama ata awan. Sə mbuko anan 'am sə ləbara mugom ata à alay inde nà, winen awan.

Pol a ngəran à Yesu Almasihu anga sumor anahan

¹² Nen nà, nen apan ni ngəran anà Bahay a mənuko Yesu Almasihu, dō sə vuro məgala sa ga mer su way anahan ata awan. Nə ngəran anga kə đəfak nga pi nen ta sə mbuko anan mer su way anahan à alay inde. ¹³ Kurre ata nà, nen nə jənak anan pa 'am anà Mbərom, nə jugurak 'am pu dō anahan ahay wa, aday na gak anan alay tu dō anahan ahay tə mindel re. Əna winen kà gak uno sumor anga a ca upo nà, na san awan bay, aday nen nə đəfak nga pə winen a bay re. ¹⁴ Natiya, Bahay a mənuko Yesu Almasihu kà gak uno sumor məduwen a sa đaf nga pə winen a, aday kə varak uno məgala sə pəlay dō ahay tə asan zek anahan awan.

¹⁵ Ihe, nga sa 'am đidek a həna, aday u no nà, kuwaya à təma anan tə mivəl kərtək awan. 'Am ata nà, natiya: Yesu Almasihu a nay pə daliyugo nà, anga sa tam anan dō sə atahasl ahay. Aday cəkəbay bahay nga su dō sə atahasl aya nà, nen a adəka bugol. ¹⁶ Əna na gak anan i zek wa anà Yesu, nen bahay nga su dō sə atahasl ahay. Ti nen kutok, Almasihu Yesu a kan anan ahay ngatay anahan a sa ndav bay ata anà dō ahay, anga aday tà đaf apan nga aday tà njad sifa sa ndav bay ata re. ¹⁷ Kuwaya à zambađ a Mbərom

Fetek, Ba Məduwen. Winen nà, a mac itəbay, dōwan a canan itəbay re. Mbərom nà, winen kərtəkətəkke. Kuwaya à həran nga, à varan mazlađ pa sə viyviya awan. Amen.*

¹⁸ Iken ite, wan uno Timote, həna nə mbəsakak anan atətak way anaya à alay anak inde, kawa ana dō maja'am a Mbərom ahay sa ja anga iken kurre ataya aday. 'Am ataya ti varak məgala sa ga məgəzləga sə tavan à nga wa anà 'am a Mbərom. ¹⁹ Ki mba apan sa đaf nga pə Mbərom lele tə mivəl kərtək awan. Əna azar su dō a aya nà, tə ngəmak sa ga matanan bay. Anga nan kutok, tə mbəđahak anan ləen anà cəved a Mbərom, aday tə lizek. ²⁰ A wulen su dō ataya nà, atə Himeniyas tə Aleksandire inde à wulen a tinen. Nə mbəsakak atan pə alay ana Fakalaw, aday tə mbəsak sə jənan pa 'am anà Mbərom.

2

Adakay way pa 'am sa ga amboh

¹ Mama'am sə way, aday u no sə dakan anan ayak ù dō a Yesu ahay nà, həna: Gen anan amboh à Mbərom, dəbuken anan, ngəren anan anga dō ahay fok. ² Gen anan amboh a Mbərom anga bahay ahay, tu dō məduwen aya awan, anga aday đə njahay səkəffe zay ta sə đəfan apan anà Mbərom, aday ta sa ga way lele aya sə cəđan à Mbərom bay ata awan. ³ Ki gen matanan nà, wita lele, i zlan à nga anà Mbərom, dō sa tam nuko. ⁴ A gan may dō ahay fok tà tam, tà san đidek sə way ahay. ⁵ Anga Mbərom a nà, winen kərtəkətəkke, aday dō sə japay anan Mbərom pi zek tə dō ahay dukwen, winen kərtəkətəkke re, winen nà, Yesu Almasihu. ⁶ Winen kà nak ahay, kə varak anan nga anahan sa mac anga sə bəmbađ anan dō ahay fok. Natiya kutok, à alay a

* 1:17 Amen, kawa sa ja nà, à təra matanan.

Mbərom sə walay ata nà, Yesu a dəkay anan nə Mbərom i tam anan do ahay. ⁷ Anga nan, Mbərom kə tərak nen do maslan anahan sa zla saa tətakan anan way anà do sə pəra ahay, anga aday tã daf nga pə Yesu tə didek awan. Way ma ja a anaya nà, didek aya awan, mung-walay uda ibay.

Anjahay su do a Yesu ahay à egliz

⁸ Natiya awan, na gan may mungol ahay tã ga amboh kwa aha fok, əna tã ga nə tə mivél mə banay awan, mənəna way ma caḅ a, aday tə kuzom a bay re. ⁹ Uwar ahay dukwen, tã ban zana aday tãde a zla pi zek sa ban ata awan. Tã sa wahay nga sə zlapay anan, anga aday do ahay tã canan atan ata bay re. Tã laway way sə gura ahay pi zek kabay məmbətembəte ahay bay. Kabay tã pak zana sə dala bayak aya pi zek bay re. ¹⁰ Aya əna, way sə ndakay do adəka nà, aga mer su way lele awan, mer su way kawa sə uwar lele aya sa jəka tə dəfan apan anà Mbərom ataya awan. ¹¹ U doh a Mbərom nà, uwar ahay tã pəkan sləmay anà atətak way səkəffe lele tə anahay nga awan. ¹² Nə varak anan cəved anà uwar ahay sə tavay pa 'am su do mungol aya sə wazan atan bay, tã lavan nga anà mungol ahay bay re, əna tã njahay way a tinen tete. ¹³ Anga Mbərom a ndakay pa 'am nà, Adama, aday a ndakay Hawa à dəba wa kutok. ¹⁴ Aday asa, Fakalaw a nay, a njak nà, Hawa, bina Adama bay. Natiya uwar ata kə dazak i ines inde. ¹⁵ Tə winen ata təkə dukwen, Mbərom i tam atan re, anga tinen nà, may a nukə ahay. Əna si ti jəra sa daf nga pə Yesu, sə pəlay do ahay, sa ga way lele aya awan, aday ta sə təra do sə waray ahay re.

3

Mer su way ana do sə njahan pa

'am wa anà do a Yesu ahay

¹ Ihe, 'am didek a həna: Kak dowan a kə gak anan may sə təra do sə lavan nga anà do a Yesu ahay nà, wita kə pəlak mer su way lele awan. ² Əna do sə lavan nga anà do a Yesu ahay nə anjahay anahan a à ga nà, natiya: Ines à ga inde apan aday sə gədan anan apan azar bay. Uwar à ga inde apan dukwen kərtek coy. A təra do sə jinje bay, à təra do ma san nga awan, à gəba mazlaḅ pi zek wa bay, à təma mbəlok ahay lele. A mba apan sə tətakan anan way à do ahay lele. ³ A vaway nga tə mahay bay. A cakal 'am tə do ahay bay, à təra adəka nà, do tete awan. A jugwar 'am bay, aday à ga ubor pə dala bay re. ⁴ A lavan nga anà gulom su doh anahan tətə, à jan pə akəta anà gwaslay anahan ahay tə cəved awan, aday tã dəfan apan lele. ⁵ Bina, kak dowan a kə mbak apan sə lavan nga anà gulom su doh anahan tətəbay nà, i mba apan sə lavan nga anà do a Yesu ahay tətəbay re asanaw?

⁶ Kak ki dəfen dowan a aday i lavan nga anà do a Yesu ahay nà, kə sa dəfen do sə təma Yesu Almasihu həniniye mba ata bay, bina winen mbəlok a mba nà, hinahibay i i har nga i mer su way ata inde. Ata dukwen, Fakalaw i njad apan alay sa 'am aday Mbərom dukwen i gan sariya re. ⁷ Dowan ata nà, anjahay anahan à ga nə lele aday kwa do sa san Mbərom bay ahay təkede tã dəfan apan. Bina, kak matana bay cəna, do ataya ti njad sə gədan azar pə ines anahan ahay ata dukwen, i slahay à alay a Fakalaw inde kutok.

Do si mer su way ahay à egliz ahay inde

⁸ Həna asa, anjahay ana do si mer su way ahay à egliz ahay inde nà, natiya: Tə gəba mazlaḅ pi zek wa bay, miresl à ga à 'am a tinen ahay inde cəwcew bay, tã varan zek anà mahay bay, tã sa ga ubor aday sə

pəlay dala tə cəved sə danakay bay.
⁹ Sumor a nà, t̄ dəfan apan anà 'am
 ana Mbərom sa kak uko anan ahay
 uho ata nà t̄hhe lele tə mivél k̄rtek
 awan. ¹⁰ Ki sa d̄fen anan d̄o ataya ĩ
 mer su way inde nà, d̄o a Yesu ahay
 t̄a ca pə anjahay a tinen a lele aday.
 Ata kak ines inde patan s̄ə ḡədan
 atan anan apan azar ibay nà, t̄i d̄af
 atan à mer su way inde kutok.

¹¹ Uwar ahay d̄ukwen t̄ə ḡəba ma-
 zlaḅ pi zek wa bay, t̄ə ḡədan azar a
 d̄owan bay, t̄ə vaway nga bay, aday
 d̄o ahay t̄a d̄af patan nga kwa à ma
 inde anaw fok.

¹² D̄o si mer su way ataya nà,
 uwar à ga inde patan d̄ukwen
 k̄rtek k̄rtek coy, t̄ə lavan nga anà
 gwaslay a tinen ahay aday anà
 gulom su doh a tinen ahay t̄əte.

¹³ Aday kak d̄o ataya ta gak anan
 mer su way a tinen t̄ə cəved a nà,
 d̄o ahay ti d̄əfan atan apan, aday
 ti mba apan s̄ə d̄akay anan 'am
 a Yesu n̄ə ndəndan lele, anga t̄ə
 t̄əmahak Yesu Almasihu t̄ə mivél
 k̄rtek awan.

Nga sa 'am pə d̄idek a Mbərom

¹⁴ Abay n̄ə jalak sa zlak ayak à
 man anak b̄əse, əna h̄əna suwan
 n̄ə vindek ayak d̄erewel a anan
 tamak. ¹⁵ H̄əna kwa n̄ə sak a zlak
 ayak b̄əse sabay d̄əp nà, d̄erewel a
 anan ĩ d̄akak anan anjahay s̄ə d̄o
 ahay à gulom su doh a Mbərom
 inde. Gulom su doh a Mbərom nà,
 winen Egliz, kawa sa ja nà, d̄o a
 Yesu ahay. Egliz nà, winen kawa
 saray galak sa ban anan d̄idek a
 Mbərom bahay s̄ə sifa. ¹⁶ T̄ə d̄idek
 a, way a mi d̄er a pə cəved sa d̄af
 nga pə Yesu ata nà, way m̄əduwen
 awan:

Yesu Almasihu nà, a nay ahay à
 mburom wa.

A t̄əra d̄o z̄enzen awan.

Apasay a Mbərom k̄ə v̄ədak panan
 awiyaway

ta s̄ə d̄akay anan, winen d̄o
 d̄idek awan.

Masley a Mbərom ahay t̄ə canak
 anan.

D̄o s̄ə p̄əra ahay t̄ə sl̄enek l̄əbara
 anahan awan.

D̄o s̄ə d̄aliyugo ahay t̄ə d̄əfak apan
 nga.

Mbərom a cakafak anan ayak à
 man s̄ə mazlaḅ anahan inde
 à mburom,
 p̄ə cakay anahan awan.

4

*D̄o s̄ə t̄ətakan anan way mung-
 walay aya anà d̄o ahay*

¹ Apasay a Mbərom k̄ə jak anan
 'am a d̄idek ata kurre a coy, a wa:
 Azanaka pa 'am nà, azar su d̄o
 ahay ti mb̄əsak sa d̄af nga pə Yesu,
 aday ti p̄ərahan azar anà at̄ətak
 way s̄ə apasay s̄ə mungwalay ahay
 t̄ə at̄ətak way s̄ə setene ahay. ² D̄o
 s̄ə t̄ətak way ataya nà, tinen d̄o s̄ə
 mb̄əd̄əmb̄əd̄ə ahay, aday tinen d̄o
 s̄ə mungwalay ahay re. Mivél su d̄o
 ataya nà, mi nes aya awan, kawa
 t̄ə nd̄əzak atan anan zlac t̄ə njamde
 ma ga uko nḡəlaḅaḅa ata awan.

³ D̄o s̄ə mungwalay ataya nà, tinen
 apan ti gafan 'am anà d̄o ahay s̄ə
 ḡəba uwar, tinen apan ti gafan 'am
 anà d̄o ahay sa pa way sa pa azar
 aya awan. Aday c̄əkəbay Mbərom
 a var anan way sa pa ataya nà,
 anga aday d̄o ana Yesu Almasihu
 ahay sa san d̄idek s̄ə way ataya t̄a
 pa ta s̄ə nḡəran apan anà Mbərom.
⁴ Anga way a Mbərom m̄ə ndakay
 aya c̄əna, fok lele. Way aday sa lar
 anan wa nà, ibay. Di mba apan s̄ə
 nḡəran à Mbərom aday d̄i pa way
 sa pa anuko ahay kutok. ⁵ Bina
 way sa pa ataya nà, lele, anga 'am
 a Mbərom t̄ə amboh anuko ti t̄əra
 atan c̄əncan aya pa 'am a Mbərom.

*D̄o sa gan mer su way anà Yesu
 Almasihu lele awan*

⁶ Natiya kutok, ka sak a t̄ətakan
 anan way a iken a s̄ə sl̄əne a anan
 anà d̄o a Yesu ahay nà, iken n̄ə
 d̄o sa gan mer su way a Yesu Al-
 masihu lele awan. Ata nà, iken
 k̄ə t̄ərak d̄o ma har awan, à 'am a
 Mbərom inde, anga k̄ə varak anan

way sa pa sa 'am a Mbərom anà zek anak, aday kə njadak məgala à atətak way a iken sə pərahan azar tə mətəndəron ata awan. ⁷ Əna avəved 'am kəriya aya nà, kə pəkan sləmay bay. Sumor a nà, anjahay anak à zəga apan sa ga nə lele pa 'am a Mbərom sidew sidew adəka. ⁸ Kə kətahak anan zek anak nà, lele anahan a inde nə mənjoek coy. Əna anjahay anak a kà gak lele pa 'am a Mbərom nà, wita i mak zek à way ahay inde bayak awan, anga ki njad sifa həna, aday azana pə uho sa nay ata dukwen, ki njad re. ⁹ Əna ihe, nga sa 'am ata nà, didək awan. Sumor a nà, kuwaya à təma anan à mivel anahan inde fandar kwayan'a. ¹⁰ Anga nan mənuko apan dī ga mer su way ndəlekeke, mənuko apan dī ga danda a mba. Mənuko apan dī dəfan idə anà Mbərom, bahay sə sifa, winen do sa tam anan do ahay fok, aday məzakay a nà, mənuko do sa dəf nga pə Yesu Almasihu ahay.

¹¹ Timote, iken tavay nà, njənjan lele, aday dakan anan way a anaya anà do a Yesu ahay. ¹² Iken nà, gwaslay aya mba, əna tədə nà, dowan à sa kədəy iken anga nan bay. Kan anan anà do a Yesu ahay adəka nà, minje lele awan, ta 'am anak sa ja, tə azla anak, tə asan zek anak, tə cəved anak sa dəf nga pə Yesu tə mivel kərtek ata awan, tə anjahay anak à cəncan sa 'am a Mbərom inde ata fok. ¹³ Var a nga anak sə dakan anan Deftere a Mbərom anà do a Yesu ahay, wazan atan, tətakan atan anan way ahay hus pə luvon uno saa dəzlek ayak ata awan. ¹⁴ Kà sa ca pə məgala a Mbərom sə varak ata nə kawa way sə gəsle anan bay. A varak anan kurre tə dungo ana do maja'am anahan, aday məced sə egliz ahay dukwen tə dəfak anak alay pa nga à alay a iken sə təma magwagway ata awan.

¹⁵ Gan nga anà mer su way

a anan ata nà, lele, kà sa gan məsəfaya bay. Aday do ahay fok, ti canan anà mazlaḅ si mer su way anak i zla pa 'am pa 'am. ¹⁶ Gan nga anà zek anak, dəfan idə anà atətak way anak re. Ka gak anan mer su way anak ahay lele nà, iken tu do sə sləne atətak way anak ahay fok, ki təmen.

5

Azla ana do a Yesu ahay pa 'am a Mbərom

¹ Iken Timote, kà sa ngəraz pu do məced a bay. Kak winen kà gak way lelibay a nà, jan apan zəhha kawa winen bəbay anak. Njavar ahay dukwen, jan atan apan kawa tinen mərak anak ahay. ² Uwar məduwer ahay nà, jan atan apan kawa tinen may anak ahay. Dalay sə uwar ahay ite nà, jan atan apan kawa tinen dənəbay anak ahay aday fok, tə mivel kərtek awan.

³ Mədukway sə uwar ahay nà, gan atan nga lele, anga hinahibay dowan a tinen ahay inde sa gan atan nga ibay. ⁴ Hinahibay mədukway sə uwar ata nà, wan anahan inde, kabay wan sə kutov anahan ahay dukwen inde. Kak matanan nà, wan ataya tē tətak mer su way sə dəfan apan anà may a tinen ahay ta sa gan atan nga lele, kawa ana bəbay a tinen ahay sa gan atan ahay nga à alay ata awan. Ata, mer su way a tinen ata i zlan à nga anà Mbərom a kutok. ⁵ Aday hinahibay mədukway sə uwar hinen inde, aday dowan sa gan nga ibay ata nà, winen i dəfan idə à Mbərom, i gan amboh luvon tə ipec, anga aday Mbərom à man zek. ⁶ Əna mədukway sə uwar hinen inde, winen a ga nə way sa zlan à nga dəkdek ata nà, kwa à ga nə winen inde tə sifa mba dəp nà, winen kawa do ma mac awan. ⁷ Matanan, dakan anan 'am a anan anà do a Yesu ahay lele, anga aday dowan à sa gədan atan azar bay.

⁸ Əna hinahibay dō hinen inde nā, a gan nga anā dō anahan ahay itəbay, kwa dō sə gulom su doh anahan ahay təkede, a gan atan nga bay re. Ata nā, winen kə zluwek à cəved sa daf nga pə Yesu ata wa. A ga nə way aday kwa dō sa san Mbərom bay ahay dukwen ti ga way ata bay re ata awan.

⁹ Kā sa vinde sləmay sə mədukway sə uwar à dərəwel inde kəriy kəriy bay, si ava a uwar ata kə dəzlek kwa kuro mbərka, aday dukwen a zla à mbaz nā, saray kərtektəkke coy re. ¹⁰ Sumor a dukwen, dō ahay tē ndəran sləmay anga mer su way anahan ma ga lele ataya aday. Kawa sa ja nā, kə dədukok anan gwaslay anahan ahay lele, kə təmahak mbəlok sa taa zlak ayak əga winen ataya lele, kə gak anan mer su way lele awan anā dō a Yesu ahay, kə mak anan zek anā dō ahay à dəcə a tinen ahay inde, aday kə gak mer su way lele aya cara cara fok aday ki sa vinde sləmay anahan à dərəwel inde.

¹¹ Əna sləmay sə mədukway sə uwar aya aday tinen wan aya mba ata nā, kə vinde sləmay a tinen à dərəwel inde fan bay. Bina hinahibay haway sa mbaz kə sak a gan atan nā, ti mbəsak sə pərahan azar anā Almasihu. ¹² Ata ta sak ə ga way matanan ata nā, tə nəsek, Mbərom i gan atan sariya, anga tə pəsakak anan 'am a tinen ma ban a anga sa jəka ti gan mer su way anā Mbərom ata awan. ¹³ Bina ka sak a vinde anan sləmay a tinen à dərəwel inde nā, ti ga isew, ti bar awan à wulen su doh fok, doh tu doh. Aday sə cəbak jiya dukwen, ti bəbal awan ta 'am kəriya awan, ti slahay à 'am aday abay kə cak atan anan bay ata re, aday 'am tədə sa ja bay ata nā, tinen ti ja anan. ¹⁴ Anga nan, mədukway sə uwar a wan ataya inde matanan

nā, na gan may nə tā zla à mbaz asa, ti wahay wan, ti gan nga anā gulom su doh a tinen ahay. Ata dō manide ahay ti njad sə gədak uko azar sabay. ¹⁵ Tə didek a acəkan nā, azar sə mədukway sə uwar aya nə, tə zluwek à cəved a Mbərom wa, aday tə pərahan azar anā Fakalaw cukutok.

¹⁶ Kak uwar a inde aday a daf nga pə Yesu lele, aday mədukway sə uwar inde əga winen nā, ə gan nga lele. Bina ə sa mbakan anan 'am a pa nga ana egliz bay. Ata nā, egliz i mba apan sa gan nga anā mədukway sə uwar a aday dōwan inde sa gan nga ibay sə didek didek ata awan.

¹⁷ Natiya asa, kak məcəd sə egliz ahay ta gak anan mer su way a tinen ata lele nā, tədə ti njad magwagway a tinen nə məcəpar cew. Aday mə zakan a jiga nā, anā dō sə wazay ahay aday tu dō sə tətakan anan way anā dō ahay ata awan. ¹⁸ Anga Deftere a Mbərom a ja nā: «Ə alay a sla winen apan i gak mer su way à guvo nā, kə sa banan mbulo pa 'am anga sə gafan 'am pə arac way bay.*» Matana re: «Dō si mer su way cəna, i pa nə way sə herreḅ anahan.†»

¹⁹ Hinahibay, dōwan a i zlak ayak à man anak sa ra 'am pə məcəd sə egliz, i jak nā: «Məcəd sə egliz a tiya ata nā, kə gak way lelibay awan.» Natiya, kə sa təma 'am ata kwayan'a fan bay. Sumor a nā, sləne 'am ata pə dō ahay wa cew kabay pə dō ahay wa maakan aday ki sa jəka acəkan nā, na. ²⁰ Dōwan a kə gak ines nā, jan apan i ide sə dō ahay inde kəzlek, anga aday dō azar aya tē jəjar sa ga ines ite.

²¹ Timote, nen apan ni jak ayak 'am a anan pa 'am ana atə Mbərom tə Yesu Almasihu aday pa 'am ana maslay a Mbərom a mə walay ataya re. Kem, dəfan apan anā 'am uno

* 5:18 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 25.4. † 5:18 Ca pə Lukas 10.7.

sa jak ataya fok ite. Kem â nak asa, kâ sa gəzla anan dō ahay pi zek wa bay. Pəlay atan nā, hərro à alay kərtek a wa. ²² Dowan a aday a nak sə varan mer su way sə lavan nga anā dō a Yesu ahay nā, kâ sa ga hologor sə dəfan alay pa nga fan bay. San anan dōwan ata lele aday. Aday asa, kâ sa slahay ĩ ines su dō inde bay, gan nga anā zek anak.

²³ Timote, kâ sa a'am vərre bay, suwan sa apan mahay mənjkək anga dəvac sə kutov anak a sidew sidew sə varak bəle ata awan.

²⁴ Ines su dō a azar aya a nā, kâ cak uho mənjkəna alay sə sariya a sə dəzley ahay, əna su dō a azar a ite nā, kâ cak uho fan bay, si pə dəba a wa. ²⁵ Matana re, mer su way lele aya nā, ti kay uho kutok. Kwa abay ā ga nə hana mi dər aya mba dəp nā, ti naa kay uho təktek.

6

¹ Bile ahay fok tē dəfan apan anā bahay a tinen ahay nā, lele. Ata dō ahay ti gədan azar anā Mbərom tē atətək way a nuko ahay sabay. ² Hinahibay, bile inde aday bahay anahan nē, winen dō a Yesu nā, bile ata ā dəfan apan hwiya, bina ā sa kədəy anan anga sa jəka tinen tē mərək à sləmay ana Almasihu inde ata bay. A gan mer su way nə lele, zal anā bahay hinen ata, anga bahay anahan ata nā, winen dō a Yesu, aday Mbərom a pəlay anan re.

Timote, way a anan ataya nā, dakan anan ũ dō a Yesu ahay nə lele, aday tā ban anan.

Do sə tətək way mungwalay aya awan

³ Kak dōwan a kə gəbak 'am sə tətək way anahan hinen cara nā, winen kə təmahak didek sa 'am mbala ana Bahay a nuko Yesu Almasihu sə dəkak uko anan ata sabay. Aday dōwan ata kə təmahak atətək way a mənuko pə ənjahay su dō ahay pa 'am a Mbərom sabay re.

⁴ Kak matanan nā, winen dō sa har

nga kəriya awan, a san awan bay. A gan may nə anā avəved' am, ta sa vadawiyaway pa 'am ahay sə zəban atan ahay nə atəre coy. Matanan, dō sə pəkan sləmay anā way ataya nā, ti ga sərak ahay pi zek, ti cakal 'am, ti jan 'am ma caḅ aya ĩ zek ahay, ti bayak way lelibay aya pu dō ahay, ⁵ ti vəved' am nə hway apan. Anga abayak nga su dō ataya nā, kə nəsek, way didek a dükwen ta san sabay re. Tinen tē bayak ĩ ga nā, à cəved sə pərahan azar à Yesu inde nā, ti njad wa zlile.

⁶ Ayaw, dē pərahan azar anā Yesu nā, dī njad wa magwagway məduwen awan. Əna way aya inde puko à alay inde ataya nā, dē kədəy atan bay. ⁷ Tē wahay mənuko pə daliyugo nā, awan inde puko kwa mənjkək ibay. Matana dī mac way a nuko nā, dī gəba awan à alay inde bay re. ⁸ Natiya kak hana mənuko apan dī njad way sa pa tē zana sa pak pi zek cəna coy, tasluko mivel anga way ataya awan. ⁹ Dō sa gan may anā zlile tē mindel ataya nā, Fakalaw ĩ njak atan, aday ĩ njad patan alay sa 'am sa mbazl atan à balay anahan inde. Ubor kəriya aya cara cara ti njad sa nes atan, ti lize atan sə coy. ¹⁰ Anga ubor sə pəlay dala nā, a təban cəved anā sədək ahay cara cara fok. Azar su dō aya nə ta gak apan ubor tē mindel, hus pa sə zluwe atan à cəved a Mbərom wa. Anga nan kutok kə gəbak atan ahay 'am ahay bayak awan.

Andav sa 'am a Pol anā Timote

¹¹ Həna kəmaya Timote, iken nə dō a Mbərom ata nā, hawan anā way a lelibay ataya awan. Jəra zek sə tēra dō didek a pa 'am a Mbərom. Pərahan azar anā cəved a Mbərom nə lele, daf nga pə winen a hwiya. Pəlay anan dō ahay, səman anā way ahay, njahay way anak səkəffe. ¹² Jəra zek anak anga aday sa ga vərəm pə cəved a Mbərom lele. Njad a sifa sa ndav bay ata

awan. Mbərom a ngamak nà, pə sifa ata awan, aday ka ga side sə adaf nga anak pə Yesu nà, pa 'am sə do ahay bayak awan. ¹³ Nen apan ni jak 'am həna pə ide a Mbərom, do sə varan sifa anà way ahay fok, aday pə ide anà Yesu Almasihu, dowan a sə dakay anan way didek aya pa 'am ana guverner Pontiyos Pilatu ata awan, na jak nà: ¹⁴ Dəfan apan anà 'am uno sa jak a anan. Kà sa ga anan mer su way anak tə məsəfaya bay, anga aday do ahay tē gədak apan azar bay re. Ga matanan hus pə luvon a Bahay a mənuko Yesu Almasihu sa may ahay ata awan. ¹⁵ I sa may ahay nə pə luvon a Mbərom a ma dəf a ata awan. Mbərom a nà, winen do sə mazlaḅ, winen kərtek Ba Məgala, winen Bahay sə zalay bahay ahay, aday winen do sə lavan nga anà do sə lavan nga anà do ahay ahay fok re. ¹⁶ Mbərom a kərtek nà, winen inde pa sə viyviya awan, winen à man sə ide jiyjay ma dav a tə mindel ata inde. Dowan saa mban nà, ibay. Dowan kula kə canak anan nà, ibay, aday dowan saa canan asa dukwen ibay re. Do ahay fok tē həran nga, à ga bahay pa sə viyviya awan. Amen!

¹⁷ Timote, jan anà do sə zlile ahay pə daliyugo a anan ataya nà, tē həran nga anà zek tə zlile a tinen ahay bay. Tā saa dəf apan nga a tinen ahay bay re, anga zlile ata i ga inde pa sə viyviya nà, ta san bay. Əna suwan tā dəf a nga a tinen nə pə Mbərom do sə varan kwa ma anà do ahay bayak a ta 'am kəriya aday dē taslay a mivel ata awan. ¹⁸ Jan atan asa nà, tā ga sumor, tā ga anan mer su way lele aya bayak awan, tē varan way à do ahay, tā man zek anà do ahay tə zlile a tinen ataya awan. ¹⁹ Ta gak matanan acəkan nà, ata tə ndakak ayak man pə zlile a tinen à man lele a inde, anga aday ti njad sifa didek ata awan.

²⁰ Iken Timote, gan nga anà way

a Mbərom a sə varak ata awan. Kak do ahay tinen apan ti ja 'am sə mindel kəriya aya nà, kà sa ja uda bay. Avad awiyaway sə mindel sə do ahay sa jəka 'am sə asan way ata dukwen, kà sa ja uda bay re. ²¹ Tə varan zlangar anà way a tinen sa jəka ta san zle ataya awan, əna cəkəbay tə zluwek à cəved a Mbərom wa.

Nətiya, Mbərom à gak ikwen sumor anahan.

**Derewel ana Pol sə
vinden ayak anə
Timote
mə slala cew awan
Adakay way pə
deftere a anan**

A alay a Pol sə vinden ayak derewel a anan anə Timote ata nà, zek anahan winen à dangay, aday a ga apan i sa mac bəse. A jan anə Timote nà, á gan nga anə ləbara a Yesu mugom ata nə lele. Dəce ahay ti ga inde, əna Timote á səmen sə njahay hwiya à dídek inde, aday á pərahan azar tə məgala si zek anahan a təkə sə dəkay anan ləbara a Yesu mugom awan.

Nga sa 'am ahay

Pol a varan məgala anə Timote
(1.1 - 2.26)

Timote á pərahan azar sə dəkay anan 'am a Mbərom hus á amac (3.1 - 4.8)

Adakay way mədakwidok aya awan (4.9-22)

Pol a jan 'am anə Timote

¹ Sə vindek ayak derewel a anan nà, nen Pol, nen dō maslan ana Yesu Almasihu, anga kà zlak anan à nga à Mbərom a matana awan. A slan nen sə dəkay anan 'am sə sifa anahan sə zlapak uko anan kurre ata anga dəjapak tə Yesu Almasihu.

² Nə vindek ayak nà, anakiken Timote, iken nə wan uno, ləliwe uno awan. Atə Mbərom Bəbay a mənuko tə Bahay a mənuko Yesu Almasihu tã gak sumor, tã varak zay a tinen, aday kà gan atan i zek wa ite.

Pol a ngəran a Mbərom anga Timote

³ Nen apan ni ngəran à Mbərom anga iken tə mível kərtek awan. Nen ni dəfan apan anə Mbərom kawa ana bije uno ahay sa taa dəfan apan ata tə mível mə banay

a cərah lele. Kwa siwa siwa ni gan amboh anə Mbərom cəna, nen apan ni slaf uda sləmay anak, nə mbədək iken à nga wa bay jiga awan. ⁴ Həna nen apan ni may anan ahay à nga inde asa nà, á alay anumə sə gəzla nga nà, iken ki yimak anga nen aday həna ku go haway. Na gan may, zlangumo sə canan i zek ahay aday ataslay mível uno á rah wa ite. ⁵ Nen apan ni may anan ahay à nga inde asa nà, adaf nga anak pə Mbərom. Iken ka daf nga pə Mbərom nà, cərah lele wanahan. Jəba sə adaf nga anak a pə Mbərom matana ata nà, miije anak Lowis tə may anak Ewnike tə lahak anak ahay apan sa daf nga pə Mbərom matanan. Na san zle hwiya iken nà, ka daf nga pə Mbərom nə kawa ana tinen awan.

Pol a varan məgala anə Timote

⁶ Anga nan kutok, nen apan ni jak: Gan nga anə məgala a Mbərom a iken sa njad á alay nen sə dəfak alay pa nga ata nà, lele. ⁷ Anga Apasay Cəncan a mbala ana Mbərom sə varak uko ata nà, i varak uko zlawan i zek inde adəka bay. Apasay ata i varak uko adəka bugol nà, məgala sa gan mer su way anə Mbərom. I varak uko məgala sə pəlay dō ahay tə məgala sa ba anan nga a mənuko aya awan asa.

⁸ Matanan Timote, iken nà, dakan anan ləbara sa 'am a Bahay a mənuko Yesu ata anə dō ahay nə lele, kə jəjar sə dəkay anan bay fok. Aday kwa abay á ga həna nen à dangay anga ləbara ata təkədə nà, á sa gak waray bay jiga awan. Iken nà, təma sa ga dəce kawa nen, anga ləbara mugom a ata awan. Mbərom i varak məgala sə səmen anə dəce ataya awan. ⁹ Mbərom nà, kə təmak mənuko, kə ngamak uko anga aday də təra dō anahan ahay. Mbərom a gak uko sumor ata nà, anga sa jəka dā gak anan mer su way lele aya ata bay. A gak

uko sumor a nà, anga a zlan à nga anà winen a sa gak uko matana awan. A lavak uko anan zek sa gak uko sumor ata nà, tã alay a Yesu Almasihu a kurre, à alay a daliyugo ðukwen winen mæ ndakay a fan bay. ¹⁰ Høna nà, sumor a Mbørom ata kà kak ahay zek uho, anga Yesu Almasihu, ðo sa tam mænuko ata kà nak ahay pæ daliyugo. Winen a nay ahay nà, a gøgar mægala pæ amac wa. Winen kè ðakak uko anan kak ðe támahak cæved sã læbara mugom ata nà, ði njad sifa sa ndav bay ata pa sã viyviya awan.

¹¹ Nen nà, Yesu kè tarak nen ðo maslan anahan, anga aday nê ðakan anan læbara mugom a anà ðo ahay, aday nê tètakan atan anan way re. ¹² Anga nan, høna nen à ðæce inde anga winen. Aya øna tã winen ata tãke ðukwen, u go waray bay re, anga nen na ðaf nga nã pæ wayaw nà, na san zle. Na san zle re, ðowan uno sa ðaf apan nga ata, winen tã mægala a sa ba anan way a sã mbuko anan à alay inde ata hus pæ luvon sã sariya anahan.

¹³ Iken Timote nà, tètakan anan way anà ðo ahay nà, kawa iken a sã sløne pi nen wa ata awan. Iken apan ki tètakan anan way ataya anà ðo ahay nà, ðaf nga pæ Mbørom lele, tã asan zek mbala Yesu Almasihu sã varak uko ata awan. ¹⁴ Iken nà, ba anan way mbala a Mbørom sã varak ata nã lele. Apasay a Mbørom Cøncan a winen mæ njahay a à mænuko inde ata, i varak mægala awan.

¹⁵ Ka san apan zle re, ðo a Yesu ahay pæ daliyugo sã Aziya tã mbøsakak nen taayak, sørret ta tak puno 'am. Kwa atã Figelus tã Hermogenes ðukwen, tã mbøsakak nen re. ¹⁶ Na gan kem anà Mbørom anga aday à gan sumor anà ðo sã åga Unisiforus ahay ite, anga winen a nà, kwa nen à dangay tãkede nà, waray kã gak anan bay, a taa mo anan mivel ù doh.

¹⁷ Winen a dazley à Ruma nà, a ma nga sã pølay nen, hus zek kà dak anan, aday a saa njad nen kutok.

¹⁸ Bahay a mænuko Yesu Almasihu à man zek aday à gan i zek wa anà Mbørom pæ luvon saa ga sariya ite. A alay nen à Efesus nà, Unisiforus ata kà mak uno zek bayak awan. Iken ðukwen ka san apan zle re.

2

Suje ana Yesu lele awan

¹ Iken wan uno Timote, jøra zek lele, anga Yesu Almasihu i gak sumor ta sã varak mægala. ² Iken nà, kã slønek atøtak way uno pa 'am sã ðo ahay bayak ata awan. Anga nan iken ðukwen, man anan à slømay inde anà ðo ðiðek aya aday tãðe ti mba apan sã tètakan anan anà ðo azar aya tøte re ata awan.

³ Søman anà ðæce anak kawa suje ana Yesu Almasihu lele awan.

⁴ Bina suje inde sa ga way sa nga anahan nà, ibay. Si way sa zlan à nga anà bahay anahan, anga aday bahay anahan ata à pølay anan.

⁵ Matanan asa, ðo sa haw ahay tinen apan ti ga waway sa haw nà, si i ðøfan apan anà way ma ðan ataya aday bina kak kã sak a haw mænjøna sã ðøfan apan anà way ma ðan ataya nà, i njad magwagway sã ahaw anahan ata bay. ⁶ Matanan asa re, ðo si mer kã yak nga sa ga mer su way nà, azlapan ðukwen winen awan à lahan apan anà ðo ahay sã tukom way sã guvo anahan ata aday nã tãðe. ⁷ Ønga, jalay pø way a nen sa jak høna ataya aday. Bahay a mænuko i mak zek sã sløne anan way ataya fok.

⁸ Ønga, bayak pø Yesu Almasihu, winen ðo sã zahav ana Dawuda ata aday. Kã mæcak aday kã slabakak ahay à mæke wa re. Way ata nà, læbara mugom a nen sã ðakay anan ata awan. ⁹ Nen à ðæce inde høna à dangay, ma ðan a tã calalaw kawa

dó ma ga ines a ná, anga ləbara mugom a ata awan. Əna 'am a Mbərom ná, ma ban a itəbay. ¹⁰ Natiya kutok, nə təma sə səman anə dəce a anan matanan ná, anga aday dó a Mbərom mə walay ataya tá tam tə alay ana Yesu Almasihu ite. Aday tinen tá njad sə dəzle à man sə mazlaḅ a Yesu Almasihu inde sə njahay pa sə viyviya ata awan. ¹¹ Ihe, 'am dídek a həna:

Kak mənuko də məcak pə kərtek tatə winen ná,

dí njad sə njahay tə sifa a pə kərtek a tatə winen a re.

¹² Kak mənuko də təmahak sə səman anə dəce anga winen ná,

dí naa ga bahay tatə winen a kutok re.

Aday kak mənuko dá jak dá san anan bay ná,

winen đukwen i ja a san mənuko bay re.

¹³ Kak mənuko də mbəsakak sə pərahan azar ná,

i mba apan sa ga way mədədəren a ite sabay,

bina winen kà jak anan 'am anahan coy.

Do sa ga mer su way sa zlan a nga anə Mbərom

¹⁴ Man anan 'am a nen sa jak ata à sləmay inde anə dó a Yesu ahay, anga aday tə jalay apan hwiya. Jan atan tə sləmay a Mbərom ná, tinen tə mbəsak sa vad awiyaway sa 'am kəriya aya awan. Jəba sa 'am ataya ná, a nes anan dó a Yesu sə sləne 'am ataya adəka, bina a man zek à dowan bay. ¹⁵ Iken ná, ga mer su way anak lele, anga aday ki təra dó sa zlan à nga anə Mbərom. Iken dó sa ga mer su way. Ga ná, mer su way aday waray i naa gak apan bay ata awan. Đakay anan dídek sa 'am a Mbərom tə cəved awan. ¹⁶ Kà sa pəkan sləmay anə dó sə ngwedəsl 'am kəriya aya ata bay, anga dó ataya ná, tinen apan ti zluwe à

cəved a Mbərom wa dəren jiga awan. ¹⁷ Atətak way su dó ataya ná, kawa gurlen. Atə Himeniyas tə Fililitus inde à wulen a tinen. ¹⁸ Dó ataya ná, tə zluwek à cəved sə dídek wa. Tə tətakan anan anə dó ahay ná, way mungwalay a ta sa ja ná, Mbərom kə slabakak anan ahay dó ahay à məke wa coy. Anga nan, dó azar aya tə lizek à cəved a Mbərom wa anga tinen. ¹⁹ Aya əna, dídek a Mbərom nə kawa saray su doh aday i wulad itəbay ata awan. Anga nan, 'am a mə vinde apan ata ná, natiya, a wa: «Mbərom Fetek a san dó anahan ahay zle.*» Mə vinde apan asa, a wa: «Dowan a kà jak sa jəka “nen dó a Yesu” cəna, à mbəsak sa ga way lelibay awan.»

²⁰ A gulom su doh məduwen aya inde ná, way sa ga mer su way ahay kawa gəsa'am ahay inde cara cara. Way azar aya awan, sə guro ta sə rəslom aya awan. Aday way azar aya awan, tinen sə dədom kabay ta han sə dudó. Matanan a ga anan mer su way anahan a tə way ataya à gulom su doh ahay inde đukwen cara cara re. Winen lele ataya ná, ta ga anan mer su way ná, si mbəlok inde. Aday azar aya ná, ta ga anan mer su way nə so pac pac. ²¹ Mənuko đukwen matanan re. Kak dowan a kə mbəsakak mer su way a lelibay aya nen sa jak ikwen ayak sə mbəsak ataya ná, Mbərom i varan mer su way sa nga anahan awan. I təra ná, kawa gəsa'am lele awan, aday ta ga anan mer su way ahay lele aya awan.

²² Matanan, iken Timote ná, kə pərahan azar anə ubor si zek sə njavar ahay bay. Adəka ná, daf nga pə Mbərom, pərahan azar anə dídek anahan, anə asan zek anahan, tə zay anahan, pə kərtek a tu dó sa gan amboh anə Mbərom tə mivəl mə banay aya ata awan. ²³ Kak dó ahay tinen apan ti vad ná, awiyaway sa 'am kəriya aya sə

* 2:19 Ca pə Limle 16.5.

mindel nà, kâ slahay uda bay. Ka san apan zle, avad awiyaway kawa way ataya nà, a zəbay nà, acakal 'am ahay. ²⁴ Anga nan, sumor a nà, do sa ga mer su way a Mbərom nà, á njad sə cakal 'am tə dowan bay. A jan 'am anà do ahay nə ləfedede. A mba apan sə dakan anan way anà do a Yesu ahay nə tə cəved awan. A səmen anà 'am sə do ahay sa ja apan ataya awan. ²⁵ Hinahibay manide anahan ahay inde nà, á dakan atan anan way nə səhhe, ləfedede lele. Aday izəne Mbərom i man atan zek sa yam pə ines a tinen ahay, ti san didək anahan ite. ²⁶ Bina do ataya nə Fakalaw kə bənak atan à balay anahan inde, ta ga nə way sa zlan atan à nga aya vərre. Əna izəne ti san nga a tinen, ti təmay ahay à balay ata wa mba.

3

Luvon mədakwidok aya awan

¹ San apan lele Timote, à luvon mədakwidok aya inde nà, dəcə ahay ti ga inde bayak awan, way i da 'am tə mindel. ² Anga kə dəzlek à alay ataya inde nà, do ahay ti pəlay nà, zek a tinen aya vərre. Ti gan may anà dala nə tə mindel. Ti tara nà, do sə kwecele ahay, ti zlapay awan tə mindel. Ti gənanan anà Mbərom, ti dəfan apan anà bəbay a tinen ahay sabay. Ti ngəran ù do pə awan sabay re, aday ti dəfan apan anà way cəncan aya bay fok. ³ Asan zek i ga inde patan ibay, dowan i gan atan i zek bay re. Ti gədan azar anà do ahay. Ti mba pi zek sa ba anan nga a tinen pə way lelibay ataya wa sabay. Ti ga anan alay tə do ahay tə mindel, aday ti nan ide anà way lele aya fok. ⁴ Ti njəkan uda anà do ahay, ti ga way nà, kawa medelengwez ahay. Ti həran nga i zek. Ti pərahan azar nà, anà way sə mível a tinen ahay, bina ti pərahan azar anà Mbərom sabay bugol. ⁵ Pə

ide sə do ahay nà, ta wa: «Manay do a Mbərom ahay.» Aday cəkəbay taayak a tinen a nà, ti gan may aday məgala a Mbərom á tara atan do didək aya bay. Jəba su do ataya nà, kə jipen tə tinen a bay jiga awan.

⁶ Azar su do a tinen aya tə nəsek anan gulom su doh sə do ahay, tinen apan ti zla à gulom su doh sə do ahay səneh, tə njakak anan uwar bəle aya tə atətak way a tinen ahay. Uwar ataya dukwen, do sa ga ines ahay, aday kuzon tə bənak atan à 'am wa anà do ataya re. Uwar ataya nà, tə pərahan azar anà mer su way lelibay aya cara cara kawa sa zlan atan à nga. ⁷ Tinen apan ti tətək way ahay kwa siwa fok, əna ta njad sa san anan didək sə way aya bay re. ⁸ Kwakwa nà, atə Yanes tə Yambres tə ngəmak 'am a Musa bay.* Matanan həna do ataya ta ga nə jəba sə way a tinen ataya re. Ajalay nga a tinen nà, kə nəsek coy. Aday tə zluwek à cəved a Mbərom wa, bina ta daf nga pə Mbərom tə didək a bay. ⁹ Aya əna, ti zla anan ti mer su way a tinen a jo bay, anga mindel a tinen ata i cay patan wa uho, kawa mindel ana atə Yanes tə Yambres sa kay patan wa uho ata re.

'Am sə dakay way

¹⁰ Aya əna, iken Timote nà, kə tətəkək way ahay bayak a pi nen wa. Kə pəkək anan sləmay anà atətak way uno ahay, kə pərahak anan azar anà minje uno. Na gan may i mer su way uno inde fok anà maw nà, ka san zle. Aday nen na daf nga pə Mbərom kəkəməw nə, ka san zle re. Aday iken ka san munapanaw uno zle, ka san asan zek uno sa gan anà do ahay ata zle re, aday ka san mətəndəron uno pa 'am a Mbərom zle re. ¹¹ Ka san apan zle, do ahay ta gak alay ti nen bayak awan, aday na sak dəcə dukwen bayak a à wulen su doh sə

* 3:8 Ca pə Gurtaaki 7.11, 22, 9.11. Sə varan sləmay anà do ataya nà, Yahuda ahay.

Antakiya, à Ikoniya aday à Listəra fok. Na gak dace nà, tə mindel jiga awan, əna awan sə zalay Mbərom nà, ibay. Winen kə təmak ahay nen à dace ataya wa. ¹² Tə didek awan, do sa gan may sə pərahan azar anà cəved a Mbərom anga tinen do ana Yesu Almasihu ahay cəna, do ahay ti ga atan alay nə bayak awan. ¹³ Əna do lelibay aya awan, tu do sa njak do ahay nà, ti ma nga sa ga way lelibay aya matanan hwiya. Ti njak anan do ahay bayak awan, aday cəkəbay way ata i man atan nga anà tinen aya awan.

¹⁴ Aya əna, iken pərahan azar anà way anak sə tətək aday sa daf apan nga kurre ata awan. Kə dagwar à way ata wa bay. Anga iken a nà, ka san apan zle, dowan aya iken sə tətək way pə tinen wa ataya nà, tə dəkək anak anan way lele aya coy re. ¹⁵ Na jak kə dagwar bay nà, anga iken a aday nà, ka san Deftere a Mbərom nà, kwa à cədeu a wa. Natiya Deftere a Mbərom ata i varak kəlire† aday ki tam, anga kə təmahak Yesu Almasihu à mivél anak inde coy. ¹⁶ Way mə vinde aya à Deftere a Mbərom inde fok nà, sə dəkən atan anan cəved sə vinde anan nà, Apasay a Mbərom awan. Deftere ata i mak uko zek sə tətək sa san didek, i dəkək uko anan ines a mənuko ahay, i dəkək uko anan cəved sə mbədahan ləen anà ines a mənuko ahay, aday i mak uko zek sa san sa ga way sa zlan à nga anà Mbərom awan. ¹⁷ Deftere a Mbərom a dəkək uko anan way ataya fok nà, anga aday do sə pərahan azar anà Mbərom ahay tē təra do mə lavay zek aya sa ga nə mer su way lele aya fok.

4

Pol a varan məgala anà Timote sə dəkay anan 'Am a Mbərom

¹ Timote, nen apan ni jak ayak 'am a anan pa man sə ide ana atə Mbərom tə Yesu Almasihu awan. Yesu nà, i i may ahay sa naa gan sariya anà do tə sifa aya aday do ma mac aya təkə fok, aday i naa sləray ahay nə kawa bahay. ² Natiya iken nà, dəkən anan 'Am a Mbərom anà do ahay, tavay apan nə lele. Kwa i zlan atan à nga, kwa i zlan atan à nga bay fok nà, dəkən atan anan. Dəkən atan anan ines a tinen ahay, jan atan apan, varan atan gədan. Dəkən atan anan way ahay nà, tə munapanaw awan. ³ Anga alay a inde i slay ahay aday dōwan i gan may anà atətək way didek a sabay. Adəka nà, ti halay miter ahay bayak a saa tətəkən atan anan way tədə pə way sə mivél a tinen ahay, aday ti pəkən sləmay anà way sa zlan atan à nga ataya kutok. ⁴ Ti mbəsək sə sləne way didek aya awan, aday ti pəkən sləmay adəka nà, anà atətək way mungwalay aya awan. ⁵ Aya əna, iken Timote nà, pərahan azar sa ba anan nga anak lele pə way ahay wa fok. Səman anà dace anak ahay. Ga nà, mer su way sə dəkay anan ləbara mugom ata hwiya. Ndav anan mer su way a Mbərom sə ngamak apan ata re.

⁶ Bina nen nà, alay a kə slək aday mi zla à man a bije uno ahay bəse. Nen nà, kawa gənaw aday ti gədan dūngo bəse coy anga Mbərom ata awan. ⁷ Na gak mer su way a Yesu tə mivél kərtek awan, kawa do sa ga məgəzləga lele ata awan. Way kawa ana Mbərom su jo nà ga ata nà, nə ndəvak a coy. Nen ni daf nga pə Mbərom ndəkərkərre hwiya. ⁸ Nen həna nà, məgwagway uno, winen apan i ba nen pə cakay a Mbərom. Bahay a mənuko, do sa ga sariya tə didek ata, i vuro məgwagway uno pə luvon sə sariya anahan. I vuro nà, i nen taayak bay. I varan məgwagway ata nə

† 3:15 Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

anà dō sə dɛfan idɛ anà luvon anahan a saa may ahay ataya fok.

Do ahay tə mbəsak anan Pol taayak anahan awan

⁹ Kem Timote, hayak ahay à man uno bəse, aday kà sa gak ayak munok bay. ¹⁰ Bina Demas kə mbəsakak nen taayak, a gan may sə pərahan azar anà way sə daliyugo ahay. Kà zlak way anahan à Tesaloniki. Kereskes kà zlak à Galatiya, aday Titus dukwen kà zlak à Dalmatiya. ¹¹ Mə mbəsak a pə cakay uno nà, Lukas a taayak. A alay iken apan ki nay ahay nà, hayak ikwen ahay tə Markus maya awan, anga i naa mo zek i mer su way inde. ¹² Tikikus nà, nen a nə slənak anan à Efesus. ¹³ Iken apan ki nay ahay nà, hayak ahay tə wulen su doh sə Təruwas. Aday ki zəbo anan ahay zana saa mad uno a inde à alay, nə mbəsakak anan ayak àga Karpas. Kù ro anan ahay deftere uno ahay, mə zakay jiga nà, deftere a mə ndakay a tə ambar ataya awan.

¹⁴ Aleksandire sə dōwan a inde dō təvad awan, kà gak uno way lelibay aya tə mindel. Bahay a mənuko tə alay anahan a saa haman. ¹⁵ Lavan i zek anak, anga à alay ata nà, kə tavak anan anà atətak way a manay re.

¹⁶ Pə luvon mama'am a aday sa zla nen pa 'am su dō sa ga sariya ahay ata nà, sə mbəda pa 'am ahay nə nen a taayak uno awan. Bina dōwan su mo zek nà, ibay. Tinen a fok tə hawak, tə mbəsakak nen. Bahay a mənuko à sa gan atan sariya bay. ¹⁷ Əna su mo zek nà, Bahay a mənuko. Kə varak uno məgala anga aday nê dəkay anan ləbara anahan mugom a cərah fok. Natiya, dō sə pəra ahay fok tə slənek ləbara sa 'am a Mbərom a re. Matana re, Mbərom awan kə təmāk ahay nen à 'am ana ziyel wa. ¹⁸ Bahay a mənuko i təmay ahay nen à way lelibay aya wa fok. I tam nen aday i zla nen à mburom

à bahay anahan inde. Zambaduko anan Bahay a mənuko pa sə viyviya awan. Amen!

Aja 'am ahay

¹⁹ Jan anan 'am anà Pəriskila tə Akilas, aday jan anan 'am anà dō sə gulom su doh ana Unisiforus ahay re. ²⁰ Erastus, winen à Korintu hwiya, aday Torofimus nà, nə mbəsakak anan ayak à Miletus, anga winen dəvac awan. ²¹ Hayak ahay à man uno anga anga, bina alay sa mad winen apan i sla coy. Atə Ewbulus tə Pedas tə Linus tatə Kalawdiya aday tə mərak a azar aya fok, ta jak anak ayak 'am.

²² Bahay a mənuko à ba iken, à gak ikwen sumor, kwanay a fok.

**Derewel ana Pol sə
vinden ayak anà
Titus
Adakay way pə
deftere a anan**

Atə Titus tə Pol ta taa zla sə đakay anan ləbara mugom a nà, maya awan. Tə njahak à Kereta sə đakay anan ləbara mugom awan, aday Pol a mbəsak anan Titus à man ata awan, sə walay məced sə egliz ahay. Pol a đakan anan ayak anà Titus nà, do təde i təra məced sə egliz nà, anjahay anahan a nə kəkəməw ata awan. A đakan anan ayak way pə anjahay su do azar à egliz ahay inde ata re.

Nga sa 'am ahay

Məced sə egliz ahay tə miter mungwalay aya awan (1.1-16)
Anjahay su do a Yesu ahay (2.1 - 3.15)

Pol a jan 'am anà Titus

¹ Titus, sə vindek ayak derewel a anan nà, nen Pol, do si mer su way ana Mbərom, aday nen do maslan ana Yesu Almasihu re. Mbərom a slan nen pə cakay ana do anahan a mə walay ataya awan, anga aday tã đaf apan nga. A slan nen đukwen sə đakan atan anan aday tã san đidek anahan. Ata, ti san sa gan nga anà anjahay a tinen kawa sa zlan à nga anà Mbərom a kutok. ² Natiya, do ataya ti san, tinen nà, tə njadak sifa sa ndav bay ata awan. Anga Mbərom a a zlapan atan anan 'am sə sifa ata nà, kwakwa, daliyugo đukwen mə ndakay a fan bay re. Aday winen nà, a gad mungwalay itəbay asanaw! ³ A dazle pə alay ata cəna, a đakay anan 'am anahan tə dungo ana do sə đakay ləbara anahan ahay. Mbərom, do sa tam nuko ata awan, sə mbəsuko anan mer su way anan à alay inde nà, winen awan. U jo nà: «Zla, kã sa

təkəren anan 'am uno anà do ahay re.»

⁴ Kəmaya Titus, nə vindek ayak 'am a anan nà, akiken awan. Iken nà, kawa wan si zek uno awan, anga đə japak à cəved kərtek a inde, cəved sə đəfan apan anà Yesu.

Bəbay a mənuko Mbərom, tə Yesu Almasihu do sa tam do, tã gak sumor aday tã varak zay a tinen.

Mer su way a Titus sa ga pə daliyugo sə Kereta

⁵ Titus, nə mbəsakak ayak iken à Kereta nà, aday kã ndav a wa mer su way a mə mbəsak ataya lele, aday kã đaf məced sə egliz ahay à wulen su doh ahay fok, kawa anuno sa jak kurre ata awan.

⁶ Məced sə egliz ahay nà, anjahay a tinen aya nə natiya: Ines à ga inde patan sə gədan atan azar bay. Uwar à ga inde patan đukwen kərtek kərtek coy. Gwaslay a tinen ahay kəma, tã təma Yesu Almasihu à mivél a tinen inde. Anjahay a tinen đukwen à ga nə lele. Tã sader awan aday sə gədan atan apan azar bay re. Tã đəfan apan anà do a tinen ahay fok lele.

⁷ Do sə lavan nga anà egliz ahay cəna, ta ga nə mer su way a Mbərom. Natiya awan, lele bine siwaw nà, ines à ga inde patan sə gədan atan anan azar bay. Anga nan, tã həran nga anà zek bay, tã ga mivél bay, tã vaway nga bay, Tã təre tə do ahay bay, aday ubor sə dala đukwen à ga inde patan ibay re. ⁸ Sumor adəka nà, tã təma mbəlok ahay àga tinen lele, à zlan atan à nga sa ga mer su way lele aya awan, tinen do ma san nga aya awan, do đidek aya awan, do sə đəfan apan anà Mbərom ahay, tə lavan nga anà zek tətə. ⁹ Aday tã ban anan 'am đidek a à mivél inde, kawa a nuko sə tətakan atan anan ata awan. Matanan kutok, ti mba apan sə varan məgala anà do ahay ta sə tətakan atan anan đidek sa 'am a Mbərom. Aday đukwen ti

mba apan sə dakan anan anə do sa ngam atətak way a nukō bay ataya nā, tinen tə zluwek à cəved sə didek wa.

¹⁰ Na ja matanan ata nā, anga do ahay bayak a tə dəfan apan anə dōwan sabay. Ta ja nā, 'am kəriya aya awan, 'am sa man zek anə dōwan bay. Tinen apan adəka nā, ti njəkan uda awan, anə do ahay. Alay avan ù do sa ga way ataya nā, Yahuda ahay sa daf nga pə Yesu ata awan. ¹¹ Gifen anan 'am anə jəba su do ataya awan. Anga tinen apan ti nes anan gulom su doh sə do ahay bayak a tə atətak way a tinen ata awan. Tə tətakan anan anə do ahay nā, way aday abay tədəbay ata awan, aday anga sa njad anan dala pə do ahay wa.

¹² Aday kwakwa nā, dōwan a inde à wulen a tinen Kereta aya awan, winen kəlire awan, a ja patan 'am, a wa: «Do sə Kereta ahay fok nā, tinen mungwalay aya awan. Tinen kawa kəla kibe ahay, tə bayak nə pə way sa pa dəkdek, aday dukwen tinen isew aya re.» ¹³ Aday 'am anahan ata dukwen, 'am didek a acəkan.

Kak matanan nā, jan atan pə akəta nə lele, anga aday tē pərahan azar anə Mbərom tə cəved a, sə didek awan. ¹⁴ Jan atan pə akəta, anga aday tē mbəsak sa pak sləmay pə ləbara sə Yahuda ahay mungwalay aya ata awan, aday dukwen tē pərahan azar anə 'am su do sə mbəsak cəved sə didek ahay ata sabay.

¹⁵ Pu do sə cəncan ahay cəna, way ahay fok cəncan aya ite. Əna pu do sa ga ines ahay, aday sa daf nga pə Mbərom bay ataya ite nā, awan inde cəncan a sabay. Abayak nga a tinen adəka bugol nā, kə nəsek. Aday tinen apan ti ga way lelibay aya dukwen, a gan atan waray sabay re. ¹⁶ Ta jan i zek a tinen aya adəka nā, ta san Mbərom zle. Cəkəbay, way a tinen sa ga lelibay

ataya nā, a dakay anan nā, ta san Mbərom a bay bugol. Tinen nə gərlakay aya awan, tə dəfan apan anə dōwan bay jiga awan. Aday ta mba apan sa ga mer su way lele aya sabay re.

2

Titus, i dakan anan didek a Mbərom anə do ahay

¹ Titus, iken a aday nā, dakan anan à do ahay didek sa 'am a Mbərom. ² Jan anə do məcəd aya nā, tē vaway nga bay, tē gəba mazlaḅ pi zek wa bay aday do ahay ti daf patan nga. Tē təra do ma san nga aya awan, tē daf nga pə Mbərom lele, tē pəlay do ahay tə mivəl kərtek awan, aday tē səman à way ahay lele.

³ Natiya ite, jan anə uwar məcəd aya nā, anjahay a tinen dukwen à zla pi zek ta 'am ana Mbərom, tē gədan azar anə dōwan bay, tē təra bīle sə mahay bay, aday tē tətakan anan way lele aya anə do ahay adəka. ⁴ Ta gak matanan nā, ti mba apan sə dakan anan way anə dalay sə uwar ahay sə pəlay mbaz a tinen tə gwaslay a tinen ahay, ⁵ aday tē təra uwar ma san nga aya awan, tē jən uho bay re. Tē ga mer su way à gulom su doh inde nə lele, aday tē dəfan apan anə mbaz a tinen ahay lele re. Kak ta gak matanan nā, do ahay ti təra anan 'am a Mbərom à məndak bay.

⁶ Matanan re, jan anə njavar ahay ite nā, tē san nga nə lele.

⁷ Iken a dukwen, pə way ahay fok nā, ga nə way lele aya awan, aday ki təran atan minje lele a re. A alay aday iken apan ki tətakan atan anan way nā, dakan atan anan tə mivəl kərtek awan, aday mazlaḅ i ga inde pa 'am anak ahay. ⁸ Tətakan atan anan nā, way didek a aday dōwan i təra anan à məndak bay ata awan, anga aday do sə pəlay sə gəfad uko azar ahay tē njad

awan lelibay a à atatak way anak ahay inde bay, aday waray á gan atan.

⁹ Aday asa, jan anà ßile ahay nà, tð dðfan apan anà bahay su doh a tinen ahay pè way ahay fok. Tð vððan atan awiyaway bay, əna way a tinen sa ga fok cəna, á zlan à nga anà bahay su doh a tinen aya re. ¹⁰ Tá saa kəra patan wa way bay, tá ga adəka nà, way lele aya bugol, aday bahay su doh a tinen ahay tá san ti mba apan sa daf patan nga. Kak ta gak matanan nà, dð ahay ti həran nga anà atatak way a mənuko ahay sə dakan atan anan 'am a Mbərom, dð sa tam mənuko ata awan.

¹¹ Natiya, na wa, lele nà, dð a Yesu ahay tá ga anan way a nen sa jak ata nà, angamaw? Mbərom a gan may sa tam anan dð ahay fok. Anga nan, a kay anan ahay sumor anahan anà dð ahay. ¹² Matanan, sumor a Mbərom ata a dəkak uko anan nà, dð mba apan sa ga sədək sabay, aday sa ga ubor pè way sə daliyugo ahay sabay re. Adəka bay, pè daliyugo a anan nà, zəgahuko anan apan sa san nga, sə təra dð didek aya awan, aday azla a mənuko á zlan à nga anà Mbərom. ¹³ Guko matanan, ta sə dðfan ide anà luvon anà dð sa tam mənuko, Yesu Almasihu, saa may ahay tə mazlað anahan ata awan. Winen Ba Məduwen, Mbərom a mənuko. ¹⁴ Kə məcak anga mənuko. Matanan a mba apan sə təmay mənuko à sədək a mənuko ahay wa. A təra mənuko dð anahan ahay, dð cəncan aya pa 'am anahan, aday dð sa gan may sa ga way lele aya awan.

¹⁵ 'Am a anaya nà, dakan anan à dð ahay tə məgala si zek anak a təkə. Man atan anan mivəl ù doh. Jan atan pè akəta lele, aday dəkwen dðwan á sa kəðey iken a bay re.

3

Anjahay su dð a Yesu ahay pə

daliyugo

¹ Titus, man anan 'am a həna anan à sləmay inde anà dð ahay lele: Tð dðfan apan anà bahay ahay, anà dð sə lavan atan nga ahay, aday tð bənan atan à 'am wa lele. Tð lavay zek sa ga mer su way lele aya awan. ² Tð gəðan azar anà dðwan bay, tð cakal 'am tə dð ahay bay re. Tð təra dð sə munapanaw ahay. Tð dðfan apan anà dð ahay fok adəka bugol.

³ Abay à alay ata nà, mənuko aya dəkwen də sənək ahay nga cara dəw? 'Da taa dðfan ahay apan anà dðwan inde cara dəw? 'Də zluwek ahay à cəved ahay wa re. 'Da taa gan may nà, sa ga way lelibay aya awan, way kawa sa zlak uko à nga vərre. Anjahay a mənuko aya dəkwen, lelibay, aday dð ga sərək ahay pi zek re. 'Do ahay ta nak uko ide, aday mənuko aya dəkwen, dð nan ide ì zek ahay re.

⁴ Əna tə winen ata təkə dəkwen, Mbərom dð sa tam mənuko kə kak uko anan ahay sumor anahan, tə asan zek anahan hwiya. ⁵ Mbərom a tam mənuko aday nà, anga mer su way a nuko lele aya bay! Bina abay dð njad sa ka anan nà, mer sa ma a mənuko adəka ite anaw? Əna a tam mənuko nà, anga dð gan ì zek wa. Kə banak puko wa ines a nuko ahay tə gəðan sə Apasay anahan Cəncan awan. Natiya kutok, Apasay Cəncan ata a təra mənuko dð wiya aya awan. ⁶ Mbərom a varak uko ahay Apasay Cəncan ata nà, sa rah anan mivəl a mənuko ahay. A varay ahay nà, tə alay a Yesu Almasihu, dð sa tam mənuko ata awan. ⁷ A ga matanan nà, anga aday dð njad sifa sa ndav bay, way a mənuko sə dðfan ide ata awan. 'Di njad sifa ata nà, anga Mbərom kə gak uko sumor anahan, kə tərək mənuko dð didek aya pa 'am anahan.

⁸ 'Am a nen sa jak ata nà, 'am didek aya awan, aday kə sa gan məsəfaya bay, tavay apan nə lele.

Matanan, dō sa daf nga pə Mbərom ahay, ti var a nga a tinen sa ga mer su way lele aya hwiya. Wita nà, lele. I man zek anà dō ahay. ⁹ Avad awiyaway kəriya aya nà, zlam wa. Matanan, 'am sə zahav dukwen, zləman lele re. Kê dazay à acakal 'am a tinen ahay inde bay. Tinen apan ti vad awiyaway pə Tawrita a Musa dukwen, kê slahay uda bay. Way ataya fok, way lelibay aya awan, i man zek anà dōwan bay. ¹⁰ Kak dō sa ja 'am sə wanbahay inde à wulen su dō a Yesu ahay nà, jan apan. Kak aday kə slənek anak anan bay nà, jan apan mə slala cew a re. Hwiya aday kə slənek anak a bay re nà, mbəsak anan səfek à alay anak wa, kə jipen sabay. ¹¹ Ka san apan zle, jəba su dō ata nà, kə zluwek à cəved a Mbərom wa, winen dō sa ga ines way anahan. Tə way anahan sa ga ataya nà, a dakay anan tə alay anahan awan, winen dō sə mungok coy.

'Am maza aya awan

¹² Azanan, ni slənak ayak dō, izəne Artemas, kabay Tikikus à man anak. Dōwan ata, kə dəzlek ayak cəna, hawak ayak bəse à man uno à Nikopolis aday. Anga na ja nà, ni i njahay à man ata à alay sa mad. ¹³ A alay a atə Zenas, dō sa ga sariya, tə Apolos ti hədek à man anak wa nà, man atan zek tə dala kawa ana tinen sa gan may anga cəved. ¹⁴ Sumor a nà, dō a mənuko ahay dukwen tē tətak sa ga mer su way lele aya awan, anga aday tā san sa man zek anà dō sa gan may anà maməzek a tinen ahay. Kak matanan nà, ata mer su way a tinen kə tərak kəriya bay.

¹⁵ Dō sa man uno anaya fok ta jak anak ayak 'am. Jan 'am anà dō sa daf nga pə Yesu ahay sə pəlay mənuko ataya fok. Natiya awan, Mbərom à gak ikwen sumor anahan.

**Derewel ana Pol sə
vinden ayak anà
Filemon
Adakay way pə
deftere a anan**

Pol a vinde derewel a anan nà, à alay a winen à dangay mba ata awan. A vinden ayak nà, anà Filemon, dō sə lavan nga anà dō ahay à egliz a inde. A nan à Pol nə atə Filemon tə ðile anahan Onesimus tà zlah anan məlmal a tinen.

Nga sa 'am ahay

Aja 'am (1-3)

Atə Filemon tə Onesimus (4-22)

Andav sa 'am (23-25)

Pol a jan 'am anà Filemon

¹ Nen Pol sə vindek ayak derewel a anan à dangay wa. Ta ban nen nà, anga sləmay ana Yesu Almasihu. Sə vindek ayak nə manay tə Timote, akiken car a manay Filemon. Iken, dō sa ga mer su way a Mbərom kawa manay a re. ² Mə vinden ayak dukwen, anà dō a Yesu ahay sa taa halay nga àga iken ataya awan, tatə Afiya mərak a nuko uwar ata awan, tə Arkipus dō sə rəzlen à nga wa anà mer su way kawa mənuko a re ata awan. ³ Mbərom Bəbay a mənuko tə Yesu Almasihu Bahay a mənuko tà gak ikwen sumor aday tə varak ikwen zay a tinen.

Pol a ngəran anà Mbərom

⁴ Filemon, mərak uno, nen apan ni gan amboh à Mbərom anga iken cəna, nə mbədək anan à nga wa sə ngəran anga iken bay re. ⁵ Anga nə slənek 'am sə asan zek anak sa gan anà dō a Yesu ahay fok ata awan. Aday adaf nga anak pə Yesu Almasihu dukwen inde lele re. ⁶ Nen apan ni gan amboh anà Mbərom, anga aday adaf nga a sə japay numo à sləmay a Yesu Almasihu inde ata,

à mak umo zek sa san magwag-way a mənumo sa njad à alay anahan wa ata awan. ⁷ Mərak uno, nə taslak mivəl tə mindel, aday kə bənak uno mbac re, anga asan zek anak kə varak anan ataslay mivəl anà dō a Yesu ahay.

Pol a dubok anan Filemon anga Onesimus

⁸ Natiya, way uno sə cəce panak nà, həna: Abay ni mba apan sa jak ayak nà, ga natiya, anga nen dō maslan ana Yesu Almasihu. ⁹ Əna suwan nə dubok iken a dubok, anga mənumo tə asan zek awan. Ca apan, sə vindek ayak nà, nen Pol, dō məcəd awan, nen à dangay anga sləmay ana Yesu Almasihu. ¹⁰ Nə dubok iken nə, anga Onesimus, ðile anak, winen kə tərak dō a Yesu anga nə dəkak anan anan 'am a Yesu à dangay à man ana awan. Wan ata nà, winen kawa wan uno awan. ¹¹ Abay a taa mak zek bay, əna həna adəka nà, i mak zek aday i mo zek i nen re.*

¹² Anga nan, nen apan ni mak anan ayak pə cakay anak. Winen a aday nà, kawa zek uno awan. ¹³ Bina, həna nen à dangay anga ləbara a Yesu mugom a ata nà, u no abay ni mbəsak anan pə cakay uno awan, anga aday i mo zek à yime anak inde. ¹⁴ Əna u no sa ga way ata mənəna iken sə vuro ahay apan cəved bay ata bay. U no sa gak bəlaray su go sumor bay. Lele a nà, iken a ki gan may way anahan. ¹⁵ Izəne, Mbərom a varan cəved anà Onesimus sə gəzla nga tə iken mənəcək nà, anga aday kà sa njad anan way anak pa sə viyviya awan. ¹⁶ Anga həna nà, winen ðile adəka cəna coy bay. A zalay ðile anga winen mərak a mənumo lele a kutok. Nen nà, nə pəlay anan tə mindel. Iken dukwen nà, pəlay anan nə, zal nen, anga winen dō

* 1:11 Ta 'am a tinen nà, Onesimus a nan sa ja «i ma zek.»

zənzən awan, aday winen dō ana Yesu Almasihu kutok asa.

¹⁷ Anga nan kutok, kak mənumo ta car acəkan nà, təma anan Onesimus lele kawa kə təma dūkwen nen awan. ¹⁸ Kwa abay á ga nə kà gak anak mer su way lelibay awan, kabay á ga nə gudire anak inde apan dəp nà, mbəsak anan 'am a pa nga uno awan. ¹⁹ Sə vindek ayak 'am a anan nə nen Pol awan: Ni hamak anan. Əna ka san apan zle asanaw? Nen dūkwen na gak anak sumor ta sə dəkak anan 'am a Mbərom bidaw? ²⁰ Matanan mərak uno, kem, go sumor anga Bahay a nuko, tuslo mivel anga Yesu Almasihu ite. ²¹ Nə vindek ayak dərəwel a anan aday nà, anga na san zle ki ga anan kawa anuno sə cəce panak ata awan. Na san zle ki ga adəka nà, zal mbala uno sa gan may ata awan. ²² Asa dūkwen luvo zek tu doh sə nahay ite. Anga nə bayak nà, Mbərom i sləne amboh a kwanay, i vuro cəved sa zlak ayak ága kwanay awan.

Aja 'am ahay

²³ Manay tə Epafəras à dangay nə miya awan anga sləmay a Yesu Almasihu, winen kà jak anak ayak 'am. ²⁴ Matanan, dō a anaya ata dūkwen ta jak anak ayak 'am re, atə Markus, Aristarkus, Demas tə apan Lukas, tinen dō si mer su way a Mbərom ahay pə cakay uno a re.

²⁵ Natiya, Yesu Almasihu Bahay a mənuko á gak ikwen sumor anahan.

**Derewel mæ vinden a anà
Iberaninko ahay
ata awan
Adakay way pə
deftere a anan**

Da san sə vinde derewel a anan nə wayaw bay. Winen kawa wazo zubor awan sə slənan ayak anà egliz ahay cara cara bayak awan. Derewel a anan a đakay nà, Yesu a zalay way ahay fok. A đakay nà, cəved inde sə cəce apəse ines pə Mbərom wa, anga Yesu kə məcak à yime sə do ahay inde. Wita nà, 'am a Mbərom sa ban wiya a tə do ahay ata awan. A wulen sa 'am anahan ahay sə đakay anan way ataya nà, winen apan i tatak way pə anjahay su do a Mbərom ahay.

Nga sa 'am ahay

Mbərom a walay anan Yesu anga sə mbəda anan daliyugo wiya awan (1.1 - 2.4)

Cəved a Yesu sa tam do ahay a zalay cəved mbala Musa (2.5 - 4.13)

Yesu nà, bahay nga su do sə gədan dungo anà way ahay anga Mbərom (4.14 - 6.12)

'Am a Mbərom sa ban tə do ahay wiya ata awan (6.13 - 10.39)

Adaf nga pə Mbərom (11.1 - 13.25)

Mbərom a jan 'am anà do ahay tə dungo ana wan anahan

¹ Kwakwa ata nà, Mbərom a taa jan 'am anà bije a mənuko ahay tə dungo ana do maja'am anahan ahay. A taa jan atan 'am tə cəved ahay cara cara, aday saray bayak a re. ² A taa jan atan ahay 'am nə matanan hus ahay à alay ana mənuko biten. Əna həna, alay a mədakwidok a anaya nà, a jak uko 'am tə dungo ana wan anahan. A alay ana Mbərom sə ndakay

daliyugo ata nà, a ndakay anan tə alay ana wan ata awan. Aday a walay sə lavay anan way ahay fok đukwen, wan ata kərtek a sə coy. ³ Mazlab a Mbərom a wutedən pi jøer nà, anà wan ata awan. Ta ga minje ti zek a Mbərom a nə uwək. Way sə daliyugo a anan ataya fok ta ga inde anga 'am anahan məgala awan. Anga winen, Mbərom i pəsen anan ines anà do ahay aday tə təra do cəncan aya re. Pə dəba ana way ata wa nà, Mbərom Ba Məgala a gəba anan way anahan pə cakay anahan à mburom, saa ga bahay pə way ahay fok.

Yesu a zalay maslay a Mbərom ahay

⁴ Anga nan kutok, Mbərom a đaf anan wan anahan pa nga sə maslay anahan ahay, anga sləmay anahan sə varan ata a zalay mbala ana tinen, bina a ngaman wan anahan.

⁵ Kula Mbərom kà jak anan 'am a anan anà maslay anahan ahay bay: «Iken nə wan uno.

Biten nə tərak bəbay anak.* »

Kabay

«Iken nà, ni təra bəbay anak,

iken ki təra wan uno.†»

A jan 'am ataya nà, anà Yesu a kərtek. ⁶ Aday asa, à alay a Mbərom i sa slənay anan ahay wan anahan mənduwel a pə daliyugo ata nà, a wa:

«Maslay a Mbərom ahay fok tə həran nga.‡»

⁷ Pə maslay a Mbərom ahay ite nà, a wa:

«Maslay a Mbərom ahay tinen do si mer su way anahan ahay.

Tinen kawa mađ, aday kawa miresl sə uko ahay re.§»

⁸ Əna pə Wan a Mbərom a kutok nà, Deftere a Mbərom a wa:

«Iken nə Mbərom, ki ga bahay pa sə viyviya awan,

* 1:5 Ca pə Jabuura 2.7. † 1:5 Ca pə 2 Samuyila 7.14; 1 Habaruuji Nyalaade 17.13. ‡ 1:6 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 32.43. § 1:7 Ca pə Jabuura 104.4.

aday ki lavan nga anà dō anak
ahay tē cəved awan.

⁹ Kə pəlay dukwen way dīdek aya
awan,
aday way sə sədœk cəna, a nak
itəbay.

Anga nan, Bəbay anak Mbərom
a ngamak, a varak ataslay
mivel,
aday a təra iken dō məduwen a
pa nga su dō pə cakay anak
ataya fok.*»

¹⁰ Deftere a Mbərom a ja asa, a
wa:

«Bahay, à alay ana way ahay sə da-
zlan ata nà,
kə ndakay daliyugo nə tə alay
anak awan,
aday kə ndakay mburom re.

¹¹ Way anak sə ndakay ataya fok ti
ndav,
əna iken a nə ki ga inde pa sə
viyviya awan.

Way ataya fok ti i ga məduwer
kawa zana sa nes ata awan.

¹² Ki i lapay atan wa, kawa dō sə
lapay anan wa zana anahan
məduwer a ata awan.

Way ataya ti mbəda kawa zana
a'am a sə pəkay ahay wa ata
awan.

Əna iken ki mbəda itəbay,
sifa anak i ndav itəbay re.†»

¹³ Kula Mbərom kə jak anan 'am
a anaya anà maslay anahan ahay
bay:

«Njahay tə day sə alay puway uno,
aday dō manidə anak ahay fok
nà,
ni təra atan 6ile anak aya
awan.‡»

A jan 'am ataya matanan nà, anà
wan anahan a dəkdek. ¹⁴ Maslay a
Mbərom ahay nà, tinen apasay sa
gan mer su way anà Mbərom ahay
cəna coy. I slan atan saa man zek
anà dō saa njad sifa aday sə njahay
à man a Mbərom ataya awan.

* 1:9 Ca pə Jabuura 45.7-8. † 1:12 Ca pə Jabuura 102.26-28. ‡ 1:13 Ca pə Jabuura 110.1.

* 2:8 Ca pə Jabuura 8.5-7.

2

*Də kədəy anan 'am a Mbərom sa
jak uko ata bay*

¹ Kak Mbərom kə jak uko 'am tə
dungo ana wan anahan cukutok
nà, lele sa pak apan sləmay, anga
'am anahan nə 'am sə sləne. Bay nà,
dī lize à cəved wa. ² Da san apan
zle, maslay a Mbərom ahay ta nak
ta jak uko 'am sə Tawrita, winen
məduwen awan. Dō sə dəfan apan
bay ataya nà, tə njadak sariya tədə
pə ines a tinen ata awan. ³ Əna,
mənuko aday nà, Mbərom kə varak
uko 'am anahan aday dā tam à
sariya anahan wa. Anga nan, kak
də kədiyək anan 'am anahan a sa
jak uko ata nà, i i gak uko sariya
anahan sabay kutok dāw? Sa nay
anan ləbara ata pa 'am nə zek a
Bahay a mənuko Yesu Almasihu
awan. Dō sə sləne 'am anahan
ataya, sa jan umo ləbara ata nə
dīdek a nə tinen awan. ⁴ Mbərom
dukwen kə dəkak uko anan 'am
anahan ata nə dīdek awan, ta sa ka
anan way masuwayan aya bayak a
cara cara, aday ta sə varan məgala
sa ga way ahay cara cara anà dō
ahay tə alay ana Apasay Cəncan
awan, kawa sa zlan à nga.

*Yesu kə dəkak uko anan cəved sa
tam*

⁵ Mbərom a daf sə lavan nga anà
daliyugo a mənuko sa ja apan wiya
ata nà, maslay anahan ahay bay.
⁶ Adəka bay, mə vinde a à Deftere a
Mbərom inde nà:

«Mbərom, dō zəenzen a nə ma aday
hus iken sə bayak apan
anaw?

Winen waya aday hus ki nay sa
man zek ata anaw?

⁷ Kə ndakay anan, winen nà, ù vo
sə maslay a Mbərom ahay
mənjoek.

Pə dəba anahan a wa, kə varan ma-
zla6, kawa mazla6 sə bahay.

8 Kə dəfak anan bahay a pa nga sə way ahay fok.*»

Mbərom kə dəfak anan bahay a pa nga sə way ahay fok ata nà, awan a inde winen sə lavay bay nà, inde sabay. Əna həna, də canan nà, winen bahay a pa nga sə way ahay fok fan bay. 9 Əna də canan, kwakwa ata nà, anà Yesu, Mbərom kə dəfak anan ù vo sə maslay anahan ahay alay a mənəcək, anga sa gan sumor anà do ahay. Anga nan kutok, Yesu kà sak dəce aday kə məcak anga do ahay fok. Matanan Mbərom a varan man sə njahay sə bahay tə mazlaḅ awan. 10 Sə ndakay way ahay fok nə Mbərom, aday ta ga inde dukwen anga winen. Natiya a zla pi zek nà, Mbərom á ndav anan mer su way ana Yesu sa ga, tə dəce anahan a sə canan, aday do ahay bayak a tē təra wan anahan ahay, tã zla à man sə mazlaḅ anahan kutok. Anga saa njahan atan pa 'am wa, aday saa tam atan dukwen, zek a Yesu awan. 11 Sə təra anan do ahay do cəncan aya pa 'am a Mbərom dukwen, Yesu awan, aday do anahan a sə təra atan cəncan ataya dukwen, Bəbay a tinen a nə kərtek, Mbərom awan. Anga nan kutok, a zlan à nga anà Yesu a sə ngaman atan «mərak uno ahay.» 12 A Deftere a Mbərom inde nà, Yesu a jan anà Mbərom, a wa:

«Ni i taran anan 'am anak anà mərak uno ahay,

ni i hərak nga tə ara pa 'am sə do ahay.†»

13 A ja asa, a wa:

«Ni mbəsakan anan zek uno nà, anà Mbərom.‡»

Aday asa, a wa:

«Nen həna, manay tu do a Mbərom sə vuro ataya awan.Š»

14 Do a Mbərom sə varan ataya nà, tinen do zənzen aya tə mez aya ĩ zek inde kawa mənuko. Anga nan,

Yesu a ta nga anahan a dukwen a təra do zənzen ti zek a kawa nuko, anga aday tə amac anahan á lize anan wa Fakalaw, dōwan a sə lavan nga anà do ahay tə məgala sa mac atan ata awan. 15 Yesu a ga matanan nà, anga aday zlawan sə amac á gan anà do ahay sabay. Kwakwa ata nà, do ahay tə njahay nə kawa bile ahay anga zlawan sə amac. Əna həna Yesu kə təmək atan coy. 16 Yesu a nay ahay nà, sa naa man zek anà maslay a Mbərom ahay bay, əna sa naa man zek adəka nà, anà zahav ana İbrahim a ahay pə daliyugo a anan. 17 Aday natiya kutok, a zla pi zek nà, á təra kawa mərak anahan ataya kwa à ma inde anaw fok. A ga matanan anga aday á təra bahay nga su do sə gədan dundo anà way anga Mbərom, do si mer su way anahan didek a aday sumor awan. Ti mer su way anahan nà, i pəsen anan ines anà do ahay, i zlahan atan anan məlmal a tinen tə Mbərom kutok. 18 Həna nà, i mba apan sa man zek anà do mənjəkan atan uda ataya tətə, anga winen a dukwen à alay a tə njəkak anan uda awan, kà sak dəce.

3

Yesu a zalay bije a mənuko Musa tə mazlaḅ

1 Mərak uno ahay, Mbərom kə ngamak ikwen sə təra do anahan ahay. Anga nan, bayiken pə Yesu aday. Winen do maslan a Mbərom, aday winen bahay nga su do sə gədan dundo anà way, winen dōwan a mənuko a sa dəf apan nga ata awan. 2 Sa dəf anan pi mer su way ata nà, zek a Mbərom awan, aday Yesu nà, a bənan à 'am wa cəvedabay, kawa Musa sə bənan à 'am wa anà Mbərom pi mer su way anahan sa gay ahay anga do su doh a Mbərom ahay fok ataya

† 2:12 Ca pə Jabuura 22.23.

‡ 2:13 Ca pə Esaaya 8.17.

Š 2:13 Ca pə Esaaya 8.18.

* 3:2 Ca pə Limle 12.7.

re.* ³ Lele sə həran nga anà Yesu nà, zal Musa, kawa ana dō ahay sə həran nga anà dō sa han doh zal doh ata re. ⁴ Tə dīdek a nà, doh fok cəna, sa han anan nə dō, əna dō sə ndakay way ahay fok ite nà, Mbərom. ⁵ Matanan, Musa nà, winen dō si mer su way lele sə dəfan apan anà Mbərom. Mer su way anahan a nà, sə dakan anan anà dō a Mbərom ahay, way a Mbərom sa ja pa 'am ataya awan. ⁶ Əna Yesu Almasihu ite nà, winen nə wan sə lavan nga anà dō a Mbərom ahay, a ga mer su way anahan nə ta sə dəfan apan lele. Mənuکو dukwen, kak də pərahak anan azar sa dəf apan nga lele, aday sə dəfan ide anà way saa nay ata tə ataslay mivél a nà, à andav a inde dukwen, dī tərà dō anahan ahay re.

Mbərom i varan alay a sa man uda anà dō anahan ahay mba

⁷ Anga nan, Apasay Cəncan awan a ja, a wa:

«Kak kə slənen dundo a Mbərom biten nà,

⁸ kà sa kuren anan nga a kwanay ahay kawa bije a kwanay ahay kwakwa sə kuray anan nga a tinen ahay ata bay.

A alay ata nà, tinen à kiβe inde ava kwa kuro fudō, tinen apan ti vəze pə Mbərom ta sə kataβ anan.

⁹ Mbərom a wa: “Kwa à ga nə tə canak anan anà way uno ma ga masuwayan aya ava kwa kuro fudō dəp nà, tə kataβak nen hwiya.

¹⁰ Anga nan, na mba apan sa ban mivél tu dō ataya tətə sabay, aday na wa: Tə jəjayak anan cəved lele à mivél a tinen wa, tə pərahak anan azar anà cəved uno sabay.

¹¹ A aga mivél uno inde, nə mbađak, na wa:

Kula ti zla à man uno inde lele saa man uda sabay.†»

¹² Mərak uno ahay, gen anan nga i zek, anga aday dō lelibay a sa ngam sa dəf nga pə Yesu sabay ata à ga inde à wulen a kwanay kwa kərtek bay. Dō kə dəfak nga pə Yesu sabay cəna, kə larak a Mbərom, bahay sə sifa ata awan. ¹³ Adəka bay, viren anan məgala anà zek ahay pac pac, anga aday Fakalaw à njad pikwen alay sa 'am sa njak kwanay bay, bina ki sa tərən mə kuray nga aya aday ki gen ines ahay. Əna alay a inde mba cukutok asəne, pac pac varuko anan məgala anà zek ahay. ¹⁴ Kak da mbak apan sa ban anan way a manuko sə dəfay ahay apan nga kurre ataya hus à andav inde nà, ata mənuکو dī japay tə Yesu Almasihu tə dīdek a kutok. ¹⁵ Mə vinde à Deftere a Mbərom nà:

«Kak biten kə slənen dundo a Mbərom nà,

kà saa kuren anan nga a kwanay kawa bije a kwanay ahay sə kuray anan nga a tinen ata bay.

A alay ata nà, tinen apan ti vəze pə Mbərom.‡»

¹⁶ Waya sə sləne dundo a Mbərom aday ta ma nga sə vəze apan ata anaw? Dō ana Musa sə təmay atan ahay à Misra wa ataya fok ba?

¹⁷ Mbərom a ga mivél ava kwa kuro fudō nə pa maya anaw? A ga mivél nà, pu dō sa ga ines ahay. Tinen nà, tə məcak à kiβe inde tololo.

¹⁸ Mbərom a mbađay sa jəka: «Kula ti zla à man uno inde lele saa man uda sabay» ata nà, a ja nà, pə maya anaw? A ja pu dō a sə dəfan apan bay ataya fok.§ ¹⁹ Natiya də canak anan, tə njadak sa zla à man sə njahay ata bay, anga tə dəfak nga pə Mbərom a bay.

4

¹ Mbərom kə zlapak i varak uko

† 3:11 Ca pə Jabuura 95.7-11. ‡ 3:15 Ca pə Jabuura 95.7-8. § 3:18 Ca pə Limle 14.1-35.

cøved sa zla à man sa man uda pø cakay anahan awan. 'Am ata ðukwen, hwiya winen inde. Anga nan, guko anan ngatay anà zek lele. Bina ðowan á sa zluwe pø cøved ata wa, aday sa njad man ata sabay bay. ² Anga mænuko ðukwen ða slænek læbara mugom a kawa ðowan a sè kife ataya re. Tinen nà, tø slænek, æna kà mak atan zek bay, anga tø ðafak apan nga bay. Matanan, tø njadak man sa man uda ata bay. ³ Man sa man uda ata nà, ana mænuko, anga ða ðafak nga pø Yesu. Mbërom a jan anà ðo sa ngam sa ðaf nga pø læbara anahan mugom a itøbay ataya nà:

«Kula ti zla à man uno inde lele saa man uda ata sabay.*»

Ata nà, a nan sa ja nø man sa man uda inde fan bay bay. Bina, 6a Mbërom a kè ndøvak anan mer su way anahan sè ndakay daliyugo a kurre ata bay aday ðaw? ⁴ Deftere a Mbërom winen apan i ja pø luvon sa man uda nà, a wa:

«Pø luvon cuwbe anahan a nà, Mbërom a man uda pi mer su way anahan ahay wa fok.†»

Matanan, man sa man uda nà, inde coy. ⁵ 'Am ata mæ vinde inde re, a wa:

«Kula ti zla à man uno inde lele saa man uda ata sabay.‡»

⁶ Do sa lah sè slæne læbara mugom ataya ta zlak à man sa man uda ata bay, anga tø ðafak anan apan anà Mbërom a bay, æna man sa man uda nà, inde aday ðo ahay inde tinen ti zla uda awan. ⁷ Anga nan, Mbërom a ðaf luvon hinen miza awan, a ngaman «biten». A sa ðaf luvon ata ðukwen, kà vak pø ðæða a Musa wa bayak awan, a ja anan tø dungo ana Dawuda, a wa:

«Kak biten kè slænen dungo a Mbërom nà, kà saa kuren anan nga a kwanay bay.»

⁸ Kak abay Yosuwà kà zlak anan ðo ahay à man sa man uda mbala Mbërom ata acækan nà, Mbërom i ja 'am sè luvon sa man uda hinen sabay. Æna tinen ðukwen tø ðæzlek bay. ⁹ Kak matanan nà, luvon sa man uda awan kawa ana Mbërom sa man uda pø luvon cuwbe ata i nay ahay anga ðo a Mbërom ahay mba. ¹⁰ Mbërom a ndav anan mer su way anahan cæna, a man uda awan. Mænuko ðukwen, matanan re. Dowan a kè ðæzlek à man sa man uda kawa ana Mbërom ata nà, i ga mer sè awan sabay, mer su way kè ndøvak. ¹¹ Anga nan, guko mægala lele sè ðæzle à man a Mbërom sè lavay anan zek sa man uda ata awan. Guko mægala anga aday ðowan á saa zluwe pø cøved wa anga kè ðafak anan apan anà Mbërom bay kawa bje a mænuko ahay ata bay.

¹² 'Am a Mbërom nø, winen tø sifa awan, aday winen apan i ga mer su way kawa sa nan. A pa a zalay maslalam 'am a cew ata tø apa. A gad nø hus à mivel su ðo inde, sè gæzla anan apasay tø sifa. A gad hus a sè gæzla anan man sè zlangay ana kælakasl ahay tø uzoz a tæke. A mba apan sa kay anan abayak nga su ðo uho tæte re. ¹³ Awan a inde winen mi ðer zek a pa 'am a Mbërom nø inde itøbay. Way mæ ndakay aya fok ta ca ike pa 'am anahan, a san atan zle kærtek kærtek. Way sè mivel a mænuko ahay fok, ði saa vøne anan nø pa 'am anahan.

Yesu winen bahay nga su ðo sè gæðan dungo anà way ahay anga Mbërom

¹⁴ Bahay nga su ðo sè gæðan dungo anà way ahay anga Mbërom inde anga mænuko, winen Yesu, Wan a Mbërom. Kè jønak pø cakay a Mbërom awan à mburom. Anga nan, bænuko anan way a mænuko sa ðaf apan nga ataya lele, ðakuko anan anan anà ðo ahay. ¹⁵ Bahay

* 4:3 Ca pø Jabuura 95.11. † 4:4 Ca pø Laataanooji 2.2. ‡ 4:5 Ca pø Jabuura 95.11.

nga su dō sē gədan dundo anā way ahay anga Mbərom ata nā, a san bəle a mənuko zle lele. Winen nā, kə canak anan anā dāce ahay kawa mənuko. Ta ngak anan balay pa 'am, əna kə gak ines itəbay. ¹⁶ Anga nan, hayak ikwen ahay, hədəkuko pə cakay ana Mbərom, dō sa gan sumor anā dō ahay, mənɟəna sə jəjar awan, anga aday dā gan i zek wa aday dā nɟad sumor anahan ā alay a tədə dā gan may ata awan.

5

¹ Bahay nga su dō sē gədan dundo anā way fok nā, Mbərom a walay anan ā wulen sē dō ahay wa, anga aday ā gan atan mer su way pa 'am a Mbərom. I varan way ahay anā Mbərom anga ines a tinen a sa ga ataya awan. ² Dō sa san awan bay ataya aday tinen apan ti zluwe ā cəved wa ataya nā, bahay nga su dō sē gədan dundo anā way ata nā, a san sa gan atan nga zle, anga winen a dukwen bəle a kawa tinen awan. ³ Anga nan, i varan way ma sla dundo aya ā Mbərom anga ines anahan aya aday anga ines sē dō ahay re. ⁴ Dowan sē walay zek anahan pi mer su way ata nā, ibay. Sə ngaman pi mer su way ata cəna, zek a Mbərom awan, kawa anahan sə ngaman apan anā Haruna ata awan. ⁵ A təra tə Almasihu dukwen, matanan. A walay zek anahan anga sa nɟad mazlaḅ sə təra bahay nga su dō sē gədan dundo anā way anga Mbərom bay. Sə ngaman apan nā, zek a Mbərom awan. A jan nā:

«Iken nə wan uno.

Biten nə tərak Bəbay anak.*»

⁶ A man hinen inde dukwen, a jan nā:

«Iken dō sē gədan dundo anā way pa sə viyviya awan,

kawa Maliki Sadaka.†»

⁷ A alay Yesu winen pə daliyugo mba ata nā, a san zle, Mbərom nə

məgala anahan inde sa tam dō ā amac wa. Anga nan, a gan amboh tə məgalak a, tə ayam awan, aday Mbərom ā tam anan ā amac wa. Mbərom a slənan anan, a slabakay anan ā məkə wa, anga a dəfan apan. ⁸ Kwa ā ga nə winen Wan a Mbərom dəp nā, a tətək sə dəfan apan anā Mbərom tə cəved sə dāce. ⁹ A ndav anan mer su way anahan cəna, a təra dō sa tam anan dō sē dəfan apan ahay fok, aday tā ga inde pa sə viyviya awan. ¹⁰ Mbərom a daf anan bahay nga su dō sē gədan dundo anā way ahay anga Mbərom nə kawa ana Maliki Sadaka ata awan.

Gen anan nga i zek ā cəved a Mbərom inde

¹¹ Way ahay inde bayak a sa jak ikwen pə Maliki Sadaka. Əna ma da 'am a sa jak ikwen anan, anga ki slənen anan bəse bay. ¹² Alay a kə slak həna tədə ki tərən dō sə dakan anan way anā dō ahay ite, əna hwiya ki gen anan may dō ahay tə dəkək ikwen anan way cacəde w aya ā 'am a Mbərom inde asa. Abay ki pen nə way sa pa su dō məduwen aya coy, əna ki gen anan may həna nā, anā pay kawa gwaslay ahay mba. ¹³ Dowan a winen apan i sa pay cəna, winen gindez a mba. Dō matanan ata nā, a san awan fan bay, a gəzlan alay anā way ahay pi zek wa tətibay. ¹⁴ Dō məced aya nə ta slak sa pa daf tətədō awan. Tə tətəkək aday sa mba apan sə gəzlan alay pi zek wa anā way ahay, lele aya tə lelibay aya re.

6

¹ Kak matanan cukutok nā, mbəsakuko anan way a mənuko sə tətək pə Almasihu wa cəde w ataya mə dədəḅa aday, zluko pa 'am saa tətək way su dō məduwen aya awan. Də pəkək anan saray su doh a coy. Də mbədək apan maza sabay. 'Am sa yam pə ines, 'am

* 5:5 Ca pə Jabuura 2.7. † 5:6 Ca pə Jabuura 110.4.

sə mbəsak mer su way kəriya aya awan, 'am sa daf nga pə Mbërom, ² 'am sa ga bap̄tisma tə cəved awan, 'am sə dəfan alay pa nga anà dō ahay tə sləmay a Mbërom nə kəkəməw, 'am sə aslabakay su dō ma mac aya à məkə wa, ta 'am sə sariya a Mbërom, way ataya fok, mi tətakak ikwen anan maza sabay. ³ Di mbədək pə way ataya sabay. Kà zlak anan à nga à Mbërom a nà, dī ga way maza aya pa 'am.

⁴ Kak dō ahay tə mbədəhak anan lœn à Mbërom nà, dōwan i mba apan sa may atan pə cəved sa yam pə ines a tinen maza sabay. Dō ataya nà, tə canak anan anà jiyjay a Mbërom, tə təmahak magwagway anahan sə gəzlan anà dō ahay ata re, tə təmahak Apasay Cəncan a re. ⁵ Tə canak anan, 'Am a Mbërom nə lele, tə sənək məgala sə daliyugo saa nay ata re. ⁶ Aday, kak dō matanan ataya tə zluwek à cəved a Mbërom wa nà, cəved inde sa may atan saa yam pə ines a tinen ahay sabay, anga kə tərak kəkal kawa tə daray anan Wan a Mbërom pə dədom mə zləngad a maza awan, aday tə gənəhak anan pa 'am sə dō ahay fok re.

⁷ Bayiken pə yugo aday. Iven a taa ga nà, yugo a sa anan aday a ga way sa pa lele, aday way sa pa ata a man zek anà dō sə guvo awan. Kawa sa ja nà, Mbërom a daf ngama pə yugo ata awan. ⁸ Aya əna, kak guvo kà hak adak tə gujed nà, i man zek anà dōwan bay, Mbërom i i tahasl anan wa coy aday i i lize anan wa sə coy.

⁹ Car uno ahay, kwa à ga nə dā ja matanan dukwen, dā san apan zle, kwanay nà, ka ta pərihen anan azar nə anà cəved lele awan, aday Mbërom i tam kwanay. ¹⁰ Mbërom nà, a gan anà dō ahay nə way tə cəved aya vərre. I mbədək anan

mer su way a kwanay sa ga lele aya à nga wa bay. Kawa sa ja nà, sə dəkay anan kə pəlen Mbërom nə, mer su way a kwanay sa ga sa man zek anà dō a Yesu ahay, aday ana kwanay sa man atan zek hwiya ata awan. ¹¹ A nan umo nà, pərihen anan azar sa ga məgala matanan hwiya, hus à ndav a inde, kà si yen nga bay. Matanan ki njiden anan way a kwanay sə dəfan idē ata awan. ¹² Kī gen isew bay. Təren adəka nà, kawa dō sa daf nga pə Yesu ahay sə səmen anà way ahay fok ataya awan. Sa njad anan way a Mbërom sə zlapay anan ataya nə tinen a kutok.

Way a Mbërom sə zlapay anan ataya fok, ti təra

¹³⁻¹⁴ Da san apan zle, kwa həna kabay, Mbërom kə zlapak anan tə way anà Ibərahima. A wa: «Tə dīdek a ni daf apak alay sə wasay anan zahav anak bayak awan.*» A mbədəy nə tə sləmay anahan awan, anga dōwan inde sə zalay Mbërom ibay. ¹⁵ Ibərahima a sləne matanan cəna, a ga ngatay, aday way a Mbërom sə zlapay anan i varan ata, kə njadək anan acəkan re.

¹⁶ Dō ahay tinen apan ti mbədəy nà, tə mbədəy tə sləmay su dō sə zalay atan ata awan. Ata a mba apan sa ndav anan 'am à wulen sə dō ahay wa acəkan. ¹⁷ Anga nan, Mbërom a mbədəy. A nan sə dakan anan anà dō winen sə zlapan atan anan tə way ataya nà, i mba apan sə mbədəhan alay anà way anahan sə zlapay anan ata tətibay. Anga nan, a zlapay aday a saa mbədan pa nga wa. ¹⁸ Natiya, way ahay inde cew nə tə mbədə itəbay: atə azlapay tə ambədəy a Mbërom. I mba apan sa gad uda mungwalay itəbay. Mənuکو dō sa tam à man ana Mbërom ataya nà, way a man i varak uko məgala sə dəfan idē anà way a Mbërom sə zlapak uko anan

* 6:13-14 Ca pə Laataanooji 22.16-17.

i varak uko ata awan. ¹⁹ Way ata a bənak uko mbac nə hərap lele pa 'am a Mbərom, kawa njamde sə tavay anan kwalalan a 'am inde ata awan. Anga nan, də takas anan zana sə gəzla anan man cəncan a pi zek wa tə do ahay u doh sə mazla6 a Mbərom ata, aday həna di zla pə cakay a Mbərom tate kutok. ²⁰ Yesu kə lahak sa zla uda pa 'am a mənuko anga mənuko, bina kə tərak bahay nga su do sə gədan dundo anə way anga Mbərom pa sə viyviya awan, kawa ana Maliki Sadaka ata awan.

7

Maliki Sadaka, do sə gədan dundo anə way anga Mbərom

¹ Maliki Sadaka sə dowan ata nə, winen bahay sə Salem, winen do sə gədan dundo anə way anga Mbərom sə bagəbaga mburom. A alay a inde nə, Ibərahima a zla a vərəm, a mbasay pə bahay ahay. A alay a winen apan i may agay nə, Maliki Sadaka ata a zla pə cakay anahan, a dəf apan alay sə mazla6 anahan. ² Ibərahima ata, a varan way anə Maliki Sadaka alay mbok* nə, a var wa kərtek pə way sə vərəm anahan ahay wa fok.† Maliki Sadaka ata nə, sləmay anahan a a nan sa ja nə Bahay sə Didek. Aday winen Bahay sə Zay re, anga winen bahay sə wulen su doh sə ngaman Salem ata awan, aday Salem a nan sa ja nə «zay». ³ Dowan ata nə, dowan a san bəbay anahan a bay, dowan a san may anahan a bay. Kwa bije anahan ahay dukwen, dowan a san atan bay re. Tə wahay anan siwaw, a mac siwaw dukwen, dowan a san bay. Winen kawa Wan a Mbərom, anga i njahay do sə gədan dundo anə way pa sə viyviya awan.

⁴ Cen apan aday. Maliki Sadaka ata nə winen məduwen awan.

* 7:2 Alay mbok nə, a nan sa ja nə, way kuro. pə Limle 18.21.

Ibərahima nə, bije sə Isəra'ila ahay, əna kə gəbak way ahay a vərəm wa, a varan wa alay mbok nə, kərtek anə winen. ⁵ Zahav ana Lewi ahay azar aya tə tərak do sə gədan dundo anə way anga Mbərom. Tawrita a Musa a ja nə, Isəra'ila ahay tē varan atan a way a tinen ahay wa fok, alay mbok nə, kərtek.‡ A nan sa ja, ti təma way ataya nə a alay ana mərak a tinen ahay wa, kwa a ga nə tinen dukwen wan ana Ibərahima ahay. ⁶ Əna Maliki Sadaka nə, winen zahav ana Lewi itəbay, əna Ibərahima kə varak anan way alay mbok nə, kərtek. Ibərahima nə, Mbərom a zlapən sə varan way nə anə winen. Əna Maliki Sadaka a dəf alay sə mazla6 pə Ibərahima, bina Ibərahima a dəf alay sə mazla6 pə Maliki Sadaka bugol bay. ⁷ Aday da san apan zle re, do sa dəf ngama pu do nə, a zalay dowan anahan a sa dəf apan ngama ata awan.

⁸ Do sə zahav ana Lewi ahay sə təma alay mbok nə, kərtek ataya fok dukwen, ta taa mac re. Əna Maliki Sadaka, do sə təma alay mbok nə, kərtek kawa ana Deftere a Mbərom sa ja ata nə, winen a mac itəbay. ⁹ Di mba apan sa jəka Lewi nə, wan anahan ahay tə təmahak pu do a tinen ahay wa alay mbok nə, kərtek ata, kə varak anan way ata anə Maliki Sadaka ata re, anga bije anahan Ibərahima kə lahak sə varan coy. ¹⁰ Kawa sa ja bine siwaw nə, a alay a Ibərahima sə varan way ata anə Maliki Sadaka aday tə wahak Lewi fan bay ata nə, Lewi kə varak anan tə alay ana bije anahan Ibərahima ata coy.

Bahay nga su do sə gədan dundo anə way anga Mbərom maza inde, kawa Maliki Sadaka

¹¹ Mer su way su do sə gədan dundo anə way anga Mbərom a zahav ana Lewi ata nə, kə mbak apan sa ndav anan wa way a Mbərom

† 7:2 Ca pə Laataanooji 14.17-20. ‡ 7:5 Ca

sa gan may ata bay. Abay á mba apan sa ndav anan wa tæte cæna, dī gan may anà dō sæ gædan dungo anà way anga Mbërom maza, kawa ana Maliki Sadaka ata, sabay. Abay i slahay nà, pu dō sæ gædan dungo anà way anga Mbërom pæ slala ana Haruna cæna coy. Mbërom a varan Tawrita anà dō anahan Isëra'ila ahay nà, à alay ana dō sæ zahav ana Lewi inde. ¹² Kak Mbërom kà mbædahak anan slala su dō sæ gædan dungo anà way anga Mbërom cæna, ata Tawrita i mbæda ite re. ¹³ Da ja way a anaya nà, pæ Bahay a mænuko Yesu, winen dō sæ slala hinen cara. Dowan inde pæ zahav anahan kà gak mer su way ata ù doh sæ mazlaḅ a Mbërom kulibay. ¹⁴ Da san apan zle, Bahay a mænuko Yesu nà, zahav ana Yahuda. A alay ana Musa sa ja 'am pu dō sæ gædan dungo anà way anga Mbërom ahay nà, a ja næ pæ zahav ana Lewi, bina pæ zahav ana Yahuda bay. ¹⁵ 'Am a anan i zæga apan sæ banay hëna adæka bugol: Do sæ gædan dungo anà way anga Mbërom hinen, kà nak, winen kawa Maliki Sadaka. ¹⁶ Dowan ata a tæra dō sæ gædan dungo anà way anga Mbërom nà, anga 'am sæ Tawrita bay. Winen nà, a tæra dō sæ gædan dungo anà way anga Mbërom nà, anga mægala anahan inde sæ njahay tæ sifa pa sæ viyviya ata awan. ¹⁷ Mæ vinde inde à Deftere a Mbërom, a wa:

«Iken dō sæ gædan dungo anà way pa sæ viyviya awan,

kawa Maliki Sadaka.Š»

¹⁸ Mbërom kà mbacak anan wa nga sa 'am mæ baslay a kwakwa ata awan, anga winen bæle awan, a man zek anà dō ahay tætibay. ¹⁹ Tawrita a Musa nà, kà mbak apan sæ tæra anan dō ahay, dō cæncan aya pa 'am a Mbërom bay. Hëna nà, way sæ zalay Tawrita inde, way a mænuko sæ dæfan ide ata awan. Sæ varak uko cæved sæ hædek

nuko pa 'am a Mbërom næ winen awan.

²⁰ Way hinen nà: A alay a Mbërom i sa daf anan Yesu bahay nga su dō sæ gædan dungo anà way anga Mbërom ata nà, a mbaday apan aday. A alay ana dō sæ zahav ana Lewi ahay sæ tæra dō sæ gædan dungo anà way anga Mbërom ata nà, dowan kà mbadak apan itæbay. ²¹ Əna Mbërom a mbadan anà Yesu ta sa jan nà:

«Nen Mbërom Fetek, næ mbæda itæbay.

Næ mbadak, ki tæra dō sæ gædan dungo anà way pa sæ viyviya awan.* »

²² Anga nan kutok, kuse Yesu a, 'am a Mbërom sa ban tæ dō ahay ata, winen a zalay 'am mbala anahan sa ban tæ dō ahay kwakwa ata awan.

²³ Way hinen inde re: Do sæ gædan dungo anà way anga Mbërom ahay nà, tinen mænjoek bay, anga ta mac wa kwerkwer, tæ mbasakan mer su way ata anà dō hinen ahay asa. ²⁴ Əna Yesu næ a mac itæbay, a ga mer su way anahan pa sæ viyviya awan. ²⁵ Anga nan, i mba apan sa tam dō ahay kawa ana tinen sa nay ahay pa 'am a Mbërom tæ alay anahan ata awan. Anga winen dō tæ sifa awan, i taa ga amboh anga tinen sæ coy.

²⁶ Winen nà, bahay nga su dō sæ gædan dungo anà way anga Mbërom a tæde anga mænuko ata awan. Winen dō cæncan awan. Atahasl inde à winen inde itæbay, kà gak ines itæbay re. Winen cara pi zek wa tu dō sæ ines ahay. Mbërom a daf anan winen nà, pæ cakay anahan à mburom. ²⁷ Yesu næ winen kawa bahay nga su dō sæ gædan dungo anà way anga Mbërom azar ataya bay. A gan may sæ gædan dungo anà way anga Mbërom pac pac itæbay. Kwa á ga næ sa nga anahan awan, kwa

â ga nê sê ines sê dô ahay, a gan may bay. A var anan nga anahan nê saray kêrtek, à alay anahan a sa mac pê dëdom mê zlëngad ata awan. ²⁸ Tawrita ana Musa a daf kawa dô sê gëdan dungo anâ way ahay nâ, dô zenzen aya awan, ëna ta slak bay, anga tinen dô sa ga ines ahay re. Aya ëna, à alay a Mbërom sê mbaday pê dëba ana Tawrita wa ata nâ, 'am anahan ata a njahay à yime ana Tawrita inde kutok. Mbërom a daf Wan anahan bahay nga su dô sê gëdan dungo anâ way anga Mbërom. A ndav anan wa way a Mbërom sa gan may ata sê coy kutok.

8

Dowan inde sa ga mer su way anga mënuko, winen bahay nga su dô sê gëdan dungo anâ way anga Mbërom

¹ Way a mëduwen a à 'am a manay sa jak ikwen ayak ata inde nâ, hëna: Dowan inde sa ga mer su way anga mënuko adëka, winen bahay nga su dô sê gëdan dungo anâ way anga Mbërom. Winen më njahay a à mburom à alay puway ana Mbërom Ba Mëgala. ² Kwakwa ata nâ, dô sê gëdan dungo anâ way ahay anga Mbërom ta ga mer su way a tinen nê à jawjawa sê mazlaë a Mbërom inde, dô ahay sê ndakay ata awan. Yesu ite nâ, a ga mer su way anahan nâ, à man cëncan awan, pë cakay a Mbërom à jawjawa sê mazlaë a Mbërom inde didek a, Mbërom sê ndakay ata awan.

³ Mbërom a daf bahay nga su dô sê gëdan dungo anâ way ahay nâ, anga sê varan way aday sê gëdan dungo anâ gëdaw ahay. Matanan re, lele dukwen dô mbala mënuko i njad awan a sê varan anâ Mbërom a re. ⁴ Abay â ga nê winen pë daliyugo aday nâ, Yesu i tãra dô sê gëdan dungo anâ way a bay jiga

awan, anga dô ahay inde coy, tinen apan ti taa varan way à Mbërom a kawa ana Tawrita awan. ⁵ Dô ataya nâ, ta taa ga mer su way a tinen ù doh sê mazlaë a Mbërom, ëna doh ata dukwen, winen minje su doh sê mazlaë a Mbërom a didek ata à mburom ata awan. A alay Musa i saa ndakay jawjawa sê mazlaë a Mbërom nâ, Mbërom a jan nâ: «Pak slëmay lele, bëbot anan nê kawa anuno sa kak anan ahay à bëzlom wa ata awan.*» ⁶ Yesu nâ, mer su way anahan nê a zalay su dô sê gëdan dungo anâ way anga Mbërom ataya fok. Anga, tã winen, Mbërom a ban 'am zal way anahan sa ban tã dô ahay kwakwa ata awan, aday way anahan sê zlapay anan i varak uko ata dukwen, a zalay winen a kwakwa ata re.

⁷ Kak abay 'am a Mbërom sa ban tã dô ahay kwakwa ata kã tãrak way lele coy nâ, Mbërom i gan may abay sa ban 'am maza wiya sabay. ⁸ Ëna dã ca apan hëna nâ, kã slak bay acëkan, anga Mbërom winen apan i gafan atan 'am pë way ahay inde bayak awan, aday a jan atan nâ:

«Luvon a inde i nay ahay, ni ban 'am wiya tu dô sê Isëra'ila ahay, aday tu dô sê Yahuda aya tãke.

⁹ 'Am ata i ga minje tã a ban 'am uno tã bije a tinen ahay kwakwa ata sabay.

A alay a nen sê bënan atan ahay alay à Misra wa ata nâ, më banak 'am,

ëna tã dëfak anan apan bay, aday nen Mbërom Fetek, nen dukwen nê mbësakak atan.

¹⁰ Alay a kã slak nâ, ni ban 'am tã tinen.

Ni daf anan 'am uno à abayak nga a tinen inde, aday ni vinde anan 'am uno pë mível a tinen re.

Ti tãra dô uno ahay, nen ni tãra Mbërom a tinen.

* 8:5 Ca pë Gurtaaki 25.40.

11 Dowan inde i gan may sê têtakan anan way anà dōwan sabay, dōwan i jan anà dō hinen: “San Mbërom” sabay, anga i banay pë maced aya wa, hus pë gwaslay ahay, dō ahay fok ti san nen.

12 Ni pësen atan anan huwan a tinen ahay, ni may anan ahay ines a tinen ahay à nga inde sabay.†»

13 Ana Mbërom a sa ja 'am sa ban 'am wiya ata nà, a tëra anan winen mama'am ata, way kwakwa awan. Way a kwakwa ata aday mëduwer ata nà, winen apan i lize bënë coy.

9

Aban 'am mëduwer a tã aban 'am wiya awan

1 A alay ana Mbërom sa ban 'am a mama'am ata nà, Tawrita inde sê dakan anan anà dō ahay caved sê hëran nga anà Mbërom. Man sê hëran nga anà Mbërom inde më lavay zek a re. 2 Të ndakay jaw-jawa, tã gëzla anan man cew. Day mama'am awan, tã ngaman man cëncan awan, ta daf uda way sê lalam aday tabal tã pen më varan a à Mbërom aya apan. 3 Day a hinen ata dukwen, më gëzla pi zek wa tã winen mama'am ata nã tã zana, aday tã ngaman anà day ata nã, man a Mbërom cëncan awan. 4 A man ata kutok, tã ndakay uda ruwec sê gura, sê vakan apan lëluway anà Mbërom. Ta daf uda zëndok sê aban 'am a Mbërom, më ndakay a nã tã gura. A zëndok ata inde asa, tuwez sê gura uda re, ta daf uda way sa pa sê ngaman *manu*, Mbërom sê gucen atan ahay à mburom wa ata awan.* Sukol ana Haruna sa dã ata inde à man ata à zëndok inde.† Aday kon ana Mbërom sê vinden ahay apan 'am ma ban a anà Musa ataya uda à

man ata re.‡ 5 Pa nga sê zëndok ata dukwen, tã dëfak apan awan aya inde kawa maslay a Mbërom ahay. Awan ataya tã dëkay anan Mbërom winen inde à wulen sê dō ahay tã mazla6 awan. Awan ataya nã, tã bërgaslay aya awan, ta ka anan bërgaslay a tinen sa man nga à mburom, à man sa pak mez sê gënwaw ahay aday Mbërom à pësen anan ines à dō ahay ata awan. Hëna nã, alay a inde sê taker way pë awan ataya fok bay.

6 Natiya, tã ndakay anan way ataya à man ata kutok nã, dō sê gëdan dongo anà way ahay ta taa zla nã ù doh a mama'am ata awan, aday ta taa ga uda mer su way a tinen ahay nã pac pac. 7 A day su doh a mëslala cew ata nã, sa zla uda nã, bahay nga su dō sê gëdan dongo anà way ahay anga Mbërom ata dëkdëk. Ava daz nã, a zla à man ata dukwen saray kërtektække. I i zla uda dukwen, i pak mez sê gënwaw à alay inde aday i varan anan mez ata anà Mbërom. Ata Mbërom i pësen anan ines anahan pi zek tã ines sê dō ahay sa ga mënjëna sa san apan ataya tãke fok. 8 Apasay Cëncan a a nan sê dëkak uko anan nã 'am a hëna ana awan: Kak jaw-jawa a mama'am ata inde hwiya cëna, caved inde më tãba sa zla à man a Mbërom cëncan a fan bay. 9 Way ataya tã dëkay anan nã way a sê tãra hëna biten ataya awan. A nan sa ja nã, way sê dō ahay sê waslay aday sê varan anà Mbërom ataya nã ti mba apan sê banay anan mivel su dō sa var way ata pa 'am a Mbërom bay. 10 Way ataya tã dëkak uko anan way pa 'am sê way sa pa, pa 'am sê way sa sa, pa 'am sê banay way kawa sa zlan à nga à Mbërom. Way ataya dukwen, way pa 'am sa zlay si zek, bina pë mivel su dō zënëzen a bay, aday tã njahay nã mënjëk cëna coy, hus pë

† 8:12 Ca pë Yeremiya 31.31-34. * 9:4 Ca pë Gurtaaki 16.13-15, 31. † 9:4 Ca pë Limle 17.23.

‡ 9:4 Ca pë Tooktaaki Tawreeta 10.3-5.

luvon a Mbërom i mbëdahan alay anà way ahay, aday i ma atan wa way mëduwer ataya awan.

¹¹ Hëna nà, Almasihu kà nak ahay coy. Winen nà, bahay nga su dō sã gëdan dongo anà way ahay. Way a mënuko sa njad lele ataya fok ta nay nà, à alay anahan a wa. Doh a aday Yesu a ga uda mer su way anahan ata nà, a zalay doh mbala ana dō sã gëdan dongo anà way ahay kwakwa sa taa ga uda mer su way a tinen ata awan. Sã ndakay anan doh ata nà, dō zënnen a bay, Mbërom a tã alay anahan awan. Aday doh ata dukwen, winen pë daliyugo à man a anan bay. ¹² À alay a Almasihu i sa zla à man a Mbërom a cëncan ata nà, kã gëbak mez sã vuwar sã awak ta sa wan sa sla ahay à alay inde bay. A gëba adëka nà, mez si zek anahan awan, a zla anan à man a Mbërom a cëncan ata saray kërtektëkke. Natiya kutok, a tam mënuko tã mez anahan ata pa sã viyviya awan.

¹³ Kwakwa ata nà, ta taa waslay nã vuwar sã awak tã guson sa sla aya sã kwecek mez a pë dō ahay aday ines a tinen ahay à ga inde pë ide a Mbërom sabay. Ta taa waslay tãkalak sa sla aday sã vakan à Mbërom, ata ti ra rëba anahan a sa pak pë dō ahay. Natiya kutok, dō sa nes anan anjahay a tinen tã Mbërom ataya ti tãra dō cëncan aya asa. ¹⁴ Aya, kak matanan cukutok nà, mez a Yesu nà, tã mëgala a zal mez sã gënwaw a tinen kwakwa ataya awan. Almasihu a gëba anan zek anahan, a var anan anga Mbërom tã alay anahan awan, aday tã mëgala sã Apasay Cëncan a winen inde pa sã viyviya ata awan. Way anahan a sã varan à Mbërom ata nà, cëncan a tã mindel, a mba apan sã banay anan mivel a mënuko tãte, anga dã ga ines ahay sã varak uko amac sabay, ëna dī ga

adëka nà, mer su way a Mbërom bahay sã sifa kutok.

¹⁵ Tã way ana Yesu a sa ga ata kutok, winen dō sa zlah anan mëlmal a Mbërom tã dō ahay, anga Mbërom kã banak 'am wiya tã tinen. Anga nan, dō ana Mbërom sã ngamay ataya ti njad way a Mbërom a sã zlapay anan i varan atan kawa anahan a sa ja i varan atan anan sã coy ata awan. I tãra matanan anga Yesu kã mëcak anga dō sa nes anan 'am a Mbërom sa ban mëduwer ataya ata awan. Tã amac anahan ata nà, a bëmbeday atan ahay à atahasl a tinen ahay wa.

¹⁶ Kak dōwan kã jak 'am sã gëzla anan zlile anahan aday a saa mac cëna, dō ahay ti saa ga anan mer su way a nã si winen a i mac aday ata ti saa gëzla anan zlile anahan ata awan. ¹⁷ Kak dōwan sa ja 'am ata winen tã sifa mba cëna, 'am anahan a sa ja ata nã mëgala uda ibay. Anga ta saa ga anan way anahan sa ja ata cëna, a mac aday. ¹⁸ Matanan dukwen, à alay a Mbërom sa ban 'am tã dō ahay ata nà, a wa gënwaw à mac aday mez a à pëkay. ¹⁹ Musa a dakay anan Tawrita fok pa 'am sã dō ahay fok nà, a gëba mez sã wan sa sla ahay tã vuwar sã awak ahay tinen sã gëdan dongo ataya, tã japay anan tã a'am. A ra daslam ahay pi zek tã sibœk sã tãman dëzdaz aya awan, a pak anan à mez ata inde, a kwecek anan mez pë Deftere sã Tawrita tã winen awan, aday a kwecek anan mez pë dō ahay tã winen a re. ²⁰ A jan atan, a wa: «Hëna anan nà, mez a Mbërom sa ban anan 'am tã kwanay ata awan. A jak ikwen nà, dëfen anan apan lele. §» ²¹ Musa a kwecek mez ata pë jawjawa sã mazla6 a Mbërom tã way a tinen sa ga anan mer su way uda ataya tãke fok matana re. ²² A alay ana Tawrita sã lavan nga anà dō ahay ata nà, tã banay way ahay alay

avan nê tê mez. Matanan, mənĵəna mez sê pəkay cəna, Mbərom a pəse ines sê dō ahay bay.

Mez a Yesu a banay ines sê dō ahay

²³ Matanan, na jak, na wa: Way sê kwakwa ataya fok tē banay atan tē mez matanan ata nā, sē dākay anan way sē tēra à mburom ataya awan. Tē banay way ahay kwakwa ata nā, kawa ana Tawrita sa jan atan ata awan. Əna pə way dīdek aya à mburom ata nā, a nan à Mbərom nē mez sē zalay sē gənaw ataya awan. Winen lele ata nā, zek a Yesu a sa var anan ata awan. ²⁴ Da san zle kutok, Almasihu nē kà zlak à man a Mbərom cəncan a mbala ana dō ahay sē ndakay ata itəbay. Wita nā, mezeze sa man cəncan a dīdek a à mburom ata awan. Əna winen a zla nā, à mburom pə cakay a Mbərom. Həna nā, winen pa 'am a Mbərom anga sa ga amboh anga mənuko kutok. ²⁵ Bahay nga su dō sē gədan dundo anā way ahay à man a Mbərom cəncan a ata nā, ta zla uda nē pə ava pə ava. Ta zla uda dūkwen tē mez sē gənaw ahay à alay inde, mez si zek a tinen a bay. Əna Almasihu nā, a var nē nga anahan awan, aday a var anan dūkwen, saray kərtek coy, kə mənahak anan itəbay. ²⁶ A ga matanan bay nā, abay i mənahan anā dəcə anahan ahay saray bayan a re. Bina kwa pə ana Mbərom sē ndakay anan daliyugo nā, i taa mac anga dō anahan ahay pə ava pə ava. Əna matanan bay, a nay ahay nē saray kərtek, aday à alay a uho kwakwa ata winen apan i ndav coy ata awan. A var anan zek anahan kawa way ma sla dundo a anā Mbərom, anga sē pəse anan ines sē dō ahay sē coy. ²⁷ Kuwaya i mac nē saray kərtek. Pə dəba anahan a wa cəna, Mbərom i gan sariya. ²⁸ Almasihu dūkwen a var anan nga anahan nā, saray kərtektəkke

coy sē pəsen anan ines anā dō ahay bayak a kutok. I i may ahay pac a inde dūkwen mē slala cew awan. I may saa pəse ines ahay sabay, əna sa naa tam anan dō sa ba anan ataya fok.

10

¹ Tawrita ana Musa winen kawa mezeze sē way sē dākay anan way lele aya saa tēra pa 'am ataya awan. Aday mezeze sē way ataya dūkwen, winen kawa zek ana way ataya bay re. Pə ava pə ava, dō ahay tē varan way anā Mbərom nē sē hədəken pə cakay, əna way ataya ti njad sē tēra dō cəncan aya bay hwiya. ² Kak abay dō ahay tē tēra cəncan aya pa 'am a Mbərom tē way ma gad dundo aya nā, ti var way ma gad dundo aya sabay bidaw? Bina ti tēra cəncan a nē saray kərtek cəna coy, ti gan may anā apəse ines sabay. ³ Adəka bay, way a mē varan a anā Mbərom ataya nē ta man atan anan ahay à nga inde pə ava pə ava nā, ines a tinen ahay, ⁴ anga mez sē guson sa sla ta sē vuwar sē awak aya a mba apan sē banay anan ines sē dō ahay bay.

⁵ Anga nan kutok, à alay ana Almasihu i sa nay ahay pə daliyugo ata nā, a jan anā Mbərom, a wa:

«A nak tē gədan dundo anā gənaw ahay anga iken bay,

a nak tē varak awan bay re.

Əna kə varak uno zek su dō zenzen awan aday nē varak anan.

⁶ Gənaw a ma tak ataya ta zlak anak à nga bay.

Way sē dō ahay sa var anga sē pəse anan ines a tinen ahay ata dūkwen, kà zlak anak à nga bay re.

⁷ Anga nan kutok na wa: Mbərom, nen həna!

Ni zla pə daliyugo saa ga way sa zlak à nga,

* 10:7 Ca pə Jabuura 40.7-9.

kawa mə vinde a à Deftere anak inde pi nen ata awan.*»

⁸ Almasihu a ja aday nà: «A nak tê gəđan dundo anà gənaw ahay anga iken aday tê varak awan bay re. A nak tê təkak gənaw ahay bay re. Aday a nak tã pak mez sə gənaw ahay anga sə pəse ines sə do ahay bay re asa.» Kwa á ga nə ta var way ataya đukwen, tə đəfan apan anà Tawrita dəp nà, a nan anà Mbərom a bay. ⁹ 'Am mə slala cew a nə a wa: «Mbərom, nen həna! Ni zla pə daliyugo saa ga way sa zlak à nga.» Matanan nà, a nan sa ja nə Mbərom kə mbacak anan wa agəđan dundo anà way kawa sə kwakwa ata awan, aday a đaf uda way maza wiya awan: amac a Yesu. ¹⁰ Natiya kutok, đə tərak do cəncan aya pa 'am ana Mbərom, anga Yesu Almasihu kà gak way sa zlan à nga anà Mbərom, aday kə varak anan zek anahan kawa way ma sla dundo awan, a mac saray kərtektəkke coy.

¹¹ Do sə gəđan dundo anà way à wulen sə Yahuda ahay nà, tinen mə tavay aya sa ga mer su way a tinen nə pac pac, ti mənahan anà agəđan dundo à gənaw ahay maza awan. Əna way a tinen a sa var ataya đukwen, ta mba apan sə pəse anan ines sə do ahay bay re. ¹² Əna Yesu Almasihu nà, a var nə zek anahan awan, a var anan saray kərtek sə pəse anan ines sə do ahay pa sə viyviya awan. Pə dəba anahan a wa, a njahay way anahan à alay puway a Mbərom. ¹³ Həna nà, winen apan i ba alay a Mbərom saa təra anan do manide anahan ahay fok bile anahan aya ata awan. ¹⁴ Tə way anahan a sə varan anà Mbərom ata kərtektəkke, kə tərak atan do mənəna ines aya pə ide a Mbərom, kə tərak atan do cəncan aya pa 'am a Mbərom sə coy re.

¹⁵ Apasay Cəncan a đukwen kà

jak uko anan 'am ataya tinen đidek aya coy re. A wa:

¹⁶ «Nen Mbərom Fetek, alay a kà slak nà, ni ban 'am tə tinen. Ni đaf anan 'am uno à abayak nga a tinen inde, aday ni vinde anan 'am uno pə mível a tinen aya re.†»

¹⁷ Aday a ja asa:

«Ni may anan ahay huwan a tinen ahay tə ines a tinen ahay à nga inde sabay.‡»

¹⁸ Mbərom kə pəsek anan anan ines anà do ahay cukutok nà, do ahay ti gan may sa var awan a maza re anga sə pəse ines asa daw?

Hədəkuko pə cakay ana Mbərom

¹⁹ Mərak uno ahay, kak matanan cukutok nà, amac ana Yesu aday mez anahan sa pak ata nà, tə varak uko cəved sa zla à man a Mbərom cəncan a kutok. ²⁰ Yesu kə ngərwak anan zana sə gəzla mənuko pi zek wa ta man a Mbərom cəncan ata awan, a təkak uko anan cəved a sa zla à doh ata awan. Cəved ata đukwen, winen wiya aday di njad sifa nà, tə winen awan. Zana anahan sə ngəraw anan ata nà, winen zek anahan a do ahay sə daray anan pə dədom mə zləngad ata awan. ²¹ Natiya kutok, do sə gəđan dundo anà way anga mənuko inde məduwen a winen a gan nga anà do a Mbərom ahay fok. ²² Anga nan, hayak ikwen ahay kutok, hədəkuko pə cakay a Mbərom tə mível kərtek awan, aday đafuko apan nga mənəna hiyem hiyem, anga mez a Yesu kə tərak anan mível a mənuko ahay cəncan aya awan, kə banak nuko tə a'am lele kutok. ²³ Way a Mbərom sa jak uko ata nà, i ga anan, winen a gad mungwalay itəbay asanaw! Anga nan, pərahuko anan azar sə đakay anan nə đə đəfan ide nà, anà way a Mbərom sə zlapay anan ata awan. Đəfuko apan nga, đə gudec

† 10:16 Ca pə Yeremiya 31.33. ‡ 10:17 Ca pə Yeremiya 31.34.

bay. ²⁴ Pəluko cəved a aday dī man anan zek anà dō azar aya ata awan, anga aday mənuko fok, d̄s pəlay zek ahay zal sə kwakwa awan, aday d̄s zəga anan sa ga way lele aya kutok. ²⁵ D̄h mbəsak sə halay nga pə kərtek a kawa dō azar aya ata bay. Adəka bay, varuko anan məgala anà zek ahay lele. Bina luvon ana Yesu Almasihu i saa may ahay ata, winen bəse coy.

²⁶ Dowan a, kə sənək cəved d̄idek a coy, aday winen pəlasl ma tə alay anahan a saa ga ines ahay re nà, awan a inde i varan anà Mbərom anga sə pəsen anan ines anahan ataya nə inde sabay. ²⁷ Dō sa ga way matanan ata nà, â jəjar, anga sariya a Mbərom i ban anan dō sa ga ines ahay fok. Pə dəba anahan a wa, i ba uko sə mbacay itəbay saa vak anan dō manide ana Mbərom ahay ata awan. ²⁸ Kə sənən zle coy, dōwan a kə nək anan Tawrita a Musa nà, kak dō ahay cew kabay maakan ta jak kə gak matanan acəkan cəna, ta vad anan mənəna sa gan i zek wa anà dōwan. ²⁹ Kak way matanan ata a təra tu dō sa nes anan Tawrita ana Musa cuku-tok nà, dəcə ana dō sə kədəy anan Yesu Wan a Mbərom i sa təra nə kəkəma ite anaw? Dō matanan ata nà, mez ana Yesu, Mbərom sa ban anan 'am tə winen ata, kə tərak anan cəncan pa 'am a Mbərom. Aday pə dəba anahan a wa dukwen, winen ta sə kədəy anan Yesu nà, a gənahan dukwen anà Apasay a Mbərom sa gak uko anan sumor anahan ata awan. Dō matanan ata nà, dəcə anahan inde mə zalay awan. ³⁰ Mbərom a tə alay anahan a a wa:

«Ni ga mivəl tu dō sa ngam 'am uno bay ataya awan,
ni man atan anan siked sə ines a tinen ahay.*»

Da san zle, i ga anan way anahan sa ja ata awan. Asa, Deftere a

Mbərom a wa:

«Nen Mbərom Fetek, ni gan sariya anà dō uno ahay.†»

³¹ Mbərom nə bahay sə sifa. Kak sariya kə bənək anan dōwan a nà, dəcə inde tə mindel anga dōwan ata kutok.

³² Sənən apan aday: A alay a kə cinen anan anà jiyjay a Mbərom mama'am a ata nà, kə njiden dəcə ahay bayak a à alay sə dō ahay wa, aday kə dāmen anan hwiya. ³³ A alay a anan nà, tə gənəhak ikwen pa 'am sə dō ahay, ta gak alay tə kwanay re. Aday à alay azar aya bine siwaw nà, a nak ikwen sə jəpay tu dō aya aday tinen à dəcə ata inde ataya re. ³⁴ Dō ma ban aya à dangay anga Yesu ataya, ta gak ikwen i zek wa. Dō ahay ta rak ikwen anan way ahay dukwen, kə gak ikwen à nga wa bay, adəka kə tislən anan mivəl, anga kə sənən zle way mə mbəsakak ikwen a inde sə zalay ana tinen sa ra anan ataya awan, aday way a mə mbəsakak ikwen ata nà, i ndav bay, i ga inde nə pa sə viyviya awan.

³⁵ Anga nan kutok, pərihen anan azar sa daf nga pə Yesu. Ki gen matanan hwiya cəna, ki njiden magwagway məduwen a pa 'am a Mbərom. ³⁶ Lele cəna, səmen anan anà way ahay anga aday kī gen way sa zlan à nga anà Mbərom, aday kə njiden anan way anahan sə zlapay anan ata awan. ³⁷ Bina Mbərom a wa:

«A mbəsak nə mənəjək, dōwan a saa nay ata i nay ahay coy, i njahak ayak sabay.

³⁸ Dō d̄idek a pa 'am uno nà, i njad sifa sa ndav bay ata awan, anga kə dəfak upo nga.

Əna kak, dōwan a kə mak à dəba nà, ni taslay mivəl tə winen itəbay.‡»

§ 10:28 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 19.15. * 10:30 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 32.35. † 10:30 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 32.36. ‡ 10:38 Ca pə Habakuk 2.3-4.

³⁹ Mənuکو aday nà, a ga upo nə mənuko dō sa ma à dəba ataya aday sə lize ataya itəbay. Adəka bay, mənuko nə do sa daf nga pə Yesu ahay. Natiya, dī njad sifa sa ndav bay ata awan.

11

Dəfuko nga pə Mbərom kawa bije a mənuko ahay

¹ Adaf nga pə Mbərom, a nan sa ja nə maw? A nan sa ja nà: Da san zle, way a mənuko sə dəfan ide ata nə i tara, kwa á ga nə də canak anan tə ide fan bay, da san zle, tinen inde re. ² Do a kwakwa ataya ta daf nga pə Mbərom nə matanan. Anga nan, tinen ta zlan à nga anà Mbərom.

³ Də dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, da san zle lele, Mbərom a ndakay daliyugo nə ta 'am anahan sa ja. Natiya, way a mənuko sa ca apan həna pə daliyugo ataya fok, ta nay ahay à way a aday ta ca bay ataya wa.

⁴ Abel kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, a varan way lele awan anà Mbərom, a zalay way mbala ana mərak anahan Kaynu sə varan anà Mbərom ata awan. Abel kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, Mbərom a ca apan nə winen dō didek awan. Zek ana Abel a dukwen, kə sənək anan, anga Mbərom kə təmahak anan way anahan sə varan anà Mbərom ata awan. Anga nan, kwa á ga nə Abel kə məcək təkede nà, winen apan i jak uko 'am hwiya.*

⁵ Anuhu kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, winen kə məcək itəbay. Mbərom kə zəbak anan tə sifa aday ti zek a təkə à mburom. Kula dōwan kə canak anan sabay, anga Mbərom kə zəbak anan. Deftere a Mbərom a ja nà, winen a zlan à nga anà Mbərom, aday Mbərom a gəba anan à mburom.†

⁶ Dowan inde i zlan à nga à Mbərom mənəna sa daf apan nga nà, ibay. Kak a nan à dōwan a sə hədek pə cakay a Mbərom nà, á daf apan nga nə winen inde aday. Aday á san dukwen, Mbərom a varan magwagway nà, anà dō sə bənan bitem ataya awan.

⁷ Nuhu kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, a pak sləmay nə pa 'am a Mbərom awan. A dakan anan way a saa tərə pa 'am ataya awan. Nuhu kə canak anan anà way ataya njək tə ide anahan fan bay, əna kə bənək anan à 'am wa, a ndakay kwalalan məduwen a kawa ana Mbərom sa jan ata awan. A zla uda tu dō su doh anahan ahay, aday Mbərom a tam atan à 'am wa. Nuhu a ga matanan nà, anga a san zle, dō sə daliyugo ahay nə ti i lize acəkan, anga ta gak ines. Mbərom a ja nə winen kə tərək dō didek awan, anga adaf nga anahan.‡

⁸ Ibərahima kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, kə bənək anan à 'am wa re. A zla ù kon aday Mbərom a jan «zla» ata, mənəna sa san man ata awan, anga Mbərom i sa varan kawa kon anahan a mba.§ ⁹ Ibərahima kə dəfak nga pə Mbərom. Anga na awan, kə njahak ù kon ana Mbərom sə zlapan anan i varan ata awan, kwa á ga nə winen kawa mədurlon. A taa njahay nə à jawjawa ahay inde karara. Atə Isiyaku tə Yakob dukwen tə njahak uda re, anga tinen dukwen, Mbərom kə zlapak atan anan tu kon ata kərtek a re. ¹⁰ Ibərahima a ga matanan, anga winen apan i ba wulen su doh a Mbərom ma han a aday kula i mbazl itəbay ata awan.

¹¹ Saratu dukwen, kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, kwa á ga nə winen məduwer a coy dəp nà, kə tərək dō. A san zle, dōwan a sə zlapan ta wan ata

* 11:4 Ca pə Laataanooji 4.3-10. † 11:5 Ca pə Laataanooji 5.18-24. ‡ 11:7 Ca pə Laataanooji 6.9-9.29. § 11:8 Ca pə Laataanooji 12.1. * 11:11 Ca pə Laataanooji 18.10.

nà, a gad mungwalay itəbay.*
 12 Anga nan kutok, Ibèrahima kə wahak wan à məduwer inde. Ibèrahima nà, winen dō kərtek, əna ta wan anahan ata dukwen, kə wasak kawa mawuzlawazl sa nga mburom ahay, aday bayak a kawa wiyan sə zliner, dowan a mba apan sə baslay bay ata awan.

13 Dō ataya fok, ta taa daf nga pə Mbərom, hus pə luvon sə amac a tinen. Tinen aday dukwen, tə njadak anan way a Mbərom sə zlapay anan i varan atan ata bay, tə canan ayak nə dərən ta nga, tə taslak anan mivel re. Ta ja, ta wa: «Man a manay inde à man a ibay. Manay nə mədurlon ahay pə daliyugo a anan.†» 14 Dō sa ja 'am matanan ataya nà, tə dakay anan nə tinen apan ti pəlay kon nga a ana tinen a cara. 15 Tə bayak pa man mbala ana tinen sə mbəsak ataya sabay. Abay ta taa bayak apan kəma, tiya nə ta mak way a tinen à dəba coy. 16 Adəka bay, tə pəlay nà, man sə zalay mbala ana tinen ataya awan, kawa sa ja nə, man à mburom. Anga nan, a zlan à nga anà Mbərom tē ngaman Mbərom a tinen, aday a ndakan atan kon lele sə coy ata kutok.

17-18 Mbərom kə zlapak anan anà Ibèrahima, a jan nà: «Ki njad wan sə kutov ahay nə tə Isiyaku.‡» Matanan, a nan à Mbərom sə katab anan adaf nga ana Ibèrahima kutok, a jan, à gadan dundo anà wan anahan Isiyaku, aday à varan anan. Ibèrahima kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, a gəba anan wan anahan a mənduwel ata saa gadan dundo anga Mbərom. 19 Ibèrahima a san zle, məgala ana Mbərom inde sə slabakay anan ahay Isiyaku à amac wa. A təra nà, kawa abay Isiyaku ata kə məcak acəkan, aday a slabakay à məkə wa.

20 Isiyaku kə dəfak nga pə Mbərom re. Anga nan, a jan anà atə Yakob tə Isuwa, a wa: «Mbərom à daf pikwen alay sə mazlaḅ anahan.» A ja matanan ata nà, anga a san zle, pac a inde nà, way i təran atan matanan awan.§

21 Yakob dukwen kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, à alay a i saa mac bəse coy ata nà, kə dəfak alay sə ngama pa wan ana Yusufu ahay cew, aday a tavay pə daker, a həran nga anà Mbərom.*

22 Yusufu dukwen kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, i saa mac coy nà, a jan anà wan sə kutov anahan Isəra'ila ahay, a wa, ti i təmay ahay à Misra wa azanan mba. Anga nan, a dakan atan anan way a tinen saa ga tə kəlakaḅ anahan pə dəba sə amac anahan wa.†

23 Atə bəbay tə may ana Musa dukwen, tə dəfak nga pə Mbərom ite re. Anga nan, tə wahay anan Musa cəna, ta dər anan kiya maakan agay. Ta ca pa wan ata nə a rəba ike. Tə jəjarak sa nes anan 'am ana bahay sə Misra bay.‡

24 Musa kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, a har lele nà, a nan dowan à ngaman wan ana dəna a bahay sə Misra sabay. 25 A ca apan nə suwan tã ga dəcə pi zek tu dō a Mbərom ahay pə kərtek awan, bina a nan sə taslay mivel ta sa ga ines bay, anga ataslay mivel matanan ata a njahay bayak a bay.§ 26 A san zle, suwan dō ahay tã ga anan alay anga winen dō ana Almasihu, bina dəcə ata a zalay zlıle sə Misra ahay fok. A bayak matanan, anga winen apan i dəfan ide nà, anà magwagway a Mbərom saa varan ata awan.

27 Musa kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, a slabak à Misra wa, mənəna sə jəjaran anà mivel ana bahay sə Misra ata awan. Kə tavak

† 11:13 Ca pə Laataanooji 23.4. ‡ 11:17-18 Ca pə Laataanooji 21.12. § 11:20 Ca pə

Laataanooji 27.1-40. * 11:21 Ca pə Laataanooji 47.29-31. † 11:22 Ca pə Laataanooji 50.24.

‡ 11:23 Ca pə Gurtaaki 2.1-2. § 11:25 Ca pə Gurtaaki 4.19-23.

anan njanjan lele, anga a ca pi zek a Mbərom awan, kula dōwan kə canak anan bay re.

²⁸ Musa kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, a ga azar uko a sə ngaman Pasəka ata awan. A jan anə Isəra'ila ahay nā, tē kwecek mez sə gənaw ahay pə alay sə məsudoh, anga aday maslay a Mbərom sə lavan nga anə amac ata kə zlak ayak nā, ā njad sa vad anan murkwaya a tinen ahay bay.*

²⁹ Isəra'ila ahay tə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, bəlay a sə ngaman Bəlay Dəzdəz ata kə gəzlake i zek wa takiyen pa 'am a tinen wa. Matanan, tə takasak wa tə saray pə wiyen mə kuray awan. Misra ahay ta zlak ayak ite cəna, a'am sə dəlov ata a mbəzlay ahay patan sa haw maza awan, a sədak atan ā alay a a nan atan sə takas wa ite ata awan.†

³⁰ Isəra'ila ahay tə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, ta van nga anə Yeriko, kawa ana Mbərom a sa jan atan ata awan. Ta van nga luvon cuwəcə cəna, dədon sə wulen su doh ata a wulad i zek wa fok, anga ā azla a tinen a luvon cuwəcə ata inde nā, ta dəf nga nə pə Mbərom.‡

³¹ Uwar a sə ngaman Rahab aday a taa dah uho ata kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, a təma anan dō maslan sə Isəra'ila ahay sa zlak ayak āga tinen tə akar ataya awan. Anga nan kutok, ā alay ana Isəra'ila ahay sa nja anan dō sə Yeriko ahay anga tə dəfak anan apan anə Mbərom bay ata nā, Rahab nə tə vədak anan itəbay.§

³² Alay a i slo bay, bina ni zəga anan apan 'am ana Gediyon*, Barak†, Samson‡, Yefta§, Dawuda, Samiyel, aday 'am ana dō maja'am a Mbərom azar aya fok. ³³ Dō ataya dukwen, tə dəfak nga pə Mbərom.

Anga nan, ta gak vəram tu kon azar aya, aday tə mbasak pu kon ataya re. Ta gak bahay tə cəved lele awan, tə njadak anan way a Mbərom sə zlapay i varan atan ataya awan. Tə tacan anan 'am anə ziyel ahay, ³⁴ tə mbacak anan uko sə uvon ahay, tə təmak pu dō sa gan atan may sə wacay atan tə maslalam ataya wa re. Abay tinen bəle aya awan, əna Mbərom kə varak atan məgala. Tə tərak dō sə vəram gədan aya awan, aday tə rəzlake anan dō sə vəram a tinen mədurlon ataya awan. ³⁵ Uwar ahay tə njadak anan dō a tinen ma mac ataya tə slabakak ahay ā məke wa, tə canak atan maza awan.* Dō azar aya ta sak lirew bayak awan. Abay tē mbəsak sə pərahan azar anə Mbərom nā, dō ahay ti ga atan alay bay. Əna ta gan may sa mac ā dəcə matanan ataya inde, anga ta san zle, Mbərom i sa slabakay atan ahay pə luvon a inde aday ti i njad sifa lele sə zalay sə daliyugo a anan kutok.

³⁶ Dō azar aya ite nā, tə pəkak atan waray i ide, tə ndəbak atan, tə jawak atan ā səsilə ahay inde, aday tə gucek atan ayak ā dangay. Dō ataya fok tə səmak anan anə way ataya awan lele. ³⁷ Dō azar aya ta mac nā, ta tar atan tu kon. Dō azar aya asa, ta mac nā, ta gad atan i zek wa cuwcew dəgəlan dəgəlan. Dō azar aya ite asa, tə wacay atan tə maslalam. Dō azar aya ite asa re, tə jəjay nə so, karara, doh a tinen ahay inde itəbay. Tinen nə mətawak aya awan, ta pak pi zek nə ambar sə gənaw ahay. Dō ahay tə jugurak patan wa 'am, ta gak atan mərgad lele. ³⁸ Ta taa jəjay nə ā bəzlom ahay, ā man sa saf ahay kəray. Man sa njak ahan a tinen aya nə lar, pac a hinen ahay nə ā tohoho inde. Dō

* **11:28** Ca pə Gurtaaki 12.21. † **11:29** Ca pə Gurtaaki 14.21-31. ‡ **11:30** Ca pə Yosuwu 6.12-21. § **11:31** Ca pə Yosuwu 2.1-7, 6.22-25. * **11:32** Ca pə Alkaali'en 6.11. † **11:32** Ca pə Alkaali'en 4.6. ‡ **11:32** Ca pə Alkaali'en 13. § **11:32** Ca pə Alkaali'en 11.1. * **11:35** Ca pə Laamiie 17.17-24; 2 Laamiie 4.18-37.

ataya nà, dō lele aya awan. Tədə abay ti njahay pə daliyugo a lelibay a anan bay.

³⁹ Dō ataya fok nà, ta zlak anan à nga à Mbərom, anga tə dəfak nga fok a tinen nə pə winen awan. Mbərom kə zlapak atan anan tə way lele awan, əna tə njadək anan way ata fan bay, ide a tinen kə canak anan anà awan bay. ⁴⁰ Bina Mbərom kə lavak anan zek tə way lele awan anga mənuko, sə zalay way sə kwakwa ata awan, aday a wa i i japay atan tə mənuko à alay kərtek a wa, anga aday tinen dukwen tā njad way a lele ata kuto.

12

Dəfuko anan ide anà Yesu

¹ Dō ataya tə dəfak a nga a tinen pə Mbərom, aday tinen pə cakay a mənuko sə dakak uko anan cəved a tinen a sa dəf nga pə Mbərom ata awan. Anga nan, laruko anan way a sa ba puko, aday dā zla anan pa 'am tətə sabay ataya awan. Mbəsakuko ines a sə tapay puko ataya, aday hawuko à man a Mbərom sa jak uko ata awan. Dā ya nga bay. ² Dəfuko anan ide nə anà Yesu. Kuse, anga kə varak uko cəved sa dəf nga pə winen, aday saa dazle mənuko hus dukwen, winen awan. Winen nà, kə təmahak tā vad anan pə dədom mə zləngad a, waray kə gak anan sa mac pə dədom ata bay. Anga a san zle, Mbərom kə jugurak anan ataslay mivel inde i varan. Həna nà, winen mə njahay a à alay puway ana man sə njahay a Mbərom. ³ Bayiken pə Yesu aday. Dō sə atahasl ahay ta nak anan ide, aday winen a kə səmak anan anà dəce ataya awan. Bayiken pə winen, anga aday mbac à slahak ikwen bay, aday kī yen nga bay.

⁴ Tə dīdek a nà, kə rəzlen anan à nga wa sə mbəsak ines ahay, əna kə

dəzlen anan hus pə amac fan bay. Matanan, kə məcen alay à jugom wa həna nà, angamaw? ⁵ 'Am a Mbərom sə varak ikwen məgala ata nà, kə mbədəken anan à nga wa daw? A jak ikwen 'am nə kawa bəbay sa jan 'am anà wan anahan ahay, a wa:

«Dəna uno, Mbərom Fetek kə jak anak pə akəta tə dəce nà, bayak apan adəka!

Kak a kataf iken dukwen, kə mac alay à jugom wa bay,

⁶ anga a kəta nə dō winen sə pəlay anan ata awan.

A ndabay dukwen, dō winen sa ca apan kawa wan anahan ata re.*»

⁷ Natiya, lele ki səmen anan anà dəce ahay aday sə tətək wa way ahay adəka. Bina, dəce ahay tə dakay anan nə Mbərom kə tərək kwanay gwaslay anahan ahay coy. Wan inde aday kula bəbay anahan i kəta anan itəbay nà, inde daw? Ibay! ⁸ Mbərom a ga tə gwaslay anahan ahay nə fok kətanən. Kak kə kətahak kwanay itəbay nà, ata ki sənen anan kutok, kwanay wan sə gala anahan ahay itəbay, kwanay mədazlay ahay. ⁹ Way hinen inde kərtek, bəbay a mənuko ahay pə daliyugo tə kətahak mənuko, aday də varak atan ahay zlangar re. Kak matanan cukutok nà, təde abay dī varan zlangar anà Bəbay a mənuko sə bagəbaga mburom nə zal tinen a fok kutok bidaw? Kak də varak anan zlangar lele cəna, i varak uko sifa sa ndav bay ata awan. ¹⁰ Bəbay a mənuko ahay pə daliyugo nà, tə kəta mənuko nə alay a mənəcək cəna coy, aday kawa ana tinen sə bayak apan nə lele ata awan. Bəbay a mənuko sə bagəbaga mburom nà, winen a kəta mənuko nə sa mak uko zek aday dē təra kawa winen a, dō cəncan aya sə coy. ¹¹ A alay a tinen apan ti kəta mənuko ata nà, a caf ike, a təra kawa way lele a

* 12:6 Ca pə Balndi 3.11-12.

bay. Dəce ata kə ndəvak coy nà, dō sə təma way ata á kəta atan ataya nà, ta ga way sa zlan à nga anà Mbərom, aday tinen à zay inde.

Way lele aya sə bayak apan

¹² Mərak uno ahay, kak matanan cukutok nà, kə məcen alay à jugom wa bay, kī gen bəle à gərmec wa bay, zəgihen anan apan sa zla. ¹³ Kak dō ahay inde à wulen a kwanay gərmec a han patan nà, tã zla nə tə cəved mə tavay nga awan. Ata ti guroḅ sabay, əna gərmec a tinen ahay ti pasay adəka.

¹⁴ Gen məgala anga aday zay á ga inde à wulen a kwanay ahay inde, aday tə dō ahay fok re. Gen məgala re, anga aday kə təren dō cəncan aya pa 'am a Mbərom, bina dōwan saa canan à Mbərom mənəna sə təra dō cəncan a nà, ibay. ¹⁵ Gen anan nga ĩ zek, anga aday dōwan á saa mbəsak anan sumor a Mbərom zləv à mandak bay. Gen anan nga ĩ zek re, anga aday dōwan á saa daf 'am ma caḅ a sərekeke pə mivəl bay, bina i i nes anan mivəl su dō azar aya re. ¹⁶ Gen anan nga ĩ zek, anga aday dōwan á saa təra dō sa dah uho bay, dō sə kədəy anan cəved a Mbərom kawa Isuwa bay re. Winen a kədəy anan anjahay sə murkwaya anahan, aday a sukom anan way anga daf sə luvon kərtek. A mbəsak anjahay sə murkwaya, a təma uda daf pə mərak anahan cədəw a wa. ¹⁷ Kə sənən zle, pə dəba anahan a wa nà, a nan bəbay anahan á daf apan alay sə ngama anahan, aday i saa pa 'am su doh ana bəbay anahan, əna kə njadak anan sabay. Bəbay anahan ata a ngəman anan sabay. Kwa á ga nə a yam apan tə idə sə ayam a cədəək cədəək dəp nà, kə mbak apan sə mbədə anan way anahan a sa nes anan ata sabay.†

¹⁸ Sənən anan aday nà, man a kwanay sə tavay apan həna pa 'am a Mbərom ata aday nə winen kawa bəzlom ana dō sə Isəra'ila ahay sə tavay apan kwakwa ata bay. Bəzlom a tinen nà, dō ahay ta mba apan sə laman tə alay. Uko sa ban apan jan jan jan ata nà, tə canak anan. Aday takədimbom luvon kə gak uda re, jiyjay uda sabay. Tə canak anan anà vəvara sə slabak apan ata re. ¹⁹ Tə slənek andar sə məzłəzlilen, aday tə slənek andar sa 'am a Mbərom uda re. Tə sləne andar sə dungo a Mbərom ata nà, tə jəjarak, ta gan amboh á saa jan atan 'am kula sabay, ²⁰ anga way anahan a sa jan atan ata a zalan atan məgala à nga wa. Bina a jan atan, a wa: «Dowan a kə lamakanan alay anà bəzlom a anan nà, kwa á ga nə gənaw, tiren anan tu kon aday á mac.‡» ²¹ Way a tinen a sə canan ata nà, kə gak atan zlawan bayak awan. Kwa Musa dukwen, kə jak: «Nen apan ni jəjar, anga zlawan u go.§»

²² Kwanay nà, kətanən itəbay. Kə tiven nə pə bəzlom a sə ngaman Siyona ata awan, winen nə wulen su doh ana Mbərom, bahay sə sifa. Wulen su doh ata nà, Urəsalima sə bagəbaga mburom ata awan. Maslay a Mbərom ahay bayak a uda tə baslay zek bay. ²³ Kwanay à man sə halay nga su dō a Yesu ahay tinen murkwaya a Mbərom ahay, tinen apan ti ga azar uko. Mbərom kə vindek anan sləmay a tinen à dərəwel inde à mburom. Kə hədəken pə cakay ana Mbərom, dō saa gan sariya anà dō ahay fok ata awan. Kə dəzlen pə cakay ana dō didek aya pa 'am a Mbərom, tinen dō a Mbərom sə təra atan dō cəncan aya ata awan. ²⁴ Ki nen ahay pə cakay ana Yesu, dō sə japay anan atə Mbərom pi zek tə dō ahay aday Mbərom á ban 'am wiya tə dō ahay

† 12:17 Ca pə Laataanooji 25.29-34.

‡ 12:20 Ca pə Gurtaaki 19.12-13.

§ 12:21 Ca pə

Tooktaaki Tawreeta 9.19.

ata awan. Ki nen ahay pi mez a Yesu sè pèrè pè do ahay ata awan. Mez anahan ata a ðakak uko anan nè way lele sè zalay way ana mez ana Abel sè ðakak uko anan ata awan.

²⁵ Kak matanan cukutok nà, gen ngatay mənǰæk aday, bina ki saa tamen anan 'am ana Yesu, do sa jak ikwen 'am hənà ata awan. Kwakwa ata nà, do ahay tə ngəmak sa pak sləmay pa 'am ana Musa bay re, winen dowan a sa jan atan 'am a Mbərom pə daliyugo ata awan. Anga nan, tə təkək pə ðəce ahay wa bay. Mənuko do sa pak sləmay pa 'am ana Yesu ahay nà, kak ðə ngəmak 'am anahan bay, winen tu do sa nay ahay à mburom wa ata nà, ði tan à nga à ðəce à alay anahan wa, i zalay anan ana tinen kutok bidaw? ²⁶ Kwakwa ata nà, dungo a Mbərom a bal anan daliyugo, əna hənà kə zlapak, a wa: «Saray kərtek asa, ni bal anan daliyugo aday ni bal anan apan bagəbaga mburom re.*» ²⁷ 'Am anahan ata sa ja «Saray kərtek asa» ata a ðakay anan nè way anahan sè ndakay ahay fok ti bal aday ti lize wa, anga aday way sa bal itəbay ata à njahay uda awan.

²⁸ Natiya, ngəruko anan anà Mbərom, anga i varak uko kon sa bal itəbay ata awan. Həruko anan nga kawa sa zlan à nga, aday ðəfuko anan apan tə ajəjar a lele. ²⁹ Tə ðidək a nà, Mbərom a mənuko sa taa gan amboh ata nè winen kawa uko, aday i vak anan way a sa zlan à nga bay ataya fok.

13

Anjahay sa zlan à nga anà Mbərom

¹ Kwanay do ana Yesu ahay, pərihen anan azar sè pəlay zek ahay. ² Kà sa mbəðəken anan à nga wa sè təma mbəlok ahay àga kwanay bay. Do ahay inde ta gak

matanan, tə təkək maslay a Mbərom ahay àga tinen mənǰəna sa san atan nè tinen maslay a Mbərom ahay. ³ Bayiken pu do sè dangay ahay, kawa à dangay ata nà, kwanay jiya pə kərtek awan. Bayiken pu do sa ga ðəce ahay, kawa sa ga ðəce ataya nè kwanay aya re.

⁴ 'Am sè gəba zek cəna, do ahay fok tə ðəfan apan kawa ana Mbərom sa ja ata awan. Atə mungol tə uwar anahan tà ga mədigwəd pi zek ahay bay. Sənen anan lele, Mbərom i gan sariya anà do sa ga mədigwəd ahay fok. Kwa dowan aya nè mə gəba zek a coy, kwa dowan aya nè mə gəba zek aya fan bay, Mbərom i gan atan sariya.

⁵ Kì gen ubor pə dala bay. Kə kədiyen anan way a kwanay ahay bay, anga Mbərom a ja nà:

«Ni ca kwanay uho kula bay, ni mbəsak kwanay kula bay re.*»

⁶ Anga nan, kuwaya i mba apan sa ja mənǰəna ajəjar:

«Mbərom Fetek i mo zek hwiya, ni jəjaran anà awan kula bay.

Do zənzen a i go tətə nè maw?†»

⁷ Bayiken pu do sa gak ikwen ahay nga kurre ataya aday, tə ðakak ikwen anan ahay 'am a Mbərom. Bayiken pə anjahay a tinen aday, ta mac nè kəkəməw ata awan. Dəfen nga pə Yesu kawa ana tinen a sè ðəfay ahay apan nga ata awan. ⁸ Yesu Almasihu a nè winen kəkəməw, kwakwa, biten aday pa 'am ðukwen, winen a mbəða itəbay pa sè viyviya awan. ⁹ Do a azar aya tinen apan ti tətakan anan anà do ahay nè way wiya aya aday tə cəwəd ahay cara cara. Tà saa lizek ikwen anan cəwəd a lele a anan bay. Kà saa pəken atan sləmay pə way a tinen a sa jak ikwen ataya bay, anga saa varak ikwen məgala à mivəl inde nè sumor a Mbərom,

* 12:26 Ca pə Haggay 2.6.

* 13:5 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 31.6, 8.

† 13:6 Ca pə Jabuura

bina way ana dō zænzen a sa pa ata bay. Lele nē matanan, bina dō sē përahan azar anā Tawrita pē way sa pa ahay ataya nā, kà mak atan zek pē awan a ibay jiya awan.

¹⁰ Dō sē gëdan dungo anā way ahay anga Mbërom ù doh sē mazlaḅ a Mbërom ataya nā, ti mba apan sē varan way à Mbërom kawa mēnuko itēbay. ¹¹ Bahay nga su dō sē gëdan dungo anā way anga Mbërom nā, a gëdan dungo anā way aya nē anga aday Mbërom à pësen anan ines anā dō ahay. A zla anan tē mez sē way anahan a sē gëdan dungo ataya, à man a Mbërom a cāncan ata awan. Zek ana gēnaw a ma sla dungo ata nē ta zla anan à wulen su doh wa saa vak anan tē uko. ¹² Anga nan, Yesu ðukwen a mac nē, uho à wulen su doh wa. A pak anan mez anahan, anga aday i pësen anan ines anā dō ahay, ti tēra dō cāncan aya pa 'am a Mbërom. ¹³ Kak matanan cukutok nā, ðē përahan azar anā cēved sē Yahuda ahay sabay. Zluko uho pē cakay ana Yesu. Tē kadey mēnuko tatē winen awan. ¹⁴ Bina wulen su doh a mēnuko inde sē njahay uda pē daliyugo a anan pa sē viyviya ibay. Dē ðefan idē nā, anā wulen su doh a mbala a Mbërom a ði i njahay uda sē coy ata awan.

¹⁵ Iya! Hëruko anan nga anā Mbërom pac pac, anga way ana Yesu sa ga ata awan. Ahëran nga a mēnuko ata nā, i tēra kawa way a mēnuko sē varan ma sla dungo ata ite. Matanan, zambadūko anan slēmay anahan pa 'am sē dō ahay pa sē viyviya awan. ¹⁶ Gen anan sumor anā dō azar aya awan, gēzlen way a kwanay ahay tē tinen, anga way aday Mbërom a gan may ði varan ataya nā, tinen awan. Kā sa mbēðaken anan à nga wa bay.

¹⁷ Dēfen anan apan anā dō sē lavak ikwen nga ahay, gen way a tinen sa jak ikwen ataya awan. Anga tinen apan ti ba kwanay sa

gak ikwen nga. Tinen ti naa jan anā Mbërom way a tinen sa gak ikwen anan nga ata awan. Kak kē ðefen atan apan nā, ti ga mer su way a tinen tē ataslay mivel awan. Kak matana bay nā, ti ga mugo, aday mer su way a tinen sa ga ata i mak ikwen zek sabay. ¹⁸ Përihen anan azar sa gan amboh anā Mbërom anga manay. Ma san zle, ma gak way lelibay a bay. Adēka bay, a nan umo sa ga nē mer su way lele aya hwiya. ¹⁹ Nē cēce pikwen wa mē zakay a nā, gen anan amboh à Mbërom anga aday à vuro cēved sa mak ayak āga kwanay bāse.

Andav sa 'am ahay

²⁰ Mbërom a sē varan zay anā dō ahay à mivel inde ata nā, sē slabakay anan ahay Bahay a mēnuko Yesu à mēke wa nē winen awan. A tēra anan Bahay a pa nga su dō sa gan nga anā tēman ahay fok. A mac nā, anga mēnuko tēman anahan aya awan. Mbërom a ðan 'am tē dō ahay pa sē viyviya a nē tē mez anahan awan. ²¹ Matanan kutok, Mbërom à varak ikwen mēgala, anga aday kī gen way kawa sa nan. A ga mer su way anahan à mēnuko inde tē mēgala ana Bahay a mēnuko Yesu Almasihu, anga aday ðē tēra kawa sa zlan à nga. Dō ahay tē varan mazlaḅ anā Yesu Almasihu pa sē viyviya awan. Amen.

Aja 'am ahay

²² Mërak uno ahay, nē vindek ikwen ayak ðerewel a anan nā, sē varak ikwen ayak mēgala, aday nē vindek ikwen ayak nē mēnjœk cēna coy. Matanan kutok, bēnen anan 'am a anaya à mivel a kwanay ahay inde lele. ²³ Sēnen nā, mērak a mēnuko Timote winen à dangay sabay, tē mbēsakak anan ahay. Kā sak a dēzley ahay à man uno bāse cēna, ata mi zlak ayak āga kwanay nē maya awan. ²⁴ Jen anan 'am

anà mæced sæ egliz ahay pi zek tu
do a Mbèrom ahay fok. Do a Yesu
ahay pə daliyugo sæ Italiya fok ta
jak ikwen ayak'am re. ²⁵Mbèrom â
gak ikwen sumor anahan, kwanay
a fok.

**Derewel ana
Yakuba
sə vinde ata awan
Adakay way pə
deftere a anan**

Yakuba a vinden ayak derewel a anan nà, anà dō a Yesu ahay kwa aha ataya awan. A jan atan ayak nà, dō a Yesu ahay ti i njahay pə kərtek a nə kəkəmwaw. Adaf nga pə Yesu nà, a lagay dō nə pi mer su way lele aya awan. Kak matana bay nà, adaf nga a tinen pə Yesu kə tərak kawa way ma mac awan. A jan atan ayak dukwen, tē pəlay kəlire a Mbərom, aday tē dəfan apan anà 'am a Mbərom re.

Nga sa 'am ahay

Pəlen kəlire a Mbərom (1.1-18)

Dakay anan adaf nga anak nà, ma mac a bay ti mer su way (1.19 - 2.26)

Sənen pa 'am a kwanay saa ja (3.1 - 5.6)

Aga ngatay ta sa ga amboh (5.7-20)

¹ Sə vindek ayak 'am a anan nən Yakuba, nən dō si mer su way ana Mbərom aday dō si mer su way ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu re.

Na jak anan ayak 'am anà dō a Yesu ahay ma ta 'am a pə daliyugo fok ataya awan.

Mbərom a dakan anan kəlire anà dō sa daf apan nga ataya awan

² Mərak uno ahay, à alay a dəcə ahay bayak a cara cara tē njadak kwanay cəna, tislən adəka nə mivəl.

³ Angamaw? Anga dəcə ahay tē njadak kwanay nà, adaf nga a kwanay i har. Ata ki mben apan sə tavay njənjan kutok. ⁴ Tiven njənjan pə luvon pə luvon aday kə tərən dō ma san nga aya lele. Ata,

anjahay a kwanay i ndav wa lele kutok.

⁵ Kəlire* nà, way lele awan. Anga nan, kak kəlire a kəcan à dōwan a nà, à cəcə pi zek a Mbərom a wa. Mbərom winen azay a bay, a taa varan way anà dō sə cəcə panan wa ataya fok, mənjenja sə gafan atan pa 'am. I varan anan kəlire anà dō sə cəcə ata acəkan. ⁶ Əna, kak dōwan a i cəcə kəlire pə Mbərom wa ite nà, à daf nga pə Mbərom awan mənjenja hiyem hiyem aday. Anga kak dōwan a cəcə tē hiyem hiyem a cəna, winen kawa məsugurndolon sə a'am, mad sa tan 'am so kəray ata awan. ⁷ Dō matanan ata cəna, à sa jəka i njad way pə Bahay a mənuko wa bay. ⁸ Anga abayak nga anahan aya pə Mbərom nə cuwcew, idə zuhhwe pə Mbərom, aday alay faram faram ta man maza aya awan. A san nga anahan bay.

Dō sə zlile ahay tu dō mətawak aya awan.

⁹ Dō inde à wulən a kwanay, winen mətawak a nà, à taslay mivəl, anga Mbərom kə cakafak anan anan nga. ¹⁰ Aday dō inde zlile awan à wulən a kwanay ite nà, à taslay mivəl, anga Mbərom kə mak anan anan nga à məndak. Bina abay a san zle, i mac kawa avərez sə way ahay. ¹¹ Pac kə dəvak dō'a cəna, avərez sə way ahay ti butoy, ti guce tē arəba a tinen ataya təke. Matanan re, dō sə zlile ahay dukwen ti lize à alay a tinen apan ti ga mer su way a tinen ahay ata awan.

Dəcə tē way sə sapat dō ahay ataya awan

¹² Mbərom i daf alay sə mazlaḅ anahan pu dō sə tavan anà dəcə duwurra ata awan. Anga azanan dəcə ahay tē ndəvak cəna, i təma magwagway, kawa ana Mbərom a sə zlapay anga dō sə pəlay anan

* 1:5 Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

ataya awan. Magwagway anahan a nə sifa sa ndav bay ata awan.

¹³ Way ahay ta sak a njak anan dowan a nà, á sa jəka Mbərom sə njəkan anan bay. Anga dowan inde sa mba apan sə njəkan uda anà Mbərom ibay, aday winen a dukwen a njəkan uda anà dowan bay re. ¹⁴ Sa njak do aday sa ga way lelibay aya cəna, ubor sə way a lelibay ataya cite. ¹⁵ Ubor sə way ù do inde nà, i wahay ines, ines kə hərak nà, ata do i mac kutok. ¹⁶ Anga nan kutok, mərak uno ahay, dowan á sa njak kwanay bay. ¹⁷ Anga way a lele aya fok ta nay ahay nà, pə cakay ana Mbərom a wa, winen do sə ndakay atə pac tatə kiya tə mawuzlawazl aya təkə fok. Way ataya nà, tə slahay ù doh, ti mbəsak kwanay à luvon inde. Əna zek a Mbərom nà, a mbəda kawa awan ataya itəbay. ¹⁸ A zlan à nga sə varak uko sifa ta 'am anahan didek awan. Ata aday dē təra do mama'am aya à wulen su way anahan mə ndakay aya wa kutok.

Sa pak sləmay pa 'am a Mbərom, aday sa ga anan mer su way awan

¹⁹ Mərak uno ahay, bayiken pa 'am a anan aday: Lele cəna, kuwaya á lah sa pak sləmay aday i saa mbəda pa 'am ahay nà, na. A saa mbəda pa 'am ahay bəse bəse bay, á saa ga mivél bəse bəse bay re. ²⁰ Anga do kà sak a ga mivél cəna, a mba apan sa ga way lele aya sa zlan à nga anà Mbərom sabay. ²¹ Anga nan kutok, mbəsiken anan abayak nga a kwanay lelibay aya fok. Kí gen ines ahay sabay re. Men anan nga a kwanay anà vo a Mbərom, aday təmihen anan 'am anahan sə zəvak ikwen à mivél a kwanay inde ata awan. 'Am anahan ata nà, i mba apan sa tam kwanay pə way ahay wa re.

²² Anga nan kutok, ká saa tislén mivél sə sləne anan 'am a Mbərom dəkdek cəna coy bay. Kí gen

matanan nà, ata kə sapiten nga a kwanay bugol. Lele cəna, gen anan way ana 'am a Mbərom sa jak ikwen sa ga ata re. ²³ Do kə pəkak sləmay pa 'am a Mbərom, aday kə ngəmak sa ga kawa anahan sə sləne ata bay nà, ata winen a ga minje tu do sa ca ide à malam inde. A canan anà zek anahan a ca kəməw, ²⁴ a daf anan malam cəna, a mbədek anan à nga tə way anahan sa cay apan à malam inde ata awan. ²⁵ 'Am a Mbərom nà, winen 'am lele awan, a var məgala sə təmay do à atahasl wa. Anga nan, dowan a kà cak apan aday kə mbədakek anan à nga wa bay, a ga anan mer su way a nà, Mbərom i daf apan alay sə bahay anahan pə way anahan sa ga ataya awan.

²⁶ Dowan a inde kə bayakak winen do sə pərahan azar anà 'am a Mbərom, aday kə mbəsakak sa ja 'am so bay cəna, a gədan mungwalay anà nga anahan. Kə zluwek adəka, a pərahan azar anà 'am ata tə didek a bay. ²⁷ Anga cəved lele sə pərahan azar anà 'am a bəbay a mənuko Mbərom cəna, həna: Sa gan nga anà wan mətawak ahay pi zek tə mədukway sə uwar aya awan, à dəcə a tinen ahay inde fok, aday sa ba anan nga anahan anga aday way sə daliyugo ahay tã saa nəsén anan mivél bay.

2

Ká saa gəzlen anan do ahay pi zek wa bay

¹ Mərak uno ahay, kwanay kə dəfen nga pə Yesu Almasihu, winen nə Bahay a mənuko tə mazlaḡ awan. Anga nan kutok, ká saa gəzlen anan do ahay pi zek wa bay. ²⁻³ Anga minje a nà, do zliile a kà zlak ayak à man sə halay nga a kwanay, zana pi zek lele awan, wurdek sə gura à alay inde. Kwanay ki viren anan zlangar anà do sə zliile ata awan, kí jen anan: «Hayak, njahay pa man lele awan.»

Aday do hinen inde ite, winen mətawak awan, zana anahan pi zek mə ngəraw a, kà zlak ayak re. Aday anà dowan mətawak a ata ki jen anan: «Zla, kà saa tavay tiya!» kabay ki jen anan: «Njahay à məndak à man a anan.»⁴ Ka sak i gen kətanən cəna, ki gen ines sə gəzla anan do ahay pi zek wa. Ki gen way ataya nə tə abayak nga lelibay aya bidaw?

⁵ Mərak uno nen sə pəlay ataya awan, pəken uno sləmay aday. Mbərom a walay do mətawak aya həna pə daliyugo aday t̄a njad̄ zlile hinen ta sa daf̄ nga pə Yesu, aday t̄ə lavan nga anà man sə njahay sə bahay kawa anahan sə zlapən anan anà do sə pəlay winen ataya awan. ⁶ Aka aday kwanay ki men nga adəka nà, sə kədey anan do mətawak aya nə kəkəməw? Sə bənək ikwen mbiyed̄ həna nà, maya anaw? Sə ngəza kwanay həna pa 'am sə bahay ahay nà, maya anaw? Sa ga way ataya nə do sə zlile aya awan. ⁷ Sə t̄əra anan sləmay a Yesu Almasihu Mbərom sə varək ikwen lele ata à məndak dukwen, tinen aya re.

⁸ 'Am inde mə vinde à Deftere a Mbərom inde, a wa: «Pəlay anan do sə cakay su doh anak kawa iken sə pəlay anan nga anak ata awan.*» Kak kə dafən anan apan anà 'am a Bahay Mbərom ma ja ata tə d̄idek cəna, ki gen way lele awan. ⁹ Əna kak ka sak a gəzlen anan do ahay pi zek wa cəna, ata ki gen ines. Aday asa, 'am a ma ja ata i gak ikwen sariya kutok, anga kə kədiyen anan 'am ata awan. ¹⁰ Anga kak do kə bənək anan à 'am wa anà 'am a Mbərom mə baslay aya fok, aday kə tawadək pə kərtek a wa, ata kə nəsək anan 'am ataya fok re. ¹¹ Anga sa jəka: «Kà ga mədigwed̄ bay†» ata nà, dowan a sa jəka: «Kà

wad̄ nga su do bay‡» ata re. Natiya, kwa à ga nə kə jənək uho bay, əna kə vədək nga su do cəna, kə nəsək anan 'am a Mbərom ata coy re. ¹² Anga nan, na jak ikwen, na wa: Jen 'am aday gen mer su way lele aya awan, anga Mbərom i i gak ikwen sariya nə pə ana kwanay sə dafən apan anà 'am anahan bay ata awan. 'Am ata nà, sə təmay ahay do à atahasl wa nə winen awan. ¹³ Kak aday abay dowan kə gak ikwen i zek wa bay nà, ki gen anan i zek wa anà Mbərom a nə kəkəmə kala anaw? Həna, Mbərom i gak ikwen sariya. Bina saa mbasay pə sariya cəna, dowan a aday do a gan i zek wa ata awan.

Adaf̄ nga pə Yesu ta sa ga mer su way lele aya awan

¹⁴ Mərak uno ahay, kak aday do a ja ta 'am, a wa: «Nen nà, nə dafək nga pə Yesu», aday a njad̄ sa ga anan way ana Mbərom a sa jan ata bay nà, i gan dədaf̄ nə kəkəməw? Adaf̄ nga pə Yesu a matanan ata nà, i tam anan bay re asanaw? ¹⁵ İzəne, mərak ahay inde à wulen su doh a kwanay, zana a tinen ibay, way sa pa inde patan ibay re. ¹⁶ Do à wulen a kwanay wa kutok, i jan anà mərak a matanan ataya: «Njihen lele, mad̄ à gak ikwen bay, may à han pikwen bay re», əna kə varək atan way a a tinen a sa gan may ata bay nà, saa gan atan dədaffa nə məw? ¹⁷ Adaf̄ nga pə Yesu a dukwen matanan. Kak aday dowan a kə jak a daf̄ nga pə Yesu, aday a ga way sa zlan à nga anà Mbərom a bay cəna, adaf̄ nga anahan ata nà, ma mac awan.

¹⁸ İzəne dowan a i ja nà: «Do ahay inde ta daf̄ nga pə Yesu lele. Do maza aya inde ta ga mer su way lele a re.» Matanan, nen ni mbədahan apan natiya: Duko anan bidaw, ki daf̄ nga pə Yesu, aday ki

* 2:8 Ca pə Farillaaji Lewinjo'en 19.18. † 2:11 Ca pə Gurtaaki 20.14, Tooktaaki Tawreeta 5.18.

‡ 2:11 Ca pə Gurtaaki 20.13, Tooktaaki Tawreeta 5.17.

gan mer su way lele aya bay ata nà, kəkəməw? Nen na ja nà, ki sənən anan nə dəfak nga pə Yesu, anga mer su way uno sa ga lele ataya awan. ¹⁹ Kə dəfak nga pə Mbərom nə winen kərtektəkke daw? Lele, əna setene ahay dukwen ta dəf apan nga matanan re, aday tə jəjaran. ²⁰ Iken nə mə səder awan! Kak do kə dəfak nga pə Mbərom nà, i ga mer su way anahan awan. Matana bay cəna, adaf nga anahan ata, winen ma mac awan. A nak nə ni dakak anan: ²¹ Bije a mənuko Ibərahima nà, Mbərom a təra anan do didek a pa 'am anahan nà, tə cəved wuraw? Na wa, Ibərahima a dəf anan wan anahan Isiyaku sə gədan dundo anga Mbərom aday ba? ²² Həna kə sənək kutok ba, Ibərahima a dəf nga pə Mbərom, ta sa ga mer su way awan. Natiya, ti mer su way anahan sa ga ataya nà, a dəf nga pə Mbərom tə mivəl kərtek a kutok. ²³ A təra nà, kawa ana Deftere a Mbərom sa ja ata awan, a wa: «Ibərahima kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, Mbərom a ca apan nə winen do didek awan.Š» Tə ngaman car a Mbərom re. ²⁴ Ka san zle kutok, Mbərom a ca pu do kawa do didek a nà, ti mer su way, bina ta sa dəf apan nga dəkdek bay.

²⁵ Aday asa, Rahab, uwar sa dah uho ata dukwen, matanan re. Mbərom a ca apan kawa winen do didek a nà, anga a təma anan do maslan sə Yahuda ahay əga winen, aday a man atan zek sə gəday atan ahay à wulen su doh wa tə cəved hinen ata awan.*

²⁶ Natiya kutok, kak abay apasay su do kə nak à winen wa nà, dowan ata winen tə sifa re daw? A'ay, dowan ata kə macak asanaw! Adaf nga pə Mbərom a dukwen, matanan. Kak do a njad sa ga mer su way lele aya bay cəna, adaf nga pə Mbərom ata nà, ma mac awan.

3

Agan nga anà miresl

¹ Mərak uno ahay, kwanay nà, do ahay bayak a tē pəlay sə təra do sə tətakan anan way anà do ahay bay. Anga sariya mbala Mbərom saa gan umo à manay do sə tətakan way anà do ahay ata nà, i zalay su do a azar aya awan.

² Mənuko a fok, saray bayak a da ga ines ahay. Kak do inde a ga ines tə miresl anahan itəbay nà, ata winen do lele tə mindel, aday ines inde apan ibay. A san sa gan nga anà zek anahan zle fok. ³ Gəduko minje sə pəles aday. Tə dəfan rəslo m cədəw a à 'am inde, aday a sa bənan atan à 'am wa, aday zek anahan fok a saa zla ta man sa nan atan ata kutok. ⁴ Gəduko minje hinen asa, kawa kwalalan məduwen ataya awan. Tinen məduwen aya ba? Əna tə ngəza atan dukwen tə way cədəw aya awan. Kwa mad a bal tə məgalak a dukwen, ti ngəza anan tə way a cədəw ata ta man a aday a nan atan sa zla ata re. ⁵ Matanan dukwen, miresl su do, kwa à ga nə cədəw a mənjoek, a ga mer su way məduwen aya awan.

Kə sənən zle re, uko nà, winen mənjoek à adazlan a inde, əna kə sak a tam pa saf cəna, uwaw a ban anan saf nə fok. ⁶ Natiya re, miresl su do nà, kawa uko ata awan. Ines sə daliyugo a anan fok mə halay nga nà, pə miresl su do awan. A mba apan si nes anan zek fok. Miresl a han uko sə lize anan sifa su do fok nə matanan. Uko ata kutok nà, a nay ahay à dəlov sə uko sə mbacay itəbay ata wa.

⁷ Do ahay ta mba apan sə kəta anan way sə kibe ahay cara cara: gənaw ahay, məvuhom ahay, way sa zla tə kutov ahay, aday way sə njahay à 'am inde ataya re. ⁸ Əna dowan a mba apan sə kəta anan miresl itəbay. Miresl a aday dukwen, winen sədək awan, a

njahay səkəffe itəbay, anga winen ma rah a tə umom sa vad do ata awan. ⁹ Tə winen nà, də həran anan nga anà Bəbay a mənuko Mbərom. Aday tə winen a re də təra anan do azar aya à məndak, tinen dukwen mə ndakay aya ta ga minje tə Mbərom re. ¹⁰ 'Am sə ahar nga, 'am sə təra do à məndak, a nay ahay à 'am kərtek a wa. Mərak uno ahay, lele abay di ga matanan bay. ¹¹ Anga a'am mugom a halaf halaf a, tə a'am aday hərbebe ata nà, ti nay ahay à kurok kərtek a wa daw? ¹² Mərak uno ahay, təroz nà, i wahay duwaz bay asanaw? Viyes dukwen i wahay təroz bay re. Matana re, a'am mugom a i nay ahay à kurok sə a'am hərbebe wa bay re.

Kəlire sa nay ahay à mburom wa

¹³ Do inde à wulen a kwanay winen kəlire a daw? A zla tə cəved lele aya awan, à ga nə way lele aya ta sa ma nga anahan à məndak adəka kutok. Ata do ahay ti san anan, winen do kəlire awan. ¹⁴ Əna do ahay inde tinen apən ti ga sərak à wulen a tinen inde kə zalak, aday tə pəlay saa zla pa 'am nà, zek a tinen aya dəkdek asa. Kak kwanay matanan cukutok nà, kə hərən anan nga anà zek bay, kə məminən anan didək a Mbərom bay re. ¹⁵ Anjahay sə wurwer matanan ata nà, sa var nə Mbərom bay. Wita wurwer sə daliyugo a anan. Apasay a Mbərom uda ibay, way sə alay ana Fakalaw. ¹⁶ Anga kak do ahay ti ga sərak pi zek ahay anga sə pəlay cəved sa zla pa 'am cəna, ata 'am i zlan atan pi zek ahay sabay, aday sədək i təra way sə alay a tinen ahay fok.

¹⁷ Aya əna, do tə kəlire mbala Mbərom sa var ata nà, mivəl anahan nə lele, aday a gan may dukwen anà zay, a təre tə do ahay bay, əna a pəkan sləmay pa 'am anà do ahay adəka. Do ahay ta gan i zek wa lele, a ga nə way lele aya

awan. A gəzla anan do ahay pi zek wa itəbay. Mbadəmbada inde à nga anahan itəbay re. ¹⁸ Do sə ndakay do ahay pi zek ataya nà, tə varan anà do ahay nə zay. Mer su way a tinen sa ga ataya dukwen, a ndav tə way lele aya awan, anga wita nə mer su way sa zlan à nga anà Mbərom awan.

4

Də pəlay way sə daliyugo ahay bay

¹ Kə tərighen aday kə vaden zek nà, angama kərtek anaw? Na wa, anga ubor si zek a kwanay sa lah sa vad zek à mivəl a kwanay ahay inde ba?

² A nak ikwen sa njad way lele aya, əna kə njiden atan bay. Anga nan kutok, a nak ikwen sa vad anan wa do azar aya anga sa njad anan way ataya awan. Ki gen ide pə way, əna kə njiden anan bay. Anga nan kutok, kə tərighen, kə vaden zek. Aya əna, kə njiden anan way a kwanay sa ga apən ide ataya bay, anga kə cəcihen anan pə Mbərom wa bay. ³ Kwa à ga nə ki gen amboh anà Mbərom dəp nà, ki njiden bay re, anga kə cəcihen tə mivəl kərtek a bay. Kə cəcihen nə way sa zlak ikwen à nga à kwanay a vərre.

⁴ Kwanay kə mbədihən anan lən anà Mbərom. Dowan a kə pəlak way sə daliyugo ahay cəna, ata winen kə tərak do manide ana Mbərom. Kwanay kə pəlen sə dəfen apən anà way sə daliyugo ahay ite nà, ata kwanay nə do manide a Mbərom ahay re. ⁵ Kà saa bayiken sa jəka 'am a Mbərom a ma ja à Deftere inde ata nà, i təra kəriya bay. A wa: «Apasay mbala Mbərom a sə varak uko à mivəl inde ata nà, winen sərak a tə mindel.» ⁶ Aya əna, sumor a Mbərom dukwen a zalay sərak anahan a re. Anga nan, Deftere a ja nà: «Mbərom winen a ngazlan uda saray anà do sə kwecele ahay, əna a gan sumor nà, anà

do sa ma nga a tinen ahay nə hənek à məndak ataya awan.* »

⁷ Anga nan kutok, dəfen anan apan anà Mbərom. Ngizlen anan saray à cəved inde anà Fakalaw, aday i hawak ikwen dāren. ⁸ Hədəken ahay pə cakay anà Mbərom, aday winen a dukwen i hədəkey ahay pə cakay a kwanay ahay re. Kwanay do sə ines ahay, binen anan ines à mivel a kwanay ahay wa. Kwanay do aday abayak nga mə gəzla cuwcew ataya awan, tiven anan abayak nga a kwanay pə Mbərom. ⁹ Ines a kwanay a ma ga ataya t̄ə cəbak ikwen ite, zlihen pi zek aday yimen apan ite. K̄ə mbisen sabay, yimen adəka. K̄ə tislən mivel sabay, əna mivel à cəbak ikwen adəka. ¹⁰ Men anan nga a kwanay à məndak pa 'am a Mbərom. Ata winen i cakaf kwanay ite.

Mbəsiken sa man anan mungok anà zek ahay

¹¹ Mərak uno ahay, k̄ə gədən anan azar i zek ahay rococo bay. Anga dōwan a k̄ə gədək anan azar anà do a Yesu, kabay k̄ə mak anan anan mungok anà do a Yesu cəna, winen a gədan azar aday a man anan mungok nà, anà 'Am a Mbərom. Aka aday ka sak a man anan mungok anà 'Am a Mbərom nà, ata k̄ə dəfan apan sabay bidaw? Ka gan adəka nə sariya. ¹² Sə varan 'Am a Mbərom anà do ahay nə zek a Mbərom awan. Matanan, saa mba apan sa gan atan sariya a dukwen, winen a re. Winen a kərtek, i mba apan sa tam anan do ahay, aday i mba apan sə lize atan wa re. Aday iken? Kak iken ki man anan mungok aday ki gədan azar anà mərak anak nà, ka jan à nga anak a nə iken wayaw?

K̄ə həren anan nga anà zek bay

¹³ Ngatay aday, pəken uno sləmay həna, kwanay do sa jəka:

«Izəne biten, izəne sidew nà, mi zla à man dāren awan. Mi i vak ayak, mi i gay masa t̄ə way ahay sa njad anan dala.» ¹⁴ Kwanay a do sa ja 'am matanan ataya nà, kwa way a saa t̄əra sidew ata nà, k̄ə sənən zle dāw? Sifa a kwanay a aday nə awan a maw? Kwanay kawa matapasl ahay həna vegege, aday azanan mənjoek asa cəna, dōwan i canan atan sabay ata awan. ¹⁵ Abay lele cəna, ki jen nà: «K̄ə zlak anan à nga à Mbərom ite nə mi ga inde aday mi ga natiya kabay natiya awan.» ¹⁶ Aka aday kwanay gədek sə mbəlen anan ta sə həran nga anà zek ta 'am vərre. Wita nə lelibay.

¹⁷ Natiya awan kutok, kak dōwan a a san sa ga way lele aya zle, aday k̄ə gak atan bay cəna, dōwan ata k̄ə gak ines pa 'am a Mbərom.

5

Do sə zlıle ahay t̄ə yam

¹ Ngatay aday, pəken uno sləmay, kwanay do sə zlıle ahay. Zlihen pi zek, aday yimen, anga d̄əce i nay ahay pikwen. ² Zlıle a kwanay ahay t̄ə rəbasak, mumok ahay ta pak ikwen anan zana a kwanay ahay, ³ dala a kwanay ahay dukwen mangaz k̄ə pak anan. Mangaz ata nà, a ra pikwen 'am, anga kwanay azay aya awan, aday azanan mangaz i pak ikwen anan zek cite re, kawa uko sa vak anan zana. Daliyugo winen apan i nday, cəkəbay kwanay apan ki hilen zlıle hwiya re. ⁴ Kagasl, kwanay gədek a pa anan dala ana do sə halan nga anà way à guvo a kwanay wa ataya awan. Pəken sləmay aday, tinen apan ti zlah pikwen, aday Mbərom Ba Məgala k̄ə slənek ayam a tinen.

⁵ Kwanay apan ki pen uho a kwanay həna pə daliyugo, kawa sa zlak ikwen à nga. Ki pen way lele, kwanay ma har aya lele, kawa

* 4:6 Ca pə Balndi 3.34.

sla sə viya maray ahay. ⁶ Kwanay gædek a ban anan dō mənɟəna ines ataya, aday kwanay mbəram patan sa vad atan re. Tinen ta mbak apan sa ga pikwen mægala itəbay.

Gen anan ngatay aday

⁷ Anga nan kutok, mərak uno ahay, na jak ikwen, na wa: Gen anan ngatay aday nà, hus pə ana Bahay a mənuko sa may ahay. Ənga, cen pu dō sa ga mer à guvo aday. A njahay tete, a ba hus iven ndaw i ga, aday kə caslak way coy dukwen, i ba iven sə məkəsəfay ataya re. ⁸ Kwanay həna dukwen, ben, njihen tete matanan re. Ngizlen saray lele, anga luvon ana Bahay a mənuko i sa may ata, winen bəse, i dəzley ahay coy.

⁹ Mərak uno ahay, kə zlihen pi zek ahay bay, anga aday Mbərom à sa gak ikwen sariya bay. Dō sa ga sariya, winen apan i ba pə məsudoh, a nan sa nay ahay.

¹⁰ Mərak uno ahay, bayiken pu dō maja'am a Mbərom a kwakwa ataya aday, ta jak 'am tə sləmay a Mbərom. Tətiken anjahay a tinen ahay re, anga ta gak dəcə ahay, aday ta gak ngatay hwiya. ¹¹ Da san zle, dō sə səmen anà dəcə ahay nà, dā ja bine siwaw nə Mbərom kə dəfak patan ngama. Kə slənen ləbara sə ngatay ana Ayuba sa ga ata bidaw? Aday Mbərom kə varak anan way sə mivel anahan ahay pə dəba wa re.† Tə didek a cəna, dō ahay ta gan i zek wa anà Mbərom, aday a pəlay atan tə mindel re.

¹² Mərak uno ahay, mə zakay a jiya nà, kə saa mbiden pə awan bay. Kwa à ga ki mbiden nə tə mburom, kwa à ga ki mbiden nə tə daliyugo, kə mbiden tə awan bay fok. Adəka nà, jen «Ayaw» kabay «A'ay» cəna, kə slak coy. A saa zalay matanan

bay, anga aday Mbərom à saa ban kwanay à sariya anahan inde bay.

¹³ Kəmaya, dowan inde à wulen a kwanay, winen apan i sa dəcə dāw? A cəcə Mbərom à man zek. Dowan inde winen apan i taslay mivel dāw? A həran nga anà Mbərom tə ara ahay.

¹⁴ Dowan inde à wulen a kwanay winen dəvac a dāw? A ngaman anà məcəd sə egliz ahay àga winen awan, tā ga apan amar tə sləmay a Bahay a mənuko Yesu, aday tā ga amboh anga dō sə dəvac ata awan. ¹⁵ Kak dō ataya tə dəfak nga pə Mbərom acəkan nà, Mbərom i təma amboh a tinen, i man zek anà dō sə dəvac ata awan, dowan ata i mbar acəkan kutok. Kak ines anahan ahay ma ga inde dukwen, Mbərom i pəsen anan.

¹⁶ Anga nan kutok, na wa: Diken anan ines a kwanay i zek ahay lele. Gen amboh anga mərak ahay à wulen a kwanay re. Gen matanan, anga aday kə mbəren ite. Amboh su dō didek a pa 'am a Mbərom nà, mægala udə awan, a ma zek bayak a re. ¹⁷ Eliya nà, dō zənzen a kawa mənuko bidaw? Kə gak amboh tə mivel kərtek awan anga aday iven à ga bay.‡ Ava maakan tə kiya mbərka nà, iven ata kə gak bay acəkan. ¹⁸ Pə dəba anahan a wa dukwen, kə gak amboh asa. Mbərom kə mbakak ahay alay pə iven wa, iven kə gak lele, aday pə dəba wa, way sa pa ahay fok tə nahak maza awan.§

¹⁹ Mərak uno ahay, kak dowan a kə slarak à cəved sə didem wa nà, lele cəna sa may anan pə cəved lele awan. ²⁰ Sənen anan aday, kak dowan a kə mak anan dō sə atahasl pə cəved lele a nà, kə tamak anan anan sifa anà dō sə atahasl ata awan. Kwa à ga nà, ines anahan ahay inde bayak a dəp nà, Mbərom i pəsen anan.

* 5:11 Ca pə Ayuba 1.1 - 2.10. † 5:11 Ca pə Ayuba 42.10-17. ‡ 5:17 Ca pə 1 Laamiife 17.1.

§ 5:18 Ca pə 1 Laamiife 18.1, 41-46.

**Derewel ana
Piyer
sə vinde mama'am
awan
Adakay way pə
deftere a anan**

Piyer a vinden ayak derewel a anan nà, anà dō a Yesu ahay à egliz ahay inde aday dō ahay tinen apan ti bənan atan mbiyed ataya awan. I varan atan mēgala ta sə dakan atan sumor a Mbərom sa ga anga tinen. I dakan atan anan nə sə walay atan nə zek a Mbərom awan, aday Yesu kə təkam atan re. Həna nà, tinen dō a Mbərom ahay, aday dō si mer su way ana Almasihu ahay kutok. Kwa à ga nə tinen a dāce inde anga tinen dō a Yesu ahay dəp nà, lele, anga dāce a tinen ata a dakay anan nà, Apasay a Mbərom winen à tinen inde.

Nga sa 'am ahay

Mbərom kə walak anan dō anahan ahay (1.1-12)

Njihen kawa sa zlan à nga anà Mbərom (1.13 - 3.22)

Agan mer su way a Mbərom kwa à dāce inde (4.1 - 5.14)

Piyer a jan 'am anà dō ahay

¹ Nen Piyer, nen dō maslan ana Yesu Almasihu, nə vindek ikwen ayak anà kwanay dō a Mbərom nə walay aya anga sə pərahan azar, kwanay ma ta 'am aya pə daliyugo sə Pontus, sə Galatiya, sə Kapadosiya, sə Aziya, aday sə Bitiniya ata awan, kwanay mə njahay aya ù kon ataya nə kawa mədurlon ahay. ² Ba kà zlak anan à nga anà Mbərom Bəbay a mənuko sə walay kwanay. A təra kwanay dō anahan ahay tə Apasay anahan Cəncan awan, anga aday kə dāfen anan apan anà Yesu Almasihu, aday tə kwecek pikwen mez anahan, ata

kwanay kə təren dō anahan cəncan aya pa 'am a Mbərom kutok.

Mbərom à zəgahak ikwen anan apan sumor anahan, aday à zəgahak ikwen anan apan zay anahan pac pac re.

Mbərom a varak uko nə sifa sa ndav bay ata awan

³ Həruko anan nga anà Mbərom Bəbay ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu, anga dā gak anan ì zek wa, bina kə varak uko sifa sa ndav bay ata tə alay ana Yesu Almasihu, dō sə slabakay ahay à məkə wa ata awan. Anga nan, dī dāfan idə anà aslabakay a mənuko à məkə wa ite re. ⁴ Da san zle re, dī njad way ana Mbərom saa varan anà dō anahan ahay à mburom ata awan. Way ata nà, a rəbas bay, a nes bay, a butoy bay re. ⁵ Kə dāfen nga pə Yesu. Anga nan, Mbərom winen apan i ba kwanay tə mēgala anahan, anga aday kə njiden anan sifa anahan saa kan anan anà dō ahay pə luvon saa ndav anan daliyugo ata awan.

⁶ Anga nan kutok, ki tislən anan mivel. Kwa à ga nə dāce ahay inde həna pə cəved cara cara dəp nà, ki tislən anan mivel, anga way ataya ti njahay sə coy a bay. ⁷ Dāce ataya ti tak ikwen à nga, anga aday sə lavay anan kə dāfen nga pə Yesu tə dīdek a dāw ata awan. Kwa gura dəp nà, a nes ike asanaw, əna tə təkər anan tə uko. Aday adaf nga a kwanay bugol nə a zalay gura ata bidaw? Anga nan, lele sə təkər anan aday à sa nes bay. Matanan kutok, pə luvon ana Yesu Almasihu saa kan zek anà dō ahay ata nà, dō ahay ti həran nga anà Mbərom, ti zambad anan, ti varan mazlaḥ. ⁸ Kwa à ga nə kə cinen anan anà Yesu tə idə a kwanay həna fan bay, kə pəlen anan. Kwa à ga nə kwanay apan ki cen apan həna fan bay, kə dāfen apan nga coy. Anga nan, kwanay tə ataslay mivel a mēduwen a lele, a zalay way sə

dó ahay sa ja apan tæte ataya awan, ⁹ anga kə dəfen nga pə Yesu, aday ki njiden anan way a kwanay sa daf apan nga ata awan. Way ata nà, sifa pə cakay a Mbərom.

¹⁰ Dó maja'am a Mbərom ahay kwakwa tə dəfak anan ahay idé sə wudeh anan lele aday tã san Mbərom i tam anan dó ahay nə kəkəməw ata awan. Tə lahak apan sə taker 'am sə sumor ana Mbərom a sə lavay anan zek anga kwanay ata awan. ¹¹ Apasay ana Almasihu a à tinen inde ata kà jak atan panan, Almasihu i sa dæce aday i sa njad anan mazlaḅ anahan. Dó maja'am a Mbərom ataya tə pəlak sa san anan way ataya ti i təra nə à alay wuraw ata awan, aday ti i təra kəkəməw ata re. ¹² Mbərom a jan atan nà, way ataya ti təra nə à alay a tinen tə sifa pə daliyugo ataya bay, əna a mbəsakan atan anan à alay a kwanay inde həna pə daliyugo ataya kutok. A alay a anan ata nà, dó sə dakay anan ləbara mugom ataya ta jak ikwen anan didek sə way ataya re. Tə wazak ikwen anan dukwen tə magala sə Apasay Cəncan a Mbərom sə slənay ahay ata awan. Maslay a Mbərom ahay dukwen ta gak anan may sa san anan way ataya re.

Njihen kawa sa zlan à nga anà Mbərom

¹³ Anga nan kutok, lele cəna abayak nga a kwanay à lavan zek anà mer su way a Mbərom. Gen anan nga anà zek lele. Dəfen anan idé lele anà sumor a Mbərom a saa gak ikwen à alay a Yesu Almasihu i may ahay azanan ata awan. ¹⁴ Dəfen anan apan anà Mbərom à alay wura wura fok, kawa wan mə kəta pə cakay a bəban anahan ata awan. A alay a kə sənən ləbara mugom a fan bay ata nà, sa zlak ikwen à nga cəna, way lelibay aya awan. Əna həna

kí men pə way ataya sabay jiya awan. ¹⁵ Adəka bay, azla a kwanay à təra cəncan a à way ahay inde fok. Bina, Mbərom dó sə ngamak ikwen ata, winen nà, dó cəncan awan. ¹⁶ Deftere a Mbərom a ja matana re, a wa Mbərom a ja nà: «Təren dó cəncan aya, anga nen dó cəncan awan.*»

¹⁷ Kwanay apan ki gen amboh nà, kə ngimen anan à Mbərom nà, Bəbay. Əna winen apan i gan sariya anà dó ahay ite nà, a gəzlan atan alay pi zek wa bay, əna kuwaya nə pə ines anahan a way anahan. Anga nan kutok, ndəven anan luvon a kwanay mə mbəsakak ikwen a pə daliyugo a anan ataya ta sə dəfan apan lele. ¹⁸ Kə sənən apan zle, Yesu kə bəmbadək ahay kwanay anga aday kà sa njihen kəriya kawa bije a kwanay ahay kwakwa ataya sabay ite. A bəmbadəy ahay kwanay nà, tə way sə njahay bay, kawa dala sə gəda a nes bay ataya bay. ¹⁹ Əna a bəmbadəy ahay kwanay adəka nə tə mez a Yesu Almasihu a tə alay anahan awan, mez anahan nə məgala awan. Yesu, winen kawa wan sə təman lele mənəna ines, aday dó ahay tə waslan anà Mbərom ata awan. ²⁰ Mbərom a walay anan winen nà, kwa daliyugo dukwen mə ndakay a fan bay, aday həna Mbərom a kay anan uho pə alay a mədakwidok a anan anga sa tam kwanay. ²¹ Anga winen kutok, kwanay kə dəfen nga pə Mbərom, winen dó sə slabakay anan ahay Yesu à məke wa, sə varan mazlaḅ. Natiya, kə dəfen nga pə Mbərom, aday kə dəfen anan idé nə hwiya anà winen a re.

²² Kə ndiken anan mivəl a kwanay lele anga kə pərihen anan azar anà cəved sə didek. Ata ki mben apan sə pəlay mərək ahay tə didek awan. Anga nan, na wa pəlen atan nə pac pac tə mivəl

* 1:16 Ca pə Farillaaji Lewiŋko'en 19.2.

kærtæk awan. ²³ Bina kə tæren dō wiya aya anga 'am a Mbərom kə wahak kwanay miza awan, 'am ata dukwen a nes itəbay sə coy awan. Sə varak ikwen sifa wiya ata nà, zek a Bəbay Mbərom awan, winen a mac itəbay. ²⁴ Deftere a Mbərom a wa:

«Dō ahay fok tinen kawa gujed,
mazlaḅ a tinen aya dukwen
kawa avərez ana gujed ataya
re.

Gujed i mac, avərez a dukwen i guce.

²⁵ Əna 'am a Mbərom nà, winen nə i ga inde pa sə viyviya awan.†»

'Am a Mbərom a mənuko sa slaf anan həna ata nà, ləbara mugom a mbala a kwanay sə sləne ata awan.

2

Mbərom a walay kwanay aday kə tæren dō anahan aya awan

¹ Kak matanan cukutok nà, mbəsiken sa ga sədœk, kə gəden mungwalay sabay, kə jipen miresl à 'am cuwcew bay, kə gen ide pə way su dō bay, kə gəden anan azar ù dō bay re. ² Tæren adəka nà, kawa wan gindez aya sa gan may anà pay a may a tinen ahay pac pac ataya awan. Natiya, gen anan may anà 'am a Mbərom a didek ata nà, kawa gwaslay ahay sa gan may anà pay ata awan. Matanan, ki sa həren hus pə ana Mbərom sa tam wa kwanay sə coy ata kutok. ³ Anga Deftere a Mbərom a ja nà: «Kə tukumen anan coy, Mbərom nə dō lele awan.*»

⁴ Hədəken ahay pə cakay a Yesu. Winen nə kon sa var sifa, əna dō ahay ta lar anan kawa kon lelibay awan. Aya əna, Mbərom a gəḅa anan, anga pə ide anahan nə, sə zalay kon sa dēzl way ahay fok adəka nà, winen awan. ⁵ Kwanay dukwen, kə tæren kawa kon a tə sifa aya ata awan, aday Mbərom winen

apan i ra kwanay sa dēzl anan doh a aday Apasay anahan i sa njahay uda ata awan. U doh ata dukwen, ki tæren uda dō sə gədan dongo anà way ahay ma ga nga aya awan, saa gan mer su way sa zlan à nga à Mbərom, anga Yesu Almasihu. ⁶ Mə vinde à Deftere a Mbərom inde, Mbərom a wa:

«Cen apan, ni daf kon sə mide uno à wulen su doh sə Urəsalima inde, ni han apan doh.

Nə walak anan, winen kon lele awan.

Kuwaya dōwan a kə bənak alay à winen inde cəna, waray i naa gan itəbay.†»

⁷ Pə kwanay dō sa daf apan nga ataya nà, winen kon lele awan. Əna pu dō sa daf apan nga itəbay ataya ite, winen matanan bay. Bina tə vinde à Deftere a Mbərom inde nà: «Kon mbala ana dō sa dēzl way ahay sa lar anan ata nà, sə təra kon sə mide lele adəka nà, winen.‡»

⁸ Asa tə vindek à Deftere inde re, Mbərom a wa:

«Ni daf kon sə hawan saray anà dō ahay,

aday ti slahay apan re.§»

I hawan atan saray, anga tə dafak nga pa 'am a Mbərom a bay. A təra kətan anan anga a nan anà zek a Mbərom a kwakwa way anahan.

⁹ Əna kwanay nà, zahav a mə walay ataya awan, dō sə gədan dongo anà way ahay anga Bahay a mənuko, slala ma ga nga anga Mbərom ata awan, dō mbala ana Mbərom a sə ngamay ataya awan. Mbərom a təmay kwanay i ide zənzen a wa, a daf kwanay i ide jiy-jay anahan inde sa dav cəvedabay ata awan. A walay apan kwanay anga aday kə dīken anan anan mer su way anahan lele aya anà dō ahay. ¹⁰ Kwakwa ata nà, abay kwanay dō a Mbərom ahay bay.

† 1:25 Ca pə Esaaya 40.6-8. * 2:3 Ca pə Jabuura 34.9. † 2:6 Ca pə Esaaya 28.16. ‡ 2:7 Ca pə Jabuura 118.22. § 2:8 Ca pə Esaaya 8.14.

Əna həna kə tərən dō anahan ahay kutok. Kwakwa ata nà, abay kə sənen way a Mbərom sa gak ikwen lele aya ata bay, əna həna kə sənen anan, kə njiden anan adəka coy kutok.

Tərən dō si mer su way a Mbərom ahay

¹¹ Mərak uno ahay, sənen apan aday nà, kwanay nə mbəlok ahay, mədurlon aya həna pə daliyugo. Man sə njahay a kwanay inde à man a anan ibay. Anga nan na wa, mbəsiken sa ga way ana ubor si zek sa gan may. Kī gen apan idə bay. Way ataya ti nəsek ikwen anan mivel a kwanay lele ata awan. ¹² Anjahay a kwanay à wulen su dō sə pəra ahay á ga nə lele, anga aday kwa á ga nə ti gəđak ikwen azar dəp nà, ti canan anà mer su way a kwanay sa taa ga pac pac ataya lele aya awan. Ata, pə luvon ana Bahay a mənuko saa may ahay ata nà, ti həran anan nga anà Mbərom kutok.

¹³ Dəfen anan apan anà dō a məduwen aya həna pə daliyugo ataya awan, anga həna kwanay nə dō ana Bahay a mənuko Yesu ahay. Dəfen anan apan anà bahay sə Ruma, anga a lavan nga anà dō a azar aya awan. ¹⁴ Dəfen anan apan anà guverner ahay re, anga sa dəf atan aday tã gan sariya anà dō ahay nə zek a bahay sə Ruma awan. A dəf atan aday tã kətah anan dō sa ga way lelibay aya awan, aday sə ngaman anà dō sa ga way lele ataya cite re. ¹⁵ A nan a Mbərom cəna, gen way lele aya awan. Ata dō mindel a sa san awan bay ataya ti gəđak ikwen azar sabay, əna ti tacay 'am adəka kutok. ¹⁶ Njihen anjahay sa nga a kwanay, əna ká sa bayiken nə ki mben apan sa ga way lelibay a anga anjahay a kwanay barbarar a ata bay. Adəka bay, njihen nə lele, tədə kawa anjahay su dō si mer su way a Mbərom ahay ata kutok.

¹⁷ Dəfen anan apan anà dō ahay nə fok. Pəlen anan mərak sa dəf nga pə Yesu ataya awan. Jəjiren anan à Mbərom. Dəfen anan apan anà bahay su kon re.

Dəce ana Almasihu sa sa

¹⁸ Kwanay dō sa ga mer su way əga dō ahay ataya awan, dəfen anan apan anà bahay su doh a kwanay ahay, həren atan nga lele. Kwa á ga nə tinen dō lafedede aya awan, kwa á ga nə tinen dō jinje aya awan, dəfen atan apan nə à alay kərtek a wa hərrə fok. ¹⁹ Dō kə səmak anan sa sa lirew anga Mbərom nà, lele. Kwa á ga nə abay tədə á sa lirew ata matanan bay dəp nà, wita way sa zlan à nga anà Mbərom. ²⁰ Kak ti sak ikwen lirew anga ki gen nə way lelibay aya cukutok nà, wita dəce sə munapanaw mba daw? Adawar! Əna, kak ti sak ikwen lirew anga ki gen nə way lele awan, aday kə səmen anan nà, i zlan à nga à Mbərom a kutok bidaw?

²¹ Mbərom a a ngamak ikwen nə pə winen awan, anga Almasihu a ta nga anahan a kə sak lirew nə bayak a anga sa tam kwanay. Winen nə minje sə dakak ikwen anan cəved aday kī gen kawa winen a re. ²² Kula winen kə gak ines itəbay fok. Mungwalay inde à winen inde itəbay re. ²³ Dō ahay tə gənahak anan, kə mak atan anan uda siked a bay. Kwa á ga nə kə sak lirew dəp nà, kə pəlak 'am pə dowan wa bay re. Adəka bay, a mbəsakan anan way ata à alay inde ana Mbərom, winen dō sa san sa ga sariya lele ata awan. ²⁴ Yesu Almasihu a ta nga anahan a kə tavakak anan ines a mənuko ahay pa nga anahan awan, a mac anan pə dədom mə zləngad awan. A ga matanan, anga aday də təra kawa dō ma mac aya pə cakay sə ines ahay, aday dā njad sə njahay sə didek a lele. Də mbərak həna anga mbəlak anahan a sa njad ataya awan. ²⁵ Abay kə tərən kawa

təman mə lize aya awan, əna həna ki men ahay, ki pərihen anan azar nà, anà dowan a sa ca pikwen aday sa gak ikwen nga ata awan.

3

Anjahay atə ana uwar ta mbaz

¹ Kwanay uwar ahay dukwen, kuwaya á dəfan apan anà mbaz anahan. Ka sak í gen matanan asanaw cəna, kwa mbaz a kwanay ahay tə dəfak nga pa 'am a Mbərom fan bay dukwen, ti canan anà azla a kwanay a lele ata nà, kwa abay ki jen awan tə təbəlem a kwanay bay dəp nà, ti mbəda anan mível a tinen, ti dəf nga pə Mbərom. ² Ti ca pə anjahay a kwanay nə lele, aday kə dəfen atan apan dukwen lele a re. ³ Kə dəfen anan abayak nga a kwanay pə way sə ndakay zek ahay ata bay, kawa sa ja nà, kə viren anan anan alay a kwanay fok anà atərad nga bay, anà andakay zek tə way sə gura ahay aday masa bayak ataya bay, aday anà apak zana lele aya ata bay re. ⁴ Əna, suwan arəba a kwanay á cay ahay adəka nà, á mível a kwanay ahay wa bugol. Təren do sə tətə ahay aday səkəffe aya awan. Bina arəba kawa winen ata nà, a nes itəbay fok, a zlan á nga anà zek a Mbərom a bayak awan.

⁵ Bayiken pə uwar kwakwa aya sə dəfan ide anà Mbərom ataya aday. Tə ndakay zek nə kətanən, tə dəfen apan anà mbaz nə lele, ⁶ kawa ana Saratu sə dəfan apan anà Ibərahima. A ngaman dukwen bahay anahan. Kak kə mbəsiken anan cəved anà zlawan bay, aday ki gen way lele aya nà, ata kə təren dənə ana Saratu ahay re.

⁷ Kwanay bahay su doh ahay dukwen, kuwaya á njahay tə uwar anahan lele matanan. Gen atan lele, anga kə sənən zle, uwar ahay nə bəle aya awan, tinen kawa kwanay bay. Dəfen atan apan,

anga sifa ana Mbərom sa var kəriya ata nà, a var anan anga do ahay fok hərro, uwar tə mungol. Ata Mbərom i təmahak ikwen anan amboh a kwanay a sa gan ataya awan.

Liven anan zek anə asa lirew

⁸ Ni ndav anan 'am uno həna nà, natiya: Kwanay a fok, 'am á zlak ikwen pi zek ahay lele. Agan í zek wa ù do, á ga inde á wulen a kwanay ahay. Pəlen zek ahay lele, anga kwanay kə təren tə mərak ahay pə cəved a Mbərom. Gen anan lele anà do azar aya awan. Nihen anan nga a kwanay ahay. ⁹ Ki men anan anan uda siked anà do sə sədək ahay bay. Dowan a kə gənəhak ikwen dukwen, kə gənihen anan uda bay. Adəka bay, pəsen anan 'am lele aya awan, anga Mbərom a ngamak ikwen nà, sa ga matanan. Ki gen matanan nà, Mbərom i gak ikwen sumor anahan. ¹⁰ Deftərə a Mbərom a ja nà:

«Kuwaya a nan sa njad anjahay mugom a tə ataslay mível a cəna,

á ja 'am lelibay a sabay, á gad mungwalay bay re.

¹¹ A sa ga way lelibay a sabay, á ga adəka cəna, way lele aya awan.

A pəlay cəved sa njad zay tə do ahay bugol.

¹² Mbərom a dəfan ide lele nà, anà do sa ga way lele aya ata awan.

Do ataya ta gak amboh cəna, a pəkan atan apan sləmay lele.

Əna do sa ga way lelibay aya ite nà, a nan sə canan atan pə ide wa bay jiya awan.*»

¹³ Kak kə pəlen sa ga nə way lele aya tə mível kərtek a nà, waya saa gak ikwen huwan cara anaw?

¹⁴ Kwa á ga nə awan a i cak ikwen wurnjalan í zek wa anga mer su way a kwanay a sa ga lele ataya dəp nà, Mbərom i taslak ikwen anan mível. Natiya kutok, kə jəjiren

* 3:12 Ca pə Jabuura 34.13-17.

anan anà dō sə pəlay sa gak ikwen sədœk ataya bay, kâ jilen awan bay fok. ¹⁵ Əna adəka bay, həren anan nga anà Almasihu à mivél a kwanay inde. Winen taayan bahay a kwanay. Liven anan zek lele sə mbədahan apan anà dō sə cəce pikwen wa kə dəfen anan ide anà Yesu Almasihu nà, anga ma kərtek anaw ataya awan. ¹⁶ Mbədihən atan apan nə ta 'am ziyzay awan, aday dəfen atan apan re. Gen nə way a aday kə sənən zle, winen lele ataya hwiya. Ata, dō ahay ta jak pikwen 'am lelibay a cəna, waray i gan atan, anga tə gədak ikwen azar nə pə anjahay a kwanay pə cəved ana Almasihu lele aya ata awan.

¹⁷ Kak kà zlak anan à nga anà zek a Mbərom a nà, suwan sa sa lirew anga mer su way lele aya awan, ta sa sa lirew anga sədœk a kwanay ahay nà, na. ¹⁸ Yesu Almasihu a mac anga ines a mənuko ahay nà, saray kərtek, aday kə ndəvak anan mer su way anahan cəy. Winen dō mənəna ines ata, kə məcak anga dō sə ines ahay, anga aday à zla kwanay à man a Mbərom. Dō ahay tə vədak anan, əna Apasay Cəncan a kà mak anan anan sifa anahan. ¹⁹ Tə məgala ana Apasay ata, kà zlak saa dakan anan ahay 'am a Mbərom anà apasay ahay tinen à dangay inde ataya awan. ²⁰ Apasay ataya nà, kwakwa tə vəze pə Mbərom, à alay anahan sa ga munapanaw anga Nuhu ta sa ba anan i ndakay kwalalan ata aday. Dō sa tam a kwalalan ahay inde nà, tinen mənəcək, dō ahay jəmaakan ca. Mbərom a tam atan nə tə a'am. ²¹ A'am a tinen sə takas wa ata nà, a ga minje tə baptisma sa tam kwanay i ines a kwanay ahay wa ata awan. Winen nə abanay mbala mənuko sə cəce pə Mbərom wa aday à banay puko wa ines ahay ata awan, bina abanay sə dō ahay sə banay zek ata bay. Ata baptisma i təma kwanay kutok, anga

Yesu Almasihu kə slabakak ahay à məkə wa. ²² Yesu Almasihu nə kə mak way anahan à mburom, a njahay pa man sə njahay lele pə alay puway a Mbərom, winen Bahay sə maslay a Mbərom ahay, aday Bahay sə way məgala aya ata re.

4

Mbərom à ga pikwen bahay

¹ Da san zle, Almasihu kə sak lirew nə bayak awan. Anga nan, lele dukwen kwanay kə liven anan zek anà asa lirew ata re, anga dō kə sak a sa lirew bayak a nə a ga ines sabay. ² I ban pə hana anan wa hus pa 'am azanan, à alay a kwanay saa njad sə njahay pə daliyugo ata fok cəna, gen nə way sa zlan à nga anà Mbərom, bina way a sa zlan à nga anà ubor si zek a kwanay lelibay ataya sabay. ³ Kə lizen anan alay a bayak cəy matanan, sa ga way kawa su dō sə pəra ahay sa gan may sa ga ata awan. Kī gen matanan hənə sabay. Kwakwa ata nà, kə mbəlen anan ahay, ka ti gen ahay cəna, way sa zlan à nga anà ubor si zek a vərre, ka taa viwen ahay nga, ka tii gen agəsle lelibay aya awan, ka taa njihen sa sa mahay, ka tii gen pəra, way sa zlan à nga anà 'am a Mbərom a bay ataya awan.

⁴ Əna hənə kutok, dō sə pəra ahay ti ga way ataya asa nà, ki zlen tə tinen jiga sabay. Aday dō ataya tə canak ikwen tə tinen sabay ata nà, a gan atan masuwayan, aday ti gənəhak ikwen. ⁵ Əna pə luvon a inde ite nà, ti naa mbədahan apan anà sariya a Mbərom saa gan anà dō ahay fok ata awan. Kwa dōwan aya nə tə sifa aya awan, kwa dōwan aya nə ma mac aya awan, Mbərom kə lavak zek sa gan atan sariya anahan. ⁶ Anà dō ma mac aya nà, 6a Mbərom kə gak atan ahay sariya kawa anahan sa taa gan ahay anà dō ahay pə daliyugo a anan ata awan. Aya əna Almasihu a zla à man su dō ma mac ataya

saa dākan atan anan ahay ləbara mugom awan, anga aday tā njad sifa sa ndav bay ata pə kərtek a tə Mbərom.

Anjahay su dō a Yesu ahay à wulen a tinen aya inde

⁷ A mbəsak bayan a sabay, daliyugo i ndav. Anga nan, kwanay sənən nga lele, aday gen anan nga i zek, anga aday kɪ mben apan sa gan amboh anà Mbərom. ⁸ Mə zakay a jiga nà, pərihen anan azar anà asan zek à wulen a kwanay ahay tə mivél kərtek awan, anga kak kə pəlen zek ahay cəna, kwa ines a à ga inde nə bayak dəp nà, ki pəsen zek ahay re. ⁹ Təmihen mbəlok ahay, təben anan wa anà dō ahay, mənǰəna sə gungwazan atan apan. ¹⁰ Mbərom kà gak ikwen sumor nə bayak awan tə cəved ahay cara cara. Kə varak anan məgala sa ga way ahay cara cara anà kuwaya fok. Kuwaya à ga anan mer su way tə məgala a Mbərom a sa var anga sa man zek anà dō ahay ata awan. ¹¹ Kak dōwan a nə məgala anahan inde sa ja 'am nà, à ja nə 'am a Mbərom a sa ja ata awan. Kak dōwan a məgala anahan inde sa gan mer su way anà dō ahay, à man atan zek tə gədan a Mbərom a sə varan ata awan. Gen matanan anga aday dō ahay tē hərən nga anà Mbərom pə way ahay fok tə sləmay ana Yesu Almasihu. Mazlaḅ tə məgala nà, à alay anahan inde pa sə viyviya awan. Amen!

Asa lirew anga sə pərahan azar anà Almasihu nə lele

¹² Car uno ahay, kwanay apan ki sen lirew bayak a nà, à gak ikwen masuwayan bay. Way ata nà, təktek i ga zek wanahan. ¹³ Kə tiren nga nà, à dəcə ana Almasihu sa sa ata inde. Anga nan, tislen anan mivél adəka, anga aday pə luvon a mazlaḅ a Yesu i kay zek uho

ata nà, ki i tislen mivél nə bayak awan. ¹⁴ Kak dō ahay tinen apan ti gənahak ikwen anga Almasihu nà, Mbərom i daf pikwen alay sə mazlaḅ anahan, anga Apasay a Mbərom sə zalay way ahay fok tə mazlaḅ ata i njahay tə kwanay kutok. ¹⁵ Dōwan à wulen a kwanay à saa sa lirew anga sa ga way lelibay a bay, kawa avad nga su dō, aga akar, adazay à 'am sə dō ahay inde. Wita nà, à sa tərak ikwen bay, dəcə lele a anga kwanay bay. ¹⁶ Əna, kak dōwan a a sa lirew nà, anga a pərahan azar anà Almasihu cəna, waray à sa gan anan bay. A hərən anan nga anà Mbərom adəka, bina winen dō ana Almasihu.

¹⁷ Alay a kà slak, Mbərom i gan sariya anahan anà dō ahay kutok. I lah sa gan sariya a pa 'am nà, anà dō anahan ahay aday. Aka aday kak mənuko dō anahan ahay dukwen i lah sa gak uko sariya pa 'am nà, dō aday kə dəfak anan apan anà ləbara mugom a bay jiga fok ataya nà, i sa ga atan nə kəkəma kutok anaw? ¹⁸ Kawa ana Deftere a Mbərom sa ja, a wa:

«Kak dō didek aya ta tam nə wurci-hew wurcihew nà,
dō sə atahasl ahay sə dəfan
apan anà Mbərom itəbay
ataya ti sa ga nə kəkəməw?»

¹⁹ Anga nan kutok, dō sa sa lirew ahay anga a zlan à nga anà Mbərom ataya nà, tē pərahan azar sa ga lele, tē mbəsak a zek a tinen pə alay a Mbərom awan. Winen nə dō sə ndakay atan aday a ga anan way anahan sa ja ataya fok hwiya ata awan.

5

Agan nga anà dō a Yesu ahay

¹ Ni jan ayak 'am həna anan nà, anà məcəd sə egliz ahay à wulen a kwanay inde ataya awan. Nen a dukwen, məcəd sə egliz a re. Nen

* 4:18 Ca pə Balndi 11.31.

nə canak anan anà lirew anà Almasihu sa sa à alay ata awan. Ni njad sa zla à man sə mazlað ana Almasihu ata inde pə kərtek a tə kwanay. Anga nan, na jak ikwen, na wa: ² Gen anan nga anà do a Yesu ahay, winen sə varak ikwen à alay inde ata awan. Gen atan nga nə tə mível kərtek awan, kawa do sa gan nga anà təman anahan ahay ata awan. Gen atan nga kawa sa zlan à nga anà Mbərom awan, bina kawa dōwan a a gak ikwen apan bəlaray bay. Dəfen anan abayak nga a kwanay nə pi mer su way, mənəna a kwanay sə bayak pə dala a saa njad ata awan. ³ Kā si gen bahay pa nga su do a Mbərom sə varak ikwen ataya tə məgala bay, əna təren atan minje lele aya awan adəka. ⁴ Ki gen anan matanan acəkan cəna, pə luvon a Yesu Almasihu do sa gak uko nga i nay ahay kutok ata nà, kwanay ki i njiden anan magwagway a məduwen a sə njahay pa sə viyviya ata awan. Anga magwagway ata nà, a zalay way azar aya fok.

⁵ Kwanay njavar ahay ite, na jak ikwen, na wa: Dəfen anan apan anà məcəd a kwanay ahay. Na jak ikwen à kwanay a fok kutok, men anan nga a kwanay à məndak, men anan zek i zek ahay lele, anga Deftere a Mbərom a ja, a wa:

«Mbərom winen a ngazlan uda saray anà do sə kwecele ahay, əna a gan sumor nà, anà do sa ma nga a tinen ahay nə hənək à məndak ataya awan.*»

⁶ Anga nan, na jak ikwen, na wa: Men anan nga a kwanay hənək à məndak pa 'am a Mbərom Ba Məgala, anga aday winen a à cakaf kwanay à alay a sa zlan à nga ata awan. ⁷ Way sə juwrak ikwen anan abayak nga fok, mbəsiken anan

anan à alay anahan a inde, anga winen do sa gak ikwen nga.

⁸ Gen anan nga i zek ahay, ben! Bina do manide a kwanay Fakalaw winen apan i bar, winen apan i pəlay dōwan a aday i ban anan, kawa ziyel sa zlah pi zek sə dazay zugwender sə pəlay way sa pa anahan ata awan. ⁹ Tiven anan pa 'am njənan lele, pərihen anan azar sa daf nga pə Mbərom. Kə sənən apan zle, do a Yesu ahay kwa aha fok tinen apan ti ga dəcə bayak a kawa kwanay aya re. ¹⁰ I njahay bayak a sabay, ka sak i sen lirew ata coy nà, Mbərom do sa taa gak uko sumor ahay ata, i lavay anan zek tə kwanay, i varak ikwen məgala sə səmen anà way ahay fok. A nga-mak ikwen anga aday kə dəzlen à man sə mazlað anahan à alay ana Yesu Almasihu inde sə coy awan. ¹¹ Winen nà, məgala anahan inde pa sə viyviya awan. Amen!

Andav sa 'am ahay

¹² Su mo zek sə vinde anan dərəwel a cədew a anan nà, Silas. Winen nə mərək uno, do didek awan. A pərahan azar anà Yesu tə didek a re. Nə vindek ikwen ayak nà, anga aday kə njiden məgala lele. Aday nə dəkak ikwen anan ayak nà, sumor a Mbərom sa gak uko tə didek ata awan. Kā sa sliren wa à man a bay.

¹³ Do a Yesu ahay à Babila à man a anan ta jak ikwen ayak 'am. Mbərom a walay atan dükwen kawa anahan sə walay kwanay ata re. Wan uno Markus kà jak ikwen ayak 'am a re. ¹⁴ Jen anan 'am i zek ahay lele, tə mível kərtek awan, anga kwanay tə mərək ahay.

Mbərom à varak ikwen zay anahan, kwanay mə japay a tə Almasihu ataya awan.

* 5:5 Ca pə Balndi 3.34.

**Derewel ana
Piyer
sə vinde mə slala cew
awan
Adakay way pə
deftere a anan**

Piyer a vinde derewel a anan anga egliz azar aya, do maja'am a Mbərom mungwalay aya tə njəkak atan ataya awan. Do maja'am a Mbərom mungwalay ataya tinen apan ti cəce, Yesu a may bəse bay nə angamaw. Piyer a ja nə, lele sə pərahan azar anə atətak way a Yesu, kawa ana Apasay Cəncan a sə dakan atan anan ata awan. Yesu nə kə gak munok bay. A nan adəka nə, do ahay tā yam pə ines a tinen aday.

Nga sa 'am ahay
Angazlay saray à dīdek a Mbərom inde (1.1-21)
Do sə tətakan anan mungwalay anə do ahay (2.1-22)
Liven zek lele, Yesu winen apan i may (3.1-18)

Aja 'am

¹ Sə vindek ayak derewel a anan nə nen Simon Piyer. Nen bile ana Yesu Almasihu aday do maslan anahan re. Nə vindek ikwen ayak anə kwanay do sa njad sa daf apan nga kawa manay a re ataya awan. Wita nə way lele awan anga kwanay, lele anga manay a re. A təra matanan, anga Yesu Almasihu nə winen do dīdek awan. Winen nə Mbərom, aday winen do a sa tam mənuko a re. ² Sumor a Mbərom tə zay anahan à zəgahak ikwen, kawa ana kwanay sə zəga anan sa san Mbərom tə Yesu Almasihu Bahay a mənuko ata re.

Anjahay a kwanay à təra kawa ana Yesu Almasihu

³ Yesu Almasihu a varak uko cəved sa san anan Mbərom, do sə

ngamak uko ata, anga aday dē njahay à mazlaḅ anahan inde, dā njad sa zla kawa ananahan a kutok. Anga dā san anan zle ata awan, kə varak uko way a mənuko sa gan may ataya fok tə məgala anahan məduwen ata awan, anga aday dā njad sifa sa ndav bay, dē njahay kawa sa zlan à nga anə Mbərom. ⁴ Tə cəved ata kutok, kə varak uko magwagway sə zalay way ahay fok, kawa anahan a sə zlapak uko anan kurre i varak uko ata awan. Way ataya nə, way lele aya anga mənuko. A ga matanan nə, anga ka sak a njiden anan way ataya kutok nə, ata ki təmen pə way sə daliyugo ahay wa, way mbala ana do ahay sa ga apan idē ataya awan, aday anjahay a kwanay i təra kərtek tə ana Mbərom.

⁵ Anga nan kutok, gen məgala lele. Kə dāfen nga pə Yesu Almasihu coy nə, zlen azla lele kutok. Ki zlen azla lele coy nə, jipen anan apan asan way pə Mbərom re. ⁶ Kə sənən way pə Mbərom lele coy nə, jipen anan apan asan nga lele re. Kə sənən nga lele coy nə, səmen anan anə way ahay fok. Kə səmen anan anə way ahay fok coy nə, zlen kawa sa zlan à nga anə Mbərom a kutok. ⁷ Ki zlen kawa sa zlan à nga à Mbərom coy nə, təren anan anə mərak ahay do lele aya awan. Kə təren do lele aya anə mərak ahay coy nə, asan zek à ga inde à wulen a kwanay tə do ahay fok. ⁸ Ki gen anan way ataya matanan pac pac cəna, asan way a kwanay pə Bahay a mənuko Yesu Almasihu i təra way kəriya bay. Mer su way a Mbərom à alay a kwanay inde ataya ti zla nə pa 'am pa 'am lele. ⁹ Əna do sa ga way ataya itəbay ata nə, tinen kawa do huruf aya awan, tə canan anə way ahay lele kula itəbay. Mbərom kə pəsek atan anan ines a tinen ahay dūkwən, tə mbədəkek anan à nga wa kwakwa coy.

10 Anga nan kutok, m̄arak uno ahay, gen m̄agala lele anga Mb̄erom a ngamak ikwen aday a walay kwanay n̄a, anga aday k̄i gen matanan. Ata ki zluwen p̄a c̄aved s̄a p̄arahan azar an̄a winen a wa it̄abay. 11 Mb̄erom i varak ikwen c̄aved sa zla à bahay ana Bahay a m̄anuko Yesu Almasihu inde, i t̄ama kwanay lele, winen d̄o sa tam m̄anuko. Bahay anahan a n̄a i ga inde hwiya pa s̄a viyviya awan.

12 Anga nan kutok, kwa à ga n̄a k̄a s̄anen way ataya zle coy aday k̄a njihen n̄janjan à way a kwanay s̄a t̄atakay ahay ataya inde n̄a, ni p̄arahan ayak azar sa mak ikwen anan way ataya à sl̄amay inde. 13 A alay a nen t̄a sifa a mba c̄ana, na wa lele n̄a n̄a mak ikwen anan way ataya à sl̄amay inde, anga aday k̄a t̄aren d̄o m̄a p̄adek aya hwiya. 14 Na san zle, ni mac way uno b̄ase coy, kawa ana Bahay a m̄anuko Yesu Almasihu s̄a d̄uko anan à alay ata, ata awan. 15 N̄a r̄azlen à nga wa matanan h̄ena n̄a, anga aday à alay a nen inde sabay ata d̄ukwen, way ataya t̄a mak ikwen ahay à nga inde hwiya.

Piyer a canan an̄a mazlaḅ ana Yesu Almasihu

16 A alay ata n̄a, m̄a d̄akak ikwen anan coy, Bahay a m̄anuko Yesu Almasihu a nay ahay p̄a daliyugo t̄a m̄agala anahan a n̄a k̄ak̄amaw. Ma ja matanan ata n̄a, m̄a t̄aker 'am s̄a guvugo ahay bay, 'am su d̄o z̄enzen a bay re. Əna m̄a canan an̄a mazlaḅ anahan a n̄a t̄a ide a manay awan. 17 A alay ana B̄abay anahan Mb̄erom s̄a varan anan mazlaḅ m̄aduwen ata n̄a, manay inde à man ata awan. Mb̄erom Bahay s̄a mazlaḅ m̄aduwen ata, a wa: «H̄ena anan n̄a, wan uno, l̄aliwe uno awan. N̄a taslay mivel bayak a n̄a t̄a winen awan.» 18 A alay a manay à ḅ̄azlom c̄ancan a tat̄a Yesu ata

n̄a, m̄a sl̄ane d̄ungo a nd̄aray ahay à mburom wa t̄a sl̄amay a manay awan.* 19 Anga nan kutok, ma san zle, way ana d̄o maja'am a Mb̄erom sa ja ataya n̄a, d̄idek aya awan. Lele a n̄a, gen anan nga an̄a 'am a tinen ahay, anga t̄a t̄arak kawa uko s̄a lalam sa d̄av à luvon inde ata awan, aday, ide i saa c̄ade n̄a, jiyjay s̄a b̄amtay, kawa sa ja n̄a, Almasihu, i sa d̄av à mivel a kwanay inde. 20 Abay k̄a s̄anen way a h̄ena anan aday n̄a lele: D̄owan inde saa mba apan s̄a d̄akay anan 'am ana d̄o maja'am a Mb̄erom ahay ta nga anahan à Deftere a Mb̄erom wa n̄a, ibay. 21 Anga d̄owan sa ma anan 'am a Mb̄erom anga a zlan à nga n̄a, ibay. Əna Apasay C̄ancan a a varan atan m̄agala sa ma anan 'am a Mb̄erom aya kutok, kawa anahan a sa jan atan ata awan.

2

Do s̄a t̄atakan anan mungwalay an̄a d̄o ahay ataya awan

1 Kwakwa ata d̄ukwen n̄a, d̄o maja'am a Mb̄erom mungwalay aya à wulen su d̄o a Mb̄erom ahay inde. A wulen a kwanay azanan d̄ukwen, miter mungwalay aya ti ga inde re. Ti l̄alakay zek t̄a akar, ti t̄atakan anan way mungwalay aya s̄a lize anan d̄o ahay, aday ti m̄aman anan s̄a p̄arahan azar an̄a Bahay a m̄anuko sa tam atan ata awan. Natiya ti ḡəban ahay an̄a nga a tinen n̄a sariya s̄a lize atan b̄ase ata awan. 2 Do ahay bayak a ti p̄arahan atan azar à c̄aved s̄a s̄ad̄ek a tinen inde. Anga azla a tinen ata awan, d̄o ahay ti t̄ara anan c̄aved s̄a d̄idek à m̄andak. 3 Miter s̄a mungwalay ataya ta gan may an̄a way s̄a d̄o ahay t̄a mindel. Anga nan, ti t̄atakak ikwen anan n̄a, way mungwalay aya aday sa njad̄ anan magwagway. Əna sariya a tinen a n̄a m̄a lavay zek a kwakwa coy.

* 1:18 Ca p̄a Mata 17.1-5; Markus 9.2-7; Lukas 9.28-35.

Dáce i tan atan à nga, ti lize bāse kwayan'a.

⁴ Kwa maslay a Mbərom a sa ga ines a kwakwa ataya dukwen, Mbərom kə julək atan cara bay, əna kə larak atan à məke inde, i ide zənzen a inde. Tinen mə dərāzl aya à man ata hus pə luvon saa gan atan sariya a tinen. ⁵ Mbərom kə mbəsakak anan daliyugo lelibay a kwakwa ata bay re, əna kə lizek anan wa dō sa ngam sə dəfan apan itəbay ataya tə a'am. Mbərom a tam wa nà, Nuhu dō sə dākay anan dīdek a Mbərom, winen tu dō su doh anahan ahay dəkdek cuwə.*

⁶ Mbərom ata kərtek a, kə gak anan sariya tə uko anà wulen su doh ana atə Sodoma tə Gomora.† Kə tərak atan rəba, anga aday dō sə sədək ahay fok tā ca apan, saa njad atan nə way ata re. ⁷ A alay ata ite, Mbərom a tam wa nà, Ludu, dō sə dīdek. Dō sə sədək ahay ta sakanan lirew nə bayak awan, tə anjahay a tinen a lelibay ata re. ⁸ Ludu, dō dīdek a, kə njahak à wulen a tinen, aday pac pac kə canak atan, kə slənek way a tinen a sa ga lelibay ataya fok, kə bənak anan mbiyed à mivél inde bayak awan.

⁹ Natiya kutok, Bahay a mənuko Mbərom nà, a san sa tam anan dō anahan lele ataya à dáce a tinen ahay wa, aday a san sa gan nga anà dō lelibay ataya anga aday i kəta atan pə luvon sə sariya anahan re. ¹⁰ Mə zakay a nà, Mbərom i san sə kəta anan dō sa ga ubor pə way si zek ahay lelibay ataya kutok re. Tinen dukwen ti kədəy anan mazlaḅ a Mbərom.

Miter sə mungwalay ataya nà, tə jəjar itəbay. Tinen apan ti həran nga anà zek, ti kədəy anan way sə mazlaḅ ahay à bagəbaga mburom, ti gənahan atan re. ¹¹ Kwa maslay a Mbərom ahay sə zalay miter a mungwalay ataya tə məgala ataya

dukwen, tə gənahan anà way a tə mazlaḅ ataya pa 'am a Mbərom à mburom bay re. ¹² Əna dō ataya nà, tə pərahak anan azar anà zlay si zek a tinen kawa way sə kiḅe ahay aday tinen mə wahay aya dukwen anga sa ban, sa vad ataya awan. Tinen apan ti gənahan anà way aday tinen a ta san bay ata awan. Mbərom i lize atan dukwen kawa way sə kiḅe aya re. ¹³ I man atan anan nà, way a tinen sa san lirew anà dō ahay ata awan. Tinen nà, tinen apan ti taslay mivél sa ga sədək pa 'am sə dō ahay. Tinen apan ti pa way pə kərtek a tə kwanay nà, ti taslay mivél sa van nga anà dō ahay adəka. Wuna, anjahay a kwanay tə tinen ata a ga waray. ¹⁴ Ta gan may tə mindel cəna, sə zəzor uwar ahay, ta ya nga sa ga ines itəbay re. Tinen apan ti ləlak anan dō bəle aya à ḅalay a tinen inde. Mivél a tinen kə sənək anan zek tə ubor sə way ahay. Mbərom kə tahaslak atan coy. ¹⁵ Tə mbəsakak cəved dīdek a, tə slarak way a tinen à kiḅe. A man ata kutok, tə pərahan azar anà cəved ana Balama, wan ana Be'or. Dowan ata a nan sa ga sədək cəvedabay, anga a gan may anà dala. ¹⁶ Əna Mbərom kə gafak anan 'am anà dō maja'am anahan ata awan. Bina, abay zungo nə a ja 'am bay, əna anà winen nə kə jak anan 'am kawa dō zənzen awan. A gafan 'am pə cəved sə ḅəlḅəle anahan ata awan.‡

¹⁷ Dō sə tətakan anan mungwalay anà dō ahay ataya nà, tinen kawa kurok mə kuray aya ata awan, tinen kawa matapasl mad sa ḅal anan vegege, a ga iven itəbay ataya a re. Mbərom kə lavak atan anan zek ta man i ide zənzen a inde. ¹⁸ Tinen apan ti zlah awan kəray ta 'am kəriya awan, aday tinen ti ga anan mer su way tə ubor si zek sə sapat anan dō a sə gəzla

* 2:5 Ca pə Laataanooji 6.1-7.24. † 2:6 Ca pə Laataanooji 19.24. ‡ 2:16 Ca pə Limle 22.2-35, 31.16.

nga həniniye tu dō sa san dīdek a Mbərom itəbay ataya awan. ¹⁹ Tə zlapan anə dō ataya nə ti təmay atan à bīle wa adəka, əna tinen aya aday dūkwen, bīle sə sədœk aya awan, anga awan a kà gak apak bahay cəna, iken bīle ana awan ata awan. ²⁰ Kak dōwan a kə sənək Yesu Almasihu Bahay a mənuko aday dō sa tam mənuko re cəna, kə təmak à balay sə way sə daliyugo ahay wa. Aday kà sak a ma pə way a lelibay ataya re, aday way ataya ta sak a ga apan bahay asa nà, à andav a inde nà, suwan anjahay anahan kwakwa ata awan. ²¹ Kak sə matanan ata nà, suwan abay tã san cəved sə dīdek ata bay, ta sa san anan aday sə mbəsak anan 'am a Mbərom, ta sa ma pə anjahay məduwer ata nà, na. ²² Way a sə tərən anə dō ataya a dakay anan 'am sə jike aya inde nà, tinen dīdek aya awan, ta wa: «Kəla a ma pə avəne anahan, a pa anan asa.Š» Ta wa: «Gadura sə banay anan həniniye ata kà mak saa nahay à dəndəloḡ inde maza awan.»

3

Bahay a mənuko Yesu i may ahay

¹ Car uno ahay, hənə anan nà, dərəwel uno mə slala cew a sə vindek ikwen ayak. A dərəwel uno ataya cew a inde nà, na man ayak nà, anə 'am aday kə sənən zle coy ataya awan, anga u no sə pədek anan abayak nga a kwanay pə cəved lele awan. ² U no nà, bayiken pa 'am ana dō maja'am a Mbərom cəncan aya kwakwa ataya aday. Bayiken pa 'am a Yesu, dō sa tam dō, Bahay a mənuko, ma jak ikwen ataya re. 'Am anahan ataya nà, sə tətakak ikwen anan nə dō maslan anahan ahay. ³ Sənən anan way inde lele aday: Pə luvon a saa ndav anan daliyugo ata nà,

alay a i nay ahay, dō sa ga way sə ubor si zek ahay ti nay ahay sə mbasay pikwen. ⁴ Ti ja: «Yesu a wa i may ahay. Həna winen ahaw? Bəbay a mənuko ahay tə məcak, kà mak ahay bay. Way ahay pə daliyugo hənə dūkwen, kawa sə kwakwa ataya hwiya re. Sə mbəda hənə nə maw?» ⁵ Ti ja matanan, anga ta gak anan may sə mbədek anan way inde kərtek à nga wa. Bina kwakwa Mbərom a ndakay daliyugo nə ta 'am anahan ma ja awan. A ndakay daliyugo pi zek tə a'am, aday a ray yugo dūkwen à a'am ata wa re.* ⁶ A alay a Nuhu dūkwen, dō sə daliyugo ahay tə lizek tə a'am a kərtek ata re.† ⁷ Mbərom a wa, daliyugo a anan ta nga mburom a hənə ata təkə, ti ga inde nə hus pə anə luvon a aday uko i lize atan wa ata awan. I gan atan nga hus pə luvon anahan saa ga sariya sə lize atan wa dō sə dəfan apan bay ataya fok.

⁸ Car uno ahay, way inde kərtek nə kə mbədəken anan à nga wa bay: Pə Mbərom nà, atə luvon kərtek tə avə dəbu (1,000) dūkwen, tinen mende, way kərtek awan. ⁹ Dō ahay inde sə bayak nə Mbərom kà gak munok sa ga kawa anahan sa ja ata awan. Əna adəka bay, matana bay jiga awan. A ga ngatay nə anga kwanay. A nan nə dō ahay tã yam pə ines a tinen ahay, a nan dōwan kwa kərtek à saa lize bay. ¹⁰ Kə dəzlek pə alay a cəna, Bahay a mənuko Yesu nà, i may ahay acəkan. I may ahay nə kawa dō sə akar, aday dōwan i san luvon a bay. A alay ata kutok, dō ahay ti sləne abəbal awan bayak a à mburom, aday kərngay i lize. Uko i vak anan way sə dala mburom ahay fok: mawuzlawazl ahay, kiya, pi zek ta pac a təkə. Aday way sə dala dəlon ahay tə way a azar aya fok ti lize a wa re.

¹¹ Kak way ataya ti lize matanan cukutok nà, lele a ki njihen nà kəkəmaw? Gen nə way sa zlan à nga anà Mbərom awan, dəfen anan apan à Mbərom pə way ahay fok. ¹² Dəfen anan idé anà luvon anà Mbərom a saa ndav anan daliyugo ata awan. Aday dukwen, gen way a kwanay sa mba apan sa ga ataya awan, anga aday luvon a â hədəkey ahay bəse. Pə luvon ata nà, uko i vak anan way sə dala mburom ahay, i ndav atan nə fok, aday way a sə mburom ataya dukwen ti vak wa zek nə fok. Awan a saa mbəsak kwa kərtek ibay. ¹³ Əna Mbərom a jak uko nà, bagəbaga mburom wiya pi zek tə daliyugo wiya ti sləray ahay, way didek aya ti i njahay uda sə coy.† Winen ata dukwen, way a mənuko sa ba ata awan.

¹⁴ Anga nan kutok, car uno ahay, kak kwanay apan ki ben way a saa təra pa 'am ata cəna, təkəren anan sa ga sə məgala way a tədə sa ga ataya tə mivél kərtek awan aday. Ata, luvon ata kà sak a dəzley ahay nà, i njad kwanay mənəna ines ahay à zay inde pa 'am a Mbərom awan. ¹⁵ Sənen anan aday, Bahay a mənuko Yesu kà gak ayak munok nà, anga a mbəsakan alay a anà dō ahay sa tam. Pol, mərak a mənuko a sə pəlay ata, kə vindek ikwen anan ayak 'am ata re. A vinde anan dukwen tə kəlire§ a Mbərom a sə varan ata awan. ¹⁶ A derewel anahan ahay inde fok, kak winen apan i vinde sa ja 'am ata cəna, a ja nə matanan. Way ahay inde à derewel anahan ahay nə ta da 'am sə sləne wanahan. Do ma san way a bay aday tə bayak nga pə Mbərom nə cuwcew ataya, tə mbəda anan nə cara, aday tə cəved lele aya ite sabay, kawa ana tinen sa taa ga anan 'am sə Deftere a Mbərom ma ja azar aya ata re. Kawa ana tinen

sa ga matanan ata nà, tinen apan ti ngəzahan ahay sariya a Mbərom anà nga a tinen aya awan.

¹⁷ Car uno ahay, kwanay nà, kə sənen anan way ataya zle coy. Anga nan, na jak ikwen na wa: Gen anan nga i zek, bina dō a sə dəfan apan anà Mbərom itəbay ataya tā saa ra pikwen wa saray sə slahay kwanay i ines inde bay, aday ata ki mbəsiken anan cəved a kwanay lele ata, kwanay sə tavay uda njənan ata awan. ¹⁸ Matanan bay, pərihen anan azar anà Bahay a mənuko Yesu Almasihu, dō sa tam mənuko ata awan adəka, anga aday â zəga anan sa gak ikwen sumor anahan, aday ata ki zəgihen sa san anan zek anahan a kutok.

Varuko anan mazlaḡ dukwen, həna, aday pa sə viyviya awan. Amen!

† 3:13 Ca pə Esaaya 65.17, 66.22. § 3:15 Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

**Derewel ana
Yuhana
sə vinde mama'am
awan
Adakay way pə
deftere a anan**

Derewel a anan nà, winen kawa wazo. A nan à Yuhana sə dakan atan anan ayak way anga dō mǎja'am a Mbərom mungwalay aya awan. A jan atan nà, tinen nə wan a Mbərom ahay. Anga nan, tē njahay à jiyjay a Mbərom inde, aday tē pəlay zek ahay. Aday dukwen, tē pərahan azar anà cəved a tinen sə tətək sə pərahan azar à Mbərom ata lele kutok.

Nga sa 'am ahay

Anjahay à jiyjay a Mbərom inde
(1.1 - 2.17)

Wan a Fakalaw ahay ta wan a
Mbərom ahay (2.18 - 3.10)

Asan zek a Mbərom (3.11 - 4.21)

Adaf nga pə Yesu (5.1-21)

*Yesu Almasihu dō sə varan sifa
anà dō ahay*

¹ Mi vindek ikwen ayak pə Yesu Almasihu, 'Am a Mbərom, dō sə varan sifa anà dō ahay. Winen inde nà, kwa həna kabay daliyugo dukwen mə ndakay a fan bay. Mə slənek 'am anahan awan, mə canak anan njək tē ide a manay, mə zəzurok anan lele, mə lamak anan tē alay a manay awan. ² Dō sa var sifa ata a kay zek uho nà, mə canak anan. Anga nan kutok, manay apan mi ga side sə dəkək ikwen anan 'am sə sifa sa ndav bay ata awan. Sifa ata nà, abay winen pə cakay a Mbərom, Bəbay a nuko, əna həna sifa ata kà kak umo ahay zek. ³ Way a manay sə canan tē ide a manay aday sə sləne tē sləmay a manay ataya nà, mi dəkək ikwen anan ayak à kwanay, anga aday kə jipen tē manay. Manay mə

japay aya tē Bəbay Mbərom aday tē Yesu Almasihu, wan anahan. ⁴ Matanan, mə vindek ikwen ayak way anaya nà, anga aday ataslay mível a manay à rah wa lele kutok.

Njahuko i ide jiyjay a Mbərom inde

⁵ 'Am a a manay sə sləne pə Yesu Almasihu wa ata nà, manay apan mi dəkək ikwen anan ayak həna: Mbərom nà, winen dō sə ide jiyjay, ide zənzen sə awan inde pə cakay anahan kwa mənjkək ibay. ⁶ Kak dā jak mənuko mə japay a tē Mbərom, aday hwiya mənuko i ide zənzen inde cəna, wita dē gədək mungwalay, aday mənuko pə cəved sə dīdem sabay re. ⁷ Kak dē njahak à jiyjay a Mbərom inde adəka, kawa winen a sə njahay i ide jiyjay inde ata nà, ata mənuko mə japay a pə kərtek a tu dō sə jiyjay azar aya awan. Aday ti mez a Yesu wan anahan, Mbərom i pəsek uko anan ines ahay fok, dī tēra dō cəncan aya awan.

⁸ Kak dā jak mənuko mənjkəna ines nà, ata dē gədək anan mungwalay i zek a mənuko ahay, aday dīdek inde à mənuko ibay. ⁹ Əna, kak dē sənək pə ines a mənuko ahay aday dē yimak apan cəna, Mbərom i pəsek uko anan, i tēra mənuko dō cəncan aya awan, anga winen aday nà, dō dīdek awan, hwiya a ga anan way anahan sa ja ataya fok. ¹⁰ Kak dā jak dā gak ines bay cəna, ata dē tərək anan Mbərom dō sə mungwalay awan. Aday dukwen 'am anahan inde à mível a mənuko ite sabay.

2

¹ Dəna uno ahay, nə vindek ikwen ayak way anaya nà, anga aday kī gen ines sabay. Əna, kak aday dōwan a kə gak ines dəp nà, dō a mənuko inde pə cakay a Bəbay a nuko Mbərom, i mak uko zek. Dəwan ata nà, Yesu Almasihu, winen a ga ines itəbay.

² Winen kà varak anan sifa anahan anga mənuko, anga aday Mbərom à pəsek uko anan ines a nuko ahay. A var a sifa anahan aday nà, anga ines a mənuko ahay vərre bay, əna anga ines sə do ahay pə daliyugo fok.

Dəfen anan apan anà Mbərom

³ Kak də dəfak anan apan anà 'am a Mbərom tə didem a nà, adəfan apan a mənuko ata i dəkay anan da san Mbərom zle acəkan. ⁴ Kak dōwan kà jak «Na san Mbərom zle» aday a dəfan apan anà 'am a Mbərom a bay cəna, ata winen do sə mungwalay, didək inde à winen ibay. ⁵ Aya əna, kak dōwan kə dəfak anan apan anà 'am a Mbərom nà, tə didem a nə asan zek anahan anga Mbərom ma rah a à mivél inde. Da san mənuko mə japay a tə Mbərom nà, natiya: ⁶ Kak dōwan kà jak winen mə japay a tə Mbərom nà, azla anahan à təra nə kawa ana Yesu Almasihu a kutok.

⁷ Car uno ahay, way a nen sə vindek ikwen ayak həna ata nà, way wiya pə kwanay bay. Adəka bay 'am məduwer a coy, kə slənen anan kwa həna kabay. Kə slənen anan 'am ata nà, kurre, à alay a kwanay sə təma 'am a Mbərom ata awan. ⁸ Əna 'am a məduwer a nen sə vindek ikwen anan ayak ata nà, winen kawa 'am wiya awan. Kə tərak 'am didək a à anjahay a Yesu inde aday à anjahay a kwanay inde, anga ide zənzen winen apan i ndav, aday ide jiyjay guzgwəz a kə dazlak anan sa dav uda coy.

⁹ Dōwan a kà jak winen i ide jiyjay a inde, aday cəkəbay hwiya a nan ide anà mərak ahay cəna, ata winen i ide zənzen a inde hwiya mba. ¹⁰ Əna do sə pəlay mərak ahay nà, winen i ide jiyjay inde kutok, aday way sə zluwe anan à cəved wa dukwen, inde à winen ibay re. ¹¹ Aday do sa nan ide à mərak ahay ite nà, winen i ide zənzen inde, winen apan i jəjay uda awan. A san

i zla ahaw bay, anga ide zənzen kə hurfok anan.

Kə wihen ubor pə way sə daliyugo ahay bay

¹² Dəna uno ahay, ni vindek ikwen ayak həna, bina Mbərom kə pəsek ikwen anan ines ahay anga sləmay a Yesu Almasihu.

¹³ Məced ahay, ni vindek ikwen ayak həna nà, anga kwanay kə sənən dōwan a aday winen inde kwa pə dələn a wa ata awan.

Njavar ahay, ni vindek ikwen ayak həna nà, anga kwanay nə kə mbisen pə Fakalaw.

¹⁴ Dəna uno ahay, nə vindek ikwen ayak nà, anga kə sənən ahay Mbərom, Bəbay a mənuko.

Məced ahay, nə vindek ikwen ayak nà, anga kwanay kə sənən dōwan aday winen inde kwa pə dələn a wa ata awan.

Njavar ahay, nə vindek ikwen ayak nà, anga kwanay məgala aya awan, 'am a Mbərom inde à mivél a kwanay, aday kwanay kə mbisen ahay pə Fakalaw coy.

¹⁵ Kə wihen ubor pə anjahay su do sə daliyugo ahay bay, aday pə way sə daliyugo aya bay re. Kak dōwan a kə wahak ubor pə way ataya nà, i pəlay Bəbay a nuko Mbərom sabay. ¹⁶ Anga anjahay sə daliyugo aday nà, natiya: Do ahay ta ga nə way sə ubor si zek a tinen ahay. Tə canak anan à way cəna, a nan atan sa njad anan. Tə njadak anan coy dukwen, ti gan anan ti zek anà do a azar aya kutok. Way matana ataya nà, ta nay ahay à Bəbay a nuko Mbərom wa bay. Wita, way sə daliyugo ahay adəka kutok. ¹⁷ Kə sənən apan zle, daliyugo nà, i ndav, pi zek tə way sə

dó ahay sa ga apan ubor ataya tæke fok. Əna dó sa ga way sa zlan à nga à Mbərom nà, i njahay tə sifa a pa sə viyviya awan.

Bənen nga a kwanay pu dó manide a Yesu ahay wa

¹⁸ Dəna uno ahay, daliyugo nà, i ndav bəse coy! Kə slənen sa jəka dó manide a Yesu inde i i nay ahay. Aday həna, dó manide ahay bayak a tinen inde ta nak ahay coy. Anga nan, da san zle, daliyugo i ndav bəse kutok. ¹⁹ Dó manide ataya nà, abay tinen inde à wulen a mənuko, əna tinen dó a mənuko ahay tə didəm aya bay. Anga nan, tə mbəsakak mənuko. Abay á ga nə tinen dó a mənuko ahay tə didəm aya nà, ti mbəsak mənuko bay. Ana tinen a sə mbəsak mənuko ata nà, a dakay anan abay tinen dó a mənuko ahay bay wanahan.

²⁰ Kwanay adəka nà, Yesu Almasihu kə varak ikwen Apasay Cəncan awan. Aday həna, kwanay a fok kə sənən didəm sə way ahay zle coy. ²¹ Nə vindek ikwen ayak həna nà, anga sa jəka kə sənən didəm bay ata daw? A'ay, nə vindek ikwen ayak adəka nà, anga kə sənən didəm zle coy ata awan. Aday kə sənən zle re, mungwalay nà, a nay à didəm wa kula itəbay. ²² Dó sə mungwalay aday nà, wayaw? Dó sə mungwalay nà, dowan a sa jəka, Yesu nə winen Almasihu bay ata awan. Winen nà, dó manide ana Yesu Almasihu. A ngam Bəbay Mbərom bay, aday a ngam Yesu wan anahan bay re. ²³ Kak dowan a kə ngəmak Yesu winen Wan a Mbərom bay nà, a san bay nà, zek a Bəbay Mbərom awan. Aday dó sə təma Yesu winen Wan a Mbərom ite nà, a san nə zek a Bəbay Mbərom awan kutok.

²⁴ Kwanay nà, 'am a kwanay sə sləne kurre ataya nə, tə njahay à mivél a kwanay inde. Kak 'am ataya inde à mivél a kwanay

inde cəna, kwanay dukwen mə japay aya tə Wan a Mbərom, aday tə Bəbay Mbərom a re. ²⁵ Aday dukwen, Yesu Almasihu a kə zlapak uko anan tə awan a inde. Way anahan a sə zlapak uko anan ata nà, anjad sifa sa ndav bay ata awan.

²⁶ Nə vindek ikwen ayak way anaya nà, anga aday kə bənen nga a kwanay pu dó sa njak kwanay ahay wa. ²⁷ Kwanay nà, Apasay a Yesu sə varak ikwen ata, inde à kwanay inde. Anga nan, ki gen anan may anà dó hinen sə dakak ikwen anan awan sabay. Apasay Cəncan ata i dakak ikwen anan way ahay fok. Aday dukwen way anahan sə dakak ikwen anan ataya nà, didəm aya awan, mungwalay uda ibay. Natiya awan, njihen kwanay mə japay aya tə Yesu Almasihu, kawa Apasay anahan sə dakak ikwen anan ata awan.

²⁸ Matanan, dəna uno ahay, njihen kwanay mə japay aya tə Yesu Almasihu hwiya, anga aday, pə luvon anahan saa may ata nà, di jəjar bay, waray i gak uko pa 'am anahan sabay re. ²⁹ Kə sənən apan zle, Yesu Almasihu nà, winen dó didək awan. Matanan, kuwaya dowan a a ga nà, way didək a cəna, winen wan a Mbərom.

3

Wan a Mbərom ahay

¹ Cen apan aday, Mbərom a pəlay mənuko tə mindel hus a sə ngəmak uko wan anahan ahay. Anga nan, mənuko wan anahan ahay tə didək a acəkan! Dó sə daliyugo ahay ta san mənuko bay. Ta san Bəbay Mbərom bay, aday ta mba apan sa san mənuko wan anahan ahay bay re. ² Car uno ahay, həna nà, mənuko wan a Mbərom ahay. Aday di i təra azanan pa 'am kəkəməw nà, da san fan bay. Əna da san zle, Yesu kə sak a may cəna, di təra kawa winen awan, anga di i canan azanan njøk tə

ide a mənuko nà, winen a uwek wanahan. ³ Dowan a nà, winen apan i dəfan ide anà amay a Yesu Almasihu cəna, i gan nga anà zek à cədan'a inde, anga Yesu winen do cəncan awan.

⁴ Kuwaya dowan a kà gak ines cəna, a vəze nə pə Mbərom, anga aga ines nà, avəze pə Mbərom awan. ⁵ Əna kə sənən apan zle, Yesu kà nak sa naa pəse anan ines pə do ahay wa. Aday winen a nà, ines inde apan kwa mənjoek itəbay. ⁶ Anga nan kutok, do mə japay a tə winen ataya nà, ti pərahan azar sa ga ines sabay. Aday do sə pərahan azar sa ga ines cəna, kula kə canak anan itəbay, kə sənək anan itəbay re.

⁷ Dəna uno ahay, bənen nga a kwanay pu do saa njak kwanay ahay wa. Do sa ta ga way didek aya nà, winen do didek awan, kawa Yesu winen do didek a ata awan. ⁸ Aday do sa ta ga ines ahay nà, winen do ana Fakalaw, anga kwa pa sə adazlan ana daliyugo wa nà, Fakalaw winen do sa ga ines way anahan. Anga nan kutok, Yesu a nay ahay nà, sa naa lize anan wa mer su way ana Fakalaw ataya awan. ⁹ Matanan, kuwaya dowan a winen wan a Mbərom cəna, i pərahan azar sa ga ines sabay, anga 'am a Mbərom sa var ata nà, winen mə njahay a à mivəl anahan inde kawa zahav. I mba apan sa ga ines sabay, anga winen nà, kə tərək wan a Mbərom. ¹⁰ Natiya awan, di mba apan sə gəzlan alay pi zek wa anà wan a Mbərom ahay tə ana Fakalaw ahay nə kəkəməw? Do sa ga way didek a bay nà, winen wan a Mbərom bay. Aday do sə pəlay mərək ahay bay dukwen, winen wan a Mbərom bay re.

Asan zek su do a Yesu ahay

¹¹ Matanan, 'am a kwanay a sə sləne kurre ata nà, həna: Sənən zek ahay. ¹² Kə sənən apan zle,

Kaynu kə vədək anan mərək anahan Abel bəskol.* A vad anan nà, anga mer su way ana Abel nə lele, aday mbala anahan a bugol nə lelibay ata awan. Matanan, də tara kawa Kaynu bay. Winen nə do ana Fakalaw.

¹³ Mərək uno ahay, do sə daliyugo ahay tinen apan ti nak ikwen ide nà, á gak ikwen masuwayan bay. ¹⁴ Ana mənuko sə pəlay mərək ahay ata nà, a dəkay anan, də takasak ahay à amac wa, da zlak à sifa inde. Əna do sə pəlay mərək ahay itəbay ata nà, winen kə mbədəkek ayak à amac inde vədəkka hwiya. ¹⁵ Do sa nan ide anà mərək ahay nà, winen do sa vad nga su do re. Aday kə sənən apan zle, do sa vad nga su do nà, sifa sa ndav bay ata inde à winen ibay. ¹⁶ Asan zek nà, awan a məw? Way ata, da san a zle, bina Yesu kə varək anan sifa anahan anga mənuko. Matanan, mənuko dukwen, varuko anan sifa a mənuko ahay anga mərək ahay ite re. ¹⁷ Izəne do inde à wulen a kwanay winen zlile awan. Hinahibay kə canak anan anà mərək anahan à dəce inde, aday kə mak anan zek bay nà, ata asan zek a Mbərom inde à mivəl anahan acəkan daw? ¹⁸ Dəna uno ahay, də pəlay do ahay ta 'am vərre bay. Əna kuko atan anan asan zek a mənuko anà do ahay ta sa man atan zek tə didek awan.

¹⁹ Kak da gak matanan nà, di san mənuko nə do sə didem ahay. Ata di mba apan sə tavay pa 'am ana Mbərom, ajajar inde sabay. ²⁰ Kwa abay á ga nà, mivəl a mənuko winen apan i mak uko anan mungok təkede nà, da san zle, Mbərom nə winen məduwen awan, a zalay mivəl a mənuko ahay. Aday a san way a mənuko sa ga ahay zle fok. ²¹ Car uno ahay, kak mivəl a mənuko kə mak uko anan mungok pə awan ibay

* 3:12 Ca pə Laataanooji 4.8.

nà, ata dī mba apan sə tavan pa 'am à Mbərom, ajəjar inde sabay. ²² Aday way a mənuko saa cəce panan ataya fok, i varak uko anan, anga mənuko apan dī dəfan apan anà 'am anahan ahay ta sa ga nə way sa zlan à nga anà winen ahay kutok. ²³ Ihe, 'am a Mbərom sa jak uko ata nà, həna: Dəfuko nga pə sləmay a Yesu Almasihu wan anahan, aday sənuko zek à wulen a mənuko ahay inde lele, kawa anahan sa jak uko ata awan. ²⁴ Aday dowan a kə dəfak anan apan anà 'am a Mbərom ma ja ataya nà, winen kə japak tə Mbərom, aday Mbərom kə japak tə winen kutok re. Aday dī san Mbərom kə japak tə mənuko nà, anga Apasay anahan a sə varak uko ata awan.

4

Agəzla anan dō a Yesu ahay pi zek wa tə ana Fakalaw ahay

¹ Car uno ahay, kà sa dəfen nga pa 'am su dō sa jəka: «Manay nà, Apasay a Mbərom inde à mivél a manay ahay» ataya fok bay. Əna, bənen nga a kwanay pə tinen wa adəka bugol nə lele. Cen patan wa mazan aday. Kak Apasay a Mbərom inde à mivél a tinen ahay acəkan, kabay awan inde à mivél a tinen ahay ibay cəna, sənən atan aday. Na ja matanan ata nà, anga dō maja'am mungwalay aya inde həna bayak a kwa aha fok. ² Natiya, həna ki sənən atan dō sa jəka Apasay a Mbərom inde à mivél a tinen ataya nə kəkəməw? Ki sənən atan aday nà, pa 'am a tinen aya wa. Dowan a kà jak, Yesu Almasihu a dazay ahay à mburom wa, kə tərak dō tə sluwed si zek a nà, ata winen Apasay a Mbərom inde à mivél anahan acəkan. ³ Əna dō sa ngam sa ja matana itəbay ataya nà, Apasay a Mbərom inde à mivél a tinen itəbay. Aday tinen nà, apasay ana dō manidə a Yesu inde à mivél a tinen ahay. Kwanay

nà, kə sənən pa 'am ata zle coy. Dō manidə a Yesu ata, i nay ahay mba, əna həna ata dukwen, winen inde pə daliyugo coy.

⁴ Dəna uno ahay, kwanay nà, wan a Mbərom ahay, aday kə pəken atan waray i ide anà dō maja'am mungwalay ataya awan. Kə pəken atan waray i ide inde nà, anga Apasay a Mbərom a à mivél a kwanay inde ata, a zalan atan məgala à nga wa anà apasay ana dō manidə winen pə daliyugo həna ata awan. ⁵ Dō maja'am mungwalay ataya nà, tinen dō sə daliyugo ahay. Ta ja nà, 'am su dō sə daliyugo ahay, aday dō sə daliyugo ahay tinen apan ti slənən atan anan 'am a tinen ahay lele. ⁶ Mənuko bugol nà, wan a Mbərom ahay. Aday dō sa san Mbərom nà, a pak sləmay pa 'am a mənuko. Əna dō sa san Mbərom bay ahay nà, ti slənek uko anan 'am a mənuko ahay itəbay. Matana awan, dī mba apan sə gəzlan alay pi zek wa anà Apasay a Mbərom, tə apasay ana Fakalaw a kutok.

Asan zek a Mbərom

⁷ Car uno ahay, pəluko zek ahay lele, anga asan zek a aday nà, way a Mbərom. Dowan a kə pəlak dō nà, winen wan a Mbərom, aday a san Mbərom zle re. ⁸ Dowan a aday a pəlay dō itəbay ata nà, winen a san Mbərom bay. Anga Mbərom nà, winen asan zek. ⁹ Winen a a kak uko anan ahay asan zek anahan a aday nà, kəkəməw? A kak uko anan ahay nà, natiya: A slənay anan ahay Wan anahan mənduwel a pə daliyugo, anga aday dā njad anan sifa ta Wan ata awan. ¹⁰ Asan zek a nà, awan a məw? Asan zek a nà: Mənuko dā lah sə pəlay Mbərom pa 'am bay, əna Mbərom a lah sə pəlay mənuko bugol. A slənay anan ahay Wan anahan, aday Wan ata kə varak anan sifa anahan anga sə pəsek uko anan ines a mənuko ahay.

¹¹ Car uno ahay, Mbərom kə pəlak nuko. Matana nà, mənuko dukwen pəluco zek ahay lele ite. ¹² Mbərom a nà, kula dōwan kə canak anan bay. Əna kak də pəlak zek ahay nà, wita a dəkay anan nə Mbərom winen inde à mivél a mənuko ahay inde. Ata, asan zek ana Mbərom a à mivél a mənuko inde ata, kə gak mer su way kawa sa zlan à nga anà Mbərom awan.

¹³ Mbərom kə varak uko ahay Apasay anahan. Anga nan həna da san zle, winen kə japak tə mənuko, aday mənuko dukwen də japak tə winen ite re. ¹⁴ Bəbay a nuko Mbərom kə slənak anan ahay wan anahan pə daliyugo, sa naa tam anan dō ahay. Manay nà, mə canak anan, aday ma jak ikwen anan ayak həna tə dīdem a nà, 'am ata awan. ¹⁵ Dowan a kə jak Yesu nà, Wan a Mbərom acəkan nà, ata Mbərom kə japak tə winen aday winen dukwen kə japak tə Mbərom a ite re. ¹⁶ Manay ma san zle, Mbərom nà, asan zek. Mə dəkafak nga pə asan zek anahan ata awan.

Natiya, asan zek nà, way a Mbərom. Dō sa san dō nà, winen kə japak tə Mbərom, aday Mbərom kə japak tə winen a ite re. ¹⁷ Kak asan zek a Mbərom a à mənuko inde ata, kə gak mer su way tə dīdem a nà, ata pə luvon anahan saa gak uko sariya ata nə dī jəjar sabay. Di jəjar sabay ata nà, angamaw? Anga anjahay a mənuko həna pə daliyugo ata nà, winen kawa anjahay ana Yesu Almasihu awan. ¹⁸ Kak asan zek a Mbərom winen à mivél a mənuko inde nà, ajəjar i njad uda man sabay. Anga kak asan zek a à mivél a mənuko inde ata kə gak mer su way tə dīdem a nà, i rəzlay anan ahay ajəjar à mivél wa. Bina, way sə jəjar anan dō nà, sariya a Mbərom. Natiya kutok, dō kə sak a jəjar nà, ata anga asan zek a Mbərom a à winen inde ata dukwen, kə ndəvak anan mer su way anahan fan bay.

¹⁹ Mənuko də pəlay dō nà, anga Mbərom a kə lahak sə pəlay mənuko pa 'am aday. ²⁰ Dowan a kə jak: «Nə pəlay Mbərom» aday cəkəbay winen apan i nan idé anà mərak ahay nà, ata a gad mungwalay. Anga, a canan anà mərak anahan zle, Mbərom nà, kula kə canak anan itəbay. Kə pəlak a mərak anahan a aday a canan zle ata bay nà, ijəka a pəlay Mbərom nə kəkəməw? ²¹ Aday asa, Yesu a jak uko nà: Dowan a kə pəlak Mbərom nà, təktek i pəlay mərak ahay re.

5

Adaf nga pə Yesu Almasihu, Wan a Mbərom

¹ Kuwaya kə dəkafak nga pə Yesu, winen Almasihu nà, dōwan ata kə tərak wan ana Mbərom coy. Dowan a kə pəlak anan Bəbay Mbərom nà, i pəlay anan wan anahan ahay re. ² Di san sa jəka, də pəlay wan ana Mbərom ahay nə kəkəməw? Di san anan ta sə pəlay Mbərom, aday ta sə dəkafan apan anà 'am anahan ahay. ³ Apəlay Mbərom a aday nà, adəkafan apan anà 'am anahan aya awan. Adəkafan apan anà 'am anahan aya dukwen, a da 'am bay, ⁴ anga dō kə tərak wan a Mbərom nà, məgala anahan inde sə mbasay pə way sə daliyugo ahay. Di mba apan sə mbasay pə way sə daliyugo aya nà, anga də dəkafak nga pə Yesu Almasihu ata awan. ⁵ Saa mba apan sə mbasay pə way sə daliyugo a aday nə wayaw? Saa mba apan kərtek nà, si dō sa dəkafak nga pə Yesu aday kə sənək anan winen nə Wan a Mbərom a re ata awan.

Way ahay sə dəkay anan Yesu nə Wan a Mbərom ata awan

⁶ Yesu Almasihu a nay nà, tə a'am sə baptisma anahan, aday tə mez sə amac anahan. A nay tə a'am sə baptisma cəna coy bay, əna tə a'am sə baptisma anahan aday tə mez sə amac anahan re. Aday sə side dīdek sə way ataya

nà, Apasay a Mbərom awan, anga Apasay ata nà, a dəkay anan nə didek sə way ahay. ⁷ Way ahay inde həna maakan nà, tə dəkay anan nà, Yesu, winen Wan a Mbərom. ⁸ Way a maakan ataya nə həna: Apasay a Mbərom, 'am, aday mez. Aday dukwen, maakan a tinen a fok, 'am a tinen a nə kərtek. ⁹ Do ahay ta gak uko side dukwen nà, da daf apan nga re. Aday side a Mbərom sa ga nà, a zalay sə do ahay adəka bugol bidaw? Aday sa ga side pə Wan anahan nà, zek a Mbərom awan. ¹⁰ Dowan kə dafak nga pa Wan a Mbərom nà, kə təmahak side a Mbərom à mivél anahan inde. Dowan a kə təmahak side a Mbərom bay cəna, ata pə winen nà, Mbərom nə do sə mungwalay, anga dowan ata kə təmahak side a Mbərom sa ga pə Wan anahan ata bay. ¹¹ Side ata nà, həna: Mbərom kə varak uko sifa sa ndav bay ata tə alay a wan anahan. ¹² Dowan kə təmahak Wan a Mbərom nà, kə njadak sifa ata awan. Aday dowan a kə təmahak anan bay ite nà, kə njadak sifa ata bay.

Sifa sa ndav bay ata awan

¹³ Nə vindek ikwen ayak 'am a anan nà, anà kwanay do sa daf nga pa Wan a Mbərom ataya awan. Nə vindek ikwen ayak, anga aday kə sənən tə didek a nà, kwanay kə njiden sifa sa ndav bay ata coy. ¹⁴ Di ga amboh pa 'am a Mbərom nà, də jəjar bay, anga da san zle, kak də cəcihen way pə Mbərom wa kawa sa zlan à nga à winen a nà, i slənek uko anan. ¹⁵ Aday kak da san apan zle, way a mənuko sə cəce panan ataya, i slənek uko anan nà, da san zle, i varak uko anan way a nuko sə cəce panan ataya fok acəkan.

¹⁶ Kak dowan a kə canak anan anà mərak anahan inde winen apan i ga ines, aday ines ata i zla anan à amac inde bay nà, à ga amboh anga winen. Ata Mbərom

i varan sifa anà mərak anahan ata kutok. I ga amboh nà, anga ines a aday i zla anan do ahay à amac inde bay ata dəkdek. Na ja matana ata nà, anga ines hinen inde nə a zla anan do ahay à amac inde. Əna na jak gen amboh anga ines ata bay. ¹⁷ Asəder a wura wura fok cəna, ines. Əna ines ahay fok nà, ta zla anan do à amac inde bay.

¹⁸ Da san apan zle, do kə tərak wan ana Mbərom nà, i pərahan azar sa ga ines ahay sabay, anga Yesu, Wan a Mbərom, winen apan i ba anan. Natiya Fakalaw dukwen i mba apan sə fakan alay sabay re.

¹⁹ Da san apan zle hwiya, mənuko nà, wan a Mbərom ahay, aday do sə daliyugo ahay fok nà, tinen à alay ana Fakalaw inde mba. ²⁰ Da san apan zle hwiya re, Wan a Mbərom kə nak ahay, kə varak uko məgala sa san anan Mbərom, winen do didek awan. Natiya, Mbərom nà, do didek awan, də tərak do anahan ahay bina də japak tə Wan anahan Yesu Almasihu. Yesu nà, winen nə Mbərom a didek awan, winen do sa var sifa sa ndav bay ata re.

²¹ Dəna uno ahay, bənen nga a kwanay pə pəra ahay wa.

**Derewel ana
Yuhana
sə vinde mə slala cew
awan
Adakay way pə
deftere a anan**

Yuhana a vinden ayak derewel a anan nà, anà dō a Yesu ahay à egliz a inde. A varan atan mægala sə pəlay zek ahay à wulen a tinen inde, aday a dakan atan anan dō sə mungwalay ahay tinen inde à wulen a tinen.

Nga sa 'am ahay

Aja 'am (1-3)

Adəfan apan anà didek (4-13)

Yuhana a jan 'am anà dō sə egəliz ahay

¹ Nen Yuhana dō maced' awan, nə vindek ayak anakiken, uwar a Mbərom sə walay anan ata, aday anà gwaslay anak a nen sə pəlay atan tə didek a ataya re. Sə pəlay kwanay nə nen dəkdek bay, əna dō sa san didek a Mbərom ahay fok, tə pəlay kwanay re. ² Nə pəlay kwanay aday nà, anga didek ata winen à mivél a nukó inde həna, aday i njahay uda sə coy.

³ Bəbay a nukó Mbərom tə Yesu Almasihu, wan anahan, tã gak uko sumor a tinen, dā gan atan i zek wa lele, tã varak uko anjahay zay. Way ataya ti tərak uko anà mənuko dō sə pərahan azar anà didek a Mbərom, tə asan zek anahan ata awan.

Sənen zek ahay lele

⁴ Nə taslak mivél bayak a tə mindel, anga nə slənek sa jəka gwaslay anak ahay inde əngal nə tə pərahan azar anà didek a Mbərom, kawa ana Mbərom sa jak uko ata awan. ⁵ Matanan kutok mazar uno, way a nen sə vindek ayak həna ata nà, way wiya pə iken bay. Kə slənek anan kwa həna kabay. Na ja nà, 'am kərtek a hwiya: Sənuke zek

ahay. ⁶ Da gak matanan cəna, a nan sa ja nə də dəfak anan apan anà 'am a Mbərom a mə baslay ataya kutok, anga Mbərom a ja nà: «Sənen zek ahay lele.» Wita nə 'am a kwanay sə sləne kurre ata awan.

Dō sə tətak anan way mungwalay aya awan

⁷ Na ja matanan ata nà, anga dō sə mungwalay ahay inde həna pə daliyugo bayak awan. Tinen tə ngəmak 'am a sa jəka Yesu Almasihu nà, kə tərak dō zənzen a acəkan ata itəbay. Dō matanan ataya nà, tinen dō sə mungwalay ahay, aday dō manide ana Yesu ahay kutok. ⁸ Anga nan kutok, na wa, gen anan nga anà zek lele. Bina ki sa lizen anan magwagway si mer su way a manay à wulen a kwanay ata awan. Abay ki ben sə təma nə magwagway a kwanay ahay ite asanaw?

⁹ Sənen anan aday nà, kak dōwan a kə pərak anan azar anà atətak way ana Almasihu sə tətakak uko anan ata bay, aday kə zluwek pə cəved anahan wa nà, winen kə japak tə Mbərom a bay. Əna dō aday winen nə pac pac a pərahan azar anà cəved sə atətak way ana Almasihu nà, winen kə japak tə Mbərom aday tə wan anahan Yesu Almasihu a re.

¹⁰ Dōwan a kə sak a zlak ayak əga kwanay aday a dəkak ikwen anan nə atətak way mbala Almasihu bay cəna, kə təmihen anan əga kwanay bay. Kā sa viren anan alay anga sa jan 'am a bay jiga awan. ¹¹ Anga dōwan a kə sak a jan 'am cəna, ata tə japak tə winen à huwan anahan a sa ga ata inde re.

Andav sa 'am ahay

¹² Way ahay inde bayak a uno sa jak ikwen ayak. Əna u no sə vinde anan avavinde à derewel inde bay. U no adəka həna nà, sa zlak ayak əga kwanay awan. Ata dī ja anan 'am ata i ide inde i ide inde, aday ata

ataslay mível a mənuko ahay tâ rah
wa lele.

¹³Do sə egliz a Mbərom sə walay
anan à man a anan anaya ta jak
anak ayak 'am.

**Derewel ana
Yuhana
sə vinde mə slala
maakan awan
Adakay way pə
deftere a anan**

Yuhana a vinde derewel a anan nà, anà car anahan inde tə ngaman Gayus, winen dō sə lavan nga anà egliz. A vinden ayak nà, anga dōwan a inde tə ngaman Diyotrefes, winen apan i gəzla dō ahay pi zek wa à egliz inde.

Nga sa 'am ahay

Aja 'am (1-2)

Atə Diyotrefes tə Demetriyus (3-15)

Yuhana a jan 'am anà Gayus

¹ Nen Yuhana dō maced awan, nə vindek ayak anakiken Gayus, iken car uno, nen sə pəlay tə didek ata awan.

² Car uno, na ga amboh nà, way ahay fok tã zlak lele aday kã njahay iken gədan a hwiya, kawa mivél anak pa 'am a Mbərom nə zay ata awan.

Yuhana a həran nga anà Gayus

³ Nə taslak mivél tə iken bayan a anga mərak ahay ta taa nay, tu jo nà, 'am anak awan. Tu jo nà, kə rəzlek anan ahay à nga wa lele sə tavay pə didek wanahan. Aday hənə dukwen iken apan ki rəzlen à nga wa hwiya matana re. ⁴ Nə slənek gwaslay uno ahay tinen mə tavay aya à cəved sə didek inde cəna, a tuslo anan mivél, abay awan a saa tuslo anan mivél sə zalay way ata nà, inde sabay.

⁵ Car uno, iken kə rəzlen à nga wa anà 'am sa man zek anà mərak ahay lele tə mindel. Kwa á ga nà, ka san mərak ataya bay dukwen, ka man atan zek re. ⁶ Dō a iken sa man atan zek ataya ta nay ike à man a anan, tə təkərek 'am sə asan zek anak ata anà mərak ahay à man a

ana awan. Hənə ata dukwen, man atan zek tə dala sə cəved, kawa sa zlan à nga a Mbərom. ⁷ Tə slabak agay wa nà, anga mer su way ana Yesu Almasihu. Ta zla nə mənəjəna sə təma way pu dō sə pəra ahay wa. ⁸ Anga nan kutok, mənuko dō ana Yesu Almasihu aya nà, təmahuko anan dō matana ataya nə lele. Ata kutok i təra dā ga mer su way pə kərtek a tə tinen anga didek a Mbərom.

Atə Diyotrefes tə Demetriyus

⁹ Nə vindek anan ayak derewel anà dō a Yesu ahay əga iken ata hinen inde, əna Diyotrefes, dō sə pəlay cəved sə təra dō məduwen ata, winen a nan sə sləne 'am uno itəbay. ¹⁰ Anga nan, na sak a zlak ayak nà, ni dəkay anan way anahan a sa ga lelibay ataya fok, kawa anahan a sa gad upo mung-walay ataya awan nà, na. Way ata adəka cəna coy bay, a ngam sə təma mərak ahay əga winen itəbay re. Aday winen apan i gafan 'am anà dō aday tinen ta ga lele sə təma mərak ahay əga tinen ataya asa. Aday a razl atan à wulen sə dō ahay wa.

¹¹ Car uno, kə pərahan azar anà azla su dō huwan aya ata bay, əna pərahan azar hənə adəka nà, anà azla su dō lele aya awan, anga dō sa ga way lele aya nə tinen wan a Mbərom ahay. Aday dō sa taa ga nə way sə huwan ahay ite dukwen, tinen tə sənək Mbərom bay.

¹² Demetriyus ite nà, kuwaya a həran nga. Azla anahan didek ata dukwen a həran nga re. Manay dukwen, mə həran nga nə matana awan. Aday ka san zle, ma ja nà, 'am didek aya awan.

Andav sa 'am ahay

¹³ Way ahay inde bayak a u no sa jak ikwen ayak. Əna u no sə vinde anan avavinde à derewel inde bay. ¹⁴ U no adəka nà, nə canak hənə

bəse. Kak i ga zek nà, ata dī ja anan
'am ata i ide inde i ide inde kutok.

¹⁵ Zay a Mbarom â tərak. Car
anak a sa man a anan ataya ta jak
anak ayak 'am lele fok. Jan 'am
anà car a mənuko ahay fok kərtek
tə kərtek.

Derewel ana Yuda sə vinde ata awan Adakay way pə deftere a anan

Yuda a vinde derewel a anan nà, anga dō sə tətak way mungwalay aya tinen inde à wulen ana dō a Yesu ahay. Miter a mungwalay ataya ta ja nà, dō zənnen a i mba apan sa ga ines kawa sa nan, anga Mbərom i pəsen anan. Yuda a dakan atan anan ayak wurwer sə tavan anà dō sə mungwalay ataya awan.

Nga sa 'am ahay

Aja 'am (1-2)

Wurwer sə tavan anà dō sə mungwalay ahay (3-25)

Aja 'am

¹ Sə vindek ikwen ayak derewel a anan nà, nen Yuda. Nen dō si mer su way ana Yesu Almasihu, aday nen mərak ana Yakuba re. Nə vindek ikwen ayak nà, anà kwanay dō a Mbərom sə ngamay ataya awan. Aday dukwen Mbərom, Bəbay a nuko, a pəlay kwanay, winen apan i ba kwanay anga Yesu Almasihu. ² Mbərom à zəga anan sa gak ikwen sumor, sə varak ikwen zay anahan aday à zəgahak ikwen anan asan zek anahan re.

*Sariya pu dō sə tətakan anan 'am
sə mungwalay anà dō ahay*

³ Mərak uno ahay, abay na gak anan may sə vindek ikwen ayak pa 'am sə sifa a mənuko sa njad ata nà, kwa həna kabay. Əna bəlaray kə njahak upo həna sə vindek ikwen ayak tə guzlgozl a kutok. Anga u no sə varak ikwen ayak məgala sə rəzlen à nga wa anà way a mənuko sa daf apan nga ata awan. Way a mənuko sa daf apan nga ata nà, 6a

Mbərom kə varak anan anan anà dō anahan ahay sə coy.

⁴ Nə vindek ikwen ayak tə guzlgozl ata nà, anga dō sa san Mbərom bay ahay tə ləlatak ayak zek à wulen a kwanay inde. Tinen apan ti nes anan 'am sə sumor a Mbərom sa ga anga dō ahay ata awan. Ta jan anà dō ahay nà, Mbərom kə varak uko cəved sa ga ines kawa ana mənuko sa gan may. Aday dō ataya dukwen, tə mbəsakak sə bənan à 'am wa anà Yesu Almasihu, winen kərtək Bahay a mənuko ata re. Deftere a Mbərom kə jak pə sariya a tinen a kwakwa coy.

⁵ Natiya kutok, u no bayiken pə way aya həna nen apan ni mak ikwen anan ayak à sləmay inde ata aday. Kwakwa ata nà, 6a Mbərom kə təmāk anan ahay dō sə Isəra'ila ahay à Misra wa bidaw? Əna pə də6a anahan a wa dukwen, Mbərom a kə lizek anan azar su dō a tinen aya awan, anga tə təmāhak 'am anahan sabay.* ⁶ Ənga, bayiken pə maslay a Mbərom ahay aday re. Azar a tinen aya tə jənan pa 'am à Mbərom, tə dəfak anan apan anà Mbərom sabay. Aday maslay a Mbərom ataya, tə mbəsakak ayak man sə njahay a tinen lele ata awan. Natiya awan, Mbərom kə dərzlak atan mə jaway aya i idə zənnen a inde. Aday tinen apan ti ba luvon a Mbərom saa gan atan sariya pə luvon ana daliyugo saa ndav ata awan. ⁷ Asa, bayiken pə ləbara sə Sodoma tə Gomora aday tə wulen su doh a sa mban atan ataya awan aday.† Dō sə wulen su doh ataya ta ga nə way lelibay aya kawa maslay a Mbərom ataya re. Tinen aday nà, tə nahay nə tə dō ahay so, aday kawa dō zənnen aya sabay re. Anga nan, Mbərom kə lizek atan tə uko. Natiya, à alay a daliyugo i ndav nà, i təra matanan re. Mbərom i

* 1:5 Ca pə Limle 14. † 1:7 Ca pə Laataanooji 19.1-26.

gan sariya anà dō ahay tē uko sē mbacay itābay ata awan.

⁸ Matana awan, dō sē lələkak ayak zek à wulen a kwanay inde ataya, ta ga dukwen way lelibay aya kawa su dō ataya re. Cōn sē zūbāy lelibay aya winen apan i zəbān atan. Anga nan, ta ga nā, way sē ubor si zek a tinen ahay. Tē kədəy anan mēgala a Mbərom, aday tinen apan ti gənanan anā maslay a Mbərom ahay re. ⁹ Minje nā, dō sē lavan nga anā maslay a Mbərom ahay inde tē ngaman Mikayel, winen dukwen kà gak kawa ana tinen ata bay re asanaw? Kwakwa ata nā, tē tare tē Fakalaw pə māsinde a Musa, saa gəbā anan nē wayaw ata awan.† Aya əna, Mikayel kə ngəmak sē gənanan anga sa gan sariya anā Fakalaw bay re. A jan adəka nā: «Mbərom à gak sariya anahan!» cəna coy. ¹⁰ Aka aday dō a ataya ta ma nga adəka nē sē gənanan anā way a aday tinen a ta san bay ataya awan. Tinen nā, kawa way sē kibe ahay ta san awan bay. Ta ga nā, way sa zlan à nga anā sluwed si zek a tinen ahay vərre. Way ataya ti man atan zek nā, sē lize atan sē coy awan.

¹¹ Wawayah! Alize wura a tinen ata anaw? Wuna wuna! Ta mba apan sa ba anan nga a tinen pə ines ahay wa bay, kawa Kaynu ata re.‡ Tē njəkak anan dō ahay sa ga ines aday sa njad anan dala, kawa Balama sa ga kwakwa ata asa.* Tē kədəy anan mēgala su dō, kawa ana Kore, winen sē kədəy anan mēgala ana Musa ata awan.† Anga nan, ti lize fok, kawa Kore ata re.

¹² A alay a ki pen way pə tuwez nā, tinen à wulen a kwanay inde nē, kawa way mənjadak aya awan. Tinen a aday nā, dō sē kutov ahay, əna a gan atan waray bay. Tē bayak nā, si pə kutov a tinen

a dəkdek. Tinen kawa matapasl sē iven, mburom a zəbāy vegege, əna mad a tan 'am sawayah, aday iven a ga sabay ata awan. Ta ga minje tē dədazl si sé sē wahay wan bay ata awan. Asa ta ga minje tē dədazl si sé, mad sē ndaha anan pəreh, aday a kuray sokok sē coy ata awan. ¹³ Tinen kawa zəlaka sē dālos anan a'am sē zlin-der ata awan. Mer su way a tinen dukwen kawa məsugurndolon sē a'am sē mbəsak mədərəsəsan pa 'am mēgūjeguje ata re. Asa, ta ga minje tē mawuzlawazl ma mac aya aday sē gucey ahay à məndak ataya awan. Natiya tē mbəsakak ayak man a Mbərom sē varan atan ata awan. Mbərom a dukwen kə lavak atan anan zek anā dō ataya, i ide zənzen a inde sē njahay uda sē coy awan.

¹⁴ Kə njahak həna bayak a dukwen, Anuhu, mēgije ana Adama mē slala cuwbe awan, a dəkay anan sariya ana dō ataya awan, a wa: «Kagasl, Mbərom Fetek winen apan i nay ahay tē maslay anahan ahay dəfasasa, tē baslay zek bay. ¹⁵ Ti nay ahay saa gan sariya anā dō sē daliyugo ahay fok. Ata, Mbərom i ban anan dō sa nan ide ahay fok à sariya ata inde. I ban atan nā, anga mer su way a tinen sa ga aday sa nan anan ide anā Mbərom ata awan, aday anga 'am a tinen sa ja apan lelibay ataya re.» ¹⁶ Dō ataya nā, tē njahay nē sē gungwaz awan hway apan. Tinen apan ti yam pi zek, aday tē pərahan azar anā ubor si zek a tinen ahay hwiya re. Tinen apan ti həran nga i zek re. Tinen apan ti ran mindel anā dō ahay ta sē varan atan zlangar aday sa njad patan wa way.

Yuda a varan mēgala anā dō sē bayak nga ahay

† 1:9 Yuda a ja nā, pə ləbara aday winen à Deftere inde bay. § 1:11 Ca pə Laataanooji 4.1-16.

* 1:11 Ca pə Limle 31.16. † 1:11 Ca pə Limle 16.1-35.

17 Mərak uno ahay, kwanay a adəka nà, bayiken pa 'am ana dō maslan ana Yesu Almasihu, Bahay a mənuko ataya, tinen sa jak ikwen kurre, pə way sa naa təra ataya aday. 18 Ta taa ja nà: «Zukwa daliyugo i sa ndav nà, dō ahay inde ti nay ahay sə təra kwanay à məndak. Tinen aday nà, ta san Mbərom bay, aday tə pərahan azar nà, anà way sə ubor si zek a tinen ahay dəkdek.» 19 Matanan, sə gəzla anan dō ahay pi zek wa tə mawrasan dukwen, tinen awan. Abayak nga a tinen aya nə pə way sə daliyugo ahay, anga Apasay a Mbərom dukwen inde à mivəl a tinen ibay re.

20 Mərak uno ahay, kwanay nà, viren anan məgala ĩ zek ahay sə jəra anan adaf nga a kwanay pə way sa nay ahay à Mbərom wa ataya awan. Gen amboh nə tə məgala sə Apasay Cəncan awan. 21 Mbərom a pəlay kwanay. Anga nan, ka si zlen dəren pə asan zek anahan wa ta sa ga way lelibay aya bay. Dəfen anan idə anà luvon a Yesu Almasihu, Bahay a mənuko, saa gak ikwen sumor ta sə varak ikwen sifa sa ndav bay ata awan. 22 Dō sa zla zazan zazan à adaf nga a tinen ahay inde pə Mbərom ata nà, tã gak ikwen ĩ zek wa ite. 23 Bayiken patan sə təmay atan ahay à sariya saa zla atan ù uko inde ata wa. Dō azar aya dukwen tã gak ikwen ĩ zek wa ite re. Əna gan anan nga ĩ zek a kwanay ahay lele, anga aday ines a tinen aya á saa zəvak ikwen à kwanay a bay.

Həruko anan nga à Mbərom

24 Həruko anan nga à Mbərom. Winen i mba apan sa ba kwanay aday kə slihen à cəved anahan wa bay. Winen i mba apan sə banay anan ines a kwanay ahay lele cədan'a. Natiya nə ki tiven pa 'am sə mazlaḅ anahan tə ataslay mivəl awan. 25 Həruko anan nga,

anga winen Mbərom kərtek coy. Sa tam mənuko tə alay ana Yesu Almasihu, Bahay a mənuko dukwen, winen awan. Dō ahay fok tã həran nga lele. Tã san a nà, winen dō sə mazlaḅ, winen Ba Məgala. Tã san gədan anahan re, aday tã san dukwen winen Bahay Məduwen awan. A təra matanan, kwa pa sə dazlan ana daliyugo, kwa həna, aday kwa azanan pa 'am re. Amen!

Cœn sə zúḡay ana Yuhana Adakay way pə deftere a anan

Sə vinde anan deftere a anan nà, Yuhana dō maslan a Yesu ata awan. A vinde anan nà, à alay a dō a Yesu ahay tinen à dāce inde anga dō ahay tinen apan ti ga atan alay ata awan. Yuhana a vinde nà, way anahan sə canan Mbərom a kan anan à cœn sə zúḡay inde ataya awan. Deftere a anan a dākay anan nà, way saa tara à alay a daliyugo i saa ndav ataya awan. A andav inde nà, Yesu kə mbasak pə Fakalaw, aday kə ndakak daliyugo wiya awan, bagəbaga mburom wiya re, aday Mbərom i njahay uda tu dō anahan ahay pa sə viyviya awan.

Nga sa 'am ahay

Adazlan anahan awan (1.1-8)

Adakay way anga egliz ahay
cuwḡe ataya awan (1.9-3.22)

Atə Mbərom ta wan sə təman (4.1
- 5.14)

Ti kwahak anan mətətək ahay
cuwḡe (6.1-8.5)

Ti fa məzləzlilən ahay cuwḡe (8.6
- 11.19)

Do manidə a Mbərom ahay (12.1
- 13.18)

Sariya a Mbərom (14.1-16.21)

Mbərom a mbasay pu dō manidə
anahan ahay (17.1-20.15)

Mbərom a ndakay way wiya aya
miza awan (21.1-22.6)

Andav sa 'am ahay (22.7-21)

Adazlan anahan awan

¹ Way ana Yesu Almasihu sa ka anan ataya nà, tinen həna. Mbərom a jan anà Yesu à kan anan anà dō si mer su way anahan ahay, aday tã san anan way a sa naa təra bəse ataya awan. Anga nan kuto, Yesu Almasihu a slənay ahay maslay a Mbərom sa kan anan way a anaya awan, anà Yuhana, dō

si mer su way anahan. ² Natiya awan, Yuhana a side anan pa 'am sə dō ahay, way anahan sə canan ataya fok tə didem awan. Kawa sa ja nà, a taker anan 'am a Mbərom, tə way ana Yesu Almasihu sə dākay anan ataya fok.

³ Mbərom i daf alay sə mazlaḡ anahan pu dō sə jinge anan 'am a anan pa 'am sə dō ahay ata awan. I daf alay sə mazlaḡ anahan pu dō sa pak sləmay pa 'am a anan aday sa daf apan nga ata re. Anga alay ana way ataya i təra ata nà, i sla həna bəse coy.

*Yuhana a jan ayak 'am anà egliz
sə wulen su doh ahay cuwḡe*

⁴⁻⁵ Sə vindek ayak 'am a anan nà, nen Yuhana. Na jan ayak 'am anà egliz ahay cuwḡe pə daliyugo sə Aziya.

Sumor a Mbərom tə zay anahan à ga inde tə kwanay a fok. Atə Yesu Almasihu tə apasay ahay cuwḡe tinen mə njahay a pa 'am a Mbərom ataya dukwen, tã varak ikwen asan zek tə zay a tinen re.

Mbərom nà, winen inde kwa həna kabay, winen inde həna, aday azana pa 'am dukwen, winen a re.

Yesu Almasihu nà, dō sə side didem awan. Winen dō sə lahan pa 'am anà dō ahay sə slabakay à məkə wa, aday winen dukwen Bahay a pa nga sə bahay sə daliyugo ahay fok. Winen dukwen a pəlay mənuko. Anga nan, kə məcak anga mənuko re. Tə mez anahan, a təmay ahay mənuko i ines a mənuko ahay wa. ⁶ A təra mənuko, dō anahan ahay à bahay anahan inde. A təra mənuko dō sa gan mer su way anà Bəbay anahan Mbərom. Dō ahay fok tã həran nga anga mazlaḡ anahan tə məgala anahan pa sə viyviya awan. Amen!

⁷ Cen idə à mburom! Yesu nà, i nay ahay à matapasl inde. Dō ahay fok, ti canan tə idə a tinen, aday kwa dō sa ndaz anan ataya dukwen

ti i canan tã idẽ a tinen ahay re. Zahav sã dõ ahay pã daliyugo ahay fok ti yiman. Acãkan. Amen!

⁸ Bahay Mbãrom, Ba Mãgala, a ja nã: «Sã dazlan anã way ahay fok nã, nen awan. Aday saa ndav anan wa way ahay fok ðukwen, nen a re.»

Mbãrom nã, winen inde kwa hãna kabay, winen inde hãna, aday azana pa 'am ðukwen, winen a re.

Yuhana a canan anã Yesu kawa i cœn sã zũƕay inde

⁹ Nen nã Yuhana, mãrak a kwanay. Nen ðukwen mã japay tã Yesu nã, kawa kwanay a fok. Mbãrom a ga puko bahay nã pã kãrtek awan. Natiya na ga dãce anga 'am a Mbãrom ðukwen kawa kwanay awan, ði sãmen ðukwen pã kãrtek a re.

Nen, nã wazay anan 'am a Mbãrom. Nã tãtakan anan lãbara ana Yesu anã dõ ahay. Anga nan kutok asanaw nã, ta ban nen, tã dãfay ahay nen à Patmos, ù kon a à mamasl sã a'am inde ata awan.

¹⁰ Apasay Cãncan a a nay ahay upo, pac sã Zlaba a inde. Aday dungo a ndãray ahay à dãba uno wa, kawa mãzlãzlilen. ¹¹ 'Am a a ndãray à dungo ata wa, a wa: «Way a iken saa canan ata nã, vinde anan pã ðerewel, aday slan anan anã egliz ahay cuwãbe: à Efesus, à Samirna, à Pãrgam, à Tiyatira, à Sardis, à Filadelfiya, aday à Lawdikiya.»

¹² Nã slãne anan cãna, nã mbãda 'am aday ni ca pã dõwan a su jo ahay 'am ata awan, nã canan nã, anã lalam ahay ma ðaf aya pã way ahay cuwãbe, mã ndakay aya ðukwen tã gura. ¹³ Nã canan anã awan a inde, winen kawa dõ, à wulen sã way sa ðaf lalam ataya inde re. Zana anahan pi zek kawa rãkot hus pã gudãba, aday winen ma ðan dãginegine a hãrap tã maslãrapa sã gura. ¹⁴ Sibœk sa nga anahan a ca kawa gugumay

herre. Idẽ anahan ahay ta dav nã kawa miresl sã uko. ¹⁵ Saray anahan ahay ðukwen ta dav kawa ndãfere mã gãday a ù uko wa ata awan. A ja 'am ðukwen, a ndar kawa zãlaka sã dazay à zlinder pã pãkãrad ata awan. ¹⁶ Dõwan ata nã, mawuzlawazl ahay cuwãbe inde à alay puway anahan, maslalam ma pa awan, a zlãray ahay à 'am anahan wa mbeet. Idẽ anahan a dav nã kawa pac sa dav man ipec ata awan.

¹⁷ Nã canan cãna, nã slahay duboz pa 'am anahan, kawa nen ma mac awan, ãna a ðaf upo alay puway, u jo: «Kã jãjar bay! Sã dazlan anã way ahay fok nã, nen awan, aday saa ndav anan way ahay fok ðukwen, nen a re. ¹⁸ Nen nã, Dõ sã Sifa. Nã mãcak, aday hãna nen tã sifa pa sã viyviya awan. Nã lavan nga anã Amac tã Mãke anahan a tãke. ¹⁹ Natiya kutok, vinde anan way anak sã canan, way sã tãra hãna, aday way saa tãra azana pa 'am ataya re. ²⁰ Ni ðakak anan 'am anã mawuzlawazl a iken sã canan à alay puway uno inde, tinen cuwãbe ataya awan, tã way sã lalam a cuwãbe mã ndakay aya tã gura ataya awan. San nã, mawuzlawazl a cuwãbe ataya nã, tinen nã maslay a Mbãrom sa ba pã egliz ahay cuwãbe ataya awan. Way sã lalam a cuwãbe ataya ðukwen, tinen nã egliz a cuwãbe ataya re.»

2

Derewel anga egliz à Efesus

¹ Dõwan ata awan u jo asa, a wa: «Vinden ayak anã maslay a Mbãrom a à egliz à Efesus ata nã, natiya: Nen Yesu nã, nen dõwan a mawuzlawazl ahay à alay puway anahan inde cuwãbe ata awan, nen apan ni bar à wulen sã way sã lalam ahay inde cuwãbe mã ndakay aya tã gura ata re.

² «Hãna a anan nã, 'am uno awan: Na san mer su way anak a sa ga

anga nen ataya zle. Kə pəruho azar tə dæce awan, əna kə səmak anan, bina kə mbəsakakanan mer su way ataya bay. Aday na san zle, kə təmahak dō sə sədœk ahay sə njahay à wulen a kwanay inde aday sa ga mer tə kwanay bay. Anga ta ja nà, tinen dō maslan a Yesu ahay, əna kə sənək atan, tinen dō sə mungwalay ahay bina, nen nə slənək atan ayak bay. ³ Kə hawak atan bay, kə səmen anà dæce ahay nà, anga nen awan.

⁴ «Aya əna, way inde ni gafak apan 'am: Kə pəlay nen həna kawa ananak sə dazlan kurre ata sabay. ⁵ Natiya, bayak pə asan zek anak a kurre ata aday, ca apan, ka mak à dəba jiya awan, mbəsak ines anak ata awan, aday ga kawa ananak a kurre ataya awan. Bay nà, ni zlak ayak əga iken, ni gəba anan way sə lalam anak ata awan.

⁶ «Ta day maza kəmaya, iken apan ki ga mer su way lele awan, ta sa nan ide anà mer su way mbala ana dō a Nikolay* ahay ata awan. Nen a dukwen na nan ide anà mer su way a tinen ata re.

⁷ «Natiya, dō aday sləmay inde apan nà, à sləne 'am ana Apasay Cəncan a sa jan anà egliz ahay ata awan. Anà dō sə mbasay pə dæce ahay nà, ni varan cəved sa zla à jerne a Mbərom sa ban bumbok i sé sə varan sifa anà dō ahay ata wa, aday i pa.»

Derewel anga egliz à Samirna

⁸ Dowan ata u jo asa, a wa: «Vinden ayak anà maslay a Mbərom a à egliz à Samirna ata nà, natiya: Nen Yesu nà, nen dō sə dazlan anan way fok, aday sa ndav anan way ahay fok ata awan. Nə məcak, aday nə slabakak ahay à mæke wa re.

⁹ «Na san dæce anak a zle, na san mətawak anak ata zle re, əna tə didem a nà, iken zliile awan.

Lelibay sə dō ahay sa ja apak ata nà, na san anan zle. Dō ataya ta ja nà, tinen Yahuda ahay, aday cəkəbay ta gad mungwalay. Tinen nà, dō ana Fakalaw ahay cukutok.

¹⁰ «Ka saa jəjaran anà dæce saanay ahay apak ataya bay. Sləne 'am a anan: Fakalaw i ban dō ahay à wulen a kwanay wa, i zla atan à dangay aday sə katab anan adaf nga a kwanay pi nen. Dæce ataya i tara nà, luvon kuro. Ban mivel. Kwa à ga nə 'am sa njad wa amac dəp nà, kə mbəsak anan adaf nga anak pi nen bay, anga ni varan magwagway anà dō matana ataya awan, ti njad sifa sa ndav bay ata awan.

¹¹ «Natiya, dō aday sləmay inde apan nà, à sləne 'am ana Apasay Cəncan a sa jan anà egliz ahay ata awan. Dō sə mbasay pə dæce ataya nà, i mac à mæke sə mərda itəbay.»

Derewel anga egliz à Pərgam

¹² Dowan ata u jo asa, a wa: «Vinden ayak anà maslay a Mbərom a à egliz à Pərgam ata nà, natiya: Nen Yesu nà, nen dōwan a maslalam anahan inde ma pa ata awan.

«Həna anan nà, 'am uno awan: ¹³ Na san man sə njahay anak ata zle, man sa ga bahay ana Fakalaw. Ta vad Antipas, dō sa taa dəkay anan 'am uno dukwen à man ata awan. Əna iken kə pərahak uno azar à alay ata tə didem awan, aday iken apan ki pəruho azar hwiya. Kə məmanak anan sləmay uno bay.

¹⁴ «Aya əna, way ahay inde dukwen ni gafak apan 'am: Dō ahay inde əga iken, tinen apan ti pərahan azar anà atətak way ana Balama.† Balama ata a dakan anan anà Balak cəved sa njak anan Isəra'ila ahay aday tã ga ines. A njak atan sa rac sluwed sə pəra aday sa ga mədigwed re. ¹⁵ Matana re, dō sə pərahan azar anà atətak

* 2:6 Nikolay ahay nà, tə slafan sləmay anà dō ataya nà, à Deftere ana Yuhana a anan inde. Dowan a san awan maza patan bay. † 2:14 Ca pə Limle 31.16, 22.1 - 25.9.

way anà dō a Nikolay ahay dukwen inde āga iken asa.

¹⁶ «Anga nan kutok, mbəsak ines anak ataya awan. Bay nà, ni zlak ayak bəse, nen tē maslalam a saa zlaray ahay à 'am uno wa ata awan. Aday ni ga vərəm tē tinen kutok.

¹⁷ «Natiya, dō aday sləmay inde apan nà, â sləne 'am ana Apasay Cəncan a sa jan anà egliz ahay ata awan: Anà dō sê mbasay pə dəcə ataya nà, ni varan magwagway. I njad' way sa pa mi der a sê ngaman *manu* ata awan. Aday ni varan kon sê masitolok kwədəkkwədək awan, sləmay wiya mē vinde apan. Dowan saa san sləmay ata nà, ibay, si dōwan a sê tēma kon ata vərre.»

Derewel anga egliz à Tiyatira

¹⁸ Dowan ata u jo asa, a wa: «Vinden ayak anà maslay a Mbərom a à egliz à Tiyatira ata nà, natiya: Nen Yesu nà, nen dō aday idē anahan ahay ta dav nə kawa miresl sē uko ata awan, aday saray anahan ahay dukwen mē ndərkesl aya kawa tē gə6ay ahay ndəfəre ù uko wa ata re. Həna anan nà, 'am uno awan.

¹⁹ «Way anak sa ga nà, na san zle. Na san asan zek anak tē adaf nga anak pi nen zle. Na san zle, ka gak anan mer su way anà dō ahay, aday kə rəzlek anan à nga wa sē pəruho azar re. Həna dukwen, ka ga nə way sē zalay ananak sē dazlan ata asa.

²⁰ «Aya əna, way inde nà, ni gafak apan 'am. Kə mbəsak anan uwar a sē ngaman Yezebel ata, winen apan i njak a dō ahay ta sa ja nà, winen nə dō maja'am a Mbərom. Winen apan i tətakan anan mungwalay anà dō si mer su way uno ahay aday tā ga mədīgweđ, tā rac sluwed sē pəra asa re. ²¹ Nə varak anan alay awan aday â yam pə sədœk anahan awan, əna a ngam sē mbəsak ines anahan ahay bay hwiya.

²² «Anga nan, ni zlamba anan pə lala sē mədīgweđ anahan ata awan, aday tinen tu dō anahan a sa ga mədīgweđ ataya ti sa məndolor sē dəcə à alay uno wa. Kak si tē mbəsakak, tē yimak pə ines a tinen ataya aday bay nà, ni mbəsak atan bay. ²³ Ni pəslay panan gwaslay ahay re, aday egliz ahay fok sənən nà, nen na san way a kwanay sē bayak à mivél a kwanay ataya zle. Ni varak ikwen magwagway pi mer su way a kwanay ataya fok.

²⁴ «Əna kwanay, dō azar aya à Tiyatira ite nà, ni jak ikwen: Ni tavakak ikwen awan maza pa nga ite bay, anga kwanay kə ngəmen sa daf nga pə atətak way a tinen a lelibay ataya itəbay. Aday asa, way a tinen sē ngaman wurwer ana Fakalaw mi der ataya nà, kwanay kə tətiken itəbay re. ²⁵ Way inde kərtek: Bənen anan adaf nga a kwanay ata lele, hus pə luvon uno saa may ahay.

²⁶ «Anà dō sē mbasay pə dəcə ataya, aday winen apan i ga mer su way uno hwiya cəna, ni varan məgala sē lavan nga anà kon azar aya awan, ²⁷ kawa ana Bəbay uno sē vuro məgala ata awan. Ni varan anà dōwan ata dukwen sukol sē rəslom sa ga anan bahay, aday â kad' anan kon ahay kawa sa kad' səngəle sē dudō ngum ngum, sedədə ata awan,† ²⁸ aday ni varan bəmtay à alay inde re.

²⁹ «Natiya, dō aday sləmay inde apan nà, â sləne 'am ana Apasay Cəncan a sa jan anà egliz ahay ata awan.»

3

Derewel anga egliz à Sardis

¹ Dowan ata u jo asa, a wa: «Vinden ayak anà maslay a Mbərom a à egliz à Sardis ata nà, natiya: Nen Yesu nà, nen dōwan a mawuzlawazl ahay inde à alay anahan cuw6e aday a lavan nga anà apasay

† 2:27 Ca pə Jabuura 2.9.

ahay cuw6e sa ga mer su way ana Mb̄erom re ata awan. Na san mer su way anak a zle. Do ahay tinen apan ti nḡerak, ta wa: “K̄e njadak sifa coy.” C̄ak̄abay iken ad̄eka n̄a, ma mac awan.

² «Na tan à nga anà mer su way anak pa 'am a Mb̄erom n̄a, ma ndav a wa bay. San pi zek, aday slabak. Gan nga anà mer su way anak m̄a mb̄asak ata lele, bina winen apan i ndav zek coy. ³ Bayak p̄a way anak m̄a sl̄one kwakwa ata aday. Ka taa sl̄one 'am a Mb̄erom n̄a, k̄ek̄ama k̄elanaw? H̄ona k̄ama, k̄a ga ines ad̄eka sabay, yam p̄a ines anak, aday daf nga pa 'am a Mb̄erom à miv̄el anak inde. Kak k̄e s̄anak pi zek aday s̄e p̄ad̄ek bay c̄ena, nen ni zlak ayak apak kawa d̄o s̄e akar. Ki san livon a ata bay.

⁴ «Aya ̄ana, d̄o ahay inde k̄artek k̄artek àga iken à Sardis n̄a, ta gak ruhom p̄a zana ana tinen ahay it̄abay. Tinen ad̄eka n̄a, ta slak sa pak zana kwed̄ekkwed̄ek aya pi zek, aday mi bar p̄a k̄artek awan.

⁵ «Anà d̄o s̄e mb̄asay p̄a d̄ace a anaya n̄a, ni varan c̄aved sa pak zana herre ata pi zek, aday d̄ukwen ni mbacay anan sl̄amay anahan à d̄erewel su d̄o t̄e sifa aya wa bay. A alay a nen pa 'am ana B̄ebay uno t̄e maslay anahan ahay n̄a, ni ja way anahan, winen n̄a, d̄o uno.

⁶ «Natiya, d̄o aday sl̄amay inde apan n̄a, à sl̄one 'am ana Apasay C̄ancan a sa jan anà egliz ahay ata awan.»

Derewel anga egliz à Filadelfiya

⁷ Dowan ata u jo asa, a wa: «Vinden ayak anà maslay a Mb̄erom a à egliz à Filadelfiya ata n̄a, natiya: Nen Yesu n̄a, nen d̄o c̄ancan awan, aday na gad̄ mungwalay it̄abay. Way s̄e t̄eba m̄asudoh su doh ana bahay Dawuda n̄a, à alay uno inde. N̄e tacak anan m̄asudoh n̄a, d̄o maza saa t̄eba d̄ukwen ibay. N̄e t̄ebak anan d̄ukwen, d̄owan saa tacay anan isabay re.

⁸ «Na san way anak a sa ga ata zle, aday na san zle, m̄agala anak inde gem ibay. ̄Ana, k̄e d̄afak anan apan anà 'am uno lele, k̄e dakak anan iken d̄o uno re. Ca apan, n̄e t̄ebak anak m̄asudoh h̄ona, d̄owan saa tacay anan d̄ukwen ibay. ⁹ Sl̄one aday, d̄o sa j̄eka tinen Yahuda ahay, aday c̄ak̄abay ta gad̄ n̄e mungwalay ataya n̄a, tinen d̄o ana Fakalaw ahay. Ni b̄enan atan ahay nga ù vo anak, aday ti san, n̄e p̄alay iken ac̄akan. ¹⁰ K̄e r̄azlek anan à nga wa kawa anuno sa jak ata awan. Anga nan kutok, ni gak nga ì iken a lele aday k̄a dazay à d̄ace ahay inde bay. Bina, d̄ace inde i dazay pu d̄o ahay bayak awan, i kata6 anan abayak nga su d̄o s̄e daliyugo ahay fok. ¹¹ Nen apan ni mak ayak b̄ase. Ban anan way anak sa njad̄ ata n̄a, lele, anga aday t̄a sa nḡazar panak wa m̄ardok s̄e way uno nen saa varak ata bay.

¹² «Do s̄e mb̄asay p̄a d̄ace ataya n̄a, ni t̄era atan kawa kon s̄e alay su m̄asudoh ahay ù doh s̄e mazla6 a Mb̄erom uno inde, aday kula d̄owan a i r̄azlay atan ahay wa bay. Ni vinde patan sl̄amay ana Mb̄erom uno t̄e sl̄amay s̄e wulen su doh ana Mb̄erom uno. Wulen su doh ata n̄a, winen Urasalima wiya awan. Wulen su doh ata i dazay à mburom wa, p̄a cakay ana Mb̄erom uno wa. Do ataya d̄ukwen ni vinde patan sl̄amay uno wiya re.

¹³ «Natiya, d̄o aday sl̄amay inde apan n̄a, à sl̄one 'am ana Apasay C̄ancan a sa jan anà egliz ahay ata awan.»

Derewel anga egliz à Lawdikiya

¹⁴ Dowan ata awan u jo asa, a wa: «Vinden ayak anà maslay a Mb̄erom a à egliz à Lawdikiya ata n̄a, natiya: Nen Yesu n̄a, nen d̄owan a t̄e ngaman Amen ata awan. Nen d̄o d̄idek a sa taa dakay anan 'am a Mb̄erom. Mb̄erom a ndakay way aya fok n̄a, a nay pi nen a wa.

15 «Na san way anak sa ga ata zle fok. Kə pəruho azar nə tə mivəl kərtek a bay, aday dukwen nə slənek sa jəka, kə larak nen bay re asa. Kə tavay à gaga inde ata dukwen, u zlo à nga bay re. 16 Anga nan, kak kə tavak à gaga inde kətanən acəkan nà, ni vənihey iken à 'am uno wa mbaak.

17 «Iken, ka jan anà nga anak dukwen, iken zlıle awan, awan a kəcak bay, aday ka gan may anà awan sabay. Cəkəbay, ka san bay, bina iken mə lənged a həməcekeslkəsle, iken ndəpasasa ma ga mugo awan, iken mətawak awan, iken ti zek kəriya sərdaluwwa, aday iken huraf a re. 18 Anga nan kutok, pak sləmay. Nen apan ni jak həna: Sukom gura mə banay a tə uko awan, à alay uno wa, aday ki njad zlıle dıdek a acəkan. Sukom zana herre ata à alay uno a wa, aday ki pak pi zek. Ata waray i gak sabay. Sukom way sə ide pi nen wa, aday ata ki tudé ĩ ide inde, aday ki i canan ide lele kutok.

19 «Nen nə pəlak anan dowan a nà, nə gafan 'am pə way ahay aday nə kəta anan re. Matanan, sumor a nà, kə gəsle anan ta 'am uno itəbay, yam pə ines anak ahay adəka! 20 Pak sləmay lele, nen mə tavay a həna pa 'am su doh, ni ngamay uho. Dowan kə slənek 'am uno uho, aday kə tə6ak uno ayak wa nà, ni zla ù doh àga winen, mi i pa đaf maya awan.

21 «Do sə mbasay pə way sə daliyugo ahay nà, ni varan atan cəved sa nay ahay aday mi i njahay tu do ataya pa man sə njahay sə bahay uno. Kawa nen a dukwen, nə mbasak pə way ataya re, həna mə njahak tə Bəbay uno pa man sə njahay sə bahay anahan ata awan.

22 «Natiya, do aday sləmay inde apan nà, à sləne 'am ana Apasay Cəncan a sa jan anà egliz ahay ata awan.»

4

Ahəran nga anà Mbərom à mburom

1 Pə də6a anahan a wa, na ca ide à mburom, nə canan anà 'am su doh mə tə6a awan. Nə sləne dundo a dowan a su jo 'am kurre ata, a ndar kawa məzləzlilen ata awan. U jo nà: «Hayak à mburom à man a anan aday ni đakak anan way a sa naa tərə ataya awan.»

2 A alay ata cəna, Apasay Cəncan a a nay ahay upo. Nə canan anà man sə njahay sə bahay à mburom, dowan a inde winen mə njahay a apan. 3 Dowan ata nà, ide anahan a wuted kawa kon mə rə6a aya ata awan, a ca zeziye, aday dəzdəz a re. Awan a kawa kulay a van nga anà man sə njahay anahan ata awan, kulay ata dukwen a dav nə kawa kon ataya re.

4 Man sə njahay maza aya inde kwa kuro cew nga anahan a fudo à man ata re. Ta van nga anà man sə njahay sə bahay ata awan. Məcəd ahay inde, tinen kwa kuro cew nga fudo mə njahay aya apan. Tinen tə zana aya pi zek nə kwedekkwedek, aday jugo sə bahay ahay inde patan mə ndakay aya sə gura. 5 Cəreəd, Mbərom a wuted, tanday a dac apan hohum hohum pa 'am sə man sə njahay sə bahay ata wa. Lalam ahay inde à man ata cuw6e, tinen apan ti dav à man ata lele. Lalam a cuw6e ataya dukwen, tinen nà, apasay ahay cuw6e sa ga mer su way ana Mbərom. 6 Awan a inde kawa dəlov sə malam, ide a slar wa nà, ngal ngal kawa malam mə banay awan. Awan ata dukwen pa 'am ana man sə njahay sə bahay ata awan.

Awan aya inde fudo, ta van nga anà man sə njahay ata tew. Awan ataya nà, tinen tə sifa aya awan, aday zek a tinen a dukwen cərkəzlkəzł ide a đəkdek, ta sa 'am aday ta sə də6a a təke re. 7 Awan a mama'am a nà, a ga minje tə ziyel.

Way mæ slala cew a nê a ga minje ta wan sa sla. Way mæ slala maakan a kêma, idé anahan nâ, kawa idé su dō. Aday way mæ slala fudō kutok nâ, winen kawa zlêba winen apan i fatay. ⁸ Awan ataya fok aday nâ, bērgaslay ahay inde patan nê mbērka mbērka. Zek a tinen aya dukwen cêrkæzlkazl idé a dækdek, pê day sê bērgaslay ahay fok re. Awan ataya tinen apan ti ga ara mæn̄jêna sê mbêsak, luvon tê ipec fok. Ta wa: «Cæncan a nâ, Mbêrom a taayak! Cæncan a nâ, Mbêrom a taayak!

Iken Mbêrom, kê zalay way ahay fok,
iken a pa nga awan.
Iken inde kwa hêna kabay,
iken inde hêna,
aday azana pa 'am dukwen,
iken a re.»

⁹ Awan fudō ataya ta ga nâ, ara sê zambad anan Mbêrom awan. Tê hêran nga, tê ngræn anâ Mbêrom, dōwan a mæn̄jahay a pa man sê njahay sê bahay ata awan, anga winen inde tê sifa pa sê viyviya awan. ¹⁰ A alay a tinen apan ti hêran nga ata nâ, mæced ahay kwa kuro cew nga fudō ataya, tinen apan ti dukwe gærmec pa 'am ana Mbêrom mæn̄jahay a pa man sê njahay sê bahay ata awan, aday winen tê sifa dukwen pa sê viyviya awan. Ata ti cêlukwan jugo à nga wa ti daf anan pê cakay sa man sê njahay sê bahay ata awan, ti hêran nga matanan, ta wa:

¹¹ «Bahay a manay Mbêrom,
mazla6 tê mægala inde apak.
Lele nâ, dō ahay tê dæfak apan, tê hêrak nga,
anga sê ndakay way ahay fok nâ, iken.
Kê ndakay atan dukwen,
anga a zlak à nga,
aday tâ ga inde.»

5

Saa tæba anan derewel mæ tapay a nâ, wan sê tæman

¹ Aday nê canan anâ derewel a inde à alay puway ana dōwan a mæn̄jahay a pa man sê njahay ata awan. Derewel ata dukwen mæ vinde a nâ, day cew maya awan. Derewel ata mæ faday a asa, aday ma ga mætêtok a à man ahay cuwbe lele, aday à saa tæba bæse bay.

² Natiya awan, nê canan à maslay a Mbêrom, aday nê slâne winen apan i ja tê mægalak a, a wa: «Dowan a saa mba apan sê kwahak anan mætêtok a anan aday i pêsak anan derewel a anan nê wayaw?» ³ Êna dōwan ibay, kwa à wulen su dō ma mac aya awan, kwa à man wura, kwa à mburom dukwen, dōwan inde saa mba apan sê kwahak anan mætêtok ata, aday saa ca idé à derewel ata inde nâ, ibay. ⁴ Na ma nga pê ayam cædœk cædœk, anga dōwan inde tæde i kwahak anan mætêtok aday i ca idé à derewel ata inde nâ, ibay.

⁵ Mæced ahay kwa kuro cew nga fudō ataya, kêrtæk a tinen a, u jo a wa: «Kâ yam bay. Ca idé, dōwan inde tê ngaman “Ziyel”, winen zahav ana Yahuda, slala ana bahay Dawuda. Winen nâ, dō sê mbasay pê way ahay fok. I mba apan sê kwahak anan mætêtok a cuwbe ataya aday sê tæba anan derewel ata awan.»

⁶ Cæna, nê canan anâ wan sê tæman a inde, winen mæ tavay a pê cakay sa man sê njahay sê bahay ata awan. Mæced ahay tatê awan a fudō ataya ta van nga tew. Wan sê tæman ata nâ, winen abay ma vad awan. Winen tê lækam aya cuwbe pa nga. Idé ahay inde cuwbe pa nga anahan re. Idé ataya cuwbe nâ, tinen apasay a Mbêrom ahay cuwbe sa taa slan atan kwa aha pê daliyugo ataya awan.

⁷ Wan sê tæman ata a zla à man ana dōwan a mæn̄jahay a pa man sê njahay sê bahay ata awan, a tæma anan derewel ata à alay puway anahan wa.

⁸ A tēma anan dērewel ata cēna, awan a fudō ataya tē maced a kwa kuro cew nga fudō ataya tē dukwen gērmec ù vo anà wan sē tēman ata awan. Tinen tē gēnḡaval aya fok à alay inde, aday tē tasa sē gura aya re. Tasa ataya nà, ma rah aya tē lēluway. Lēluway ataya nà, amboh su dō ana Yesu ahay sa taa ga ataya awan.

⁹ Dō ataya ta ga ara wiya awan, ta wa:

«Iken ka slak sē tēma anan dērewel, ka slak sē kwahak anan mētətok aya re.

Anga iken a aday nà, tē vōḡak iken, kē mēcak.

Kē tēmak anan dō ahay bayak a tē mez anak ata awan.

Kē bēmbaḡak dō ahay anà Mbērom, à wulen sē zahav ahay wa fok, à wulen sa 'am ahay wa fok, pē slala, pē slala fok, aday pu kon, pu kon fok re.

¹⁰ Tē tērak dō anahan ahay à bahay anahan inde, aday tinen dō sa gan mer su way anà Mbērom ù doh sē mazlaḡ anahan, aday ti ga bahay pē daliyugo fok.»

¹¹ Pē dēḡa anahan a wa cēna, nē canan anà maslay ana Mbērom ahay, tinen bayak a ti baslay zek bay. Tinen ma van nga awan, anà man sē njahay sē bahay ata awan, anà awan a fudō ataya pē kērtēk a tē maced a kwa kuro cew nga fudō ataya awan. Nē slēne tinen apan ti ga ara. ¹² Ta ga ara ata nà, tē mēgalak awan, ta wa:

«Wan sē tēman a ma vad ata nà, kà slak, aday ḡi hēran nga, ḡi dēfan apan, anga mēgala anahan inde, zlile anahan inde, asan way anahan inde re, gēdan anahan a dukwen a ndav bay, winen tē mazlaḡ awan.»

¹³ Natiya nē slēne asa, way ahay fok, à mburom, pē daliyugo, à bēlay

ahay inde, aday à man su dō ma mac aya, tinen apan ti ga ara, ta wa: «Hēruko anan nga anà dōwan a mē njahay a pa man sē njahay sē bahay ata awan,

aday anà wan sē tēman re, dēfuko atan apan.

Mēgala tē mazlaḡ ahay fok ta nay ahay à tinen a wa.

Zambadūko atan pa sē viyviya awan.»

¹⁴ Awan a fudō ataya tē mbēḡa apan, ta wa: «Amen!» Mēced ataya ta ma nga sē dukwen gērmec ù vo anà wan sē tēman tu dō a mē njahay a pa man sē njahay sē bahay ata awan, tē hēran atan nga.

6

A kwahak anan mētətok ahay

¹ Cēna, nē canan anà wan sē tēman, a tēma anan dērewel a mē tapay a tē mētətok man cuwḡe ata, a kwahak anan mētətok a kērtēk awan. Ata, nē slēne awan a à wulen sē awan a fudō ataya, a ja 'am, a ndar kawa Mbērom a dac ike, a wa: «Hayak!» ² Kagasl, pēles kwedēkkwedēk a a zlēray ahay bok. Dōwan a inde pē pēles ata awan, linge inde à alay anahan, aday winen a dukwen tē tuwḡēk anan jugo sē bahay à nga inde. Kē mbasak pē dō manide ahay, aday kà zlak saa ga vēram aday i mbasay patan asa re.

³ Aday wan sē tēman a kwahak anan mētətok mē slala cew awan. Cēna, nē slēne awan a mē slala cew ata, a wa: «Hayak!» ⁴ Pēles maza awan, a ca dēzdaz, a zlēray ahay bok. Tē varan anà dōwan a mē njahay a pē pēles ata nà, maslalam mēduwen awan. Tē varak anan cēved sa njak anan dō sē daliyugo ahay pi zek, aday tā ga vēram, tā jaf zek ahay, mēsinde sēngaf sēngaf.

⁵ Aday wan sē tēman a kwahak anan mētətok mē slala maakan awan. Cēna, nē slēne awan a mē slala maakan ata, a wa: «Hayak!» Kagasl, pēles zēnzen a tērew tērew

a zleray ahay bok. Agwada sê lavay way inde à alay anà dōwan pə pəles ata awan. ⁶ Nə sləne dungo a kawa su dō, a ndəray ahay à wulen sê awan a fudō ataya wa, a wa: «May pə daliyugo! Dala si mer su way hway cəna, i sukom nà, ndaw agwada kərtektəkke. Kak ndaw gadam nà, agwada maakan. Əna mbasak anan atə mahay tə amar tã ga inde tuwwa.»

⁷ Aday wan sê təman a kwahak anan mətətək mə slala fudō ata cəna, nə sləne awan a mə slala fudō ata a wa: «Hayak!» ⁸ Pəles a inde kəfatata. Dōwan a pə pəles ata, tə ngaman Amac, aday Məke a pərahan azar. Tə njadak cəved pa man sê daliyugo ahay fudō fok, sê gəba wa day kərtek a, aday dō ahay tã mac ta may, tə məgara, tə vəram à man ata awan, aday way sê kibe ahay dukwen tã rac atan re.

⁹ Aday wan sê təman a kwahak anan mətətək mə slala dara awan. Nə canan anà sifa su dō ma vad aya anga tə wazay 'am a Mbərom, tinen mə njahay aya ù vo sa man sê varan way anà Mbərom ata awan. Ta vad atan anga tə təmahak 'am a Mbərom, aday tə dakak anan kawa ana Yesu sa jan atan ata awan.

¹⁰ Dō a ataya ta ja tə məgalak a, ta wa: «Bahay a manay Mbərom, iken nə məduwen awan, iken dō cəncan awan, aday dō difek awan. Dō sê daliyugo ahay tə vədak manay. Ki i gan atan sariya nə siwa kəla anaw?»

¹¹ Kagasl, ta pak patan zana kwedekkwedek aya fok, ta jan atan: «Ben apan mənəcək asa, tã vad apan mərək a kwanay sa gan mer su way à Mbərom ataya kawa tinen sa vad kwanay ataya re asa aday. Ta sak a vad apan dō ahay aday kə dəzlek kawa ana Mbərom sa gan may ata nà, i i gan atan sariya kutok.»

¹² Aday nə canan anà wan sê təman ata, a kwahak anan mətətək a mə slala mbərka ata awan.

Daliyugo fok a 6al kəzlek kəzlek. Pac dukwen a dav sabay, a ca zənzen kawa kupon. Ata kiya nà, a ca ngəlazaza kawa mez. ¹³ Pərtətəzltazla mawuzlawazl ahay mə guce aya à məndak, kawa wan sê rəve ma nah a bay a, mad sê gucey anan ahay i sé wa ata awan. ¹⁴ Mburom fok inde sabay, a fadáy zek kawa sê fadáy biket ata awan. Bəzlom pi zek tə culok ahay à a'am inde ataya, tinen inde à man a tinen ahay inde sabay re.

¹⁵ Dō ahay pə daliyugo fok ta dər zek. Ta dər zek à slalak sə bəzlom ahay inde, à lar ahay inde. Sa dər zek a nà, bahay ahay, wan bahay ahay, bahay sə suje ahay, dō sə zlile ahay, dō məduwen aya sə daliyugo a anaya awan, bile ahay aday dō azar aya fok re. ¹⁶ Tə ngaman anà bəzlom ahay, aday ta wa: «Mbəzlen ahay pumo, dərən manay pa man sə idə a dōwan a mə njahay a pa man sə njahay sə bahay ata wa. Dərən manay pa wan sə təman wa re, anga winen tə mivel a tə manay. ¹⁷ Anga mivel a tinen ata kə dəzlek ahay. Waya saa mba apan sə səmen à luvon ata anaw?»

7

Do sə Isəra'ila ahay 144,000

¹ Pə dəba anahan a wa, nə canan anà maslay a Mbərom ahay fudō, tinen mə tavay aya pə bərgaslay a Mbərom ahay fudō fok ite. Ta gan nga anà mad sa day ahay fudō fok lele, anga aday mad à saa laman anà a'am bay, anà daliyugo bay, aday à saa laman anà dədazl si sé ahay bay re.

² Nə canan anà maslay a Mbərom a hinen inde a may ahay à dəlon wa. Way sa ga vivay a Mbərom bahay sə sifa pə dō ahay, inde à alay anahan. A ngaman tə məgalak a anà maslay ataya fudō awan, anga Mbərom a varan atan məgala sa nes anan dədala tə a'am nà, anà tinen awan. ³ A jan atan, a wa: «Kə

nəsen anan dədala, a'am tə dədazl
si sé ahay fan bay. Guko vivay ana
Mbərom pi jœr ana dō si mer su
way anahan ahay aday.»

⁴⁻⁸ Tu jo abaslay su dō ataya ma
ga vivay aya awan, tinen mbulo
səkat tə kwa kuro fudō nga fudō
(144,000), tinen à wulen sə zahav
sə Isəra'ila ahay wa kuro nga cew
fok. Kawa sa ja nà, pə zahav fok
mbulo kuro nga cew. Zahav ataya
nà, zahav ana Yahuda, ana Ruben,
ana Gada, ana Aser, ana Neftalim,
ana Manasa, ana Simiyon, ana
Lewi, ana Isakar, ana Jabulon, ana
Yusufu aday ana Benyamin.

Man su dō su kon azar aya awan

⁹ Pə də6a anahan a wa nà, nə
canan anà man su dō, a baslay zek
bay. Ta nay ahay kwa à wulen sə
zahav ahay wa fok, aday pə slala
pə slala, pu kon pu kon, aday 'am
ahay fok inde. Tinen a fok mə
tavay aya pa 'am ana man sə nja-
hay ana bahay aday pa 'am ana
wan sə təman. Tinen a fok ma pak
zana aya pi zek kwedekkwedek aya
awan, aday daslam sə tə6a ahay à
alay inde sə həran anan nga anà
Mbərom. ¹⁰ Ta ja 'am tə məgalak
awan, ta wa:

«Da tam nà, tə alay ana Mbərom a
mənuko
winen mə njahay a pa man sə
njahay anahan,
aday tə alay ana wan sə təman
re.»

¹¹ Maslay a Mbərom ahay fok,
tinen mə tavay aya awan, aday ta
van nga anà man sə njahay sə ba-
hay, pi zek tə məced ahay pə kərtek
a tə awan a tə sifa aya fudō ata
awan. Tə dukwen gərmec ù vo anà
man sə njahay sə bahay, aday tə
həran nga anà Mbərom ¹² ta sa ja
asa:

«Amen!

Mbərom a mənuko nà,
mazla6 inde apan,
məgala anahan inde,

winen kəlire* awan,
gədan inde apan,
inde apan pa sə viyviya awan.

Həruko anan nga,
guko anan suse,
dəfuko anan apan,
sə coy awan.

Amen!»

¹³ Dəwan a à wulen su dō məced
ataya kərtek a, a cəce puno wa, a
wa: «Həna anan, ma pak zana aya
kwedekkwedek a anaya nà, maya
ite anaw? Ta nay ahay awanaw?»

¹⁴ Nə mbədahan apan, na wa: «Sa
san nə iken awan! Bina nen na san
atan bay.»

U jo asa, a wa: «Do anaya nà, ta
gak anan ngatay anà way ahay fok,
tə səmak anan anà dəce məduwen
ata awan. Tə banak anan zana
a tinen ahay i mez ana wan sə
təman inde, anga aday à dav herre.

¹⁵ Anga nan kutok:

Ta njad sə tavay pac pac pa 'am ana
man sə njahay a Mbərom.

Ta gan mer su way à Mbərom ù doh
sə mazla6 anahan awan.

Mbərom, dəwan a mə njahay a pə
man sə njahay ata i i gan
atan nga tə mazla6 anahan.

¹⁶ May tə jom i gan atan kula sabay.
Pac i kwadāh atan sabay,
way saa han patan uko nà,
inde sabay.

¹⁷ Anga wan sə təman a pə cakay
ana man sə njahay sə bahay
ata, i gan atan nga,
i lagay atan pə kurok sə a'am sa
var sifa ata awan.

Mbərom i təkadan atan anan ide
sə ayam a tinen ahay pə ide
wa.»

8

*Akwahak mətətok a mədakwidok
a ata awan*

¹ Wan sə təman a ma pə dərewel
ata awan. A kwahak anan mətətok
a mədakwidok a mə slala cuw6e ata
cəna, dəwan kà jak 'am à mburom
sabay tətəmtemme, i ga way sə
minit kwa kuro maakan.

* 7:12 Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

² Pê dêba a wa nâ, nê canan anâ maslay a Mbêrom ahay cuwê sa taa tavay pa 'am ana Mbêrom ataya awan, aday tê varak atan mæzlæzlilen à alay inde fok a tinen a re.

³ Maslay a Mbêrom hinen inde kêrtek a nay, a tavay pa man sê varan way anâ Mbêrom ata awan, aday tasa sa vak lèluway ahay à alay inde, tasa ata nâ, sê gura. Tê varak anan lèluway ahay bayak a aday i vak anan pè ruwec sê gura ata anga Mbêrom, aday ruwec ata ðukwen winen pa 'am ana man sê njahay sê bahay. Winen apan i vak anan lèluway ataya cêna, ata a zêga anan amboh su ðo a Yesu ahay sa ga pè daliyugo ata awan.

⁴ Natiya kutok, jinjek sê lèluway ata, pi zek tê amboh su ðo a Yesu ataya, a slabak pa 'am a Mbêrom, à alay ana maslay a Mbêrom ata wa.

⁵ Maslay a Mbêrom ata a gêba tasa sê gura ata, a rah anan ta slan sê uko sê ruwec ata awan, a pèkak anan ayak pè daliyugo. Mbêrom a wuted, a dac nguzlec, aday a gungwal. Daliyugo a fok a bal kèzlek kèzlek.

Mæzlæzlilen ma fa aya fudo

⁶ Natiya maslay a Mbêrom a cuwê ataya tê lavay zek sa fa anan mæzlæzlilen a tinen ahay.

⁷ Aday maslay a Mbêrom mama'am ata a fa anan mbala anahan. Lanja, uko, mez, tê japay fok kêrtek, aday a pèkay ahay pè daliyugo. Daliyugo ite a gæzla zek maakan, aday day kêrtek a, a vak tê dædazl su way aya tæke. Gujed ahay fok tê vakak re.

⁸ Natiya, maslay a Mbêrom mæ slala cew ata a fa anan mæzlæzlilen anahan ite. Awan a inde mæduwen a kawa bæzlom winen apan i ban, ta lar anan à a'am inde tæzlev. A'am ata a gæzla zek maakan, aday day kêrtek a tæra fok kawa mez.

⁹ Way sê a'am ahay fok, kêrtek pè maakan a nê kè mæcak, aday kwalalan ahay ðukwen, tê nêsek matanan re.

¹⁰ Natiya asa, maslay a Mbêrom mæ slala maakan a ata a fa anan mæzlæzlilen anahan ite. Mawuzlawazl a inde mæduwen a, a slahay à mburom wa. Winen apan i ban kawa miresl sê uko. A slahay cêna, a nes anan zlinder ahay kêrtek pè maakan aday tê kurok aya tæke.

¹¹ Tê ngaman anâ mawuzlawazl ata nâ, Mæduwek. A'am sê zlinder ahay fok tê gæzla maakan, aday Mæduwek ata a tæra anan a'am sa day mæ slala maakan ata særekeke. Do ahay bayak a tê mæcak anga sa sa a'am a særekeke ata awan.

¹² Maslay a Mbêrom mæ slala fudo ata a fa anan mæzlæzlilen anahan ite. A fa anan cêna, tê dæcan anâ way ahay fok à mburom. Pac a gæzla maakan, kiya matana awan, aday mawuzlawazl ahay kêrtek pè maakan fok kè mbacak à alay kêrtek a wa mbætœk, ta dav sabay. Luvon tê ipec a tæke a gæzla zek maakan re. Day sê ipec kêrtek a pè maakan, day sê luvon kêrtek a pè maakan nâ, awan kè dævak uda sabay.

¹³ Kagasl, nê canan anâ zlêba mæduwen a winen apan i fatay à mburom. Nê slâne winen apan i ja tê mægalak awan, a wa: «Wawayah! Wawayah! Dæce pu ðo sê daliyugo ahay! Anga maslay a Mbêrom ahay inde maakan ti fa mæzlæzlilen a tinen ahay mba. Ta sak a fa atan cêna, dæce ahay ti nay ahay bayak awan.»

9

Mæzlæzlilen ma fa mæ slala dæra awan

¹ Cêna, maslay a Mbêrom mæ slala dæra ata a fa anan mæzlæzlilen anahan. Nê canan anâ mawuzlawazl a inde mæ slahay à mburom wa, à mændak. Tê varan anan lakile sê tæba anan bælèlen sê mæke sê mærdæ ata awan.

² A tæba anan do'a cêna, jinjek a zlêray wa dul dul kawa jinjek sê uko sa tak way. Jinjek ata a kêrtan pè idê anâ

pac kustehtehhe, aday idé zənnen a ga takəɗimbom.

³ Jaray a zləray à jinjek ata wa pə daliyugo fok. Mbərom kə varak atan məgala sa nda do ahay kawa rəje. ⁴ Kə varak atan cəved sa gan awan anə daslam ahay bay, t̄a saa laman anə gujed bay, aday kwa dədom təkede t̄a laman bay re. T̄a nda n̄a, do ma ga vivay ana Mbərom a pi jœr itəbay ataya awan. ⁵ Tə njadək cəved sa mac anan do ataya bay re, əna ti ga d̄e ce kiya d̄ara cəna coy. D̄e ce ata d̄ukwen, a han kawa ahan sə rəje sa nda do aday a gan atan ata awan. ⁶ A kiya d̄ara ata inde ite n̄a, do ahay ti gan may anə amac, aday ti njad bay. Ti pəlay amac pi zek, əna cəved sa mac inde sabay.

⁷ Jaray ataya n̄a, ta ga minje tə pələs sə vərəm ahay. Jugo sə bahay ahay inde patan à nga inde, ma han aya n̄a tə gura. Nga a tinen aya d̄ukwen kawa nga sə do ahay. ⁸ Sibœk a tinen aya n̄a kawa sibœk sə uwar ahay, aday slan a tinen aya kutok n̄a, kawa slan sə ziyel ahay ite. ⁹ Dəginəgine a tinen ahay ma b̄an aya kawa tə palalam sə rəslom. Bərgaslay a tinen awan, a ndar n̄a kawa muta sə pələs ahay bayak a, tinen apan ti haw à man sə vərəm ata awan. ¹⁰ Guter patan kawa ana rəje nduwrenren, aday ta nda do n̄a, tə winen a re. Sə varan atan məgala sa gan way anə do ahay kiya d̄ara ata d̄ukwen, guter ataya awan. ¹¹ Bahay a tinen a n̄a, maslay a sa ba pə məke sə mərda ata awan. Tə ngaman ta 'am sə Yahuda ahay n̄a, Abadon, aday ta 'am sə Gərek ite, Apolijon. Sləmay ataya a nan sa ja n̄a: «Do sə lize way.»

¹² Natiya, d̄e ce mama'am a kə ndəvak. Əna d̄e ce maza aya inde cew asa re.

Məzləzlilen ma fa mə slala mbərka awan

¹³ Kutok, maslay a Mbərom mə slala mbərka ata a fa anan məzləzlilen anahan ite. Nə sləne 'am a ndəray ahay kwa à ləkam ahay fud̄o pə ruwec sə gura ata wa, winen pa 'am a Mbərom ata awan. ¹⁴ 'Am a sə ndəray ahay ata a jan anə maslay a Mbərom a sa fa məzləzlilen a mə slala mbərka ata, a wa: «Pəsak anan maslay a Mbərom aya fud̄o, ma b̄an aya pa 'am zlinder sə ngaman Efəratis ata awan.»

¹⁵ Tə pəsak atan cəna, ta vad do ahay, kərtek pə maakan fok kə məcak. Anga Mbərom a lavay anan zek tə tinen sa ga mer su way ata à alay a anan, pə luvon a anan, pə kiya a anan, aday pə ava a anan re.

¹⁶ Cəna, nə canan anə suje ma j̄an a pə pələs ataya, tinen bayak awan. Tu jo abaslay a tinen awan, tinen miliyon səkat cew (200,000,000).

¹⁷ I cœn sə zúʔəy uno ata, nə canan n̄a, natiya. Pələs ahay tu do a ma j̄an aya apan, tinen tə zana sə vərəm aya pi zek d̄əzd̄əz kawa slan sə uko, aday mbamburom kawa a'am sə d̄əlov ahay, aday kawa azay sa wan re. Nga sə pələs ataya kawa nga sə ziyel ahay. Jinjek a pi zek tə uko, tatə mətətək sə uko ta nay à 'am a tinen ahay wa. ¹⁸ D̄e ce a maakan a sə zləray à 'am sə pələs ataya wa n̄a, ta vad do kərtek pə maakan fok. ¹⁹ Natiya awan, məgala ana pələs ataya sa gan way lelibay a anə do ahay, a nay n̄a, à 'am a tinen aya wa. Guter a tinen aya d̄ukwen ta gan way anə do ahay re, anga guter aya kawa d̄ədew ahay, nga ahay inde patan.

²⁰ Do aday tə məcak anan tə d̄e ce ataya itəbay ata n̄a, ta ngam sə mbəsak sə hərən nga anə setene ahay bay, ta ngam sə mbəsak pəra a tinen a sə ndakay ataya bay re. Tə ndakay pəra a tinen aya n̄a, tə gura, tə dala, tə ndəfəre, tu kon aday tə d̄ədom re. Way a mə ndakay ataya n̄a, tə canan idé bay, tə sləne sləmay

bay, aday ta zla bay re. Əna a nan atan sê pərahan azar sê həran nga hwiya. ²¹ Do ataya nà, tə mbəsakak sa ga ines ahay bay, tinen apan ti vad do hwiya, tinen apan ti ga madan a tinen ahay, tinen apan ti dah uho, tinen apan ti kəra way ahay hwiya re.

10

Maslay a Mbərom tə derewel cədəw awan, à alay inde

¹ Pə dəba anahan wa, nə canan anà maslay a Mbərom hinen məgala a re, winen apan i dazay ahay à mburom wa. Zana anahan pi zek nà, matapasl, aday winen mə tuwedŋ nga nə tə kulay. Ide anahan a dav kawa pac sê ipec. Saray anahan ahay ta ca kawa miresl sê uko. ² Derewel cədəw a inde à alay anahan, mə təba awan. A ngazlay saray sê alay puway pa nga sê a'am, saray sê alay gula nà, pə yugo uho. ³ A zlah tə məgalak a kawa ziyel sa yam. Cəna, nə sləne Mbərom a dac tanday tanday saray cuw6e sê mbədəhan apan.

⁴ Adac a Mbərom a cuw6e ataya a ndav nà, abay u no sê vinde anan way a nen sê sləne ata awan, əna nə sləne duno a ndəray ahay à mburom wa asa, u jo: «Kə vinde anan 'am ana Mbərom sa dac cuw6e ataya bay, anga aday dowan à san 'am ataya bay.»

⁵ Maslay a Mbərom a mə ngazlay saray a kərtek pa nga sê a'am, kərtek pə yugo ata, a ka alay à mburom, ⁶ a mbađay dərزالah tə sləmay a Mbərom, a wa: «Mbərom winen inde tə sifa pa sê viyviya awan, winen do sê ndakay atə mburom tə daliyugo tə bəlay. A ndakay mburom tə awan anahan aya təkə, daliyugo dukwen tə awan a anahan aya təkə, aday bəlay tə awan anahan aya təkə ite re. Way a saa təra ata nà, winen apan i təra həna bəse kutok. ⁷ Azanan,

maslay a Mbərom mə slala cuw6e ata kə fak anan məzləzlilen anahan nà, Mbərom i ndav anan wa way anahan mi đer ata awan, kawa anahan sa jan panan wa anà do maja'am anahan ahay kwakwa ata awan.»

⁸ Duno ana dowan nen sê sləne 'am anahan ata u jo ahay à mburom wa, a wa: «Zla, kə saa təma anan đerewel a mə təba ata à alay ana maslay a Mbərom a mə ngazlay saray a pa nga sê a'am aday pə yugo ata wa.»

⁹ Natiya na zla à man ana maslay a Mbərom ata awan, na jan: «Vuro anan đerewel a cədəw a anan.»

U jo nà: «Təma anan, rac anan. I gumak à 'am inde nà, kawa umam, əna ka sak a sədak anan cəna, i gak sərekeke.»

¹⁰ Nə təma anan đerewel ata à alay anahan wa, na rac anan. A 'am inde nà, u gom kawa umam acəkan wanahan. Nə sədak anan gədek cəna, u go sərekeke.

¹¹ Asa tu jo nà: «Zla, kə sa ma anan 'am a Mbərom sa ja pə zahav ahay, pu kon ahay, pə slala sa 'am ahay, pə bahay su kon ataya asa.»

11

Do sə đakay anan 'am a Mbərom ahay cew

¹ Natiya, tə vuro gusuko à alay inde kawa sukol sê lavay way. Tu jo nà: «Slabak, zla, kə saa lavay anan doh sê mazla6 a Mbərom, lavay anan man sê varan way anà Mbərom, baslay anan do ahay aday tinen apan ti həran nga anà Mbərom ataya awan. ² Əna kə saa lavay anan gala sê uho ata itəbay, anga Mbərom a kə varak anan anan man ata anà do a azar aya mbala anahan ahay bay ataya awan. Do ataya ti i nğarasl anan wulen su doh à kiya kwa kuro fuđo nga anahan a cew inde, kawa sa ja nà, luvon mbulo tə səkət cew tə kwa kuro mbərka (1 260). ³ A alay ata nà, ni i slənak ayak do sê

dakay anan 'am uno ahay cew. Ti man anan 'am uno anà dō ahay à luvon a mbulo tə səkət cew tə kwa kuro mbərka (1 260) ataya inde, ti pak pi zek dukwen zana sa zla à məsinde.»

⁴Do ataya cew a nà, mə tavay aya pa 'am ana Mbərom, winen Bahay a pə daliyugo ata awan. Do ataya nà, tinen dədazl si sé ahay cew sə ngaman *ulivet* ataya awan.* Aday tinen lalam ahay cew re. ⁵Dowan kə pəlak sa gan atan awan a cəna, uko a nay ahay à 'am a tinen wa, a vad'anan dōwan ata awan. Natiya, dō sa gan may sa nan atan idé ahay, ti mac nà, matana awan. ⁶A alay a tinen apan ti ma 'am a Mbərom ata nà, məgala a tinen inde sə gafan 'am anà iven, aday à ga bay. Məgala a tinen inde sə təra anan a'am mez a re. Aday məgala a tinen inde sa pak məgara pu dō sə daliyugo ahay cara cara, kawa sa zlan atan à nga ata awan.

⁷Ta sak a ndav anan ama 'am a tinen ata nà, zizək a inde, i nay ahay à məkə sə mərda wa re. Zizək ata i vad' zek tu dō a cew ataya awan. I mbasay patan, i nja atan, ti mac. ⁸Məsinde a tinen aya ti njahay hwiya pə cəved sə wulen su doh a məduwen ata awan. Tə ngaman à wulen su doh ata nà, Sodoma, kabay Misra, kawa sa ja bine maw nà, ta ga ines ataya kərtek awan. Tə daray anan bahay a tinen pə dədom mə zləngad' a nà, à man ata re. ⁹Do ahay ti nay sa ca pə məsinde ataya nà, à wulen sə zahav ahay wa fok, à wulen sə slala ahay wa fok, à wulen sa 'am ahay wa fok, aday pu kon ahay wa fok re. Anga nan, tə varak anan cəved' anà dōwan sa la atan bay luvon maakan tə njamde ahay apan kuro nga anahan cew. ¹⁰Do sə daliyugo ahay fok ti taslay mível anga amac su dō a cew ataya awan. Ti ga azar uko sa vad' dō ataya awan, ti varan magwagway i

zek ahay, anga dō a Mbərom ataya cew a nà, tə pəkək məgara pu dō sə daliyugo ahay, à alay a tinen apan ti ma anan 'am ana Mbərom ata awan.

¹¹Natiya awan, luvon a maakan ataya tə ler aya kuro nga anahan cew ataya ta ndav cəna, Mbərom a vəzle patan apasay sə sifa anahan, tə slabak way a tinen, tinen tə sifa aya awan. Man su dō a sa zlak ayak sa cay ahay patan ataya, ta ma nga pə ajəjar anga zlawan. ¹²Do a cew ataya tə sləne dundo a jan atan ahay 'am tə məgalak a kwa à mburom wa, a wa: «Jənen ahay à man a anan!» Ta ján way a tinen deceb' à mburom à matapasl inde pə idé su dō a sa nan atan idé ataya fok. ¹³A alay ata cəna, daliyugo a 6al kəzlek kəzlek. A wulen su doh ata fok, pu doh ahay kuro nà, kərtek a kə mbazlak. Anga nan re, dō ahay mbulo cuw6e (7,000) fok tə məkək. Do a mə mbəsak a tə məkək itəbay ataya dukwen, tə jəjarak bayak awan. Aday tə həran nga anà Mbərom sə bagəbaga mburom.

¹⁴Natiya kutok, dəcə mə slala cew ata kə ndəvak coy, hinen mə slala maakan a, winen apan i nay bəse coy re.

Masley a Mbərom a fa anan məzləzlilen mə slala cuw6e awan

¹⁵Pə də6a anahan a wa cəna, maslay a Mbərom mə slala cuw6e awan, a fa anan məzləzlilen anahan ite. Nə sləne dundo ahay məduwen aya tə gungwal à mburom, aday ta wa:

«Həna Bahay a mənuko Mbərom tə Almasihu anahan,
ti ga bahay pə daliyugo kutok.
Mbərom i ga bahay kətanən hwiya
pa sə viyviya awan.»

¹⁶'Am ataya ta ndav cəna, məcəd ahay kwa kuro cew nga anahan a fudō, mə njahay aya pa 'am ana Mbərom ataya, tə dukwen gərmec ù vo, tə həran nga. ¹⁷Ta wa:

* 11:4 Ca pə deftere Jekariya 4.1-14.

«Bahay a manay Mbərom, Ba
Məgala,
iken inde nə kwakwa,
həna dukwen iken a re.
Mə ngərak, anga iken apan ki ga
bahay pə daliyugo
aday ki lavan nga tə məgala
anak awan.

¹⁸ Ba dō su kon ahay ta gak mível,
əna alay a ma var a həna, iken
ki ga patan mível ite,
ki gan sariya anà dō ma mac
aya fok.

Alay a ki varan magwagway anà
dō maja'am anak ahay, anga
tinen ɓile anak ahay ata nà,
kə dəzlek.

Ki varan magwagway anà dō anak
ahay,
anà dō sə dəfak apan ataya fok,
kwa gwaslay ahay,
kwa dō məced aya awan.

Əna dō sa nes anan daliyugo ahay
ite nà,
ki lize atan wa kutok.»

¹⁹ Pə dəḡa sa 'am a tinen ata wa
cəna, məsudoh su doh sə mazlab
a Mbərom à mburom ata a təḡa
pangaya. Zəndok sə aban 'am a
Mbərom ata uda a cay ike. Cœrœd,
Mbərom a wuted, tanday a dac
apan hohum hohum, daliyugo a
ḡal, aday lanja a pəkay ahay səngef
səngef bayak awan.

12

Atə uwar tə zizœk a inde

¹ Cəna, nə canan anà awan a à
mburom, a ga masuwayan. Nə
canan anà dō uwar awan, zana
anahan pi zek nà, pac. A daf saray
anahan ite nà, pə kiya. Mazan-
galan anahan dukwen, sə mawu-
zlawazl ahay kuro nga anahan a
cew, winen kawa jugo sə bahay.

² Uwar ata nà, wan à kutov. Winen
apan i wahay bəse coy, kə dəlak
anan tə mindel, a han apan. Anga
nan, a zlah pi zek tə məgalak awan.

³ Nə canan anà awan a inde à
mburom asa. Zizœk a inde, winen
kawa ḡadam məduwen awan, a ca

dəzdəz. Nga ahay inde apan nə
cuwḡe, aday jugo sə bahay ahay
pa nga cuwḡe ataya re, ləkam
ahay kuro inde anan pa nga. ⁴ A
məne anan mawuzlawazl ahay à
mburom wa à məndak tə guter
anahan. Kərtek pə maakan fok kə
gucek ahay à mburom wa. Winen
a aday nà, a tavay pa 'am ana uwar
a winen apan i wahay ata, aday kə
sak a wahay a cəna, i ḡəḡa anan
wan a mə wahay ata awan, aday i
rac anan.

⁵ Natiya, uwar ata a wahay anan
wan anahan a nà, mungol awan,
aday i i tēra bahay tə məgala awan
pa nga su kon ahay fok. A wahay
anan cəna, tə ḡəḡa anan, ta haw
anan pa 'am ana Mbərom winen
mə njahay a pa man sə njahay sə
bahay anahan ata awan. ⁶ Zek ana
uwar a kutok nà, a haw, a man à
nga à man sa saf inde, à man ana
Mbərom a sə lavan anan zek aday
tā gan uda nga ata awan. I i njahay
à man ata nà, luvon mbulo tə səkət
cew tə kwa kuro mbərka (1 260).

⁷ Kagasl, vərəm a slabak à
mburom. Maslay a Mbərom inde
tə ngaman Mikayel, a ra maslay
anahan ahay fok, ta vad zek tə
zizœk ata aday tə maslay anahan
ahay cite re. ⁸ Əna Mikayel tu dō
anahan ahay tə mbasay patan,
tə rəzlak atan. Anga nan, man
sə njahay a zizœk ata tə maslay
anahan ahay nə inde à mburom
sabay. ⁹ Natiya, ta lar anan zizœk a
məduwen ata uho. Zizœk ata nà,
winen nə, dədew kwakwa awan
sa taa njəkan uda anà dō ahay
kwakwa pə daliyugo fok ata awan.
Tə ngaman bahay sə apasay lelibay
aya awan. Sləmay anahan dukwen
Fakalaw. Tə larak anan à məndak,
winen tə maslay anahan ahay fok.

¹⁰ Cəna, nə sləne 'am a ndəray
ahay kwa à mburom wa, a wa:

«Həna nà, Mbərom kə təmak nuko
kutok.

Kà kak anan məgala anahan.

Winen bahay awan.

Hœna đukwen, Almasihu anahan
kà kak anan mazlaḡ anahan.

Anga hœna,

đowan a sa taa ra 'am pœ mœrak
a mœnuko ahay

pœ cakay ana Mbœrom luvon tœ
ipeç ata nœ,

tœ larak anan ayak à mœndak.

11 Əna mœrak a mœnuko ahay tœ
mbasay apan nœ,
anga mez œna wan sœ tœman.

Tœ mbasay apan đukwen,
anga 'am a tinen sœ đakay anan
điđek ata awan.

Tœ tœmahak sa mac,
ta mak anan wa bay.

12 Kwanay a hœna à mburom ata
awan,
tislen mivel kutok.

Atœ dœdala tœ a'am kœma,
đœce anga kwanay kutok
wuna!

Anga Fakalaw kœ dazak ayak œga
kwanay,
aday đukwen winen tœ mivel
awan,
anga a san zle, a mbœsakan
alay a bayak a sabay.»

13 Zizœk ata a ca apan tœ larak
anan pœ daliyugo kœma, a ma nga sœ
kukwaran azar anœ uwar a sœ wa-
hay wan mungol ata awan. 14 Əna,
uwar ata nœ, tœ varan bœrgaslay sœ
zlœba mœduwen awan, aday œ fatay
way anahan à man sa saf à man
a Mbœrom sœ lavan anan zek aday
tœ gan uda nga ata awan. I i nja-
hay à man ata nœ, ava maakan tœ
rita.* Zizœk a kawa dœdew ata i
mba apan sœ dœzle apan alay à man
ata sabay.

15 Anga nan, dœdew ata a vœnihey
a'am à 'am wa kawa zelaka, aday
a'am œ hawan azar anœ uwar ata, œ
ra anan. 16 Aka aday maw? Dœdala
kœ mak anan zek anœ uwar ata
awan. Dœdala a ta cœđak, a sa anan
a'am a sa nay ahay à 'am anœ zizœk
wa ata fok.

17 Zizœk ata a canan à dœdala sa
san anan a'am ata nœ, a zœga anan
mivel anahan sa ga pœ uwar ata
asa. Anga nan, a ma pœ dœba saa ga
vœram tœ gwaslay sœ slala anahan
a mœ mbœsak ataya awan. Tinen
kœma, đœ sœ đœfan apan anœ 'am
a Mbœrom ahay, aday sœ tœma sœ
đakay anan lœbara sa 'am a Yesu
ataya awan.

18 Natiya, zizœk ata a zla
way anahan saa tavay pa 'am
mœgujeguje sœ bœlay.

13

*Zizœk a inde a zlœray ahay à bœlay
wa*

1 Cœna, nœ canan anœ zizœk a
inde, a zlœray ahay à bœlay wa
ladœda. Nga ahay inde apan nœ
cuwœe, aday lœkam ahay kuro.
Jugo sœ bahay đukwen pœ lœkam pœ
lœkam. Slœmay lelibay a inde mœ
vinde pa nga pa nga, sœ gœnahan
anœ Mbœrom. 2 Zizœk ata nœ, kawa
lungo. Saray anahan aya đukwen
kawa saray sœ dœrlinge. 'Am a
đukwen kawa 'am sœ ziyel. Zizœk
a kawa gœdam ata a mbœsakan
anan nœ gœdan anahan, bahay ana-
han awan, aday mœgala anahan
mœduwen awan.

3 Nga anahan a kœrtek a nœ, a ga
nœ kawa vivay sœ mbœlak mœduwen
a inde apan, abay i mac anan, œna
mbœlak ata kœ pasak. Anga nan, vi-
vay anahan ata a gan masuwayan
anœ đœ sœ daliyugo ahay, tœ dazlan
sœ pœrahan azar. 4 Fok a tinen aya tœ
hœran nga anœ zizœk a kawa gœdam
ata awan, anga kœ varak anan
mœgala anahan anœ zizœk sa nay à
bœlay wa ata awan. Tinen apan ti
hœran nga anœ zizœk ata kurkwer
re, ta wa: «Waya mœduwen a kawa
zizœk a anan anaw? Waya saa mba
apan sa ga vœram tœ winen anaw?»

5 Zizœk ata kœ njadœk cœved
mœnjœk sœ hœran nga anœ zek, aday

* 12:14 Ava maakan tœ rita: kawa sa ja nœ luvon 1 260 ata re.

* 13:5 Kiya kwa kuro fudœ nga
anahan a cew: kawa luvon 1 260 re.

sê gənanahan anà Mbərom. Kə njadak cəved sa ga bahay kiya kwa kuro fudó nga anahan a cew (42) re.*⁶ A dazlan sê gənanahan anà Mbərom: a gənanahan anà sləmay anahan, anà man sê njahay anahan a re, aday anà dó mə njahay aya à mburom ata fok.⁷ Kə njadak cəved sa ga vərəm tu dó a Yesu ahay, aday á mbasay patan. Matanan, kə njadak məgala sê lavan nga anà slala ahay fok, anà zahav ahay fok, anà 'am ahay fok, aday anà kon ahay fok re.⁸ Do sê daliyugo ahay fok ti dukwen gərmec ù vo. Əna dó aday sləmay anahan inde mə vinde à dərewel su dó tə sifa aya inde nà, i dukwen gərmec ù vo itəbay. Mbərom a vinde dərewel ata nà, a ban pə ananahan sê ndakay daliyugo wa, aday a varan anan à alay inde anà wan sê təman a ma vad ata awan.

⁹ Natiya, dó aday sləmay inde apan cəna, á sləne 'am a anan: ¹⁰ Dowan a nà, Mbərom a ja nà, sa ban anan, ti ban anan. Dowan a nà, Mbərom a ja nà, sê wacay anan tə maslalam dukwen, ti wacay anan tə maslalam acəkan. Anga nan kutok, lele nə dó a Yesu ahay tē zəga anan sa daf nga pə Mbərom, aday tē səmen anà way ahay.

Zizœk a inde, a zləray ahay à yugo wa

¹¹ Pə dəba wa, nə canan anà zizœk a inde maza asa, winen apan i zləray ahay à yugo wa. Ləkam ahay inde anan pa nga cew, kawa ləkam sa wan sê təman, aday a ja 'am kawa ana gədam re.¹² A ga bahay anahan a dukwen tə məgala ana zizœk a sa nay à bəlay wa ata awan, a ga nə pa 'am anahan awan. A daf bəlaray pu dó sê daliyugo ahay fok sê hərən nga anà zizœk ata awan, winen tə vivay sê mbəlak məduwen a aday mə pasay a coy ata awan.¹³ Kə gak way ahay bayak a, ma ga masuwayan aya awan: a dazay anan ahay uko à

mburom wa pə ide sê dó ahay fok à məndak.¹⁴ Kə njadak cəved sa ga masuwayan ahay bayak a pa 'am ana zizœk a sê zləray à bəlay wa ata awan. Natiya, masuwayan ataya dukwen tə njəkak anan dó ahay bayak a re. Zizœk sê zləray à yugo wa ata a jan atan nà: «Ndiken pəra sa ga minje tə zizœk a mə wacay a tə maslalam, aday kə məcak anan tə mbəlak anahan a bay ata awan.»¹⁵ Zizœk a sa ja 'am ata nà, kə njadak cəved sê vəzle apasay à pəra ata inde, aday á ja 'am, á mba apan sa var cəved sa vad anan dó sê hərən nga bay ataya awan.¹⁶ Zizœk ata a gan bəlaray anà dó ahay fok, gwaslay ahay tə məcəd sê dó ahay, dó sê zliile aya pi zek tu dó mətawak aya awan, bīle ahay pi zek tu dó azar aya awan, tē təma vivay pə alay puway a tinen ahay, kabay pi jœr a tinen ahay re.¹⁷ Dowan a aday vivay anahan inde apan ibay nà, i njad sê sukum way à lumo wa bay, i njad sê sukum anan way tə way anahan ahay itəbay re. Vivay ata dukwen nà, sləmay ana zizœk ata awan, kawa sa ja nà, lamba sê sləmay anahan.

¹⁸ Natiya, lele nà, dó sê kəlire ahay tē san way. Do sê kəlire ahay tē san nà, lamba ata a dəkay anan nə maw re. Anga lamba ata nà, lamba sê sləmay su dó zənzen awan. Lamba anahan nà, səkət mbərka tə kwa kuro mbərka nga anahan a mbərka (666).

14

Do ana Yesu ahay tinen apan ti ga ara wiya awan

¹ Na ca ide asa cəna, nə canan anà wan sê təman mə tavay a à bəzlom sê ngaman Siyona ata awan, tinen tu dó a aday sləmay a wan sê təman tə sləmay ana Bəbay anahan mə vinde aya pi jœr a tinen ataya awan. Tinen a fok nà, tinen mbulo səkət tə kwa kuro fudó nga

fudô (144,000). ² Nê slêne asa bine maw nâ, agungol inde a ndêray à mburom wa kawa zêlaka sê dazay pê pêkaraf à zlinder ata awan, a ndar kawa adac a Mbêrom, aday a ndar kawa dô ahay tinen apan ti fa gënjaval re. ³ Man su dô ataya dukwen tinen mê tavay a pa 'am sa man sê njahay sê bahay, aday pa 'am ana awan a fudô ataya awan, aday pa 'am ana maced ahay re. Tinen apan ti ga ara wiya awan. Dowan a mba apan sê têtak ara a tinen ata bay, si kak dô a mbulo sêkat tê kwa kuro fudô nga fudô (144,000) a mê bembaday aya pê daliyugo wa ataya aday. ⁴ Dô a anaya nâ, ta gak anan nga i zek lele. Tê dabolok zek tê uwar ahay itêbay. Tê pêrahan azar anâ wan sê têtaman nê kwa aha. Mbêrom a têtamay atan ahay à wulen su dô sê daliyugo ahay wa anga winen, aday anga wan sê têtaman re. ⁵ Mungwalay inde à 'am a tinen itêbay, ines a tinen dukwen ibay.

Masley a Mbêrom ahay maakan

⁶ Natiya awan asa, nê canan anâ maslay a Mbêrom maza awan, winen apan i fatay pa nga mburom. A dakay anan lêbara mugom a a mbêdâ itêbay pa sê viyviya ata awan. I dakan anan anâ dô sê daliyugo ahay fok, anâ dô sê zahav ahay a fok, anâ dô sa ja 'am wura wura fok, aday pê slala pê slala, pu kon pu kon re.

⁷ Maslay ata a ja 'am tê mægala awan, a wa: «Jêjiren anan anâ Mbêrom, hêren anan nga, anga alay a kâ slak hêna i gan sariya anâ dô ahay. Hêren anan nga. Sê ndakay bagêbaga mburom, tê daliyugo, tê bêlay, tê kurok ahay nâ, winen a re.»

⁸ Maslay a Mbêrom hinen a slêray ahay asa, a wa: «Coy! Babila, wulen su doh a mêduwen ata kê slahak. Babila kê slahak dezdezez! Winen a aday nâ, kâ hak anan mahay sê atahasl anahan anâ dô

ahay. Atahasl anahan ata nâ, kê wadadak anan pê dô sê daliyugo ahay fok, aday tâ ga kawa winen awan.»

⁹ Maslay a Mbêrom mê slala maakan awan, a slêray ahay asa. Winen ite a ja tê mægala awan, a wa: «Kuwaya, dowan a kê dukwek anan gêrmec û vo anâ zizœk ata awan, kabay anâ pêra sa ga minje tê winen ata awan, aday kê têtamahak vivay anahan pi jœr kabay pê alay re ata kêma, ¹⁰ i ga dêce. I gurac mahay à gœvet sa ga mível a Mbêrom wa, aday mahay ata nâ, mê japay a tê a'am itêbay. Natiya dowan ata i sa dêce û uko à dêlov sê uko inde mê japay a pi zek tê mêtœtok sê uko ata awan. Dêce ata i têra dukwen nâ, pa 'am ana maslay a Mbêrom cœncan aya awan, aday pa 'am ana wan sê têtaman re. ¹¹ Jinjek sê uko sa man sê dêce a tinen ata i slabak pa nga mburom nê dadekwdukwe pa sê viyviya awan. Kuwaya dowan a kê dukwek anan gêrmec û vo anâ zizœk aday anâ pêra sa ga minje tê winen ata cœna, kê têtamahak vivay sê slêmay anahan, i man uda kula itêbay, luvon tê ipec fok.»

¹² Anga nan kutok, kwanay dô ana Yesu ahay, dô sê dêfan apan anâ 'am a Mbêrom ahay, dô sa daf nga pê Yesu ahay, tiven nê lele.

¹³ Asa, nê slêne dungo a jay ahay 'am kwa ahay à mburom wa, a wa: «Vinde! I ban pê hêna anan wa nâ, Mbêrom i daf alay sê bahay anahan pu dô sa mac aday, winen apan i ga mer su way anahan hwiya ata awan.»

Apasay Cœncan a a mbêdâ apan, a wa: «Matanac acœkan. Ti man uda tê ataslay mível awan, anga Mbêrom a san pi mer su way a tinen ma ga lele ataya zle.»

Sariya a dazlan

¹⁴ Na ca idé asa, nê canan anâ matapasl kwedekkwedek awan. Awan a inde mê njahay a apan,

a ga minje tē wan su dō. Jugo sê bahay inde à nga anahan, ma han a tē gura. Winen ti dem ma pa a hepepe à alay inde.

¹⁵ Maslay a Mbərom maza awan, a nay ahay ù doh sê mazla6 a Mbərom wa, a jan anà dōwan mē njahay a à matapasl inde ata tē mēgalak awan, a wa: «Gə6a dem anak, car, anga alay sē halan nga anà way ahay kà slak. Daliyugo fok ma nah a tēde sa car.»

¹⁶ Natiya, dōwan a mē njahay a à matapasl inde ata a gə6a dem anahan, a car anan way sē daliyugo ahay fok kərap.

¹⁷ Nə canan anà maslay a Mbərom hinen a nay ahay ù doh sē mazla6 a Mbərom à bagəbaga mburom wa, winen dukwen ti dem anahan a ma pa a à alay inde re.

¹⁸ Maslay a Mbərom hinen inde maza awan, a nay ahay à man sē varan way a Mbərom ata wa. Winen nà, maslay a Mbərom sē lavan nga anà uko ata awan. A tə6a 'am, a jan ahay anà maslay a Mbərom a ti dem a ma pa a à alay inde ata, a wa: «Gə6a dem anak, aday zlav anan cune mē wahay aya pə daliyugo ata fok. Anga wan si sé ataya tē nahak coy.»

¹⁹ Maslay a Mbərom ti dem a à alay inde ata, a zlav anan cune mē wahay aya pə daliyugo wa, a pak anan à kudom sē caslay anan wan sē cune ahay. Kudom ata dukwen, man sa ga mivel a Mbərom. ²⁰ Wan sē cune ahay fok, mē caslay aya à kudom inde uho, à wulen su doh wa zad. Zəlaka sē mez a pəkay ahay à kudom ata wa, a haw. Zəbor sē zlinger sē mez ata i ga kilometer səkāt maakan (300). Sədək anahan a dukwen i ga miter cew, pəles à tavay uda nà, saa cay ahay wa nē nga dəkdek.

15

Maslay a Mbərom ahay tē pəkay ahay mēgara ahay cuw6e

¹ Pə də6a anahan a wa nà, nē canan anà awan a inde mēduwen awan, aday ma ga masuwayan aya à mburom asa. Maslay a Mbərom ahay inde cuw6e, tē mēgara aya à alay inde cuw6e ite re. Awan ataya dukwen, mēgara mēdakwidok aya awan, anga tē mēgara ana Mbərom ata dukwen, mivel anahan i ndav sē coy.

² Aday nē canan anà awan a inde kawa dəlov sē malam mē japay a tē uko awan. Asa, nē canan anà dō sē mbasay pə zizək tē pəra anahan ataya awan, aday tē lamba sē sləmay anahan. Tinen nà, Mbərom kē varak atan gənjaval ahay à alay inde, aday tinen mē tavay aya pa 'am sē dəlov sē malam ata awan. ³ Tinen anan ti ga ara ana Musa, dō si mer su way ana Mbərom, tē ara ana wan sē tēman. Ara ata nà, natiya:

«Mbərom Ba Məgala,
mer su way anak ahay fok nē
mēduwen aya awan,
ta ga masuwayan.

Bahay su kon ahay fok nà, iken awan.

Way anak ahay sa ga dukwen,
lele aday dīdek aya re.

⁴ Bahay a manay,
dōwan a saa jəjarak bay nà,
wayaw?

Dōwan a saa ngam sē hərak nga bay nà, winen wayaw?

Anga iken a kərtek cəncan awan.

Dō su kon ahay fok ti nay adəka nē sē harak nga,
anga dō ahay fok tē canak anan anà mer su way anak ahay fok nē lele.»

⁵ Pə də6a anahan a wa asa, nē canan anà doh sē mazla6 a Mbərom à bagəbaga mburom inde, kawa sa ja nà, jawjawa cəncan awan, winen mē tə6a awan.

⁶ Maslay a Mbərom cuw6e ataya tē mēgara aya cuw6e à alay inde, tē zləray à man a cəncan ata wa. Tinen ma pak zana kwedekkwedek aya pi zek re, aday tinen ma 6an

mbac aya tə maslərapa sə gura. ⁷ Kərtek à wulen sə awan aya fuđó tə sifa ataya inde, a varan tasa sə gura ahay cuwʔe anà maslay a Mbərom a cuwʔe ataya cite. Tasa ataya ma rah aya tə mivel a Mbərom sa ga pə đó ahay, aday Mbərom nə inde tə sifa pa sə viyviya awan.

⁸ Natiya, doh sə mazlaʔ a Mbərom a rah tə jinjek sə mazlaʔ a anahan tə gədan anahan a təkə dadəkwdukwe. Dowan sa mba apan sa zla ù doh ata ibay, hus azanan maslay a Mbərom a cuwʔe ataya tə ndəvak anan məgara a tinen a cuwʔe ataya aday.

16

Tasa sə məgara ahay cuwʔe

¹ Nə sləne dundo a məduwen a a ndəray ahay kwa ù doh sə mazlaʔ a Mbərom wa. Winen apan i jan anà maslay a Mbərom a cuwʔe ataya, a wa: «Zlen, kà sa pəken anan way sə tasa sə mivel a Mbərom a cuwʔe ataya pə daliyugo kutok.»

² Natiya maslay a Mbərom a mama'am awan, a zla, a pak anan way sə tasa anahan pə daliyugo. Mbəlak lelibay aya aday ma han aya a gan anà đó ahay. Sa njad mbəlak ata nà, đó sa njad vivay ana zizək ataya awan, aday ta taa dukwen gərmec ù vo anà pəra ana zizək ata re.

³ Asa maslay a Mbərom mə slala cew awan, a pak anan way sə tasa anahan pa nga sə bəlay. A'am sə bəlay ata a təra kawa məngəđazay su đó ma mac awan, aday way sə a'am ahay fok tə məcak.

⁴ Maslay a Mbərom mə slala maakan awan, a pak anan way sə tasa anahan pa nga sə a'am sə dəlov ahay aday pa nga sə a'am sə kurok ahay fok. Natiya kutok a'am ahay fok tə təra mez asa re. ⁵ Aday nə sləne maslay a Mbərom a, sa gan nga anà a'am ata a həran nga anà Mbərom, a wa: «Iken nà, đó

cəncan awan. Iken inde nà, kwa həna kabay, həna dukwen iken a re. Ka gak anan sariya anà đó ahay həna tə cəved awan. ⁶ Đó anaya tə vədak anan đó anak ahay, aday tə vədak anan đó maja'am anak ahay re. Anga nan, ka han atan mez, tə njadak magwagway pə lelibay a tinen kutok.»

⁷ Cəna nə sləne dundo a ndəray ahay à man sə varan way anà Mbərom ata wa. A wa: «Ayaw, Bahay Mbərom, Ba Məgala, ka ga sariya anak nə tə cəved awan, tə đidek a re.»

⁸ Natiya kutok, maslay a Mbərom mə slala fuđó awan, a pak anan way sə tasa anahan pə ide sa pac. Cəna pac a njad cəved sa dav ndayaya aday sa han sə zalay sə kukwa ata awan, a vak anan đó ahay tə uko anahan awan. ⁹ Anga pac a sa vak atan ata awan, đó ahay ta ma nga ađəka nə sə gənanahan anà sləmay a Mbərom, winen đó sə lavan nga anà məgara ataya awan. Bina, tə ngəmak sə mbəsak anan cəved a tinen a lelibay ataya bay, aday tə ngəmak sə həran nga anà Mbərom anga mazlaʔ anahan bay re.

¹⁰ Maslay a Mbərom mə slala đara awan, a pak anan way sə tasa anahan pa man sə njahay ana zizək ata awan, aday luvon a ga takəđimbom pə bahay anahan ata fok. Đó ahay ta ma nga sa rac slan, anga đəce inde ndəlekeke bayak awan. ¹¹ Tə gənanahan anà Mbərom sə bagəbaga mburom, anga đəce tə mbəlak a tinen ataya awan. Aya əna, tə mbəsakak sa ga huwan bay hwiya.

¹² Natiya asa re, maslay a Mbərom mə slala mbərka awan, a pak anan way sə tasa anahan ite. Winen nà, a pak anan mbala anahan nə à zlinder a inde məduwen a tə ngaman Efəratīs. Coy a'am a sa wa, aday bahay sə dəlon ahay ta njad cəved sə takas anan zlinder

ata awan. ¹³ Cəna nə canan anà apasay lelibay aya maakan. Tinen kawa njəlaadaw ahay, tə zləray à 'am ana zizœk a kawa gədam ata wa, à 'am ana zizœk a sa nay à bəlay wa ata wa, aday à 'am ana dō maja'am a Fakalaw ata wa re. ¹⁴ Tinen nà, apasay sə setene ahay sa ga masuwayan ahay cara cara. Apasay ataya ti halan nga anà bahay sə daliyugo ahay fok, anga aday ti ga vəram pə luvon a məduwen a ana Mbərom Ba Məgala ata awan.

¹⁵ Bahay a wa: «Ihe, nen apan ni zlak ayak nə kawa dō sə akar, dowan i san apan bay. Ni daf alay sə mazlaḡ uno pə dō sə dəfan ide anà luvon ata mənʒəna sa njak ahan ata awan, aday dukwen zana anahan inde mə lavay zek a lele, anga aday na sak a zlak ayak cəna, waray i gan sa bar pa 'am sə dō ahay bay, bina zana i ga inde pi zek.»

¹⁶ Natiya kutok, apasay a lelibay ataya, tə halan nga anà bahay ahay fok à man kərtək awan. Tə ngaman anà man ata ta 'am sə Yahuda ahay nà, Harmagedon.

¹⁷ Kagasl, maslay a Mbərom a mə slala cuwḡe a kutok, a ndav anan sa pak way sə tasa anahan pa nga mburom. Dungo a ndəray tə məgalak a kwa ahay pa man sə njahay ana Mbərom a wa, ù doh sə mazlaḡ anahan a wa, a wa: «Həna nà, kə ndəvak coy kutok!»

¹⁸ Cəna, cœrœd, Mbərom a wuted, tanday a dac apan hohum hohum, aday daliyugo a ḡal tə məgalak awan. Kwa pə ana Mbərom sə ndakay dō ahay pə daliyugo nà, hus ahay həna, kula daliyugo kə ḡalak matanan bay. ¹⁹ Cəḡak, daliyugo a ta i zek wa. Wulen su doh a məduwen ata a gəzla i zek wa maakan re. Wulen su doh sə daliyugo ahay fok tə mbəzłak, tə nəsek. Natiya kutok, Mbərom a may anan ahay à nga inde ləbara ana Babila, wulen

su doh a məduwen ata awan, a varan tasa sa ga apan mivəl anahan ata ma rah a ledled tə mahay awan, aday à sa anan wa nə fok. ²⁰ Kon aya aday a'am sə bəlay a van atan nga ataya fok, tə ndərmadək à a'am inde. Bəzłom ahay dukwen tə dafasak fok cite re. ²¹ Lanja dugulom aya kawa məndaḡ a pəkay ahay mbortoto bayak a pə dō ahay. Anga nan, dō ahay tə gənanan anà Mbərom, anga iven sə lanja ata kə gəbak dəcə nə ndəlekeke bayak awan.

17

Atə uwar tə zizœk

¹ Pə dəḡa anahan a wa nà, dō kərtək à wulen sə maslay a Mbərom a cuwḡe sa ban tasa ahay cuwḡe à alay inde ataya, a nay, u jo: «Hayak, ni dəkak anan sariya ana Mbərom sa gan anà uwar a sa ján uho tə dō ahay so ata awan. Winen nà, wulen su doh a ma han a pə cakay sə zlınder ahay ata awan. ² Bahay sə daliyugo ahay ta gak mədigwed tə winen, aday dō sə daliyugo ahay bayan a tə vawak nga ta sə nahay tə winen a re.»

³ Apasay Cəncan awan, a nay ahay upo, a ban nen, aday maslay a Mbərom ata a zla nen à saf inde. A man ata awan, nə canan anà uwar a inde, winen ma ján a pə zizœk a inde, a ca dəzdəz. Nga anahan ahay cuwḡe, aday ləkam ahay apan kuro re. Zek anahan a fok dukwen mə vinde apan nà, sləmay lelibay aya dəkdek, sə gənanan anan anà Mbərom. ⁴ Uwar ata ite nà, zana anahan pi zek dəzdəz kawa zana vavize awan, way sə sləmay anahan inde sə gura, aday kon lele aya pi zek tə mədine ahay inde apan re. Tasa sə gura dukwen inde à alay anahan, aday way lelibay aya uda teppe, mə rəbas aya vərekeke, kawa sa ja nà, mer su way anahan sa ga lelibay ataya awan. ⁵ Sləmay inde mə vinde pi jœr anahan, aday

slɛmay ata nà, a ðakay a way mi ðer a inde hɛna: «Nen Babila, wulen su doh mɛduwen awan. Nen may sɛ uwar sɛ nahay tɛ do ahay so ataya fok, aday nen may su do huwan aya fok re.»

⁶ Aday nɛ canan bine siwaw nà, uwar ata kà sak mez su do a Yesu ahay ma vad aya anga tɛ ðakay anan slɛmay a Yesu cɛrkɛke ataya awan. Aday uwar ata kà vawak nga tɛ mez a tinen ata awan.

Nɛ canan matanan cɛna, u go masuwayan. ⁷ Maslay a Mbɛrom ata u jo, a wa: «Sa gak masuwayan nɛ maw? Ni ðakak anan way a mi ðer a pɛ uwar ata tɛ zizɛk a sɛ gɛba anan, winen tɛ lɛkam aya kuro pa nga ahay cuwɛe ata awan. ⁸ Zizɛk a iken sɛ canan ata nà, abay winen tɛ sifa awan, ɛna hɛna nà, kà mɛcak. Azanan nɛ i jɛnay ahay à mɛke sɛ mɛrda wa. Kà sak a jɛnay ahay wa cɛna, Mbɛrom i lize wa sɛ coy a kutok. Do aday slɛmay a tinen inde mɛ vinde à ðerewel su do tɛ sifa aya inde itɛbay, kwa sɛ ndakay anan daliyugo ata fok, ti canan anà zizɛk ata nà, i gan atan masuwayan. Anga abay winen tɛ sifa awan, aday hɛna winen ma mac awan, aday pa 'am mɛnjɛk ðukwen i i may ahay tɛ sifa asa re.»

⁹ U jo asa, a wa: «Lele nà, do ahay tã njad kɛlire sa san way a anan. Nga ataya cuwɛe nà, ta ga minje tɛ bɛzlom ana uwar ata sɛ njahay apan ataya awan. Aday ðukwen, a ga minje tɛ bahay ahay cuwɛe re.

¹⁰ A wulen sɛ bahay ataya ðukwen, ðara aya nà, tɛ mɛcak coy. Bahay mɛ slala mbɛrka nɛ winen inde hɛna bahay awan. ɛna bahay mɛ slala cuwɛe a ite nà, alay a anahan kà slak fan bay. Alay anahan a à sla ðukwen, i njahay bayak a bay. ¹¹ Zizɛk ata ite nà, abay winen tɛ sifa awan, aday hɛna winen tɛ sifa sabay asa, ata winen a ðukwen bahay a mɛ slala jɛmaakan awan. Bahay ata ðukwen tinen pɛ kɛrtek

a tɛ bahay a cuwɛe ataya awan. Kà sak a slɛray ahay asa nà, Mbɛrom i lize wa sɛ coy a kutok.

¹² «Lɛkam a kuro iken sɛ canan ataya nà, ta ga minje tɛ bahay ahay kuro ti nay ahay mba, bina ta gak bahay fan bay. Ti i njad cɛved sa ga bahay a mba, aday ti ga bahay a nɛ jiya tatɛ zizɛk ata awan, ɛna ti njahay bayan a bay. ¹³ Bahay ataya kuro ðukwen, tinen kɛrtek a i mer su way a tinen inde. Aday ti varan mɛgala a tinen tɛ mazlɛb a tinen anà zizɛk ata aday à ga anan bahay anahan. ¹⁴ Ti ga vɛram tɛ wan sɛ tɛman, aday wan sɛ tɛman ata i mbasay patan, anga winen Bahay sɛ zalay bahay ahay fok. I mbasay patan, winen tu do anahan a mɛ ngamay ataya awan. A walay atan, aday ti pɛrahan azar tɛ mivɛl kɛrtek awan.»

¹⁵ Maslay a Mbɛrom ata u jo asa, a wa: «Uwar a sa ján uho tɛ do ahay so ata nà, winen mɛ njahay a pɛ cakay sɛ zɛlinder aya iken sɛ canan ataya awan. Zɛlinder ataya nà, ta ga minje tu do sɛ zaav ahay fok, ta 'am ahay fok, tɛ slala ahay fok, aday tu kon ahay fok re. ¹⁶ Lɛkam a kuro iken sɛ canan ataya, aday tɛ zizɛk a iken sɛ canan ata nà, ti ma nga sa nan idɛ anà uwar a sa ján uho tɛ do ahay so ata awan. Ti ngɛzar panan way anahan ahay fok à alay wa, aday i njahay zek kɛriya slokwitor a, ti rac sluwɛd si zek anahan, ti lize anan tɛ uko. ¹⁷ Bahay a kuro ataya ta ga matanan nà, anga Mbɛrom a ðaf abayak nga ata à mivɛl a tinen inde. Natiya, 'am a zlan atan pi zek anà bahay ataya sɛ varan mɛgala sɛ bahay a tinen anà zizɛk, hus pɛ luvon a aday 'am a Mbɛrom ma ja aya ti ndav wa coy ata awan. ¹⁸ Uwar a iken sɛ canan ata ite nà, a ga minje tɛ wulen su doh mɛduwen a sɛ lavan nga anà bahay sɛ daliyugo ahay fok ata awan.»

18

Mbærom a gan sariya anà wulen su doh sə Babila

¹ Pə dəba anahan a wa kutok, nə canan anà maslay a Mbærom hinen inde, winen apan i dazay ahay à mburom wa. Məgala anahan inde bayan awan, jiyjay sə mazlaḅ anahan dukwen a dəvan anà daliyugo fok. ² A zlah tə məgalak awan, a wa: «Coy! Wulen su doh a sə ngaman Babila ata kə slahak, Babila kə slahak dezdezez! Wulen su doh ata kə rahak tə apasay lelibay aya awan, apasay huwan aya, aday tə məvuhom ma ga mənjadak aya* cara cara tinen ma rah a à wulen su doh ata inde re. ³ Anga winen kə varak anan mahay anà do su kon ahay fok aday tā sa. Asa mahay anahan nà, ubor sa ga mədigwed tə winen awan. Bahay sə daliyugo ahay fok ta gak mədigwed ata awan. Do sa ga masa tə way ahay fok, tə tərak do sə zlile ahay anga zlile sə mədigwed anahan sa ga ata awan.»

⁴ Nə sləne asa bine maw nà, dungo a ndəray ahay kwa à mburom wa, a wa:

«Kwanay do uno ahay, hayak ikwen ahay à wulen su doh ata wa, anga aday kə limen anan alay anà ines a tinen ataya bay, kɪ gen dəce kawa tinen bay re.

⁵ Hayak ikwen ahay à wulen su doh ata wa, anga ines anahan ataya dukwen tə dəzlek zek jəgenegene hus pa man sə ide a Mbærom, aday Mbærom awan, a may anan ines ana Babila ataya à nga inde re.

⁶ Gen anan nə kawa anahan a sa gak ikwen ata cite.

Gen anan adəka nà, si sə zalay mbala anahan ata məcapar cew awan.

Kak winen kə varak ikwen mahay gəzlaway zet nà, viren anan uda kawa anahan ata awan, əna məgala mbala a kwanay à zalay anahan məcapar cew awan.

⁷ Kə pəlak anjahay sə mazlaḅ tə zlile a nə cəvedəbay.

Matanan bənen anan mbiyed nə bayak a kutok,

à ga dəce dukwen matanan re, kawa winen ù doh sə məsinde.

Aday nà, a wa: “Nen bahay, nen mə njahay a pa man sə njahay sə bahay uno lele.

Nen mədukway sə uwar bay, ni yam ma ite anaw, anga mbaz uno inde kə məcak ibay.”

⁸ Anga nan kutok, məgara ahay ti tan à nga nə luvon kərtək: amac, ayam, aday may re.

Ti vak anan tə uko, anga Bahay Mbærom a sa gan sariya ata nà, winen məgala awan.

⁹ «Bahay sə daliyugo ahay sa taa japay tə winen pə ubor, aday pa sa ján uho tə winen ataya fok, ti yam tongof tongof, anga ti canan anà jinjek sə uko ata awan. ¹⁰ Ti tavay dəren, anga zlawan sə dəce məduwen ataya i gan atan. Aday ti ja à wulen a tinen:

“Wuna, wuna!

Babila, iken wulen su doh məduwen awan,

Babila iken wulen su doh məgala ata, iken inde sabay!

Kə lizek à ler kərtək inde ca!

Matanan, Mbærom kə gak anak sariya coy.”

¹¹ «Do sa ga masa tə way ahay dukwen ti yam, ti ja mawa, anga dowan saa sukom way a tinen ahay nà, inde sabay: ¹² way kawa gura, dala, kon lele aya awan, mədine ahay; zana kataw aya awan, zana dəzdəz aya awan, zana kwedekkwedek aya awan, zana

* 18:2 Minje kawa zənnen, mugudok, ngahak, kəzkez. Ca pə Tooktaaki Tawreeta 14.3-21.

vavize aya re; dædom sə ræbas lele aya awan, aday way mæ ndakay aya ta slan sɛ mbæle ataya awan, aday way mæ ndakay aya tæ dædom masa a da 'am ataya re; azar aya dukwen mæ ndakay aya tæ dangwa, tæ ræslom, aday tu kon mæ ræḡa aya awan; ¹³ kemsire lele aya awan, amar sa ga pi zek ahay, wurde sɛ ngaman *mira* ata awan, wurde sa vak avavak ahay; mahay, amar sɛ ile; ndaw, nuko sa ndaw; sla ahay, tæman ahay, pæles ahay, muta sɛ pæles ahay; ḡile ahay, aday sifa sɛ dɔ ahay fok, dɔwan saa sukum way ataya nà, inde sabay.

¹⁴ «Natiya, dɔ sa ga masa ahay ti jan anà wulen su doh ata, natiya: “Way anak a sa ga anan ti zek ataya fok tæ lizek. Zlile anak, way sɛ ndakay zek anak, fok tæ lizek. Kula ki njadʹ atan sabay.” ¹⁵ Dɔ sa njadʹ zlile ta sa ga masa sɛ way ataya ti tavay dæren pæ wulen su doh wa, anga dæce anahan ataya a gan atan zlawan. Ti ma nga sa yam, sa ja mawa næ bayak awan. ¹⁶ Ti ja: “Waay, waay! Babila, wulen su doh mæduwen awan, abay a taa pak pi zek næ zana aday kwedekkwedek aya, zana dæzdaz aya, aday zana vavize aya bidaw? Winen mæ ndrækesl a næ tæ way sɛ gura ahay, tu kon sɛ masa lele aya awan, aday tæ mædine ahay re. ¹⁷Way ataya fok tæ lizek à ler kærtek a inde ca!”

«Dɔ sɛ kwalalan ahay pi zek tæ bahay nga a tinen aya take, tatæ dɔ sa bar tæ kwalalan ahay, ti tavay dæren cite re. ¹⁸Ti canan anà jinjek sɛ uko sa vak anan wulen su doh ata nà, ti zlah, ti ja: “Kula wulen su doh inde mæduwen a kawa hæna anan nà, ibay!” ¹⁹Ti ra yugo, ti pak pi zek tæ ayam awan†, ti ja mawa tæ ayam awan: “Waay, waay, Babila, wulen su doh mæduwen awan! Dɔ sɛ kwalalan ahay pa nga sɛ bælay fok ta ga zlile nà, tæ winen a bidaw?

Way anahan ahay fok tæ lizek à ler kærtek inde ca!” ²⁰Natiya kutok, kwanay dɔ sɛ mburom ahay, tislen mivel, anga wulen su doh ata kæ lizek. Kwanay dɔ a Yesu ahay, dɔ maslan a Yesu ahay, dɔ maja'am a Mbærom ahay, tislen mivel, anga Mbærom kà mak anan anan gæsiked anahan, kawa Babila sa gak ikwen ata awan.»

²¹Kagasl kutok, maslay a Mbærom mæduwen a hinen inde, a zla, a gæḡa van mæduwen awan, a lar anan à bælay inde dæzlez, a wa: «Ti lar anan Babila wulen su doh a mæduwen ata dukwen, kætanan. Dowan i canan kula sabay. ²²Ara su dɔ sa fa gænjalval ahay, sa fa mæzlæzlilen ahay, sa fa cicœk ahay, aday tæ ara su dɔ sa fa slælem ahay i ga inde à Babila sabay. Dowan i canan anà dɔ sa han way ahay, dɔ sɛ ndakay way ahay fok sabay. Dowan i slæne aḡal ana wan sa van pa van à Babila sabay. ²³Dowan i canan anà jiyjay sɛ uko sɛ lalam à Babila sabay. Dowan i slæne ara su dɔ sɛ gæḡa dalay ahay à Babila sabay fok. Ayaw, dɔ sa ga masa ahay à Babila nà, tæ zalay dɔ sɛ daliyugo ahay fok tæ mazlaḡ. Əna, kæ njækak anan dɔ su kon azar ataya ta sa ga masuwayan anahan ahay cara cara pæ daliyugo fok. ²⁴Mez su dɔ a maja'am anahan ahay, pi zek tæ mez anà dɔ a Yesu ahay ma pak awan, à wulen su doh ata awan. Aday asa, mez sɛ dɔ ahay ma pak a pæ daliyugo fok ata nà, pa nga ana Babila awan. Mbærom a gan sariya anà Babila nà, matanan.»

19

¹Pæ dæḡa anahan a wa kutok, næ slæne awan a inde kawa dungo sɛ dɔ ahay bayan a à mburom, winen apan i ja, a wa:

«Hæren anan nga à Mbærom!

† 18:19 Aga tinen ta yam mæsinde nà, ta ra yugo pi zek.

Anga Mbêrom a mênuko nê dô sa tam dô,
mazlaḅ nê pê winen,
mêgala anahan inde.

² Mbêrom a ga sariya dukwen tê cêved awan, aday tê dîdem a re.

Kâ gak anan sariya anâ uwar sa jân uho tê dô ahay so ata awan.

Sa nes anan daliyugo fok tê mædigwed nâ, winen a re.

Mbêrom kâ gak anan sariya anga kê vèdak anan anan dô si mer su way anahan ahay.»

³ Ta ja asa:

«Hêren anan nga anâ Mbêrom!

Anga jinjek sê uko sê dêroz â wulen su doh ata wa nâ, i ndav kulibay,

i dêroz wa nê pa sê viyviya awan!»

⁴ Natiya kutok, mæced ahay kwa kuro cew nga fudô pi zek tê awan a fudô tê sifa ataya, tê dukwen gærmec ù vo anâ Mbêrom a mæ njahay a pa man sê njahay sê bahay anahan ata awan. Dô ataya ta wa: «Amen, matanan! Hêren anan nga anâ Mbêrom!»

Azar uko sê gêba dalay ana wan sê tæman

⁵ Cæna, nê slæne 'am a ndêray ahay kwa â man sê njahay sê bahay a Mbêrom wa, a wa:

«Hêren anan nga anâ Mbêrom a nuko,

kwanay dô si mer su way anahan ahay,

dô sê jêjaran ahay,

mæced ahay pi zek tê gwaslay aya tæke fok.»

⁶ Nê slæne asa abæbal awan sê man su dô mæduwen awan, kawa zælaka sê dazay pê pækærad â zlinder ata awan, kawa Mbêrom sa dac tê mægalak ata awan. Nê slæne nâ, a wa:

«Hêren anan nga anâ Mbêrom!

Anga Mbêrom Ba Mægala, dô sê lavak uko nga nê winen Bahay awan!

⁷ Tasluko mivêl, mbasuko pê kærtek awan.

Hêruko anan nga, anga mæduwen anahan!

Alay a kâ slak, wan sê tæman i gêba uwar anahan.

Dæna ata dukwen kê lavak zek, winen apan i ba.

⁸ Tê varak anan zana sê gêba zek kælfedede aday ma dav a herre,

â pak pi zek.»

Zana anahan a kælfedede ata nâ, mer su way ana dô a Yesu ahay sa ga lele aya ata awan.

⁹ Natiya kutok, maslay a Mbêrom ata u jo, a wa: «Vinde: Mbêrom i daf alay sê mazlaḅ anahan pê dô mæ ngamay aya â man sê azar uko sê gêba dalay ana wan sê tæman ata awan.» Asa, u jo, a wa: «'Am a anaya nâ, 'am dîdek aya awan, 'am a Mbêrom.»

¹⁰ Nê slæne 'am ata cæna, nê dukwen gærmec pê saray anâ maslay a Mbêrom ata awan, æna u jo, a wa: «Kâ ga matana sê dukwo gærmec ù vo bay. Nen dukwen dô si mer su way kawa iken, aday kawa mærak anak azar aya sa ga side pê Yesu ataya re. Dukwen gærmec ù vo nâ, anâ Mbêrom!» Anga sê varan mægala anâ dô maja'am a Mbêrom ahay dukwen, side sê dakay anan 'am ana Yesu ata awan.

Do sa jân pê pæles kwedekkwedek awan

¹¹ Kagasl, nê canan anâ mburom mæ tæba awan, aday pæles a inde â man ata kwedekkwedek awan. Dowan a ma jân a apan ata nâ, tæ ngaman nê dô ma daf nga awan, aday dô dîdek a re. A ga sariya, aday a ga væram nâ, tæ cêved awan.

¹² Idê anahan ahay ta dav nê kawa miresl sê uko. Jugo sê bahay ahay inde anan â nga nê bayak awan. Aday dukwen, slæmay anahan inde mæ vindê apan, æna dôwan a san anan bay, si zek anahan awan.

¹³ Zana anahan pi zek nâ, dæzdaz tæ mez awan. Tê ngaman nê 'Am a Mbêrom. ¹⁴ Dô sa ga væram anahan ahay fok tæ pærahan azar â

mburom wa, tinen a fok ma ján aya pɛ pɛles kwedekkwedek aya re. Zana a tinen pi zek dukwen kɛlfedede aya dɛkdek, aday ma dav aya herre re. ¹⁵ Mbeet, maslalam ma pa awan, a zɛray ahay à 'am anahan wa. I mbasay pɛ dɔ manide anahan ahay pu kon pu kon nà, tɛ winen awan. I tɛra bahay tɛ mɛgala awan, pa nga su kon ahay. I zlaɓ atan kawa dɔ sa zlaɓ wan si sé à kudom inde ata awan. Way ata dukwen, aga mivel ana Mbɛrom Ba Mɛgala. ¹⁶ Slɛmay inde mɛ vinde pɛ zana anahan, aday pɛ gos anahan natiya: «Bahay sɛ zalay bahay ahay fok.»

¹⁷ Aday nɛ canan ayak anà maslay a Mbɛrom hinen, winen mɛ tavay a pa pac. A ngaman ayak anà mɛvuhom sa nga mburom ahay fok tɛ mɛgalak awan, a wa: «Hayak ikwen ahay, anga dɛ halay nga sa pa daf sɛ azar uko ana Mbɛrom. ¹⁸ Hayak ikwen ahay, rɛcen sluwed si zek sɛ bahay ahay, sɛ bahay nga sɛ suje ahay, ta sɛ suje aya awan, aday sluwed sɛ pɛles pi zek tɛ sluwed su dɔ sa ján pɛ pɛles ataya tɛke, aday tɛ sluwed sɛ dɔ ahay fok: sluwed su dɔ su kon ahay ta sɛ bile ahay, sluwed su dɔ mɛced aya ta sɛ gwaslay aya tɛke.»

¹⁹ Aday nɛ canan anà zizɛk ata kutok, anà bahay sɛ daliyugo ahay pi zek tɛ suje a tinen aya tɛke, tɛ halay nga sa ga vɛram tɛ dɔwan a ma ján a pɛ pɛles a kwedekkwedek ata, pi zek tɛ suje anahan ahay ite re. ²⁰ Ta ban anan zizɛk ata, aday tɛ jaway anan, winen tu dɔ maja'am ana Fakalaw sa ta ga masuwayan pa 'am anahan ata awan. Tɛ masuwayan ataya dukwen kɛ njɛkak anan dɔ ahay aday tɛ tɛma vivay ana zizɛk ata pi zek a tinen, tɛ hɛran nga anà pɛra sa ga minje tɛ winen ata re. Natiya, ta ban anan zizɛk ata tu dɔ maja'am ana Fakalaw ata nà, ta lar atan à dɛlov sɛ uko inde tɛ ide aya awan.

Dɛlov sɛ uko ata nà, ma han a nɛ tɛ mɛtɛtok sɛ uko. ²¹ Suje ana zizɛk ataya nà, dɔwan a pɛ pɛles kwedekkwedek ata a vad atan nɛ tɛ maslalam sɛ zɛray à 'am anahan wa ata awan. Mɛvuhom sa nga mburom ahay fok tɛ rahak tɛ sluwed su dɔ ataya tɛhɛhɛ.

20

Fakalaw i ga ava mbulo à dangay

¹ Aday nɛ canan anà maslay a Mbɛrom inde, winen apan i dazay ahay à mburom wa. Lɛkile sɛ tɛɓa mɛsudoh sɛ mɛke sɛ mɛrda ata, inde à alay anahan, aday calalaw ma ba awan, inde à alay anahan re.

² Maslay a Mbɛrom ata a ban anan zizɛk a kawa gɛdam a mɛduwen ata awan. Zizɛk ata nà, winen dɛdew sɛ njɛkan uda anà dɔ ahay kwakwa way anahan, winen nɛ Fakalaw. Maslay a Mbɛrom ata a jaway anan sɛ ava mbulo, ³ aday a lar anan à mɛke sɛ mɛrda ata inde kutok. A tacan a 'am tɛ lakile, aday a tapay anan tɛ mɛtɛtok, anga aday à saa ma apan sa njak anan dɔ su kon ahay sabay, hus pɛ ava mbulo ata sa ndav. Ava ata kɛ ndavak nà, ti i mbɛsakay anan mɛnjɛk asa re.

⁴ Pɛ dɛɓa anahan a wa nà, nɛ canan anà man sɛ njahay sɛ bahay ahay. Mɛ njahay aya apan ataya nà, dɔ aday Mbɛrom a varan atan cɛved sa gan sariya anà dɔ ahay ataya awan. Nɛ canan anà sifa su dɔ ma mac aya awan. Tinen, ma car aya tɛ tirez, anga tɛ dɛkay anan lɛbara ana Yesu, aday anga tɛ wazay anan 'am a Mbɛrom re. Dɔ ataya nà, tɛ dukwek anan gɛrmec ù vo anà zizɛk tɛ pɛra anahan ata itɛbay. Tɛ tɛmahak lamba sɛ slɛmay anahan pi jɛr a tinen ahay itɛbay re. Kwa pɛ alay a tinen dukwen, vivay sɛ lamba anahan inde patan ibay. Tinen tɛ slabakak ahay à mɛke wa, ta ga bahay tatɛ Yesu Almasihu ava mbulo. ⁵ Wita

nà, aslabak à mæke wa mama'am awan. Do azar aya nə tə slabakak ahay ite fan bay, hus ava mbulo ata i ndav aday.

⁶ Ataslay mivel i təran anà do a saa slabakay ahay à mæke wa à aslabak a mama'am ataya awan, anga tinen do ma gan nga aya anga Mbərom. Amac mə slala cew awan, i mba patan sabay. Ti təra adəka nà, do sa ga mer su way ù doh sə mazlaḅ a Mbərom, anga Mbərom aday anga Yesu Almasihu re. Ti ga bahay tə Yesu Almasihu ava mbulo.

Mbərom kə mbasak pə Fakalaw

⁷ Fakalaw kə sak a va mbulo à mæke sə mərda ata inde nà, ti mbəsakay anan uho asa. ⁸ Kə jənak ahay à mæke wa cəna, i zla saa njak anan do su kon ahay pə daliyugo fok asa, kawa sa ja nà, atə Gog tə Magog.* Fakalaw i halan nga anà do ahay pə kərtek awan, sa ga vərəm tə Mbərom. Tinen nà, mə wasay aya kawa wiyen sə zllinder. ⁹ Nə canan atan nà, tinen mə ndire zek aya awan, ta zla kwa ta sə wura fok pə daliyugo, aday ta van nga anà man ana do a Yesu ahay mə njahay aya uda ata awan, kawa sa ja nà, Urəsəlima, wulen su doh ana Mbərom a sə pəlay anan ata re. Ta van nga lele cəna, uko a dazay ahay à mburom wa, a vak atan fok. ¹⁰ Zek ana Fakalaw a sa taa njak atan ata nà, ta ban anan, aday tə larak anan ayak à dəlov sə uko ata inde. A man ata dukwen nà, mətətək sə uko winen apan i ban. Ba tə larak anan ayak zizək tu do maja'am ana Fakalaw ata à man ata kurre. Dəce à man ata a ndav itəbay, luvon tə ipec fok, aday pa sə viyvya awan.

Sariya mədakwidok awan

¹¹ Natiya, nə canan anà man sə njahay sə bahay məduwen a aday a ca kwedəkkwedək. Dowan a inde, winen mə njahay a apan. Daliyugo

pi zek tə bagəbaga mburom a, ta haw pa 'am anahan wa sə coy awan. Dowan i canan atan kula sabay. ¹² Aday nə canan anà do ma mac aya awan, məced ahay tə gwaslay aya təkə fok, mə tavay aya pa 'am ana man sə njahay sə bahay ata awan. Deftere ahay inde, həna mə təḅa aya awan. Deftere hinen inde, mə təḅa a re. Winen nà, mə vinde uda nə sləmay su do tə sifa aya awan. Mbərom a gan sariya anà do ma mac ataya awan, kuwaya pi mer su way anahan ma ga aya aday mə vinde a à deftere ataya inde ata awan. ¹³ A'am a vənihey anan do sa mac à a'am inde ataya awan. Amac pi zek tə Məke, tə vənihey anan do a tinen ma mac aya fok. Mbərom a gan sariya anà do a ataya fok, kuwaya pi mer su way anahan ma ga aya fok re. ¹⁴ Ta lar anan Amac pi zek tə Məke à dəlov sə uko ata inde. Dəlov sə uko ata nà, amac mə slala cew ata awan. ¹⁵ Kak dōwan a nə sləmay anahan inde à derewel su do tə sifa aya ata bay cəna, ta lar anan nə gem à dəlov sə uko ata inde re.

21

Bagəbaga mburom wiya awan, tə daliyugo wiya awan

¹ Cəna nə canan anà bagəbaga mburom wiya awan, tə daliyugo wiya inde re. Bagəbaga mburom məduwer ata tə daliyugo məduwer ata tə lizek, bəlay dukwen kə lizek re. ² Nə canan ayak anà wulen su doh cəncan awan, winen Urəsəlima wiya awan, winen apan i dazay ahay à mburom wa, pə cakay ana Mbərom wa. Winen mə ndakay zek a dukwen kawa dəna dalay a i zla à mbaz ata awan. ³ Nə sləne dundo a ndəray ahay kwa à man sə njahay sə bahay wa, a ja tə məgalak awan, a wa: «Həna nà, man sə njahay a Mbərom, winen à

* 20:8 Ca pə Ejeikiyel 38 - 39.

wulen sɛ dɔ ahay inde. I njahay tɛ tinen, aday ti tɛra dɔ anahan ahay. Zek a Mbɛrom a dʉkwen i ga inde à wulen a tinen, winen Mbɛrom a tinen. ⁴ I takad patan wa ide sɛ ayam a tinen ahay fok. Amac inde sabay, ayam inde sabay, dɛce inde sabay re. Way mɛduwer aya fok nà, tɛ ndɛvak sɛ coy.»

⁵ Kagasl, dɔwan a mɛ njahay a pa man sɛ njahay ata, a wa: «Hɛna nà, ni mbɛda anan way ahay fok, aday way ahay ti tɛra nɛ wiya aya awan.» U jo i nen a kutok, a wa: «Vinde anan, anga 'am a anaya nà, dɛdek aya awan, aday 'am sa daf apan nga ahay re.»

⁶ A pɛrahan azar ta su jo asa, a wa: «Mer su way a anan dʉkwen kɛ ndɛvak. Sɛ dazlan anà way ahay fok nà, nen awan. Aday saa ndav anan wa way ahay fok dʉkwen, nen a re. Jom kà gak anan anà dɔwan a cɛna, ni varan a'am kɛriya awan, à kurok sa var sifa wa. ⁷ Do saa mbasay pɛ dɛce ata nà, ni varan anan way ataya fok. Ni tɛra Mbɛrom anahan, aday i tɛra wan uno. ⁸ Əna, dɔ aday a nan sɛ pɛruho azar bay anga zlawan a gan atan ataya awan, dɔ sa daf upo nga sabay ataya awan, dɔ sa ga way mɛnjadak aya awan, aday dɔ sa vad nga su dɔ ahay, dɔ sa dah uho ahay, dɔ sa ga maram ahay, dɔ sɛ tawal pɛra ahay, aday dɔ sa gad mungwalay ahay dʉkwen, man sɛ njahay ana dɔ ataya fok nà, à dɛlov sɛ uko a pi zek tɛ mɛtɛtok sɛ uko ata inde. Way ata nà, amac tɛ slala cew a kutok.»

Urɛsalima wiya awan

⁹ Maslay a Mbɛrom a inde, a nay ahay pɛ cakay uno kutok. Winen dɔ kɛrtek à wulen sɛ maslay a Mbɛrom a cuwɛ sa ban tasa ahay cuwɛ à alay inde ataya awan. Tasa a tinen ahay nà, ma rah aya tɛ dɛce mɛdakwidok aya cuwɛ ite re.

Dowan ata u jo: «Zlumo, ni i dakak pɛ dɛna aday wan sɛ tɛman i i gɛba ata awan.» ¹⁰ Apasay a Mbɛrom a nay ahay upo, a ban nen, aday maslay a Mbɛrom ata a gɛba nen pa nga sɛ bɛzlom zɛbor a aday sololo ata awan. U ko anan Urɛsalima, wulen su doh a cɛncan ata awan, winen apan i dazay ahay pɛ cakay ana Mbɛrom à mburom wa. ¹¹ A dav nɛ pɛzlad pɛzlad lele tɛ jiyjay sɛ mazlaɓ a Mbɛrom awan. A wuted kawa kon lele aya aday mɛ rɛba aya ata awan, zeziye aday ide cɛrwa kawa malam. ¹² Zled mɛduwen a a van nga tew fok. Mɛsudoh ahay inde apan nɛ kuro nga anahan a cew. Aday maslay a Mbɛrom ahay kuro nga anahan a cew dʉkwen, tinen apan ti ba pɛ mɛsudoh a kuro nga cew ataya re. Slamay sɛ zahav sɛ Isɛra'ila ahay kuro nga anahan a cew dʉkwen mɛ vinde aya apan. ¹³ Mɛsudoh ahay maakan tɛ day sɛ dɛlon, maakan tɛ day sɛ mburom, maakan tɛ day sɛ walay, aday maakan dʉkwen tɛ day sɛ wundala. ¹⁴ Zled sɛ wulen su doh ata nà, saray a ma pak a dʉkwen tu kon ahay kuro nga anahan a cew, aday slamay su dɔ maslan ana wan sɛ tɛman ahay kuro nga anahan a cew mɛ vinde aya apan re.

¹⁵ Maslay a Mbɛrom a su jo ahay 'am ata nà, way sɛ lavay way inde à alay anahan, anga sɛ lavay anan wulen su doh, tɛ mɛsudoh anahan aya tɛke, aday ti zled anahan a tɛke re. Way sɛ lavay way ata dʉkwen, mɛ ndakay a sɛ gura. ¹⁶ Wulen su doh ata nà, day anahan aya fudɔ fok, tɛ lavay ike hedek hedek. Maslay a Mbɛrom ata a lavay anan wulen su doh tɛ way sɛ lavay way anahan ata kutok. Day anahan a kɛrtek a nà, kilomiter mbulo cew tɛ sɛkat cew (2 200).^{*} Day anahan aya dʉkwen, tɛ lavay ike tɛ zɛbor sɛ mburom ata awan. ¹⁷ A lavay anan zled sɛ wulen su doh ata awan.

* 21:16 Kawa sa ja nà, «stadi» 12 000.

Zəbor sə m̄burom anahan nà, miter kwa kuro c̄uwḡe nga anahan a cew (72)†, kawa alavay way a m̄nuko. 18 Zl̄ed̄ sə wulen su doh a nà, mi d̄ezl a tu kon sə ngaman *yaspa* ata awan. Əna zek a wulen su doh a ite nà, mi d̄ezl a t̄ə gura, aday id̄e c̄ərwa kawa malam. 19 Kon sə saray su doh ataya kuro nga cew nà, tinen m̄ə ndakay aya tu kon m̄ə r̄əḡa aya cara cara. Kon k̄ərtek a n̄ə m̄ə ndakay a t̄ə *yaspa*, hinen t̄ə *safira*, hinen t̄ə *agate*, hinen t̄ə *miradi*, 20 hinen t̄ə *onikis*, hinen t̄ə *sardis*, hinen t̄ə *kirisolit*, hinen tu kon zeziye awan, hinen t̄ə *topas*, hinen t̄ə *kirisoparasu*, hinen t̄ə *lipilar*, aday hinen t̄ə *ametistu*.‡ 21 Way sə tacay 'am su doh aya kuro nga anahan a cew ataya đukwen, tinen n̄ə m̄əđine ahay kuro nga anahan a cew ite re. Aday đukwen, way sə tacay m̄əsudoh k̄ərtek fok, m̄əđine k̄ərtek coy. C̄əved̄ sə wulen su doh m̄əduwen ata đukwen, winen m̄ə ndakay a t̄ə gura aday id̄e c̄ərwa kawa malam ata awan.

22 A wulen su doh ata nà, nen n̄ə canak anan anà doh sə m̄əzlaḡ a Mb̄ərom sabay, anga Bahay Mb̄ərom, Ba M̄əgala, ta wan sə t̄əman, sə t̄əra doh sə m̄əzlaḡ a Mb̄ərom nà, tinen awan. 23 Wulen su doh ata đukwen a gan may anà pac kabay kiya saa dav uda sabay, anga jiyjay sə m̄əzlaḡ a Mb̄ərom winen apan i dav uda coy. Lalam sa man ata đukwen, wan sə t̄əman awan. 24 Do su kon ahay fok, ti zla nà, à jiyjay anahan ata inde. Bahay sə daliyugo ahay đukwen ti zlak ayak t̄ə z̄lile a tinen ahay uda awan. 25 M̄əsudoh sə wulen su doh ataya nà, t̄ə tacay atan it̄əbay, anga luvon a ga à man ata bay. 26 M̄əgala a pi zek t̄ə z̄lile su kon ahay fok ti halak anan ayak à man ata awan. 27 Way m̄ənjadak aya fok nà, ti d̄əzle uda it̄əbay. Do sə mungwalay ahay tu đo sa ga ines ahay, ti njad̄ sa zla

uda it̄əbay re. Saa zla uda c̄əna, do aday sl̄əmay anahan m̄ə vinde a à d̄erewel su do t̄ə sifa aya, mbala ana wan sə t̄əman sə lavay ata awan.

22

1 C̄əna, maslay a Mb̄ərom ata u ko anan z̄linder sə a'am sa var sifa a inde, id̄e c̄ərwa kawa malam, aday a z̄l̄əray ahay à man sə njahay ana at̄ə Mb̄ərom ta wan sə t̄əman ata wa. 2 A'am sə z̄linder ata a haw à wulen su doh inde à mamasl̄ sə c̄əved̄ m̄əduwen ata awan. Pa 'am z̄linder ata ta day cew maya fok, sé sə varan sifa anà do ahay ma zav a inde patan. Sé ata a wahay saray kuro nga cew à ava daz inde, p̄ə kiya p̄ə kiya fok saray k̄ərtek. Daslam anahan a đukwen, disise sa mbar anan do su kon ahay fok à d̄əvac a tinen ahay wa. 3 Atahasl̄ do i ga inde à wulen su doh ata sabay. Man sə njahay sə bahay ana at̄ə Mb̄ərom t̄ə wan sə t̄əman i tavay uda sə coy.

Natiya, do si mer su way ana Mb̄ərom ahay ti h̄əran nga à man ata awan. 4 Ti canan anà id̄e a Mb̄ərom awan, aday sl̄əmay anahan i ga inde m̄ə vinde pi j̄ər a tinen ahay. 5 Luvon a ga à man ata sabay, ta gan may anà lalam bay, ta gan may anà pac sabay re, anga m̄əzlaḡ a Mb̄ərom Ba M̄əduwen i d̄əvan atan. Tinen nà, ti ga bahay t̄ə winen pa sə viyviya awan.

6 C̄əna, maslay a Mb̄ərom ata u jo, a wa: «'Am a anaya nà, đidek aya awan, aday 'am sa đaf apan nga ahay re. Mb̄ərom Ba M̄əduwen, do sə varan ahay Apasay anahan C̄əncan a anà do maja'am anahan ahay ata, a sl̄ənay ahay maslay anahan anga aday à đakan anan anà do si mer su way anahan ahay way a sa naa t̄əra b̄əse ataya awan.»

Yesu i may ahay

7 Yesu a ja, a wa: «P̄əken sl̄əmay, ni mak ayak b̄əse! Ataslay miv̄el

† 21:17 Kawa sa ja nà, «cukulek» ahay 144. ‡ 21:20 Kon ataya nà, inde àga m̄ənuko ibay.

inde anga dō sê dāfan apan anā way a mē vinde à dērewel a anan inde ata awan, anga sê dākay anan nē zek a Mbərom awan.»

⁸ Nen Yuhana, nen nā, dō sê slāne aday sē canan anā way a anaya awan. Nē slāne anan aday nē canan lele nā, na ma nga sē dukwen gərmec ù vo anā maslay a Mbərom a sē dūko anan way ataya fok, aday ni hēran nga. ⁹ Cəkəbay, winen a dūkwen u jo, a wa: «Kā ga matanan bay! Kā hēro nga bay. Anga nen dūkwen dō si mer su way a Mbərom kawa iken a re, aday kawa mərak anak dō maja'am a Mbərom ahay azar aya sē dāfan apan anā 'am a mē vinde à deftere a anan inde ataya awan. Hēran nga nā, anā Mbərom a dəkdek.»

¹⁰ U jo asa, a wa: «Kā saa dēr anan way a iken sē vinde à dērewel inde anaya pē dō ahay wa bay, anga alay sē way anaya i tēra bəse coy. ¹¹ Dō sē huwan, ā zēga anan apan huwan anahan. Dō mənjadak awan, ā zēga anan apan sa ga mənjadak anahan re. Dō sa ga sumor, ā zēga anan apan sumor anahan ata ite re. Aday dō sē cəncan ite dūkwen, ā zēgahan alay anā cəncan anahan ite hwiya.»

¹² Yesu a ja, a wa: «Pəken sləmay, ni mak ayak bəse! Ni zlak anan ayak magwagway à alay inde. Kuwaya i njad nā, tēde pi mer su way anahan a sa ga ataya awan. ¹³ Sē dazlan anā way ahay fok nā, nen awan. Aday saa ndav anan wa way ahay fok dūkwen, nen a re. Nen dō mama'am awan, aday nen dō mēdakwidok a re.

¹⁴ «Atlaslay mivēl inde anga dō sē banay anan rəkot a tinen ahay ataya awan, anga tinen ti njad sa zla tē məsudoh sē wulen su doh, aday ti pa bumbok i sē sa var sifa anā dō ahay ataya wa re. ¹⁵ Əna, dō

sa ga way sa zlan atan à nga ahay, maram ahay, dō sa ga mēdigwed ahay, dō sa vad nga su dō ahay, dō sē pēra ahay, dō sa taa gan may sa gad mungwalay ahay nā, ti ka nga à wulen su doh ata inde itəbay jiya awan.

¹⁶ «Nen Yesu, nē slənək ayak maslay uno saa dākak ikwen anan way a anaya awan, kwanay dō sē egliz ahay cuwbe ataya fok. Nen a aday nā, dō sa nay à zahav ana Dawuda wa. Nen bəmtay sa dav ata awan.»

¹⁷ Apasay Cəncan awan, tē dāle ana wan sē tēman a saa gēba ata, ta wa: «Hayak!» Kwanay a sē slāne 'am a anan ataya dūkwen, jen nā: «Hayak!»

Kuwaya, jom a gan anā dōwan a nā, ā nay. Kā nak anā dōwan cəna, i tēma 'am sa var sifa hēna kəriya awan.

Mēdakwidok sa 'am ahay

¹⁸ Nen Yuhana nā, nen apan ni gafan 'am anā dō sē slāne 'am a mē vinde à dērewel a anan inde ataya fok: Kak dōwan a kē zēgahak anan apan 'am pē dērewel a anan nā, Mbərom i zēgahan anan apan dāce ahay kawa ana dērewel a anan sa ja apan ataya re. ¹⁹ Aday kak dōwan a kē zəbak panan ite, Mbərom i zəban pē magwagway anahan ahay wa, kawa ana deftere sa ja apan ataya re. I njad sē njahay à wulen su doh a cəncan ata bay, i njad sa pa wan si sē sa var sifa anā dō ahay ata bay re.

²⁰ Dōwan a sa san dīdek sa 'am anaya, a ja nā: «Tē dīdem a, nen ni zlak ayak bəse coy!»

Amen! Yesu Ba Məduwen, hayak ahay coy.

²¹ Bahay a mənuko Yesu ā gan sumor anā dō sa daf apan nga ahay fok.